

8153











శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

అను నీయకారాది.

ఆంధ్ర ప్రతిపద్ధా పర్యాయపద్యములు

శ్రీ శ్యామలకామశాస్త్రి యము

ఆంధ్రవిద్యా వాచస్పతీత్యాది బిరుదాంకము లగు

కొట్ట శ్యామలకామశాస్త్రిగారిచే

వ్రాయఁ బడినది.

—

క కారాది గా కారాంతముననుగిలు

కొండవ సంగపుటము

—

కొట్ట శ్యామలకామశాస్త్రి ఆండ్ సన్

వారిచే ప్రకటితము.

క ర ప, కా కీ నా డ.

శ్రీ లక్ష్మీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము,

జగన్నాథపురం, కాకినాడ.

1937.



క.

క. ఒకయక్కరము. హల్లులలో నిది మొదటి యక్కరము (నిజమైనహల్లులు క్, ఖ, గ, ఘ ఇటువంటి హల్లులు మఱిమే. ఇవి యచ్చరించుట కష్టము గావున సచ్చలతోఁ జేర్చి క్ + అ = క, గ + అ = ఖ. అని సులభముగాఁ బలుకఁబడుచున్నవి. చ్ + అ = చ ఇచ్చట 'అ' హ్రస్వముగనుక 'చ' హ్రస్వ హల్లునియు, చ్ + అ = చా ఇచ్చట 'అ' దీర్ఘము గనుక 'చా' దీర్ఘ హల్లునియుఁ దెలియు నది. ఇట్లే తక్కినహల్లులు.) సం. వి. అ. పుం. 1. నలున: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. గాలి: చూ, వాయువు; 4. అగ్ని: చూ, నిష్ఠా; 5. నూరుఁడు: చూ, నూర్యుడు; 6. జీమఁడు: చూ, యముడు; 7. ఆత్మ: చూ, పరమాత్మ; 8. మతి: చూ, బుద్ధి; 9. మనస్సు: చూ, హృదయము; 10. నెమిలి: చూ, మయూరము; 11. ఏడాది: చూ, సంవత్సరము; 12. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 13. అవని: చూ, విషనము; 14. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 15. సందర్శము: చూ, సముద్రము; 16. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6; 17. అధిక ప్రకాశము, మిలమిల: చూ, తెలుతురు. 1; 18. అవ్య. 18. నాశములేనిది; 19. ఉపకము: చూ, నీడ. 1; 20. కల: చూ, కరము. 1; 21. ముఖము: చూ, సంతోషము; (క. క. కంఠము) 22. కంఠములలోకొకటి: చూ, కంఠములు.

కంకటిసాధనము, పా. 18 కతాద్వి. ఇతని కంఠమును క్కరచామాయము.

కంకచిత్తు. సం. వి. త్. పుం. కంకచయనము యాగముచేయువాడు: చూ, గాతువు 4.

కంకటకుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కంకటము. సం. వి. అ. పుం. 1. కవచము: చూ, బొందడము; 2. శివునిముఠ్యోపహాలు: చూ, బాణము. 1.

కంకటి. వై. వి. = ఖట్టికా. ఖట్టు. రూ-కంకటి. అచ్చ. యు, కాం. 595: చూ, మంచము. కంకటిల్లు. వా. అ. కి. భయకంఠితుడగు. "దెబ్బలచేత పిల్లవాడు కంకటిల్లెను."

కంకణబంధము. అం. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 8.)

కంకణము. సం. వి. అ. న. 1. కడియము, చేతినగ, కాలినగ (చిరుదు) "ముంజేరికంకణము." "జే. కంకణముగట్టి కైవల్య కర్ణమంది." నేమన 884: చూ, భూషణము. 2; 2. మాక్తికాదులతోఁగూడిన ముంజేరిముకుగు: చూ, భూషణము. 2; 3. చేతగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, పోతకూత్తిము; 4. మత్స్యములు పగడములు లోనగువానికేర్చి గుర్రవలదిన చేసరము: చూ, భూషణము. 2; 5. నీడ లోనగువానిబొట్టు: చూ, బొట్టు; 6. కొండ కొన: చూ, శిఖరము. 1; 7. గట్టి: చూ, బెడిదము; పా. 8. అస్త్రములు ఏఁబడి మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు; దే. వి. (1) 2. కాకా నీటిపక్షి. అమ. 4, అ. 101: చూ, పుల్లెకేగులు.

కంకణాయి. దే. వి: చూ, కంకణము. (1.)

కంకణ్యము. సం. వి. అ. పుం. అఁగాఁకర #: చూ, కాఁకర.

కంకతము. సం. వి. అ. పుం, న. దుష్టన: చూ, ప్రసాధవి.

కంకతి. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కంకతము. కంకతోటము. సం. వి. ఆ. పుం. గద్దముక్కు చేప, జలవ్యగము: చూ, మత్స్యము. 1.

కంకపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అమృ: చూ, బాణము. 1; 2. గింజిపట్టనివడ్డు: చూ, ధాన్యము; 3. ఊక: చూ, తువము; 4. గద్దయొడలివైనన్న ఈక.

కంకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. లోహపువ్వుము: చూ, రాబంచు; 2. మహాశివులము, తమ్మి \*: చూ, పద్మము. 1; 3. గద్ద: చూ, చాజ్ య్యము; అం. 4. మహీనరాసములు ఏడింటి లో నొకటి: చూ, మహీనరాసములు.

కంకముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. కాంచిన లోహము నెత్తెడుసాధనము: చూ, సందం శము.

కంకర. వై. వి. 1. కర్కరమ్. కంకరతాయి: చూ, రాయి; విణ. 2. పరుసదనము: చూ, భరుషము.

కంకరగాడిద. వై. వి: చూ, కంచీరగాడిద.

కంకరతల. వా. వి. అజ్ఞాని: చూ, మూర్ఖుడు.

కంకరము. సం. వి. ఆ. న. 1. తక్రము: చూ, మజ్జగ; విణ. 2. హీనమైనది, నికృష్టము: చూ, హీనము. 1.

కంకరతాయి. ద్వ. వి. కర్కరము: చూ రాయి.

కంకరి. దే. వి. శున్నములోనగునది : చూ, లేపము.

కంకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జాల్యాచారాదు లచేతి నిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కంకవృక్షము. సం. వి. ఆ. న. పండ్లముటికి: చూ, పండ్లపాచి.

కంకసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పానసి, అంగాకర\*: చూ, కాకర.

కంకాలము. అం. అస్త్రము లేబడిమూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

కంకాశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చర్మమాంస రహితమైన యొడలి ఎముకలగూడు. (స్కెలి టిక.): చూ, శల్యము. 1; అం. 2. జ్వరతాళ ములుతోబది యాటింటిలోనొకటి: చూ, జ్వర తాళములు. (చూ, తాళము. 2.)

కంకి. దే. వి. జొన్నలోనగువాని వెన్న: చూ, వెన్న.

కంకు. దే. స. క్రి. 1. అడలగొట్టు. "వాడు నన్ను కంకెను." చూ, జీలిపించు; 2. తిట్టు: చూ, శపించు.

కంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపట బ్రాహ్మ ణుడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు; 2. కిరా తుడు, రావులుంగులను చంపి తినెడిబోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1; 3. జీమ: డు: చూ, యముడు; 4. కంకుభట్టు, అజ్ఞా తవాసమున పొందురాజు పెద్దకొడుకైన ధర్మరాజు ఉంచుకొనిన మారుపేరు: చూ, ధర్మరాజు. 1; 5. క్రూరుడు, చెడ్డమనస్సు గలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 6. మనో మారుడు, : చూ, సౌందర్యవంతుడు.

కంకులుపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. తిట్టు: చూ, శపించు.

కంకువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. కొట్టలు: చూ, ధాన్యము.

కంకువృ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రెడ్డివారి నాన (బ్రా లు \*: చూ, స్వర్ణక్షీరి.

కంకువృము. సం. వి. ఆ. న. 1. గజజాత కంకు వృము: కంకువువు; 2. క్షీరికి \*: చూ, స్వ ర్ణక్షీరికి.

కంకువృవృత్తిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాలపాలక ము: చూ, భూమి. 1.

కంకుపాతనవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కంకు వృము. 2. \*.

కంకువువు. సం. వి. ఉ. న. : చూ, కంకువృ ము. 1; (ఏనుగుయొక్క ఈము. ఇది కొంత

కహయములో మూడుమారులు భావనచేసిన

కుద్ది); 2: చూ, బ్రహ్మాదండి. \*.

కంశేరి. సం. వి. ఇ. పుం. = కంశేరి \*: చూ,

హేమపుష్పము.

కంశోలి. సం. వి. ఇ. పుం. = కంశోలి\* — వై. —

కంఖలము. సం. విణ. (అ. అ. అ.) కలిసము,

గట్టి: చూ, బెడిదము.

కంఖటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రంగులు చేయు

కుంచె. "వర్ణలేఖాచ కలిసి కంఖటిఖటి." త్రి.

శే. ద్వి. వై. 88: చూ, లేఖని.

కంఖాణము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ,

హయము.

కంఖటి. వై. వి. = ఖటికా. చూ- కంఖటి. "ఉ.

భృంగిరణంపగార....పికాచముల్, కం

టికాలు నమృదగుక్షదువు రతులుకల్పఖండ

ముల్." వై. 5, అ. 88: చూ, మంచము.

కంఖటికాశ్య. ద్వ. వి. గాడిదకాశ్యవలెనుండు

కాశ్య: చూ, మడికాశ్య.

కంఖటికాశ్యవాడు. ద్వ.వి. ముట్టు మోకాశ్య

గలవాడు: చూ, సంజ్ఞావు.

కంఖవ. దే. వి. హోటు. "నీ ఇగవుపట్టిమ్ము

హోటిమ్మకనెల విక్క నెప్పకంఖవలెంకి

నిట్టయనగ, పానమగు." ఆం, భా. ద్వి.పుర.

18: చూ, పానము. 1.

కంగాణము. దే. వి. కశ్యమనందలి కావలి.

కంగారు. దే. వి. 1. పోరాటము. ఆం. భా,

ద్వి. ఈ. 222: చూ, యుద్ధము; వా. 2.

అపశ్యమయమునకలుగ తొందర. "కాంపలు

అంటుకొన్నవి. నాది తాటాకులకొంప. కం

గారు నాకుగాక నీకేమి."

కంగాళి. హిం. విణ. 1. నీచమైన.

"నాడు కంగాళిమనిషి."; వా. 2. సంక

రము. "వానికులము కంగాళి ఆయినది."

(తెలుగున వాడుక.)

కంగాళివాడు. వా. నీచమైన బుద్ధిగలవాడు.

కంగు. దే. వి. 1. నూలిపోగుతో వంకరగా

నేర్పబిన కన్ను. "ద్వి. బంగారు సరిగ

గన్నడు కుట్టులమరు, కంగులబిళలుగనుపట్ట

దాడిగి." రా. చాల, కం. 754; "కా

కంగుర్ దీప్తివైచిత్రబిళ." విజ. 2, అ.

155; 2. దిద్దలకు పోడిచేసుచాలాముదము:

ఉంగుడుగ్గురి.కంచుమోత:చూ,స్వరము.2;

4. ఉప్పుబట్టలోని గీతపై చాలుడు నిలు

చుండి ఇటువంటి చాటిపోకుండగ కాచేట.

"వాడు కంగుసరిగా కాచుచున్నాడు.

(వా)"

కంగుడి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కొట్టలు:చూ,

ధాన్యము; 2. ఎక్కుడుదీగ\*:చూ,మానేరు.

కంగునీపత్రి. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఎక్కుడు

దీగ \*: చూ, మానేరు; 2. క్యోరివృత్తి\*:

చూ, వృత్తదుర్బల.

కంగునీపత్రిము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

కుత్తి 8. \*

కంగులము. సం. వి. అ. పుం. కునికట్టు మొద

లుకొనివ్రేళ్లతోగూడినచేయి:చూ,హస్తము.

కంగువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. పీయంగువు.

కొట్టలు: చూ, ధాన్యము.

కంశేరి. వై. వి. = కంశోలి, కంశేరి \*. "నీ.హ

గడనుకంశేరి దగవిరుగలిగించె నెమ్మిగల్లు

మిశితన్నియనొకర్లు." య. 4, అ.20: చూ

హేమపుష్పము.

కంగోరు. దే. వి. నిడుపుకాసె: చూ, వస్త్రము.

కంగోరుపావడ. ద్వ. వి. — వై. —

కంచటము. సం. వి. అ. స. జలకాకములలో

కొకటి \*: చూ, పద్మము. 1.

కంచడము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —



కంది. వై. వి. 1. = కాంది. పుణ్యనగరములలో నొకటి. “గీ. కాపుగోడలు కంచేతకాపు రంబుఁ బాలవంటికులంబుఁగిడ్చుఁబదియుఁజీకె.” పాండు. 8, అ. 81: చూ, శేకము; విణ. 2. పృథువు, పెద్ద: చూ, విపులము.

కందికామాక్షి. అం. అక్షులలో నొకతె: చూ. అక్షులు. వర్ణన. — “నీ. ఏపట్టణము సముదీర్ఘ కామాక్షిత, పః పరిపాక సంపద్యిధాయి... పుణ్యతరమైన యా కాంచీపురముఁగనియె.” కళా. 2, అ. 180.

కందిమేక. ద్వ. వి. పెద్దపాదుఁగుగల ఒకరకము మేక: చూ, మేషము. 1.

కందియ. కే. వి. 1. పనులుమేయుటకై చున్నక నిలిపిన పాలము. రూ-కంచె: చూ, వివీతము; 2. రూ- కంచె. వృత్తి, లోట చుట్టు కెముడు బలుకు లోనగువానిచే నేర్పఁబడిన వెలుఁగు:చూ, ప్రాచీనము. 1.

కంచుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేనుఁగప్పు: చూ, అవిక. (చూ, వస్త్రము); 2. తలుపు నకుఁ గిల్లించుమీఁదుల నుంచెడు కూచేము: చూ, లోలుమాగిను; 3. పాము వైపార: చూ, నీదరము. 8; 4. కవచము: చూ, బొందడము; 5. ఆకాశము: చూ, విన్ను; 6. తెల్ల నిబట్ట: చూ, వస్త్రము.

కంచుకీ. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఒకరకము ఓమధి: చూ, వృక్షము; 2. పుం. 2. కొట్ట, అం గణాలు:చూ, సావిద్రలుఁడు; 3. లంకెకాఁడు: చూ, విలుఁడు; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. అగరుమాగిను. \*: చూ, చందనము.

కంచులిక. సం. వి. అ. శ్రీ. చేనుఁగప్పు: చూ, అవిక (చూ, వస్త్రము.)

కంచె. కే. వి: చూ, రూ-కంచియ.

కంచెకోట. ద్వ. వి. కెమురుమేము లోనగు

వానిచేఁ గోటకుఁజాట్టు నేర్పఁబడిన ఆక రణము: చూ, పొచ్చినము. 1.

కంచెగోడ. ద్వ. వి. కంపపాఠినగోడ, కంప గోడ, కాట్రగడ: చూ, కంచెకోట.

కంచెల. వై. వి. = కంచులీ. కంచుకము. “చ. చిలు కలకొల్కి కల్కి యొకచేడియ నాటకపాల మేడవై... యుట్టికం, చెలతెగిపడ్డ... జిన్ను లన్.” స్వా. 5, అ. 68: చూ, అవికీ. (చూ, వస్త్రము.)

కంచీ. కే. వి. పెనము: చూ, స్వేదని. (చూ, పాత్రము. 6.)

కంచేము. వై. వి. 1. బంగారు వెండి లోనగు వానిచేఁ జేయఁబడిన పాత్రము, పల్లెము. ఆము. 2. అ. 18: చూ, పాత్రము. 6; 2. బంగారు వెండి లోనగువానిచేఁ జేయఁ బడిన బోనపుట్టిక. పి. కకుం. 2. అ. 165: చూ, పాత్రము. 6.

కంచీర. వై. వి. కంచుపనిచేసి బ్రదికకుఁజాలి “కంచరవాడు.”

కంచీరగాడిద. వై. వి. (కంచీరము + గాడిద.) ఆశ్వతరము. కంచీరమునకుఁ గట్టెడు ఒక రకముగాడిద: చూ, రాసభము.

కంచీగము. వై. వి. ఒకరకము రథము, గాడి: చూ, శకటము. 1.

కంచీగవాడు. వై. వి. = కాంస్యకారక. కంచు పనిచేయువాడు: చూ, కాంస్యకారుఁడు.

కంచీరి. వై. వి. — వై. —

కంచు. వై. వి. = కంపమ్. కాంస్యము. “కంచు గంట.” “కంచుమోగెనుట్లు కనకంబు మోగునా.” నేమన. 176: చూ, లోహము. 1.

కంచుకంటు. కే. వి. కంచువు. కేచుట లోనగు వాని కుపయుక్తమగు లోహపాత్రము. “నీ. కంచువు బాణలి కంచుకంటునదగు.” అం, భా. ద్వ. వై. 348: చూ, పాత్రమఠి.

కంచుకాగదాలు. కా. పృథాకమానమైన దీప  
ములు. “ఎన్నికంచుకాగదాలులేనీ పెదకినను  
దొరకలేదు.”

కంచుగిన్నె. ద్వ. వి. అనుకృతి, పోతపోసిన  
కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 1.

కంచుడమాగుము. జే. వి. 1. ఒకరకము కోడి:  
చూ, కోడి; 2. ఒకరకము తుద్రోకునకము:  
చూ, కునకము.

కంచుమించు. జే. వి. 1. ఒకజాతిదే: చూ,  
శ్వేనము; విణ. 2. కానరానిది “గీ. కాంక  
మించుల వినుమానికంపుతోడు, మంచుమి  
గంచుమించు గామించుకరణి.” “వ. పలు  
భుజాస్థాలనంబులఖింబులు మృగంబులగం  
చుమించులైవలన.” రామా. ర్, ఆ. 805:  
(సం. ప):— అగోచరము, అతీంద్రియము,  
అత్యధ్యక్షము, అదృశ్యము, అదృష్టము,  
అస్తము.

కంచుశుద్ధి. పా. కంచు చింతాకు రసముతో  
ముమ్మారును, ఉలవకట్టుతో ముమ్మారును  
(దాటించేను)కొల్పి చల్లార్చిన శుద్ధిచుగును.

కంచుభస్మకృతము. పా. శుద్ధిచేసినకంచుశేతులు  
గావేయించిస్నముగాకత్తిరించి అందుసనుము  
గా గంధకముపెట్టి జిల్లేడువేరుపాలను మర్దిం  
చి ఆరేకులకుపూసి యెండించి ఈప్రకారము  
ఏడుమారులుచేసి వజ్రమూసను గజపుటము  
పెట్టిన కంచు భస్మచుగును.

కంచుభస్మసింహారము. పా. కంచుభస్మములో  
సగము పొదరసముపెట్టి మొదట మట్టిపాలు,  
పిమ్మట నిమ్మపండ్ల పులుసు, హంసపాదాటకు  
రసము, రావిచెక్కరసము, కుమ్మచెక్క  
కషాయము, మోడుగచెక్క రసము, దూల  
కామరవేళ్లరసము వీటితో వేర్వేలుగా మర్దిం  
చి నిమ్మపండ్లపులుసు కషాయముతో మూస  
లోపెట్టి ఏడు గజపుటములుగాని, ఏడుమార్లు

కమ్మరకొలిమినిగాని పుటములుపెట్టిన సింహు  
రించును. (పుటము-మందువండుట. కా)  
కంజక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చిలుకేతుక: చూ,  
కారంగి.

కంజజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. నలుగు: చూ,  
బ్రహ్మ. 1.

కంజమడు. సం. వి. ఆ. పుం. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు.

కంజము. సం. వి. ఆ. స. 1. తామర #: చూ,  
పద్మము. 1; 2. అర్ధివనీతము, అమృతము,  
వీయూషము: చూ, గుధ. 1; ఆ. పుం.  
3. కేశము: చూ, కెండుక. 1.

కంజరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జతరము, కడుపు:  
చూ, భూగ్రణము. 1; 2. ఏనుగు: చూ, నాస్తి.

కంజరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూర్యుడు.  
కంజలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మదనపక్షి: చూ,  
మదనము; 2. కురువేళక: చూ, క్రీ. వేరము.

కంజాకము. సం. వి. ఆ. పుం. కంబూకము:  
చూ, రేవుకు.

కంజారము. సం. వి. ఆ. స. నీటిపుట్టుగు,  
తామర #: చూ, పద్మము. 1.

కంజారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జతరము, కడు  
పు: చూ, భూగ్రణము 1; 2. ఏనుగు: చూ,  
నాస్తి. (రూ-కంజరము.)

కంజారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూరుడు:  
చూ, నూర్యుడు; 2. నలుగు: చూ, బ్రహ్మ. 1;  
3. సన్నాసి: చూ, ముని. 1.

కంజక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బల్లక: చూ, వెన్నెరు.  
కంజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. నలుగు: చూ,  
బ్రహ్మ. 1.

కంజ. వై. వి. = కపింజలక. కముద: చూ,  
కాశ.

కంట. జే. వి. 1. కట్టరము, నాకులంధము “నీ. కంటయ

చనగనుగట్టరమనగను నాట్యబంధంబొప్పు." అం, భా. పృ. నాట్య. 180: చూ, నాట కము. 1; 2. ఆలోకనము, కనుట. భార, భీష్మ. 1, ఆ. 22; భార. అను. 1, ఆ. 228: చూ, లక్షణము. 8.

కంటుబడు, ద్వ. ఆ. కృ. అగపడు: చూ, లోబడు.

కంటుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఎఱ్ఱకుమైద: చూ, గండ్డోలి; 2. కడుచురు: చూ, మక్షిక.

కంటుకపీఠము. సం. వి. ఆ. పుం. ములువెలగ\*: చూ, వెలగ.

కంటుకపుంభి. సం.వి. ఈ. శ్రీ. ఇత్తుపుంభము, ములువెంపలి\*:చూ, వెంపలి.

కంటుకపావృత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గృహ కన్య\*: చూ, కలుబంద.

కంటుకఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పణస\*: చూ, పనస. 2; 2. ఏటువంగ\*: చూ, వంగ.

కంటుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముల్లు:చూ, సితాగ్రిము; 2. చేపలోనగువాని ఎముక:చూ, కల్యము. 1; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. గగురుపాటు: చూ, గోమాంచము; 5. వెనుగు: చూ, వేలుపు; 6. నూర్చుగ్గము: చూ, నూదిమొం; 7. వెలుగుమాటు: చూ, పసుచము. 2; 8. లిక్కికంటుకము\*: చూ, పల్లెరు; 9. ఆరుదొండ, కుశాలకము\*: చూ, దొండ; దే. వి. (1) విరోధమునుపుట్టించు మాటు. స్వా. 8, ఆ. 64: చూ, పసుచము. 2; విణ. 2. విరోధముగలది. భార. అర. 6. ఆ. 82: చూ, విరుద్ధము.

కంటుకవృంతాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ములక\*: చూ, హింగురి.

కంటుకశోధనవిధి. అం. ప్రకరణములు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకరణములు.

కంటుకశ్రేణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కంటుకారి\*: చూ, వాఁకుడు.

కంటుకాంశము. పా. వ్యవ్యంశములలో నొకటి: చూ, వ్యవ్యంశములు.

కంటుకాఖ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అలికులసంకుల, సప్తల\*: చూ, విరజాజి.

కంటుకాగారము. సం. వి. ఆ. పుం. కృకలా సము, తొండ: చూ, సరటుము.

కంటుకాధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. దుట్టిక:చూ, గొజ్జెగ.

కంటుకాదిభారము. సం. వి. ఆ. పుం. కంప తొడుగు: చూ, పొచ్చీసము. 1.

కంటుకౌరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బృహతి\*: చూ, వాఁకుడు.

కంటుకారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కంటుకాలము. సం. వి. ఆ. పుం.:చూ, పనస \*

కంటుకాలుకము. సం. వి. ఆ. పుం. తీటుకసింద\*: చూ, సముద్రాంతి.

కంటుకౌష్ఠీలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కంటుకాసన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కందురీగ:చూ, మక్షిక.

కంటుకౌసి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. బూరుగు\*: చూ, కాల్యలి.

కంటుకాహృదయము. సం. వి. ఆ. న. తామర దుంప\*: చూ, పద్మకందము.

కంటుకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొట్టె\*:చూ, కేగు; 2. మాతులద్రుగ్గము\*: చూ, కారద; 3. ఖలీనము, కల్పము: చూ, వాగె; పుం. 4. నాగరంగము\*: చూ, నారింజి; 5. ఖదిరము, చేంద్రీ\*: చూ, విభిదిరము.

కంటకిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉప్పి \*: చా, లహరి.

కంటకిఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పణస \*: చా, పణస; 2. ఉమ్మెత్త \*: చా, హలా

పుష్పము; 3. అశ్వదంత్రి \*: చా, పల్లెరు, కంటకిలము. సం. వి. ఆ. పుం. వంశవిశేషము.

కంటకిలత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తిక్కక్కటి, చేనుదోస \*: చా, దోస.

కంటకిగీతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పేంద్ర \*: చా, ముదిరము.

కంటకిమృగము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కంటకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నీచమై బుట్ట గల పూకుడు. కాశీ. 1 ఆ. 108; 99: చా, శకువు. 1.

కంటకురంకుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కల్లగోరంటు \*: చా, గోరంటు; 2. తెల్లగోరంటు \*: చా, గోరంటు; 3. ములుగోరంటు \*: చా, గోరంటు.

కంటకేచ్చువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఒంకె: చా, లాట్టిపిట్ట.

కంటగించు. దే. ఆ. క్రి. 1. పొంగొను. “గీ. కంటగించును పొంభియొంటున్న.” కాశీ. 5, ఆ. 55; ఆము. 5, ఆ. 106: చా, చిగోధించు; 2. నొప్పికెందు. “క. తలకంటగించుచుండఁగ, బలిమిని నొవధగసంబు పొనమునేయక.” నిర్వ. 10, ఆ: చా, వేసారు.

కంటగిలు. దే. ఆ. క్రి. —వై— పొండు. 4, ఆ. 3. (రూ-కంటగిల్లు.)

కంటగిల్లు. దే. ఆ. క్రి. —వై—

కంటకనవు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బృహతి \*: చా, వాకుడు.

కంటదళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. శేతకి \*: చా, మొగలి.

కంటదుగ్గము. సం. వి. ఆ. పుం. బూయగు \*: చా, కాల్యలి.

కంటపత్రిఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అవాక్కుప్పి \*: చా, బ్రహ్మదండి.

కంటపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. వికంకతము, ములుదలము \*. రేగు. 1.

కంటపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కంటపుంఖ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ములువెంపలి \*: చా, వెంపలి.

కంటఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. లతాకగంజము, తి: గకొనుగు \*: చా, కానుగు.

కంటఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై—; 2. అశ్వదంత్రి \*: చా, పల్లెరు; 3. పణస \*: చా, పణస; 4. ఉమ్మెత్త \*: చా, హలా పుష్పము.

కంటలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకకకము చెట్టు:చా, వృక్షము; దే. వి. (1) చిల్లరస ములుంచి ఎద్దు మొదలగువానిమీద వేసి దు సంచులెడిది. “ఎ. గీ. వలయుముల్లెడ ముక్కు కంటలపుల్లెడ్ల నాయితముచేయుము.” హరి. పూ. 6, ఆ. 22: రూ- కంటము, కంటాళము; (2) దూదిమాటు: రూ-కంటము, కంటాళము; (3) తొమ్మిదిమణుగుల బరువు= 72 పీసులు: రూ- కంటము, కంటాళము.

కంటవత్తిడుకొనుట. కా. ఎక్కువ శ్రద్ధగాకై పుట్ట. “వెజ్జినచేరించి యగయించె విప్ర ముకుని,కంట వత్తిడుకొని వైరికపుభుండు.” (పొండురంగ మాహాత్మ్యము.)

కంటవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శ్రీవల్లి \*: చా, ఒకపుష్పము.

కంటవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం: చా, లేజు ఫలము \*.

కంటసము. దే.వి. కంటకము: చా, పరుసము. 2.

కంటసరి. వై. వి. = కంతసరి. మెడనగ: చూ,  
భూషణము. 2.

కంటసరులు. వై. వి. బ. ఒకరకమువద్దు: చూ,  
ధాన్యము.

కంటాణి. వా. కాశితములులో నగునవి కుట్టు  
కొనుటకనువుగ కట్టిడియు' గడ్డమునుగల  
ఇనుప ఊచ. రూ- కంతాణి, కంటాళము:  
చూ, నూది.

కంటాఫలము. సం. వి. అ. పుం. పణస \*: చూ,  
పనస.

కంటార్గల. సం. వి. అ. స్త్రీ. నల్లగోరంట\*:  
చూ, గోరంట.

కంటాలువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. ములువెంపలి\*:  
చూ, వెంపలి.

కంటావ్యాయము. సం. వి. అ. న. తామరదుం  
ప \*: చూ, పద్మకందము.

కంటాళము. వై. వి. 1. రూ- కంతాణి: చూ,  
కంటాణి; 2: చూ, కంటలము. (1), (2), (3).

కంటి. సం. వి. న. పుం. 1. చణకము: చూ,  
పెనగలు; వై. వి. (1) ఓపవిభక్తి కౌంతమగు.  
ఉదా.— కన్ను-కను: కన్నులు-కనులు. త.  
కంటి: కన్నుల-కనుల; వా. (2) కంటియ:  
చూ, భూషణము. 2.

కంటికలక. ద్వ. వి. 1. కలక: చూ, బిడాల  
ము. 2; 2. కనీసిక, కంటిన్లగుడ్డు: చూ,  
బిడాలము. 2.

కంటికావరము. వా. క్రిందుమీచులు కనబడ  
కపోవుట అనగా నిర్లక్ష్యము. “అ. కంటి  
కావరమున గానఁడుమరణంబు,.....భోగ  
వాంఛచేత బురహుగానఁడు.” వేమన. 882.

కంటిగుడ్డుపెహర. వా. నేత్రగుళ్లము.

కంటికుద. ద్వ. వి. కటాక్షము, కడకన్ను: చూ,  
నేత్రము. 1.

కంటితెవులు. ద్వ. వి: చూ, బిడాలము. 2.

కంటిపాప. ద్వ. వి. కంటిన్లగుడ్డులాని పృతి  
ఫలము: చూ, తారకము. 1.

కంటియ. వై. వి. = కణికా. రూ-కంటె. చక్రా  
కారపు కంతాభరణము. (వెండి బంగారులా  
నగునది): చూ, భూషణము. 2.

కంటివాలు. ద్వ. వి. (కల్లు + వాలు.) చక్రా  
యుధము, చుట్టువాలు. భద్రా. 1. ఆ:  
చూ, బాణము. 1.

కంటివినికి. వై. వి. చక్రప్రసవము, పాము: చూ,  
సర్పము.

కంటివిస్కరి. వై. వి. — వై. —

కంటీలు. వై. వి. బ. చెవిసగ. అం. భ. ద్వ. మ.  
148: చూ, భూషణము. 2.

కంటు. వై. వి. 1. పగతుడు: చూ, కతువు. 1;  
2. పు: చూ, విరోధము. 1.

కంటె. వై. వి. 1. = కణికా; అము. 6, అ. 8:  
చూ, రూ- కంటియ; వై. అప. 2. పంచమీ  
విభక్తి ప్రతిభయము.

కంటోన్మంటు. అం. దండువిడియ ప్రదేశము,  
శిఖరము.

కంట్రాక్టు. అం: చూ, రూ-కంత్రాక్టు.

కంట్రాక్టు అఫ్ ఫర్వీసు. అం. దాస్యపత్రిము.

కంట్రీ. అం. బసవదము; వేశము; నాడు; సీమ;  
పల్లెటూరిసీమ.

కంటుము. వై. వి: చూ, రూ- కంటలము.  
(1), (2), (3).

కంతమాణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. విపంచి: చూ,  
వీణ.

కంతమాన్సు. వా. (వై. వి. యిద్ కాబ్తరేజ్.)

కంతక్రియలు. అం. సుందరి, తిర్యక్స్వన, పువర్తి  
తము, ప్రకంపిత. (4)

కంతగులిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, కంత  
మాణిక.

కంతతలాపిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గుణ్ణము మెడను  
తగిలించు తోలులాపగు కంటె.

కంతతాలవ్యములు. పా. ఏ-ఏ-వి-ఆ. (కంతము  
నుండియు దొడలనుండియు పుట్టి వి.); మఱుగూ  
గారి సం. భా. వా. కావనము. 14 వేదీ.

కంతధ్వని. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎలగు.  
గొంతుకి లోని స్వరతంతులనుండి పుట్టుకల్పము.  
కంతము: చూ, స్వరము. 2; సా. 2. చీకె  
ఉపమానములు.—కొకలధ్వని, వీణానాదము.  
కంతసిడకము. సం. వి. ఆ. పుం. చీపకట్ట: చూ,  
పిన్నగిడ్డ.

కంతసీలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉల్ల, చుంబ  
లేని కట్టెవిప్పు: చూ, కొఱుక చీపు.

కంతపానము. సం. వి. ఆ. పుం. పుత్తకమునుచూ  
డకయే అప్పగించుటలు: చీకె వుట: చూ,  
వల్లె. 4.

కంతపాళము. సం. వి. ఆ. పుం. మఱుగూ  
రజ్జువు: (తె. ప):—ఉరి, ఉరితొళుకు.

కంతబిలము. పా. ఉపలహ్వా; లంఠీకావ్యము.  
కంఠభూష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కంటె లోపగు  
మెడనగు: చూ, భూషణము. 2.

కంతభూషణము. సం. వి. ఆ. సం. 1. - పై. ;  
2. ఒకనాక భక్తకావ్యసంపుటము.

కంతమచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. నపుంసకలక్ష  
ణము, కొఱుగులుకు: చూ, లక్షణము. 1.

కంతమణి. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ. 1. కుత్తుక  
యందు వైకిగనబడు బుడిపి: చూ, గొంతు  
ముడి.

కంతమాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. మెడచుట్టు  
గడ్డలులేచెడి తెవులు: చూ, గండమాల;  
2. బంగారులోపగువూసలతోఁగ్రువ్వబడి మె  
డకు అంటి యుండుదండ: చూ, భూషణము. 2.

కంతము. సం. వి. ఆ. 1. కుత్తుక మెడముందటి  
భాగము: చూ, మెడ; 2. కంఠధ్వని, కుతు

కలాని స్వరతంతులనుండి పుట్టుకల్పము: చూ,  
స్వరము. 2; 8. దగ్గలు: చూ, సమీపము;  
4. మంగ \*: చూ, శ్వసనము;  
5. దంతక్షతస్థాని శీషము: చూ, దంతక్షత  
ము; 6. నఖక్షతస్థాని శీషము: చూ, నఖ  
క్షతము; 7. కిమ్మెత్తి \*: చూ,  
హలాపువ్వుము, 40. 8. చక్రిములు తొమ్మి  
దింటిలో నొకటి: చూ, చక్రిములు; 9. కళా  
స్థానముల పదునాటింటిలో నొకటి: చూ,  
కళలులకు స్థలములు; 10. ముంబనస్థానములు  
తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ముంబనస్థాన  
ములు; 11. పురుషలక్షణాంగములు ఏబది  
ఎనిమిదింటిలో నొకటి:—మిక్కిలి గుండ్రమైన  
భూగర్భకుంభములోని భవభాగ్యవంతుడై  
భూపతియగు. దక్షిణావర్తకంభముల బోలిన  
నుత్తిముడై భోగియరాజునగు. మహిమ  
శ్రమై: తిండిపోతగు. బకగళమైన దొంగ  
అవలంబును. మేమగళుడైన మక్కిగళు  
డైన ముంబుగళును జయము కుకగిరె,  
ఉప్పగిరె, పీర్లగిరె, పుగిగిరె, మయూరగిరె  
యు సప్తశ్రుములు: చూ, లక్షణాంగములు;  
12 శ్రీ లక్షణాంగములు ఏబదిఎనిమిదింటిలో  
నొకటి:—మూడు క్షణములదిగి దక్షిణావర్త  
కంభమున్న రాజవత్తుయగు. ఏనుగు గుణ్ణముల  
మెడలకలనున్న కులవర్ధనయగు. నల్లనివచ్చ  
యున్న సుఖవతియగు బుత్తివతియగు. కుఱ  
చీమైన దరిక్రియలగు. పీర్లమెయున్న కుల  
నాకినియగు. కుడినుడియున్న సౌభాగ్యవతి  
యగు. ఎడమనుడియున్న గొడారిలగు.  
మేక మెడమైన గాసియగు: చూ, శ్రీ లక్ష  
ణాంగములు; 13. అధమ తేత్రములు అతిం  
టిలో నొకటి: చూ, అధమతేత్రములు;  
14. కంఠమునందుండి రెండవకురితి సప్తశ  
్రు ము మధ్యమస్థాయి: చూ, ఉచ్చతమము.

కంఠరోగ జాతకుడు. పా. 1. తృతీయమునఁ బాపునిన్నను, 2. తృతీయాధిపతి గులికునితో గాని, రాహువుతోగానిఁ గూడినను, 3. శని కుజునితోఁగలిసి తృతీయమునఁ బాపునిచేఁ జూడఁబడినను, 4. తృతీయాధిపతి రాహువుతోఁగలిసి యొకపాపునిచేఁ జూడఁబడినను కంఠరోగ జాతకుఁడగును.

కంఠరోగిణి. పా. (డిప్తేరమా) ఇదియొక అంటు రోగము.

కంఠశాలుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. గళశుం డిక: చూ, రోగము. 1; 2. ఒకరివాక్రయించి జీవించుట, ఉపజీవిక: చూ, బ్రదుకు. 1. కంఠశోధని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మిక్కిలి తీపి నిచ్చు ఓషధి: చూ, యష్టిచుధుకము. (రూ-కంఠశోధిని.)

కంఠశోధిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై— కంఠశోషణము. సం. వి. అ. న. కుత్తుక ఎండుట; 2. వ్యర్థప్రసంగము, ఉపయోగములేని సంభాషణము.

కంఠశ్వత్రి. పా. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్ర వర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి: చూ, చిత్ర వర్ణములు.

కంఠసరము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, కంట సరి.

కంఠసిర. పా. మెడప్రక్కనుండు పెద్దసిర. (జగ్ లర్ వెయిక్.)

కంఠసూత్రము. సం. వి. అ. న. 1. పుస్త్ర: చూ, మంగళసూత్రము; 2. మెడత్రాడు, (గొలుగు), హారము: చూ, భూషణము. 2.

కంఠస్థము. సం. వి. అ. (అ. ఆ. అ.) కంఠమం డున్నది, కంఠపాతముగా వచ్చినది.

కంఠస్నానము. సం. వి. అ. న. రలరడియకుండు నటుల చేయుస్నానము: చూ, స్నానము. 1.

కంఠాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. కుత్తుకయందునిప్పు గల పక్కి: చూ, పక్షి.

కంఠాణి. వా. వి: చూ, కంటాణి.

కంఠాభరణము. సం. వి. అ. న. కంటెలోనగు నది: చూ, భూషణము. 2.

కంఠాభరణములు. అం. అశ్వశాస్త్రమున దశ ధృవలుగాక మిగిలికుభావర్తముల(గుడులు) కు ఆగంతుకములని నామములు. వానిలోని వినాలుగు కంఠాభరణములు: చూ, కుభా వర్తములు.

కంఠానము. సం. వి. అ. పుం. శూరద్వయ యుద్ధము; గొంతుపయిచేతులు వేసి త్రోసికొనెడి పోరాటము; గొంతుకంచించుకొనుచు తిట్లు కొనెడి పోరాటము: చూ, యుద్ధము.

కంఠాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వెరుగు త్రచ్చి కడవ: చూ, మంధని.

కంఠావర్తము. సం. వి. అ. పుం. శ్రీ సాభాగ్య లక్షణము; మెడయందునుడిగల శ్రీ మంచి అద్భుతకాలియగుటకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

కంఠి. సం. వి. న. పుం. తుత్రియుండు: చూ, రాజు. 1; 2. కుచేరునికత్తి: చూ, రిప్టి. 2; 3. కంటియ: చూ, భూషణము. 2; 4. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

కంఠిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కంటియ. “ఉ. కంకణకంఠికా కటకకాంబి ముఖాభరణవ్ర జంబుతో.” నై. 7, ఆ. 11: చూ, భూషణము. 2; 2. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

కంఠీరధము. సం. వి. అ. పుం. బాలకొడిగీర యొక్క కటము; మనుష్యులు మోయు విమానమను రథము: చూ, కటము. 1.

కంఠీరవము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కంఠీరవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అద్దసరము: చూ, టైద్యమాత.

కంఠీరవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేయరుడు: చూ, చంద్రుడు.

కంఠీకాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కుకలుగుడు వాడు: చూ, శివుడు.

కంఠీరధము. సం. వి. ఆ. పుం. అండలముమొదలగునవి: చూ, పాలకి.

కంఠీరుడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) పేద:చూ, బీదవాడు.

కంఠోన్మములు. పా. "ఓ-ఓ-ఓ." (మూర్తి గారి అంద్రభాషావాగను కాసము.)

కంఠ్యము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) కంఠము: బుట్టిచిది.

కంఠ్యములు. పా. "అ-అ-క-ఖ-గ-ఘ-ఙ-నా-ః."

కండ. వై. వి. 1. సం.దు. "ఇందుభవత్తువు వులగల, కండలునెత్తును." మార్క. 1, ఆ. 74: చూ, మాంసము; 2. = ఖండక. మత్స్యండి. పరికరైల్లము. "నీ. చింపివల్కములేమి చేసిడివనగావు నెలవైకండచుండెలుగానిశి వై. 8, ఆ. 204: చూ, టెల్లము. 1; 8 "అంచుడుముక్క. "గీ. ఖండైకొని కండకుండెములుగా ఖండించి." రామా. 1, ఆ : చూ, మాంసము.

కండకన్నులు. పా. దుర్బాంసముపెరిగిన కంటి తెవులు: చూ, బిడాలము. 2.

కండకాయ. పా. (వెట్టి.) (వంశాయమున్నగునవి) కండకాయలు. (వెట్టి) మృదుఫలములు. ఉదా. - ద్రాక్ష, అగటి మొదలగు ఫలకవచము మెత్తగానుండునుగానమృదుఫలములు.)

కండకారుము. ద్వ. వి. గరుడము: చూ, హంకారుము.

కండకీర్గర. వై. వి. = ఖండకీర్గర. పరికరైల్లము: చూ, టెల్లము. 1.

కండచీను. ద్వ. వి. ఉలంగము, పెద్దవల్లచీను: చూ, పిపిలిక.

కండచుక్క. వై. వి. కాలఖండము, కడుపు లోకుడిపొక్కు నల్లనైయుండెడి మాంసము. "నీ. కండచుక్కయనంగ గాలఖండమలగును." ఆం. భా. ద్వ. పా. 188: చూ, యక్కత్తు.

కండచము. సం. వి. ఆ. న. కంజాకము: చూ, కవుకు.

కండచి. సం. వి. ఆ. న. ఉలూఖలము: చూ, టోలు. 1.

కండపట్టు. ద్వ. ఆ. కి. బలియు: చూ, నూలింపు.

కండచుక్క. వై. వి. నల్లగుండె: చూ, యక్కత్తు.

కండకము. పా. స్నాయువు; కేళి; మౌనరజ్జ. (మసిల్.) ఇందుకు సంబంధించిన కాస్త్రపరిభాషాపదములు. - అంగుష్ఠోపకర్మక స్నాయువు, అంగుళీసంకోచక స్నాయువు, అంతఃపాశ్చిక స్నాయువు, అంతర్వక్రీకాక్షిక స్నాయువు, అంతర్వక్రీణికాక్షిక స్నాయువు, అంశకంతక స్నాయువు, అంతర్దశిస్నాయువు - అంతరపాంగ స్నాయువు, అంశాపకర్మక స్నాయువు, అంశాంతరిక స్నాయువు, అంతరావర్తిక స్నాయువు - ఉత్తానక స్నాయువు, అంతర్జంఘస్నాయువు - జంఘాపురోగ స్నాయువు, అంశాక్షిక సంయోజక స్నాయువు, అంశాస్నాయుక స్నాయువు, అంశప్రచ్ఛదస్నాయువు - అధిష్ఠాంధస్నాయువు, అపకర్మక (బహిష్కృత) స్నాయువు; అధ





పాదవివర్తక స్నాయువు, పాదాంగువృత్తి  
సారక స్నాయువు, పాదాంగువృత్తి సంకోచక  
స్నాయువు, పిండకగత స్నాయువు, పిండ  
కస్నాయువు, పుష్కలజీ మధ్యపాపాస్య  
కర్షక స్నాయువు, పుష్కలజీ మధ్యపాపాస్య  
స్నాయువు, పుష్కలజీ మధ్యపాపాస్య  
దండిక స్నాయువు, పుష్కలజీ మధ్యపాపాస్య  
పేజీ, ప్రతానక స్నాయువు - వితానక స్నాయువు  
యువు, ప్రత్యేక కూర్చు మధ్య స్నాయువు,  
పాగ్గో కూర్చు మధ్య స్నాయువు, పాగ్గో  
పాగ్గో స్నాయువు, బహిర్యుక్తి స్నాయువు  
యువు, బహిర్యుక్తి స్నాయువు - బహిర్యుక్తి  
నీ స్నాయువు, బహిర్యుక్తి స్నాయువు,  
బాహ్యకర్షక స్నాయువు. బహిర్యుక్తి  
అంసాధిక స్నాయువు - మహావృత్తి స్నాయువు  
యువు, బహిర్యుక్తి స్నాయువు. భూమి  
కోచక స్నాయువు - భూమి స్నాయువు,  
మధ్యమగత సంకోచక స్నాయువు, మహా  
రితాకాగ స్నాయువు, మహాపక్షిక  
స్నాయువు, మహావృత్తి స్నాయువు - బృ  
హత్ అంసాధిక స్నాయువు, మార్గం  
స్నాయువు, ముఖ్యమితి స్నాయువు  
ను, ముఖ్యమితి పేజీ - కపోలికాపేజీ - అ  
స్యవలయ స్నాయువు, మూర్తినాళికాపేజీ  
క స్నాయువు, మూలస్నాయువు, మూని  
కందోత్థాపక స్నాయువు, సంపత్తి అకార  
స్నాయువు - మహాఅరితాకాగ స్నాయువు  
వు - కరపత్రిక స్నాయువు, రసాయని - రస  
మహాస్నాయువు, లఘుఅంసాధిక స్నాయువు  
వు - లఘువృత్తి స్నాయువు, లఘుకరపత్రిక  
వృద్ధస్నాయువు - కుష్మాగ్రస్నాయువు,  
లఘుపేజీ స్నాయువు, లలాటసంకోచక స్నాయువు  
యువు - కరపత్రిక స్నాయువు, వితానక స్నాయువు

యువు - ప్రతానక స్నాయువు, వేణువాదక  
స్నాయువు - కపోలికా స్నాయువు, కపో  
కండిక స్నాయువు, కపోలికా స్నాయువు, కపోలిక  
యువు, కపోలిక స్నాయువు, కపోలిక  
పుష్కలజీ స్నాయువు, కపోలిక స్నాయువు, కపో  
యువు, కపోలిక స్నాయువు, కపోలిక  
పాద్యదండిక స్నాయువు, కపోలిక స్నాయువు, కపో  
స్నాయువు, కపోలిక స్నాయువు - లలాట  
సంకోచక స్నాయువు, కపోలిక స్నాయువు, కపో  
యువు, కండిక స్నాయువు, కపోలిక స్నాయువు  
స్నాయువు - అధికజీవ స్నాయువు, సంకో  
చక స్నాయువు, ముఖ్యమితి స్నాయువు,  
పుష్కలజీ స్నాయువు, స్నాయుచక్ర  
ములు, స్నాయుచక్రము - కండరకంఠము  
లు, స్వస్థంబ్రకండరములు, హనుకూటకర్ష  
క స్నాయువు - కర్షక స్నాయువు, హనుకూట  
కర్షక స్నాయువు, హనుకూటకర్షక స్నాయువు;  
ఇత్యాది. (స. పం. ౩. గారి కాస్త్రీపరిభాష  
సంధ్యము చూడుము)

కండిక. వై. వి. = కండికమ్. భూమి  
గోత్ర భూమి, లంక పాలము : చూ, భూమి. 1.

కండియ. వై. వి. రూ. - కండి : చూ, సరిగ.

కందు. వై. వి. 1. = కందువు. తీట : చూ  
విదర్భిక; 2. అపః : చూ, విభక్తు.

కందుకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. - కందుకము :  
చూ, బంధి. 2.

కందుగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ. - కందుగ. దూల  
గండిక : చూ, శూకశిలి.

కందురము. సం. వి. అ. పుం : చూ, కాళికర.

కందువ. వై. వి. 1. రూ. - కందువా. ఉత్తరీయము :  
చూ, వస్త్రము; 2. రూ. - కందువా. అడ్డదూ  
లము : చూ, దూలము.

కందువా. దే: చూ, రూ- కందువ.

కందువాదూలము. వా. అడ్డదూలము : చూ, దూలము.

కందువు. సం. వి. డా. శ్రీ. 1. భువు, తీటు: చూ, పావు; 2. దూలగొండి\*: చూ, కూక కింది.

కందుకరి. సం. వి. ఈ శ్రీ. దూలగొండి\*: చూ, కూకకరి.

కందుకొమ్మ. సం. వి. య. పుం. అక్కపర్లము\*: చూ, బిల్లేడు.

కందుకొత్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. కందువు. తీటు: చూ, పావు.

కందుకాయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కందుకాయనము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కందుకొత్త. సం. వి. ఆ. పుం. గోతుకొను వాడు.

కందుగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దూలగొండి\*: చూ, కూక కింది; 2. పుల్లబచ్చిలి\*: చూ, బచ్చిలి.

కందుగము. సం. వి. ఆ. పుం. కంద\*: చూ, నూగుము.

కందులము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కండ. వై. వి. 1. నాలిక దే. రూ-కండియ : చూ, సరి; 2. ధావ్యాదికిశము. బొన్న లోనగువాని కంకి: చూ, కెన్ను; 3. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము. అచ్చ. యు. కాం. 185: చూ, స్కంధము. 1.

కండము. వై. వి. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము, కండ. “చ. చిహ్నము సాము కండ పులిసాళియుంబున సారల గాన నే, మన నునుపుక సుధాగమము మాటికి గోలనె చూచు.” విజ. 1, ఆ. 108 : చూ, స్కంధము. 1.

కండోలకము. సం. వి. ఆ. పుం. గంప: చూ, బుట్ట.

కండోలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కండోలకము.

కండోలపీఠ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చాండాలిక, మాటపీఠ: చూ, పీఠ.

కండోలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కండ్ర. దే. వి. ఉలంగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కండ్రావి. దే. వి. వ్యసనకరము, కామకోధాదులవలన బుట్టిన దోషసంబంధము.

కండ్రరావి. ద్వ. వి. 1. బోధిమృగము \*: చూ, రావి; 2. కంబూయయము యొక్కానొక రావి\*: చూ, రావి.

కండ్రోపుము. సం. వి. ఆ. పుం. గొంగళిపురుగు చూ, కూకకీటము.

కంఠ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పసుపు, కుంకుమ, గుమ్మడికాయ, కుంకుడుకాయలు, నున్ని పిండి, నూనె మొదలగునవి తలంటునకై పెండ్లి యెదవనాడు పెండ్లికూతురువారు పెండ్లి కుమారునివైపువారికి పంపించు తగవు: చూ, వి. 2. సందువీధి. “దొంగ ఈకంఠనుండి పాతీ సోయెను.”: చూ, సందు రి. (రూ- గంఠ)

కంఠి. వై. వి. 1. = గ్రంథి. పర్వము, వెదురు చెఱుకు లోనగువాని కనుపు: చూ, బుడిపి 2. = గ్రంథి. ఆణియ: చూ, దదువు; 3. = గ్రంథి. చీమకుట్టు లోనగువాని దద్దురు: చూ, గురువు; 4. = గ్రంథి. దెబ్బవలన వాచు వాపు. “ద్వి. చుడ్డున వీపు కంఠులు గట్ట మోది. హరిశ్చ. 2, భా. 503 : చూ, బొప్పి.

కంఠివాడు. వా. వి. 1. రూ-కంఠివాడు, ఎంగును నిలకడ లేనివాడు: చూ, సంకుసు కుడు; 2. సంకరుడు. (రూ- కంఠి వాడు.)

కంఠు. దే. వి. గదువు: చూ, మితి.

కంఠుడు. సం. వి. ఉ. పుం. మరుడు : మా  
మన్మథుడు.

కంఠువు. సం. వి. ఉ. పుం. మనులము, గాదె :  
మా, పంటసాల.

కంతివాడు. వా: మా, మా-కంతివాడు.

కంఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గంఠి. చింపి  
గుడ్డలను తూర్చివట్టి. బొంత: మా, వస్త్రము;  
2. చింపిగుడ్డ. పటవస్త్రము: మా, వస్త్రము;  
3. మంటిగోడ: మా, మంటుగుడ; 4.  
మతియొక ప్రకరణము.

కంఠటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంఠలు బొంత:  
మా, వస్త్రము.

కంఠారి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, గొంఠి \*  
కంఠావాటము. సం. వి. ఆ. పుం. మట్టి  
గోడ. త్రి- కే- ద్వి. పుం. 30: మా.  
ప్రాకారము.

కంద. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కంద. అంఠ  
ఘ్నము \*: మా, మాణము; 2. వి. (1) =  
కంద. —నై.— “మొము కందం ద్ద అయి  
నది.” (కందం ద్దంబున కందకల అనివాదక

కందకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిల్యము \*:  
మా, మాకేడు; 2. జుము: మా, నీగు. 1;

కే. వి. (1) అడితి: మా, పరిధి

కందగుడ్డ. ద్వ. వి. కంద \*: మా, మాణము.

కందగుడూచి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. తిప్పరీ \*:  
మా, సోమవల్లి.

కందటము. సం. వి. ఆ. న. తెల్లగులువ \*: మా,  
పద్మము. 1.

కందణము. కే. వి. వల్లకాస్త్రమునందలి విన్నా  
ణములు ముప్పదిమూడింటిలో నొకటి: మా  
విన్నాణములు. మా-కందణము.

కందనగాయ. కే. వి. 1. గుండియ. “ఉ.మును  
ముద్దెల్లును దూఱుదూఱు మఱికంపునెండి

యందూఱుండు, వనగాయంబులన్ను దోప  
.....మిథ్యావశి.” ఆము. 4. ఆ. 28: మా,  
వ్యావచుము; 2. కందమక్కి నల్లగుండి:  
మా, యక్కిన్లు.

కందెము. సా. వి. ఆ. న. 1. శోకిము: మా,  
మణిము; 2. కిలుపు: మా, సంబోధ:ము;  
3: మా, మా- కందెము.

కందనాలికి. సా. (బాల్పూర్వం.)

కందపలు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శుద్ధికారవల్ల  
ము, అంగారకం \*: మా, కారకం.

కందెబహుళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిపల్లిక. ము  
గ్గూర్తు \*: మా, నాలపల్లి.

కందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మోళుపు: మా,  
ప్రణాము; 2. మొగులు: మా, మేళుము. 1;  
3. అకానాన వృత్తిము. “3. కందము త్రిశక  
బంబులు. కందము గా నెను నలము లకువడి  
మొగులక, బొంతును నంబులనాటికి, నాం  
మొగులకనునంబులముడగు వేసిక. 3  
మొవటిపాదము. — (1. భగణము, కంద  
ము; 2. అ, త్రిశక; 3. భగణము,  
బంబులు.) అంతవసాదము. — (4. భగణ  
ము, కందము; 5. భగణము, గాభజ;  
6. అ, నాళము; 7. అము, లకువడి;  
8. అ, మామూలక.) ఇతే మూడునాలుగు  
పాదములకు వగునగా మొదటి రెండుపాద  
ముల లక్షణములుండవలె యొంటివలయు.  
రెండు నాలుగుపాదములలో నాలుగు నాద్యక్ష  
కము యతి. ప్రధమ శృతియ పాదములకు  
యతిలేదు: మా, వృత్తిము. 1; దీనిభేదములు  
అటు. — కందము, పథ్య, విప్రుల, చపల,  
ముఖచపల, భగవచపల. తద్విశేషములు. —  
సమగీతి, ఉద్గీతి, ఉపగీతి, అర్థాగీతి. ఇదియే  
సమాజ కందంబులకు (మా, అప్పు); 4.

తామరలోనగు వానినుప \* : చూ, పద్మకందము; 5. కంద \* : చూ, నూరణము; 6. కందారి \* : చూ, దుష్టచేత; 7. దుబ్బు : చూ, వైరుసుబ్బు; వై. వి. (1) = స్కంధి. పశుజాతి మూపు, చేప్ప. "క. కందముతీరు వృత్తముల గౌరవముంబడ సౌష్ఠ్య వంబు..... లోకమై." రామా. 2, ఆ : చూ, స్కంధము. 1. (శబ్దరత్నాకరము) కందమూలము సం. వి. ఆ. న. తెల్లగలుక \* : చూ, పద్మము. 1. కందర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కందరము, కొండ యందు తొలువంబడిన బిలము : చూ, రంధ్రము. 1. కందరతుము. సం. వి. ఆ. పుం. విరిగె \* : చూ, శ్లేష్మాతకము. కందరము సం. వి. ఆ. న. 1. అల్లము \* : చూ, శృంగ భేరము; 2. కొండయందు తొలువంబడిన బిలము : చూ, రంధ్రము. 1; 3. అంకుశము : చూ, సృజి; వి. ఆ. పుం. 4. అంకురము : చూ, మొక్క. 1; 5. బెజ్జము : చూ, రంధ్రము. 1. కందరాకరము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండ : చూ, పర్వతము. కందరాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. కలశావ్రి \* : చూ, ప్లక్షము. కందరాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అక్షోటము \* : చూ, మృదుద్రుమము; 2. కలశావ్రి \* : చూ, ప్లక్షము; 3. అగ్నిలింగము : చూ, భాగ. కందరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కందారి, తీర్థ కంటక \* : చూ, దుష్టచేత. కందరిక. కే. వి. ఎదువీపుపై చేసెడు గంధ, కందళము : చూ, గంధ. 2.

కందరుచ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అరటి \* : చూ, రంధ. 2. కందరోద్భవ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పాటికొమ్మ లూడలుల చెట్టు, శిఫ \* : హృస్వకాఖా శిఫము. కందర్పకూపము. సం. వి. ఆ. పుం. మరుదిల్లు చూ, భగము. 12. కందర్పజీవము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, కంఠ రోద్భవ \* . కందర్పబలశాసనము. అం. రి-ధ- హీనతానము లు ఏడింటిలో నొకటి : చూ, రి-ధ - హీన తానములు. కందర్పము. సం. వి. ఆ. పుం. జన్యతాశములు నూలునొకటింటిలో నొకటి : చూ, జన్యతాశములు. (చూ, తాళము. 2.) కందర్పముసలము. సం. వి. ఆ. న. మగగుటి : చూ, శిశ్నము. కందర్పశృంఖలము. సం. వి. ఆ. పుం. శృంగార రతిబంధము : చూ, రతిబంధము. కందర్పడు. సం. వి. ఆ. పుం. మరుడు : చూ, మన్మథుడు. కందలత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మాలాకిందము, \* : చూ, నూరణము. కందవర్ధనము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. — కందవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చేదుకగోటకి \* : చూ, వంధ్యాకగోటకి. కందసతజ్ఞము. సం. వి. న. న. యోనిరక్తరోగము : చూ, రోగము. 1. కందసారము. సం. వి. ఆ. న. నందనవనము ఇంచుని ఉద్యానవనము : చూ, వనము. 2. కందసుందరము. సం. వి. ఆ. న. పురుగుల తామరపద్మము : చూ, పద్మము. 1.

కందనూనము. సం. వి. ఆ. పుం. కంద \* :  
చూ, నూనము.

కందశము. సం. వి. ఆ. న. 1. కొత్త మొలక :  
చూ, మొక్క. 1; 2. అపకృతమధుర ద్వవి,  
ఆరణ్యము: చూ, స్వరము. 2; 3. ఉపరాము,  
గ్రహణము, రాహువు నూర్యచంపులను  
బట్టుట: చూ, గ్రహణము. 1; 4. తొడవు:  
చూ, భూమణము. 2; 5. పుట్టె: చూ,  
కల్యము. 1; 6. ఆ. పుం. 6. పోరాటము:  
చూ, యుద్ధము; 7. బంగారము: చూ, లా  
నము. 1; 8. వి. (1) కందరికి: చూ,  
గంభ. 2.

కందలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ద్వజము, జెండా:  
చూ, సిద్ధము; 2. ఒక విధముగపాద. గుల్మ  
ము: చూ, పాద. 2; 3. అరణి \* : చూ,  
గంభ. 2; 4. ఇనువడివాలును అంబరముల  
పాదపునల జింక. (శ. 5); ఇనువడి అంబర  
ముల పాదపునల జింక. (నవ్యశబ్దసంబోధిని)  
ఇనువడినుంగురముల నిజిల ఇల్లిఅనికొం  
దలు (శ. 5). చూ, నూనము. 1.

కందలించు. సం. ఆ. కి. మొలచు: చూ, ము  
లకత్తు.

కందలికము. దే. వి: చూ, కందరికి.

కందలితము. సం. విణ. (ఆ. ఆ. ఆ.) 1. మొల  
కెత్తినది, రూఢము: చూ, సంభూతము;  
2. వికసించినది: చూ, వ్యాకోచము.

కందలికునుము. సం. వి. ఆ. న. అరటిపువ్వు:  
చూ, శలీంధ్రము.

కందాడిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బొంత: చూ,  
వస్త్రము.

కందాధ్యము. సం. వి. ఆ. పుంధరకీకందము,  
పాటిశేలకంద \* : చూ, నూనము.

కందాయము. సం. వి. ఆ. పుం. శ్రీష్టాదిమాన

చతుష్టయము. సంవత్సరమునందు మాండవ  
భాగము: చూ, కారు. 1.

కందాలము. సం. వి. ఆ. న. 1. తామరతూడు:  
చూ, పద్మము. 1; 2. దిసిని, తామరతీగ  
చూ, పద్మము. 1.

కందారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తిష్ఠకంటక \* :  
చూ, ముష్టాకేళ.

కందార్దము. సం. వి. ఆ. పుం. కంద \* :  
చూ, నూనము.

కందాలుపు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. కొంకణజీ  
శపు ప్రసిద్ధమగు ఒకానొక అనువ: చూ,  
మాకరము; 2. కందాధ్యము, పాటికంద\*:  
చూ, నూనము.

కంద. సం. వి. వ. పుం. 1. కంద \* : చూ,  
నూనము; దే. వి. (1) నుకరి, తొగరి, ఒక  
రకము న్యాయము: చూ, భాగ్యము; (2) బ.  
దీధకములు, కందులు: చూ, గాగ్యము;  
(3) తాపము, కందు: చూ, సంతాపము.

కందపవ్వు. ద్వ. వి. బ. కందుని వివరగానచ్చిన  
పప్పుబద్దిన.

కందపొట్టు. ద్వ. వి. కందులపైపొట్టు: చూ,  
కందికి.

కందరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కందరోద్భవ \* :  
చూ, హృస్వకాభాశిఫము.

కందు. దే. వి. 1. తాపము, కారక. “వ. కలా  
పూర్ణుండు నిర్విధంబున కర్మవికారెందంబు  
కందువాటి.” కళా. 7, ఆ. 280: చూ,  
సంతాపము; 2. కలుపు. “వ. ఇందులింబం  
లుండందు గందునుబోలె చాలధియందు వా  
లంబులొక కొన్ని నీలంబులైయున్న యవి.”  
కాశీ. 6, ఆ. 24: చూ, వర్ణము. 6; 3. తిర్య  
గచ్ఛకము, పక్షిలోకగువాని సంతతి: చూ,  
శిశువు; 4. మనుష్యులసంతతి, అడ్డపట్టు  
పాప. “సీ. చిన్నివెన్నెలకందు వెన్నెదన్ని

సుధార్థిఁ బాడమినయెన తోఁబుట్టుమాకు." స్వా. 2, ఆ. 41: చూ, శిశువు, 5. పటిక బెల్లము: చూ, బెల్లము. 1; ఆ. 39. 6. త పించు. "క. కందుగల పసిడిగాఁచినఁ గందివనర్ణమయినట్లు." భార. సభా. 2, ఆ. 89: చూ, సంతాపించు; 7. నలుపగు: చూ, న దడించు.

కందుడు. వై. వి. 1. = స్కంధః. కుమార స్వామి: చూ, స్కంధుడు; 2. మరుడు: చూ, మన్మథుడు.

కందుఁబాటు. దే. వి. (కందు + పాటు.) రూ- కంచువాటు: చూ, చురుచుగు.

కందుకన్యత్వము. అం: చూ, ఉద్ధతము. 2.

కందుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కందుకము: చూ, బంతి. 3; 2. బదరి \*: చూ, కేగు 1; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2.

కందుకూరిమద్రకవి. పా. ఇతనిగ్రంథము నిరం కుశోపాఖ్యానము. (16 శతాబ్ది.)

కందుగలగుండగోడు. ద్వ. వి. ఎదమచ్చగఁ సామి: చూ, చందుగోడు.

కందుపక్వము. సం. వి. అ. స. నీటిసంబంధము లేకుండఁగ వేచిన బియ్యము; పేలాలు: అటు కులులోనగునవి.

కందురీగ. వై. వి. = గంధోలి: చూ, మక్షిక.

కందురు. వై. వి. = —వై. — "క. ఎండని జనియెనాతని సుందరియును..... పురంద రుండరిగిన, కంగువయే నిప్పుడెట్లు గాంతు నాయనుచుకొ." భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 170.

కందులు. పా. బ: చూ, అశక్తములు.

కందువ. దే. వి. 1. తో, గుంపు. వి, పు. 1, ఆ. 173: చూ, సమాహము; 2. చమత్కారము. విజ. 1, ఆ. 142: చూ, సామర్థ్యము. 1; 8. ఏకాంతము. "గీ. సకియలకైఁబంగు... యిందువదనయున్న కందువకేలెంచి, పొంచి

నిలిచి యాలకించి." వికృ. 1. ఆ. 128: చూ, రహస్యము. 1; 4. బాడ. "వ. అచ్చోటి పెద్దలవలనం గంగువయెఱిగించని తత్వజ్ఞాత్ర మంబు పృవేళించిరి." కాశి. 2, ఆ. 42:

చూ, నూచన. 1; 5. రహస్యపువోటు. "క. కందువవోటికిఁ గొనిపో, వందారయ గుటయు." భార. మా. 1, ఆ. 198: చూ,

మఱుగువోటు; 6. ఋతువు. నిర్వ. 3, ఆ. 63: చూ, మాసద్వయము; 7. వోటు. నిర్వ. 10, ఆ. 89: చూ, సానము. 1; 8. నేరుపు.

భార. విరా. 4. ఆ. 29: చూ, సామర్థ్యము 1. కందువము. దే. వి. 1. నేరుపు: చూ, సామర్థ్య ము. 1; 2. చమత్కారము; చూ, సామర్థ్య ము. 1. (గూ-కంచువ.)

కందువాటు. దే. ఆ. 39. (కందు + పాటు): చూ, రూ-కందుఁబాటు. "అరవిందవిగోధి యుఁగంచువాటె." కా. 2, ఆ. 70.

కందువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. 1. వెనము. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6; 2. కంచుకంటు. వేచుటమఱియుక్తమగు లోహసాత్ర: చూ, పాత్రము. 6; దే. వి. (1) బిడ్డ: చూ, శిశువు.

కందూరము. సం. వి. అ. పుం. కండ \*: చూ, నూగణము.

కందూగేఖలు. సం. వి. అ. స్త్రీ. మాలాలుయొక్క కడుపుకువములు తొడలు వీనియందుండు రేఖలు: చూ, లక్షణము. 1.

కందన. దే. వి. 1. బండి ఇరుసునకు బూసెడు మసి; 2. బండికన్నులయందుఁ బట్టించు చేయరు. "ఇరుసునఁగండనఁబెట్టక." మమతీ శతకము; వై. 7, ఆ. 98.

కందెఱ. ద్వ. వి. (కన్ను + తెఱ) కంటినిరక్షించు తెప్ప; ఉ. హరి. 2, ఆ. 84: చూ, తెప్ప.

కందోటము. సం. వి. అ. స. 1. నల్లకలువ \*: చూ, పద్మము. 1: పుం. 2. తెల్లకలువ \*: చూ, పద్మము. 1.

కందోతము. సం. వి. ఆ. పుం. కలువ \* : చూ, పద్మము. 1.

కందోతము. సం. వి. ఆ. స. —వై.—

కంధము. సం. వి. ఆ. పుం. మబ్బు; చూ, మేఘము. 1.

కంధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంధరము. కంఠము: చూ, మెడ.

కంధకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—;

2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. స్త్రీకిలా సానములలో నొకటి: చూ, కంఠము. 12.

కంధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. సంద్యము: చూ, సముద్రము; స్త్రీ. 2. గీత: చూ, మెడ.

కంప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంచికామాక్షికి ప్రియమైన నొకతీగము; జే. క. (1) రూ-

కృష్ణ, ముండ్లమండ: చూ, సాగ్రచీము. 1.

కంపకోట. ద్వ. వి. జలవ: చూ, సాగ్రచీము. 1.

కంపగోడ. ద్వ. వి. —వై.— (కంపహారాగోడ.)

కంపణము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకకము ఆయుధము. “ప. కణముకంపణ ... భిండివాలపరముభి పరహాణములు.” ఉ, చారి. 4,

ఆ. 218: చూ, భాణము. 1.

కంపతోడుగు. ద్వ. వి. రెండు ఎడ్లుచేర్చి తోలెడి కంపతోడుగు.

కంపనము. సం. వి. ఆ. క. జడకు: చూ, కలనము. 1; 2. చదలుట: చూ, విమోచనము;

విణ. (అ. ఆ. అ.) 3. కడలుచది: చూ, చరము; 4. చణకుచది: కంపము.

కంపనాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడలు స్వభావముగలవాడు: చూ, డొయిత; 2. కంప

నడచు రక్తము: చూ, రాక్షసుడు. 1;

3. రావణుని సేవాధిపతులలో నొకడు:

చూ, రాక్షసుడు. 1; 4. కడలించువాడు.

కంపపులగు. ద్వ. వి. కనునపక్షి: చూ, బెరగుడు.

గుడు.

కంపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చణకు: చూ.

చేపగువు; విణ. 2. చణకు: చూ, చేపగువు;

అం. 3. సాత్విక భావములు ఎనిమిదింటిలో

నొకటి—ఒడలు చణకుట; “అద్వితీయ్యా!

యిమ్ముద్దులగుమ్మ ప్రియుని గుద్దులు నుడు

వుచు గాలింజలించు మాలతీయుం బోలె

చూలి చలించుచుండెను.” (కంపము): చూ,

సాత్విక భావములు.

కంపము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. చడకు

చది: చూ, చేపగువు; జే. వి. (1) పాడె, భాటి:

చూ, శరణాసము.

కంపలక్ష్మి. సం. వి. క. పుం. గారి: చూ,

వామువు.

కంపలబద్ధకాకి. గా. విక్రమలలో ఒడిసెనువు.

“మన, ద్మృక్కుటకుం బిజించుమతి వుట్టుక

కంపలబద్ధకాకినై.” (పాండురంగ మహర్షిము)

కంపాకము. సం. వి. ఆ. పుం. గారి: చూ,

వామువు.

కంపించు. సం. ఆ. క్రి. చడకు: చూ, చణకు. 2.

కంపితము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. చణకు

త్రిణ: చూ, ప్రింభితము; అం. 2. శో

భేదములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ,

శోభేదములు; 3. శిగిరియలు పదునెడిం

టిలో నొకటి: చూ, శిగిరియలు; 4. దృష్టి

శిరియలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,

దృష్టిశిరియలు; 5. గండశిరియ లాటింటిలో

నొకటి: చూ, గండశిరియలు; 6. అధరములు

అటింటిలో నొకటి: చూ, అధరము. 6;

7. కటిశిరియలు అయిదింటిలో నొకటి: చూ,

కటిశిరియలు; 8. ఊరూశిరియలు అయిదింటి

లో నొకటి: చూ, ఊరూశిరియలు; 9. గా

యకదోగములు పదునాలుగుంటిలో నొకటి;



చూ, గాయకదోషములు; 10. గమకములు పదునైదింటిలో నొకటి: చూ, గమకములు.

కంపిలుగుడు. జే. వి. రూ- కంపుటిరుగుడు \*: చూ, శింశుప.

కంపిలము. సం. వి. అ. పుం. = కంపిలము, రంజనికము \* (కన్న-కంపిల): చూ, గోచరి. (పేగులలో పానులను చేంపుటకిది మందు.)

కంపిలము. సం. వి. అ. పుం. = కంపిలము.

—వై.—

కంపిలము. వై. వి. = కంపిలము. కంపిలము.

—వై.—

కంపు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. మిఁగార్శవలకు కప్పియుండడు మోహ దెప్పులు : చూ, పాడుకి; జే. వి. (1) గంధము. “న. చేనదిటులంటుకంపెలుగుఁ జాలదునాసిక.” భార. అశ్వ. 2, అ. 31: చూ, వాసన. 1; (2) గుగ్గంధము: చూ, వాసన. 1.

కంపుడుమ్మ. జే. వి. (కంపు + గుమ్మ) తెల్లగుమ్మ \*: చూ, విడుదిగ.

కంపుటిరుగుడు. జే. వి. (కంపు + ఇరుగుడు): చూ, రూ- కంపిలుగుడు\*.

కంపె. జే. వి. తాంబూలపాత్రము. ఆం. భా. ద్వి. మ. 166: చూ, పాత్రము. 6.

కంపెనీ. ఆం. వ్యాపారసంఘము, గర్తకి సంఘము సమావాసము.

కంపెలుక. జే. వి. (కంపు + ఎలుక) మించు: చూ, మూసికము.

కంపెటిరు. ఆం. అక్షరసంధానోద్యోగి; కూర్పువాడు.

కంపెత్తము. సం. వి. అ. న. కలువ \*: చూ, పద్మము 1.

కంప్రము. సం. వి. అ. అ. అ. 1. కదలునది: చూ, చరము; 2. చణఁకునది: చూ, చేపపు.

కంప్రీకృతము. సం. వి. అ. న. చలించునదిగాఁ జేయఁబడినది.

కంప్రెడు. సం. వి. అ. పుం. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు, కంపముడు: చూ, త్కాయిత.

కంబడి. వై. వి. = కంబళ. రూ- కంబళి: చూ, రల్లకము.

కంబమయ్య. వై. వి. స్తంభోద్భవ నృసింహస్వామి. “నీ. కంబమయ్యరొ మేలుకలిగిన నీ కౌక్కు గరులాలమంతుని కొనుకీర్తు.” య. 2, అ. 3: చూ, నృసింహుఁడు.

కంబము. వై. వి. 1. = స్తంభః. గుంజి: చూ, స్తంభము. 1; 2. మల్లపరికిరవిశేషము. ఆం. భా. ద్వి. తు. 207: చూ, మల్లకాస్త్రము.

కంబమురాయఁడు. వై. వి: చూ, కంబమయ్య. “గాజు గాఁడమ్మ కంబమురాయఁడు.” య. 1, అ. 120.

కంబగత్తాడు. వా. వి. కొబ్బరిపీచుతో నల్లిన త్తాడు, చేత్తాడు: చూ, త్తాడు.

కంబము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రీకరము: చూ, వర్ణము. 6; 2. బంగారుగండు : చూ, వర్ణము. 6.

కంబమము. సం. వి. అ. పుం. చీరమేను : చూ, యూకము.

కంబవల్లి. వై. వి. స్తంభవల్లి. ఉపయోగము నందుఁ గడపటిదినము చేయు స్తంభపూజలో నగునది: చూ, స్తంభవల్లి.

కంబళభోజనన్యాయము. పా. గొంగళిలో భోజనము చేయుచు వెంటుక లేచిన రీతి.

కంబళము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; పుం. 2. కంబడి. గొంగళి: చూ, రల్లకము; 3. కండువా : చూ, వస్త్రము; 4. కంబళిపురుగు: చూ, కూకకీటము; 5. గంగజోలు: చూ, సాన్న; 6. ఏనుగుమీఁద

- బలమెడి రత్న కంబళి: చూ, రత్నకము; 7. అ, కంబుగ్రీవ. సం. వి. అ. శ్రీ. మూడురేఖలు  
శ్వోపరి చిత కంబళము: చూ, ప్రభురము. (ముమిరలు) ఎలకంఠము: చూ, మెడ.
- కంబళవాహ్యకము. సం. వి. అ. న. గంధి, కంబుపుష్ప. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కంబుమాలినిః  
దిద్దిన ఎద్దులువీయు బండి: చూ, కిక్కిము. 1. చూ, శుక్లకంఠ.
- కంబళి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదు: చూ, వృష కంబూలివి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—  
భము. 1; వై. వి. (1) = కంబళి. కంబడి: కంబూలు. జే. వి. బ. 1. పట్టెనైగు: చూ, పశ్య  
చూ, రత్నకము. ము; 2. పట్టెలు అనుభాగము: చూ, భాగము.
- కంబళిపురుగు. వై. వి. గంధిపురుగు: చూ, గం కంబుపు. సం. వి. ఈ. పుం. న. 1. కంభము:  
కట్టుము. చూ, సంకు. 1; పుం. 2 ఏనుగు: చూ,  
వాన్తి; 3. కడిగుము: చూ, భూమణము. 2;  
కంబళివాహ్యకము. సం. వి. అ. న: చూ, కం 4. పత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1; 5. కిప్పచిప్ప,  
బలకత్తి: చూ, సంకు. 1; 6. కుక్కుర: చూ,  
కంబరుడు. సం. వి. అ. పుం. కేమడ: చూ, మెడ; 7. బలజనునచెట్టు: చూ, కంభము. 6.  
సన్మము.
- కంబాధ. సం. వి. అ. శ్రీ. రూ - కంబాధ. తల కంబూకము. సం. వి. అ. పుం. కంఠము: చూ,  
నొప్పి: చూ, కంభాము. నివుడు.
- కంబాలాప. ప్రి. వి. కంబూలు + అల; బాలి కంబూకై కము. సం. వి. ఈ. పుం. 1. మేలైన  
కల అటలలో నొకటి: చూ, బాలికాగ్రేడ. కడిగుము: చూ, భూమణము. 2; 2. మేలైన  
కంభము: చూ, సంకు. 1.
- కంఠి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. వెనుకమిట్ట: చూ, కంబూక. సం. వి. అ. శ్రీ. కంఠరొవిః: చూ,  
వంశాంశము; 2. ఇనుములో నగువాని కంఠ: గావి.
- చూ, దర్శి. 1; (చూ, పూర్తి)ము. 6); కంభోజము. సం. వి. అ. పుం. 1. మేలైన కం  
3 వెనుక: చూ, వేణువు; 4. వెనుక ఖము: చూ, సంకు. 1; 2. కాంభోజదేశము:  
గరిఁట: చూ, తెగ్దు. చూ, దేశము; 3. కాంభోజదేశపు ఏనుగు:  
చూ, వాన్తి. రూ-(కంభోజము.)
- కంఠిలము. సం. వి. అ. న. వీర్పుల పల్లము: కంభోజము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—(విశ్వ  
చూ, కంఠము. 1. కోశము.)
- కంబు. సం. వి. అ. న. 1. బలము: చూ, వీరు. 1; కంబ్యచ్చపు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = క మ్మెచ్చు:  
2. తల: చూ, కిరము. 1; 3. సుఖము: చూ, చూ, బహుంధిగిడి.  
సంతోషము; పుం. 4. గాలి: చూ, వా  
యవు; 5. నెమలి. చూ. చుయూరము. కంభూరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ- గంభూరి,  
(ఇట్టి ఏకాక్షరశబ్దములకు అనువాదార్థమగు గుమ్మకము: చూ, మహాఫలము.
- మాత్రము అధునిక ప్రయోగములయందు రూ కంఠి. సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. ఇత్తడిలోనగువాని  
పమిట్లు కానబడుచున్నది.) గరిఁట: చూ, దర్శి. 1. (చూ, పూర్తి)ము. 6.)
- కంబుక. సం. వి. అ. శ్రీ. అశ్వగంధ: చూ, కంభువు. సం. వి. ఈ. న. ఉత్తరము: చూ,  
వెన్నెరు. పట్టివేగు.

కంస. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కంసవతి.

కంసజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. = కంసు. ధ్వని నొచ్చుగాలిలలోహము: చూ, లోహము. 1; 2. కందుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6;

8. మానవిశేషము; తవ్వ, కవోలము: చూ, మానము. 1.

కంసవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కంసుని కోలు: ట్టువు: చూ, కంస.

కంసమా. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసారాతి. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసారి. శే. వి. కమసారి: చూ, స్వర్ణకారుడు (అంధ్ర)పదసారజాతిము.)

కంసాస్తి. సం. వి. న్. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

కంసుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, శ్రీకృష్ణుడు, కుంటరి: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2 కృష్ణుని మేనమామ: 3. ఉగ్రిసేజుడు: చూ, మూలజీవుడు.

కకకకలు. వా.వి. బ. వ్రుటయందగు ధ్వ్యమ కణము. “కకకకలు కికకలు వెకవెకలు నాదగ్గఱపనికిరావు.”: చూ, హూ హూ.

కకటికి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కవచము: చూ, బొందడము.

కకణము. సం. వి. ఆ. పుం. జలకణము: చూ, బొట్టు. 6.

కకపాల. వై. వి. = కక్షపాల. రూ- కక్రపాల. స్వా. 1, ఆ, 59: చూ, కైపాల.

కకపాలము. సం. వి. ఆ. పుం. అడుగునపోయిన కుండశోయ.

కకవికలు. వై.వి. బ.=కాకపికా, యథాయథలు.

కకా. 8, ఆ. 102: చూ, వికావికలు. (రూ-కకావికలు.)

కకావికలగుట. బా. చెదరిపోవుట. “అత్మనైక నయంబు కకావికలైకలంగి.” కకా. 8, ఆ. 58.

కకావికలు. వై. వి. బ.=కాకపికా. రూ-కకవికలు. కకా. 8, ఆ. 58: చూ, వికావికలు.

కకాణము. సం. వి. ఆ. పుం. సూర్యకిరణము: చూ, మయూఖము. 1.

కకీర్తనము. సం. వి. ఆ. న. విష్ణుకీర్తనము: చూ, స్వము. 2.

కకుంభము. సం. వి. ఆ. పుం. సూర్యసులుంచు కొనెడి గిండివంటిపాత్రము: చూ, పాత్రము 6.

కకుబభాషలు. అం. భాషలు 96. అందు కకుబ భాషలు 7:—భిష్మపంచమి, కాంభోజి, మధ్యమగ్రామ, లగింతి, మధ్యమ, కకటి, మిశ్ర: (చూ, ఉపవిద్యలు.)

కకుబభాషాంతరభాష. అం. అంతరభాషలు నాలుగింటిలో నొకటి. పాలవాహనిక: చూ, అంతరభాషలు. 2.

కకుబవిభాషలు. అం. విభాషలు 20. అందు కకుబవిభాషలు 3:—భోగవర్ధిని, ఆభీరిక, మధురికి. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

కకుత్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. కకుదము, ఎద్దు మూపురము: చూ, స్కంధము. 1: 2. జిహ్వ, నాలుక: చూ, రసన; 3. రాజవిన్నము: చూ, లక్షణము. 1; 4. కొమ్ము: చూ, విహణము; విణ. 6. మేలుబంతి (విశ్వకోశము): చూ, శ్రైవ్యము.

కకుదము. సం. వి. ఆ. పుం, విణ: చూ, కకుత్తు. కకుదావర్తి. ౧. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

కమి. సం. వి. నో. పుం. నో. పతి. అచ్చే పెద్ద. కక్క. వై వి = కక్క. నేలు, పెద్దకక్క. నేలు.  
మా, వ్యవధిము. 1. పా. బి.ము.

కమన్వెంట్ము. సం.వి. త్. పురి. 1. — ప్రే. —; కర్నూలు, మైసూరు, బెంగళురము, శాశ్వత, గజపతి  
విధి. 2. కొప్ప మాఘముకలది (శుద్ధ) చంద్ర, నక్షత్రము.

శ్రీధు.) — ౨౪. —

కమలమిత్ర. సం. వి. ఈ. శ్రీ. విజయ: మా,  
పిల్ల,

కృష్ణ. సరి. వి. భ. శ్రీ 1. నిర్మల: మా,  
నానిర్మల; 2. జోతి: మా వెలుగు. 1;  
3. సంపాదించడ: మా, భూమిని. 2;  
4. అగ్నికి జేప: మా, వేద 1; 5. నామ:  
మా, భూమి. 1: 6. అనిష్ట: కాస్త్రము:  
మా, కాస్త్రములు; 7. ఏమియునులేని బల  
చెడి శక్తికింబలి: మా, శక్తి. 1. (సీస  
కోశము.)

మధ్యము. సం. వ. ఆ. పు. 1. ఏమియుద్ధి\*:  
మా, మద్ది; 2. విమతి\*: మా, మ్మనాన  
కము. (అభిధానశబ్దముల); 3. ఒకట:  
మా, వీణాచలపము; 4. ఒకానొక పాదము:  
మా, పన్నెడము; 5. ఒకానొక పాద: మా  
స్థలము. 2.

కుభాండము. సం. పి. ౨౫. పం. ౧౦౩ శ్లోకములు.  
చూ, హేమఘోషము.

కూటిలేము. సరి. పి. ఆ. న. కేసుల్ని చూచుచు  
స్వ.ము. 2.

శ్రీ. పం. వి. ఈ. శ్రీ. నీటి రాముల కేసు  
కేరినోదము: మా, విలాసము. 1.

కౌశ్యము. సం. వి. అ. స. శిష్యుడగుచు మొదటి  
దుకలమట్టు: మా, పెంతుక. 1.

కోపము. సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మదేవుని  
కోపము: చూ, గోపము.

కక్కపాల. వై. వి. కక్కపాల: చూ, చూ-కక  
పాల. “ఎ. గీ. కక్కపాలయం కక్కపాల”  
మునబూని” ఏక. 2, ఆ. 97.

విశ్లేషణ. వై.వి. క్రి. (విశ్లేషణము + పడు.)

1. తెజోమ: చా . పంచాంగము; 2. గాక్షిల్లు.  
చా. బాధపడితి.

కీర్తన: పల్ల. న. కీ. (కీర్తనము + పల్ల.) 1. వాల్మీకి: మా, బాధించి; 2. సంకటము: మా, బాధించి

[illegible]

సామెతలు. పే. ౪. క). 1. వొట్టించి.  
కామా. 6, ఆ. 172: చూ, బాధించు;  
2. ఎంతకుపడుచు: చూ, బాధించి.

సోక్రేట్స్ :- చూ, విన్నావాములు. ముప్పది రెండుంటిలో  
నొకటి: చూ, విన్నావాములు.

[illegible]

కర్మ్య- దే. వి. 1. అంపము తొలును అంగుగువా  
 1. గొంగు అంగుకొనేది కలుకు: మా, గణకు;  
 2. గూ-కర్మ్య: మా, వారి; స. 39.  
 3. కడుపులోనిది వెలిపుచ్చి, బహిరంగ  
 మును: చొర, వెలిపుచ్చి; 4. ఉచ్చాటనము  
 చేయు; భాగ. భీష్మ. 2, ఆ. 897: మా,  
 వెగ్గొటు.

కర్కుఁడెవులు. దే. వి. (కర్కు + తెవులు) ఒక రింత: చూ, వాఁతి.

కర్కుడు. దే. వి. రూ-కర్కుడు. —వై.—

కర్కురితి. దే. వి. 1. ఆలస్యము. రూ-కర్కురి: చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-కర్కురి.

ఆశ్రద్ధ: చూ, మందేమేలము. 2; 3. రూ-

కర్కురి: చూ. లోభము.

కర్కురి. దే. వి. —వై.—

కర్కురితి. దే. వి: చూ, రూ-కర్కురితి. 2.6,

ఆ. 284. (రూ-కర్కురి.)

కర్కురితికాడు. దే. విణ. 1. పిసినిగొట్టు.

హరిశ్చ. 2, భా. 452: చూ. లోభి; 2. అశ్రద్ధ

గలవాఁడు.

కర్కు. వాయి. ద్వ. వి. కుముటు: చూ, దగ్గు.

కర్కురితి. దే. వి: చూ, రూ-కర్కురితి. (రూ-

కర్కురి.)

కర్కురి. దే. వి. —వై.—

కర్కురితి. —వై — (రూ-కర్కురి.)

కర్కురి. దే. వి. —వై.—

కర్కు. వై. వి. = కర్కురి. రూ-కర్కు. ర. నెద్ద

కర్కు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 28: చూ, బకము.

కర్కు. వా. నులుగునొడ్డి.

కర్కు. లకము. సం. వి. ఆ. ౧. 1. తక్కి లి: \*

చూ, వైజయంతి. 4; 2 తక్కి లిపండు: చూ,

వైజయంతి. 4.

కక్ష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = కచ్చే. బట్ట

ముడుత: చూ, వలి. 2; 2. ఏనుగు నడుము: కు

కట్టు తొలపట్టె: చూ, వశ్ర; 3. పుకొ

ష్ఠము: చూ, ముంజేయి; 4 తొకరిధాన్యము:

చూ, ధాన్యము; 5. అడవికందితీర, అడవి

నొగిరి: చూ, సురాధ్యక్షము. 8; 6. పోటి,

పంలిము: చూ, స్పర్ధ; 7. గభావయవము: అపస్క

గము-రూ-అవప్పురము; 8. నులముజాకొడి

తెగులు: చూ, కోగము 1; 9. గోచి: చూ

బొట్టము. (త్రికాండశేషము.); 10. తీట

కసింద \*: చూ, సముద్రాంత; 11. పిన్న రే

గటిదూల \*: చూ, స్వల్పమరాలభ; 12. పట్టు

దల. “మీకును మాకును కక్షకూడదు.”:

చూ, పృథిజ్ఞ. 1.

కక్షకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితా

నము.

కక్షపాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = కకపాల.

సా. 8. ఆ, 181: చూ, కైసాల.

కక్షచచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. శుశీలక్షణము:

చూ, లక్షణము. 1.

కక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేంక : చూ,

మడిసది; 2. నీళ్ళు చిదచిదయనెడు నేల,

కస్సెము: చూ, భామి. 1; 3. కసవు \*:

చూ, క్షణము. 1; 4. చూచొచ్చి దరిల్లు:

చూ, గుఱు. భామి. 96. ఆం, తుప్ప:

లు 7:—భిక్షువు వండిన అడవి: చూ,

విష్ణుగారిమ శ్రీలకుఁగళయుండు ఒకానొక

సానము: చూ, కళలుండు సలములు; 8. గో

రువంక చేయు తావు: చూ, నఖత్రము;

9. ఏనుగు నడుమునకుఁ గట్టెడివారు : చూ,

వగత్తి; 10. (చంకలు) చుంబనసానములు

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చుంబనసాన

ములు; 11. ఒకరికముతీరె \*: చూ, లలి. 1;

12. వైజయంత్రముయొక్క వెనుకపక్క

వేలెడు కొంగు: చూ, చెంగు; 13. అంగ

వస్త్రముకొంగు: చూ, చెంగు; 14. కచ్చే,

ఒట్టముడుత: చూ, వలి. 2; 15. కనటు: చూ,

పాపము; 16. ఎనుబోతు: చూ, మహిషము.

(విశ్వకోశము)

కక్షములు. అం. 1. సాముదిక్కాస్త్రములోని

లక్షణాంగములు ఏలెడియెనిమిదింటిలో నొ

కటి: చూ, లక్షణాంగములు. (చంకలు).—

ఎచ్చరగ్నలైన చుఱియగు. సమములైన శుభ

కకమగు. విష్ణుమూలై దరిమ్రుడగు. దీర్ఘ  
మూలై రాజగు: మా, లక్షణాంగములు;  
2. శ్రీలక్షణాంగములు ఏలగునిమిదింటిలో  
నొకటి. (చేంకలు).— ఉచ్చైతములై వచ్చి  
వలియగు. గోమములైనదిమ్రుచాలగు: మా,  
శ్రీలక్షణాంగములు.  
కక్షరీగోమము. సం. వి. ఆ. ప. పేరికిలోని  
వెండుక: మా, వెండుక: 1.  
కక్షరీశ్రీ. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవల్ల  
ములు ముప్పదింటిలో నొకటి: మా. చిత్ర  
వల్లములు.  
కక్షరీయపు. సం. వి. ఆ. ప. పేరికిలోనిపుండు  
మా, వర్ణము.  
కక్షరీవర్ణ. అం. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి పుండు  
వర్ణములలో నొకటి: మా, అశ్వశాస్త్రములు.  
కక్షరీవర్ణికుడు. సం. వి. ఆ. ప. ప. 1. అం.  
శాల, గానివాడు: కావనివాడు: మా,  
సావివల్లుడు; 2. గోమకావని: మా, గో  
డిడు; 3. ఉపగోమకుడు. మా, వర్ణి  
కుడు; 4. కక్ష: మా, విష్ణువాడు; 5.  
5. లంకెకాడు: మా, విష్ణుడు; 6. అం.  
కాడు: మా, వర్ణకుడు. 1. (విశ్వకోశము)  
కక్షివంతము. సం. వి. తే. పుం. ఏనుగు: మా,  
వాన్తి.  
కక్ష్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. టంగువాలు: మా,  
పొట్టపట్టె. 2. దంతక్షరీస్థానికము: మా,  
దంతక్షరము; 3. కేరికి: మా, చడివంది;  
4. త్రాసుకూచెడు తూనిక: మా, తూని  
క: 5. ఏనుగు నడుమునకు కట్టుకోలువాని:  
మా, వరకర్క; 6. కొంచి, పెరికిపేటల ఆ  
దుదాని మొలనూలు: మా, భూమణము. 2;  
7. ఇంటిముందటనుండు వసారా. (మా, అం  
కణము = నాలుగిండ్లనుండు అనికొండలు.)  
మా, వసారా; 8. కండువా: మా, వస్త్రము;

9. కుచ్చిట్లు: మా, పింకె. 4; 10. కత్తి: మా,  
రిసి. 2; 11. బృహతి \*: మా, వాడుడు.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. పేరికికి: మా,  
వెన్నెల) సం. 2. ఎంకిరి అడవి: మా, విహము.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. 1. అన్నకాల: మా,  
బృహము. 1; 2. బృహములు: మా, బృ  
హము. 1; 3. నమునియలు: మా, బృహము; 4.  
విష్ణులము: మా, బృహము. 1.  
కక్ష్యగుగ్గం. సం. వి. ఆ. ప. ప. 1. గూర్గ  
మల్యలు: 2. నమునిమునందలి గోడిలు:  
మా, బృహము.  
కక్ష్య. వై. ప. అడ్డము, కత్తి: మా, బృ. 2.  
కక్ష్యము. వై. ప. — వై. — (గూర్గి.)  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. ప. పి. నొప్పి: మా,  
విశ్వాము.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. ప. నూర్గకరణము:  
మా, కాయూధము. 1.  
కక్ష్యము. సం. వి. ప. ప. పుం. నీరువంది: మా,  
పుంపుము. 1.  
కక్ష్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అడ్డనుగు: మా,  
వాన్తి; 2. గోగ్గ. కాలి: మా, వెలుగును. 1.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. ప. నిల్లయింపబడిన  
నిముంకుగడడి గుండ్ల మోస: మా,  
సం. 2.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 2. గుంపులుమిక్కిలి  
పుండుగాలల వేస: మా, భూము. 1.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. ప. కడలి: మా,  
నముచిరు.  
కక్ష్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చక్షువకుట్టువాని  
సాల: మా, బృహము. 1.  
కక్ష్యము. సం. వి. ఆ. ప. ప. వెండుకల మీట్ట:  
మా, వెండుక: 1.  
కచపము. సం. వి. ఆ. ప. 1. కపపు: మా,  
తృణము. 1; 2. చెట్టుకకు: మా, వల్లము. 1.

కచపాళము. సం. వి. అ. పుం : చూ, కచప  
తము.

కచబంధము. సం. వి. అ. పుం. జోట్టుముడి:చూ,  
సిగ. 3.

కచమాలము. సం. వి. అ. పుం. ధూమము:చూ,  
పొగ.

కచము. సం. వి. అ. పు. 1. జోట్టు : చూ,  
సిగ. 3; 2. కేశము: చూ, వెండుక. 1;  
3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. ఎండిన  
కులుపు: చూ, వ్రణము.

కచర. సం. వి. అ. స్త్రీ. అడుదానివేషము  
వేసికొనిన మగవాడు : చూ, ధూమం  
నుడు.

కచరము. సం. వి. అ. పుం. చేప : చూ,  
మత్స్యము. 1.

కచరిపుఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. జిమ్మి \*: చూ,  
శమి.

కచపాస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కచపతము.

కచాకచి. సం. అన్య. జీగడము:చూ, యుద్ధము.

కచాకుపు. సం. వి. అ. ఉ. 1. తిరస్కరింపఁదగినది:  
చూ, దుర్బాధర్షము; 2. చెడునడక: చూ,  
తిప్పునడక; పుం. పాము: చూ, సర్పము.

కచాటుగము. సం. వి. అ. పుం ఒకానొక  
పిట్ట: చూ, పక్షి.

కచామోదము. సం. వి. అ. న. నూగుదోస \*:  
చూ, దోస.

కచిక. దే. వి. రూ- కచ్చిక. కాలిన పిడక  
యొక్క తెల్లనిచూర్లము: చూ, పిడక (నీటిని  
స్పృశింపఁగల పీల్చును.)

కచిక్కు. దే. వి. పొడుచుటయందగు ధ్వజము  
కరణము. "ద్వి. చికటారిగొందిక చిక్కునఁ  
బొడిచె." విష్ణు. ఉ. 4, అ:చూ, చూచూ.

కచేరి. దై. వి. 1. = కాలిచి. రూ-కచ్చేరి:చూ,  
గృహము 1; 2. ఇష్టాగోష్ఠి. రూ-కచ్చేరి:  
చూ, సల్లాపము.

కచేలము. సం. వి. అ. న. ఉత్తరముంచుసంచి:  
చూ. జాబునుడుపు.

కచోరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కచోరము. ఒత్తి  
కనింద \*: చూ, వడ్డ్రంధ.

కచోలము. సం. వి. అ. పుం. తవ్వ: చూ, మా  
నము. 1.

కచ్చటము. సం. వి. అ. న. జలపిప్పలి \*: చూ,  
పిప్పలి. 1.

కచ్చరము. సం. వి. అ. అ. అ. 1. ముఱికి  
యైనది: చూ, మలి:చూ; 2. తక్కువైనది,  
కీడ్వలదైనది: చూ, మీనము. 1: న. 3.  
తిక్కము: చూ, మజ్జిక.

కచ్చి. దే. వి. 1. లేక కొయ్యలను సాలెవాడు  
పడుగునందుఁ బొప్పించెడునంగ; 2. అరవీ  
దేశపు గుఱ్ఱము: చూ, మాయము.

కచ్చిమి. దే. న. క్రి. 1. సాలె లోనగువాని  
నడపు: కచ్చి; అ. క్రి 2. దట్టికిగించి. హరి.  
పూ. 9, అ. 89: చూ, దట్టిగట్టు.

కచ్చింపు. దే. వి. ఎచ్చితక్కువలలేక నరగా  
నందుట: చూ, సున్నితము.

కచ్చిక. దే. వి: చూ, రూ-కచిక.

కచ్చిత్. సం. అన్య. 1. తేమనమాచారాదులు  
తెలిసికోవడము; 2. అడుగుట: చూ, పృశ్న  
ము; 3. ట్టుపుట్టినవాలు: చూ, సమాచా  
రము. 2; 4. గౌరవము: చూ, మర్యాద;  
5. చమత్కారము: చూ, సామర్థ్యము. 1;  
6. కోపము: చూ, రోషము; 7. తెగులు:  
చూ, రోగము. 1; 8. కల్లుత్రాగుట: చూ,  
మరకము. 2.

కచ్చితము. దై. వి. అ: చూ, కచ్చింపు.

కచ్చియ. వై. వి. రూ-కచ్చే. కలహము: చూ, యుద్ధము.

కచ్చారకము. సం. వి. అ. పుం.=కచ్చోరము \*: చూ, వడ్డ్రంధ.

కచ్చారము. సం. వి. అ. పుం.= —వై.—

కచ్చే. వై. వి: చూ, రూ-కచ్చియ.

కచ్చేపోతు. ద్వ. విణ. కలహాకిలుడు: చూ, పేచీకోరు.

కచ్చేరి. వై. వి.=కారీచి: చూ, రూ-కచ్చేరి.

కచ్చోరకము. వై. వి.=కచ్చోరక \*: చూ, వడ్డ్రంధ. (దీనినను మింగుమండిన కంఠ స్వము బాగుపడును.)

కచ్చీ. వై. వి. 1. ఉపస్థ: చూ, భగము. 12;

2.=కచ్చా. వెనుకకు జెక్కుకొనడ దోవరి

కొంగు: చూ, వరి. 2; 3. కట్టుకొన్న దోవరి

కొంగు కుచ్చెట్ల: చూ, ఎంతె. 4; 4. కాసిము.

“అ. కచ్చియమనెట్టి కచ్చిను కేసుల్యుల కల

మర్త్యము కలమోలుచు... నెత్తుకొనుక

మల్లనెత్తివెచ్చె.” బ్రా. విరా. 2, ఆ. 17:

చూ, నీట్టి. 1; 5. కాకిము, గోచి. “శీ. మొల

కచ్చీకట్టు వైరులగు: పచ్చని మనుగొంగు

నండుగానకవిట్టి.” పాఠ. పూ. 7, ఆ. 12:

చూ, బొట్టుము

కచ్చిగట్టు. ద్వ. ఆ. క్రి. కాకగిగింపు: చూ, కట్టిగట్టు.

కచ్చీడము. వై. వి. 1=కచ్చిగా. గోచి. స్వా.

2. ఆ. 73: చూ, బొట్టుము; దే. వి. 2. చూది

జీలకఱ్ఱ లోనగువానిఁ దెచ్చెను బండి: చూ,

కకటము. 1.

కచ్చిమోదలు. ద్వ. వి. చూనిములము: చూ, భగము. 12.

కచ్చీ. దే. వి. 1. గర్వము. కాశీ. 1, ఆ. 122:

చూ, హంకారము; వై.వి. 2. ఆక. పాండు. 2,

ఆ. 11: చూ, వాంఛ; దే. వి. 3. పుష్పదళ

ము. వసు. 4. ఆ. 183: చూ, సంకర్తిక;

4. సిగబంతి. “ఎ, గీ, భానుబింబంబుపొడిచెఁ

బ్రభాతలక్ష్మి, కబరిభాగంబుమీది చెంగ

లువకచ్చు.” కాశీ. 3, ఆ: చూ, భూష

ణము. 2; స. క్రి. 5. సారె లోనగువాని

నడపు: చూ, కచ్చించు. 1.

కచ్చుకొను. దే. స. క్రి. ఆకించు. రసి. 5,

ఆ. 159: చూ, వాంఛించు.

కచ్చ. సం.వి.ఆ. శ్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు;

2.=కచ్చి. గోచి: చూ, బొట్టుము; 3. బ్రాహ్మ

మొదలగు మాతృకలలో నొకతె: చూ, మాతృ

కలు; 4. అల: చూ, వీచి. 1; 5. ఆడుపంది:

చూ, పంది; 6. నీట్టిగలవేల: చూ, భూమి. 1;

7. కచ్చదేశము: చూ, దేశము.

కచ్చటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = కచ్చీడము,

గోచి: చూ, బొట్టుము.

కచ్చపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కమఠము: చూ,

నాచేలు: 2. నడుగులలో నొకటి: చూ,

రిప్పి. 1; చూ, నిగులు: 3. జెట్టిల కుస్తీపట్టు:

చూ, చుల్లకాస్త్రము.

కచ్చపి. ఆం. తరవాద్యములు ఇరువదింటిలో

నొకటి: చూ, తరవాద్యములు.

కచ్చపసంస్థాము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరువంది:

చూ, పంది.

కచ్చపి. సం. వి. శు. శ్రీ. 1. ఆడుతాచేలు:

చూ, నాచేలు; 2. వదనభక్తపు: చూ,

మొటిమ. 1; 3. సరస్వతిముక్తి వీణ: చూ,

వీణ; ఆం. 4. తరవాద్యములు ఇరువదింటిలో

నొకటి: చూ, తరవాద్యములు.

కచ్చపిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తుదగ్రహము:

చూ, గ్రహము. 1.

కచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=కచ్చి వెనుక

జెక్కుకొను దోవరికొంగు: చూ, వరి. 2;

2.=కచ్చి. గోచి: చూ, బొట్టుము; 3. నీట్లు



చిదచిదయనెడు నేల, కస్సెము: చూ, భూమి. 1; 4. ఓడయంగము; 5. ఒడ్డు: చూ, తీరము; 6. పూడోడు: చూ, వసుము. 2; 7. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 8. కుడి \*: చూ, నంది; 9. నది మొదలగునాని సమీప ప్రదేశము: చూ, స్థానము. 1; 10. అడవి: చూ, విహారము; 11. కంటి కెవులు: చూ, బిడాలము. 2; 12. ఒకొక్క దేశము: చూ, దేశము.

కచ్చరుమా. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దూగ్వు, గాతక \*: చూ, తృణము. 1.

కచ్చున్నీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చేతిపాట్ల \*: చూ, పాట్లు; 2. కాగివాని \*: చూ, బోడ తగము.

కచ్చుదారము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండగొనుగు \*: చూ, మృచుదుగ్గును.

కచ్చుర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కిచోరము. ఒడ్డుక సింద \*: చూ, వడ్డగింధ; 2. తీరం కసింద \*: చూ, సముద్రాంత; 3. బృహతి \*: చూ, వాగుడు.

కచ్చురడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉపపతి: చూ, అంకుమగడగు; విణ. 2. గజ్జలవాడు: చూ, పానునుడు.

కచ్చువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గజ్జ: చూ, విగర్చిక.

కచ్చువతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తీరంకోవెల \*: చూ, దూలగొండి.

కచ్చురకము. సం. వి. ఆ. పుం. కిచోరము. ఒడ్డుక సింద \*: చూ, వడ్డగింధ.

కచ్చుగము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కచ్చిటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గోచి: చూ, బొట్టము.

కచ్చోరము. సం. వి. ఆ. న. 1. కిచోరము. ఒడ్డు కసింద \*: చూ, వడ్డగింధ; 2. నల్లఅతివస \*: చూ, విష.

కజకము. సం. వి. ఆ. పుం. క్కముక \*: చూ, పోక.

కజజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. బమ్మ, కమల భవుడు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజము. సం. వి. ఆ. న. కమలము, నీరుపుట్టువు: చూ, పద్మము. 1.

కజాతజాడు సం. వి. ఆ. పుం. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మపుత్రుడు: కపుత్రుడు, కసుతుడు.

కజోతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజలజలనాయము. పా. కౌటుకలోనీళ్లుపోసి నూటిసీళ్లు నల్లబడవు, కాటుక కరగదు అనునీతి.

కజలధ్వజము. సం. వి. ఆ. పుం, దివ్య: చూ, స్నేహశము.

కజలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మమ్మ: చూ, మేఘము. 1; న. 2. కౌటుక: చూ, చాడు; 3. చీరకటి: చూ, మేచకము. 1; 4. కంఠ కము: చూ, బంతి. 3.

కజ్జలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కజ్జ. వా. జిగడము: చూ, యుద్ధము.

కజ్జాకోరు. వా. పేచీకోరు. “వాడు కజ్జాకోరు” (దూ-కజ్జాకోరు.)

కజాయము. వై. వి. = ఖాద్యమ్. అపూపము ఖత్వము, దూ-కజాయము. పాండు. 4, ఆ. 176: చూ, ఖత్వము.

కజ్జము. వై. వి. = ఖాద్యమ్. —వై.— భార. ఉద్యో. 8, ఆ. 178.

కజాయము. వై. వి. = —వై.—

కజ్జయము. వై. వి. = —వై.—

కజూరము. వై. వి.=ఖర్జూరము. పేరీదు \*:  
చూ, మధుఖర్జూరిక.

కజ్జీరము. వై. వి.=—వై.— ఆం, భా. ద్వి.  
సిం. 79. (రూ-కజ్జీరము.)

కజ్జీరము. వై. వి.=—వై.— య. 5, ఆ. 48.

కజ్జీము. వై. వి. = ఖాద్యమ్. రూ- కజ్జీము:  
చూ, రూ-కజ్జీయము.

కర్పూట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వాయుసమూహము:  
చూ, వాయువు.

కర్పూటము. సం. వి. ఆ. న. తలలగుంపు.

కర్పూటరము. సం. వి. ఆ. పుం. చెడ్డర్పూటమును  
జంతువుయొక్క చిప్పడు : చూ, స్వరము. 2.

కట. డే. అన్య. రూ-కటా. సంతాపమును దలు  
పును. “గీ. కటకట విమోగలోకంబు కట  
కటపడ.” సా. 2, ఆ. 176: చూ, సంతా  
పము. (ఆమేడితమందు కటకట—రూ-  
కటకటా.)

కటంకట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వానహరిద్ర \*  
చూ, మౌనిపనువు.

కటంక టేరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. —వై.—;

2. వార్షిదావర్ణము, పనువు: చూ, వర్ణము. 6.

కటంగరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊరిక:

చూ, తువము; 2. సంకరము, తువ్వు,

చెత్త: చూ, పెంట. 1; 3. రూ-కడంగరము

గింజపట్టని వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కటంపకుడు. సం. విణ. కూరలు వండెడు

వాడు: చూ, కాక కారుడు.

కటంబకుడు. సం. విణ. —వై.—

కటంబము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొక

వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 2. అమృత

చూ, బాణము. 1.

కటంభర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆచేనుగు:

చూ, హస్త; 2. రూ-కటంభర. కటుక

రోహిణి \*: చూ, శకులాదని; 3. పృషా

రణి\*: చూ, లంఘనవరము; 4. తీర గెబచ్చీలి\*:

చూ, బచ్చీలి; 5. మణిసిల. కొండమీది

యొకరకము ఎఱ్ఱణాయి: చూ, రాయి;

6. కప్ప: చూ, మండూకిము. 1; 7. చోగ\*:

చూ, స్రవ.

కటంభరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

సోనాక \*: 2. గినియ \*: చూ, శరీషపత్రి.

కటకట. వై. అన్య. వి.=కప్పకప్ప. 1. సంతాపము

నందలి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ.

(రూ-కటాకటా.); వి. 2. కొఱకుటయందగు

ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ.

కటకటబడు. ద్వ. ఆ. కి. (కటకట + పడు)

1. కోపించు. భాగ. విరా. 5, ఆ. 250: చూ,

కోపించు; 2. గాసిల్లు. భాగ. దోగ్రిణ. 2,

ఆ. 335: చూ, బాధపడు.

కటకటా. వై. అన్య. వి.=కప్పకప్ప: చూ, రూ-

కటకట. 1.

కటకటాకమ్ములు. డే. వి. బ. ఇనుఫ్కమ్ములు

లోనగువానిచే నేర్పఱచెడి యడ్డు. కటక

టాలు.

కటకటాలు. డే. వి. బ. —వై.—

కటకము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. కడియము. హస్త

భూష: చూ, భూషణము. 2; 2. కొండనడుము,

తటము: చూ, చేతియ; 3. ఏనుగు కొమ్ము

నకుచేసెడు పొన్ను: చూ, పొన్ను. 1; 4.

రాని నివసించు ప్రభాసనగరము, రాచేరిడు:

చూ, దేశము; 5. సముద్రలవణము: చూ, లవ

ణము. 1; 6. దండు: చూ, సేన. 1; 7. కుం

కుడు \*: చూ, ఘేనిలము. 2; 8. నితంబము:

చూ, పిఱ్ఱ.

కటకరము వై. వి.=గంధర్వ. ఒంటెపిల్ల. ఆం,

భా. ద్వి. సిం. 85: చూ, లాటిపిట్ట.

కటకవర్ణమాసము. ఆం. సంయుత హస్తములు

ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ. సంయుత హస్తములు.

కటకసగులు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్డు: చూ, ధాన్యము.

కటకొముఖము సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయ హస్తవిశేషము, నిట్టన నడిమివేళ్ళ సంగమ బొట్టనవేళ్లు చొప్పించి అజచేతిచూయ వాల్చి ఉంగ్రపువేలిని చిటికెవేలిని కొంచెమువంచి పాడపుగాఁబట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1.

కటకాయఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చోఁపలల్లు వాఁడు: చూ, మేదరి; 2. మేదగవాఁడు: చూ, మేదరి.

కటకి. సం. వి. న. పుం. కొండ: చూ, పద్మతము. కటకోలము. సం. వి. అ. పుం. వీరకదాను: చూ, పాత్రము. 6.

కటఖాదకము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాఢగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. కాకి: చూ, వాయసము; 3. జంబుకము: చూ, నక్క.

కటఖాదకుడు. సం. వి. అ. పుం. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుడు.

కటచ్చదము. సం. వి. అ. పుం. గర్జన \*: చూ, పర్జానము.

కటపెట. దే. వి. ఒకయూటయందగు ధ్వన్యను కరణము. “ద్వ. కఠినోపదంప్రలు కటపెట నొగయ.” భాగ. 7. స్కంధ: చూ, శూలాహూ.

కటపురము. సం. వి. అ. పుం. 1. జూదమాడెడు అడ్డసాధ్య: చూ, పాచిక; 2. ధను: చూ, విత్తము. 1.

కటపుర్రుడు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ముక్కుంటి: చూ, శివుడు; 2. విద్యాధరుడు: చూ, నాంనుడు; 3. రక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

కటభంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తభ్రమా

ణముగాఁ బైరుకోయుట; 2. రాజీనకు నాశము; 3. సాంతి: చూ, శుంతి

కటభి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. జ్యోతిష్కృతి \*: చూ, మానేరు; 2. ఇల్లింద \*: చూ, మాతులుంగము: ఈ. శ్రీ. 3. నల్లఅగినె \*: చూ, శుకనాసము. 1.

కటమాలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కుచేరుని కూతురు, మదిర: చూ, పుత్రిక. 1.

కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, చాపి. (కరటము, కటిఅనియు పేర్లు.); 2. క్రిందఁ బఱచుకొనెడు తాటి, ఈత, పెంగు లోనగువానితో అల్లఁబడిన చోఁప: చూ, చోఁప; 3. ఆతిశయము: చూ, హేమి. 2; 4. పీనుఁగు: చూ, శవము; 5. పట్టుదల: చూ, పృతిజ్ఞ. 1; 6. నడుము క్రింది తొడలమీది భాగము, కటి: చూ, మొల: 7. వల్లకాడు: చూ, శృకాసము; 8. కూకటిమూఁద: చూ, భృంగరాజము; 9. ఒట్టు: చూ, శపథము; 10. తరుణము, చూ, సురుము. 1; 11. కణత: చూ, పార్శ్వము. 2; 12. ఏనుఁగుదంతముల నడిమి చోటు: చూ, శంఖము. 2.

కటవ్రణుడు. సం. వి. అ. పుం. భీముడు: చూ, వృకోదరుడు.

కటశిర్గరి. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ముత్తెము: చూ, రత్నము. 1; 2. గాంగేష్ఠి \*: చూ, ముత్తెపుత్రుఁ.

కటా. వై. అర్థ = కవ్వు: చూ, రూ-కట.

కటాంతరము. సం. వి. అ. న. మఱియొకచోఁప.

కటాకటి. వా. సందేహము.

కటాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

కటాక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. మెల్లకన్ను, కడకంటిమాపు, కేకరము: చూ, సేత్రము. 1; 2. కేకరము, కడకన్ను, కేగిగన్ను: చూ, సేత్రము. 1.

కటాక్షింమే. సం. అ. క్రి. కడకంటఁజూమి: మా, మాపు.

కటాదము. సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: మా, మహిమము.

కటాయనము. సం. వి. అ. స. బొంగుడ్డి \*: మా, తృణము. 1.

కటారి. వై. వి. 1. = కతార. రూ- కటారు.

“చ. కలకలవపుమక...కటారి జువీ:దూసి ...దుగ్గించె.” ఉ, రా. 7, ఆ. 211: మా, రిప్టి. 2; 2 = కతార. రూ-కటారు బాఁగు “కలికిమీఁగారి యంగఁజుకటారి.” శశాం. 4, ఆ. 50: మా, బాణము. 1; అం. 8. ఆము ధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: మా, ముప్పదిరెండాయుధములు. (మా, బాణము.)

కటారికత్తియ. వై. వి. రూ- కటారికత్తె.

“ఒక్కొక్కతఱింబులు. బోండ్లు కటారికత్తి యల్.” కశా. 1, ఆ. 81: మా, స్త్రీ.

కటారికత్తె. వై. విణ.—వై.—

కటారికాండ. వై. విణ. ఆసికుండ, కటారిల వాండ. “చ. బిరుదు కటారికాంధ్ర) హాళి కర సత్త్వలు వాల్లిద్దముం ... బాహిశంక నొండఁగక.” కశా. 8, ఆ. 100 : మా, ఖడ్గి.

కటారు. వై. వి. = కతార. ఖడ్గము: మా.రూ- కటారు. (ఖడ్గము.— “చ. భర్తయుక్, శర మొకటేసి తెల్లకవెనన్ని గుడక నఱకెం టారునక.” 416; గీ. చొచ్చె. గొలఁతునెలకు, మారువైమారుడనుచు కటారుబోలి.” ఉ, రా. 7, ఆ. 451.)

కటారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వైజ్ఞానికుండు, నేర్పరి:మా, సమర్థుండు; 2. స్త్రీలోలుండు: మా,వలపుకాండు.

కటావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి: మా, అశుభావర్తములు.

కటాహము. సం. వి. 9. పుం. 1. కడక, బొంబ: పేవి.....

మా, పాత్రము. 6; 2 కప్పెర: మా, పాత్రము. 6; 3. తాఁబేటివెన్న చిప్ప: మా, చిప్ప. 8; 4 ఒకొనొకదీవి:మా లంక.1; 5. అప్పుడే కొమ్ములుమాపెడి ఎనుపదూడ, ఆబడ్డ: మా, వత్సము. 2: 6. పప్పు : మా, నూపము; 7. సాములవాని తంత్రిము.

కటి. సం. వి. ఇ. పు. 1. కటిరము: మా, మొల; ఈ. స్త్రీ. 2. ఏప్పలిమెడి \*: మా, ఏప్పలి; ఇ. స్త్రీ. 3. పేరెలనుగోయుతాపు: మా, స్థానము. 1; న. పుం. 4. ఏనుఁగు: మా, హస్తీ; ఈ. స్త్రీ. 5. ఏనుఁగుచెక్కి-లి: మా, హస్తీ; అం. 6. సామునిక కాత్త మునదలి పురు. లక్షణాంగములు ఏడది యెనిమిదింటిలో నొకటి. (ఏఱు గు):— సింహ, అశ్వ, వ్యాఘ్ర, వృక సమైక్యముగ ముగిసియున్న భూపాలుఁ డగు, విశాలమై నునుపులిగిన బహుత్వత్రకం గుండగు, వానాసమముగోభాసీనము: మా, లక్షణాంగములు; 7. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏడదియెనిమిదింటిలో నొకటి. (మచ్చియు నైశ్చరిపదము, కుడినుడి మున్న పతివ్రత యగు, ఎడనునుడి మున్న బారయగు. విశాలమైన ధనవతి యు, పుత్రవతియునగు. విస్తృతమైన పూజ్యురాలగు. ఉన్నతమై బలిసి యున్న పుత్రవతియగు. వేలూడుచున్న విధ యగు.వీర్లుగోమములున్న దర్శిరాలగు:మా, స్త్రీ లక్షణాంగములు. 8. గాంధర్వవేదము లోని భావాధ్యాయప్రమేయమునందలి మధ్య మక్షేత్రములయిదింటిలో నొకటి: మా, మధ్యమక్షేత్రములు; 9. గాంధర్వవేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోని మాస్త్రక్షేత్రములు పగుమూడింటిలో నొకటి: మా, మాస్త్రక్షేత్రములు.

కటిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బెత్తముచేతను  
నూలుపోగులచేతను చేయబడిన కడిముః  
చూ, హరిగ; వై. వి. (1) రూ-కటిక-కటి  
వాడు-కటికవాడు. వెండిబెత్తమువాడు.  
కళా. 7, అ. 69: చూ, వేత్తహస్తుడు;  
(2)=ఖట్టిక. రూ-కటిక. క సాయి. "గీ. కటి  
కవానిల్లు నాటికి గన్న పెట్టె." భల్లా. 1, అ:  
చూ, సంహరకుడు; (3) రూ-కటిక. మల్ల  
పరికరములలో నొకటి: చూ, మల్లకాస్త్రము.  
కటికచీకటి. ద్వ. వి. వెండికటి: చూ, మేచ  
కము. 1.  
కటికమెకము. వై. వి.=ఖడ్గపుగమ: చూ, శర  
భము. 1.  
కటికవాడు. ద్వ. వి. 1. రూ-కటిక. వెండిబెత్త  
మువాడు: చూ, వేత్తహస్తుడు; 2. రూ-  
కటిక. క సాయి: చూ, సంహరకుడు.  
కటికి. జే. విణ. 1. అధికము. "కటికినవ్వు":  
చూ, హేరాళము; 2. గట్టి. "కటికినేల":  
చూ, బెడిదము; 3. దట్టము, "కటికిచీకటి":  
చూ, సాంద్రము. 2; 4. చవ: చూ, స్త్రోగ్య  
ము. 1; 5. కఠినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
(రూ-కట్టడి-గడుసరి-గొంటురి.)  
కటికివాడు. ద్వ. వి. 1. వెండిబెత్తమువాడు.  
చూ, వేత్తహస్తుడు; 2. క సాయి: చూ,  
సంహరకుడు.  
కటిక్రియలు. అం. వివృత్తము, రేచితము, ఛిన్న  
ము, కంపితము, ఉద్వాహితము. (5) (ఇవి  
గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ  
ప్రమేయములొనివి.)  
కటిచ్చున్నము. అం. కరణములు నూటయెనిది  
దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.  
కటిత్రము. సం. వి. అ. న. 1. మొలనూలు: చూ,  
భూమణము. 2; 2. సారసము, కాసెకోక:

చూ, వస్త్రము; 3. మొలను ధరించుబట్ట  
చూ, వస్త్రము.  
కటిసము. సం. వి. అ. న. పుష్పపత్రిఫల  
లుంచెడు బుబ్బ: చూ, పాత్రము. 6.  
కటినాభి విమగ్నము. సం. వి. అ. న. బాహ్య  
రతులలో నొకటి: చూ, రతిబంధము.  
కటిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గవాదని \*: చూ  
వెద్దపాఠర.  
కటిపదక్షిణావర్తము. సం. వి. అ. పుం. పా  
వృత్త్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.  
కటిప్రోథము. సం. వి. అ. పుం. పిఱుఁగుఁ  
యున్నది: చూ, పిఱు.  
కటిఫలము. సం. వి. అ. న. తర్కారీఫల \*  
చూ, చెక్కలబుట్టు.  
కటిచుచ్చము. సం. వి. అ. పుం. వృద్ధిప్రదలత  
ణము: చూ, లక్షణము. 1.  
కటిభ్రాంతము. అం. కరణములు నూటయెనిది  
దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.  
కటిమూలము. సం. వి. అ. పుం. అభ్రమాన్  
వము \*: చూ, ముల్లంగి.  
కటిల్లకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్పు: చూ  
మండుకము. 1; 2. కారవేల్లము \*: చూ  
కాకర; 3. నల్లగైర \*: చూ, పల్లాసము  
4. గలిజేరు \*: చూ, వర్ష కేతువు.  
కటివామార్తము. సం. వి. అ. పుం. జారిజీ  
లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.  
కటిశృంఖల. సం. వి. అ. శ్రీ. నడుమునకుఁ  
గట్టు గొలుసు: చూ, మొలత్రాడు.  
కటిసూత్రము. సం. వి. అ. న. పురుషుని మొల  
త్రాడు: చూ, మొలత్రాడు.  
కటిస్నానము. పా. (హిందీ) కూనీ గారు  
కనిపెట్టిన తొట్టియందలిస్నానవిశేషము.  
కటితలము. సం. వి. అ. పుం. బాతు: చూ,  
బాణము. 1.

కటిరకము. సం. వి. ఆ. పుం. నితంబము: మా, పిఱ్ఱ.

కటిరము. సం. వి. ఆ. పుం. కటి. "నీ. పట్ట నూత్రమయంబుపనిఁడి యొడ్డాణమే యిగురు బోఁడి కటిర మెక్కెనొక్కొ." కాశీ. 4, ఆ. 108: చూ, మొల.

కటిసము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదిం టిలో నొకటి: మా, కరణములు.

కటుంటుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీమఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. వీమఁడు: చూ, వీదవాఁడు.

కటుంబక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకగోహిణి: చూ, శమలాదని. (రూ-కటుంబక.)

కటుంబరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గొలఁచెను గోరు: చూ, లంజెనవరము; 2. అఁజేమఁగు: చూ, హస్తీ.

కటుంభర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కటుంబర \*.

కటుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —వై.—; 2. సన్నవలకి: చూ, పత్రల; 3. జీరకము: చూ, జీలకఱ్ఱ; 4. చేతిఅనుగము: చూ, సాఱ.

కటుకందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముగ్గ: చూ, శిగ్రుపు. 1; 2. అల్లము: చూ, శృంగ జేరము; 3. లఘుము: చూ, వెల్లుల్లి.

కటుకము. సం. వి. ఆ. న. 1. సాంతి విప్పలిమిరి యములు: చూ, త్రికటుకము; 2. కటుక రోహిణి: చూ, శమలాదని; 3. అగ్నిమం ధని: చూ, వైజయంతి. 4; పుం. 4. శణత్ప ణము: చూ, తృణము. 1.

కటుకరోహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అసోగ ము: చూ, శమలాదని.

కటుకవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఖట్వి: చూ, నుకావ.

కటుకాలాబువు. సం. వి. ఈ. పుం. కటుకుంచి, చేదుగల ఆనబ: చూ, సాఱ.

కటుకీటకము. సం. వి. ఆ. పుం. దోమ: చూ, మశకము.

కటుకీఫలము. సం. వి. ఆ. న. అగ్నిమంధని \*: చూ, వైజయంతి. 4.

కటుకుఁడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) నీమఁడు: చూ, హీనుఁడు.

కటుకోశాలిక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేతిగీటక: చూ, గీట.

కటుక్కు. దే. వి. కొలుకుట మందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూహూ.

కటుక్వణము. సం. వి. ఆ. పుం. టిట్టిధము: చూ, లకుముకి.

కటుక్వాణము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.— (రూ-కటుక్వాణము.)

కటుగు. వై. వి. ఇలాటి. రూ-కటువు. చూ, చూ, శవయాము.

కటుగ్రింథి. సం. వి. న. న. ఉషణ: చూ, విప్పలి.

కటుచాతుర్జాతకము. సం. వి. ఆ. న. 1. వలకి: చూ, పత్రల; 2. పట్ట: చూ, తోలు. \* 3. మరీచాశ్మకపశువృక్షము.

కటులిక్తకము. సం. వి. ఆ. పుం. జేనుము: చూ, శణము.

కటులిక్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేదుఆనబ: చూ, సాఱ.

కటుకుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకరకముతీరణ: చూ, లత. 1.

కటుకుంచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేదుఆనబ: చూ, సాఱ.

కటుత్వము. సం. వి. ఆ. న. కాటవము: చూ, కాటుకము.

కటుత్రియము. సం. వి. అ. న. సాంతి పిప్పలి మిరి  
యములు: చూ, త్రికటుకము.

కటుదశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కర్కటి, నక్క  
దోస \*: చూ, దోస.

కటునిష్ఠానము. సం. వి. అ. పుం. గింజపట్టని  
ధాన్యము, పొల్లు: చూ, ధాన్యము.

కటుపత్రియము సం. వి. అ. పుం. 1. పాపట \*:  
చూ, వృకధూమకము; 2. తెల్లతొళసి \*:  
చూ, తులసి.

కటుపత్రిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

కటుఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. లింగిదొండ \*:  
చూ, దొండ.

కటుఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేతిపొట్ట \*:  
చూ, పొట్ట; 2. త్రికంటకము \*: చూ,  
వల్లేరు; 3. బొబ్బరి \*: చూ, శాకపుష్పము.  
కటుబీజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పిప్పలితీగ \*:  
చూ, పిప్పలి.

కటుభంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. సాంటి \*:  
చూ, శుంఠి; 2. అల్లము \*: చూ, శృంగబేరము.

కటుభద్రము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కటుమంజరిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉత్తరేను \*:  
చూ, శైఖరికము.

కటుమృదు. డి. వి. బి. హనువు, ఋగి.  
“శ్రీ. తరుమృదైమ్మలు... కటుమగల్ పెను  
పునొండె.” చంద్రి. 1, అ. 98: చూ,  
పార్శ్వము. 2. (చూ-కటుమర్దు.)

కటుమోదము. సం. వి. అ. న. జవాది మొద  
లగు సుగంధద్రవ్యము: చూ, సుగంధ  
ద్రవ్యము.

కటురము. సం. వి. అ. న. తక్రిము: చూ,  
మజ్జిగ.

కటురవము. సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ,  
మండుకము.

కటురోహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ  
కటురోహిణి \*: 2. తక్కడ \*: చూ  
వైజయంతి. 4.

కటువార్తాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవా  
కుడు \*: చూ, వాకుడు.

కటుపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కటురోహిణి \*:  
చూ, శమలాదని; 2. రాజిక, నల్లవాలు \*:  
చూ, సర్పపము; 3. అంకోలగిరి \*: చూ,  
వేరింకణము; 4. కానిపని: చూ, వ్యభీకము. 2;  
ఈ. పుం. 5. ఒట్టు: చూ, కారము. 1; 6. గం  
దము: చూ, వాసన. 1; 7. చేదు: చూ, తిక్త  
ము; 8. చేతిపొట్ట \*: చూ, పొట్ట; 9. లవణ  
ధర్మము: (తె. ప):—ఉష్పదము, ఉష్పన;  
విణ. 10. ఇంపుకానిది; 11. కారముగలది;  
12. మచ్చేరము గలది; 13. వాడిమి గలది:  
చూ, శతము; 14. వాసనగలది; వై. వి.  
(1)=భాటి. పాడె: చూ, శవయానము.

కటుశృంగాలము. సం. వి. అ. న. అగ్నిమంధము \*:  
చూ, నెల్లి.

కటుస్తేవాము. సం. వి. అ. పుం. నల్లవాలు \*:  
చూ, సర్పపము.

కటుత్కటకము. సం. వి. అ. న. 1. సాంటి \*:  
చూ, శుంఠి; 2. అల్లము \*: చూ, శృంగ  
బేరము.

కటుత్కము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కటేరకము. సం. వి. అ. పుం. కలింజకము:  
చూ, గోప.

కటోలము. సం. వి. అ. పుం. చేతిపొట్ట \*:  
చూ, పొట్ట.

కటోలవీణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. మాలవీణ: చూ,  
వీణ.

కట్ట. డి. వి. 1. అడ్డకట్ట: చూ, నేతువు. 1.  
2. చెఱువులోనగు వానికట్ట: చూ, నేతువు. 1;

వై. అవ్య. 8. = కప్ప. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము. (రూ- కట్టా.)

కట్టకడ. దే. వి. (కడ + కడ) చిట్టచివరి, తుట్ట తుద: చూ, సుద. 2.

కట్టడ. దే. వి. 1. రూ-కట్టడి. ఏర్పాటు: కర్ణా. 7, ఆ. 265: చూ, నియమము; 2. నీతినిర్వహణ. 10, ఆ. 120: చూ, విధము. 1; 8. దేవతా కార్యనియమము; 4. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు; 5. గౌరవము: చూ, మర్యాద.

కట్టడచేయు. దే. స. క్రి. అజ్ఞాపించు. “మ. జానీధూపతి... ననుంట్టడచేసె.” వై. 2, ఆ. 107: చూ, నెలవిచ్చు.

కట్టడి. దే. వి. 1. రూ-కట్టడ. ఏర్పాటు: చూ, నియమము. 2. కఠినము: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కఠినములు.

కట్టనము. దే. వి. 1. కట్టుకోక. ఆం, భా. ద్వ. మ. 151: చూ, వస్త్రము; 2. రూ-కట్టుము. కానుక. “నీ. గాండీకిని పేలుకట్టనబలుచున్న.” వై. 7, ఆ: చూ, లంచము; 3. కట్టు. “ఉన్నట్టులులరాకట్టపుటెడల్ గైకొని నటవట.” హరి. ఉ. 2, ఆ. 1. 6: చూ, బంధము. 1.

కట్టపుట్టచెండ్లు. ద్వ. వి. బ. బాలకీర్తిదలలా నాకటి: చూ, బాలకీర్తి.

కట్టరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడుగు: చూ, బురద; వై. వి. (1) రూ-కట్టారము. నాట్య బంధము. ఆం, భా. పృ. నాట్య. 180: చూ, నాటకము. 1.

కట్టా. వై. అవ్య. = కప్ప: చూ, రూ- కట్టు. కట్టాణి. దే. వి. ఒకానొక మాత్రికము. “కట్టాణిగుండ్లు.” చూ, రత్నము. 1.

కట్టాణిగుండ్లు. ద్వ. వి. బ. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

కట్టాయితము. దే. వి. అయితము: చూ, యత్నము. కట్టాగము. దే. వి. నాట్యబంధము. రూ-కట్టము: చూ, నాటకము. 1.

కట్టావరదరాజేంద్రకవి. పా. ఇతని గ్రంథము శ్రీరామహాత్యము. (17. శ.)

కట్టావి. ద్వ. వి. మిక్కిలివేడిమి: చూ, వేడిమి. కట్టిడి. దే. విణ. (కట్ట + ఇడి) గూర్చుండు. సాండు. 5, ఆ. 75: చూ, వ్యాధుండు. 2. కట్టిక. వై. వి. = ఇట్టిక: చూ, రూ- కటిక. (రూ- కట్టికము.)

కట్టిగుడుపుట. భా. (పాపమును) అనుభవించు జేయుట, “నాపాపములతోడనే కట్టిగుడిసి నది.” (నీతిచంద్రిక-కవిగ్రహము.)

కట్టిచు. వై. వి. 1. = కాట్టు. రూ- కట్టె: చూ, వంటచెట్టు; 2. రూ- కట్టె. చుడ్డుకట్ట. “క కట్టిమఁజేసాని దేగంబట్టి... బలుగుల్.” స్వా. 4, ఆ. 24: చూ, వేత్తము. 1; 3. రూ-కట్టె. అమ్మ. “ఉ. కట్టియవైచె నెన్నుచును గాడ... నగునిగప్పిరి శక్తులనొమరంబు లన్.” భాగ. శల్య. 1, ఆ. 377: చూ, బాణము. 1; పా. 4. తూనికతూచు రాళ్ళు: రూ-కట్టె.

కట్టు. దే. వి. 1. చోటు. కాశీ. 6, ఆ. 262: (ఇట్లు చేసుకట్టు లోనగునవి): చూ, స్థానము. 1; 2. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 3. గింజపట్నని వడ్లు: చూ, ధాన్యము; 4. గింజి పట్నని వడ్లరాసి. “గీ. సామర... కల్లాన శూర్పవారేఘట్టనల బాటుపెనుబొల్ల కట్టు వోరె.” అము. 4, ఆ. 18: చూ, ధాన్యము; 5. కట్టుచూరు, చూ, యూషము. 6. కట్టనము: చూ, బంధము. 1; 7. బట్టకట్టు కొనుట. 8. కట్టుపాటు: చూ, బంధము. 1; 9. కదలమెదలగూడని కట్టు: చూ, బలవంతము; 10. గడువు. య. 3, ఆ. 101: చూ,



మితి; 11. పద్యముల అంత్యాక్షరము లందు కొనుచు పద్యములను చేదువుట. “కట్టుపద్యములు.” అ. క్రి. 12. (అవులొనగునది) గర్భము ధరించు; 13. కట్టుబడినదగు. “కట్టుబడినాత్మత్రములు.” మార్క. 2 ఆ. 84. (అంచెలు గట్టు, అంటులగట్టు, అట్టుకట్టు, కరుడుకట్టు, కాలువలుకట్టు, గెలుకట్టు ఇత్యాదులం ది అగు ధాత్యర్థకమగు): చూ, సంధించు; 14. కట్టువేయు: చూ, బంధించు; 15. ఆరోపించు. “క. దోషరహితకన్యకపై, దోషంబులగట్టి రిత్తదూషించిన.” విజ్ఞా. ఆచా, కాం. 108: చూ, పాదవెట్టు; 16. నేకరించు. భార. ఆది. 5, ఆ. 58: చూ, సంగ్రహించు; 17. తయారుచేయు. “ఇల్లుకట్టు.”: చూ, విగచించు; 18. బట్టకట్టుకొను. “నీ. కట్టుంగదొడఁబుయ్యఁబెట్టఁ గొఱంతలే కానందచందడు నర్దులందు.” నిర్వ. 1, ఆ. 38; 19. (చదగం గమునందు) ఆటనుకట్టు. “తోసిరాజు ఆటకట్టు.”; 20. గట్టిపడు. “పప్పు ముద్దకట్టు”; 21. ఒకదానితో నింకొకటి అంటుతీయు. “పంజిరాటలకు వెదుళ్లుకట్టు.”; 22. ఆలు మగలనుకలుపు. “భార్యభర్తలకట్టు ఇప్పటికి తుదిరిది.”; 23. మాటలపొందు. “వాక్యముల కట్టు సరసముగానున్నది.” ఇత్యాది.

కట్టుగంబము. ద్వ. వి. (కట్టు + గంబము) ఏనుగు లొనగువానిఁ గట్టునట్టి గంబము. “నీ. కట్టుగంబంబు విలుచు నుగ్రంపుగజము” హరి. పూ. 9, ఆ. 50; “న. పసపార్శ్వకట్టుగంబంబులకుందార్చి బంధించిన.” (ఇక్కడ కుక్కను గట్టునట్టి గంబము) స్వా. 4, ఆ. 27: చూ, స్తంభము. 1.

కట్టుగొంగు. ద్వ. వి. (కట్టు + కొంగు) కోక యొక్క కట్టుకొనుచెఱుగు: చూ, చెంగు.

కట్టుగొమ్మ. ద్వ. వి. (కట్టు + కొమ్మ) అడ్డకట్ట: చూ, నేతువు. 1.

కట్టుగొయ్య. ద్వ. వి. (కట్టు + కొయ్య) నాగటిమంప వెనుక నిలిపినకొయ్య: చూ, మేడితోక.

కట్టుగొట్టు. ద్వ. వి. —వై.—

కట్టుగోక. ద్వ. వి. (కట్టు + గోక) అధోంశుకము, కట్టుబట్టు: చూ, వత్త్రము.

కట్టుక. దే. వి. 1. గర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ. కడుపులోని పిండాదులు బయటికి వచ్చుట. (కాటుట): చూ, ప్రసవము. 6; 2. పశుగర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ: చూ, ప్రసవము. 6.

కట్టుకావలి. ద్వ. వి. కప్పము నొసంగువాడు: అరిగావు.

కట్టుకాసులపేరు. పా. మెడనుధరించు కాసుల దండ: చూ, భూషణము. 2.

కట్టుగ. దే. వి: చూ, రూ-కట్టుక.

కట్టుగడ. దే విణ. (చేర్చి నెట్టి) ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కట్టుగొట్టు. దే. వి. (కట్టు + కొట్టు.) మేధి, పసులనుగట్టుటకు కల్పమునఁబాఱిన గుంజి: చూ, స్తంభము. 1.

కట్టుగోరు. ద్వ. వి. చూ: చూ, యూషము.

కట్టుట. దే. వి. కట్టు: చూ, బంధము. 1.

కట్టుదిట్టము. దే. వి: చూ, కట్టుపాటు. 1. (నా)

కట్టుదొన. ద్వ. వి. కోనేలు, పుష్కరిణి. “నీ. తనచరిత్రామృతమునకు ముజ్జముల జనుల వీనులు కట్టుదొనులుగాఁగ.” చందాగ్రి. 5, ఆ. 147: చూ, సరస్సు. 1.

కట్టుపకాసి. ద్వ. వి. పోటుమగఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2.

కట్టుపకాను. దే. విణ. అచలుఁడు. “చ. కనుఁగొని పార్వతుండపుడు కట్టుపకానయి... నాతఁడుగృతన్.”: చూ, సిరుఁడు.

కట్టుపడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బద్ధమగు.

కట్టుపాటు. ద్వ. వి. 1. కట్టుపడుట: కట్టుదిట్టము, కట్టుశుభ; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1

కట్టుపాటుచేయు. ద్వ. వి. ఆజ్ఞాపించు, నేమిం  
చు: చూ, నెలవిచ్చు.

కట్టుబండి. ద్వ. వి. (సకలపరికరసహితమైన)  
బండి. “ఉ. మొన్న... నేడేపునగట్టుబండి  
నిదెయిందలుజూడగ నింతచేసె ” వి, పు.

7. ఆ. 120: చూ, కకటము. 1.

కట్టుబట్ట. వా. వి. మొలనుచుట్టిన బట్ట. “కట్టు  
బట్టతో లేచినచ్చితిని.”: చూ, వస్త్రము.

కట్టుబడి. ద్వ. వి. బంటునకిచ్చెడు మాన్యము.  
“కట్టుబడి యీనాములు.” చందా. 4, ఆ.

84: చూ, మాన్యము. 1.

కట్టుమట్టు. దే. వి. 1. పనులనుగట్టుచోటు. (కట్టు  
ముట్టనినాడుక.): చూ, స్థాము. 1; 2.  
ఉండుచోటు. “నీ. పాకారిముఖ్యునికొక  
నిలయంబు గ్రహతారకంబుల కట్టుమట్టు.”  
భీల్లా. 8, ఆ: చూ, స్థానము. 1; 3. ఏర్పా  
టు. “వ. చుట్టనిగ్రహశిష్ట పరిగ్రహంబుగా  
నప్పట్టంబు సుగ్రీవాజ్ఞాదవం గట్టుమట్టు  
చేసి.” రామా. 5, ఆ. 825: చూ, నిబిము. 2.

కట్టుమామిడి. ద్వ. వి. చిలుకలలోనగునవి కొ  
లుకకుండ పండ్లమాని కట్టబడిన మామిడి\*:  
చూ, మామిడి.

కట్టుప్రాను. ద్వ. వి. తెప్ప: చూ, హోడము.

కట్టులేనివాడు. ద్వ. వి. నియమములేనివాడు:  
ఉద్దాముడు.

కట్టున. దే. వి. వృతి. అచ్చ. సం. కాం. 95:  
చూ, పొచ్చినము. 1.

కట్టువద్దము. మి. వి. ధరించు వస్త్రానికికము. (వా)

కట్టుళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, కట్టుపాటు. 1.  
“వానిని కట్టుళ్ళలో పెట్టివారు.” (బందెకానా  
అని కొందఱు)

కట్టె. వై. వి.=కాథ: చూ, రూ-కట్టియ.

కట్టెగుట్టుము. ద్వ. వి. ఒకానొకబాలకీడ, ఓం  
బాయి: చూ, బాలకీడ.

కట్టెచీపు. ద్వ. వి. పెద్దకట్టెచీపు: చూ, విపరీక.  
కట్టెడ. దే. వి. (ఎడనెడకట్టుగలది) కట్టపాము:  
చూ, సర్పము.

కట్టెపాపర. ద్వ. వి. ఒకానొకచెట్టు\*: చూ,  
వృక్షము.

కట్టెర. దే. వి. పుట్టె: చూ, కల్పము. 1.

కట్టెవిలుపుమాట. ద్వ. వి. అతివాదము: చూ,  
పరుషము. 2.

కట్టుము. దే. వి. రూ-కట్టము. కానుక. వారి.  
పూ. 9, ఆ. 16: చూ, లంచము.

కట్టుము. సం. వి. అ. పుం. ముద్దపప్పు: చూ,  
నూపము.

కట్టుల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పాపగుండమ \*:  
చూ, శ్రీపర్తి.

కట్టులము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పింగుమ్ముడు\*.

కట్టాల్లొకము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము  
కాగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

కట్ట. వై. వి. 1. = ఖియా. రూ-కట్టియ. ఎఱ  
చిపిడుక \*: చూ, శంకిని; 2. మంచీపు  
డోలి: చూ, పాలకి. (రూ-కట్టి-కట్టి-కట్టె-  
కట్టమంచీము.)

కట్టంక. దే. వి. కరుసడ్డలపైనుంచెడి యొంటి  
గుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

కట్టగుదియ. ద్వ. వి. ముసుండి: చూ, బాణము. 1.

కట్టజెట్టి. ద్వ. వి. కట్టుగల పెద్దజెట్టి: చూ,  
సర్పము.

కట్టదండ. ద్వ. వి. ఎడనెడ బంగారుకట్టుగ్రా  
చ్చిన కల్లపూసల సగము: చూ, భూషణము. 2.

కట్టపాము. ద్వ. వి. కట్టజెట్టి: చూ, సర్పము.

కట్టపురుగు. ద్వ. వి. —వై. — (రూ-కట్టెడ.)  
కట్టబల్ల. ద్వ. వి. (కట్టు + బల్ల) కత్తెరకొళ్ళ  
మడుపుబల్ల: చూ, మంచీము.

కట్టమంచీము. ద్వ. వి. మంచీపుడోలి: చూ,  
పాలకి.

కట్టమారి. ద్వ. విణ. కట్టుగఱది. చంద్రా. 4, ఆ. 127.

కట్టసంచి. దే. వి. (కట్టు + సంచి) చుట్టు అట లేర్పఱచి కట్టిన నిడుపాటిగుండుసంచి: చూ, సంచి.

కట్టి. వై. వి. 1. = ఖట్టా. రూ-కట్టె. ఎఱచి పిడు క \*: చూ, శంకిని; 2. కట్టపంచము: చూ, పాలకి; 3. బంగారు తూనికగుండు: చూ, పడికట్టు.

కట్టె. వై. వి. 1-2-3 -వై.-; 4. కట్టెతీగె \*: చూ, పగ్గంకపారిక.

కట్ట్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కట్టుకగోహిణి \*: చూ, శకులాదని.

కట్ట్యంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుండిగము \*: చూ, శోణకము.

కట్ట్యంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. వనీతము: చూ, వెన్న; 2. కూగ: చూ, వ్యంజనము. 1; 3. తక్కిము: చూ, మజ్జిగ.

కట్ట్యమిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జీమి: చూ, శమి.

కట్టి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కట్టుకగోహిణి \*: చూ, శకులాదని; 2. ఒకరకముతీగె \*: చూ, లత. 1.

కఠకాలాపుండ. సం. వి. ఆ. పుం. కఠమహర్షి చేత ఆభ్యయముచేయబడిన కాశికమను శాఖను చదువువాడు: కఠుడు.

కఠకుడు. సం. వి. ఆ. పుం కఠకమహర్షి: చూ, ముని. 1.

కఠమర్దుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కఠము. సం. వి. ఆ. న. 1. కఱ్ఱ: చూ, వేల్చిము. 1. పుం. 2. కూత: చూ, స్వగము. 2; 3. = కఠాని, బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. వారశ్రీ ముఖకమలము.

కఠరము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) గట్టి: చూ, బెడిదము.

కఠలము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) —వై.— కఠవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉపనిషత్తులలో నొకటి: చూ, ఉపనిషత్తులు.

కఠారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కత్తి; భీ. 1, ఆ. 62; రా. ఆర. 1, ఆ. 155: చూ, రిప్పి. 2; 2. బాఝువీర. 4, ఆ. 9. “వ.క.తారంబులబొడిచియుగ్రుతారం; 2. పశున్ను” రా. యు, కాం. 1752: చూ, బొడమి.

కఠారి. వై. వి. = కఠారి. —వై.— (పురు. క.)

కఠాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం = కఠారి. —వై.— కఠాహకము. సం. వి. ఆ. పుం. కూతురుగుండంగి: చూ, దాత్యూహము.

కఠి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చిటులేతు \*: చూ, బారంగి.

కఠింబరము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లగైర \*: చూ, పర్ణాసము.

కఠిన్దాపు. సం. వి. ఉ. పుం: లకునము: చూ, వెల్లలి.

కఠిన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉంటు: చూ, గోళము; 2. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

కఠినదండము. అం. సప్తవ్యసనములలో నొకటి: చూ, సప్తవ్యసనములు.

కఠినఫలము. పా. అవి దీర్ఘకఠినఫలము. (కొబ్బరి పండు లోనగునవి.)

కఠినపృష్ఠము. సం. వి. ఆ. పుం. కచ్చపము: చూ, తాచేలు.

కఠినము. సం. వి. ఆ. న. 1. వంటకుండ: చూ, భాండము, 3; విణ. 2. గట్టి: చూ, బెడిదము; 3. పరుసదనము: చూ, పరుషము.

కఠినాన్నము. పోకచెక్కలు మున్నగునవి తినుటచే మరణించు జాతకుడు. పా. జన్మలగ్నకారకలగ్నములకు తృతీయమున చంద్రగురి

కులతో సంబంధమున్న యెడల నిట్టియోగము కఠోరుడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.): చూ, సంభవించును. కఠోరుడు.

కతిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1.=కడ్డి. పలకమీఁద. కవ. వై. వి. 1.=కామ. నిమ్మ. “తే. రిక్కరా వ్రాయుపుల్ల: చూ, బలము; 2. చిత్తిపల్ల వ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖని.

కతినిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జేగురుతాయి: చూ, రాయి.

కతినుడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) సుష్టుడు: చూ, వ్యాసుడు. 2.

కతినులు. సం. విణ. బ. కతివాసులు: చూ, నిర్దయులు.

కతిసోక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. అతివాదము: చూ, పరువుము. 2.

కతిల్ల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎఱ్ఱులిజేరు\*: చూ, వర కేతువు.

కతిల్లకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాకవేల్లము\*: చూ, కాకర; 2. గిలిజేరు\*: చూ, వర కేతువు; 3. తొళసి\*: చూ, తులసి.

కతిల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కతిల్లు: దే. వి. హతియందగు ధ్వజముకిరణము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, చూచూ.

కతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కతకాలా పుడు.

కతోరుడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.)=కొటిక. మిక్కిలి పిసినిగొట్టు: చూ, లాఠి.

కతోరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, వాయువు.

కతోరము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) గట్టి: చూ, బెడిదము.

కతోరుడు. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) పాపాల ముద్ద: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కతోలము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.): చూ, రూ-కతోరము.

చూడువమి మీఱలేవెలది, బెండ్లియగునని కడచును మే...మున్నీ... గురింక

వంతె.” అచ్చ. అయో, కాం. 12: చూ, హరిత్తు; 2. తావు: చూ, స్థానము 1; 3. దవ్వు. “వ. వెల్లియై బలభూరంబు పాము యిచ్చుచు ... కడ: చూచి.” కకా 4,

ఆ. 98: చూ, పిప్పిక్కపము: 4. దగ్గ. “క. కమఃసక్తియు ... వివేకిశూన్యల, కడమండెడు వంతెకంటెం గెచ్చుము గలదే.” ఆము. 3, ఆ: చూ, సమీపము;

5. వైపు. కకా. 7 ఆ. 72: చూ, పాస్వము. 2; 6. చివ. భా. భీష్మ. 1, ఆ. 21:

చూ. సుగ. 2; 7. చావు. “పాణిము కడ: బట్టికరి.” చూ. మరణము; వై.విణ. 8. తక్కువై:ది. “వ. ఎచ్చుదికడగా నిమ్మలమృతంబు నగుదు.” భార. కాంతి. 1, ఆ. 281: చూ, హీనము. 1.

కడంక. దే. వి. 1. ఉద్యోగము, ఏవు: చూ, విజృంభణము; 2. చేర, ధైర్యము: చూ, సైద్యము; 3. రూ-కడంక. ఆయితము: చూ, యత్నము; 4. తెంపు: చూ, సాహసము.

కడంగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకవిధచగు సాగాయి: చూ, సుగ. 1.

కడంగరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-కటంగరము. పొల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. పొల్లు కసపు: చూ, తృణము. 1.

కడంగరీయము. సం. వి. ఆ. పుం. పొల్లు కసపు మేపెడి ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

కడంజ. దే.వి. గోకర్ణచ్యుగము: చూ, గోకర్ణము. కడంతి. దే. వి. ఒంటెపిల్ల. ఆం. భా. ద్వి. సిం. 85: చూ, లాటెపిట్ట. (రూ-కడంతి.)

కడంబము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కలంబము: చూ, కూరనాగ; 2. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.

కడంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బచ్చీలికూర\*: చూ, బచ్చీలి.

కడక. డే. వి. అయితము. ఏకగ్. 3, ఆ. 76: చూ, యత్నము. (రూ-కడంక-కణక-కడలిక-కడలు.)

కడగు. డే. ఆ. క్రి. రూ-కణగు. పూను. ఉ, హరి. 5, ఆ. 179: చూ, యత్నించు.

కడగి. గే. వి: చూ, రూ-కడంజు. (రూ-కణజు-కణజు-కడిలి-కడిలి.)

కడత. డే. వి. రూ-కణత. కంటికడ ప్రకించోటు, శిరఃపాగ్ధము. ఆం, భా. ద్వి. మ. 144: చూ, పాగ్ధము. 2.

కడతి. డే. వి. 1. (తద్భవమని పునరాత్తయ కవీయము=కణ) గంధర్వమృగము. ఆం, భా. ద్వి. సిం. 85; “పులులందుగించి కడంతులందునిమి.” శుక. 1, ఆ. 182: చూ, లాటిపిట్ట. (ఒంకెపిట్ట అనుట యుక్తము.); వై. వి. 2.=గ్రిన్హి. కంటి: చూ, దమ్రువు;

కడబడు. ద్వ. అ. క్రి. (కడమ + పడు) త్తయించు. తగ్గు. “క. హరినూకిర రూపంబున...యుం, డరె వాగలగోరవము కడంబడియెనొకో.” పంచ. వేం. 1, ఆ. 176: చూ, సుగ్రు. 9.

కడక. డే. వి: చూ, కడత.

కడకంటిచూపు. డే. స. క్రి. 1. కటాక్షించు: చూ, చూపు; 2. (పేయతోగూడిన) తుట్ట తుదచూపు; అవసానకాలమందలి చూపు; క్రియాంతమందలి చూపు; కడసారి చూపు. (వా.)

కడకన్ను. ద్వ. వి. కటాక్షము: చూ, నేత్రము. 1. (రూ-కడగన్ను-కేగగన్ను.)

కడకము. సం. వి. ఆ. న. ఒకానొక ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

కడకు. డే. వి. కడిమి\*: చూ, నీపము. (రూ-కడప-కడమ-కడిమి-కడ్డి.)

కడకుబోవు. ద్వ. అ. క్రి. (కడకున్ + పోవు) కొంగుమాయ: చూ, సమర్థాడు.

కడకేక. డే. వి. మరణసమయమున వేయుకేక: చూ, స్వరము. 2.

కడకొఱవి. డే. వి. కాలంగా మిగిలినకట్టె. భాగ. ఉద్యో. 2. ఆ. 275: హరిశ్చ. 2, భా. 2056: చూ, కొఱకచ్చు.

కడగంటఱాచుట. బా. కటాక్షదృష్టి, దయతోగూడిన చూపు. “నిడువాలం గడగంటఱాడునుమరు.” (పారిజాతాపహరణము.)

కడగండ్లమారి. డే. విణ. ఆపదలు పొందుటయే స్వభావముగా గలనాడు: అగచొట్టపోతు, అగచొట్టమారి- రూ- అగసాట్టమారి; (సం. ప):—అభిషన్నుడు, కష్టశీలుడు, కష్టాత్ముడు.

కడగండ్లు. డే. వి. బ. (కడ + కండ్లు)కష్టము, ఇబ్బంది: చూ, దుఃఖము.

కడగట్టు. ద్వ. స. క్రి. (కడ + కట్టు) ఏర్పాటు. హరి. పూ. 8, ఆ. 139; పి. శకుం. 2, ఆ. 157: చూ, సృజించు.

కడగన్ను. ద్వ. వి: చూ, రూ-కడకన్ను.

కడగొట్టు. ద్వ. అ. క్రి. (కడ + కొట్టు). 1. చేచ్చు. “వ. కడసెన్ ముప్పులు...సింగముల్, కడగొట్టెన్.” సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు; విణ. 2. కడనడి. “కడగొట్టు కొడుకు-కడగొట్టు చెల్లెలు.”: చూ, వెగసి. 2.

కడచేను. ద్వ. అ. క్రి. 1. చేచ్చు. భారత్య. 1. ఆ. 9: చూ, మరణించు; 2. మచ్చీమాయ, భార. అను. 1, ఆ. 19: చూ. నశించు;

8. ముగియు. “క. అనఘాయామజ్ఞము... గడచినవేరడు ... భూసుతోత్తమ నిమిత్తము న్న.” భార. ఆం. 2, ఆ. 210: చూ, సరిపోవు. 3; స. క్రి. 4. టు. “క. వనధి నవలీలం గడ, చేను ముక్కటులెల్లెక్.” రా. కిష్కిం, కౌం. 11: చూ, తరించు.

కడచు. దే. ఆ. క్రి. 1. చేచ్చు. రా. కిష్కిం, కౌం. 708: చూ, మరణించు; 2. కడవఁ బడు. “క. చింతింపకు కడచినపనికి.” చూ, గతించు; 3. మచ్చేయాయు: చూ, నశించు; 4. ఆతిక్రమించు. “ఎ, గీ. ధరణిధరములు గూలంగ ధరణివడఁక, జలఘలున్నంగి కడ వఁగ.” మార్క. 2, ఆ. 13: చూ, చాటు. 6; 5. అధికమగు. “క. వహ్నిర్ని హంసగతికిం గడవఁబఱచువారును.” భో. 6, ఆ. 24: చూ, హెచ్చు. 3; స. క్రి. 6 చాటు. “గీ. అల ... గంగాతొంగినిఁ గడచి.” రామా. 5, ఆ. 28: చూ, తరించు.

కడచుక్క. ద్వ. వి. రెవతీసత్కత్రము: చూ, నత్కత్రము. 1.

కడబాతివాడు. దే. వి. చందాబుడ, బ్రాహ్మణ శ్రీ శూనులకుం బుట్టినవాడు: చూ, మాల (1)

కపతెగు. ద్వ. ఆ. క్రి. ముగియు. “క. ఉడు మండలంబు... గడతెగక ... నాకు చాటి పోరాదయ్యెక్.” మై. 2, ఆ: చూ, సరిపోవు. 3.

కడలేలు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. చేచ్చు. (రూ-కడ గొట్టు-కడచేను-కడచు.) అచ్చ. రా. సుం. కౌం. 128: చూ, మరణించు; 2. తీలు. “అట్లకొదే విరహజ్వరంబు కడలేలునె” భో. 3, ఆ. 249: చూ, నశించు; 3. సమాప్తమగు, ముగియు. “సీ. ధ్రువమండలంబు ననుంధతి గనుక క్రి కంటికిఁ గలుగంగ ...

నాయువు సంవత్సరంబునఁ గడలేలు రాజ ముఖ్య.” భార. కాం. 6, ఆ. 128: చూ, సరిపోవు. 3; 4. కడచు. ఆం, భా. త్వి. కాం. 94: చూ, గతించు.

కడత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఒకరకము పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 2. వెండ్లాము. రూ-కశత్రము: చూ, భార్య.

కడవెసంగాచెడినా. దే. వి. ఈశానికిప్పతి, ముక్కంటి. అం. పదా. సున. 87: చూ, శివుడు.

కడప. దే. వి. 1. రూ-కడప: చూ, చేచాళి (ఇల్లు పరుషాదిగా కొందఱు); వై. వి. 2. కడంబము: చూ, నీపము; (రూ-కడిమి.)

కడపటు. దే. వి. అగ్నియు: చూ, సుద. 2.

కడపటిమల. దే. వి. చక్రివారపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కడపల. వై. వి. శున. “ఎ, గీ. ఏదిమొదలేది కడపల యేదగుధ్యము.” భీ. 6, ఆ. 75; న్య. 8, ఆ. 73: చూ, సుద. 2. (రూ-కడ.)

కడపు. దే. ప్రే. 1. ఇయ్యకపొన్నును “ఏపట్టున నగులంగడప.” భో. 3, ఆ. 137; భార. ఆం. 5, ఆ. 13; 2. చీంపు. హరిశ్చ. 5, ఆ. 112: చూ, మరణించు; 3. బండ్లు పసులు లోనగు వాని నడపించు “అగదంబుదారకుండు గడప” ఉ. హరి. 4, ఆ. 214: చూ, వెలును; 4. వదలు. భాగ. ఉద్యో. 4, ఆ. 70; భాగ. శ్రీ. 1, ఆ. 25: చూ, విస్మరించు.

కడపుజేయి. దే. వి. (కడపు + చేయి) అరిత్రము, మేక్కొను. పా. 1, ఆ. 24: చూ, పీలి. 2.

కడమ. దే. వి. 1. కొఱతె. “క. కడమ యొకిం తెయువలదని.” హరి. ఉ. 3, ఆ. 168: చూ, వెలితి. 2; 2. అన్యము: చూ, పరాయి; 3. మిగులు. “క. మొదలనె...నడ, వెదఁ

గడమయుబడుచు నిమ్మ పేమదలిర్పక.”

పర. 4, అ. 140: చూ, శేషము. 1.

కడమపడు. ద్వ. అ. క్రి. కొఱతపడు: చూ, లోకించు (రూ-కీడుపడు-కీడ్చు.)

కడముంత. ద్వ. వి. కొయ్యవంటి చిన్న మట్టి పాత్రము. రూ-కడుముంత:చూ, భాండము. 3.

కడముట్టు. ద్వ. అ. క్రి. 1. ముగియు. కళా. 3. అ. 130: చూ, సరిపోవు. 3; 2. సమకూరు. పొందు. 1, అ. 208: చూ, సిద్ధించు.

కడమొత్తు. ద్వ. వి. (కడ + ఒత్తు) గృహవిశేషముయొక్క చుట్టుగోడయందలి కంబముల మీదిదూలము; తుల: చూ, చూలము.

కడరాసి. ద్వ. వి. మినరాశి, చేపరాసి: చూ, రాశి.

కడలి. దే. వి. సందర్శము: చూ, సమదర్శము.

కడలికానువు. దే. వి. ఈవులమార్గము: చూ, వేలువు(జెట్టు).

కడలికూతురు. దే. వి. అబ్ధిజ, లచ్చి:చూ, లక్ష్మి. కడలివత్తిలికడుసేవారి. దే. వి. సముద్రముతూ డీరముగాఁగలవాఁడు, ముక్కంటి. అం. పదా. మర. 10: చూ, శివుఁడు.

కడలిమీఁగడమద్ద. దే. వి. పేందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.

కడలియల్లుడు. ద్వ. వి. వెన్నుఁడు. సాంబ. దేవ. 4: చూ, విష్ణువు. 1.

కడలిరాత్రుత్తి. దే. వి. నక్రము, మొసలి. అం. పదా. అవగ. 46: చూ, మత్స్యము 1. కడలితేండ్లు. దే. వి. నీటిరాయఁడు: చూ, మరుణుఁడు. 1.

కడలివెన్న. దే. వి. పేందురుఁడు. అచ్చ. రా. యు, కాం. 64: చూ, చంద్రుఁడు.

కడలివెలది. దే. వి. మిన్నేలు: చూ, నది.

కడలు. దే. వి. 1. అల. వారి, పూ. 9, అ. 158:

చూ, వీచి. 1; 2. పెద్దఅల: చూ, వీచి 1. (రూ-క రండము-కర-కరడు-కరడము.)

కడలుకొను. దే. అ. క్రి. 1. రూ-కడల్కాను, అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. రూ-కడల్కాను. మిక్కిలి సంతోషించు, ఉచ్చాంగు. భార. ఉద్యో. 8, అ. 412: చూ, సంతోషించు; 3. రూ-కడల్కాను, క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

కడలాత్తు. ద్వ. అ. క్రి. (కడలు + ఒత్తు) క్రమ్ము. “సీ. కరమాలములజిగి కడలాత్తి.” వారి, పూ. 8, అ. 168: చూ, వ్యాపించు.

కడల్కాను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కడలు కొను. (వ్యాపించు.—“మ. మును...వీకం నేనగంబుల్ గడల్కాన...బొల్పుంకెందె సంభోజముల్.” భార. ఉద్యో. 2, అ. 110.)

కడవ. వై. వి. 1.= కటాహా. పెద్దకుండ: చూ, భాండము. 3; 2. =కటాహా-ఘట. బిచ్చగాని పాత్ర:చూ, పాత్రము. 6.(రూ-కడువ)

కడవబడు. ద్వ. అ. క్రి. (కడవక + పడు) కడవేరు. భార. ఆది. 2, అ. 222. (స్వార్థమునపడు): చూ, గతించు.

కడవతీటు. ద్వ. వి. రూ-కడువతీటు, తుడుము, మడ్డువు: చూ, వీణ.

కడవరాసి. ద్వ. వి. కంభరాశి: చూ, రాశి. 2.

కడవసము. దే. వి. చర్యము. భార. ఆది. 7, అ. 227: చూ, తోలు. 1.

కడవాడు. ద్వ. విణ. 1. అన్యఁడు: చూ, పరాయివాఁడు; 2. అనుజుడు. “సీ. గారావుమిత్రులి కడవాడఁగానియే గణుతింపఁగడవాడఁగాజుమయ్య.” స్వా. 5, అ. 4: చూ. సహోదరుడు.

కడవెళ్ళి. ద్వ. క్రి. విణ. ఆమూలము: చూ, మూలముట్టు.

కడవెళ్ళు. ద్వ. అ. కి. 1. ముగియు: చూ, సరి  
పోవు. 3; స. క్రి. 2. దాటు. పృథా. 3;  
ఆ. 124: చూ, తరించు.

కడవరము. దే. వి. ఒకానొకడే. రసి. 1, ఆ.  
115: చూ, శ్వేనము.

కడసారిచూపు. వా. మగణకాలమున చూచెడి  
చూపు.

కడాని. దే. వి. మేలిమి: చూ, లోహము. 1.  
(తప్త-కర-పురుషోత్తమకవీయము.)

కడారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోగోదేనము  
వంటి రంగు: చూ, నిర్ణము. 6; విణ. 2. గో  
గోదేనమువంటి రంగుగలది: చూ, వర్ణము, 6;  
పుం. 3. ఏనుగు కపోలమదము : చూ,  
మదము. 1.

కడాసము. దే. వి: చూ, రూ-కడవసము; ఆం,  
భా. ద్వి. పృ. 177.

కడి. దే. వి. 1. పసి. ఆము. 2, ఆ. 19: చూ,  
నాన. 1; 2. కబళము, ముద్ద : చూ, సా  
పాటు; 3. అధముడు: చూ, హీనుడు;  
4. గాయము: చూ, నరుకు; 5: చూ, శేడ  
ముద్ద. "పేడకడి." (వా)

కడిది. దే. వి. 1. అపర. "క. అడి గాగుడ  
నక యిప్పటికడిదికి నేమాంసమైన... గచా  
నములోనక." పంచ. వా. 1, ఆ. 385: చూ,  
విపత్తు; 2. కరినము. కష్టము: చూ, దుః  
ఖము; 3. బీరము, (రూ-కడిమి-కడ్డి-కడుదు)  
ఆం, భా. ద్వి. క్ష. 221: చూ, శౌర్యము;  
విణ. 4. క్రొవ్వినది: చూ, స్థూలము. 2;  
5. అధికము. భార. ఆర. 3, ఆ. 235: చూ,  
హేరాళము; 6. అశక్యము. "ఆ. అట్టియ  
గంబు, విడుచుటెవ్వధమున గడిదిగాదె." భార. ఆర. 6, ఆ. 111: చూ, లావు. 7;  
7. అందరానిది: చూ, వెక్కసము. 8; 8. క  
రినము. కళా. 7, ఆ. 180: చూ, లెడిదము.

కడికండలు. ద్వ. వి. బ. ఖండఖండములు,  
ముక్కముక్కలు. భార. విరా. 5, ఆ. 151:  
చూ, శకలము. 4.

కడిగొను. దే. ఆ కి. (కడి + గొను) కి బలింమే.  
భాగ. 8, స్కం. 246: చూ, మ్రింగు.

కడితము. వై. వి. = ఘట్టియు, కవితెకట్ట. ఘట్టిం  
చిన నీలపటపు తెక్కపాత్రము. పాండు. 5,  
ఆ. 78: చూ, పుస్తకము.

కడితి. దే. వి. రూ-కడితి; స్వా. 4. ఆ. 87:  
చూ, గోకర్ణము.

కడితులము. సం. వి. ఆ. పుం. క. త్తి: చూ, రిప్టి. 2.  
కడివలుగు. దే. వి. చుట్టునాలు, చక్రాయు  
ధము. అంధ్ర. పరా. సుగ. 16: చూ,  
బాణము. 1.

కడిమి. దే. వి. 1. అతిశయము. రూ-కడ్డి. ఉ.  
రా. 5, ఆ. 181: వసు. 3, ఆ. 185: చూ,  
హెచ్చు. 2; 2. రూ-కడ్డి. అధిక్యము.  
"చ. వెదపున లావునగడిమి బీరమునం బాలు  
పొందు రాచదేవర." య. 2, ఆ. 122:  
చూ, హెచ్చు. 2; 3. రూ-కడ్డి. పరాక్రి  
యము. అర్చ. యు. కారి. 489: చూ,  
శౌర్యము. 1; వై. వి. 4. = కదంబ: చూ,  
నీపము (దీని భేదములు. — నీరుకడమి, బట్ట  
కడిమి.)

కడిమిడి. దే. విణ. పచ్చికగలది (నేల) "న. ప  
చ్చినికడిమిడి పట్టునం జటాయువుందలంచి  
దగ్ధపూతంబుగాఁ బిండంబువెట్టి." రా. ఆర.  
2, ఆ. 376: చూ, భూమి. 1.

కడియపుటట్టు. ద్వ. వి. (కడియము + అట్టు)  
ఒకానొకభక్త్యము. కళా. 7, ఆ. 81:  
చూ, భక్త్యము.

కడియము. వై. వి. 1. = కటక: ఒకానొకమాస్త  
భూష. రూ-కడిమ: చూ, భూషణము. 2;  
దే. వి. 3. కరికుప్ప నూర్పుచేయుచు గడ్డి



దులుపుచు చుట్టును నేయుగడ్డివామి: రూ- కడుగుట. దే. వి. షౌరసము: మా. ప్రౌతాశ కడెము.

కడిల. వై. వి.=ఖట్టా. (రూ-కడిలము-కట్ట-కట్టి య) ఎఱచిపిడుక \*: మా, శంకిని.

కడిలము. వై. వి.=ఖట్టా.—వై.—

కడివోపు. దే. అ. కి). (కడి+పోపు) చెడు. “తార్మికడివోయిన నిండుకలజ్జ ల-పునన్.” ఉ, హరి. 5, అ. 202; హరిశ్చ. 1, అ. 2414: మా, నశించు.

కడిసెల. దే. వి. ఒకానొక చేప: మా. మత్స్యము. 1.

కడు. దే. ది). అత్యంతము. (వృత్తియందు అచ్యుతమగుచో డకారమునకు టకారద్వయ సూత్రేకంబగు. ఉ.— కట్టనుడుగు, కట్ట నువు, కట్టలుక, కట్టాణి, కట్టాయిలము, కట్టావి, కట్టెండ, కట్టెమరు, కట్టెఱ మొ.) మా, మఱిమఱి.

కడుచురీగ. వై. వి.= గంధోలి. రూ-కడుఁ దురు: మా, మఱిక.

కడుదురు. వై. వి.= గంధోలి.—వై.—భాగ. దోణ. 1. అ. 258.

కడుకొను. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. “క. వెలయాల్వలపు కడుకో, వెలకున్ ... కైకొనఁ జొచ్చెక.” శేష. 4. అ: మా. ముమ్మరించు; 2. ఉత్సహించు. భార. అది. 6. అ. 302: మా, యల్పించు.

కడుగు. దే. వి. 1. కుడితి. (రూ-కడు-కడుపు, కణగు): మా. శుక్తము. 1; 2. రూ-కడ్గు. సోదన: మా. శోధనము; అ. కి). 3. రూ-కడుపు-కడ్గు, తొడయు: మా, ప్రౌక్షాలించు.

కడుగుచారు. దే. వి. కడుగుతోకొంచినచారు. (ఇందు బచ్చీలకు, తోటలకు, నెల్లిలకు లోనగునవి నేయుదురు): మా, లచ్చించారు. (మా, యూషము.)

కడుగుట. దే. వి. షౌరసము: మా. ప్రౌతాశ నము.

కడుస. దే. వి. ఒకానొక దేగ: మా, శ్వేనము. (రూ-కణాసః.)

కడుసు. దే. వి. భీగము: మా, శౌర్యము.

కడుపు. వై. వి. 1. = గర్భః. శుక్లశోణితపిండము. రూ-కడ్పు-కరువు: మా, భూణము. 1; 2 = గర్భః. కుటీ. రూ-కడ్పు: మా. భూణము. 1. హ. 3. గర్భకుపారము; అం. 4. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (కుటీ.) మృగోదగమైన రాజస్త్రీయగు. కృశోదరమై: నను తలొదరమైనను పూజ్యురాలై సుపుత్రులగనను. కిప్పకడుపువలెనున్న పండితులు గాని, రాజులుగాని కొడుకులగుదురు. వేరిలాడుచున్న మఱిదెని జేపును. సుడియున్న నత్తమామలుచనిపోవుదురు. స్వల్పగోమమున్న గుళ్ళురిణియగు. దీర్ఘగోమమున్న విభవయగు. కుండవలెనున్న దోర్బాగ్యురాలగు మా, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5. లక్షణాంగములలో నొకటి. (కుటీ) గంభీరమైనరాజగు, మృగోదరమైధన్యుడగు, మయూరోదరము-మండుకోదరమైన రాజగు, వ్యాఘ్రోదరమైనగజపతియగు, సృగాలోదరమైన సభముఁ డగు, సరసింహోదరమైన ధనధాన్యసమృద్ధియగు: మా, లక్షణాంగములు; 6. కళ్ళలుండు స్థలములలో నొకటి: మా, కళ్ళలుండు స్థలములు.

కడుపుగక్కుఁజితి. జా. నొందఱసాటు. “తడవు లబట్టియేము సతితంబును బోదుము వానివీటి కిం, గనుమతిచాలమింగడుపుకక్కుఁజితిన్నరవాధ.” ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.

కడుపుబ్బు. ద్వ. వి. 1. అజీర్తి: మా, గోగము. 1; 2. ఓరువలేనితనము. “వానిసంపదఁ జూచి నీకింతకడుపుబ్బు యెందుకు.”: మా, నూడు. 1.

కడుపుమంట. ద్వ. వి. ఈర్ష్య: చూ, చూడు. 1.

కడుపుద. ద్వ. వి. (కడుపు + ఊడ) 1.

—వై—; 2. జలమలములు కట్టి కడుపుబ్బ  
రించెడి పశురోగము. “గీ. నరిడిపుప్పకప్ప నా  
పురుగుడుపూద.యదను ద్రిక్కియన్ నడ  
రి.” హరి. పూ. 6, ఆ. 46: చూ, పశురో  
గము.

కడుపేడు. దే. వి. (కడుక్ + పేడు) మేదన  
వాడు కట్టుకట్టెడు సన్నని వెదురపేడు.

కడుముంత. ద్వ. వి: చూ, రూ- కడముంత.

కడవ. వై. వి.= కటాహ-ఘటము: చూ, రూ-  
కడవ.

కడువతీటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కడవతీటు.

కడువరాసి. ద్వ. వి: చూ, రూ-కడవరాసి.

కడుపు. దే. ఆ. క్రి. రూ-కడుగు:చూ, ప్రహ  
లిండు.

కడెము. వై. వి, దే. వి: చూ, రూ-కడియుము.  
(తత్స-కటక-పురుషోత్తమకవీయము) (రూ-  
కడ్యము.)

కడ్డు: చూ, రూ- కడుగు (ప్ర)హలిండు.—  
“అడుగులు కడ్డి.” భార. అశ్వ. 4, ఆ. 223)  
కడ్డాయము. దే. వి. నిర్బంధము: చూ, బలవం  
తము.

కడ్డి. వై. వి. 1.= ఖటికా. రూ-కడ్డి: చూ,  
బలపము; 2.=ఖటికా. బంగారులొనగువాని  
కడ్డి, పాళము. రూ-కడ్డి: చూ, శలాక.

కడ్డి. వై. వి. —వై.—

కడ్డిగంధకము. మి. వి:చూ, అపగళిలాగంధకము.

కడ్పు. వై. వి.= గర్భమే: చూ, రూ-కడుపు.  
“భూతములున్నవిగాక కడ్పునన్.” హరి,  
పూ. 5, ఆ. 224.

కడ్మి. దే. : చూ, రూ-కడిమి. (పరాకర్)చ  
ము.—“నురేశ్వరుని గడ్మింబట్టి తున్నాడ

నోపిన పుత్రుండునిత్తు.” రా. బాల. కాం.  
494.) (తత్స-కదంబ-పురుషోత్తమకవీయము)

కణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కంఠరీగ: చూ,  
మక్కిక; 2. అబాజీ \*:చూ, జీలకఱ్ఱ; 3. పిప్ప  
లిమోడి \*: చూ, పిప్పలి.

కణక. దే. విణ. రూ- కడక. ఆయతము  
“నీ.కణకనిచ్చలు.....గల్పజీవియగుచు.”

భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 93: చూ,యత్నము.

కణగను. దే. వి. అగ్ని. పరిచ. నా. 1, ఆ. 504:

చూ, నిష్ప.

కణగు. దే. ఆ. క్రి. రూ- కడగు: చూ,  
యత్నిం మీ.

కణజము. వై. వి. 1.= గంబ. కుమాలము. ఉ,  
రా. 1. ఆ. 265. (ఇక్కడకోట ఉత్తే  
క్షింపబడియె): చూ, పంటసాల; 2. ధాన్య  
ముంచెడు సాత్రణ. చంద్రి. 1, ఆ. 25:  
చూ, పంటసాల.

కణజు. దే. వి: చూ, రూ-కడజు

కణత. దే. వి: చూ. రూ-కడత. (ప్ర)కృతి-  
కణ-పురుషోత్తమకవీయము.)

కణతి. దే. వి. 1. రూ-కడతి. “న. పులులు  
...దుప్పలు కణతున్.” కాళి. 3, ఆ. 48:  
చూ, లాటిప్పిల్లు; వై. వి. 2.= గ్రంథి, కంటి:  
చూ, దున్నపు.

కణగుగ్గులుపు. సం. వి. ఉ. పుం. గుగ్గులుపు  
భేదము: చూ, గుగ్గులుపు.

కణచీర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎట్టని మణిసిల:  
చూ, రాయి

కణజమామకన్యాయము. పా. గాదికింది పంది  
కొక్కు గాదిలోనే జీవింపనవధతి.

కణజీరము. సం. వి. ఆ. న. సన్నజీలకఱ్ఱ \*:  
చూ, జీలకఱ్ఱ.

కణజీరము. సం. వి. ఆ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ \*:  
చూ, జీలకఱ్ఱ.

కణధక్షకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, భారి కణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. లుతికుడు: చూ, టము.

కణమరిమము. సం. వి. అ. పుం. చిట్టి \*: చూ, భండీగము.

కణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. వరిపండు: చూ, ధాన్యము; 3. చిన్నకొలత: చూ, పరిమితి; 4. తండుల కణము: చూ, నూక; 5. ధాన్యములోనిభాగము: చూ, ధాన్యము; 6. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు; 7. చంక: చూ, మడిసంది; 8. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 9. = కడత, కంటికడప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2.

కణయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకగకపు ఈడె. “వ. కణయకంపణముసల ..... ప్రమాణంబులు.” ఉ, హరి. 4, ఆ. 218. శివశేషమందుగు.): చూ, బాణము. 1.

కణలాభము. సం. వి. అ. పుం. అంధిసాంధ్యము: చూ, నీళ్ళసుడి.

కణసెగము. దే. వి. ఒకగకము దే: చూ, శ్లేశము. (దేగి అని పురుషోత్తమకవీయము. రూకని సెగము - కడసగము - కడుసు - కణుజు కగును.)

కణాటీనము. సం. వి. అ. పుం. మందపిచ్చిక: చూ, పిచ్చిక.

కణాటీగకము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కణాతిగోడ. ద్య. వి. రూ—కనాతిగోడ: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కణారుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక ముని: చూ, ముని. 1.

కణాది. సం. వి. ఇ. పుం. తెల్లజీలకఱు\*: చూ, జీలకఱు.

కణాదిహంగు. దే. వి. బొంగు వెదురు: చూ, వెదురు.

కణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. లుతికుడు: చూ, వస్తాడు; ఈ. శ్రీ. 2. అంతఃపురశ్రీలకుపయోగించెడు బండి: చూ, శకటము. 1.

కణితి. వై. వి: చూ, రూ—కంతి: చూ, ద్రువు.

కణితి. దే. వి: చూ, రూ—కడితి. (రూ—కణితి—కడతి—కంతి) (అంధిపదపారిజాతము)

కణిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు; 2. గోధుమ లోనగువాని రవ: చూ, నూక; 3. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 4. అంత్యంత సూక్ష్మవస్తువు: చూ, నెరను; 5. సడిమివేర్లు: చూ, మధ్యమ; 6. అగ్ని మంధము \*: చూ, నెల్లి.

కణికము. సం. వి. అ. పుం. 1. వరిపండు: చూ, ధాన్యము; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.

కణిచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పుష్పించినతీగ\*: చూ, వృక్షము; 2. గుంజ \*: చూ, తులా బీజము; 3. బండి: చూ, శకటము. 1. (రూ—కణిచి.)

కణిశము. సం. వి. అ. న. ఎన్ను: చూ, వెన్ను.

కణిశవృంతము. సం. వి. అ. న. పొన్న లోనగు వాని కంకెకొడ: ఈచీ, డోచి.

కణిష్ఠము. సం. విణ. కడుగొంచెము: చూ, స్వల్పము.

కణీకము. సం. విణ. —వై.—

కణీచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ—కణిచి.

కణీయము. సం. విణ. అత్యల్పము: చూ, స్వల్పము.

కణియన్ను. సం. విణ. రూ—వై.—

కణిష్ఠము. సం. విణ. —వై.—(రూ—కణిష్ఠము)

కణుచుక్క. వై. వి = గంధోలి: చూ, మక్షిక.

కణుచురు. వై. వి = గంధోలి. —వై.—

కణుజే. దే. వి. ప్రవాళమణుల యెత్తు: రూ—కణుజే.

కణుజు. దే. వి. 1. —వై.—; 2. దేగలూ

నొకజాతి: చూ, శ్వేదము; 8. రూ-కణజాతి: చూ, గోకర్ణము.  
 కణుపు. దే. వి. వెనురుచెఱుగు లోనగువానిబుడిపి: చూ, బుడిపి. (రూ-కనుపు, కన్ను-కొడుపు-గనుపు)  
 కశేర. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బోగముచూస: చూ, పి. ... మాన్తినీజాతిశ్రీ: చూ, శ్రీ; వా. (1) బలవంతముగ ఆపుట.  
 కశేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృదురుచు మము \*.  
 కశేరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. —మై—; శ్రీ. 2. బోగముచూస: చూ, వేళ్ళ.  
 కణ్ణము. సం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము; 2. కొండగొట్టె: చూ, పేను. 1.  
 కణ్ణాడు. సం. వి. అ. పుం. కణ్ణాడును బుడి: చూ, ముని. 1.  
 కత. వై. వి. 1. = కథ. రూ-కద-కదా. ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము. కాదంబర్యాదిస్వాది, అ. 128: చూ, సమాచారము. 2; 2. = కథ. రూ-కద-కదా. తొల్లింటికత. రామా. 8, అ. 182: చూ, సమాచారము. 2.  
 కతకము. సం. వి. అ. పుం. చిల్ల \*: చూ, సల్లకి.  
 కతక రేణుస్యామము. పా. చిల్లగింటి అగడిపి నీళ్ళలోఁ గలిపిన నాగంధము నీటికుందలి బురదను వేటుపఱచి తాను గాన్నించుకుండఁ బోయినరీతి.  
 కతఫలము. సం. వి. అ. పుం. చిల్ల \*: చూ, సల్లకి.  
 కతమము. సం. వి. అ. పుం. అశ్వపుష్పావర్తము: చూ, హయము.  
 కతమాలము. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, నిష్ప.  
 కతము. వై. వి. 1. గుఱుతు. రామా. 4, అ. 169: చూ, లక్ష్మణము. 1; 2. = గత. కారణము,

(రూ-కతనము.) భార. అర. 4, అ. 128: చూ, హేతువు.  
 కతలము. సం. వి. అ. న. కడత: చూ, పావ్యము. 2.  
 కతిసోలము. సం. వి. అ. పుం. కతిసోల అను పక్షి: చూ, పక్షి.  
 కతుక్కు. దే. వి. కొఱుకుటయందగు ధ్వజము కరణము. శుక. 1, అ. 183: చూ, హూహూ.  
 కత్తిరి. దే. పణ. 1. శబలము. నానావర్ణములు గలది. “కత్తిరిచూపు, కత్తిరియెద్దు” మొ: చూ, వర్ణము. 6; 2. వర్ణసాంకర్యము గలది. విజ్ఞ. ఆచా. కాం. 112: చూ, సంకరము. 4; వి. 3. భేదము తెలియనికూడిక: చూ, సంకరము. 1; 4. ఎచ్చిల్లపురుగు: చూ, నుత్పియము. 1.  
 కత్తిరిగలయు. దే. అ. కి. (కత్తిరి + కలయు.) కలిసికొను. వై. 8, అ. 213; కాశీ. 2, అ. 98: చూ, సంకరమగు.  
 కత్తిరిల్లు. వై. అ. కి. అల్లెల్లుడు, చలింమి. “ఎ. గీ. కటుములదగ్గఁగ మోసాక్షగత్తిరిల్లు” వై 7, అ. 46: చూ, చలింమి.  
 కత్తలాన. వై. వి. = కత్తలాన. తెల్లని గొర్రెయొక్క దోకయు వెండుకొలును గల సల్ల గుఱుము: చూ, హయము. (రూ-కత్తలాని-కత్తిళండు.)  
 కత్తలాని. వై. వి. = కత్తలాని. —వై. — అచ్చ. బాల, కాం. 11.  
 కత్తళండు. వై. వి. = అంధర్య. —వై. —  
 కత్తళము. దే. వి. కవచము. భార. శల్వ. 2, అ. 85: చూ, బొందడము.  
 కత్తళండు. దే. వి. (కత్తళము + కుండు) బొందకండు: చూ, వర్మకుండు.  
 కత్తవ. దే. వి. 1. రూ-కత్తవ, మడికిమట్టు శేష్ట అచిన చిన్నగట్టు: చూ, గట్టు; 2. బాణము

వంటి పనిముట్లు: మట్టి పెల్లగించెడు పని  
ముట్టు: (రూ-కత్తున. కట్టమడ, గసిక.)

కత్తి. వై. వి. 1.=కర్తి. ఖడ్గమ్. మల్లబంధవిశే  
షము: చూ, విన్నాణములు; 2.=కర్తి.  
ఖడ్గమ్. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 3.=ఖడ్గమ్.  
కైదుపు: చూ, బాణము. 1; 4. మంగలికత్తి:  
చూ, మంగలికత్తి. (రూ-కత్తియ-కత్తి. పురు  
షోత్తమశివీయము.)

కత్తికాసు. వై. వి. వడ్డవాని ఆయుధవిశేషము:  
చూ, బాణము. 1.

కత్తికలాడు. ద్వ. వి. ఆసికుండు: చూ, ఖడ్గి.  
కత్తిగంటము. పా. ఒకకొనను కత్తిగలగంటము.  
కత్తినూలుట. జా. కలహమునకు సిద్ధమగుట.  
“నామీద కత్తినూలుచున్నాడు.” “ఇత్తెటి  
మనపై గత్తినూలుచున్నవాడెవడో యె  
ఱుగరా.” (ధర్మజరాజ నూయము.)

కత్తిపిడక. వై. వి. కుండ్రవాని కత్తులుట.  
కత్తిపీట. వై. వి. కూరలు లోనగునవి తెలు  
గుటకు: వీటయందమర్చిన కత్తి: చూ,  
రిప్పి. 2.

కత్తిమంచు. ద్వ. వి. 1. ముక్కులలిగి కాడలతో  
గూడిన పాలచెట్టు. \*; 2. కత్తి యొజుకు  
పూయువర్ణము; 3. గడ్డలకు పూయు మంచు.  
కత్తిమీడిసాములు. జా. కష్టమగు పనులు.  
“దొరతనపునరపుల్కటి కత్తిమీడి సాములు  
నుమ్మి.” కువలయాశ్వ. వేమన 499.

కత్తియ. అప. 1. ఒకానొక ప్రత్యయము.  
“అంటుకత్తియ, చెలికత్తియ, సాగముకత్తియ.”  
మొ. రూ-కత్తి; 2. వై. వి.=కర్తి. ఆ  
డుని: చూ, స్త్రీ. (పురుషోత్తమశివీయము.)

కత్తియము. దే. వి. అంకెలబంతి: రూ-కత్తియ.  
కత్తిరించు. వై. శ్రీ. రూ-కత్తిరించు. వస్త్రము  
లోనగువాని ఛేదించు. చందాగి. 2, ఆ. 88:  
చూ, చించు.

కత్తిరిల్లు. వై. ఆ. 89. భిన్నమగు. శుక. 1,  
ఆ. 177: చూ, వేటుపడు.

కత్తివాతియమ్మ. వై. వి. (కత్తివాయి + అమ్మ.)  
అర్ధచంద్రబాణము. “ఆ. వాడియైన కత్తి  
వాతియమ్మను గొని ... నైదుగూరకుల  
నొనర్చు.” భార. ఆర. 6. ఆ. 250: చూ,  
బాణము. 1.

కత్తులసాన. వై. వి. కన్నచక్రము: చూ, సాన. 2.

కత్తువ. దే. వి: చూ, రూ-కత్తువ.

కత్తుణము. సం. వి. ఆ. న. 1. పలఘ్నము  
కామంచి\*: చూ, తృణము. 1; 2. నాచు\*:  
చూ, శైవలము 1.

కత్తె: చూ, రూ-కత్తియ.

కత్తెయ. దే. వి: చూ, రూ-కత్తియము.

కత్తెగ. వై. వి. 1.=కృత్తికా. కృత్తికా నక్ష  
త్రము. కాశీ. 1, ఆ 188: చూ, నక్షత్ర  
ము. 1: 2.=కర్తగి. కత్తిరించెడి ఆయుధము:  
చూ, బాణము. 1; 3. భరణి మూడునాలుగు  
పాదములయందును కృత్తికయందును రోహిణి  
మొదటిపాదమందును నూర్వ్యండుండు కాల  
ము: కర్తగి; 4. కత్తెగవలె మృగములను ఖం  
డించుటచే కుక్కురియ్యబడిన పేరు: చూ,  
సివగి. 2; 5. మల్లబంధ విశేషము: చూ,  
విన్నాణములు.

కత్తెగకాలు. ద్వ. వి. అందలపుకొల్లకు అడుగున  
పొటీగా నమర్చుడు మార్పుకాలు.

కత్తెగాయము. ద్వ. వి. గవాక్షవిశేషము. ఉ,  
హరి. 2, ఆ. 94: చూ, గవాక్షము.

కత్తెరచీల. ద్వ. వి. మీటము: సలచీల వదలి  
రాకుండ దానిచివర రంధ్రమాన నడ్డముగా  
వేసెడు చీల.

కత్తెరమక్క. వై. వి. కృత్తిక: చూ, నక్ష  
త్రము. 1.

కత్తెరదొంగ. ద్వ. వి. ముడియక త్తిరింను దొంగ; చూ, ముచ్చు. 1.

కత్తెరనెల. ద్వ. వి. కార్తికమాసము: చూ, మాసము. 1.

కత్తెరబావీ. ద్వ. వి. స్త్రీ స్వభూషణశేషము: చూ, భూషణము. 1.

కత్తెరబోను. ద్వ. వి. 1. ఎరుకనలు; సా. 2. అపారాధకరనగుస్థితి. (వా)

కత్తెరవంగ. వై. వి. కర్తారకా. పెద్దవంగ \*: చూ, వంగ.

కత్తెరవాసము. ద్వ. వి. ఎరుగునగు గాఢతై: వలె నుంచెడు వాసము.

కత్తెరయము. సం. వి. 1. 2. కట్ట: చూ, సు. 1.

కత్తి. జ. వి. జిక్కిరియను అటుమొక్క జిక్కిరియము. ఉ. రా. 6, ఆ. 189.

కత్తిరించు. వై. స. క్రి: చూ, రూ-కత్తిరించు. "ద్వి. కత్తిరించుకొనినాయు గంధనూత్రిముల." రా. చూ, కా. 351. పుట

కత్తివరము. సం. వి. ఆ. 3. మూపు: చూ, స్కంధము. 1.

కథ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కథ-కద. ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము; కాదంబుగవి: చూ, సమాచారము. 2; 2. తొల్లింటికెత: చూ, సమాచారము. 2; 3. వాస్తవార్థముగల హర్షచరితాదిగ్రంథము, అభ్యాయక: చూ, పరికథ; 4. గాఢ: చూ, పార్వతి. 1; 5. మాహిష్టత్తిపురము: చూ, దేశము.

కథంకథికుడు. సం. వి. అడుగువాడు: చూ, ప్రశ్నకర్త.

కథంకథిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము.

కథకను. సం. వి. ఆ. పుం. అరగడియ: చూ, గడియ. 1.

కథకుడు. సం. వి. 1. కథచెప్పేడువాడు:

కథాప్రాణుడు: 2. నూతుని కొడుకు: చూ, పుత్రుడు 1; 3. చెప్పేడువాడు: కథాప్రాణుడు; 4. పురాణము తెలిసినవాడు: చూ, సారాణికుడు.

కథముఖ. అం. అగ్రవేదములోని అష్టవర్ణములో నొకటి: చూ, అష్టవర్ణము.

కథలుచెప్పునది. అం. మాత్రీ చతుష్టయములో నొకతె: చూ, మాత్రీ చతుష్టయము. (వీనికి మతాంతములు మూడుగలవు. మూడవ గానిలోని పరిమాణానిలో నిడియుకటి.)

కథాప్రసంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వాతూలము, నుడిగారి: చూ, వాయువు; 2. ఆస్థిలమంద: చూ, ధనువు; 3. తొల్లింటికెత: చూ, సమాచారము. 2; 4. వేగంగా మైద విధ: కల్పము.

కథాప్రసంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చండూడు: చూ, మాల (1); వి. 2. గారడీడు: చూ, సాగితిహాసకుడు.

కథాప్రాణుడు. సం. వి. 1. చూ, కథకుడు. 1-3-4.

కథించు. సం. స. క్రి. అజ్ఞాపించు. "క. అనుటయు ... కథించు నీదుకొరికయలకె." చూ. ఉ. 5, ఆ. 110: చూ, నెలవిచ్చు.

కథితము. సం. వి. చెప్పబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కథికుడు. సం. వి. చెప్పబడినవాడు: ఉత్తడు.

కథోద్ధాతము. అం. నాటకలక్షణమున ప్రస్తావనాంగములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (తనకనుకూలించు నూత్తిధానుని మాటగాని సంగతిగాని గ్రహించి చెప్పట.)

కద. వై. వి. 1. = కథ. రూ-కదా. ఇంచుక  
సత్యమైన ప్రబంధము. కౌదంబర్యాది: చూ,  
సమాచారము. 2: 2. = కథ. రూ-కదా.  
తొల్లింటికత. రా. యు. కాం. 72: చూ,  
సమాచారము. 2; దే. అవ్య. 3. ప్రసిద్ధిని దెలి  
పెడి. ఉ. రా. 4. అ. 174: రూ-కదా-కదె-  
కదే, కా-కదా-కాదె-కాదే.

కదంపదము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లవాలు:  
చూ, సర్వము.

కదంబకము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;  
2. గుంపు: చూ, సమాహము: వై. విణ= (1) కదంబ. కలిసినది. (కర్పూరము అగుచుచం  
దనము కన్నూరి తక్కులము, కుంకుమపువ్వు  
వీనితో చేయబడినది.) పంచ. నా. 2.  
అ. 226: చూ, మిశ్రము. (రూ-కదంబము.)

కదంబపుష్ప. సం. వి. అ. శ్రీ. ముండరిక \*:  
చూ, ముండరిక.

కదంబపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దబోదత  
ము \*: చూ, ముండిని.

కదంబము. సం. వి. అ. న. 1. కదుపు, గుంపు:  
చూ, సమాహము; పుం. 2. తెల్లవాలు:  
చూ, సర్వము; 3. = కడిమి \*: చూ, నీపము;  
4. కైగుపు: చూ, బాణము. 1; 5. కాకినిగ  
నితిము, కూరలో తీసివేసిన తొడిమెలు పించు  
మొదలైనవి; 6. కలంబము: చూ, కూరనార;  
7. సక్తపు, పొడిపిండి: చూ, సాదము. (1);  
వై. విణ. (1) మిశ్రము. అము. 2, అ. 75,  
అం. భా. ద్వి. స. 168: (వృత్తియందు అం  
త్యవర్ణలోపము వికల్పముగాగు. కదంబ  
కావి.): చూ, మిశ్రము.

కదంబముకుశ్లాము సా. కడిమిచెట్టు  
పువ్వు ఒకదానిలోనుండి యొకటి వరుసగా  
దండవలె నుండుననుతి.

కదంబి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఒకానొక తీరా \*:  
చూ, లత. 1.

కదంబింమ. వై. అ. కి. 1. మిళితము.  
“నీ. సాంబాణి ధూపవాసన గదంబింమ  
వీధుల మంశద్రవ్యములు ఘటించి.” వై. 7,  
అ. 49: చూ, మేళింను. 1; అం. వే. 2.  
ముళితముచేయు.

కదకము. సం. వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, విలా  
సము.

కదత్తురము. సం. వి. అ. న. కుత్సితమైన అక్షర  
ము: చూ, వర్ణము. 1.

కదధ్ధము. సం. వి. న. పుం. చెడుతోన:  
చూ, మాధము. 1.

కదనము. సం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ,  
పాపము; 2. జీడము: చూ, యుద్ధము;  
3. కీడు: చూ, విపత్తు; అం. 4. విన్నాణ  
ములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ,  
విన్నాణములు.

కదను. దే. వి. శ్లోగతివిశేషము: చూ,  
హయము.

కదన్నము. సం. వి. అ. న. కుత్సితమైన అన్నము:  
చూ, సాదము. (1.)

కదపా. వా. వి: చూ, మచ్చిలక.

కదము. వై. వి. = స్కందము. అస్కందితము,  
రవగాలు: చూ, ఖరి.

కదర. దే. అవ్య. (కద + ర) రూ-కదర. సంతా  
పార్థకము: చూ, సంతాపము.

కదరము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లచేంద్ర \*:  
చూ, విటదిరము; 2. ఒకానొక రోగము: చూ,  
రోగము. 1; 3. క్రకవము: చూ, అంపము;  
4. సోమవల్కము, తెల్లతమ్మ \*: చూ,  
విటదిరము; 5. కరీరము \*: చూ, వెలుతురు;  
6. కానుక: చూ, లంచము.

కదరె. దే. అవ్య. (కద + రె) రూ- కదరే.  
రసి. 4. అ. 177: మా, సంతాపము.  
కదరే. దే. అవ్య. —వై.— “ఈ, వ్యాజస్యాం కదలు. కద. స. కి.—వై.—  
కుడు క్షయముబ్బుచిదరే.” క్షయ. 2, కదలుడు. దే. వి. పయనము. “మీరలిష్టదే కద  
అ. 78.  
కదల్యుడు. సం విణ. పినినిగొట్టు: మా, లోభి.  
కదలడము. దే. వి. యాత్రి, పయనము: మా, పయనము. (రూ-కదలిక- కదలిపోక- కద  
లుడు)  
కదలాడు. దే. అ. కి. (కదలి + ఆడు) అల్ల  
లాడు. పు. 2, అ. 47: మా, కలింపు (రూ-  
కదలు-కదలు-కదలు)  
కదలింపు. దే. స. కి. ఉత్సాహించు: మా, కద  
లుచు.  
కదలిక. దే. వి. 1. కదలు. “ఎ గ. కదలికల  
జాటు బిలుగుబయ్యదలతోడ.” పు. 4,  
అ. 111: మా, కలనము. 1; 2. పయనము:  
మా, ప్రయాణము; 3. పూనిక. రామా. 6,  
అ. 106: మా, యత్నము; 4. అవయవముల  
కదలిక: మా, విక్షేపము. 3.  
కదలిపోక. వా. వి. పయనము: మా, ప్రయా  
ణము.  
కదలు. దే. వి. 1. కదలిక. భాగ. అగ. 7, అ.  
28: మా, కలనము. 1; 2. పయనము: మా,  
ప్రయాణము; 3. పూనిక. ఉ. వారి 5,  
అ. 184: మా, యత్నము; అ. క్రి. 4. కద  
లాడు: మా, కలింపు; 5. ఏతెంచు: మా,  
వెళ్లు. 3; 6. పూను. “గీ. నరుడుగాఁడీన  
మున... బాణమొకటి సంధించి యేయఁగద  
లఁగనొని పల్కె నాకొకవాణి.” కై. 5,  
అ. 122: మా, యత్నించు; 7. పరుగిడు.  
అం. భా. త్ప. 86: మా, పరుగెత్తు.  
కదలుచు దే. స. కి. రూ- కదలు: అదరించు-

రూ- అదరించు. కదలింపు- రూ- కదలు;  
(సం.ప):- ఉత్సాహించు.  
కదలు. దే. స. కి.—వై.—  
కదలుడు. దే. వి. పయనము. “మీరలిష్టదే కద  
లుడు చాటిచెప్పఁడెఱుగె.” శకం. 4,  
అ. 187: మా, ప్రయాణము.  
కదలుతులుము. అం. మల్లబంధవిశేషము. విన్నా  
ణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: మా,  
విన్నాణములు.  
కదలులుకడ. అం. ఉపవీరములు పరునాటింటి  
లో నొకటి: మా, ఉపవీరములు.  
కదలుపరువడి. అం. మల్లకాస్త్రమునందలి పరు  
వళ్ళు పండ్లెండింటిలో నొకటి: మా, పరువళ్ళు.  
కదలువెలతున. అం. ఉపవీరములు పరునా  
టింటిలో నొకటి: మా, ఉపవీరములు.  
కదలుమొన. అం. మల్లకాస్త్రమునందలి మొనలు  
పండ్లెండింటిలో నొకటి: మా, మొనలు.  
కదలి. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కోలపాన్న \*:  
మా, పుష్పిపల్లి; 2. కుండకేరి \*: మా,  
గొండ; 3. బూరుగు \*: మా, కాల్యలి.  
కదలికము. సం. వి. అ. పుం. అంటి \*: మా,  
గంధ. 2.  
కదలిము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;  
2. కోలపాన్న \*: మా, పుష్పిపల్లి.  
కదలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అంటి \*: (దీని  
పుష్పము కిరీంధిము): మా, గంధ. 2;  
2. ఏనుగుఅంబారిమీది పుక్కము: మా,  
సిడము; 3. (ఇరువదియంగుళముల నిడివిగల  
లేడి; వ. పుం. ఇరువదియంగుళముల నిడివి  
గల ఇట్టి అనిగొందఱు.): మా, హరిణము. 1;  
4. కవనము: మా, బొందడము. అం. 5. కావ్య  
పాకములు మూడింటిలో నొకటి: మా, కావ్య  
పాకములు.





కడె. దే. అవ్య. రూ-కడే: చూ, కడ. 3.

కడే. దే. అవ్య. —వై— వై. 5, ఆ. 176;  
భార. ఉద్యో. 8, ఆ. 72.

కద్దుము. దే. విణ. దట్టము. “క. ఎద్దులు మఱు  
గులుగాజని, కద్దుములై చేరువెన్నెకలుల  
...యబ్బురపడంగి.” య. 2, ఆ. 81: చూ,  
సాంద్రము.

కదుగిర. సం. వి. ఊ. శ్రీ. పన్నగులతల్లి: చూ,  
సర్పము.

కదుగిపు. సం. వి. ఊ. శ్రీ. 1. —వై—  
(నర్మకృష్ణసంబోధిని); ఉ. పుం. 2. గోగోజ్ఞే  
మువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ.  
3. గోగోజ్ఞేమువంటి వర్ణములది: చూ,  
వర్ణము. 6.

కదుగిసూకుడు. సం. వి. అ. పుం. పాపశోభి: డు:  
చూ, సర్పము.

కద్వగుడు. సం. విణ. నిందింపంగు మాటలాడు:  
వాడు: గర్హ్యవాది.

కధాక. అం. పుల్లకాస్త్రము సంకలి నీపరులు  
పరునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విసము.

కన. దే. ద్ర. ఇది వాక్యాలంకారముగ (బ్రహ్మ)  
గింపబడును. “క. ఈ హయగ్రత్నిముగనమన,  
సాహిణముననున్న.” జై. 4, ఆ. 5: చూ,  
కనక.

కనబడేయు. దే. స. క్రి. కనబడబడేయు: చూ,  
ప్రత్యక్షముగు.

కనబడకపోవు. ద్వ. అ. క్రి. అదృశ్యముగు:  
చూ వమ్మవోవు.

కనబడనివాడు. ద్వ. వి. అగోచరుడు: చూ,  
కానరానివాడు.

కనబడు. ద్వ. అ. క్రి. గోచరించు, చూపట్టు:  
చూ, ప్రత్యక్షముగు.

కనక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కోయంబుత్తూరు  
జిల్లా కొల్లెకాలం తాలూకాలో కావేరీలో

జేరినదియు తులకావేరీ మాహాత్మ్యమునఁ  
జెప్పబడినదియునై పురాణ నది: చూ, నది;  
దే. ద్వ. (1) కనక: చూ, హేతువు.

(రూ-కనకక్-కానక్-కాపునక్-కాన్-క్.)  
కనక కారుడు. సం. వి. అ. పుం. కింసారి: చూ,  
స్వర్ణ కారుడు.

కనక మౌగము. సం. వి. అ. పు. దీపకణము:  
చూ. వెలిగింపు.

కనక చ్చద. సం. వి. అ. శ్రీ. దివంగి: చూ,  
మొగలి.

కనకలిపైపుట. ద్వ. వి. పరుమాము: చూ, వీణ;  
కనక వండకము. సం. వి. అ. న. గాజధత్రిము:  
చూ, ఛత్రిము.

కనకన. దే. క. నిష్కాండలి అధికప) కాళము.  
“నిష్కా కనకన లాడుచున్నది”: చూ,  
వెలుగుగు. 1.

కనకనము. దే. అ. శ్రీ (కనకన + అను) (నిష్కా)  
మిక్కిలి పృకాశించు. “గీ. కనలు నీరగిటి  
నీకొప్పి కిన్నులము. దొంగు కనకనము  
నిష్కాగునుకలనది,” ఈ. 2, ఆ. 76: చూ,  
ప్రకాశించు. 1.

కనకనలాడు. దే. అ. శ్రీ (కనకన + అను)  
—వై— “భాగ్యులు యెల్లగా కనకనలాడు  
చున్నవి.”

కనక పర్వతము. అం. మహాదానములు పరునాటిం  
టిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

కనకపలము. సం. వి. అ. పుం. నాలుగుకన్నముల  
యెత్తు బంగారము: మరలిస్తము.

కనక పుష్పకము. సం. వి. అ. పుం. కొండగోగు #:  
చూ, మృదుదుగినుము.

కనక ప్రభ. సం. వి. అ. శ్రీ. మహాజ్యోతిష్వతి: #:  
చూ, మానెడు.

కనకప్రభము. సం. వి. అ. న. అరిదళము: చూ,  
చారిదళము.

కనకప్రయోగ. అం. తంత్రములు అణువదినాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కనకప్రసవ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బంగారు  
మొగలి \*: చూ, మొగలి

కనకము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; పుం. 2. ఉమ్మెత్త \*: చూ,

హలాపుష్పము; 3. సంపకము \*: చూ, సం

పెరి; 4. కోవిదాగము \*: చూ, దేవకాంచ

నము; 5. నల్లఅగలు: చూ, రాజానము;

6. ఇభోభ్యము \*: చూ, నాగకేసరము;

7. కింకుము \*: చూ, మోహగు.

కనకగంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సువర్ణకదళి \*:  
చూ, గంధ. 2.

కనకగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. అరిదళము: చూ,  
హరిదళము.

కనకలత. పా. ఒకానొక వృత్తము. — ఇందో

క్కింకృపాదమున యాణునగణములు, ఒక

సగణమునుగలదై పదుమూడవయింటి యతి

గలిగి ఏకవింశచ్ఛందస్సునంబుట్టినవృత్తము.

ఉదా. — “జనమున భగభగముచు కృ-జ

జనముల బొదవిసరి, దవళిభినుడిపిన మధు

మిర- నగన దవనయనీవే, లవముగ బలుమణు

నిగువది- లఘువులుము పదుమూడ, డవ యెడ

నిగుతిబొసగిన బె- డెగడరుగ గనకలతక.”:

చూ, వృత్తము. 1.

కనకలోద్భవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నజ్జె  
గనము.

కనకాంగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బంగారువంటి మంగ  
ములుగల శ్రీ: చూ, శ్రీ.

కనకాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నైడికి గిటిపక్కి-  
గుడ్డగూబ: చూ, సకినంపులులుగు.

కనకౌచలము. సం. వి. అ. పుం. 1. నూర్వండు  
అస్తమించుకొండ: చూ, సర్వతము; 2. మేరు  
పర్వతము: చూ, పర్వతము.

కనకౌద్రి. సం. వి. ఇ. పుం. — మై. —

కనకాధ్యక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. సువర్ణరత్న  
కుడు: చూ, భారికుడు.

కనకాపగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కావేరినది: చూ,  
నగి.

కనకాగకము. సం. వి. అ. పుం. కాంచనము \*:  
చూ, దేవకాంచనము.

కనకాలుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గాజద్వారమున  
నుంచెడి బంగారపు గిండిచెంబు, భృంగా  
రము: చూ, పాత్రము. 6.

కనకాననము. సం. వి. అ. న. బంగారుపీఠ: చూ,  
పీఠ.

కనకాహ్వము. సం. వి. అ. న. నాగకేసరము \*:  
చూ, నాగకేసరము.

కనకాహ్వయము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త \*:  
చూ, హలాపుష్పము.

కనకపల్లవ. దే. వి. తెల్లు \*: చూ, తృణము. 1.

కనరు. దే. వి. 1. ఒకరు. అము. 2. అ. 68:

చూ, గనము. 5; 2. చేను: చూ, తిక్తము;

3. నికటాంధము. వెంటు: చూ, సుగంధము;

4. కోపము: చూ, గోపము; (రూ-కనలు-  
కనుపు-కలుచీ.); 5. కందగడ్డ లోనగువాని

యందలి నన, దురద: చూ, మనము; విణ.

6. హితవుకానిది “ఉ. ఓరావణనాదుబుద్ధి

విసరా కనరా కనరా శుభశితుల్.” సమీ.

3, ఆ. 116: చూ, అహితము.

కనలు. దే. వి. 1. కోపము. “కన్నులంగనలున

గంపుపెంపదరగా.” వారి. ఉ. 4, అ. 55:

చూ, గోపము; 2. జ్వాల. “సీ. అలుగుల

బొడిపించి... కరులనే దొక్కించి కనలా

టగ్ని, దొరియించి... పవనుచేనిపురించి.”

లక్ష్మీ. 4, అ. 178: చూ, నిప్పు; అ. 39.

3. కోపగించు: చూ, గోపించు; (రూ-కనా

రిలు-కాగు) 4. జ్వలించు. “అనలజ్వాల

లాక్ష్మ్యచ్యుతిం గణితః." హరి. పూ. 6, ఆ. 150: చూ, మండు.  
కనాతిగోడ. ద్వ. వి. చూ. రూ-కనాతిగోడ.  
ఆం, భా, ని. మ. 159.  
కనారిలు. దే. అ. క్రి. కోపిండు. ఉ. గా. 3,  
ఆ. 314: చూ. గోపిండు.  
కనికట్టు. దే. వి. కండ్లను కనబడనీయనంపడు  
జేయు గారడి: చూ, మాయము. 1. (రూ-  
కనుకట్టు.) (చూ, వింద్రబాలికము.)  
కనికగము. దే. వి. 1. అక్కటిక: చూ, దయ;  
2. ఏడుపు, శోకము. "క. తనకుం దయయు  
లేమికి, కనికగమంచుమును." భల్లా. 3. ఆ:  
చూ, దుఃఖము.  
కనికరించు. దే. అ. క్రి. 1. నమీ: చూ,  
శోకించు; 2. కనుజించు: చూ, దానశేయు.  
కనిగ్రుడ్డి వినిచెవును. బా. తెలిసియు, తెలియక  
పోవుట. "దనుజాంతక శ్రేష్ఠస్త్వని, సమమ  
వరతానుభూతి శాస్త్రంబులను, గనిగ్రుడ్డి  
యు వినిచెవుడును, జువోనీహూనుకింక: సా  
ధ్యముగలదే." (కవికర్తకసాము.)  
కనిపట్టు. దే. స. క్రి: చూ, వెదకిపట్టు. "న. పటి  
మెయిం బాటివానిం గనిపట్టి వెనక బడలేను  
గట్టి తెచ్చిరి." భా. శాం. 3. ఆ. 505.  
కనిపించు. దే. పే. (కను + ఇంచు) 1. రూ-  
కానిపించు: చూ, ప్రత్యక్షమగు; అ. క్రి.  
2. రూ-కానిపించు: చూ, ప్రత్యక్షమగు.  
(రూ-కానిపించు-కానించు-కానబట్టు.)  
కనిపెట్టు. దే. అ. క్రి. రూ-కనుపెట్టు: చూ,  
ప్రతీక్షించు.  
కనియ. వై. వి.=బంధము, రూ-గనియ: చూ,  
కళలము. 4.  
కనియు. దే. అ. క్రి. కమియబండు. "చ. ఎట్టి  
చెప్పుడుం గనియగంబండియుండు." భా.  
ఆర. 7, ఆ. 446: చూ, మాగు.

కనిష్ఠ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చిటికెనప్పేలు:  
చూ, పేలు. 2; 2. అందటికింత. చిన్నదగు  
చెల్లెలు (చూ, చెల్లెలు): చూ, సవనోదరి.  
కనిష్ఠకము. సం. వి. ఆ. = గూకత్పణము: చూ,  
ప్రణము. 1.  
కనిష్ఠగుండు. సం. వి. ఆ. పూ. బుద్ధదేవుడు:  
చూ, బుద్ధుడు. 1.  
కనిష్ఠము. సం. వి. ఆ. పూ. 1 కొలది చూడ  
శక్తులు కొనవలెననుచుండు: చూ, మాస్తి;  
విణ. 2. బహుస్వల్పమైతి: చూ, స్వల్పము.  
కనిష్ఠి. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కనిష్ఠ.  
కనిష్ఠుడు. సం. విణ. 1. అవగణించు (చూ,  
తమిష్ఠుడు): చూ, సవనోదగుండు; 2. మిక్కిలి  
అల్పుడు: చూ, హీనుడు; 3. మిక్కిలి  
కొద్దికలుపు కలవాడు: చూ, శిశువు.  
కనికరము. వై. వి. బంకముడే. రూ-కణ  
ము: చూ, శ్రీము.  
కనిచు. సం. వి. ఇ. శ్రీ. గురివెండ్రు: చూ,  
నులొంగు.  
కనిచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చిటికె: పేలు: చూ,  
పేలు. 2.  
కనీసి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కంటిల్లగుడ్డు:  
చూ, బిడాలము 2; 2. కంటిల్లగుడ్డులాని  
ప్రతిఫలము: చూ, తాగకము. 1; 3. చిటి  
కెనప్పేలు: చూ, పేలు. 2.  
కనీయసము. సం. వి. ఆ. = తామ్రము, రాగి:  
చూ, లోహము. 1.  
కనీయసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బాకానక చెట్టు:  
చూ, వృక్షము; 2 చెల్లెలు: చూ, సవనోదరి.  
కనీయుండు. సం. విణ: చూ, కనిష్ఠుండు.  
కనీసము. వై. విణ.=కనీయ. తక్కువైనది: చూ,  
హీనము. 1.  
కను. దే. వి. 1. రూ-కన్ను: చూ, నేత్రము. 1;  
2. చెఱుకులోనగువాని కనుపుక్కింది గుంటు.

“నీ. కనుగలవింటు ఉ, క్కపు చవుల్లు  
 ట్టించి, ... కంకేలి బ్రబలరాంగునించి.”  
 వ. సు. 8, ఆ. 58. (వల్లుపగమచో ఉ కా  
 గమునకు వైకల్పకముగ లోపం గు. ఉదా.  
 “కన్గలిగి.” మొ.); ౯. క్రి. 8. చూచు:  
 చూ, వీక్షించు; 4. నీశాపము: చూ, పృస  
 ంచు; 5. ఎఱుగు. భాగ. సా. 2, ఆ. 76:  
 చూ, తెలియు; 6. పొంద, సక్తమగు. భాగ.  
 ఆ. 7, ఆ. 481: చూ, ప్రాపించు; 7. భాగ్య  
 ముపొందు. “ఆ. పురుషవృషభులయిన పురు  
 షులతోడ, యరిగి పరమధక్తి బరిచరింప,  
 బోవం నుటనీపు పుణ్యంబునేడి, వంచు  
 బ్రీతికాగిలిందుకొనియె.” 291. “క. సమ  
 గమున బాహుబలద, ర్షము మెఱుగుంగంటి  
 ననుచు ... సంజననుండై.” భాగ. సభా. 2,  
 ఆ. 305: చూ, పొపించు.

కనుగొను. దే. ప. క్రి. (కను + కొను)  
 1. చూచు: చూ, వీక్షించు; 2. ఎఱుగు,  
 తెలిసికొను: చూ, తెలియు

కనుబాటు. దే. వి. 1. చూపు. “నీ. శివుని కను  
 బాటుగాఁక చిత్తభివుండ.” విక్రి. 8,  
 ఆ. 52: చూ, లక్షణము. 8; 2. దృష్టిదో  
 వము. “నీ. దర్పణు కనుబాటు దాఁకికుం  
 డఁగ గొడుగులనెల్లభుచరదృక్కోటిసాగు”  
 భాగ. భీష్మ. 1, ఆ. 119: చూ, దృష్టి  
 దోషము.

కనుబ్రాము. దే. గు. క్రి. (కను + బ్రాము)  
 మోసపుచ్చు, కనుమూయు. “క. అనుజ్ఞాన  
 గుగమనం, బొనరించిన దోగిసావగుట నో  
 గ్వకనిన్నుక, గనుబ్రామిసంపారించిన నక  
 జెందునె గుమ్మతంబు నగచరతిలకా.”  
 రామా. 5. ఆ. 816: చూ, వంచించు.

కనుక. దే. దృ. 1. హేతువునుదెలిపెడి, అటు  
 గాన: చూ, హేతువు; 2. ఇది వాక్యాలం

కారముగఁ బ్రయోగింపఁబడును. “ఉ. భూ  
 సుతకోసమే గనుక బొంకితి నేనియు బెద్ద  
 కాలముం, జేసిననాతపంబు రహించెందక  
 నిష్ఫలమా.” ఉ. రా. 8, ఆ. 86: కన.  
 కనుకట్టు. దే. వి: చూ, రూ- కనికట్టు. (చూ,  
 వింద్రజాలికము.)

కనుకని. దే. వి రూ- కన్కని. తొందఱపాటు.  
 కభా. 7, ఆ. 158: చూ, సంభ్రమము.

కనుకలి. దే. వి. చూపు. పృథా. 3, ఆ. 25:  
 చూ, లక్షణము. 3. (రూ- కన్ను-కానుపు-  
 కాన్ను-కనుబాటు.)

కనుకట్టు. దే. విణ. బాధకుడు. “విరాళికల్పి  
 పోగులకనుకట్టు.” రా. వి. 3, ఆ. 8: చూ,  
 కొరవకుడు.

కనుకట్టుదనము. ద్వ. వి. (కనుకట్టు + తనము)  
 ఈర్ష్య. “వ. కనుకట్టుదనంబున నతనిభగ్గం  
 బుగతు విఘ్నంబుఁగావింపందలంచి.” భో.  
 6. ఆ. 125: చూ. నూను. 1.

కనుకూలి. దే. వి. భాగ్యరూపమైన కూలి.

కనుగీడుపు. దే. వి. కనునెగజేయు: రూ- కను  
 గిల్పు. కనుగీటు- కన్గీటు, కన్గిలి- కన్గిలు,  
 కన్గిలుపు- కన్గిల్పు.

కనుగిల్పు. దే. వి. —పై —

కనుగీటు. దే. వి. —పై. —

కనుగీటుట. జా. రమ్మనుట, పొమ్మనుట, కావ  
 లెననుట, అక్కఱలేదనుట, మున్నగునవి.  
 “మీరు కాసంత కనుగీటినచో నెంతటిపనియేని  
 రవంతలా గోలమీటుకొని వచ్చువారము.”  
 (భర్తృజ రాజనూయము.)

కనుగుజ్జేద. ద్వ. వి. ఒకరకము చేస: చూ,  
 మత్స్యము. 1.

కనుచీకటి. దే. వి లేజీకటి: చూ, మేచ  
 కము. 1.

కనుట. దే. వి. చూచుట: చూ, లక్షణము. 8.

కనుదురు. వై. వి. గంధారి. కంఠరీగః చా, ముక్షిక.

కనుపట్టు. దే. అ. కి. సూ-కన్పట్టు: చా, పుత్ర్యక్షుచుగు.

కనుసాప. దే. వి. కంఠిని పత్రియ : చా, తాగకము. 1. (రూ-కనుపూప-పూప)

కనుసావిత్తులు. దే. వి. బ. కుశుతాంజము.

కనుపు. దే. వి. 1. కోపము : చా, గోపము;

2. వెనుగు. చెజుమున్నునవారి యందడ

నెడ నేర్పడి ముందుముడి. (ఇట్లు పనుపాదిగా గోనాకోరుండలము: వాడుక.); చా, బుడిపి.

(రూ-కనుపు)

కనుపుగొట్టా. దే. స. క్రి. (కనుపు + కొట్టా)

1. ఘండించు. భాగ. భీష్మకీ, ఆ. 248: చా,

సెలగు; 2. అనుమానము. భాగ. భీష్మ. 2.

ఆ. 251: చా, భంగించు; 3. నిశ్చేషముగా

గొట్టు. ఆం. భా. త్వి. 129: డోలముట్టుగా

గొట్టు.

కనుపులగుండలు. దే. వి. బ. కనుపులు + గుండలు)

చుడిచుచు మై: 2. కానాక నుపు భూము: చా,

భూములు. 2.

కనుపెట్టు. దే. అ. కి. ఎరుగుచూచు. "పెట్టు

కూ, పెట్టుచు నిట్లు పోరగను పెట్టుక యొక్క

రుడుండి." ఆము. 6, ఆ. 70. : చా,

ప్రతీక్షించు.

కనుపాట్టులు. దే. వి. బ. కంఠివై క్రింది శైవులు:

చా, శైవు.

కనుబంటి. దే. వి. జీలుగుపక్షి. ఆము. 6, ఆ. 66:

చా, జీలుగు.

కనుబడి. దే. వి. ఉత్పత్తి: చా, పుట్టుక.

కనుబొమ. దే. వి. కూర్చుక: చా, భూమి.

(రూ-బొమ-బొమ్మ-కనుబొమ్మ.)

కనుచు. దే. వి. 1. కందరము, క్రంత. "వ. ప్రవాహంబు ... జిరకాలంబు నిలిచియుం

గనుచు గలిగిన బ్రవహించు చేందంబున."

కవిక. 4, ఆ. 120: చా, రంధ్రము. 1:

2. కొండలసంఘటోన. స్వా. 4, ఆ. 87:

ఓనికట్టు.

కనుచురి. దే. వి. కమ్మరి. ఆం. భా. త్వి.

సూ. 294: చా, స్వర్ణకారుడు. (రూ-కమ్మ

తీడు-కమ్మరవాడు-కమ్మరి-కమ్మరీడు-

కరుమల-కరుమలి.) (ప్రకృతి. కర్మార.

పురహోత్రుచుకీయము.)

కనుచురుపు. వా. వి. 1. అడ్డసాటు: చా, గ్రహ

భావము. 3; 2. కండ్లకుంటిగంత: చా,

గం, 2.

కనుము. దే. వి. 1. శరము: చా, త్విణము. 1;

2. కదంబి: చా, లత. 1; 3. మకరసంక్ర

మణము: మ ఆవలిదినము.

కనుమాయు. దే. స. కి. కనుబ్రాము. చం

చా. 4, ఆ. 167: చా, వంచించు.

కనుసూసింతలు. దే. వి. బ. డాంగనముచ్చ

లు. క. భా. 6, ఆ. 200: చా, బాలికాక్రీడ.

కను మొఱుగు. దే. స. క్రి. వంచనచేయు; ఆము. 1,

ఆ. 2: చా, వంచించు. (రూ-కన్న మొఱుగు-

కన్మొఱుగు, కనుమాయు-కనుబ్రాము.)

కనుశైవు. దే. వి. కంఠినిగక్షించు శైవు: చా,

శైవు.

కనులజూచుట. ఆం. మన్మథావస్థలు పదింటిలో

నొకటి: చా, మన్మథావస్థలు.

కనువినికి. దే. వి. చక్షుశ్రవము, సాము. య. 8,

ఆ. 40: చా, సర్పము. (రూ-కనువిస్క-లి.)

కనువిప్పు. దే. వి. పేలుకొనియుండుట: చా,

చుసాచు.

కనువెచ్చి. దే. విణ. గోరువెచ్చి: చా, మందో

వ్వము.

కనోజీ. వై. వి. రూ-కన్నోజీ: చా, భావ. 1.

కన్నని. దే. వి. రూ-కనుకని: చూ, సంభ  
మము. 1; భార. అశ్వ. 4, ఆ. 128.

కన్నంట. దే. దృ.(కంటన్ + కంటన్) ప్రత్య  
క్షముగా. "తాజ్ఞాచికన్ఠం సముద్భవ  
పాశేశ్వరు నెట్లు మ్రొగుమనె." భాగ. 8,  
స్కం. 238.

కన్నిసరు. దే. వి. కోపయుక్త నేత్రదోషము.

కన్నిలి. దే. వి: చూ, రూ-కనుగిలుపు.

కన్నిలు. దే. వి. —వై.—

కన్నిలుపు. దే. వి. —వై.—

కన్నిల్లు. దే. వి. —వై.—

కన్నీటు. దే. వి. —వై.—

కన్దోసు. దే. స. క్రి. (కను + కొను): చూ, రూ-  
కనుగొను.

కన్న. దే. అప. ఒకానొక ప్రత్యయము. వసు. 2,  
ఆ. 56.

కన్నడు. వై. వి.=కృష్ణః. కృష్ణడు: చూ,  
విష్ణువు. 1. (రూ-కన్నయ్య.)

కన్నకొడుకు. ద్వవి.కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

కన్నగత్తి. వా. వి. దొంగ కన్నముత్యపుకత్తి:  
చూ, కాణము. 1.

కన్నగాడు. వై. వి. (కన్నము + కాడు) గం  
డికొంగ: చూ, ముచ్చి. 1. (రూ-కన్న  
డీడు.)

కన్నడ. దే. వి. ఉపేక్ష. "నీ. ఒకనిమాటునవైరి  
నుక్కడగించిన సుశౌర్యమెన్నఁ గన్నడ  
యొనర్చి." చందా. 1, ఆ. 21: చూ, మందె  
వీలము. 2; అం. 2. శ్రీరాగములు ఇరు  
వది నాలుగింటిలోనొకటి: చూ. శ్రీరాగములు:  
(చూ, స్వరము. 2.)

కన్నడబ్రాహ్మణులు. పా కైవబ్రాహ్మణుల

లోని కర్ణాటకులలో నొక తెగవారు: చూ,  
బ్రాహ్మణులు.

కన్నడము. వై. వి.=కర్ణాట. కర్ణాటదేశభాష:  
చూ, భాష. 1.

కన్నడి. వై. వి.=కర్ణాట. కర్ణాటదేశస్థుడు:  
రూ-కన్నడీడు.

కన్నడించు. దే. స. క్రి. అశృద్ధచేయు: ఒప్పరి  
కించు. (సం. ప):—ఉపేక్షించు.

కన్నడీడు. దే. విణ. 1. (కన్నడ + ఊడు)  
ఉపేక్షించువాడు: ఒప్పరికించువాడు;  
(సం. ప):—ఉపేక్షుడు; 2. రూ-కన్న  
గాడు: చూ, ముచ్చి. 1; వై. వి. కి.కర్ణా  
ట: చూ, కన్నడి (పురుషోత్తమకవీయము.)

కన్నది. వా. వి. తల్లి: చూ. మాత. 1.

కన్నవాకొడుకు. వా. వి. బెదరినవాడు.

కన్నపుగత్తి. ద్వ. వి: చూ. కన్నగత్తి.

కన్నపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. (కన్నము + పెట్టు.)  
కన్నమువేయు. సాసం. 2. ఆ. 95. ప. 4,  
ఆ. 185.

కన్నపోపు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కన్నము + పోపు)  
కన్నమువేయబడు. పర. 5, ఆ. 15.

కన్నము. వై. వి. 1.=కర్ణః, గోడకగ్రింత: చూ,  
గంధము. 1; 2.=కర్ణః, కనుమ: చూ,  
రంధ్రము. 1.

కన్నయ్య. వై. వి. 1. (కన్నడు + అయ్య)=  
కృష్ణః. కృష్ణడు: చూ, విష్ణువు. 1; ద్వ. వి.  
2. (కన్న + అయ్య) కన్నతండ్రి: చూ,  
పితరుడు.

కన్నఱ. దే. వి. వగ. "ఉ. తలిదండ్రులు వారె  
టునున్నవారొయీ, కన్నఱజాడఁ బాలయి  
తిఁ గావిధి నేమని దూఱ నేరుతు." ర.మా.  
2, ఆ 41: చూ, దుఃఖము.

కన్నటి. దే. విణ. (కన్నఱ + ఱ) దుఃఖితుడు;  
ఉ, వారి. 6. ఆ. 28: చూ, విమనుడు.

కన్నళపు దే. వి. ఉపేక్ష. వసు. 4, ఆ. 86:  
చూ, మందమేలము. 2.

కన్నవిటి. దే. విణ. (కన్ను + అవిటి) అంగుడు.  
“క. చెవిటికి శంఖిధ్వని కన్న విటికి వీపంబు...  
పుధయగుకొ.” భల్లా. 4, ఆ: చూ, గుడ్డి.

కన్నాకు. దే. విణ. (కన్ను + అకు.) 1. మేలు  
తగము: చూ, శ్రేష్ఠము; 2. మేలుబంతి.  
భాగ. భీష్మ. 1, ఆ. 76: చూ, శ్రేష్ఠుడు;  
3. అశ్రేయము. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ,  
శ్రేష్ఠుడు; వి. 4. తమలపాకుల కట్టమందు  
మొదటనుండెడియారు.

కన్నాని. దే. వి. మల్లకాశ్రమి నందలి విన్నాని  
ములలో నొకటి: చూ, విన్నానిములు (చూ,  
మల్లకాశ్రమి) (కూ-కన్నాతు-కన్నాను.)

కన్నీరు. వై. వి. 1.=కన్యక. నెండ్లికానిపడుము:  
చూ, స్త్రీ; 2.=కన్యక. కూతురు: చూ,  
పుత్రిక. 1; 3.=కన్య. కన్యాగౌళి: చూ,  
రా. 2; 4.=కన్య. అడుగు. లక్ష్మీ. 3, ఆ.  
89: చూ. స్త్రీ; విణ. 5. రూ-కన్నె. స్త్రీ.  
“కన్నీరు కదలెని పూశేవు. కన్నీరు మెలుగు  
గు.” మొ: చూ, నూతనము; 6. చిన్న,  
అల్పము: చూ, స్వల్పము.

కన్నీయలేడి. ద్వ. వి. కొరండము; హరిశ్చ. 1.  
భా. 687: చూ, మహాపక్షము. (కూ-కన్నె  
నేడి. కన్నెవేడు-కన్నెవేడుపిట్ట.)

కన్నీరు. ద్వ. వి. (కన్ను + నీరు) వాన్మోకము  
లవలన కన్నుల గాఢమనీరు: చూ. కొర  
ము. 2. (రూ-కన్నునీరు-నీరు.)

కన్నీరుమున్నీరు. బా. కన్నీరునంద్రము. ఎక్క  
వగాయేడ్చుట. “హంసుండు కన్నీరు మున్నీ  
రగుమండల గృహణంబునకు దనప్రాణం  
బులు బలియిచ్చె.” (ధర్మజరాయనూయము.)

కన్ను. తే. వి. 1. కపటము. “ఆ. డబ్బుడంబు  
...కిటుకుకన్ను గజముగవుదనంగకపటపువు.”

ఆం, పదా. గుణ. 10: చూ. వ్యాజము. 1;  
2. పర్వము, గనుపు: చూ, బుడిపి; 3. నెమ  
లిపుకన్ను: చూ, పించెము; 4. రూ- కను,  
అంజకము: చూ, నేత్రము. 1; 5. మోపు.  
“గీ. వచ్చిరెండకన్ను వానకన్నును నెలుంగని  
పుంధ్రులు.” భాగ. ఆశ్రి. 1, ఆ. 148;  
ఆము. 5. ఆ: చూ, లక్షణము. 3; 6. హడ.  
“చ. అని...యప్పటికన్నెటింగి ... పట్టిన.”  
భాగ. ఆగ. 7, ఆ. 68: చూ, నూచన. 1;  
7. బండివక్రిము. అచ్చ. ఆరెనా, కాం. 19:  
చూ, బండికల్లు; 8. వంశేనద్వాగము; 9. నృ  
దంగాది వాద్యభాండముఖమునందేగ్నతపం  
బడిన వృత్తినీలమండలము. “వ. ఎంచేయు  
గన్ను వేయుట నృదంగాది వాదిత్రీ. బులు  
యంద, ధారువాదంబులు తిరువగుట శబ్ద  
కులయందకొక.” ఆము. 4. ఆ. 187;  
10. కలయందలి గంధ్రములు. “వ. పాత్రల  
యునుంబోలె గన్నులుచెదరి.” కవిక.  
4, ఆ, 118; 11. వ్రజాదిగంధ్రము: చూ,  
గంధ్రము.

కన్నుండగనుపాపతీయుట. బా. మోసపుచ్చు  
ట. “వినువల్లభకన్నుండగను పాపందిను  
నేర్పగల మునిముచ్చీనత.” (కళాపూర్ణా  
దయము.)

కన్ను గాఢమగుట. బా. కంటికోణాదనిస్థితి  
వచ్చుట. క్రింగుమీడు తెలుగుగుండుట.  
మదమెక్కుట.” జరాసంధుడు గర్వాంధ  
కొగము: గన్ను గాఢమైనవాడు.” (ధర్మ  
జరాసంధయము.)

కన్నుగుట్టుట. బా. సహించికపోవుట. “వాని  
సిరింజూచి కన్నుగుట్టుచున్నది.” (వా.)

కన్నునీరు. వా. వి: చూ, రూ-కన్నీరు.

కన్ను మొఱగు. తే. ప. క్రి: రూ-చూ, కను  
మొఱగు.



కన్నులగప్పుకొనుట. జా. ఎక్కువగా ప్రేమించుట. “కన్నవారి తెలుగునఁ గన్నులగప్పుకొను గొప్పతనము.” (ధర్మజ)

కన్నులకఱపు. జా. కన్నులకు చూచు భాగ్యము లేమి. “నీవిచ్చేటకు విచ్చేయుటంతేసి యాకొన్న నాకన్నులకఱపువీరె.” (ధర్మజ)

కన్నులపండువ. జా. నేత్రపర్యము. “కన్నుల పండువై పాలుచుఁ గన్గొన నప్పురలక్ష్మీ.” (కవి కర్ణరసాయనము.)

కన్నులమండ. దే. వి. చెఱుకు\*: చూ, కసాలము.

కన్నులమోను. దే. వి. —పై—

కన్నులవిలుకాడు. దే. వి. రూ- కన్నుల విల్కాడు; “ద్వి. కన్నులవిలుకాడుగ్రాచె నైగ్యంబు.” విష్ణు. పూ. 8 ఆ: చూ. మన్మథుడు.

కన్నులవిలుకుడు. దే. వి. —పై— (రూ- కన్నులవిల్కాడు.)

కన్నులుగలపక్క. ద్వ.వి. నెమలి: చూ, మయూరము; వెంకటేశ్వరఅంధము. 97.

కన్నులులేనిపాణి. అం. నిరర్థకములు ఏడిటిలో నొకటి: చూ, నిరర్థకములు.

కన్నులులేని ముఖము. అం. అప్రకాశములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, అప్రకాశములు.

కన్నులేము. దే. ఆ. కి. ఆదికొను: చూ, దృష్టించు.

కన్నె. తై. వి.=కన్యక, కన్య: చూ, రూ- కన్నియ. (కూతునకు.—“ద్వి. కన్నెల నూర్వరఁ గడురూపతులఁ గనియె.” రా. బాల, కాం. 38 పుట; కొత్తకు.-కన్నె నెయ్యము, కన్నెతమ్మి, కన్నెయండ ము.)

కన్నెకయ్యము. ద్వ. వి. ప్రభుగురుధము: చూ, యధము.

కన్నెకోమలి. ద్వ. వి. బౌద్ధములలోని యొకానొక మూలిక \*: చూ, పృథుము.

కన్నెగోరుకోత. ద్వ. వి. కన్యకల గోళ్లుతీయు విధి.

కన్నెబావి. దే. వి. నీళ్లులేనిబావి, కోనేటివంటి పెద్దబావి. (ఆని కొందఱు.)

కన్నెము. దే. వి. కోటిగుండకాయ.

కన్నెటికము. ద్వ. వి. 1. కన్యాత్వము; 2. వారకన్యాప్రభువనగమము. “నీ కన్నెటికమునకుఁగంటనరియిచ్చి దియింపకాదటవే.” తే.త్ర. గు. 186 పాట, 164 పదము.

కన్నెఱుంగుట. జా. అభిప్రాయము తెలిసికొనుట, ఇంగితమెఱుంగుట. “రాజు కన్నెఱింగినవాడవై యాతని చిత్తవృత్తి ననువర్తింపవలయు.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కన్నెలేడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-కన్నియలేడి. “నీ. కొక్కె...కోవల కన్నెలేడి.” య. 2, ఆ. 24.

కన్నెలేడు. ద్వ. వి. —పై— (వా)

కన్నెజే. తై. వి.=కన్యాకుబ్జ: చూ, రూ-కనోజే. కన్నెటు. దే. వి. (కన్ను + టటు) భయము: చూ, వెఱపు.

కన్నెట్టు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-కనుపట్టు.

కన్నెఱుగు. దే. స. కి: చూ, రూ-కన్ను మొఱుగు.

కన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = కన్నియ-కన్నె.

1. వెండ్లకానిపడుచు: చూ, స్త్రీ; 2. కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కన్యారాశి: చూ, రాశి. 2; 4. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 5. గృహకన్య \*: చూ, కలుబంద; 6. పటోలిక \*: చూ, పాట్ల; అం. 7. రాసులు పండ్రెంజిలో నొకటి: చూ, రాసులు, 8. దూతీ చెరువ్వుములలోని మూడవదానియందలి పదియాటింటిలో నొకటి: చూ, దూతీ

చతుష్టయము; 9 పగళీయములలో నొకటె.  
వివాహముకానిది (కన్య: చూ, హళీయ.  
పా. (10) ఒకానొక వృత్తము.--ఒక్కొక్క  
సాదమునకు ఒకమణిముదిరగురువును కలదై  
నాలవ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము.  
ఉదా.--భావింపనాట గావాత్తన, న్యా  
వృత్తంబీ, తేవనొచ్చుక్.": పా. వృత్తము. 1.  
వై. విణ. (!) కొత్త: చూ, నూత్నము.  
రాఘ. 1, ఆ. 7; వై. వికన్యాయ- కన్యె.  
(2) పెండ్లికాని పశువు: చూ, స్త్రీ;  
(3) కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1; (4) కన్యా  
రాశి: చూ, రాశి. 2; (5) ఆడూరి: చూ, స్త్రీ.  
కన్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెండ్లికాని  
పశువు: చూ, స్త్రీ; 2. చూ, సహోదరి.  
3. పెద్దపిల్లకి \*: చూ, పత్రుల; ఆం. 4 ఏడు  
మొదలు ఎనిమిది సంవత్సరములవఱకు మొలక  
జేయుముగరి (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ.  
కన్యకలు. ఆం. ఆహార్య, ప్రోపది, పే. తా, యంగోదరి.  
కన్యకాజాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవివాహి-  
తపుత్రుడు: చూ, పుత్రుడు. 1.  
కన్యస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్న చెల్లెలు: చూ,  
సహోదరి.  
కన్యసుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చిన్నతమ్ముడు:  
చూ, సహోదరుడు.  
కన్యాకుటుము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొమ్ము  
పొట్ట \*: చూ, పొట్ట; 2. కన్యా. ఒకా-  
నొక దేశము: చూ, దేశము.  
కన్యాకుటుము. పా. కుశనాథుని కొమార్తెలు  
నూర్వరు వాయుదేవుని శాపముచే కుటుములు  
కాగా వారిని బూలీ అనునొక ఋషిశ్రేష్ఠు  
నకును సోమద యను నొక యప్పునకును  
బుట్టిన బ్రహ్మదత్తుడను ఋషికి నిచ్చి నివా-  
హముచేయగా ఆ బ్రహ్మదత్తుడు తన తపో

నమిమాతీయముచే వారి కుటుమును బో-  
గొట్టి వారితోకూడి సుఖముగా విహరించి  
యున్నప్పుడు నివసించిన ప్రదేశము కన్యాకుటు-  
మనబడినది. ఈ దేశనివాసులు కన్యాకుటుము.  
ఇది హస్తవాపురమునకు సమీపము. వీరు పం-  
చగౌడలలో నొకఁడైనవారు. వీరిలో ఉపా-  
గ్రాయబ్రాహ్మణులు- బేబేబ్రాహ్మణులు-  
తివాంబ్రాహ్మణులు- వీక్షితిబ్రాహ్మణులు-  
గుబే బ్రాహ్మణులు- మిగిలిన బ్రాహ్మణులు-  
కన్యబ్రాహ్మణులు అని యేనుగుధరులుగా  
నున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కన్యాకుమారిఅగ్రిము. పా.  
సెంమాదేశము కు దక్షిణపు  
పార్శ్వము చూపు కొడ; తిగు  
సల్వేలోనిల్లారు దక్షిణపుపార్శ్వ.



కన్యాకుము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇల్లు: చూ,  
పుం. 1.  
కన్యకానామము. ఆం. 1. గాములు పమానాగిరి  
టిలో నొకటి: చూ, గాములు; 2. పమానా-  
గములు పమానాగిరిలో నొకటి: చూ, పమానా-  
గములు; 3. కన్యకానామములుయిరి  
టిలోనొకటి: చూ, కన్యకానామములు;  
4. అష్టవర్ణములలో నొకటి: చూ, అష్టవర్ణము.  
కన్యకానామములు. ఆం. వాగ్దానము, ఫల  
వాగ్దానము, కన్యకావేదము, కన్యకానామము,  
నిరీక్షణము. (5)  
కన్యాపిల్లికి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పల్లవీను: చూ,  
పిల్లికి.  
కన్యాప్రాయక్తత. ఆం. సప్తాధికకణములలో  
నొకటి: చూ, సప్తాధికకణములు: (చూ,  
దేవనాగరికము, విమలాశ్రయము.)  
కన్యారాముడు. సం. వి. ఆ. పుం. బుద్ధభేద  
ము: చూ, బుద్ధుడు. 1.  
కన్యావార. ఆం. కళలు అనుపదనాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, కళలు.

- కన్యాశుల్కము. సం. వి. ఆ. ౧. ఓలి: చూ, కపాటము. సం. వి. రూ. కపాటము: చూ, శుల్కము.
- కన్యాసంవరణము. ఆం. కన్యాగానాంగములు కపాఠము. సం. వి. ఆ. న. పొద్దుతిరుగుడు\*: అయిదింటిలో నొకటి: చూ, కన్యాగానాంగములు.
- కన్యాపము. సం. వి. ఆ. ౧. చూస్తానయనములు (వేళ్ళు): చూ, చూస్తున్నాము.
- కన్యా. ద్వ. వి. కనుపై: చూ, పై.
- కపటనాటకము. పా. గోమాచి. తతోకూడిన నాటకము.
- కపటము. సం. వి. ఆ. పుం. న. కపుడు-కువాళము: చూ, వ్యాజము. 1.
- కపటాట. సం. వి. ఇ. శ్రీ. పుల్లబచ్చిలి\*: చూ, బచ్చిలి.
- కపటి. సం. వి. రూ. కపటముతోకూడినవాడు: కపటికుడు, కపటుడు. కృతకుడు, కృత్తిముడు; (తె. ప):—కప్పయలుంగుసాము; సం. పుం. 2. ఏనుగు: చూ, చాన్తి.
- కపటింగి. సం. వి. కి. కపటమెంగి. “ర్వి. కపటింగే దైవంబుకితలేలయింక.” రా. ఆర, కాం. 157.
- కపటికుడు. సం. వి. రూ. చూ, కపటి.
- కపటిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చీడానామక గంధ ద్రవ్యము: చూ, గాజాగ్రము.
- కపటుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కపటి.
- కపటేశ్వరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లవారికుడు\*: చూ, వాగుడు
- కపర్దకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపుని జటాజూటము: కపర్దము; 2. గవ్వ: చూ, వరాటము.
- కపర్దము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై —
- కపర్ది. సం. వి. న. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.
- తలపు.
- కపాఠము. సం. వి. ఆ. న. పొద్దుతిరుగుడు\*: చూ, నూర్యానువర్తిని.
- కపాలనాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కడుగు: చూ, తక్కువు.
- కపాలపుత్తు. సం. వి. త. పుం: చూ, శివుడు.
- కపాలము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. తలపుత్తు: చూ, శిల్పము. 1; 2. కుండలోనగువాని పెంచిక: చూ, బోలె; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పులుము: చూ, మండలము. 3: పుం. 5. పాము: చూ, సర్పము.
- కపాలసంధి. ఆం. మోడకసంఘలలో నొకటి: చూ, మోడకసంఘలు.
- కపాలికి. సం. వి. న. పుం. 1. పునుకతాలుపు: చూ, శివుడు; 2. కపాలమతిపరగ్గుడు; 3. ఏకాదశ రుక్మిణిలో నొకడు: చూ, రుక్మిణి; 4: చూ, పంటిలెపులు.
- కపాలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గారి: చూ, పాద్యతి.
- కపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చెడుగడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
- కపి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నల్లమామిడి \*: చూ, మామిడి; 2. తురస్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజాగ్రము; 3. కోతి: చూ, వానరిము; 4. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5: చూ, నూర్యుడు; 6. చిల్లమడ్డి: చూ, నల్లకి; 7. ఏనుగు: చూ, చాన్తి.
- కపింజల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకానొకనది: చూ, నది.
- కపింజలము. సం. వి. ఆ. పుం. = కవుశ, తెలక్కులయందు చిత్రివర్ణముగల బట్టనెప్పిట్ట: చూ, కాశీ.

కంపించి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎట్టచీను: చూ,  
పిపీలిక.

కపిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నీలసింధువాము \*:  
చూ, వావిలి.

కపికందుకము. సం. వి. ఆ. న. శిఖాస్థి: చూ,  
శల్యము. 1.

కపికచ్చుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, చూల  
గొండి \*.

కపికచ్చుకలాపము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కోరిండు \*:  
చూ, ముచపత్తి.

కపికచ్చుగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, చూల  
గొండి \*.

కపికచ్చువు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. — పై —;  
2. ఎలుకజీడి \*: చూ, శిల్లానికి.

కపికచ్చుము. సం. వి. న. పుం. పారిపిచ్చిము \*:  
చూ, బాడిక.

కపికోలి. సం. వి. ఇ. న. బికానాక చొట్ట:కోలి.  
కపిచము. సం. వి. ఆ. . అందుపు \*: చూ,  
సల్లకి.

కపిచూడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అంబాశము \*:  
చూ, మామిడి.

కపిచూతము. సం. వి. ఆ. పుం — పై —

కపిజము. సం. వి. ఆ. పుం. తురుముచమంధ  
ద్రవ్యము: చూ, రాబాగ్నము.

కపితైలము. సం. వి. ఆ. న. — పై —

కపితత్వక్కు. సం. వి. చ. న. నూగునాక \*:  
చూ, దోస.

కపితపత్తి. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, చేతి  
రాసి \*.

కపితపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బికానాకచెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

కపితము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెలగ \*:  
2. కందురేగు \*: చూ, రేగు; 3. నిమ్మ  
టాయి \*: చూ, సుపువ్వుము; పా. 4. అల్లి

నయమాస్తవిశేషము. నడిమిశ్శాలు మొదలగు  
మాటిని ముడిచి బొట్టనవేరిని చూపుచున్న  
లిని కొలుహూర్చిపట్టినది: చూ, వ్యంజకిము. 1;  
ఆ. . 5. అనంయలూస్తమలు నలుబది  
యైదింటిలో నొకటి: చూ, అనంయలూస్త  
ములు.

కపితామ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బికానాక  
కోతి: చూ, వాడము.

కపివంతము. సం. వి. ఆ. పు: చూ, అంతోలి.  
కపివ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొలికి: చూ,  
నిజములు. 1.

కపివాసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంబాగూంక  
నోజేసి: హుసర్చివ్యము: చూ, రాబాగ్నము;  
2. చిల్ల \*: చూ, సల్లకి.

కపివృత్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఎల్లఉత్తిరణి \*:  
చూ, శైఖరిము.

కపివృగ్గ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, చూలగొండి \*:  
కపివృగ్గుడు. సం. వి. ఈ. పుం. శ్రీగాముడు:  
చూ, రాముడు.

కపివీరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
వెలగ \*: 2. కల్లమామిడి \*: చూ, మామిడి.  
కపివృగ్గుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కపి  
ప్రభుడు.

కపిసాగ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కల్లమామిడి \*:  
చూ, మామిడి.

కపిమధుల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పెద్దచూల  
గొవెల \*: చూ, చూలగొండి.

కపిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: 1. అన్నచదిశయందలి  
యాడేనుగు: చూ, హస్త; 2. పుల్లపు:  
చూ, ఇనుపు; 3. ఇరుగుడు \*: చూ, శింశుప;  
4. కంపుటిరుగుడు \*: చూ, శింశుప;  
5. కేడాకయను గంధుద్రవ్యము: చూ, రాబా  
గ్నము; 6. చిల్ల \*: చూ, సల్లకి; 7. హూన్ని  
త్రడి: చూ, లోహము. 1. అం. 8. అన్న

ద్విజముల భార్యలలో నొకతెఁచూ, ద్విజ  
భార్యలు.

కపిలగృతి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, నూర్వడు.

కపిలవర్ణ. అం. ఆశ్వశాస్త్రమునందలి అనువర్ణ  
ములు పండ్రెండంటిలో నొకటిః చూ, అనువర్ణ  
ములు.

కపిలదాగ్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకానొక  
దాగ్ర \* : చూ, దాగ్ర.

కపిలదాగ్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. స్వర్ణవీర్య  
వికసముః చూ, నది; 2. కపిలతీర్థము.

కపిలబ్రాహ్మణము. సాహిత్య పూర్వగ్రంథావళి  
లలో నొక తెగవారు. సాహిత్యములైనవి  
సూక్తియువారు. దేవతాపూజలు. నూర్వడు,  
భగవద్గీతలనుండు గానంబడియెదరుః చూ,  
బ్రాహ్మణము.

కపిలవర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. శ్రీ సౌభాగ్య  
లక్షణముః చూ, లక్షణము. 1.

కపిలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోగోజమువంటి  
వర్ణముః చూ, వర్ణము. 6; 2. బ్రాహ్మణవర్ణముః  
చూ, వర్ణము; 3. ఒకానొకపాఠముః చూ,  
వర్ణము; 4. పంచపుకోడిః చూ, పుం; 5.  
కుక్కః చూ, కుక్కము; 6. గోగో

జీవమువంటి వర్ణములదిః చూ, వర్ణము. 6;  
అం. 7. అనలయువహస్తములు నలుబదియైది  
టిలో నొకటిః చూ, అనలయువహస్తములు.

కపిలవర్ణ. అం. ఆశ్వశాస్త్రమునందలి అనువర్ణ  
ములు పండ్రెండంటిలో నొకటిః చూ,  
అనువర్ణములు.

కపిలవింశతి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పచ్చిఇరుగుడు\*  
చూ. వింశతి.

కపిలాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కపిలాశ్వుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడుః  
చూ, వేలుపుట్టెడు.

కపిలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపిలమహామనిః

చూ, మని. 1; 2. లచ్చిమగడుః చూ,  
బిష్ణువు. 1; 3. అగ్నిః చూ, విష్ణు.

కపిల. దే. వి. ఎడ్లమగట్టి తోలి నీరత్నైడి  
యంత్రముః చూ, మోటు.

కపిలామ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రేణుక \* : చూ,  
సల్లకి.

కపిలామఘల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, దూల  
గొండి \*.

కపిలాహమ. సం. వి. ఆ. న. ఇత్తడిః చూ,  
లోహము. 1.

కపిలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గజపిప్పలి \* : చూ,  
పిప్పలి.

కపిశత్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నాగగుడుః  
చూ, మని. 1.

కపివర్ణ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, కపిలిక. \*

కపిశ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చిన్న ఎఱ్ఱచీమః  
చూ, పిప్పలిక; 2. కపిశానదిః చూ, నది;  
3. పూలగురివెంద \* : చూ, తులాచీమము.

కపిశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిల్లమడ్డిః చూ,  
సల్లకి; 2. పసుపుమీస యెలుపుః చూ,  
వర్ణము. 6; 3. కొంతిచీమ; విణ. 4. పసుపు  
మీస యెలుపులదిః చూ, వర్ణము. 6.

కపిశాంజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటిః  
చూ, కవుడు.

కపిశాపుశ్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దయ్యముః  
చూ, భూతిము.

కపిశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పూలగురివెంద \* :  
చూ, తులాచీమము; 2. కల్లుః చూ, సుర. 1.

కపిశిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కల్లుః చూ, సుర. 1.  
కపిశీర్ణకము. సం. వి. ఆ. న. 1. కపిశీర్ణహః

చూ, కోటకొమ్మ; 2. గోడవైచివః చూ,  
సుర. 2; 3. ఇంగిలీకముః చూ, హింగురప్ప.

కపిశీర్ణము. సం. వి. ఆ. న. చూ, కపిశీర్ణకము. 1;  
2. గోడవైచివః చూ, సుర. 2.

కవిత్వంగము. సం. వి. ఆ. స. 1. క రాత్రువు \* :  
మా, లనంగము, 2. కర్పూరము: మా,  
విము; 3. మేరువ్యతపుకొమ్ము: మా,  
శిఖరము.

కవికమ్మపు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మా- కవిక  
మ్మపు: మా, గూర్చిడి.

కవిజ్యు. సం. వి. ఆ. పు. శీతక \* : మా,  
పాల.

కవిద్యుగము. సం. వి. ఆ. పు. మానుమందు:  
మా, వాచము.

కవిద్యు. సం. వి. ఆ. పు. నల్లమామిడి \* :  
మా మామిడి; 2. కలుగిడి \* : మా, పక్ష  
ము; 3. కిరి పండు \* : మా, గూర్చిడి; 4. గూర్చి  
దుర్గము \* : మా, రావి.

కవిద్యు. సం. వి. ఆ. పు. శీతక \* : మా,  
పాల.

కపుత్రుగడు. సం. వి. ఆ. పు. 1. బ్రహ్మ  
పుత్రుడు: మా, బ్రహ్మ; 2. విష్ణుపుత్రుడు:  
కమామడు.

కపుపుకుంటి. ద్వ. వి. గూర్చి పుకంటి \* :  
మా, రంభ. 2.

కపుము. వై. వి. కర్పూరము. మా-కపుము,  
కపురము; వసు. 2, ఆ. 116: మా, విము.

కపురుషుడు. సం. వి. ఆ. పు. 1. కుత్తిరుడు:  
మా, వ్యాసుడు; 2; 2. నీటిరుషుడు:  
మా, నీరుమానిసి.

కపూరియెబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడుల  
లోని సారస్వతులలో మొదటి తెగవారు.  
(సరస్వతీనదీతీరమున నివసించెడిబ్రాహ్మణులు.  
సారస్వతులనంటదురు. వీరు పంచగౌడుల  
లోనివారు. వీరిలో మొదటిభాగం పాక్తి  
తము. పాంచాలదేశమందును సింధుదేశమం  
దును రాజపుత్ర స్థానమందును ముఖ్యముగ  
నివసించుచున్నారు.)

కపూరియెబ్రాహ్మణులు. — కాటపాలె.  
కాలియె-కుమడియె-కురల- గైంధార-చుని-  
దత్త- ధన్నన్నతే-సవలె- పండిత-పాతక-  
ప్రభాకర-బగె- బాలె-భరద్వాజీ-మాలియె-  
మురూల-మోహన-వరాహె-లవ-సర్వాలియె-  
సాంద- సింఘిపోతె-హరి. — వీరు మాధ్యం  
దనకాణ్యకాఖలకుం జెందిన శుక్లయజుర్వేదము  
వారు. వీరు వేదకలను గొట్టెలను చుప్పులను  
పక్షిజాతులను చేపలను భక్షించెదరు. వీరిలో  
కొందఱు సంబంధపాంధవ్యమును కలవారు.  
కొందఱు భోజనము మాత్రము కలవారు.  
కొందఱు యారంగును లేకున్నవారు. ఈ  
శాఖలవారు రాష్ట్రాదు అమృతసారీ బటాలా  
గురుగూడవూర్ జలంధరీ ముల్తాన్ మహా  
గూర్చి యాసలులయందుగానంబడియెదరు.

కపోణి సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. కూర్పరము:  
మా, మోచేయి. (మా-కపోణి.)  
కపోతక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నవీలక \* : మా,  
పచ్చిల.

కపోతకము. పా. పోతగోంజము: మా, సావీ  
రము. 2.

కపోతకణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంజనకలి \* :  
మా, చిచ్చిమలత.

కపోతపంక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రాద్దుతిరుగుడు \* :  
మా, మార్కానువర్తిని.

కపోతపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. హోపా  
స్తంభములమీది శ్రేణికట్ట: కపోతపాలిక,  
విటుంకము; 2. కొణియందేర్పఱచిన పావు,  
రపుగూడు: కపోతపాలిక, విటుంకము.

కపోతపాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—

కపోతబంక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ్రమ్మి \* : మా,  
సోమన.

కపోతబాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, కపోత  
చరణ \*.

కపోతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడవి పావు  
గము, గువ్వ: చా, పావురము, 2. పాగావ  
తము: చా, పావురము: 3. పడునైదు సం  
భృగముల దేనుగు: చా, చాన్తి: ఆం.  
4. సంయుతహస్తములు ఇగువదివాలిగింటిలో  
నొకటి: చా, సంయుతహస్తములు; 5. శృష్ట  
హస్తములు ఇగువదివొమ్మిడింటిలో నొకటి.  
చా, శృష్టహస్తములు.

కపోతవము. సం. వి. ఆ. ప. పొద్దుతిగుడువ: \*  
చా, సూర్యానువర్తిని.

కపోతవర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చా, కపోతక.

కపోతపే. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కపోతబంక.

కపోతసారము. సం. వి. ఆ. ప. పోవీగాంజ:

శిల: చా, సోపీము. 2. (చా, రాయి)

కపోతాంభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గువ్వగుత్తి:

చా, గాభాదము.

కపోతాంజనము. ఆం. అంజనములలో నొకటి:

చా, అంజనములు.

కపోతారి. సం. వి. ఇ. పుం. డేగ: చా,

శ్రేణము.

కపోదా. డే. వి. విధిలధనువు: చా, బాణము. 1.

కపోలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెక్కిలి: చా,

లెంప; 2. స్త్రీకళాస్థాన చుంబనస్థాన విశే

షములు: చా, కళలుండు స్థలములు.

కపోలములు. ఆం. 1. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏం

బదియేనిమిదింటిలోనొకటి; కపోలములు బలిసి

యద్దములవలె నునుపులిగిన కూజ్యరాలగు.

సూపులైనను కుడినుడులున్న నునుభవతియగు.

రోమములలేకున్న స్వేచ్ఛావిహారిణి యగు.

నూకులవలె లొట్టలైయున్న విధవయగు: చా,

స్త్రీలక్షణాంగములు; 2. పురుషలక్షణాంగ

ములు ఏంబదియేనిమిదింటిలో నొకటి;

(చెక్కిలు).— సంపూర్ణములై పద్మపత్రి

సమకాంతి గలిగిన భోగియు లక్ష్మీవంతుఁ

డను సకలవిద్యాసంపన్నుడనునగు. సింహ,  
వ్యాఘ్ర). 1. జనములై వ్యవసాయము  
లముచు భోగియై బహుసంతతి నొందు.  
చా, లక్షణాంగములు; 3. పుష్కలక్షేత్రము  
లయిదింటిలో నొకటి: చా, పుష్కలక్షేత్ర  
ములు.

కపోలావర్తము. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీసౌఖ్య

లక్షణము: చా, లగ్నము. 1.

కపోలి. డే. వి. కౌనొక భిక్ష్యము: చా,

భిక్ష్యము.

కప్ప. డే. వి: చా, చుండరాము. 1.

కప్పిలుపు. డే. వి. కాకమునేత్ర అనుకాలి

యందు లేచెడు గుల్ల: చా, వ్రణము. 1.

కప్పచిప్ప. డే. వి. నీటియందలిగుల్ల, శంబూకము:

చా, సంకు 1.

కప్పటము. ఆం. ఆయుధములు ముప్పదిలగిడి

టిలో నొకటి: చా, ఆయుధములు.

కప్పడము. వై. వి. 1.=కర్పటః. స్త్రీకట్టుకోక.

“నీ. చిలుక లేకును ... నీకు, గప్పడప్పడ

మును...కాలి! నీకు.” పా. 2. ఆ. 35:

చా, వస్త్రము: 2.=కర్పటః, చివిగినబట్ట.

“కడవసములఁ గోలలుఁ గ, ప్పడములు వీరిల

ధనంబు.” భార. ఆది. 7. ఆ. 227: చా:

వస్త్రము; 3.=కర్పటః. మాసినబట్ట: చా,

వస్త్రము; 4.=కర్పటః, సన్యాసులకాటి,

చా, వస్త్రము.

కప్పతాళము. మి. వి. కప్పవలెనుండు తాళము:

చా, బీగము.

కప్పనాపురు. డే. వి. చిలుకప్పకాటుచేత పను

లకుఁ గలిగెడు పానసపురోగము. హరి,

పూ. 6. ఆ. 46: చా, పశురోగము.

కప్పము. డే. వి. 1. పన్ను: చా, సిస్తు. 1;

2. కట్నము: చా, లంచము.

కప్పయెలుంగుపాము. దే. వి. నందూకధ్వని

చేయుపాము: చూ, నర్వము; 2: చూ, కపటి.

కప్పగపడు. ద్వ. ఆ. కి. (కప్పము + పడు)

తొట్టుగపడు: "క. ఆప్ప కుమారుల నెనని...

గప్పగపడిచాచి... పురస్కృతాన్ని హోతు

డగుచు" జై. 6, ఆ. 89: చూ, సంభ్ర

మించు.

కప్పగపాటు. ద్వ. వి. తొందలపాటు. భా.

6, స్కం. 882: చూ, సంభ్రమము.

కప్పగము. దే. వి. 1. —వై— 2. = కప్ప

ము. పలుకులు: చూ, వర్ణము. 6.

కప్పలి. వై. వి. = కర్పణ. ఓడ. ప. 3. ఆ. 280.

కుక. 2, ఆ. 11: చూ, హోడము.

కప్పిడి. దే. వి. (కప్ప + ఇరులు) కొద్దిచీకటి:

చూ, మేనకము. 1.

కప్పి. దే. వి. చూ, గొక. (పుట్టి)

కప్ప. దే. వి. 1. ఆచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవధా

నము. 3: 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. చీకటి;

హన. 4, ఆ. 5: చూ, మేనకము. 1;

4. పల్నాళ్లు; హన. 4, ఆ. 8: చూ, దం

తెత్తము; 5. ఇంటిపైకప్పు: చూ, పటము;

స. కి. 6. ఆచ్ఛాదించు: చూ, మూయు. 1;

అ. కి. 7. కిమ్ము. భాగ. ఆది. 2, ఆ. 15:

చూ, వ్యాపించు.

కప్పగుత్తుకపుల్లు. దే. వి. (కప్ప + గుత్తుక

పుల్లు) నెమలి; ఆచ్ఛ కిమ్మిం. కాం. 69:

చూ, నుయూరము.

కప్పగదెరువరి. దే. వి. (కప్ప + తెరువు + రి)

అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కప్పగదెరువుబాడ. దే. వి. (కప్ప + తెరువు

బాడ) అగ్ని; అంభ్రనామపంగిహము.

దేవ. 18: చూ, నిప్పు.

కప్పగదెరువుదారి. దే. వి. (కప్ప + తెరువు

దారి) —వై—

కప్పయి. దే. వి: చూ, సాహసము.

కప్పబేటిగంగ. దే. వి: చూ, బలరాముడు;

వేంక. ఆం. దే. 19.

కప్పటైమవ వెనిమిటి. దే. వి: చూ, శివుడు;

(సాంబ. దే. 8.)

కప్పడు. దే. వి. ఆచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవ

ధానము. 3.

కప్పతోవరి. దే. వి. అగ్ని; సాంబ. దే. 12:

చూ, నిప్పు.

కప్పచంచు. దే. ఆ. కి. (కప్ప + తెంచు)

కిమ్ము. "న. ఉటుముచు నెల్లెడం బిడుగు

లుగ్నితి... గప్పచంచు." భాగ. ద్రోణ. 1.

ఆ. 89: చూ, వ్యాపించు.

కప్పబల్లు. దే. వి. ద్వారముమీద గొడుగుబల్లకును

తెన్నుబల్లకును నడుమనుండెడి పలక.

కప్పముల. దే. వి. కాటుకకొండ: చూ, వర్వ

తము.

కప్పమేనిగాను. ద్వ. వి. (కప్పమేను + గాను)

శనిగ్రహము: (చూ, శని) చూ, రాహువు. 2.

కప్పగగిడి. వై. వి. = కర్పూరగగిడి. కర్పూ

రగంధమువంటిగంధముల ఆడుకొనా. 3, ఆ.

11: చూ, స్త్రీ.

కప్పగపుటనడి. ద్వ. వి. (కప్పగము + అనడి):

చూ, రూ-కపురపుటనడి \*.

కప్పగపుమానె. ద్వ. వి. కర్పూరతైలము: చూ,

తైలము. (వా)

కప్పగపుబెండ. ద్వ. వి. (కప్పగము + బెండ)

గంధములము \*: చూ, మద్దగంధ.

కప్పగపువంగ. ద్వ. వి. (కప్పగము + వంగ)

కత్తెవంగ \*: చూ, వంగ.

కప్పరబోగి. వై. వి. = కర్పూరపురబోగి అనుసస్య

ము: చూ, సస్యము.

కప్పరబోగులు. వై. వి. బ. = కర్పూరబోగి.



ఒకరకము వడ్డు; భీ. 2, ఆ. 140: చా, ధాన్యము. (వృత్తియందేకవచనాంతము.)

కవ్వరము. వై. వి.=కర్పూరమ్: చూ, రూ-కపురము. (వృత్తియందు వాల్మీకీయమునామో అంత్యవర్ణమునకు ఏకల్పముగ లోపంబగు, కవ్వరవీడెము మొ.)

కవ్వతాయి. దే. వి. నీలమణి. నల్లతాయి: చూ, రత్నము. 1.

కవ్వెర. వై. వి. 1.=కర్పర. పుత్తె; ఉ, హరి. 2, ఆ. 126: చూ, శల్కము. 1; 2.=కర్పర. పెద్దముఖముగల పెద్దపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3.=ఖర్పర. భిక్షపాత్రము, కొప్పెర. “నీ. కడునల్గులంబై పాడుపు గుబ్బలిజోగి శిరముపైకంపుగి ప్పెరయనంగి.” పూ. 3, ఆ. 280, (కటాహమనిగొందఱు): చూ, పాత్రము. 6.

కప్పరిశుద్ధి. పా. కప్పరిని చూర్ణముచేసి గుడ్డను మూటగట్టి నరమాత్రముతో ఏడుజాములు దోలానుంత్రమున వండినను, గోమాత్రమున రెండుజాములు వండినను, గరికలతోపోసి నేటిలో యేడుపొంగులువచ్చులాగున వండినను కప్పరిశుద్ధియగును.

కప్పాలబ్రాహ్మణులు. పా. నేసాళి దేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకగు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కప్పము. వై. వి.=కర్పూరమ్: చూ, గూ-కప్పరము. (వృత్తియందుగల గప్ప-శబ్దమువలె నెఱుంగునది.) “గీ. అన్నీగలు ... వేడికొని పోవునరు కప్పవీడియులు.” చారుడుచేష్ట చరిత్రము.

కప్పములక. ద్వ. వి. (కప్పము + ములక): చూ, కప్పరపువంగి.\*

కప్పకూర్చిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చొంగ: చూ, లాల.

కప్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కాగివణి \*: చూ, బోడతరము; 2. పిప్పలితిగె \*: చూ, పిప్పలి.

కప్పి. సం. వి. ఇ. పుం. కూర్పరము: చూ, మోచేయి.

కప్పము. సం. వి. ఆ. పుం. తెరుడ: చూ, శ్లేష్మము.

కప్పనగము. సం. వి. 1. శ్లేష్మవృద్ధికారకము; పుం. 2: చూ, పిండితగిర \*.

కప్పనగి. సం. వి. ఇ. న: చూ, మిరియము.

కప్పాంతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బొబ్బలి\*.

కప్పానుము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కప్పము.

కప్పారి. సం. వి. ఇ. పుం. సారతి: చూ, శుంఠి.

కప్పిల. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాముపడగ: చూ, పడుము.

కప్పిణి. సం. వి. ఇ. పుం. కూర్పరము: చూ, మోచేయి.

కబంధము. సం. వి. ఆ. న. 1. బలము: చూ, నీర. 1: పుం, న. 2. (రూ-బంధము) తల తెగి తుక్కితకశరము: చూ, మొండెము; పుం. 3. కడలి: చూ, నముద్రము; 4. కడుపు గడ్డిము: చూ, భూమిము. 1.

కబంధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1 కబంధుడను గొత్తునుడు: చూ, గొత్తునుడు. 1; 2. కేతు గ్రహము: చూ, గామాపు 2.

కబర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బిగ్గి \*: చూ, వాయింటు.

కబరము. సం. వి. ఇ. కలసివడి: చూ, మిశ్రము.

కబరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రూ-కబర \*: చూ, వాయింటు; 2. కుక్కి-వాయింటు \*: చూ, వాయింటు; 3. ఇంగువమూత్రము: చూ, పొంగుపు. 1; 4. ఇంగువచెట్టులకు; 5. కొప్ప: చూ, వేలి. (రూ-కబరీధరము-కబరము)

కబలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాకోలి \*: చూ, వాయసారి.

కబళిసము. సం. వి. ఆ. స. ఉద్దిరి : చూ. మింగుడు.

కబళిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కవలము. ముద్దః చూ. సాపాటు; 2: చూ, ఆజాళిస్తము; 3: దింబరవృత్తము.

కబళించు. సం. స. క్రి ఎగొను: చూ. మింగు. కబళితము. ఆం. ముఖతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖతులు.

కబాడము. దే. వి. ఎద్దుమీదవేసి తెచ్చెనొకన పులొనగువాని బేంటుమోపు.

కబాధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ- కబాధ: చూ. కలనొప్ప.

కబాయి. దే. వి. రూ- కబాయి అంగి. కి. 5, ఆ. 179: చూ. వస్త్రము.

కబాయి. దే. వి. —వై.—“...చ. కబాయిలు వైరిణాలు పిక్కినికబాయిలు.” చూ. 5, ఆ. 356.

కబిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. నీటిలోలు: చూ, బొట్టు.

కబితిము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కబితిము \*: చూ, వెలగ.

కబిలము. సం. వి. ఆ. పుం. గోగోళమువలె కి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6.

కబుక్కుదము. సం. వి. ఆ. పుం. అంగుసాస్థము, నీగుబ్బు: చూ. బుక్కుదము. 1.

కబురు. దే. వి. ఉబురు: చూ, సమాచారము 2. (వా)

కబాద్ధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుత్తిపెపు వాద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1

కబ్బపుగూరువరి. ద్వ. వి. కవి, గ్రంథగర్త. ఆచ్చ. బాల, కాం. పరిక. 12: చూ. మాట లులువాడు. (రూ- కబ్బపుగూరువరి- కబ్బపు సేరి.)

కబ్బపుసేరి. ద్వ. వి.—వై.—

కబ్బము. వై. వి. 1. = కౌశ్యము: చూ, పుష్ట కము; 2. గ్రంథము. పూ. 2, ఆ. 234: చూ, పుష్టకము.

కబ్బిలి. దే. వి. శౌండీకుడు, కిల్లమువాడు: చూ, మురజీవి.

కబ్బిలివాడు. దే. వి.—వై.—

కభ్యా. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బ్రహ్మభాగ్య: చూ, సాన్సతి; 2. విష్ణుపత్ని. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కభూషణము. సం. వి. ఆ. స. సింబరతి: చూ, భూషణము. 2.

కగు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కంఠ: చూ, వెలు శురు. 1; 2. గూ- కవల: చూ. లక్ష్మి.

కగుచలుము. వై. వి. = కమండలుపు. సవ్యా సులసాత్రిము: చూ, పాత్రిము. 6:

కమండలపనిము. సం. వి. ఆ. పుం. జువ్వ \*: చూ, ప్లక్షము.

కమండలువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = కమండ లము: చూ, పాత్రిము 6; 2. కిక్కి గోగోళ: చూ, గోగో; 3. జువ్వ \*: చూ, ప్లక్షము.

కమంధము. సం. వి. ఆ. స. 1. కలము: చూ, నీగు. 1; 2. కమంధము: చూ, మొండెము.

కమటగు. దే. వి. కమటానివాని కుంపటి: చూ, పాత్రియ్య. (రూ- కపాత్రియ్య-కమటగు.)

కమశము. సం. వి. ఆ. స. 1. భిక్షాపాత్రియ్య, కొప్పెగ: చూ, బాత్రియ్య. 6; పుం. 2. గూ ర్మము: చూ, తాచేలు; 3. గిడప: చూ, పాట్టి; 4. వెనురుమొలగ: చూ, మొక్కి. 1; 5. కుండలూరివాద్యము: చూ, వర్ణము. 2; 6. కుచేరుకిత్తి: చూ, కిట్టి. 2. (చూ, బాణము. 1.)

కమరి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అండుతాచేలు: చూ, తాచేలు.

కమనీదుగపా న్యాయము. సా. ఏమియులేదను  
గీతి.

కవతకాడు. దే. వి. (కవతము + కాడు) అ  
కాడు: చా, వ్యవసాయ.

కవతము. దే. వి. రూ-కవతము: చా, వ్యవ  
సాయము 2.

కవతీడు. దే. వి. (కవతము + కాడు): చా,  
కవతకాడు: సా. 1, ఆ. 78.

కవతచ్చెదము. సం. వి. ఆ. పుం. కంకము: చా,  
రాబందు.

కవతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవతము \*  
చా, పోయినప్పుడు: వి. 2. కవతము:  
చా, గుడ్డము. 3; 3. ఇచ్చెలగి: చా,  
వాండ్ల.

కవనీయుము. సం. వి. ఆ. ఇండ్లెరి: చా,  
పొద్దము

కవనూడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవనూడు:  
చా, మున్నగుడు; 2. కవనూడులవాడు:  
చా, మున్నగుడు. 1; వి. 3. ఇచ్చెల  
వాడు: చా, వలపుకాడు. (వీ. వలపు  
వాడు: — గా-కొననుడు-కనుగొడు-  
కామి-కామకొడు-కమి-కమిచ్చెడు-  
కామయి-కొనయిచ్చెడు)

కవరు. దే. వి. 1. కవరు. మొలనూలు.  
కా. 7, ఆ. 8: చా, భూమిము. 2;  
2. కాలికంపు. సా. 5, ఆ: చా, ముం  
ధము; ఆ. కి. 3. కాల. భాగ. ఆ. 7, ఆ.  
21: చా, ముండు.

కవరుడు. సం. వి. ఆ. కవనూడు: చా, వలపు  
కాడు.

కవరుమీ. దే. స. కి. రూ-కవరు. కాలపు.  
రా. సం. కాం. 271 పోయి: చా, దివిండు.

కవరు. దే. స. కి. — వై —  
కమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లచ్చి: చా,

లచ్చి. 1; 2. గారి: చా, పావతి. 1:  
3. పూజ్యస్త్రీ: చా, స్త్రీ; 4. కమలాఫలము:  
చా, శర్మ-రాంకము.

కమలకంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తామగదుంప \*:  
చా, పద్మకందము.

కమలచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. కంకము: చా,  
రాబందు.

కవలగీతి. పా. ఒకానొక గీతపద్యభేదము.  
ఇందొక్కొక్క పాదమునందు ఏడునూర్వ  
గణలుండి యెదవగణాద్యక్షగము యతిగా  
గల పద్యము: చా, వృత్తము. 1.

కమలగీజము. సం. వి. ఆ. స. పద్మగీజము: చా,  
పద్మము. 1.

కవలము. సం. వి. ఆ. స. తామగ \* : చా,  
పద్మము. 1; 2. ఎత్తతామగ \* : చా,  
పద్మము. 1; 3. జలము: చా, నీరు. 1; 4.  
బొప్పము: చా, మంగు. 1; 5. కడుపులో  
నొక పక్కనండెడి ఎత్తిని మాంసము: చా,  
మాంసము; 6. గారి: చా, లోహము. 1;  
పుం. 7. కవునిచేతియట్టి: చా, హరిణము. 1;  
8. వైబుత్తిధనులు: చా, బాణము. 1;  
9. కడలి: చా, సముద్రము.

కవలములేని సరస్సు. అం. అప్రకాశములు  
లోమిడింటిలోనొకటి: చా, అప్రకాశములు.

కవలవల్లభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నవరగోగు\*:  
చా, పిల్ల.

కవలవిజితము. పా. ఒకానొక వృత్తము. —  
ఇందొక్కొక్క పాదమునందు ఏ. స. స. స. స.  
గ. గ. ములు గలిగి లోమిడింటి యతియిండి  
పదునాలుగు ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము.  
ఉదా. — “క్రిమము నెనన- గగములు  
గూడన్. గమలవిలసితము- కమలజవిశ్రామ  
ము గలిగినగు- మహితచరిత్రా, కమలదళ  
నయన - కడుబాదొందుక్.” : చా,  
వృత్తము. 1.

కమలాకరాంశము. పా. మత్స్యంశములలోనాకటి:

చూ మత్స్యంశములు.

కమలాపండు. మి. వి. కమలాఫలము: చూ, శక్య-రాంకిము. (వా)

కమలాపుండ్రు. సం. వి. ౪. పుం. 1: చూ,

సూర్యుడు; 2. వెన్నుడు: చూ, కమ్మపు. 1. కమలాఫలము. సం. వి. ౪. పుం: చూ, కమలా పండు.

కమలానరము. సం. వి. ౪. పుం. 1. పండుచూ, నూకరము; 2. మబ్బు: చూ, పేదలము 1.

కమలానరుడు. సం. వి. ౪. పుం. 1. చూ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2: చూ, మామ్రుడు.

కమలినీ. సం. వి. ౪. పుం. 1. నాగనానాలు. చూ, పసిస్సు. 1; 2 తానానాలు: చూ, పద్మము. 1.

కమలు. కే. ౪. కి. 1. తిరిగిచూ, భూ. ౪. ౪. చూ, సంతాపించు 2. కమలా రా. కమ్మం, కాం. 710: చూ, మండు.

కమలుడు. సం. వి. ౪. పుం. 1. ఇచ్చుడు: చూ, వేలుపు కేడు; 2. బుద్ధు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కమలాత్మకము. సం. వి. ౪. పుం. మనుచువుర్లు: చూ, వగ్నిభిము. 2.

కమసాలి. కే. ౪. కి. సాలి: మాన్యుకానడు.

కమసాలె. కే. వి. —వై.— (రూ-కమసాల వాడు- కమసాలెవాడు- కంసాలవాడు- కంసాలి-అగసాలి-అ. సాలె.)

కమాను. అగ్ని. కే. వి. 1. పనునము: చూ, ప్రమాణము; 2. విల్లు; చూ, బాణము. 1.

కమి. కే. వి. 1. వంపబడిన ప్రేమ్యుల పుడి పిలి. "నీ. కాంతాజంబులు కమిగూని నునురేపుములో: దత్తా-లపుణ్యభిక్ష." భీ. 8. ఆ. 7: చూ, పట్టిలి; 2 కబళము: చూ, మింగుడు.

కమికిలి కే. వి: చూ, కమి. 1.

కమిగి. పిం. వి. చీబుకు: చూ, మునికోల. 2.

కమితి సం. వి. ఇచ్చులవాడు: చూ, కలపు కాడు.

కమిచ్చుడు. సం. వి. —వై.—

కమియు. కే. ౪. కి. 1. కమిగు: చూ, వ్యాపించు; 2. లంక; ౩. మం, పి. 81: చూ. పిడిగిగు: ౪. కమిగుండు; ౫. పు. 6. ఆ. 88. చూ, పుండు.

కమిగూ. ఆం. 1. కే. గూనిగిచ్చు అను. పు సోము; 2. పనిగూని పుండులగిచ్చు అను ప్రసంగము.

కమిగూడు. ఆం. పుం. పుం. గు. చి. కమ్మ: చూ, కమ్మము.

కమిగూనిము. సం. వి. ౪. పుం. ముఖము ఇచ్చింపం గడిగడి.

కమిగూ. వై. వి. —కమిగూడు. రూ-కమి. "గ్ని. కమిగూడు: కమిగూడు గ్రహించుటకు లను." కే. ౪. భూ. 823: చూ, కాం.

కమిగుడుచు చూ కలడుము పొ. పి. పుం.

కమిమి. కే. ౪. కి. 1. గిరిగూని. "జిమి కేక్క-గిమిని కిగిగిగిగిగిగిగిగిగి." వై. 5, ౪. 16: చూ, పుచ్చిగూడు 2 ఎగగూడు, స్వా. 4. ఆ. 118: చూ, మింగు.

కమూనిము. పా. నీటిమూడు. (కమియు, కమిత్తి), కమాడుము, కమాధము, కయ మము ఇత్యాదులుగాన్యాయము.)

కమ్మ. కే. వి. 1. తాటిగూడు; ఆం. భూ. ద్వి. వతా. 77: చూ, తాళపత్రిము; 2. తాటం కము, దంతము లోగనువానిచే చెయబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూమణము. 2; వై వి ౪. కగ్నిబాబు; అచ్చ. బాల. కాం. 161: చూ, లేఖ. ౪; 4. రూ-కాడ. పృథాళము, తామ రతూడు: చూ, పద్మము. 1; 5. కమ్మకొలము:

మా, కూడ్రుడు; 6. కమ్మకొలమువారు; మా, కూడ్రుడు; విణ 7. పులుసులేనిది; "కమ్మగూర." మొ; 8. తియ్యనిది. రూ-కమ్మన; "కమ్మనీరు" మొ: మా, మధుగము; 9. వాసనలది. "కమ్మమానియ." మొ.

కమ్మగాహు. దే. వి. చలయహుతము: మా. వా.యపు. (రూ కమ్మగాడువు.)

కమ్మచ్చు. వై. వి.=కమ్మచ్చువు. (కమ్మి + అచ్చు) గూహువుదీగల లాగది. రూ-కమ్మచ్చి. ఆము. 4, ఆ. 148: మా, బహురంధ్రిణి.

కమ్మచ్చిదీయుట, జా. లొంగదీయుట.

కమ్మటము. దే. వి. 1: మా, రూ-కమ్మటము. చంగారి. 4, ఆ. 17; 2. అయస్కాతకగ్రు: కమ్మరము. (ప్రకృతి-కగ్రుత. పురుషోత్తమ కవీయము.)

కమ్మటీడు. దే. వి. (కమ్మటము + ఈడు) కంసాలి: మా, స్వర్ణకారుడు.

కమ్మతము. దే. వి: మా, రూ-కమ్మతము. ప్రకృతి. కగ్రుత. (పురుషోత్తమకవీయము.)

కమ్మతీడు. దే. వి. (కమ్మతము + ఈడు)

1: మా, రూ-కమ్మతీడు. స్వా 5, ఆ. 47;

2 కమ్మరి: మా, స్వర్ణకారుడు.

కమ్మన. దే. వి. 1. కమ్మదనము: మా, మధుగము; 2. (మాధుగము) కావ్యగుణములలో నొకటి: (మా, గుణము.); 3. సౌరభము, (ఇది విశేషణమగుచో ఇకారాంతము) "ఉ. లేనెలు...కమ్మనిపండు లింపుసాంపా రణ." భార. ఆర. 7, ఆ. 11: మా, జాస. 1.

కమ్మనిమ్మ. దే. వి. తియ్యనిమ్మ: మా, కర్కరాంకము.

కమ్మనీరు. ద్వ.వి. పూదన. ఆము. 5, ఆ.121; వై. 3, ఆ. 102: మా, మకరందము.

కమ్మమానియ. ద్వ. వి. సంపెంగ మొదలగు వానింజేర్చి చేసినతైలము. రూ-కమ్మమానె. భార. ఆను. 2. ఆ: మా, తైలము.

కమ్మపంసలు. దే. వి. బ. రత్నతాటంకము, పంజీలక:పల్లు స్వా. 3, ఆ. 28: మా, భూషణము. 2.

కమ్మబిల్లి. ద్వ. వి. పునుగుబిల్లి. పి.శకుం. 1, ఆ. 98: మా, మార్జాలము.

కమ్మర వై. వి. 1=కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రదికకూజాలి: కరుమల; 2=కర్మార. ఇనుము పనిచేసి బ్రదికకూ జాలివాడు: మా, స్వర్ణకారుడు. (వా.) (రూ-కమ్మరి-కరుమరి-కరుమల.)

కమ్మగతి. వై. వి. అయస్కాతగ్రుత్రి: కమ్మరది. కమ్మరది. వా. వి. —వై.—

కమ్మగము. వై. వి: కమ్మరిపని: రూ-కమ్మటము. (ప్రకృతి. కగ్రుత. పురుషోత్తమకవీయము.)

కమ్మగవాడు. ద్వ. వి. కమ్మరి: మా, స్వర్ణకారుడు.

కమ్మరి. వై. వి=కర్మార: (కమ్మర + ఇ.)

1. —వై— ఆం, భా. ద్వి. శూ. 284;

2. బాణాకారుడు. అచ్చ. అయో, కాం.15: కమ్మరీడు.

కమ్మరీడు. వై. వి.=కర్మార: (కమ్మర + ఈడు). —వై.— (బాణాకారుడు— "వ. తెరువరుల గెలువందరలు మరువకుందఱి యను కమ్మరీడు పెరపునంజేసియునిచిన కలకుటమ్ముల గుంపులసాంపునం బెంపాయ కలువకొవ్వియును." నీలా. 8, ఆ. 10.)

కమ్మరు. దే. వి: మా, రూ-కమ్మరు.

కమ్మరుబాంసు. దే. వి. రెండుగాడికమ్ముల నడిమి విగిబద్ధ

కమ్మరేగు. జే. వి. కశేరుకము \*: చూ. రేగు.  
(రూ-కమరేను-కమ్మరేను.)

కమ్మరేను. జే. వి. —వై.—

కమ్మవిలుకాడు. జే. వి. రూ-కమ్మవిల్లాడు.  
మరుడు: చూ, మమ్మనుడు. విక్రీ. 8,  
ఆ. 57.

కమ్మవిలుతుడు. జే. వి. రూ-కమ్మవిల్తుడు.  
—వై.—

కమ్మి. వై. వి. 1.=కంబి-కంభి. పెరురులోన  
గువాని కమ్మి: చూ, వంశాంశము; 2.=కంబి-  
కంభి. బంగారులోనగువాని కమ్మి; 3.వస్త్ర  
పుంగమ్మి. భీ. 1, ఆ. 116: చూ, చెంగు;  
4. బండికంటి కడకమ్మి. భా. 5, స్కం. 0.  
2, ఆ. 81; 5. పేముబొద్దు: చూ, బొద్దు.

కమ్మిబండి. ద్వ. వి. కమ్మివేసిన మౌనిచక్రపు  
బండి: చూ, శకటము. 1.

కమ్మిరించు. జే. ఆ. కృ. అచ్చానించు. భా. 8,  
ఆ. 44: చూ, మూయు. 1.

కమ్మి. వై. స. కృ. 1. కమ్మిగా చూడగొట్టు.  
వను. 2, ఆ. 82; 2. చుట్టుకొను: చూ,  
చేప్పించు.

కమ్మికొను. వై. స. కృ. గుట్టుగానుంచుకొను.

కమ్మినీరు. ద్వ. వి. ఉపజలము: చూ, నీరు. 1.

కమ్మిలపైబండి. జే. వి. ఘామశకటము: చూ,  
పొగబండి. (రైలు) (ట్రామ్) (డీసెల్ రైలు  
కారు)

కమ్మిచ్చు. వై. వి. చూ, రూ-కమ్మిచ్చు.

కమ్మిగాకు. జే. వి. (కమ్మెర + అకు) కారపు  
నల్లరములపాకు: చూ, రెములపాకు.

కమ్మెరాకుతీగె. జే. వి. కారపు నల్లరములపా  
కులతీగె \*: చూ, తాంబూలవల్లిక.

కమ్మి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏలు: చూ, నది.

కమ్మము. సం. వి. ఆ. న. 1. పిడకనిప్పు: చూ,  
నిప్పు; విభా. 2. ఇంచినది: చూ, హృదయము;  
3. ఇచ్చేకలది: చూ, వాంఛ.

కమ్మిడు. సం. విభా. కామకుడు: చూ, మలపు  
కాడు.

కయస్థ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఉసిరిక \*: చూ,  
శ్రీఫలి. 1.

కయనము. సం. వి. ఆ. న. జలయానము.

కయానము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఎనువ  
దూడ.

కయి. జే. వి. 1. చేయి. రూ-కై: చూ, మాస్త  
ము; వై. వి. 2.=కవి. రూ-కై: చూ, మాటలల్లు  
వాడు; (రూ-కయిననుడు - కై - కైస  
రుడు) 3. తొండము: చూ, శుండము; అపం.  
4. చతుర్విధక్తి ప్రత్యయము. రూ-కై.

కయిక. వై. వి. 1.=కైకయి. కేకయరాజాకూ  
తురు: చూ, కైకయి; 2. దశరథమహారాజా  
భార్య: చూ, కైకయి.

కయికట్టు. ద్వ. వి. రూ-కైకట్టు. సందర్భము:  
చూ, సమయము. 1.

కయికానుక. జే. వి. రూ-కైకానుక. రాజాలు  
లోనగువారిని కాడబోవునపుడు కొనిపో  
యెడి యుపహారము. రామా. 2, ఆ. 5;  
య. 1, ఆ. 104: చూ, లంచము.

కయికొను. జే. ఆ. కృ. 1. రూ-కైకొను.  
పూను: చూ, యత్నించు; స. కృ. 2 రూ-  
కైకొను. గృహించు: చూ, పుచ్చుకొను;  
3. రూ-కైకొను. లక్ష్యపెట్టు: చూ, లెక్క  
నేయు.

కయికొలుపు. జే. కృ. కైకొనలేయు. రూ-  
కైకొలుపు.

కయికొల. జే. వి. గుడ్డలువేసి బ్రదికకు ఒకా  
నొకజాతి: రూ-కైకొల.

కయికొలవాడు. జే. వి. ఒకరకము సాలె  
వాడు. రూ-కైకలవాడు-కైకొలవాడు:  
చూ, సాలెవాడు.

కయికోలు. దే. వి. 1. రూ-కైకోలు. అంగీకారము: చూ, సమ్యతి. 1; 2. రూ-కైకోలు. గ్రహణము: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1.

కయిచోపులు. దే. వి. బ. రూ-కైచోపులు: చూ, సమస్కారము.

కయిచీతము. ద్వ. వి. రూ-కైచీతము: చూ, బత్తెము.

కయిజో. దే. వి. వాగెనుజెనుక కీడ్చికట్టుట: రూ-కైజో.

కయిజోలు. దే. అ. కి. ఒలుగు:చూ,వాయిలి.

కయిజో. దే. వి. రూ-కైజో: చూ, కౌజో (ప్ర)కృతి-కిపింజల. పురుషోత్తమకవీయము.)

కయిడుపు. దే. వి. పోలికి: చూ, సావ్యము. (రూ-కైడుపు.)

కయిత. వై. వి.=కవితా. కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట. (రూ-కయితము-కైతము-కైత)

కయిదండ. దే. వి. రూ-కైదండ: చూ, భూషణము. 2.

కయిదు. దే. వి. 1. రూ-కైదు. కిపింజలము: చూ,కౌజో; 2. రూ-కైదు. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; (చూ, గృహము. 1.)

కయిదుపు. దే. వి.రూ-కైదుపు:చూ,బాణము.1.

కయిపదము. వై. వి.=కవిపదమ్. రూ-కైపదము. కవిపరిజ్ఞానపరిత్యగము పూరింపనిచ్చెడిపద్యాంశము: చూ, సమస్య.

కయిపు. దే. వి. 1. రూ-కైపు. కొల్పివ్వు:చూ, మదము. 1; 2. రూ-కైపు. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. రూ-కైపు. రీతి: చూ. విధము. 1; 4. రూ-కైపు. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము; 5. రూ-కైపు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

కయిఫీయతు. హిం. వి. ఒకానొక విషయమునకు తీసికొను వాక్యాలము.

కయిముడి. దే. వి. రూ-కైముడి. చర్మవాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణ.

కయిమోడుపు. ద్వ. వి. రూ-కైమోడుపు:చూ, సమస్కారము.

కయిరండు. దే. వి. కయిరండును పేరుగలగుట్టము: చూ, వాయము.

కయిగవడి. వై. వి.=ఖాదిరవటుక. రూ-కైగవడి: చూ, రంగదము.

కయిలాగు. దే. వి. రూ-కైలాగు:చూ, భూషణము. 2.

కయిలాటకాడు. దే. విణ. (కయిలాటము + కాడు) రూ-కైలాటకాడు. మానూవి: చూ, ప్రాంతిహాగకుడు.

కయిలాటము. దే. వి. రూ-కైలాటము: చూ, మాయము. 1.

కయిలు. దే. వి. పండిన ధాన్యపుకొలత: చూ, రూ-కైలు.

కయివడి. దే. వి. 1. పృకారము. రూ-కై వడి: చూ, విధము. 1; 2. రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సావ్యము. (రూ-కయివలి - కపుడపు-కైవడి-కైవలి)

కయివడిముపై. వై. వి.=కైవర్తముస్తకమ్.రూ-కైవడిముపై. \*: చూ, ముస్తకము.

కయివలి. దే. వి. రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సావ్యము.

కయివారము. దే. వి. 1. గనిమయంచు: రూ-కైవారము; వై. వి. 2.=కవిహార. రూ-కైవారము. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

కయివారముసేయు. ద్వ. స. కి. రూ-కైవారముసేయు. పొగడు: చూ, స్తుతింపు.

కయిపు. దే. వి. 1. రూ-కైపు. ఉన్మాదము: చూ, వెట్టి. 1; 2. రూ-కైపు. లాహిరి: చూ, మదము. 1.

కయివారిలు. దే. అ. క్రి. 1. రూ- కై వారిలు.  
ఒకగు: చూ, వారిలు. 8; 2. పక్షులులోన  
గునవి క్రిందికిదిగు: రూ- కై వారిలు; 8. రూ-  
కై వారిలు. కొలు: చూ, సరివిను.

కయివారిలుచే. దే. పే. కై వారిల(జేయు):  
రూ- కై వారిలుచు.

కయిసరుడు. వై. వి.=కవీశ్వర: చూ, రూ-  
కయిసరుడు.

కయిసాటిమక్క. ద్వ. వి. చూస్తానక్షత్రము.  
రూ- కై సాటిమక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

కయిసేత. ద్వ. వి. 1. రూ- కై సేత. అలం  
కారము: చూ, భూవనిము. 2; 2. రూ-  
కై సేత. పూజ: చూ, సవర్ణ.

కయిసేయు. ద్వ. స. క్రి. 1. రూ- కై సేయు.  
అలంకరించు: చూ, సింగారిండు; 2. రూ-  
కై సేయు అర్పించు: చూ, పూజిండు.

కయిసరుడు. వై. వి.=కవీశ్వర: రూ- కై స  
గుడు: చూ, మాటలల్లువాడు.

కయ్య. దే. వి. 1. రూ- క్రియ్య. చిన్నవీటి  
కాలున: చూ, నడి; (ప్రకృతి- కుల్య. పురుషో  
త్తమకవీయము.); 2. వరిమడి: చూ, పాలము.

కయ్యపుండు. దే. క. (కయ్యము + తిండి)  
కలహభోజనుడు, నాగినుడు. అన్య. సం,  
కాం. 2: చూ, ముని. 1.

కయ్యము. దే. వి. జీవడము: చూ, యద్ధము.  
(ప్రకృతి-కలహ. పురుషోత్తమకవీయము.)

కయ్యగ. దే. వి. మీనబాహిరక్షికము: చూ,  
ముత్తము.

కయ్యలకృచ్చి. దే. వి. కజ్జికొరు పాండు 4.  
అ. 10: చూ, పేచికొరు.

కయ్యలమెకము. ద్వ. వి. జంబుకము: చూ,  
నక్క.

కర. వై విణ. 1.=భరమ్, తీర్చుము. “కరసార. ౧:  
చూ, తీండ్రము; (రూ- కరా- కలుకు)

దే.వి. 2. అల; చూ, వీచి. 1; (రూ-కరడు-కర  
డము-కరండము-కడలు) 8. ఒడ్డు. లక్ష్మి. 1.  
అ. 42: చూ, తీరము; 4. పసులుమేయుటకై  
దున్నక నిలిపిన పాలము: (చూ, వివీతము.);  
చూ, భూమి. 1. (రూ-కొరక-కొరన-కొలుకు-  
కొలును); 5. గారవము: చూ, మర్యాద.

కరంకము. సం. వి. అ. పుం. 1. లోపల నేమియు  
లేని బొండ్లపుంజిప్ప: కరకము; (తె. ప):—  
చిప్ప; 2. కంకాళము, ఎముకలగుండు:  
చూ, శల్యము. 1; 8. తల: చూ, శిరము. 1;  
4. వక్కలాకులత్తి: చూ, చాడము. 1;  
5. పుట్టె, కపాలము: చూ, శల్యము. 1.

కరంకకాలి. సం. వి. ఇ. పుం. కగంజమును పేర  
గల చెఱుకు \*: చూ, చెఱుకు.

కరంగము. సం. వి. అ. పుం. కొంచెము పాడవు  
గల జింక: చూ, వారిణము. 1.

కరంజకము. సం. వి. అ. పుం. కానుగు \*: చూ,  
కాదప్పుము.

కరంజఫలకము. సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము \*:  
చూ, వెలగ.

కరంజము. సం. వి. అ. పుం. 1. కానుగు \*:  
చూ, కాదప్పుము; 2. పులిగోరు \*: చూ,  
వ్యాఘ్రనఖము; 3. కర్ణకాయ: చూ,  
భిక్షుము.

కరండకము. సం. వి. అ. పుం. కరాటము: చూ,  
పాళిము. 6.

కరండము. సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ, న. 1.=కరివ  
డము. —వై.—; 2. కత్తి: చూ,  
రిప్పి 2; 3. తేనెపెర: చూ, మధుపతులము;  
4. కన్నెరేడి: చూ, మహాపక్షము; 5. తెలి  
కలు \*: చూ, సువ్రలు; దే. వి. (1) అల:  
చూ, వీచి. 1.

కరండి. సం. వి. క. పుం. ఒకగకముచేపు: చూ,  
మత్స్యము. 1.



కరంబము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కంపిల్లము \*:

చూ, రోచవి; 2. కూడిక: చూ, సంయో

గము; కిరూ-కరంభము. (పెరుగులోకరిసిన)

పేలపిండి: చూ, సాదము. (1); విణ. 4. కలి

సినది: చూ, మిశ్రము.

కరంబితము. సం. విణ. 1. కలిసినది: చూ,

మిశ్రము; 2. చెక్కబడినది: చూ, రుషితము.

కరంభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దుట్టుపు \*: చూ,

విషాణి.

కరంభకము. సం. వి. అ. న. (పెరుగులోకరిసిన)

పేలపిండి: చూ, సాదము. (1)

కరంభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—;

2. వఃపిప్పలి \*: చూ, సిప్పలి.

కరగు. డే. వి. 1. కరగుట; అక్రి. 2. కాలు.

లక్ష్మి. 3. ఆ 71: చూ, స్రవింమే; అం

శ్రీ. 3 కరగించు. భార. విరా. 2. ఆ 27:

కరఁచు.

కరఁగునకు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కరఁగు + పడు)

కరఁగు. స్వా. 6, ఆ. 9: చూ, స్రవింమే.

కరఁమే. డే. ప్రే. కరఁజేయు: చూ, కరఁగు 3.

కరక. సం. వి. ఆ. శ్రీ, ఆ. పుం. 1. ఇరాచ

రము: చూ, వడగల్లు; 2. = గరగ. గళంతిక:

చూ, పాత్రము. 6; డే. వి. (1) కరక \*:

చూ, హరితక; (2) బూరి: చూ, భస్మము;

అం. 3. ఫలములు మూడింటిలో నొకటి:

చూ, ఫలములు.

కరకంచు. డే. విణ. (కరక + అంచు) కరక్కా

య నీటితో వాగిన అంచు: చూ, చెంగు.

కరకంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. గోరు: చూ,

సఖము.

కరకటి. డే. వి. వలము: చూ, స్థూలము. 2.

కరకణి. డే. వి. కేటాడుతుట ఉపయుక్తమగు

పిళాకొక సాధనము. “గొరక లక్తములు

కరకణిలు.” సుక్కాం. 3. ఆ. 70: చూ, వాగుల.

కరకపత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నీర్లుముంచే

తోలుబొక్కెన: చూ, బొక్కెన.

కరకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎముకలగూడు:

చూ, కల్వము. 1: పుం. న. 2. కమండలువు:

చూ, పాత్రిము. 6; 3. లోపలను ఏమియు

లేని బొండ్లపుచిప్ప: చూ, కరంకము. 1;

పుం. 4. దాడిమము \*: చూ, దానిపుట్;

5. ఒకరకముపక్కి: చూ, పక్షి; 6. అపొచ్చ

త్రము \*: చూ, పుట్టగొడుగు; 7. కరక:

చూ, వడగల్లు. (రూ-కరము.)

కరకర. డే. వి. 1. వ్రాయుట, పెనగలు మొద

లగునవి నమలుటయందగు ధ్వన్యకర

ణము: చూ, హూహూ; 2. వ్రాద్దు

పాడుచుటుయందగు ననుకరణము: చూ,

హూహూ.

కరకరి. డే. వి. 1. నొప్పించుస్వభావము;

2. మచ్చరము: చూ, మాత్సర్యము; 3. కోప

ము: చూ. గోషము; 4. పగ: చూ, విగో

ధము. 1; 5. కలఁత, షోభము: చూ, సంతా

పము.

కరకసా. వై. విణ. కఱకు. “కరకసానేల.”

“మనకు కరకసామాటలేల.” చూ. బెడిదము.

కరకౌంభము. సం. వి. న. పుం. కొబ్బరి \*:

చూ, నారికేళము.

కరకాన్పిస్తాయము. పా. రాతినేలవై వాన

కురిపినరీతి.

కరకొమ్మ. డే. వి. మచ్చరము: చూ, మాత్స

ర్యము.

కరక్కాయ. డే. వి. (కరక + కాయ) కరక

చెట్టుకాయ. (శ్రేష్ఠవారము. విరేచనకౌరి.)

కరగ. డే. వి. కురిమిడిట్టు: చూ, పేరుపు. 1.

కరగసము. వై. వి. = క్రికచ: చూ, అంపము.

కరగోడ. ద్వ. వి. కోరడి: చూ, పొచ్చినము.

కరగ్రహణము. సం. వి. ఆ. స. 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 2. చేపట్టు: చూ, హస్తగ్రహణము.

కరఘర్షణము. సం. వి. ఆ. పుం. పెరుగుత్రమృకవృత్తుకట్ట: చూ, మంథాసము.

కరఘర్షి. సం. వి. న్. పుం. —వై.—

కరచ్చద: సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అధోపుష్పి\*: చూ, బరివెంక.

కరచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కరచ్చురికి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కిరూమేరికి త్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కరంజము. సం. వి. ఆ. స. 1. ఫులిగోళ: రూ-కరంజము \*: చూ, వ్యాఘ్రాక్షము; 2. గోరు: చూ, సఖము; 3. కానుగు, రూ-కరంజము \*: చూ, శాదఘ్నము; 4. చూ, చెడుదుమ్ము.

కరణాఖ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. ఫులిగోళ \*: చూ, వ్యాఘ్రాక్షము.

కరజ్యోడి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్తజ్యోడి\*.

కరట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సుకతి, ప్రాచూనచే బిరుకడగిన ఆవు: చూ, ధనువు; 2. కాచి \*: చూ, వాయసి.

కరటదంతన్యాయము. హ. కాకిదంతములు పరిశోధింప మొదలిడినరీతి.

కరటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము; 3. గోచురుకప్ప: చూ, మంథాకము; 4. ఏనుగుచెక్కిలి: చూ, హస్తా (రూ-కటము) 5. పనికిమాలిన బిరుకు; 6. ఒకానొక ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. చనిపోయినవానికి పనునొకండవనాడు చేయు శ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; 8. బిల్వము \*: చూ, మారేగు; 9. వాద్యభాండము: చూ, వీణ.

కరటి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తాకరటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పరలోకము

లేదనునాడు: చూ, నాస్తికుడు; 2. కుత్సిర బ్రాహ్మణాడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

కరటుకము. సం. వి. ఆ. పుం, స్త్రీ. గురుగుపల్లికి \*: చూ ఘూరుండి.

కరటువు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.

కగడ. దే. వి. 1. రూ-కిరగటము. కగడవము. కరటము: చూ, పాత్రము. 6; అం. 2. అజ్ఞవాద్యములు పడునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అజ్ఞవాద్యములు.

కగడము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శీలంతు: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) అల. "నీ. కాంతాది మఖముపైకత వేదికాస్థలి కిందగ్నవిక్యగులు కగడములును." భీ. 5, ఆ. 168: చూ. వీచి. 1.

కగడి. వై. వి. — కంండికా. పుష్పగుంపెడు కంండము: చూ, బుట్ట. (రూ-కగడు-గరిడియ.)

కగడు. వై. వి. 1. —వై. —; దే. వి. 2. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి; 3. అల; భాగదోరణ. 2. ఆ. 126: చూ, వీచి. 1.

కగణ: మృబ్రాహ్మణాలు. హ. వీరిలో మూడు శాఖలవారున్నారు. 1. ఓగోటికగణకమ్మలు, ఓగోటికగణ శుమ్మలు; 2. కాలిజేటి కగణకమ్మలు; 3. బల్లాటి కగణకమ్మలు అని మూడుభేదములు. వీరు ఋగ్వేదములు. ఆశ్వలాయనసూత్రానుష్ఠాతలు. వీరు లౌకికచందరిసమర్థులు.

కగణకమ్మలు. దే. వి. బ. బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణాలు.

కరణత్రాణము. సం. వి. ఆ. స. తల: చూ, శిరము. 1.

కరణము. సం. వి. అ. న. 1. గణితుడు: చూ, పంజీకరుడు; (రూ-కరిణీకుడు.) 2. ఉప కరణము: చూ, పనిముట్టు; 3. ఇందియము: త్వగాది; 4. కాగణము: చూ, హేతువు; 5 క్రియాభేదము; 6. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 7. గణితశాస్త్రసంబంధము: చూ, తేత్రము; 8. గీతాభేదము; 9. స్వత్యభేదము: చూ, స్వత్యము; 10. చందనాదుల పూత: చూ, పూత. 3; 11. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము; 12. ఒడలు: చూ, శరీరము; 13. చుండునాచములతో తిగుగు; అం. 14. బవాది.—(ఇవి. 11.-బవ, బాలవ, కాలవ, శైతిల, గరిజి, హాకిక్కు, భద్ర, శకుని, చనుష్వాత్తు, నావము, కింస్తున్నము.); 15. దినాంగములాటింటిలో నొకటి: చూ, దినాంగములు; 16. కాగకములాటింటిలో నొకటి (కాగ్యసిద్ధికి ముఖ్యముగా నుపయోగించు వస్తువు): చూ, కాగకములు; 17. జ్యోతాళములలో నొకటి: చూ, జ్యోతాళములు.

కరణములు. అం. 1. ముగ్గు, వాక్కు. కాణము. (గ); 2. బవాది: చూ, కరణము. 14; 3. గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమాణములొనివి.—ఇవి 108.—తలపుష్పపుటము. వీణము, వర్తితము, వలితము. నుండలస్వస్తికము, మధ్యస్వస్తికము. అక్షిప్తరేచితము, అర్ధస్వస్తికము పృష్ఠస్వస్తికము, దిన్వస్తికము స్వస్తికము, అంచితము, అసవిద్యము. సమసఖము, ఉన్నతము, స్వస్తికరేచితము, నికుట్టము, అర్ధనికుట్టము, కటిచ్చుము, కటిచుము, భుజంగత్రాసితము, అలాతము, నిక్షిప్తము, అక్షిప్తము, నికుంచితము, ఘూర్ణితము, ఊర్ధ్వజానువు, అర్ధరేచితము, మత్తరీ. అర్ధమత్తరీరేచకము, నికృష్టము, లలితము, శలితము, దండపక్షము, సాదాపవిద్యము,

నూపురము, భృమరము, ఛిన్నము. భుజంగ త్రిస్తరేచితము, భుజంగాంచితము, అర్ధరేచితము, చతురము, కటిభాగితము, వ్యంసితము, చక్రాంతము, వైశాఖరేచితము, వృద్ధికుట్టిరము, వృద్ధిరేచితము, లతావృద్ధికుట్టిరము, అక్షిప్తము, అర్ధగము, తలవిలాసితము, లలాటతిలకము. పార్శ్వనికుట్టనము, చక్రమండలము, ఉగ్రమండలము, అవర్తము, మంచితము, దోలాసౌతము, విప్రతము, వినివృత్తము, పార్శ్వకౌంతము, నిమంభితము, విద్యుద్భ్రాంతము, అతిక్రాంతము, విక్షిప్తము, వివర్తితము, గజకీడితము, గండనూచితము, గుండప్లుతము. తలసంస్పృతీతము, పార్శ్వజానువు, గృధ్రావలీనకము, నూచి, అర్ధనూచి, నూచీవిద్యము, హరిణపుతము, పరివృత్తము. దండపాదము, మయూరలలితము, ప్రింగులితము. సన్నతము, సర్వితము, కరిహస్తకము, ప్రసర్వితము. అపక్రాంతము, నితరితము, స్థలితము, సింహవిక్రీడితము, సింహకర్ణితము, అవహిద్ధకము, నివేళము, అలకాక్రీడితము, జనితము. ఉపస్థితము, తలసంఘటితము, ఉద్భృతము, విష్ణుక్రాంతము, లోలితము, మధ్యలితము, సుభాగితము, విష్ణుభము, ఉద్భృతము, శక్తిగ్రాగ్యము ఊర్ధ్వత్తము, వృష్ణభక్రీడితము, నాగాపసర్వితము, గంగావతరణము. (108.)

కరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొంకణజేశమునందలి ప్రసిద్ధుడు చెట్టు: చూ, వృక్షము; దే. వి. (1) తిలి. “జనార్దనుడక్కణి.” హరి. ఉ. 6, అ. 160: చూ, విధము. 1; పా. 3. విమూలరాజ: చూ, రాజ. 2.

కరణికము. వై. వి. కరణముచేయుపని: రూ-కరణీకము, కరిణీకము-కరిణీకము.

కరణీకము. వై. వి. —వై.—

కరణీయము. సం. వి. అ. యెందగినది: కర్తవ్యము. కరణుడు. సం. వి. అ. పుం. కూడ) స్త్రీకిని

వైశ్యవకును బుట్టినవాడు.

కరణులు అం. సంచీవకాణి. సు. హావకాణి.

సావర్ణకరణి, విశల్యకరణి. (4)

కరతలము. సం. వి. అ. పుం. అఱుయి: చూ. హస్తము. 1.

కరతలములు. అం. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఱిగి యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అఱుచేతులు).— కోశలములయిన భాగ్యవతియును. పద్మములబోలి మెత్త నైన సమములయినను సుఖవంతురాలగు, పెద్దలగా నున్న దరిచురాలగు. పోహె పరిశ్లేష మొందును. లావైన విధవయును.

కరతలామలకము. బా. అఱుయిలోని ఉనికికొయ. సులభముగ స్వాధీనమగు.ది. “నక. వృత్తంబులును నీచిత్తంబునకు నీతిలాఱుల కమెయ్యవి.”

కరతలామలక వ్యాయము. పా. చేతిలోని ఉనికికాయవలె స్పష్టముగ నున్నదనుచితి.

కరతాళము. సం. వి. అ. స. అఱుచేతులు నిట్లు టలోకలుగు చేష్టదు: చూ, స్వము. 2.

కరతాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—వై.—

కరతాళిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. నిప్పువన్నె గుర్తుల కానుగు \*: చూ, కాదప్పుము.

కరతిత్తి. వై. వి. = కరదృతి. చుక్కపుసంచి.

హరిశ్చ. 2, భా. 1127: చూ, హడపము. 1.

కరతోయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. గౌరీవివాహకాల మందు ఈశ్వరునిహస్తమువలన బుట్టినయేలు, అగోడ: చూ, నది.

కరదనము. అం. విన్నాణములు ముప్పదిఱిండిటి లోనొకటి: చూ, విన్నాణములు.

కరదము. సం. వి. అ. పుం. కానుక: చూ, లంచము.

కరదివియ. వై. వి. = కరదీపిక. కా. దా: చూ, ది.టి. (హ-కరదివియ- కరదివ్వె. “ద్వికర మునబూరి: ... కరదివ్వె. ” హరిశ్చ. 1, భా. 1856.)

కరదీపిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = కరదివియ-వై.— కరదీపికాన్యాసము. పా. కరదీపిలోని వీపము తనకుపయోగింపక యితరులకు పయోగింపదన విధి.

కరదుగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. అఱుయి: పము\*: చూ, వృక్షము.

కరహ. జీ. వి. వృక్షామై: కంపు: చూ, త్నము. 1;

కరహశము. సం. వి. అ. స. 1.కిక్కిరియ: చూ, అంపము: పా. 2. ప్రకటనప్రతిము. (నోటీసు.)

కరప్రతివంతుము. సం. వి. అ. పుం. తాళము \*: చూ, తాళము. 2.

కరప్రతి. సం. వి. అ. స్త్రీ. జలక్రీడ: చూ, హాసము. 1.

కరవర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కరదీపికము\*: చూ, హరిశ్చకాభాషము; 2. వేగాముదము \*: చూ, వృద్ధంబుము.

కరవర్ణము. సం. వి. అ. పుం. కరకాళు అంగుళము: చూ, వేలు. 1.

కరహాత్రము. సం. వి. అ. స. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కరహదము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు నలుబది యొకటింటిలో నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు: (చూ, బంధములు.)

కరహర్షరేఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. సంతానసంఖ్య రేఖ.

కరహాలు. సం. వి. అ. పుం. = కరవాలు. ముప్పదియంగుళములకు మించినకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

- కరపుచ్చ. దే. వి. కర్పూహ \* : చూ, సోమ కరభి. సం. వి. క్. పుం. 1. ఏనుగు: చూ, వాప్తి; ఈ. శ్రీ. 2. ఆడుబంటె: చూ, లాటిపిట్ట; 3. ఆడుగుట్టము: చూ, నాయము. కరభీరము. సం. వి. ఆ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.
- కరభూషణము. సం. వి. ఆ. న. పోచీలు-చేకట్లు మొ: చూ, భూషణము. 2.
- కరభోమ. సం. వి. డా. శ్రీ. మనికట్టు మొదలకొని చిటికెవేలివఱకు నుండెడు ప్రజే శమువలెను వీటవాలగానుండు తొడలుల ఆడుది: చూ, శ్రీ.
- కరమట్టము. సం. వి. ఆ. పుం. గువాకము \* : చూ, పోక.
- కరమరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కైచుచేయుట: చూ, బంది; 2. కొంగొహము: చూ, బంధనాలయము. (చూ, గృహము. 1.)
- కరమర్దకము. సం. వి. ఆ. పుం. = కలివె \* : చూ, సామ్రాజ్యపుషపల.
- కరచర్దము. సం. వి. ఆ. పుం. = కలివె—మై—
- కరమర్ది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —పై—
- కరమర్దిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గోస్తని \* : చూ, దాక్ష.
- కరమాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ధూపము: చూ, పొగ; 2. మల్బు: చూ, మేఘము. 1.
- కరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేయి: చూ, హస్తము; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3. తొండము. చూ, శుండము; 4. రూకారము. కప్పని: చూ, సిక్తు. 1; 5. కరక: చూ, వడగల్లు; 6. రెండుజేలకొలది. కిష్టువు: చూ, మూర. 1; 7. మల్బు: చూ, మేఘము. 1; 8. అబాది \* : చూ, మువవి. 2; దే. అవ్య.
- (1) కడు. (వృత్తియందు దీనికి వాడికబద్ధము
- కరపుచ్చ. దే. వి. కర్పూహ \* : చూ, సోమ కర్పటి.
- కరపుష్టములు. ఆం. శ్రీ. లక్షణాంగములు ఏబది యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రీ. లక్షణాంగములు. (వినోదములు).-నూలములై యెక్కునున్న చుట్టలురాలగు.
- కరఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కలివె \* : చూ, సామ్రాజ్యపుషపల.
- కరఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుఱ్ఱమును దోమెడు గొఱపము: చూ, గొఱపము; 2. తురపును నెడి గొఱపము: చూ, బాణము. 1.
- కరబదనాస్యాయము. పా. చేతిలోని రేగుపండు వలె తేలికగానుండు నురీతి.
- కరబదనము. బా. అజచేత్తోని రేగుపండు. (సులభమైనది)
- కరబుజీము. దే. వి. ఇతాల్లము \* : చూ, పగిడి.
- కరబూజా. వా. వి: చూ, కరపుచ్చ \* : (రూ. కర్పూజా. హిం.)
- కరభకాండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, శాస్త్ర
- కర్రి \*.
- కరభదోహా న్యాయము. పా. ఆవు ఉండగా గాడిది పాలు పిలికినీరితి.
- కరభక్తియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ప్ని రేడిమాల \* : చూ, స్వల్పదురాలభ.
- కరభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మనికట్టు మొదలు చిటికెవేలి మొదలుగాఁగల చేతి వెలుపలివోటు; 2. బంతెపిల్ల: చూ, లాటిపిట్ట; 3. గాడిద: చూ, గార్దభము.
- కరభర్జితము. సం. వి. ఆ. న. నానఁదెట్టి చేయించిన గుగ్గిలు: చూ, పోలి.
- కరభివల్లభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపిత్థము \* : చూ, వెలగ; 2. గొలుగు \* : చూ, పీలుపు.
- కరభాదని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిన్న రేగడిమాల \* : చూ, స్వల్పదురాలభ.

పరమగుచో మువ్వలోపము మహాకవి ప్రయోగములయందుఁ గానఁబడుచున్నది. “కరవాడి చూపులు. కరవాడినఖములు.” మొ); చూ, మతిమతి.  
కరము క్తకము. సం. వి. ౧. ౧. అ. శ్రీ. శేషము: చూ, బాణము. 1.  
కరములు. పా. వీనికి ఉపమానములు. - పద్మము, చిగురు.  
కరములురెండు. అం. ఇవి అంగములు ఎనిమిదింటి లోనివి: చూ, అంగము. 9.  
కరయంత్రము. సం. వి. ౧. ౧. బాణమునానినిఁ గూర్చి వేర్లను పఠెడివట్టు: చూ, ముక్తకము. కరయట్టు. సం. వి. హా. పుం. గోరు: చూ, నఖము.  
కరయూము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై—; 2. నఖముచిప్ప: చూ, శోలము: (చూ, నఖము.)  
కరద్ది. సం. వి. ఇ. శ్రీ. కరతాలి: చూ, స్వరము. 2.  
కరలాఘవము. అం. ఉపవీతములు పడునాటిం ట్టిలో నొకటి: చూ, ఉపవీతములు.  
కరవంది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కలివె \*: చూ, సాష్టపుష్పఫల.  
కరవటము. వై. వి. = కింద. రూ-క గాటము, బండె; లక్ష్మి. 3, ఆ. 8: చూ, పాత్రము. 6  
కరవడము. వై. వి. = —వై.—  
కరవర్తక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బాణము చేయు నప్పుడు బొట్టపేర్లికి దగిలించుకొను యుం గరము: చూ, భూషణము. 2.  
కరవాక. జే. వి. సముద్రపుగట్టు నోరనుండెడు బురదనేల: చూ, భూమి. 1.  
కరవాడి. జే. వి. మిక్కిలివాడి: చూ, తిం ద్రము.  
కరవాడు. జే. వి. రూ-కణవాడు, ఎండినచోప: చూ, మత్స్యము. 1.

కరనాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.  
కరవాయి. జే. వి. లోహకాయడు నుత్తెతో: బాత్రములను చూగఁగొట్టు: పుడు ఒత్తుడుగా వానిలోపలఁజొప్పించెడి మొనవంటి దిమ్మ మొపు యిరుపకమ్మి.  
కరవాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కరవాలు. రూ-కరపాలము-కరపాలము, నిమిచోకత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 2. గోరు: చూ, నఖము.  
కరవాలు. వై. వి. = కరవాలము. కత్తి. అచ్చ. సం. కం. 88: చూ, రిప్పి. 2  
కరనాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కత్తివీట: చూ, రిప్పి. 2; 2. బాట: చూ, బాణము. 1.  
కరవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కొప్పు: చూ, చేలి; 2. ఇంగువ \*: చూ, హింగువు. 1.  
కరవింద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = కలివె \*: చూ, సాష్టపుష్పఫల.  
కరవీర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తామ్రవర్ణ మనశ్శిల: చూ, రాయి.  
కరవీరక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సోరాష్ట్ర, అపర ధాన్యవిశేషము: చూ, హాన్యము.  
కరవీరకందనంబుము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకగకము కంద \*: చూ, నూరణము.  
కరవీరకము. అం. శత్రుములు నలుబదియేడిం ట్టిలో నొకటి: చూ, శత్రుములు.  
కరవీరకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏఱుమద్ది \*: చూ, మద్ది.  
కరవీరభుజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. లోగరి \*: చూ, సురావ్రజము. 1.  
కరవీరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 2. = గన్నే \*: చూ, వాయుమార కము.  
కరవీరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పుత్రీవతి: చూ, శ్రీ; 2. ఉత్తమమైనపు: చూ, భనువు; 3. దేవతలల్లి: చూ. దేవమత.

కరవీరుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రక్క-

సుండు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

కరకాఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. వ్రేలు: చూ, వేలు. 1.

కరకీకరము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు తొండ

ముచివరను పుట్టెడుమదము: చూ, మదము. 1.

కరకూకము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, సఖము.

కరసాన. వై. వి. = కరకాణ. రత్నాదులు సాన

బట్టెడు చక్కారమైనసాన; భాను. 8, ఆ;

నిర్వ. 6, ఆ. 48: చూ, సాన.

కరసు. దే. వి. పరుసందనము: చూ, పరుసము.

కరన్నువు. సం. వి. ఉ. పుం. చేయి: చూ, హస్తము.

కరహాట. అం. దేశములు ఏబదియొంటిలో

నొకటి: చూ, దేశము (రూ-కరహాటము.)

కరహాటకము. సం. వి. అ. పుం. మృంగి \*:

చూ, శ్వసనము.

కరహాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. తామర

దుంప \*; చూ, పద్మకందము; 2. పుష్పవిశే

షము: చూ, సంధ్య; 3. పెద్దమృంగి \*:

చూ, శ్వసనము; 4: చూ, రూ-కరహాట.

కరా. వై విం. = ఖరమ్. రూ-కర. "కరామీరి":

చూ, తీండ్రము.

కరాంబము. సం. వి. అ. పుం. పెక్కుజులచే

వ్యాప్తమైన అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

కరాంబుకము. సం. వి. అ. పుం. కలివె \*:

చూ, సాష్టపుష్పఫల.

కరాంబుజము. సం. వి. అ. పుం. —వై—

కరాంగుళసఖములు. అం. స్త్రీలక్షణాంగములు

ఏబదియొనిమిదింటిలో నొకటి. (రక్తిమగ్గి

వర్తలమైయున్న సుఖభోగములందును. తెల్లగ

నున్నను పుష్పిలిగినను దరిమిరాలగు.): చూ,

స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాంగుళులు. అం. 1. స్త్రీలక్షణాంగములు

ఏబదియొనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీలక్ష

ణాంగములు; (చేతివ్రేళ్లు) — (గూఢములైన

సుఖవతియు, నునుపులైబలిసియు సంయతేకున్న

రాజపత్నియగు. ఎత్తులై వ్యత్యయములైన

కలహపీయయగు. వికటములైనను వక్రము

యైనను విధవయగు.): చూ, స్త్రీలక్షణాంగ

ములు.

కరాగా. వా. నికొప్పుగా, పట్టినపట్టు వదల

కుండరా. "డబ్బు యిచ్చినగాని కదలనని

కరాగా కూర్చున్నాడు."

కరామీరకత్తి. వై. వి. = కరచ్చురిక. కత్తి;

స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, రిప్పి. 2. (రూ-కరా

మీరి-కరామీరి-కరవాలు.)

కరామీరి. వై. వి. = కరచ్చురిక. —వై.—

స్వా. 5, ఆ. 71. (రూ-కరామీరి.)

కరామీరి. వై. వి. = —వై.— రామా. 1,

ఆ. 6.

కరాటము. వై. వి. = కరండము: చూ, రూ-

కరవటము. చంద్రా. 1, ఆ. 45.

కరాపాలము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి, ముప్పది

అంగుళములకు మించినకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కరాపువు. వై. వి. ఉత్కటము \*; చూ, లవం

గము.

కరామర్దము. సం. వి. అ. పుం. కలివె \*; చూ,

సాష్టపుష్పఫల.

కరాన్లకము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కరాయిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద వెంటి

కొక్కిర, బలాక: చూ, ఒకము.

కరారు. హిం. వి. ఏర్పాటు.

కరారునామా. హిం. వి. ఒడంబడికపత్రిము.

కరాకోటము. సం. వి. అ. పుం. ఉంగరము:

చూ, భూషణము. 2.

క రాళకము. సం. వి. ౨. పుం. నల్లతొళిసి \* :  
చూ, తులసి.

క రాళతిపుట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మామెన \* :  
కారిబ.

క రాళము. సం. వి. ఆ. న. 1. నల్లగ న్దర \* : చూ,  
పర్లాసము; 2. వెన్నెముక : చూ, కల్యము. 1;  
పుం. 8. సర్జరసమునూనె : చూ, తైలము;  
4. ఒకానొక నరకిము : చూ, నరకిములు;  
విణ. 5. ఒడ్డుమిట్టయినది; 6. తుంగము, పాడ

వైనది : చూ, పాడవు. 2; 7. వెలుపుబుట్టించు  
నది : చూ, కాయంకరము; 8. దంతురము,

ప్రక్కలణగి నడుము పాడవైనది : చూ,  
పాడవు. 2; 9. బిహ్వము, వంకరైనది : చూ,  
వంకర.

క రాళి. సం. విణ. 1. కూర్చరమైనది; 2. అగ్ని  
యొక్క పదికిళ్లలో రెండవది.

క రాళించు. జే. ఆ. క్రి. 1. బొబ్బరించు.  
“న. గిరిహ్వం క నంబులఁ దపులంబడి దరి  
కొని యొరగలిగిని కాలుకాలానలంబు కైవ  
డిం గదిసిక రాళించి.” వగ. 4, ఆ. 108:  
చూ, కల్దించు; 2. సకిలించు : చూ, హేషించు;  
స. క్రి. 8. దూలు. “దివ్య వక్త్ర సేయని లేకి  
వాడనినన్ను, లేక్త సేయక క రాళించె  
నీరాజు.” హరిశ్చ. 2, భా. 1474 : చూ, నిందించు.

క రాళికము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక చెట్టు :  
చూ, వృక్షము.

క రాళికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దంతుగుఁడు :  
చూ, మిడిపండ్లవాడు.

క రి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఏనుగు : చూ, చాన్తి;  
2. కోఠి : చూ, వానరము; జే. వి. (1) ఎల్ల;

“క. భాండీరవటుముకరిగా.” హరి. పూ. 7, కరిణలు. జే. వి. బ. —పై—

ఆ. 98: చూ, సీమ. 1; (2) తెలివిడి : చూ, నిదర్శనము. 1; (8) అడుగుటి : చూ, భగ

ము. 12; (4) పశుయోని : చూ, భగము. 12;

(5) కఱవటుము : చూ, బాణము. 1; విణ. (6)  
సాకిరి; భాగ. ఆది. 2, ఆ. 120: చూ, సాక్షి.

క రికణావల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చవ్యము \* :  
చూ, సేవ్యము. (సేవ్యమనుగ్రంధ్యము) (చూ,  
రాజార్హము.)

క రికపిత్తనాథము. పా. ఏనుగుమింగిన వెలగ  
పండు పండువలెనుండియు లోపలిగుంజు  
అంతయు వారించుననునీతి.

క రికరక్తీడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక బాహ్య  
రతి : చూ, రతిబంధము.

క రికరక్తీడనము. సం. వి. ఆ. న. —పై—

క రికరజంఘలు. అం. పురుషులకుఁ గాంగములలోని  
జంఘల (పిక్కలు) యందలివిశేషము. (కరి

కరజంఘలైన శ్రీమంతుండగు) : చూ, లక్ష  
గాంగములు.

క రికవలము. సం. వి. ఆ. న. ఏనుగునకిచ్చు ఆహారముద్ద : చూ, విధానము. 4.

క రికుంభజము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు తుంభ  
స్తనముమీదఁబుట్టునునీరికపండ్లంతములైము :  
చూ, ములైము.

క రికుసుంభము. సం. వి. ఆ. పుం : చూ, నాగ  
కేసర మార్గకము.

క రిఖలము. సం. వి. ఆ. పుం. వేడుకగానాడెడు  
జాడీము : చూ, వ్యవహారము. 4.

క రిగిరితము. సం. వి. ఆ. న. ఏనుగుగీక, బృం  
హితము : చూ, స్వరము. 2.

క రిజము. సం. వి. ఆ. పుం. లేత ఏనుగుకిల్ల :  
చూ, హస్తీ.

క రిణబత్తుడు. జే. వి. కయికోలవాడు : చూ,  
సారెవాడు.

క రిణలు. జే. వి. బ. —పై—

క రిణవాడు. జే. వి. —పై— (రూ- కరిణి  
బత్తుడు- కరిణవాడు)



కరిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అడేనుగు: చూ,  
హస్తి.  
కరిణిబత్తుడు. దే. వి: చూ, కరిణిబత్తుడు.  
కరిణికము. వై. వి: చూ, రూ- కరిణికము.  
(రూ- కరిణికము.)  
కరిణిబత్తుడు. వై. వి. కరిణిము: చూ, పండికరుడు.  
కరిణిప్రసవన్యాయము. పా. పండికి పది పిల్లలు  
పుట్టుటకన్న నేనుగన కొకపిల్లపుట్టిన మేలు  
అనురీతి.  
కరిణెబత్తుడు. దే. వి: చూ, రూ-కరిణిబత్తుడు.  
కరిణెలు. దే. వి. బ. పై. —  
కరిణెనాడు. దే. వి. — పై. —  
కరిత్తము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపగరితై: చూ,  
దర్శి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.)  
కరిదాగకము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ,  
సింహము.  
కరిని. దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండ  
ము; 2. గర్భవాద్యములలో నొకటి: చూ,  
వీణ. 2.  
కరిపత్రిము. సం. వి. అ. స. చూ, తాలిసపత్రి\*.  
కరిపదము. సం. వి. అ. స. రతివిశేషము: చూ,  
రతిబంధము.  
కరిపిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఏనుగుపిప్పలి\*:  
చూ, పిప్పలి.  
కరిపోతము. సం. వి. అ. పుం. ఎత్తుగున్న లేత  
ఏనుగుపిల్ల: చూ, హస్తి.  
కరిబృంహితము. పా. ఒకానొక వృత్తము.  
ఉదా. — ఈవృత్తమునందు ఒక్కొక్క  
పాదమున భ, స, భ, స, భ, స, రగణములు  
గలిగి పదుమూడవయింటి యతిల ఏకవింశ  
చ్ఛందస్సునందు బుట్టినవృత్తము. ఉదా. —  
“మూడుభవములు రేఫమును బయ్య- మూడు  
విరతియు సాంపుగాఁగూడుకొనగరి బృహిం  
తము సను-కూర్చి వనుమతిమండలా, పీడమను

కరిబృంహితరవము- వెల్లుగఁబలుకుమండఁగా,  
గోడెపు చిననాడు శకటునిఁగూల్చిన హరి  
నుతించెదన్.”: చూ, వృత్తము. 1.  
కరిబంధము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగునకుకట్టు  
స్తంభము: చూ, హస్తి.  
కరిభము. సం. వి. అ. పుం. చైత్రము. \*:  
చూ, రచ్చి. 7.  
కరిమాచలము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ,  
సింహము.  
కరిముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుమోము  
సామి: చూ, వినాయకుడు. 1.  
కరివె. దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండము;  
2. కలివె \*: చూ, సామ్యపుష్పఫల.  
కరివెద. దే. వి. నేలమన్ను విత్తుటకు వాన నెరుగు  
చూచుట.  
కరివేఱు. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.  
కరివేసాకు. దే. వి. తాలింపులో వేయు ఒకా  
నొక చెట్టుఅకు.  
కరికొబకము. సం. వి. అ. పుం. లేత ఏనుగు  
పిల్ల: చూ, హస్తి.  
కరిశోలుకము. సం. వి. అ. స. దిక్కులకొని:  
చూ, దింతము.  
కరిసంవర్కము. సం. వి. అ. పుం. తొండ్ర \*:  
చూ, విభీతకము.  
కరిసము. వై. వి. 1. = కర్షణము. కమతము;  
భాగ. ఆగ. 4, ఆ. 298: మీ, వ్యవసాయ  
ము. 2; (రూ- కరిసె- కరి సెము- కరి సెము-  
సర్పనము.) 2. = ఘర్షణము. రూ- కర్షణము.  
ఒత్తుడు: చూ, పీడనము.  
కరిసింపు. వై. స. క్రి. = ఘర్ష. ఘర్షింపు.  
బహుళాశ్వచరిత్రము. 1, ఆ. 102: చూ, రా  
యిడిచేయు. (రూ-కరిసింపు)  
కరిసె. వై. వి. 1. = కర్షము. కాలపలము: చూ,  
పలము. 1; (మహాపురుషమెత్తు); 2. కను

తము: చూ, వ్యవసాయము. 2. (రూ-కరిసె-  
కరిసెనము)

కరిసెనము. వై. వి. 1.= కర్షణము: చూ, రూ-  
కరిసెనము. 1; 2.= ఘర్షణము చూ, రూ-  
కరిసెనము. 2.

కరిసెము. వై. వి.= కర్షణము. క సతము: చూ,  
వ్యవసాయము. 2.

కరిహస్తము. అం. కిరణములు నూటయెనిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, కిరణములు.

కరిహస్తము. అం. స్పృతహస్తములు ఇరువదియై  
దింటిలో నొకటి: చూ, స్పృతహస్తములు.

కరిగ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు;  
2. ఏనుగుకొమ్మ మొదలు: చూ, కరికి;  
3. దురదగొండి \*: చూ, దూలగొండి.

కరిగఫలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కొబ్బరి \*: చూ,  
నారిశేళము.

కరిగము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. వెదుగుమొ  
లక \*: చూ, మొక్క. 1; పుం. 2. మండ:  
చూ, భాండము. 3; 3. క్రికగము \*: చూ,  
వెలుతుగు.

కరిగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిమ్మట: చూ,  
రిల్లు; 2. ఏనుగుకొమ్మ మొదలు: చూ, కరి  
కి. (ఏనుగు దంతములక్రిందిచోటు. గూ  
కరిగము. పురుషోత్తమకవీయము.)

కరిగిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. జదంతమాలము:  
కరిగ, కరిగి; (తె. ప):— ఏనుగుకొమ్మ  
మొదలు; 2. చిమ్మట: చూ, రిల్లు.

కరిగికము. సం. వి. అ. పుం. బొబ్బరి \*: చూ,  
శాకపుష్పము.

కరిగము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. పాంశువు,  
ఎరువు: చూ, పిడక; 2. ఏనుగుపిడక: చూ,  
పిడక; 3. గోమయపిట్టము: చూ, పిడక.

కరిగిగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ఎండిన పిడకనిప్పు,  
కమ్రము: చూ, నిప్పు.

కరుణు. సం. వి. అ. పుం. ఇచ్చిలవాడు:  
చూ, వలపుకాడు.

కరుకు. దే. వి. మందాను మాడ్చి రాసినచోడి.  
రూ- కిలుకు: చూ, భిస్మము.

కరుగు. దే. వి. 1. సస్యగుచ్చము: చూ, పొట్ట  
కట్ట; 2. పోతపోసెడి అచ్చు; చంద్ర. 2,  
అ. 12: చూ, పోతఅచ్చు.

కరుండు. దే. వి. 1. గట్టిపడినముద్ద. భార. శ్రీ.  
1, అ. 36: చూ, ముద్ద. 2; 3. నిందినము  
నాగిడు సంక్షిప్తపురస్క. చిట్టా- రూ-  
చితా: చూ, పద్దు. 3.

కరుమ్మట్టు. దే. అ. క్రి. గట్టిముద్దఅగు: చూ,  
ముద్దకట్టు

కరుణ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కిరికిగము: చూ,  
నయ: అం. 2. గసములు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి: చూ, గసములు; 3. గసద్వయము యే  
నిమిదింటిలో నొకటి: చూ, గసద్వయము.

కరుణపల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గవమాలిక \*:  
చూ, విగ్రహి.

కరుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. నింబ: చూ,  
నిమ్మ; 2. కిరుణగసము: చూ, గసములు.

కరుణవిప్రలంభము. పా. విప్రలంభ నిశేషము:  
చూ, గసములు.

కరుణాకూర్పుడు. సం. వి. అ. పుం. అద్వయ  
వాగ: చూ, బుద్ధుడు.

కరుణాఖ్యము. సం. వి. అ. న. తాళప్రాణకళా  
నిశేషము: చూ, తాళము. 2.

కరుణాపగము. సం. విణ: చూ, దయాపగము.  
కరుణామోహము. అం. మోహాశుభ్రయములలో  
నొకటి: చూ, మోహాశుభ్రయము.

కరుణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుష్పవృక్షనిశేషము:  
చూ, వృక్షము.

కరుణించు. సం. అ. క్రి. కనికరించు: చూ,  
దయపేయు.

కరుదు. దే. వి. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము.

2. (రూ-కఱద)

కరుబుబాదోస దే. వి. అతిక్రమల \*: చూ, దోస.

కరుమలి. వై. వి.= కర్మాగ: చూ, కరుమలి.

కరుమల. వై. వి. 1. ఇనుముపనిచేసి బ్రదికకు జాలి. "కరుమలవాడు, కరుమలది." చూ, కమ్మగ: 2. ఇనుముపనిచేయువాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కరుమలి. వై. వి. ఇనుముపనిచేయువాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కరులు. దే. వి. బ. పద్మకింజల్కములు: చూ, పత్మము. 4

కరువ. వై. వి.= గాగ్రహ. కొండ: చూ, పర్వతము.

కరువలి. దే. వి. రూ- కర్వలి. గాలి: చూ, వాయువు.

కరువలిపట్టి. దే. వి. 1. గాలిమోలి: చూ, భీముడు; 2. అంజ: నేయుడు: చూ, వానరము; 3. కోటి: చూ, వానరము.

కరువలిక్కి. ద్వ. వి. స్వాతి, కంపునవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.

కరువలివిగు. దే. వి. అగ్ని: గామా. 6, ఆ 67: చూ, నిష్ప.

కరువు. దే. వి. 1. రూ- కరుగు. పోతపోసె: అచ్చు; ఆము. 2, ఆ. 47: చూ, పోతఅచ్చు; వై. వి. 2. అర్చక: కుపురానిపిండము. భాగ.

ఆను. 1. ఆ. 11: చూ, భూరిణము. 1.

కరును. వై. వి.= 1. పసుప. కట్టెవిరుపుమాట,

రూ-కిఱుకు- కొలు- కొట్టొడ్డము: చూ, పరుషము. 2. (రూ-కిరసు); దే. వి. 2 పచ్చి

చర్మము: చూ, తోలు. 1.

కరూళము. సం. వి. అ. పుం. కరూళముదేశము:

చూ, దేశము.

కరూళుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కరూళదేశపు

రాజు: చూ, రాజు. 1; 2. ప్రజాపాలనతిత్వ దుడు: చూ, రాజు. 1; 3. శివార్పకుడు: చూ, భూభారి.

కరేందుకము. సం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి \*: చూ, తృణము. 1.

కరేకరము. సం. వి. అ. న. 1. పిడికిటిపోటు: చూ, యుద్ధము; 2. బాహుమధ్యము: చూ, మోచేతిపడుపు.

కరేటుము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరేటువ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పెద్దకక్కర: చూ, బకము.

కరేటువు. సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీ. 1. రూ- క గ్గరేటువు. —వై:—; 2. గోరు: చూ, నఖము.

కరేణుభువు. సం. వి. ఉ. పుం. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.

కరేణువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. ఆదేనుగు: చూ, హస్తీ; పుం. 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3. అక్షోటుము \*: చూ, మృదుద్రుమము; 4. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.

కరేణుమతుడు. సం. వి. అ. పుం. పాలకాప్య ముని: చూ, ముని. 1.

కరేణము. సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కరేగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కోటి: చూ, వానరము.

కరేష్టుము. సం. వి. అ. పుం. కర్ణికారము \*: చూ, మృదుద్రుమము.

కరైక్కిము. సం. వి. అ. న. రెండుచేతులు ఒకటిగా చేర్చుట.

కరోటకము. సం. వి. అ. న. బట్టలవై: చూ, వై.

కరోటము. సం. వి. అ. న. పుట్టె: చూ, శల్మము.

కరోటి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. —వై.—

కరోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కర్కంఘ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బదరి \*: చూ,  
రేగు. 1.

కర్కంఘపు. సం. వి. ఈ. న. 1. —వై.—;

2. రేగుపండు: చూ, రేగు. 1; 3. = 10

రేగు \*: చూ, లిపచము.

కర్కచిర్బిటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్కచోస \*: చూ,  
చోస.

కర్కటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎండ్ర)

కాయ: చూ, పీత; 2. ఇత్తువు \*: చూ,

రసాలము. 3; 3. కర్కటక రాశి: కర్కటము;

కర్క: చూ, రాశి. 2; అం. 4. గాములు పం

ద్రొండింటిలో నొకటి: చూ, గాములు

కర్కటక రేఖ. సా. ఉత్తర యజురేఖ, భూమ  
ధ్యరేఖను ఉత్తరము 23½ అంశమునందుల

రేఖ (ట్రాఫిక్ అఫ్ కాన్సెంట్)

కర్కటకశృంగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్కా

టక \*: చూ, శృంగి.

కర్కటక. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గొడ్డుకాటక \*: చూ,  
కాకర.

కర్కటచ్చద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అభ్యుత్పాద \*: చూ,  
బరివెంక.

కర్కటప్రియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఉదక \*: చూ,  
బచ్చేలి.

కర్కటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎండ్రకాయ:

చూ, పీత; 2. ఇత్తువు \*: చూ, రసాలము. 3;

3. కర్కర: చూ, బకము; 4. నూగుదోస \*: చూ,  
దోస; 5. బూరుగుకాయ: చూ, శాల్య

లికలాటువు; 6. కర్కటక రాశి: చూ,

రాశి. 2; 7. అభియంత్రవిశేషము, రెండు

చేతులవేళ్ళను నొకటాకటిపండున నదికిట్లు

గాఁగూర్చి పట్టెడి: చూ, వ్యంజకము. 1;

8. రాపులుగు: చూ, రాబండు; 9. రతిబంధ

ములలో నొకటి: చూ, రతిబంధము; 10. బకా

నొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం. 11. సం

యుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి:

చూ, సంయుతహస్తము.

కర్కటముఖము. సం. వి. ఆ. న. విషవిద్యా

తంత్రి: శేషము: చూ, మాయము. 1.

కర్కటగౌ. పాక ర్కటక గౌ: చూ, గౌ. 2.

కర్కటశృంగి. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, శృంగి.

కర్కటాఖ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కర్కటాహ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కర్కటాహ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. నిల్వ \*: చూ,  
మారెడి.

కర్కటాహ్యము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పిలింగి \*: చూ,  
శృంగి.

కర్కటి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఇర్వావృత \*: చూ,  
దోస.

కర్కటివి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అంకిపిలి \*: చూ,  
మూపిపముపు.

కర్కటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఇర్వావృత \*: చూ,  
దోస; 2. కర్కటక \*: చూ, దోస.

కర్కటిగర్భనాథము. సా. పీత పిల్లలు పుట్టిన

తోడనే చేయ్యవలె.

కర్కటపు. సం. వి. ఈ. పుం. సెద్దక క్కర: చూ,  
బకము.

కర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అందము: చూ,  
సొంద్యము; 2. అద్దము: చూ, ముకురము;

3. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 4. కుండ: చూ,

భాండము. 3; 5. తెల్లగుట్టము: చూ, నాయ

ము; 6. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 7. తెల్ల

నిది: చూ, పర్లము. 6; 8. పంచది: చూ,  
సాచు; అం. 9. పెద్దములు నాలుగింటిలో

నొకటి: చూ, వర్లములు.

కర్కరము. సం. వి. ఆ. స. 1. కంకర: కరకరి. సున్నముగాఁగు కంకరకాయ: చూ, రాయి,

2. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్దగము; పుం  
 3. అద్దము: చూ, ముక్కూము; విణ. 4. కిఱ  
 కై: చూ, బెడిదము; 5. ట్టిడి: చూ,  
 బెడిదము.  
 కర్కరాగి: చూ, సం. వి. ఆ. పుం. కుంకటి  
 గుడ్డంగి: చూ, గాత్యూహము.  
 కర్కరాధికము. సం. వి. ఆ. పుం. సాదు  
 నుయ్య: చూ, నుయ్య.  
 కర్కరాత్ము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏటిరిం: చూ,  
 వ్యాపూటము.  
 కర్కరాటుకము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్ద  
 కక్కెగ: చూ, బకము.  
 కర్కరాటుపు. సం. వి. ఆ. పుం. కిడకిన్ను:  
 చూ, నేత్రిము. 1.  
 కర్కరాలము. సం. వి. ఆ. పుం. భ్రీనుకము,  
 ముంగుగులు: చూ, వెండ్రుకి.  
 కర్కరాహ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీమ్మి\*: చూ,  
 శిమి.  
 కర్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కర్కటి\*: చూ,  
 దోస; ఆము. 2. ఆ. 78; 2. గిండిచెంబు:  
 చూ, పాత్రిము. 6.  
 కర్కరికి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇత్తువు\*: చూ,  
 గసాలము; 2. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రిము. 6.  
 కర్కరికము. సం. వి. ఆ. పుం. గిండిచెంబు,  
 నీటిచెంబు (అని కొందఱు): చూ, పాత్రిము. 6.  
 కర్కరేటుము. సం. వి. ఆ. న. మెడపట్టి గెం  
 టుట: చూ, గెంటుట.  
 కర్కరేటుపు: సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీ. పెద్ద  
 కక్కెగ: చూ, బకము.  
 కర్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటి\*: చూ,  
 దోస; 2. గిండి: చూ, పాత్రిము. 6.  
 కర్కశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లేలుకొండి\*:  
 చూ, వృశ్చికము. 2; 2. బూరుగు\*: చూ,  
 కారడ.

కర్కశచ్చద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోకాతకి\*:  
 చూ, పొట్ట.  
 కర్కశచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. -వై-;  
 2. పెద్దటేకు\*: చూ, కాకోటము.  
 కర్కశదల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక చెట్టు:  
 చూ, దగ్గ\*.  
 కర్కశదలము. సం. వి. ఆ. పుం. చేతిపొట్ట\*:  
 చూ, పొట్ట.  
 కర్కశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కంపిల్లము\*:  
 చూ, గోనని; 2. కసింద\*: చూ, బలుసు;  
 3. ఇత్తువు\*: చూ, రసాలము; 4. కత్తి: చూ,  
 రిప్పి. 2; 5. కంకట. కంపులయందలి గఱుకు:  
 చూ, గఱుకు; 6. మరకతదోషము: చూ,  
 గత్తుము. 1; 7. విదురిమదోషము: చూ,  
 గత్తుము. 1; విణ. 8. కనికరములేనిది: చూ,  
 నిర్దయ; 9. కఱకై: చూ, బెడిదము;  
 10. గట్టిడి: చూ, బెడిదము; 11. తెగువగలది:  
 చూ, సాహసము; 12. నొప్పించునది: చూ,  
 ఘోసము.  
 కర్కశవాక్యము. సం. వి. ఆ. న. కరినోక్తి;  
 చూ, పరవము. 2.  
 కర్కశకి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవిరేగు\*:  
 చూ, రేగు. 1.  
 కర్కశుడు. సం. వి. ఆ. అడయుడు: చూ, నిర్ద  
 యుడు.  
 కర్కశారము. సం. వి. ఆ. న. (నెరుగుతో  
 గలిపిన) పేలపిండి: చూ, సాదము. (1)  
 కర్కటకశృంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ,  
 దూ-కర్కటకశృంగి\*.  
 కర్కటకబ్రాహ్మణులు. సా. బాంబాయి  
 రాజధానిలో చేరిన సతారాకు దక్షిణమున  
 కృష్ణకొయన యను నదులు సంగమించుచోట  
 నుండు కర్కాడ యను పురమువలన వీరికీ పేరు  
 కలిగినది. వీనిని పరశురాముడు ఒంటె  
 ఎముకలనుండి సృష్టించెననియు భారద్వాజ,

కాళిక, వత్స, కాండీ, కళ్యణ, వత్స జను; దగ్గి, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, అతియను పది గోత్రంబులు గలవారనియు సహ్యద్రి కాండమునఁ జెప్పచున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కర్కాటక. సం. వి. ఈ శ్రీ. 1. తీరగః: చూ, లత. 1; 2. చూ, కర్కాటకశృంగి\*.

కర్కాటకము. సం. వి. అ. పుం. కలింగము\*: చూ, పుచ్చి.

కర్కాటక. సం. వి. ఈ శ్రీ. ముల్లదోస\*: చూ, దోస.

కర్కాటపు. సం. వి. ఈ పుం. దూష్టాండము\*: చూ, గుమ్మడి.

కర్కాట. సం. వి. వ. ఇ. పుం. కర్కాటక గాథ: చూ, రాశి. 2.

కర్కాటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. బిల్వ\*: చూ, మారేడు; 2. తేలు: చూ, వృషికము.

3. నాగుసాము: చూ, సర్పము; 4. విషవిశేషము: చూ, విషము. 1.

కర్కాటక. సం. వి. ఈ శ్రీ. 1. నెద్దబీజ\*: చూ, బీజ. 2; 2. కుమారి\*: చూ, కుంబంద;

3. అల్లితీర: అల్లిగుంప\*: చూ, పద్మకందము; 4. నుట్టుకాకిగ\*: చూ, సుషవి. 1.

కర్కాటకుండ. సం. వి. అ. పుం. దోసకొరి: చూ, వ్యాగుండ. 2.

కర్కాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. నాగుబాము: చూ, సర్పము; 2. మట్టుకొకిర\*: చూ, సుషవి. 1.

కర్కాటి. సం. వి. ఈ శ్రీ. దావండంగి\*: చూ, దేవతాళము.

కర్కాటిక. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, కర్కాటకశృంగి\*.

కర్కాటకము. సం. వి. అ. న. తక్కేల\*: చూ, వైజయంతి. 4. (రూ-కర్కాటకము.)

కర్కాటికము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కర్కాటకము. సం. వి. అ. పుం. ఒట్టికసింద\*: చూ, వడ్డెంభ.

కర్కాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—; 2. ఒంగారు: చూ, లోహము. 1.

కర్కాయ. దే. వి. కిరంజమును భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

కర్కాయుడు. దే. వి. ఓడవారుడు: చూ, సరంగు. కర్కము. వై. వి. కార్కమ్: చూ, పది 2.

కర్క. సం. వి. అ. శ్రీ. ఒకానొక చెట్టు: చూ, సువర్ణావలి.

కర్కకండుపు. సం. వి. ఈ పుం. ఒకానొక చెవిలోగము: చూ, బాధ్యము.

కర్కటి. సం. వి. ఈ శ్రీ. ఒకానొక పురుగు, కీటకశేషము: చూ, పురుగు.

కర్కత్సేదము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెవిలోగము: చూ, బాధ్యము.

కర్కగూఢకము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కర్కగూఢము. సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులిమి.

కర్కజమలము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కర్కజుంక. సం. వి. అ. శ్రీ. చెవిచూరుపాము: చూ, సర్పము. (రూ-కర్కజలొకము)

కర్కజలొకము. సం. వి. న. పుం. —వై.—

కర్కజాహము. సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.

కర్కజిత్తు. సం. వి. త. పుం. అద్దముడు: చూ, విజయుడు. 1.

కర్కదర్పణము. సం. వి. అ. పుం. తాటంకము: చూ, భూపణము. 2.

కర్కదుండుభి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; సా. 2. (టింపెనం)

చవుగుబాని ధ్వనినాకర్షించు పలుచీనిపార.

కర్కధారుడు. సం. వి. అ. పుం. ఓడంగి: చూ, సరంగు.

కర్ణపత్రిము. సం. వి. అ. న. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణపర్వము. పా. భారతపర్వములు పడునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, పర్వములు. "క. అనుపమబలులగు కర్ణా, ధ్వజపీఠల శౌర్యమహిమ శోభిల్లంగా, నెనిమిదియగు పర్వంబిది, యనబరగుం గర్ణపర్వ మతిహృద్యంబై."

కర్ణపాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కర్ణపత్రము.

కర్ణపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. ప్రియాలము\*: చూ, మోరటి.

కర్ణపూరకము. సం. వి. అ. పుం. కుంక\*: చూ, తృణము. 1.

కర్ణపూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అసోగము\*: చూ, హేమపుష్పము; 2. కడప\*: చూ, నీపము; 3. పుష్పాదులచే జేయబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 4. దిరి నెనము\*: చూ, కిరీవము; 5. నల్లగలువ\*: చూ, పద్మము. 1.

కర్ణప్రతిసాహము. సం. వి. అ. పుం. చెవిగోగములలో నొకటి: చూ, బాధిగ్యము.

కర్ణఫలము. సం. వి. అ. పుం. ఒకొకొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కర్ణమచ్చము. సం. వి. అ. పుం. ధార్మికలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కర్ణమలము. సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. చెవి: చూ, శ్రోత్రము; 2. కన్నము, గోడకృంత: చూ, రంధ్రము. 1; 3. మేక్కాను: చూ, పీలి. 2; పా. 4. కోణము, మూల. (ఏంగిల్.)

కర్ణముకురము. సం. వి. అ. పుం. తాటంకము, చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణములు. అం. 1. పురుషలక్షణములు ఏబది యెనిమిదింటిలో నొకటి; ఇవి ప్రాప్యములైన

మహాభాగుడగు. దీర్ఘములైన మధ్యముడు. గోమమున్న సుఖి. మచ్చేగలిగిన ధార్మికుడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2. శ్రీలక్షణాంగములు ఏబదియెనిమిదింటిలో నొకటి; ఇవి శ్రీకారములబోలినను చక్కిలములవలె నుండినను భాగ్యవతియగు. గోమములేకున్న భోగియగు. మొదటను వుడినుడియొన్న నద్వైతకాలియగు. శంఖములవలెనున్న దుశ్శీలురాలగు. గోమమున్న మగనితో బోయమండును. నల్లనిమచ్చేయున్న పుత్రవతియు సుఖవతియు నగు. అతిహూలములైన మగనిజంపును: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు; పా. 3. వీనికి ఉపమానము:—శ్రీకారములు, నవసంఖ్య, చక్కిలములు.

కర్ణమూలము. సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.

కర్ణమూలావర్తము. సం. వి. అ. పుం. శ్రీసాభాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కర్ణమోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చాముండాదేవి. సప్తమాతృకలలో నొకతె: చూ, మాతృకలు.

కర్ణరంధ్రము. సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.

కర్ణరసాయనము. జా. చెవులకింపైనిది. "వాని పాటు కర్ణరసాయనంబుగానున్నది."

కర్ణగోగజాతకుడు. పా. నవాంశకుండలియందలి కారకాంశరాశియందు కేతువు ఉన్నయెడల కర్ణచేదమైనను, కర్ణగోగమైనను గలుగును. తృతీయాధిపతియున్న రాశ్యధిపతి కేంద్రమున నుండి పాపగ్రహసంబంధముండినను కర్ణగోగజాతకుడగును.

కర్ణలత. సం. వి. అ. శ్రీ. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవంశము. సం. వి. అ. పుం. చాకమగు మంచము: చూ, మంచము.

కర్ణవర్జితము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. విణ. 2. చెవిలేనిది.

కర్ణవిట్టు. సం. వి. శ్. పుం. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్ణవేధని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అంతుశము: చూ, సృణి.

కర్ణవేష్టకము. సం. వి. ఆ. న. కుండలము, పురు సుల చెవిపోగులు: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవేష్టనము. సం. వి. ఆ. న. — పై. —  
కర్ణసంప్రావము. సం. వి. ఆ. పుం. చెవిగోగము: చూ, బాధిర్యము.

కర్ణస్థాట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. త్రిపుట \*: చూ, బొల్లిబూసర.

కర్ణాంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణాకర్ణి. పా. విక్రివరస.

కర్ణాగ్నివర్తి. అం. ఆశుభావర్తములలోనొకటి: చూ, ఆశుభావర్తములు.

కర్ణాట. అం. కర్ణాటదేశము: చూ, దేశము. (చూ-కర్ణాటము) (తిద్ధ-కన్నడము)

కర్ణాటకులు. పా. శైవబ్రాహ్మణులలోని పంచ ద్వావిధులలో నొక తె. కన్నడభాష మాట్లాడు దేశమందలిబ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో అరవలోక్కు-అను బ్రాహ్మణులు, ఉరివి బ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మేబ్రాహ్మణులు సగరబ్రాహ్మణులు, బొబ్బిరబ్రాహ్మణులు అని ఆరు విధములు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కర్ణాటచతుష్పద. పా. ఒకానొకవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; అప్ప. 4, ఆ. 286.

కర్ణాతు. అం. విన్నానములలో నొకటి: చూ, విన్నానములు.

కర్ణానుజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. యుధిష్ఠిరుడు: చూ, ధర్మరాజు. 1.

కర్ణాధరణకము. సం. వి. ఆ. పుం. రేల\*: చూ, రేల.

కర్ణార. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అంతుశము: చూ, సృణి.

కర్ణారి. సం. వి. ఇ. పుం. కిరీటి: చూ, విజయుడు. 1.

కర్ణాస్ఫాలనము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు చెవి కొట్టుకొనుట: చూ, ములయులు.

కర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కదలి \*: చూ, రంభ. 2; న్. పుం. 2. రేల \*: చూ, రేల; 3. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.

కర్ణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 2. చూ, తొండము చివర; 3. తామరదుద్దు: చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1.); 4. పడిమిద్రేలు: చూ, మధ్యము; 5. ఒక గకము బాణము: చూ, బాణము. 1; 6. అగ్నిగోంధని \*: చూ, నైజయంతి. 1; 7. పిన్నగోరటు \*: చూ, గోరటు: కి. కుట్టని: చూ, శంభలి.

కర్ణికిము. అం. 1. ఆననములు ముప్పగింటిలో నొకటి: చూ, ఆననములు; 2. బాణాగ్రిములు పదింటిలోనొకటి: చూ, బాణాగ్రిములు.

కర్ణికాచలము. సం. వి. ఆ. పుం. సుమేరువర్వతము: చూ, పర్వతము.

కర్ణికారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రేల\*: చూ, రేల; 2. అక్షిరేటము \*: చూ, కొండ గొనుగు. (దీనికి దోహదకీయ సల్లాపము.); 3. గోగు \*: చూ, మృదుదుగ్ధము.

కర్ణికి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, నాప్తి.

కర్ణిగ్రథము. సం. వి. ఆ. పుం. బాలకీర్తిదాది శకటము: చూ, శకటము. 1.

కర్ణికుత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గాగ్రిమదేశము: చూ, మహలక్ష్మి. 3.

కర్ణికుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కంసుడు: చూ, మూలదేవుడు.



కర్ణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుంతి పెద్ద  
కొడుకు, కుంతికి కన్యకావస్థయందు నూత్యుని  
వలనబుట్టిన కొడుకు: చూ, రాధాయుడు.

కర్ణేందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెవిసగ: చూ,  
భూషణము. 2; 2. కర్ణప్రదేశము.

కర్ణజపుడు. సం. విణ. చూడీగొట్టు: చూ, తంట  
లమారి. 1.

కర్ణ్యము. సం. వి. అ. స. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్త. స. వి. ఋ పుం. 1. బమ్మ, నలవ: చూ,  
బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. కారకుడు: చూ, పని

వాడు; అం. 8. కారకములాటిలోనొకటి;

కర్త = క్రియనుండు స్వాతంత్ర్యముకలది:  
చూ, కారకములు.

కర్తము. సం. వి. అ. న. 1. కత్తిరింపుట: చూ,  
భద్రము; 2. స్త్రీలు రాత్నుము వడుపుట:  
చూ, తగ్గుటము; 3. స్త్రీలు గాఢముతయా  
గుచ్చేయుట; 4. తులగ \*: చూ, తృణము. 1.

కర్తరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కత్తెర: చూ,  
బాణము. 1; 2 = కత్తెర. భరణి మూడునా  
లుగు పాదములయందును, కృత్తికయందును,  
హస్తాని మొదటిపాదమునందును నూత్యుని  
డుండుకాలము: చూ, కత్తెర; అం. 8. ఏకవిం  
శతి మహాదోషములలో నొకటి: చూ, ఏక  
వింశతి మహాదోషములు.

కర్తరీముఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆభిము  
హస్త విశేషము అనగా బొటనవేలిలివించి  
చూపుదువేలి మొదటగూర్చి ఉంగరపు  
వేలిని వంచిచూపుదు నడిమివేళ్ళను కత్తె  
గవలె పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; అం.  
2. అసంయుతహస్తములు నలుబదియొడింటిలో  
నొకటి: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కర్తరీవ్యస్తకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ  
కర్తరీముఖము. 1; అం. 2. సంయుతహస్త

ములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సం  
యుతహస్తములు.

కర్తలాణము. సం. వి. అ. పుం. = కత్తలాన-  
కత్తలాని. తెల్లనిగొరిజేముఁ దోకియు వెం  
డుకిలునుగల నల్లగుఱ్ఱము. 2. 6, అ. 96.

(ఉచ్చైశ్చ)వముతో దీనిసరిబోల్చి తెల్లనియని  
విశేషణ మిచ్చియుండుటవేత నిక్కడనిది  
యశ్వమాత్రప్రకమని యెఱుంగునది): చూ,  
హయము.

కర్తవ్యము. సం. విణ. చేయదగినది: కరణీ  
యము.

కర్తారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మెట్టవంగ \*: చూ,  
వంగ.

కర్తృక. సం. వి. అ. స్త్రీ. తుద్రఖద్దము: చూ,  
గిష్టి. 2

కర్తృప్రియము. అం. ప్రకృతి, జీవాత్మ. పర  
మాత్మ: చూ, త్రియము.

కర్తృత్వము. సం. వి. అ. స. 1. కర్తృభావము:  
కారకత్వము; 2. కర్తృవర్గము.

కర్త్రి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కర్త్రి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కత్తియ. 1.  
ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 2. క్రియావతి: చూ,  
స్త్రీ.

కర్దటము. సం. వి. అ. పుం. తామరదుంప \*:  
చూ, పద్మకంఠము.

కర్దమము. సం. వి. అ. స. 1. సంజుడు: చూ,  
మాంసము; పుం. 2. పంకము: చూ, బురద.

కర్దమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చైత్రీపూర్ణిమ: చూ,  
పున్నమ.

కర్దము. సం. వి. అ. పుం. పంకము: చూ,  
బురద.

కర్దముడు. సం. వి. అ. పుం. కర్దముడను పేరు  
గల బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కర్పమి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అష్టపది \*: చూ, మల్లె. 1.

కర్పటధారి. సం. విణ. 1. మాసిగుడ్డలు ధరించినవాడు: కర్పటికుడు; 2. ఊరిలోగి: చూ, యాచకుడు.

కర్పటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. = చినిగినబట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. మాసిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము; 4. సన్నులగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. (తెద్ద-కప్పడము) (రూ-కరపటము-పటి)

కర్పటికుడు. సం. విణ: చూ, కర్పటధారి.

కర్పణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చిలుపాల \*: చూ, మనుపాల.

కర్పగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కప్పె. పుట్టె: చూ, కల్యము. 1; 2. = కప్పె. వెడల్పు ముఖముగల పెద్దపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. = కప్పె. దిప్పిగానినై: చూ, పాత్రము. 6; 4. ఒకరకముబాణము: చూ, బాణము. 1; 5. = కప్పలి. ఓడ: చూ, హోడము. (పురుషోత్తమకవీరుడు)

కర్పరాలము. సం. వి. ఆ. పుం. అక్షోటము \*: చూ, కొండగొనుగు.

కర్పరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మౌనిపసుపువండి: అంజువిశేషము: చూ, రసాంజనము.

కర్పరికాతుత్తము. సం. వి. ఆ. న. — వై. —

కర్పాసము. సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-కార్పాసము \*: చూ, పత్తి.

కర్పాసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-కార్పాసి\*. — వై. —

కర్పాన. అం. 1. తైలములలో నొకటి: చూ, తైలములు; 2. అంజనములలో నొకటి: చూ, అంజనములు. (కర్పారాంజనము)

కర్పాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒత్తికసింధు \*: చూ, వడ్డగింధ; 2. అంకపీలి \*: చూ, మౌనిపసుపు.

కర్పాగంధి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కప్పగంధి: చూ, శ్రీ.

కర్పాత్పూము. సం. వి. ఆ. న. వాసనగడ్డి \*: చూ, శృణము. 1.

కర్పానతైలము. సం. వి. ఆ. న. చూ, కప్పనపునూనె.

కర్పానాళికి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పక్కానాళికి: చూ, సాదము. (1)

కర్పాభోగి. సం. వి. న. న. = కప్ప భోగి.

కర్పాసంజరి. సా. ఈ. గ్రంథమును కాలిగాను విచించెను. మఱియు ఏపదేవుడు కూడ విచించెను.

కర్పామగి. సం. వి. ఇ. పుం. కిరకము సాహణము: చూ, సాదము.

కర్పాగము. సం. వి. ఆ. పుం. న. = చూ, కప్పగము; అం. 2. గంధములు యనిమిదిటిలో నొకటి: చూ, గంధములు.

కర్పావం. వా. వి. సీతనంకాయ, రామము లు. (కర్పావంకాయ): చూ, వం.

కర్పావేదిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కైలాసము: చూ, పర్వతము.

కర్పానీలాజిత్తు. సా. ఇంగురుకుడు: — కర్పాగనీలాజిత్తు తామరతూళ్ళ గలముతోగాని కలువతూళ్ళగలముతోగాని ఒకభాగమునూరిన కుడి.

కర్పాన్నేహము. సం. వి. ఆ. న. చూ, కప్పనపునూనె.

కర్పారాది. అం. పోగములుపగుమూడింటిలో నొకటి: చూ, పోగములు.

కర్పాగము. సం. వి. ఆ. పుం. అద్దము: చూ, ముతగము.

కర్పరము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దపులి: చూ, కార్పరము. 1.

కర్పరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గౌరి: చూ,

సావ్యతి. 1; 2. ఆడుపులి : మా. శార్దూ  
లము. 1. (రూ-కర్పరీ)

కర్పరూడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కర్పరూడు.  
సైన్యతీ: మా. మూలశ్లోడు.

కర్పరూరకము. సం. వి. ఆ. పుం. విరిగి\*: మా,  
శ్లేష్మారకము.

కర్పరూగము. సం. వి. ఆ. పుం. కాంచనము \*:  
మా, దేవకాంచనము.

కర్పరూ. సం. వి. ఆ. శ్రీ కలిగొట్టు \*: మా,  
సాలి. 2.

కర్పరూటము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, కర్పరూ  
గకము \*.

కర్పరూఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, సాకురం  
డము \*.

కర్పరూము. సం. వి. ఆ. న. 1. అము: మా, నీను. 1;  
2. రూ-కర్పరూము- కార్పరూము, బంగారు:  
మా, లోహము. 1: పుం. 3. గోహము:  
మా, సాపము; 4. కిప్పరూము. చిత్రవర్ణము:  
మా, వర్ణము. 6; 5. కుంకుమమ్మను ౭౨౦  
ధ్యము: మా, గోబాగ్నము; విణ. 6. చిత్ర  
వర్ణములది: మా, వర్ణము. 6.

కర్పరూగోజతుపు. సం. వి. ఉ. న: మా, సిలా  
జతు.

కర్పరూసున్నాట. సం. వి. ఉ. పుం. లతుక:  
మా, లక్క.

కర్పరీ. సం. వి. ఉ. శ్రీ: మారూ-కర్పరీ.

కర్పరూడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ-కర్ప  
రూడు. (రూ-కర్పరూడు)

కర్పరూకిము. సం. వి. ఆ. న. అంకి కిలి\*: మా,  
మృనిపసుపు.

కర్పరూము. సం. వి. ఆ. న. 1 రూ-కర్పరూము.  
బంగారు: మా, లోహము. 1: 2. అరిదధ  
ము: మా, హరిదధము; పుం. 3. కటి, నల్లని

అలివన \*: మా, వివ; 4. ఒజ్జకసింద \*:  
షడ్భృంభ.

కర్పరూడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ-  
కర్పరూడు.

కర్ప. సం. వి. న. న. 1. చేయుట. దేనిని, వేనిని  
మొదలగు ఆకాంక్షలవైసవచ్చు సమాధానము:  
మా, కిధి; 2. కమ్మ. జాబు: మా, లేఖ. 3;  
అం. 3. కారకములు అటింటిలో నొకటి;  
క్రియాగ్ధములయొక్క ఫలమునకాధారమైనది:  
మా, కారకములు; 4. ఘనవాద్యములు అటిం  
టిలోనొకటి: మా, ఘనవాద్యములు.

కర్పరూని. సం. వి. ఆ. పుం. యతి: మా, ముని. 1.

కర్పరూరి. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. వెలకుగొన్న  
గాసి: మా, పరిచారక; 2. బింబిక \*: మా,  
వొండ; 3. చోగ \*: మా, సగ్రవ.

కర్పరూరుడు. సం. విణ. 1. పరిచారకుడు: మా,  
నేవరుడు. 1; 2. జీముడు: మా, యముడు;  
3. కూలివాడు: మా, సంబళకొడు.

కర్పరూగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇనుముపని  
చేయువాడు. అయస్కాగుడు, కర్పాకా  
గుడు: (కె. ప.):— కనుమరి. కమ్మతీడు,  
కమ్మర, కమ్మరవాడు, కమ్మరి, కమ్మరీడు,  
కనుమల-రూ-కనుమలి, మా, స్వర్ణకారుడు;  
విణ. 2. అమిజికొడు: మా, వెటివాడు.

కర్పరూలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చొకలి: మా,  
రజకుడు.

కర్పరూముడు. సం. విణ. పనియందు నేర్పరి: మా,  
పనివాడు.

కర్పరూదేవతలు. అం. దేవతలు అయిదుగురిలో  
నొకరు: మా, దేవతలు.

కర్పరూజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కర్పరూగము:  
మా కలియుగము; 2. వలము\*: మా, మట్టి;  
విణ. 3. క్రియాజన్యము.

కర్మకుడు. సం. విణ. నెఱవేటువాడ నొకపని కర్మకుమి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: మా, ఆర్యా  
చేయువాడు: మా, పనివాడు. వర్తము.

కర్మకీప్రయోగము. అం. ప్రయోగములు నా కర్మము. సం. వి. వ. 1. ఆటసంజ్ఞలని: మా, మట్టుము, 2. కార్యము, పని: మా,  
ప్రయోజనము. 1.

కర్మణ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జీతము: మా, వేత  
నము. 1.

కర్మణ్యభూడు. సం. విణ. వ. కూలివాడు: మా, సంబంధకాడు.

కర్మణ్యము. సం. విణ. 1. కర్మ మోక్షమైది: కర్మ  
ర్తము; 2. క్రియాపూర్వమైది: కర్మార్తము.

కర్మత్రియము. అం. 1. పుణ్యము, పాపము,  
పుణ్యపాపమిశ్రియము: మా, త్రియము;  
2. ఆగామి, సంఘతము, పాపభయము: మా,  
త్రియము.

కర్మధాగము. సం. వి. ఆ. పుం. పట్టికి: మా,  
నాగలి. 1.

కర్మధారయసమాసము. సా. ఇందుగల రెండు  
పదములలో నొకటి విశేషణము ఒకటి విశే  
ష్యమునై యుండును. ఉదా - నల్లగొంతు,  
కృష్ణసర్పము, మయూరవ్యంగిము: మా,  
సమాసము. 1; ఇందుకు సంబంధించి  
సమాసములు:—

1. విశేషణపూర్వపద కర్మధారయము,
2. విశేష్యపూర్వపద కర్మధారయము,
3. విశేషణోభయపద కర్మధారయము,
4. ఉపమానోత్తరపద కర్మధారయము,
5. ఉపమానపూర్వపద కర్మధారయము,
6. సంభావనాపూర్వపద కర్మధారయము,
7. అవధారణపూర్వపద కర్మధారయము.

కర్మఫలము. సం. వి. ఆ. వ. 1. కర్మవిపాకము;

2. కర్మరంగఫలము.

కర్మభూమి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లనేల: మా,  
భూమి. 1.

కర్మములు. అం. 1. ఇని. 16. — 1. కర్మధాగము,  
పుంసహము, నీచులము, జాతికర్మము, నాను  
కణము, అన్నసాక్షిము. 2. కలము, ఉప  
యము, ప్రాపవ్యము. సాహయము, అగ్నే  
యము. వైశ్యదేవము, గోదానము. సమావర్త  
నము, వినాహము. అంత్యకర్మము. (16);  
2. తిగి-శాస్త్రమునందలి పంచవిధ కర్మ  
ములు. — ఉపతేమము, అకుంభము. ప్రసా  
దము. గమనము, ఉత్తేహము; 3. మట్టు  
కర్మములు — యజ్ఞము, యాజ్ఞము, అధ్యయనము,  
అధ్యాపనము. గానము, ప్రతిగ్రహ  
ము. (6); 4. కర్మములు. — కాయకకర్మ,  
వాచికకర్మ, మాసికకర్మ. (3)

కర్మమాలము. సం. వి. ఆ. వ. దీర్ఘ: మా,  
వృణము. 1.

కర్మమోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శివుని పరిచారి  
కలలో నొకతె: మా, పరిచారిక.

కర్మముగము. సం. వి. ఆ. వ: మా, కలియు  
గము.

కర్మయోగము. అం. యోగములు రెండింటిలో  
నొకటి: మా, యోగములు.

కర్మరంగము. సం. వి. ఆ. పుం. శ్రీ. ఒకానొక  
చెట్టు: మా, వృక్షము.

కర్మసాకుడు. సం. విణ: మా, పనిలేనివాడు.

కర్మరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శుకాక్షి: మా,  
వంశశోధన.

కర్మవజ్రాడు. సం. వి. ఆ. పుం. అడుగు

పుట్టువు: మా, శూద్రుడు.

కర్మకీలుడు. సం. విణ. ఫలముకలిగినను లేఖ

స్వను కార్యమునుజేయు స్వభావము కల  
వాడు: కార్యుడు.  
కర్మశూరుడు. సం. విణ: చూ, కర్మక్షముడు.  
కర్మసంచయపురి. అం. పురులు ఎనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, పురులు.  
కర్మసచిపుడు. సం. వి. అ. పుం. రాచకార్యము  
కంటె తక్కిన ప్రయోజనములయందు జాగ  
రూతుడై యుండువాడు.  
కర్మసన్న్యాసికుడు. సం. వి. అ. పుం. యతి:  
చూ, ముని. 1.  
కర్మసమర్థుడు. సం. విణ. పనియందు సమ  
ర్థుడు: చూ, సమర్థుడు.  
కర్మసాక్షి. సం. వి. న్. పుం. చెయుతలసాక్షి:  
చూ, నూర్పుడు.  
కర్మహీనుడగు విప్రీడు. అం. నిరగకములు  
ఏడింటిలో నొకటి: చూ, నిరగకములు.  
కర్మాగారము. పా. పరిశ్రమాలయము.  
కర్మగము. సం. వి. అ. న. వెదురు \*: చూ,  
వేణువు.  
కర్మారుడు. సం. వి. అ. పుం. = కర్మరి: చూ,  
కర్మకారుడు.  
కర్మార్హము. సం. విణ: చూ. కర్మార్హము.  
కర్మార్హుడు. సం. వి. అ. పుం. మనుజుడు:  
చూ, మనుష్యుడు.  
కర్మాలయము. పా. కర్మాగారము.  
కర్మి. సం. వి. న్. పుం. 1. నాగరంగము \*:  
చూ, నారింజి; 2. మనుజుడు: చూ, మను  
ష్యుడు; 3. అంతరంగము: చూ, హృద  
యము. 2; 4. బడలు: చూ, శరీరము;  
5. కొలువుకాడు: చూ, సేవకుడు. 1.  
కర్మిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పూర్వ  
మిమాంస.  
కర్మిష్టుడు. సం. విణ. కర్మయందు అధికనిష్ఠ  
గలవాడు. క్ష  
కర్మపు. సం. వి. ఉ. న. పని: చూ, ప్రయో  
జనము. 1.

కర్మేంద్రియపంచకము. అం. వాక్కు, పాణి.  
పాదము, పాయువు, ఉపస్థ (5.): చూ,  
ఇంద్రియములు.  
కర్మేంద్రియపురి. అం. పురులు ఎనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, పురులు.  
కర్మేంద్రియములు. అం. వికారములు పనునా  
టింటిలో నొకటి: చూ, వికారములు.  
కర్మటము. సం. వి. అ. న. 1. కోటచేతను అగ  
ద్రచేతను మగ్గమమైన ప్రధానగరము: చూ,  
జేశము; 2. రెండువందల గ్రామములమధ్య  
నుండు మనోజ్ఞమైన గ్రామము. 804 గ్రామ  
ములలో ముఖ్యగ్రామమని కొందఱు. 400  
గ్రామములలో నుండరమగు గ్రామమని  
కొందఱు. (తి)కాండేశము.) (రూ-ఖర్వ  
టము.): చూ, జేశము.  
కర్వము. సం. వి. అ. పుం. ఎలుక: చూ,  
మూషికము.  
కర్వగము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దపులి: చూ,  
కార్దూలము.  
కర్వరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ,  
పార్వతి. 1; 2 ఇంగుసమ్రాను \*: చూ,  
హింగువు. 1.  
కర్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. చక్క-సుడు:  
చూ, రాక్షసుడు. 1;  
కర్వలి. దే. వి. గాలి: చూ. వాయువు. (రూ-  
కరువలి.)  
కర్వము. సం. వి. అ. పుం. ఒట్లకి సింద \*: చూ,  
షడ్గింఘ.  
కర్వకుడు. సం. విణ. 1. ఈడ్చువాడు: చూ,  
తిగుచువాడు; 2. దున్నుకొని బ్రదుకు  
వాడు: చూ, వ్యవసాయి.  
కర్వనక్రిము. సం. వి. అ. పుం. కత్తులసాన:  
చూ, సాన. 2.

కర్ణణము. సం. వి. అ. న. 1. ఈమృతః చూ, లాగు. 8; 2. కరి సెనము. చున్నుటః చూ, వ్యవసాయము. 2; 3. ఒఱపిడి: చూ, పీడనము.

కర్ణణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మలటః చూ, అంకులాడి; ఈ. స్త్రీ. 2. చిలుపాల \* చూ, మనుపాల.

కర్ణఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక \* : చూ, స్త్రీఫలి. 1.

కర్ణఫలము. సం. వి. అ. పుం. తాండె \* : చూ, విభీతకము.

కర్ణము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. కరి సె, అగపలము, పనునాణుమానులు యెక్కు: చూ, ఫలము. 1; (మున్నావుతులమెక్కు అని పుంషోత్తమకపీయము); పుం. 2. ఒరయిక: చూ, పీడనము.

కర్నాపణము. సం. వి. అ. పుం. పనునాణుమానులు యెక్కు వెండినాణెము, ఎనిమిది చిన్నములయెక్కు వెండినాణెము. రూ-కర్నాపణము-కర్నాపణకము-కార్తికము.)

కర్ణిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిలుపాల\*: చూ, మనుపాల.

కర్ణపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కాలవ: చూ, నది; 2. యజ్ఞార్థమైనచక్కి: చూ, వ్యవసాయము. 2; 3. వార్తాకము \*: చూ, వం; 4. ఏలు: చూ, నది; ఉ. పుం. 5. పీడకనిష్ఠ: చూ, నిష్ఠ.

కర్ణనము. వై. వి. 1. = కర్ణణము రూ-కరి సెనము. భార. సా. 1, ఆ. 81: చూ, వ్యవసాయము. 2; 2. = కర్ణణము రూ-కరి సెనము: చూ, పీడనము.

కర్ణ. సం. అవ్య. ఎప్పుడు: చూ, ఎన్నడు. 8. కఱ. వై. వి. 1. = కాల: నలుపు; హరి. పూ.

8. ఆ. 158: చూ, కర్ణము. 6; (రూ-కఱయ-

కఱి-కఱియ-కఱ్ఱ-కఱ్ఱి-కారయ-కాయ-కాటియ.) (పురు-క) 2. మరక; హరి. పూ. 8, ఆ. 120: చూ, మఱక. (రూ-కఱ్ఱ-గఱ్ఱు.)

కఱకంఠమీచీర. ద్వ. వి. చిత్రికర్ణపుణిక: చూ, వస్త్రము.

కఱకంఠుడు. వై. వి. = గర్భకంఠుడు: చూ, శివుడు. (రూ-కఱకంఠుడు)

కఱకంఠుడు. వై. గా. వి. = వై. =

కఱకంఠులమానికము. ద్వ. గా. వి. కేంద్రమారు: చూ, చంద్రితు.

కఱకంఠులయెఱు. ద్వ. గా. వి. = వై. =

కఱకరి. వై. వి. (కఱకు + అరి) 1 = కర్కర, కరినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. నేర్వరి. స్వా. 4, ఆ. 7: చూ, సమర్థుడు.

కఱకఱ. వై. వి. కందుట పొద్దుపొడుమట ఒగయట తఱుగుట నమలుటలాగునాని యందగు ధ్వన్యమకరణము: చూ, హూహూ. కఱి. వై. వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. బాధ; ఆము. 5, ఆ. 61: చూ, దుఃఖము.

కఱకు. వై. వి. 1 = కర్కరమ్. గట్టి; హరి. ఉ. 7, ఆ. 183: చూ, బెడిదము; 2. కర్కూరూ-కఱుకు: చూ, గఱుకు; వై. వి. 3. = కర్కర. గట్టి. "కఱకునేల." : చూ, బెడిదము; 4. రూ-కఱుకు. పరుసదనము "కఱకుమాట." మొ: చూ, పరుసము.

కఱకుదనము. వై. వి. = కర్కరమ్. గట్టి: చూ, బెడిదము.

కఱకుగిలు. వై. ఆ. కి. = కర్కర. గట్టిదగు. కవి. 5, ఆ. 110: చూ, బిరుసగు.

కఱకుటమ్మ. ద్వ. వి. రూ-కఱుకుటమ్మ. వాడిగలబాణము: చూ, బాణము. 1.

కఱకుట్లు. వై. వి. బ. కూల్కము: చూ మాంసము. (రూ-కఱుకుట్లు-కఱుకుట్లు-కఱుకుట్లు.)

కఱకుమ్మ. ద్వ. వి. ఇసుక. స్వా. 5, ఆ. 88: చూ, సికత. 4.

కఱకులు. వై. వి. బ. పరుషవచనము: చూ, పరుషము. 2.

కఱచే. దే. స. కృ. 1. అలవాటుచేయు: చూ, వాడుకపడు; 2. కాటుచేయు. భార. ఆది. 8, ఆ. 208: చూ, మాకొను.

కఱచుట. దే. వి. పంటిలోకొటికి గాయపఱచుట: చూ, కాటు.

కఱటి. దే. విణ. 1. దబ్బుకాడు. “క. మఱి యెఱిగి యెఱుంగనొల్లని, కఱటిం చెలుపంగ.” భార. ఆది. 4, ఆ. 72; హరి. పూ. 9, ఆ. 224: చూ, వంచకుడు; 2. కుత్తికుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 3. అజ్ఞాని: చూ, మూఝుడు.

కఱత. వై. వి. 1. కృత. చేప్త: చూ, పని. 2; 2. చెడుపని; లక్ష్మీ. 4, ఆ. 135: చూ, దుశ్చేష్ట.

కఱతలాడు. వై. విణ. = కృత. (కఱతలు + ఆడు) చెడువ్యాపారముగలవాడు; హరి. పూ. 5, ఆ. 245: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కఱద. వై. వి. = 1. బుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 2. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కఱదు. దే. వి. మోసము: చూ, వంచన.

కఱమాపము. వై. వి. కాలధూపః. ధుంధుమాపము. భీ. 2, ఆ. 45: చూ, పొగ.

కఱమానె. ద్వ. వి. (కఱ్ఱ + మానె) మృనితైలము: చూ, తైలము.

కఱపు. దే. వి. 1. చెడుబోధ. “గీ. కఱకుకఱపు విని యసనార్థవృత్తికి, జొచ్చి యిట్టియెడల తెచ్చుకొనియే.” భార. భీష్మ. 1, ఆ. 80: చూ, బోధనము; స. కృ. 2. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు.

కఱపుట. దే. వి. తెలియజేయుట: చూ, బోధనము.

కఱయ. దే. వి. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

కఱవ. దే. వి. 2. కానొకమూలికః: చూ, వృక్షము.

కఱవాడు. దే. వి. 1. ఎండినచేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. సిగబంటి: చూ, భూషణము. 2.

కఱపు. దే. వి. 1. కాటకము; భార. శాంతి. 4, ఆ. 78; రామా. 5, ఆ. 148: చూ, దుర్భిక్షము; (ప)కృతి. — భర్త. పురుషోత్తమకవీయము) 2. పూరిండ్లుకప్పునపుడు యేర్పఱచుకొనిన మితి; అచ్చ. బాల, కాం. 21..

కటి. వై. వి. 1. = కాలః. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. పశుమోని, చూ, భగము. 12; 3. ఇంచుగిడు: చూ, వేలుపుతేఱు; విణ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.

కటిచిలుకు. ద్వ. వి. ఉండసురియ అను బాణము: చూ, బాణము. 1.

కటిచేడిము. ద్వ. వి. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కటిసేల. ద్వ. వి. ముప్పదిరెండుకుంటలపాలము: చూ, భూమి. 1.

కటిపొక్కుము. వై. వి. = కాలపక్ష. నెలయందలి రెండవ సుమభాగము: చూ, బహుళపక్షము.

కటిమొన. ద్వ. వి. కఱ్ఱయొక్క మొన: చూ, మొన.

కటిమొల. ద్వ. వి. అడ్డుకురిగించు నాగవాసము: చూ, నాగవాసము.

కటియ. వై. విణ. = కాల. నల్లనిది. పొండు. 5, ఆ. 268: చూ, వర్ణము. 6.

కటియాపు. ద్వ. వి. నల్లనిఅపు: చూ, భేనుపు.

కటివేము. ద్వ. వి. కాలకాకము, కరివేపాకుః: చూ, బల. (రూ-కరివేప)

కటివేలుపు. ద్వ. వి. కృష్ణుడు, నల్లనయ్య: చూ, విష్ణువు. 1. (రూ-కటివేల్పు.)

కటివేల్పుడాకన్ను. ద్వ. వి. విష్ణువునకు నామ నేత్రము, చేందురుడు: చూ, చందురిడు.

కటివేల్పురిక్క. ద్వ. వి. శ్రీవణము. తూపు రిక్క, తూపుయాపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

కటివేల్పునిల్లాలు. ద్వ. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కటివేల్పుతాయి. ద్వ. వి. కప్పతాయి, నీలము: చూ, రత్నము. 1.

కఱు. దే. వి. 1. తీక్షణము: చూ, తీంద్రము;

2: చూ, రూ-కరుకు; 3. రూ-కఱుకు: చూ,

పగునము; 4. తాయిలోనగువానికిఁ గలది

దేసెడు కఱుకు: చూ, గఱుకు; 5. బీగము:

చూ, శౌర్యము; 6. ఒగయు: స్వా.

4, ఆ. 58: చూ, రుద్దు. 1.

కఱుకుటమ్ము. ద్వ. వి: చూ, రూ-కఱుకుటమ్ము.

కఱుకుట్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-కఱుకుట్లు.

చంద్రా. 6, ఆ. 100.

కఱుక్కు. దే. వి. నఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకర

ణము; ఉ. రా. 7, ఆ. 211: చూ, హూహూ.

కఱుగోల. దే. వి: చూ, రూ-కఱుగోల. (వా)

కఱుగోల. దే. వి. (కఱు + గోల) 1. వాత

వేసెడు యినుపకమ్మి: చూ, చేపుడుగొడు

పు; 2. నాగటినుంపకొన నమచ్చెడు ఇనుప

కమ్మి: కఱుగోల, కఱు, కౌలు, నక్కు;

(సం. ప):— కుకి, కూటుము, కృష్ణకము-

రూ-కృషికము.

కఱుగు. వై. వి.=కృత్రి, నేర్పు; ఉ. రా. 2,

ఆ. 60; హరి. ఉ. 10, ఆ. 251; పృథ్వా.

8, ఆ. 52: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కఱుదులాడు. వై. విణ. (కఱుదులు + అడు)

ఉపాయకారి, నేర్పరి. “క. కఱుదులాడెడు చక్రికవటంపుటనువునడను మోసపుచ్చిన.”

హరి. ఉ. 7, ఆ. 36: చూ, సమయాడు.

కఱు. వై. వి. 1.=కాల. రూ-కఱు. నలుపు;

హరి. పూ. 5, ఆ. 255: చూ, వర్ణము. 6;

2. మరక: చూ, మఱక; 3. =కావము,

కొయ్య: చూ, వంటచెఱుకు.

కఱుకుట్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-కఱుకుట్లు.

కఱుగుద్దలి. దే. వి. కావగుద్దాలము: చూ, ముద్ద

రము.

కఱునూనె. దే. వి. దానతైలము: చూ, తైలము.

కఱువెండలము. దే. వి. ఒకరకము నుంప #: చూ, వెండలము.

కఱువడ. దే. వి. నెల్లరింపనుపయుక్తమైన పని

ముట్టు; పంచ.నా. 1, ఆ. 248: చూ, కర్తవ. 2.

కఱు. వై. వి. 1.=కాల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6;

2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు. 1; విణ.

3. కాలుడు. “తే. గీ. తెల్లదామరతేకు

లట్టులనీల్లు, కన్నుదోయికొప్పారెడు కఱి

యాతడు.” హరి. పూ. 9, ఆ. 255: చూ,

నల్లనివాడు.

కఱునెచ్చెలి. ద్వ. వి. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కఱునేర్తి. ద్వ. వి. —వై.—

కఱు. దే. వి. 1. నాగటి నుంపయందనుచ్చెడి

యినుపపాళము: చూ, కఱుగోల. 2; దాగు:

చూ, మఱక.

కఱుకుట్లు. దే. వి. బ: చూ, కఱుకుట్లు. రుక్మా.

8, ఆ. 226.

కఱుగుద్దలి. ద్వ. వి. తొట్టిక, త్రోవుడు కుప

యుక్తమైన పాతనంటి పనిముట్టు; కళా, 4,

ఆ. 78: చూ, గొల్లిక.

కల. సం. వి. ఆ. శ్రీ, విణ: చూ, రూ-కళ;

దే. వి. (1) శరసావు: చూ, మూర్ఖ; 2. అడ

గ్వనము: చూ, స్వప్నము. 1.

కలంక. వై. వి. 1.=కలంకమ్. గుఱుకు: చూ,

లక్షణము. 1; 2.=కలంకము. దోషము: చూ,

పాపము; 3. ఒకానొకదేశము: చూ, దేశము;



నిజ. 4. కలంగినది. (రూ-కలంకు- కళంకు- కలచే.): చూ, వ్యాఖ్యలము.

కలంకనీరు ద్వ. వి. కలుషాదకము: చూ, నీరు. 1. కలంకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కలంక. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెము: చూ, మందూరము; 3. రూ-కళంకము. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. కాలాయసముయొక్క మలము: రూ-కళంకము.

కలంకవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కరతాలి: చూ, స్వరము. 2.

కలంకవము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, నీంహము.

కలంకొరి. దే. వి. వాత్రపనిబట్ట: చూ, నస్త్రము. కలంకి. సం. విణ. నిందతోఁగూడినది: చూ, నిందాస్పదము.

కలంకు. దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. అపవాదము: చూ, నింద. 1; 3. కలంక, దోషము: చూ, పాపము. (ప్రకృతి. — కలంక. పురుషోత్తమకవీయము.)

కలంకురము. సం. వి. అ. పుం. అంబసాంధ్ర మము: చూ, నీటిగుడి.

కలంజము. సం. వి. అ. పుం. = గంజాయి#: చూ, తిరిగూలిని.

కలంక. వై. వి. = కళంకి: చూ, పాత్రము. 6. కలంతాళా. పా. క్రిందఁగనఁబఱుచు అడఁపు సంగతి. (ఫట్ నోట్) (వాడుక.)

కలందరము. సం. వి. అ. పుం. వర్ణసంకరజాతి విశేషము.

కలందాను. హిం. వి. వ్రాతకలములుంచు పెట్టె. కలందిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. సర్వవిద్య.

కలందువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకరకముకూరారు: గోళి, ఘోళి.

కలంబకుడు. సం. విణ. చెవుడుగలవాఁడు: చూ, మూఁగవాఁడు. 8.

కలంబము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కూరవారు; 2. అమ్మ. రూ-కళంబము: చూ, బాణము. 1; 3. కడిమి #: చూ, నీపము.

కలంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీగబచ్చెలి #: చూ, బచ్చెలి.

కలంగిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. తీగబచ్చెలి కూర: కలంబువు.

కలంబుటము. సం. వి. అ. న. అప్పుడు తఱచి తీసివేస్తే, అవేన్నకాచిన నెయ్యి: చూ, మంథజము.

కలంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కలంబిక.

కలంక. దే. వి. 1. దోషము: చూ, పాపము; 2 కంటికలంక: చూ, బిడాలము. 2. (రూ- కలంగుడు- కలంగుండు) (ప్రకృతి. — కలంక. పురుషోత్తమకవీయము)

కలంకబాటు. దే. అ. క్రి. కలంతపడు; భాగ. 10 స్కం. పూ. 54: చూ, సంక్షోభించు. కలంకపాటు. ద్వ. వి. కలంత; కళా. 4, అ. 175: చూ, సంతాపము.

కలంకు. వై. వి. 1. = ఖల. తానము: చూ, పానము. 1; 2. జుడము: చూ, యుద్ధము; 3. కల్లము: చూ, ఖలము.

కలంకువ. దే. వి. కలంత: చూ, సంతాపము (రూ- కలంకుండు- కలంత - కలపనఁబింప- కరికిరి- కలనము- కలాపన- కలాపము- కళ వళము) (పురుషోత్తమకవీయము)

కలంకబడు. ద్వ. అ. క్రి. కలంగు; భాగ. వ్రోణ. 4, అ. 5; కివరా. 1, అ. 94. (స్వా గ్ధమునపడు): చూ, సంక్షోభించు

కలంకబాటు. దే. అ. క్రి. — వై. — (రూ- కలంకబడు- కలంకబాటు- కలంగు- కలంత పడు- కలంగుండుకొను- కలంగుండువడు- కల గొను- కలవరపడు- కలవరపోవు- కలుచేవడు

కళవళపడు- కళవళించు.) (పురుషోత్తమ కవి యము.)

కలగను. దే. అ. క్రి. —వై—

కలచియాడు. దే. స. క్రి. (కలచి + ఆడు) కలగజేయు. భాగ. పరా. 1, ఆ. 158: చూ, కలగుండువెట్టు.

కలచు. దే. స. క్రి. —వై—

కలత. దే. వి. కలతపాటు: చూ, సంతాపము. (రూ-కలక)

కలతపడు. దే. అ. క్రి. కలగను: చూ, సంతోభించు.

కలకంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, పికము; 2. తెలిపిట్ట: చూ, హంస; 3. పారావతము: చూ, పాపము; 4. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

కలకంఠీపీఠావాంసస్వరము. పా. అష్టపుత్రవీతి లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కలకండ. దే. వి. పగుళక్కర. రూ-కిల్కండ: చూ, బెల్లము. 1. (దీనినే పటిక బెల్లమందురు)

కలకము. సం. వి. అ. పుం. కలకలము వై: చూ, మత్స్యము. 1.

కలకల. దే. వి. నెవ్వుటయందగు ధ్వజము కలకలము: చూ, హూహూ.

కలకలము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కొలకొల. గుంపునబుట్టిన వెద్దమౌర్య: చూ, స్వరము. 2; 2. యక్షధూపము: చూ, సజ్జగపము.

కలకాలము. పా. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2.

కలకు. దే. వి. కళ్యేయ: చూ, వా. (రూ-కళ్యేయము - కళ్యే - కళ్యేయ - కళ్యేయ-గలము- లగాము.) (పురు-క)

కలక్తరు. అం. మండలకీర్తనాహి, జిల్లాకు అధికారి. (రూ- కలక్తరు.)

కలగర. దే. వి. గుంటగలగర \*: చూ, భృంగరాజము. (రూ-గుంటకలగర- గుంటగలగర- గుంటగలితరు) (పురు-క)

కలగలపు. దే. వి. (కలపు + కలపు) 1. కలుపుగోలు: చూ, బుజ్జగింత; (రూ-కలుపుగోలు- కల్పుగోలు- కలుపుగోలుతనము) 2. అనుకుగావండి: కూగ: చూ, వ్యంజనము. 1. (రూ-కలగల్పు)

కలగల్పు. దే. వి. —వై.— (కలుసుగూగకు- పాండు. 4, ఆ. 184.)

కలగుండు. దే. వి. 1. కలత: చూ, సంతాపము; 2. కలుషము: చూ, పాపము.

కలగుండుకొను. దే. అ. క్రి. కలగను. భాగ. వ్యాస. 1, ఆ. 298: చూ, సంతోభించు.

కలగుండునడు. దే. అ. క్రి. —వై—

కలగుండువెట్టు. దే. స. క్రి. కలగజేయు. “నీ. సాత్విక దేవి దృష్టమృత్యుడును దానుగురువై: వ్యమల గలగుండువెట్టు.” భాగ. భిష్మ. 3, ఆ. 64: ఆలోచించు, కలచియాడు, కలచు.

కలగుడు. దే. వి. కలుషము: చూ, పాపము.

కలగూగ. దే. వి. (కలపు + గూగ) వెక్కుడినుసులు కలసినకూరొట: చూ, వ్యంజనము. 1.

కలగొను. దే. అ. క్రి. (కలపు + కొను) 1. కలగను: భాగ. పరా. 4, ఆ. 169: చూ, సంతోభించు; 2. క్రిమ్యు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 107: చూ, వ్యాపించు.

కలగూషము. సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.

కలచే. దే. వి. కలుషము: చూ, పాపము.

కలజువ్వి. దే. వి. రూ- కలచివ్వి \*: చూ, ప్లక్షము.

కలటము. సం. వి. అ. స. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కలలికి. సం. వి. అ. శ్రీ. భుజశింసుక్రింద నాలుగు అంగుళములవలకుల పోదేశము.

కలతూలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. సంభోగము  
తక్కు-తక్కినవిషయముల యందు ఇచ్చగల  
శ్రీ: చూ, శ్రీ; 2. కులట: చూ, అంతు  
లాడి.

కలతెఱుగు. దే. వి. నిజము: చూ, సత్యము. 1.  
కలత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1 రూ-కళత్రము.  
నెండ్లాము: చూ, భాగ్య; 2. నితంబము.  
తోడలమీద నడుముక్కింది భాగము: చూ,  
పిల్ల.

కలఘాతము. సం. వి. ఆ. న. వెండిబంగారులో  
నగువాని నాశము: చూ, నాశము.

కలభాతము. సం. వి. ఆ. న. 1. —పై—;  
2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. వెండి:  
చూ, లోహము. 1; 4. అవ్యక్తగర్భరధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2.

కలధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. అవ్యక్తమధ్య  
ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. కోయిల: చూ,  
పికము; 3. నెమలి: చూ, నయూరము;  
4. పారావతము: చూ, పావురము.

కలన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తెలియుట: చూ,  
వ్యక్తము. 2; 2. పొంతుట: చూ, ప్రాప్తము. 1;  
దే. వి. (1)జీడము: చూ, యుద్ధము. (రూ-  
కలన-కలకు-కయ్యము) (ప్రకృతి-కలనా.  
పురుషోత్తమకవీయము)

కలనభావములతెన్ను. దే. వి: చూ, మార్పుడు  
కలనతపసి. వై. వి. = కలితాపస. నారగుడు:  
చూ, ముని. 1. పురు

కలనతపసితిల్లి. ద్వ. వి. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి.  
కలనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేతనము: చూ,  
ప్రబ్బిరి; 2. గుణుతు: చూ, లక్షణము. 1;  
3. దోహము: చూ, పాపము.

కలన. వై. వి. 1 = ఖలన. తానము. భార;  
కాంతి. 3. ఆ. 61: చూ, స్థానము. 1.

3 = కలి: జీగడము; రామా. 3, ఆ. 54: చూ,

యుద్ధము; (యుద్ధభూమి అని కొందఱు.)  
3 = ఖల: కల్లము; విజ్ఞా. ఆ. కాం. 104:  
చూ, ఖలము. 4.

కలప. దే. వి. 1. నాగటిమంప: చూ, నాగలి;  
2. ఇల్లుకట్టుటకుపయోగించెడు చూలములు  
వాసములులోనగునవి; భార. అశ్వ. 1, ఆ.  
56; 3. కట్టలగుట్ట. “కలప అడితీ.”

కలపకట్టియ. వై. వి. = కలప, కట్టపుల్లతో  
జేసిన కలము: చూ. శేఖరి. (రూ-కలపకట్టె)

కలపడము. దే. వి. 1. ఒకసంఖ్యతో నుటియొక  
సంఖ్య కలుపుట, కూటము: చూ, సంకలనము;  
2. యుక్తవయస్సు వచ్చిపిల్లను భర్తతోకలు  
పుట: చూ, గర్భాధానము.

కలపతాల్పు. దే. వి. 1. నాగటిబోలు: చూ,  
బలరాముడు; 2. నాలవకొలమువాడు: చూ,  
కూర్రుడు.

కలపనగంప. దే. విణ. కజ్జాకోరు; చారి. పూ.  
5, ఆ. 92: చూ, పేచీకోరు.

కలపనలిండి. దే. వి. (కలపడము + పిండి)  
కలత; ఉ. చారి. 5. ఆ. 59: చూ, సం  
తాపము.

కలపము. దే. వి. 1. కలయజేయుట. “క. తల  
యంటె నొకతె తేనికె, గలపంబునజేసి  
తావిగల్గిన నూనెక.” య. 4, ఆ. 95;  
2. పరిమళద్రవ్యములు చేర్చి కలిపిన చంద  
నము. “సీ. కలపంబులభినవ గంధంబులుగ  
గూర్చి.” భార. విరా. 1, ఆ. 107: చూ,  
మిశ్రిము.

కలపు. దే. వి. 1. రూ-కలుపు. మిశ్రిదధి: చూ,  
పెరుగు. 1; 2 కల్పియుట. “ఇరువుర మన  
ములకలపు.” మార్క. 5, ఆ. 72; స. క్రి.  
3. కలియజేయు. “మగల యిలు వరుసగల  
నెను.” రాఘ. 2, ఆ. 99.

కలబంద. దే. వి. గృహకన్యక. చూ-కలబందక.

కలభకర్ణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ఉచ్చ) కర్ణి \*.

కలభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-కళభము.

ఏనుగుగున్న: చూ, హస్తీ; 2. రూ- కళభము, ముప్పదిమేండ్ల ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3. ఒకానొక చేప: చూ, చత్స్వము. 1; 4. ఎలుక చీడి \*; చూ, భల్లాతక.

కలభవల్లభము. సం. వి. ఆ. పుం. గొలుగు \*; చూ, పీలువు.

కలభి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆముదము: చూ, వ్యడంబకము.

కలమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కలము: చూ, లేఖని; 2. వరిపైరు: చూ, సస్యము; 3. లత్త: చూ, లక్కి; 4. ఎఱ్ఱబుడమలు: చూ, ధాన్యము; 5. నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 6. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 7. ఇరువదిమేండ్ల ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 8. చాళము \*: చూ, నగ్గి; 9. పరిపాట్ట: చూ, పాట్ట. 2.

కలమోతమము సం. వి. ఆ. పుం. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కలమరి. జే. విణ. (కలము + అరి) ఓడ యెక్కి పోవువాడు. భార. కాం. 5, ఆ. 588.

కలము. సం. వి. ఆ. న. 1. రేతిము: చూ, రేతిము. 1; 2. కోలి \*: చూ, గృధ్ర: ఖి; పు. 3. పిన్నవరగోగు \*: చూ, పీలువు; 4. అజీర్ణము: చూ, అగము. 1; విణ. 5. ఆవృత్త మధురాక్షరధ్వని: చూ, స్వరము. 2; జే. వి. (1) కిలుమంధము: చూ, వాసన; (2) ఓడ; కాశీ. 3, ఆ. 128; చూ, హోడము; (3) పండ్లెండుకూముల కొలదిగలపరిమాణవిశేషము. పర. 8, ఆ. 156; వై. వి. (4) = కలము. రేఖని: చూ, రేఖని.

కలమూడు. సం. వి. ఆ. పుం. దొంగ: చూ, ముచ్చి. 1.

కలయ. జే. దృ. అంతట. "క. కొలువు కలయంగుననివి." భార. ఉద్యో. 2. ఆ. 115:

చూ, పిమ్మట. (రూ-కలయంగ)

కలయంకి. జే. వి. ముప్పదెండుటకై కస్తూరి చందములానుగాల సుంధవస్తువులగులపి నల్లెడు నీరు: చూ, పేన్నీర్లు. (రూ- కలవడము- కలాపి) (పేన్నీర్లునునువి అపరిశుద్ధ వస్తువులను శుద్ధిచేయుటయందు వాడెవరు)

కలయంగ. జే. ద్ర: చూ, కలయ.

కలయంబు. ద్వ. ఆ. కి. (కలయక + పడు) కలయు. శై. 3, ఆ. 62. (స్వాధ్యముపడు): చూ, పొప్పించు.

కలయిక. జే. వి. సంకమము: చూ, సంకాగము. (రూ-కలియక-కలుగ.)

కలయు. జే. స. కి. 1. కామించు: చూ, కలయ; 2. కూడు. చూ, స. 2, ఆ. 54: చూ, పొప్పించు; ఆ. కి. 3. అనగివెనంగు: చూ, కేళగిలము 1.

కలయుమొలుకువ. ద్వ. వి. మల్లయుద్ధములాని విశేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

కలవము. సు. వి. ఆ. పుం. కిపోతిము: చూ, పావురము.

కలవా. వా. విఘాచి, వసునవిరేచనవ్యాధి: చూ, విఘాచిక.

కలరు. జే. వి. 1 కలిగినవారు. "పాడియు సత్యముంగలరుపాండుతనూజులు." భా. ఆం. 2. రంగు కలరూపు. ద్వ. వి. యాధాన్యము: చూ, సత్యము. 1.

కలలజము. సం. వి. ఆ. పుం. : చూ, సజ్జిక సము.

కలలజోద్భవము. సం. వి. ఆ. పుం. పాలము\*: చూ, మద్ది.

కలలము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. = కరువు: రూ-కలిలము. గర్భపిండము: చూ, పిండము; 2. జరాయువు: చూ, మంచి. 2.

కలవ. దే. వి. 1. రూ-కలవ-కల్యః చూ, పద్మము. 1; 2. కలయట: చూ, సంయోగము; 3. కలసిన యనుకయు సున్నమును; 4. కలుషములగు జలాదులు; విణ. 5. కలసినది: చూ, మిశ్రము. (ప్రకృతి-కలుష. పురుషోత్తమకవీయము)

కలవటకము. దే. వి. (కలపు + వటకము) నూపుపాడిలోగువానితో గలపి: వటకము. చిత్రాక్షము: చూ. సాదం. (1)

కలవడము. దే. వి: చూ, కలయంపి.

కలవడు. ద్వ. అ. కి. (కలపు + పడు) కలయు "కలవడిమాటల బిరియముల." రుక్మాం. 3. ఆ. 64: చూ, ప్రాపించు. (రూ- కలయ బడు-కలయు-కలియు - కలుగు - కల్లు - కలుపు) (పురు-క)

కలవరపడు. ద్వ. అ. కి. (కలవరము + పడు) కలవరపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కలవరపోవు. దే. అ. కి. (కలవరము + పోవు) —పై—

కలవరము. దే. వి. 1. కలవర: చూ. సంతాపము; 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము; 3. కలవరింత: చూ, స్వప్నము. 1. (రూ-కలవరింత-కలవరింపు-కలవలము - కలవరింత - కలువరింపు-కళవళము- పలవరింత.) (పురు-క)

కలవరించు. దే. అ. కి. మైచుణచిమాటాడు అచ్చ. ఆగ. కాం. 96.

కలవరింత. దే. వి. రూ-కలవరింత. కళా. 5. ఆ. 58: చూ, స్వప్నము 1. (రూ- పలవరింత.)

కలవరింపు. దే. వి —పై— (రూ- కలువరింపు.

కలవలము. దే. వి. —పై— (రూ-కలవరము.)

కలవాడు. దే. విణ. 1. ఆప్తం. "ఉ. కాంత నపుండు సర్వకురుసంతతికిలవాడు కాండె"

భాగ. ఉద్యో 2, ఆ. 164: చూ, స్నేహితుడు. 1; 2. ధనవంతుడు. "సీ. ఆగకూట కలాప మ్నాపే కలవానికేనర్న మే నిర్దేశ్య రునకు." నై. 4, ఆ. 68: చూ, సంపన్నుడు; 3. శత్రుడు. "వినుమాపనికల్లం బాండుపుత్రులె కలవారు." భాగ. ఉద్యో. 3. ఆ. 201: చూ, లావరి.

కలవాలము. సం. వి. అ. పుం.=కరవాలు, కత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

కలవింకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊరబిచ్చుక: చూ. పిచ్చుక; 2. కూకటిమూఁక: చూ. భృంగరాజము. 3.

కలశము. సం. వి. ఆ. పుం. న. ఈ. స్త్రీ. 1. ఘటము, కుండ: చూ, భాండము. 3; (రూ-కల సము-కలశ = నీళ్లకడవ) 2. అభిషేకము: చూ, వ్యంజకము. 1; ఆం. 3. సయంతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలానొకటి: చూ, సంయుక్తహస్తములు.

కలశరేఖ. ఆం. లక్షణాంగములలో నొకటి: చూ, లక్షణాంగములు.

కలశాబ్ధి సం. వి. ఇ. పుం. పాల్కడలి: చూ, సముద్రము.

కలశాబ్ధిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాలమున్నీటి కూతురు: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలశి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. కోలపాన్న\*: చూ, పుల్లిపర్తి; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3; మెరుగుజిలికాకు కుండ: చూ, భాండము. 3; 4. నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 3; 5. నక్కతో పాన్న\*: పుగలవిన్న.

కలశీకీర్తిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపాన్న\*: చూ, పుల్లిపర్తి.

కలశోదధి. సం. వి. ఇ. పుం పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

కలసము. సం. వి. అ. పుం. కుండ: చూ, భాండము. 3. మెరుగుజిలికాకు కుండ.

కలసి. సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. 1. కోలపొన్నః : పుష్పిపర్ణి; 2. మెరుగుజలికకు కుండఃచూ, భాండము. 8; 3. కుండఃచూ, భాండము. 8; 3. నీళ్ళకుండః చూ, భాండము. 3. కలసికొను. దే. అ. క్రి. రూ-కలిసికొనుః చూ, సంయుక్తమగు.

కలసిసుతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగస్త్యుఁ డనుమునిః చూ, ముని. 1; 2. వేలుపుటాడః : చూ, బృహస్పతి.

కలసోదధి. సం. వి. ఇ. పుం. పాలకిడలిః చూ, సముద్రము.

కలహంస. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాదంబము, ధూమ్రవర్ణములైన ముక్కు కాళ్ళు తెక్కులులహంస, మధురముగాఁబలుకుహంసఃచూ, హంస; 2. రాజహంస, ఎఱ్ఱని ముక్కు కాళ్ళు గల హంసః చూ, హంస; ("గాజహంసస్తు కాదంబే కలహంసే నృపోత్తమే. ౫౭. కలహం సస్తు కాదంబే రాజహంసే నృపోత్తమే." అని విశ్వకోశము); 3. రాజశ్రేష్ఠుఁడుః చూ, రాజు. 1; 4. కమలినీకలహంస వాటికయందు నాయకుడై చెప్పబడ్డ రాజుఃచూ, రాజు. 1. (రూ-కలహంసము)

కలహంసము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై —

కలహనాశనము. సం. వి. ఆ. పుం. నెమిలడుగుః : చూ, పూతికరజము.

కలహపియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గోరువంకఃచూ, కారిక.

కలహస్త్రియుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. నారదుఁడుః చూ, ముని. 1.

కలహము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. = కలన - కయ్యము. జగడముః చూ, యుద్ధము; పుం. 2. సమరముఃచూ, యుద్ధము; 3. కత్తియొఱుః చూ, ప్రత్యాకారము; 4. కట్టుటః చూ, బంధము. 1; 5. కోధః చూ, వెలుతురు. 1.

కలహశీలుఁడు. సం. వి. ఇ. కచ్చెపోతుః చూ, పేచీకోరు.

కలహంతరిత. అం. ముందుకోపముచేఁ బ్రియుని విడనాడి వెనుకపరితాపమునొందెడు నాయిక, నాయికలు ఎనమందుల్లో నొకఁలెః చూ, నాయికలు.

కలహశకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. నారదుఁడుః చూ, ముని. 1.

కలహించు. సం. ఆ. క్రి. జగడమాడుః చూ, వాటులాడు.

కలాంకురము. సం. వి. ఆ. పుం. బెల్గురుః చూ, సారసము.

కలాంకురుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. కంకుఁడుః : చూ, మూలజేవుఁడు.

కలాంతరము. సం. వి. ఆ. న. 1. వృద్ధిః చూ, వడ్డీ; 2. లాబముః చూ, లాభము. 1.

కలాంబిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వడ్డిబ్బిదుమః చూ, వృద్ధిజీవిక.

కలాకూలము. సం. వి. ఆ. న. విషముః : చూ, విషము. 1.

కలాకేళి. సం. వి. ఇ. పుం. మరుఁడుః చూ, మన్మథుఁడు.

కలాచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కాళంజి. తమ్మ పడినముః చూ, పాత్రము. 6.

కలాచిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తొట్టికట్టుః చూ, ముంగిలి. 2; 2. ఇంటికొనః చూ, ప్రకో వృము; 3. బుజీమతుడ.

కలాటీనము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏటిరింః చూ, వ్యాఘ్రాటుము.

కలాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జీర్విపండు; 2. కుక్కలమైపునముః చూ, సంయోగము.

కలాదుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగసారః : చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2. చేందమామః చూ, చంద్రుఁడు; 3. విద్యచెప్పినవాఁడుః చూ,

పంతులు. 1; 4. మాతులుడు: చూ, మేన  
మామ; 5. మేనమామకొడుకు: చూ, మేన  
బావ; 6. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుడు; 7. కఠిన  
చిత్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 8. మొండె  
పుగాము, రాహువు: చూ, రాహువు. 2;  
9. కేతుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2.  
కలానిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చేందురుడు:  
చూ, చంద్రుడు; 2. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు; 3. పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు.  
కలాసవాది. సం. వి. ఇ. పుం. 1. తుమ్మెద:  
చూ, భగ్గవరము; 2. చటకము: చూ,  
పిచ్చుక; 3. కయిజు: చూ, కాజు.  
కలాపకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వీనుగు  
మెడసంకెల: చూ, శృంఖలము. 2; 2. పం  
డ్రెండుపేటల హరము: చూ, భూషణము. 2;  
3. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.  
కలాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. చేందురుడు: చూ,  
చంద్రుడు.  
కలాపన. దే. వి. కలః: చూ, సంతాపము.  
కలాపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇరువదియైదు  
పేటలుగల శ్రీలయొడ్డాణము: చూ, భూష  
ణము. 2; 2. నెమలిపురి: చూ, పింఛము. 1;  
3. అమ్మలపాది: చూ, బాణము. 1; 4. తొ  
లిపు: చూ, భూషణము. 2; 5. గుంపు:  
చూ, సమాహము; 6. ఓంకారము: చూ,  
ప్రణవము; 7. చెడ్డపలుకు: చూ, చెడ్డమాట;  
8. మణిఖచితమగు ప్రదేశములేక తిన్నె;  
9. ఒడలు: చూ, శరీరము; 10. తెలివి: చూ,  
బుద్ధి; 11. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1;  
12. చేయుట; 13. నర్తనమునందు కెందు  
కాళ్ళతోను మూడుమారులు స్పృశ్యము  
చేయుట; 14. కళలలో భేదము; 15. వేద  
వాక్యము; 16. ఒకవిధమగు కాలము; దే. వి.  
(1) కలః: చూ, సంతాపము.

కలాపి. సం. వి. న్. పుం. 1. నెమలి: చూ,  
మయూరము; 2. జివ్వి \*: చూ, ప్లక్షము;  
దే. వి. (1) రూ- కలయంపి. ఆం, భా. ద్వి.  
పు. 28: చూ, వేన్నీళ్ళు.  
కలాపిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రాతిరి: చూ,  
రాత్రి; 2. నాగరముస్త \*: చూ, తృణము. 1.  
కలాపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కంసారి:  
చూ, స్వర్ణకారడు; 2. చేందురుడు: చూ,  
చంద్రుడు; 3. ఇనుడు: చూ, నూర్పుడు;  
విణ. 4. వాగ్నినెడువాడు: చూ, శిల్పి.  
కలాపూర్ణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేందమామ:  
చూ, చంద్రుడు.  
కలాపాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. వీరపాదాస్య  
ము: చూ, ధాన్యము.  
కలాభక్తు. సం. వి. త్. పుం. చేందమామ:  
చూ, చంద్రుడు.  
కలామకము. సం. వి. ఆ. పుం. కలమధాన్యము:  
చూ, ధాన్యము.  
కలాయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గండదూర్వ \*:  
చూ, తృణము. 1.  
కలాయకము. సం. వి. ఆ. పుం. లంకలనెడువడ్లు:  
చూ, ధాన్యము.  
కలాయనము. సం. వి. ఆ. పుం. బేరము: చూ,  
వర్తకము.  
కలాయనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నట్టువుడు:  
చూ, నర్తకుడు.  
కలాయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుండ్రని సెన  
గలు: చూ, సెనగలు (బోడ సెనగలనివాడుక);  
2. లంకలనెడువడ్లు: చూ, ధాన్యము.  
కలాయి. హిం. పాత్రిలకు తగరముపూయుట.  
కలాలాపము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెద: చూ,  
భగ్గవరము.  
కలాలి. హిం. వి. కల్లుసారాయలమ్మవాడు.

కలావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుంబురవీణ: మా, వీణ. (తుంబురను గంధర్వనివీణ) (రూ-కళావతి); 2. కళలనుదెలిసినయాడుది, రూ-కళావతి: మా, స్త్రీ; అం. 8. తాళా ధ్యాయప్రకరణములోని తతవాద్యములుఇరువ దింటిలో నొకటి: మా, తతవాద్యములు.

కలాలుఖానా. హిం. వి. కల్లుసారాయలమ్మ దుకాణము.

కలావరు. అం. వి. 1. (రూ- కళావరు.) పీఠాట లోని నలుపు గుఱుతుల కాకితిము. 2. నా సాధరణము: మా, భూషణము. 2.

కలావాదము. అం. శివసాక్షిత్వములగు చతుష్పతి తంత్రములలోనొకటి: మా, తంత్రములు.

కలావికము. సం. వి. ఆ. పుం. కొడి: మా, పుంజి.

కలావికలము. సం. వి. ఆ. పుం. పటకము: మా, పిచ్చిక.

కలాసకము. సం. వి. ఆ. పుం. సగునాలుగిం ములుగల సర్పసభేదము: మా, నాటకము. 1. (తె. స:— కలాసికి)

కలాసము. దే. వి. కుమ్మరి కుండలచేయు సాధ నము.

కలాసి. హిం. వి. ఓడమీదిపనివాడు. (రూ- కళాసి. తెనుగు: వాడుక)

కలాసికి. వై. వి.=కలాసకము: మా, నాటకము 1. కలాహకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాహళియను వాద్యము, నగిరి: మా, వీణ.

కలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కయ్యము : మా, యుద్ధము; 2. జిగడము: మా, యుద్ధము; 3. కలియుగము. 4, 32,000 వత్స రములకాలము: మా, యుగములు. (మా, ఉగము. 2.); 4. ఈశ్వోయిన కౌలుగల వాడు: మా, పండుపు; 5. శూరుడు: మా, హంపీరుడు. 2; 6. తాండె \*: మా, విభీత కము; ఇ. స్త్రీ. 7. కల్లము: మా, వాగ;

8. నీలి \*: మా, రంజని; 9. శ్రుష్టింతుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: మా, మొగ్గ. 1; దే. వి. (1) కడుగు: మా, శుక్తము. 1; (2) పులియఁ బెట్టిన : కడుగునీరు: మా, శుక్తము. 1.

కలింగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దపీఱుడులు గల యాడుది : మా, స్త్రీ.

కలింగకము. సం. వి. ఆ. పుం. కొడిసెకాయ: మా, వత్సకము. (ఇంద్రియవము)

కలింగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొడిసె \*: మా, వత్సకము; 2. కర్కాశుకము \*: మా, పుచ్చి; 3. కుంకటిమూల: మా, భృంగరా జము. 3; 4. నెమిలడుగు \*: మా, భూతిక గజము; 5. కలింగదేశము: మా, దేశము; 6. కొడిసెకాయ: మా, వత్సకము. (ఇంద్రి యవము); 7. కొండ: మా, పర్వతము; 8. చ క్కందనము: మా, సౌందర్యము.

కలింగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొడిసెకాయ: మా, వత్సకము. (ఇంద్రియవము)

కలింగుడు. సం. వి. 1. నేర్పరి: మా, సమ స్థుడు; పుం. 2. వాయులింగము అనగా శ్రీకాళహస్తీశుడు. (అని వాడుక)

కలింజకము. సం. వి. ఆ. పుం. కటము: మా, చూప. (రూ-కలింజకము)

కలింజము. సం. వి. ఆ. పుం. మంగలిపల్లె: మా, దేశము.

కలింజము. సం. వి. ఆ. పుం. కటము : మా, చూప.

కలిందకన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునానది: మా, నది.

కలిందజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—

కలిందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాండె \*: విభీతకము; పా. 2. కలిందమునుకొండ: మా, పర్వతము.



కలిందుడు. సం. వి. అ. పుం. నూరుడు: చూ,  
నూర్పుడు.

కలిక. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. 1 = కల్లము:  
చూ, వాగె; 2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ-1.

కలికము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొంక: చూ,  
బకము, కే. వి. (1) కైత్యనివారణార్థము  
కంటికి వేసెడు చుండు.

కలికారకము. సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు \*:  
చూ, పూలికరజము.

కలికారకుడు. సం. వి. అ. పుం. నారదుడు:  
చూ, ముని. 1.

కలికారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కూకటి  
మూగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 2. కావ్య  
కమను పక్షి: చూ, పీతచుస్తకము; 3. నెమి  
లడుగు \*: చూ, పూలికరజము.

కలికారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపవిష భేదము\*:  
చూ, విష.

కలికాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలికాలియును తరి  
గొట్ట \*: చూ, హలిని.

కలికి. కే. వి. 1. రూ- కల్కి, ఆడుది: చూ,  
స్త్రీ; 2. రూ- కల్కి. మనోజ్ఞురాలగు  
ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 3. కొంతలకూకె:  
చూ, అొక్క. 1; 4. మనోజ్ఞము; ఉ. హరి.  
3, ఆ. 147: చూ, సౌందర్యము.

కలికోర్కలిక. పా. కావ్యలక్షణములలోని త్వుద్ర  
ప్రబంధమును తెలుపునది: చూ, త్వుద్ర  
ప్రబంధము.

కలిగించు. కే. స. కృ. 1. కలుగజేయు: చూ,  
సృజించు; 2. లేనిది కలుగజేయు: చూ,  
సృజించు.

కలిగించుట. కే. వి: చూ, పుట్టించుట.

కలిగొట్టు. కే. వి. పాటల \*: చూ, సాలి. 2.

కలితము. కే. వి. నేర్పు. భార. విరా. 4, ఆ. కలిమారకము. సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు \*:  
చూ, పూలికరజము. (రూ-కలికారకము)

కలితము. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. 1. కల్పము:  
చూ, వాగె; విణ. 2. ఎఱుంగబడినది: చూ.  
విదితము. 1; 3. సౌందర్యము: చూ, ప్రాప్తము. 1.

కలితాంతము. (గీతాలంబనము) పా. ఒకానొక  
వృత్తము. ఇంగ్లీషు-కల్ప-పాదమునందు త,  
జ, జ, వ, గణములుగలదై ఎనిమిదవయింట్ల  
యతిగల ఏకాదశ ఛందస్సునందు బుట్టిన  
వృత్తము. ఉదా — “సామోద్భవవిశ్రిమ  
సంయుతమై. వేమాటుతబాలగ | విస్తృతమై,  
దామోదరదేవుక, ధల్వలుకన్, భూమింగలి  
తాంతము | పూర్ణమగున్.”

కలితాపసుడు. సం. వి. అ. పుం. = కలనతపసి.  
నారదుడు: చూ, ముని. 1.

కలితి, కల్తి. హిం మిశ్రితము, స్వచ్ఛముకానిది.

కలితుడు. సం. విణ. 1 ఆప్తుడు: చూ, స్నే  
హితుడు. 1; 2. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుడు;  
3. మీటము: చూ, బంగువు.

కలిదైవత్య. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పదునాలుగవ తిథి,  
చతుర్దశి: చూ, తిథి 1.

కలియ్యము. సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర \*:  
చూ, విభీతకము.

కలివాకాంశము. పా. వ్యవ్యంశములలోని 27-41  
అంశము (లు): చూ. వ్యవ్యంశములు.

కలిప్పియుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నార  
దుడు: చూ, ముని. 1; 2. కోరి: చూ,  
వాగ్రము.

కలిభుజకము. అం. శకములుఆటింటిలోనొకటి:  
చూ, శకములు.

కలినుము. కే. వి. నండు. “వ. అప్పుడచంపి  
తివ్రొలిచి గాలిగొనవైచిన కుక్క కలినుంబు  
గినుంగని.” భార. కాం. 8. ఆ. 285: చూ,  
మాంసము.

కలిమారకము. సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు \*:  
చూ, పూలికరజము. (రూ-కలికారకము)

కలిమాలకము. సం. వి. అ. పుం. మా. రూ. కలిమారకము  
కలిమాలకుడు. సం. వి. అ. పుం. ఎకిమిందు:

మా, ప్రభువు. 2.

కలిమాల్యము. సం. వి. అ. పుం. నెమిలకుగు \*:

మా, పూతికగజము.

కలిమి. దే. వి. రూ. కల్మి. 1. అతిశయము:

మా, హెచ్చు. 2; 2. సంపద. “క. కలిమి

యచుట్టలఁజేర్చును.” భార. కాం. 1, ఆ. 51:

మా, సంపత్తి. 1; 3. తాము : మా,

స్వాము. 1; 4. కలుగుట. “ఇట్టిమహిమ కలి

మికఁ గలమెయ్యది.” భార. ఆర. 4, ఆ.

189: మా, పుట్టించుట.

కలిమిచెలి. దే. వి. లచ్చి: మా, లక్ష్మి. 1.

కలిమిదండుగ. ద్వ. వి. నేనములేకున్ను భవమం

తునియొద్ద రాజు పుచ్చుకొనెను ఘనము.

కలిమిలేములు. లా. బెగాములు: మా, కిష్ట

సుఖములు. “కలిమిలేములు కావడికొండలు.”

కలిమోహనము. సం. వి. అ. పుం. పండ్లతోనిం

డిన మేడి \*: మా, మేడి.

కలియకట్టు. దే. అ. కి. 1. కలియకట్టిగా అంటు

గట్టు; 2. అంటుకట్టు: మా, తొక్కు. 3.

కలియఁబెట్టు. దే. స. కి. ఎనిమిదిము: మా,

ఎనుమీ, ఎనువు.

కలియిక. దే. వి: మా, రూ. కలయిక.

కలియకలాగులు. పా. ఒకానొక రతిబంధము:

మా, రతిబంధము.

కలియు. దే. స. కి. రూ. కలయు. పొందు:

మా, పొత్తించు. (కలుపు. కలుపుఁగోలు

ఇత్యాది సాధారణప్రయోగములంబట్టి ఇట్లు

ఇకారమధ్యముగాను వ్రాయఁబడియె.)

కలియుగము. అం. 1. యుగములు నాలుగింటిలో

నొకటి. మా, యుగములు. (మా, కలి. 3.)

పా. 2. కలియుగంబున భూపతనలన్ని మే

జన్మలన్ని మని కాత్రము చెప్పబున్నది.

ఈసమయమునుబట్టి జన్మలన్నియు కనిపెట్ట  
వలెను.

కలియుగవర్జ్యములు. అం. సముద్రయానము,

అన్యవర్గ స్త్రీనిఁ బెండ్లిచూచుట, పుత్రోత్పత్తి

మనుపక్రములయందుఁ బశువధము, కార్మి

ములయందు మాంసపరివ్రామము, వానప్రస్థ

సన్న్యాసములు, పెండ్లియైన పశుచంపకు

మఱలఁబెండ్లి చేయుట, సామేధాత్వమేధ గో

మేధములు, మహాప్రస్థానామసము. (8)

కలిలము. సం. వి. అ. న. 1. అందువాని రక్త

మును మగవానిరేతున్ను కలిసికముద్ద: మా,

రేతున్ను. 1; పుం. 2. గండ్రగొడ్డలి: మా,

ముద్దము; 3. పగత్రీ సంకసుము: మా,

సంయోగము; 4. ఎటులరానిది: మా,

హాస్యము; 5. చొరరానిది: మా, దుగ్ధము.

కలిన. సం. వి. అ. త్రీ. కళము: మా, వాగ.

కలివి. దే. వి. రూ. కలివె \*: మా, సానువున్న

ఫల. (ప్రకృతి. కలివిందా. పురుషోత్తమ కవీ

యము.)

కలివె. దే. వి. రూ. వై. (ప్రకృతి. కగ

మద్ద. పురుషోత్తమకవీయము)

కలివము. సం. వి. అ. పుం. పచ్చిగుడ్డుము: మా,

హయము.

కలీయము. సం. వి. అ. పుం. న. కల్లెము: మా,

వాగ.

కలు. దే. వి. రూ. కల్లు. 1. కల. లక్ష్మి. 2, అ.

56: మా, రాయి; 2. బండివక్రము. కాశి, 1,

అ. 77: మా, బండికల్లు: వై. వి. కి. చుధ్యము.

ఉ. హరి. 4, ఆ. 182. మా, సుర. 1; 4. మద్య

విశేషము: మా, సు. 1.

కలుఁగానుగు. దే. వి. (కలు + కానుగు) తా

యంతి. \*: మా, వార్షికము. 1. (రూ-

కలుఁగానుగు)

కలుగు. దే. వి. 1. బొక్క:చూ, గంధ్రము. 1;

2. గుమా. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 27: చూ.

గంధ్రము. 1; 3. గర్తము:చూ, రంధ్రము. 1.

(రూ-కల్లు)

కలు(గా)నుగు. దే. వి: చూ, రూ- కలు(గా)నుగు.

కలుగి. దే. వి. చెలువులోనగువాని నీర్మలపోవుటకు తాతితోగట్టిన మార్గము: చూ, మరిగొమ్మ.

కలుక్కు. దే. వి. నునను నొచ్చుటయందగు నను కరణము; సా. 3, ఆ. 50: చూ, హూహూ.

కలుక్కింత. దే. వి: చూ, కలు(గా)నుగు \*.

కలుగచ్చి. దే. వి. ఒకరకముగచ్చి \*: చూ, సోమరాజి.

కలుగానుగ దే. వి. తాతిగానుగ; రామా. 1, ఆ. 127: చూ, గానుగ. (నున్నపుగానుగ అని వాడుక)

కలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. ఒప్పించుగు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 185: చూ, గవళించు; 2. ఉండు. భార. ఆది. 2. ఆ. 110: చూ, వర్తించు; 3. కీపు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 59:చూ, పర్యాప్తముగు; 4. జన్మించు. భాగ. 9, స్కం: చూ, పుట్టు. 2; 5. కూడు. ఆని. 2, ఆ. 141: చూ, సరిపడు. 2; స. క్రి. 6. పొందు. భాగ. ఆర. 1, ఆ. 231: చూ, పొప్తించు. (రూ-కల్లు)

కలుగొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-కలిగొట్టు \*.

కలుచి. వై. వి. 1.=కలుమమ్. దోషము. భాగ. కాం. 4, ఆ. 183: చూ, పాపము; (రూ-కలుమి); 2. కలత: చూ, సంతాపము;

3. కొర్రధము: వై. 5, ఆ. 157:చూ, దోషము.

కలుచేపడు. వై. ఆ. క్రి. కలతపడు. లక్ష్మి. 5, ఆ. 4: చూ, సంక్షోభించు.

కలుజువ్వి. దే. వి: చూ, రూ- కలజువ్వి \*.

కలుపు. దే. వి. 1. దధి. "ఒల్పుఁబల్పులు పొడి కూర గుంపుకలుపున వడియంబులు." శకాం.

3, ఆ. 14: చూ, పెరుగు 1; 2. మిశ్రిదధి:

చూ, పెరుగు. 1. (రూ-కలపు); 3. పైరులోని కన్నులలోనగునది: చూ, అలుము; సుక్రి.

4. కూర్పు, కలియఁజేయు:చూ, సంధించు. 3.

కలుపుగోలు. దే. వి. (కలుపు + కోలు) రూ-కల్పుగోలు. అభేదము. "మ. పోగాడునురట్టి వారలకుఁ గల్పింగోలు వుట్టింప." చ.దోర్తి. 3, ఆ: చూ, బుజ్జింత. 1.

కలుపుగోలుతనము. ద్వ. వి. రూ-కల్పుగోలుతనము. అభివృద్ధిము; రామా. 5, ఆ. 184: చూ, బుజ్జింత. 1.

కల. సం. వి. 1 ఆపు. పడము: చూ, సంకల. 1; 2. జాతి: తరమున భాగ్యము భర్త. 1; 3. చూ, గర్భాధానము.

కలుబ. దే. వి: చూ, రూ-కలబంద \*.

కలుమంద. దే. వి. —వై.—

కలుము. వై. వి.= కల్మష. కలుమగంధము; ఆం, భా. పు. ధీ. 106: చూ, వాసన.

కలుముచ్చి. దే. వి. అంబేద:చూ, నిచ్చయో. జకుడు.

కలుములగరితలిడ్డ. ద్వ. వి. సిరిచోలి: చూ, మన్మథుడు.

కలుములచెలి. దే. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలువ. వై. వి. 1.= కైరవ. రూ- కల్వ. ఒకా నొకజలపుష్పము, ఉత్పలము. య. 5, ఆ. 104: చూ, పద్మము. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

కలువకంటి. ద్వ. వి.(కలువ + కన్ను) 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ; 2. కలువతేటలవంటి కన్నులు గల యాడుది: చూ, శ్రీ.

కలువడము. వై. వి. (కలువ + వడము) ఉత్ప  
వాదికాలములలో ధ్వజస్తంభములలోనువాని  
యందు వేలిలగట్టెడు బంగారు కలువపూ  
దండ, కళా. 2, ఆ. 9; రా. ఆ కాం. 52;  
భార. ఆది. 6, ఆ. 149: చూ, విశాఖము.

కలువము. దే. వి. రూ-కల్పము. మందునూలు  
తొయి: చూ, రాయి.

కలువరాయడు. వై. వి. చేందమామ: చూ,  
చంద్రుడు (ఇట్లు కలువతేరులోనగునవి.)

కలువరింత. దే. వి: చూ, రూ- కలవరింత.

కలువరింపు. దే. వి.—వై.—

కలువతొకట్టు. ద్వ. వి. కలబంధపుక్కరిణి:చూ,  
సగస్సు. 1.

కలువ తేరు. ద్వ. వి. 1. కలువపూతేరు: చూ.  
రూ- కల్వ తేరు; బ. 2. రూ- కల్వ తేరు.  
పిఱుదులమీఁది సఖక్షతము: చూ, సఖక్షత  
ము; బ. 8. కంటియందులేయు సఖక్షతము,  
రూ-కల్వ తేరు: చూ, సఖక్షతము.

కలువలగాయ. వై. వి. తమ్ములవిందు. “కలువల  
దాయ వండపుడొడవ.” అన్న. యు. కాం.  
79: చూ, సూర్యుడు. (ఇట్లు కలువలగాడు)

కలువల తేనితోడు. ద్వ. వి. లచ్చి:చూ, లక్ష్మి. 1.

కలువవిందు. ద్వ. వి. కుముదబాంధవుడు రామా.  
6, ఆ. 80: చూ, చంద్రుడు. (ఇట్లు కలు  
వచెలి)

కలుపు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ- కలుగు.  
(పుట్టుట.— “ఉ. నీవుగలవక నియతోన్న  
తిగాంచె దండియున్.” పసు. 5, ఆ. 15;  
పొందు.— “క. రాకపురేలచేసెడు, రా  
రానగుగలవల గలవరాం మేడక.” సా.  
2, ఆ. 128)

కలుపము. సం. వి. అ. స. 1.= కలుచే: చూ,  
పాపము; 2. భయానకరసము, సవరసములలో  
నొకటి: చూ, రసములు; పుం. 8. దున్నపోతు:

చూ, మహిషము; 4. కోపము: చూ, కోపము;  
5. పులికడుగు: చూ. శుక్తము. 1; 6. గాలి:  
చూ, వాయువు; 7. దుమ్ము: చూ. రేణువు. 1;  
8. నెల: చూ, మాసము. 1; విణ. 9. కలకం  
బాతినది: చూ, మలినము. 8; 10. పరించు  
నది: చూ, తొళము; 11. చిత్రివర్ణముకలది:  
చూ, వర్ణము. 6.

కలుసింపు. సం. ఆ. క్రి. కలకంబాణు. హరి.  
ఉ. 2, ఆ. 29; భాగ. విం. 2. ఆ. 48:  
చూ, సంక్షోభించు

కలుసుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గక్కనుడు:  
చూ, రాక్షసుడు. 1.

కలుసుగూగ. ద్వ. వి. (కలుసు + గూగ)  
అనుకు గావండికూగ. “కలుసు గూగులను  
బహువిధియ్యగలవల బంధి నొకలు వానవాలు  
నిన్ను.” వై. 8, ఆ. 50. (కలుగులు  
పుకూగ అనివాడుక): చూ, వ్యంజనము. 1.

కలోపకత. సం. మధ్యచుగ్రామీణి మూర్ఖములు  
వడింటిలో నొకటి: చూ, మధ్యచుగ్రామీణి  
మూర్ఖులు.

కల్కండ. దే. వి: చూ, రూ- కలకండ.

కల్కఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. కాడిమము \*:  
చూ, దానిమ్మ.

కల్కము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. కపటము:  
చూ, వ్యాజము. 1; 2. కలుచే:చూ, పాపము;  
3. నెయ్యనూనెలోనగు వానియందు అడుగున  
నిలిచినవడ్డి: చూ, మడ్డి. 2; 4. ఏరుగడము:  
చూ, మలము. 1; 5. మలసాహస్యము:చూ,  
మలము, 1; (గ్రావ్య, రేతస్సు, నెత్తురు,  
మెడడు, మూత్రము, విష్ట, గులిమి, చీమిడి,  
తెరుడ, కన్నీరు, పుసి, చెమటయనుపండ్లెం  
డువిధములయిన మలములు); 6. తాండె \*:  
చూ, విభీతకము.

కల్ప. సం. వి. ఇ. పుం. 1. తా. \* : చూ, ఋషిశకము; 2. దశావతారములలో నొకటి: చూ, అవతారములు. (రూ- కలికి); 3. వి. (1) రూ- కలికి. అడుది: చూ, శ్రీ; (2) రూ- కలికి. వనోజురాలగు అడుది: చూ, శ్రీ.

కల్ప. సం. వి. పాపాలముద్ద: చూ, పాపాత్ముడు.

కల్ప. రే. వి. 1: చూ, రూ-కలుగు. 1- 2- 3; అ. క్రి. 2: చూ, రూ- కలుగు. 1- 2- 3- 4- 5- 6.

కల్పేటు. రే. వి. కన్వియరేడి: చూ, మహాపక్షము. (అంధ్రపదపారిభాతము)

కల్పకము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లకుచ్చు \*: చూ, విటదిరము; 2. కల్పవృక్షము \*: చూ, వేలుపురజెట్టు; 3. కల్పకము: చూ, సిగము.

కల్పకవద్వల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అడవికాకర: చూ, సుషవి. 1.

కల్పకుడు. సం. వి. అ. పుం. నాపికుడు: చూ, మంగలి.

కల్పక్షయము. సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మప్రళయము, తుంగుడు: చూ, సంవత్సరము. 1 (బ్రహ్మదినప్రళయము)

కల్పన. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. అయిత్తముచేయుటకై యేనుగునకు గట్టిన నిడుత్రాడు; 2. కల్పించుట: చూ, రచన.

కల్పనము. సం. వి. అ. స. 1. కష్టి: చూ, సంగ్రహము. 2; 2. కల్పన: చూ, రచన; 3. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.

కల్పపాదపము. సం. వి. అ. పుం. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపురజెట్టు.

కల్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మప్రళయము, కల్పాంతము, తుంగుడు: చూ, సంవ

త్సము. 1; 2. దేవతరువు \*: చూ, వేలుపురజెట్టు; 3. పాడి: చూ, శత్రుము. 1; 4. బ్రహ్మదినము; 5. వేదాంగమైనవిధి: కథాప్రసంగము; 6. నియమసంగ్రంధము: చూ, శాస్త్రములు. 7. అవాంతరకల్పము: చూ, వికల్పము; 8. కల్పముకాని ధర్మము; 9. వేదాంగకల్పశాస్త్రము; 10. స్వావితధర్మమును వదలకుండుట: విణ. 11. కొంచెము తక్కువగానున్నది (నపుంసకలింగమును అగును); అం. 12. శాస్త్రములు అటెంటిలోనొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 13. వేదాంగములు అటెంటిలో నొకటి: చూ, వేదాంగములు; 14. విట్టలు పరు నాలుగింటిలోనొకటి: చూ, విద్యలు; 15. కల్పమనంగ కల్పించుడు = వేదములలో పుట్టియున్న దర్శనార్థమాసాది యాగములలో జేరియున్న క్రియాకు జేసితరువారే నేదియో ఆవరు సను బోధించెడిది యనుట. ఈకల్పనాత్రిములు నాలుగు వేదములకును వానిజేరిన ప్రతిశాఖకును ఒక్కొక్కసంగ్రంధమునా|| పుట్టియున్నట్లు కన్పట్టుచున్నవి. అమోలాగునన— ఒకయజుర్వేదమునకు కలిగియున్న నూటొక్కశాఖలలో కాలవశముచేత నచ్చి నన్ని నశింపగ నిప్పటిలో ఆపస్తంబ, బౌయన, సత్యాపాధ, జోభీయ, హిరణ్యకై వైపునసనూత్రిములని యాచునిలిచియున్న వీటిలో మొదటి రెంటిని వేదభాష్యములలో సాయణాచార్యులని నామాంతరముగల మాధవాచార్యులవారు ప్రధానములుగ నెంచి వీనితో సమన్వయముగ వేదార్థమును వివరించియున్నారు. ఆపస్తంబకల్ప నూత్రిమునకు 82 పన్నములు. బోధాయనకల్పనూత్రిమునకు 100 పన్నములు. వేదముకులియని పించుకొనును. దానియందు విధింపబడిన కర్మములు శౌరితములనిపించుకొనును. అవి

ప్రధానకర్మలు, తదంగకర్మలు అని రెండు విధములు. వాటివిధమును కల్పనూత్రిముల చేతఁ దెలిసి చేయించెడివారు ఋత్విక్కులు, క్రాతులు అనిపించుకొందురు. యజుర్వేద కల్పనూత్రిజ్ఞులు అధ్వర్యులనిపించుకొందురు. ఋగ్వేదకల్పనూత్రిజ్ఞులు హోత్రులు, సామ వేదకల్పనూత్రిజ్ఞులు ఉద్గాత్రులు. అధ్వర్యవేద కల్పనూత్రిజ్ఞులు ఆగమికులు అనిపించుకొందురు. ఇందులో కొన్ని గృహ్యనూత్రిములు, ధర్మపన్నములు అని వేఱువేఱుగా నున్నవి. వానిలో వివాహోపనయవాది వైది కాచారములుకొన్ని ఖిలకాళాశుక్రిసిద్ధములైన ధర్మములను విధింపఁబడెను. అగ్రంధములు స్మృతులనియును వానియందు విధింపఁబడిన కర్మములు స్మార్తములనియు వాడఁబడును. ఆపస్తంబకల్పనూత్రిమునకు ధూర్తస్వామికృతమైన భాష్యముకలదు. ఈలాగుననే ప్రతికల్పనూత్రిమునకును వేఱువేఱు భాష్యములను వ్యాఖ్యానములునుకలవు. ఆపస్తంబముచేసిన శ్రోతశాస్త్రములేమి గృహ్యమేమి యాచార్యుభిర్యకర్మలను గుఱించిఁజేకొని మఱియొకటికాదు. అనఁగా నాచార్యము మొదలుకొని అశ్వమేధాంతము క్రిగువులును, నిషేకాదికృతాంతములైన షోడశ కర్మములును చెప్పఁబడినవనట. అయితే ఆపస్తంబముని శుభమునుబోధించిన తననోటనకు భమును బోధింపనూధానములేనందున నందున గుఱించి తనశిష్యుఁడైన భరద్వాజమునిచేత చేయించెను. అనూత్రిములొక జెప్పఁబడినది యాచార్యుని ఔర్ధ్వజైహికము బ్రహ్మమేధసంస్కారమును అనిపించుకొనును. ఈ యజుర్వేదము జ్ఞులయముకు ముఖ్యమంత్రమై యున్నది. అనఁగా హోమములు మొదలైనవానికి నుపయోగించెడిది అనుట. అట్టి

హోమములనుకొనఁగల దేవతలను పేరు పేరువరుసల పిలుచుటకును పొగడుటకును నుపయోగించెడి మంత్రములు ఋత్విక్కులు, అవి కలదిఋత్విద్దము. ఒక దేవతను పొగఁ దెడి ఋత్విక్కులగుంపు ముతము=స్తోమము అనిపించుకొనును. ఈఋత్విక్కులలో మొదటివానినందుకొనివైదికములైన సప్తస్వరములతో పాడిన ఉద్గానము = అజే సామమనిపించుకొనును. ఋత్విద్దమున కాశ్వలాయన కల్పనూత్రిము ప్రసిద్ధము. సామవేదమునకు ఛాందోగ్య కల్పనూత్రిము ప్రసిద్ధము. ఈమూఁడు వేదములేకగ్రీవమై అన్నికాఖిలవారికి సమస్తక్రితువులును నడిపించుచుండును. అధ్వర్యవేదమైన యిమూఁటినిఁ జెందక ప్రత్యేకముగా శ్వేనయాగము మొదలైన అభిచారిక కర్మములనఁగా శత్రుసంహారము ప్రయోజనముగాఁగల జప హోమాదులనువానిని విధింపుచుండును. అందులో అధ్వర్యభద్రకాలిమొదలైన యుక్తి దేవతల ప్రార్థనలు బహుఋత్విక్కులయందుఁగలిగియుండును. అనుంత్రములకు ఆకర్షణము, స్తంభనము, మారణము, మోహనము, వశీకరణము, ఉచ్చాటనము అనెడు మఱియొకములు మొదలైనవాటిని బోధించుటకై దూర్వాసకల్పనూత్రిము మొదలైనవికలవు. అది యాచార్యులంత్రకాస్త్రము=అగమకాస్త్రమని పించుకొనును: (చూ, ఉపవిద్యలు)

కల్పవృక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోరినవస్తువు లనిచ్చెడు దేవవృక్షసామాన్యము\*: చూ, వేలు పుఁజెట్టు; అం. 2. కల్పవృక్షములయిదింటిలోనొకటి: చూ, కల్పవృక్షములు; ౩. మహాదానములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

కల్పవృక్షములు. అం. మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము, శ్రీ

కల్పనూత్రిములు. పా. (అగ్ని చైత్య నూత్రి) బోధాయనాది తొమ్మిది నూత్రిములు.—

1 బోధాయనము, 2 అపస్తంబము, 3 సత్యా హాథము, 4 దాహ్యాయణము, 5 ఆగస్త్యము, 6 కాణ్డిల్యము, 7 ఆశ్వలాయనము, 8 శాంభ వీయము, 9 కాత్యాయనము.— ఇవి యోడ కసంస్కారాత్మకములై కర్మప్రతిపాదితమగు పూర్వకాండమును మాత్రము వచించుటచే నీనూత్రిములు పూర్వనూత్రిములు; వైఖాన సాది తొమ్మిది నూత్రిములు.— 1 వైఖా నసము, 2 శానకీయము, 3 భారద్వాజము. 4 అగ్ని చైత్యము, 5 జైమినీయము, 6 (చూ) వాఘాలము, 7 మాధ్యందినము, 8 కాణ్డిల్య ము, 9 కాషీతకము.— ఇవి నిషేకాద్యష్ట దశ సంస్కారాత్మకములై కర్మ ప్రతిపాదిత పూర్వకాణ్డిమును జ్ఞానప్రతిపాదితమగు అప రకాణ్డిమును వచించుటచే నీనూత్రిములు అపర నూత్రిములు. (చూ, అపస్తంబము అచ్చుల అనుబంధములలో) ఈనూత్రానుష్ఠాత లందఱును బ్రాహ్మణులే. ఇందొకరికంటె మఱియొకరు శ్రేష్ఠులనిగాని తక్కువవారని గాని చెప్పట మహాఘోషుల దూషించుట యగును.

కల్పాంతము. సం. వి. అ. పుం. ప్రళయము, తుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1.

కల్పించు. సం. స. క్రి. 1. కలిగించు: చూ, సృజించు; 2. రచించు: చూ, విరచించు.

కల్పితము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిర్మించిన యేనుఁగు: చూ, హస్తీ; విణ. 2. రచించిన బడి: చూ, విరచితము.

కల్పవము. సం. వి. అ. పుం. 1. కసటు: చూ, పాపము; 2. చూ, హస్తపుష్పము; పుం. 3. కానొక సరకము: చూ, సరకములు; 4. నలుపు:

చూ, వర్ణము. 6; విణ. 5. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 6. కలకఁబాటినది: చూ, మలినము. 8.

కల్మాసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాండాను: చూ, హడపము. 1. (చూ, పాత్రము. 6.)

కల్మావకంఠు: కు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కుంటి: చూ, కివుఁడు.

కల్మావపానుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇత్యోక్త వంశీయుఁడగు ఆయోధ్యాధిపతి, సౌదాసు, డనురాజు: చూ, రాజు. 1.

కల్మావము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రీవర్ణ ము: చూ, వర్ణము. 6; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము 6; 3. అలచేందలు: చూ, రాజ మామము; 4. క సటు: చూ, పాపము; 5. కోపము: చూ, రోషము; 6. నలుపెక్కు వగాఁగల తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 7. చిత్రీవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 8. నలుపెక్కువగాఁగల తెలుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6; 9. నలుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

కల్మాషి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఎచ్చెనలుపు గల తెల్లని వస్తువు; 2. కల్మాషీనది: చూ, నది; 3. యోనిమూలము: చూ, భగము. 12; 4. గుడము: చూ, ముడ్డి.

కల్మాషుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గక్కనుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కల్మి. డి. వి: చూ, రూ- కలిమి.

కల్మ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, శ్రీ; 2. కల్లు: చూ, కుర. 1; 3. మంచిమాట: చూ, హితవచనము; 4. కరక #: చూ, హరి త్త.

కల్మము. సం. వి. అ. న. 1. వేకువ: చూ, వేగు జొము, 2. కల్లు: చూ, కుర. 1; 3. ప్రధా నము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; విణ. 4. ఏడమూ టుఁడు: చూ, చెదిరిమూఁగు; 5. ఉపాయము

కలది. (మాట): చూ, హితవచనము; 6. శుభ మైనది. (మాట): చూ, హితవచనము; 7. గోగ ములేనిది: చూ, వార్తము. 8; 8. సంపాదిం పఁబడినది: చూ, సంపాదితము; 9. తరుణమునఁ దగినది: చూ-కాల్పము.

కల్పజగ్ది. సం. వి. ఇ. శ్రీ కల్పవర్తము: చూ, ప్రాతగోభజనము:

కల్పత్వము. సం. వి. ఆ. న. గోగములేమి: అనామయము, ఆరోగ్యము.

కల్పపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కట్టిలి: చూ, సురాజీవి.

కల్పవర్తము. సం. వి. ఆ. పుం. కల్పజగ్ది: చూ, ప్రాతగోభజనము.

కల్్యాణ. అం. పుత్రములలో నొకటి: చూ, పుత్రిములు.

కల్్యాణగోత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గంగానది: చూ, నది.

కల్్యాణగోత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేరువు: చూ, పర్వతము; 2. అర్క-పర్ణము \*: చూ, శ్రేణు; 3. మంచిదారి: చూ, సన్మార్గము.

కల్్యాణజీవము. సం. వి. ఆ. పుం. మనూష్యము: విలతలగడ: చూ, లోడు.

కల్్యాణము. సం. వి. ఆ. న. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. చొక్కపుబంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. బుద్ధి, వృద్ధియను ఓషధి: ద్రావ్యాంగము: చూ, వృద్ధి; 4. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 5. అక్షయము: చూ, కాశ్వతము; విణ. 6. మంగళకరమైనది: చూ, శుభము. 1.

కల్యాణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2; 4. కారు మినుము: చూ, మినుము; 5. ఆవు: చూ, ధేనువు.

కల్యాణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మణిపిల: చూ, రాయి.

కల్యాణిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బల \*: చూ, ముత్తవపులగము; విణ. 2. కల్యాణ విశిష్ట మైనది.

కల్యాపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కల్పము వాడు: చూ, సురాజీవి.

కల్యాచు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దక్షుడు, నవ బ్రహ్మలలో నొకబ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. విగతశోకుడు: చూ, వార్తడు; 3. నేర్వరి: చూ, సమర్థుడు; 4. మూఁగ వాడు: చూ, మూఁగ. 3; 5. చెవిటి: చూ, బధిరుడు.

కల్ల. జే. వి. 1. పరుషవచనము; పర. 3. ఆ. 297: చూ, పరుషము. 2; 2. అసత్యవచన ము; కళా. 8, ఆ. 246: చూ, వితథము; 3. తప్పు; సా. 2, ఆ. 251: చూ, నేనము; 4. మోసము; అచ్చ. యు, కాం. 116: చూ, వంచన; 5. తోటలోనగువాని వెలుగు. “వెలికల్లైతురా వేల్పులకుడుపువో.” ఉ. హరి. 4, ఆ. 308: చూ, ప్రాచీనము. 1; విణ. 6. అసత్యము: చూ, వితథము; 7. పరుషము: చూ, పరుషము. 2.

కల్లంగడి. ద్వ. వి. సారాశాట్ట: చూ, గృహము. 1.

కల్లంబ. అం. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు. (చూ-కల్లము.) కల్లడు. సం. విణ. చెవిటి: చూ, బధిరుడు. కల్లజీగడము. ద్వ. వి. అభ్యాభ్యాసము: చూ, యుద్ధము.

కల్లరము. జే. వి. 1. చెడ్డనడక; కాశి. 4, ఆ. 90: చూ, తప్పునడక; 2. మోసము; భాగ. 6, స్కం. 5: చూ, వంచన.

కల్లత్వము. సం. వి. ఆ. న. స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2; 2. చెవుడు: చూ, పెద్దవిన్నపము



కల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లమాటు: చూ, విలభము; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6;

అం. 8: చూ, రూ-కల్లంబు; దే. వి (1)రూ-కల్లము: చూ, ఖలము. 4.

కల్లరి. దే. విణ. (కల్ల + అరి.) 1. రూ-కల్లరీడు.

అసత్యము పలుకువాడు: చూ, ముఖకుడు;

2. కప్పుచేసినవాడు; సా. 2, ఆ. 278: చూ,

జాంకులాడు; 3. మోసగాడు; అచ్చ.

అర, కాం. 86: చూ, వంచకుడు; 4. దుష్టుడు (లేక) దుష్టురాలు; అచ్చ.

బాల, కాం. 86: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కల్లరీడు. దే. విణ. (కల్లరి + ఈడు) - పై-

(స్వార్థమున ఈడు.)

కల్లరూపి. దే. వి. మత్స్యవిశేషము; హంస. 4,

ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.

కల్లాన. వా. కల్లమీడి ఆన: చూ, సరకము. 4.

కల్లి. దే. వి. పోటు లోనగువాని వెలుగు:

చూ, ప్రాచీనము. 1. (బాలచంద్రోదయము.)

కల్లు. దే. వి. 1. కన్ను; భిల్లా. 1, ఆ: చూ,

నేత్రము; 2. కిల; వై. 8, ఆ. 152: చూ,

రాయి; 3. బండిచక్రము; భార. కర్ణ. 3,

ఆ. 842: చూ, బండికల్లు; వై. వి. = కల్యా.

4. మద్యము; భార. విరా. 2, ఆ. 98: చూ,

సుర. 1; 5. మద్యవిశేషము; రా. అ. కాం:

చూ, సుర. 1; రూ-కలు. 2-3-4-5.

కల్లుకుండ. ద్వ. వి. గంజ: చూ, భాండము. 8.

కల్లుగిన్నె. ద్వ. వి. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె, సర

కము: చూ, సుర. 2.

కల్లులేట. ద్వ. వి. కల్లుపై లేచినలేట: చూ,

సురానుండము.

కల్లుతాగిగుట. ద్వ. వి: చూ, సరకము. 2.

కల్లుపాక. ద్వ. వి. కల్లుగల ఇల్లు: చూ,

గృహము. 1.

కల్లుపెంటు. ద్వ. వి. కల్లుమైడువోటు: చూ, శుండ. (క. ర.)

కల్లువడు. ద్వ. అ. కి. (కల్లు + వడు) మామ

వడు; స్వా. 5, ఆ. 19; భిల్లా. 2, ఆ: చూ,

స్తంభించు.

కల్లువడ్డన. ద్వ. వి. కల్లువడ్డింపు: చూ, సరకము. 5.

కల్లువడ్డింపు. ద్వ. వి. — పై —

కల్లువెల్లి. ద్వ. వి. కల్లుసంద్రము: చూ, సము

ద్రము.

కల్లుసంద్రము. ద్వ. వి. — పై. —

కల్లెలుక. దే. వి. (కల్లు + ఎలుక) పాలములలో

గలగులయందుండెడి యెలుక; స్వా. 4,

ఆ. 25: చూ. మూషికము.

కల్లేడు. దే. వి. ఒకానొకపక్షి; స్వా. 4,

ఆ. 58: చూ, పక్షి.

కల్లేలు. దే. వి. (కల్లు + ఎలు) వీరభద్రపర్వత

పాదములమున బాటెడి యొకనది; కాశీ. 8,

ఆ. 23: చూ, నది.

కల్లొలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దలొల: చూ,

వీ. 1 (రూ-ఉల్లొలము = పెద్దవాగులు);

2. ఆనందము: చూ, సంతోషము.

కల్లొలివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏలు: చూ, నది.

కల్లొలుడు. సం. విణ. పగవాడు: చూ,

కతువు. 1.

కల్వ. వై. వి = కైరవ: చూ, రూ-కలవ \*.

కల్వము. దే. వి: చూ, రూ-కలువము.

కల్వతేకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కలువతేకు.

కల్వలదొరదారి. ద్వ. వి. గౌరి: చూ, పాగ్వలి. 1.

కల్వారము. సం. వి. అ. న. సాగంధికము, ఇం

చుక యెలుపును వెలుపును గలిగి మిక్కిలి

పరిమళముగల కలువ \*: చూ, పద్మము. 1.

కవ. దే. వి. 1. చీత. రూ-కవలి. “చీక్కవకవ.”

చూ, సంగడి. 5; 2. యుగళము. “కన్న

గవయో: చూ. సం.డి. రే. (రెండ్రములు నొకటిగానే చెప్పుచున్నారు.)  
 కవకము. సం.వి.అ. పుం.ముద్ద: చూ, సాపాటు.  
 కవకన. దే. వి. 1. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; కై. 6, అ. 116: చూ, హూహూ; 2. పలుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: ఉ. రా. 7, అ. 288: చూ, హూహూ; 3. వ్రాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; నళ. 3, భా. 971: చూ, హూహూ.  
 కవచపత్రము. సం. వి. అ. న. బుజిపత్తిరి \*: చూ, భూర్జము.  
 కవచము. సం. వి. అ. పుం. 1. బొందలము: చూ, బొందడము; 2. తప్పెట, పటహము, ధవణము: చూ, వీణె; 3. కలపెవ్వి \*: చూ, ప్లక్షుము; 4. పర్వాటకము \*: చూ, తృణము. 1; పుం, శ్రీ. 5. అొమ్ము: చూ, వక్షుము; 6 ఆకు: చూ, పల్లము. 1: 7. రాత్రి వేలు కొనియుండుట: చూ, గోగారము; 8. సన్నాహము: చూ, యత్నము.  
 కవట. దే. వి. 1. నెద్దకొమ్మ; భాగ. విగా. 1, అ. 162: చూ, కాఖ 1; విణ. 2. లేత: చూ, సుకుమారము. “కవటాకు.” మొ.  
 కవటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కవాటము: చూ, తలుపు.  
 వడె. దే. వి. వాద్యవిశేషము; ఆం, భా. ప్ర. నాట్య. 128: చూ, వీణె. (రూ-కవిడి.)  
 వణకాడు. దే. విణ మల్లగమనము దెలిసిన వాడు; ఆం, భా. ద్వి. క్ష. 208.  
 కవణము. వై. వి.=భాదసమ్. గుట్టము మొదలగు వానియొక్క ఉలవలు లోనుగాగల భక్ష్యము; కై. 2, అ. 16: చూ, భిక్ష్యము. (రూ-కవళము.)  
 కవనము. సం. వి. అ. పుం.కవిత్వమును చెప్పుట. (కాడుక.)

కవను. దే. వి. కసవు; ఆం, భా. ద్వి. వ. 76: చూ, కృణము. 1.  
 కవపులుగు. దే. వి. జీక్ష్మపక్కి: చూ, చక్కవాకము. (ఆం. ప. చర. 31.)  
 కవపులుదాయ. దే. వి. చేంచురుడు: చూ, వండురుడు.  
 కవయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చొణచేప: చూ, మత్స్యము. 1.  
 కవయుట. దే. వి. 1. రతి; చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.  
 కవర. సం. వి. అ. శ్రీ. బర్హి \*: చూ, వాయింట్.  
 కవకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కారాగారబంధము: చూ, బంధనాలయుము; 2. శిఖ: చూ, సిగి.  
 కవరము సం.విణ. 1. శిఖ: చూ, సిగి; 2. కూడు కొన్నది: చూ, సంయుక్తము; 3. చెక్కబడినది: చూ, గుడితము; పుం. వి. 4. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.  
 కవరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కొప్పు: చూ, చేనలి.  
 కవరు. వా. వి 1. (వా)సినబాబును ఉంచెడు కాగితపు సం.వి. (ఎవ్విలి); 2. వైకప్పు. కవర్గము. పా. “క ఖ గ ఘ గ” (వర్ణవిభాగ ప్రకరణము.—క ఖ గ ఘ గ-క వర్గము; చ ఛ జ ఝ ఞ-చ వర్గము; ట ఠ డ ఢ-ట వర్గము; త థ ద ధ న-త వర్గము; ప ఫ బ భ మ-ప వర్గము. ఈ 25 అక్షరములకు ‘స్వర్యము’ అని పేరు.):చూ, స్వర్యములు.  
 కవలలు. దే. వి. బ. పాచికలు; ఆము. 1, అ. 59: చూ, పాచిక.  
 కవలకాయ. దే. వి: చూ, అమడకాయ.  
 కవలవారు. దే. వి. అమడలు: చూ, యమళ శిశువులు.

కవలి. జే. వి. జీత: చూ, సం.డి. 5. (అంధ) పద పారిజాతము.)

కవలు. జే. వి. 1. కుశలపులు, శ్రీరామపుత్రులు; ఉ.రా. 7, ఆ. 164: చూ, యమశశిపులు; 2. సకులసహజీవులు; భాగ. భీష్మ 1, ఆ. 109; అంధిపద పారిజాతము: చూ, యమశశిపులు; 3. కవలిడ్డలు: చూ, యమశశిపులు; 4. వేదాదిపతనమునందు గొంత సామ్యముచే నొకటి విడబడి మఱియొకటివచ్చి కలయుట. “సీ. ఎడనెడను గవల్లె దడబడకుండ గుఱుకులు మడిబానుకొలిపి నిలిపి.”

క.కా. 4, ఆ. 41.

కవలుకొను. జే. ఆ. కి. వేదాదిపతనమునందు గొంత సామ్యముచే నొకటి విడబడి మఱియొకటి వచ్చి కలయు. “ఎ. గీ. కవలజాని వేదపతనంబు కవలుకొనియె.” విక. 4, ఆ. 50: కవలువోపు.

కవలువోపు. జే. ఆ. కి. (కవలు + పోపు) —పై— “గీ. కవలువోకుండ బుక్కుడో కలువకంటి.” పాండు. 2, ఆ. 19.

కవళము. సం. వి. ఆ. పుం. కవళము, ముద్ద: చూ, సాపాటు.

కవసము సం. వి. ఆ. పుం. కవసము: చూ, బొందడము.

కవాటము. సం. వి. ఆ. పుం. న. ఈ. శ్రీ: చూ, తలుపు. (రూ-కపాటము.)

కవాటవక్రిము. సం. వి. ఆ. న. వృక్షభేదము: చూ, వృక్షము

కవాటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తలుపు.

కవాడము. అర. వి. ఎడ్డులుమాయు బరువు.

కవాతు. హిం. వి. దండువారు చేయు సాధకము, కసరతు. (డిల్లు.)

కవారము. సం. వి. ఆ. న. తామర\*: చూ, మద్దము. 1.

కవి. సం. వి. ఇ. పుం. 1=కయి. కావ్యకర్త: చూ, మాటలల్లువాడు; 2. కుక్రుడు: చూ, రామావు. 2; 3. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1; 4. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; పుం, విణ. ఇ. 5. పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు; ఇ. శ్రీ. 6. (గుఱ్ఱము) కల్లెము: చూ, వాగె.

కవించు. జే. స. క్రి. రూ-కవియించు; భాగ. 9, స్కం. 102: చూ, వ్యాపించు.

కవిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కల్లెము: చూ, వాగె; 2. చొరచేప: చూ, మత్స్యము. 1; 3. కేవికాపుష్పము \*: చూ, వృక్షము.

కవికంతభూషణము. పా. ఒకానొక వృత్తము.

ఈ వృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు స, జ, స, స, స, జ, గ ములతో గూడి తొమ్మిది చూ, పక్షి. అంగల పందొమ్మిదవ ఛందము.

వి. (కల్లు + పలు) పు. ఉదా.— “నవరత్నమున నెడనెడనాసజగంబులక

గవుల కవికంతభూషణము - గారవియించురు మాటిమాటికి నగ్రవణిల్లు కబ్బమున - నందకపాణి నువ్వెందరుక్కిణి ధవులకుఁ ధానుధల - దత్సరులైన మహాత్ములట్లుగా.” అప్ప. 244 పారట: చూ, వృత్తము. 1.

కవికర్తసాయనము. పా. ఈ గ్రంథకర్త సంకుసాల నృసింహకవి. (16 శతాబ్ది.)

కవికల్పచూచుము. అం. ఈ గ్రంథకర్త ఓపడేవుడు: చూ, కావ్యవాటకములు.

కవికల్పితచరిత్ర. పా. ప్రబంధము.

కవిచక్ర చందోదయము. పా. ఈ గ్రంథకర్త అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి (19 శతాబ్ది.)

కవిచేయు. జే. ఆ. కి. 1. కవియు; జై. :5 ఆ. 109: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్ను వేయు, చూ, దృష్టించు.

కవిజనచక్ర చందోదయము. పా. ఈ గ్రంథకర్త నారపరాజు కాంత్కవి.

కవిజనరంజనము. పా. ఈగ్రంథకర్త అడిదము  
నూరకవి (18 శతాబ్ది)

కవిశ్రేష్ఠము. సం. వి. అ. పుం. వాల్మీకిముని:  
చూ, ముని. 1.

కవిడి. జే. వి. చర్మవాద్యవిశేషము: చూ, వీణా:  
కవిత్. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పాత్రము: చూ,  
పుస్తకము; యు. పుం. 2. కవి: చూ, మాట  
లల్లువాడు.

కవిశ్రయము. పా. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన:చూ,  
త్రయము. (చూ, కవులు)

కవిత్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కయితము:  
చూ, మాటలల్లుట; అం. 2. అవధానములు  
యెనిమిదింటిలో నొకటి:చూ, అవధానములు.

కవిత్వోగన. పా. ఛందస్సునకు సంబంధించినది.  
(ఆశు, గర్భ, బంధ, చిత్ర)కవిత్యములు:చూ,  
ఉపనిషదులు.

కవియము. సం. వి. అ. పుం, శ్రీ. కశ్యపము:  
చూ, వాగ.

కవియించు. జే. స. కి. రూ. కవించు: చూ,  
వ్యాపించు.

కవియు. జే. అ. కి. 1. పురు; భార. కర్ణ.  
2, అ. 281: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్న  
వేయు: చూ, దృష్టించు.

కవియువెంచు. జే. అ. కి. (కవియు + తెంచు)  
కవియు; భార. విరా. 5, అ. 192: చూ,  
వ్యాపించు; 2. కన్న వేయు:చూ దృష్టించు.

కవిరాజమనోరంజనము. పా. ఈగ్రంథకర్తకను  
పత్రి అబ్బయమాత్యుడు. (18 శతాబ్ది)

కవిరాజవిరాజితము. పా. ఒకానొక వృత్తము.  
ఈవృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు స,  
జ, జ, జ, జ, జ, జ, వ గణములుగలిగి  
ఎనిమిదింటుం బదునాలుగింట నిరువదింట యతు  
లుగల త్రయోవింశచ్చందస్సునందుద్భవించిన  
వృత్తము. ఉదా. — కలయగ నొక్కన,కా

రము నాఱుజ, కారములున్నము, గాటము  
గానలరిచోద్విర దాచలశైలము, రత్నివిరా  
మము, లందినర. గ్రథ కవిరాజ వి రాజితవృ  
త్తము. రాణజనార్దన గమ్యకథా. వరులగ  
వీతులు, వర్ణననీయగ, వ్రాసినజస్రము, వా  
విరిగ. అప్ప. 249. పుట.

కవిరామాయణుడు. సం. వి. అ. పుం. వాల్మీకి  
ముని: చూ, ముని. 1.

కవిరి. వై. వి. = ఖాదిగ. కాంచీ: చూ, గంగా  
దము (గ్రహణికి మంచిది)

కవిరియుండ. ద్వ. వి. కాంచీవడియము. — వై. —  
కవిల. వై. వి = కవిల. కవిలవర్ణము; భార.  
అది. 4, అ. 254: చూ, వర్ణము. 6.

కవినాసిక. సం. వి. అ. శ్రీ. వీణావిశేషము:  
చూ, వీణ.

కవలియ. జే. వి. ఘటింతి: నీలపటపువర్ణ పుస్త  
కము. లెక్కపుస్తకము. “నీడుకవలియ నీవా  
సిరిపి” పాండు. 5, అ. 52:చూ,పుస్తకము  
(రూ.కవిత)

కవిర. జే. వి. — వై. — “కవిరలోమన్న పృ  
కారంబు పృజ పాపపుణ్యమర్ చిత్రగుప్తం  
దులెలుప.” ఉ, రా. 8, అ. 318. (గంట  
ముతో వ్రాసిన తాటాకులపత్రి అనివాడుక)

కవివాల్మీకి. సం. వి. 9. పుం: చూ, కవిరామా  
యణుడు.

కవివేది. సం. విణ పండితుడు: చూ, విద్వాం  
సుడు.

కవీయము. సం. వి. అ. స. కశ్యపము: చూ, వాగ.

కవీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. = కయిశ్వరు  
డు. కవులలో శ్రేష్ఠుడు: చూ, మాటలల్లు  
వాడు; 2. అంచీ: చూ, హంస.

కవీశ్వరులు. అం. సభాసప్తాంగములలో నొకరు:  
చూ, సభాసప్తాంగములు. (చూ, అంగము. 9)

కవు. దే. వి. వృత్తియందు కాను శబ్దమునకు  
మీడివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.

“కవుదీగ.” మొ: రూ-కా.

కవుఁగిలి. వై. వి.= కోలః చూ, రూ-కాఁగిలి.

కవుఁగిలించు. వై. స. క్రి: చూ, రూ-కాఁగి  
లించు.

కవుఁగిలింత. వై. వి: చూ, రూ-కాఁగిలింత.

కవుఁగిలింపు. వై. వి. —వై.— (రూ-కాఁగి  
లింపు.)

కవుఁజే. వై. వి.= కపింజలః: చూ, రూ-కాఁజే.

కవుచు. దే. వి. 1. రూ-కాచు: చూ, మాంసము;

2. చేపమీడిపాలను: చూ, రూ-కాచు-  
కాయ.

కవుడు. వై. వి. 1.= కపటః. రూ-కాడు: చూ,  
వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ. వంచన.

కవును. దే. వి. 1. అవలగ్నము, రూ-కాను:  
చూ, మధ్యము. 1; 2. అకుచెప్పలు: చూ,  
పాడుక; 3. వింటినడుము. రూ-కాను: చూ,  
వింటినడుము.

కవున్నిలు. అం. ఆలోచన సభ

కవురు. దే. :. వర్ణాధిక్యము. రూ-కారు: చూ,  
వర్ణము. 6.

కవులు. దే. వి. 1. రూ-కాలు: పట్టాదీనికి ఎరురు  
ఒడంబడిక=కదపా (లేక) ముచ్చిలకా); అం.  
2. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన: చూ, త్రయము:  
(చూ, కవిత్రియము); 3. సభాంగములలోనాక  
రు: చూ, సభాంగములు.

కవేరకన్య. సం. వి. అ. శ్రీ. కావేరీనది: చూ,  
నది.

కవేరజ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కవేరరాజపుత్రిక:  
చూ, పుత్రిక 1; 2. కావేరీనది: చూ, నది:

కవేరుడు. సం. వి. అ. పుం. కవేరుడనురాజు:  
చూ, రాజు. 1.

కవేలము సం. వి. అ. న. కలవ #: చూ  
పద్మము. 1.

కవోష్ణము. సం. వి. అ. న. 1. ఇంచుకవేడి:  
చూ, మందోష్ణము; (చూ, వేడిమి) విణ. 2.  
ఇంచుకవేడిగలది: చూ, మిడి. 4. (చూ,  
వేడిమి.)

కవ్యము. సం. వి. అ. న. పితృదేవతలకియ్యదగిన  
యన్నము: చూ, సాదము. (1)

కవ్యవాలము. సం. వి. అ. పుం. పితృగణవిశే  
షము: చూ, యముడు.

కవ్యంపుమలతరిత్రాడు. ద్వ. వి. నాగుఁబాము;  
వేం, అం. తిర్య. 102: చూ, సర్పము.

కవ్యడ. వై. వి. (కవ + వడి)=సవ్యసాచి, కిరీటి;  
భార. ఆది. 6, అ. 82: చూ, విజయుడు. 1.  
(పురుషోత్తమఃవీయము)

కవ్యపుగొండ. ద్వ. వి. మంథాది; లక్ష్మీ. 3,  
అ. 35: చూ, పర్వతము. (ఇట్లుకవ్యపుమల)  
కవ్యపుమలదాల్పు. ద్వ. వి. వెన్నుడు; సాంబ.  
దేవ. 4: చూ, విష్ణువు. 1.

కవ్యము. దే. వి: చూ, మంథానము.

కవ్య. దే. స. క్రి. 1. కబళించు: చూ, మ్రింగు;  
2. అపహరించు: చూ, దొంగిలించు.

కవోష్ము. వా. వి. పల్లకిమోయువారి ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

కళ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1.=కక్కసము. గుఱ్ఱపు  
కొరడా: చూ, మనికోల. 2; 2. మాంసకో  
హిణి, ముగంధిద్రవ్యము యొక్క భేదము:  
చూ, రాజోర్హము.

కళము. సం. వి. అ. పుం. బూతపిల్లి: చూ  
మూరాలము.

కళాంకరుడు. సం. వి. అ. పుం. అశ్వశిక్షకుడు  
చూ, రేదంతుడు.

కళార్దుడు. సం. విణ. చేబుకు దెబ్బలకు తగిన  
వాడు: కళ్యుడు.

కళిపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. అన్నవస్త్రములు: చూ, కూడుగుడ్డ; 4. పజుపు; భాగ. 2, స్కం: చూ, శయ్య. 1. కళికరము. సం. వి. ఆ. పుం. జలకణము: చూ, నీరు. 1.

కళేరుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వెన్నెముక: చూ, శల్యము. 1.

కళేరుమధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చ్యవమను గ్రంథము: చూ, రాజార్హము.

కళేరుకము. సం. వి. ఆ. న. 1. కమ్మరేగు \*: చూ, రేగు; 2. కొట్టిగడ్డ \*: చూ, సుపుష్పము; 3. చతురశ్రకము \*: చూ, ముఖమెలగ.

కళేరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గజవిశేషము: చూ, హస్తీ; 2. నునురు: చూ, లలాటము; 3. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; 4. ముద్దె \*: చూ, తృణము. 1; 5. జంబూవీపముయొక్క భాగములోనగు నది; 6. బంగారము: చూ, లోహము. 1; 7. డొ. స్త్రీ. 7. తృణకందము: చూ, తృణము. 1.

కళ్యేలము. సం. వి. ఆ. న. 1. మూర్ఖ: చూ, గోగము. 1; పుం. 2. నిపాదగ్రామీయు, బోయ పల్లె: చూ, దేశము; వి. 3. రూ-కస్మలము. కలకలబాతినది: చూ, మలినము. 3. (తద్ధ= కనుమాలము)

కళ్యేరము. సం. వి. ఆ. పుం. కౌశ్యేరదేశము: చూ, దేశము.

కళ్యేరజన్మ. సం. వి. వ. న. కంఠమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

కళ్యపనందనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు.

కళ్యపము. సం. వి. ఆ. పుం. చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కళ్యపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కళ్యపముని: చూ, ముని. 1.

కళ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గుఱ్ఱము నడుము: చూ, హయము; 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; వి. 3. కళకుడగినది.

కళ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కళ్యుడు.

కవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దత్తునికూతులలో నొకరె; 2. పిన్నరేగడి దూలగొండి \*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కవణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఒరయిక: చూ, సీదనము; వి. 2. ఉడకనిది: అవశ్యము, ఆమము.

కవణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కులట: చూ, అంకులాడి; 2. కళ్యేము: చూ, వాగె.

కవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకగల్లు: చూ, నికవము; 2. కాణము: చూ, సాన.

కపాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చోయవగడు: చూ, నూయ్యడు; 2. అగ్ని: చూ, నిష్ప.

కపాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల \*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కపాయకృత్తు. సం. వి. ల్. పుం. ఎఱ్ఱలాద్దుగు: చూ, లాద్దుగు.

కపాయత్రైవిధము. సం. వి. ఆ. న. చేంద్ర \*: చూ, విభుదితము.

కపాయఫలము. సం. వి. ఆ. న. —వై—

కపాయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరు: చూ, రసము; 2. కసియము. కాచినసారము: అనుపానము, కసియము-రూ-కస్సెము. (మందు లోగూడ కేర్చి త్రుచ్చుకొనెడు రసమనికొందలు); 3. పూసికొనెడి చందనాది: చూ, సుగంధము; 4. చందనాచులపూత: చూ, పూత; 5. ఎఱుపు ఎక్కువకలిసిన తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 6. క్రముకము \*: చూ, పోక; 7. నిర్యాసము: చూ, చూనింక,

8. సారథము: చూ, పరిమళము. 1; 9. సరి గమపదనిస యను గీతము: చూ, స్వరము. 2;  
 10. బాధ: చూ, దుఃఖము; 11. విప్లవము: చూ, విపత్తు; విణ. 12 ఎట్టనిది: చూ, వర్ణము. 6;  
 18. వాసనగలది: చూ, వాసన.  
 కమాయయావనాళము. సం. వి. అ. పుం. తువ రయావనాళ ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.  
 కమాయి. సం. వి. న్. పుం. నింబము \*: చూ, వేము. (సాలమని కొందఱు.)  
 కమాయిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. నీరుదోమ: చూ, మశకము.  
 కషి. సం. విణ. బాధకుడు: చూ, హింసకుడు.  
 కషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పక్షిబాతి: చూ, పక్షి. (రూ-కషిక)  
 కషికుడు. సం. వి. అ. పుం. కన్నపుదొంగ: చూ, ముచ్చు. 1. (రూ-కషికుడు)  
 కషిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చెడ్డివారి నానాబ్రాలు: చూ, స్వర్ణక్షీరి.  
 కషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బిరగల్లు: చూ, నికషము; 2. పక్షిబాతి: చూ, పక్షి. (రూ-కషిక)  
 కషికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కషికుడు.  
 కషుడు. సం. వి. అ. పుం. సానపెట్టుట మొదలగు పనులచే జీవించెడు ఒకానొక బాతివాడు: చూ, సానలవాడు.  
 కషేరుక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-కషేరుక.  
 కషోపలము. సం. వి. అ. పుం. బిరగల్లు: చూ, నికషము.  
 కష్టకష్టము- సం. వి. అ. న. =కటకట, అయ్యయ్యో: చూ, సంతాపము. (పురు-కవీయము)  
 కష్టకొగకుడు. సం. విణ. కనుకుట్టు: చూ, హింసకుడు.  
 కష్టకారము. సం. వి. అ. పుం. కారపురము: చూ, సంసారము. 1.

కష్టకాలము. పా. ఆపత్కాలము.  
 కష్టపడు. మి. అ. కి. (కష్టము + పడు.)  
 1. దుఃఖపడు. (క.ర.): చూ, నొగులు; 2. శ్రద్ధతో పాటుపడు. (వాడుక)  
 కష్టము. సం. వి. అ. న. 1. నొగులు: చూ, దుఃఖము; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3. అడవి: చూ, వివినము; విణ. 4. దుఃఖము కలది: చూ, దుఃఖము; 5. పాపముగలది: చూ, పాపము. 1; 6. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.  
 కష్టములు. అం. ఇవి ఎనిమిది. — దేశాంతర గమనము, భార్యవియోగము, ఆపత్కాలమందు బంధుదర్శనము, ఉచ్చిష్టభక్షణము, శత్రు స్నేహము, పరాస్థిప్రతిక్షణము, భంగము, దారిద్ర్యము. (8)  
 కష్టసుఖములు. పా. వి. బ. కలిమిలేములు: (తె.ప):- అవుగాములు- రూ-బెగాములు, కలిమి లేములు.  
 కష్టసానము. సం. వి. అ. న. కష్టమును గలిగించుతావు, వారకము: చూ, సానము. 1.  
 కష్టాత్ముడు. సం. విణ: చూ, కడగండ్లమారి.  
 కసటు. వై. పి. 1. =కష్టదోసము; భార. ఆర. 6, అ. 307: చూ, పాపము. 1; 2. మాలిన్యము; స్వా. 2, అ. 55: చూ, మలినము.  
 కసపిస. దే. వి. మిక్కిలి నమలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.  
 కసమస. దే. వి. తొట్టుపాటు; విక. 8, అ. 87: చూ, సంభ్రమము.  
 కసము. సం. వి. అ. పుం. 1. బిరగల్లు: చూ, నికషము; వై. వి. 2. =కశా. కొరడా: చూ, మునికోల. 2.  
 కసరకు. హిం. వి. సాధకము: చూ, కవాకు.

కనరు. డే. వి. 1. ఝంఝు, వానగాలి; స్వా. 3.  
 ఆ. 9: చూ, వాయువు; 2. రూ-కనురు.  
 లజ్జ: చూ, సిగ్గు; 3. రూ-కనురు. కోపము; 4. రూ-  
 ఆము. 5, ఆ. 6: చూ, రోషము; 4. రూ-  
 కనురు. తిట్టు: చూ, కాపము. 1; 5. రూ-  
 కనురు, లాబము: చూ, లాభము; ఆ. క్రి.  
 6. రూ-కనురు. చలించు; భాగ. 7, స్కం: చూ, సలించు; స. క్రి. 7. రూ-కనురు.  
 కోపించు. "క. అంపదగువారి గసరుచు నంపి." స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, రోషించు.  
 కనవు. వై. వి. 1.=పూస. కవము: చూ, తృణము. 1; 2 ఇంటిపెంట: చూ, పెంట. 1.  
 కనవుగుప్ప. ద్వ. వి.(కనవు + గుప్ప.) 1. ఇంటి పెంట: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డివామి: చూ, మేటి.  
 కనవోత్పాటనము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వాసకము \*.  
 కసాయి. డే. వి. ఆఘాతుడు: చూ, సంహారకుడు.  
 కసి. డే. వి. 1. కోపము; "కసితీఱ గొట్టినది." చూ, రోషము; 2. దురద; వారి. ఉ. 7, ఆ. 22: చూ, విదర్శక; 3. కోరిక; వారిశ్చ. 8, భా. 890: చూ, వాంఛ; విణ. 4. వృత్తి యందు గసిడి శబ్దమునకు మీడివగము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కసికాటు" మొ.  
 కసింద. వై. వి.=కాసమర్దక. రూ-కాగకసింద. కసివెంద \*: చూ, బలుసు. (దీనియందు క్రిమి సంహారశక్తికలదు.) (దీనిభేదము తీరకసింద) కసిగాటు. డే. విణ. అయిష్టభక్షణము.  
 కసిడి. డే. విణ. అల్పము; పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, స్వల్పము.  
 కసిపువు. సం. వి. ఉ. పుం 1. అన్నము: చూ, పాదము. (1); 2. కలువ: చూ, వస్త్రము;

3. అన్నవస్త్రములు: చూ, కూడుగుడ్డ; 4. పఱపు: చూ, శయ్య. 1. (రూ-కశిపువు.) కసిమసగు. డే. ఆ క్రి. 1. చెంగలించు; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 189: చూ, విజృంభించు; స. క్రి. 2. ఖండించు; రామా. 5, ఆ. 208: చూ, నెలగు; 3. చేంపు. "క. అనురుల మామోపాయముల, గసిమసగంగ." రామా 4, ఆ. 8: చూ, సంహరించు.  
 కసిమసి. డే. వి. తొట్టుపాటు. "క. విశేషము చేయునోయని, కసిమసిబెగడొందు భూత గణము." భాగ. 7, స్కం. 456: చూ, సంభ్రమము. (రూ-కసిమస-కళవళము-కళవళ పాటు-కనుకని-కస్కని-కప్పగము.) (పు-క) కసిమిరి. డే. వి. దురద. "దానవుండైన నాకీదే చేతులు చేసితి కసిమిరింకెట్లోర్తుకా." ఉ, వారి. 5, ఆ. 19: చూ, విదర్శక. (రూ-కసి-నసిమిరి-నస-నుస.) (పురు-క) కసియము. వై. వి. 1.=క హయము. రూ-కసము. కస్యము: చూ, క హయము. 2; 2. రూ-కస్యము. నీటిఉంటులతావు: చూ, స్థానము. 1. కసివారు. డే. వి. సవారిమార్గము: రూ-అసివారు. కసివెంద. వై. వి.=కాసమర్దక. రూ-కసింద \*: చూ, బలుసు.  
 కసీదా, కసీదు. హిం. వి. వస్త్రముమీద పూలు బుట్టాలు కుట్టుట. (శ. ర.) కసీసము. వై. వి. 1, నలుపు: చూ, వర్ణము. 3; 2. నీలకలభాత వస్త్రము: చూ, వస్త్రము; వై. విణ. 3. నల్లనిది; ఆము. 4, ఆ. 10: చూ, వర్ణము. 6.  
 కసు. డే. విణ. వృత్తియందు గనురుశబ్దమునకు మీడివగము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "కసుగాయ." మొ.  
 కసుగండు. డే. వి. (కసురు + కండు) 1. నలుపు; మై. 1, ఆ: చూ, వర్ణము. 6



2. పసిపాప; పా. 8, అ. 88: చూ, కిశువు.  
(రూ-కందువు-కందు.) (పురు-క)  
కనుగందు. దే. అ. 89. మిక్కిలివాడు; వై. 4,  
అ. 84; భీ. 4, అ. 46.

కనుగందులు. దే. వి. బ. మిక్కిలి వాడుటలు;  
కళా. 4, అ. 108: చూ, వసివాళ్లు.

కనుగాయ. దే. వి. శేతకాయ: చూ, కలా  
టువు. 2.

కనుగు. దే. అ. 89. 1. నలగు. “ద్వి. విసిగిన  
గసిగిన పెడనిద్రావాంది, నుసలిన నుసలిన.”

హరిశ్చ. 2, భా. 1541: చూ, వీడితమగు;  
అం. వే. 2. నలగజేయు: చూ, నలచే;

2. బాధపెట్టు: నవ. 2, భా: చూ, బాధించు;  
4. నిర్మలమొనరించు: చూ, రుద్దు. 1.

కనుకుడు. సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మకొడుకు:  
చూ, కణాడు.

కనుకా. అన్య. దే. తాలూకాలోని ప్రధానపట్ట  
ణము: చూ, దేశము.

కనుమాలము. వై. విణ-కక్కలము. మలినము;  
కాశీ. 7, అ. 206; నిర్వ. 10, అ. 122.

(ఇక్కడ మలినమునగా పాపిష్ఠుని యర్థ  
ము); చూ, మలినము. (రూ-కనటు-చునటు-  
మనడు.) (పురు-క)

కనురు. దే. వి. 1. రూ-కనుగాయ. “వెంపె  
ననిన పండుకాయ కనురమియువైనను నేరి  
తించు.” రా. యు. కాం. (దీవికి స్పృత్తియం  
దంత్యనర్ణలోపమును శేత్ర యను నర్ణమును  
గలుగును. “కనుగందు, కనుగాయ, కను  
గాపు పూప వయసుమిటారి.” మొ.) చూ,  
కలాటువు. 2; 2: చూ, రూ-కనరు 2-8-  
4-5; అ. 89. 8: చూ, రూ-కనరు. 6;  
స. 89. 4: చూ, రూ-కనరు. 7.

కనూనుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నునికొడుకు:  
కపుక్కుడు.

కనెచేరులు. దే. వి. చొక్కాయబోడులు.  
కనెము. వై. వి. 1.=కచ్చ. రూ-కస్సెము,

నీళ్లు చిదచిదమనెడునీల: చూ, భూమి. 1;  
2.=క మాయ. రూ-కస్సెము. 2గరు: చూ,  
రసము.

కనేరుక. సం. వి. అ. శ్రీ. వెన్నెముక: చూ,  
కల్గము. 1.

కనేరువు. సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—  
కనేవకుడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్సితనేవకుడు:  
చూ, నేవకుడు. 1.

కనైంధవము. సం. వి. అ. పుం. నీటిగుట్టము:  
చూ, హయము.

కసోదగుడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్సితమైన  
సోదరుడు: చూ, సహోదరుడు.

\* కస్తీ. వై. వి. 1.=కవ్వు. వగ; ఉ. రా. 6.  
అ. 251: చూ, దుఃఖము; 2.=కవ్వు. అపద  
చూ, విపత్తు. (రూ-కనటు-కిసముస.)

కస్తూరి. వై. వి. 1.=కస్తూరి. జింకపొక్కిలి;  
కళా. సం. వి. అ. న. మృగమదము;  
2. కస్తూరి. చూ, సివరి. 2.

కస్తూరిపట్టియపు, వారక. వి. బ. 1. పుష్పవిశేషము.  
రూ-కస్తూరి పట్టెలు: చూ, సంధ్య; 2. ధాన్య  
విశేషము; భాను. 1, అ: చూ, ధాన్యము.  
(రూ-కస్తూరిపట్టెలు)

కస్తూరిపట్టెలు. వై. వి. బ. —వై.—  
కస్తూరిపసుపు. ద్వ. వి. గంధహరిద్ర: చూ,  
వర్ణము. 6.

కస్తూరిపిల్లి. వై. వి. పునుగుపిల్లి: చూ, మాఝాలము.  
కస్తూరిమళ్లచీర. దే. వి. శ్రీవస్త్ర విశేషము:  
చూ, వస్త్రము.

కస్తూరివీణియ. వై. వి. కస్తూరియుండెడి జింక  
బొడ్డు, మృగనాళి. “వ. కస్తూరివీణియలును,  
బిల్లిగడ్డలును.” భల్లా. 8, అ: చూ, మృగ  
మదము.

\* కస్తూరికలు: అశరము

కస్తూరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కస్తూరి: చూ, మృగమదము. (వాతకోగులకు మందు. నరముల బలహీనత పోగొట్టును.); 2. కస్తూరి పిల్లి: చూ, మార్జాలము; 3. ఒకానొక నది: చూ, నది; 4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 5. ఆడుదానినుమరు: చూ, లలాటము; అం. 6. గంధములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, గంధములు; డే. వి. (1) కుక్కురేరు; సా. 1, ఆ. 92: చూ, సివఃగి. 2.

కస్తూరినిగరాలు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్డు: చూ, ధాన్యము.

కస్తూరిపట్టెలు. ద్వ. వి. బ. —వై—  
కస్తూరిపనుపు. పా: చూ, మామిడిఅల్లము \*;  
కస్తూరిబెండ. పా: చూ, లతాకస్తూరి\*.  
కస్తూరిమల్లిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మృగమదవాస \*.

కస్తూరిగుడు. సం. వి. గ. గర్వితుడు: చూ, పోగురుభోతు.

కస్తూరిము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.  
కస్తూరిము. సం. వి. అ. రూ-కస్తూరిము. కలకబాతినది: చూ, మలినము. 3.

కస్తూరిపట్టె. అం. మూలస్మృతులు పనుమూడింటిలో నొకటి: చూ, మూలస్మృతులు.

కస్తూరిము. వై. వి. =చూ, రూ-కస్తూరిము.

కస్తూరిహ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రాక్షసహాసనమునందగు ధ్వన్యనుకరణము; స్వా. 4, ఆ. 95; కాశీ. 7, ఆ. 29: చూ, హూహూ.

కస్తూరిము. సం. వి. ఆ. పుం. నిటూడు: చూ, స్తంభము. 1.

కస్తూరి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నఖిరి, కావాలి: చూ, వీణ.

కస్తూరిము. సం. వి. ఆ. న. 1. తెల్లకలువ \*; చూ, పద్మము. 1; 2. రూ-కస్తూరిము: చూ, స్తంభము. 1.

కస్తూరి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జలకీడ: చూ, విలాసము. 1.

కస్తూరిగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకముని: చూ, ముని. 1.

కస్తూరిము. సం. వి. ఆ. పుం. మిక్కిలి పరిమళము గల కలువ \*; చూ, పద్మము. 1.

కస్తూరిము. సం. వి. ఆ. పుం. వక్కుకొంగ: చూ, బకము.

కళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-కల. 1. ముప్పది కావలకాలము, 540 తెప్ప హాటుగల కాలము. (8 సెకనులు.) (కావ్య =  $\frac{4}{15} = 18$  తెప్ప హాటుకాలము.); 2. చంద్రునిలో పనునా అవభాగము: చూ, భాగము. 1; 3. పాలు: చూ, భాగము. 1; 4. ఉపి: చూ, వడ్డి; 5. శ్రీరజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; 6. చిత్రగుప్తవ్రాయుట లోనగు శిల్పలపవి: చూ, శిల్పము; 7. తాళపరిమాణమునందనిమిది నిమిషములకాలము; 8. చూ, పదియాణు; 9. బ. వాచ్యాయనుడు చెప్పిన యణువది నాలుగు బాహ్యక్రియలు; 10. బ. అలింగనము, ముద్దు పెట్టుట మొదలగు నణువది నాలుగు భ్యంతరక్రియలు; 11. చదువు: చూ, విద్య; 12. కూర్పుట: చూ, సంధానము. 1; 13. బలువు: చూ, భారము. 1; న. 14 పురుషనిరేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; పుం. 15. పిన్న వరగోగు: చూ, పీలువు; 16. అజీరము: చూ, రోగము. 1; విణ. 17. అన్యక్తచక్రధర ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; అం. 18. తాళాధ్యాయములోని కాలప్రాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, కాలపాణిము; చూ, తాళము. 2; డే. వి. (1) సామ్య. "గీ. హరియు రంబంజె గంపు, నమరసంఘము కళశాంజె." చందా. 1, ఆ: చూ, మూర్ఖ; (2) ఉపకాళి, రెప్పు. "సీ. దక్షిణహస్త పద్మంబుల దాల్చి సలితంపుల బువ్వారు కళలతోడ." పర. 3, ఆ: చూ, కాళి. 1.

కళంకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ- కలం  
కము.

కళంకీబ్రాహ్మణులు. పా.నాగపూరుజిల్లాలోఁ  
గానంబడుదురు. పూర్వాచారము నుద్ధరించు  
నెన్ని కఠినిప్రవర్తించుచుందురు. వీరినితరబ్రా  
హ్మణులు నిందుల్యుగా నెంచి కళంకీలను పేరు  
వ్యాప్తిచేసిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కళంకు. దే. వి. చూ, రూ- కలంకు. (తద్భవమని  
పురుషోత్తమకవీయము.)

కళంబము. సం. వి. అ. పుం. అమ్మ, రూ-కలం  
బము: చూ, బాణము 1.

కళకళము. సం. వి. అ. పుం.= కొలకొల. రూ-  
కలకలము: చూ, స్వరము. 2.

కళకాంతులు. పా. తెలివితేటలు.

కళత్రభావము. అం. భావములు పండ్రెండింటి  
లోనొకటి: చూ, భావములు.

కళత్రము. సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లాము: చూ,  
భార్య; 2. నితంబము: చూ, పిట్ట; 3. కోట:  
చూ, ప్రాకారము.

కళపెళ్ళ. దే. వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వజముకర  
ణము; రసి. 4, ఆ 162: చూ, హూహూ.

కళబుట్టు. దే. అ. కి. మూర్ఖిల్లు: చూ, సామ్య  
సిల్లు.

కళబుట్టుట. దే. వి. అరసావు: చూ, మూగ్గు.

కళభము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కలభము.

1. ఏనుగుగున్న: చూ, హస్త; 2. ముప్పదియేండ్ల  
ఏనుగు: చూ, హస్త.

కళమము. సం. వి. అ. పుం. వరిమైరు: చూ,  
సస్యము.

కళలు. అం. 1. శబ్దరత్నాకరములోనివి. —  
64.— ఇతిహాసము, అగమము, కావ్యము,  
అలంకారము, నాటకము, గాయకత్వము, కవి  
త్వము, కామకావ్యము, దురోదరము, దేశ  
భాషావిజ్ఞానము, లిపికర్మము, వాచకము,

అవధానము, స్వరకావ్యము, కావ్యము, సా  
ముద్రికము, రత్నకావ్యము, రథాశ్వగజకా  
లము, మల్లకావ్యము, నూదకర్మము, దోహ  
దము, గంధవాదము, ధాతువాదము, ఖని  
వాదము, రసవాదము, జలవాదము, అగ్ని  
స్తంభము, ఖడ్గస్తంభము, జలస్తంభము, వాక్త్రం  
భము, వయస్తంభము, వశ్యము, ఆకర్షణ  
ము, మోహనము, విద్యేషణము, ఉచ్చాట  
నము, మారణము, కాలవంచనము, పరకాయ  
ప్రవేశము, పాదుకాసిద్ధి, వాక్సిద్ధి, ఘటికా  
సిద్ధి, వింద్రీజాలికము, అంజనము, దృష్టివం  
చనము, స్వరవంచనము, మణిమంత్రోపధాది  
సిద్ధి, వోరకర్మము, చిత్రీకరియ, లోహకీ  
య, అశ్వకీయ, మృత్కీయ, దాహక్రియ,  
వేణుకీయ, చర్మకీయ, అంబరకీయ, అదృ  
శ్యకరణము, దూతీకరణము, మృగయ, వాణి  
జ్యము, పాశుపాల్యము, కృషి, ఆనవకర్మము,  
ప్రాణిద్యూతకాశలము; 2. గ్రంథసంజ్ఞా  
దర్శణములోనివి. — 64.— అక్షరలక్షణ,  
అలంకార, ఇతిహాస, మిమాంస, తర్కకా  
వ్య, శ్రీలక్షణ, పురుషలక్షణ, అశ్వలక్షణ,  
గజలక్షణ, గోలక్షణ, కన్యావాద, విషవాద,  
బలవాద, రసవాద, ధాతువాద, బ్రహ్మ  
వాద, మృషావాద, ముద్రాక్షరక, షాత్ర  
కర్మ, భూతలొపాత, అశ్వవైద్య, గజవైద్య,  
పశువైద్య, నరవైద్య, ఇంద్రజాల, మహేం  
ద్రజాల, గోకర్ణ, గజకర్ణ, తృణావధాన, శబ్దా  
వధాన, భూతావధాన, ఘంటావధాన, హస్త  
చలన, నయనగుంజ, భాషావిశేష, భృమణ,  
మోహన, విద్యేషణ, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ,  
అంజన, అదృశ్య, భృగుమత, భేతాశమత,  
అయుధాభ్యాస, వాక్యకావ్య, శిల్పికావ్య,  
రథారోహణ, గజారోహణ, అశ్వారోహణ,  
యోగకావ్య, భరతకావ్య, మోహస్తంభన,

వయస్సంభవ, అగ్నిస్సంభవ, జలస్సంభవ, ఖడ్గ  
స్సంభవ, ఘటికాసిద్ధి, పాదుకాసిద్ధి, మంత్ర  
సిద్ధి, పరకాయ, ప్రవేశ, దూరదృష్టి, దూరశ్ర  
ణంబులు. 8. కళలు. —

బౌద్ధమ, దంతక్షతము, నఖ  
క్షతము, సంప్రవేశనము, గళస్వనము, పురుష  
లీల, చుంబనము, కాగిలి. (ఇవి అశుభదినాలు  
గుభేదములయ్యెను.) 4. తాళప్రాణములు పదిం  
టిలోనొకటి: చా, తాళప్రాణములు; (చా, తాళము. 2.) పా. 5. దుశ్రుతమంతమంతురేని  
శబ్దములు కళలు. (i. విధిత్వలలో డు, ము,  
పు, లు, కూర్చి, కై, పట్టియొక్క సంబోధన  
ములు కళలు; ii. సమాపకక్రియలలో బ్రథ  
మోత్తమపురుష బహువచనంబును, సుధ్యమపు  
రుషంబునందుభయవచనంబులును, భూతార్థ  
కబహువచనము కళలు; iii. అసమాపక క్రి  
యలలో గ్రాహ్యములు కళలు. ఉ. వచ్చి,  
రాక, చేసి, చేయక, చాచి, గాడక మొద  
లైనవి; iv. ఆర్థములందుకళలు)

కళలుండుస్థలములు. అం. పాద్యమి మొదలు పదు  
నాణుదినములలో కళలుండు స్థలములు. —

1 తల, 2 ఎదుటిొమ్ము, 3 చేతులు, 4 కుచ  
ములు, 5 నోడలు, 6 నాభి, 7 నొసలు, 8 క  
డుపు, 9 పిఱుడు, 10 వీపు, 11 చేంకలు,  
12 యోని, 13 మోకాళ్ళు, 14 పిక్కలు,  
15 పాదములు, 16 బొట్టనవేలు. (శుక్లపక్ష  
మున బొట్టనవేలు మొదలుగ నెక్కువ కృ  
ష్ణపక్షమున శిరము మొదలుగ దిగుచుండును.)

కళవరము. జే. వి. మల్లబంధవిశేషము. “గీ. కళ  
వరానకుఁజొచ్చి డొక్కరమువారి.” ఉ,  
హరి. 3. ఆ. 69: చూ, మల్లకాస్త్రము.

కళవసము. జే. వి. చర్యము. రూ- కళాసము.  
“చర్యనామము కళాసము కళవసమున”  
అం. భా. ద్వి. బి. 171: చూ, తోలు. 1.

కళవళపడు. ద్వ. అ. క్రి. (కళవళము + పడు)

1. కలతపడు; జై. 6, ఆ. 151; సానం. 5,  
ఆ. 14: చూ, సుఖోభించు; 2. తొట్టుపడు:  
చూ, సంభ్రమించు.

కళవళపాటు. ద్వ. వి. (కళవళపడుట) 1. కల

తపాటు; నీలా. 3, ఆ. 14: చూ, స్థలము. 2;  
2. తొట్టుపాటు. “వేడుచుబోయిరెంత  
యుంకళవళపాటుతో.” చూ, సంభ్రమము.  
కళవళము. జే. వి. 1. తొట్టుపాటు; కాశీ.  
5, ఆ. 66: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. కలత;  
హరిశ్చ. 5. ఆ. 72: చూ, సంతాపము.

కళవళించు. జే. ఆ. క్రి. 1. కలతపడు; హరి.  
పూ. 8, ఆ. 176: చూ, సుఖోభించు;  
2. తొట్టుపడు; ఉ, హరి. 5, ఆ. 270: చూ,  
సంభ్రమించు.

కళాంబి. జే. వి. తమ్మపడిము: చూ, పాత్రము.

6. (కలాచీతబద్ధసమని పురు-కవీయము)

కళాజీవనక. అం. తంత్రములు అశుభదినాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కళానిధి. సం. వి. ఇ. పుం. చేందురుడు: చూ,  
చందుర్చిడు.

కళాపూగ్ధాయము. పా. పింగళిసూరన్న విర  
చితము. (16 శతాబ్ది)

కళామాంసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మృదుఫల \*:  
చూ, దాక్షి.

కళాయి. జే. వి. 1. గంగాళము: చూ, పాత్ర  
ము. 6; (నీలిమందుకాచెడు గంగాళము అనిశ.  
ర.) 2. ఇత్రడిపాత్రములులో నగువానికిఁ బూ  
సెడు సీసపుత్రాత: చూ, పూత. 3. (రూ-  
కలాయి)

కళావతి: చూ, రూ- కలావతి.

కళావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి:  
చూ, అశుభావర్తములు.

కళావిలాసము. పా. ఇది నన్నెచోడదేవకవి విరచితము. (12 వ శతాబ్ది)

కళాశాస్త్రము. అం. సుగుణములు ఇరువదియేని మిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు.

కళాసంగంధవడి. ద్వం. వి. సున్నములో నగునది: చూ, లేపము.

కళాసము. దే. వి: చూ, రూ-కళవసము; వై. 6. అ. 115.

కళాసారము. అం. శివప్రాక్రమలగు చతుష్పత్తి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కళాసింఘ. దే. అ. కి. నిర్వేదింఘ; చిక్ర. 5. అ. 61: చూ, వేసరు. 2.

కళాస్థానములు. అం. బొటనవేలికొని, అఱుకాలు, మడమ, మోకాటిచిప్ప, భగము, బొడ్డు, తొమ్మి. చేన్ను, చేంః, కంఠము, చెక్కిలి, పెదవి, తెప్ప, నుదురు, తల. (15)

కలింగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అందుది: చూ, శ్రీ; 2. కర్మాటకకళింగి \*: చూ, కళింగి; అం. 3. శిశములు ఏబదియంటింటిలో నొకటి: చూ, దేశము.

కలింగకము. సం. వి. ఆ. పుం. కొడిసెవిత్తులు \*: చూ, వత్సకము.

కలింగము. సం. వి. అ. న. 1. కొడిసెకాయ \*: చూ, వత్సకము; 2. ఉర్వాయకము \*: చూ, పుచ్చే; 3. కూకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 8; 4. నెమలియడుగు \*: చూ, పూతి

కరజము; అం. 5: చూ, రూ-కలింగ. 3.

కలియుడు. సం. వి. అ. పుం. కలియుడమ సర్వరాజు: చూ, సర్పము.

కళుకు. దే. వి. రూ-కళుకు. 1. కాంక్ష: చూ, అ.

అ. 98: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; 4. చూరము. కళా. 1, అ. 10: చూ, సురుము.

కళేబరము. సం. వి. అ. న. మేను: చూ, కరిరము.

కళుకు. దే. వి: చూ, రూ-కళుకు.

కళ్యము. వై. వి.=ఖలీనః. కల్లము. “నీ. కళ్యా లబదిలంబుగాని గుఱ్ఱంబులఁ గ్రాత్రముట్టున కియ్య కొలుత్రవెరపు,” భార. విరా. 1, అ. 95: చూ, వాగె. (కళ్యాలు అని పురుషోత్తమ కవీయము.)

కల్ల. దే. వి. శైత్యముచే గట్టిపఱినయొమ్మి; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 66 (ఇట్లు పరుషాదిగా కొన్ని దేశములందు వ్యవహారము.): చూ, శ్లేష్మము.

కల్లము. వై. వి.=ఖలః. రూ-కల్లము: చూ, ఖలము. 4.

కల్లము. వై. వి. = —వై —

కల్లి. దే. వి: చూ, కల్ల. “కల్లి తెగిపడుటలేదు” (వాడుక.)

కల్లియము. వై. వి. = కలికా. రూ-కల్లము. “కత్తుల కల్లియంబొరయఁగా.” కవిక. 2, అ. 72: చూ, వాగె.

కల్లె. వై. వి. 1. = —వై—; దే. వి. 2. కల్లి: చూ, కల్లె.

కల్లెము. వై. వి.=కలికా. రూ-కల్లియము: చూ, వాగె. “విక్కుల గుఱ్ఱమునకు కక్కుల కల్లెము.”



కా

కా. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాకియటమటయం  
దగు ధ్వన్యమకరణము; భాగ. కిన్. 2,  
ఆ. 79: చూ, హూహూ; 2. సర్వము  
శబ్దము. ఏ శ్రీ, ఎవన: చూ, శ్రీ; వి. ౩.  
౩. కుత్తితశబ్దమునకు వృత్తియంగువచ్చెడి అదే  
శము. 'కాపురుషుడు,' మొ; దే. అన్య.  
(1) కదా; జై. 1, ఆ. 28: చూ, కద. 8;  
దే. దృ. (2) ఇది అవధారణార్థకాన్యాయము  
మీద వచ్చినపుడు ఇత్యర్థకమగును; భాగ.  
ఆర. 2, ఆ. 14.

కాంత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = కచ్చే. కోరిక:  
చూ, వాంఛ.

కాంతీంచే. సం. స. క్రి. కోరు: చూ, వాం  
ఛించే.

కాంతీతప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకాం  
డము \*: చూ, చెప్పవలె.

కాంతీతము. సం. వి. ఆ. కోరగబడినది.

కాంగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వస \*: చూ, వివ.

కాంగవీనము. సం. వి. ఆ. కొట్టులుపండుసేల: చూ,  
భూమి. 1.

కాంగేరుకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నాగబల \*: చూ,  
బీజ. 2. (రూ-గాంగేరుకి)

కాంచనకదలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బంగారపు  
టనటి \*: చూ, రంభ. 2.

కాంచనకము. సం. వి. ఆ. స. 1. అరిదళము:  
చూ, హరిదళము; పుం. 2. కాంచనము \*:  
చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనకారిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లపీచర \*:  
చూ, శతమూలి.

కాంచనక్షీరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చిలుపాల \*:  
చూ, చునుపాల.

కాంచనగిరి. సం. వి. ఇ. పుం. బంగారుకొండ:  
చూ, పర్వతము.

కాంచనచ్చలము. సం. వి. ఆ. పుం. చంపకము\*:  
చూ, సంపెంగ.

కాంచనపుష్పకము. సం. వి. ఆ. స. ఒకానొక  
చెట్టు: చూ, అపూర్ణ.

కాంచనపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాంకారిక\*:  
చూ, నెల్లి.

కాంచనము. సం. వి. ఆ. స. 1. బంగారు: చూ,  
లోహము. 1; 2. కింజల్కము: చూ, పత్తి

ము. 4; పుం. ౩. ఉమ్మెత్త \*: చూ, హిలా  
పుష్పము; 4. చంపకము: చూ, సంపెంగ;

5. కాంచనము \*: చూ, దేవకాంచనము;  
6. అపికేసరము \*: చూ, నాగ కేసరము; 7. పు

న్నాగము \*: చూ, పొన్న; 8. వటము \*:  
చూ, మట్టి; 9. అంజూరు \*: చూ, మేడి;

10. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

కాంచనారము. సం. వి. ఆ. పుం. = కాంచీన  
ము \*: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనాలము. సం. వి. ఆ. పుం. = వై. =

కాంచనాహ్వయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అపి  
కేసరము\*: చూ, నాగ కేసరము; 2. ఉమ్మెత్త

\*: చూ, హిలాపుష్పము.

కాంచని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పసుపు: చూ,  
వర్ణము. 6.

కాంచనీయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కపిలము: చూ,  
వర్ణము. 6. (పసుపుమీసిన యెఱుపు)

కాంచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఒంటిపేటగల  
అడుదాని మొలనూలు: చూ, భూషణము; 2;

2. గురిపెంద \*: చూ, కులూబీజము; 3. అకంచి.  
ఒకానొక పట్టణము: (చూ, కంచి) చూ,  
దేశము; 4. పుణ్యనగరములు ఏడింటిలో

నొకటి: చూ, పుణ్యనగరములు; 5. క్షేత్రములు

ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తేత్రములు.

కాంచీకము. సం. వి. అ. న. రూ- కాంచీకము.

పులికడుగు : చూ, శుక్తము. 1.

కాంచీపదము. సం. వి. అ. న. పిఱుడు: చూ, పిఱు.

కాంచీసము. వై. వి. = కాంచీక : చూ, దేవ కాంచీసము.

కాంచీ. రే. స. క్రి. 1. చూచు: చూ, వీక్షించు; 2. సక్తమగు: చూ, పొరిపించు; 3. నీళ్లుడు: చూ, ప్రసవించు; 4. భాగ్యము పొందు: భార. ఆర. 2, ఆ. 101.

కాంచీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పెద్దతుమ్మి : చూ, తుమ్మి; 2. = గంజి. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1.

కాంచీక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తిప్పతీగె : చూ, సోమవల్లి.

కాంచీకము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ- కాంచీకము.

కాంచీకవటకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకము వడియము: చూ, వడియము.

కాంచీరము. సం. వి. అ. పుం. కింపాకము : చూ, ముసిడి.

కాంటకము. సం. వి. ఆ. న. ముండ్రసముదాము: చూ, సితాగ్రము.

కాంతము. సం. విణ. కంతసంబంధమైనది.

కాండకటుకము. సం. వి. అ. పుం. కాండక : చూ, సుషవి. 1.

కాండకాండకము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లు : చూ, తృణము. 1.

కాండకారము. సం. వి. అ. న. కర్ముకము : చూ, పోక.

కాండకీలకము. సం. వి. అ. పుం. లోద్రము : చూ, లోద్దుగు.

కాండగుండము. సం. వి. అ. పుం. తుంగగడ్డి : చూ, తృణము. 1.

కాండగోచరము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపచేవ్వ గల బాణము: చూ, బాణము. 1.

కాండబాత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తిప్పతీగె : చూ, సోమవల్లి.

కాండని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నూత్తుపర్తి, రామ తులసి : చూ, తులసి.

కాండతిక్తము. సం. వి. అ. పుం. నేలవేము : చూ, భూనింబము.

కాండతిక్తము. సం. వి. అ. పుం. — వై. శ్రీ.

కాండత్రియము. అం. జ్ఞాన - కర్మ - ఉపాసనలు. (లేక విజ్ఞానములు): చూ, త్రియము.

కాండనీలము. సం. వి. అ. పుం. ఆకువి : చూ, లోద్దుగు.

కాండపటము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గండ వడము. అపటి, తెర: చూ, వస్త్రము: 2. తిసీర: చూ, తెరచూప.

కాండపుంఖ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెల్లవెంపలి : చూ, వెంపలి.

కాండపుష్ప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మత్స్యగ్రీ : చూ, పొన్నగంటి.

కాండపుష్పము. సం. వి. అ. న. క్షుద్రసుగంధి పుష్పవిశేషము.

కాండపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మత్స్యగ్రీ : చూ, పొన్నగంటి.

కాండపృష్ఠము. సం. వి. అ. న. కర్ణధనుస్సు: చూ, బాణము. 1. (రూ-కాలపృష్ఠము.)

కాండపృష్ఠుడు. సం. విణ. 1. రూ- కాండ స్పృష్ఠుడు. ఆయుధికుడు: చూ, కస్తూరి పుడు; 2. కల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకు కొనిన కొడుకు, కీర్తుడు: చూ, పుత్తుడు. 1; 3. పరాయికొలమునకు వెందినవాడు.

కాండము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. కావ్యపరిచ్ఛేదము; అమరము, రామాయణము మొదలగు వానిలోని భాగము: చూ, సర్గము. 1; 2. గుంపు: చూ, సమాహము; 3. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 4. జలము: చూ, నీరు; 5. ఆకులకు నెఱువ, పర్వతీణము. 6. = కాండ. తామర లోనగువాని కాండ: చూ, దీపము. 1; 7. దారము: చూ, నూత్రిము. 1; 8. దుబ్బు: చూ, పైరుదుబ్బు; 9. మోదుగు లోనగువాని చిగుగు: చూ, సమిధ; 10. బోదె: చూ, మౌను; (బీజాంకురము వృద్ధిపొందినప్పుడు (రాడికల్) అను మొదటిపేరు భూమిలోనికి వచ్చును. దీనికే ప్రకాండమని పేరు. దీని లోపలి నిర్మాణములు. — ప్రకాండములో మోదుగు భాగములు కలవు. 1 పట్టు లేక పువ్వు. 2 లోపలిపాగ, 3 కణ్ణభాగము, 4. బెండుభాగము. ఏకబీజదళ వృక్షములలో దవ్వభాగము మధ్యనందును. ద్విబీజదళవృక్షములలో కణ్ణభాగము మధ్యనందును); 11. గుట్టము: చూ, హయము; 12 ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 13. అగను: చూ, సమయము. 1; 14. కాకిదొండ \*: చూ, దొండ; పుం. 15. ఎలుక: చూ, మాషికము; విణ. 16. కీడ్వబడినది: చూ, హీనము. 1.

కాండములు. అం. బాలకాండము, అయోధ్యా కాండము, అరణ్యకాండము, కిష్కింధాకాండము, సుందరకాండము, యుద్ధకాండము, ఉత్తరకాండము. (7) (ఉత్తరకాండము అధికము.)

కాండరుచు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కులి \*: చూ, వైజయంతి. 4.

కాండర్పి. సం. వి. ఇ. పుం. వేదకాండము విశేషముగా అర్ధ్యాపకముచేసిన ముని: చూ, ముని. 1. కాండవంతుడు. సం. వి. త్. పుం. రూ. కాండీరుడు. అమ్ములు ఆయుధములుగాఁ గల వాడు: చూ, విలుకొడు.

కాండశన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్ప తెల్లు \*: చూ, బాణము. 1. (రూ. కాండశరము.)

కాండసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ముడి: చూ, బుడిపి.

కాండస్పృహడు. సం. విణ: చూ, కాండస్పృహడు.

కాండహీనము. సం. వి. అ. న. నాగముపై \*: చూ, తృణము. 1.

కాండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లంక ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. నూగుదోస \*: చూ, దోస.

కాండీరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేసు \*: చూ, శైఖరికము; 2. ఏనుగుపిప్పలి \*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. లతాప్రభేదము: చూ, లత. 1. కాండీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరేసు \*: చూ, శైఖరికము; 2. మంజిష్ఠ \*: చూ, మంజిటి.

కాండీరుడు. సం. విణ. ధనుర్ధరుడు: చూ, విలుకాడు (దండమును ధరించినవాడు. అని కొందఱు.)

కాండేక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గొలిమిడి \*: చూ, మొగబీజ; 2. తెల్లు \*: చూ, తృణము. 1. కాండేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామదూతిక \*: చూ, నాగదంతి.

కాండేరితము. సం. విణ. కాండముచేత చెప్పబడినది.

కాండేగుచు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కులి \*: చూ, వైజయంతి. 4.

కాండ్రీ. తే. వి. ఒకరకముగడ్డి: చూ, తృణము. 1.



కాండ్రీకాయ. వా. ఈపదమును “చీదువుకొనక  
ముందు కాకరకాయ. చీదువుకొనిన పిదప  
కాండ్రీకాయ” అను సామెతయందుపయోగింతురు.

కాండ్రీంచు. వా. అ. క్రి. గట్టిగా గొంతుక  
చించుకొను.

కాండ్రు. దే. వి.పులి కూయుటయందగు ధ్వస్య  
నుకరణము. స్వా. 4. అ. రి: చూ, హూహూ.

కాంత. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గోతి. కోరడగిన  
ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. = గోతి. ఆడుది: చూ,  
స్త్రీ; 3. అంకోలగిరి \*: చూ, ప్రియంగువు;  
వా. వి. (1) మిక్కిలి కొంచెము. (గోదావరీ  
మండలమున “కాంత బెల్లముపెట్టుము” అని  
వాడుక.) (కాంత = కాసంత - కాసింత - కులింత -  
కూసింత - కూస్తంత - కాస్తంత ఇత్యాదులు  
తఱచుగా వాడుచుందురు.)

కాంతకుట్టలము. సం. వి. అ. పుం. చిల్ల \*:  
చూ, సల్లక్తి.

కాంతపక్షి. సం. వి. న్. పుం. నెహలి : చూ,  
మయూరము.

కాంతపువ్వుము. సం. వి. అ. పుం. కాంచీనము \*:  
చూ, దేవకాంచనము.

కాంతప్రదేశము. వా. అయస్కాంతము ఇనుప  
గుక్కలను ఆకర్షించుటయును, ఇతర  
అయస్కాంతముల నాకర్షించుటయును,  
నిరసన చుటయును గలదు. ఇవిసమీపమున  
నున్నప్పుడే ఈకార్యములు కనబడు  
చున్నవి కాని క్రిమక్రిమముగా దూరము  
చేసినకొలది, ఆకర్షణశక్తి క్రిమక్రిమముగా  
తగ్గి తుదకు, కొంతదూరము వచ్చినతరువాత  
నేమియుకనబడదు. ప్రతి అయస్కాంతము  
నకు తనచుట్టును, అయస్కాంతత్వమును కన  
బఱచు ప్రదేశముండును. ఈ ప్రదేశము

లోపలనే దీనిలక్షణములు కనబడుచున్నవి.  
ఈప్రదేశమునకు కాంతప్రదేశమనిపేరు.

కాంతభస్మము. వా. శుద్ధిచేసిన అయస్కాంత  
ములో నాలుగవపాలు గంభకముపెట్టి జిల్లే  
డుపాలను మర్చించి పిమ్మట గొమ్మనగోరు  
పిండి ఆకుగనమునను, మోనుగచెక్క రసము  
నను మర్చించి మూడుగజపుటములు పెట్టిది.  
పిమ్మట అదేప్రకారము మూడు గజపుట  
ములు పెట్టిన కాంతము భస్మమగును.

కాంతభస్మసిందూరము. వా. కాంతభస్మములో  
సగము ఇంగిలీకముపెట్టి దూలతామర వేళ్ళ  
రసముతో మూడుదినములు మర్చించి యెఱ్ఱ  
మన్ను మూసచేసి అందులో యీయర్చించిన  
కాంతభస్మము పెట్టి అమీదను చీలమన్ను  
ఇచ్చి మూడు గజపుటములు పెట్టిన అయ  
స్కాంతము బాలనూర్యనితో సమముగ సిం  
దూరించును.

కాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ,  
లోహము. 1; 2. తాయి: చూ, రాయి.  
(చంద్రీనూర్యాంశ్యబృహములకును, తత్పర్యాంశ్య  
శబ్దములకును వెనుకవచ్చునపుడు) తాయి.  
(చంద్రీ)కాంతము, నూర్యకాంతము, అయ  
స్కాంతము మొ. వీనియర్థములు ఆయా  
శబ్దములకిడఁజూచునది.); 3. నూదంటుతాయి:  
చూ. రాయి; 4. కుంకుడు \*: చూ, ఫేనిల  
ము. 2; 5. చూతము \*: చూ, మామిడి;  
6. ఇల్లు: చూ. సదనము. 1; విణ. 7. సా  
గిను: చూ, సాందగ్యము.

కాంతముశుద్ధి. వా. అయస్కాంతము నిమృతపండ్ల  
పుడుములోను కలిలోను, పుల్లచల్లలోను రెం  
డేసిగడియలు నానవేసిన శుద్ధి.

కాంతలకము. సం. వి. అ. పుం. తున్నకము \*:  
చూ, నంది.

కాంతలోహము. సం. వి. అ. న. 1. నూదంటు  
తాయి: చూ, రాయి; 2. కాంతలోహభ  
స్యము. (ఈభస్యము రక్తమును పూరించును)  
కాంతవల్లభరసము. పా. కాంతభస్యము 18 భా.  
ఉక్కు-రాపిడి 14 భా, మాందూరము 12 భా,  
శుద్ధిచేసిన వెలిగారము 10 భా, శుద్ధిచేసిన  
మణిశిల 8 భా, శుద్ధిచేసిన కర్పూరశిలాజిత్తు  
6 భా, శుద్ధిచేసిన పాదరసము 66 భా, శుద్ధి  
చేసిన గంధకము 66 భా, యిటులవీనిని కల్వ  
ముననునిచి నిమ్యపండ్లరసముతో మర్దించి  
అద్ద్ర మూషలోగాని, గాజు కొప్పెలోగాని  
నునిచి వాలుకాయంత్రమున యేడు దినములు  
వండి సాంఘశీతలమున కల్వముననునిచి, మర్దించి  
చూర్ణముచేసి యందర్థనిష్కప్రమాణమును  
సౌత్యహము పౌత్రసాన్యాయంకాలముల లేన  
తోనేనించిన పాండువు, త్తయ, గుల్మము,  
గ్రిహణి, కాసక్వాసలు, జ్వరము, వాంతులు,  
స్థిహోదరము, అరుచి, అగ్నిమాంద్యము,  
కృష్ణపు, మూలవాద్ధి, భగంధరము, వాతశూల  
హరించుతుయేగాక కడువీర్యవృద్ధి, అగ్నిదీప  
సము, మనస్సంతోషము, శరీరముపుష్టి, కాంతి,  
బలము అనునవి లెస్సగాగలుగును. ఇది విష్ణు  
దేవునిచే నిర్మింపఁబడిన కాంతవల్లభరసము  
అనఁబడును. (మాందూరము=ప్రాతఃచిత్తైము.  
ఆద్రమూష = ఆవము - మాళలో నుంచిన  
మూస.)

కాంతాంఘ్రిదోహదము. సం. వి. అ. పుం. అశో  
కము #: చూ, హేమపుష్పము.

కాంతాచరణదోహదము. సం. వి. అ. పుం.  
—వై—

కాంతాయసము. సం. వి. అ. న. నూదంటు  
తాయి: చూ, రాయి.

కాంతారకము. సం. వి. అ. పుం. తెలుపుకలసిన  
పచ్చేచెఱుకు #: చూ, రసాలము 8.

కాంతారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, కాంతారకము;  
2. ఇత్తువు: చూ, రసాలము. 8; 8. అడవి:  
చూ, వివినము; 4. పేరడవి: చూ, వివినము;  
5. పోరానివోర: చూ, మాగ్గము. 1; 6. జై  
వికమగు నాపడ: చూ, విపత్తు.

కాంతారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెలుపుకలసిన  
పచ్చేచెఱుకు #: చూ, రసాలము. 8.

కాంతారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కెన్నుడు:  
చూ, విష్ణువు. 1; 2. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;  
3. ముక్కంటి: చూ, శివుడు; 4. కాము  
కుడు: చూ, వలపుకాడు; 5. వైరాగ్యము  
గలవాడు: చూ, విరాగుడు.

కాంతాసమ్మితములు. (కావ్యములు) అం. కాన్త్ర  
ములు మాఁడింటిలోనొకటి: చూ, కాన్త్ర  
ములు. (కావ్యము=ప్రబంధము)

కాంతాశపడు. ద్వ. అ. కి. (కాంతాశము +  
పడు) ఈర్ష్యపడు: చూ, నూడుకొను. 2.

కాంతాశము. దే. వి. 1. ఈర్ష్య; ఉ. రా. 6,  
అ. 61; విష్ణు. పూ. 2, ఆ: చూ, నూడు. 1;  
2. తాలినిలేమి; పృథా. 8, ఆ. 42: ఓర్వమి;  
3. కోపము: చూ, కోపము.

కాంతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. జిగి: చూ, తెలు  
తురు. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. చేలు  
కయను గ్రంధదృవ్యము: చూ, రాజానాము;  
పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క  
పాదమునందు త. జ, జ, వ గణములు గలిగి  
తొమ్మిదింటి యుత్తిగల ఏకాదశచ్చందస్సు  
నందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—“కాం  
తుల్కరి సంఖ్యను | రాజిలగా, సంగోష  
ముతోడఁద | బాలముగ్, చింతింపఁబడం  
బులఁ | జెందరమా, కాంతాహృదయేశ్వర |  
కాంతియగుకా.”: చూ, వృత్తము. 1; అం.  
5. కావ్యగుణములు పదింటిలో నొకటి. చూ,  
కావ్యగుణములు; 6. రసభావానుభూతి

గుణములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: మా, గుణములు.

కాంతికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఈటె ఆయుధముగా గలవాడు: చూ, ఈటె కాడు. కాంతిద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాయగచ్చి: చూ, సోమరాజి.

కాంతిదము. సం. వి. ఆ. న. పిత్తరొగ్గము: చూ, పిత్తము.

కాంతిదాయకము. సం. వి. ఆ. న. అంకపీడి \*: చూ, మానిపసుపు.

కాంతిమతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అలకాపట్టణము: చూ, దేశము.

కాంతిరజము. సం. వి. న. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కాంతిడితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాంతిచేత స్తోత్రము చేయబడ్డవాడు.

కాంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మగడు: చూ, భర్త. 1; 2. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 2; విణ. 3. అందగాడు: చూ, సౌందర్య వంతుడు.

కాందవము. సం. వి. ఆ. పుం. అట్టు: చూ, భక్ష్యము. (భూరిరంధ్రము)

కాందవికుడు. సం. విణ. పిండివంటలు చేయువాడు, కాంగుకుడు: చూ, వంటవాడు.

కాందారి. దే. వి. రూ- కాందారిమాండారి - కాందారి- కాందారిమాండారి- కాందారిప్రాద్దు. ఆద్రమరేయి: చూ, కాందారిమాండారి. దే. వి. —పై.—

కాందారిమాండారిప్రాద్దు. దే. వి. —పై.—

కాందిగ్భాతుడు. సం. విణ. భయముచేత పాటిపోయినవాడు: చూ, భయద్రుతుడు.

కాందికీకుడు. సం. విణ. —పై.—

కాందుకుడు. సం. విణ: చూ, కాందవికుడు.

కాంపిలము. సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మదత్తుడను వాడు ఏలుచున్న పట్టణము. (ఇతడు కుశ బ్రహ్మయొక్క కొడుకైన కుశనాభుని నూలు గురు కూతుండ్రకు పెనిమిటి; విశ్వామిత్రుని మేనత్తలకు మగడు): చూ, దేశము.

కాంపిల్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కంపిల్లము \*: 2. గుడారోచనియను సుగంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్వాము.

కాంపిల్లక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గుడారోచనియను సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్వాము.

కాంపిల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కాంపీలకము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కాంపీలము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కాంపీల్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కాంపిలము.

కాంపాండువడ్డి. మి. వి. వడ్డికివడ్డి, చక్రవడ్డి.

కాంబలము. సం. విణ. కంబళిచేత గప్పబడినది (రథము): చూ, శకటము. 1. (రూ-కాంబళము.)

కాంబళము. సం. విణ. —పై.—

కాంబవకము. సం. వి. ఆ. న. శంఖారావము: చూ, స్వరము. 2.

కాంబవికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. సంకుపూసలు లోనగునవి చేసి యమ్మెడువాడు: చూ, కాంభికుడు.

కాంబుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. క్షృంగంధ \*: చూ, కెన్నే. సం. వి. న్యవేశమము: చూ, క్యము. 1.

కాంభోజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కంభోజమను దేశము, దేశములు ఏబదియాటింటిలో నొకటి: చూ, దేశము; 2. కాంభోజదేశపు గుట్టము: చూ, వాయము; 3. కాంభోజదేశపు ఏనుగు: చూ, హస్తి; 4. కంభోజము, శంఖములలా

శ్రేష్ఠము: చూ, సం. 1; 5. తెల్లచేంద్ర,  
కదరము\*: చూ, వెలిచేంద్ర; 6. పున్నా  
ము\*: చూ, పొన్న.

కాంభోజి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కారుమిను  
ము\*: చూ, మినుము; 2. తెల్లచేంద్ర\*:  
చూ, వెలిచేంద్ర; 3. బండిగొరె  
చూ, తులాబీజము; 4. కారుమిను  
ము: చూ, స్వర్ణము. 2; 5. కారుమిను  
చూ, వాతంగిని; 6. కారుమిను  
టిలో నొకటి: చూ, కారుమిను; 7. మాళవ  
కైశిజవిభాషలు తెండింటిలో నొకటి: చూ,  
మాళవకైశిజవిభాషలు. (చూ, భావ. 1.)

కాంభోజి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నల్లనింపెన\*:  
చూ, విష్ణుకొంత.

కాంభోజి కృష్ణరక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. గురి  
వెండ\*: చూ, తులాబీజము.

కాంభోజి సం. వి. ఆ. న. కంచు: చూ,  
లోహము. 1.

కాంభోజి కారుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=కంచు:  
చూ, స్వర్ణకారుడు.

కాంభోజి తాళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిటి  
తాళము: చూ, వీణ; అం. 2. వాద్యములు  
నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, వాద్యములు.  
(కాంభోజి తాళములు ఘనములు.); 3. ఘనవా  
ద్యములు అతింటిలో నొకటి: చూ, ఘన  
వాద్యములు.

కాంభోజి నీలము. సం. వి. ఆ. పుం. అంజనవిశే  
షము: చూ, రసాంజనము.

కాంభోజి. సం. వి. ఆ. న. 1.=కంచు: చూ,  
లోహము. 1; 2. బంగారు వెండి లోహము  
వానిచే జేయబడి త్రాగుట కుపయోగపడు  
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. కంచు  
గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 4. రుబ్బరి. చూడు

కృ: చూ, వీణ (వెద్దదోలువంటి వాద్య  
విశేషముని కొండలు.)

కాం. జే. వి. (రూ-కాంగుడు-కాం)-కాం  
గుడు. 1. జ్వరము: చూ, రోగము. 1;  
2. తాపము: చూ, సంతాపము; 3. తపస్సు;  
4. తాపము: చూ, తపము; 4. రోగము;  
5. తాపము: చూ, రోగము; 6. తాపము;  
7. తాపము: చూ, రోగము; 8. తాపము;  
9. తాపము: చూ, రోగము; 10. తాపము;  
11. తాపము: చూ, రోగము; 12. తాపము;  
13. తాపము: చూ, రోగము; 14. తాపము;  
15. తాపము: చూ, రోగము; 16. తాపము;  
17. తాపము: చూ, రోగము; 18. తాపము;  
19. తాపము: చూ, రోగము; 20. తాపము;  
21. తాపము: చూ, రోగము; 22. తాపము;  
23. తాపము: చూ, రోగము; 24. తాపము;  
25. తాపము: చూ, రోగము; 26. తాపము;  
27. తాపము: చూ, రోగము; 28. తాపము;  
29. తాపము: చూ, రోగము; 30. తాపము;  
31. తాపము: చూ, రోగము; 32. తాపము;  
33. తాపము: చూ, రోగము; 34. తాపము;  
35. తాపము: చూ, రోగము; 36. తాపము;  
37. తాపము: చూ, రోగము; 38. తాపము;  
39. తాపము: చూ, రోగము; 40. తాపము;  
41. తాపము: చూ, రోగము; 42. తాపము;  
43. తాపము: చూ, రోగము; 44. తాపము;  
45. తాపము: చూ, రోగము; 46. తాపము;  
47. తాపము: చూ, రోగము; 48. తాపము;  
49. తాపము: చూ, రోగము; 50. తాపము;  
51. తాపము: చూ, రోగము; 52. తాపము;  
53. తాపము: చూ, రోగము; 54. తాపము;  
55. తాపము: చూ, రోగము; 56. తాపము;  
57. తాపము: చూ, రోగము; 58. తాపము;  
59. తాపము: చూ, రోగము; 60. తాపము;  
61. తాపము: చూ, రోగము; 62. తాపము;  
63. తాపము: చూ, రోగము; 64. తాపము;  
65. తాపము: చూ, రోగము; 66. తాపము;  
67. తాపము: చూ, రోగము; 68. తాపము;  
69. తాపము: చూ, రోగము; 70. తాపము;  
71. తాపము: చూ, రోగము; 72. తాపము;  
73. తాపము: చూ, రోగము; 74. తాపము;  
75. తాపము: చూ, రోగము; 76. తాపము;  
77. తాపము: చూ, రోగము; 78. తాపము;  
79. తాపము: చూ, రోగము; 80. తాపము;  
81. తాపము: చూ, రోగము; 82. తాపము;  
83. తాపము: చూ, రోగము; 84. తాపము;  
85. తాపము: చూ, రోగము; 86. తాపము;  
87. తాపము: చూ, రోగము; 88. తాపము;  
89. తాపము: చూ, రోగము; 90. తాపము;  
91. తాపము: చూ, రోగము; 92. తాపము;  
93. తాపము: చూ, రోగము; 94. తాపము;  
95. తాపము: చూ, రోగము; 96. తాపము;  
97. తాపము: చూ, రోగము; 98. తాపము;  
99. తాపము: చూ, రోగము; 100. తాపము;

కాం. జే. వి. కాం. వేల్లె: చూ, సువవి. 1.  
(కాం. రోగము, రోగము, పాత్రము, చిక్కుడు మొదలగు  
తీగల మూలము అవునేతితో తడిపి పాదు  
లను ముల్లులేని కంప సంధానముచేయ నిరంత  
రము ఫలించును. ఈ పాదుల మూలమును  
ముక్కుచీమిడి నాలుకగీచిన యుమ్మివేసి తడి  
పినను, పాలతో తడిపినను రసయుక్తములయి  
నవియును మనోహరములయినవియును ఫలిం  
చును.) చూ, ఉపవిద్యలు: (మహావిద్యలు  
పదునెనిమిదింటిలో నెనిమిదవదగు ఆయుర్వే  
దమునందలి దోహదకాస్త్రములలో జెప్పబడి  
యున్నది): చూ, దోహదకాస్త్రము.

కాం. రోగము. జే. వి. బాణసంచు విశేషము:  
చూ, బాణసంచు.

కాం. వెలుగు. జే. వి. ఉష్ణరక్తి: రామా. 3,  
ఆ. 52: చూ, మూర్ఛము.

కాం. జే. ద్ర. పోష్యరక్తము: చూ, పోష్యు.

కాం. జే. వి. (రూ-కాంగు) 1. వెద్దబాస:  
చూ, పాత్రము. 6; ఆ. 39. 2. తపించు:  
చూ, సంతాపించు; 3. రోగపడు: చూ,  
రోగించు.

కాం. జే. వి. రూ-కాంగు. తపనము:  
చూ, సంతాపము.

కాం. జే. వి. కాం. రోగము. (రూ-కాం. రోగము)

కాసర\*: ఆం, భా. ద్వి. వ. 70: చూ, బుడ్డ  
బుడుసర.

కాచి. వై. వి. = కాకమాచి. నల్లబుడుసర\*:  
చూ, వాయసి.

కాచి. దే. వి. 1. కవిరి: చూ, రంగదము;  
స. కి. 2. కాచి: జేయు: రూ-కాచి.

కాచి: నడియము. ద్వ. వి. కవిరియుండ: చూ,  
రంగదము.

కాచి: జేయు. దే. స. కి. అగునట్లుజేయు:  
కాచి: చూ.

కాచి: వై. వి. = కాశహర\*: చూ, కాచి.

కాచి. వై. వి. 1. = కాండ: తామరకూడు:  
చూ, బిసము. 1; 2. = కాండ: అమల  
యిన: చూ, పర్వతము; 3. తొడిమి:  
చూ, వృంతము; 4. కూరకు లోనగువాని  
కాచి: కామ.

కాచి. దే. వి. 1. కడుగు: చూ, శుక్తము. 1;  
2. ఎద్దు మొదలగువాని మెడమీదనుంచెడి  
బండి లోనగువాని యుగము; భార. విరా. 5.  
ఆ. 58: చూ, యుగము. 5.

కాచి: ద్వ. వి. ఒక్కరొకరి నేలకు  
పొద్దుగా నేర్పించిన కట్ట: చూ, నీచు. 1.

కాచి. దే. ఆప. 1. ఒకానొక పుంసత్వము.  
“సాగనుకాచి, వన్నెకాచి.” మొ;  
ఆ. కి. 2. నాటు; కై. 6, ఆ. 85; పాండు. 4,  
ఆ. 48: చూ, మొలవేయు.

కాచి: దే. వి: చూ, రూ-కాచి: భీ. 1,  
ఆ. 112.

కాచి: మాచి: దే. వి. — వై. —; య. 2,  
ఆ. 88.

కాచి: మాచి: పొద్దు. ద్వ. వి. — వై. —  
కాచి: మాచి. దే. వి. నొప్పి కలిగిపోట నేడి  
వస్తువుతో నొత్తుట.

కాచి: దే. వి. కూడ్రాచి: చూ, చ్చి.

కాచి. దే. వి. — వై. —

కాచి. దే. వి. 1. గేస్తుడు. స్వా. 1, ఆ. 66:

చూ, యజమానుడు; 2. పంటపెట్టువాడు;

భార. సా. 1, ఆ. 81: చూ, హరికుడు;

3. కాలిపుట్టువు; భో. 4, ఆ. 59: చూ,

శూద్రుడు; 4. కాపురము; ఆము. 1, ఆ. 10:

చూ, విడిమట్టు; వా. 5. చదరంగపు ఎత్తు.

“మంచి కాపుకాచి జంతువును నడపి

నాడు.”: చూ, ఎత్తు. 6.

కాచి. వా: చూ, రూ-కాచి.

కాచి: దే. వి. 1. నివాసము: చూ, విడి

మట్టు; 2. కుటుంబము; అచ్చ. బాల, కాం. 11:

చూ, సంసారము. 1.

కాచి: దే. ఆ. కి. కాచి: చూ, వసిించు.

చూ, వసిించు.

కాచి: నోముపంట. భా. కాచి: నోము  
జయప్రదము. “ఒప్పు గాచి: నోము  
పంట.” రసికజన మనోరంజనము.

కాచి: దే. అవ్య. (కా + పట్టి) పాశ్వ  
ర్యము: చూ, పాశ్వ.

కాచి: దే. ఆ. కి. (కా + పట్టు) కాచి: నోము  
యందు, “అది నాకు కాచి: నోము.” “కాచి:  
పట్టి కాచి: నోము”

కాచి: దే. ఆ. కి. (కా + పడు) ఒప్పిద  
మగు. “చెలిమికాచి: నోము మాటలాడి  
నా.” కై. 2, ఆ. 61 (స్వార్థమునపడు):  
చూ, రవణించు.

కాచి: దే. ద్ర. (కా + పోలు): పోలు.

కాచి. సం. వి. ఆ. చ్చి. 1. కాచి: చూ,

వాయసి; 2. కాకిదొండ: చూ, దొండ;

3. కాయకొల్లి: , సోలి; 4. కుక్క: చూ, వా

మేడి: చూ, బొమ్మమేడి; 5. కాకజంఘు:

చూ, వెలకుసంది; దే. అవ్య. (1) అశ్విరాద్వ్యర్థము.

"అట్టులకాక. ఉండెడుగాక.": చూ, దీవన;

(2) తక్కువను నర్థమును తెలుపును: చూ, వినా;

(3) ఉత్తారకము; (4) ఇంతే కావడం: చూ, మఱియు.

కాకకంగువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. చీనకమను  
గాత్రము: చూ, ధాన్యము.

కాకకల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకజంఘు\*: చూ,  
వెలమసంది.

కాకకమ్మము. సం. వి. ఆ. స. రూ-కాల  
వృత్తము: చూ, రాజాగ్రము.

కాకకమ్మ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కంకమ్మము\*:  
చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.

కాకగతి. అం. పురుషలక్షణాంగములలోని గతి  
యందలి విశేషము (కాకగతి నుఖికరము):  
చూ, గతి. (చూ, లక్షణాంగములు.)

కాకగుడము. సం. వి. ఆ. పుం. తిలలు (బ.):  
చూ, నువ్వులు.

కాకఘ్ని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నిప్పువన్నె గుర్తు  
లకొనుగు\*: చూ, కాదప్పుము.

కాకచించ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గురిజీ\*: చూ,  
తులూబీజము.

కాకచించి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కాకచించిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కాకచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. మందపిచ్చిక:  
చూ, పిచ్చిక.

కాకచ్చది. సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—

కాకజంఘు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాకకల\*:  
చూ, వెలమసంది; 2. కాకిదొండ\*: చూ,  
దొండ; 3. గురిజీ\*: చూ, తులూబీజము.

కాకజంఘలు. అం. పురుషలక్షణాంగములలోని  
జంఘల (పిక్కలు) యందలి విశేషము.  
(కాకజంఘలైన రాజగు): చూ, లక్షణాంగ  
ములు.

కాకజంబుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నేలనేరేడు\*:  
చూ, నేరేడు.

కాకజంబువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. —వై.—

కాకణంతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గురిజీ\*: చూ,  
తులూబీజము.

కాకణంతిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కాకణము. సం. వి. ఆ. స. కుప్పభేదము: చూ,  
పండలము. 3.

కాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కాకి. నాలుగు  
మినపగింజలయెత్తు; 2. ఇనువది గవ్వలు;  
3. ఒకగవ్వ; 4. ఒకగజములో నాలవవంతు;  
5. ఒక అణాలో నాలవవంతు: చూ, నుడ్డు;  
6. పండెందు అణాలయెత్తు: కాకిని —చూ—  
కాకిని

కాకతాళన్యాయము. } పా. కాకివ్రాలగానే  
కాకతాళీయము. } అప్రయత్నముగ తాటి  
పండు పడిన రీతి.

కాకితిందుకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకితుమ్మి\*:  
చూ, తుమ్మి.

కాకితిక్త. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బండిగురివెండ\*:  
చూ, తులూబీజము.

కాకతుండకము. సం. వి. ఆ. పుం. కమ్మరనాని  
కాలు: చూ, సందంశకము.

కాకతుండఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకిదొండ\*:  
చూ, దొండ.

కాకతుండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగలు:  
చూ, రాజాగ్రము; 2. కాకాళమను వాద్య  
ము: చూ, వీణ; 3. ఒకరకము బాణము:  
చూ, బాణము. 1.

కాకతుండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గురిజీ\*:  
చూ, సప్తల; 2. హొన్నిత్తడి: చూ,  
లోహము. 1.

కాకతుండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గురిజీ\*:

- చూ, తులాబీజము; 2. బండిగురి పెండః చూ, తులాబీజము.
- కాకత్యోటిబింబన్యాయము. పా. కాకిముక్కున దొండపండుకట్టిన విధము.
- కాకదంతపరీక్ష. జా. వ్యర్థన్యాయసారము. కాకి దంతములుండవు కావున నవి పరీక్షించుట వ్యర్థపుపని. “నీ. వాని నేమడిగెదవ్వఁడు గాక నీకేమి, యిది కాకదంతపరీక్షనుమ్ము.” (కళా పూర్ణోదయము)
- కాకదత్తు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గురిజే \* : చూ, తులాబీజము.
- కాకధాతువు. సం. వి. ఉ. పుం. కామంచి \* : చూ, తృణము. 1.
- కాకధ్వజము. సం. వి. ఆ. పుం. బడబాగ్ని : చూ, నిష్ప.
- కాకధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. కాకిహఃఠ : చూ, స్వరము. 2.
- కాకనచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గురిజే \* : చూ, తులాబీజము.
- కాకనామము. సం. వి. న్. పుం. శ్రీవల్లి \* : చూ, బకపుష్పము.
- కాకనాస. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకిదొండ \* : చూ, దొండ.
- కాకనాసము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వికంట కము \*.
- కాకనాసిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాకిదొండః : చూ, దొండ; 2. కాకచించః : చూ, తులా బీజము.
- కాకపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పిల్లజాట్టు : చూ, సిగ. 4; 2. జీసపము : చూ, సిగ. 4; 3. నీరుతుమికి \* : చూ, తుమికి.
- కాకపదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడ్డముగాను పొడవుగాను ఉండుగీజలను వజ్రదోషము : చూ, రత్నము. 1; 2. రతిబంధవిశేషము : చూ, రతిబంధము.
- కాకపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లపెసరః : చూ, పెసర.
- కాకపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. ముత్తైముయొక్క నల్లనికొంతిదోషము : చూ, ముత్తైము.
- కాకపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్నివృక్ష ము : చూ, రేఁగు. 1; 2. తాళపాగ్రిణాంశ భేదము : చూ, తాళము. 2; ఆం. 3. తాళాం గములు ఆటింటిలో నొకటి : (చూ, తాళాం గములు) : చూ, ఆంగపాగ్రిణములు.
- కాకపి. సం. వి. ఇ. పుం. కాకపియనుపాము : చూ, సర్పము.
- కాకపిండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. వెలిచే \* : చూ, పిండితకము.
- కాకపీకన్యాయము. పా. కోవెల కామలలోఁ బెరిగియుండుదవ నేఱుగఁబోవువిధము.
- కాకపితృ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకతుండి \* : చూ, సప్తల.
- కాకపీలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గురిజే \* : చూ, తులాబీజము.
- కాకపీలుకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకితుమ్మికి \* : చూ, తుమికి.
- కాకపీలుపు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. గురిజే \* : చూ, తులాబీజము; 2. కాకితుమ్మికి \* : చూ, తుమికి; 3. కాకతుండి \* : చూ, సప్తల.
- కాకపుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల : చూ, పికము.
- కాకపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—
- కాకపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. స్థానైయము \* : చూ, మాచిపత్రి.
- కాకఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. నింబ \* : చూ, నిమ్మ.

కాకనలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారముగలిగి పుట్ట  
గానుండు నిమగ్నపండు: చూ, నిమగ్న.  
కాకభంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుజీ \*: చూ,  
సప్తల.  
కాకభండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాకరంజము  
\*: చూ, కాదప్పుము.  
కాకభీరువు. సం. వి. ఈ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ,  
సకింపుబులుగు.  
కాకమద్దువు. సం. వి. ఈ. పుం. కూకురుగుం  
డంగి: చూ, దాత్యూచూ.  
కాకమర్దకము. సం. వి. ఆ. పుం. ముసిడి \*:  
చూ, ముసిడి.  
కాకమర్దము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
కాకమల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిమల్లె \*:  
చూ, మల్లె.  
కాకమాచి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కామంచి-  
కాచి \*: చూ, వాయసి.  
కాకమాచిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—  
కాకమాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—  
కాకమాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామంచి \*:  
చూ, తృణము. 1.  
కాకము. సం. వి. ఆ. న. 1. కాకులగుంపు:  
చూ, వాయసము. 1; 2. రతిబంధవిశేషము:  
చూ, రతిబంధము; పుం. 3. = కాకి: చూ,  
వాయసము. 1; 4. కొండగోగు \*: చూ,  
పీతపుష్పము; విణ 5. అల్పము: చూ, స్వల్పము.  
కాకముద్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిపెసర \*:  
చూ, పెసర.  
కాకమూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామంచి \*:  
చూ, తృణము. 1.  
కాకయవము. సం. వి. ఆ. పుం. గింజపట్టిని  
ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.  
కాకరక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజీ \*: చూ,  
కులూజము.

కాకరుకము. సం. వి. ఆ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ,  
సకింపుబులుగు.  
కాకరుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మంచుమా:  
కులచేత ఆడుదానికి వశుడైనవాడు: చూ,  
స్త్రీవశీభూతుడు. (రూ-కాకరూతుడు.)  
కాకరుతఫలము. (కాకిరూతఫలము.) పా.  
తూర్పు మొదలు ఈశాన్యమువఱకు యొనిమిది  
దిక్కులయందు కాకులు నూనోదయము  
మొదలు ఆస్తమయము వఱకు నొక్కొక్క  
దినమందు 3౪ - గడియ చొప్పున గుంపులు  
గూడి కూయుచున్నవై పృథ్విదాదులకు  
బోవువారికి దిక్కాలానురూపఫలముల గలు  
గఁజేయుఁగాన ఉదయానంతరము 3౪ -  
గడియవఱకు తూర్పున నుండే నేని పృథ్విజ  
కర్తకు లాభమును 3౪ - గడియకు పిమ్మట  
3౪ - గడియ వఱకు ఆగ్నేయంబున నుండే  
నేని శత్రునాశమును దక్షిణంబున నుండే  
నేని బంధులాభమును, నైర్వతిదిక్కున నుండే  
నేని ధనమును, పశ్చిమంబున వర్షంబును,  
వాయువ్యమున నర్థమును, ఉదగ్దిక్కున నుండే  
నేని ప్రాణహనియు, ఈశాన్యంబున నుండే  
నేని యల్పభయమును నీకృమంబున ఫలముల  
నిచ్చుననియు, కాకమైకున దర్శనమయ్యెనేని  
తప్పక వ్యాధికరంబగుననియు తెలియవలెను;  
కాలాచృతము. 211 శ్లో.  
కాకరుతభీరున్యాయము. పా. పగలు కాకిరూత  
విని జీడిసి వెనిమిటిని గొంగిరించుకొను  
వెలదిరాత్రి నర్మదానదిదాటి వెల్లినరీతి.  
కాకరుచూ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బదనిక \*: చూ,  
వదనిక.  
కాకరుచూము. సం. వి. ఆ. పుం. తిలలు: చూ,  
సువృల్లు.  
కాకరూకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుడ్ల  
గూబ: చూ, సకింపుబులుగు; 2. అపడత  
ము: చూ, వ్యాజము. 1.



కాకరూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-కొకరుకుడు; విణ. 2. అంగమొల వాడు: చూ, దిగంబరుడు; 3. భయము కలవాడు: చూ, వెఱపరి; 4. పేదవాడు: చూ, బీదవాడు.

కాకరూటి. సం. వి. ఇ. పుం. నూకరము: చూ, పంది.

కాకలకము. సం. వి. ఆ. పుం. కుత్తుకయందు వైకిగనబడు బుడిపి: చూ, గొంతుముడి.

కాకలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—; 2. =కొకితము: చూ, పటపత్రిము.

కాకలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూత్తుమైన యవ్వ క్రొత్తర మధురధ్వని: చూ, స్వరము 2. కాకలీద్రాక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము ద్రాక్ష \*: చూ, స్వామిఫల.

కాకలీమూర్చన. అం. గాంధర్వవేదమున రాగా ధ్యాయమునందలి అవాంతరభేదములు నాలు గింటిలో నొకటి: చూ, అవాంతరభేదములు.

కాకలీయుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంగీతకాస్త్ర ములోని మూర్చాభేదము: చూ, స్వరము. 2.

కాకలీరవము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.

కాకలూకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుడ్డగూబ: చూ, సకిసంపుఁబులుఁగు; 2. దంభము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాకలూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కాకరుకుడు; విణ. 2. అంగమొలవాడు: చూ, దిగంబరుడు; 3. భయపడువాడు: చూ, వెఱపరి; 4. పేదవాడు: చూ, బీద వాడు.

కొకల్యంతరమూర్చన. అం. గాంధర్వవేదమున రాగాధ్యాయమునందలి అవాంతరభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, అవాంతర భేద ములు. (అనుబంధములో)

కాకల్యంతరయుక్త. సం. వి. జ్. స్త్రీ. చూ, కాకలీయుత.

కాకవంధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వంధ్యలు అఱిం టిలో నొకటి: చూ, వంధ్యలు. (కబ్బాధకల్ప తరువులో 'ద్వాదశవర్షపత్యస్త్రీయాం' అని కలదు.)

కాకవల్లరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎక్కుడుదీగ\*: చూ, మానేరు.

కాకశీర్షము. సం. వి. ఆ. పుం. శ్రీవల్లి \*: చూ, ఒకశ్రుష్టము.

కాకశ్యామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతీగె, కృష్ణ వల్లి\*: చూ, సురలి.

కాకసత్య. అం. కామకాస్త్రమునందలి ద్వాదశస త్యలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశసత్యలు.

కాకసావర్తి. అం. అశ్వకాస్త్రములోని అశుభా వర్తములలోనొకటి: చూ, అశుభావర్తములు. కాకస్మరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కాక మరకము \*.

కాకస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకఘ్ని \*: చూ, నిష్పవన్నె గుత్తులకొనుగు.

కాకస్ఫూర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం కాకితు మ్మికి \*: చూ, తుమ్మికి.

కాకస్వాచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజే \*: చూ, తులూబీజము.

కాకాంము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సురపాది \*: చూ, సురపాలి.

కాకాం. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ \*: చూ, దొండ.

కాకాంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

కాకాంచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

కాకాండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకనొకతీగె\*: చూ, లత. 1.

కాకాండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెవ్వుటట్టు\*.

- చూ, హంసపాద్య 2. పెద్దవేము \*: చూ, కాకాహి. సం. వి. ఇ. పుం. కప్ప: చూ. మం  
వేము; 3. కాకితముకి \*: చూ, తుమ్మికి.
- కాకాండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మహాజ్యోతి  
వ్యతి \*: చూ, మానేరు.
- కాకాండోల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—
- కాకాండోలము. సం. వి. ఆ. పుం. మామము\*:  
చూ, మినుము.
- కాకాంధము. సం. వి. న. పుం. పెద్దవేము \*:  
చూ, వేము.
- కాకాకులము సం. విణ. కాకులచే నాకుల  
మైనది.
- కాకాక్షిన్యాయము. పా. కాకిహేళవరే నేడే  
నొకప్రక్క కొఱగుననుకరి. (కాకికి ఒక  
కిన్ను కపపడును, అదిఎటు పనికలిగినటున్న  
కన్ను కాన్పించును) (జేహబీదపన్యాయ  
మిట్టిడే)
- కాకాఖ్యము. సం. వి. ఆ. న. కాకికలువ \*:  
చూ, పద్మము. 1.
- కాకాదని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గురిజి \*:  
చూ, తులాబీజము; 2. నల్లకప్పి \*: చూ,  
లవణి; 3. పెద్దకొచి \*: చూ, వాయసి.
- కాకాగు. డే. ఆవ్య. శిశురకము:చూ.లేదు. 2.
- కాకామృము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏఱువంగ \*:  
చూ, వంగ.
- కాకాయువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఎక్కుడు  
దీనె \*: చూ, మానేరు.
- కాకారి. సం. వి. ఇ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ,  
సకిసంపులులుగు.
- కాకాలము. సం. వి. ఆ. పుం. బొంతకాకి:చూ,  
వాయసము. 1.
- కాకాసురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జయం  
తుడు, ఇంగునికొడుకు:చూ, పుత్రుడు. 1;  
2. కాకాసురుడను రక్కసుడు: చూ, రాక్ష  
సుడు. 1.
- కాకాహి. సం. వి. ఇ. పుం. కప్ప: చూ. మం  
దూకము. 1.
- కాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుకాకి: చూ,  
వాయసము. 1; 2. కాచి \*: చూ, వాయసి;  
వై. వి. (1) = కాకము. కాకి: చూ, వాయ  
సము. 1; విణ. (2) అల్పము. “కాకికలువ.”  
మొ: చూ, స్వల్పము.
- కాకికలువ. వై. వి = కాకకైరవ అల్లిపువ్వు\*:  
చూ, పద్మము. 1.
- కాకికూత. ద్వ. వి. 1. కా, కాకియలుపు:  
చూ, స్వరము. 2. (కాపుకాపు అనివాడుక.);  
2: చూ, కాకరుతిఫలము.
- కాకిచిప్ప. ద్వ. వి. నీటియందలి గుల్ల, శంబూక.  
“క. అక్కడలి గాకిచిప్పలు.” య. 3,  
ఆ. 30: చూ, సంకు. 1.
- కాకిచెఱుకు. ద్వ. వి. లేజనకము, చెఱుకువంటి  
తృణము\*:చూ, తృణము. 1.
- కాకిచావు. ద్వ. వి. ఆకస్మికపువ్వుతి: చూ,  
మరణము.
- కాకిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = కాకి. కర్మము  
నందు నాలవపాలు: చూ, చుడ్డు; 2. ఒకపల  
ములా నాలవపాలు: చూ, కాకిణి. 6;  
3. గవ్వ: చూ, వరాటము; 4. కొలిచెడు  
కొల; 5. తూనికభాగము; 6 ఎఱ్ఱగురిజి \*:  
చూ, తులాబీజము.
- కాకినీర్వయము. సం. వి. ఆ. న: చూ, అరవీర  
సము.
- కాకితము. వై. వి. = కాకలము: చూ, పటు  
పత్రము. (రూ-కాకిదము- కాగితము- కాగి  
దము.)
- కాకితీపు. డే. వి. మూర్ఖవిశేషము: చూ,  
మూర్ఖ.
- కాకితుమ్మికి. ద్వ. వి. నల్లతుమ్మి \*: చూ,  
తుమ్మి.

కాకిదము. వై. వి. = కాకలము: చూ, కాకి  
తము. (వా)

కాకిదొండ. వై. వి. = కాకతుండఫల, అడవి  
దొండ\*: చూ, దొండ.

కాకిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఒక అణాలో నాల  
వంతు, కాని: చూ, దుడ్డు; 2. ఒక పలములో  
నాలపాలు: చూ, కాకిణి. 6; 8. గవ్య:  
చూ, వరాటము. (రూ-కాకిణి.)

కాకినేరడు. ద్వ. వి. కాకజంబువు, నేల  
నేరడు\*: చూ, నేరడు. (రూ-కాకినేరడు.)

కాకిపిల్ల కాకిముద్దు. లో. ఎవనిపిల్లయందు నాని  
కిచ్చేవు.

కాకిపెనర. ద్వ. వి. కాకముద్దు, పిల్లపెనర\*:  
చూ, పెనర.

కాకిబంగారము. ద్వ. వి. శీతాభృకము: చూ,  
చేగడ.

కాకిబాతు. ద్వ. వి. ఒక విధమైన అడవిబాతు:  
చూ, శరారి.

కాకిమేడి. ద్వ. వి. బహుమేడి\*: చూ, బొమ్మ  
మేడి.

కాకితొక్కలు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకము పడ్లు:  
చూ, ధాన్యము.

కాకితెల్లు. ద్వ. వి. కాకిచెఱుకు\* (దీని పుల్లలను  
చివ్వి న్నాయుదురు): చూ, తృణము. 1.

కాకిలము. సం. వి. అ. పుం. కంఠమణి: చూ,  
గొంతుముడి.

కాకివన్నె. ద్వ. వి. కాకివన్నెగల పండెపు కోడి  
పుంజా (వా): చూ, పుంజా.

కాకివెదురు. ద్వ. వి. గుండ్రము (గుండ్రము =  
కాకిచెఱుకు)\*: చూ, శరము.

కాకిసాన్ము. వై. వి: చూ, కాకితీపు.

కాకు. దే. వి. 1. గాసి; రామా. 6; ఆ. 25:  
చూ, శ్రమము. 1; 2. తిరస్కారము; కాకి. 5,

ఆ. 88: చూ, వహీలనము; విణ. 8. పాణ్ణు:  
చూ, వ్యర్థము; 4. ఉళక్కి: చూ, కూన్యము. 1.  
కాకుండు. సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు:  
చూ, నూరనూతుండు.

కాకుత్స్థుండు. సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముండు:  
చూ, రాముండు.

కాకుదము. సం. వి. అ. న. తాలువు: చూ, దవుడ.  
కాకున్నె. దే. అవ్య. (కాక + ఉన్నె) నిశ్చయా  
ర్థకము; భార. ఆర. 2, ఆ. 165: చూ, నిశ్చ  
యము.

కాకువు. (కాకుస్వరము) సం. వి. ఉ. శ్రీ.  
కోక భయాదులచే గలిగెడు భ్వనివికారము:  
చూ, స్వరము. 2.

కాకుత్తము. సం. వి. అ. న. 1. కూడనిపని:  
చూ, వ్యభీకము; 2. వగవు: చూ, పక్వాతై  
పము.

కాకేందువు. సం. వి. ఉ. పుం. కాకితుమ్మికి\*:  
చూ, తుమ్మికి.

కాకేడువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కత్తి: చూ,  
రిప్పి. 2: 2. కాకిచెఱుకు; తెల్లు (శ. ర)\*:  
చూ, తృణము. 1.

కాకేమి. దే. అవ్య. (కాక + ఏమి) మఱియొక  
దానిలేమిని తెలుపును; “వ. అశుచిభావంబు  
సంగాకేమి యప్పరమపతివ్రతమదీయదృష్టి  
గోచరగాకున్నదయ్యె.” (అశుచిభావంబునం  
గాకేమి = అశుచిభావమున నేయనుట.) భార.  
ఆది. 1, ఆ. 98: చూ, అ. (1)

కాకేవము. సం. వి. అ. పుం. నింబము\*: చూ,  
వేము.

కాకోచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాకోచియను  
చేప: చూ, చుత్స్యము. 1.

కాకోచికము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కాకోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కావడి: చూ,  
భారయప్పి. (కావడిపడ్డ)

కాకోడుంబరము. సం. వి. ఆ. పుం. బహుమేడి\*:

చూ, బాహుమేడి.

కాకోడుంబరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాకోత్పలము. సం. వి. ఆ. న. కాకికలువ\*:

చూ, పద్మము. 1.

కాకోదరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సాము: చూ,

సర్పము; 2. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపు

బులుంగు; 3. శిశుము: చూ, వేగము. 3;

4. కాకమర్దకము\*: చూ, ముసిండి.

కాకోడుంబరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బహుమేడి\*:

చూ, బాహుమేడి.

కాకోలము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. ఎఱ్ఱనిపాము

విసము. (పుం. అని శ. క. తరువు): చూ,

విసము. 1; పుం. 2. బొంతకాకి: చూ, వాయ

సము. 1; 3. రక్తవర్ణముగల యొకానొక

పాము: చూ, సర్పము; ఆం. 4. నరకములు

ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, నర

కములు.

కాకోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాదుకొల్లి\*:

చూ, వాయసోలి; 2. తేలుమణి\*: చూ,

వృశ్చికము. 2.

కాకోలుండు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమ్మరి: చూ,

చక్రి. 5.

కాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడకన్న: చూ,

నేత్రము. 1; 2. మెల్లకన్న: చూ, నేత్రము. 1.

కాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తొగరి: చూ,

సురాష్ట్రజము. 1; 2. తొగరిమన్న: చూ,

సురాష్ట్రజము. 2; 3. ఆడవితొగరి తీగె:

చూ, సురాష్ట్రజము. 3.

కాక్షీరకము. సం. వి. ఆ. పుం. ముసగి\*: చూ,

శిగురిపు. 1.

కాక్షీరము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కాగడ. దే. వి. (కాగడు + గడ): చూ, రూ-

కాగడా. (వా)

కాగడా. దే. వి. (కాగడు + గడ) కొయ్యలేక

గుడ్డతోనే యేర్పరిచిన పేరిదివ్వటి. “జగతి

జ్యోతులు కాగడాలు.” హంస. 3, ఆ. 28:

చూ, దివిటి.

కాగరము. ఆం. ముప్పదిరెండు ఆయుధములలో

నొకటి: చూ, బాణము. 1.

కాగలము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకితము: చూ,

పటపత్రిము.

కాగారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెడ్డ ఇల్లు:

చూ, గృహము. 1; 2. గాలి ఇల్లు: చూ,

గృహము. 1. (ఇట్టిపదములు పెక్కులూహ్యం

బులు.)

కాగిత పుటట్ట. ద్వ. వి: చూ, టట్ట. 4.

కాగితము. దై. వి. = కాకిల: చూ, పటపత్రము

(రూ- కాకిదము)

కాగిస. దే. వి. ఒకరకముచేప: చూ, చుత్తిము. 1.

కాఘ్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంట: చూ, నిప్పు.

(ఇట్టిపదము లూహ్యంబులు)

కాచకుంభదీపవ్యాయము. పా. బాంతరులోని

దీపము ఎంతగాలివేసినను కదలకుండువిధము.

కాచనికము. సం. వి. ఆ. న. పండ్లముఱికి: చూ,

పండ్లపాచి.

కాచపాత్రిము. సం. వి. ఆ. న. గాజుగిన్నె:

చూ, పాత్రిము. 6.

కాచభాజనము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

కాచమలము. సం. వి. ఆ. న. గాజుపప్పు: చూ,

లవణము. 1.

కాచము. సం. వి. ఆ. న. పుం. 1. —పై.—

2. = గాజీ. గాజుమన్న: చూ, భూమి. 1;

3. గాజుపూస: చూ, పూస; 4. కావడి

వట్టు: చూ, శిక్యము. 2; 5. కంటితెవులు:

చూ, బిడాలము. 2; 6. దుగ్గానిలో నాలవ

భాగము; దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని

కొందఱు) (దుగ్గాని = రెండుదమ్యకము.

టంకమునకు పదియాడుడబ్బులుకనుక ఆరెక్క  
ప్రకారము ఇక్కడ కానియన(గా దమ్మిడి)  
“శ్లో. కాచాయనీచం కమనీయవాచా, ...  
స్థితే కుచేరే శ్రితమాకుచేరే.”: (తె. ప): —  
కాసు.

కాచలవణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కాచ  
మలము; అం. 2. ఖగములు అయిదింటిలో  
నొకటి: చూ, ఖగములు.

కాచలవణశుద్ధి. పా. ఇది చింతాకురసమున తడిపి  
యెండబెట్టిన శుద్ధి.

కాచసంభవము. సం. వి. అ. న: చూ, కాచ  
లవణము.

కాచస్థాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాటల\*: చూ,  
స్థాలి. 2. (రూ-కాలస్థాలి)

కాచహరిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సల్లయప్పి \*:  
చూ, లవణి.

కాచిఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. బంగారు:  
చూ, లోహము. 1; 2. ఎలుక: చూ, మూషి  
కము.

కాచిఘుడు. సం. వి. అ. పుం. తండ్రిలేనివాడు.

కాచితము. సం. విణ. కావడి యుట్టియందుంచ  
బడిన బిందె కుండలోనగునది: చూ, శిక్యితము.  
కాచిమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవకులో  
ద్భవము \*.

కాచివాచిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాటిగుమ్మడి\*:  
చూ, మహాఫలము.

కాచు. దే. అ. క్రి. 1. (కాయ) కాచు;  
2. (ఎండ) కాయ; అచ్చ. ఆర. కాం. 42;  
స. క్రి. 8. బాధలు తొలగించి రక్షించు.  
“మమంగావుము పోవుము.” నారి. పూ.  
7, అ: చూ, రక్షించు; 4. ఎదురుచూచు:  
చూ, ప్రతిక్షించు; 5 ఓర్పు; భార. ఉద్యో.  
8. అ. 114: చూ, సహించు; 6. చూచు:  
చూ, వీక్షించు.

కాచుట. దే. వి: చూ, అనేకు. 2.

కాచుమేపరి. దే. వి. మాంసముతినవాడు: చూ,  
మాంసాహారి.

కాచువాడు. దే. వి: చూ, రక్షకుడు.

కాజి. దే. వి. 1. ఒకరకముచెట్టు; “వెలితమ్మ  
కాజిపువ్వులు ముడుంగ.” పా. 2, అ. 50:  
చూ, వృక్షము; 2. మహమ్మదీయులఆచారి.

కాటకము. దే. వి. కఱపు: చూ, దుర్భిక్షము.

కాటపాలెబ్రాహ్మణులు. పా. కపూరియే బ్రా  
హ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మ  
ణులు.

కాటవము. సం. వి. అ. న: చూ, కటుత్వము.

కాటా. హి. వి. పెద్దత్రాసు; ధాన్యాదులు  
తూచు పెద్దతక్కడ: చూ, త్రాసు.

కాటిక. సం. వి. అ. శ్రీ. అడవి: చూ, విషిణము.

కాటికాపరి. దే. వి. శృగాళమందు కాచు  
వాడు.

కాటికి(గాళ్ళు)చూచుట. జా. చావసిద్ధముగా  
నుండుట. “నేనిప్పుడు నిరాశ్రయ తాదశ  
మమగ్ని కాటికి(గాళ్ళు)సాచుకొనియుంటిని.”  
(నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

కాటిగాడు. దే. వి. ఒకరకము పక్షి: చూ,  
పక్షి.

కాటిపాపడు. దే. వి. (కాడు + పాపడు)  
గోపాలకుడు: చూ, మహాశూచుడు.

కాటిపాపలవాండు. దే. వి. బ. జాలవిద్యచేసెడి  
అటవికజనవిశేషము.

కాటితేడు. దే. వి. (కాడు + తేడు)  
ముక్కంటి; కాళ. 8, అ 49: చూ, శివుడు.  
(రూ-కాటేడు)

కాటు. దే. వి. 1. మాడియడుగంటుట: చూ,  
అడుగంటుట; 2. కఱచినగాయము; లక్ష్మీ.  
4, అ. 48: చూ, నరుకు; 8: చూ, కఱచుట.

కాటుక. దే. వి: చూ, చూడు. 1.

కాటుకకంకి. పా. ఒకవిధమైన తెగులువలన కా తము. సం. వి. అ. పుం. పాపాణము: చూ, చెడిపోయి నల్లబడిన జోన్నలోనగువాని రాయి.

మన్న.

కాటుకకంటిగుట్టము. దే. వి. ఇంద్రవాయుధమను గుట్టము: చూ, హయము.

కాటుకకొండ. దే. వి. అంజనపర్వతము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు కాటుకగుబ్బలి మొ)

కాటుకపట్టు. దే. అ. కి. చూ, సలుపుపాటు; స్వా. 3, అ. 18.

కాటుకపీట్ట. ద్వ. వి. ఖంజరీటము : చూ, పిచ్చుక.

కాటుకము. సం. వి. అ. న. కటుత్వము, కాట నము.

కాటుకతాయి. దే. వి. సావీరాంజనము: చూ, సావీరము. 2.

కాటుకతేకులపాము. దే. వి. పులివెంజీర:చూ, సర్పము.

కాటులాడు. దే. అ. కి. (కాటులు + అడు) కలిపించు; భార. కాం. 1, అ. 45: చూ, నాటులాడు.

కాటునోవు. దే. అ. కి. (కాటు + నోవు.) అడుగంటు: చూ, నోపించు.

కాటెట్టి. దే. వి. ఒకానొక యుద్ధద్రోహత: చూ, మనాలక్ష్మి. 3. (రూ - కాటెట్టి.)

కాటేటి. దే. వి. — పై.

కాట్రొండ. దే. వి. కంపకోట: చూ, పొచ్చి నము. 1.

కాట్రొయి. వా. వి. అడ్డుగావేసిన తాయి. (పానకములో పుల్లవంటిది.)

కాట్రొండు. దే. వి. (కాడు + ట్రొండు): చూ, రూ-కాట్రొండు; య. 2, అ. 3.

కాతకము. పా. యజుర్వేదమున మహామంత్ర ములగు యొక భాగము.

కాత్యఫలము. సం. వి. అ. పుం. కత్యము #: చూ, వెలగ. (వైవెంతు కండకాయ)

కాడు. వై. వి. 1. = కట: వల్లకాడు: చూ, శృకానము; 2. అడవి: చూ, వివీనము; 3. చేటు: చూ, రుత్త; 4. మఱుపు: చూ, విస్మృతి.

కాడుచేయు. వై. స. కి. నాశముచేయు; ధీ. 4, అ. 80: చూ, పాడుసేయు.

కాడుపడు. వై. అ. కి. 1. రూ-కాడ్పడు. కలఁ తపడు; నా. ఉ. 9, అ. 42; నిర్వ. 4, అ. 76; చూ, సంక్షోభించు; 2. కనబడకపోవు: భార. కాం. 3, అ. 158; ధీ. 4, అ. 58. (పే). కాడుపఱుచు: చూ, పమ్మునోవు.

కాడ్పడు. వై. అ. కి. — పై.

కాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కా: చూ, నాయనము. 1; 2. తెల్లకాకి: చూ, నాయ నము. 1; వై. వి. (1) = భాదస. గుట్టము మొదలగువాని యొక్కయులనలు లోను గాఁగల భక్ష్యము; భార. ఉద్యో. 1, అ. 98 చూ, దాణ.

కాణయాచి. దే. వి. 1. చిరకాల వాసస్థానము; రామా. 6, అ. 198: రూ-కాణాచి; విణ.

2. చిరకాలానుభవము కలది: రూ-కాణాచి.

కాణాచి. — పై. (1.- విజ. 1, అ. 20, 2.- కళా. 3, అ. 191.)

కాణాదము. అం. కణాదముషి పోక్తన్యాయ శాస్త్రము (తర్కము చెందు విధములు:— న్యాయము, కాణాదము.): చూ, తర్కము. కాని. వై. వి. = కాకిని: చూ, దుడ్డు. (రూ- కాని.)

కాణుండు. సం. వి. అ. పుం. ఏకాక్షుండు: చూ, ఒంటికంటివాడు.

కాణికము. సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

కాణ్యులు. పా. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు కుక్ల యజుర్వేదములలో నొక కాఖవారు. వీరిది శతపథ బ్రాహ్మణము. కాత్యాయన నూత్రిము. పృథమకాఖీయు లనబడుచుదురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కాత. జే. ద్ర. అగుగక, అంగీకారార్థకము: చూ, సమృత్తి. 1. (అశీరర్థమునందు తద్ధరార్థక క్రియల కనుప్రియుక్తమగు శబ్దము. "అఖిల భూతములకు నానందమగుగాత." మార్క. 8. అ. 9: రూ-కావుత.

కాతరండు. సం. విణ. ఆధీరండు, భయశీలుండు (అని కొందఱు): చూ, వెఱవరి.

కాతరము. సం. వి. అ. న. కాతలమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కాతలము. సం. వి. అ. న. —పై.—

కాతా, ఖాతా. హిం. వి. ఇచ్చి పుచ్చుకోలు లెక్క.

కాతాశము. జే. వి. కోపము; జై. 7, అ. 94: చూ, కోపము.

కాతిలలు. సం. వి. అ. న. బ. పాటిమవ్వులు \*: చూ, నువ్వులు.

కాతురక. సం. వి. అ. శ్రీ. —పై.—

కాత్పణము. సం. వి. అ. న. కామంచి \*: చూ, తృణము. 1.

కాత్యాయనము. అం. 1. బోధాయనాది తొమ్మిది నూత్రిములలో నొకటి: చూ, కల్పము; 2. స్మృతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్మృతులు. (కాత్యాయన స్మృతి.)

కాత్యాయని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గారి:చూ, పార్వతి. 1; 2. సుము యునుచెల్లి కావి చీరగట్టిన విధు: చూ, శ్రీ.

కాత్యాయనీయము. అం. పంచనూత్రిములలో నొకటి: చూ, పంచనూత్రిములు.

కాత్యాయనండు. సం. వి. అ. పుం. కరుచి మహర్షి: చూ, ముని. 1.

కాత్ని. సం. వి. ఇ. శ్రీ. తొవరిచున్న: చూ, సురాష్ట్రజము. 2.

కాదంబ. సం. వి. అ. శ్రీ. పెద్దబోడతరము \*: చూ, ముండరిక.

కాదంబకము. సం. వి. అ. పుం. అమృ: చూ, బాణము. 1.

కాదంబము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.— (రూ-కదంబము-కడంబము-కలంబము.) 2. మధురముగాఁ బలుకు మాంస: చూ, మాంస; 3. చెఱుకు:చూ, రసాలము. 3; విణ. 4. కడప చెట్టు సంబంధమైనది.

కాదంబరము. సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుమీఁది తెట్టె: చూ, మీఁగడ; 2. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ; 3. ఎల్ల: చూ, నీమ. 1; 4. కల్లు: చూ, నుర. 2; 5. కడిమిపూలకల్లు: చూ, నుర. 2; 6. పక్వమైన చెఱుకురసమునఁ జేసిన కల్లు, శీఘ్రపు: చూ, నుర. 2.

కాదంబరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కల్లు: చూ, నుర. 2; 2. ఆడుకోయిల: చూ, పికము: 3. ఆడుగోరింక: చూ, కారిక. 1; 4. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 5. ఒకానొక కావ్యము: చూ, కావ్యములు; 6. కాదందరి కావ్యకర్త బాణుండు: చూ, కావ్యనాటకములు.

కాదంబరీబీజము. సం. వి. అ. న. నురారీబీజము.

కాదంబర్యము. సం. వి. అ. పుం. నీరుకడిమి \*: చూ, నీపము.

కాదంబిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మేఘమంత్రి:చూ, మేఘము. 1.

కాదరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఒకానొకనది: చూ, నది; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. లంకె: చూ, వేళ్ళు.

కాదరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అరటి #: చూ, రంధ. 2. (రూ-కాదరి.)

కాదా. జే. అవ్య. (కాదు + అ): చూ, కద. 3. కాదాచిత్కము. సం. విణ. ఒకానొకప్పుడు కలుగునది: చూ, కదాచిద్భవము.

కాది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కకారమును మొదలు గాగలది. (కాదివిద్య యని మంత్ర) కాశ్రు ప్రిసిద్ధము)

కాదు. జే. అవ్య. నతో అర్థము: చూ, లేదు. 2. కాద. జే. అవ్య. (కాదు + ఎ) కాదా; భార. కాం. 1, అ. 79: చూ, కద. 8.

కాజే. జే. అవ్య. (కాదు + ఏ) —వై.—; వి. పు. 7, అ. 183.

కాజేశాదులు. పా. నూ.-క్రి. పరి.-లాఠివో సహితము కాజేశాదులు కానబడియెడి.—  
లాఠివో=ముత్తపరమగుసపుడేకాక యితర సందర్భములందును; కాజేశాదులు=కకారా జేశము వర్ణలోపములొనైనవి గలవు: అగుట= కావుట. భావార్థక ప్రత్యయమైన “ట” ముత్తలలో జేరలేదు. ఇట్లే తక్కినవి చూ చునది. కావుతను-కాతను; అగుడును-కావు డును; కావునను-కానను; అనవుడును-అను డును-నావుడును; ఇత్యాదులు. (విషయము తెలియుటకంతయు వివరింపబడియె.) చూ, కావుట. 2.

కాద్రీవేయుడు. సం. వి. అ. పుం. కద్రీవ కొడుకు, పాము: చూ, సర్పము.

కాధేనువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సుకత: చూ, ధేనువు (ఇత్యాదిపదము లూహ్యంబులు.)

కాన జే. అవ్య. 1. తెనుగు సంబోధనమున అను ప్రయుక్తమగు కబ్బము. “తలికొన-సామికొన”

మొ; జే. ద్ర). 2. కనుక: చూ, హేతువు; వై. వి. రి.=కొనన. అడవి: చూ, విషినము.

కానబట్టు. జే. అ. క్రి. (కానన్ + పట్టు) కన బడు; రా. యు, కాం. 15: చూ, ప్రత్యక్ష మగు.

కానబడు. జే. అ. క్రి. —వై.—

కానము. సం. వి. అ. న. 1.=కాన-కోన. అడవి: చూ, విషినము; 2. ఇల్లు: చూ, గుడనము. 1.; 3. మనుష్యులు వేసి పెంచినతోట: చూ, వనము. 2; 4. బ్రహ్మముఖము.

కాననారి సం. వి. ఇ. పుం. జమ్మి #: చూ, కవి కాననివాడు. జే. విణ. అంధుడు: భాగ. 7, స్కం. 182: చూ, గుడ్డి

కానపుంజీ. ద్వ. వి. గునపనకోడి: చూ, పుంజీ. కానరము. సం. వి. అ. న. కొలుపోతు: చూ, మహిషము.

కానరానడుగులుగలమేటి. జే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

కానరానిచుక్క. ద్వ. వి. అభిజిత్తు: చూ, సత్కర్తృము. 1.

కానరానివాడు. జే. వి. 1. అంధుడు: చూ, గుడ్డి; 2. కనబడనివాడు; (సం. ప):— అంతర్నితుడు, అగోచరుడు, అదృశ్యుడు.

కానరేగు. జే. వి. ములువెలచు #: చూ, రేగు. 1.

కాని. వై. వి. 1.=కాకిణి. ఒకఅణాలో నాలవ వంతు; రుక్కొం. 8, అ. 45: చూ, దుడ్డు; జే. అవ్య. 2. వికల్పమును తెలుపును. “నేడు కాని శేపుకాని వచ్చును.” చూ, వికల్పము. 2; 3. రూ-కానీ. తక్కువనుగర్థము తెలుపును. భార. ఉద్యో. 2, అ. 187: చూ, వివా; వా. 4. లక్ష్యపెట్టకుండుటను తెలుపును.

కానిక. జే. వి. ఉపహరము; భార. అను. 4, అ. 488: చూ, లంచము. (రూ-కానిక)



కానికూడు. బా. తగనికూడు, నీచార్జనము. “కానికూడు తినినను కడుపునిండవలెను.”

కానికోసము. జే. వి. అకాశమార్గములేక నక్షత్రమార్గము: చూ, ఉత్పథము.

కానిపని. జే. వి. చెడ్డపని: చూ, వ్యభీకము. 2.

కానిపించు. జే. అ. క్రి. 1. రూ- కనిపించు; కళా. 2, అ. 98: చూ, ప్రత్యక్షమగు; పే. 2. కనజేయు. —వై.—

కానిమాట. జే. వి. ఉపకమోపనింద: చూ, నింద. 1.

కానివాడు. జే. వి. అందేద: చూ, నిప్రప్రయోజకుడు.

కానిష్ఠి నేయుడు. సం. వి. అ. పుం. చెల్లెలి కొడుకు: చూ, మేనల్లుడు.

కానిస్తేనీలు. అం. రక్షకభటుడు.

కానీ. జే. అవ్య. 1. వికల్పమును తెలుపును; అము. 2, అ. 28: చూ, వికల్పము. 2; 2. వినార్థకము. కాశీ. 2, అ. 9: చూ, వినా; 3. అలాగునేచేయుము అనుటను తెలుపును. “అలాగునే కానీ.”

కానీనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కన్యకాకొడుకు: చూ, పుత్రుడు; 2: చూ, కర్తుడు; 3. వ్యాసుడు: చూ, ముని. 1; అం. 4. పుత్రులు పన్నిదటిలో నొకడు: చూ, పుత్రులు.

కానీయరా. వా. వి. 1. వెఱపించెడుమాట; 2. అంగీకారమును తెలుపును. (రూ-కానీరా)

కాను. జే. వి. 1. నీశ్చకలియని మజ్జిక: చూ, మజ్జిక; 2. ఉప్పుగడ్డి: చూ, తృణము. 1; వా. కాశీభాగము.

కానుక. జే. వి. రూ- కాన్క. ఉపహారము; భాగ. 10, స్కం. ఉ. 770: చూ, లంచము.

కానుగు. జే. వి. రూ- కానుగు :\* చూ, కాదప్పుము.

కానుపు. జే. వి. 1. రూ- కాన్పు. ప్రమాణి: చూ, ప్రసవము; 2. రూ- కాన్పు, చూపు; వారి: ఉ. 7, అ: చూ, లక్షణము. 3.

కాన్క. జే. వి: చూ, రూ- కానుక.

కాన్పించు. జే. అ. క్రి: చూ, రూ- కానిపించు.

కాన్పు. జే. వి: చూ, రూ- కానుపు.

కాన్యకుబ్జము. సం. వి. అ. స: చూ, రూ- కన్యాకుబ్జము.

కాన్యజ. సం. వి. అ. శ్రీ. నలియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కాపంతము. జే. వి. కుక్క-నుగట్టెడి కొయ్య; అం, భా. ద్వి. కూ. 290.

కాపటికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రజాలి కుడు: చూ, ప్రాంతిహారకుడు; 2. సిను పుడు: చూ, శిష్యుడు; 3. కూరదినసులను దినుటను విధించువాడు.

కాపట్యము. సం. వి. అ. స. జిత్తు, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాపథము. సం. వి. అ. స. 1. నీరు వట్టివేరు: చూ, వట్టివేరు; అం. 2. కుత్సితపుతోవ: చూ, మార్గము. 1.

కాపరి. జే. వి. (కాపు + అరి) మనుషరి; భాగ. 10, స్కం. 482: చూ, రక్షకుడు.

కాపాడు. జే. అ. క్రి. (కాపు + అడు) బాధలుతొలగించి రక్షించు: చూ, రక్షించు.

కాపాడుట. జే. వి. కాపుడ: చూ, రక్షణము.

కాపాలము. సం. వి. అ. స. 1. అప్రాపక క్షుణ్ణులలో నొకటగు వాతికక్షుణ్ణము: చూ, మందలము, 3; అం. 2. మతములు ఆటింటిలో నొకటి: చూ, మతములు; 3. అశ్రుములు ఏబదిమూడింటిలో నొకటి: చూ, అశ్రుములు.

కాపాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కోమటిది: చూ, వైశ్య.

కాపాలికుడు. సం. వి. అ. పుం. కాపాలిక  
మతము గలవాడు.

కాపాలికేయుడు. అం. రుద్రులు పనుకొకం  
దుగురిలో నొకడు: చూ, రుద్రులు.

కాపి. అం. వి. 1. అచ్చేములబంతి: చూ, వజ్రవడి;

2. నకలు: చూ, పృథి. 2; 8. కాపీగింజ;

4. కాపీగింజల పాడి పాలలోకలిపి త్రాగడి  
ద్రవపదార్థము; (రూ- కాపీ - కాఫీ)

కాపిలము. సం. వి. అ. న. 1. కపిలమతము;

2. సాంఖ్యశాస్త్రము; అం. 8. ఉపపురాణ  
ములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఉప  
పురాణములు.

కాపిలుడు. సం. వి. అ. పుం. సాంఖ్యశాస్త్ర  
వేత్త.

కాపిశము. సం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

కాపికాయనము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కాపికాయని. సం. వి. ఇ. న. —వై.—

కాపిశేయము. సం. వి. అ. పుం. పిసాసము: చూ,  
భూతము.

కాపిసము. సం. వి. అ. పుం. పడిసము: చూ,  
రొంప.

కాపీలైటు. అం. వి. గ్రంథస్వామ్యము.

కాపు. జే. వి. 1. కాపుగడ: చూ, రక్షణము;

2. కాయలు కాచుట. “మామిడిచెట్లకాపు  
తక్కువ.”

కాపుగడ. జే. వి. కాపు: రా. అ, కాం. 188.  
పుట: చూ, రక్షణము.

కాపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురు  
షుడు: కాపురుషుడు, శశేనంద్రి.

కాపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కాపుత్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చెడ్డనీల: చూ,  
భూమి. 1. (ఇట్టిపదము లూహ్యంబులు)

కాపేయము. సం. వి. అ. న. 1. కోతిబుద్ధి;

2. కోతికర్మ; 8. కోతులగుంపు; జే. వి.

(1) కృపణత: చూ, దయ.

కాపాతము. సం. వి. అ. న. 1. సాపురముల  
గుంపు: చూ, సాపురము; 2. అంజనవిశేషము:  
చూ, సావీరము.

కాపాతాంజనము. సం. వి. అ. న. అంజనవిశే  
షము: చూ, సావీరము.

కాప్యకరము. సం. వి. అ. పుం. తన చిత్తమున  
పాపముంచి మాట్లాడుట. రూ-కాప్యకారము

కాప్యకారము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కాఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పిసగుమ్మ  
డు \*.

కాఫాలము. సం. వి. అ. న. చెడుగొడ్డలి: చూ,  
ముద్గరము.

కాఫి, కాఫీ. అం. వి: చూ, కాపి. 8 - 4.

“కాఫీహోటల్.” (వా)

కాఫీట్కారము. సం. వి. అ. పుం. వినుగు చెడ్డ  
కూత: చూ, స్వరము. 2.

కామ. జే. వి. 1. తామరలోనగువాని కొండ;  
వారి. పూ, 7, అ. 51: చూ, బిసము. 1;

2. ఆకులనరము: చూ, పర్వరీణము; 8. కూ

రామలోనగువాని కొండ: చూ, కొండ. 4;

4. తొడిమె: చూ, వృంతము; 5. గొడుగులో

నగువాని దండము. వారి. పూ, 7, అ. 178;

(కనకపుకామతోమరము, పడగ కామ, బంగారు

కామకుంచె. మొదలగునవి); 6. మగగుటీ.

చూ, శిశ్మము; 7. చేనుమొన: చూ, స్తనము. 1.

కామంగామి. సం. వి. అ. న. స్వేచ్ఛాగమనశీలు  
డు: కామంగామి, కామచారి.

కామంచి. వై. వి. 1. కామంజిక, కత్తణము:  
చూ, క్షణము. 1. (రూ- కామంచి); 2. నల్ల

బుడుసరి \*: చూ, వాయసి.

కామంజిక. సం. వి. అ. శ్రీ. కామంచి. కత్త  
ణము \*: చూ, క్షణము. 1.

కామందకాగర్భకాస్త్రము. పా. దండనీతియను  
శాస్త్రము: చూ, విద్యలు.

కామంధమి. సం. వి. న్. పుం. కంచేరి: చూ,  
కాంస్యకారుడు. (చూ, స్వర్ణకారుడు)

కామకళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కలయిక, రతి:  
చూ, సంయోగము.

కామకళానిధి. వా. కామకాస్త్రమునందలి  
యొకానొక గ్రంథము.

కామకూటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేశ్యా  
ప్రణయము; 2. వేశ్యావిభ్రమము; 3. బ్రహ్మ  
రాక్షససంచారి.

కామకేళి. సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. 1. సురతము:  
చూ, సంయోగము; విణ. 2. సిద్ధుడు: చూ,  
విటుడు.

కామగుణము. సం. వి. ఆ. పుం. చెలిమి: చూ,  
స్నేహము. 1.

కామఖడ్గదళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బంగారుమొగలి:  
చూ, మొగలి.

కామగామి. సం. విణ. న్: చూ, రూ- కామం  
గామి.

కామచారి. సం. విణ. న్. 1. —వై—;  
2. కాముకుడు: చూ, వలపుకాడు; 3. చట  
కము: చూ, పిచ్చుక.

కామజంబులు. అం. ద్యూతము, వేటు, స్త్రీ,  
పానము, అర్థదూషణము. (5)

కామజానము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిలు: చూ,  
పికము.

కామశూడు. సం. వి. ఆ. పుం. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు.

కామత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ముయ్యకపాపాన్ని \*:  
చూ, సాలపరి.

కామతాళి. సం. వి. ఆ. పుం. పెన్నుడు: చూ,  
విఘ్నవు. 1.

కామతాలము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిలు: చూ,  
పికము.

కామద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కామధేనువు: చూ,  
ధేనువు.

కామదుడు. సం. విణ. కోరికలనిచ్చువాడు.

కామమము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, కామద.

కామదూతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కలిగొట్టు \*:  
చూ, స్థాలి. 2.

కామదూతిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాండేరి \*:  
చూ, నాగదంతి.

కామదేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వలపురాయు  
డు: చూ, మన్మథుడు.

కామధక్కు. సం. వి. వా. పుం. 1. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు; 2. సన్నాసి: చూ, ముని. 1.  
(యోగాభ్యాసముచేయు యోగి)

కామధుక్కు. సం. వి. వా. శ్రీ. చూ, కామ  
ధేనువు.

కామధేనువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కోరినవస్తువు  
లిచ్చెడి వేల్పుటావు: చూ, ధేనువు; 2. మహా  
దానములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ,  
మహాదానములు.

కామధ్వంసి. సం. వి. న్. పుం. వలరాక్ష  
సూడు: చూ, శివుడు.

కామన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఇచ్చే: చూ, వాంఛ.

కామనము. సం. వి. ఆ. పుం. కంగళి \*: చూ,  
వేమపువ్వుము; విణ. 2. ఇచ్చేగలి: చూ,  
వాంఛ; 3. చేక్కనిది: చూ, హృదయము.

కామనిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కనుపాప: చూ,  
తారకము.

కామనుడు. సం. విణ. 1. ఇచ్చేగలవాడు,  
శ్రీ. కామకుడు: చూ, వలపుకాడు;  
2. అందగాడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

కామపత్ని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రతి: చూ,  
సంయోగము.

కామపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బలవేత్తడు:  
చూ, బలరాముడు.

కామపీడితుఁడు. సం. విణ. కామాతురుఁడు:

చూ, వలపుకాఁడు.

కామపరిదము. సం. వి. ఆ. పుం కలియిక

లాగులు: చూ, రతిబంధము.

కామఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. మహారాజా

మృత్యుః: చూ, మామిడి.

కామమందిరము. సం. వి. ఆ. న. ఆఁడుగుటి:

చూ, భగము. 12.

కామమహము. సం. వి. ఆ. పుం. చైత్రపార్ణిమ:

చిత్రానక్షత్ర యుక్తమగు పున్నమ: చూ, పున్నమ.

కామము. సం. వి. ఆ. న. 1. కోరిక: చూ,

వాంఛ; 2. మత్తు: చూ, మదము. 1; 3. పురుష

రజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; పుం. 4. ఇచ్ఛ:

చూ, వాంఛ; 5. క్రి. విణ. ఆ. న. ఇచ్ఛవచ్చి

నట్లు, అలవోక: చూ, యథేచ్ఛము; అం. 4.

పురుషార్థములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,

పురుషార్థములు; 5. రాజముఖ్యగుణములు

మూడింటిలో నొకటి; (స్వభాగ్యయందే)

కామము: చూ, రాజముఖ్యగుణములు; 6. అరి

వర్గములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, అరివర్గ

ములు; 7. హేయగుణములు పదునాఱింటిలో

నొకటి: చూ, హేయగుణములు; పా.

8. కామము అనఁగా మనస్సు మొదలగు నిం

దియములచేత కోరఁబడిన విషయానుభవ

సుఖమును గోరుట. ఇది మనస్థగదైవత్యమై

ధర్మార్థములకంటె నిహపరలోక సుఖసాధ

కమై మోక్షకరంబైయుండును. ("శ్లో. బలం

బలవతాంచాహం కామరాగవివర్జితమ్, ధర్మా

విరుద్ధోఽహితేషు కామస్మిధర్మతర్జనః." అని

భగవద్గీతలయందు సప్తమాధ్యాయమున గల

శ్లోకము. ఇట్టి భగవద్వచన ప్రమాణముచేత

ధర్మార్థముల ననుసరించిన కామంబు సర్వా

భీష్టంబుల నొసంగును. స్వకాంతయందు

మంత్రకృతకామకలా విశేషముల వలన పుత్ర

సంతతి గలుగఁ బరలోకప్రాప్తి సాధకమగు.

ఎట్లులనిన.—“పున్నామ్నా సరకాత్రాయత

ఇతిపుత్రః" అని చెప్పుటచే 'పు' అనెడు

నరకబాధ వలన రక్షించువాఁడు గనుక

పుత్రుఁడు. ఈ పుత్రసంతతి వలన పుణ్య

లోకము గలుగుననుటకు భారతము అది

పర్వము 5 వ అశ్వాసమున పాండురాజు కథ

యును, ఈ పర్వమునందే 2 వ అశ్వాసమున

జరత్కారుని కథయును ప్రమాణములై

యున్నవి. ఎట్లులనిన.—పాండురాజు భార్య

లతో కఠక్యంగవ్యతమున శివంబులుపు

చుండి యొక్కనాఁడు దివ్యవిమానము లెక్కి

వచ్చుచుబోవుచున్న బృందారక బృంద

మ్ములు నిండియున్న స్వర్గపుర మార్గంబున

పుణ్యలోకంబుల కనాయాసంబున నుత్తరాభి

ముఖులగుచు నరుగు మనులంగాంచి మీ

రెచ్చట కరిగెదరనిన వారు నేఁడు అమవసు

గాన చతుర్ముఖుని పూజించుటకై బ్రహ్మాం

డములో నుండు మునులును, పితృదేవతలను

బోవుచుండిరి, గాన మేమును నక్కార్థంబు

నకై బోవుచుంటి మనిన నఁడు నేను వత్తు

నని భార్యాద్యయసహితుండై వచ్చుచున్న

యతనిం గని మునులిట్లనిరి. ఓరాజోత్తమా,

మీరు సుకుమారులు. ఈ మార్గంబు గిరిగవా

నాచులచే దుర్గమంబును, దేవమార్గంబును

గాన మీరు రావలదు, నిలుపుఁడనిన, నప్పాం

డురాజు “అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి.” అను

వేదవచనంబున సంతానరహితులైరని మునుల

కైవసు నీమార్గంబు దుర్గమంబు గాన ముని

కాపంబున సంతతిలేని తనకు పుణ్యలోక

సుఖంబు లభింపమికి గుంది యమ్ములం

బ్రాధింప వారు దైవాధిష్ఠితంబగు సంతతి

నీకుఁ గలిగి పుణ్యలోక సుఖంబునభవించునని

చెప్పినట్లును, జగత్కారుడు మునికుమారుని గాంచి యతని పితృజీవతలు నాలుగొక్కవము లలో గృహస్థాశ్రమము ముఖ్యమైనదిగాన నీవు యీ యాశ్రమమునొంది సంతానవంతుడవై మాకు పుణ్యలోకముఖం బొసంగుమని చెప్పినట్లు చెప్పబడియున్నది. కాశీఖండము 8, 4 ఆశ్వాసములలో విశ్వానరుని కథయందు ఈగృహస్థాశ్రమము ముఖ్యమైనదైనట్లు చెప్పబడియున్నది ఇట్టి గ్రంథస్థములగు కథలను విశ్వసించి యీ కామకాస్త్రానుసారముగ నిత్యంబులగు కామ్యకర్మంబు లాచరించి స్వభార్యయందు విషయానుభవం బనుభవించుచు పరదారాగమనము మొదలగు నిషిద్ధకార్యముల విడువవలయు. అట్లు విడుచుట వలన పరమేశ్వరారాధనముగ సర్వకర్మకారియైన మహాప్రసన్నత గలుగుఁగాన, ధర్మావిరోధి కామకాస్త్రము చతుర్థపురుషార్థ సాధకమగుటకు సందియంబులేదు. ఈ కాస్త్రోత్పత్తి కృమము ఆర్షవేదభాగములందుఁ జెప్పినదీని బ్రహ్మలలాటమునందుఁ బుట్టిన వికాలాత్మని వలన నేర్పడిన వైకాలాత్మమను దండనీతి కాస్త్రములో నొకభాగమైన కామకాస్త్రము కృతయుగమునందు సందికేశ్వరునిచేత వేయి అధ్యాయములుగ సంగ్రహింపఁబడి శ్రేతాయుగములో శ్వేతకేతు మహామునిచే నేనూ అధ్యాయములుగ రచింపఁబడి, ద్వాపరయుగమున బాభ్రవ్య మహామునిచే నూట యేఁబది అధ్యాయములుగ సంతేసింపఁబడి, తరువాత దత్తక, చారాయణ, సువర్ణనాభ, ఘోటకముఖ, గోనర్దియ, ఘోటికాపుత్ర, కూచిమార మునులచేత వైకిక, సాధారణ, యోగిక, కన్యాప్రయుక్తక, భార్యాధికార, పారదారిక, బౌద్ధవిషాధికములను సప్రాధికరణములుగ బాభ్రవ్యునిచే నేర్పఁబడి చెప్పబడిన

వాని నొక్కొక్కరొక్కొక్క యధికరణమును మాత్ర మందుకొని కొందఱు విస్తారముగను కొందఱు సంతేపముగను నూత్రములను రచించుటవలన నుత్పన్నప్రాయమై కామనూత్రమును చాణుక్యఁడే వాతాస్సన యనుఁడను నామాంతరముతో ముప్పది నాలుగధ్యాయములు గల సప్రాధికరిణీ కాస్త్రమును రచించెను. ఈ కాస్త్రమునకు వజ్రఖడ్గ ధరాచార్య భాష్యమును భాస్కరవృసింహకాశ్రికృతవృత్తియనువ్యాఖ్యానమును పుట్టియున్నవి. పిమ్మట నీగ్రంథము ననుసరించి కొక్కొక్కము రతిరహస్యము, అనంగరంగము, కామకళానిధి మొదలగు స్లోకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. ఈ కాస్త్రమందుఁ గల పురుషస్త్రీ భేదములు, జాతిభేదములు, దూతీభేదములు, సఖత్వములు, దంతత్వములు, చుంబనములు, ఆలింగనములు, చిన్నాములు, అవస్థలు, రతిభవ్యములు, బంధములు మొదలగువాని భేదంబు లాయాపదంబులకడఁ జూచుకొనవలయును.")

కామయిత. సం. విణ. (ఋ-ఈ-ఋ) కామకుఁడు: చూ, వలపుకొఁడు.

కామరుచి. అం. ధనుర్వేదములోని కస్త్రములలో నొకటి: చూ, కస్త్రములు.

కామరూప. అం. కామకాస్త్రమునందలి కామరూప దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ.

కామరూపము. సం. వి. అ. న. ప్రాగ్జ్యోతిషనగరము: చూ, దేశము; పుం. 2. కామరూపమును దేశము: చూ, దేశము; విణ. 3. మనోజ్ఞుమగు రూపము: చూ, సౌందర్యము; అం. 4. ధనుర్వేదములోని కస్త్రములలో నొకటి: చూ, కస్త్రములు.

కామరూపి. సం. వి. న. పుం. 1. ఊసరకెల్లి: చూ, సరటము; 2. భేదరూడు: చూ, విద్యాధరుడు.

కామరూపిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అశ్వగంధః :  
చూ, పెన్నెరు.

కామరేఖ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బోగముది: చూ,  
వేళ్ళు.

కామల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = కామెల: చూ,  
పసరిక.

కామలత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మగగుటి: చూ,  
శిల్పము.

కామలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కామల: చూ,  
పసరిక; 2. మరుభూమి: చూ, భూమి. 1;  
3. వసంతముకువు: చూ, మాసద్వయము:  
(చూ, ఋతువులు.)

కామలుడు. సం. విణ. 1 కామకుడు: చూ,  
వలపుకాడు; 2. లంకెకాడు: చూ, విటుడు,

కామవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అంకపీలిక: చూ,  
మానిపసుపు.

కామవల్లభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేందిరిక: చూ,  
వెన్నెల.

కామవల్లభము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆమ్రము :  
చూ, మామిడి.

కామవృంత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కలిగొట్టు :  
చూ, సాలి. 2.

కామవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. బదనిక :  
చూ, వదనిక.

కామవృద్ధినామము. సం. వి. ఆ. పుం. పొట్టి  
కొమ్మలూడలుగల చెట్టు: చూ, హ్రీస్వ  
కాభాశిషము.

కామశరము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆమ్రము :  
చూ, మామిడి.

కామశాస్త్రము. సం. వి. ఆ. న. కొక్కొక్కము  
మొదలైనవి: చూ, కామము. 8.

కామసఖము. సం. వి. ఆ. పుం. వసంతముకువు:  
చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

కామసుకుండు. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వ  
కేతువు.

కామాంతుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోద:  
చూ, సఖము; 2. మగగుటి: చూ, శిల్పము.

కామాంగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆమ్రము :  
చూ, మామిడి.

కామాంతకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏడుపు: చూ,  
దుఃఖము.

కామాంతకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు.

కామాంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కన్తూరి: చూ,  
మృగమదము.

కామాంధము. సం. వి. ఆ. పుం. కొయిల: చూ,  
పికము.

కామాటము. వై. వి. = కర్మత: రామా. 8,  
ఆ. 185: చూ, మోటపని.

కామాటి. వై. విణ. = కర్మత. (కామాటము + ఇ)  
మోటపని చేయువాడు.

కామాతురుడు. సం. విణ. కామార్తుడు: చూ,  
వలపుకాడు.

కామాధిదేవత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. త్రియోదశి  
తిథి: చూ, తిథి. 1.

కామాయుధము. సం. వి. ఆ. న. 1. కామదేవా  
స్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. మహారాజ  
చూతము : చూ, మామిడి.

కామాయువు. సం. వి. న. పుం. గరుడుడు:  
చూ, హరివాహనుడు.

కామారణ్యము. సం. వి. ఆ. న. మనోజ్ఞమైన  
వనము: చూ, వనము. 2.

కామారి. సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు.

కామార్తుడు. సం. విణ: చూ, కామాతురుడు.

కామాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కల్లు: చూ, నుర. 2.

కామగ్రంథ. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రక్తకౌం  
చనము \*.

కామి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కామమందు: చూ,  
వలపుకాదు; విణ. 2. —వై—; వి. ఇ.  
న్. 3. జీక్ష్మవ:చూ, చక్రవాకము; 4. పారా  
వతము: చూ, పావురము; ఇ. స్త్రీ. 5. ఇచ్చే:  
చూ, వాంఛ; 6. రతి, మన్మథుని భార్య:  
చూ, భార్య; ఇ. పుం. 7. లంఠికాదు:చూ,  
విటుడు.

కౌమికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కన్నియలేడి:  
చూ, మహాపక్షము; ఆం. 2. శివప్రాక్రము  
లగు చతుష్పత్తి తంత్రములలో నొకటి: చూ,  
తంత్రములు.

కౌమికాగమము. పా. ఆగమములు ఇరువది  
యేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆగమములు.  
(చూ, ఉపవిద్యలు)

కౌమిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియసంగమము  
నందు మిక్కిలి ఆనగల యాడుది: చూ,  
స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 3. ఆడు  
జీక్ష్మవ: చూ, చక్రవాకము; 4. ఆడు  
పావురము: చూ, పావురము; 5. బదనిక \*:  
చూ, వదనిక; 6. అంకోలగిరి \*: చూ, ప్రేం  
కణము.

కౌమినీశము. సం. వి. ఆ. పుం. మునక \*:చూ,  
శిగురు. 1.

కౌముడు. సం. వి. ఆ. పుం. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు.

కామక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకా  
రముల యందపేక్షగల యాడుది: చూ, స్త్రీ.

కౌమకకౌంత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆతిముక్తలత,  
పూలగురివెంద \*: చూ, తులావీజము.

కామకప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. కస్తూరి  
పసుపు \*: చూ, వర్ణము. 6.

కామకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇరుగుడు \*:  
చూ, శింశుప; 2. నెమ్మి \*:చూ, తిహాసము;

3. పూలగురివెంద \*: చూ, తులావీజము;

4. కంగేలి \*: చూ, హేమపుష్పము; విణ.

5. ఇచ్చేగలది: చూ, వాంఛ.

కౌముకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంభోగమునందిచ్చ  
గల యాడుది: చూ, స్త్రీ.

కౌముకుడు. సం. విణ. కౌమయిత: చూ, వల  
పుకాదు.

కౌమృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెడ్డచావు: చూ,  
మరణము. (ఇటికబ్బంబులూహ్యంబులు)

కౌమృత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడ్డమన్ను :  
చూ, భూమి. 1.

కౌమల. వై. వి. = కౌమల: చూ, పసరిక.

కౌమేశ్వరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరాకర్తి: చూ,  
చుహలక్ష్మి. 3.

కౌమేశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. సగుణ  
బ్రహ్మము.

కౌమేష్టము. సం. వి. ఆ. పుం. రాచేమామిడి \*:  
చూ, మామిడి.

కౌమోత్సవము. సం. వి. ఆ. పుం. నూతనదంప  
తుల కలియక: చూ, సంయోగము.

కౌమ్యదానము. సం. వి. ఆ. న. కోరినది ఇచ్చు  
ట: చూ, పరివారణము.

కౌమ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. అగ్నిచకోత్పాది;  
విణ. 2. కోరదగినది: చూ, వాంఛ; పుం.

3. సర్వకము \*: చూ, వేగిన.

కాయ. వై. వి. 1. చెట్టునఁగానెడుకాయ:చూ,  
కలాటువు. 2; 2. కఠినవస్తుసంస్పర్శనముచే  
నాస్తాదులయందు కౌచెడుకాయ; భార.విరా.

2, ఆ. 221: (సం. ప):— కిణము, ఖాటి,  
3. కంటిలేవులు: చూ, బిడాలము. 2; 4. పెస

లలోనగువాని పైగోలు : చూ, శింబ;  
5. బాదమునందలి సారెలోనగునది: చూ,

పాచిక; 6. వీణ సారకాయ; హరిశ్చ. 2,  
ఆ. 106; పా. 7. కాయగురికి— పుష్ప

రజస్సంపర్కముకొగానే పుష్పదళము వాడి పోవును. అప్పుడు పుష్పమునకు గర్భోత్పత్తి యైనదనుకొనవలయును. తరువాత అండాశయము ముదిరి కాయయగుచున్నది. ఈకాయ పక్షమై ఫలమగుచున్నది.

కాయకంటి. దే. వి. (కాయ + కన్న) రూ-కాయకన్నేటి, మఱేరుడు: చూ, శ్రీదుడు. కాయకన్ను. దే. వి. కాయకొచినకన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కాయకము. దే. వి. జీవనము: చూ, బ్రదుకు. 1. కాయజలము. సం. వి. అ. న. ఉచ్చే: చూ, మూత్రము.

కాయజాడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-కాయజాడు, మరుడు: చూ, మన్మథుడు.

కాయధాన్యములు. పా. దక్షిణపుగాలిచేఁ బండెడు ఉలవ, వెసర, కంది మొదలగునవి. ఈ తరగతి లోనివానిని పయరలు, అపరాలు అందురు: చూ, ధాన్యము.

కాయవెండలము. దే. వి. ఒకరకము వెండలము \*: చూ, సుమట్టిల.

కాయబలనము. సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, బొందడము.

కాయమానము. సం. వి. అ. న. పందిరి: చూ, సదనము. 1.

కాయమానములు. అం. మల్లకాస్త్రములోనివి:- విష్ణుచక్రము, రామబాణము, నాగబంధము, తొలకరి మెఱుపు, అల్లిమత్తు, విస్సందు, నాస్తాభరణము, పదఖండనము. ఉరిత్రాడు, లోబిత్తరి, వెలిబిత్తరి, సర్పాంకుశము. (12)

కాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. మేను: చూ, శరీరము; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; విణ. ది. ఋషి దేవభావము, ఋషితర్పణ యోగ్యస్థానము.

“స్వల్పాన్యైర్భోగ్యరూలేకాయమ్.” = చిటికెనవేలు దగ్గరేలు వీనిమొదట ఋషితర్పణముండును. పులస్త్యాదిప్రజాపతులు దేవతలుగాఁగలిగినది. పులస్త్యాదిప్రజాపతులు ఋషులుగనుక ఆప్రదేశముల వలననే ఋషితర్పణము నేయవలెననుట అని భావము; అ. న. 6. చేలి పందిరి: (చూ, పానీయశాలిక.) చూ, సదనము. 1; అం. 7. కరణములు మూడింటిలో నొడిటి; చూ, కరణములు (చూ, త్రయము.) దే. వి. (1) బాలితకన్నెడు మందు, స్పర్శ్య: చూ, మందు. 1.

కాయలరాసి. ద్వ. వి. తప్పవడ్డుగలరాసి. అగాడి, కాయధాన్యము. “కాయకాయలు కొలిపింది నాడు.” (కాయలు = గట్టిగింజలేని వడ్లు)

కాయవలనము. సం. వి. అ. పుం. కవచము: చూ, బొందడము.

కాయస్థ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఉసిరిక \*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. కరక \*: చూ, హరితకీ. (రూ-వయస్థ); 3. దారి: చూ, మార్గము. 1; 4. కాయకొల్లి \*: చూ, వాయసాలి; 5. తొలసి \*: చూ, తులసి; 6. అత్త: చూ, హంగుడు. 2; 7. కాయతీహారి.

కాయస్థుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. లెక్కవారి యువాడు, కరణము: చూ, పంజీకయడు; 2. అత్త: చూ, హంగుడు. 2; 3. షరమాత్తుడు: చూ, షరమాత్త; 4. బ్రాహ్మణ శ్రీయందు శ్రుతియునుకు జన్మించినవాడు.

కాయావరోహశక్త్యయడు. సం. వి. అ. పుం. నాగపట్టణమునందలిఈశ్వరయడు: చూ, శివుడు కాయాసక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. శరీరాభిమానము: కాయేనా.

కాయక. సం. వి. అ. శ్రీ. నానాటివడ్డి: చూ, వడ్డి.



కాయకము. సం. విణ. 1. కరీకసంబంధమైనది: చూ, కారీరము; అం. 2. కర్మములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, కర్మములు (చూ, త్రియము); దీ. విణ. (1) సారములేనిది: చూ, ఫల్గువు. 2.

కాయకవృద్ధి. అం. ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ధనవృద్ధులు.

కాయదా, ఖాయదా. హిం. విధి, నిర్ణయము; కమానను; అడితి.

కాయిలా, ఖాయిలా. హిం. తెగులు, రోగము.

కాయు. వై. అ. క్రి. = కాన్. ఎండ తెన్నెలలో నగునది ప్రకాశించు; కళా. 8, అ. 10: చూ, ప్రకాశించు. 1.

కాయుడు. సం. వి. అ. పుం. కోమటి: చూ, కైక్యడు.

కాయుక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. క్షయక్తి: చూ, యుక్తి.

కాయువు. దీ. వి. రూ. కాయువు. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహము, 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ.

కాయ్యు. దీ. వి. —మై— (అనురాగము — “చ. నీ, కరమున బుచ్చములమిటు కాయ్యున బట్టెడు మేది నీశ్వరా.” మార్క. 5, అ. 282)

కాయూక. సం. వి. అ. శ్రీ. చెడ్డపేను: చూ, యూకము.

కాయేంధనప్రియము. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, నిష్ప.

కాయేహ. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, కాయాసక్తి.

కాయోపండ్లో. జా. సఫలమై విఫలమై, అవునో కాదో, “పాలితి కాయో పండ్లో పోయిన పనియన్న (టిలుకమాటకు నవ్వుసాలపుడేట.” (విజయవిలాసము); “చేసినపని కాయయో పండ్లోయనుచునుడుగ,” (రసికజన మనోరంజనము)

కార. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చేతనాల: చూ, బంధనాలయము. (చూ, కదనము. 1.); 2. నిష్పంధము: చూ, బలవంతము; 3. కుంఠనకతై: చూ, కంభళి; 4. కరివె: చూ, వీణాదండము; 5. బంగారుపనికతై: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కారండవము. సం. వి. అ. పుం. కన్నీయలేడి: చూ, మహాపక్షము.

కారండప్రాయముడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

కారంధమి. సం. వి. క్. పుం. 1. కంచు పనివాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2. ధాతువాదమెఱిగినవాడు: చూ, రసవాది.

కారంభ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. అంకోలగిరి \*: చూ, ప్రేంకణము; 2. కుత్సితమైన రంభ: చూ, శ్రీ.

కారంభము. సం. వి. అ. పుం. వనపిప్పలి\*: చూ, పిప్పలి. 1.

కారకదీపకము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక అలంకారము. క్రిమాగతమైన కార్యగుంభనము. ఉ. — చనియెడు, వచ్చెడు, చూచెడు, మరలనడిగెడు: చూ, అలంకారము. 8.

కారకలగ్నము కట్టుకెట్లు. పా. లగ్నప్రమాణమును 80 భాగలుగఁ జేయవలెను. గ్రహములన్నింటిలోను ఎక్కువ భాగలనుబొందిన గ్రహము అత్యంత కారకుఁడగును. ఇట్టియాత్యంత కారకుఁడున్న రాశియే కారకలగ్నమగును.

కారకము. సం. వి. అ. న. 1. కర్మాదివట్టుము; విణ. 2. చేయునది: చూ, వ్యాపారము. 1.

కారకములు. అం. వాక్యమునఁగర్తకుఁ గ్రియకుఁ గలయన్వయసంబంధమును దెలుపునది కారకము.

“Karaka is the name given to the relation subsisting between a noun and a verb in a sentence,” ఇది కర్త-కర్మ (కర్మము) — కరణము — సంప్రదాన

ము — పాదానము — అధికరణము అని  
యాజునిధములు. వివరణములాయాపదముల  
కడఁజూచుకొనవలెను.

కారకనివింద. దే. వి. కనింద #: చూ, బలుగు.

కారకుడు. సం. విణ. 1. కర్త, చేయువాడు:

చూ, పనివాడు; పుం. 2. వక్తృడు: చూ,

ముని. 1; 8. అగ్రస్తుడు: చూ, ముని. 1.

కారకుక్షియము. సం. వి. అ. పుం. కాల్యక్షేమము:

చూ, దేశము.

కార్గి. ద్వ. వి. (కారు + అగ్ని) దావానలము,

కొలుచిచ్చు; భార. అశ్రి. 2, అ. 188: చూ,

నిప్పు.

కారటము. సం. విణ. కౌకి సంబంధమైనది.

కారట్టు. అం. (క్యారట్టు) (1) రత్నముతూనిక.

రతి ఒక క్యారట్టునకు 4 వడ్డగింజలు; (2)

బంగారువన్నె; 24 వన్నెలపరిమితి.

కారడవి. ద్వ. వి. చిట్టడవి: చూ, విషనము.

కారడుగు. ద్వ. వి. (కారు + అడుగు) 1. రం

డకవారు; 2. అల్పధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కారణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కారణము: చూ,

యాతన.

కారణనిబంధనాప్రస్తుతప్రకంస. సం. వి. అ. స్త్రీ.

ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2.

(చూ, అలంకారము. 8)

కారణమాల. అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము.

— పూర్వ పూర్వములకు గాని,

ఉత్తరార్థములకుగాని కర్మమునుగ నొకదాని

నొకటి హేతువులకు వర్తింతుట. ఉ. — విద్య

వలన విషయము, విషయముచే గౌరవము. గౌర

వమున ధనము. ధనముచేత ధర్మము, ధర్మము

వలన మోక్షము గలుగుచున్నది: చూ, అలం

కారము. 8.

కారణము. సం. వి. అ. న. 1. సబలు: చూ,

హేతువు; 2. కొల: చూ, వధము; 8. ఉప

కరణము: చూ, పనిముట్టు; అం. 4. లక్ష్య

ములు అఱింటిలో నొకటి: చూ, లక్ష్యములు.

కారణికుడు. సం. విణ. పాత్రాగ్రహారములఁబరి

శోధించువాడు: చూ, పరీక్షికుడు.

కారపుఁజెక్క. వై. వి. (కారము + చెక్క)

ద్రాక్షిత్వము: చూ, తోలు. 1.

కారపుఁబడుగు. ద్వ. వి. (కారము + పడుగు)

గట్టి నూలిపడుగు; హంస. 2, అ. 11: చూ,

మగ్గము.

కారపుకల్లి. వా. వి. మసాలావస్తువులు చేరిన

తాంబూలము. (రూ-కారాకల్లి.)

కారపువన్ను. ద్వ. వి. ఉపవరమృత్తిక: చూ,

భూమి. 1.

కారభి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇల్లింద#: చూ, మాతు

లుంగము.

కారభూషణుడు. సం. వి. అ. పుం. కాక్య

బుద్ధిజీవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

కారమహిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కర్పూరము:

చూ, సిరము.

కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కారు, కప్పము:

చూ, సిక్కు. 1; 2. ఏర్పాటు: చూ, నిజము. 2;

8. మంచుకొండ: చూ, పర్వతము; 4. ఆయ

తము: చూ, యత్నము; 5. కొల: చూ,

వధము; అం. 6. రసములు అఱింటిలోనొకటి:

చూ, రసములు; వై. వి. (1.) = తూర. ఒజ్జ,

ఒజ్జదనము, ఒజ్జన, ఒజ్జు, కారము, గాటు,

(వా) వజ్జ; (సం. ప) : — కటువు, తూరము;

(2) వస్త్రభావన పదార్థము: చూ, సబ్బు;

(8) ఉప్పువన్ను; భార. కాం. 8 అ. 864:

చూ, భూమి. 1; 4. నూలుతడిసెడి యొకా

నొక ద్రవద్రావ్యవిశేషము; 5. విడ్డలకుఁబో

సెడి మంచు; చమ. 1, అ. 82: చూ, మంచు. 1.

కారయిత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) కర్త:

చూ, పనివాడు.

కొరవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాంకర \*: చూ, సుషవి. 1.

కొరవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఇంగువమాను\*: చూ, హింగువు. 1; 2. ఓమము\*: చూ, యవాని; 3. నల్లజీలకఱ్ఱ \*: చూ, సుషవి. 2; 4. శతపుష్ప \*: చూ, సదాప; 5. చిత్రా నక్షత్రము, ముత్తెపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.

కొరవీచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కొరవి \*: చూ, సదాప.

కొరపుడు. సం. వి. అ. పు. పిచ్చుకకుంటు: చూ, నూరనూతుడు.

కొరవేల్లకము. సం. వి. అ. పు. = కొంకర \*: చూ, సుషవి. 1.

కొరవేల్లము. సం. వి. అ. పు. = —వై.— (రూ-కొరవల్లి.)

కొరస్కరము. సం. వి. అ. పు. ఒకరకము చెట్టు: కొలపీలుకము, కుపీలువు.

కొరస్కరాటిక. సం. వి. అ. శ్రీ. శతపది, చెవిజొరుసాము: చూ, సర్పము.

కొరాకిలి. వా. వి: చూ, రూ-కొరపుకిలి.

కొరాకు. దే. వి. (కరు + అకు) 1. చెట్టున పండిన ఆకు; భార. భీష్మ. 1. అ. 204: చూ, పర్ణము. 1; 2. ఎండాకు: చూ, పర్ణము. 1.

కొరాకూరము. దే. విణ. 1. కలంగినది: చూ, మలినము. 8; జా. 2. చిందలువందలు. “సారెకు కేకలువేయుదు, గారాకూరమయి మనసుకళ గళపడఁగె.” (సారంగధరచరిత్ర); “కారా కూరంబులై రాక్షసులహృదయములొ కొర్ప డెక్క.” ఉ. రా. 1, అ. 75.

కొరాగారము. సం. వి. అ. స. చెఱ: చూ, బంధనాలయము (చూ, సదనము. 1.)

కొరారు. దే. వి. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాపనము.

కొరామట్ల. దే. వి. బ. తెల్ల అలచేందలు: చూ, రాజమామము.

కొరాగుప్తుడు. సం. విణ. చెఱయందున్న వాడు. కారాబ్రాహ్మణులు. పా. ఉత్కళ దేశమున వసించు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. కొణ్వికాభీయులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కారాయిక. సం. వి. అ. శ్రీ. పెద్దకక్కర: చూ, బకము.

కొరాలుమిరియాలునూలుట. జా. మిక్కిలి కోపముచేయుట; మొదలు కొరము, అందులో మిరియములు గూడ గలిపి నూతినపక్షమున మఱిత్ర కొరముగానుండును. “నోరెఱుంగని వారిపై కొరాలు మిరియాలు నూలుచు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

కారావేశ్య. సం. వి. న. న. చెఱ: చూ, బంధనాలయము. (చూ, సదనము. 1.)

కారి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఉత్తరప్రభృత్యుత్తరములు: కారిక; 2. వాఁగటిమేడి: చూ, మేడిగోడ; 3. ఒకానొకచెట్టు, కొర్య.

కారించు. సం. స. క్రి. = కరిక. నొగుల్పు; లక్ష్మీ 2, అ. 118: చూ, బాధించు.

కొరిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, కొరి. 1: 2. = కొఱియ. తినుట: చూ, యాతన; 3. కృతి, చేయుట: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. మంగలి పని: చూ, ముండనము; 5. నట్టువుని పెండ్లాము: చూ, భార్య; 6. పద్యము: చూ, వృత్తము. 1. కొరికము. దే. విణ. చేలువచేయని కొత్తది. (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

కారిజము. వై. వి. = కొలేయము. రూ-కొర్జము, కడుపులో నీరుతిత్తికింద నుండెడి మాంస ఖండ విశేషము, కొలఖండము; రుక్మిం. 3, అ. 226: చూ, యశ్మత్తు. (లిడర్.)

కారిత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడిగినప్పుడిచ్చెడి పడ్డి, ఒడఁబాటు వడ్డి: చూ, వడ్డి.

కారితవృద్ధి. అం. ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ధనవృద్ధులు.

కారితుఁడు. సం. విణ. చూ, కిక్కితుఁడు.

కారియ. వై. వి. 1. రూ-కొటియ. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2.=కొరికొ. రూ-కొటియ. పగ: చూ, చుఁఖము.

కారియము. వై. వి. 1.=కొర్యమ్. కృత్యము, చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2.=కొర్యమ్. రూ-కర్ణము. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1.

కారిషము. సం. వి. అ. స. 1. కరిషముల సమూహము. (కరిషము=ఏఱుపిడక): చూ, పిడక; 2. అధర్వణమంత్రముల సమూహము: చూ, అధర్వణము.

కారు. వై. వి.=కాల: 1. జ్యేష్ఠమాసము మొదలు నాలుగేని నెలల కాలము. “మక్కారు.” ఆయతి, (సం. ప):— కందాయము. (అం, భా. మున తెలుగున కలదు) చూ, మాసద్వయము; 2. వర్షర్తువు: పొందు. 4, ఆ. 19: చూ, మాసద్వయము: 8. అదను; “సనకారు.” చూ, సమయము. 1; 4. నలుపు; “కారు మొగులు.” చూ, వర్ణము. 6: జే. వి. 5. ఊపరపృథివి; భార. సా. 1, ఆ. 81: చూ, భూమి. 1. 6. అడవి; “కారుచిచ్చు”: చూ, విపినము; 7. ఎండ కాలమున చేల్లెడు పరిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 8. ముదిమి; “కారుకు”: చూ, ముసలితనము; 9. కోరకము, నన; “కారు పింజె”: చూ, మొగ్గ. 1; 10. రూ-కొలు. పటుకారు: చూ, సందంశకము; వా. 11. భూమి శకటభేదము, రహదారిని ఎడ్లు లోసగునవి లాగనక్కఱలేపండఁగ పోవునది (బున్ను-మోటారు-మోటారుకారు; ట్రామ్ డినెల్ కారు-రైలు.): చూ, పొగబండి.

కారుండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. జేలగ: చూ, బుడ్డ పిడుఁడు.

కారుకంద. జే. వి. రూ- కొలుకంద, పెనతు పరి \*: చూ, నూరణము.

కారుకుఁడు. సం. విణ. వడ్లంగి : చూ, స్వర్ణ కారుఁడు.

కారుకొను. ద్వ. అ. క్రి. రూ- కొర్కొను-కొలుకొను, నల్లబాఱు; భార. భీష్మ. 2, ఆ. 169: చూ, సందడించు.

కారుకొమ్ముమెకము. ద్వ. వి. చప్పి: చూ, పుష్పతము. 1.

కారుకొట్టి. వై. వి. =కొగోలి \*: చూ, వాయు సోలి.

కారుకొల్లి. వై. వి.= —వై.—

కారుకోడి. ద్వ. వి. అడవికోడి: చూ, పుంజి. (రూ- కొలుకోడి)

కారుగచ్చి. ద్వ. వి. వాగుటి \*: చూ, సోమ రాజి.

కారుహము. సం. వి. అ. స. వడ్లవాఁడు పని చేయుసాల, అస్వాసము: చూ, సదనము. 1.

కారుచిచ్చు. ద్వ. వి. (రూ- కార్చిచ్చు- కొలు చిచ్చు - కాల్చిచ్చు) దావానలము, ఎరగలి: చూ, నిప్పు.

కారుచు. జే. స. క్రి. 1. ఒలుకు; రూ-కొర్పు-కొలుచు): చూ, వడుచు; 2. కొఱకేయు: రూ- కొర్పు- కొలుచు.

కారుజము. సం. వి. అ. పుం. 1. కలంఁగానుగు, కొలునువ్వు \*: చూ, వాన్చికము. 1; 2. జగ డము: చూ, యుద్ధము; 8. నుగుగు : చూ, ఘేనము; 4. గైరికము: చూ, నిలాజిత్తు; 5. నాభి, విషభేదము \*: చూ, విషము. 1; 6. అహికేసరము \*: చూ, నాగకేసరము; 7. ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తీ; 8. కిల్చిచిత్రము. చూ, కిల్పము; 9. పుట్ట: చూ, వర్షికము.

కారుణీయము. ద్వ. వి. గిరిగిచ్చే \* : చూ, కణ  
పుష్పిక.

కారుణీకుడు. సం. విణ. దయాళువు: చూ,  
సురకుడు.

కారుణ్యము. సం. వి. అ. స. రూ- కరుణ: చూ,  
దయ.

కారునూపు. దే. వి. జర్తిలము, రూ- కాలు  
నువు \* : చూ, వార్షికము. 1.

కారువెసర. దే. వి. 1. ముద్గపర్తి, పిల్లవెసర \* :  
చూ, వెసర; 2. వనముద్గము \* : చూ, వెసర.  
(రూ- కాలు వెసర)

కారుపోక. ద్వ. వి. శైలపూగము \* : చూ, పోక.  
కారుపోతు. దే. వి. కాలుదున్న: చూ, మహా  
వము.

కారుబుడమ. దే. వి. తీవ్రగంధము \* : చూ,  
బుడమ.

కారుమినుము. దే. వి. మామపర్తి. రూ- కాలు  
మినుము \* : చూ, మినుము.

కారుమునగ. ద్వ. వి. వనశిగురువు \* : చూ, శిగురువు.  
కారువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. విశ్వకర్మ: చూ,  
పనివాడు; విణ. 2. —వై—; 3. వడ్లంగి,  
శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కారుషాడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కరూషదేశ  
ముడు: రూ. కారుషాడు- కారుషాడు;  
2. కరూషదేశాధిపతి: రూ- కారుషాడు-  
కారుషాడు.

కారుతముడు. సం. విణ. శిల్పలలోక్తేష్ఠుడు:  
చూ, స్వర్ణకారుడు.

కారురు. దే. వి. (కారు + ఉరు) అడవిపల్లె;  
నారి. పూ. 5, అ. 148: చూ, దేశము.

కారుశము సం. వి. అ. పుం. బృహద్దన, ఒక  
నోకదేశము: చూ, దేశము

కారుశాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
కారుషాడు.

కారుషాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కారుషాడు.  
కార. వై. వి. = కారు. ఉప్పుగడ్డి \* : చూ,  
తృణము. 1.

కారుము. దే. వి. మళ్ళకు నీరెత్తెను తాటిదోన:  
చూ, తలము. 2.

కారేటి. ద్వ. వి. (కారు + ఏటి) ఏలాపర్తి \* :  
చూ, సన్నొప్పము.

కారోత్తమము. సం. వి. అ. పుం. కల్లుతేట:  
చూ, మరొకమండము.

కారోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మరాగ్ర  
భాగము: చూ, మర; 2. బావి: చూ, నయ్యి.

కార్మటకము. అం. కౌమకాస్త్రమునందలి ఉ  
త్తానకరణబంధములు నలుబదియొకటింటిలో  
నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

కార్మటము. సం. వి. అ. స. 1. -పై-; 2. రతి  
బంధవిశేషము: చూ, రతిబంధము.

కార్మరకము. సం. వి. అ. పుం. పాలనురుగు:  
చూ, ఫేనము.

నాలయము. (చూ. ప. = కఠిమందనము,  
కారి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1

ములు: కారిక; 2. చూ, రూ- కారు  
మేడిగోక; 3. ఒక చూ, రూ- కారు

కారానా, భారానా. హిం. పనిచేయుస్థలము.  
కార్పిచ్చు. దే. వి. రూ- కారుచిచ్చు: చూ,  
నిప్పు.

కార్పు. దే. స. కి: చూ, రూ- కారుచు.

కార్ణము. వై. వి. = కాలేయము: చూ, రూ-  
కారిజము. (లివర్)

కార్తవీర్యంపువు. సం. వి. ఉ. పుం. జమదగ్ని  
కొడుకు: చూ, పరశురాముడు.

కార్తవీర్యార్జునుడు. అం. 1. చక్రవర్తులు అణు  
గురిలో నొకడు: చూ, చక్రవర్తులు; పుం.  
2. బాహుసహస్రభీతు: చూ, హైహ  
యుడు.

కార్తవీర్యుడు. సం. వి. అ. పుం. బాహుసహ  
సృభృతు: చూ, హౌహయుడు.

కార్తవ్యము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు:చూ,  
లోహము. 1; 2. చెడ్డవీనధ్వని:చూ, స్వరము 2.

కార్తాంతికుడు. సం. వి. అ. పుం. జోన్ముడు:  
చూ, సాంవత్సరండు.

కార్తికము. సం. వి. అ. పుం. కత్తెరనెల:చూ,  
మాసము. 1. (రూ- కార్తికము- కార్తిక  
ము- కృత్తికానక్షత్రాయుక్తమైన పున్నమగల  
నెల. శత్రులగెలువ నిశ్చయించినవారికి నుత్సా  
హముగలదు)

కార్తికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విశ్వేదేవులలో  
భేదము. తద్విశేషములు. — కారుడు. కువే  
రుడు, కుష్మాండుడు, కిక్రుపు, క్షేత్ర  
పాలుడు- క్ష. మొ: చూ, విశ్వేదేవులు.

కార్తికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్తి  
కము.

కార్తికేయుడు. సం. వి. అ. పుం. కుమార  
స్వామి: చూ, స్కంధుడు.

కార్తికేయప్రసూపు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. వేనక  
య్యతల్లి: చూ, పార్వతి. 1.

కార్తికోత్సవము. సం. వి. అ. పుం. చంద్రిక:  
చూ, వెన్నెల.

కార్తికము. అం: చూ, కార్తికము; మాసములు  
పండ్లెండింటిలో నొకటి: చూ, మాసములు.

కార్తవీర్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. భుజంగాక్షి:  
చూ, సర్వాక్షి; 2. ఏలాపర్ణి: చూ, పిరంగి  
చెక్క.

కార్తవీర్యము. సం. వి. అ. న. అంతయు:చూ,  
స్వరము.

కార్త. వై. వి. 1. = కృత్తి. కృత్తికానక్ష  
త్రము; భార. అను. 2, అ. 878: చూ,  
నక్షత్రము. 1; 2 = కౌర్తి. నూత్యుడుండు

నక్షత్రము; “విత్తకార్త, స్వాతికార్త.”  
మొ: చూ, నక్షత్రము. 1.

కార్దమి. సం. వి. ఇ. పుం. కడలి:కేడు: చూ,  
వరుణుడు.

కార్దమికము. సం. విణ. బుర్రదలో:గూడు  
కొన్నది: కార్దమికి.

కార్దమికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై—

కార్దముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్దమి.  
కార్పటము. సం. వి. అ. పుం. 1. లాక్ష:చూ,  
లక్క; విణ. 2. చింపిగుడ్డల సంబంధ  
మయినది.

కార్పటికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. = కోమటి:  
చూ, వైశ్యుడు; 2. తీర్థము మోసుకొనిపో  
యేడు బాటసారి: చూ, పాంథుడు;  
3. పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాడు: రూ-  
కార్పాటకుడు.

కార్పణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కృపణత్వము;  
2. విషవిశేషము: చూ, విషము. 1.

కార్పాటకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పరా  
యివానిగుట్టు తెలిసినవాడు: చూ, కార్పటి  
కుడు. 3; 2. సిగువుడు: చూ, శిష్యుడు:  
కార్పారి. వై. వి. = కార్థకారి: చూ, వ్యవ  
హర్త. 2.

కార్పాసనాసిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. శదురు:చూ,  
తక్కువు.

కార్పాసము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-  
కర్పాసము \*: చూ, పృత్తి; విణ. 2. నూలి  
చేత నేయబడినది (చీర): చూ, వస్త్రము.

కార్పాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గూ-కర్పాసి:  
చూ. ప్రత్తి.

కార్పాసిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై—

కార్పారి. వై. వి. = కార్థకారి, రూ-కార్పా  
రి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్పీణ. ద్వ. వి. అడవి: \*: చూ, వీణ. 2.

కార్పూరము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారుచూ, లోహము. 1; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3. జలము: చూ, నీరు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, విన్ను; విణ. 5. బంగారుచేజేయబడినది. కార్పణము. సం. వి. అ. న. 1. చిల్లింగి, మూలి కలచేతజేసెడి యుచ్చాపనాదిక్రియ: చూ, మూలకర్మ: విణ. 2. నెఱవేఱుదాకక బని చేయునది.

కార్పూడు. సం. విణ: చూ, కర్మకీలుడు.

కార్పూకము. సం. వి. అ. న. 1. విల్లు: చూ, బాణము, 1; 2. కాస్త్రము: చూ, కాస్త్రములు; పుం. 3. పెదురు \*: చూ, వేణువు; 4. పెద్దవేప \*: చూ, వేము; 5. తెల్లకుమ్మ \*: చూ, విటదిరము; 6. కులము: చూ, కండ్లము; అం. 7. ఇది-చాపము, ధనుస్సు, కోదండము అని త్రివిధము. (ఇది బ్రాహ్మణునకు ఉప నయనకాలమునందు యజ్ఞోపవీతధారణమువలె ను త్పత్రియునకు వామభుజాగ్రముందు నార్త రక్షణ దీక్షాపూర్వకముగను ధరింపబడినదిగా వేదవిధివాక్యములచేత విధింపబడియున్నది.): చూ, బాణము. 1.

కార్పూకుడు. సం. విణ: చూ, పనివాడు.

కార్మ. సం. వి. అ. శ్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కారి. 3. (చూ, వృక్షము)

కార్మకము. సం. వి. అ. పుం. దూసరతీగె \*: చూ, వత్సాదని.

కార్మకర్త. సం. వి. ఋ. పుం. ఉత్సాహముచే బనులు చేయువాడు: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్మకారణన్యాయము. పా. కార్మవస్తువులపట్టి కారణవస్తువు ఉన్నట్లుహించునీతి.

కార్మకారి. సం. వి. న్. పుం: చూ, కార్మకర్త.

కార్మకకలుడు. సం. విణ. —నై—

కార్మకూటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పిసిని గొట్టు: చూ, లోలి; 2. ఉన్నట్టుడు: చూ,

వెట్టివాడు; 3. ఉన్నాముడు: చూ, మారకుడు.

కార్మకముడు. సం. విణ. తాపములేనివాడు: చూ, వేడిమిలేనివాడు.

కార్మకత్రయము. అం. సృష్టి, స్థితి, లయములు. (3): చూ, త్రయము.

కార్మదర్శి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) (శక్రటరీ) చూ, కార్మకర్త.

కార్మనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస. సం.వి.అ.శ్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు 2.

కార్మపుటము సం. వి. అ. పుం. 1. ఆకుచి భావము: చూ, క్షుణ్ణము; 2. ఉమ్మెత్త \*: చూ, హలాపువ్వుము.

కార్మప్రద్యేవము. సం. వి. అ. పుం. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

కార్మము. సం. వి. అ. న. 1. = కారియము. కృత్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. = కర్తము. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 3. కారణము: చూ, హేతువు; పా. 4. సంపూర్ణఫలప్రాప్తి, ఫలాగమము, ఫలవంతమైనకృత్యము, కార్యము; వా. 5. గర్భాధానము, “చూ అబ్బాయి కార్యము. అశీర్వాదమునకు తాంబూలము నకు దయచేయండి.” (వివాహమందును కార్య మని వాడుక.)

కార్మములుగట్టెక్కించుట. వా. నెఱవేర్చుట. “సమరంబున నరిసేలమట్టి కార్మము గట్టెక్కించుకొనువాడను.” (ధర్మజరాజనాయము)

కార్మసముద్భవుడు. పా. స్వపక్షమువారేడు గురిలో నొకడు: చూ, అహిభయము.

కార్మసిద్ధి. అం. అంగపంచకములోనొకటి: చూ, అంగపంచకము.

కార్యాధికారి. అం. 1. సాక్షులుపండ్లెండుగురిలో నొకడు: చూ, సాక్షులు; 2. అకృతసాక్షు లలో నొకడు: చూ, అకృతసాక్షులు.

కార్యార్థివ్యాయము. పా. కార్యములు గోరిన  
వారికి గర్వమేల? గర్వమువలన గాఢము  
చెడుననురీతి.

కార్యము. ద్వ. వి. రూ. కారుమునగ, వచకి  
గుర్రపు #: చూ, కిగుర్రపు. 1.

కార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1 సర్వము #:  
చూ, మద్ది; 2. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి: చూ,  
ద్వాదశావస్థలు. (చూ, అవస్థలు)

కార్నకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరకాడు:  
చూ, వ్యవసాయి; 2. ఆకర్షించువాడు: చూ,  
తిగుచువాడు.

కార్నపణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పదియాలు  
పణముల యెత్తు; 2. కర్న మెత్తు, వెండిటంక  
ము: కార్నకము.

కార్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటిపొరచి #: చూ,  
శైవలము. 1.

కార్నికము. సం. వి. అ. పుం. కర్న మెత్తు వెండి  
టంకము: కార్నపణము. 2.

కార్నకుడు. సం. విణ. ఆరకాడు: చూ, వ్యవ  
సాయి.

కార్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
కార్నము. #: 1.

కార్ని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు; ఈ. స్త్రీ. 2 పిల్లపీచేర #:  
చూ, శతమూలి.

కార్నము. సం. వి. అ. న. నలుపు: చూ, వర్ణము. 1.

కాటించు. జే. స. క్రి. ఏచు: చూ, బాధించు.

కాటియ. వై. వి. రూ- కారియ. 1. నలుపు:  
చూ, వర్ణము. 6; 2. = కారక. వచ: చూ,  
దుఃఖము; 8. = కారికా. తినుట; వారి, ఉ.  
1, అ. 168: చూ, యాతన; 4. కన్యము:  
చూ, దుఃఖము.

కాటియపడు. వై. అ. క్రి. యాతనపడు; రా.  
నుం, కాం. 222: చూ, తినుట.

కాటియపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. యాతనపఱచు;  
భార. అను. 5, అ. 878.

కాటు. జే. వి. 1. అజ్ఞానము; భార. అను. 4,  
అ. 202: చూ, మఱపు. 2; 2. కఱ్ఱు, దాగు:  
చూ, మఱక; 8. (రూ- కారు- పటుకాటు-  
పటుకాటు- పట్టుకాటు- నీరుకాటు) కంసాలి  
పనిముట్టు: చూ, సందంశకము; విణ 4. దట్టము;  
భార. అది. 4, అ. 19: చూ, సాంద్రము. 2;  
5 మిక్కిలి కాటుట: చూ, స్పృహము;  
జే. అ. క్రి, వై. అ. క్రి. 6. = క్షరణ. వడి  
యు: చూ, స్పృహించు; జే. అ. క్రి. 7. ఊడు;  
వారి. పూ. 4. అ. 148: చూ, రాలు.

కాటుకంద. జే. వి. రూ- కారుకంద #.

కాటుకొను. జే. అ. క్రి: చూ, రూ- కార్కొ-  
ను- కారుకొను.

కాటుకోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ- కారుకోడి.

కాటుచిచ్చు. ద్వ. వి: చూ, రూ- కారుచిచ్చు.

కాటుమి. జే. స. క్రి: చూ, రూ- కారుమి.

కాటుమన్న. జే. వి: చూ, కారుపాతు.

కాటునువ్వు. జే. వి. జరిలము #: చూ, రూ-  
కారునూవు.

కాటుపెసర. జే. వి: చూ, కారుపెసర.

కాటుపాతు. జే. వి: చూ, రూ- కారుపాతు.  
(రూ- కాటోపురు)

కాటుమినుము. జే. వి: చూ, రూ- కారుమినుము

కాటులు. జే. వి. బ. 1. రూ- కాటోడ్డెము-  
కఱకులు- కరుగు, కల్ల: అచ్చ. అ. కాం.  
80: చూ, విరథము; 2. కట్టెవిలుపుమాట;  
పర. 8, అ. 394: చూ, పరుషము; 8 కూ-  
న్యమగుమాట; భార. ఉద్యో. 8, అ. 107;  
చూ, వ్యాఖ్యానము. 2.



కాటెనుబోతు. ద్వ. వి: చూ, కొరుపాతు.  
కాటొడ్డెము. దే వి. కట్టెవిలుపుమాట: చూ,  
పరువము. (ఆ, భా. పృ. వాగ్వ. 117)

కాట్టిచ్చు. ద్వ. వి. 1. దావానలము: చూ,  
రూ-కొలుచిచ్చు-కాగుచిచ్చు; 2. కుక్కు  
టభేదము: చూ, పుంజు; 3. ఒకానొక  
జేటకుక్క: చూ, కునకము.

కాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కలిగొట్టు \*: చూ,  
స్థలి. 2; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ \*: చూ, సువవి. 2;  
3. నల్లతెగడ \*: చూ, సర్వానుభూతి;  
4 నీలి \*: చూ, రంజని; 5 మంజివత్త \*: చూ,  
మంజిటి.

కాలకంతము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకచెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

కాలంజరము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండ: చూ,  
పర్వతము.

కాలంజరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గట్టాచూలి:  
చూ, పార్వతి. 1.

కాలంజరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు.

కాలకంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కాల  
కంతకము. కూకురుగుండంగి: చూ, దాత్యూ  
నాము.

కాలకంతకము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—

కాలకంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై—;  
2. ఊరణిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3. నెమలి:  
చూ, మయూరము; 4. ఏటిగింత: చూ, వ్యా  
సూగ్రుము; 5. సర్పకము \*: చూ, వేగిస.

కాలకంఠిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి:చూ,  
పెద్దవృ. 1.

కాలకంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కఱకం  
ఠుడు: చూ, శివుడు; 2. జీముడు: చూ,  
యముడు.

కాలకందకము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుపాము:  
చూ, సర్పము.

కాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. తిలకము: చూ,  
పుట్టుచుచ్చే.

కాలకర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాలకంఠిక: చూ,  
పెద్దవృ. 1.

కాలకర్ణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —పై—

కాలకలన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాలముయొక్క  
యేర్పాటు: చూ, కాలనియతి, కాలనియ  
మము.

కాలకలము. సం. వి. ఆ. న. కృకము, ముచ్చిరి  
గుంటమీది బుడిపి: చూ, బుడిపి.

కాలకాములు. ఆం. ఇద్దఱు విశ్వేదేవులు; విశ్వే  
దేవులు. యిదుగురిలో నొకరు: చూ, విశ్వే  
దేవులు.

కాలకాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కఱకంఠుడు:  
చూ, శివుడు.

కాలకానాము. సం. వి. ఆ. న. ఇనుము: చూ,  
లోహము. 1.

కాలకిలము. సం. వి. ఆ. పుం. కొలూహలము:  
చూ, స్వరము. 2.

కాలకుంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జీముడు;  
చూ, యముడు.

కాలకుంతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గచ్చే \*: చూ,  
సోమరాజి.

కాలకుంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జీముడు:  
చూ, యముడు.

కాలకుంఠము. సం. వి. ఆ. న. కాకకుంఠము,  
కంకుంఠమును గజజాత గ్రంథము: చూ,  
రాజాగ్రము.

కాలకూటము. సం. వి. ఆ. న. 1. వివభేదము:  
చూ, విసము. 1; 2. వివవిద్యారంభము:  
చూ, మాయము. 1; 3. ఆయుర్వేదోపధము  
లలో నొకటి. ఇది చేయువిధము. —(కుంఠి

చేసిరి) వసనాభి 11 పా, పాదరసము 6 పా, ఇంగిలీకము 7 పా, తాళకము 7 పా, తామ్ర భస్మము 8 పా, గంధకము 5 పా, మణిశిల 6 పా, కగకతాడి ఉసిరికలు 8 పా, శొంఠి పిప్పలి, మిరియాలు 8 పా, నేపాళములు 2 పా, పొంగించిన వెలిగారము 4 పా, వీనిని కల్పమందుంచి చిత్రములము, తెల్లజిల్లేడు, మునగ, వరగోగు, దుట్టుపువేరు, వీని రసముతో ఒక్కొక్కదినము నూతన గురింజంత మాత్రలుచేసి అల్లము, శొంఠి మున్నగునపానములతో నేవించిన సన్నిపాతిములు తయలు మున్నగు రోగములు తగ్గును.

కాలక్యత్తు. సం. వి. త్. పుం. నూరుడు: చూ, నూరుడు:

కాలక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1. సర్వప్రతి వర్గాది పంచలక్షణములతో గూడిన బాగా హృది ఇవి పసునెనిమిది: చూ, పురాణములు: చా. 2. వృథాగా చేయు నాలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

కాలఖంజనము. సం. వి. అ. న: చూ, కాలజేము.

కాలఖండము. సం. వి. అ. న: — పై. —

కాలగుంజే. సం. వి. అ. స్త్రీ. నల్లగురివెండ \*: చూ, తులాబీజము.

కాలగ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం. ఏడాది: చూ, సంవత్సరము.

కాలచక్రము. సం. వి. అ. న. 1. కాలరూప మైన చక్రము: అం. 2. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (దండచక్రము, కాల చక్రము. విష్ణుచక్రము. మొ.)

కాలజము. అం. మేఘములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ. మేఘములు.

కాలజము. సం. వి. 9. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజి; 2. కోయిల: చూ, పికము.

కాలజ్ఞాడు. సం. వి. అ. పుం. జోన్యూడు: చూ, సాంవత్సరుడు.

కాలటుక. దే. వి. (కాలు + అటుక) కుండలు దించుటకై చెండు మొదలు ఇరుప్రక్కల గోడలయందు బొదిగి యూతగా గాళ్లునుంచి యడ్డముగా నమర్చిన మ్రాసు.

కాలతాళము. సం. వి. అ. పుం. ఉలిమిరి \*: చూ, క్వేతపువ్వుము.

కాలత్రయము. అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము. (3): చూ, త్రయము.

కాలధర్మము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూపు: చూ, మరణము; 2. కాలముయొక్క ధర్మము.

కాలధూమము. సం. వి. అ. పుం. కటిదూపము, కచమాలము: చూ, పొగ.

కాలనిర్వాసము. సం. వి. అ. పుం. గుగ్గిలము \*: చూ, మహిసాక్షి.

కాలనేమియనినారి. సం. వి. ఇ. పుం. వెన్నుడు: (తి)కొండశేషము, స్వర్గ. 81.): చూ, విష్ణువు 1.

కాలనేమిరిపుపు. సం. వి. ఉ. పుం. — పై. —

కాలపంచకము. అం. ప్రాతస్సంగమ మధ్యాహ్నపరాహ్న సాయంకాలములు. (5)

కాలపత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డి \*: చూ, సోమరాజి.

కాలపరిమాణము. పా. 1. దీనిలోని మానము. -

నెకకులు, నిమిషములు, గంటలు, దినములు, నెలలు, సంవత్సరములు 60. సె = 1 ని; 60ని = 1 గం; 24 గం = 1 ది; 30 ది = 1 నె; 12 నె = 1 సం. (ఇదియే కాలపరిమాణము.); 2. కాలపరి

మాణమును తెలిసికొనుట. భూమధ్యరేఖ ఒక వలయము అగుటచే, దానియందు 360 అంశలు గలవు. భూమి తనమట్టును తిరుగుచుండుటచే నూర్యూడు ఉదయమయి క్రమక్రమ

మగా ఆకాశముపైకికి తరువాత దిగి అస్తమించిపోయినట్లు మన కగపడుచున్నది. కాబట్టి భూమియందలి ప్రతిస్థానమునందును దినమునకొక సారి ఆ కాశమునందు నూర్చుడు

ఉచ్చస్థానము (ఎత్తయినస్థానము)ను పొందుచున్నాడు. దీనికే మధ్యాహ్నమని పేరు. ఒక మధ్యాహ్నమునకును మఱియొక మధ్యాహ్నమునకును, మధ్య గడచిపోవు కాలమునకు “సౌరదినము” అనిపేరు. సంవత్సరము పొడవునను ఈ సౌరదినపరిమాణము సమానముగా నుండదు. కాని వీని సగటుపరిమాణమును కనుగొనినయెడల నది “మాధ్యమసౌరదినము” అగుచున్నది. ఇట్లేర్పడిన దినమును 24 గం. గాను, ఒకగంటను 60 ని. గాను, ఒక నిమిషమును 60 సె. గాను భావించి జనులు వాడుచున్నారు. మనముండు భూమి పూర్ణముగా తన చుట్టును ఆసగ 360 అంశలగుండ 24 గంటలలో తిరుగుచుండుటచేత 1 అంశగుండ, 15 నిమిషములలో తిరుగుచున్నది. ఇట్లు కాలముయొక్క మానము అయినదినము భూభ్రమణమునుబట్టి యేర్పడినను, కాలపరిమాణమును గడియారములను యంత్రముల సాహాయ్యముచే కనుగొనుచున్నాము. ఈ యంత్రముల యందలి ముండ్లు గంటలను, నిమిషములను నూచించును: చూ, కాలప్రమాణము. (చూ, అహాప్రమాణము. 1.)

కాలపరిమితి. పా. ఆయుర్వ్యము.

కాలపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. నంది \*: చూ, నందివర్ణనము.

కాలపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మయ్యాకుపాస్త్ర \*: చూ, పాలపర్ణి.

కాలపాలకము సం. వి. అ. న. కంకువృత్తిక: చూ, భూమి. 1.

కాలపాశము, అం. అస్త్రములలో నొకటి: చూ,

అస్త్రములు. (ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణపాశము. మొ.)

కాలపీలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కౌరపురము \*:

కాలపురుషదానము, అం. పోడకమహాదానము లలో నొకటి: చూ, పోడకమహాదానములు.

కాలపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. యముని సహాయుడు; 2. జ్యోతిశ్శాస్త్రము: చూ, జ్యోష్యము. (చూ, కాలస్త్రములు.): 3. ఈశ్వరుడే కాలపురుషుడు. కాలపురుషునికిని, లగ్నములకును గ్రహములకును నక్షత్రములకును గల సంబంధమేమి. — కాలపురుషునికి — మే = శిరస్సు, వృష = ముఖము, మి = నక్షత్రస్సు, కర్క = హృదయము, సిం = కుక్షి, కన్య = కటి, తు = వస్త్ర (వాళిలింగ మధ్యప్రదేశము), వృశ్చి = వ్యంజనము (పురుషునిన్నమైన లింగము), ఛ = ఊర్ధ్వశము, మ = జోనుయుగళము, కుం = జంభూద్వయము, మీ = అంభ్రద్వయము; రవి = ఆత్మ, చంద్ర = మనస్సు, కు = శక్తి, బు = వాక్కు, గు = జ్ఞానము, శు = ఇంద్రియ సుఖములు; శ = దుఃఖము. నక్షత్రములు ఇరువదియేడి టియొక్క 108 పాదములను వైనచెప్పిన మేపాది పండ్రెండు లగ్నములయి యున్నవి. గనుక నక్షత్రములు గూడ నీశ్వరస్వరూపమే యని గ్రహింపఁదగినది. ఇంగ్లండులోనుంచి శ్రీబార్తి చక్రవర్తి గారు ఆయా యుద్ధోగములకు దగిన యధికారుల నేర్పఱపించి వారి మూలకముగ మనకు శుభాశుభముల నిష్పించుచు హిందూ దేశములోనుండు మనలనెట్లు పాలింపుచుండిరో యాలాగుననే యీశ్వరుడు తన స్వరూపములగు నక్షత్రములను, లగ్నములను, గ్రహములను మనకొఱకు నేర్పఱచి వారిమూలకముగ మనకు శుభాశుభములను గలంగ

జేయుచున్నాడు. (కాలపురుషుడు=ఈశ్వరుడు.)

కాలపుష్టము. సం. వి. అ. స. 1. కర్ణని విల్లు: చూ, బాణము. 1; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1; 3. ఒకరకము ఇట్టి: చూ, వారిణము. 1; 4. కంకము: చూ, రాబండు.

కాలవేయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లతెగడ #: చూ, సర్వానభూతి.

కాలప్రకాశిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ముహూర్తగ్రంథము.

కాలప్రభాతము. సం. వి. అ. స. శరద్భతువు: చూ, మాసద్వయము.

కాలప్రమాణము. సం. వి. అ. స. 1. కాలము యొక్క కాలత: ఒక మనుష్యునియొక్క పదునెనిమిది శైష్ట్యపాత్ర కాలము=కాంత. ( $\frac{4}{15}$  సెకను); ముప్పదికాంతల కాలము=కల (8 సెకనులు); ముప్పది కలల కాలము=క్షణము (4 నిమిషములు); పందెండు క్షణముల కాలము=ముహూర్తము (48 నిమిషములు=రెండుగడియలు); ముప్పది ముహూర్తముల కాలము=అహోరాత్రము=తేయింబగలు=ఒక దినము; ఏడు అహోరాత్రముల కాలము=వారము; పదిహేను అహోరాత్రముల కాలము=పక్షము; రెండు పక్షముల కాలము=నెల; రెండు నెలలకాలము=బుతువు; మూడు బుతువులకాలము=అయనము; రెండు అయనముల కాలము=సంవత్సరము: చూ, కాలపరిమాణము; 2. వైద్యకాస్త్రమునందలి సప్తవిధ దోషములకు కాలప్రమాణము పదునెనిమిది దినములనియు లేదా యేడు దినములనియు కాస్త్రవేత్తలు వచించియున్నారు.

కాలపాణిము. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాతాధ్యాయములోనిది ఇది పందెండు:-

క్షణము, లవణము. కాష్ఠ, నిమేషము. కశ్, చతుర్భాగము, అనుద్రుతము, ద్రుతము (లింగువు). లఘువు, గురువు, ప్లవము, నిశ్శబ్దము, (కాకపదము)

కాలబలనము. సం. వి. అ. స. వర్ణము, కవచము: చూ, వారవారణము.

కాలబలము. పా. పద్మలములు అజీటిలో నొకటి: చూ, పద్మలములు. (కాలబలము=చంద్ర, శని. మజులు రాత్రులు బలిష్ఠులు. రవి, గురు శుక్రలు పగలు బలులు. బుధుడు రాత్రింబగళ్లు బలవంతుడు. శుక్లపక్షమందు శుభగ్రహములును, కృష్ణపక్షమందు పాపగ్రహములును బలవంతులు, తమ మాసమందును, తమ హోరయందునుతమ వారమందును నున్న మాత్రాద్విగ్రహములు బలవంతులు.)

కాలభృక్తు. సం. వి. త. పుం. ఒంటిపోగు: చూ, బలరాముడు.

కాలభాండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంజిష్ఠ #: చూ, మంజిటి.

కాలమాధవీయము. పా. నిబంధగ్రంథము.

కాలమానము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగడ్డ #: చూ, శర్లాసము; వా. 2. కాలముయొక్క స్థితి.

కాలమాలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కాలమానము. 1.

కాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. తటి: చూ, సమయము. 1; (ఈశ్వర స్వరూపము. దీనిచేత లెక్క పెట్టబడును. ప్రేరేపింప జేయునది. దీనివలన సుఖదుఃఖాంతరీయంబగుచున్నది.) 2. చావు: చూ, మరణము; 3. కఠ. నలుపు: చూ, వర్ణము. 3; 4. ఎఱ్ఱచిత్రములము #: చూ, వర్ణింపజేయుము; 5. తాడి #: చూ, తాడు. 2; 6. = కారు. చూ, కాలత్రయము; విణ. 7. = కఠ. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 3; అం. 8. తాళపా

జములు పదింటిలో నొకటి: చూ, తాళ

పాణములు; (చూ, తాళము. 2);

9. ద్రవ్యములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి:

చూ, ద్రవ్యములు.

కాలములు. అం. 1. ఉదయము, మధ్యాహ్నము, సాయంత్రము. (8) (స్నానము, అపరాహ్నము, మధ్యాహ్నము): చూ, త్రయము;

2. గ్రీష్మము, వర్షము, శీతము. (8): చూ, త్రయము; 3: చూ, కాలత్రయము; 4: చూ, కాలపంచకము.

కాలముష్కకము సం. వి. అ. పుం. ముష్కకము \*: చూ, మొక్కము. (మొక్కపు చెట్టు.)

కాలమూలము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱ చిత్రీమూలము \*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము.

కాలమేళి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మంజిష్ఠ \*: చూ, మంజిటి.

కాలమేళిక. సం. వి. అ. శ్రీ. —వై— (రూ-కాలమేషిక.)

కాలమేషి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1.—వై—; 2. కారగచ్ఛి \*: చూ, సోమరాజి; 8. తెల్లతెగడ \*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలమేషిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, రూ-కాలమేళిక; 2. తెల్లతెగడ \*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలయాపనము. వా: చూ, కాలక్షేపము. 2.

కాలయుక్తి. సం. వి. ఇ. పుం. పృథివ్యాది అణువది వత్సరములలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు (రూ-కాలయుక్తి.)

కాలరసము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మహిషాక్షము \*

కాలరాత్రి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఒకొకొక రాత్రి: చూ, రాత్రి; 8. భీమరథీ: చూ, నది.

కాలి. జే. వి. (కాలు + అరి) 1. కాలిబంటు.

(రూ-కాలిబంటు-కాలుమానిసి-కాలుపురు-కాలుపురు-కాలిబంటు.); చూ, భటుడు. 1;

2. రూ-కాలాది దారిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1;

8. సమాచారమును దెలిసికొని పోయేడు వాడు; భార. ఉద్యో. 1. అ. 87: చూ, రాయబారి.

కాలరుపాంశము. పా. వ్యవ్యంశములలో నొకటి: చూ, వ్యవ్యంశములు.

కాలవణము. సం. వి. అ. న. బిడలవణము: చూ, లవణము. 1.

కాలవ. వై. వి.=మల్ల. రూ-కాలువ: చూ, నది.

కాలవలనము. సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవారణము.

కాలవిద్యుమసస్యక. సం. వి. అ. శ్రీ. ఒకరకము తీగె \*: చూ, లత. 1.

కాలవిలంబము. పా: చూ, కాలయాపనము.

కాలవృంత. సం. వి. అ. శ్రీ. పాటలి \*: చూ, సాలి. 2.

కాలవృంతము. సం. వి. అ. న. అడవిఉలవలు: చూ, సరటి.

కాలవృంతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. పాటలి \*: చూ, సాలి. 2.

కాలశాకము. సం. వి. అ. పుం. కటివేపాకు \*: చూ, బల

కాలశారము. సం. వి. అ. పుం. ఉడుత: చూ, చిక్కోడము.

కాలశాలి. సం. వి. ఇ. పుం కృష్ణశాలి ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కాలశేయము. సం. వి. అ. న. చేల్ల: చూ, మజ్జిక.

కాలసర్పము. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణసర్పము; నల్లత్రాచే: చూ, సర్పము.

కాలసారము. సం. వి. అ. న. వీరచందనము: చూ, సుగంధము.

కాలనూత్రిము. సం. వి. అ. న. ఇనుపతంతులు గల నరకవిశేషము, నరకములు ఇటువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.

కాలనేయము. సం. వి. అ. న. చేల్ల: చూ, మజ్జిక.

కాలస్కంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. చీకటి ప్రాను \*: చూ, తమాలము; 2. తిరుకము \*: చూ, తుమికి; 3. సర్జకము \*: చూ, వేగిస; 4. పొగడ \*: చూ, వకుళము.

కాలసాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సాటల \*: చూ, సాలి. 2.

కాలహీనము. సం. వి. అ. పుం. లోభము \*: చూ, లాద్దుగు.

కాలంజనము. సం. వి. అ. పుం. కాలంజన పర్వతము: చూ, పర్వతము.

కాలంజని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాటికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు: చూ, హస్తకాఖా శిఫము.

కాలాంతకుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కాలాంతరము. పా. వేణుసమయము.

కాలాంశము. పా. వ్యంశములు అటువదింటి లో నొకటి: చూ, వ్యంశములు.

కాలాక్షరికుడు. సం. వి. అ. పుం. కావ్యకర్త: చూ, శిక్షితాక్షరుడు.

కాలాగురువు. సం. వి. ఈ. న. నల్లఅగులు: చూ, రాజారము.

కాలాగ్నాంశము. పా. వ్యంశములు అటువదింటిలో నొకటి: చూ, వ్యంశములు.

కాలాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ప్రళయకాలము నందలి అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కాలాగ్నితైరము. అం. శివప్రాక్రమలగు చతుష్కృతైరములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు కాలాగ్నిరుద్రగ్రంథము. పా. కుద్ధిచేసిన పాదరసము, వసనాభి, గంధకము, అజామిదము, త్రిఫలములు, సురక్షరము, యవక్షరము, చిత్రములము, సైంధవలనణము, బీలకట్ట, సౌవర్చలనణము, వాయువిదంగములు, కుద్ధిచేసిన వెలిగారము, త్రికటుకములు వీనినెల్ల సమభాగములుగ దంచి చార్లముచేసి దీనికి సమముగ మూడుదినములు కలిలో నానఁబెట్టిన విషముపైవిత్తుల చార్లమునుకల్పి కల్పమున నిమ్మపండ్లరసముతో ఒకదినము మర్చించి మిరియపుగింజలంత మాత్రలుచేసి నెయ్యి మిరియపుచార్లము లోనగునాని అనుపానముతో నొసంగిన అగ్నిమాండ్యము, కుక్షివారము మొదలగు యెనుబదివారములు, గుల్మము, గ్రహణి వారించును. ఇది పూజ్యపాదునిచే వచింపఁబడినది.

కాలాగ్నిజాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనువు. కాలాదర్శము. పా. ఒకనొకనిబంధనగ్రంథము.

కాలానుజ. సం. వి. అ. శ్రీ. యమునానది: చూ, నది.

కాలానుజాడు. సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, రాహువు. 2.

కాలానునాది. సం. వి. న. పుం. 1. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3. కముఁజు: చూ, రూ-కాఁజు; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల.

కాలానుకారిబ. సం. వి. అ. శ్రీ. తగరము: చూ, లోహము. 1.

కాలానుసారకము. సం. వి. అ. న. తగరము, నంది \*: చూ, నందివర్ధనము.

కాలానుసారి. సం. వి. న. న. 1. కేవలారుబంకతో జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజా

ర్వము; 2. మరయనెడు గంధద్రవ్యము: మా, సల్లకి; ఈ. శ్రీ. 3. మామన \*: మా, కారిబ.

కాలానుసార్వకము. సం. వి. ఆ. న బాపకమనెడి కొండయందుఁ బుట్టిన నల్లచేందనము; నల్ల ఆగలు \*: మా, రాజార్వము.

కాలానుసార్వము. సం. వి. ఆ. పుం. న. ఇరుగుడు \*: మా, శింకుప; న. 2. నల్లఆగలు \*: మా, రాజార్వము; 3. ఆశ్మపుష్పము \*: మా, తాపువ్వు; 4. తగరము, నంది \*: మా, నందివర్ధనము. (గ్రంథి తగరమని అభిధానతత్వ ముల)

కాలాపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రక్కసుడు: మా, రాక్షసుడు. 1; 2. నెమలి: మా, మయూరము.

కాలాభుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నైర్వతి: మా, మూలతేడు; 2. జేముడు: మా, యముడు.

కాలాయనము. సం. వి. ఆ. న. ఇనుము: మా, లోహము. 1.

కాలారి. దే. వి. రూ- కాలరి. దారిపన్ను: మా, సిస్తు. 1.

కాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ- కాలి. 1. గారి: మా, పార్వతి. 1; 2. గారీభేదము: మా, పార్వతి. 1; 3. మట్టుబచ్చేలి \*: మా, బచ్చేలి; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ \*: మా, సువవి. 2; 5. నీలి \*: మా, రంజని; 6. నఖముచిప్ప: మా, నఖము; 7. క్రొత్తమట్టు: మా, మేఘము. 1; 8. శంత నునిభార్య: మా, భార్య; న. పుం. 9. పగటి జోతి: మా, నూర్యుడు.

కాలింగము. సం. వి. ఆ. న. రూ- కాలింగము. 1. ఒకానొకపండు: రూ- కాలింగము, కాలిందక ము; పుం. 2. కర్కారకము \*: మా, పుచ్చే; 3. ఏనుగు: మా, హస్తి.

కాలింగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దదోస \*: మా, దోస.

కాలింగిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెల్లతెగడ \*: మా, సర్వానుభూతి.

కాలింగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కాలింగుడు. 1. వెన్నుడు: మా, విష్ణువు. 1; 2. కాలింగుడను పాము: మా, సర్పము; 3. మంత్రవిద్య తెలిసినవాడు: మా, మాంత్రికుడు; 4. కలింగదేశపు రాజు: మా, రాజు. 1.

కాలిందకము. సం. వి. ఆ. న. ఒకరకము పండు: మా, కాలింగము. 1.

కాలింది. సం. వి. ఇ. పుం. రూ- కాలింది. 1. నీటి యావు: మా, ధేనువు; ఈ. శ్రీ. 2. యమునానది: మా, నది; 3. వియతేకు \*: మా, బారంగి; 4. కాకిదొండ \*: మా, దొండ; 5. గింటెన \*: మా, దింటెన; 6. సగరమహా రాజు తల్లి: కాలింది; 7. కృష్ణుని అష్టభార్య లలో నొకతె: కాలింది; 8. కాలిందియనునది: మా, నది.

కాలిందీకర్షణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కాలిందీకర్షణుడు. ఒంటిపోగు: మా, బల రాముడు.

కాలిందీభేదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కాలిందీభేదనుడు. —పై—

కాలిందీనువు సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నూర్యుని భార్య: మా, భార్య; 2. యమునితల్లి.

కాలిందీసోదరుడు సం. వి. ఆ. పుం. జేముడు: మా, యముడు.

కాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ- కాలిక.

1. గారి: మా, పార్వతి. 1; 2. పార్వతీభేదము: మా, పార్వతి. 1; 3. దుగ్రిపదరాజుకూతురు: మా, దొగ్రి పది; 4. అగ్నిచిక్తు: మా, బొగ్గు; 5. నలుపు: మా, వర్ణము. 6;

6. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; 7. ఆడు  
కొకి: చూ, వాయసము; 8. నూగారు:  
చూ, రోమరాజి; 9. పొగబంతి: చూ,  
పొగ; 10. బంగారునందలి దోనము: చూ,  
లోనము. 1; 11. కల్లు: చూ, సుర. 1;  
12. కొత్తమబ్బు: చూ, మేఘము 1:  
18. మబ్బుగుంపు: చూ, మేఘము. 1;  
14. నెల్లబాటు: చూ, వైవర్లము; 15. తేలు:  
చూ, వృశ్చికము. 1; 16. పాలలోని పురుగు,  
క్షీరకీటకము: చూ, పురుగు; 17. నెలవడ్డి:  
చూ, వడ్డి. 18. జటామా-సి \*: చూ,  
మాంసి. 1; 19. తేలుకొండి \*: చూ, వృశ్చి  
కము. 2; 20. పటోలి \*: చూ, పొట్ట;  
21. కాలికాజీవి: చూ, మహలక్ష్మి. 3.

కాలికంచేము. దే. వి. బాలకీర్తిదా విశేషము:  
చూ, బాలకీర్తిద.

కాలికము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లఆగలు: చూ,  
రాజార్హము; 2. అగ్నిచిత్తు: చూ, బొగ్గు.

కాలికవృద్ధి. అం. ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, ధనవృద్ధులు.

కాలితనయము. సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు;  
చూ, మహిషము.

కాలిటోటుప్రాటు. దే. వి. ఉద్భూతము: చూ,  
కొలుజోటుట.

కాలిలోన. దే. వి. (కాలు + లో)న) ఒక  
డు నడిచిపోదగిన దారి: చూ, మార్గము. 1.

కాలిదాసుడు. సం. వి. అ. పుం. కాలిదాసుకవి:  
చూ, రఘుకొరుడు(రూ- కాలిదాసుడు)

కాలిదాసుడు. సం. వి. అ. పుం. —నై.—  
“రఘుకారకాలిదాసో మేధావద్రశ్య కోటి  
జిత్.” తి. శే. 186.(రూ- కాలిదాసుడు)

కాలినడ. దే. వి. (కాలు + నడ) రూ-కాల్నడ:  
చూ, పాదచారము.

కాలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆర్ద్రానక్షత్రము:  
చూ, నక్షత్రము. 1.

కాలిపామక. దే. వి. మల్లయుద్ధములోని మెల  
కువ: చూ, మల్లకాస్త్రము.

కాలిపుట్టుపు. దే. వి. (కాలు + పుట్టుపు) అడు  
గుపుట్టుపు: చూ, కూడుగిడు.

కాలిబంటు. ద్వ. వి. (కాలు + బంటు) పదాలి.  
రూ-కాల్బంటు: చూ, భటుడు. 1.

కాలిబోను. దే. వి. (కాలు + బోను) మృగముల  
కాళ్లు తగులుకొన నొడ్డియుండెడి యురితో  
సంతసపఱచిన మౌను; స్వా. 4, అ. 87:  
చూ, బోను.

కాలియ. నై. వి. = కాలికా. విశాచము;  
మార్గము. 1, అ. 286: చూ, భూతము.

కాలియైబ్రాహ్మణులు. పా. కళూరియైబ్రాహ్మ  
ణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మ  
ణులు. (చూ, కళూరియైబ్రాహ్మణులు)

కాలిసంకెల. బా. అడ్డరింత, నిరోధము. “తరుణీ  
తనుగంధము కాలిసంకెలై నెరయగనిల్చి.”  
(కువలయాశ్వ చరిత్ర.)

కాలికము. సం. వి. అ. పుం. కొంగ: చూ,  
బ:ము (రూ-కాలికము.)

కాలిచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = కచ్చేరి. న్యాయ  
విచారణస్థలము: చూ, సభ. 2; 2 = కచ్చేరి.  
యముని కొలుపుసావడి. త్రి. శే: చూ, సభ. 2.  
అం. 8. బాలురు చేదువువోటు: చూ, పాత  
కాల. (రూ-కాలేజి.) (చూ, సడనము. 1.)

కాలీదాసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
కాలిదాసుడు.

కాలీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు.

కాలీయకము. సం. వి. అ. న. 1. పీతవర్ణసుగంధి  
కామము: చూ, రాజార్హము; 2. దారు  
వారిద్ర \*: చూ, మౌనిపసుత్త.



కాలీయము. సం. వి. అ. స. 1. నల్లఅగలు, జాప  
కపర్వతమునఁ బుట్టిన కృష్ణ వందనము: చూ,  
రాజార్జును; పుం. 2. కాలీయసర్పము: చూ,  
సర్పము.

కాలీకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు; 2. నీటితీడు: చూ, వరు  
ణుడు.

కాలు. దే. వి. 1. అడుగు: చూ, పాదము. 1;  
2.  $\frac{1}{4}$  భాగము: చూ, పాతిక; 3. మంచేపుఁ  
గోడు లోనగునది. “కంగటికాలు నమ్మఁ  
దగుకైదువు.” తై. 5, అ. 85: చూ, మంచే  
పుకోడు; అ. కి. 4. దగ్గమగు: చూ,  
మండు.

కాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జేముడు: చూ,  
యముడు; 2. జేవగణ విశేషము: చూ,  
జేవతావిశేషము. 3. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు; 4. శని: చూ, రాహువు. 2.

కాలుకొను. దే. స. కి. కాలూరు: రూ-  
కొల్కాను, కాలుకొలుపు.

కాలుకొలుపు. దే. పే. —వై.—

కాలుగదల్చుట. జా. నడచుట, వెళ్లుట. “తమరు  
కాసంత కాలుగదల్చినంతన గొంతటివా  
రును.” (ధర్మజరాజనూయము.)

కాలుచే. దే. స. కి. రూ-కాల్పు: చూ,  
దహించు.

కాలుచ్చేలు. దే. వి. బ. తేల్గు మొదలగువానిని  
పట్టుటకు నుపయోగమగు రజ్జుసాధనము:  
చూ, వాగుర.

కాలుజొలుట. ద్వ. వి: కాలితొలుపుట;  
(సం.ప):—ఉద్భాతము. (“కాలుజొటినను నోరు  
జొటినను కూడిరానేరవు.”)

కాలుక్రొక్కకొనినచ్చుట. జా. వెంబడివచ్చుట.  
“మీకునుమాకును నీవైరంబెక్కడనండి కాలు  
క్రొక్కకొని వచ్చినో యెఱుంగను.”  
(ధర్మజరాజనూయము.)

కాలుద్రోవుట. జా. కయ్యమునకు సిద్ధపడుట.-  
అఁబోతు పోట్లాడునపుడు కాలిచే నేల  
త్రోవును. అందువలన రెండవదానికి రోష  
మెక్కును. “దవ్వుదవ్వుగానిలిచి చివ్వకుఁ  
గాలుద్రోవుచు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

కాలుదివియ. ద్వ. వి. కాగదా: చూ, దివిటి.

కాలుద్రోవు. దే. అ. కి. (కాలు + త్రోవు).  
కారణము లేక యుద్ధమునకు యత్నించు:  
రూ-కొల్పోవు.

కాలుద్రొక్క. దే. వి. (కాలు + ద్రొక్క)  
1. రూ-కొల్ద్రొక్క. వెండి: చూ, వివా  
హము; అ. కి. 2. రూ-కొల్ద్రొక్క. కదియు:  
చూ, సమీపించు.

కాలుబలము. వి. వి. పదాతిసేన, మంది: చూ,  
భటుడు. 1. (రూ-కెల్బలము.)

కాలుమడి. దే. వి. రూ-కొల్మడి, ఉచ్చే: చూ,  
మూత్రము.

కాలుమడుచు. దే. అ. కి. మూత్రవిసర్జనము  
చేయు: రూ-కొల్మడుచు.

కాలుమానిసి. ద్వ. వి. పదాతి; భార. ద్రోణ. 3,  
అ. 48: చూ, భటుడు. 1.

కాలువ. వై. వి. 1 = కల్వ. రూ-కాలవ-కాల్వ;  
అము. 6, అ. 8: చూ, నది; 2. రూ-కాల్వ.  
పరంపర; భార. భీష్మ. 3, అ. 234: చూ,  
వెల్లి. 4.

కాలువురు. దే. వి. బ. రూ-కాల్వురు పదాతి:  
చూ, భటుడు. 1.

కాలువ్యము. సం. వి. అ. స. రూ-కలుషము.  
కలక: చూ, పాపము. 1.

కాలెండరు. అం. తారీఖుల నూచిక. (రూ-  
కేలెండరు.)

కాలేజము. సం. వి. అ. స. కాలేజము: చూ,  
యక్కత్తు. (లింగ్.)

కాలేజీ, కాలేజీ. అం. వెళ్తున్నది బాలురు చేయ  
పువ్వులు: చూ, పాతకాల. (చూ, సదనము. 1.)

కాలేయకము. సం. వి. అ. న. 1. పీఠవర్ణ సుగం  
ధకావ్యవిశేషము: చూ, రాజార్హము; 2. బాప  
కము. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము; 3. అం  
కసీలి \*: చూ, మౌనిపసుపు; 4. కంకుమ  
పువ్వు: చూ, వన్నీశిఖము.

కాలేయము. సం. వి. అ. న. - వై. - (8. కనురి  
పసుపు అని కొందఱు.)

కాలేయముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కాలకే  
యుడనెడు రాక్షసుడు: చూ, రాక్ష  
సుడు. 1; 2. పార్వతికొడుకు: చూ,  
పుత్రుడు. 1.

కాల్కాను. దే. స. క్రి: చూ, రూ-కాలుకొను;  
రా. కిష్కిం, కాం. 468.

కాల్పు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-కాలుచే.

కాల్పివ్య. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుద్రవ్య;  
భార. కాం. 3, అ. 15.

కాల్పొక్కు. దే. వి; అ. క్రి: చూ, రూ-కాలు  
దొక్కు.

కాల్పడ. దే. వి: చూ, రూ-కాలినడ; భార.  
భీష్మ. 1, అ. 154.

కాల్పకము. సం. వి. అ. పుం. అంకసీలి \*:  
చూ, మౌనిపసుపు.

కాల్పము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

కాల్పంటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కాలిబంటు.

కాల్పంటు. అం. చతురంగములు నాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, చతురంగములు.

కాల్పలము: చూ, కౌలుబలము.

కాల్పడి. దే. వి: చూ, రూ-కాలుమడి; వరి.  
పూ. 6, అ. 5.

కాల్పకుచే. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలు  
కుచుచే.

కాల్మ. సం. వి. అ. శ్రీ. కట్టుటకు ఈడు  
వచ్చిన యావు: చూ, ధేనువు.

కాల్మకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కవోరము \*:  
చూ, పద్మంధ; 2. దారుసారిద్ర \*: చూ,  
మౌనిపసుపు.

కాల్మము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-కల్మము.  
తెల్లనాటుగడ: చూ, వేగుజోము; విణ.  
2. తరుణమునకుదగిది: చూ, కల్మము. 9.

కాల్మ. వై. వి.=కుల్మ: చూ, రూ-కాలుర.

కాల్మరు. దే. వి. బ: చూ, రూ-కాలుపురు.

కావంచి. వై. వి = కామంజిక \*: చూ, రూ-  
కామంచి.

కావటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: = కావడి: చూ, స్కం  
ధాటిక.

కావడి. వై. వి = కావటి: — వై. —

కావడించే. వై. స. క్రి కావడియందెత్తు  
“వ. సంజుడులుచేవడిం బౌవడియంక కావ  
డించి పొద్దస్తమించునంతకు.” పాండు. 8,  
అ. 87.

కావడిబద్ద. ద్వ. వి: చూ, కావటి.

కావడిమట్టు. ద్వ. వి. ఉట్టి: చూ, శిక్యము. 1.

కావరము. సం. వి. అ. న. 1. నాచే \*: చూ,  
వైవలము; దే. వి. (1) కొవ్వు: చూ మద  
ము 1. (రూ-కండకావరము- కావలము.);  
(2) గర్వము: చూ, హంకారము.

కావరి. దే. వి. రూ-కావరుడు. దుర్మదుడు:  
చూ, వ్యాధుడు 2.

కావరించే. దే. అ. క్రి. క్రొవ్వు: చూ, మడించే

కావరుడు. దే. వి: చూ, రూ-కావరి; భార.  
ఆర. 6, అ. 62.

కావలము. దే. వి. 1. క్రొవ్వు: చూ, మదము. 1;  
2. దోసము; వి. పుం. 3, అ. 185: చూ,  
పాపము.

కావలయు. జే. అ. 39. (కాక + వలయు) అగుట యావశ్యకముగ. "అపని యిప్పుడు కావలయును." 2. కోరదగినదియగు. "అయిల్లు కట్టుటకింక నూలు రూపాయలు కావలయును." 3. అవు. "వాడు నీకేమి కావలయును" (ఏమి = ఏవిధమైనబంధువు.)

కావలి. జే. వి. ఏలుబడి; ఉ. హరి. 2, ఆ. 128: చూ, రక్షణము.

కావలికాడు. జే. విణ. కామేవాడు: చూ, రక్షకుడు.

కావలిబొట్టు. ద్వ.వి.(రూ-కావిరిబొట్టు-కావు.) బిడ్డలకు రక్షగానుంచెడు నల్లని తిలకము: చూ, బొట్టు. 1.

కావా. జే. వి. అశ్వమండలక. "క. కావా తిగెడు మారుని, మావులు నానపుడునికట మండలకులక." భద్రా. 4, ఆ.

కావారము. సం. వి. అ. న. నామే: చూ, కైవలము.

కావారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మొగలాకు లోనగు వానితో నేర్పబడని గొడుగు: చూ, ఛత్రము.

కావి. జే. వి. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. బ. కాషాయవస్త్రము; (క. ర.): చూ, వస్త్రము.

కావించు. జే. స. 39: చూ, కాజేయు; భార. ఆర. 2, ఆ. 258.

కావిగాను. జే. అ. 39. (కావి + గాను) ఎఱు నగు: స్వా. 2, ఆ. 71: చూ, పల్లటిల్లు.

కావిగోచిదారి ద్వ.వి. సన్యాసి: చూ, ముని. 1.

కావివీర. జే. వి. కాషాయవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

కావితాలువు. జే. వి: చూ, కావిగోచిదారి.

కావిరి. జే. వి. ఎఱుపు; ఉ. హరి. 5, ఆ. 210: చూ, వర్ణము. 6.

కావిరిబొట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కావలిబొట్టు; భాగ. 10, స్కం. పూ. 297.

కావితాయి: జే. వి. కఠినక, ఎఱుని మద్దతాయి: చూ, రాయి.

కావు. జే. వి. 1. అఱుచుట ఏడ్చుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము; పాండు. 1, ఆ. 145: చూ, హూహూ; 2. కాకికూత: చూ, స్వరము. 2; 3. పాతఱు లోనగువాని వైకప్య: స్వా. 4, ఆ. 60; 4. కావలిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 5. కాదు. సఖ్య-అర్థకము: చూ, లేదు. 2; 6. కుమ్మరివాని ఆమప్తవా ఆమము-రూ-ఆవము; (సం. ప.): అవకాదియు:

కావుట. జే. వి. 1. ఒప్పదమగుట. "ఇట్లు కావుటెఱింగి." భార. ఆది 1, చూ, భార. శాం. 6, ఆ. 385: చూ, పా. 2. అగుట=కావుట.-భావార్థక: చూ, యమైన 'ట' ముక్తులలో జేరలేదు: కాజేకములు.

కావుత. జే. ద్వి: చూ, కాత. "కుభప్రతికావుతక." స్వా. 1, ఆ. 2.

కావున. జే. ద్వి. హేతువునుజెలుపునది. "న విభజించియుడుగ." స్వా. 1, ఆ. 67: హేతువు.

కావుపాతఱు. జే. వి. ధాన్యముంచెడి కుండ: చూ, భాండము. 8.

కావులకలాడు. జే. వి. సన్యాసి: సాంబ. మాన, 7: చూ, ముని. 1.

కావులు. జే. వి. బ. యలికాటిలు: చూ, వస్త్రము.

కావ్యకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజ; 2. పచ్చని కుంగముపై: చూ, తృణము. 1; 3. చక్కవాకపక్షి: చూ, చక్కవాకము; 4 కలికారమనుపక్షి: చూ, పీతమస్తకము.

కావేరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కవేరీదేవ  
రాజాకూతురు, కావేరినది: చూ, నది; 2.  
బోగముచూస: చూ, వేళ్ళ; 8 పసుపు: చూ,  
వర్ణము. 6; అం. 4. గంగలు అయిదింటిలో  
నొకటి: చూ, గంగలు. (చూ, నది.)

కావేమము. వా. వి. పగ: చూ, విగోధము. 1.  
“కావేమములు వెరిగి కచ్చేరిలక్కేరి.”

కావేషి. వా.వి.——వై.——“కావేషిలు కొంపలు  
తీయుచున్నవి.”

కావ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పూతనయనురాక్ష  
సి: చూ, రాక్షసి. 1: 2. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

కావ్యకర్త. సం. వి. ఋ. పుం. కాటాక్షరిమడు:  
చూ, క్షీతాక్షరుడు.

కావ్యగీతప్రయత్నము. పా. నాయకస్వరూపము  
లలో నొకటి: చూ, నాయకస్వరూపములు.

కావ్యగుణములు. అం. శ్లేషము, ప్రసాదము,  
మాధుర్యము, సౌఖ్యమార్గము, సమత, ఆర్థదీప  
నము, జౌహర్మము, కాంతి, ఓజము,  
సమాధి. (10)

కావ్యచారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చంద్ర  
రేణువు.

కావ్యదోషములు. పా. ఇవి పదఅర్థగతములై  
దోషములలో నిండియుండును.  
పదగతములు వాక్యగతములు నని  
పదదోషములు ద్వివిధము.—— అందుపద  
దోషములు. 17. అప్రియుక్తము (కవులు  
ప్రయోగింపనివి) అప్రస్తావనము (ప్రస్తుతోప  
యోగములేని ప్రయోగము) నేయార్థము (తన  
కెనంకేతమైనది) అసమర్థము (అప్రసిద్ధము)  
నిర్లక్షకము (పదభ్రాంతు) గాఢమ్యము (వ్యా  
కరణనిషిద్ధమైన సామరభాష) మృతసంస్కా  
రము (వ్యాకరణ దూష్యము) గూఢార్థము  
(అర్థము వెల్లడికానిది) అనార్థము (వేరర్థమి  
చ్చునది) అక్లిలము (నిగ్గుగల్గించునది) అప్ర

తీతము (కావ్యపురాణాదులలోని మాటలు  
వాడుట) అప్రయోజకము (విశేషము లేవం  
డుట) క్లిష్టము (దూరాన్వయము) సందిగ్ధము  
(సంజేహార్థమిచ్చునది) విపరీతధీప్రదము (వియ  
ధార్థముఁ దోపించునది) అవిమృష్టవిధేయము  
(అప్రధానవర్ణనము) పరుషము (శుభ్రతకలుపు)  
(చూ, ఆర్థదోషములు); (పద, వాక్య, అర్థ  
దోషములు అని మఱియొక గ్రంథము)

కావ్యనాటకములు. పా. అధ్యాత్మరామాయ  
ణము- విశ్వామిత్రుడు; అనర్థ రాఘవనా  
టకము- మురారి; అభిజ్ఞాన శామంతలనాటక  
ము- కాలిదాసు; అమరుగము- అమరుగు  
డు; ఉత్తరరామచరిత్ర-భవభూతి; ఉపమాన  
చింతామణి- గంగేశోపాధ్యాయుడు; ఋతు  
సంహారము- కాలిదాసు; కర్పూరమంజరి-  
కవికల్పద్రుమము- ఓపదేవుడు; కాదంబరి-  
బాణుడు; కావ్యాదర్శము- దండి; కావ్య  
ప్రకాశక- మన్మథబట్టలు; కిరాతార్జునీయ  
ము- భారవి; కుమారసంభవము- కాలిదాసు;  
కువలయానందము- ఆ ప్పయ దీక్షితులు;  
కృష్ణకర్ణామృతము-లీలాశుక్లడు; కృష్ణవిజయ  
ముకుతుమాయుధుడు; గంగాలహరి-జగన్నాథ  
పండితరాయడు; గీతగోవిందము, చంద్రాలో  
కము- జయదేవుడు; చిత్రమీమాంస- అప్ప  
యదీక్షితులు; హోరపంచాశత్తు- చిల్లారుడు;  
దశకుమారచరిత్రము- దండి; దశరూపకము-  
ధనంజయుడు; నరకాసురవ్యామోగము -  
ధర్మసుారి; నలూదయము- కాలిదాసు; నాగా  
నందనాటకము - శ్రీనాథుడు; నాట్యప్ర  
దీప- సుందరమిత్రుడు; నైషధము - శ్రీనా  
థుడు; పంచతంత్రము - విష్ణుకర్మ; పండిత  
రాయ శతకము- పండితరాయడు; భ్రష్ట  
బాణలింసము- కాలిదాసు; ప్రతాపరుద్రీ  
యము- విద్యానాథుడు; ప్రసన్న రాఘవ

నాటకము-జయదేవుడుఁ బ్రయదర్శిక నాటిక-  
 క్రిహద్దుడు; భట్టికౌవ్యము-భట్టిభాగవతము-  
 వ్యాసముని; భాట్టరహస్యము-ఖండదేవుడు;  
 భారతము-వ్యాసముని; భారతచంపు-లక్ష్మణ  
 కవి; భోజచరిత్ర-వల్లూరుడు; మాధవచం  
 పు-భట్టాచార్యుడు; మాలతీమాధవీయము-  
 భవభూతి; మహానాటకము-హనుమంతుడు;  
 మహావీరచరిత్ర-భవభూతి; ముద్రాసము-  
 విశాఖదత్తుడు; వేఘసందేశము-కాలిదాసు;  
 మృచ్ఛకతిక-శూద్రాక్షుడు; యాదవరాఘ  
 వపాండవీయము-చిదంబరుడు; రఘువంశ  
 ము-కాలిదాసు; రత్నావళి నాటకము-క్రీహ  
 ద్దుడు; రసతరంగిణి-రసమంజరి-భానుకర  
 మిశ్రుడు; రామాయణచంపు-భోజుడు;  
 రామాయణము-వాల్యీకముని; వసంతతిలక  
 భాణము-వరదాచార్యులు; వాసవదత్త-సు  
 బంధుడు; విక్రమోర్వశీతోటకము-కాలి  
 దాసు; విశ్వగుణాదర్శము-వేంకటాద్వయి;  
 విద్యనృసింహరంగిణి-భట్టాచార్యులు; వేణీ  
 సంహారము-భట్టనారాయణుడు; శృంగార  
 భూషణము-బాణుడు; శిశుపాలవధి; మా  
 ఘుడు; శివభద్రము-కవివరుడు; సాహిత్య  
 రత్నాకరము-వారణాశిఖివ్యాభట్టు; సాహి  
 త్యదర్శణము-విశ్వనాథుడు; సాహసాంక  
 ము-పరిమళుడు; సూర్యకళకము-మయూ  
 రుడు; అభిరామమణి-కౌవ్యప్రదీపిక-కుసు  
 మాంజలి-చండకాళిక నాటకము-చంద్రశే  
 ఖరచంపు-నాట్యలోచన-నాట్యశేఖరము-  
 నాటకావతారము-నాటకరత్నకోశము-నా  
 ట్యవిలాసము-రాజమహుట-రూపచింతా  
 మణి మొదలగు కౌవ్యనాటకములు మఱికొ  
 న్ని గలిగి యుండెను.

కావ్యపాకములు. అం. ద్వాదశపాకము, నారికే  
 శపాకము, కదలిపాకము. (8) (పాకత్రయ  
 ము): చూ, త్రయము.

కౌవ్యప్రకాశిక. ఛా. ఈగ్రంథకర్త మమ్మట  
 ణ్ణు: చూ, కావ్యనాటకములు.

కౌవ్యము. సం. వి. అ. న. 1. = కబ్బము, కవి  
 కృతగ్రంథము, కృతి: చూ, పుస్తకము;  
 2. కౌవ్యము-విశ్వక్సేయస్క-రము; 3. కౌవ్య  
 ము-కవికల్పితమైనది. దీనికె గ్రంథము,  
 కలియనిపేర్లు. గద్యకౌవ్యము, పద్యకౌవ్యము,  
 మిశ్రకౌవ్యము నని కావ్యము ముద్రాణంగులు.  
 వచనకౌవ్యము, గద్యకౌవ్యము. ఇది పద్యకౌ  
 వ్యమువలె ఛందోబద్ధముగాదు గాని తక్కిన  
 సకలలక్షణములు గలిగియుండును. (నీతిచం  
 ద్రిక మొ) గణయతిపాఠసనియమము గలది  
 పద్యకౌవ్యము (తిక్కనసోమయాజి నిర్వచ  
 నోత్తర రామాయణము 10) గద్యపద్యములు  
 కలిసియున్నది. మిశ్రము 11 (మనుచరి  
 త్ర మొ); 4. కావ్యము-చూ, శ్రీవ్యము  
 నని ద్వివిధము. దృశ్యము (మాడదగినది)  
 నాటకము (మూరారి-కామంతలములోనగునవి)  
 శ్రీవ్యము (వివదగినది) రామాయణాది గ్రంథ  
 ములు. మఱియు నిందు ఉపాఖ్యానము, ఇతి  
 హాసము, కావ్యము, పురాణము, ప్రబంధము  
 నని పెక్కుభేదములున్నవి; 5. కావ్యము  
 మఱల ద్వివిధము. — కాంతాసమ్మితము  
 (ప్రబంధము) సుహృత్సమ్మితము (పురాణము)  
 ప్రభుసమ్మితము (వేదము); 6. నాటికలు  
 పదునెనిమిదింటిలో నొకటి ఇదిదేవమనుష్య  
 మిలితము. కావ్యము. — ఒక అంకము,  
 ప్రాణయంకం. మధ్యమధ్యపాటగలది. ఇత్యాది.

కౌవ్యములు. అం. రఘువంశము, కుమారసంభ  
 వము, వేఘసందేశము, భారవి, మాఘము. (6)  
 కావ్యరీతులు. అం. వైదర్భి, గౌడి, పాంచాలి. (8)  
 కావ్యలింగము. అం. అర్థాలంకారములలోనొక  
 టి. కార్యముచే గారణమును కారణముచే  
 గార్యమును సమర్థిండుట. వాక్యార్థపాఠ

కము, పదార్థసేతుకము ననిద్వివిధము.  
ఉ.— మదనుడయోడుచువు. నామది ద్వి  
లోచనుడుండె: చూ, అలంకారము. 8.  
కావ్యవృత్తులు. అం. కైశికి, అరభటి, సాత్వతి,  
భారతి. (4): చూ, వృత్తులు.  
కావ్యస్వరూపము. పా. దోమరిహితము, గుణా  
నితము, ధ్వని, రససేతి, వృత్తి. పాక, కేయ్య,  
శబ్దారాళంకారభరితమును కలసి కావ్యస్వరూ  
పమందురు.  
కావ్యాదర్శము. పా. ఈగ్రంథకర్త దండి: చూ,  
కావ్యనాటకములు.  
కావ్యార్థాపత్తి. అం. అర్థాలంకారములలో  
నొకటి. కైముతి(ఇంకేల) న్యాయమునవర్ణించు  
ట. ఉ.—వనితనీ మొగమునకు శశియెయోడె  
పద్మములనింకఁజెప్పసేల? : చూ, అలంకా  
రము. 8.  
కావ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. శుక్రుడు;  
భార. ఆది. 6, అ. 119: చూ, రాహువు. 2.  
కాశ. సం. వి. అ. శ్రీ. కాశత్పణము\*: చూ,  
త్పణము. 1.  
కాశకము. సం. వి. అ. పుం. వెలుగు: చూ,  
వెలుతురు. 1.  
కాశకుశావలంబనన్యాయము. పా. దర్శదొరకని  
చో రెల్లు దర్శగాఁ బెట్టుకొనినవిధము.  
కాశగర్భము. సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వలాయన  
దర్శ\*: చూ, తృణము. 1.  
కాశమర్దము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
కాసమర్దము\*.  
కాశము. సం. వి. అ. పుం. న. 1.మందురైల్లు\*:  
చూ, శరము. (చూ, తృణము. 1.) 2. ఆశ్వ  
లాయనదర్శ \*: చూ, తృణము. 1; 8. కాశి  
యనుపుణ్యక్షేత్రము(చూ, కాశి):చూ, దేశము;  
అ. పుం. 4. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1;  
5. తులతము: చూ, తుమ్మ; 6. దగ్గు: చూ,

దగ్గు; అం. 7. దర్బలు పదింటిలో నొకటి:  
చూ, దర్బలు.  
కాశహర. సం. వి. అ. శ్రీ. = కాశేర-  
కాసర \*: చూ, బుడ్డబుడుసర.  
కాశాల్యలి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. విన్నబూయగ \*:  
చూ, కాల్యలి.  
కాశి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. అం. 1. నార్తానా, ఎ  
బదియాలు దేశములలో నొకటి: చూ,  
దేశము; 2. పుణ్యనగరములు ఏడింటిలో  
నొకటి: చూ, పుణ్యనగరములు; 3. క్షేత్ర  
ములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి (చూ,  
కాశి క్షేత్రము) చూ, క్షేత్రములు;  
4. అలసట:చూ, శ్రమము. 1; న. విణ. 8. కాశ  
రోగ యుక్తుడు.  
కాశికిబోయిననుగర్భముమానదు. లో. చేసిన  
కర్మ అనుభవింపకతప్పదు.  
కాశిరాజు. సం. వి. అ. పుం. కాశిరాజునుబుష్టి:  
చూ, ముని. 1. (తి). కే.)  
కాశిక్షేత్రము. పా. ఇదియొక పుణ్యక్షేత్రము.  
ఇందలి దైవములు.— సాక్షివినియక, విశ్వ  
నాథ సంధ్యాతరతి, మహాకాలి, దుర్గాదేవి,  
అన్నపూర్ణ, కాలభైరవ, కాశి విశ్వనాథ,  
పంచముఖి పరమేశ్వర, దండిరాజీగణేశ, విశ్వ  
నాథకయనతరతి, వందేకాశి, కాశివికాలాక్షి  
శనిదేవ, దండపాణి, మొదలగువారు.  
కాశినాథుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి  
చూ, శివుడు.  
కాశిరాజు సం. వి. అ. పుం. దివోదాసుడు:  
చూ, రాజు. 1.  
కాశివికాలాక్షి: అం. అక్షులు ముగ్గురిలోనొకరి:  
చూ, అక్షులు.  
కాశూల. సం. వి. అ. శ్రీ. బోగముచేస: చూ,  
చేక్య.

కాశ్యపు. సం. వి. ఉ. పుం. కందు తెల్లు \*:

చూ, కరము. (చూ, తృణము. 1.)

కాశ్యద్విపము. సం. వి. ఆ. పుం. గుమ్మడు \*:

చూ, మహాఫలము.

కాశ్యరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై— (రూ-

కాశ్యరి - కాశ్యర్యము - కాశ్యర్యము - కాశ్యరి.)

కాశ్యరజ్జము. సం. వి. న. న. కుంకుమపువ్వు:

చూ, వహ్నిశిఖము.

కాశ్యరజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస \*:

చూ, విష.

కాశ్యరజము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుంకుమపువ్వు:

చూ, మండలము; 2. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము; 3: చూ, పుష్కరమూలము.

కాశ్యరకామృత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మృదుఫల,

ద్రాక్ష \*:

చూ, స్వాదుఫల.

కాశ్యరము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుంకుమపువ్వు:

చూ, వహ్నిశిఖము; 2. మెట్టతామరదుంప \*:

చూ, పద్మము. 1; 3: చూ, పుష్కరమూలము \*;

4. కానెయలి, తాయిలొలిచెడి యలి: చూ, వృక్షాదనము. 1; ఆం. 5. ఏబది యాటా జేశములలో నొకటి (రూ - కాశ్యరము):

చూ, జేశము.

కాశ్యరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్రాక్ష, గోస్తని \*:

చూ, స్వాదుఫల.

కాశ్యపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాశ్యపమును

జేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మృగవిశేష

ము: చూ, మృగము. 1; పా. 3. గోత్రవిశే

షము: చూ, గోత్రములు: (చూ, పరివర.)

కాశ్యపసగోత్రము. ఆం. గోత్రములలోనొకటి:

చూ. గోత్రములు. (చూ, పరివర) (రూ-

కశ్యప-కశ్యప-కశ్యప-కాశ్యపము)

కాశ్యపి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. అనూరుడు:

చూ, నూరనూరుడు; 2. గరుడుడు: చూ,

వారివాహనుడు; ఈ. స్త్రీ. 3. పుడమి:

చూ, భూమి. 1.

కాశ్యపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అనూరుడు:

చూ, నూరనూరుడు; 2. కశాదముని:

చూ, ముని. 1.

కాశ్యపేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నూరుడు:

చూ, నూరుడు.

కాశ్యరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కాశ్యరి \*:

చూ, మహాఫలము.

కాషాయము. సం. వి. ఆ. పుం. = కాసె. 1. కావి

చీర: చూ, వస్త్రము; విణ. 2. కాషాయవర్ణ

ముచే నెఱుగినది: చూ, వర్ణము. 6.

కాషాయమోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నలువ

రాణి: చూ, సరస్వతి.

కాషాయవల్లభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—

కాషాయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాషాయవర్ణముకేత

నెఱుగినది: చూ, వర్ణము. 6.

కాష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పదునెనిమిది తెల్పు

పొట్లకాలము; తాళమానాష్టలవకాలము: చూ,

తాళము 2; 2=కడదిక్కు: చూ, హరిత్తు; 3. అడ

విమామెన \*:

చూ, కారిబ; 4. మేర: చూ,

సీమ; 5. దారుహరిద్ర \*:

చూ, ప్రానిపసుపు;

6. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 7. తెడ్డు:

చూ, దర్శి. 1; 8. కొమ్మపనస \*:

చూ, పనస. 2; 9. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1;

10. గౌరవము: చూ, మర్యాద.

కాష్ఠకదళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొమ్మలరండి \*:

చూ, రంభ. 2.

కాష్ఠకము. సం. వి. ఆ. న. అగరు: చూ, రాజా

ర్ణము.

కాష్ఠకారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచురీగ: చూ,

మక్షిక.

కాష్ఠకీటము. సం. వి. ఆ. పుం. మనీపురుగు:

చూ, పురుగు.

కావ్యకుటుము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక  
పక్క: చూ, పక్షి.  
కావ్యకుంధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాదిరి \*: చూ,  
సారి. 2.  
కావ్యకుద్దాలము. సం. వి. అ. పుం. కట్టిగుద్దలి:  
చూ, ముద్దరము.  
కావ్యకొప్ప. సం. వి. అ. స్త్రీ. మామెన \*:  
చూ, కారిబ.  
కావ్యజంబువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలనేరేడు \*:  
చూ, నేరేడు.  
కావ్యతంతువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఆరుద్ర  
పురుగు: చూ, పట్టుపురుగు.  
కావ్యతక్షకుడు. సం. వి. అ. పుం. రథకారుడు;  
వడ్డనాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.  
కావ్యదారువు. సం. వి. ఈ. పుం. దేవకావ్యము:  
చూ, నూత్నదారువు.  
కావ్యదుర్వు. సం. వి. ఈ. పుం. పలాకము \*:  
చూ, మోడుగు.  
కావ్యధాత్రీఫలము. సం. వి. అ. న. ఉసిరిక \*:  
చూ, శ్రీఫలి. 1.  
కావ్యధృక్కు. సం. వి. ఈ. పుం. బడబాగ్ని:  
చూ, నిప్పు.  
కావ్యపాటల. సం. వి. అ. స్త్రీ. తెల్లకలిగొట్టు \*:  
చూ, సారి. 2.  
కావ్యపాటలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —వై.—  
కావ్యమతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సాద, చితి: చూ,  
శక్తికానము.  
కావ్యమల్లము. సం. వి. అ. పుం. పాదె: చూ,  
శివయానము,  
కావ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కట్టికొయ్య:చూ,  
నింటచెఱుకు:వా. 2. వల్లకాడు:చూ, శక్తికానము.  
కావ్యలేఖనము. సం. వి. అ. పుం. ఘనము:  
చూ, పురుగు.  
కావ్యలోహి. సం. వి. ఈ. పుం. వాతర్ధి. లోహ  
యుక్తముద్దరము: చూ, ముద్దరము.  
కావ్యశర్లక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఖట్వ \*: చూ,

సుకావ్య; 2. కటుకరోహిణి \*: చూ, శవ  
లాదని. 1.  
కావ్యకారిబ. సం. వి. అ. స్త్రీ. తెల్లసుగంధి  
పాల \*: చూ, కారిబ.  
కావ్యమంబువాహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కావ్య  
ముచే చేయబడిన అంబువాహిని; దోసె:  
చూ, హోదము.  
కావ్యీల. సం. వి. అ. స్త్రీ. కదలి \*: చూ,  
రంభ. 2.  
కావ్యీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. రాజార్కము \*:  
చూ, జిల్లేడు; 2. ఉచ్చితక \*: చూ, శుండ. 5.  
కాస. వై. వి. = కచ్చ. దట్టి: చూ, వస్త్రము.  
(ఇది ఎదంతముగా వాడుక.)  
కాసకందము. సం. వి. అ. పుం. కొంకణదేశపు  
ఆకున: చూ, పంది. (చూ, మాకరము.)  
కాసఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. లోశని \*: చూ,  
తులసి.  
కాసఘ్ని. సం. వి. ఇ. 1. కంఠ నల్లరు మొద  
లగునవి నలిపిన పులప; ఈ. స్త్రీ. 2. కసింద \*:  
చూ, బలుసు.  
కాసజిత్తు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱులేకు \*: చూ,  
బారంగి.  
కాసనాశిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటకశృంగి \*:  
చూ, శృంగి.  
కాసమత్తి. సం. వి. ఈ. పుం. చేతిపాట్ల \*:  
చూ, పాట్ల.  
కాసందీబటిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. వేళవారవిశే  
షము: చూ, సంభారము.  
కాసమర్దకము. సం. వి. అ. పుం. = కసింద \*:  
చూ, బలుగు.  
కాసమర్దనము. సం. వి. అ. పుం. చేతిపాట్ల \*:  
చూ, పాట్ల.  
కాసమర్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కసింద \*:  
చూ, బలుగు; 2. గుల్మభేదము \*: చూ, పాద. 3.



కాసము. సం. వి. అ. పుం. ఉక్కిస: చూ, దగ్గు.

కాసర. వై. వి. = కాశవార #: చూ, రూ-  
కాశేర.

కాసరకూసర. జా. చెడుట; నెఱవేఱకపోవుట.

కాసరము. సం. వి. అ. పుం. ఎనుపోతు: చూ,  
మహిమము.

కాసరవడ్డు. జే. వి. బ. కాలిధాన్యము: చూ,  
ధాన్యము.

కాసలనాటిబ్రాహ్మణులు. పా. వీరినే కాసలే  
యులు, కోసలేయులు అని అందురు. వీరు  
శుక్లయజుర్వేదము. ప్రధమకాశీయులనియు,  
వాజసనేయులనియు అందురు: చూ, బ్రాహ్మ  
ణులు. (రూ- కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు)

కాసా. జే. వి. దాసీపుత్రుడు.

కాసారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలను: చూ,  
సరస్సు. 1; 2. బ. కొట్టలు: చూ, ధాన్యము

కాసారి. సం. వి. ఇ. పుం. కసింద #: చూ,  
బలుకు.

కాసాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కాస  
కందము.

కాసిండు. వై. స. కి. కాసెగాగట్టు. "ద్వి.  
కడుమైలపేరికి గాసిండు." హరిశ్చ. 2,  
భా. 1881.

కాసియ. వై. వి. రూ- కాసె. 1. = కచ్చ. దట్టి:  
చూ, వస్త్రము; 2. గావకారుడు: చూ,  
తాతిపనివాడు.

కాసీడు. వై. వి. గ్రావకారుడు; పర. 5,  
అ. 48: చూ, తాతిపనివాడు.

కాసీసభస్యము. పా: చూ, అన్నభేదిభస్యము.

కాసీసము. సం. వి. అ. న. = కసీసము. మయిలు  
కుత్తము: చూ, రసాంజనము.

కాసు. వై. వి. 1. = కాకణి- కాచ. 1.  
దుగ్గానిలో నాలవభాగము; దుగ్గానిలో పది  
యవభాగము (అని కొందఱు) అజువైన అని

పురుషోత్తమకవీయము: చూ, కాచము. 6. దు  
గ్గాని = రెండుదమ్ముక్కు. టంకమువకు పది  
యాలు డబ్బులు కనుక అలెక్కప్రకారము  
ఇక్కడ కానియనగా దమ్మిడిఅని కబ్బరత్నా  
కరము); 2. పనునైనూహాయల విలువగల  
బంగారునాణెము(వాడుక)(కొనుధర తఱచు  
గామాటుచుండును.) "కమసాలి కొనులపేరు  
చేసెను." ; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

కాసువీసము. జా. కొంచెము. (వైసలో 80 వ  
వంతు అని ఉపన్యాసదర్శనము) "కాసువీస  
మేని వసూలుచేయ కక్యముకొదయ్యె." (ధర్మజరాజనూయము)

కాసుపు. సం. వి. ఉ. పుం. న. 1. కుత్తికవా  
క్యము: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 2. క్తియను  
నాయుధవిశేషము: చూ, బాణము. 1; ఉ.  
స్త్రీ. 8. మతి: చూ, బుద్ధి; 4. తెవులు:  
చూ, గోగము. 1; 5. కొంతి: చూ, వెలు  
తురు. 1; 6. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కాసె. వై. వి. రూ- కాసియ. 1. = కచ్చ. దట్టి:  
చూ, వస్త్రము; 2. గ్రావకారుడు: చూ,  
తాతిపనివాడు; 3. తాయిలొలుచుపని.

కాసెగట్టు. వై. అ. కి. కచ్చేగట్టు: చూ,  
దట్టిగట్టు.

కాసెకోక. వై. వి. దట్టి: చూ, వస్త్రము.

కాసెనిల్కడ. జే. వి. చుల్లకాస్త్రములోని విన్నా  
ణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ,  
విన్నాణములు.

కాసెయిలి. జే. వి. (కాసె + ఉలి.) తాయి  
లొలిచెడి ఉలి, టంకము: చూ, పృథ్వి  
దనము. 1.

కాసెవాడు. జే. వి: చూ, తాతిపనివాడు.

కాసెవోయు. జే. అ. కి. (కాసె + వోయు)  
(వస్త్రమును) గోచివలె వెనుకకువెట్టె.



కాలింది సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. యమువానది: చూ, నది; 2. నీటియావు: చూ, భనువు. (రూ-కాలింది); అం. 8. భిన్నవద్దకజభావలు పదు నేడింటిలో నొకటి: చూ, భావ.

కాలిందీభేదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-కాలిందీభేదనుడు.

కాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = కాలియ: చూ, కాలిక; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ \*: చూ, నువవి. 2. కాలికాదేవి. ఆం. దిక్పాలభార్యలు ఎనమండు గురిలో నొకతె: చూ, దిక్పాలభార్యలు.

కాలికాపురాణము. అం. ఉపపురాణములు పద నెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఉపపురాణములు. (కాలీపురాణము)

కాలిదానుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కాలిదానుడు.

కాలియ. వై. వి. = కాలిక. బూరగొమ్మ, సఫిరి; రక్కం. 2. ఆ. 108: చూ, వీణ.

కాలీపురాణము. అం: చూ, కాలికాపురాణము.

కాలీయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాలీయుడను సర్పము: చూ, సర్పము.

కాలే. వై. వి. = చూ, రూ-కాలియ.

కాలేశెట్టి. జే. వి. చెవిచూరు పాము: చూ, సర్పము.

కాళ్లు పట్టుకొనుట. జా. బ్రతిమాలుకొనుట. “పాట్లకై యట్టిహీనుని కాళ్లుపట్టుకొని కష్ట పుణీవనము జీవించుటకంటె.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కి.

కి. జే. అప. వస్త్రీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము: కు, యొక్క, లో, లోపల.

కిమ్. సం. విణ. మ్. 1. జ్ఞానేచ్ఛ, ఉహ: చూ, యోచన; 2. అడుగుట: చూ, పొక్కుము;

కి. దూఱు: చూ, నిండ. 1; 4. రీతి: చూ, విధము 1; అవ్య. 5. అడుగుట: చూ, ప్రక్తుము; 6. దూఱు: చూ, నిండ. 1; 7. అదియోయిదియో యను సందియము; 8. మఱియొక పక్షము; 9. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 10. మరల: చూ, వెండియు; 11. ఎక్కువ; అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 12. కొరణము: చూ, హేతువు; 13. కొదనుట: చూ, లేదు. 2.

కిక్కుడై. వి. 1. కోపము; భార. దో. 8, మేని వనూలుచోపము. (రూ-కింకిరి-కినుక- (ధర్మజరాజనూనా కిన్క-); 2. పక్షులను కానువు. చంపెడి ఒకరకము తెగులు: చూ, సురంగము.

కింకనీరు. వా. వి. శిశువులు పోరు నెట్టినపుడు దృష్టిదోషము పోవుటకై మూడు బొగ్గులు వేసి తీయు పారాణినిట్లు, (పారాణి=పసుపు సున్నము కలిపినది.)

కింకర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దాసి: చూ, బానిసె.

కింకరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కింకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పరిచారకుడు: చూ, సేవకుడు; విణ. 2. కూలివాడు: చూ, సంబధకాడు.

కింకిణము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కింకిణి, పాంజీబు: చూ, భూషణము. 2.

కింకిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. —వై.—;

2. చిలుగంట: చూ, భూషణము. 2; 3. కొనరేగు \*: చూ, రేగు. 1; 4. గిలక \*: చూ, ఘంటారవ.

కింకిర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1

కింకిరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోయిల: చూ,

పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భృమరము. 1;

3. గుట్టము: చూ, వాయుము; 4. ఏనుగు

గండ్రులము: చూ, రెండు. 2. (చూ, వాస్తీ)

కింకిరాటము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కింకరా  
తము #: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
కింకిరాటుడు.

కింకిరాతము సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగ  
నుంగు #: చూ, కీతపుష్పము; 2. పచ్చేపువ్వుల  
పెద్దగోరంట #: చూ, మహాసహ; 3. రూ-  
కింకరాటము #: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాటుడు. సం. వి. అ. పుం. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు. (రూ-కింకిరాటుడు.)

కింకిరి. సం. వి. న్. పుం. 1. కొవరేగు #: చూ,  
రేగు. 1; 2. వి. (1) కొవము; ఉ. చారి. 4,  
అ. 68: చూ, రోవము; (2) అపవాదము:  
చూ, నింద. 1.

కింకిరిపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. కొవగిల్లు. “క. ఆతఁ  
డెంతరేగితిట్టిన, మతిఁగిరిపడక.” మార్క. 2,  
అ. 158: చూ, రోషించు; 2. అసహ్యపడు;  
చారి. 2, భా. 1583: చూ, రోతపడు.

కింకిరిపాటు. ద్వ. వి. 1. కొవపడుట: చూ,  
రోవము; 2. అసహ్యపడుట: చూ, రోత. 2.

కింకిరుడు. సం. వి. అ. పుం. మదనుడు: చూ,  
మన్మథుడు.

కింగిరి. దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము.  
కించ. సం. అవ్య. 1. కడక: చూ, యత్నము;  
2. వికేవము, ఇంతే కొడు: చూ, హెచ్చు. 2;  
3. సాంతము: చూ, వెరసి. 2.

కించన. సం. అవ్య. అసాకల్యము.  
కించనము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుచెవిఅకు,  
చాన్తికర్ణదళము: చూ, చాన్తికర్ణపూకము.

కించిత్తు. సం. అవ్య. = కించు. ఇంచుకంత: చూ,  
స్వల్పము.

కిందిదర్శములు. పా. ఇంచుక, కొంచెము,  
కొంత.

కించిలికము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కించులికము,  
మిందిగాలి: చూ, వాయువు.

కించులికము. సం. వి. అ. పుం. మహీలత, ఎఱ్ఱ,  
వానపాము: చూ, సర్పము. (రూ-కించులికము.)

కించులిపము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కించులికము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;  
2. మిందిగాలి. రూ - కించిలికము: చూ,  
వాయువు; అం. 8. వాయువులు ఎనిమిదిం  
టిలో నొకటి: చూ, వాయువులు.

కించు. వై. విణ. అల్పము: చూ, హీనుడు.  
(రూ-కించు-కించుడు.)

కింజ సం. వి. అ. స్త్రీ. వింటినారయొక్క శబ్ద;  
ము: చూ, స్వరము. 2.

కింజము. సం. వి. అ. న. 1. అకగురు: చూ,  
పక్ష్యము. 4; 2. పుష్పపరాగము: చూ,  
పుష్పాడి; 3. నాగ కేసరపుష్పము: రూ-కింజ  
లము-కింజల్కము.

కింజలము. సం. వి. అ. పుం. —రూ-వై.—

కింజల్కము. సం. వి. అ. పుం. —రూ-వై.—

కింజాడు. సం. విణ. నిరర్థకజన్మము కలవాడు:  
చూ, నిర్మయోజకుడు.

కింతనువు. సం. వి. ఉ. పుం. లూత: చూ, సాలె  
పురుగు.

కింధి. సం. వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

కింపచానుడు. సం. విణ. 1. రూ - కింపచా  
న్నుడు. అతిలాభి: చూ, లాభి; 2. విసిని  
గొట్టు: చూ, లాభి.

కింపచాన్నుడు. సం. విణ. —వై.—

కింపచుడు. సం. విణ. —వై.—

కింపాకము. సం. వి. అ. పుం. కొంచీరము,  
విషముప్పి #: చూ, మునిడి.

కింపాకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నిరర్థకుడు,  
చూ, నిర్మయోజకుడు; విణ. 2. మూఁగు  
డు: చూ, మూఁగుడు; 3. మాతృకానీకుడు.

కింపురువము. సరి. వి. అ. పుం. 1. మనువ్యముఖమున్న పక్షి శరీరమున్న గలిగిన దేవతావిశేషపుటారి: చూ, దేవతాభేదము; అం. 2. భారతవర్షములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, వర్షములు. (రూ-కింపురువము = కింపురువలోకము.)

కింపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. అశ్వముఖమును నరశరీరముగల దేవయోని విశేషము: చూ, దేవతాభేదము.

కింపురువము. అం: చూ, రూ-కింపురువము. 2.

కింభర. సం. వి. అ. స్త్రీ. నలియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కింవదంతి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. జనులాడుకొను మాట, నానుడి: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కింవా. సం. అవ్య. 1: చూ, అధవా; 2. వికల్పార్థము: చూ, వికల్పము. 9.

కింకారువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 2. పరిమల్లు: చూ, సీతాగ్రము; 3. రాపులుగు: చూ, రాబందు.

కింకుక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎక్కుడుదీక్ష: చూ, మానేరు.

కింకుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పలాశము \*: చూ, మోదుగు; (దీనిమొగ్గ అంగారికము.); 2. పామయొక్క కుటుసము: చూ, నీదరము. 3; 3. అవిక: చూ, వస్త్రము. (చూక్కొని కొందఱు); 4. కవచము: చూ, బొందడము; 5. తున్నము \*: చూ, నంది.

కింకులుకము. సం. వి. అ. పుం. పలాశవృక్ష విశేషము \*: చూ, మోదుగు.

కింకుఘ్నము. అం. బనాదికరణములలో నొకటి: చూ, కరణము. 2.

కింక్విత్తు. సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 2. ఊహ: చూ, యోచన.

కికకిక. దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (రూ-కికకిక.)

కికకిక. దే. వి. —పై—; కళా. 1. అ. 40.

కికి. సం. వి. న్. పుం. ఈ. స్త్రీ. చావము: చూ, పాలపిట్ట.

కికికిరి. దే. వి. 1. కోపవికారము: కిసరు; 2. అసహ్యము: చూ, రోత. 2.

కికిదివి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కికి. (రూ- కికి-కికిదివి-కికిదీవి)

కికిదివము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

కికిదివి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. —పై—; 2. కృతనినుదుటియందుండు కన్ను. ఎఱగన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కికిదీవి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ- కికిదివి: చూ, పాలపిట్ట.

కిక్కురించు. దే. స. కిక్కి. మోసపుచ్చు; స్వా. 8, అ. 129: చూ, వచించు. (రూ- కిక్కురుపెట్టు-కిక్కురువొడుచు- కిక్కురించు- కిక్కురుపెట్టు)

కిక్కురింతి. దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. వంచనకరణము. (రూ- కిక్కురింపు- కిక్కురింపు- కిక్కురు- కిక్కురు- కిక్కురింత)

కిక్కురింపు. దే. వి. —పై—

కిక్కురు. దే. వి. —పై—

కిక్కురుపెట్టు. దే. స. కిక్కి. (కిక్కురు + పెట్టు) మోసపుచ్చు; రామా. 8, అ. 145: చూ, వచించు.

కిక్కురువొడుచు. దే. స. కిక్కి. (కిక్కురు + వొడుచు) —పై—; భాగ. 10, స్కం. పూ. 481.

కిక్కిన. సం. వి. అ. స్త్రీ. బ. గర్భిణి స్త్రీలకు సన్నములు మొదలగు పృథేకములందుండు రేఖలు, కందూరేఖలు: చూ, కందూరేఖలు; (1) కోరివివంటి తృణము, నడము \*: చూ, తృణము. 1.

కిక్కినకనవు. దే. వి. కిక్కిన\*: చూ, తృణము. 1.

క్రిస్టినికొను. దే. అ. క్రి. ఇటుకైన తావులలో  
కూర్చుండు: ఇతికొను. (వా)

క్రిస్కరించు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- క్రిరించు;  
రా. యు, కాం. 267.

క్రిస్కరింత. దే. వి: చూ, రూ- క్రిరింత

క్రిస్కరింపు దే. వి. —పై.— (రూ- క్రి  
రింపు.)

క్రిస్కరు. దే. వి: చూ, రూ- క్రిరు.

క్రిస్కరునునకుము. జా. మాటలాటకుము, నోక  
తకుము.

క్రిస్కరువెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- క్రిరు  
వెట్టు; రసి. 8, ఆ. 90.

క్రిస్కరువొడుగు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- క్రి  
రువొడుగు.

క్రిక్కిన. దే. వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బల  
వంతము; 2. మిక్కిలి కదియుక; పా. 8.  
ఆ. 88.

క్రిఖ. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. చిన్ననక్క, కొంక  
నక్క: చూ, స్వగాలము; ఇ. పుం. 2. కోతి:  
చూ, వానరము.

క్రిగ్గాడి. వై. విణ. 1. అంచేద. కళా. 8, ఆ.  
128: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు; 2. కీకట.  
క్షుద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు 2. (రూ-  
క్రిగ్గాడి- కీగాడి)

క్రిగ్గాడి. వై. విణ. —పై.— (కీగాడి)

క్రిచిడి. దే. వి: చూ, రూ- క్రిచ్చిడి.

క్రిచిక్కి. దే. వి. పక్షులలోనుగనాని కూత  
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

క్రిచిక్కిట్టు. దే. అ. క్రి. కూయు; రా. కిష్కిం.  
కాం. 199: చూ, కల్పించు.

క్రిచిక్కికొట్టు. దే. అ. క్రి. —పై.—

క్రిచ్చిడి. దే. వి. 1. నానావస్తువులు చేర్చి వండిన  
చిత్తాన్న విశేషము, కలవంటకము: చూ,  
సాదము. (1); వా. 2. కిచిడి అనియు పిచిక

సన్నములు అనియు పిచికసాంబలనియు పిల  
వఁబడు ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

క్రిట. పా. వీణ మృదంగము మొదలగు వాద్య  
ములలో నొకటి. (తిక- ధిమి- కిట- ఝణ  
మొ.): చూ, స్వరము. 2.

క్రిటక్రిట. దే. వి. 1. వీణ మొదలగువాని వీరడ  
తిప్పటయందగుధ్వన్యనుకరణము; వైజ. 1,  
ఆ. 118: చూ, హూహూ; వా. 2. ఇద్దఱు  
(లేక) పెక్కురు యెడమలేకుండఁగ క్రి  
టియుట. “మనుష్యులు కిటకిటలాడుచు కూ  
ర్చున్నారు.”

క్రిటి. సం. వి. ఇ. పుం. పంది చూ, నూకరము.

క్రిటికి. దే. వి. రూ- క్రిటికి: చూ, గవాక్షము.

క్రిటికి. దే. వి. —పై.—

క్రిటిభము. సం. వి. అ. పుం. కేకకీటము, పేను:  
చూ, యూకము.

క్రిటకు. దే. వి. 1. కపటము; వి. పు 7, ఆ.  
94: చూ, వ్యాజము. 1; 2. నుట్టు; కళా.  
5, ఆ. 88: చూ, మర్మము. 1.

క్రిటమి దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. (రూ-  
గిటమి.)

క్రిటము. సం. వి. అ. స. కరిరమునుండి వెలువడు  
మలసామాన్యము. (ఇవి పండ్రెండు.—  
కొివ్వు, శేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, గులిమి,  
మాత్రము, విష్ణు, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు,  
కంటిపుసి, చెవకు): చూ, మలము. 1.

క్రిటవర్జితము. సం. వి. అ. స. కుక్రిము: చూ,  
శేతస్సు. 1.

క్రిటాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. రాగిగాజు: చూ,  
భూషణము. 2; 2. రాగిపాత్రము: చూ,  
పాత్రము. 8; 3. ఇనుపచిట్టెము: చూ, మం  
దూరము.

క్రిటికోల. దే. వి. ఇతికిండుటకగాజొక తట్టు

కొనలఁజేర్చి కట్టి చిన్నకొలలతో నేర్పఱపఁ  
బడిన సాధనము.

కట్టిబము. సం.వి.అ.న. ఉప్పనీళ్ళు: చూ.నీరు. 1.

కట్టు. డే. అ. క్రి, స. క్రి. చేరు; భార. ద్రో.  
1, ఆ. 888; భార. ఆర. 1, ఆ. 102: చూ,  
సమీపించు.

కట్టుబడి. వా. వి. గట్టుబడి.

కిణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కలిసవస్తుసంస్కర్మ  
ముచే హస్తాదులయందుఁ గాచెడి కాయ;  
2. గాయపుకాయ; 3. యోగ్యర్థమును మూల  
వ్యాధి: చూ, రోగము. 1.

కిణాలయము. సం. వి. అ. న. వెళ్ళెము, పిల్వ  
ము \*: చూ, సురవర్తి.

కిణి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఉత్తరేణి \*: చూ, శైఖ  
రికము.

కిణితము. సం. వి. అ. న. వాయుదేవుని పిల్లు:  
చూ, బాణము. 1.

కిణిహి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఉత్తరేణు \*:  
చూ, శైఖరికము; 2. = గినియ. తెల్లగినియ \*:  
చూ, శిరీషపత్ర; 3. = గినియ. నల్లగినియ \*:  
చూ, శిరీషపత్ర.

కిణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. వెళ్ళెము, పిల్వము \*:  
చూ, సురవర్తి; 2. రూ- కణ్యము. కల్లుతీయు  
పదార్థము, సురాబీజము: చూ, సుర. 2; 3. తెలిక  
పిండి: చూ, పిణ్యాకము; 4. దోషము: చూ,  
పాపము. 1.

కిత. డే. వి. దేవతార్పణమునకై కళ్ళమున నొక  
దెసఁబోసెడు మూఁడు దోసిళ్ళరాసి.

కితకిత. వా. వి. చేక్కిలింగిత.

కితవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త \*:  
చూ, నాలాపుష్పము; 2. చండాయను గ్రం  
థము: చూ, రాజారము.

కితవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జూదమాడు  
వాఁడు: చూ, పంచకొఁడు; విణ. 2. మోస  
గాఁడు: చూ, పంచకుఁడు. 1; 2. మదింది  
నవాఁడు: చూ, మత్తుఁడు.

కితాబు. వా. వి. బిరుదు, గౌరవచిహ్నము.

కితువు. సం. వి. ఉ. పుం. నాట్యమందలి పదునా  
లుగంకములలో నొకటి: చూ, నాటకము. 1.

కిత్త. డే. వి. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, నిష్ప.  
(రూ- కిత్తు.)

కిత్తనార. డే. వి. చోగనార, మోటుగుడ్డ.

కిత్తలి. డే. వి. నాగరంగజాతీయము \*: చూ,  
కర్కరాంకము.

కిత్తి. వై. వి. అగ్ని; ఆం, భా. పృ. స్వ. 48:  
చూ, నిష్ప.

కిత్తు. డే. వి: చూ, రూ- కిత్త.

కిదుకు. డే. అ. క్రి. 1. బిడ్డలు నిద్రలేచునపుడా  
లస్యముచే నొకవిధముగా మూలుగు; భాగ.  
10, స్కం. పూ. 225. చూ, స్వరము. 2;  
2. బిడ్డలు తల్లిదండ్రులులోనగు వారిసేతని  
కావలసి వీడించునపుడొకవిధముగామూలుగు;  
వారిళ్ళు. 1, భా. 2841: చూ, స్వరము. 2.

కినియు. డే. అ. క్రి. 1. కోపించు: చూ, రో  
షించు. (రూ- కినువడు- కిన్వడు- కింకిరిపడు)  
2. చేరు; చాన. 2, ఆ. 47: చూ, సమీపించు.

కినుక. డే. వి. కోపము; భార. దో. 3, ఆ.  
225: చూ, రోషము. (రూ- కిన్క- కిను  
కము- కినుపు)

కినుకకొఁడు. డే. విణ. కోపముగలవాఁడు:  
చూ, రోషణుఁడు.

కినుకము. డే. వి. కోపము: చూ, రోషము.

కినుపు. డే. వి. —వై—; కాశ. 4, ఆ. 148.

కినువడు. ద్వ. అ. క్రి. (కినుపు + పడు) రూ-  
కిన్వడు. కోపవడు; భార. విరా. 4, ఆ.  
218: చూ, రోషించు.

కిన్క. డే. వి: చూ, రూ- కినుక.

కిన్నర. సం. వి. అ. శ్రీ. = కిన్నెర. ఒకరకము  
వీణ: చూ, వీణ.

కిన్నెరసత్వం. అం. కౌమకాస్త్రములలోని ద్వాదశసత్వాలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశసత్వములు.

కిన్నెరాంశము. అం. వ్యవస్థాంశములలో నొకటి చూ, వ్యవస్థాంశములు.

కిన్నెరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణ: చూ, వీణ; 2. కిన్నెర శ్రీ: చూ, శ్రీ.

కిన్నెరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అశ్వముఖమును సరళిరముగల దేవయోని విశేషము. (చూ, కింభరుషుడు): చూ, దేవతావిశేషము.

కిన్నెరేశుడు. సం. వి. అ. పుం. కుదేరుడు: చూ, క్షిరుడు.

కిన్నెరేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కిన్నె. సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, పృశ్నము; 2. సందియము: చూ, సంశయము; 3. ప్రాతది: చూ, పురాతనము; 4. పూజ్యము: చూ, మహితము; 5. చెప్పరానిది: చూ, అవాచ్యము.

కిన్నెర. వై. విణ. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణ; వై. 1, అ. 5: చూ, వీణ.

కిన్వడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ- కిమవడు; హరి. పూ. 9, అ. 85.

కిఫాయతు. హిం. వి. లాభము.

కిమర్థకము. సం. అవ్య. ఏమి.

కిమస్తుప్తుము. అం. కరణములు పదునొకండింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

కిమిల. సం. వి. అ. శ్రీ. విశేషసంతానముగల యాడుది: చూ, శ్రీ.

కిమిరము. సం. వి. అ. పుం. నారింజి \*: చూ, శర్కరాంశము.

కిము. సం. అవ్య. 1. వికల్పాత్మక సంశయము, ఇదేనో అదేనో: చూ, సంశయము; 2. చక్కగా నెరియుట, సంభావన, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. విమర్శ: చూ, విచారణ;

4. వనోన్యాపారము: చూ, సంకల్పము;

5. నిద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2.

కిముడు. దే. విణ. అల్పము; అం. భా. తృ. వి.

16: చూ, స్వల్పము.

కిముత. సం. అవ్య. 1. నిర్భరము, వెల్లు, అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అదోయిదో యను సంతయము: చూ, సంశయము; 3. అడుగుట: చూ, పృశ్నము

కిమ్మరు. వా. వి. వెల. రూ-కిమ్మరు.

కిమ్మిగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- కిర్మిరము, చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. నారదబ్బ \*: చూ, శర్కరాంశము; విణ. 3. చిత్రవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

కిమ్మిరుడు. సం. వి. అ. పుం. కిమ్మిరుడను రిక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

కియదేహిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఉత్సాహము: చూ, సంతోషము; 2. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము.

కియదేహిక. సం. వి. అ. శ్రీ. ప్రాధిమ: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కియూహము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము.

కియ్య. దే. వి. (క్రిం + య) ఒకయుత్తరము క్రిందియకారము: రూ- కియ్యము- కియ్యవడి.

కియ్యము. దే. వి. —వై.—

కియ్యవడి. దే. వి. —వై.—

కిరంజి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కరతలము: చూ, హస్తము; 2. నీలమణి దోషము: చూ, రత్నము. 1.

కిరణుడు. సం. వి. అ. పుం. శేఖరుడు, రూ- కిరికుడు: చూ, వాగ్దేశుడు.

కిరణపృథక్కరణము. పా. పట్టకముగుండ వస్తువులను చూచునప్పుడు వస్తువులుపైకి లేచినటు



లనో క్రిందికిదిగిసటులనో కనబడుటయేగాక దానిచుట్టును వింతవింతరంగులు కానవచ్చును. అవి ఊదా, నీలిమండువర్ణము, నలుపు, అవ పచ్చే, పసుపు, నారింజపండువర్ణము, ఎఱుపు యేడురంగులుగలిగియుండును. ఈసప్తవర్ణము లునూ, నూర్యుని లేజమందు మిళితమైతెల్లగా నుండును. ఈ తెల్లని కీరణములు పట్టకము మీఁద పడినప్పుడు దానియందలి వివిధవర్ణకీరణములు, వేఱువేఱుగా వంగుటచేత అవితిరిగి మిళితమగుటకు వీలులేక, వివిధవర్ణములుగా గోడమీఁదబడుచున్నవి. ఇట్లు తెలుపురంగు మొదలైన మిళితవర్ణములను వివిధవర్ణములుగా విభజించుటకు పృథక్పరణమనిపేరు.

కీరణమాలి. సం. వి. న్. పుం. వెలుంగుతేఁడు: చూ, నూకరము.

కీరణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెలుంగు: చూ, మయూఖము. 1; అం. 2. ఆగమములు ఇరు కదియొనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

కీరణావళి. అం. పంచమపాదపాదాంతర భావలు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, పంచమపాదపాదాంతరభావలు: (చూ, భావ. 1)

కీరము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కీరి. వరాహము: చూ, నూకరము.

కీరాటుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు.

కీరాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మందాకిని: చూ, నది.

కీరాతకము. సం. వి. ఆ. పుం. నేలవేము #: చూ, భూనింబము.

కీరాతతిక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కీరాతార్థనీయము. పా. ఈగ్రంథకర్త భారవి.

కీరాతానీ. సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, నారివాహనుఁడు.

కీరాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కీరాతస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2. గారి: చూ, పార్వతి. 1; 8. గంగ: చూ, నది. 4. వంపెనకత్తె: చూ, శంభరి.

కీరాతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. నేమిలి పింఛము ధరించి అడవియందు తిరిగడుబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

కీరాణా. వా. వి. చిల్లరదినసులు. రూ-కీరానా.

కీరాయి. వా. వి. బాడుగ, కూలి.

కీరి. సం. వి. ఇ. పుం. వరాహము: చూ, నూకరము.

కీరికము. సం. వి. ఆ. పుం. కపటజూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. దేవతలయొక్క డేదము: చూ, వృద్ధయము. 2; 8. దేవాలయము: చూ, నేలుపుటెంకి.

కీరికుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ- కీరకుఁడు.

కీరిటి. సం. వి. న్. న. 1. హింతాలఫలము: చూ, హింతాలము; ఇ. పుం. 2. కోడి: చూ, పుంజు (రూ- కీరిటి)

కీరిటధారణసమయము. పా. గ్రహసమయములు ఇగుపదియేడింటిలో నొకటి; సుఖము, గజాశో నాణము మొదలగునవి గలుగును: చూ, గ్రహ సమయములు.

కీరిటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. ఒకవిధమైన రాజుల తలపాగ; సార్వభౌముని బొమిడికము: చూ, స్తీసకము. 1.

కీరిటి. సం. వి. న్. పుం. 1. = కీడి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2. కోడి: చూ, పుంజు. (రూ- కీరిటి)

కీరిటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనకమను పేరుగల గ్రంథము: చూ, రాజార్థము.

కీరిటిపచ్చే. వై. వి. = గారుడ. 1. మరకతము; వసు. 4, ఆ. 78; విజ. 8, ఆ. 28: చూ, రత్నము. 1; 2. నీలము: చూ, రత్నము. 1.

కిరుదను. వై. వి. మృగ్యసి. గాండిలోని వాత  
రోగము; ఆం, భా. ద్వి. మ. 126: చూ,  
సోగము. 1.

కిరును. దే. వి. ఇరుప్రక్కల వాదరగలిగి వాట  
మైన కత్తి; కథా. 7, ఆ. 12: చూ, రిప్టి 2.  
కిర్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలాలము, గింతి  
తని వరిపోచేలోనగునది, మోడు: చూ,  
తృణము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;  
3. స్వర్ణపుత్తలిక: చూ, పుత్తలిక; 4. లోహ  
పుత్తలిక: చూ, పుత్తలిక.

కిర్విరజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుడు:  
చూ, వృక్షోదరుడు.

కిర్విరత్వక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. నాగరంగము\*:  
చూ. శర్కరాంకము.

కిర్విరభిత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, కిర్విరజిత్తు.  
కిర్విరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నాగరంగ\*:  
చూ, శర్కరాంకము; 2. కర్పూరవర్ణము:  
చూ, వర్ణము 6.

కిర్విరనూదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కిర్విర  
జిత్తు.

కిర్విరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-కిర్వి  
రుడు.

కిర్లి. దే. వి. పల్లకాస్త్రములోని విన్నాణములు  
ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి; ఆం, భా. ద్వి. త్. 209: చూ, విన్నాణములు. (రూ- కిర్లము -  
కిర్లి- కిర్లి- కిర్లి) (పురుషోత్తమకవీయము)

కిలికిలి. దే. వి. 1. రథనేమి ధ్వని: చూ,  
హూహూ.

కిలుంజెప్పు. దే. వి. రూ- కిలుంజెప్పు; వై. 8,  
ఆ. 126: చూ, పాడుక.

కిలుకు. దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన.  
(రూ- కిక్కు- కిక్కి); 2. తిప్ప; 2. తి.  
6, ఆ. 284: చూ, వివరము; 3. విజ. 3. తత్తు  
వై. నది: చూ, హీనము. 1.

కిలుకుపాడుచు. దే. 9. కిర్. తిరుగు; భాగ.  
10. స్కం. పూ. 758: చూ, స. చరించు.

కిలును. దే. విజ. తక్కువైనది. చూ, హీనము. 1.  
“కిలునునేల.”

కిలు. దే. వి. ధ్వన్యను కరణవిశేషము: చూ,  
హూహూ.

కిలుంజెప్పు. దే. వి: చూ, రూ- కిలుంజెప్పు.  
(ఇట్లు కిలుంజెప్పు)

కిలుగానుగు. దే. వి. 2. కానొక బాలక్రీడ:  
చూ, బాలక్రీడ.

కిల. సం. అవ్య. 1. వార్త, లోకవాడుక: చూ,  
సమాచారము. 2; 2. సంభవించునటు: చూ,  
సంభావ్యము; 3. ఉచితముకొనిది: చూ,  
అనుచితము; 4. కారణము: చూ, హేతువు;  
5 కల్ల: చూ, వితథము; 6. ఆకృమము:  
చూ, అగ్రహము. 8; 7. తలఁపు: చూ,  
స్మృతి. 1; 8. ఊరడించుట: చూ, సమా  
శ్వాసము.

కిలకిలచితము. సం. వి. ఆ. న. స్త్రీ. రూ- కిలి  
కిలచితము. 1. రోహిణిహర్ష భీత్యాదుల సం  
కరరూపముగు స్త్రీయొక్క శృంగారచేష్ట  
విశేషము: చూ, హారము; ఆం. 2. శృంగార  
చేష్టలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,  
శృంగారచేష్టలు.

కిలకిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. హర్ష ధ్వని: చూ,  
స్వగము. 2: దే. వి. (1) నవ్వుటచుండగు  
ధ్వన్యనుకరణము; వసు. 6, ఆ. 74; య. 5,  
ఆ. 81: చూ, హూహూ.

కిలకిలబలుకు. దే. ఆ. కిర్: చూ, కిలకిలలాడు.  
కిలకిలలాడు. దే. ఆ. కిర్. (కిలకిలలు + ఆడు)  
కిలకిలధ్వనిచేయు; నీలా. 2. ఆ. 81: చూ,  
శబ్దించు.

కిలకొట్టు. దే. ఆ. కిర్. మోగెను, చెలఁగు: చూ,  
శబ్దించు.

కిలాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాలవిఱుగుడు: చూ, పాలు. 1; 2. జున్ను: చూ, పాలు. 1;  
(పాలు కాచేగా మిగిలినగడ్డయని హాశావళి)

కిలాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. -తై.-; న్. పుం. 2. జెనురు: చూ, జేనువు.

కిలాతము. జే. వి. గుఱ్ఱము; య. 2, అ. 39: చూ, హయము.

కిలారము. జే. వి. ఘోషము, పనులమంద. రూ- కిలారము: చూ, ధేనువు.

కిలారి. జే. వి. (కిలారము + ఇ) రూ- కిలారి. ఆవులఁగాపరి, గొల్లవాడు: చూ, మహాశూ ద్రుఁడు.

కిలారించు. జే. అ. కి. కిలలించుని మోగిండు: చూ, శబ్దించు.

కిలారు. జే. అ. క్రి. 1. -తై.-; 2. బొబ్బ రించు: చూ, శబ్దించు. (రూ- కిలారు)

కిలారు. జే. అ. క్రి. -తై.-

కిలార్థకములు. పా. కద- కదా- కాదా- కా-

కిలాసఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కిలాసము. సం. వి. అ. న. 1. జేహమునందు గలిగిడి యొకదినుసుపాడ: చూ, సిద్ధము; 2. సెబ్బెముగలది: చూ, సిద్ధము.

కిలాసి. సం. వి. (న్. ఈ. న్.) సిబ్బెముగలవాడు: చూ, సిద్ధులఁడు.

కిలింజకము. సం. వి. అ. పుం. కటము: చూ, చూప.

కిలింజము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, నూత్న దారువు \*.

కిలికించిరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ- కిలికించిరము. (రూ- కిలికించిరము)

కిలిమము. సం. వి. అ. న. జేవదారువు\*: చూ, నూత్నదారువు.

కిల్కము. సం. వి. అ. న. దోసము: చూ, పాపము. 1.

కిల్కి. సం. వి. ఇ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

కిల్కిమము. సం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము; 3. తెవులు: చూ, రోగము. 1; 4. నల్లతొంగి: చూ, విషము: చూ, విషము. 1.

కిల్లాకు. ద్వ. వి. (కిల్ల + అకు) చీటి; కువల. 2, అ. 24; కళా. 7, అ. 24: చూ, పురోజి. (రూ- ఉల్లాకు- కిల్లాకుచీటి - కిల్లాకుచీటి - కిల్లాకుచీటి) (పురుషోత్తమకవీయము)

కిల్లాకుచీటి. ద్వ. వి. -తై.-

కిల్లాడి. వా. వి. మాయ, దగా.

కిల్వి. సం. వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; కివకివ. జే. వి. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము: చూ, చూచూ.

కిల్వ. జే. అ. కి. తునుగు: చూ, మడియు.

కిశలము. సం. వి. అ. పుం, న. చిగురు: చూ, విద్రుమము.

కిశలయము. సం. వి. అ. పుం, న. -తై.-

కిశోరము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుష్పిల్ల: చూ, హయము; 2. తెలపర్తి. చిల్లచుడ్డి \*: చూ, సల్లకి; 3. లూత: చూ, సాలెపురుగు; 4. చాగ \*: చూ, ప్రవ; విణ. 5. విడువఁ బడినది: చూ, సముజ్జితము.

కిశోరుడు. సం. వి. అ. పుం 1. వేడిచేలుపు: చూ, నూర్యుడు; విణ 2. యావనావస్థకల వాడు: చూ, శిశువు.

కిష్కచతుశ్శతము. సం. వి. అ. న నూఱుబారల దూరము: చూ, నల్వము.

కిష్కింధ. అం. కాండలు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, కాండలు.

కిష్కింధము. సం. వి. అ. పుం. ఓధోదేశము నందలి యొకానొకకొంధ: చూ, పర్వతము.

కిష్కింధాధిపుడు. సం. వి. అ. పుం. వారి  
తమ్ముడు, సుగ్రీవుడు: చూ, వానరము.

కిష్కింధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కిష్కింధ పర్వ  
తమునందలి గుహ: చూ, రంధ్రము. 1.

కిష్కింధ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

కిష్కింధ్యము. సం. వి. అం. పుం: చూ, రూ-  
కిష్కింధము.

కిష్కపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కేస: చూ,  
విశస్తి; 2. ప్రకోవృత్తము: చూ, ముంజేయి;  
3. చెండుకేసలకొలది హస్తము: చూ, మూర. 1;  
పుం. 4. నిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కిస. కే. వి. నెమలికూత: చూ, స్వరము. 2.  
(రూ- కేక- కేకిస- కేస) (పురు- క)

కిసమస. కే. వి. వ్యధ; విజ 3, అ. 87: చూ,  
దుఃఖము.

కిసము. సం. వి. అ. న. చిగురు: చూ, కిసలము.

కిసరు. కే. వి. 1. కోపవికారము; అము. 4, అ.  
175: చూ, కికింకిరి. 1; 2. అంటుసోకుట  
వలన పసిబిడ్డలకు కలిగెడిదోషము.

కిసలము. సం. వి. అ. న: చూ, కిసము. (రూ-  
కిసాలయము- కిసాలము- కిసలయము- కిసము)

కిసలయము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కిసాలము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కిసాలయము. సం. వి. అ. పుం, న. —వై.—

కిసాలున. కే. వి. ధ్వన్యను కరణము: చూ,  
హూహూ.

కిసిమిసిపండు. వా. వి. లఘుద్రాక్షాఫలము.

కిసుక. వై. వి. = కృషి: చూ, వ్యవసాయము.

కిసుమీను. కే. వి: చూ, లఘుద్రాక్షాఫలము.

కిస్తీ. హిం. వి. 1. వంతుచొప్పున చెల్లించు  
ద్రవ్యము. వాయిదా; వా. వి. 2. లంకణము.  
“వాడుజ్వరముచేకిస్తీలు చెల్లించుచుండెను.”

కిస్తీబంది. హిం. వి. వాయిదాల యేర్పాటు.

కిస్మసుపండుగ. వా. వి. క్రీస్తుజన్మదినోత్సవము.

కిల్పి. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములతో గూడిన  
తాంబూలము. (రూ-కిల్పి) (చూ, కారాకిల్పి)

క్రి.

కిక. వై. వి. 1 = ఘోరకారకరూ-గీక. ఏనుగు  
కూత, బృంహితము: చూ, స్వరము. 2; 2. నెమలి  
కూత: చూ, స్వరము. 2. (అంధ) పదాకరము)

కికేట్లాడు. కే. అ. కి. (కిమ + అటలు +  
అడు) కలహించు: చూ, వాటులాడు.

కిమ. కే. వి. 1. ధ్వన్యను కరణవిశేషము; భో.  
5, అ. 94: చూ, హూహూ; 2. అకార్య  
ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

కిమేతలగడ. కే. వి. అదిమినపుడు కిమకీచేను  
నట్లు లోపల విల్లుపెట్టి కుట్టినతలగడ: చూ,  
లోడు.

కిమేబిళ్ళ. కే. వి. —వై.—

కిమేబుట్టు. కే. వి. —వై.—

కిమేతామ. కే. వి. ముగుగు కుచ్చరపురుగు:  
చూ, యవకీటకము. (చూ, పురుగు)

కికటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుట్టము: చూ,  
హయము; 2. మగధదేశము. చూ, దేశము;  
స్త్రీ. 3. కిల్లు: చూ, సు. 2; విణ. 4. పిసివి  
వాడు (కే.గ): చూ, లోభి; 5. కేదవాడు  
(కే.ర): చూ, బీదవాడు; రూ- కికిటుడు)

కికటుడు. సం. వి. అ. పుం. —4. 5. వై.—

కికకాశ్యము. సం. వి. అ. పుం. పక్కి: చూ,  
పక్షి. (రూ- కికసాస్యము)

కికసము. సం. వి. అ. న. 1. ఎముక: చూ,  
శల్యము. 1; పుం. 2. సులిపురుగు: చూ,  
పురుగు.

కికసాత్మజుడు. సం. వి. అ. పుం. వైర్యతి:  
చూ, మూలశోకుడు.

కికసాస్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కి  
కాస్యము.

కికి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పాలపిట్ట.

కీడివి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ- కీడివి, కీడివి.

—వై.—

కీగాడి. వై. వి. = కీకట. రూ- కీగ్గాడి- కీగ్గాడి.

క్షుద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కీచకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుడు: చూ, వ్యకోదరుడు.

కీచకభిత్తు. సం. వి. ద్. పుం. —వై.—

కీచకము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలితామన

మోగెడు పెనురు: చూ, వేణువు; 2. ఒకా

నొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీచకరాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కీచకజిత్తు.

కీచకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కీచకుడను

రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 2. అధ

ముడు: చూ, హీనుడు; 3. నలుడు: చూ,

బాహుకుడు.

కీచనినూదనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కీచక

జిత్తు.

కీటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కీటము: చూ,

పురుగు; (కీటకములు వాని తెక్కల భేదము

లను బట్టి ఉద్భిజ్జములవలెనే కొన్ని యనులా

మములుగ విభాగింపబడుచున్నవి. 1. కొలి

యాప్తరములు:-- కోశములవలె నమర్చబడి

యుండు తెక్కలుగలవి. ఉ.- బరిణె పురు

గులు. బొద్దింకలు; 2. హెమెనాప్తరములు:--

రేకులవంటి తెక్కలుగలవి. ఉ.- తేనెటీ

గలు, చీమలు, తుమ్మెదలు; 3. లెపిడాప్తర

ములు:--పొలుసు తెక్కలుగలవి. ఉ.- నీతా

కోకచిలుకలు; దీపపు పురుగులు; 4. డిప్టె

ములు:--రెండు తెక్కలుగలవి. ఉ.- ఈగలు;

5. హెమిప్తరములు:--నగము తెక్కలుగలవి.

ఉ.- నల్లలు; 6. ఆర్థాప్తరములు:--నిడివి తెక్క

లుగలవి. ఉ.- మిడుతలు; 7. న్యూరాప్తర

ములు:--నాడులుగల తెక్కలుగలవి.

ఉ.- తూనిగలు; 2. ధరణి: చూ, భూమి. 1;

విణ. 3. కలిసము: చూ, బెడిదము; 4. నిఘర

మైనది.

కీటకుడు. సం. విణ. నిఘరుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2.

కీటఘ్నుము. సం. వి. అ. పుం. గంధకము, అం

గడి మందునిను: చూ, సౌగంధికము. 4.

కీటజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. లక్తుక: చూ, లక్క.

కీటపాది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. హాసపాదిక \*:

చూ, హాసపాది.

కీటపాదిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

కీటమణి. సం. వి. ఇ. పుం. మిడుగులుబురువు:

చూ, పట్టుపురుగు. (చూ, పురుగు)

కీటమాత. సం. వి. అ. స్త్రీ. హాసపాదిక \*:

చూ, హాసపాది.

కీటమారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

కీటమాలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

కీటరాజము. సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరి పురుగు:

చూ, యమకీటకము. (చూ, పురుగు.)

కీటు. దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ, మందేమేలము. 1;

2. గోడపెట్టునపుడొక తడవ యుంచెడు

మట్టిపాడవు, మట్టిముద్దల పాడవు (రమారమి

8 అడుగుల ఎత్తు), గోడలాని భాగము: చూ,

మణుగుగోడ.

కీడు. వై. వి. 1. కనటు, దోసము; మార్క. 3,

అ. 315; భార. ఆశ్వా. 1, అ. 158: చూ,

పాపము. 1; 2. అపకారము: చూ, హాని. 2;

3. అపరాధము; లక్ష్మీ. 4, అ. 118: చూ,

నేరము; 4. అపద: చూ, విపత్తు; 5. అశుభ

ము, చావుగుణులు; భార. స్త్రీ. 2, అ. 58:

చూ, లక్షణము. 1; విణ. 6. అధము; భార.

అశ్వ. 4, అ. 218: చూ, హీనము. 1;

7. చావుగుణులు గలది, అశుభకరము.

“కీడే కురువంశమున కెలిసరాక.” భార.

ఉద్యా. 3, అ. 171: చూ, లక్షణము. 1;

8. = భేట. చెడ్డది; భార. ఉద్యో. 8, ఆ. 285: చూ. దుష్టము.

కీడుపడు. వై. అ. క్రి. రూ-కీడ్పడు. తక్కువ పడు: చూ, లోపించు.

కీడుపాటు. వై. వి. 1. తక్కువపాటు; భార. విరా. 1, ఆ. 108: చూ, లోపము. 2. చూపుగుఱుతు, అశుభము: చూ, లక్షణము. 1. (రూ-కీడ్పాటు.)

కీడెంచిమేలెంచుట. జా. దోషము గ్రహించి మేలు తెలిసికొనుట. ఉదా.-ఎంచునుగీడెంచి మేలెంచుట మంచిదిగాన నిటుల నీకు వినిపించితి. (ధర్మజరాజనూయము.)

కీడేరము. సం. వి. అ. పుం. చిట్టికూర \*: చూ, భండీరము.

కీడ్పడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ-కీడుపడు.

కీడ్పాటు. వై. వి: చూ, రూ-కీడుపాటు.

కీత. దే. వి. 1. తక్కువ: చూ, లోపము. "కీతి నేల." మొ; 2. లోకువ: చూ, వెలితి. 2; వా. 8. హుళక్కి; "నీవకీత-నీవనకీత. ౧: చూ, శూన్యము. 1.

కీతు. దే. వి. కొబ్బరియాకులచోపచూ,చోప.

కీడ్పక్షుడు. సం. విణ. ఏలాటివాడు: రూ-కీడ్పక్షుడు; (తె. ప): ఎటువంటివాడు.

కీడ్పక్షము. సం. విణ: చూ, ఏలాటి.

కీడ్పక్షుడు. సం. విణ: చూ, రూ-కీడ్పక్షుడు.

కీనము. సం. అవ్య. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; 2. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 3. పాలించేడము: చూ, రక్షణము; 4. సంతసము: చూ, సంతోషము; 5. జలము: చూ, నీరు. 1.

కీనాకము. సం. వి. అ. పుం. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము.

కీనాకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జీముడు: చూ, యముడు; 2. రక్కసుడు: చూ, రాక్ష

సుడు. 1; విణ. 8. ఒంటినున్నచో: కింపెడు

వాడు; 4. దున్నెడువాడు: చూ, క్యవసాయి; 5. పిసినివాడు: చూ, లాభి. 1;

6. వేదవాడు: చూ, వీదవాడు; 7. కటికి వాడు, కుత్తికుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కీనీరునేల. దే. వి. నీరుముంపు నేల: చూ, భూమి. 1.

కీయానము. సం. వి. అ. పుం. గదెమాడ: చూ, మహిషి.

కీరకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కృత్యము; 2. పాపము: చూ, లాభము. 1.

కీరకుడు. సం. వి. అ. పుం. తుపణకుడు, జౌద్ధమతకుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

కీరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంబాలము \*: చూ, మామిడి; 2. చిలుక: చూ, శుకము; 3. పల్లె: చూ, దేశము; ౪. సంజోడు: చూ, మాంసము; 5. కాశ్మీరదేశము: చూ, దేశము.

కీరవర్ణకము. సం. వి. అ. స. పౌ. ధోనేయమును పేరు గల సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కీరితి. వై. వి. = కీర్తి; హంస. 1, ఆ. 15: చూ, యశస్సు.

కీర్తిపు. సం. వి. అ. పుం. అక్షోటము \*: చూ, పీతపుష్పము.

కీరేవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమ్రము \*: చూ, మామిడి; 2. ఆఖోటము \*: చూ, పోక; 3. జలమధూకము \*: చూ, మధూకము.

కీర్ణకోశము. సం. వి. అ. పుం. భగవిశేషము: చూ, భగము. 12.

కీర్ణము. సం. విణ. 1. కప్పబడినది: చూ, ప్రచ్ఛన్నము; 2. చిమ్మబడినది: చూ, విఘటము; 3. నొప్పింపబడినది: చూ, వేధితము; 4. విడువబడినది: చూ, సముజ్జితము.

కీర్తన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కీర్తి: చూ, యశస్సు: వా. వి. 2. రాగము: చూ, స్వరము. 2.

కీర్తనము. సం. వి. ఆ. స. 1. పాగడిక: చూ, స్తోత్రము; అం. 2. భక్తిలక్షణములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, భక్తిలక్షణములు.

కీర్తనీయము. సం. విణ. పాగడదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్త్యగౌడబ్రాహ్మణులు. పా. గౌడులలో నొక తెగవారు. యజుర్వేదము. హిరణ్యకేసీ యనుత్ర్యము కలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీర్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = కీర్తి: చూ, యశస్సు; 2. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; 3. తేట: చూ, స్పష్టము; 4. అడుగు: చూ, బురద; 5. తావు: చూ, స్థానము. 1; 6. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; అం. 7. విశ్వర్యములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, విశ్వర్యములు.

కీర్తించే. సం. స. కి. పాగడు; భార. ఆది. 3. ఆ. 20: చూ, స్తుతించు.

కీర్తితము. సం. విణ. పాగడదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్తితాళము. అం. జన్యతాళములు నూటయొక్క టింటిలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

కీర్తిప్రతాపనుభవత్వము. అం. నాయకస్వరూపములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, నాయకస్వరూపము.

కీర్తిబంధము. అం కామకాన్త్రమునందలి ఉద్ధిత కరణ బంధములలో నొకటి: చూ. ఉద్ధిత కరణబంధములు. (చూ, బంధములు.)

కీర్తిభాజుడు. సం. విణ. జ్. కుంధసంభవుడు: చూ, ద్రోణుడు.

కీర్తిచంకుడు. సం. వి. త్. పుం. వసుదేవుని పెద్దకొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

కీర్తిశేషుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కీర్తిని భూమి యందు వదలి కేరీరమును చాలించినవాడు. "రాముడు కీర్తిశేషుడయ్యె."

కీర్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. పలాశము #: చూ, మోదుగు; 2. కొమ్మ: చూ, కాఖ; 3. చిన్న మూర్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కీర్తంత్రాహ్మణులు. పా. మహారాష్ట్రులలో నొక తెగవారు. ఋగ్వేదము. విత్తలేయబ్రాహ్మణమునకు జేరినవారు. ఆశ్వలాయన మూత్రమువారు. వీరు గోమాంచల నది సమాపమున పంచక్రోశజేతమందు నివసించియున్న పన్నిద్దరు బ్రాహ్మణుల సంతతివారనియు సహ్యాద్రి కాండమున జెప్పియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మోచేతిబెబ్బ.

కీలక. సం. వి. ఆ. పుం. ప్రభవాది యటువది వత్సరములలో నొకటి: చూ, సువత్సరములు. (రూ- కీలకము)

కీలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై—; 2. శివకము, పసులగట్టెడు గూటము: చూ, స్తంభము; 3. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 4. సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతహస్తములు; దే. వి. (1) జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1. (రూ- కీలు- కీటుకు)

కీలము. సం. వి. ఆ. స. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; పుం. 2. మంట: చూ, నిప్పు; 3. మొరడు, స్థాణువు: చూ, వృక్షము; 4. గనిక, కంఠపు: చూ, మేకు; 5. చిల్లకొల, తోమరము: చూ, సర్పల; 6. కూర్పరము: చూ, మోచేయి; 7. = కీల్ల. లేకము: చూ, స్వల్పము. (ఇది కడపటియర్థముతక్కిన తక్కినయర్థములయందు ఆకారంత శ్రీలింగము అగును.) పా. 3. శ్రీ శేసరము. (వైత్)

కీలరి. వై. విణ. (కీలు + అరి) కీలతఃగినవాడు:

చూ, మర్మజ్ఞాడు.

కీలసంస్కర్మము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక

చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీలాగ్రము. పా. (స్రిగాత్రి) (కీలాగ్ర) మెప్పుడును

తిగురుగానుండి పుష్పాడిని పట్టుకొని యుం

డును. ఒకప్పుడు గాలివలన వచ్చిన పుష్పాడి

రేణువులనాపుటకై కీలాగ్రమందు నీకలవలె

నుండును. ఉ. — వరి. బొప్పాయి మొ)

కీలాధి. సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, సము

దగ్రిము.

కీలారము. దే. వి: చూ, రూ- కిలారము; భో. 6.

అ. 818.

కీలారి. దే. వి: చూ, రూ- కిలారి; భార. వి. 1.

అ. 100.

కీలాలము. సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ,

రక్తము. 1; 2. జలము: చూ, నీరు. 1; 3. పాము

పడిగభాగము: చూ, సర్పము; 4 కంపు:

చూ. రత్నము. 1; 5. తేనె: చూ, మధువు. 5.

కీలాలపుడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు:

చూ, రాక్షసుడు. 1.

కీలి. సం. వి. న్. పుం. అగ్ని: చూ, నిష్ప.

కీలింఁచే. సం. స. క్రి. తగుల్పు: చూ, వెట్టు. 5.

కీలితము. సం. విణ. కట్టబడినది: చూ, సితము.

కీలితుడు. సం. విణ. చోర్యాద్యపరాధమున

బొండ్లకొయ్య మొదలగుదానిచేత గట్టువడిన

వాడు: చూ, సంయతుడు.

కీలు. వై. వి. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1;

2. కీలకము; వై. 8, అ. 189: చూ, మర్మ

ము. 1; 3. ఉపాయము; భో. 6, అ. 108:

చూ, వెరవు; 4. = కీల. ఎముకకీలు, కుల

భముగ యిటునటు వంగుట తిరుగుటలోనగు

వాని కనుకూలముగా నేర్పబడినముఱ (లేక)

నూత్రము, సంధి. (బాయంటు); విజ. 1, అ.

108: చూ, మాటు: (ఇంచుకు సంబంధించిన

కాస్త్రపరిభాషపదములు—సంస్కృతమున—

సంధి, అక్షకాంసఫలకసంధి, గుల్ఫసంధి,

ప్రతిరసంధి, చూడావలయదంతమాడసంధి,

ఉదూఖలసంధి, ఉఖలా ముసలకసంధి, కర

కూర్చాస్తరీయసంధి, కరతలసంధి, ఖల్లకోర

సంధి, పరశుకాపృష్ఠకశేరుకసంధి, కిరోగ్రీవ

సంధి, కూర్పరసంధి, సందంశకోరసంధి, దశ

నోదూఖలసంధి, శ్రేణిసంధి, పాదతలసంధి,

పశ్చిమకపాలమాడావలయసంధి, పశ్చిమక

పాల దంతమాడాసంధి, కరాంగురీసంధి,

ప్రకోష్ఠాస్తరీయసంధి, పరస్పరకోరసంధి, గ్రీస్త

సీవనీసంధి, అంససంధి, అక్షకోరసంధి, పాద

కూర్చాస్తరీయసంధి, హనుముండసంధి. జంఘా

నుజంఘాస్తీసంధి, చక్రకోరసంధి. ఇత్యాది.

మతియు తెనుగున.—బంతిగిన్నె కీలుబొంగ

రపుకీలు, మడతబందుకీలు, బారెడుకీలు. మొ);

5. మామిలొనగువాని వైపుపెడి యొకా

నొక ద్రవద్రవ్యము. “తాటిపైలెలకు కీలుపూ

నిసారా?” చాల్లపరమగువో దీనియుత్వము

నకు వికల్పముగా లోపమువచ్చును. కీల్పామృ

మొ.)

కీలుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ,

శివుడు:

కీలుకత్తి. వై. వి. మఱకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

కీలుకాడు. వై. వి. తారి, దారి; భార. ద్రో. 8,

అ. 62: చూ, నూత్రోధారుడు.

కీలుకొను. ద్వ. అ. క్రి. 1. తగులు; వై. 8,

అ 42: చూ, లంకించే. 1; 2. నాటు; భార.

కర్ణ. 1, అ. 27: చూ, మొలవేయు. (పే).

కీలుకొలుపు.)

కీలుగంటు. ద్వ. వి. బొంబుగాముడిచిన పెండ్ల

కలదూమిడి. రూ-కీల్లంటు. ధమ్మిల్లము: చూ,

వేనరి. (ఇట్లు కీలుబిడ- కీల్లడ; కీలుముడి-

కీల్పడి.)



కీలుగుడ్డ. వా. వి. కీలురంగువేసిన బట్ట.

కీలుపడు. వై. అ. కిరి: తగులు; (కీ). కీలు

పఱచు. "ఎ, గీ. యశావంతీలా వికాసహాస,

హేలనాదులఁ జిత్తంబు గీలుపఱచి." భాగ. 5,

స్కం. 1, ఆ. 17.): చూ, లంకించు. 1.

కీలుబొమ్మ. ద్వ. వి. 1. నూత్రధారి యనఁబడు శ్రీ:

చూ, శ్రీ; వా. 2. ఎముకతో నమర్పఁబడిన

బొమ్మ. (రూ-కీల్పామ్మ.)

కీలేటిగి వాఁతఁబెట్టినట్టు. లో. సంధి తెలిసికొని

రక్షవేసినట్టు.

కీల్లంటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కీలుగంటు.

కీల్పామ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ-కీలుబొమ్మ.

కీవాడ. కే. వి. ఊరుచుట్టునుండు పొటిపాలము:

చూ, భూమి. 1.

కీశ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేక్కరకేళి అరటి \*:

చూ, రంభ. 2.

కీశపర్లము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉత్తరేణి\*: చూ,

శైఖరికము.

కీశపర్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

కీశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోఁటి: చూ, వాన

రము; 2. దిక్కుల నడిమిచోటు: చూ, దిగం

తరము; 3. పక్కి: చూ, పక్షి; విణ. 4. దిస

మొలది.

కీశపర్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉత్తరేణి\*: చూ,

శైఖరికము.

కీశుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. యుద్ధమందు

నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు; 2. వెలుగు తీయఁ

చూ, సూర్యుడు.

కీస. వా. అవ్య. కొంచెము; కాశీ. 5. ఆ. 214:

చూ, స్వల్పము. "కీసవాటా వచ్చినది."

కీసబత్రిస. వా. వి. ఒకరకము అరటి: చూ,

రంభ. 2.

కీసర. కే. వి. 1. తిత్తిలోనగువాని లోపలిపార;

హంస. 4. ఆ. 158: చూ పార. 4; విణ.

2. అల్పము. "కీసరపాలు." మొ.

కీసరభాసర. వా. వి. అర్థముగాని భాస.

కు.

కు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. పుడమి: చూ,

భూమి. 1. (ఇది తెనుఁగున వ్యస్తముగాఁ

బ్రయోగింపఁబడదు. — కుతలము. కుధరము

ఇత్యాది సమస్త పదములు ప్రయోగింపఁ

బడును.); 2. సారాయి: చూ, సుర. 1; విణ.

3. వృత్తియందుఁ గుత్తితళబ్బమునకు వచ్చు

నాదేశము. "కుజనుడు, కుతగ్గము" మొ;

అవ్య. 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము. "కోష్ణంక

వోష్ణమ్.";

5. దోషము: చూ. పాపము.

"త్యజేత్కుజనసంగతిమ్.";

6. దూఱు: చూ,

నింద. 1. "కుభోజనమ్.";

7. వారణము;

చూ, నిరోధము 1; కే. అప. (1) పక్షివిధక్తి

యందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. "రామునకు-

సోమునకు." మొ: చూ, కి; పా. క్రి. 2) ఈ

ధాతువుయొక్కగర్లములగువర్ల కంబయగు.

ఉదా. — ఈకు, నీకు. మీకు. యొక్కదర్ల

మనఁగా 'నీవు' అను నర్థముగలది. ఈకి, నీకి,

మీకి యగుట తప్పు. (3) ఉ కార ఋకారం

బులకు "కు" వ్యతిరేకమగుచో నగాగమంబు

తఱచుగనగు. ఉదా — రామునకు- గురువు

నకు; ధాత్వనకు- నేతృనకు. తఱచుగ ననుటచే

ఒచ్చుకు- ఉత్సవముకు, వంతుకు ఇత్యాది మహా

కవి ప్రయోగంబు లెక్కడ నేనిఁ గలవు.

కుంక. కే. వి. బాలవిధవ, రండు: (చూ, విధవ)

చూ, శ్రీ. (రూ-కుంకి.)

కుంకటి. వై. వి. రూ-కుంకటి. 1. జొట్టు:

చూ, సిక. 4; 2. పిల్లజొట్టు: చూ, సిక. 4;

విణ. 3. ప్రధానము: చూ, శ్రావ్యము.

"కుంకటివేరు." మొ.

కుంకటివేరు. ద్వ. వి. తల్లివేరు. రూ-కుంకటి

వేరు: చూ, వేరు. 1. (ద్విరీజదళ వృక్షము

లకు మాత్రము కుంకటివేరు ఉండును.

ఉదా.—చుట్టి, మామిడి, చిక్కడు, తుమ్మ, ఆవ. మొ.)

కుంకుడు. దే. వి. చూ, ఘేనిలము. 2.\*

కుంకుడుఁబురువు. దే. వి. ఒకానొక యెట్ట పురుగుఁ చూ, పురుగు.

కుంకుమపువ్వు. మి.వా.వి (కుంకుమము + పువ్వు.) అగ్నిశిఖ యను అంగడినినుఁ చూ, వహ్ని శిఖము. 1. (రూ-కుంకుమపూవు.)

కుంకుమప్రియము. సం. వి. అ. పుం. నేళ్ళ యందు కాయలుకామి మేడి \*; చూ, మేడి.

కుంకుమము. సం. వి. అ. న. చూ, కుంకుమపువ్వు.

కుంకుమాంశ. పా. ఏగ్రహంబునకైనను షోడశ వర్గ చేయఁగా ఎనిమిది వర్గంబులు స్వవర్గంబులు వచ్చెనేని గుంకుమాంశయగును.

కుంకుము. వై. వి. 1. = కుంకుమమ్. నుదుటఁ బెట్టు కొను రాగద్రవ్యవిశేషము చెందినముఁ చూ, సింహారము. 1; 2. చూ, కుంకుమపువ్వు.

కుంగని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మహాద్వోతీష్కతిః: చూ, మానేరు.

కుంచనము. సం. వి. ఆ. న. కంటిచెవులుఁ చూ, బిడాలము. 2.

కుంచఫల. సం. వి. అ. శ్రీ. గుమ్మడి \*; చూ, మహాఫలము.

కుంచము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కుంచము. నాలుగు మానికెలు,  $\frac{1}{4}$  తూము.  $\frac{1}{2}$  ఇరుసఁ చూ, ప్రస్థము 2; 2. చామరముఁ చూ, సురటి; 3. బ. పాలిండ్లుఁ చూ, స్రవము.

కుంచి. సం. వి. ఇ. పుం. అష్టముష్టిపరిమాణము.

కుంచిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బీగమునెడు వంకర యిసుపకమ్మి. కుంచెకోలఁ చూ, బీగము; 2. గురిపెంద \*; చూ, తులూబీజము; 3. నల్లజీలఁజుః: చూ, నువవి2; 4. మెంతిః: చూ, మెంథి; 5. ఒకానొకజేపఁ చూ, మత్స్యము. 1.

కుంచిక. అం. గాంధర్వ వేదములోని భావాధ్యా యప్రమేయమునందలి సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదింటిలో నొకటిఁ చూ, సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు. (రూ-కుంచికము.)

కుంచికము. సం. వి. అ. న. 1. ఒక విధమగు నిర్దురఁ చూ, స్వప్నము. 2; 2. ఒక విధమగు తెప్పసాటు అనఁగా కనుతెప్ప వంతు; 3. గ్రంథితగరముఁ చూ, లోహము. 1; 4. క్రిందిప్రక్క తాను దీర్ఘముగాఁ జూచుట; విణ. 5. వంకరైనదిఁ చూ, వంకర; అం. 6. మల్లకాస్త్రమునందలి ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటిఁ చూ, ప్రచారములు, 7. గండక్రియలు ఆటింటిలో నొకటిఁ చూ, గండక్రియలు; 8. చరణక్రియలు ఆటింటిలో నొకటిఁ చూ, చరణక్రియలు; 9. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటిఁ చూ, కరణములు.

కుంచియ. వై. వి. రూ. కుంచ. 1. = కుంచిక. చామరము; కళా. 8, అ. 280: చూ, సురటి. 2. సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేసెడు సాధనముఁ చూ, వర్గము; 3. చిత్తశువు వ్రాసెడు తూలికఁ చూ, రేఖిని; 4. కుచ్చు, పట్టు లోన గువాని కుచ్చుఁ చూ, జీడగంట; 5. కుచ్చె యిడినబట్టఁ చూ, వస్త్రము; 6. కుంచెకోల. రూ-కుంచెఁ చూ, బీగము; 7. గోడకు కున్న ముక్కొట్టెగు కట్టఁ చూ, కట్ట. 4.

కుంచులిక. సం. వి. అ. శ్రీ. కంచులికఁ చూ, వస్త్రము.

కుంచె. వై. వి. = కుంచికఁ చూ, రూ-కుంచియ (కుచ్చు - పా. 1, అ. 24; సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేడు సాధనము.- హంస. 2, అ. 11; చామరము.- పాండు. 2, అ. 172.)

కుంచెకోల. ద్య. వి. కుంచికఁ చూ, బీగము.

కుంచము. వై. వి. కుంచము: చూ, పృస్థము. 2.  
కుంచు. జే. వే. కుంకజేయు; కవిక. 2,  
అ. 101.

కుంజకంబర. అం. తంత్రములు అటువదినాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కుంజము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. పాదరిల్లు:  
చూ, సదనము. 1; 2. కంటికింద మొదలు  
చెక్కిళ్లపార్శ్వము, వానువు: చూ,  
పార్శ్వము. 2; 3. ఏనుగుకటుమరలు: చూ,  
పార్శ్వము. 2; 4. ఏనుగుకొమ్ము: చూ,  
పల్ల. 1; (చూ, చాన్తి); పుం. 5. కొండ: చూ,  
పర్వతము.

కుంజర. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఏటుబోజి \*:  
చూ, సుభిక్ష; 2. పాటల \*: చూ, ఫారి. 2;  
3. అడువీనుగు: చూ, చాన్తి.

కుంజరక్షారమాలము. సం. వి. అ. న. మూల  
కము \*: చూ, మూలంగి.

కుంజరపిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గజపిప్పలి \*:  
చూ, పిప్పలి. 1.

కుంజరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు: చూ,  
చాన్తి; 2. కేశము: చూ, పెండుక. 1;  
3. ఉత్తరపదమైనచో శ్రేష్ఠము: చూ,  
శ్రేష్ఠము; 4. రచ్చేమాను \*: చూ, రచ్చ. 7.  
(రావి అని కొందఱు.)

కుంజరాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గచ్చి \*: చూ,  
సామరాజి.

కుంజరారాతి. సం. వి. ఇ. పుం. నెరబము:  
చూ, శరభము. 1. (ఇది విచార్యము)

కుంజరాలుకము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము  
అనబ \*: చూ, సాజ.

కుంజరాశనము. సం. వి. అ. పుం. పిప్పలము \*:  
చూ, రావి.

కుంజరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అడేనుగు: చూ,  
చాన్తి.

కుంజేరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుడు:  
చూ, నూర్మడు; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1;  
3. కుంజరుడను ముని: చూ, ముని. 1.

కుంజలము. సం. వి. అ. న. తులియఁబెట్టిన కడు  
గునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

కుంజవల్లరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కుంజక \*: చూ,  
నికుంజకాష్ట.

కుంజక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పల్లకీలకాష్ట \*:  
చూ, సువవి. 2; 2. కుంజవల్లరి \*: చూ,  
నికుంజకాష్ట.

కుంట. వై. వి. 1. = కుండమ్. కొలను: చూ,  
సరస్సు 1; 2. రూ-గుంట. పల్లము: చూ,  
రంధ్రము; 3. చెలువు: చూ, సరస్సు. 1;  
4. ఒక ఘనగజము. (ఒక గజము  
పాదవు- ఒకగజము పెడల్పు- ఒక గజము  
లాకు (లేక) ఎత్తుల పృథేకమును కుంట  
అందురు.) "చెలువు ఎన్ని కుంటలు త్రవ్విరి."

కుంటకము. సం. వి. కొన్నివిధి: చూ,  
మూలము. 2.

కుంటమూలము. జే. వి. కడమూలమునకును గోడ  
కును నడ్డముగానుండు చిన్న మూలము: చూ,  
రూ-గుంటమూలము.

కుంటనేల. జే. వి. పదియాలుబారల పాదవు  
పెడల్పుల నేల: చూ, భూమి. 1.

కుంటముక్కు. జే. వి. ఒకానొక చేప: చూ,  
మత్స్యము. 1.

కుంటి. జే. వి. రూ-కుంటు. 1. కాలువితీగిన  
వాడు, ఖంజాడు; భార. అర. 1, అ. 801:  
చూ, నూరనూతుడు; 2. కుంటి, పంపువు,  
స్వభావమునఁ గాలులేనివాడు; కా. 5,  
అ. 179: చూ, నూరనూతుడు; (రూ-కుంటు-  
కుంటుపిచ్చుక-పిచ్చుకకుంటి-పిచ్చుకకుంటు-  
పిచ్చుగుంటు.); 3. పంగుత్వము, కుంటు;  
చూ, పొట్ట.

కుంటికత్తె. వై. వి. తార్చనట్టి శ్రీ; అం, పదా. 2-86: చూ, శంభరి. (రూ-కుంటిన కత్తియ-కుంటినకత్తె-కుంటెనకత్తియ-కుంటెనకత్తె.)

కుంటిగాము. ద్వ. వి. శనిగ్రహము: చూ, రామపు. 2.

కుంటిది. వా. భ. పంగుశ్రీ: చూ, పిచ్చిక కుంటిది.

కుంటినకత్తియ. వై.వి.=పట్టని: చూ, రూ-కుంటికత్తె (రూ-కుంటినకత్తె.)

కుంటు. దే. విణ: చూ, రూ- కుంటి. 1-2-8;

4. కాలునేల జేక్కగామోపక నడచు; భో. 5, అ. 81: చూ, కుంటుగించు.

కుంటుగించు. దే. అ. కి: చూ, కుంటు. 4.

కుంటుపడు. ద్వ. అ. కి. 1.కుంటియగు; భార, అను. 4, అ. 285: చూ, సొట్టపడు; 2.చెడు;

తై. 4, అ. 101: చూ, నశించు; 3. తగ్గు; రామా. 8, అ. 158: చూ, సుగ్గు. 9;

4. తెగు; రాఘ. 4, అ. 169: చూ, భేదిల్లు. 2.

కుంటుపిచ్చిక. దే. విణ. కాలులేనివాడు; పాండు. 5. అ. 261: చూ. నూరనూతుడు.

కుంటువాలు. దే. అ. క్రి. (కుంటు + పాలు) బలసీనవగు; అచ్చ. బాల, కాం. 42: చూ, వలియు.

కుంటెన. వై. వి. 1. రూ- కుంటెనకాడు-కుంటెనీడు. తార్చనవాడు; రాజ. 2, అ. 70: చూ, దూతుడు; 2. కుంటెనకుచ్చులు. ఈడ్చులనెడు చెవినగ:చూ, భూషణము. 2. (కుంటేళ్లు అనివాడుక)

కుంటెనకత్తియ. వై. వి.= కుట్టని. తార్చనట్టి శ్రీ. రూ- కుంటెనకత్తె: చూ, శంభరి.

కుంటెనకాడు. వై. వి.=కుట్టన. తార్చనవాడు; విక్ర. 8. అ. 54. (స్వార్థమునకాడు):చూ, దూతుడు. (రూ-కుంటెనీడు.)

కుంటెనకుచ్చులు. వై. వి. బ. ఈడ్చులనెడు చెవినగ: చూ, భూషణము. 2. (కుంటేళ్లు అని వాడుక.)

కుంటెనముడి. ద్వ. వి. తాటాకుల పుస్తకమునకు నడుమనుండెడు దారపుముడి.

కుంటెనీడు. వై. వి. (కుంటెన + ఈడు) = కుట్టన: విక్ర. 7, అ. 124: చూ, రూ- కుంటెనకాడు.

కుంతకుడు. సం.విణ.=గొంటు: చూ, మూగుడు.

కుంతము. సం. వి. అ. న. మొక్కపోవుట.

కుంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మొనబోయిన యాయుధము: చూ, బాణము. 1; 2. పార పాటు: చూ, ప్రమాదము; 3. వజ్రము:చూ, రత్నము. 1; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. ఖర్చుము: చూ, హస్తము. 2.

కుంతితము. సం. విణ. మొక్కపోయినది: చూ, సంకుచితము.

కుంతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అవివాహితుడు: చూ, పెండ్లిలేనివాడు; 2. తెలివితని వాడు: చూ, మూర్ఖుడు; 3. అలగుడు: చూ, సోమరి; (వికృతి- గొంటు అని పున:క.)

కుండ. వై. వి.= కుండీ. 1. మట్టిపాత్రము:చూ, భాండము. 8; 2. మేడమిడికలకము; య.

1. అ. 78: చూ, భాం ము. 8; 3. గుండ్రని కుండ; అం, భాష్వి. 248:చూ,భాండము.8;

4. ఘటము: చూ, భాండము. 8; 5. తెల్ల దిపాకపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 6. ఇరు మతగించెడు బండి కంటినడిమిగుబ్బ; భార.

కర్ణ. 8, అ. 350; బ. 7. ఏనుగు కుంభస్తలము; అచ్చ. బాల, కాం. 20: చూ, హస్త;

(వృత్తియందు పాత్రమాత్ర)పరము. "కంచు కుండ - బంగారుకుండ." మొ); వా. 8. స్ఫటికపు పాక్కు.

కుండంగము. సం. వి. అ. పుం. పాదరిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చెట్లచేత మూయబడినతావు)

కుండంగి. దే. వి. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. (రూ- కొండంగి)

కుండకబ్రాహ్మణులు. పా. మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు బ్రాహ్మణునివలన బ్రాహ్మణజాతియందు కలిగినవారు. వీరిలో ఆపస్తంబమూర్తులను ఆశ్వలాయన సూత్రీయులనుగూడ కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కుండకీటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడిపోయిన బ్రాహ్మణశ్రీ కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 2. దాసిని కామించినవాడు: చూ, వలపు కాడు; 3. చార్యాకవచనవాక్యము రెటింగిన వాడు.

కుండగోకరి. ద్వ. విణ. (కుండగోళము + అరి) వంటవాడు; ద్వ. నళ. 2, భా. 299: చూ. నూపకారుడు.

కుండగోలకము. సం. వి. అ. న. పులియబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

కుండగోలదాల్చు. ద్వ. వి. నన్యాసి: చూ, ముని. 1.

కుండపాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. జేష్ఠము: చూ, యజ్ఞము.

కుండపోగులు. ద్వ. వి. బ. కుండల విశేషము; నీలా. 3, ఆ. 49: చూ, భూషణము. 2.

కుండలియనులు. దే. వి. బాణసంచులోని విశేషము: చూ, బాణసంచు.

కుండమార్పు. ద్వ. స. క్రి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని బుచ్చుకొను.

కుండమార్పు. ద్వ. వి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని బుచ్చుకొనుట; కా. 5, ఆ. 19: చూ, వినిమయము. 1.

కుండము. సం. వి. అ. న. 1. వంటకుండ: చూ, భండము. 3; 2. కలశము: చూ, భండము 3; 3. తైలాదిపాకపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6;

(ఈ యర్థములందిది ఆకారాంత శ్రీలింగము నగు); 4. గుడిలోనిగుంట, స్వర్ణతటాకము: చూ, సరస్సు. 1; 5. హోమగుండము: చూ, నిప్పు; 6. తూనికగుండు: చూ, పడికట్టు; 7. దాచుకొన్న సామ్యు: చూ, విత్తము. 1: (చూ, లిట్టి. 2); పుం. 8. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుండరాసి. వై. వి = సంభారాశి: చూ, రాశి. 2. కుండలచ్చదము. సం. వి. అ. న. అటకమామిడి: చూ, మామిడి.

కుండలము. సం. వి. అ. న. 1. పోగు (యజ్ఞము చేసినవారు ధరించు కర్ణభూషణము): చూ, భూషణము 2; 2. = గుండ్రము: చూ, వర్తులము; 3. తాగిడు: చూ, నూత్రిము. 1.

కుండలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉప్పి \*: చూ, లవణి (నల్లఉప్పి అని కొండలు); 2. తిప్ప తీగ \*: చూ, సోమవల్లి; 3. గొండ్లి; భార. విరా. 1, ఆ. 240: చూ, నృత్యము; క్. పుం. 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. నెమలి: చూ, నయూరము; 6. నీటికేడు: చూ, వరుణుడు; 7. కోవిదారము \*: చూ, దేవకాంచనము; 8. కుబేరుడు: చూ, శ్రీమండు; విణ. 9. పోగులుగలవాడు, యజ్ఞముచేసినవాడు; అం. 10: చూ, ఉద్ధతము. 2. (కుండలీనృత్యము.)

కుండలింపు. సం. స. క్రి: చూ, సున్నచుట్టు.

కుండలి నాగబంధము. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, హేతువు. 2.

కుండలీకరణము. సం. వి. అ. న: చూ, సున్నచుట్టు.

కుండలీనృత్యము. అం. కుండలి: చూ, ఉద్ధతము. 2.

కుండల్యాది. పా. ఒకానొక లేహ్యము: చూ, లేహ్యములు.

కుండానుగు. ద్వ. వి. (కుండ + అనుగు): చూ, గోరతు \*.

కుండాళి. సం. విణ. న్: చూ, భగభక్షుడు. కుంథలపక్షము. సం.వి. ఆ. పుం. శేకసమూహము: కుండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కమండలువు, గిండి: చూ, వెండుగ్గిక. 1. చూ, పాత్రము. 6; 2. వంటపండ: చూ, కుంతలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శేకము: చూ, భాండము. 8; దే. వి. (1) నలుచేదరపు వెండుగ్గిక. 1; 2. జవము: చూ, వేగము, 8; నూయి: రూ- కుండియ: చూ, సరస్సు. 1. 8. నాగలి. చూ, లాంగలము; 4. పాము: కుండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ర సాతలము, పాతాళ చూ, సగ్గము; 5. కొంతము, కుంశాయుధము: లోకములలో నొకటి: చూ, లోకము. 1. చూ, బాణము. 1; 6. నువలు: చూ, ధాన్యము; కుండికాచతము. అం. శివప్రాక్తములగు చతు: అం. 7. దేశములు ఏబదియాటింటిలో నొ మ్మి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్ర కటి: చూ, దేశము. కుండినము. సం. వి. ఆ. పుం. కుండినమనుపట్ట కుంతలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కవ్యముగుర్తి: చూ, ణము: చూ, దేశము. పాలిక. కుండినుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుండినుడను కుంతలొళిరము. సం. వి. ఆ. న. నూగుదోస #: ముని: చూ, ముని. 1. చూ, దోస. కుండియ. దే. వి. నలుచేదరపు నూయి. రూ- కుండా: చూ, సరస్సు. 1. కుంతాలము. సం. వి. ఆ. పుం. = కొదాడు #: కుండీ. దే. వి. —వై— చూ, శ్రీతాళము. కుండీరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మానిసి: చూ, కుంతాళి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. = —వై— (ఒక మనుష్యుడు; విణ. 2 బలవంతుడు: చూ, రకము తాటిచెట్టు) లావరి. కుండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గూఢజూడు, మగ కుంతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొంతి, పాండవుల కుండగ అంకుమగనికి బుట్టినకొడుకు: చూ, తల్లి, పాండురాజు భార్య: చూ, భార్య: పుత్రుడు. 1. 2. శేణుకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజా 2. అంకుగు #: చూ, సల్లకి. కుండా. దే. వి: చూ, రూ- కుండియ. కుండానల. దే. వి. ఒకరకమునల: చూ, వల. 1. కుంతిభోజము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవుపంపర #: కుండుగ్రాచి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. తెల్లబల్లి: చూ, బల్లి. చూ, పంపరపన. కుంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కొంతము, కుంతిభోజూడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక క్షర: చూ, బాణము. 1; 2. కొవభానము: రాజు: చూ, రాజు. 1. చూ, కోషము; 3. అదవి గోధుమలు, గవే కుంధనము. సం. వి. ఆ. పుం. మూలుగుట: చూ, ధుకము: చూ, ధాన్యము; అం. 4. దిక్పాల మూలుగు. 1. యుధములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కుంధపు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. జాధవిశేషము: దిక్పాలాయుధములు; 5 ఆయుధములు ముప్పది చూ, బుద్ధుడు; 2. జీవచక్రిగ్రి విశేషము: రెండింటిలో నొకటి: చూ, బాణము. 1. చూ, రాజు. 1.

కుంతలపక్షము. సం.వి. ఆ. పుం. శేకసమూహము: కుంతలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శేకము: చూ, వెండుగ్గిక. 1; 2. జవము: చూ, వేగము, 8; 8. నాగలి. చూ, లాంగలము; 4. పాము: చూ, సగ్గము; 5. కొంతము, కుంశాయుధము: చూ, బాణము. 1; 6. నువలు: చూ, ధాన్యము; అం. 7. దేశములు ఏబదియాటింటిలో నొ కటి: చూ, దేశము. కుంతలవర్ధనము. సం. వి. ఆ. పుం. గుంటగలగర #: కుంతలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కవ్యముగుర్తి: చూ, పాలిక. కుంతలొళిరము. సం. వి. ఆ. న. నూగుదోస #: చూ, దోస. కుంతాలము. సం. వి. ఆ. పుం. = కొదాడు #: చూ, శ్రీతాళము. కుంతాళి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. = —వై— (ఒక రకము తాటిచెట్టు) కుంతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొంతి, పాండవుల తల్లి, పాండురాజు భార్య: చూ, భార్య: 2. శేణుకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజా 2. అంకుగు #: చూ, సల్లకి. కుంతిభోజము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవుపంపర #: చూ, పంపరపన. కుంతిభోజూడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1. కుంధనము. సం. వి. ఆ. పుం. మూలుగుట: చూ, మూలుగు. 1. కుంధపు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. జాధవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు; 2. జీవచక్రిగ్రి విశేషము: చూ, రాజు. 1.

కుండ. వై. వి. 1. = గుంధ. కంబము: చూ, స్తంభము; 2. అట్టహాసకము \*: చూ, కూట పుష్పము.

కుండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుందురుష్క-  
• మను గ్రంథము: చూ, రాజార్హము; డే. వి.  
(1) అభ్యంతరము: చూ, మండలము. 1;  
(2) లోటు: చూ, లోపము. 2.

కుండనము. డే. వి. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.  
కుండమము. సం. వి. అ. పుం. పిల్లి: చూ,  
మార్జాలము.

కుండము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘము\*:  
చూ, మొల్ల; పుం. 2. కుచేరుని నిధి: చూ,  
లిచ్చి 2; 3. బండికంటితిరుగుడు: చూ, బండి  
కన్ను; 4. కుందురుష్కమను గ్రంథము:  
చూ, రాజార్హము; 5. కత్తులకుబట్టు సాన  
చూ, సాన; 6. పువ్వు: చూ, సుమము;  
అం. 7. నిధులు తొమ్మిదింటిలోనొకటి: చూ,  
నిధులు; 8. జన్యతాశములలో నొకటి: చూ,  
జన్యతాశములు. (చూ, తాళము. 2.)

కుందరము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము తృణ  
ము \*: చూ, తృణము. 1.

కుందరుకి. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కుందురుకి.

కుందరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-  
కుందురువు.

కుందహితము. సం. వి. అ. పుం. వాయులోకము:  
చూ, లోకము. 1.

కుందారము. సం. వి. అ. పుం. పండి: చూ,  
నూశరము.

కుంది. డే. వి. దీపముంచ ప్రమిదె: చూ, ప్రమిదె.  
(చూ, పాత్రము. 6.) (తాయిలోనగువానిచే  
జేయబడిన సాత్రముని కొండలు) (రూ-  
కుందియన-కుందెన.)

కుందికాల్లు. డే. వి. బ. బాలకీర్తిదా విశేషము  
: చూ, బాలకీర్తిద.

కుందిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. తామరతీగ \*  
: చూ, లిసము. 1; (చూ, పద్మము. 1.); 2. పద్మ  
సమానము: రూ, పద్మము. 1.

కుందియన. డే. వి: చూ, రూ-కుంది; వి, పు  
7, అ. 125.

కుందు. డే. అ. క్రి. 1. శోకము: చూ, దుఃఖము;  
2. నగ: చూ, దుఃఖము; 3. తక్కువ: వై.  
'7, అ. 115: చూ, వెలితి; అ. క్రి. 4. ఏడ్పు;  
భార. దో. 2, అ. 824: చూ, శోకము;  
5. కుంగు; భార. ఆర. 4, అ. 94: చూ,  
నుక్కు. 4; 6. దుఃఖించు: చూ, నుక్కు. 5;  
7. తగ్గు; భార. విరా. 3, అ. 182: చూ,  
సుక్కు. 9; 8. కాలు చేక్కగా నేల  
నానించినడచు: చూ, వెళ్లు. 8.

కుందుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు. 1.

కుందురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుందురుష్క-  
మను గ్రంథము: చూ, రాజార్హము; అం.  
2. దర్భలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దర్భలు.

కుందురుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కుందు  
రము. 1.

కుందురుకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-కుందరుకి.  
అందుగు \*: చూ, సల్లకి.

కుందురువు. సం. వి. ఉ. పుం. రూ-కుందరువు.  
కుందురము: చూ, రాజార్హము.

కుందుతెల్లు. డే. వి. ఇత్యైవిక \*: చూ, శరము  
(చూ, తృణము. 1.)

కుందువు. సం. వి. ఉ. పుం. కుందురువు: చూ,  
రాజార్హము.

కుందెన. డే. వి. 1. రూ-కుంది: చూ, ప్రమిదె;  
2. వడ్లుదంపుగుంట; భల్లా. 4, అ: చూ,  
తోలగుంట; 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ,  
వృక్షము.

కుండెనకొమ్ము. దే. వి. కుండెటికొమ్ము: చూ,  
శకశృంగము.

కుండెనగిటి. దే. వి. ఒకానొక బాలకీర్త: చూ,  
బాలకీర్త.

కుండెనగుడి. దే. వి. —వై.—; కాళ. 3, ఆ. 38.  
కుండెలు. దే. వి. చెవులపోతు. రూ- కుండెలు;  
భార. అది. 6, ఆ. 187: చూ, శకము.

కుండెటికొమ్ము. దే. వి. (కుండేలు + కొమ్ము)

1. కుండెనకొమ్ము: చూ, శకశృంగము; విణ. 2.

హుళక్కి: చూ, కూనము. 1.

కుండెటివల. దే. వి. కుండెళ్ళనుపట్టు వల: చూ,  
వల. 1.

కుండేలు. దే. వి: చూ, రూ- కుండేలు.

కుందుణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెల్లబల్ల: చూ,  
బల్లి.

కుంపటి. దే. వి. చేలికాచుకొనుటలోనగువానికై  
నిప్పుకలుంచెడు పాత్రము, హసంతి; ద్వి.  
రా. ఆర. 153: చూ, పొయ్యి.

కుంపె. దే. వి. తాంబూలపాత్రము, రూ-కంపె,  
కుప్పె: చూ, పాత్రము. 6.

కుంపెన. దే. వి. చెవిసగ, అంటుజోడు: చూ,  
భూవణము. 2.

కుంపెరుగు. దే. వి. (కుండ + పెరుగు) అడుగు  
పెరుగు, ద్రవము; ఆం. భా. ద్వి. వై. 259  
:చూ, పెరుగు. 1.

కుంపిణి. ఆం. వి. అంగ్లయ ప్రభుత్వమువారు.

కుంబ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చుప్పటి, స్థూల  
కాటుకము: చూ, వస్త్రము; 2. యజ్ఞకాలకు  
జాట్టు నిడిన అతిగహనమైన వెలుగు: చూ,  
పొచ్చినము. 1.

కుంభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బోగముది:చూ, వేళ్ళ.

కుంభకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుండ: చూ,  
భాండము. 3; 2. ఊపిరి బిగబట్టి చేయు  
ప్రాణాధూమము: చూ, కుంభకాదిత్రయము;

ఆం. 3. నాడీక్రియలుమూడింటిలో నొకటి  
:చూ, నాడీక్రియలు. (రూ- కుంభము)

కుంభకర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కలశములను  
జేసెడు అడుది: చూ, శ్రీ.

కుంభకాదిత్రయము. ఆం. రేచకము, పూరకము,  
కుంభకము. (3):చూ, త్రయము; (కుంభకము-  
రూ-కుంభము.)

కుంభకారజాతి. ఆం. జాతులుపడు నెనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, జాతులు.

కుంభకారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, కుంభ  
కర్తి; 2. కుళుతాంజనము:చూ, రసాంజనము;  
3. అడవి ఉలవలు: చూ, సరటి; 4. మణిసిల:  
చూ, రాయి; 5. కుమ్మరశ్రీ: చూ, కుమ్మ  
రత.

కుంభకారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడవి ఉలవలు  
:చూ, సరటి.

కుంభకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. = కుమ్మర  
:చూ, మృత్యురుడు.

కుంభచ్చేదము. సం. వి. ఆ. పుం. అంకుశము  
:చూ, సృణి.

కుంభజము. సం. వి. ఆ. పుం అశ్వత్థము\*: చూ,  
రావి.

కుంభజోడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గురువు:చూ,  
దోబుడు; 2. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1.

కుంభతుంబి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆలాబుప్రభేద  
ము\*: చూ, సోఱ.

కుంభదాసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కుట్టని: చూ,  
శంభరి.

కుంభదీపికాన్యాయము. పా. కుండలోఁబెట్టిన  
దీపము వైకిఁ గాన్వింపకుండినను లోపలానే  
వెలుగుచుండుననుకీతి.

కుంభద్రోణముగా. జా. అపరిమితముగా. కడప  
లలోఁ దూములతో దిగిమ్మరించినట్లు. “అకా  
లవర్షంబుఁగురియింపఁ బంపు వెలుగుశృంగముల్



బగళులు రేలు కుంభదోణములు గాఁగ." (హరవిలాసము); "పాథోధరశ్రేణి కుంభదోణములు గుర్తిమృరించె విమలాంభకపూరధారావలిన్." (పాండురంగ); "కుంభద్రోణములుగాఁగ వానగురిసన్ ఘోరాంబుధారాకృతిన్." (వైజయంతి)

కుంభబీజకము. సం. వి. అ. పుం. గుర్తి నేమిలడుగు : చూ, పూతికరజము.

కుంభము. సం. వి. అ. న 1. గుర్తిలము \*: చూ, మహిసాక్షి; 2. దంతి: చూ, ముకూలకము; 3. తెల్లతెగడ \*: చూ, సర్వానుభూతి: పుం. 4. రూ- కుంభి. కుండ: చూ, భాండము. 8; 5. ఏనుగు కుంభస్తనము: చూ, చాస్తి; (ఏనుగు కుంభస్తనమునకుడిగువనున్న ప్రదేశము అని అనురుడు); 6. కుండెడు; 7. వేయిపండ్లు; 8. కుంభక పాణిజాయామము: చూ, రూ-కుంభకము. 3; 9. అన్నపురాసి: చూ, సాదము. 1; 10. కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2; 11. = గుబ్బ: చూ, మేకుతల; అం. 12. రాసులు పండ్రెం దింటిలో నొకటి: చూ, రాసులు.

కుంభయోని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కుమ్మి \*: చూ, కుమికి; 2. దోణాచార్యుడు: చూ, దోణుడు; 3. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1; 4. వసిష్ఠుడు: చూ, ముని. 1.

కుంభల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మండితిక \*. కుంభకాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కుంభనిర్మాణాది

గృహము: చూ, సదనము. 1.

కుంభసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. కుంభస్తనముల సంధిప్రదేశము: చూ, అరక్షము. 1.

కుంభసంధిపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1; 2. దోణాచార్యుడు: చూ, దోణుడు.

కుంభాండము. సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి \*: చూ, మహాఫలము.

కుంభాండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. — వై —

కుంభాండుడు. సం. వి. అ. పుం. బాణాసురుని మంత్రి: చూ, మంత్రి. 1.

కుంభారతి. మి. గా. వి. ఆరాత్రికా విశేషము : చూ, అశ్వారతి.

కుంభి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. పినగుమ్మడు \*: చూ, మహాఫలము; ఈ. శ్రీ. 2. కలిగొట్టు \*: చూ, స్థాలి. 2; 3. నేలకలిగొట్టు \*: చూ, స్థాలి. 2; 4. నీరుప్రబ్బ \*: చూ, ప్రబ్బలి; 5. తీగపాచి \*: చూ, కైవలము; 6. పెంట కుండ: చూ, భాండము. 3; 7. ఏనుగు: చూ, చాస్తి; 8. కుమ్మరి: చూ, చక్కి. 5; 9. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 10. గుర్తిలము \*: చూ, మహిసాక్షి.

కుంభించే. సం. స. కి. (డోపిరి) బిగబట్టు : చూ, బిగబట్టు.

కుంభిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నీటిపాచి \*: చూ, తృణము. 1; 2. కలిగొట్టు \*: చూ, స్థాలి. 2.

కుంభికము సం. వి. అ. పుం, శ్రీ. వారిపర్లి \*: చూ, కైవలము.

కుంభిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ఆడేనుగు: చూ, చాస్తి.

కుంభిపాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పినగుమ్మడు \*: చూ, మహాఫలము.

కుంభిలము. సం. వి. అ. పుం. కాలమనుచేప : చూ, మత్స్యము. 1.

కుంభిలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చోరుడు : చూ, మ్రచ్చు. 1; 2. పరుల స్తోక భావముల వారించువాడు: చూ, మ్రచ్చు. 1; 3. కన్న పుడొం: చూ, మ్రచ్చు. 1; 4. భార్యతోడఁ బుట్టినవాడు: చూ, క్యాలుడు.

కుంభికము. సం. వి. అ. పుం. 1. పుష్పాగము \*

:చూ, పాన్న; 2. కుంభిక, తీగపాచి \*  
:చూ, తృణము. 1.

కుంభీనసము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ,  
సర్పము; 2. విషజ్వాలలు కర్కశ్చాదుపాము  
:చూ, సర్పము.

కుంభీనసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుపాము  
:చూ, సర్పము; 2. లవణానుదంతిల్లి.

కుంభీపాకము. అం. నరకములు ఇరువదియొకటిం  
టిలో నొకటి: చూ, నరకములు.

కుంభీరమక్షిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఘోషి,  
నీరుపట్టిగ: చూ, మక్షిక.

కుంభీరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి:చూ,  
మత్స్యము. 1; (కాణుమొసలి అనికొందఱు);  
2. పాము: చూ, సర్పము.

కుంభీరుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,  
మృచ్చు. 1.

కుంభీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచేప:  
చూ, మత్స్యము. 1; 2. కాణుమొసలి: చూ,  
మత్స్యము. 1; అం. 3. నరకములు ఇరువది  
యొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.

కుంభీలుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,  
మృచ్చు. 1.

కుంభుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభకళాని  
కుమారుడు. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1; 2. వైశికుడు, బహువే  
శ్యోప భోగరశికుడు: చూ, విటుడు.

కుంభోలూఢలకము. సం. వి. అ. న. గుగ్గిలము\*  
:చూ, మహిసాక్షి. (కుంభోలూఢలకము అని  
కొందఱు.)

కుకరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చెల్లరాడు: చూ,  
దండవిష్కంభము.

కుకరుడు. సం. విణ. 1. కుణి, ఈచేబోయిన  
చేయిగలవాడు: చూ, కోటి; 2. చెడ్డవరి  
శిశురాజు: చూ, రాజు. 1.

కుకీలము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ,  
పర్వతము.

కుకుందరము. సం. వి. అ. న. 1. పిఱుడిమిడి  
గుంత: చూ, గుంత. 2; 2. ఒకానొకచెట్టు:  
చూ, కుక్కరదుర్మృ.

కుకురుడు. సం. విణ: చూ, రూ- కూకురుడు.  
కుకుభ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱాకులతోటకూర:  
చూ, కాకము. 1.

కుకురము. సం. వి. అ. పుం. 1. సితావరము\*:  
చూ, కాకము. 1; 2 గండివనము \*: చూ,  
స్థానేయము; 3 కుక్క: చూ, శునకము;  
4. ఏబదియొకదేశములలో నొకటి: చూ,  
దేశము.

కుకురుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాజు:  
చూ, రాజు. 1.

కుకూటి. సం. వి. న్. పుం. బూరుగు \*: చూ,  
కాల్యతి.

కుకులము. సం. వి. అ. న. 1. వసినాటినగుంట;  
పుం. 2. ముర్ఖురము, కుమ్ము: చూ, నిప్పు;  
3. కవచము: చూ, బొందడము; 4. అగ్ని  
భేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,  
అగ్నులు.

కుకోలము. సం. వి. అ. న. కోలి. బదరి \*: చూ,  
రేగు.

కుక్క. వై. వి. 1. = కుర్కుర. వేపి: చూ, శున  
కము; విణ. 2 కుత్సితము, నికృష్టము, కీడ్వ  
బడిది, అధనము: చూ, హీనము. 1.

కుక్కగొడుగు. ద్వ. వి. ఘోరకము \*: చూ,  
పుట్టగొడుగు. (ఇది ఋతురిక్తమును, మూత్ర  
మును జారీచేయును)

కుక్కగొడుగులు. పా. బూజులో నొకజాతి  
యైనను కుక్కగొడుగుల కాకారముగలదు.  
ఇవి తెల్లగాను, మృదువుగానునుండి లాచైన  
ప్రకాండముతోఁ జిన్న గొడుగును పోలియుం

దును ముదిరిన కుక్కగొడుగును దెచ్చి కాగి తమమీఁద చిదిమినయెడల నల్లని మార్గము రాలును. ఈ మార్గములో శ్రీ పురుష బీజము లుండును. దీనివలననే కుక్కగొడుగులసంతతి వృద్ధియగుచున్నది.

కుక్కతోలసి. వై. వి. = కుర్కురతులసి, ఫణిర కము \*: చూ, తులసి, (దీని ఆకుయొక్క పసరు తామర పోఁగొట్టును)

కుక్కతోఁక (బట్టుకొని గోదావరినియీఁదుటలో.

ఉదా.— కొత్తవాని సాహాయ్యంబునఁ బ్రత్యక్షంబునిడికడిది మార్తరఁబరిమార్తమంటు కునక వాలంబుఁ బట్టుకొని కడలి గడవఁగడ గుట. (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము) (కునక వాలము = కుక్కతోఁక)

కుక్కపాల. ద్వ. వి. వటపత్రిక \*: చూ, వికల్ప రి.

కుక్కబూరుగు. ద్వ. వి. ఒకానొకబూరుగు \*: చూ, కాల్యరి.

కుక్కముల్లు. ద్వ. వి. ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1.

కుక్కమాతిపిండె. ద్వ. వి. కాపుడిగినప్పుడు గలి గెడు పిండె: చూ, కలాటువు. 2.

కుక్కమేడి. ద్వ. వి. కాకోదుంబరిక \*: చూ, బొమ్మమేడి.

కుక్కవాయింట. ద్వ. వి. క్వానబర్పర \*: చూ, వాయింట. (దీనిపసరు చెవిలోపోసిన పోటు, చీము తగ్గును)

కుక్కవానింట. ద్వ. వి. — వై. —

కుక్కి. డే. వి. 1. పల్లము: చూ, రంభ్రము, 1; 2. త్రాళ్ళువదలి పల్లముపడిన మంచేము; భో. 5. ఆ. 288: చూ, మంచేము; 8. చిన్నమంచేము: చూ, మంచేము; విణ. 4. మిక్కిలి భోఁకుగలది: చూ, భోఁకు. 3.

కుక్కినపేను. వా. వి. గోటితో నొక్కినపేను.

“కుక్కినపేనువలె అణఁగియున్నాఁడు.”

కుక్కివడు. ద్వ. ఆ. ౧. (కుక్కి + పడు) పల్లముపడు; వి, పు. 4, ఆ. 815.

కుక్కు. డే. స. కి. (గోరుతోపేను) నొక్కు; (బట్టు పెట్టెలో) నొక్కు; (గొంతుకలో ముద్ద) నొక్కు మొ: చూ, పినుకు. 1.

కుక్కుట. అం. మల్లకాస్త్రములోని గతులు పండ్రిండింటిలో నొకటి: చూ, గతులు.

కుక్కుటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంపపులుగు: చూ, బెళ్ళగువ్వ; 2. కోడి: చూ, పుంజు.

కుక్కుటధ్వజోడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమార స్వామి: చూ, స్కందుడు.

కుక్కుటపుదండ. అం. మల్లకాస్త్రములోని దండలు పండ్రిండింటిలో నొకటి: చూ, దండలు.

కుక్కుటమృతపము. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్తి మండపము: చూ, సదనము. 1.

కుక్కుటమర్దకము. సం. వి. ఆ. పుం. గొడసాల\*: చూ, డేవగంధ.

కుక్కుటమస్తకము. సం. వి. ఆ. న. చవ్వము\*: చూ, విష.

కుక్కుటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కోడి: చూ, పుంజు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు; 8. గంపపులుగు: చూ, బెళ్ళగువ్వ; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. కుక్క: చూ, కునకము; 6. రి. మిణుగుఱులు: చూ, నివ్వ; అం. 7. తిర్యక్రరణబంధములు యేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, తిర్యక్రరణబంధములు; 8. దండలు పండ్రిండింటిలో నొకటి: చూ, దండలు; 9. అసనములునున్నదింటిలోనొకటి: చూ, అసనములు.

కుక్కుటాండభస్మము. పా. పొదిగిన కోడిగుడ్డు డిప్పలోని పొరలమార్గము కిభా, ఇంగిళికము

1 భారముల సాకులరసముతో నూటి విశ్వవేసి  
20 పిడకలతో, పుటమువేసి నిమగ్నపండ్ల రస  
ముతో నూర్యపుటము బెట్టవలెను. అప్పుడు  
సింహించును. ఇది శిశువులకు జ్వరము,  
కఫము, దగ్ధ మున్నగునవి తగ్గించును.

కుక్కుటాండము. సం. వి. అ. పుం. వీరహిశే

వము: చూ, ధాన్యము.

కుక్కుటాభము. సం. వి. అ. పుం. కుక్కుటతు  
ల్యవనచరమను పాము: చూ, పర్వము.

కుక్కుటాహి. సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—

కుక్కుటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుకోడి,  
పెట్ట: చూ, పుంజు; 2. అనత్యపునడక; 3. బూ  
రుగు\*: చూ, కాల్యలి.

కుక్కుటుండు. సం. వి. అ. పుం. నేర్పరి: చూ,  
సమర్థుండు; 2. కిరాతపుత్రుండు. 3. కూద్ర  
పుత్రుండు. (విశ్వకోశము.)

కుక్కుడు. కే. వి. అడుముడు: చూ, పీడనము.

కుక్కుడుండు. సం. వి. అ. పుం. సాలంకృత  
కన్యాదాత: రూ-కూకుండు.

కుక్కుభము. సం. వి. అ. పుం. 1. గంపపులుగు:  
చూ, బెళగునవ్వు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు.

కుక్కురమృపు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక  
చెట్టు: చూ, కుంభందరము. 2.

కుక్కురము. సం. వి. అ. స. 1. స్థానేయమను  
గ్రంధ్యము, గండివనము\*: చూ, రాజారము;  
2. కొకపుష్పము\*: చూ, మాచిపత్రి; పుం.  
3. రూ-కుర్కురము: కుక్కు: చూ, కున  
కము; 4. దకార్త దేశము: చూ, దేశము.

కుక్షుము. సం. వి. అ. పుం. జలరము: చూ,  
భూజము. 1. (చూ, కడుపు)

కుక్షి. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ. 1. —వై.—;

2. నీలమణియొక్క తెల్లగాఁ బైకాయ  
రేఖారూపదోషము: చూ, రత్నము. 1; అం.

3. త్రురులక్షణాంగములు ఏబది యెనిమిది

టిలో నొకటి: చూ, లక్షణాంగములు. (చూ,  
కడుపు). 4. శ్రీలక్షణాంగములు ఏబది  
యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రీలక్ష  
ణాంగములు. (చూ, కడుపు)

కుక్షింభరి. సం. వి. ఇ. ఉదరంభరి: చూ,  
పొట్టకూటివాడు.

కుక్షిస్థమక్షికాన్యాయము. పా. కడుపులోబడిన  
యాగ తినినయన్న మంతయు వెడలగ్రక్కిం  
చిన రీతి.

కుక్షిస్ఫరణావర్తి. అం. అశ్వశాస్త్రములోని  
అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభా  
వర్తములు.

కుక్ష్యవర్తి. అం. —వై.—

కుఖనకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ,  
మూషికము; 2. పంది: చూ, నూకరము.

కుచండిక. సం. వి. అ. శ్రీ. చాంగ \*: చూ,  
సృవ.

కుచందనము. సం. వి. అ. స. 1. ఎఱ్ఱగందము:  
చూ, వాసన; 2. ఎఱ్ఱగందము \*: చూ,  
పత్మాంగము. 1; 3. కుష్మము: చూ, మండ  
లము. 3; 4. బుపజేత్తిరి \*: చూ, భూర్జము;  
5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కుచఫలము. సం. వి. అ. పుం. దాడిమము: \*  
చూ, దానిమ్మ.

కుచమర్దనము. సం. వి. అ. స. ఒకరకము బాహ్య  
రతి: చూ, రతిబంధము.

కుచము. సం. వి. అ. పుం. చేన్ను: చూ,  
స్తనము.

కుచములు. అం. చుంబనస్థానములు తొమ్మిదిం  
టిలో నొకటి: చూ, చుంబనస్థానములు.

కుచరుండు. సం. వి. 1. తిన్నగా నడువనేరని  
వాడు; 2. పరుల దోషమును చెప్పువాడు,  
నిక్కవత్తిమాటలాడువాడు: చూ, కునాదుండు.

కుఱాంగే. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చక్రిక \* :  
చూ, ప్రలిచింత.

కుఱాననము. సం. వి. ఆ. న. చూడుకము: చూ,  
స్తనము.

కుఱాలింగనము. సం. వి. ఆ. న. ఆలింగనములు  
పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగన  
ములు (చూ, సంక్షేపము. 1.)

కుఱాక్షేపము. ఆం. జాతస్యరాలింగనములు యెని  
మిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు.

కుచికము. సం. వి. ఆ. పుం. న. అంధాహి అను  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుచేల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చిలుబొద్ది \* : చూ,  
కుచేలము. సం. వి. ఆ. పుం. = కుచ్చేలిగంత.

చినిగినబట్ట: చూ వస్త్రము; బైరాగులబొంత  
(అని కొందఱు.)

కుచేలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కుచేల \*.

విధకర్ణి.

కుచేలోపాఖ్యానము. పా. ఈగ్రంథమునకుకర్త  
గట్టు ప్రభువు. (18 కతార్ది)

కుచ్చి. దే. వి. చిన్నగుడిసె: చూ, సదనము. 1.

కుచ్చితము. వై. విణ. = కుచ్చితము, కీడ్వబడి  
నది: చూ, హీనము. 1.

కుచ్చికుడు. వై. విణ. = కుచ్చికుడు. చెనఁటి:  
చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుచ్చిక్కు. వై. వి. బ. గుచ్చిరూ-కుచ్చిక్కు. వలిభము:  
చూ, పింజె. 4.

కుచ్చె. వై. వి. 1. — వై. — (బ. కుచ్చిక్కు)  
(రూ- కుచ్చెల- కచ్చే); 2. కంపులతో  
జేసినపని.

కుచ్చెతీయు. ద్వ. స. కి. (రత్నములను) సాన  
బట్టు.

కుచ్చెల. దే. వి. 1. ఎనిమిది గొజ్జలకొలది;  
2. కంకులతోడి జొన్నచొప్ప లోనగువాని

ప్రావు: 3. కచ్చె: చూ, పింజె. 4.

కుచ్చేలి. దే. వి: చూ, రూ- కుచ్చేలి \*.

కుచ్చిక్కు. వై. వి. బ. = గుచ్చి: చూ, రూ-  
కుచ్చిక్కు; 2. ఒకరకము బాలికాకీడ: చూ  
బాలికాకీడ.

కుచ్చేలి. దే. వి. ఒకదినుగు కూరాకు \* : చూ,  
ఘోలి.

కుచ్చేలిగంత. వై. వి. = కుచేల. రూ- కుచ్చేలి  
బొంత; పద. 1, ఆ. 181: చూ, వస్త్రము;  
సన్యాసులులోనగువారు ధరించెడు బొంత.  
(అని కొందఱు)

కుచ్చేలి. బొంత. వై. వి. = — వై. —; య. 8,  
ఆ. 58. (రూ- కుచ్చేలి- గుచ్చేలి)

కుచ్చే. వై. వి. = గుచ్చము. గుత్తి: చూ,  
పూగుత్తి; 2. పెక్కెపుగుడ్డయొక్క క్రింది  
కొన కుచ్చు: చూ, జల్లి. 8. జడగంట; చూ,  
భూషణము. 2; బ. 4. కొనచెవివగ: చూ,  
భూషణము. 2; 5. శ్రీలజడయందుఁ జేర్చి  
యల్లుకొనెడి వగ: చూ, భూషణము. 2.

కుచ్చుమీను. వై. వి. మిక్కిలిపుచ్చుముగల చేప,  
గండ్డోలము: చూ, మత్స్యము. 1.

కుచ్చులమెకము. వై. వి. (కుచ్చులు + మెకము)  
చమరీవృగము: చూ, సవరపుమెకము.

కుజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాత్యాయనీదేవి:  
చూ, పార్వతి. 1; 2. శ్రీముని భార్య:  
చూ, సీత.

కుజంభలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేంపి దోచు  
కొను దొంగ, పగటిదొంగ. (అని కొందఱు):  
చూ, ముచ్చు. 1.

కుజంభిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

కుజంభిలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

కుజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుత్తితపురుషుడు:  
చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుజపుట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కృష్ణవల్లి, మఱలి \*:  
చూ, తాంబూలపల్లిక.

కుజవీయము. సం. వి. అ. పుం. విచూమము: చూ, రత్నము. 1.

కుజము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము;

2. కుజయనుదుర్గతి: చూ, నరకము.

కుజులము. సం. వి. అ. స. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1.

కుజనారము. సం. వి. అ. పుం. మంగళనారము: చూ, వారము. 1.

కుజావృషభృగువట్కదోషము. పా. అనగా- అంగారకుడు వివాహుగ్నమునకు యొనిమి దింటునుండిన మృత్యుప్రయోగనియు, నిదియే కుజావృషభృగువట్కదోషము, మఱియు, నీకుభలగ్నమునకు ఆటింట కుక్రడుండిన భృగువట్కదోషమనియు దీనికే బైనజెప్పిన ఫలమనియు కుజ కుక్రలు గృహాయుధమందు కరువుచేత జయింపబడినను, తిరస్కరింపబడినను, కేత్రుత్వేత్రముల నీచత్వేత్రములను పొందినను అస్తమానమును బొందియుండినను బలహితులగుట వలన దోషములేదని కొందఱియభిప్రాయమైన నాయభిప్రాయము గ్రంథకర్తకు సత్యాశ్చ్యవగుననియభిప్రాయము. కాలామృతము. 77. శ్లో॥

కుజాడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు: చూ, రాహువు. 2; (కుజానకు స్వవర్గములు 8; కుభవర్గములు 11, పాపవర్గములు 5; కుజ దశ ఏడువత్సరములు; కుజానికి మిత్రులు= గురు, చంద్ర, రవలు; కరువు=బుధుడు; సములు= కుక్ర, కనులు ఇత్యాది; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీసురుడు.

కుజశము. సం. వి. అ. పుం. కుజశమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుజటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాగమంచు: చూ, హిమము.

కుటంగము. సం. వి. అ. పుం. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కుటంగకము. సం. వి. అ. పుం. వృక్షలతాదులు గల యడవి: చూ, విహనము.

కుటంగటము. సం. వి. అ. స. 1. రూ- కుటన్నటము. ముందుగము #: చూ, శోణికము; 2. తుంగముపై #: చూ, ముస్తకము.

కుటకము. సం. వి. అ. పుం. చేల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము.

కుటచము. సం. వి. అ. పుం. = కొడిసె, రూ- కుటజము #: చూ, వత్సకము. (ఇది వర్షపునఁ బూచును)

కుటజము. సం. వి. అ. పుం. 1. = —పై.— (రూ- కూటజము); 2. అగిసె #: చూ, శుకనాసము; 3. ద్రోణము #: చూ, తుమికి.

కుటజోడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1; 2. కంభజుడు: చూ, దోణుడు.

కుటన్నటము. సం. వి. అ. స: చూ, రూ- కుటంగటము.

కుటపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంటితోట: చూ, వనము. 2; 2. మానెడు; (విశ్వకోశము): చూ, నేరు.

కుటపుడు. సం. వి. అ. పుం. కుటపుడనుముని: చూ, ముని. 1.

కుటమంగళము. సం. వి. అ. పుం. అరుణాశ్వము: చూ, హయము.

కుటము. సం. వి. అ. పుం. స. కుండ: చూ, భాండము. 8; పుం. 2. గుడిసె: చూ, సదనము. 1. (గృహమనివిశ్వకోశము); 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 4. అంచు: చూ, చెంగు.

కుటరము. సం. వి. అ. పుం. చేల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము. (రూ- కంఠరము)

కుటరాజము. సం. వి. అ. పుం. మెఱుంగుజెట్టి: చూ, సర్పము.

కుటురి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. వేల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంధము; 2. కవ్యపుగుత్తి: చూ, మంథానము.

కుటురుణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. త్రివృత \*: చూ, సర్వానుభూతి.

కుటురువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. దేరా: చూ, సదనము. 1; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. పిట్ట: చూ, పక్షి.

కుటలము. సం. వి. ఆ. న. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము. (ఇంటిచూరుఅని హారావలి)

కుటహారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దాసి: చూ, పరిచారిక.

కుటాక. దే. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

కుటారము. సం. వి. ఆ. న. సంభోగము: చూ, సుయోగము; 2. గొంగడి: చూ, రల్లకము.

కుటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ఒడలు: చూ, శరీరము; ఇ. శ్రీ. 3. = కోటి.

అయుధపుటందు: చూ, వాదర; 4. బాడప: చూ, బుడిపి; ఇ. పుం, శ్రీ. 5. గుడిసె: చూ, సదనము. 1; 6. సభాగృహము, గుడిసె

(అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; (రూ-కుటిక-కుటీరము); ఈ. శ్రీ. 7. నీళ్ళు మోసెడు

పనికలై: చూ, పరిచారిక; 8. మురయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 9. వివిధవర్ణముల పూలగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

కుటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = గుడిసె. సభాగృహము(అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

కుటిచరము. సం. వి. ఆ. పుం. జలనూకరము: చూ, నూకరము.

కుటితము. సం. వి. ఇ. వంకరై నది: చూ, వంకర.

కుటిరము. సం. వి. ఆ. న. రూ-కుటీరము = గుడిసె: చూ, సదనము. 1.

కుటిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఒకానొకయేలు: చూ, నది; వి. 2. వంకరై నది: చూ, వంకర.

కుటిలకేశము. సం. వి. ఆ. పుం. పాశస్త్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కుటిలము. సం. వి. ఇ. వంకరై నది: చూ, వంకర.

కుటిలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంగలవాడు వెండ్రికలూడదీసెడు సాధనము: చూ, తండసము.

కుటిలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అన్యజాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుటీచకము. సం. వి. ఆ. పుం. గాడిదె: చూ, రాసభము.

కుటీచకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొకయతి: చూ, ముని. 1; 2. వంకరవారి: బోవు

వాడు; 3. పుత్రాన్నముచే జీపించువాడు; (తి. శే): చూ, పుత్రాన్నాదుడు.

కుటీచరకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకయతి: చూ, ముని. 1.

కుటీచరము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎండ్రకాయ; (తి. శే): చూ, పీత.

కుటీరము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. = గుడిసె, రూ-కుటీరము: చూ, సదనము. 1; పుం.

2. కంబడి: చూ, రల్లకము; 3. రథము: చూ, శకటము.

కుటుంగకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృక్షలతాయలు గల గృహము: చూ, సదనము. 1; 2. వృక్షములు

లతలుగల యడవి: చూ, వివినము; 3. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కుటుంబము. సం. వి. ఆ. పుం. పెండ్లాము బిడ్డలు లోనగువారు: చూ, సంసారము. 1.

కుటుంబి. సం. వి. కొ. పుం. 1. కుటుంబహోషకుఁ

డైనవాడు; వి. 2. ఆరకాడు: చూ, వ్యవసాయి.

కుటుంబిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పురంధి: చూ, శ్రీ.

కుటుండు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కుటుండు: చూ, తాతిపనివాడు.

కుటువు. సం. వి. అ. పుం. న. గృహము: చూ, సదనము.

కుట్టకుడు. సం. విణ. రూ-కుట్టకుడు. భేదిం చువాడు: చూ, నలుకువాడు.

కుట్టడము. దే. వి. కుట్టుపని.

కుట్టనము. సం. వి. అ. న. ఛేదనము: చూ, నలుకుడు.

కుట్టని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కుంఠెనకత్తె: చూ, శంభరి.

కుట్టమితము. సం. వి. అ. న. దంతపీడనాదులచేఁ గోపభావమభినయించినను లోపల మిక్కిలి యానందమును పొందునట్టి శ్రీలయొక్క శృంగారచేష్ట విశేషము: చూ, హారము. (రూ-కుట్టమితము.)

కుట్టాకుడు. సం. విణ: చూ, రూ-కుట్టకుడు.

కుట్టారము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుట్టారుగలు. దే. వి. బ. (కుటుచీ + ఆరుగలు) కోద్రోవవిశేషము. మూడు నెలలకుఁ బండు కుటుచీయారుగలు: చూ, ధాన్యము.

కుట్టావలు. దే. వి. బ. (కుటుచీ + ఆవలు) ఒక రకము ఆవాలు: చూ, సర్పపము.

కుట్టి. సం. వి. ఇ. పుం. కోవినుడు: చూ, విద్వాంసుడు.

కుట్టినతేలు, కుట్టకున్న కుమ్మరపురువు. లో. ఉదా.—అస్మదీయతాంతికి ఫలంబుతోడనఁ గలిగె. కుట్టినందేలందు. కుట్టకున్నం గుమ్మరి పుర్రందుగాదే. (నీతిచంద్రిక-మిత్రభేదము.)

కుట్టిమము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. జాతికట్ట నపునేల, నెలకట్ట: చూ, భూమి. 1; పుం. 2. దాడిమము #: చూ, దానిమ్మ.

కుట్టిమితము. అం. రూ-కుట్టమితము. శృంగార చేష్టలు పనునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కుట్టియ. దే. వి. గుడస్థానము. రూ-కుట్టె: చూ, ముడ్డి.

కుట్టిహారిక. సం. వి. అ. శ్రీ. దాసి: చూ, పరిచారిక.

కుట్టిరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుట్టు. దే. వి. 1. కూలగోగము, కొంచెము కడుపునొప్పి (అని కొందఱు): చూ, కూల; 2. కుట్టుడు: చూ, మాసిక. 1; 8. కుట్టుట: చూ, న్యూలి. 1; 4. పొయ్యిలో క్రిక్కిరిసి యుండు బూడిద లోనగునది: చూ, భస్మము; స. క్రి. 5. ఆకులుకుట్టు: చూ, పాడుచు. 8; 6. గుడ్డకుట్టు: చూ, పాడుచు. 9; 7. తేలు లోనగునవి కుట్టు; భార. ఆర. 1, ఆ. 251: చూ, పాడుచు. 6; 8. చీమకుట్టు: చూ, పాడుచు. 10. (నల్లికుట్టు, దోమకుట్టు మొ) కుట్టుకొడ. ద్వ. వి. కుట్టుపోగులు: చూ, భూషణము. 2.

కుట్టుడాకు. దే. వి. (కుట్టుడు + ఆకు) పుల్లయ: చూ, విస్తరి.

కుట్టుడు. దే. వి. కుట్టుట, రూ-కుట్టు.

కుట్టుతేలు. దే. వి. 1. తుంద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

కుట్టుపనివాడు. వా. వి: చూ, కుట్రపువాడు.

కుట్టుపోగులు. దే. వి. ఉంగరమువంటి వట్టి పోగులు: చూ, భూషణము. 2.

కుట్టుపోయ. దే. స. క్రి. కుట్టు.

కుట్టుసులు. దే. వి. (కుటుచీ + ఉసులు) కొఱ ప్రాణము, కొంచెముమిగిలియున్న ప్రాణము: చూ, పొగ్రాణము. 8.

కుట్టె. దే. వి: చూ, రూ- కుట్టియ.

కుట్టుము. సం. వి. అ. న. నన: చూ, మొగ్గ. 1. కుట్టులము. సం. వి. అ. న. 1. నరకవిశేషము: చూ, నరకములు; పుం. 2. అరవిరి మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1. (రూ- కుడ్డలము)



కుట్ర. జే. వి. 1. కుట్టరము: చూ, హీనము. 1;

2. మోసము: చూ, వంచన.

కుట్రపువాడు. జే. వి. కుట్టుపనిచేయువాడు:

చూ, సాచికుడు.

కుతరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేల్లరాడు, రూ-

కుటరము: చూ, దండవిష్కంభము; 2. తుంగ

మునై \*: చూ, ముస్తకము.

కుతము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కుటము. చెట్టు

: చూ, వృక్షము.

కుతాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక పిట్ట

: చూ, పక్షి.

కుతాటంకము. సం. వి. అ. పుం. న. చెట్టు: చూ,

వృక్షము.

కుతారము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై—;

2. = గొడ్డలి, స్వధితి: చూ, మద్దము.

కుతారి. సం. వి. న్. పుం. జమదగ్ని కొడుకు

: చూ, పరశురాముడు.

కుతారువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ,

వృక్షము; 2. కోరి: చూ, వానరము; 3: చూ,

శస్త్రకారుడు.

కుతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వ

తము; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కుతికము. సం. వి. అ. పుం. మృత్యులి, కృష్ణము

: చూ, మండలము. 3.

కుతీరకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగొర \*

: చూ, పల్లాసము; 2. గొర \*: చూ, పల్లా

సము.

కుతీరజము. సం. వి. అ. పుం. 1-2. —వై—:

3. తెల్లవొళసి \*: చూ, తులసి.

కుతీరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరవారము: చూ,

నాయువు.

కుడక. జే. వి. 1. నారకేశ పేకము: చూ,

కొబ్బెర. 2; 2. గంధము మొదలగునవి యశంచు

సాళి: చూ, పాత్రము. 3.

కుడపము. సం. వి. అ. పుం. మానిక: చూ,

నేరు. 1. (రూ- కుడపము)

కుడవము. సం. వి. అ. పుం. —వై—

కుడి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేహము: చూ, శరీ

రము; జే. వి. (1) అపసవ్యము. “కుడికన్న-

కుడికాలు- కుడిచేయి- కుడిపక్క.” మొ:

చూ, వలపల; (2) కుడుపు; పంచ. నా. 4.

అ. 100: చూ, సాపాటు.

కుడిచిహుర్చుండుట. జా. తీరిక గానుండుట. “అ

గోపాలుండు కుడిచిహుర్చుండలేక చెట్టుగొట్టి

వైస చేసికొనెను.” (ధర్మజ); కుడిచిహుర్చుండి

తెరచెచ్చ కొంటిమొకటి. ” పృథ్వావతి

ప్రయ్యమ్మము.

కుడితి. జే. వి. కడుగు: చూ, కుక్తము. 1.

కుడినీరు. ద్వ. వి. తాగదగినజలము. “కుడినీరు

మేడలు.” వసు. 4, అ. 72: చూ, నీరు. 1.

కుడిపి వై. వి. = కురూపి; భో. 5, అ. 841

: చూ, కురూపి.

కుడిభుజుగుట. జా. నోడుపాటుగుట. “కుడి

భుజమైరమ్మ గొబ్బుననెనుపోతు, కానకల్

జేతునూకాలతల్లి. ” (కవిచకోర చంద్రి

దయము )

కుడిమిగాడు. జే. వి. రూ-కుడిమివాడు: చూ,

వ్యాళగ్రాహి.

కుడిమివాడు. జే. వి. —వై—

కుడియడుగుపరచుడి. జే. వి. 1. మల్లకాస్త్రము

లోని పరువళ్ళు పండ్రొండింటిలోనొకటి: చూ,

పరువళ్ళు; 2. విసరులు పదునాలుగింటిలోనొకటి

: చూ, విసరులు.

కుడివరదండ. అం. మల్లకాస్త్రములోని దండలు

పండ్రొండింటిలో నొకటి: చూ, దండలు.

కుడివరభృంగి. అం. —వై—

కుడిశము. సం. వి. అ. పుం. = గుడి. కుడిశమను

చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుడినుడిగలబాడు. అం. ఉత్తమశ్రీ సామాన్య  
లక్షణములలో నొకటి: చూ, ఉత్తమశ్రీ  
సామాన్యలక్షణములు.

కుడుంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాదరిల్లు: చూ,  
సదనము. 1; 2. ఒకానొక చేప: చూ,  
మత్స్యము. 1.

కుడుక. దే. వి. తక్కినదత్త: చూ, స్వాసము.  
కుడుక్కు. అం. ఆనందవాద్యములు పదునెనిమిది  
టిలో నొకటి: చూ, ఆనందవాద్యములు.

కుడుక్కకము. సం. వి. అ. పుం. తాళపాణి  
భూతమైన యొకానొకత: చూ, తాళము. 2.

కుడుచే. దే. స. క్రి. రూ-కుడ్చు. 1. అనుభ  
వించు; భార. కల్య. 1, ఆ. 37. (దిగులు  
కుడిచి ఇత్యాదులయందు దిగులుబొంది యని  
యర్థము); 2. త్రావు. చేన్నగుడిచెను. ౩:  
చూ, త్రాగు; 3. తిను; భార. అది. 5, ఆ.  
228: చూ, భుజించు.

కుడుపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చర్మాచ్ఛాదిత  
వాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణ; 2. మానిక  
:చూ, నేరు. 1.

కుడుపరి. దే. విణ. (కుడుపు + పరి) 1. అనుభ  
వించువాడు; 2. భుజించువాడు; అచ్చ.  
ఆర, కాం. 114: చూ, తినువాడు.

కుడుపు. దే. వి. 1 భోజనము; భార. అను  
2, ఆ. 89: చూ, సాపాటు; 2. అనుభవము:  
విజ్ఞా. కృ. కాం: చూ, భుక్తి. 2; పేర్.  
8. కుడువజేయు.

కుడుము. దే. వి. మోదకము: చూ, భక్ష్యము.  
కుడుములండికాడు. దే. వి. పిళ్ళారి: చూ,  
వినాయకుడు. 1.

కుడువబోవుచుగూరలచేవులకుగనేల. లో.

ఉ. — “వీరినింకమిక్కిలి ।

చేరికగానాడితనియే నిడుడుచూడం ।

గారాని కుడవబోవుచు ।

గూరంజీవులకుగనేల కోమలియనియెన్.”

(కళా పూర్ణోదయము)

కుడుచూచి సం. వి. ఈ. శ్రీ. క్షుద్రాకార  
వేల్పుము \*: చూ, కువవి. 1.

కుడ్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- కుడుచు.

కుడ్మలము. సం. వి. అ. పుం. అరవిరిమొగ్గ:  
చూ, మొగ్గ. 1. (రూ- కుట్మలము)

కుడ్మకము. సం. వి. అ. స. గోడ: చూ, మఱు  
గుగోడ.

కుడ్మకాకుడు. సం. వి. అ. పుం. గోడ పెట్టు  
వాడు: చూ, తాపీవాడు.

కుడ్మచ్చేద్యము. సం. వి. అ. న. ఖానికము,  
కన్నపుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కుడ్మమత్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గాలి: చూ,  
బల్లి

కుడ్మమత్స్య. సం. వి. అ. శ్రీ. —వై.—

కుడ్మము. సం. వి. అ. స. 1. = గోడ: చూ, మఱు  
గుగోడ; 2. అంగరాగము: చూ, పూత. 3

కుణంజము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు:  
అరణ్యవాస్తుకము, కుణంజరము, కుణంజి.

కుణంజరము. సం. వి. అ. పుం —వై —

కుణంజి. సం. వి. వ. పుం. —వై.—

కుణకము. సం. వి. అ. పుం. = కున్న-కున్నడు-  
కూన, పిల్ల, భాగ. 5, స్కం. 1, ఆ. 105:  
చూ, కిశుపు.

కుణపము. సం. వి. అ. పుం. 1. పీనుగు: చూ,  
శవము; 2. అస్త్రవిశేషము: చూ, బాణము. 1;  
పుం. విణ. 3. దుర్గంధము: చూ, వాసన.  
కుణపి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పీతిగోరువంక:  
చూ, పిట్టారిక; 2. దుర్గంధము: చూ, వాసన;  
3. పీనుగు: చూ, శవము.

కుజాలము. సం. వి. అ. పుం. కుజాలమను దేశము;  
చూ, దేశము.

కుటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నంది \*: చూ, నంది  
వర్ధనము; విణ. 2. రూ-కూటి. ఊచచేతుల  
వాడు: చూ, కోటి. (పీలచేతులవాడని విశ్వ  
కోశము)

కుటిందము. సం. వి. అ. పుం. నాదము: చూ,  
స్వరము. 2.

కుణంజము. సం. వి. అ. పుం. నెంచేలికూర \*:  
చూ, వనవాస్తుకము.

కుణంబము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యతోట  
కూర \*: చూ, మారిషము.

కుణుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ- కూణుడు.  
ఇనుడు: చూ, నూయ్యడు.

కుతకుత. డే. వి. ఉడుతుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము. (తుకతుకకుమాటుగూపము): చూ,  
హూహూ.

కుతకుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పచ్చే పెద్ద  
గోరంటు \*: చూ, మహాసహ; 2. పచ్చేములు  
గోరంటు \*: చూ, మహాసహ.

కుతకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. కుతేరుడు: చూ,  
శ్రీదురుడు.

కుతపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణము. కుడు  
పము: చూ, వీణ; 2. చిన్నసిద్ధి: చూ, సిద్ధి;  
3. ఆపు: చూ, భేనుపు; 4. అగ్ని: చూ,  
నిప్పు; 5. దర్భ \*: చూ, తృణము. 1;  
6. నువ్వు \*: చూ, నువ్వులు; 7. మేకతు  
ప్పటి, కంబలి: చూ, రల్లకము; 8. పదియాలు  
వత్సరముల ఏనుగు: చూ, హస్తి; 9. పగటి  
యందు పడునాలుగు గడియలమీద పడునా  
లుగడియల నడిమికాలము. పగటిని పడునేను  
పాళ్లుచేసి అంజేడుపాళ్ళు పోగా నెనిమిదవ  
పాలు (అని అమరము) 10. చెతుతపము;  
(ఇట్లు—వెక్కు—అర్థములుగలవి. కుతర్కము,  
కుతంత్రము, కుతీర్థము, కుతూలము, కుత్సము,  
కుతార్థము) కము. ఇత్యాదులుహ్యంబులు)

కుతపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తోడబుట్టిన  
దాని కొడుకు: చూ, మేనల్లుడు: 2. ఇనుడు:  
చూ, నూయ్యడు; 3. పాటుడు: చూ,  
బాప్యబుడు; 4. అతిథి: చూ, విందు;  
5. బాల్కుడు: చూ, కిశుపు.

కుతస్త్యము. సం. విణ. అసభ్యము. (మాట),  
పామరొక్తి: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కుతాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఓర్వలేని  
వాడు: చూ, నూడుకాడు; 2. దురాచా  
రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. పాము: చూ,  
సర్పము.

కుతి. డే. వి. శోకము; అం, భా. పృ. 185:  
చూ, దుఃఖము. (రూ- కుతికలపాటు-కుతిల-  
కుతిలపాటు- కుతిలము)

కుతిక. డే. వి. రూ- కుత్తిక- కుత్తిక- కుతుక;  
వి, పు. 7, ఆ. 11: చూ, మెడ.

కుతికంటు. డే. వి. (కుతిక + అంటు) బంగారు  
తేకుతో బట్టెగా మెడకంటియుండనట్లు  
చేసి యుంచుకొనెడు శ్రీభూషణవిశేషము;  
హంస. 2. ఆ. 190. (హంసపూసలకుతికంటు-  
నాకబలికుతికంటులోనగునవి) రూ-కుత్తికంటు  
: చూ, భూషణము. 2.

కుతికలపాటు. డే. వి. 1. విచారము: చూ, సం  
తాపము; 2. బాధ: చూ, దుఃఖము.

కుతిన్. డే. వి. ఒకదినసుపట్టు; రసి. 5, ఆ.  
148: చూ, పట్టుము. 2.

కుతిల. డే. వి. బాధ; హరిశ్చ. 4, ఆ. 191;  
చూ, దుఃఖము.

కుతిలపడు. ద్వ. అ. క్రి. గాసిల్లు; పాండు. 3,  
ఆ. 20; (పే. కుతిలపటము): చూ, బాధ  
పడు.

కుతిలపాటు. డే. వి. కుతిలపడుట. య. 1, ఆ.  
95: చూ, దుఃఖము.

కుతిలపెట్టు. డే. స. క్రి. నొప్పిము; భార.  
కాంతి. 3, ఆ. 89: చూ, బాధించు,

కుటిలము. జే. వి. శోకము: చూ, చుట్టుము.

కుతుంబకము. సం. వి. అ. పుం. దోగ్రాము \*: చూ, కుమికి.

కుతుక. జే. వి. రూ- కుత్తుక; రాజ. 3, అ. 190: చూ, మెడ.

కుతుకము. సం. వి. అ. న. 1. అనుభవించని శోరికయందలి చూస, తమి, అపూర్వవస్తువును కోరుట: చూ, వ్యసనము; 2. శోరిక: చూ, వాంఛ; 3. ఆనందము: చూ, సంతోషము. (రూ- కౌతుకము- కుతూహలము- కౌతూహలము.)

కుతుపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిన్నసిద్ధి: చూ, సిద్ధి; 2. గడప: చూ, దేవాలి.

కుతుపు. సం. వి. డా. స్త్రీ. పెద్దసిద్ధి: చూ, సిద్ధి.

కుతూహలము. సం. వి. అ. న. 1. శోరిక: చూ, వాంఛ; 2. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 3. నాయకకు మనోజ్ఞుడై వస్తువును చూచుటయందుగల లోలత్వము, అపూర్వ వస్తువును గోరుట. (అని అమరము): చూ, వ్యసనము; విణ. 3. మేలుతము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 4. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; అం. 5. శృంగారచేష్టలు పనునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కుత్సణము. సం. వి. అ. న. నీటిపూచి: చూ, శైవలము.

కుతేర. వా. గొంతుకవలకు "నానికి నామీద కుతేరకోపము కలదు" (గోదావరీమండలమున నాడుక)

కుత్సలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ; 2. 1, అ. 191; (కుటీలము అని కొందఱు): చూ, పర్వతము; 2. తామరతూడు: చూ, లిసము. 1; 3. సానులముంగిట మొలచిన తీగ \*: చూ, కృత్తుము.

కుత్తిక. జే. వి: చూ, రూ- కుతిక.

కుత్తికంటు. జే. వి: చూ, రూ- కుతికంటు.

కుత్తు. సం. వి. 5 పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్రికడు. 1; 2. కుత్తికుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుత్తుక. జే. వి: చూ, రూ- కుతిక.

కుత్తుకగంతువాడు. జే. వి. కఠకంతుడు; అంధ్ర. ప. సుర. 10: చూ, శివుడు.

కుత్తుకబంటి. జే. వి. కంఠముపర్వంతము.

కుత్తము. సం. వి. అ. న. గోచుము: చూ, మండపము.

కుత్స. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూఱు: చూ, నింద. 1.

కుత్సనము. సం. వి. అ. న. —వై—

కుత్సల. సం. వి. అ. స్త్రీ. నీలి \*: చూ, రంజని.

కుత్ససగోత్రము. అం. గోత్రములలో నొకటి: చూ, గోత్రములు; (చూ, పరివర)

కుత్సించు. సం. అ. క్రి. 1. అసన్యాపడు; కాశీ.

4. అ. 18: చూ, గోత్రపడు; స. క్రి.

2. దూఱు: చూ, నిందించు.

కుత్సితము సం. వి. అ. న. 1. కుష్ఠచునుమందు: చూ, మందు. 1; విణ. 2. =కుత్సితము. కీడ్వ: బడినది: చూ, హీనము. 1.

కుత్సితకుడు. సం. విణ. = కుచ్చితకుడు. జాత్యాచారాదులచేతనిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2

కుత్సీరము. సం. వి. అ. న. వడ్డిబ్రతుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుభము. సం. వి. అ. పుం. 1. పవిత్రము, దర్భ: చూ, తృణము. 1; 2. ఏనుగుమీదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱకంటి, చిత్రికంటకము. (అని కొందఱు) ఈయర్థమునం దాకారాంత్రీలింగమును గలదు: చూ, రల్లకము; 3. అల్లిక జీడ: చూ, వేసలి. 1.

కుభరము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కుపరము. గుడ్డుము: చూ, నాయము; 2. ఒకానొకపక్క: చూ, పక్షి.

కుథాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోఠి: చూ, వానరము; 2. రూ- కుసాకువు, ఇనుడు: చూ, నూర్మడు; 3. రూ- కుసాకువు. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 4. పరాయివానిని తపింపజేయు వాడు: చూ, హింసకుడు (కుథాకుడు అని పురు- కవీయము)

కుదప. జే. వి. 1. నీళ్ళుగట్టి అడుగుగాడున్నట: చూ, రొంపిదుక్కి; 2. పెరుగుచిదప. రూ- కుదుప: చూ, పెరుగు. 1; 3. పెరుగుగడ్డ. రూ- కుదుప: చూ, పెరుగు. 1.

కుదగము. సం. వి. అ. పుం. = గుట్టము. రూ- కుధరము: చూ, నాయము.

కుదవ. జే. వి. ఉపనిధి. చెప్పక మాపకయుంచిన యిల్లడ, రూ- కుదువ: చూ, వాడిక.

కుదించు. జే. పే. కుదియించు, కుదియజేయు, కుదుచు; జై. 6, అ. 245.

కుదికిలబడు. జే. అ. కి. ముఖముపైకెత్తుకొని ముడ్డి నేలమోప గొంతుకూర్చుండు; రంగ. యు. 409: చూ, కుదికిలు.

కుదికిలు. జే. అ. కి. —వై.— (చదికిలువంటిది) ఉ, హరి. 3, అ. 64.

కుదియజేయు. జే. పే: చూ, కుదించు.

కుదియించు. జే. పే. —వై.—

కుదియు. జే. అ. కి. 1. అడంగు; భార. విరా. 2, అ. 47: చూ, గురిక్కు. 4; 2. కుంగు;

భార. అశ్వ. 8, అ. 72: చూ, మంగు;

3. తగ్గు; అను. 4, అ. 208: చూ, స్రుక్కు. 9;

4. మరలు, నివర్తిల్లు; మార్క. 8, అ. 371:

చూ, వట్టిల్లు.

కుదిర. జై. వి. = కుదర. గుట్టము: చూ, నాయము. (రూ- కుదిరము)

కుదిరించు. జే. పే: చూ, కుదురుచు.

కుదిరిక. జే. వి. 1. అమరిక, రీతి: చూ, విధము; 2. నిలుకడ: చూ, పాడు; 3. నిశ్చింత: చూ, మదిమది; 4. అందము: చూ, సౌందర్యము.

కుదిరిక. జే. వి. కుదులుట.

కుదుకనగోలు. జే. వి. మోసము; హరిశ్చ. 2, భా. 1829: చూ, వంచన.

కుదుచు. జే. పే: చూ, కుదించు. య. 2, అ. 24.

కుదుప. జే. వి. 1. దుర్మాంగపిండము: చూ, మాంసము; 2. మోసము; నిర్వ. 7, అ. 84: చూ, వంచన; 3. రూ- కుదప. పెరుగుగడ్డ: చూ, పెరుగు. 1; 4. పెరుగుచిదప. రూ- కుదప: చూ, పెరుగు. 1.

కుదుపు. జే. వి. 1. స్వభావమునఁ గాలులేని వాడు; కాశీ. 5, అ. 291; భీ. 5, అ. 22: చూ, పంగువు; వా. 2. ఇటువటు ఊఁపు.

కుదురు. జే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. అగ సాలెవాని కుంపటి; నీలా. 3, అ. 3: చూ, ప్రాయ్య; 3. నిలుకడ: చూ, పాడు; 4. నిశ్చింత: చూ, మదిమది; 5. కుండలోన గునవి కుదిరిక గానిలుచుట కేర్పఱచినీతిము: చూ, మట్టు. 8; 6. అవాపము; రామా. 4, అ. 148: చూ, పాడు. 1; 7. ఆశ్రియము; భార. విరా. 2, అ. 122: చూ, పాపు. 2; 8. అందము: చూ, సౌందర్యము; అ. కి. 9. అనుకూలమగు: చూ, సరిపడు. 2; 10. స్థిరమగు: చూ, స్థిరపడు; 11. స్వస్థమగు: చూ, రెక్కొను. (కోగముని వారణమగు)

కుదురుకొను. జే. అ. క్ష. కదలకనిలుచు, నెలకొను; విశ్వా. 2, అ. 70: చూ, మట్టుపడు. (పే. కుదురుకొలుపు)

కుదురుచు. జే. పే. కుదురజేయు: కుదిరించు- రూ- కుదుర్చు.

కుదురుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ- కుదుర్పడు. 1 నెలకొను: చూ, మట్టుపడు; 2. తిరపడు జై. 7, అ. 88: చూ, స్థిరపడు. (పే. కుదురుపఱు)

కుదురుపాటు. ద్వ. వి. కుదురుపడుట: రూ-  
కుదుర్పాటు.

కుదుర్పు. దే. పేరి: చూ, రూ-కుదురుచు.

కుదుర్పడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కుదురుపడు.

కుదుర్పాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కుదురుపాటు.

కుదులు. దే. అ. క్రి. చలించు: చూ, సలించు.

కుదువ. దే. వి. 1. అగావు, అధి: చూ, తాకట్టు;

2. కుదవ: చూ, వాడిక.

కుదువపెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, తాకట్టుంచు.

కుద్దాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గుద్దలి. రూ-

కుద్దాలము: చూ, ముద్దరము; 2. రూ- కూ-

ద్దాలము, కాంచనము\*: చూ, యుగపత్రికము.

కుద్ద్యము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కుద్ద్యము: చూ,  
మణుగుగోడ.

కుద్రిము. సం. వి. అ. స. ఒకరము ఇల్లు:

చూ, సదనము. 1.

కుద్రవము. సం. వి. అ. పుం. బ. ఆశ్వు. రూ-

కోద్రీవము: చూ, ధాన్యము.

కుద్దరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ,

పర్వతము

కుద్రిము. సం. వి. అ. పుం. 1. — వై: ;

2 చంద్రికాంతమణి: చూ, రత్నము. 1.

కునఖము. సం. వి. అ. స. ఒకానొక తుద్య

రోగము: చూ, రోగము. 1.

కునటుగంధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రివృత \*:

చూ, సర్వానుభూతి.

కునటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మణిసిల, నైపాలి,

నేపాళదేశపు మణిసిల (అని కొందఱు):

చూ, రాయి; 2. ధాన్యాకము, ఒకరకము

సగ్యము: చూ, సగ్యము.

కునస్తి. వా. వి. = కొనటి, కుంటి: చూ, పండువు.

కునలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకనామము \*:

చూ, ఒకపువ్వుము.

కునహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చండయను

గ్రంథము: చూ, రాజార్థము; 2. ఆకా-  
శము: చూ, విన్ను.

కునాభి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వాతమండలి:

చూ, వాయువు; 2 నిధి: చూ, లిట్టి. 2.

కునాళకము. సం. వి. అ. పుం. 1. తీటు

కిసింద \*: చూ, సముద్రాంత; 2. పిన్నరే

గటి రూలగొండి \*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కునికపడు. ద్వ. అ. క్రి. తూగిపడు: చూ,

నిద్రించు.

కునికపాటు. ద్వ. వి. తూగిపడుట: చూ,

పరిమిల.

కును. దే. అ. క్రి. తూగు: చూ, నిద్రించు.

కునుస్సు. వా. వి: చూ, కునస్తి. (రూ- కునుస్సు)

కున్న. వై. వి. = కుణక: చూ, రూ- కూన.

(లిడ్డ— లక్ష్మీ. 5, అ. 27)

కున్నడు. వై. వి. = కుణక. బాలుడు: చూ,

శిశువు.

కున్నము. సం. వి. అ. స. 1. గాజీచిప్ప:

చూ, పాత్రము. 6; 2. పెద్దకుండ: చూ,

భాండిము. 8.

కున్నారము. సం. వి. అ. స. గాజీచిప్ప: చూ,

పాత్రము. 6.

కుపసము. వై. వి. = కూర్పాస. రూ- కుప్ప

సము. 1. పాముపార: చూ, నీదరము. 8;

2. అవిక: చూ, వస్త్రము; 3. అరచీట్ట: కాశీ.

7, అ. 40: చూ, వస్త్రము; 4. నిడుచీట్ట:

చూ, వస్త్రము.

కుపితాడు. సం. విణ. రూ-కోపితాడు, కోపి:

చూ, రోషణుడు.

కుపిని. సం. వి. క్. పుం. జాలరి: చూ, వల

తేడు. (పడవ నడపువాడని లి)కాండ

శేషము)

కుపీలువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. ఒకానొక

చెట్టు: చూ, కారస్కరము; 2. తిందుకము\*:

చూ, కుమికి.

కువూయము. సం. విణ. కుత్తితము : చూ, హీనము. 1.

కువూయము. సం. విణ. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుడు, కుత్తితుడు: చూ, వ్యాసుడు 2.

కుపోదకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉపోదకి \*: చూ. బచ్చిలి.

కుప్ప. దే. వి. 1. వడ్డరాసి: చూ, రాకి; 2. వంప బడిన వేళ్లుగల పుడిసిలి: చూ, పట్టిలి.

కుప్పగూర. దే. వి. కుప్పనడుట; భార. అశ్వ. 1, ఆ. 81; నిర్వ. 5, ఆ. 88: రూ- కుప్పనగూర.

కుప్పతిప్పలు. జా. సమృద్ధి. “అట్టిసివిత్తరి కుప్ప తిప్పలుగా మోల దుముకులాడుచు నన్ను భక్షింపనొల్లక.” (నీతిచంద్రిక-సంధి)

కుప్పితిలు. దే. ఆ. క్రి. కుప్పగారజేరు; కై. 5, ఆ. 57: చూ, రాసిపడు.

కుప్పనగూర. దే. వి: చూ, రూ- కుప్పనగూర; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 298; భో. 7, ఆ. 125.

కుప్పము. దే. వి. 1. గ్రామము: చూ, దేశము; 2. చెంబడివారిపల్లె: చూ, దేశము.

కుప్పనడు. దే. ఆ. క్రి: చూ, కుప్పతిలు.

కుప్పవేత. వా. వి. కోసినపనల నొకచోటచేర్చి బొంగరమువలెవేసిన రాకి. (దక్షిణాదిని కోసిన వెంటనే నూర్చుట వాడుక)

కుప్పసము. వై. వి.= కూర్పాసః: చూ, రూ- కుప్పసము. (అరచేట్ట— ఆము. 6, ఆ. 6; నిడుచేట్ట— రా. యు, కాం; అవిక.— ఆము. 5, ఆ. 104; పాముయొక్క వైతోలు.— కై. 6, ఆ. 42).

కుప్పి. దే. వి. 1. అవాక్కుప్పి \*: చూ, సదాప: 2. పింగాణిచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 3. గాజు గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కుప్పియ-కుప్పె.)

కుప్పించు. వై. ఆ. క్రి. = గుంభ. ఊపిరిపట్టు; రామా. 6, ఆ. 98.

కుప్పింపు. దే. వి. ఉంకింపు: చూ, లంఘు.

కుప్పిగంతుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి. దుముకు; భో, 7, ఆ. 89. చూ, లంఘించు.

కుప్పిగంతులు. ద్వ. వి. బ. బాలక్రీడావిశేషము; వి, పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

కుప్పీలు. దే. వి. బ. 1. ఒకానొక బాలికాక్రీడ: చూ, బాలికాక్రీడ; ఆం. 2. పాదక్రియలలో నొకటి: చూ, పాదక్రియలు.

కుప్పియ. వై. వి= కూపి. రూ- కుప్పె. 1. పింగాణిచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 2. గాజు గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. గొడుగు మీదిగుబ్బ: చూ, గుబ్బ. 2; 4. ఇత్తడి లోనగువనితోజేసి యెద్దుకొమ్మకొనదగి లెడు గుబ్బ; 5. శ్రీ. శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2; 6. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6. 7. జడి: చూ, భండము. 8; 8. కత్తియొకయొక్క మొదటకట్టెడిభూష: చూ, అరడా.

కుప్పె. వై. వి. = —వై.— (గాజుగిన్నె— పా. 2, ఆ. 58: శ్రీ శిరోభూషణము.— హంస. 1, ఆ. 276;)

కుప్పెంటు. దే. వి: చూ, హరితమంజరి\*. (హీనస-పిచ్చి తగ్గించును)

కుప్పెకోల. ద్వ. వి. తుద్రకము; భార. వో. 3, ఆ. 270: చూ, రిప్పి. 2. (చూ, బాణము. 1)

కుప్ప్యము. సం. వి. అ. న. వెండిబంగారుదక్క తక్కిన రాగి కంచు మొదలైన లోహము: చూ, లోహము. 1.

కుప్పియుడు. సం. విణ. జఘన్యజాడు: చూ, కూచుండు.

కుబరము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కూబరము.  
పోలుకట్ట: చూ, యుగంధరము.

కుబుసము. వై. వి. 1. పాముపాన: చూ, నీద  
గము. 3; 2. ఆరచీట్ట: చూ, వస్త్రము:  
3. తలుపునకు గిరించుమీడుల నుంచెడు  
కూచము: చూ, జోలుమానిన.

కుబేరము. సం. వి. ఆ. పుం. నంది \*: చూ,  
నందివరసము.

కుబేరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—;  
2. కుంకుమము: చూ, వస్త్రశిఖము.

కుబేరశిఖ. అం. శిఖలు అయిదింటిలో నొకటి:  
చూ, శిఖలు.

కుబేరాంశము. అం. వస్త్రాంశములలో నొకటి:  
చూ, వస్త్రాంశములు.

కుబేరాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. బాలకీడా  
పశేషము; పాండు. 4, ఆ. 134: చూ,  
బాలకీడ.

కుబేరాక్ష. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కలిగొట్టు\*:  
చూ, స్థలి. 2; 2. తీగెకానుగు \*: చూ,  
కాదప్పుము; 3. గచ్చ \*: చూ, సోమరాజి.

కుబేరాచలము. సం. వి. ఆ. పుం. కైలాసము:  
చూ, పర్వతము.

కుబేరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నవనిధుల ధి  
పతి, ధనదుడు: చూ, శ్రీదుడు; 2. కోమటి:  
చూ, వైశ్యుడు; విణ. 3. కుమ్మరవాడు:  
చూ, మృత్కరుడు; అం. 4. దిగధిపతులలో  
నొకడు: చూ, దిగధిపతులు.

కుబ్జ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పొట్టియాపు: చూ,  
భేనుపు; 2. పటోలి \*: చూ, పొట్ల.

కుబ్జకంఠకము. సం. వి. ఆ. పుం. తెల్లకుమ్మ \*:  
చూ, విటదిరము.

కుబ్జకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తినిశము \*:  
చూ, వంజులము. 2; 2. ఒకానొక చెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

కుబ్జపుష్ప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నల్లతీగె \*: చూ,  
తాంబూలవల్లిక.

కుబ్జపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సప్తల \*: చూ,  
విరబోజి.

కుబ్జము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గజవిశేషము: చూ,  
హస్తి; 2. పుష్ప వృక్షవిశేషము \*: చూ,  
వృక్షము; 3. ఉత్తరేశి \*: చూ, కైఫిరికిము;  
4. ఖడ్గము: చూ, రిస్సి. 2.

కుబ్జికి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వీణాతంత్రులవలన  
బుట్టిన స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2;  
2. సప్తల \*: చూ, విరబోజి; 3. = గొజ్జెంగి:  
చూ, గొజ్జెంగి.

కుబ్జుడు. సం. విణ. = గుజ్జ. మఱుగుజ్జ, గడు  
లుడు: చూ, వామనుడు. (అమ్మునగాని  
వీణపునగాని కనితిగలవాడు.)

కుబ్జిము. సం. వి. ఆ. న. 1. వనము: చూ, విపి  
నము; 2. కుండలము: చూ, భూవణము. 2;  
3. తంతుపు: చూ, నూల్లిము. 1; 4. శర  
ణము: చూ, రక్షణము; 5. బండి: చూ, శక  
టము. 1.

కుమడియెబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియె  
బ్రాహ్మణులు.

కుమరము. అం. దేశములు ఏలదియాటింటిలో  
నొకటి: చూ, దేశము.

కుమార సం. వి. ఆ. శ్రీ. కుమారనది: చూ, నది.

కుమారము. సం. వి. ఆ. పుం. తిక్తకాకము \*:  
చూ, శ్వేతపుష్పము.

కుమారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమారస్వామి:  
చూ, స్కంధుడు.

కుమారజీవము. సం. వి. ఆ. పుం. అక్షుఫలము \*:  
చూ, పుత్రికీవి.

కుమారపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాలివాహ  
నుడను రాజు: చూ, రాజు. 1.



కుమారబ్రాహ్మణులు. పా. మైథిలలో నొక తెగ వారు. వీరిలో సామవేదులు కొందఱును కుక్షయజ్ఞశ్లేషులు కొందఱును కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, మైథిలులు.)

కుమారభృత్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గర్భవతిచర్య: (సం. ప):—గర్భిణ్యవేక్షణము. బాలతంత్రము. (తి)కాండశేషము.)

కుమారము. సం. వి. ఆ. స. 1. చొక్కపు బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. గుఱ్ఱపు పిల్ల: చూ, నాయము; 3. చిలుక: చూ, శుకము; 4. అపురుగడ్డి, వీరణము \*: చూ, తృణము. 1; 5. ఉలిమిరి \*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

కుమారయువు. సం. వి. ఉ. పుం. యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

కుమారలలిత (తిలక). పా. ఒకానొక వృత్తము.

ఇది ఒక్కొక్క పాదమునకు జగణ సగణ గురువులు గలదై ఏడవ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—“సుమాయుధనిభాంగా, రమాహృదయనాథా, కుమారలలితా వృత్తమొప్పు జనగాప్తిక.”: చూ, వృత్తము. 1.

కుమారవాహిని. సం. వి. వ. పుం. నెరులి: చూ, మయూరము.

కుమారవ్యాకరణము. అం. వ్యాకరణములుతోమిడి దింటిలో నొకటి: చూ, వ్యాకరణములు.

కుమారసంభవము. అం. 1. ఇది కాలిదాస విరచితము: చూ, కావ్యనాటకములు: 2. కావ్యములయిదింటిలో నొకటి: చూ, కావ్యములు.

కుమారసువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. గం: చూ, నది; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కుమారస్వామి. సం. వి. వ. పుం. =కొమరుసామి: చూ, స్కందుడు.

కుమారారామము. అం. ఆరామము లయిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆరామములు.

కుమారి. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. =కొమరిత: చూ, పుత్రిక. 1; 2. కన్య, పెండ్లికాని ఎనిమిదేండ్ల పడుచు: చూ, స్త్రీ; 3. దుర్గ చూ, పార్వతి; 4. సీతా వి: చూ, సీత; 5. కుమారీనది: చూ, నది; 6. జ. బూద్యోపము: చూ, లంక. 1; 7. నల్లపిచ్చుక అండు ఊరపిచ్చుక (అని కొందఱు): చూ, పిచ్చుక; 8. కలబంద \*: చూ, కలుబంద; 9. చేమంతి \*: చూ, నేమంతి; 10. పిన్నగోరంట \*: చూ, మహాసమా; 11. సప్తల \*: చూ, విరభోజి.

కుమారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బొండుమల్లె \*: చూ, వృత్తమల్లిక; 2. = కూడురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కుమారి కాత్తిరము.

కుమారిత్. వై. వి. =కుమారీ: చూ, పుత్రిక. 1.

కుమారిలు. దే. ఆ. క్రి. కుములు; పా. 1; అ. 114: చూ, పావులు.

కుమారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1 = కొమరు సామి. రూ. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు; 2. = కొమరుడు, కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 3. బాలుడు. (ఎనిమిదేండ్ల లోపు బాలుడు): చూ, శిశువు: 4. (నాట్యోక్తియందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1; 5. ప్రెగడ: చూ, మంత్రి. 1; 6. గుఱ్ఱమును గక్షించెడివాడు: చూ, అశ్వపాలకుడు; 7. పూర్వజైవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

కుమారోపవాహము. సం. వి. ఆ. పుం. కోడి: చూ, పుంజు.

కుమాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. సావీరదేశము: చూ, దేశము.

కుమి. దే. వి. రూ. కుమ్మి, ఒకరకము పాణక; అం, భా. ద్వి. వై. 240: చూ, పంటసాల.

కుముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది: చూ, నూకరము.

కుముటు. దే. వి. 1. ఓకరక్ష కంఠబలముననెత్తు  
వికారము: చూ, వాఁతి; 2. కాసహాగము:  
చూ, దగ్గు; ఆ. క్రి. 8. ఓకరక్ష  
కంఠబలమున వికారమెత్తు. డోకు: చూ,  
వెడలఁగొట్టు.

కుముత్తు. సం. విణ. ద్. 1. పిసినిగొట్టు: చూ,  
లోభి; 2. సంతోషము లేనివాడు: చూ,  
కుముదుడు.

కుముద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గుమ్ముడు \*:  
చూ, మహాఫలము; 2. టేకు \*: చూ,  
మహాఫలము; 3. ఆడుయేనుగు: చూ చాస్తి;  
4. ధాతకి \*: చూ, సుభిక్ష; 5. చూ,  
కాలపర్తి \*.

కుముదక్రియ. అం. క్రియాంములు పండ్రెం  
డింటిలో నొకటి: చూ, క్రియాంములు.

(చూ, అం.ము. 9)

కుముదబాంధవము. సం. వి. ఆ. పుం. కర్నూ  
గము: చూ, సిగము.

కుముదబాంధవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కలువ  
విండు: చూ, చంద్రుడు.

కుముదము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎఱ్ఱతామర\*:  
చూ, పద్మము. 1; 2. రూ- కుముద్వంతము,  
తెల్లకలువ \*: చూ, పద్మము. 1; 3. బ్రహ్మ  
జటయను ఓషధి \*: చూ, బ్రహ్మజట;  
4. కనుగుడ్డునుట్టు నుండెడి తెల్లనిభాగము:  
చూ, నేత్రము. 1; పుం. 5. వైశ్రవతి దిక్కు  
నందలి యేనుగు. దిగ్గజము: చూ, చాస్తి;  
6. కుముదమను పాము: చూ, సర్పము;  
7. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1; 8. శివుని  
శంఖము: చూ, సంకు. 1; 9. గాలి: చూ,  
వాయువు; 10. పీనుగు: చూ, శనము.

కుముదవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కుముద్వతినది:  
చూ, నది; 2. కలువలగుంపు: చూ, పద్మము. 1.

కుముదవర్తి. అం. అక్షరాశ్రయమునందలి అనువర్త

ములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, అను  
వర్తములు.

కుముదాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక  
పితృదేవత: చూ, యముడు.

కుముదాధారము. సం. వి. ఆ. పుం. వాయు  
లోకము: చూ, లోకము. 1.

కుముదాయితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వేడి  
వేలుపు: చూ, నూర్మడు.

కుముదావాసము. సం. వి. ఆ. పుం. కుముద  
ప్రాయదేశము: చూ, దేశము.

కుముది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పినగుమ్ముడు \*:  
చూ, మహాఫలము; 2. టేకు\*: చూ, మహా  
ఫలము. (కొన్ని నిఘంటువులలో రెంటియం  
దును భేదము గాన్పింపదయ్యె.)

కుముదిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. — వై. —  
(=గుమ్ముడు.)

కుముదిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. తెల్లకలువ  
తీరగె \*: చూ, పద్మము. 1; కుముద  
ములుగల దేశము (అని కొందఱు.); 2. కలువ  
లుండే కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. కలువల  
గుంపు: చూ, పద్మము. 1.

కుముదినీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. చీందురుడు:  
చూ, చంద్రుడు.

కుముదుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుముదుడను  
కోతి: చూ, వాగము; 2. కుముదుడను  
రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 3. యముని  
కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 4. సంతసము  
లేనివాడు: చూ, కుముత్తు. 2.

కుముదేశుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చీందురుడు:  
చూ, చంద్రుడు.

కుముద్వంతము. సం. విణ. (త. ఈ. త) తెల్ల  
కలువలు తఱచుగాఁ గలది (దేశము): చూ,  
దేశము.

కుముద్వతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రూ-కుముద  
వతి. కుముదిని. కుముదవతి : ది: చూ, నది;  
2. కలువలగుంపు: చూ, పద్మము 1; 3. కలువ  
లుండు సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; 4. తెల్ల  
కలువతీగె \*: చూ, పద్మము. 1. కుముద  
ములుగల దేశము (అని కొందఱు); 5. కుశుని  
పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; అం. 6. శ్రుకులు  
ఇసువదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, శ్రుకులు.  
కుములు. దే. అ. క్రి. లోలోపలఁ దపించు, కుమా  
రిలు: చూ, పావులు.  
కుమోదవ్యడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు:  
చూ, విష్ణువు.  
కుమ్మ. దే. వి. 1. ఉమాకనిష్ఠ: చూ, నిష్ఠ;  
2. నీరుపోసిన నిష్ఠ: చూ, నిష్ఠ; 3. బావల  
లేని నిష్ఠ: చూ, నిష్ఠ.  
కుమ్మక్కు. వా. వి. 1. గూడుపుతాణి, రహ  
స్యపు ఆలోచన; 2. దొమ్మి.  
కుమ్మర. వై. వి. 1 = కుంభకార. కుండలు చేసి  
జీవించెడు జాతి “కుమ్మరవాడు, కుమ్మరది.”;  
2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6.  
కుమ్మరగువ్వ. ద్వ. వి. ఖంజరీటము: చూ,  
పిచ్చుక.  
కుమ్మరచెట్టు. ద్వ. వి. కుమ్మరపొనిక \*: చూ,  
కృష్ణముంజము.  
కుమ్మరత. ద్వ. వి. కుమ్మరది. (సం. ప):—  
కులాలి, కుంభకారి.  
కుమ్మరపురుగు వై. వి. ఒకానొక పురుగు: చూ,  
సుమకీటము (మూర్ఖులతో, బాలపాపచిహ్న  
లకు చుంచిది.)  
కుమ్మరపొనిక. ద్వ. వి: చూ, కుమ్మరచెట్టు \*.  
కుమ్మరపొలిక. ద్వ. వి. రూ- —వై.—  
కుమ్మరవాడు. దే. వి. కుమ్మరి: చూ, మృత్యు  
రుండు.  
కుమ్మరసార. దే. వి కులాలచక్రము.

కుమ్మరసారచక్ర. ద్వ. వి. విశాఖ: చూ,  
నక్షత్రము. 1.  
కుమ్మరసారలు. దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము:  
చూ, బాలక్రీడ.  
కుమ్మరి. వై. వి. (కుమ్మర + ఇ) కుమ్మరవాడు:  
చూ, మృత్యురుండు.  
కుమ్మరించు. దే. పే. కుమ్మరిలఁజేయు.  
కుమ్మరింపు. దే. వి. మల్లకాస్త్రములోని విన్నా  
ణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: అం,  
భా. ద్వి. తు. 209: చూ, విన్నాణములు.  
కుమ్మరిలు. దే. అ. క్రి. 1. నీళ్లు లోనగునవి  
కుండలోనగువానియందుండి పడు; 2. జొల్లు;  
హరి. పూ. 5, ఆ. 150: చూ, రాలు.  
కుమ్మి. దే. వి: చూ, రూ-కుమి; పాండు. 4,  
ఆ. 149.  
కుమ్మి. వై. స. క్రి. 1. పొట్టునిష్ఠ. కుకూలము:  
చూ, నిష్ఠ; 2. క్రి. 2. నలియఁగొట్టు;  
3. రూ-కుమ్మి: చూ, పొడుచు; వా. వి.  
4. జేగడము; “కొంపలోకుమ్మిపెట్టినాడు”  
కుమ్మిదిగఁడుచు. వా. స. క్రి. మండినకుమ్మి  
దిమ్మిసతో అణగఁగొట్టు.  
కుమ్మిసుద్ది. ద్వ. వి. సంకేత వృత్తాంతము: చూ,  
సమాచారము. 2.  
కుమ్మి. దే. వి. కుమ్మిడు; సా. 2, ఆ. 280:  
చూ, పోటు. 4.  
కుమ్మిబాహ్మణులు. పా. శైవబాహ్మణుల  
లోని కర్ణాటకులలో నొకతెగవారు: చూ,  
బాహ్మణులు.  
కుమ్మిలువోపు దే. అ. క్రి గాయపగు;  
శకం. 4, ఆ. 169.  
కుయ్య. దే. వి. (రూ-కుయ్యి- కూక- కూత-  
కూయి.) 1. మొలు; ఆము. 2, ఆ. 48: చూ,  
స్వరము. 2; 2. కావలి; దుక్కం. 2, ఆ. 101:  
చూ, రక్షణము.  
కుయ్య. దే. వి. —వై.— (మొలు — భాగ. 1,  
ఆ. 280.) (కుయ్య అని ఉచ్చారణ)

కురంకరము. సం. వి. ఆ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.  
కురంకురము. సం. వి. ఆ. పుం. మగబెగ్గురు, పుష్కరము; (హారావళి): చూ, సారసము.  
కురంగనయన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లేడికన్నుల వంటి కన్నులుగల యాడుది: చూ, స్త్రీ;  
2. అతివ: చూ, స్త్రీ.  
కురంగనాళి. సం. వి. ఇ. పుం. కిన్నారి: చూ, వ్యూమదము.  
కురంగపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.  
కురంగమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జింక: చూ, హరిణము. 1; 2. హరిణభేదము: చూ, హరిణము. 1.  
కురంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1-2 —వై.—;  
3. కోతి: చూ, వానరము.  
కురంగిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్దపర్ణి \*: చూ, పెసర.  
కురంజి. అం. స్త్రీ. రాగములు ఇరువది నాలుగింటి లో నొకటి: చూ, స్త్రీ. రాగములు.  
కురంజీయోమము. వా. వి. ఓమము \*: చూ, కురాసానియోమము.  
కురంట. దే. వి. దగ్గత: చూ, సమాపము. 1.  
కురంటక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తుమ్మి \*: చూ, తుమ్మి.  
కురంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గోగంట. పచ్చిగోగంట \*: చూ, మహాసహ; (పచ్చి పువ్వుల ములుగోరంట, పచ్చిపువ్వుల పెద్దగోరంట అని కొందఱు) 2. పచ్చిచేమంతి \*: చూ, సేమంతి.  
కురంటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొయ్యబొమ్మ: చూ, సాలభంజిక; ఇ. పుం. 2. పచ్చిపూవుల ములుగోరంట \*: చూ, మహాసహ.  
కురండకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కురంటక\*.

కురండనాళి. సం. వి. న్. పుం. కార్పాసము\*: చూ, పృత్తి.  
కురండనాళిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ—వై.—  
కురండము. సం. వి. ఆ. పుం. బుడ్డ: చూ, వట్ట వాపు.  
కురక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంగుగు \*: చూ, సల్లకి.  
కురకటుము. సం. వి. ఆ. న్. = గురుగుకూర \*: చూ, చాపిని.  
కుగకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎఱ్ఱనిముక్కును కార్కుమల పెన్నడపులుగు: చూ, పెన్నడ పులుగు.  
కురచిల్లము. సం. వి. ఇ. పుం. ఎండ్రకాయ: చూ, శీత.  
కురటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నర్మకాగుడు: చూ, మాదిగ.  
కురపము. సం. వి. ఆ. పుం. = కొడపము. గుట్టము దోమెడగ గొలుపము: చూ, గొలుపము.  
కుగము. దే. వి. పశువులకుఁగలిగిండు శీతరోగము, మనుష్యులకుఁ గలిగెడు శీతరోగము (అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1. (చూ, గొంప)  
కురరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉక్రోశము: చూ, పెన్నడపులుగు; 2. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి; 3. గోరువంక: చూ, కారిక. 1.  
కురరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కురుమ, అడు గొట్టె: చూ, మేవము. 1; 2. అడులకుముకి: చూ, లకుముకి.  
కురలబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలోని సరస్వతులలో మొదటి తెగవారు: చూ, కపూరియే బ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు)  
కురలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నుదుట చలింపే ముంగురులు: చూ, వెండుక. 1; 2. కురరము: చూ, లకుముకి.  
కురవ. దే. వి. కొండదారి. రూ. కురువ: చూ, మార్గము. 1.

కురవక పులుగు. దే. వి. ఖంజనము, మంద  
పిచ్చిక: చూ, పిచ్చిక.

కురవకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగోరంటు\*;  
(దీనికి దోహదక్రియ అలింగనము): చూ,  
మహాసనా; 2. ఎఱ్ఱచేమంతి\*: చూ, నేమంతి  
(ఎఱ్ఱపువ్వుల పెద్దగోగంటు, ఎఱ్ఱపువ్వులములు  
గోరంటుఅని కొందఱు); 3. అహిచ్చితము\*:  
చూ, పుట్టగొడుగు: 2 వసంతకడిమి \*: చూ,  
నీపము.

కురవము. సం. వి. అ. పుం. 1. తిలకము\*: చూ,  
నవ్వులు; 2. కుత్తితపువ్వుని: చూ, స్వరము. 2.

కురస. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎద్దునారిక \*: చూ,  
గోజిహ్వ.

కురసము. సం. వి. అ. పుం. మద్యభేదము: చూ,  
సుర. 1.

కురళము. అం. గమకములు పదునైదింటిలో  
నొకటి: చూ, గమకములు.

కురళము. దే. వి. 1. అశ్వాద్యాచ్చాదనవస్త్రము:  
చూ, వస్త్రము; 2. కాయమాన విశేషము:  
చేపారము- రూ- చేప్పరము- చీప్రము.

కురాసాని. దే. వి. కురస్సాదేశము: చూ, దేశము.

కురాసానియోమము. దే. వి. ఓమము \*: చూ,  
యవాని. (నరముల బలహీనతను పోగొట్టును)

కురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తృణధాన్యము : చూ,  
ధాన్యము

కురిచీ. దే. వి. రూ- కుర్చీ; రసి. 1, చూ. అ. 81,  
పీట.

కురిడి. దే. వి. లోపలనీరింకినకొబ్బెర: చూ, కొబ్బెర.  
(రూ- కురిడి- కుర్ది)

కురిడి. దే. వి. — పై. —

కురిమిడి. దే. వి. మడిచుట్టువేసిన కట్ట, గనిమ:  
చూ, నేకుపు. 1.

కురిమిడిగట్టు. దే. వి. — పై. —

కురియు. దే. స. క్రి. 1. గుప్పించు. తొలుకు,  
వాఙ్మయము: చూ, వర్షించు; అం. పేర్.

2. కురియించు; వారి. పూ. 4, అ. 161.

కుర్కము. సం. వి. అ. న. మైదునము: చూ,  
సంయోగము.

కురు. దే. వి. తొడ: చూ, సక్కి.

కురుంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుగు తుమ్మి \*:  
చూ, తుమ్మికి.

కురుంబము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ,  
సమూహము; 2. చేపలవల: చూ, వల. 1.

కురుంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సింహపిప్పలి \*:  
చూ, సైంహలి.

కురుంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కురుంబ.

కురుజు. దే. వి. 1. దూలముమీది గుజ్జి: చూ,  
గుజ్జి. 5; 2. మంచయ; విజ 2 అ. 89: చూ,  
మంచె. 3. పొట్టివాడు: చూ, వామనుడు.

కురుక. దే. వి. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2. (రూ-  
కురుకు- కూరుకు- కూరుకుపాటు- కూర్కు-  
కూర్కుపాటు- గురుక- గుఱక)

కురుకందకము. సం. వి. అ. న. మూలకిము \*:  
చూ, ముల్లంగి.

కురుకము. సం. వి. అ. పుం. చెముడుకాకి: చూ,  
వాయనము. 1.

కురుకుంచిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుమిత్ర)  
సంభాషణము: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కురుక్షేత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏబదియాలు  
దేశములలో నొకటి, వివశనము: చూ, దేశము.  
(చూ, కురుపు. 3.); 2 కారవులదేశము: చూ,  
దేశము.

కురుజి. దే. వి. చిన్నకంట్లము.

కురుజు. దే. వి. 1. ఒకానొక దేశ: చూ,  
శ్రేయము; 2 ఈశులురార్చినపక్కి, అణుజు:  
చూ గూటిగువ్వ; (చూ, పక్షి); 3. గోనెతెచ్చె:

మధువు. 5; 4. బాణపుండునగ; హంస 3.  
 ఆ. 29: చూ, బాణసంచు.  
 కురుజితేనె. 5. వి ఒకరకముతేనె : చూ.  
 మధువు. 5.  
 కురుటకము. సం. వి. ఆ. పుం. గురుగు #: చూ,  
 చాపిని.  
 కురుకుబాహిష్కాణులు. పా. పంచగౌడులలోని  
 సారస్వతులూ రెండవ తే. వారు: చూ,  
 ఆచార్యే అను బాహిష్కాణులు. (అద్విలు అను  
 బంధములూ చూడుము)  
 కురుప. దే. వి. గొట్టెత్తిపుట్ట కంబలి నేయు  
 గొల్ల: చూ. మేకలగావరి.  
 కురుపగొట్టె. ద్వ. వి. దేహమునందు నిడుపు  
 బొమ్మల గొట్టె: చూ, వే. 1.  
 కురుపిల్లము సం. వి. ఆ. పుం ఎండ్రోకా.  
 చూ, సీత.  
 కురుపు. దే. వి: చూ, రూ- కులుపు.  
 కురుబిల్వకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరకము  
 వడ్డు: చూ, ధాన్యము; 2. ఆదములవలు:  
 చూ, సగటి.  
 కురుబిల్వము. సం. వి. ఆ. పుం. పద్మరాగమణి:  
 చూ, రత్నము. 1.  
 కురువిస్తము సం. వి. ఆ. పుం. పలమోక్షబంగ  
 రము రూ-కురువిస్తము: చూ, బోహము 1.  
 కురుమ. దే. వి. గొట్టెత్తిపుట్ట, కంబలి నేయు  
 గొల్లకాతి.  
 కురుగొట్టె. దే. వి: చూ, కురుపగొట్టె.  
 కురుపవాడు. దే. వి: చూ, కురుప.  
 కురుమాడు. దే. వి. ఇంటిపూర్వభాగముల కప్పు:  
 రూ- కులుమాడు.  
 కురుమాపు. దే. వి. కొంచెపుమాపు.  
 కురుమింద. దే. వి. తుద్రోజలచరము : చూ,  
 మత్స్యము. 1.

కురురాజు. సం. వి. ఆ. జ్. పుం. దుర్యోధనుడు:  
 చూ, రాజు. 1.  
 కురు. వై. వి = కురళ-కురుళ. 1. ముంగు  
 దలు. భార. విరా. 2. ఆ. 158: కళా. 1.  
 ఆ. 26: చూ, వెండుక్రి: 1; 2. కేళము.  
 య. 4, 11. 89: చూ, వెండుక్రి. 1.  
 కురువ. దే. వి. కొండమీది కాలితోవ. రూ-  
 కురవ: చూ, మార్గము. 1.  
 కురువడాలు. దే. వి. ఒకరకమువడ్డు : చూ,  
 ధాన్యము.  
 కురువన్న. అం. వర్షములు తొమ్మిదింటిలో  
 నొకటి: చూ, వర్షములు.  
 కురువిందము. సం. వి. ఆ. పుం 1. మణించిన  
 కోయిల కండ్లవంటి యొట్టనికెంపు. (ఇదికాలపు  
 రమునందు పుట్టినది. పసుపుదాగు కలది.  
 మధ్యమకాలిరత్నము): చూ, రత్నము. 1.  
 (చూ, మాణిక్యము); 2. మాణిక్యము: చూ,  
 రత్నము. 1; 3. అద్దము: చూ, ముకురము;  
 4. ఇంగిలికము: చూ, హింగుళము; 5. నిడు  
 మునై #: చూ, తృణము. 1; 6. వీరీహివిశే  
 షము: చూ, ధాన్యము; 7. మాషము: చూ,  
 మినుము; 8. కాచలవణము: చూ, లవ  
 ణము. 1.  
 కురుకొల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. పద్మరాగమణి:  
 చూ, రత్నము. 1.  
 కురువిస్తము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-  
 కురువిస్తము.  
 కురుపు. అం. 1. భారతవర్షములు తొమ్మి  
 దింటిలో నొకటి: చూ, వర్షములు;  
 2. ఏబదిహాలు దేశములలో నొకటి,  
 కురుక్షేత్రము: చూ, దేశము; సం. వి. ఉ. న.  
 3. దుర్యోధనుడు: చూ, కురురాజు;  
 4. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 5. కరిట  
 కారిక #: చూ, వాడుడు.

కురువేరు. ద్వ. వి. (కురులు + వేరు) రూ-కుటు  
వేటు\*: చూ, హీర్చేరము. (చలువచేయును)

కురువేరుదంటసారి. ద్వ. వి. మన్మథుని నాలవ

వింటియొక్క నారి. వేంక. ఆం. 9: చూ  
హూర్వి. 1.

కురుళము. సం. వి. ఆ. పుం. ముంగురులు.

(వైజయంతి నిఘంటువు): చూ, వెండుక. 1.

కురూపి. సం. విణ. = కుడిపి. వికారస్వరూపము

గలది: అనాకారి, కుడిపి.

కురూప్యము. సం. వి. ఆ. న. రంగము: చూ,

లోహము. 1.

కుర్కరము. సం. వి. ఆ. న. 1. స్థానేయమను

గ్రంథము, గండివనము: చూ, రాజార్థము;

పుం. 2, కుక్క: చూ, శునకము.

కుర్చిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నూది: చూ, నూది.

కుర్చీ. దే. వి: చూ, రూ- కురిచీ.

కుర్లజము. సం. వి. ఆ. పుం. కులంజనము \*:

చూ, కులంజము.

కుర్దనము. సం. వి. ఆ. న. కందుకాదికీడ: చూ

పరిహాసము. (రూ- కూర్దనము - కర్దనము -

ఖుర్దనము)

కుర్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కూర్వరము:

చూ, మోచెయి.

కుర్వాసకము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. అరచట్ట.

రూ- కుర్వాసము: చూ, వస్త్రము; 2. అవిక:

చూ, వస్త్రము.

కుర్వాసము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కుర్వంతుడు. సం. విణ. భృత్యుడు: చూ,

సేవకుడు.

కుర్వాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—;

2. పనివాడు: చూ, సమర్థుడు; విణ.

3. చేయువాడు, చేయుచువాడు. (అని

విశ్వకోశము)

కుఱుగట. దే. వి. దగ్గట: చూ, సమీపము(రూ-

కుఱుగలి-కురంటు)

కుఱుగలి. దే. వి. —వై.—; జై. 1, ఆ. 57.

కుఱుకుఱ. దే. విణ. అల్పము. రామా. 7, ఆ. 42:

చూ, స్వల్పము.

కుఱిసువ్వులు. దే. వి. బ. ఒకరకముతలలు. రూ-

కుఱునువ్వులు: చూ, నువ్వులు.

కుఱు దే. విణ. వృత్తియందుఁ గుఱుచేకబ్బము

నకు మీఁదివగములోపింపఁ గామిగిలినరూపము.

(ఉదా.— కుఱుగడ్డియ, కుఱుగనుపు, కుఱు

గఱి, కుఱుగేలు, కుఱుమాపు మొ. అచ్చే

పగమగుచోఁ జకారమునకు టకారద్వయమా

దేశంబగు. కుట్టూగుగ, కుట్టుముక్క, కుట్టుకుఱు,

కుట్టూపిరి, కుట్టూరుపు మొ.)

కుఱుకు. దే. వి. ప్రాపు. భార. ద్రో. 4, ఆ. 88:

చూ, రాకి. 1.

కుఱుగడ. ద్వ. వి. (కుఱుచే + గడ) దండము;

జై. 5, ఆ. 20: చూ, వేత్రము. 1.

కుఱుచే. దే. వి. హృస్వస్వరము: చూ, స్వర

ము. 2; 2.=కూర్వాస. పొట్టిచొక్కాయ:

చూ వస్త్రము; 3. పొట్టివాడు: చూ, వామ

నుడు; విణ. 4. పొట్టి: చూ, ప్రాస్వము.

(కొన్నియెడల వృత్తియందంత్యవర్ణలోపము:

చూ, కుఱు.)

కుఱుచేదనము. దే. వి. 1. కుబ్జత్వము: చూ,

పొటడు; 2. వామనత్వము.

కుఱుచేపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. తగ్గు: చూ, స్రుక్తు. 9.

కుఱుచేలు. దే. వి. బ. నాట్యవిశేషము. వసు. 5,

ఆ. 75: చూ, నృత్యము.

కుఱునువ్వులు. దే. వి. బ: చూ, రూ- కుఱి

నువ్వులు.

కుఱుపు. దే. వి. రూ-కురుపు: చూ, వర్ణము.

కుఱుమట్టము. దే. విణ. మిక్కిలి పంగినది, విన

తము, వినమ్రము. భాగ. 8, స్కం. 588:

చూ, వేల్లితము. 2.

కుఱుమాడు. దే. వి: చూ, రూ-కురుమాడు.

కుటువు. దే. వి. తొడ; పాండు. 5 అ. 186:

చూ, సక్తి.

కుటువేరు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కుసువేరు\*.

కుట్ట. దే. వి.1. కొడుకు. అచ్చ. బాల, కాం. 25:

చూ, పుక్కుడు. 1; 2. బిడ్డడు: చూ.

శిశువు; 3. బాలుడు, భాగ. 7, ప్కం. 370:

చూ, శిశువు; 4. కొడె, ఎనుపోతు: చూ,

మహిమము.

కుట్టడు. దే. వి: చూ. రూ-కుట్ట. 1-2-3 (బిడ్డడు.-

పర. 1, అ. 189.)

కుట్టి. దే. వి. పాడియావు. భార. 7, అ. 102:

చూ, ధేనువు.

కుట్టు. దే. అ. క్రి. కూయు: చూ, కట్టించు.

కులంజనము. సం. వి. అ. పుం: చూ కులంజము\*.

కులంజము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కులంభరుడు. సం. వి. అ. పుం. చోరుడు:

చూ, ముచ్చిచ్చు. 1.

కులకము. సం. వి. అ. న. 1. ఒక క్రియతో

ముగించుపద్యములసమూహము. రూ-కులకము

2. చెతిపొట్ట\*: చూ, పొట్ట; పుం. 3. పుట్ట

చూ, వల్మీకము; 4. కాకికుమ్మిక\*: చూ,

కుమికి; 5. నాకము: చూ, స్వర్ణము; 6. పొత్త

సర్పము: చూ, సర్పము; 7. రూ-కులుకము.

నాలుక వై పాచి: చూ, రసనామలము.

కులకర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చీనాకర్కటి\*:

చూ, దోస.

కులకుడు. సం. విజా. 1. మేదరవాడు: చూ.

మేదరి; 2. శిల్పికులప్రధానుడు: చూ, స్వర్ణ

కారుడు; 3. కులమునకు పెద్దవాడు: రూ-

కులికొడు.

కులకుల. దే. వి. ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము:

చూ, చూచూ.

కులక్రము. సం. వి. అ. పుం. కరతాళి: చూ,

స్వరము. 2.

కులక్షయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూలగొండి\*:

చూ, కూకళింబి.

కులస్థూంశము. అం. వన్యస్థంశములలోనొకటి:

చూ, వన్యస్థంశములు.

కులమాదామణి. అం. శివప్రాకృములగు చతు

ష్టత్వంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్ర

ములు.

కులజుడు. సం. వి. అ. పుం. కులీనుడు: చూ,

శజ్జనుడు.

కులకు. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అంకుటాలు: చూ,

అంకులాడి; 2. భిక్షుమెత్తుకొనెడి పతివ్రత:

చూ, స్త్రీ; 3. నేలయునిరిక\*: చూ,

భూమ్యులకి.

కులటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మణిసిల: చూ, రాయి.

కులత్థ. సం. వి. అ. స్త్రీ. అడవి యలవలు:

చూ, సరటి.

కులశము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కులుశము.

ఉలవలు: చూ, సరటి.

కులత్తిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ. కులత్థ;

2 కుశుత్థాంజము: చూ, రసాంజనము.

కులదేవత. సం. వి. అ. పుం. ఇలువేలుపు: చూ,

గృహదేవత.

కులధర్మములు. అం. ధర్మశాస్త్రములోని ధర్మ

ములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ. ధర్మ

ములు.

కులధారకుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ- కులా

ధారకుడు. కొడుకు: చూ, పుక్కుడు. 1.

కులనాశము. సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ,

లాట్టిపిట్ట.

కులపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కులస్వామి;

2. గోత్రప్రధానుడు; 3. కులనాథుడు.

(ఇట్లు కులేశ్వరుడు)

కులపర్ణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాకనాసిక\*: చూ,

దొంథ.



కులపర్వతము. సం. వి. అ. పుం. ప్రధానపర్వ  
తము: చూ, పర్వతము.

కులపర్వతములు అం. హిమవంతము, వింధ్యము,  
నిషధము, మాల్యవంతము. పారియాత్రము,  
గంధమాదనము, హేమకూటము. (7) (చూ,  
పర్వతము)

కులపాలకము. సం. వి. అ. స. చేపలవల: చూ.  
కల. 1.

కులపాలిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. తిల్లివంశు  
లచే నిచ్చి వెండ్డిచేయబడిన శ్రీ: చూ, శ్రీ;

2. వ్యభిచారముచేయక తనకులమును మాన  
మును కాపాడుకొను శ్రీ: చూ, శ్రీ;

3. బిడ్డలుగల స్వజాతివెండ్లాము: చూ, భార్య.

కులమదము అం. 1. మదములు ఎనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, మదములు; 2. మదములు  
మూడింటిలో నొకటి: చూ, మదములు.

కులమిక్కిడు. పా. వైశ్యుడు కూడ్రీశ్రీని  
వివాహము చేసికొనినయెడల ఆ శ్రీయంగు  
పుట్టినవాడు కులమిక్కిడనంబడును.

కులము. సం. వి. అ. స. 1. = కొలము. వంశము:  
చూ, వంశము. “బ్రాహ్మణకులము.”;

2. (సంతతియొక్క మూలమునని తెలుపునది:

గోత్రము: చూ, వంశము, 3; 3 కొలము:

చూ, సరస్సు. 1; 4. ఇల్లు: చూ, సదనము 1;

5. శేగుపండు: చూ, శేగు; 6. తెగ: చూ,

సమానము; 7. ఒడలు: చూ, శరీరము.

(సామాన్యదేహములలో నొకటిఅని త్రి) కాండ

శేషము; 8. డోరు: చూ, దేశము; 9. తక్కి

లపుట్టు \*: చూ, వైజయంతి; 10. చేతిపాట్లు:

చూ, పాట్లు; అం. 11. పాశములు తొమ్మి

దింటిలో నొకటి: చూ, పాశములు.

కులమవారు. అం. 1. అకృతసాక్షులు అణుగురి  
లోనొకరు: చూ, అకృతసాక్షులు; 2. సాక్షు  
లు పదునొకండుగురిలో నొకరు: చూ,  
సాక్షులు.

కులవలము. సం. వి. అ. స. కలిలము: చూ,  
రేతస్సు. 1.

కులశేఖరాశ్వాదు. అం. ఆశ్వాదులు పండ్రే: డు  
గురిలో నొకరు: చూ, ఆశ్వాదులు.

కులశ్రేష్ఠి. సం. వి. శ్రీ. పుం. 1. మేదరివాడు:  
చూ, మేదరి; 2. శిల్పికులప్రధానుడు: చూ,  
స్వర్ణకారుడు.

కులశ్రేష్ఠుడు. సం. వి. అ. పుం — వై. —

కలసంభవుడు. సం. విణ. బీజ్యుడు. మంచి  
వంశమునందు బుట్టినవాడు: చూ, సజ్జనుడు.

కులసము. సం. వి. అ. పుం. గొప్పబట్ట: చూ,  
వస్త్రము

కులసారము. అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్పతి  
తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కులపారిధము. సం. వి. అ. స. ఇంద్రీ \*: చూ,  
మనువము.

కుల శ్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కులపాలిక.

కులవాండకము. సం. వి. అ. పుం 1. నీళ్ళగుడి:  
చూ, గుడి 1; 2. ఆరణి: చూ, గుడి. 1.

కులాంకురుడు. సం. వి. అ. పుం. గ్రామకేవత:  
చూ. మూలదేవుడు.

కులాచలము. సం. వి. అ. పుం. కులాది: చూ,  
సర్వతము.

కులాటము. సం. వి. అ. పుం. త్కుద్రమత్స్యభేదము:  
చూ, మత్స్యము. 1.

కులాధారకుడు. సం. వి. అ. పుం. కొడుకు:  
చూ, పుత్రుడు 1.

కులాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గూడు.  
నీడము, పిట్టగూడు: చూ, సదనము. 1;

2. చోటు: చూ. స్థానము. 1; 3. ఒడలు:  
చూ, శరీరము.

కులాయస్థము. సం. వి. అ. పుం. పిట్ట: చూ,  
పక్షి.

కులాయిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పిట్టగూడు: చూ, సదనము. 1.

కులాలకీటన్యాయము. పా. కుమ్మరపురుగు మం టిలోదూరుదుండినను మట్టి యంటుకొననిరీతి.

కులాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంపపులుగు:

చూ, బెళగువ్వ; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు;

స. 3. చెట్టుతొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; పుం.

4. ఉముకనిప్పు: చూ, నిప్పు; 5. ఏటుమద్ది\*:

చూ, మద్ది; 6. గుడ్డులుపు \*: చూ, మహి

సాక్షి.

కులాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అడవియులము:

చూ, సరటి; 2. కనుపాలవిత్తులు, కుమ్మరతాంజ

నము: చూ, గసాంజనము; 3. కుమ్మరది: చూ,

కుమ్మరత.

కులాయిడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమ్మరవాడు:

చూ, మృత్కుడు.

కులాచాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తొండ: చూ,

సగటుము; 2. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కులాచాము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంచుక పసుపు

గంగు: చూ, వర్ణము. 6.

కులాచాలము. సం. వి. ఆ. పుం. తూద్రవృక్షవిశే

షము: చూ, వృక్షము.

కులి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. = కేలు. చేయి: చూ

హస్తము; ఈ. శ్రీ. 2. ఆస్పృశి \*: చూ,

వాకుడు\*; 3. పత్తి: చూ, భార్య; 4. క్షేప

భగిని: చూ, క్షేప 4; 5. పుం. 6. కొవి

దారము\*: చూ యోపత్రకము; 6. తమ్ముడు

పెండ్లిచూడినవాడైయుండగా పెండ్లిలేని

వెద్దవాడు.

కులింగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉజ్జిపిచ్చిక: చూ,

పిచ్చిక.

కులింగదృక్. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గచ్చిక: చూ,

సోమరాజి.

కులింగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చటకము: చూ,

నీచ్చిక; 2. కాకి: చూ, వాయుము.

కులింగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్కాటక పుష్కరి\*:

చూ, శృంగి.

కులికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కులికమనుపాము:

చూ, సర్పము; 2. ఒకానొక చెట్టు: చూ,

వృక్షము.

కులికుడు. సం. వి. ఇ. 1. మేదరివాడు: చూ,

మేదరి; 2. కులసత్తముడు: చూ, సజ్జనుడు;

3. శిల్పికులప్రధానాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు;

4: చూ, కులకుడు. 6.

కులిపి. జే. వి. మేకలుకాచు వాడు: చూ,

మేకలంగాపరి.

కులిగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎండ్రకాయ: చూ,

పీత.

కులికనాయకము. సం. వి. ఆ. పుం. శృంగార

బంధవిశేషము: చూ, రతిబంధము.

కులికము. సం. వి. ఆ. పుం, స. 1. వజ్రము

ధము: చూ, బాణము. 1; పుం. 2. కులికమను

చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 3. వజ్రము:

చూ, రత్నము. 1.

కులికాంతుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. శార్దూపిద్యుడనీ

విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1

కులికానుడు. సం. వి. ఆ. పుం కాక్యముని:

చూ, ముని. 1.

కులీనము. సం. వి. ఆ. పుం. వసుద్ధము\*: చూ,

వెసర.

కులీనత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంచికలమున

బుట్టుట. (తె. ప.):— ఇలువడి-రూ-ఇల్లడి.

కులీనము. సం. వి. ఆ. స. జలము: చూ, నీరు 1.

కులీనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మంచికలమున

బుట్టినవాడు: చూ, సజ్జనుడు.

కులీరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొకచేప:

చూ, మత్స్యము. 1; 2. ఎండ్రకాయ: చూ,

పీత; 3. ఆలము: చూ, శిలపుటెంకి.

కులీరకృంగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కులుంగిఃచూ, కృంగి.

కులికము. సం. వి. ఆ. పుం. కులికమును చేప: చూ, మత్స్యము. 1

కులుంగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్కాటుకకృంగిః: చూ, కృంగి.

కులుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కులికుండు.

కులుకము. సం. వి. ఆ. న. రూ- కులకము, నాలు కముటికి: చూ, రసనామలము.

కులుకు. దే. వి. 1. శృంగారపుకుదిలిక. ఆం, భా. పృ. 180; "కులుకులాడి." యు:చూ, వివాసము; 2. వణికుట; పర. 4. ఆ. 101: చూ, లాలము; ఆం. పృ. 8. కుదిలిండు. య. 4. ఆ. 25; ఆ. కృ. 4. శృంగారముగ కుదులు:చూ, సలిండు; స కృ. 5. ఆలం. నాన. 1, ఆ. 10: చూ, పూయు; 6. కులుకు. కాశీ. 3, ఆ. 118: చూ, పోయు; 7. చేల్లు. పర. 4. ఆ. 227: చూ, వెదచేల్లు; 8. చేయు. సా. 2, ఆ. 54: చూ, విసరు. 8.

కులుకులాడి. దే. వి. (కులుకులు + ఆడి) కులు కుగల శ్రీ: చూ, శ్రీ.

కులుక్కగుంజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఉల్కాగ్ని: చూ, తోకచుక్క.

కులుత్థము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కుళుత్థము: చూ, సరటి.

కులుత్తిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉలవః: చూ, సరటి; 2. కులుత్థాంజనము: చూ, రసాంజ నము. (రూ-కుళుత్తిక.)

కులుప. దే. వి. ఉలుపడ: చూ, తోప.

కులుపుటాయి. దే. వి. రాజానర్తపుటాయి:చూ, రత్నము. 1.

కులూడ్డికము. ఆం. శివప్రోక్తములగు చతుష్పత్తి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

కుల్మలము. సం. వి. ఆ. న. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కుల్మాభిషతము. సం. వి. ఆ. పుం. పులియ: బెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1. (కుల్మా మము-ఆభిషతము అని చెందు శేర్లుగా కొం దలు)

కుల్మావము. సం. వి. ఆ. న. రూ-కుల్మావము.

1. —వై.—; పుం. 2. కాటుమిసుములు: చూ, మిసుము; (గోధూమవిశేషమని శబ్ద రత్నాకరము.); 3. అలచేందలు: చూ, రాజ మావము; 4. కురువిందము, మదించిన కోయిల కండ్లవంటి యెఱ్ఱనికంపు: చూ, రత్నము 1; 5. కుమరధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 6. తెల్ల ముది మేకపోతు: చూ, మేషము. 1; 7. గుగ్గిళ్లు: చూ, పాలి.

కుల్మావము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

కుల్మ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కయ్య. నదినుండి త్రవ్వినకాలువ: చూ, నది; 2. తూముకాలువ: చూ, నది; 3. కులశ్రీ: చూ, శ్రీ; 4. లిప్ప తీరః: చూ, సోపవల్లి.

కుల్మము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎముక: చూ, కల్మము. 1; 2. పృష్ఠము: చూ, వెనుక. 1; 3. ఎనిమిది ద్రోణముల పరిమితి; నాలుగు కుంచములకొలది(అనికొందలు):చూ,తూము. 3; 4. అమిషము:చూ. మాంసము. 1; 5. చేట: చూ, శూర్పము. 1; విణ. 6. మంచినీలమున బుట్టినది; 7. కులమునకు హితవై నది.

కుల్మండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దడ: చూ, మంతి; 2. గౌరవింపదగిన మనుష్యుడు; 3. సత్కులసంభవుడు: చూ, సజ్జనుడు; 4. కులమునకు యిష్టండు.

కుల్లస్సు. వా. వి. 1. దోషము; "దానియందలి కుల్లస్సు బయలుపడినది."; 2. రహస్యము. "వాని వ్యవహారమందలికుల్లస్సు తెలిసినది." (రూ- కుల్లస్సు.)

కువ. దే.వి.రూ-కువ-కుప్ప- కూటువ-కూటువు;  
భార. ఆది. 6, ఆ. 88: చూ, రాశి. 1.

కువంగము. సం. వి. ఆ. న. సీసకము: చూ  
లోనము. 1.

కువకాలుక. సం. వి. ఆ. న. ఘోరీశాకము \*:  
చూ, చేతరాసి.

కువజ్జికము. సం. వి. ఆ. న. వైకాంతమణి;  
చూ, రత్నము. 1.

కువము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కలువపువ్వు: చూ,  
పద్మము. 1; 2. నల్లంగలువ\*: చూ, పద్మము. 1;  
కువరము. సం. వి. ఆ. పుం. తువరము, ఒగరు:  
చూ, రసము. 5.

కువలము. సం. వి. ఆ. న. కలువపువ్వు: చూ,  
పద్మము. 1; 2. కలువ\*: చూ, పద్మము. 1;  
3. నల్లంగలువ\*: చూ, పద్మము. 1; 4. రేగు  
పండు: చూ, రేగు; 5. ముత్యము: చూ,  
రత్నము. 1. (చూ, ముత్యము); పుం. 6. రూ-  
కువలి. గొల్లె: \*; చూ, రేగు. (తి). అని శబ్ద  
రత్నాక్షరము.)

కువలయప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేందు  
రుడు: చూ, చందురుడు.

కువలయము. సం. వి. ఆ. న. 1. కలువ\*: చూ,  
పద్మము. 1; 2. నల్లంగలువ\*: చూ, పద్మము. 1;  
(రూ- కువలము-కువము- కువలయము-కువా  
లము-కువేలము-కువలము); 3. చూ, భూవల  
యము; 4. మోసపుకడియము: చూ, భూవ  
ణము. 2.

కువలయానందము. అం. ఈగ్రంథమునకు కర్త  
అప్పయ్యదీక్షితులు: చూ, కౌవ్యనాటకములు.  
కువలాయికము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకము  
హంస: చూ, హంస.

కువలాయికము. సం. వి. ఆ. పుం. చిందపిట్ట:  
చూ, పిన్నగద్ద.

కువలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బదరి\*: చూ, రేగు.

కువాడము. వై. వి. = కపట. కువాట. రూ-  
కువ్యాడము- కువాళము, కపటము: చూ,  
వ్యాజము. 1.

కువాడుడు. సం. విణ. రూ-కువాడుడు పరుల  
దోషమును పలుకువాడు, నికృష్టపు మాట  
లాడువాడు (అని కొందఱు): చూ, కుచే  
రుడు. 2.

కువాహలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒంటె: చూ,  
లాట్టిపిట్ట.

కువాళము. వై. వి. 1. = కపట: చూ, రూ-  
కువాడము. దే. వి. 2. వాహనము లోనగు  
వాని గుత్తసేన: అం. భా. ద్వి. మ. 159:  
చూ, వస్త్రము.

కువిందుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తంతువాయుడు:  
చూ, సారెవాడు.

కువేణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మత్స్యధాని, చేపల  
బుట్ట: చూ, వల. 1.

కువేరకము. సం. వి. ఆ. పుం. నంది\*: చూ,  
నందివరనము.

కువేరాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాటలి\*: చూ,  
సాలి. 2.

కువేరాచలము. సం. వి. ఆ. పుం. కైలాసపర్వ  
తము. (ఇట్లు కువేరాద్రి.)

కువేరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దేవతా  
విశేషము.

కువేలము. సం. వి. ఆ. న. 1. కలువ\*: చూ,  
పద్మము. 1; 2. కలువపువ్వు: చూ, పద్మము. 1.

కువ్య. దే. వి: చూ, రూ-కువ.

కువ్యాడము. వై. వి: చూ, రూ-కువాడము.

కువ్యాళము. వై. వి. —వై.—

కుశ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తాగిడు: చూ,  
పాశము. 1; 2. గుట్టపుకల్లెము: చూ, వాగ;

3. తియ్యదోస\*: చూ, దోస; 4. కొండ  
మామిడి\*: చూ, మామిడి.

కుశపము. సం. వి. ఆ. పుం. పానపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

కుశపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. స్థానేయమను గ్రంథము : చూ, రాశార్హము.

కుశము. సం. వి. ఆ. న. 1. నీర్లు: చూ, నీరు. 1; పుం. న. 2. = కొన్నె, పవిత్రము, దర్భ \*:

చూ, తృణము. 1; పుం. 3. కుశద్వీపము: చూ, లంక. 1; 4. ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, ద్వీపములు; 5. పలుపు: చూ, వల్లె. 2; న. 6. పొగడుట: చూ, స్తోత్రము; 7. గణనము: చూ, సంకల్పము; 8. ఉదంబరము: చూ, మేడి; అం. 9. దర్భలు పడింటిలో నొకటి: చూ, దర్భలు.

కుశలప్రశ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. క్షేమమును అడుగుట: చూ, స్వాగతము.

కుశలము. సం. వి. ఆ. న. 1. = కుసులు. క్షేమము: చూ, కుభము. 1; 2. తనివి: చూ, సాహిత్యము; 3. పున్నెము: చూ, పుణ్యము; ఇణ. 4. నేర్పరి: (కబ్బరత్నాకరము): చూ, సమర్థుడు; 5. నేర్పు (అమరము): చూ, సామర్థ్యము; వా. విణ. 6. చిన్నది. "మాయిల్లు కుశలము"; 7. ఇణుకైనది. "మాయిల్లు కుశలమగుటచే గూర్చుండుట" నను సలము చాల నిదయ్యె."

కుశలవులు. సం. వి. ఆ. పుం. బ. శ్రీమతిని పుత్రులు, కవచిడ్డలు (విశ్రాంతిచే కుశలవులు): చూ, యమశశకువులు.

కుశలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అశ్మంతకము: చూ, పాలిందిరము.

కుశలుడు. సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు (రూ- కుశలవంతుడు.)

కుశస్థలము. సం. వి. ఆ. న. కాన్యవృద్ధిజేయు: చూ, జేయు.

కుశస్థలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఎద్దునాలిక \*: చూ, దార్విక; 2 అంత ర్వదియను పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1.

కుశాకరము. సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని: చూ, నిష్ప.

కుశాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కోతి: చూ, వానరము (కుశాక్షుండు.)

కుశామిక. సం. వి. ఇ. శ్రీ. కొండమామిడి \*: చూ, మామిడి.

కుశారణి. సం. వి. ఇ. పుం. దుర్వానుడు: చూ, ముని. 1.

కుశాలి. సం. వి. న. పుం. 1. చెయ్యి చూ, హస్తము: విణ. 2. కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుశాల్యలి. సం. వి. ఇ. పుం. పన్నబూసగు \*: చూ, కాల్యలి.

కుశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కణ్ణు. (ఇనుముతోఁ జేసిన వస్తువు): చూ, కణుగోల. 2; న. పుం. 2. వాక్యీకముని: చూ, ముని. 1.

కుశింశప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పచ్చియిలుగుడు. కపిలశింశుప \*: చూ, శింశుప.

కుశింశుప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కంపిలుడు, భస్మగర్భ \*: చూ, శింశుప.

కుశిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. శత్రుకు, అడవిగోరువలు: చూ, ధాన్యము.

కుశికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అశావికారము;

2. కల్మము. నూనెవడ్డి: చూ, వడ్డి. 2;

3. మత్తిమము: చూ, మెదడు; 4. తాడి \*: చూ, శ్రీతాళము; 5. ఏవె \*: చూ, మద్ది

కుశికుడు. సం. వి. అం. పు. కుశికమహాముని: చూ, ముని. 1; 2. విశ్వామిత్రుని తండ్రి.

కుశిదము. సం. వి. ఆ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, సుగంధము; 2. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధి

జీవిక.

కుశీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాతుక వ్యాపారము; 2. కూరసర్పము: చూ, సర్పము; 3. తేలు: చూ, వృశ్చికము; 4. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుశీలపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చారణుడు, నానాదేశ సంచారకుడైన నట్టువుడు: చూ, నర్తకుడు; 2. చారణుడు, నానాదేశ సంచారకుడైన బట్టువాడు: చూ, వంది; 3. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1; 4. భిక్షువుడు: చూ, యాచకుడు; 5. పాటకాడు: చూ, సీకారి.

కుశీలపులు. సం. వి. అ. పుం. బ: చూ, కుశలపులు. (ఏకోక్తిచే కుశీలపులు.)

కుశీవకుడు. సం. వి. అ. పుం. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1.

కుశుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రీరాముని నెద్ద కొడుకు; 2. వేదము చదివినవాడు; 3. విశ్వామిత్రునితాత; విణ. 4. పాపిష్ఠుడు; చూ, పాపాత్ముడు; 5. మదించినవాడు: చూ, సోమరి; 6. జాత్యాచారాదులచే నిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుశాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుషారము: చూ, నిప్పు; 2. ధాన్యపుకొట్ట: చూ, పంటసాల.

కుశేళయము. సం. వి. అ. స. 1. తామరపువ్వు: చూ, పద్మము. 1; 2. లెగ్గురు: చూ, సారిసము; పుం. 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. కొండగోళు \*: చూ, పీతపుష్పము.

కుషకము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కుషికము. కృషకము: చూ, కఱుగోల. 2.

కుషలము. సం. విణ. కుశలము: చూ, శుభము. 1.

కుషాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2. రూ- కుషాకువు. ఇనుడు: చూ, నూర్బుడు; 3. అగ్ని: చూ, నిప్పు;

పుం, విణ. 4. అన్యని సంకటపెట్టువాడు: చూ, హింసకుడు.

కుషికము. సం. వి. అ. స. ఫాలము, నాగటికట్టు: చూ, కఱుగోల. 2.

కుషీదము. సం. వి. అ. స. వడ్డిబ్రిదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుష్మకము. సం. వి. అ. స. సత్తు, సీసము. చూ, లోహము. 1.

కుష్మకావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

కుష్మగంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. బల్బ \*: చూ, పెన్నేరు.

కుష్మగంధి. సం. వి. ఇ. స. ఏలనాలుకము \*: చూ, దోస.

కుష్మఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దటేకు\*: చూ, కాకోటము; 2. చీంద్రు: చూ, విట్టదిరము; 3. లఘుడు, సన్నపాకుల ఎట్టగన్నేరు \*: చూ, హయమారకము; 4. చేతిపాట్ల \*: చూ, పాట్లు; 5. హితవళి. కుష్మమంజుడు: చూ, మంజు. 1.

కుష్మఘ్ని. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. విడంగము \*: చూ, వాయువిశ్రంగము; 2. కాకోమంబరిక \*: చూ, బొమ్మమేడి.

కుష్మనాశినము. సం. వి. అ. పుం. 1. వారాహీకండ \*: చూ, నూగణము; 2. తెల్లవాలు \*: చూ, సర్పపము; 3. క్షీరీక \*: చూ, క్షీరకుంచకి.

కుష్మనాశిని. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. కారుగచ్చె \*: చూ, సోమరాజి.

కుష్మనుక్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. అడవిపిత్తి \*: చూ, పిత్తి.

కుష్మము. సం. వి. అ. స. 1. = కుష్టు. పులుము: చూ, మండలము. 3; 2. కాకోస్తు. చెంగల్వ కోట్టు \*: చూ, పారిభాష్యము; 3. మంచి

హాసన: చూ, వాసన; పుం. 4. విషభేదము: చూ, విసము. 1.

సృష్టనూదనము. సం. వి. అ. పుం. ఆరగ్యధము\*: చూ, శేల.

సృష్టహంత. సం. వి. బు. పుం. హస్తికంద\*: చూ, ముల్లంగి.

సృష్టహంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాకుచి\*: చూ, మందు. 1.

సృష్టహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాచి\*: చూ, శైవలము.

సృష్టహృత్తు. సం. వి. ద్. పుం. చేంద్ర\*: చూ, విటదిరము.

సృష్టారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. — మై. — 2. తుమ్మ\*: చూ, విటదిరము; 3. పటోలము\*: చూ, పొట్ట; 4. గంధకము\*: చూ, చందనము.

స్త్రీ. సం. విణ. న్. కుష్ఠరోగ.

కుష్ఠరోగముగలజాతకుడు. పా. 1. వస్త్రాధిపతి సప్తమమందుండి శేతుసంబంధము గలిగినపు డును(కుభగ్రహసంబంధము లేకుండవలెను); 2. చంద్రబుధలగ్నాధిపతులు రవి రాహువులతో గలిసినను, లేక వారి యంతలయందున్న ను నల్లకుష్ఠము; 3. చంద్రబుధలగ్నాధిపతులు కుజశేనులతోగలిసినను, వారి యంతలయందున్న ను; 4. వస్త్రాధిపతి బుధ, చంద్ర, కుక్రలతో గూడి లగ్నమందుండి, లగ్నాధిపతి వస్త్రమ మందున్నను శ్వేతకుష్ఠము; 5. వస్త్రాధిపతి రవి తోగూడి, లగ్నమందున్నరక్తకుష్ఠము; 6. వస్త్రాధిపతి శనితోగూడిలగ్నమందున్న నల్లకుష్ఠము; 7. కారకాంశరాశికి నాల్గవ స్థానమందు చంద్రుడుండి కుక్రనిచే జూడబడినయె డల తెల్లకుష్ఠము; 8. కారకాంశరాశికి నాల్గవ స్థానమందు చంద్రుడుండికుజుడు చూచిన యెడల పెద్దకుష్ఠము; 9. కారకాంశరాశికి నాల్గవస్థానమందున్న చంద్రునికేతువుచూచిన

నల్లకుష్ఠము; 10. లగ్నమున చంద్రుడును, శనికుజులు ద్విద్వాదశములలోనునుండి యా చంద్రుడు రవిచే జూడబడినపుడును;

11. చంద్రుడుగాని, బుధుడుగాని లగ్నాధిపతియై రాహుకేతువులతోగూడి శనిచే జూడబడినపుడును; 12. రవి, చంద్ర, బుధ, కుక్రలు కలిసియుండి లగ్నాధిపతికి బాప సంబంధమున్నపుడును కుష్ఠ గలిగియుండును.

కుష్ఠ్యలము. సం. వి. అ. న. కత్తిరించుట: చూ, చేదనము.

కుష్ఠ్యాండము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుమ్మడి\*: చూ, మహాఫలము; 2. భూజము: చూ, శిశువు.

కుష్ఠ్యాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. గుమ్మడు\*: చూ, మహాఫలము.

కుష్ఠ్యాండీకము సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడు\*: చూ, మహాఫలము.

కుష్ఠ్యాండుడు. సం. వి. అ. పుం. దేవతాగణ విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము.

కుసలము. సం. వి. అ. న. రూ- కుశలము: చూ, కుభము. 1.

కుసి. జే. వి. 1. గండియందు జొప్పించుటకు గాను సన్న గాఢజెక్కిన మంచేపుపట్టెలోనగు వాని చివర; (కబ్బరత్నాకరము); ఆం, భా. ద్వి. 164: కూచము, కొస; 2. వగ: చూ, దుఃఖము.

కుసింబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కందిపొట్టు: చూ, శింబి.

కుసిగుంపులు. జే. వి. బ. బాధ: చూ, శ్రమము. 1. కుసితము. సం. వి. అ. పుం. జనపదము: చూ, దేశము.

కుసిని. ఆన్య. జే. వి. వంటయిల్లు: చూ, సదానము. 1.

కుసినివాడు. అన్య. జే. వి. హీనజాతులకువంటచేయువాడు. (వాడుక): చూ, నూపకారుడు. కుసిలింఁచు. జే. అ. క్రి. అత్తప్పి చే దుఃఖించు: కుసులు.

కుసిలింత. జే. వి. అత్తప్పి చే దుఃఖించుట. కుసీదకుడు. సం. విణ. వడ్డికిచ్చి జీవనముచేయువాడు: చూ, వాధుషికుడు.

కుసీదము. సం. వి. అ. న. వడ్డికిచ్చి జీవనముచేయుట: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుసీదకుడు. సం. విణ: చూ, కుసీదకుడు.

కుసీదుడు. సం. విణ. —వై.—

కుసుంబపువ్వు. వై. వి. = కుసుంభ. కుసుంభాపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2. (కథము తగ్గించును.)

కుసుంబా. వై. వి. = —వై.—

కుసుంబాపిండి. వా. వి. దీనియందు 5 భా, సత్రీజని, 1½ స్ఫుగత్పంచాన్లు జనిదమునుకలవు.

కుసుంభకము. సం. వి. అ. పుం. పీతదారువు \*: చూ, మౌనిపసుపు.

కుసుంభము. సం. వి. అ. న. 1. = కుసుమ: చూ, కుసుంబపువ్వు; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; న. 3. లత్తుక: చూ, లక్క; 4. కుసుంబాపూవురంగు: చూ, వర్ణము. 6; పుం. 5. కమండలువు: చూ, పాత్రము. 6.

కుసుంభరాగము. సం. వి. అ. పుం. బయటికిమాత్రమువిశేషముగాఁగనలబడి లోపలబొత్తిగాలేని అనురాగము. (చూ, పూర్వరాగము): చూ, త్రయము.

కుసుమ. జే. వి. 1. రూ. కుసుము. అర్థము: చూ, ముట్టు. 1; 2 = కుసుంభము. కుసుంబపువ్వు; కాశీ. 7, అ. 5: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. కుసుంభవర్ణము; వై. 3, అ. 5: చూ, చెందిక; 4. ఒకానొక చెట్టు: చూ, సృక్షము; 5. సస్యకూసుమము: చూ, సస్యము. 1; 6. పుండు

నందలి మొలక: చూ, వ్రణము; బ. 7. వడ్లు; ఆము. 1, అ. 66: చూ, ధాన్యము.

కుసుమగర్భకము. సం. వి. అ. పుం. పూలునుడిచిన కొవ్వు: చూ, వేసలి.

కుసుమపురము. సం. వి. అ. న. ఒకానొకనగరము: చూ, నేళము.

కుసుమపూవు. వై. వి. = కుసుంభపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2.

కుసుమపూరాజువాలు. జే. వి. బ. కుసుమవడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కుసుమవిచిత్రము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న, య, న, య, గణములు గలిగి ఏడింటయతిల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. ఉదా. — “కుతలములోనం | గుసుమవి చిత్రం, బలిశుభదంబై | యగయతు లన్నందతనయ మొప్పున్, నయలినుమాతై, సతతము విద్యజనులునుతింపన్. ” చూ, వృత్తము. 1.

కుసుమాంజనము. సం. వి. అ. న. రీతిపువ్వు: చూ, రసాంజనము.

కుసుమాకరము. సం. వి. అ. పుం. మాఘమాసము: చూ, మాసము. 1.

కుసుమాత్మకము. సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కుసుమాధిపము. సం. వి. అ. పుం. చంపకము: చూ, సంపెంగ.

కుసుమాధిరాట్టు. సం. వి. జే. పుం. —వై.—

కుసుమాయుధుడు. సం. వి. అ. పుం. మదనుడు: చూ, మన్మథుడు.

కుసుమార్ద్రాది. పా. ఒకానొక లేహ్యము: చూ, లేహ్యములు.

కుసుమాలుడు. సం. వి. అ. పుం. పగటిదొంగ; (హారాకలి): చూ, ముచ్చిచ్చు. 1.

కుసుమాసవము. సం. వి. అ. పుం. లేసె: చూ, మధువు. 5.



కుసుమితలతావేల్లిత. సా. ఒకానొకవృత్తము.

ఈవృత్తమునందు మ, త, న, య, య, య, గణములు గలిగి పదురెండవయింటి యతిగల అష్టాదశచ్చందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— “వేమాతెన్నంగాగుసుమితల తా-వేల్లితనృత్నయాయర్, శ్రీమార్తాండ శ్రాంతియుఁగుదినిం - జెన్నుమిరుగరితిక్, గామేపల్లికుంగక కవసనుం - గంజనేతుక్ కుభాంగుక్, గోమద్బాలుంగాలయవనహరుం - గుంజరేంద్రార్తినాకుక్.” : చూ, వృత్తము. 1.

ససుమ. వై. వి. రూ-కుసుచ. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు. 1.

ససుమేషువు. సం. వి. ఆ. పుం. మదనుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

సెసులి. జే. వి. పొట్టివాఁడు: చూ, నామనుఁడు.

ససులు. జే. ఆ. క్రి: చూ, కుసిలించు. (శబ్ద రత్నాకరము); వై. వి.= కుశల, సుఖము అని పురుషోత్తమకవీయము)

ససువు. సం. వి. ఊ. పుం. కించులుకము: చూ, సర్పము.

సూలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ- కుశూలము. వీరహ్యోగము: చూ, పంటసాల; అం. 2. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలోనొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

సృతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నికృతి, కుత్సిత భావము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. శాంబడి, ఇంద్రజాలము మొదలైన మాయ: చూ, మాయము. 1.

స్థ. వై. వి.= కృష్ణము: చూ, మండలము. 3. (జేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

స్థరించు. జే. స. క్రి. 1. ఊరడించు; థి. 3, ఆ. 10: చూ, సమాశ్వాసించు; 2. సమాధానపఱచు; వికృ. 6, ఆ. 38; 3. దిద్దు; కాశి.

7, ఆ. 47: చూ, సవరించు; 4. చేఱుచు; య.

1. ఆ. 77: చూ, పటుతలించు.

వస్త్రీష్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆరటిచెట్టు యొక్క మూలము: చూ, రంభ. 2; 2. కస్తూరి పూత: చూ, పూత. 3; 3. ముట్టదాని కాగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

వస్త్రీష్కండు. సం. వి. ఆ. పుం. ప గ వా ని చారుఁడు.

వస్తుంబరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కొలిమిరి. ధాన్యాకము #: చూ, వితున్నకము. 1.

వస్తుంబురువు. సం. వి. ఊ. న. = కొలిమిరి.

—వై.—

వస్తుభుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

వహకజీవి. సం. విణ. న్. మాయాజీవి: చూ పాత్రిహరకుఁడు.

వహకము. సం. వి. ఆ. పుం. మోసము: చూ, వంచన.

వహకస్వనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుక్కుటము: చూ, పుంజు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు.

వహకస్వగము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

వహణము. సం. వి. ఆ. పుం. కాహళము, బూర: చూ, వీణ.

వహణుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. జారుఁడు: చూ, జంతుమగఁడు.

వహన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆర్థాపేక్షచేతనగు కపటచర్య: చూ, కూహన.

వహనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎలంక: చూ, మూషికము; 2. సాము: చూ, సర్పము; విణ. 3. ఈర్ష్యగలది: చూ, నూడు. 1; న. 4. ఒక రకముకుండ: చూ, భాండము. 3; 5. గాజు గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 6. ఉండ: చూ, గోళము. 2.

కుమానుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముక్కంటి: మా, శివుడు; విణ. 2. అసమానుడు: మా, నూడుకాడు; 3. అన్నాచులకొఱకై డంబ ముగా ధ్యానమానవృత్తాదుల ధరించి వేసము తోడిదిగు టక్కరి సన్యాసి: మా, ముని. 1. కుమారము. సం. వి. ఆ. స. 1. గున. మా, రంధ్రము. 1; 2. తొట్ట: మా, రంధ్రము. 1; 3. బెజ్జము: మా, రంధ్రము. 1; 4. ఇంద్ర జాలాదిమాయ: మా, మాయము. 1; 5. ఇంటి చోరు. మా, వెలిసె; 6. మొగము: మా, వదనము. 2; 7. ఉలిపులాగ: మా, శ్రోత్రము; 8. కంఠధ్వని: మా, స్వరము. 2; 9. కుత్తుక: మా, మెడ; 10. దగ్గఱ: మా, సమీపము. 1; పుం. 11. తెల్లకుమ్మ \*: మా, చిట్టదిగము; 12. కుమారమున పాము: మా, స్వరము. కుమరి. సం. వి. న్. పుం. గాగడీడు: మా, పోతిహారకుడు. కుమరితము. సం. విణ. 1. రతికూజితము: మా, స్వరము. 2; పుం. 2. రూ-కుమారుతము. శోకి లధ్వని: మా, స్వరము. 2; 3. ధ్వని: మా, స్వరము. 2. కుమారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమారుడనురాజు: మా, రాజు. 1. కుమార్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కుమారి-కూమార్. కార్క; జె. 5. ఆ. 142: మా, వీణ. కుమారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూగపుష్పిక, వివా హసంబంధమగు పుష్పతాంబూలము: మా, పోకపాత్తి(మా, పోక) కుమారి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, రూ- కుమార్. (అ, పా. ప్ర. నాట్య) కుమారు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కుచేరుడు: మా, శ్రియడు. 1: ఊ. స్త్రీ. 2. చంద్రకళకాన రాని యమవస: మా, మార్గంపసంగమము: 3. శోకిలధ్వని: మా, స్వరము. 2.

కుమారుకంతము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల మా, పికము. కుమారుముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.— కుమారువము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.— కుమారుపు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ: మా, రూ- కుమారు. 2-8; 3. మంచుకొండ యందుఁ బుట్టిన కుమారునిది: మా, నది. కుమారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హిమాని, మాడ మంచు: మా, హిమము. కుమారు. వై. వి. = భోలక. రూ- కుమారు. టోపి, పురుచితమకుటుము. ఉ, రా. ర్. ఆ. 270: మా, వస్త్రము. (రూ-కుమారు-కుమారు- కుమారు- కుమారు) కుమారు. వై. వి. = —వై.— కుమారిగము. సం. వి. ఆ. పుం. అడవి పిచ్చుక: మా, పిచ్చుక. కుమారము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎండకాయ: మా, కీత. కుమారము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ- కుల క్కము. కుమారాంజనము. సం. వి. ఆ. స. కనుపాలచిత్తులు: మా, రసాంజనము. కుమారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, రూ-కుమారిక. కుమారు. జె. వి. ఉంగరము(బొడిగెడు వికాల మగుమణివిశేషము: మా, రత్నము. 1. కుమారు. వై. వి. = భోలక. టోపి: మా, రూ- కుమారు. కుమారు. వై. వి. = —వై.— పా. 2, ఆ. 16. కుమారు. వై. వి. = —వై.— కుమారు. జె. ఆ. 39: మా, రూ- కుమారు. కుమారు. జె. విణ. క్రుత్తగింపు స్వభావము కల వాడు. వేమన. 1147: మా, రూ-కుమారు. పోతు.

## కూ

కూ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పుడమి: చూ, భూమి: 1:

దే. అవ్య. (1) పిలువఁగా పామరజనులెచ్చి  
రించుకొనుటయందుగవచ్చుధ్వని; (2) బాలబాలి  
కలు అటలయందొకరి నొకరు పిలుచుకొనుట  
యందు వచ్చుధ్వని; (3) ఏకాంతస్థలములకుఁ  
బోవువారలొకరినొకరు పిలుచుకొనుటయందు  
వచ్చుధ్వని; (4) పొగబండినిలుచుటయందును,  
పోవుటయందును తెలువరించు ధ్వనివిశేషము;  
“పొగబండి ‘కూ’ అని కూయుచున్నది.”

కూఁక. దే. వి. అజపు: చూ, స్వరము. 2. (రూ-  
కూఁత)

కూఁకట. దే. వి. నెమలిసిగ: చూ, సిక. 1.

కూఁకటి. వై. వి. = కూకట. 1. జుట్టు; భార  
జీర. 8, ఆ. 250: చూ, సిక. 4; 2. పిల్లజుట్టు;  
కాశీ. 4, ఆ. 69: చూ, సిక. 4; విణ.  
8. పృథానము; కళా. 1, ఆ. 28: చూ,  
త్రైవ్యము.

కూఁకటికుప్ప. ద్వ. వి. ధూమ్యాటము: చూ,  
భృంగరాజము.

కూఁకటిగుడ్డంగి. ద్వ. వి. కాకమద్దువు: చూ,  
చాత్యూహము.

కూఁకటిగువ్వ. ద్వ. వి. భరద్వాజము: చూ,  
వ్యాఘ్రాటము.

కూఁకటిమూఁస. ద్వ. వి. రూ- కూఁకటిమూఁస:  
చూ, భృంగరాజము.

కూఁకటిమూఁస. ద్వ. వి. —పై.—

కూఁకటివేరు. ద్వ. వి: చూ, రూ- కుంకటివేరు.

కూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించుట. జా. సమూలము  
గా నాశనముచేయుట. “అతని రాజధానిం  
గూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించి వేరులేకుండ  
నేలమట్టము గావించు.” (నీచించి)క-సంధి)

కూఁకరించు. దే. ఆ. 39. కూకలువేయు.

కూఁకలు. దే. వి. బ: చూ, మందలింపులు.

కూఁకు. దే. ఆ. 39. అస్తమించు; ఆం, భా.

తృ. 98: చూ, నిగివడు. (రూ-కుంకు)

కూఁత. దే. వి. 1. కూయుట; ఆం, భా. పృ.

115: చూ, స్వరము. 2; 2. కంతధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2; 3. మృదంగాది ధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2.

కూఁతకైదువు. దే. వి. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

కూఁతనేల. దే. వి. (రూ- కూఁతపట్టు- కూఁత  
పట్టునేల- కూఁతవేటు)కొను: చూ, పరువు. 2.  
(రెండువేల విండ్లుపట్టుకొలది, క్రొకము)

కూఁతపట్టు. దే. వి. —పై.—

కూఁతపట్టునేల. దే. వి. —పై.—

కూఁతవాటు. దే. వి. చక్కాయుధము: చూ,  
బాణము. 1.

కూఁతవేటు. దే. వి: చూ, రూ- కూఁతనేల;  
నాకళ్ళ. 8, ఆ. 65.

కూఁతు. దే. వి. రూ- కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1.

కూఁతుకూఁతురు. దే. వి. దౌహిత్రి: చూ, మను  
మరాలు.

కూఁతుకొడుకు. దే. వి. దౌహిత్రి: చూ,  
మనుమడు.

కూఁతులిడ్డ. దే. వి. దేవగంగ: చూ, నది.

కూఁతురు. దే. వి: చూ, రూ- కూఁతు.

కూఁతురుబుడమ. దే. వి. నూఁగుదోస \*: చూ,

దోస. (పైతృకాంతి, మేహకాంతి, రక్తవసు  
నము కట్టును)

కూకీ. దే. వి. ఒకరకము పావురము (చూస్వాం  
తమని కొందఱు): చూ, పావురము.

కూకీపలుకు. దే. వి. రతికూజితము (చూ, కూజి  
తము. 2; కూజితములు): చూ, స్వరము. 2.

కూకు. దే. వి. అమితు; ఆం, భా. ద్వి. బృ. 172:  
చూ, పాలవిలుగుడు.

కూకుదుడు. సం. విఖ. వర్షని సత్కరించి యల

కృతురాలగు కూతునిచ్చువాడు : చూ, రూ- కుతుమడు.  
 కూతురుగుండంగి. దే. వి. రూ-కూకటిగుడ్డంగి:  
 చూ, దాత్యూహము.  
 కూతురుగుండె. దే. వి. రూ-వై-  
 కూతువు. సం. వి. ఊ. శ్రీ. ఎనిమిదేండ్లవఱకుఁ  
 బెండ్లిలేని పడుచు: చూ. శ్రీ.  
 కూచము. సం. వి. ఆ. పుం. చేన్న : చూ, స్తనము.  
 కూచి. దే. విణ. 1. యుద్ధమాతృక సైనికులు  
 హెచ్చరిక పడుటకై యుద్ధవాద్యములను  
 వాయించుట; 2. వాడి: చూ, వాలు. 6.  
 కూచిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కలము: చూ, లేఖని.  
 కూచిమారుముని. అం. సప్తాధికరణములలో నొక  
 టగు బౌద్ధవిషయమును రచించినవాడు.  
 (చూ, బౌద్ధవిషయము): చూ, ముని. 1.  
 (చూ, సప్తాధికరణములు-కామకాస్త్రము)  
 కూచిమారుడు. అం. పురుషజాతులు నాలుగింటి  
 లోనొకతరగతివాడు: చూ, పురుషజాతులు.  
 కూచేము. దే. వి. 1. గూటము: చూ, తోలు  
 మార్పు; 2. కంబము:చూ, స్తంభము; 3. పట్టి  
 కాగ్రము: చూ, కుసి. 1.  
 కూజితము. సం. వి. ఆ. న. 1. పక్షి ధ్వని:చూ,  
 స్వరము. 2; 2. కూకీపలుకు, శ్రీత్రయపుల  
 రతికాలమున కలిగెడు కంఠధ్వని: చూ,  
 స్వరము. 2.  
 కూజితములు (లేక) పలుకులు. అం. (రతికూజి  
 తములు) = నెమలి- హంస- లకుముకి- కోకిల-  
 పావురము. (5)  
 కూజో. వా. వి. ఒకరకము మూతిపాదపుగల  
 పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.  
 కూటకము. సం. వి. ఆ. న. 1. = గొడగ. ఏడి  
 కోలేని నాగలి: చూ, లాంగలము. 1;  
 2. ఫాలము: చూ, కఱుగోల; పుం. 8. పెం

దుక్రికలకొప్పు: చూ, వేనలి; 4. కిడివి: చూ,  
 పాలపిట్ట; 5. కమ్మరవాని సమ్మెట: చూ,  
 సమ్మెట  
 కూటకృత్తు. సం. వి. తే. పుం. 1. నుక్కంటి:  
 చూ, శివ్రెడు; 2. కరణము: చూ, పంజీ  
 కరుడు; 3. ఉమ్మెత్త \* : చూ, హలా  
 పుష్పము.  
 కూటజము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- కుతుజము.  
 కొడిసె \*: చూ, వర్షకము.  
 కూటతానములు. అం. గాంధర్వవేదమునందలి  
 రాగాధ్యాయములలోని తానములు మూడింటి  
 లో నొకటి: చూ, తానములు.  
 కూటపాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. పితృ జ్వరము:  
 చూ, రోగము. 1.  
 కూటపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కూటపు  
 ష్పమనుచెట్టు : అట్టహాసకము; (తే. ప.):—  
 కుంద; 2. కుందము \*: చూ, మొల్ల.  
 కూటపూర్వము. సం. వి. ఆ. పుం. త్రిదోష  
 జ్వరము: చూ, రోగము !. (ఏనుగులయొక్క  
 త్రిదోషజ్వరమని కొండఱు)  
 కూటమి. దే. వి. 1. కూడిక: చూ, సంయోగ  
 ము; 2. సురతము: చూ, సంయోగము.  
 కూటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. ఆమ్మ:చూ,  
 బాణము. 1; 2. ఆకాశములోనగునవి; 3. కప  
 టము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. కఱ్ఱ: చూ,  
 కఱుగోల; 5. కొండకొమ్మ:చూ, శిఖరము;  
 6. గవను, పెద్దవాకిలి: చూ, సదనము. 1;  
 7. గారడము: చూ, మాయము. 1; 8. ఏడుపు:  
 చూ, దుఃఖము; 9. = కూటువ. పోగు:చూ,  
 రాకి. 1; 10. బొంతు: చూ, విశధము; 11. కూ  
 టయంత్రము: చూ, బోను; 12. సంపెట.  
 చూ, సమ్మెట; పుం. 18. ఇల్లు: చూ,  
 సదనము; 14. విఠిగినకొమ్ముగలవద్దు: చూ,  
 వృషభము. 1; 15. పుట్ట: చూ, వర్షకము;

16. లెక్కకలియకూడడము: చూ, సంకలనము; 17. కానెయులి: చూ, వృక్షదనము; పుం. 18. కష్టపడిచేయవలసినపనిని కష్టపడక చేయుటలు ఏర్పఱచినసాధనవిశేషము: చూ, యంత్రము. “అచ్చకూటము.” మొ; 19. నిక్కము: చూ, నిజము. 2; 20. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్దరము; 21. దోషము: చూ, పాపము. 1; 22. వి. (1) రూ- కూటాము. కొలుపుకూటము; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 152; చూ, సభ 2; (2) చావడి, చవికె. రూ- కూటాము: చూ, సదనము 1.

కూటయంత్రము. పం. వి. అ. స. వ్యాసూర్దులను పట్టెడిబోను; గాలము (అని కొందఱు): చూ, బోను.

కూటయద్ధము. పం. వి. అ. పుం. ఒకరకముయద్ధము: చూ, యద్ధము.

కూటవార్తాకె. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. కపురపువంగు: చూ, వంగ.

కూటకాల్యలి. పం. వి. ఇ. స్త్రీ. కొండబూయగు, రోచనము \*: చూ, వారిజము.

కూటసాక్షి. పం. విణ. న. మిథ్యాసాక్షి: చూ, సాక్షి (ఇట్లు కూటసాక్ష్యము, కూటకృత్తి కూటవాది, కూటాగారము ఇత్యాదులూ వ్యాంబులు.)

కూటస్థము. పం. విణ. 1. ఎల్లకాలము నొక్కరూపయ్యుండెడినది (ఆకాశాదికము); స. 2. వ్యాసునిసఖమనుగ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము.

కూటకుడు. పం. వి. అ. పుం. అన్వయుడు: చూ, మూలపురుషుడు.

కూటాగారము. పం. వి. అ. స. 1. మేడమీదియిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1.

కూటాము. 22. వి: చూ, రూ- కూటము.

కూటాయువు పం. వి. ఉ. పుం. గుగ్గిలము \*: చూ, మహిసాక్షి.

కూటికుండ. 22. వి. అ. స్త్రీ. పు. కుండ: చూ, భాండము. 3.

కూటినీళ్లు. 22. వి. పుల్లనీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1. కూటముతైము. ద్వ. వి. మనుష్యులచే జేయబడునట్టి ఒకరకము ముత్యము: చూ, ముతైము.

కూటినారా. 22. వి. అన్నమునఁబుట్టినసారాయి చూ, సుర. 2.

కూటు. 22. వి. ధాన్యముండుటకు పెట్టితో నేర్పఱచెడు గరిసె: చూ, పంటసాల.

కూటుడు. పం. వి. అ. పుం. తాయి తొలుచు వాడు, కానీడు: చూ, తాతిపనివాడు.

కూటువ. 22. వి. (రూ- కూటువు- కూటు.) 1. పోగు; రసి. 8, ఆ. 80: చూ, రాజ. 1; 2. దండు; ఆం, పదా. సర. 111: చూ, సేన. 1; 3. పాగినిసమూహము: చూ, సమూహము

కూటువమూక. 22. వి. పోగిత్సాహపఱచి అక్కడక్కడ వెదకితెచ్చిన పిఱికిబలము; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 208; దశ. 4, ఆ. 117: చూ, సేన. 1

కూటువు. 22. వి: చూ, రూ-కూటువ. (గుంపు. అచ్చ. ఆర. కాం. 26)

కూడ. 22. దృ. సహితమనునర్థమును దెలుపునది; వి, పు. 7, ఆ. 1098: చూ, సైతము.

కూడబడు. 22. అ. కి. (కూడక + పడు) చేరు; హరి. 5, ఆ. 280: చూ, సమీపించు.

కూడలెట్టు. 22. స. కి. (కూడక + వెట్టు) చేరు; విక. 2, ఆ. 168: చూ, సంక్రమించు.

కూడముట్టు. 22. స. కి. తఱుముకొనిపోవు: చూ, వెంబడించు.

కూడలి. 22. వి. చెటిమూడికూడిక. “కూడలి తోగివ. 2: చూ, సంభేదము. 1.

కూడలితాయి. దే. వి. ఎల్లతాయి. (ఇది హద్దు తెలుపును): చూ, రాయి.

కూడలివాయి. ద్వ. వి. రెండు పంచేలు చేరెడు మూల నేర్పఱచిన నీటిదారి

కూడిక. దే. వి. 1. చేరిక: చూ. సంయోగము; 2. కూడుకొన్న శబ్దార్థములయొక్క భావకర్తములు: చూ. సాహిత్యము. 1.

కూడు. దే. వి. 1. అన్నము: చూ. సాదము. 1; అం. పే. 2. కూడఁదెట్టు. "లెక్కఁగూడు. మఱిఁగూడు." చూ, సంక్రమించు; అ. క్రి. 3. అతుకు: చూ. సంధించు; 4. అనువుపడు. యుక్తమగు; భార. కాం. 1. ఆ. 251: చూ, సరిపడు 2; స క్రి. 5. పొందు: చూ, పొందించు.

కూడుగుడ్డ. దే. వి. అన్నవస్త్రములు. కిశిపువు చూ, సాదము. (1)

కూడుదల దే. వి. మిగులు: చూ, లాభము. 1. కూడ్యము. సం. వి. అ. న. రూ- కుడ్యము = గోడ: చూ, మఱుగుగోడ.

కూడి. సం. విణ. ఇ: చూ, రూ- కుడి. 2. కూడిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కొమ్ములూర: చూ, వీణ.

కూతము. సం. వి. ఆ. న. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1.

కూత్తముడు. సం. వి. అ. పుం. భూమిలోను త్తముడు. (ఇట్లు కూత్తారణము, కూత్తిగ్గము, కూత్తుంగము, కూత్తెల్లము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూడరుడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్తిరమైన కడు పుగలవాడు. (ఇట్లు కూడ్గతము, కూడయము, కూడంరము ఇత్యాదులూహ్యంబులు)

కూద్దాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కుద్దాలము. 1-2.

కూన. దై. వి. = కుణక. 1. రూ- కున్న- కుట్ట. పిల్ల. అం. భా. ద్వి. 99: చూ, కికువు: 2. రూ- కున్న- కుట్ట. బిడ్డ. అచ్చ. బాల, కాం. 78: చూ. కికువు.

కూనగుంత. దై. వి. మోట మొదలుఅనెడు పల్లము; హంస. 1; ఆ. 198.

కూనమ్మ. వా. వి. నకువ నేరనిది. (అడుది) "కుంటికూనమ్మ."

కూనలమ్మ. వా. వి. పిల్లలత్తి. "కూనలమ్మకూన లత్తి మ్యవు అని అఱచుచున్నది."

కూని-కూనీ. వా. వి. వాత్య.

కూకిగారివైద్యము. పా. కూసేదొరగారు తెచ్చిన ప్రకృతికాస్త్రచికిత్స. (తొట్టివైద్యము.)

కూన్నతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. భూమియందు న్నతుఁడైనవాడు. (ఇట్లు కూన్నమ్మిఁడు, కూన్నామము, కూన్నేత, కూన్నేయుడు. ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూపకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడుదాని పిఱుగులమీది గుంటలు: చూ, గుంత. 2; 2. చెలము: చూ, సరము. 1; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1; 4. చేరిసిద్దె: చూ, సిద్దె. కూపకూర్మన్యాయము. పా. నూతిలోనున్న తాజేలు అనూయియే సమస్త ప్రపంచమని యూహించినవిధము.

కూపఖననన్యాయము. పా. కొంపలంటుకొనిన తరువాత నూయి త్రవ్వవారంభించిన విధము.

కూపగండము. సం. వి. ఆ. పుం. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కూపమండూకన్యాయము. పా. నూతిలోని కప్ప అనూయియే సమస్త ప్రపంచమనుకొన విధము. (కూపస్థమండూకన్యాయము)

కూపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. పిఱిఁదిమీది గుంత: చూ, గుంత. 2; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1;

4. చెలమ: చూ, సరస్సు. 1; 5 ఉదపానము: చూ, నయ్య; అం. 6. సప్తసంతానములలో నొకటి: చూ, సంతానములు.

కూపాంగము. సం. వి. అ. పుం. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచలము.

కూపాండక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉసిరిక \*: చూ, శ్రీఫలి.

కూపారము. సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ, సమద్రము.

కూపాలయము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమతము: చూ, తాచేలు; 2. గుడిసె: చూ, సదనము. 1.

కూపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కుప్పియ. 1-2.

కూపిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. నీటిసడిమి కొండ: చూ, పర్వతము.

కూపీ. వా. వి. గుట్టు, రహస్యము. (రూ-కూబీ)

కూపెట్టు దే. అ. క్రి. (కూయి + పెట్టు) 1. అణచు; కాశీ. 7, అ: చూ, శబ్దించు. 2. మొఱుడు. అము. 4, అ. 204: చూ, రోదించు.

కూబరము. సం. వి. అ. పుం. 1. బండినొగ: చూ, రూ- కుబరము; 2. ఏవఁగు: చూ, నాస్తి; 3. కపోణి: చూ, మోచేయి; విణ.

4. కొమరు. మనోజ్ఞము: చూ. హృద్యము.

కూబరదుర్భు. సం. వి. ఉ. పుం. తినికము \*: చూ, వంజీలము.

కూబరి. సం. వి. న. పుం. రథము: చూ, కకటము. కూమము. సం. వి. అ. న. సరోవరము: చూ. సరస్సు. 1.

కూయి. దే. వి. 1. రూ- కుయి- కుయ్యి. మొఱ. భార. విరా. 2, అ. 177: చూ, స్వరము. 2. 2. రూ- కుయి- కుయ్యి. కావలి భార. విరా. 5, అ. 284: చూ, రక్షణము.

కూయు. దే. అ. క్రి. 1. అణచు: చూ, శబ్దించు; 2. మొరపెట్టు: చూ, రోదించు.

కూరు. దే. వి. 1. కాకము: చూ, క్షృంజనము. 1;

2. ఆకు పుష్ప కాయలోనగు భేదములచే పది విధములుగలది: చూ, కాకము. 1.

కూరకాడ దే. వి. కూర: చూ, కాకము. 1. (తోటకూరకాడలోనగునవి)

కూరనార. దే. వి. — మై. —

కూరట. దే. వి. పొరలుట: చూ, ఒంతనము.

కూరనెల్లి. దే. వి. నెల్లి \*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

కూరపసుపు. దే. వి. కూరిలోనేయుపనుపు: చూ, వర్ణము. 6.

కూరము. సం. వి. అ. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1)

కూరముక్కు. దే. వి. కూరలోని తునుక.

కూరముక్కు. దే. వి. ఒకరకము పు: చూ, మత్స్యము. 1.

కూరిము. సం. వి. అ. పుం. కపోణి: చూ, మోచేయి.

కూరాడు. దే. వి. కాచినకలి: చూ, పక్తము 1 కూరిచి. దే. అవ్య. రూ- కూర్చి గుఱిచి. ఉద్దేశ కారమునందు ద్వితీయావిభక్తితో చేరినవచ్చునది. “రామునిగూరిచి, సోమునిగూరిచి.”

కూరిమి. దే. వి. రూ- కూర్చి. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

కూరు. దే. అ. క్రి. 1. కలుగు. భార. భీష్మ 2, అ. 284: చూ, పుట్టు 2; 2. దూకుకొని పోవు. భార. ఉద్యో. 8, అ. 268: చూ, దుస్సిపోవు; స. క్రి. 8. పొందు. వారి. ఉ 9, అ. 44: చూ, పొప్తించు.

కూరుకు. దే. వి. 1. రూ- కూర్చునిద్దర. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1714: చూ, స్వప్నము. 2; అ. క్రి 2 కునికపడు; నై. 8, అ. 116: చూ, నిద్రించు. (ఇక్కడ కూరుకుటయనగా మందముగా నుండుట అనియర్థము)

కూరుకుపాటు. దే. వి: చూ, రూ- కురుకు- కూర్చుపాటు.

కూర్మకువాడు. దే. వి. రూ- కూర్మకువాడు: మా, నివ్యాశువు.

కూర్మకొను. దే. అ. కి. 1. చొచ్చు, రూ- కూర్మకొను: చు, సోఁకు. 4; అం. పే. 2.

రూ- కూర్మకొను. చొప్పించు, పుక్కు: చూ, చొప్పించు.

కూర్మచే. దే. అ. కి. 1. రూ- కూర్మ, ప్రియ పడు: చూ, సంధించు. 2; పే. 2. రూ- కూర్మ. కూడఁబెట్టు: చూ, సంక్రమించు. కూర్మచేందు. దే. అ. కి. (కూర్మచి + ఉండు) అసీనుఁడగు. రూ- కూర్మచేందు. కాకి. 5, అ. 40: చూ, వేంచేయు.

కూర్మచేందుట. దే. వి. ఉపదేశము: చూ, సిరి. 2.

కూర్మచేన్నవాడు. దే. వి. రూ- కూర్మచేన్న వాడు: చూ, ఉపవిష్టుడు.

కూర్మపరి. దే. విణ. (కూర్మపు + అరి)ఘటకుడు. కూర్మచేన్నవాడు. రూ- కూర్మపరి: చూ, సంధాయకుడు.

కూర్మపు. దే. వి. రూ- కూర్మ. ఘటన: చూ, సంధానము. 1

కూర్మమొన. దే. వి. యుద్ధసన్నద్ధుడనై: చూ, సేన. 1.

కూర్మ. దే. వి: చూ, రూ- కూర్మకు.

కూర్మపాటు. దే. వి: చూ, రూ- కూర్మకు-కూర్మ కుపాటు.

కూర్మకువాడు. దే. వి: చూ, రూ- కూర్మకు వాడు.

కూర్మకొను. దే. అ. కి: చూ, రూ- కూర్మ కొను. (చొచ్చు. — రామా. 8, అ. 98: పుక్కు. — భార. శ్రీ. 1, అ. 142)

కూర్మ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. తనయలు: చూ, భార్య; 2. కళము: చూ, తృణము. 1; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. పీఠము: చూ, పీఠ.

కూర్మకుడు. సం. వి. అ. పుం. బట్టలుకట్టు కిల్చి: జాలెవాడు: చూ, సాచికుడు.

కూర్మకేసరము. సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి #: చూ, వారికేశము.

కూర్మపద్మిక. సం. వి. అ. శ్రీ. దూసరితీగ #: చూ, వత్సాదని.

కూర్మము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. దర్భపిడికిరి: చూ, పిడికిరి; 2. కనుజామల నడుము: చూ, భూమిద్యుమ; 3. వెలిగిన మీసగడ్డములు: చూ, శృంగురపు; 4. మెచ్చు: చూ, స్తోత్రము; 5. మోసము: చూ, వంచన; 6. కఠినము: చూ, బెడిదము; 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం. 8. కెండాకుచ్చులు: చూ, పగివక; 9. దంభము: చూ, హంకారము; 10. పొగడి: చూ, స్తోత్రము.

కూర్మకిరము. సం. వి. అ. పుం. జీవకమనెడి గంధద్రవ్యము #: చూ, రాజార్హము.

కూర్మశేఖరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కూర్మ కేశరము. #.

కూర్మావర్తి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

కూర్మ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిత్తరువువ్రాయు పోగర: చూ, వైధనిక; అవ్య. 2: చూ, రూ- కూర్మి.

కూర్మిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కుంచెకొల: చూ, బీగము; 2. జొన్న. (ఇది ద్వివిధము. — దధికూర్మిక, తక్రకూర్మిక): చూ, పాలు. 1; 3. చిత్తరువువ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖని; 4. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; 5. నూది: చూ, నూది; 6. బట్టలుకట్టు, బట్టముడి (అని కొందఱు): చూ, కున్నవాయము; 7. కనుబొమ: చూ, భూమి; 8. గడ్డము: చూ, చిబుకము; 9. వలపుకలు: చూ, పోగముడి; 10. బంక: చూ, మృగినిబంక.



కూర్మ. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- కూరుచు.  
కూర్మండబడు. ద్వ. అ. క్రి: (కూర్మండవ్ +  
పడు) కూర్మండు, (స్వార్థమునపడు) భార.  
భీష్మ. 1, అ 188: చూ, వేంచేయు.

కూర్మండు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- కూరు  
తుండు. (వ్యాకరణవిషయము — ధాతు  
వులలోనున్నవానికి ధాతువునకు ప్రత్యేకా  
ర్థములుగలవగునవి శబ్దపల్లవంబులనబడు. 'కూ  
రుచు + ఉండు' కూరుచు అను ధాతువునకు  
ఉండు అనుధాతువు చేర్చగా నేర్పడిన  
'కూర్మండు' అను శబ్దమునకు ఆధాతువుల  
యర్థంబునకంటె భిన్నమైన యర్థమున్నది.  
కావున "కూరుచుండు" అనునది శబ్దపల్లవము.  
"కూర్మండు" యనునది యపకబ్దము. మేలు  
కొను అనుచోట మేలుఅనునదిధాతువుగాను.  
మేలుకొనుఅనునది భిన్నార్థముగలదై శబ్దపల్లవ  
మయ్యెడి. — ఇట్లు నిలుచుండు - పరుండు-  
పన్నుండు- అఁకొను- ఈకొను-ఈయకొను-  
ఇయ్యకొను-రక్కొను-త్రెక్కొను-మేకొను-  
మయికొను- మేలుకొను- మేలుకను- మేలు  
కాంచు- ఆలవడు - ఎఱుపడు- చొప్పుడు-  
నెలవడు- తలపోయ- వాసపోవు-అపోవు-  
కొంపోవు- కొనిపోవు- విజయంచేయు- విజ  
యముచేయు- విచ్చేయు - వేంచేయు- అంది  
చ్చు లోనైనవి శబ్దపల్లవంబులు.)

కూర్మనము. సం. వి. అ. న. శ్రీ పురుషులవనవిహా  
రము. రూ- కుర్మనము. కందుకాదికీడ: చూ,  
విలాసము. 1.

కూర్మని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చైత్రీశుద్ధ పార్వమి:  
చూ, పున్నమ.

కూర్మకుడు. సం. వి. అ. పుం. కుట్రపువాడు:  
చూ, సౌచికుడు.

కూర్మరము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- కుర్మ  
రము: చూ, మోచేయి; 2. జానువు: చూ,  
సాంకాలు; 3. మండ: చూ, నీలమండ.

కూర్మరి. దే. వి. 1. రూ-కూరుపరి:చూ, సంధా  
యకుడు; 2. హార్మిమధ్యతంతుబంధము:చూ,  
హార్మి. 1; విణ. 3. సంధానముచేయునది.  
(ఓశేష్వరుని కొందఱు)

కూర్మాపకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. =  
కుటుచ. అరచేట్ట, గొంతుక మొదలుపాదముల  
దాక వేసికొనుచుక్కాయ. (అనికొందఱు):  
చూ, వక్త్రము; 2. = కుటుసము: చూ, అవిక.  
(చూ, వక్త్రము.)

కూర్మాసము. సం. వి. అ. పుం. 1-2. — మై —;  
3. కవచము: చూ, వారవారణము.

కూర్మ. దే. వి: చూ, రూ- కూరుపు.  
కూర్మకము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు నలు  
బదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, ఉత్తానకర  
ణబంధములు.

కూర్మపృష్ఠకము. సం. వి. అ. న. మూకుడు:  
చూ, పాత్రము. 6.

కూర్మపృష్ఠము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లవెద్ద  
గోరంట \*: చూ, మహాసహ; 2. తాచేలు  
వెనుకప్రక్క.

కూర్మము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమరము: చూ,  
తాచేలు: అం. 2. ఉపవాయువులు అయిదిం  
టిలో నొకటి: చూ, ఉపవాయువులు (చూ,  
వాయువు); 3. అవతారములు పదింటిలో  
నొకటి: చూ, అవతారములు; 4 పురాణము  
లు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. (8000 శ్లోక  
ములు కలది):చూ, పురాణములు; 5. సంయుత  
హస్తములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి:  
చూ, సంయుతహస్తములు.

కూర్మమోహము. అం. మోహచతుష్టయమునందీ  
యఁబడిన మతాంతరములు మూడింటిలో  
నొకటి: చూ, మోహచతుష్టయము,

కూర్మరాట్టు. సం. వి. జ్. పుం. 1. ఆదికూర్మ  
మగు విష్ణువు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. గుఱ్ఱపు  
ముఖముగల చేప: చూ. వత్సయము. 1.

కూర్మగన్యాయము. పా తాతేలు తన తల  
కాళ్లు మొదలగునవి చూపలకులాగుకొని భద్ర  
పఱచుకొను విధము

కూర్మవతారము. అం: చూ, కూర్మము. 3.  
(చూ, అవతారములు) (ఇందులవృత్తాంతము.-

పూర్వము అమృతమును సంపాదించుటకు దేవ  
తలను రాక్షసులును గలిసి పాలసంద్రమును  
దఱచిరి. అందుకు వందరగిరియను పర్వతము  
గర్వముగఁ జేసికొనిరి. వాసుకియనుపామును  
దాగిడుగఁజేసికొనిరి. అప్పుడు అందు అమృ  
తము పుట్టెను. ఆబరువైన గిరిసముద్రమున  
మునుగఁకుఁడుటకు శ్రీమహావిష్ణుచే తాతే  
లయి కొండక్రిందనుండి తనవీపున దానిమో  
సెను దీనినే కూర్మవతారమందురు.)

కూర్మక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వీణయొక్క తంతుల  
నుండి పుట్టు స్వరాళయమై: యొకానొక  
క్రియ: చూ, స్వరము. 2.

కూలంకవ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏఱు: చూ, నది.  
కూలంకవము. సం. వి. ఆ. పుం. మున్నీరు: చూ,  
సముద్రము.

కూలంబడు. ద్వ. ఆ. కి. (కూలం + పడు)  
కూలు, పడు. రామా. 8. ఆ. 61: చూ, దొరలు  
(స్వార్థమున పడు)

కూలకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. స్తూపము,  
మట్టిమొదలగు వానిదిబ్బ: చూ, భూమి. 1;  
2. ఎడగడ్డ: చూ, తీరము; పుం. 3. లక్క  
జనించుకొండ. కృమిపర్వతము: చూ, పర్వ  
తము.

కూలదిక్కు. సం. వి. శ్. శ్రీ. చెలియలిగట్టు:  
చూ, తీరము.

కూలము. సం. వి. ఆ. న. 1. దరి: చూ, కోభము;

2. గుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1;

3. స్తూపము, మట్టిలోనిగువాని దిబ్బ: చూ.

భూమి. 1; 4. మూక వెనుక: చూ, నేన. 1;

5. కొండకొమ్మ, కూటము: చూ, కిభిరము;

6. కొలకు, తటాకము: చూ, సరస్సు. 1.

కూలవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

కూలహంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. నీళ్ళనుడి:  
చూ, నుడి. 1.

కూలచాలము. సం. వి. ఆ. పుం. కాగివణి \*: చూ,  
బోడతరము.

కూలి. దే. వి. 1. పనిచేసినదానికిఁగా నిచ్చెడు  
ధనము. వేమన. 1168: చూ, వేతనము; 2. పన్ను.

మార్కు. 5. ఆ. 188: చూ, సిస్తు. 1.

కూలివాడు. దే. వి. చీలిగాడు: చూ, సంబళ  
కాడు.

కూలు. దే. వి. 1. లవిత్రమూలము: చూ, లవి  
త్రము; ఆ. కి. 2. పడు: చూ, కూలంబడు;  
3. చేచ్చు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 271: చూ.  
మరణించు.

కూలుమే. దే. పే. రూ-కూల్పు. 1. పడఁజేయు;  
2. చేంపు: చూ, మరణించు.

కూల్పు. దే. పే. —నై.— (పడఁజేయు.—  
భార. సభా. 2. ఆ. 296)

కూవరము. సం. విణ మనోజ్ఞము: చూ హృదయము.

కూవరి. సం. వి. న్. పుం. రిధము: చూ, కకటము. 1.

కూవలము. సం. వి. ఆ. న. అనేక రంగులుగల  
కలువపువ్వు: చూ, పద్మము. 1.

కూక్యాండకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కూమ్మ  
డకము \*: చూ, మహాఫలము.

కూక్యాండము. సం. వి. ఆ. పుం. —నై—

కూమ్మాండకము. సం. వి. ఆ. పుం. —నై—

కూమ్మాండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —నై—;

2. ఒకానొక పిచాచము: చూ, భూతము;

కృ

రి. భూగ్రణము, భూగ్రణవిశేషము (అనికొం  
దలు): చూ, శిశువు; అం. 4. ఘృతములలో  
నొకటి: చూ, ఘృతములు.

కూహ్మండస్తేయన్యాయము. పా గుమ్మడికా  
యల దొంగయనిన బుజము తడవిచూచుకొన  
ననిన రీతి.

కూహ్మండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గారి: చూ, పార్వతి. 1.

కూహ్మండుడు. సం. వి. అ. పుం. కేవలకాణ  
విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము.

కూసము. వై. వి. = కూర్వాస: చూ, రూ- కుప్ప  
సము- కుబుసము.

కూసలేటగుట. కా. వా. సర్వకంచుకముతో సమ  
మగుట. "వాని వ్యవహారమంతయు కూసలే  
అయ్యె." (కోసలేటగుట అనికొందలు)

కూసువిద్య. వా. వి. అలవాటునవని "అభ్యాసము  
కూసువిద్య."

కూహకుడు. సం. విణ. 1. ఈర్ష్యాకువు: చూ,  
కూడుకాడు; 2. మోసకాడు: చూ, చంచ  
కుడు 1.

కూహన. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, రూ- కుహన.

కూళ. వై. విణ. = కూగ్ర. రూ- కూళడు.  
కుత్తికూడు రసి. 8. అ. 89. వేమన. 1164:

చూ, వ్యాధుడు. 2.

కూళతనము. దే. విణ. కుచ్చితిము: చూ, హీనము. 1.

కూళుడు. వై. విణ. 1. = పూగ. కుచ్చితుడు:  
చూ, వ్యాధుడు. 2; 2 మూధుడు: చూ,  
మూరుడు.

కూర్వాపిడలు. దే. వి. ఒకరికి ముపిండివంట: చూ,  
భక్ష్యము.

కృ. సం. ఆవ్య. ఎక్కడ: చూ, యక్క. 1.

కృంత్రము. సం. వి. అ. న. నాగలి: చూ,  
లాంగలము. 1.

కృంతనము. సం. వి. అ. న. కత్తిరించుట: చూ,  
చేదనము.

కృకణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కక్కర, పిన్న  
కక్కర (అనికొందలు): చూ, బకము;  
2. కృమి: చూ, పురుగు.

కృకము. సం. వి. అ. పుం. కంతనాళము: చూ,  
బొండుగ; 2. కంతము: చూ, మెడ; 3. ముచ్చిలి  
గుంటమీది బుడిపి: చూ, బుడిపి.

కృకరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపవాయువులు  
అయిదింటిలో నొకటి: చూ, ఉపవాయువులు.  
(చూ, వాయువు; 2. కక్కర, పిన్న కక్కర  
(అనికొందలు- చెండు నొకటియే యనికొం  
దలు): చూ, బకము; 3. చవ్యమను మందు  
దినసు: చూ, రాజార్హము; 4. కరవీరము\*:  
చూ, చాయమాకరము:

కృకరుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కుంటి: చూ,  
శివుడు.

కృకల. సం. వి. అ. స్త్రీ. కొండి \*: చూ,  
పిప్పలి. 1.

కృకలాళము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కృకలా  
సము. 1. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటుము; 2. తొండ:  
చూ, సరటుము.

కృకలాసము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

కృకలాగుడు. సం. వి. అ. పుం. గర్వగ్రస్తుడు:  
చూ, పొగరుబోతు.

కృకవాకుధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం. కుమార  
స్వామి: చూ, స్కందుడు.

కృకవాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోడి: చూ,  
పుంజ; 2. వికారమను గ్రామపుకొడి: చూ,

పుంశః; 8. మైలచాయతొండః మా, సరటము; 4. తొండః మా, సరటము; 5. వెయలిః మా, మయూరము.

కృకాటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పెడతల. పెడతల యందలి ముచ్చిలిగుంట (అనికొందఱు): మా, పెడతల.

కృకూలాసము. సం. వి. ఆ. పుం. మా, గూ-కృకూలాసము.

కృక్రిమము. సం. వి. ఆ. పుం. చిల్లమడ్డిక: మా, సల్లికి.

కృచ్ఛము. సం. వి. ఆ. న. 1 కసటు: మా. పాపము. 1; 2. బాధ: మా, దుఃఖము; 8. సాంతపనాదికము; చుట్టియంతిక్పిప్రము-అర్థకృచ్ఛములను గుఱించియుదివరకు వ్రాయఁబడియె. మిగత కృచ్ఛములను వివరములును కొంతవఱకు నిచ్చట తెలుపఁబడును. — 1. కృచ్ఛాతికృచ్ఛము: — ఇరువదియొక్క దినములు పాలుత్రాగియుండుట; 2. చంద్రాయణ వ్రతము: — వ్రత తారంభము గుఱవలె పాద్యమినాడు పనునాలుగు కబళములు భుజించి విదియ మొదలుకొని కృమముగ దినమునకొక కబళమువంతున తగ్గించుకొనుచువచ్చి ఆమవసనాడు యేమియుండినక ఉపవసంపవలయును. శుక్ల పాద్యమినాడు ఒకకబళము భుజించి విదియ మొదలుకొని ఒక్కొక్క కబళమువంతున యొక్కవగభుజించుచు పూర్ణిమతో వ్రతము సమాప్తి నొందింపవలయును. ఇట్లు ఒక నెల ఆచరించుట చాంద్రాయణవ్రతము: కబళము = కోడిగుడ్డంత పరిమాణము. అంతకంటె యెక్కువగా గృహించినయెడల పుణ్యలోక ప్రాప్తిగాని పాప నివారణముగాని కలుగజాలదు; 8. తప్తకృచ్ఛము: — మూడుదినములు వేడినీరును, మూడుదినములు వేడిపాలును, మూడుదిన

ములు వేడినీయుమును త్రాగి మూడుదినములు నేమియుత్రాగక తినక ఉపవసించుట తప్తకృచ్ఛమునంబడును. ఆమెలములనీయును, మూడుపలముల పాలును, ఒకపలము నీయు త్రాగవలయును; 4. త్రిరాత్రీకృచ్ఛము: — మూడుదినములుపవసించుట; 5 పరాకకృచ్ఛము: — ఇతరచింతలులేక నిరుమాన్వితుడై పండ్రెండుదినములు పవసించుట; 6. ప్రాణాపత్యకృచ్ఛము: — మూడుదినములు ఉదయమునను భుజించి మూడుదినములు సాయంకాలముననుభుజించి మూడుదినములయారితముగ లభించిన దానినిభుజించి మూడుదినములేమియుండినక ఉపవసించుట — ప్రాణాపత్యకృచ్ఛమునకు ప్రత్యామ్నాయములు చేప్పఁబడుచున్నవి: — 1. దేవ్యయంతము ఒక ప్రత్యామ్నాయము. దేవ్యయంతమునగా పదివేలపర్యాయములు గాయత్రిని జపించుట; 2 ప్రాణాయామకతద్యయము రెండవ ప్రత్యామ్నాయము. అనగా ఇన్నులు పర్యాయములు ప్రాణాయామములచేయుట; 3. పుణ్యశ్రీర్థమునందు అనార్ద్రశిరస్సైనమును పండ్రెండు పర్యాయములు చేయుట మూడవ ప్రత్యామ్నాయము. అనార్ద్రశిరస్సైనము అనగా ఒకపర్యాయము స్నానముచేసి తలయూతినతరువాత మరలస్నానముచేయుట. ఇటుల పండ్రెండుపర్యాయములు చేయుట; 4. రెండవదడ దూరమందున్న పుణ్యశ్రీర్థమునకు యాత్రార్థముపోవుట యీనాలుగున్న కృచ్ఛమునకు ప్రత్యామ్నాయములు; 7. సాంతపనకృచ్ఛము: — గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, పెరుగు, నెయ్యి, తుకోదకము వీనిని కృమముగ ఒక్కొక్క దినమునందు భుజించి యేడవనాడేమియు తినక ఉపవసించుట సాంతపనకృచ్ఛమునంబడును; ఇంకను

పాదకృచ్ఛము. (త్రిపాదకృచ్ఛము మున్నగు  
- అంతర్భాగానులును అందులకు పోయియేర్పిత  
ములును : శేషించికలవు కొంతవఱకాయాతా  
వులందు చూడనగును; పంచగవ్యమును అందలి  
వివరణముగూడనిచ్చట ఆనవసరమైనను విష  
యమొక చోటనే సుబోధకముగనుండుటకు  
వివరింపఁబడును. — పంచగవ్యము: — గోమూ  
త్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి,  
గోఘృతము, కుశోదకము అను నీయాఱుచేరిన  
దానికి నామము. ఇది పవిత్రమైనది. పాప  
ములశోధించును. కృష్ణవర్ణముగల గోవుయొక్క  
మూత్రమును, శ్వేతవర్ణముగల గోవుయొక్క  
గోమయమును, తామ్రవర్ణముగల గోవుయొక్క  
పాలును, రక్తవర్ణముగల గోవుయొక్క పెరు  
గును, కపిలవర్ణముగల గోవుయొక్క నేతిని  
పంచగవ్యమునకు గలిపింపవలయును. ఇటుల  
ప్రశ్లేశకవర్ణములుగల గోవులు లభింపనియెడల  
గోమూత్రాది యైగుద్రవ్యములను కేవలకపిల  
వర్ణముగల గోవుయొక్క సంబంధములేనివానినే  
గలిపింపవలయును. గోమూత్రమును ఒక  
పలమును, గోమయమును అంగుష్ఠార్థమును,  
గోక్షీరము యేడుపలములును, గోదధిని మూఁ  
డుపలములును, గోఘృతమును ఒకపలమును.  
కుశోదకమును ఒకపామును పంచగవ్యము  
నిమిత్తము గలిపింపవలయును; గాయత్రీ  
మంత్రముతో గోమూత్రమును. “సంధద్వా  
రాందురాధర్వాం” అను మంత్రముతో గోమ  
యమును, ‘ఆప్యాయస్వ’ అనుమంత్రముతో  
క్షీరమును. దధికాగ్నివోఅకార్ మం’ అను మం  
త్రముతో పెరుగును, ‘శుక్రమసి’ అనుమంత్ర  
ముతో అజ్యమును, ‘దేవస్యత్వా’ అనుమంత్ర  
ముతో కుశోదకమును గలిపించి వీనినన్నిటిని  
అగ్ని సన్నిధిని ఉంచవలయును. ఈద్రవ్య  
మట్కమును ‘అపొహిష్ఠా’ అను ఋక్మంత్ర

గలిపి “మానస్తాకే” అనియెడి మంత్రముతో  
అభిమంత్రింపవలయును. ఈపంచగవ్యమును  
యేడింటికి తక్కువకాఁజేయు, కొనలుకలిగి  
నట్టియు. చిలుకరంగు కలిగినట్టియు, దర్భల  
తోగలిపించి యథాకాస్త్రముగ పంచగవ్య  
మును హోమము చేయవలయును. “ఇరావతీ,  
ఇదంవిష్ణుర్విదకృమే, మానస్తాకే, శమగ్నిరగ్ని  
భిః” అనెడి మంత్రచతుష్టయముతో హోమ  
మొనర్చి హోమముచేయఁగా మిగిలిన పంచ  
గవ్యమును బాహ్యబాహుల త్రాగుదురు. అపం  
చగవ్యముంచిన పాత్రమునందు గోమూత్రాది  
కమును కలుపుట. యెత్తుట మున్నగునవియ  
న్నియు ప్రణవపూర్వకముగ నే ఆచరింపవల  
యును. ప్రజ్వలించునట్టి యగ్నిహోత్రము  
ఎండినట్టి కట్టెల నెటులదహించునో  
అదీవిధముగా బ్రహ్మకూర్పము(పంచగవ్యము)  
యొక్క పాత్రమును సకలప్రాణులదేహమునం  
దుండు త్వస్థిసంబంధముగు వాపశాలమును  
దహించును. లోకత్రయమునందుండు దేవతలు  
ఈపంచగవ్యము నధిష్ఠించియున్నారు. కావున  
ఇయ్యది పవిత్రముగుచున్నది. వరుణుడు  
గోమూత్రమునందును, గోమయమునందు అగ్ని  
యును, దధియందువాయువును, క్షీరమునందు  
చంద్రుఁడును, నేతియందు సూర్యుఁడును ప్రవే  
శించియున్నారు. కావునపంచగవ్యముసర్వదేవ  
తామయము. అని పరాశరస్మృతి మున్నగునవి  
చెప్పుచున్నవి.): చూ, కృచ్ఛాతికృచ్ఛము,  
చాంద్రాయణవృత్తము, తప్తకృచ్ఛము, త్రిరా  
త్రకృచ్ఛము, పరాకకృచ్ఛము, పాత్రాపత్త్య  
కృచ్ఛము. సాంతపనకృచ్ఛము, పంచగవ్యము.  
కృచ్ఛాతికృచ్ఛము. పా. ఇరువదియొక్క దిన  
ములు పాలుత్రాగియుండుట. అన్నకు పెండ్లి  
కాకయున్నప్పుడు అతనియనుమతి లేకయే  
పెండ్లాడిన తమ్మునకు (పరివేత్త) పిల్లనిచ్చిన

కన్యాదాతకు యీప్రాయశ్చిత్తమువిధింపబడి కృతత్యాగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కలుగఁగానుగుః  
యున్నది: చూ, కృష్ణము.

కృష్ణార్థ. సం. వి. ఇ. పుం:చూ, బిల్వంతరః. కృతపదు. మి. ఆ. క్రి. (కృతము + పదు)

కృష్ణార్థము. పా: చూ, అర్థకృష్ణము.

కృణుపు. సం. వి. ఉ. పుం:చిత్రికానుడు:చూ,  
చిత్రికరుడు.

కృతకము. సం. విణ. 1. మనుష్యులచేజేయబడి కృతపుంఖుడు. సం. విణ. గుణితప్రకయేయు  
నది: చూ, కృత్రిమము; (తె. ప):— ఏలి;

2. బిడాలవణము: చూ, లవణము. 1.

కృతకర్మ. సం. విణ.(క. ఈ. వ.) నేర్పరి:చూ,  
సమరుడు.

కృతకర్మడు. సం. విణ. — సై —

కృతకాది. సం. వి. ఇ. పుం. క్రిడించుకా  
జను నేర్పఱుపబడిన కొండ, చేతగట్టు:  
చూ. పర్వతము.

కృతకృత్తుడు. సం. విణ. నెఱవేరిన సమి:ల  
వాడు: చూ, సుకృతి. 1.

కృతకోటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాశ్యపముని:  
చూ, ముని. 1; 2. ఉపవనముని: చూ,  
ముని. 1.

కృతగంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కందారి \*: చూ,  
దుష్టావేళ.

కృతఘ్నడు. సం. విణ. చేసిన మేలు చుఱచిన  
వాడు.

కృతచ్ఛిద్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కోశాతికి \*: చూ,  
బీజ. 2.

కృతజిజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. గర్భండుము \*:  
చూ, పుత్రజీవి.

కృతజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. కుక్క: చూ,  
కునకము.

కృతజ్ఞాడు. సం. విణ. చేసిన మేలుతలచువాడు:  
చూ, కుభంకరుడు.

కృతత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. త్రాయమాణ \*:  
చూ, వార్షికము. 1.

చూ, వార్షికము. 1.

కృతపదు. మి. ఆ. క్రి. (కృతము + పదు)

1. కడమ. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 226: చూ, గతిం  
చు; 2. విడబడు. మార్క. 1, ఆ. 97: చూ,  
విరియు. 5.

కృతపుంఖుడు. సం. విణ. గుణితప్రకయేయు  
వాడు: చూ, నూటికాడు. 2.

కృతఫలము. సం. వి. ఆ. న.తక్కలిపండు:చూ,  
వైజయంతి.

కృతమాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మలయపర్వతము  
నెఱుఁగిన కృతమాలయనునది: చూ, నది.

కృతమాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నల్లగుడ్డగూబ:  
చూ, సకినంపుఁబులుగు; 2. రేల\*: చూ, శేల.

కృతమాలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆరగ్వధము \*:  
చూ, శేల.

కృతము. సం. వి. ఆ. న. 1. యుగములు  
నాలుగింటిలో మొదటిది: చూ, యుగములు;

2. జాతకగ్రంథములంబట్టి— కృతయుగం  
బున ఆర్యాధానలగ్నమే జన్మలగ్నము. (చూ,  
జన్మలగ్నచయము); క్రి. విణ. 2. పెల్లు: చూ,  
పొమ్మ. 2; విణ. 3. చేయబడినది: చూ,  
వ్యాసారము 1; 4. నొప్పింపబడినది: చూ,  
హింసితము.

కృతముఖుడు. సం. విణ. 1. నేర్పరి: చూ,  
సమరుడు; 2. కృతపుంఖుడు: చూ, నూటి  
కాడు. 2.

కృతమూలకము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లగుడ్డగూబ:  
చూ, సకినంపుఁబులుగు.

కృతయుగము. అం: చూ, కృతము. 1-2.

కృతలక్షణుడు. సం. విణ. గుణములజేతఁబ్ర  
సిద్ధిఁజెందినవాడు: చూ, సరస్వతుడు. 3.

కృతవేదన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేతిబీజ \*: చూ,  
బీజ 2.

కృతకము. సం. విణ. మహాత్మానామః చా, కృతికయః. సం. వి. ఆ. పుం. రావణుడు: సంహోషము.

కృతసాక్షులు. అం. లిఖతుండు, స్మరితుండు, యద్యచ్ఛాస్తిండు, గూఢుండు, ఉత్తరుండు. 5 కృతసాక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటి పెండ్లాము: చూ, భార్య.

కృతహస్తుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుఱితప్ప కయేయువాడు: చూ, నూటికాడు. 2. 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుండు.

కృతాంత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేణుక యనుగంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కృతాంతజనుండు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇనుండు: చూ, నూర్పుండు.

కృతాంతము. సం. వి. ఆ. న. 1. అశుభకర్మము: చూ, రుశతి; 2. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి; 3. సిద్ధిమైసపక్షము చూ, సిద్ధాంతము. 1.

కృతాంతుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జేయుండు: చూ, యముండు; 2. ధూతుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2.

కృతార్థుండు. సం. విణ. ధన్యుండు: చూ, సుకృతి. 1. కృతాలయము. సం. వి. ఆ. పుం. కప్ప: చూ, మందూకము. 1.

కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఇరువది: చూ, విశంతి; 2. వాగ్విషయకర్మ: చూ, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు; 3. ప్రియత్నము: చూ, యత్నము; 4. వర్గగణితము: చూ, వర్గ; 5. చేయుట: చూ, వ్యాపారము. 1; 6. నోష్టిం చుట: చూ, దుఃఖము; 7. ప్రబంధము: చూ, పుస్తకము; 8. పుం. 8. చేదువరి: చూ, విద్వాంసుండు; విణ. 9. ధన్యుండు: చూ, సుకృతి. 1; 10 నేర్పరి: చూ, సమర్థుండు; అం. 11. ఛందస్సులు ఇరువదియొకటిలో నొకటి: చూ, ఛందస్సులు; 12. సప్తసంతానములలో నొకటి: చూ, సంతానములు. (చూ, ప్రబంధము) (చూ, కావ్యము)

చూ, రాక్షసుండు. 1.

కృతికర్త. పా. గ్రంథము విరచించినవాడు, కవి: (చూ, కవులు):— కవులు యేడువిధములైరి. వివేకి, వాచక, రాచిక, ఆర్థిక, శిల్పక, భూషణార్థి, మార్గవానుగులు. (వివేకి గణయతి పా) స శబ్దారణ్యుని; అనుప్రాసబంధనియ మా చులనెఱింగి చెప్పువాడు వాచకుండు; మృదుచదువును గలత రచించువాడు రాచికుండు; మితశబ్దములలో విపులార్థముడు వాడు ఆర్థికుండు; యచుకాదులజెప్పువాడు శిల్పకుండు; అలంకారముల బాంధవజుచెడి వాడు భూషణార్థి: మృదుపదములలోనే విరచార్థమును గగమునుజూపువాడు మార్గవానుగుండు.) (చూ, కావ్యనాటకములు కావ్యము)

కృతిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. గ్రంథమున కితమందిన వాడు.

కృతిభర్త. స. వి. ఋ. పుం. — నై. — (స్త్రీ లింగ మందు. — కృతిభర్త.)

కృతుండు. సం. వి. ఆ. పుం. కడుపుకూటివాడు: చూ, జిఘత్సువు.

కృత్తము. సం. విణ. 1. ఛేదించబడినది: చూ, ఛేదితము; 2. కోయబడినది: చూ, వృష్ణము.

కృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చర్మము: చూ, తోలు. 1; 2. ఒకానొక జేవత: చూ, వేలుపు; 3. చెట్టుపైపట్ట: చూ, పట్ట. 1; 4. బుజిపత్తి రి: చూ, భూర్జము; 5. కత్తిరించడము: చూ, ఛేదనము.

కృత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కత్తెర-కార్తి. (అఱు నక్షత్రములు కలిసి మంగళకత్తివలె నుండును) ఇఱువదియేడు నక్షత్రములలో నొకటి: చూ, నక్షత్రము. 1. (కృత్తియని విశ్వకోశము); 2. = కిత్తి-కిత్తు. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృత్తికానుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమార  
స్వామి: చూ, స్కందుడు.

కృత్తివానుడు. సం. వి. న. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు.

కృత్తువు. సం. వి. ఉ. పుం. శిల్పి: చూ, స్వర్ణ  
కారుడు.

కృత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చేయుట: చూ,  
వ్యాపారము. 1; 2. ఒకానొక దేవత: చూ,  
శేలుపు; 3. రచించినముగ్ధు: చూ, రంగవల్లి.

కృత్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. పని: చూ, వ్యా  
పారము. 1; విణ. 2. ధనాదులచే భేదిపఁ  
దగినది. (శత్రుస్సహృది)

కృత్యుడు. సం. విణ. కుపితుడు: చూ, శోష  
ణుడు.

కృత్రిము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జపిప్పలి\*: చూ,  
పిప్పలి. 1; 2. రసనాదమువలనఁ జేసిన పెండ్లి:  
చూ, లోహము. 1.

కృత్రిమము. సం. వి. ఆ. పుం. తురుష్కమును  
గ్రంథము: చూ, రాజాగ్రము.

కృత్రిమధూపకము. సం. వి. ఆ. పుం. అనేకపరి  
మళపస్త్రపులు కూర్చిచేసినధూపద్రవ్యము: చూ,  
వాసన.

కృత్రిమము. సం. వి. ఆ. న. 1. కృత్రిమపుత్రకపు,  
బిడాలవణము- కాచలవణము (అనికొందఱు):  
చూ, లవణము. 1; 2. చిల్లమడ్డి\*: చూ, సల్లక్కి;  
పుం. 3. జవాదియను గంధద్రవ్యము: చూ,  
రాజాగ్రము; 4. తురుష్కమును గంధద్ర  
వ్యము: చూ, రాజాగ్రము; 5. శైలము: చూ,  
రసాంజనము; 6. రతిబంధవిశేషము: చూ,  
రతిబంధము; విణ. 7. మనుష్యులచే  
జేయబడినది, ఏలి: చూ, కృతకము. 1.

కృత్రిముడు. సం. విణ. 1: చూ, కపటి. 1;  
2. కీర్తితుడు: చూ, పుత్తుడు. 1; అం.  
3. పుత్తులు నలుగురిలో నొకడు: చూ,

పుత్తులు; 4. పుత్తులు పంజెందుగురిలో  
నొకడు: చూ, పుత్తులు.

కృత్రిము. సం. వి. ఆ. న. జలము: చూ, నీరు. 1.  
కృత్రిము. సం. వి. ఆ. న. 1. కడుపు: చూ,  
భూనిము. 1; 2. జలము: చూ, నీరు. 1;  
విణ. 3. అంతయు: చూ, సర్వము.

కృదంతము. పా. భాతువులవలనఁగలుగు నామ  
వాచకములు కృదంతములు.

కృదగము. సం. వి. ఆ. న. భాన్యాద్విహము:  
చూ, పంటసాల; (చూ, సదనము. 1)

కృద్ధ. అం. గాంధర్వవేదమునందలి భావాభ్యా  
యప్రమేయములొని దృష్టులు యెనిమిదింటి  
లో నొకటి: చూ, దృష్టులు.

కృప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ,  
దయ; 2. దయారసము: చూ, కరుణము. 2

కృపణధున్వాయము. పా. లోభివాని సామ్య  
పరుల పాలగుననువిధము.

కృపణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కీటకము: చూ,  
పురుగు; విణ. 2. కుటిలమైవది.

కృపణుడు. సం. విణ. 1. పిసినిగొట్టు: చూ,  
లోభి; 2. కుత్తితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కృపాణకము. సం. వి. ఆ. పుం. కత్తి-పెద్దకత్తి:  
చూ, రిప్టి. 2.

కృపాణము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
కృపాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —వై.—;  
2. కత్తె: చూ, బాణము. 1.

కృపాణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకత్తి: చూ,  
రిప్టి. 2.

కృపాద్వితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బుద్ధజేవుడు:  
చూ, బుద్ధుడు.

కృపాశువు. సం. విణ. ఉ. కనికరముగలవాడు:  
చూ, దయారువు.

కృపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోబుని పెండ్లాము:  
చూ, భార్య. 1.



కృషీటకము. సం. వి. అ. న. కడుపు: చూ, భూనిము. 1.

కృషీటము. సం. వి. అ. న. 1. —నై—; 2. జలము: చూ, నీరు. 1; 3. అడవి: చూ, విషము; 4. చిరుగు: చూ, సమిధ.

కృషీటపాలము. సం. వి. అ. న. 1 ఓడతెడ్డు, కేనిపాతము: చూ, పీలి. 2; పుం. 2. కడలి: చూ, సముద్రము; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

కృషీటయోని. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృషీటతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వత్థామ: చూ, ద్రౌణాయనుడు.

కృపుడు. సం. వి. అ. పుం. దోణినిమణిది; (వ్యాసమహర్షి యనివిశ్వకోశము)

కృమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కీటకము: చూ, పురుగు; 2. చెట్లమీది నల్లపురుగు: చూ, పురుగు; 3. లక్తుక: చూ, లక్క.

కృమికంటకము. సం. వి. అ. న. 1. క్రిమిఘ్నము: చూ, వాయువిరోగము; 2. చిత్రమాలము: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 3. ఉడుంబరము \*: చూ, మేడి.

కృమిఘ్న. సం. వి. అ. స్త్రీ. పసుపు: చూ, వర్ణము, 3.

కృమిఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. విడంగము: చూ, వాయువిరోగము; 2. నీరుల్లి \*: చూ, పలాండువు; 3. లఘునము \*: చూ, వెల్లుల్లి; 4. పారిభద్రము \*: చూ, నూత్నదారువు; 5. జీడి. \*: చూ, భల్లాతక్కి.

కృమిఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విడంగము: చూ, వాయువిరోగము.

కృమిజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. లక్తుక: చూ, లక్క.

కృమిజగ్ధము. సం. వి. అ. న. అగురు: చూ, రాజార్హము.

కృమిజము. సం. వి. అ. న. —నై—

కృమిరిపుపు. సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము \*: చూ, వాయువిరోగము.

కృమిశుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలశుక్తి: చూ, సంకు. 1.

కృమిశైలకము. సం. వి. అ. పుం. పుట్ట: చూ, వర్షకము.

కృమిలకము. సం. వి. అ. న. వనముద్గము \*: వెసర.

కృవి. సం. వి. ఇ. పుం. తంతువాయుడు: చూ, సాలెవాడు

కృశనము. అం. శస్త్రములలో నొకటి: చూ, శస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.)

కృశము. సం. వి. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. బక్కటిల్లినది: చూ, బక్క; 3. సన్నము: చూ, నూత్నము. 4.

కృశమైనకడుపు. పా. ఉత్తమస్త్రీ సామాన్య లక్షణములలో నొకటి. (పుత్రభోగభాగ్య సుఖములనుభవించును): చూ, ఉత్తమస్త్రీ సామాన్యలక్షణములు.

కృశాంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అంకోలగిరి \*: చూ, పీయంగవు; వి. 2. బక్కటిల్లినది. (ఆడుది): చూ, స్త్రీ.

కృతాగురేతముడు. సం. వి. న. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కృశానువు. సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృశాశ్వి. సం. వి. న. పుం. మేళముకట్టుకొని జీవించువాడు: చూ, శైలాసుడు.

కృశించు. సం. అ. కి. 1. బక్కటిల్లు: చూ, సాటసాటవోవు; 2. సన్నగిల్లు: చూ, సన్న వాడు.

కృషకము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కృషికము. ఫాలము: చూ, కలుగోల.

కృషకుడు. సం. వి. అ. పుం. దున్నువాడు: చూ, వ్యవసాయి. (రూ- కృషికుడు- కర్షకుడు- కార్షకుడు- కార్షికుడు)

కృషాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కృషాణువు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కృశానువు.

కృషి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కరిసనము, కిసుక:

చూ, వ్యవసాయము: అం. 2. మనుజవృత్తులు

నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, మనుజవృత్తులు:

8 అర్థవేదములోని అష్టవర్గములో నొకటి:

చూ, అష్టవర్గము: 4. చతుష్పక్ష విద్యారినరణ

ములోని అర్థవేదము. (యజుర్వేదోపవేదము)

కృషియనగా. —భూమిని సున్ని వైరుణ్యము

టకు నిర్ణయసిద్ధివు, సన్యాసందము, రెట్టు

మతశాస్త్రము మొదలగు గ్రంథములు గల

వనియు, వానియందు వర్ణలక్షణములు: దెలు

పఱచియున్నవనియు, వాటిజ్యము వ్యవహారము

చేయునప్పుడు దాన్యాశుల గొనుకాలము.

విక్రియకాలము, లాభవిధి, విక్రియనిషేధ

వస్తు వివరణములు గలవనియు దెలుపఱచి

య్యవి.) చూ, ఉపనిషదులు.

కృషికము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ-

కృషకము.

కృషికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గున్నవాడు:

చూ, వ్యవసాయి; విణ. 2. దున్నుకొని జీవించు

వాడు: చూ వ్యవసాయి.

కృషిబలుడు. సం. విణ. దున్నుకొని జీవించు

వాడు: చూ, వ్యవసాయి.

కృషీవలము. సం. విణ. కాకిదొండ\*: చూ,

దొండ.

కృషీవలుడు: చూ, కృషికుడు.

కృష్కరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కుంటి:

చూ, శివుడు.

కృష్ణము. సం. విణ. 1. నీత్యము ఒకసారి

దున్నబడినది (వేల): చూ, భూమి. 1;

2. ఈశువబడినది.

కృష్ణపవ్యము. సం. విణ. వీరిపాదావ్యయము: చూ,

ధాన్యము.

కృష్ణపాక్యము. సం. విణ: చూ, కృష్ణపవ్యము

కృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దుక్కి: చూ, కృషి. 1;

పుం. 2. చేదువరి: చూ, విద్వాంసుడు.

కృష్ణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కృష్ణానది: చూ,

నది; 2. యమునానది: చూ, నది; 8. ద్రౌపది:

చూ, స్త్రీ; 4. దాగ్రిక్ష\*: చూ, స్వాదుఫల:

5 నీలి\*: చూ, రంజని; 6. శౌండి\*: చూ,

పిప్పలి. 1; 7. జీలకఱ్ఱ. నల్లజీలకఱ్ఱ (అని

కొందఱు)\*: చూ, సుషవి; 8. కృష్ణతులసి\*: చూ,

తులసి; 9. నల్లగలిజేరు\*: చూ, వర్ష

కేతువు; 10. గుమ్మడు\*: చూ, మహాఫలము;

11. అశోక\*: చూ, శకులాదని. 1; 12. మా

మెన\*: చూ, శారిబ; 13. నల్లారు\*: చూ,

సర్పము; 14. పర్వతీ, ఉత్తరదేశపు సుగంధి

ద్రవ్యము: చూ, గాజూరము; 15. కాకోలి\*: చూ,

వాయుసోలి; 16. కాకుగచ్చె\*: చూ,

సోమరాజి; 17. గురుగు\*: చూ, వాస్తవి.

కృష్ణకందము. సం. వి. ఆ. న. ఎఱ్ఱకలువ\*: చూ,

పద్మము. 1.

కృష్ణకిర్ణామృతము. సా. ఈ గ్రంథములీలాశుమం

డువ్రాసెను: చూ, కాశ్యనాటకములు.

కృష్ణకర్మము. సం. విణ. (న. ఈ. న.) గుర్రా

చారుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కృష్ణకళ్యాణము. సా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త

అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి (19 శతాబ్ది)

కృష్ణకాంభోజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగురివెండ\*: చూ,

తులాబీజము.

కృష్ణకాకము. సం. వి. ఆ. పుం. బొంతు కాకి: చూ,

వాయుసము. 1.

కృష్ణకావ్యము. సం. వి. ఆ. న. కాలాగురువు: చూ,

రాజూరము.

కృష్ణకోశుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జూదరి: చూ,

పందెకాడు.

కృష్ణగంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. మునగః చూ, కృష్ణదేహము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెదః చూ  
శిగువు. 1; 2. కంఠస్థము \* : చూ, స్వర్ణ భ్రమరము. 1.  
క్షీరిణి.

కృష్ణగర్భము. సం. వి. ఆ. పుం. కట్ఫలము \* :  
చూ, మహాఫలము.

కృష్ణచంచుకము. సం. వి. ఆ. పుం. చణకము \* :  
చూ, సెనగలు.

కృష్ణచూడిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గురివెండ \* :  
చూ, తులాబీజము.

కృష్ణచూర్ణము. సం. వి. ఆ. న లోహములము :  
చూ, లోహము. 1.

కృష్ణజన్మభండము. పా. ఈశ్వరింధము గోపీనాథ  
వేంకటకవిరచించెను. (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణజట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జటామాంసి \* :  
చూ, మాంసి. 1.

కృష్ణజన్మస్థానము. వా. వి. బంధనాలయము. 1;  
2. శ్రీకృష్ణుడు పుట్టినచోటు.

కృష్ణజీరకము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లజీలకఱ్ఱ \* :  
చూ, కుషువి. 2.

కృష్ణతండాలు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. త్రిపుట \* :  
చూ, బొల్లిబూసర.

కృష్ణతామ్రము. సం. వి. ఆ. న. గోశిగ్న చంద  
నము: చూ, వాసన.

కృష్ణతారము. సం. వి. ఆ. పుం. జింకః చూ,  
హరిణము. 1.

కృష్ణతాలము. సం. వి. ఆ. పుం. తమాలము \* :  
చూ, శ్వేతపుష్పము.

కృష్ణతాలిని సం. వి. ఉ. న. ద్వి. దారిద్ర్యవతి  
యొక్క లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కృష్ణతులసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లతోళి \* :  
చూ, తులసి.

కృష్ణత్రిపుత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నల్లతెగడ \* :  
చూ, సర్వానుభూతి.

కృష్ణద్వైపాయనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వేద  
వ్యాసుడు: చూ, ముని: 1.

కృష్ణధుత్తారకము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్ల  
ఉమ్మెత్త \* : చూ, హలావుష్పము.

కృష్ణనామకము. సం. వి. ఆ. న. బిడాలవణము:  
చూ, లవణము. 1.

కృష్ణనింబము. సం. వి. ఆ. పుం. కరివేప \* :  
చూ, బల.

కృష్ణపక్షచతుర్దశి. అం. పర్వములు అయిదిం  
టిలో నొకటి: చూ, పర్వములు.

కృష్ణపక్షతిథులు. అం: చూ, తిథులు.  
కృష్ణపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కఠిపక్కము:  
చూ, పక్షము 1; అం. 2. పక్షములు రెండిం  
టిలో నొకటి: చూ, పక్షములు.

కృష్ణపక్షాష్టమి. అం. పర్వములు అయిదింటిలో  
నొకటి: చూ, పర్వములు.

కృష్ణపర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. వెద్యుంగి \* :  
చూ, శ్వసనము.

కృష్ణపరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాలకులసి \* :  
చూ, తులసి.

కృష్ణపాకఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. కలివే \* :  
చూ, సామ్యపుష్పఫల (కృష్ణపాకఫల అని  
కొందఱు.)

కృష్ణపాకము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కృష్ణపాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లగురిగిండి \* :  
చూ, తులాబీజము.

కృష్ణపింగళి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గారి: చూ,  
పార్వతి. 1.

కృష్ణపిండితము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లచుంగ \* :  
చూ, శ్వసనము.

కృష్ణపిండిము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

కృష్ణపీఠి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లచీమ: చూ,  
పీఠిక.

కృష్ణపులంగవము. సం. వి. ఆ. పుం. నెద్దకండ  
చీను: మా, పిలిక.

కృష్ణపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: మా. కృష్ణ  
ధుత్తారకము\*.

కృష్ణపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకోలగిరి\*:  
మా, పేంకణము.

కృష్ణపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, కృష్ణ  
పుష్పము.

కృష్ణఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాయచ్చే\*: మా,  
సోమరాజి.

కృష్ణఫలపాకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఓంకపండు:  
మా, సాన్లుపుష్పఫల.

కృష్ణఫలము. సం. వి. ఆ. న. 1. తక్కోల\*:  
మా, వైజయంతి; పుం. 2. ఓంకపండు: మా.

సాన్లుపుష్పఫల; 8: మా, ఏలీపండు. 2.  
కృష్ణఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: మా. కృష్ణఫల\*.

కృష్ణబద్ధకము. సం. వి. ఆ. పుం. చిలుకేరు\*:  
మా, బాంగి

కృష్ణబీజము. సం. వి. ఆ. న. 1. కాలింగము\*:  
మా, పుచ్చే; పుం. 2. కుంకుమ\*: మా,

ఫేనిలము. 2; 3. ఎఱ్ఱమునగ\*: మా,  
శిగువు. 1.

కృష్ణభూపాలీయము. పా. ఈగ్రంథమునకు కర్త  
చంద్రకవి. (19 శతాబ్ది)

కృష్ణభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నల్లనేల: మా,  
భూమి. 1

కృష్ణభూమిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోమాత్రిక\*:  
మా, తృణము. 1.

కృష్ణభేద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మా-కృష్ణభేది,  
కటుకరోహిణి\*: మా, శకులాదని. 1.

కృష్ణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై—  
కృష్ణభోజిపండు. సం. వి. ఆ. పుం. జూదమాడెడి

వాడు: మా, పండ్లకాడు.  
కృష్ణచుల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగడ్డెర\*: మా,  
పద్మాసము.

కృష్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇనుము: మా,  
లోహము. 1; 2. మరీచము: మా, మిరియము;

8. దోషము: మా, సాసము. 1; 4. వీలూజ  
సము: మా, సోపీగము. 2; 5. కాలాగురువు:

మా, రాజార్జును; పుం. 6. నలుపు: మా,  
వర్ణము. 6; 7. కాకి: మా, వాయుసము. 1,

8. కోకిలము: మా, పిక్కు; 9. గున్న: మా,  
మహిషము; 10. కృష్ణపక్షము: మా. పక్ష

ము. 1; 11. నల్లని కడుపుల నందడిచ్చుక:  
మా, పిచ్చక; 12. ఓంక\*: మా, సాన్లు

పుష్పఫల; 13. ఏనుగు: మా, మాస్తి:  
14. (యజ్ఞమునకు దగిన చిత్రగర్జముల)

ఇట్టి: మా, చారిణము. 1; 15. కూద్రాజాతి:  
మా, వర్ణము. 7; విణ. 16. నల్లనిది: మా,

వర్ణము. 6.  
కృష్ణముద్గము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లనెసర\*:

మా, నెసర.  
కృష్ణమూర్తి. అం మా, కృష్ణావతారము.

కృష్ణమూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగుంధి  
సాల\*: మా, కారిబ.

కృష్ణమూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగడ్డెర\*:  
మా, పరాసము.

కృష్ణరక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. గురివెండ\*:  
మా, తులాబీజము.

కృష్ణరక్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—  
కృష్ణరాయవిజయము. పా. ఈగ్రంథకర్త

కుమారభూర్జటి(16 శతాబ్ది).  
కృష్ణసహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి\*: మా,

సురలి. (సురలి)  
కృష్ణశేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాస్యలక్షణము;

మా, లక్షణము. 1.  
కృష్ణల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజే. ఎఱ్ఱగురిజే

(అని కొందఱు)\*: మా, తులాబీజము.  
కృష్ణలకము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కృష్ణలము. సం. వి. అ. న. నేతిక, మూడుయవల  
యెత్తు పెండి: చూ, లోనాము. !.

కృష్ణలవణము. సం. వి. అ. న. 1. సౌవర్ణలవణము: చూ, లవణము. 1; 2. కాచలవణము: చూ, లవణము. 1.

కృష్ణలోహము. సరి. వి. అ. న. ఇనుము: చూ.  
లోహము. 1.

కృష్ణలోహమయము. సం.వి.అ. పుం. చిహ్నము:  
చూ, లోహము. 1.

కృష్ణలొహితిము. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపు  
మించగలసిన యెఱుపు, భూమిము: చూ,  
వర్ణము. 6; విణ. 2. నలుపుమించేగలసిన  
యెఱుపుగలది, భూమిము: చూ, వర్ణము.6.

కృష్ణవర్మ. సం. వి. ఆ. పు. కోటి:మా,  
వానరము.

కృష్ణవర్త. సం. వి. ౯. పుం. 1. అగ్ని: చూ,  
నిప్పు; 2 యశాచారుడు: చూ, వ్యాసుడు. 2;  
3. తలగాము, రామగ్రహము: చూ,  
రామావు. 1.

కృష్ణవల్కలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏమెః చా,  
మద్ది.

ప్రస్థాని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. క మ్మెరాను  
 తీరగ, నల్లతీరగః చూ, సుగలి (సురలి);  
 2. మామెనః చూ, శారిబ.

కృష్ణవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—  
కృష్ణవిజయము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త.-

కుసుమాయుధుడు: చూ, కావ్య నాటకములు.  
కృష్ణవృక్షము. సం. వి.అ.పుం. అగర్లమాను \*:

మా, చందనము  
కృష్ణవృంత, సరి. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. కలిగొంటు\*:

చూ, సా<sub>4</sub>లి. 2; 2. కా<sub>4</sub>మినుము\*: చూ,  
మినుము; రి పె<sub>4</sub>గ్గుము<sub>4</sub>డు\*: చూ, శ్రీ<sub>4</sub>పరి

కృష్ణవృంతిక: సం. వి. ఆ. స్త్రు. 1. గుమ్మడిక: చూ, మహాఫలము: 2. వేటికావృక్షము: చూ, వేటిక.

కృష్ణవేణి. సం. వి. ఈ శ్రీ. 1. కృష్ణవేణి  
యను నది: మా, నది; అం. 2. గంగలు నాలు  
గింటిలో నొకటి: మా. గంగలు (మా-కృష్ణ  
వేణి)

కృష్ణవేణు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—  
 కృష్ణవీహి సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము వ్రీహి

ధాన్యము: చా, ధాన్యము.

దగిన చిత్రివర్ణపులే (హా-కృష్ణసారము):  
 మా. హరిణము. 1: 2. ఇరుగుదు\*: మా.

శింశుప: ఓ. చెముడు \*: చూ, స్నూహి.

ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

చూ, శింశుప.

కృష్ణశిశువు. సం. వి. ఉ. పుం. శోభాంజ  
నము\*: యో, శిశువు. 1.

కృష్ణశీర్ష క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెండః  
మా. తులాబీజము.

కృష్ణశీర కము. సరి. వి. ఆ. న. అయ్య: చా,  
రాజారము.

కృష్ణశృంగము. సం. వి. అ. పుం. నున్నపోతు:  
చూ. మహిషము.

కృష్ణసఖి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. జీలకఱ్ఱ: మా,  
మనవి?

కృష్ణసర్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లత్రాచీ:

కృష్ణసర్ప గాజు. సం. వి. అ. పుం. కర్కోటక

కృష్ణసర్వ పము. సం. వి. అ. పుం, నల్లావలు \*:

కృష్ణసార. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఇరుగుడు \*:

కృష్ణసారకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెమరు: చూ, వేణువు; 2. ఇగుడు: చూ, శింశుప; 3. చెముడు \*: చూ, స్ముహి; 4. యజ్ఞము నకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి: చూ, హరిణము. 1.

కృష్ణసారధి. సం. వి. ఇ. పుం. అర్జునము, ఏలు నుద్ది \*: చూ, వుద్ది.

కృష్ణసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కృష్ణ శారము.

కృష్ణస్కంధము. సం. వి. అ. పుం. కాలస్కంధము \*: చూ, తమాలము.

కృష్ణహయము. సం. వి. అ. పుం. నూర్యాశ్వము: చూ, హయము.

కృష్ణాంగన. అం. దిక్పాలపట్టణములు యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పాలపట్టణములు. (చూ, దేశము.)

కృష్ణాంగము. సం. వి. అ. న. వివివిద్యాలంత్ర విశేషము: చూ, మాయము. 1.

కృష్ణాంజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలాంజని \*: చూ, హాస్యశాఖాశిష్యము.

కృష్ణాగురువు. సం. వి. అ. న. నల్లఅగులు: చూ, రాజాగ్రము.

కృష్ణాదలము. సం. వి. అ. పుం. రైవతపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కృష్ణాది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కృష్ణాజిల్లాయందు ప్రవహించుచున్న నది: చూ, నది.

కృష్ణాభ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణాంజని\*.

కృష్ణాభ్యుదయము. పా. ఇది మండపాక పార్వతీ శ్వర కవి రచించెను. (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణాహాత్యయము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త తాతంభట్టు గురుమూర్తిశాస్త్రి (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణామిషము. సం. వి. అ. న: చూ, కృష్ణ లాహము.

కృష్ణామ్లము సం. వి. అ. పుం. చింత \*: చూ, తింతిడి.

కృష్ణానుసము. సం. వి. అ. న. —మై.— కృష్ణార్చి. సం. వి. న. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృష్ణాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగడ్డెర \*: చూ, పరాసము; 2. నల్లతులసి \*: చూ, తులసి.

కృష్ణానందరిత్రము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త మంత్రీపెగడ నూర్యప్రకాశ కవి (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణానందనాదము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త వెలిచెరుకల వేంకటరామ ప్రధాని. (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణార్పణము. పా. శ్రీకృష్ణభగవానునికి సమర్పణము. “నీవు చేసిన నీతి కృష్ణార్పణము” కృష్ణాలువు. సం. వి. ఉ. పుం. నీలాలువు, నల్ల కంద \*: చూ, నూరణము.

కృష్ణావతారము. అం. ఇదియొక అవతారము (ఇందుల వృత్తాంతము.—కంసుండను రాజు తన చెల్లెలగు దేవకిని బావయగు వసుదేవునిఁ జెఱచుచుండెను. వారలకుఁ బుట్టుకొడుకే తన్నుఁ జంపునని తెలిసికొనెను. అందులన దేవకిఁబుట్టిన బిడ్డలనందఱను జంపుమందెను. దేవకిదేవి యొక్క యెనిమిదవ కొడుకు శ్రీకృష్ణుడు. ఇతఁడు పుట్టుగానే వసుదేవుడు వ్రేపల్లెలో గొల్లలరాజగు నందుని యింటనిలనిదాఁచెను. క్రమముగ శ్రీకృష్ణుడు పెరిగి పెద్దవాడయ్యెను. తరువాతఁ గంసునిఁ జంపి తన తల్లిదండ్రులఁ జెఱచిడిపించెను. మొ. ఇది దశావతారములలో శ్రేయముండ లేదు.)

కృష్ణావాసము. సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము \*: చూ, రావి.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు \*: చూ, నల్ల పము; 2. తవిడలను వడు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కన్నయ్య. కృష్టి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఏర్పాటు : చూ, నిజము. 2; 2. కల్పనము: చూ, సంగ్రహము. కృష్టికుడు. సం విణ. క్రితుడు: చూ, పుక్తుడు. 1. శ్రీకృష్ణభగవానుడు. మొ: చూ, విష్ణువు. 1; 2. వేదవ్యాసుడు: చూ, ముని. 1; 3. అర్జునుడు (పాండవమధ్యముడు): చూ, విజయుడు. 1; 4 అగ్నిహోత్రుడు: చూ, నిష్ఠ.

కృష్ణేక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. నల్లచొరు \*: చూ, రసాలము. 3.

కృష్ణాదుంబరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకోదుంబరిక \*: చూ, బొమ్మవేడి.

కృష్ణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తాళప్రాణకళా విశేషము: చూ, తాళము, 2; అం. 2. తాళాధ్యాయములోని దేశీయక్రియలు యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దేశీయక్రియలు.

కృశరము. సం. వి. ఆ. న. 1. పులగము: చూ, సాదము. (1); 2. శ్రాద్ధమున నిమగ్నతులకు అభ్యంజనకాలమందు కలిపియిచ్చెడు సువ్వులు బెల్లము. (సువ్వులపులగమని హారావలి)

క్ర

కృష్ణీల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వ్యవస్థాపత్రము, పట్టోలికా: చూ, పట్టా.

కృష్ణాపము. సం. వి. ఆ. పుం. అందుగుబంక తోడేసిన ధూపద్రవ్యము, సిహకము: చూ, రాజార్జము.

కృష్ణము. సం. విణ. ఏర్పాటుచేయబడినది: చూ, నితము. 3.

కృష్టి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఏర్పాటు : చూ, నిజము. 2; 2. కల్పనము: చూ, సంగ్రహము. కృష్టికుడు. సం విణ. క్రితుడు: చూ, పుక్తుడు. 1.

కె

కె. దే.విణ. వృత్తియందు కంపుశబ్దమునకు మీడి వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పశుష సరళములు పరమగునపుడు నుగాగము మును తదితరములు పరమగునపుడు మీడిదానికి ద్విత్వమునువచ్చును. కంఁగలు, కంజేడ, కంబోయ కంజిగి. కంజిగురు, కందలిరు, కందళుకు, కందామర, కందోవ, కంబట్టు, కంబువ్వు, కంబెదవి, కన్నురువు. కమ్మొక్క. కమ్మొవి. మొ.) కంఁగట. దే. వి. తాళబీజము. రూ- కంఁగట. అం. భా. ద్వి. 78: చూ, తేగ.

కంబోయ. దే. వి. ఎఱుపు. వేం, అం. 88: చూ, వర్ణము. 6.

కంబిగురు. దే. వి. ఎఱునిచిగురు.

కందమిక్త. ద్వ. వి. (కంపు + తమిక్త) ఎఱుదా మర \*: చూ, పద్మము.

కందామర. ద్వ. వి. —పై.—

కందొగ. ద్వ. వి. ఎఱుగులువ \*: చూ, పద్మము. 1.

కంపు. దే. వి. 1. ఎఱుపు. భార. విరా. 2, ఆ. 818: చూ, వర్ణము. 6; 2. పద్మరాగముణి: చూ, రత్నము. 1; 3. అధరమందలి దంతక్షతము: చూ, దంతక్షతములు; విణ. 4. ఎఱునిది.

చమ. 1, ఆ. 86: చూ, వర్ణము. 6. (ఈయర్థమున వృత్తియందుఁగొన్ని యెడల నంత్యవర్ణలొ పము. కం.)

కంపుకంటి. దే. వి. (కంపు + కన్న) కోయిల: చూ, పికము.

కంపుకనులపులుగు. దే. వి. —పై.— సాంబ. తిర్య. 7.

కెంపుగాతు. ద్వ. వి. అంగారకుడు. రూ-కెంపు

గాము: చూ, రాహువు. 2.

కెంపుగాము ద్వ. వి. —వై.—

కెంపురా. ద్వ. వి. ఇనుడు. ఆం, పదా. సుగ. 21:

చూ. నూర్పుడు.

కెంపుసవతు. ద్వ. వి. స్వాతి: మా, నత్తుత్తము. 1

కడ. దే. వి. వైపు. భా. దోణ. 4. ఆ. 808:

చూ, పార్వము. 1 (రూ- కడను-కెలకు-  
కెలను-కెలవు- కళవు.)

కడను. దే. వి. —వై.—

కడపు. దే. వే. 1. పడజేయు. కై. 8, ఆ.

109; 2. తోయు. రామా. 4, ఆ. 50;

3. చేంపు. “నిర్మూలంబుగ కత్తులంగడపి.”

ద్వా. 8, ఆ: చూ, మగణించు.

కడయిక. దే. వి. 1. పడుట: చూ, పతనము;

2. చొవు: చూ, మరణము.

కడయు. దే. ఆ. క్రి. 1. పతనమగు. ఉ. హరి.

2, ఆ. 181: చూ, పడు. 5; 2. చేచ్చు: చూ,

మగణించు: 3. భేదమగు ఆం, భా. త్ప.

85: చూ, వేణుపడు; స. క్రి. 4. ఉద్దేశించు:

చూ, విషయాకరించు.

కడవు. దే. వి. పడుట: చూ, పతనము.

కమ్మవి. దే. వి. పట్టుము. సాంబ. దేవ. 51: చూ.

పెదవి.

కమ్మవిగుటి. దే. వి. పలుకొమ్మ. సాంబ. దేవ.

51: చూ, దంతక్షతము.

కరకొట్టు. దే. ఆ. క్రి. (కెరలు + కొట్టు) కల

కలకూయు: చూ, కిలకిలలాడు.

కరలియాడు. దే. ఆ. క్రి. (కెరలి + అడు) చెల

రేగు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 42: చూ, విజృం

భించు. (కెరలువొడుచు- కెరయు - కెరలు-

కేరు- కేరించు)

కెరలు. దే. ఆ. క్రి. 1. అతిశయించు. “కెరలు

కోర్కుల.” స్వా. 6, ఆ. 85: చూ, ముమ్మ

రించు; 2. ఆగ్రహించు. స్వా. 6, ఆ. 47:

చూ, రోషించు: 3. కూయు. స్వా. 3, ఆ.

111: 4: చూ, కల్పించు; 5. చెలరేగు. హరి.

ఉ. 7, ఆ. 42: చూ, విజృంభించు; 6. నొట్టు

పడు. రా. యు, కాం. 408. పారట: చూ,

సంభ్రమించు.

కెరలు మీ. దే. వే. కెరలజేయు.

కెరలువొడుచు. దే. ఆ. క్రి. (కెరలు + వొడుచు)

1. వృద్ధిబొందు. భాగ. 5. స్కం. 1. ఆ. 108:

చూ. వర్ధిల్లు; 2. చెలరేగు. భాగ. 8, స్కం.

295: చూ, విజృంభించు.

కెరసనాయిలు. నా. వి. మట్టినునె : చూ,

తైలము. (ఆం. కెరసిన్ ఆయిల్)

కెరసనాయిలనీళ్లు. పా. ఇది కీటకాదులను ఊపిరి

దిమ్మనీయక చంపును. — (1/4 సాను కుబ్బును,

2 శేర్లయునుకు మంచినీళ్ళలో గరగించి దీనికి

4 శేర్లు కిరసనాయిలు చేర్చి రెండును కవ్వ

ముగో కలియునట్లు చిలికి యీ మిశ్రణము

నుండి అవసరమగుదానికి 5 రెట్లు నీరుకలిపి

చల్లవలెను)

కెరము. వై. వి. కేరజమనుపక్కి. రూ-కేరజము-

కేరము: చూ పక్షి.

కెర్ర. దే. వి. తాపము: చూ, సంతాపము.

కెర్రి: చూ, రూ- కిర్రి.

కెలకు. దే. వి. 1. దిక్కు. భార. ఆర. 3, ఆ.

297: చూ, హరిత్తు; 2. వైపు: చూ, పార్వ

ము. 1; స. క్రి. 3. కలపెట్టు. ఆము. 6, ఆ.

38; 4. ఉన్మాదించు. “భగవి కన్నులు

కలకె.” కాశీ. 7, ఆ. 95: చూ, భేదెల్లు. 2.

కెలను. దే. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2. వైపు:

చూ, పార్వము. 1. (రూ- కెలకు- కెలవు-

కళవు)

కెలయు. దే. ఆ. క్రి. చెలరేగు. రా. ఆర.

కాం. 166. పారట: చూ, విజృంభించు,



కలవు. దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1;  
2. అనురాగము. కాశీ. 2, ఆ. 144: చూ,  
స్నేహము. 1.

కలసము. దే. వి. 1. అరసము: చూ, సంతో  
షము; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము;  
3. కాంతి: చూ, వాంఛ; 4. పని. భార.  
ఆర. 6, ఆ. 80; భార. ఆర. 5, ఆ. 228:  
చూ, వ్యాపారము. 1.

కల్లగించు. దే. స. క్రి. 1. పెల్లగించు: చూ,  
భేదిల్లు. 2; 2. పురికొలుపు: చూ, పేరేపించు.

కల్లి. సా: చూ, రూ- కల్లి- కల్లి.

కళకులి. వై. వి. = ఖేలాకూలము. కడపావి,  
క్రిడాసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1. (రూ-కళా  
కులి- కళాకూలి- కేళకులి- కేళకూలి- కేళా  
కులి- కేళాకూలి)

కళగు. దే. వి. అర్తవము. ఆం, పదా. 58. 68:  
చూ, ముట్టు. 1.

కళపు. దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1;  
2. దూరము. వై. 5, ఆ. 58; ఆము. 5, ఆ. 28:  
చూ, విప్రకృష్టము.

కళాకులి. వై. వి. = : చూ, రూ-కళకులి రసి.  
3, ఆ. 117.

కళాకూలి. వై. వి. = —వై.—

## కే.

కే. దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము. హరి. పూ. 5, ఆ.  
215: చూ, హూహూ. (రూ- కేక)

కేందుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కప్ప: చూ,  
మండూకము. 1; 2. గాలవము \*: చూ,  
లొద్దుగు.

కేందువు. శం, శి. ఉ. పుం. తిందుకము \*: చూ,  
కుమికి.

కేంద్రము-కేంద్రస్థానములు. సా. 1. జన్మలగ్న  
మునకు 1-4-7-10 స్థానములు కేంద్రములనఁ  
బడును. జన్మలగ్నమె యొకటవకేంద్రమగు  
చున్నది. వీనికికంటకములనియు పేరుగలను;  
2. రాశ్యుదయ:చూ, లగ్నము: 3. గోళము  
యొక్క మధ్యప్రదేశమునకు కేంద్రము (రేక)  
కేంద్రస్థానము అనిపేరు. \*

కేక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1=కేస. నెమలికూత:  
చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) పెద్దకూత,  
రూ- కే: చూ, స్వరము. 2.

కేకయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దేశములు  
ఏబదియాటింటిలో నొకటి: చూ, దేశము;  
2. శ్రీలు కాశ్యమధరించు అందియ: చూ,  
భూవణము. 2.

కేకయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కైకేయి.

కే:యొడు. సం. వి. ఆ. పుం. కేకయదేశపు  
రాజు: చూ, రాజు 1.

కేకరము- సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడకన్ను:చూ,  
నేత్రము. 1; 2. మెల్లకన్ను:చూ, నేత్రము. 1.

కేకరాక్షస్యాయము. సా. మెల్లకంటివాడు  
ఒకనివైపు చూచుచుండ నుజ్జయొకనివైపు  
జూచుచున్నట్లు గాన్పించువిధము.

కేకరించు. సం. స. క్రి. 1. కటాక్షించు. హరి.  
పూ. 7, ఆ. 196: చూ, చూపు; దే. ఆ. క్రి.  
(1) కేకలువేయు: చూ, శబ్దించు; (2) సకి  
లించునట్లు శబ్దించు: చూ, శబ్దించు.

కేకరింత. దే. వి. 1. కేకలువేయుట; 2. సకిలించు  
నట్లు శబ్దించుట. ఆము. 5, ఆ. 60.

కేకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నలిరుడు: చూ,  
మెల్లకంటివాడు.

కేకలబండి. వా. వి. రైలు: చూ, పొగబండి.  
(చూ, కమ్మలపైబండి.) (చప్పుడుతోఁగూడి  
నది.)

కేకాలము. సం. వి. ఆ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కేకావలము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కేకి. సం. వి. వ. పుం. —వై.—

కేకిశిఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బరి పరి \*: చూ, పూతికరజము.

కేకిస. దే. వి. నెమలికూత. ఆం, పదా. 5-88: చూ, స్వరము 2.

కేకిసలు. దే. వి. బ. 1: చూ, చేప్పట్టు; 2. నతి. హంస. 4, ఆ. 218; బహు. 2. ఆ. 41: చూ, నమస్కారము; 3. నతివిశేషము: చూ, నమస్కారము.

కేకుందకము. సం. వి. ఆ. పుం. కుడుము: చూ, భక్త్యము.

కేకుందము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

కేకేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కేకయి.

కేకబి. దే. వి. 1. అడుగు: చూ, బుడద; వా. వి. 2 నావా. రూ- కేసు.

కేటత్రాడు. దే. వి. యమపాశము. నీలా. 1, ఆ. 22: చూ, నూత్రము. 1.

కేటభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గారి: చూ, పార్వతి 1.

కేటాయించు. వా. క్రి. వేణుపటుచు. (రూ- ఖేటాయించు)

కేటలాగు. వా. వి. రూ- కేట్లాగు. ఆమృతము నకు నిద్రపఱచిన పాత్రములు లోగగువాని పట్టిక.

కేట్లాగు. వా. వి. —వై.—

కేడ. దే. వి. ధూర్జుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2

కేడము. కై. వి. = ఖేటకము. డాలు: చూ, హరిగ. (రూ- కేడియము- కేడెము- కేవడము- కేళము)

కేడి. వా. వి. పార్వతినేరసుడు. “కేడిలిజద్దరు.” (రూ- కేడి- కేళి)

కేడిండు. దే. ఆ. క్రి. 1. తొలగు: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 2. అలత్యముచేయు: చూ, గూ- కేడించు; 3. ఎడఁబాము. ఆం. భా. త్రి. 88: చూ, వేణుపడు. (కేటాయించు అని వాడుక.)

కేడియము. కై. వి. = ఖేటకము. డాలు. రూ- కేడెము: చూ, హరిగ.

కేడెము. కై. వి. = —వై.—

కేణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేరా: చూ, సదనము. 1.

కేతికము. సం. వి. ఆ. పుం. = కేగగి \*: చూ, మొగలి.

కేతికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = —వై.— (ఇది శివపూజకన్యయు.); 2. భాజి \*: చూ, మాలతి; వా. 3. ఒకానొక తైలము: చూ, తైలము.

కేతకీమమవ్యాయము. పా. మొగలిగ్గ-వ్రగుగం ధముగలదియైనను ముండ్లచేత కోసికొనకల్యము కాదు అనెడి విధము.

కేతనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కైక్కెము: చూ, సిడము; 2. గుఱుతు: చూ. లక్షణము. 1; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. పిలుచుట, బ్రాహ్మణుల నిమంత్రణముచేయుట. (అని కొందఱు): చూ, సంబోధనము.

కేతుధరము. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

కేతుధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కైక్కెముపట్టు వాడు: చూ, ధ్వజధరుడు.

కేతుప్రియము. సం. వి. ఆ. న. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.

కేతుభము. సం. వి. ఆ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కేతుచతి. పా. ఒకానొక వృత్తము. — ఇందు వేసిపాదములందు స, జ, స, గురువులును, సరిపాదంబుల భ, ర, స, గగములును గల్గి

ఏడింటునుతిగల వృత్తము. ఉదా.— “జతచే  
ములన్స- జనగముల్, భాతిసరిక భరే- ఫనగ  
గంబుల్- యతికైలసంఖ్య. నమరగా. ౧.  
చూ, వృత్తము. 1.

కేతుమాలము. అం. వర్ణములు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి: చూ, వర్ణములు.

కేతురత్నము. సం. వి. అ. న. వైడూర్యము: చూ,  
రత్నము. 1.

కేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. కేతువనునొక గ్రహము: చూ, రాహువు. 2. (చూ, ఆశ్లేషాభవము) కేతు  
వునకు శుభవర్ణములు 18, పాపవర్ణములు 8;  
కేతుదశావత్సరములు యేడు.) ఇత్యాది: 2. పె  
క్కెము: చూ, సిడము: 8. గుఱుతు: చూ,  
లక్షణము. 1; 4. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 5. కాంతి:  
చూ, వెలుతురు. 1; 6. దుమగతి కేతువు: చూ,  
తోక చుక్క; 7. తక్కెల \*: చూ, వైజ  
యంతి; అం. 8. గ్రహములు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి: చూ, గ్రహములు.

కేదంతి. సం. వి. ఇ. పుం. అనిరుద్ధుడు: చూ,  
విశ్వ కేతువు.

కేదరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మ \*: చూ,  
విటదిరము; 2 రూ- కేదారము. ఉడుపుచుడి:  
చూ, భూమి. 1. (చూ, రూ- కేదారము)

కేదారకటుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కటుకరోహిణి\*:  
చూ, శకులాదని. 1.

కేదారము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. వరిమడి: చూ,  
భూమి. 1; (కైదారకము - కైదార్యము-  
కేదారికము); 2. వరిపండు నేల, ఉడుపుచుడి:  
చూ, భూమి. 1. (కైదారము- కైదార్యము-  
కేదారికము); పుం. 8. కొండ: చూ, పర్వతము;  
4. కేదారపర్వతము: చూ, పర్వతము; 5. కుమారు:  
చూ, సాదు. 1; 6. కాశీపట్టణమునందలి పుణ్య  
క్షేత్రములలో నొకటి. (కేదారఘట్టమని  
నాడుక.)

కేదారశృంగము. సం. వి. అ. న. బోదారసింగి \*:  
చూ, మూర్ధశకరంజము.

కేదారుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు. (కార్తికమాసములో పున్నమముం  
దొక శుక్రవారంబునగాని పున్నమనాడుగాని  
కేదారేశ్వరుని వ్రతమాచరింతురు)

కేసతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మన్మథుని భార్య: చూ,  
భార్య.

కేసారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభీపాకమను  
నరకము: చూ, కుంభీపాకము. (నరకములు  
ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు);  
2. చెక్కిలి, పుట్టెప్పి శేకము (అనికొందఱు):  
చూ, లెంప. 2; 8. సంది: చూ, బుజ్జగింత.  
(ఇది వినార్యము)

కేసారుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు.

కేనిపాతకము. సం. వి. అ. పుం. చుక్కాను; ఓడ  
లెడ్డు (అని కొందఱు): చూ, పీలి. 2.

కేనిపాతనము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కేనిపాతము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కేమము. సం. వి. అ. న. పులిపీరికాయ: చూ,  
వ్రణము. 1.

కేముకము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

కేయూర బాహుచరిత్రము. పా. ఈగ్రంథమునకు  
కర్త మంచనకవి. (18 శతాబ్ది)

కేయూరము. సం. వి. అ. న. 1. భుజకీర్తులు:  
చూ, భూషణము. 2; పుం. 2. ఒకానొక  
రతిబంధము: చూ, రతిబంధము.

కేరణిము. వై. వి. — గేరణి. రూ- కేరిజము-  
కేర్ణము- కైర్ణము: చూ, పక్షి.

కేరడము. డి. వి. 1. ఉపేక్ష. హరి. పూ. 1, అ.  
180: చూ, మందేమేలము. 1; 2. తిరస్కా-  
రము. ఉ. హరి. 5, అ. 276: చూ, వక్షిల

నము; 3. తిరస్కారపుమాట. ఉ. రా. 1, ఆ. 89: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 4. వంకర మాట. కా. 2, ఆ. 21: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 5. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 6. ఎక తాలి: చూ, పరిహాసము.

కేరడములుచే. దే. వి. ధూర్జుడు : చూ, వ్యాధుడు. 2.

కేరడములుచే దనము. దే. వి. ధూర్జత్యము: చూ, నీచుతనము.

కేరడించు. దే. స. కి. వక్రముచేయు. వసు. 5, ఆ. 76: చూ, వంకరవోపు.

కేరలము. సం. వి. ఆ. న. 1. చిత్రతండులము \*: చూ, వాయువిశంకము: 2. దేశములు ఏబది యాటింటిలో నాకటి: చూ, దేశము. (రూ- కేరళము)

కేరలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. జ్యోతిర్గంధ విశేషము, ఒకరకము వేపుకపిండి: చూ, సాదము. (1); 2. అహోరాత్రము: చూ, రోజు.

కేరించు. దే. ఆ. కి. చెలరేగు; య. 5, ఆ. 76: చూ, విజృంభించు.

కేరింత. దే. వి. ఆలరింత: చూ, హాస్యము. 1.

కేరిజేము. వై. వి. = గేరజ్జ. రూ- కేరజేము: చూ, పక్షి.

కేగు. దే. ఆ. కి. 1. ఉత్సహించు. రుక్మి. 2, ఆ. 16: చూ, యత్నించు; 2. చెలరేగు. కళా. 6. ఆ. 195: చూ, విజృంభించు: 3. కుతూహలపడు. రుక్మి. 5, ఆ. 26: చూ, సంతోషించు; స. క్రి. 4. అనాదరించు. అచ్చ. ఆర. కాం. 32: చూ, తిరస్కరించు; 5. అపహసించు. పా. 4, ఆ. 67: చూ, వెక్కిరించు.

కేగుపు. దే. వి. జృంభణము: చూ, విజృంభణము.

కేర్జము. వై. వి. = గేరజ్జ. రూ- కేరిజేము: చూ, పక్షి.

కేల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. మోచేతిపోటు: చూ, పోటు. 4; 2. గసిక: చూ, మేకు: 3. మంటు: చూ, నిప్పు.

కేలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కత్తి నాయివైన అడెడువాడు: చూ, ప్లవకుడు.

కేలాసము. సం. వి. ఆ. పుం. కైలాసము చూ, పర్వతము.

కేలి. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ: చూ, రూ- కేలి. కేలికము. సం. వి. ఆ. పుం. అశోకము \*: చూ, హేమపుష్పము.

కేలికల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సరస్వతీ దేవియొక్క వీణ: చూ, వీణ.

కేలికభావతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చున్నదునిభార్య: చూ, భార్య.

కేలికిలము. సం. వి. ఆ. పుం. గుమ్మడు \*: చూ, మహాఫలము.

కేలికీరము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒంటె: చూ, లాటిపిట్ట.

కేలికుంచిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. భార్యతో బుట్టువు: చూ, క్యాలిక.

కేలికోకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నటుడు: చూ, కైలాసుడు.

కేలివృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కదంబము \*: చూ, నీపము.

కేలు. వై. వి. = కలి. కులికి 1. చొయి: చూ, హస్తము; 2. తొండము. భార. ఆర. 6, ఆ. 229: చూ, శుండము.

కేలుదమ్మి. వై. వి. పద్మమువంటి హస్తము: చూ, హస్తము.

కేలుపట్టు. వై. వి. పాణిగ్రహణము: చూ, వివాహము. (రూ- కేల్పట్టు)

కేలుమొగుట. వై. వి. చేమోడు: చూ, నదు స్కారము. (రూ- కేలుమొగుపు- కేలుమొగ్గు- కేలుమోడుపు- కేలుమోడు- కేల్మొగుట)

కేల్మాగుడ్డు-కేల్మాడుపు-కేల్మాడ్డు-కేల్మా  
డుపు-కేల్మాడ్డు)

కేలుమొగుపు. వై. వి. —వై.—

కేలుమొగ్గు. వై. వి. —వై.—

కేలుమోడుపు. వై. వి. —వై.—

కేలుమోడ్డు. వై. వి. —వై.—

కేల్పట్టు. వై. వి. చూ, రూ- కేలుపట్టు.

కేల్మాగుటు. వై. వి. చూ, రూ- కేలుమొగుటు.

కేల్మాగుడ్డు. వై. వి. —వై.—

కేల్మాడుపు. వై. వి. —వై.—

కేల్మాడ్డు. వై. వి. —వై.—

కేల్మాడుపు. వై. వి. —వై.—

కేల్మాడ్డు. వై. వి. —వై.—

కేవ. దే. వి. దగ్గఱ. ఆం, భా. త్పు. 242: చూ,  
సమీపము. 1.

కేవడము. వై. వి. చూ, రూ- కేడెము. స్వా.  
4, ఆ. 28.

కేవరి. దే. వి. (కేపు + అరి) కేపు పుచ్చకొన  
నాడు. చూ, సుంకరి.

కేవలద్రవ్యము. సం. వి. ఆ. న. మరిచము: చూ,  
మిరియము.

కేవలము. సం. వి. ఆ. న. 1. నిర్ణయింపబడినది;  
చూ, స్థితము. 3; 2. జ్ఞానదేశము: చూ,  
బుద్ధి; విణ. 3. అంత:చూ, సర్వము; 4. ఒకటి:  
చూ, వంచి.

కేవలి. సం. వి. న్. పుం. 1. బుద్ధదేవుడు: చూ,  
బుద్ధుడు. 1; 2. కాశ్యబుద్ధదేవుడు: చూ,  
బుద్ధుడు. 1; 3. కై న వి కే వ ము: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.

కేవలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పరమాత్మ: చూ,  
హంసుడు.

కేవు. దే. వి. ఒడకిచ్చెడు కూలి: చూ, తరప  
ణ్యము.

కేళకలాపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెండు

కలముడి: చూ. ముడి. 3; 2. వెండుకలసమా  
నము: చూ. వెండుక. 1.

కేర. రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కరఫలము: చూ,  
గొఱపము; 2. ఒకరకము చెఱుకు \*: చూ,  
రసాలము. 3.

కేళకీటము. సం. వి. ఆ. పుం. పేను: చూ,  
యూకము.

కేళఖండనము. పా. పుట్టినవెండుకలు తీయుట.  
ఇందుకు కాలనిర్ణయము. — పుత్రవిషయమై  
పుట్టినది మొదలు సరినెలలైన 2-4-6 నెలలయం  
దును, శ్రీవిషయమై పేసినెలలైన 3-5-7 నెలల  
యందును, ఉభయలకు సుత్రరాయణమం  
దును, పూర్వయూమమందును, అశ్వ- పృ-  
పున- పువ్య- చా- చి- స్వా- శ్రీ- ధ- శత-  
రేవతినక్షత్రముల యందును, సోమ-బు-గు-  
శుక్ర వారములయందును, 3-8-13-18-23-28-తిథులు  
వదలి మిగత తిథులయందును కేళఖండనము  
చేయవలెను. కాలామృతము. 20. శ్లో.

కేళగర్భకము. సం. వి. ఆ. పుం. కబడి: చూ, వేసలి.

కేళఘ్నము. సం. వి. ఆ. న. పేనుకొలుకుట: చూ,  
బట్టతల.

కేళచ్ఛిత్తు. సం. వి. ద్. పుం. నాపితుడు: చూ,  
మంగలి.

కేళటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. భాగము: చూ,  
మేషము. 1; 2 అంటుపేను: చూ, యూకము;  
3. దుండీగము \*: చూ, శోణకము; 4. కాచు  
దేవునియొక్క శోషణమను బాణము: చూ,  
బాణము. 1.

కేళటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెన్నుడు:  
చూ, విష్ణువు. 1; 2. తోడబుట్టినవాడు,  
భాగ్యత: చూ, సహాధరుడు.

కేళనామము. సం. వి. న్. న: చూ, రూ- కేళాం  
బునామము \*.

కేళపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కేళసమూహము. (రూ- కేళపాళము - కేళహస్తము) : చూ, పెండుగ్రక. 1.

కేళపద్ధతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పాపట : చూ, నీమంతము. 1.

కేళపల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేయ : చూ, శైఖరికము.

కేళపాళము. సం. వి. ఆ. పుం : చూ, రూ- కేళ పక్షము.

కేళపాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సిగ, మొగవాని జొట్టు. (అని కొందఱు) : చూ, సిక. 4.

కేళబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (పువ్వులు ముడిచిన) కొప్ప : చూ, వేలి; అం. 2. నృత్ర హస్తములు ఇరువదితోమ్మిదింటిగో నాకటి : చూ, నృత్రహస్తములు.

కేళభువు. సం. వి. డి. పు. ముక్కంటి చూ, కివుడు.

కేళమధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేమ్మి : చూ, కమి.

కేళమారకము. సం. వి. ఆ. న. కంకతము : చూ, ప్రసాధని.

కేళమార్జనము. సం. వి. ఆ. న. —వై—

కేళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తలపెండుగ్రక : చూ, పెండుగ్రక. 1; 2. కురువేయ : చూ, హీరే రము.

కేళముప్పి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. విషముప్పి : చూ, ముసిడి; 2. మహానింబము : చూ, వేము; 3. చూ, లేనెమృని.

కేళముప్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విషముప్పి : చూ, ముసిడి.

కేళముప్పికము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దవేము : చూ, వేము.

కేళరంజనము. సం. వి. ఆ. పుం. గుంటగలగర : చూ, భృంగరాజము. 1.

కేళరంజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విన్నగోరంట : చూ, మహాసహ.

కేళరము. సం. వి. ఆ. పుం, న. రూ- కేసరము.

1. అకరువు : చూ, పక్షము. 4; 2. విషవిశేషము : చూ, విషము. 1; 3. అహికేసరము : చూ, నాగకేసరము; 4. పాగడ : చూ, వకుళము; 5. పున్నాగము : చూ, పొన్న; 6. = కోస.జాలు, సింగములోనిగువానిమెడ మీది పెండుగ్రక : చూ, పెండుగ్రక. 1; న. 7. ఇంగువ : చూ, హింగువు. 2; 8. వింజా మరము : చూ, మురటి; 9. లవంగపువ్వు : చూ, లవంగపుష్పము.

కేళనాల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. మాదీఫలము : చూ, మాతులుంగము.

కేళరి. సం. వి. క్. పుం. రూ-కేసరి. 1. సింగము : చూ, సింహము; 2. గుట్టము : చూ, నాయము; 3. పున్నాగము : చూ, పొన్న; 4. అహికేసరము : చూ, నాగకేసరము.

కేళరుకా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భద్రదంతిక : చూ, విశేష. 5.

కేళరూప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వృక్షోపరితృము, బదనిక : చూ, వదనిక.

కేళవము. సం. వి. ఆ. పుం. పున్నాగము : చూ, పొన్న.

కేళవర్ధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సహదేవి : చూ, ముత్తవపులము; వా. 2. పెండుగ్రకలు పెరుగు తలము. (దుకాణములలో విక్రయమునకు దొరకును.)

కేళవాయుధము. సం. వి. ఆ. న. 1. రథాంగము : చూ, బండికన్ను; పుం. 2. ఆమృతము : చూ, మామిడి.

కేళవాలయము. సం. వి. ఆ. పుం. అశ్వత్థము : చూ, రావి.

కేళవావాసము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కేళవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ—కేళకుఁడు—

కేళి. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. (కేళవాయస్యా హా=ప్రవర్తియందు. బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రస్వ రూపులుగాను లయమందొక పరమాత్మగా నుండుటయేస్వభావముగాగలవస్తువేకేళవుఁడు. అట్టి వస్తువు నాపాపములను భస్మీకరింపఁ గాత! అనిభావము: చూ, ఓమ్); 2. ఎనిమిదేండ్ల బాలుఁడు: చూ, శిశువు; విణ. 3. మంచితలవెండుకలు కలవాడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేళవేశము. సం. వి. అ. పుం. కొప్పు: చూ, వేనలి.

కేళహంతుఃఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జమ్మి \*: చూ, కమి.

కేళహంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై—

కేళహస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కేళపక్షము.

కేళాంతజములు. అం: చూ, అగంతకములు. (అను బంధములో చూడుము.)

కేళాంబునాచము. సం. వి. న్. న. కరువేరు \*: చూ, హీరేరము.

కేళాకర్షణకత్తి. పా. మనమొక గుడ్డ ప్రేలికను గాని, అడ్డుడుకాగితమునుగాని, మతియే సచ్చి ద్రవదార్థమునుగాని యొకచివరనీటిలో బెట్టిన యెడల తన నీటిమట్టముకంటె కొంతవైకెఁ బ్రాచును. దీపపువత్తి చమురును వైకి లాగు కొనుట చూచుచున్నాము. ఇట్లు ద్రవపదార్థమును వైకి లాగుకొనుకత్తి కేళాకర్షణకత్తి (Capillarity) అనబడును.

కేళాకేళి. సం. అవ్య. సిగపట్ట పొట్టాట: చూ, యుద్ధము.

కేళారుహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కేళవర్ధని\*.

కేళార్హ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దనీలి \*: చూ, రంజని.

కేళాన్యాము. సం. వి. అ. పుం. కురువేరు\*: చూ, హీరేరము.

కేళి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఒకానొక గక్క

నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1: 2. ప్రచేత నుఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1: 3. కురువేరు\*: చూ, హీరేరము; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5. సింహము: చూ, సింహము: విణ. 6. మంచి తలవెండుకలు గలవాడు: చూ, సుకేశుఁడు; ఈ. స్త్రీ. 7. నఖముచిప్ప: చూ, నఖము; 8. నీలి \*: చూ, రంజని; 9. చిప్ప గడ్డి\*: చూ, తృణము. 1; 10. చూ, అజలోమ \*: 11. జలమాంసి \*: చూ, మాంసి. 2; 12. పిల్లపీచర \*: చూ, కేళమూలి.

కేళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లపీచర \*: చూ, కేళమూలి.

కేళకుఁడు. సం. విణ. మంచి తలవెండుకలుగల వాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేళిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కట్టతీగె \*: చూ, పర్యంకపాలిక; 2. పద్మపుత్రీగె \*: చూ, శంకిని; విణ. 3. మంచి తలవెండుకలుగలది. (అడుది): చూ, స్త్రీ.

కేళినూదనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం శ్రీకృష్ణుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1.

కేళిహానుఁడు. సం. వి. న్. పుం. —వై—

కేశుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిప్తేఁడు: చూ, వరుణుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కేశ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కృష్ణగురువు: చూ, రాజార్హము; పుం. 2. గుంటగలగర \*: చూ, భృంగరాజము.

కేస. కే. వి. = కేశ. నెమలికూత. అం, భా. ద్వి. 96: చూ, స్వరము. 2.

కేసర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కార్పాసము \*: చూ, పత్తి.

కేసరపూరకము. సం. వి. అ. పుం. పుల్లమాదీఫల ము \*: చూ, మాతులుంగము.

కేసరబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులందరి సారస్వతులలోని మూడవతెగవారు: చూ బ్రాహ్మణులు. (చూ, ఆమగోత్ర) బ్రాహ్మణులు.)

కేసరము. సం. వి. అ. పుం. స: చూ, రూ- కేశ రము.

కేసరవరము. సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కేసరాంజనము. సం. వి. అ. పుం. గుంట గల గర \*: చూ, భృంగరాజము.

కేసరాష్టము. సం. వి. అ. పుం. బీజపూరము \*: చూ, మాతులుంగము.

కేసరి. సం. వి. న్. పుం. 1. సింగము: చూ, సిం హము; 2. గుఱ్ఱము: చూ, చూచుము; 3. పున్నా గము\*: చూ, పాన్న; 4. అహికేసరము\*: చూ, నాగ కేసరము 5. హనుమంతుని తండ్రి: చూ, వానరము; 6. మాదీఫలము \*: చూ, మాతు లుంగము; 7. రక్తశిగురిపు \*: చూ, మునగ; వై.వి. (1) = భేచరశి. భేచరమును నృగము: చూ, భేచరము; (2) ఒకరకము పరివ్రేలు. చూ, సస్యము; (3) బ. కేసరి యను వడ్డు: చూ, ధాన్యము.

కేసరిక. సం. వి. అ. శ్రీ. సహదేవి \*: చూ, ముత్తవపులగము.

కేసరిజుండు. సం. వి. అ. పుం. ఆంజనేయుడు: చూ, వానరము.

కేసు. వా. వి. 1. అచ్చుకూర్పు అక్షరములు గల గల్గితొట్టె; 2. దావా (చూ, కేజు.) " కేసు నాయిదావేసిరి. "

కేశకులి. వై. వి. = కేశలాహలమ్. క్రీడానరస్సు. కవిక. 2. అ. 57: చూ, రూ-కేశకులి.

కేశకూలి. వై వి. = కై. విక్ర. 5. అ. 19: భీమ. 8. అ. 190.

కేశాకులి. వై. వి. = కై. వి.

కేశాకులి. వై వి. = కై. వి.

కేలి. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ = కేలిక. కేలి రూ-కేలి. 1. పురుషులు స్నేహమున శ్రీలు లోనగువారిని గద్దించుట కొట్టుట పరిహసిం చుట మొదలుగాగలది; 2. ఆట: చూ, విలాసము. 1; 3. ప్రియునితోడి విహారమునం దలి నాయికయొక్క క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. శ్రీపురుషులు వినోదమునిమిత్తమై యాడెడు చతురంగము మొదలైన యాట: చూ, విలా సము. 1; 5. పుడమి: చూ, భూమి. 1; వా. 6. పా్రితదాంగ, కేడి "నిన్ను కేలిల రిజప్ట రుగో చేర్చినారు."

కేలి: వై. వి. = కేలి. కేలిర వాస్తవ నేత్రాభినయ ములచేత భావమును తెలుపుచు నాడెడు ఆట. రామా. 2. అ. 181: చూ, నృత్యము. కేలికిలుండు. సం. విణ. నవ్వించువాడు: చూ, హాస్యగాడు.

కేలిముఖము. సం. వి. అ. న. పరియాచకము: చూ, పరిహాసము.

కేలిశీలుండు సం. విణ: చూ, కేలికిలుండు.

కేలిలు. పా. సస్యమునందు అక్కడక్కడఁ గనఁబడు సామాన్యపు మొక్కలు (Sports.)

కే

కై. దే. అప. 1. చతుర్థివిభక్తియందు వచ్చెడు ఒక ప్రత్యయము: కొఱకు; వై. వి. 2. = కర. చేయి. రూ-కయి. ఉ. రా. 6. అ. 56: చూ, వాస్తవము; 3. తొండము. రూ-కయి: చూ, కుండము; (దేశ్యుని కబ్బరత్నాకరము); వా. 4. కొపము చూపుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "మాట్లాడిన 'కై' అని మీఁదపడెదవు. నీతో మాటలాడుటెట్లు: చూ, హూహూ (రూ-కయి-కయ్యి.)



కైక. వై. వి.=కైకయి. రూ- కయిక. అచ్చ  
అ, కాం. 49; వేమన. 1167: చూ, కైకయి.

కైకట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కయికట్టు.

కైకయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-కైకయి.

కైకలనాడు. దే. వి: చూ, రూ-కయికొలనాడు.

కైకానుక. దే. వి: చూ, రూ-కయికానుక.  
రామా. 2, ఆ. 5; య. 1, ఆ. 104.

కైకుండ్లిము. సం. వి. అ. న. కుడుములరాసి:  
చూ, భక్ష్యము.

కైకయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కయిక-కైక.  
కేకయరాజాకూతురు, దశరథుని భార్య. భర  
తునితల్లి: కేకయి-కేకయి-కైకయి; (తె.ప):-  
కయిక-కైక.

కైకొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-కయికొను.  
(పూను.-ఉ, వారి. 4, ఆ. 96; లక్ష్యపెట్టు -  
భార. కాం. 3, ఆ. 178.)

కైకొలుపు. దే. పే: చూ, రూ-కయికొలుపు.  
భో. 4, ఆ. 74.

కైకొల. దే. వి: చూ, రూ-కయికొల.

కైకొలవాడు. దే. వి: చూ, రూ-కయికొల  
వాడు.

కైకొలు. దే. వి: చూ, రూ-కయికొలు. (అంగీ  
కారము.—భాగ. 8, స్కం. 192; గృహ  
ణము.-కా. 1, ఆ. 5.)

కైకాపులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-కయికా  
పులు. హంస. 4, ఆ. 218.

కైకీతకాడు. దే. వి. శంబలాయుధసేవి. అం,  
భా. ద్వి. 185: చూ, గురిమాసి.

కైకీతము. ద్వ. వి: చూ, రూ-కయికీతము.

కైకొ. దే. వి: చూ, రూ-కయికొ. చంద్రా. 2,  
ఆ. 58.

కైకొమార. దే. వి. హయశిరఃకంపము.

కైకొలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-కయికొలు.

కైకొ. వై. వి.=పింజల. చూ, రూ-కయికొ  
(దేశ్యమని శబ్దకర్తాకరము.)

కైటజము. సం. వి. అ. పుం. కుటజము\*: చూ,  
వత్సకము.

కైటభ. సం. వి. అ. శ్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కైటభజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు 1.

కైటభహనుడు. సం. వి. త్. పుం. —పై.—

కైటభారి. సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

కైటభి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కైటభుడు. సం. వి. అ. పుం. కైటభుడను  
రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

కైటర్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కట్టలము\*:  
చూ, పినగుమ్మడు; 2. నింబము\*: చూ,  
వేము; 3. మహానింబము\*: చూ, వేము;  
4. ఉమ్మెత్త\*: చూ, హలావువ్వము.

కైతికము. సం. వి. అ. పుం. కొండనిమ్మ\*:  
చూ, నిమ్మ.

కైడర్య. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. నల్లగినియ\*: చూ,  
కుకనాసము. 1; 2. కటివేము\*: చూ, బల.

కైడర్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కటివేము\*:  
చూ, బల; 2. కట్టలము\*: చూ, పినగుమ్మడు;  
3. నెమలియడుగుమ్మను\*: చూ, పూతిక  
రజము; 4. గుమ్మడు\*: చూ, మహాఫలము.

కైడుపు. దే. వి: చూ, రూ-కయిడుపు.

కైత. వై. వి.=కవితా: చూ, రూ-కయిత.

కైతకము. సం. వి. అ. న. 1. కేతకీపువ్వుము:  
చూ, మొగలి (గేదంగిపువ్వు); 2. తిక్తకటు  
కము\*: చూ, శకులాదని. 1.

కైతట్ట. దే. వి. గిండి: చూ, పాత్రము. 6.

కైతము. వై. వి.=కవితా: చూ, కైత.

కైతవము. సం. వి. అ. న. 1. కపటము: చూ,  
వ్యాజము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహా  
రము. 4; 3. వైదూర్యమణి: చూ, రత్నము. 1

కైతనాపహ్నుతి. అం. అలంకారములలో నొకటి: చూ, హేతువు. 2.

కైతాళము. మి. వి. చేతితో వాయించు కంచు తాళము: చూ, వీణ.

కైదండ. జే. వి: చూ, రూ-కయిదండ.

కైదారకము. సం. వి. అ. న. కేదారముల సమాహము (కేదారము = పరిమడి) (రూ-కైదారి కము-కైదార్యము); చూ, భూమి. 1.

కైదారము. సం. వి. అ. న. 1. —వై.—; పుం. 2. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కైదారికము. సం. వి. అ. న. చూ, కైదారకము.

కైదారిణము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కైదార్యము. సం. వి. అ. న. —వై.—

కైది. జే. వి: చూ, కైది.

కైగు. జే. వి: చూ, రూ-కయిగు.

కైచివ. జే. వి. రూ-కైచువు. 1. ఆయుధము: చూ, బాణము. 1; 2. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

కైచువు. జే. వి. —వై.—. రూ-కయిచువు.

భార. దో. 5, అ. 51; హరిశ్చ. 4, అ. 71

కైనితము. పా. కైనితము అను ఖనిజము మఱియొక పొటాసియపు తెరువు. ఇంగు 18% వఱకు పొటాష్ ఉండును. (పొటాష్ యెరువు కొండ వృద్ధి గలిగించును.)

కైపదము. వై. వి. = కవిపద. భో. 2, అ. 50: చూ, రూ-కయిపదము.

కైపాల. ద్వ. వి. 1. మంగలితిత్తి: చూ, హడ పము. 2; వై. వి. 2. = కత్తిపాల. బైరాగుల జోలె: చూ, పాళ్యము. 6 (రూ-కక పాల-కక్కపాల)

కైపు. జే. వి: చూ, రూ-కయిపు. (అందము.-రామా. 2, అ. 07; విజృంభణము.-వేమన 1170: పాండు. 4, అ. 19; విధము.-రామా. 6, అ. 108.)

కైఫీయతు. హిం. వి. సమాధానము: చూ, కయి ఫీయతు.

కైముడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిముడి.

కైముతిక న్యాయము. పా. అధిపతులపాండు బాధలకంటె అల్పులు పాండు బాధలెక్కువ కావను రీతి

కైమోడువు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిమోడువు. నాంస. 4. అ. 218 (రూ-కైమోడ్పు-కయిమోడ్పు)

కైరఁడు. జే. వి: చూ, రూ-కయిరఁడు.

కైరవడి. వై. వి. = భూదిరవటుక: చూ, రూ-కయిరవడి.

కైరవము. సం. వి. అ. పుం. 1. కేరకీ \*: చూ, మొగలి; 2. = కలువ \*: చూ, పద్మము. 1

కైరవి. సం. వి. న్. పుం. 1. చేందమామ: చూ, చంద్రాడు; ఈ. స్త్రీ. 2. చంద్రాక: చూ, వెన్నెల; 3. మెంతి \*: చూ, మేంధి; 4. వేపు దుపిండి: చూ, సాదము. (1)

కైరవిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలువలుండుకొలక: చూ, సరస్సు. 1.

కైరవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వై 8: చూ, శత్రువు. 1; 2. కైరవుడు: చూ వంచకుడు. 1.

కైరాతండులము. సం. వి. అ. పుం. విడంగము \*: చూ, వాయువిశంగము.

కైరాతము. సం. వి. అ. న. 1. నేలవేము \*: చూ, భూనింబము; 2. శంబరచందనము: చూ, వాసన.

కైరాతుడు. సం. వి. అ. పుం. బలవంతుడు: చూ, లావరి.

కైరాలము. సం. వి. అ. న. విడంగము \*: చూ, వాయువిశంగము.

కైరాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బోగముడి: చూ, వేళ్ళ.

కైలాగు. జే. వి: చూ, రూ-కయిలాగు.

కైలాటకాడు. డి. విజ. (కైలాటము + కాడు): చూ, రూ-కయిలాటకాడు.

కైలాటము. డి. వి. 1. మాయోపాయము. కాళి. 6, ఆ. 141: చూ, రూ-కయిలాటము; 2. నలివిశేషము: చూ, సమస్కారము; 3. కుటిరము: చూ, హీనము. 1.

కైలాసవాగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుబేరుడు:

చూ, శ్రీదుడు.

కైలాసనికేతనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కుండి:

చూ. శివుడు.

కైలాసమందిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

కైలాసము. సం. వి. ఆ. పుం. కుబేరుని యునికి పట్టు కుబేరుని పట్టణము; ఈకానుడుండు వెడి కొండ: చూ, పర్వతము.

కైలాసాకసుడు. సం. వి. న. పుం. కుబేరుడు:

చూ. శ్రీదుడు.

కైలు. డి. వి: చూ, రూ-కయిలు.

కైవడి. వై. వి. = కైవర్తి: చూ, రూ-కయివడి.

(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కైవడిముస్తై. వై. వి. = కైవర్తిముస్తకమ్: చూ, రూ-కయివడిముస్తై: చూ, ముస్తకము.

కైవర్తము. సం. వి. ఆ. న. = కైవడిముస్తై \* —వై.—

కైవర్తముస్తకము. సం. వి. ఆ. న. = —వై.—

కైవర్తముస్తకము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

కైవర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = కయివడి-కైవడి—వై.— (కుంX అని కొందలు)

కైవర్తిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

కైవర్తిముస్తకము: చూ, రూ-కైవర్తముస్తకము.

కైవర్తిముస్తకము. —వై.—

కైవర్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కౌలరి, పడవ నగు పువాడు. (అని కొందలు): చూ, కలకేడు.

కైవలము. సం. వి. ఆ. న. విడంXము #: చూ, వాయువిశంగము,

కైవల్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. విమయోచ్చారహితత్వము: చూ, వైరాగ్యము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

కైవల్యుడు. సం. విజ. గొప్పవాడు: చూ, హేమాహేములు. (మోక్షార్హుడనునపుడు వాడెదరు)

కైవలి. వై. వి. = కైవర్తి: చూ, రూ-కయివలి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కైవలము. డి. వి. ఆధీనము. చూ, కళము. 1.

కైవారపుచేతులు. డి. వి. బి. ఒకానొకనతి: చూ, సమస్కారము.

కైవారము. సం. వి. ఆ. న. 1. వందిస్తోత్రము.

వై. 7. ఆ. 89: చూ, స్తోత్రము; డి. వి.

వై. వి. (1): చూ, రూ-కయివారము.

కైవారముసేయు. ద్వ. స. కిరి: చూ, రూ-కయి వారముసేయు.

కైవారి. సం. వి. న. పుం. బట్టువాడు. వారి. పూ. 1, ఆ. 4: చూ. వంది.

కైపు. డి. వి: చూ, రూ-కయిపు. (ఉన్యాయము. — ఉ. వారి. 2, ఆ. 750)

కైవ్రాలు. డి. ఆ. కిరి: చూ, రూ-కయివ్రాలు. (ఒకగు—వికృ). 4. ఆ. 89, పక్షులులోనగు

సవి క్రిందికిదిగు. —ఉ. రా 3, ఆ. 108;

కాయు. —ఆము. 4. ఆ. 85)

కైవ్రాలుమే. డి. కేరి: చూ, రూ-కయి వ్రాలుమే.

కైళము. సం. వి. ఆ. న. 1. వెండుకలసము వాము: చూ, వెండుక. 1; పుం. 2. శృంగారరసము: చూ, రసములు.

కైళి. అం. 1. కావ్యగృతులు నాలుగింటిలోనొ

కటి: చూ, వృత్తులు; 2. ఒక కావ్యవృత్తి. —

“మృదువయ్యుంగార, కరుణరసములను దెలుపు

అరళచన. ఇందు కువర్తము తప్ప కళారము

మొదలు మకారము దనుకనుండు సత్తురములు  
పూర్ణాను స్వారపూర్వకముగాఁ గలవియు,  
దీర్ఘములులేని శేఫణకారములును, సమాసము  
లేకపోవుటగాని. కొలఁది సమాసములుండుట  
గాని గలదియు, మధురపదములతో సంబంధ  
ముకలుగునట్టిది మునగు మాధుర్యము గలిగి  
యుండును. ఉదా.—అలతాంగులు మందమం  
దయానంబుల నందండు నింపుఁగోలుపమెలంగు  
చు, లతాంతంబుల పువ్వులఁగోరులం జేదు  
ముచు. మందహాసంబులు ముఖారవిందంబుల  
నంశురింప, చిలుక పలుకుల సకిలించు మృదుతర  
వచన రచనవిశేషంబుల నన్యోన్యంబు గగ్గిం  
చుచు, సంచరించుచుండెరి ” (ఉపన్యాసదగ్గ  
ణము.); 3. అంశములు అఱువది మూఁడింటి  
లో శుద్ధజాతులు యేడున్నాగాక మిగత  
జాతులుపదనొకటింటిలో అఱువదియగు యీ  
కైకికి అఱువిధంబులుగలదై యున్నది: చూ,  
అంశములు. (ఇది గాంధర్వ వేదమునందలి  
రాగాధ్యాయములోనిది); 4. పంచమజభాష  
లుపదింటిలోనొకటి. (చూ. పంచమజభాషలు):  
చూ, భాష. 1.

కైకికుడు. సం. వి. అ. పుం. చేందమామ:చూ,  
చంద్రుడు.

కైకశ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దపేకు\*:  
చూ, కాకోటము; 2. తలవెండుకల గుంపు:  
చూ, వెండుక. 1.

కైశోరము. సం. వి. అ. స. పండ్లు మొలచినది మొ  
దలు మూఁడేండ్లవఱకుగల వయస్సు: చూ,  
వయస్సు. 1.

కైశ్యము. సం. వి. అ. స. తలవెండుకల గుంపు,  
కొప్ప (అని కొండఱు): చూ, వెండుక. 1.

కైసన్న. వై. వి. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

కైసరుడు. వై. వి. = కపిత్వర:చూ, రూ-కయి  
సరుడు.

కై సాటిచేక్క. ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిసాటి  
చుక్క.

కైసేత. ద్వ. వి: చూ రూ-కయిసేత.

కైసేతకాడు. ద్వ. వి. అలంకరింపఁబడినవాడు:  
చూ, భూషితుడు.

కైసేయు. ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-కయిసేయు.  
(అలంకరించు.— విశ్). 4, ఆ. 192;  
పూజించు.— భీ. 4, ఆ. 203)

కైసేయువాడు. ద్వ. వి. అలంకర్త: చూ,  
అలంకరింపు.

## కొ.

కొంకగొనుగు. దే. వి కొండగోగు: చూ, పీత  
పుష్పము.

కొంకణము. అం. దేశములు ఏబదియాటింటిలో  
నొకటి. వేరున. 1172: చూ. దేశము. (రూ-  
కొంకణము)

కొంకణసభ్యావృణులు. పా. వీరిని చిత్రపావ  
నులందురు. పరశురామమూర్తిఅఱువదిమందిని  
పవిత్రులుగాఁజేసి భాగ్యవృణత్వమునీయఁగా  
భాగ్యవృణులైనట్లు సహృది కొండమనఁ  
జెప్పఁబడియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొంకనక్క. ద్వ. వి. చిన్నజాతిసక్క. కిఖి.  
భార. అశ్వ. 2, ఆ. 117: చూ, సృగాలము.

కొంకర. దే. వి. వరుపు: చూ, వేల్లితము. 2.

కొంకరలువోవు. దే. ఆ. క్రి. (కొంకరలు +  
వోవు) కైత్యాదులచేతఁ గాళ్ళుచేతులులోనగు  
నవి నిగిడికొను. రామా. 7, ఆ. 258: చూ,  
వంకరవోవు.

కొంకి. దే. వి. రూ-కొంకి. 1. వంపుచీల:  
చూ, రూ-కొంకి; 2. అందనిపండ్లులోనగు  
వానిఁ గోయుటకు ఉపయక్తముగా వంకర  
చిల్దోపిసకొల: కొంకి, దోఁటి: బ. కిముచి.

లిగుంతకుఁ బార్వములనుండెడి యెముకలుఁ  
చూ, శల్యము. 1; 4. మోఁకారిచిప్పకు లో  
తట్టు చెఁడుపుక్కులనుండెడియెముకలుఁచూ,  
శల్యము. 1. (కొంకిపే)ళ్ళు = గొంకివలెనుండు  
పేళ్ళు.)

కొంకిపురుగు. వా. వి. మనుజునిశరీరమునఁ బ్రవే  
శించి హింసించు ఒకానొక పురుగు. (మలిపు  
గుగువంటిది); చూ, పురుగు.

కొంకు. దే. వి. 1. భయముఁచూ, వెఱపుః2:చూ,  
వెనుదీయుట. వికృ. 8, ఆ. 97; 8. జేంకుఁచూ,  
సంతోచము. 8; ఆ. కి. 4. జేంకు.  
వికృ. 7, ఆ. 127; చూ, భయపడు; 5. వెను  
కదీయుఁచూ, వెనుదీయు. 1; 6 మోమోడుఁ  
చూ, సంకోచించు

కొంకుపాటు. ద్వ. వి. 1. భయపడుట. కవిక. 4,  
ఆ. 107; 2. సంకోచపడుట. హంస. 8. ఆ.  
220. 3. జోటుపాటుఁ చూ, స్థలనము. 2.

కొంకువోపు. దే. ఆ. కి. (కొంకు + పోపు)  
కాల్చేకులు నిగుడుకొను; భార. కాం. 3, ఆ.  
318; చూ, వంకరపోపు. (రూ- కొంకరలు  
వోపు- కోరవోపు)

కొంగ. వై. వి. = కుగ్రజ్. క్రాంతముః చూ,  
బకము.

కొంగకాళ్ళవాడు. ద్వ. విణ. నిడుపుమోకాళ్ళ  
వాడుఁ చూ, ఊర్ధ్వజానువు. 1.

కొంగవాలు. వై. వి. = కృత్వాల్. మాదిగకత్తి.  
య. 2, ఆ. 10; చూ, రిప్పి. 2.

కొంగు. దే. వి. చూ, చెంగు.

కొంగుపసిడి. జా. కొంగుబంగారు. కులభము  
గానభీష్టమునుదీర్చునది. “కోపమొకింతలేను  
బుధకోటికిఁగొంగుపసిడి.” (విజయవిలాసము)

కొంగుమాయు. దే. ఆ. కి. చూ, సమర్తాడు.  
కొంగోరువడు. ద్వ. ఆ. కి. (కొంగోడు + పడు)  
అవనతమగుఁ చూ, వ్రాలు. 3.

కొంగోడువోపు. దే. ఆ. కి. (కొంగోడు +  
పోపు) —వై.—

కొంచింఁచు. దే. ఆ. కి. రూ- కొంచు. రసి. 5,  
ఆ. 189; చూ, సంకోచించు.

కొంచియము. వై. విణ. = కించిత్. రూ- కొం  
చెము. 1 = కుంచః. న్యూనతః చూ, వెలితి. 2;  
విణ. 2. అల్పము. కాశీ. 3, ఆ. 140; చూ,  
స్వల్పము.

కొంచెకత్తె. వై. వి. (కొంచెము + కత్తె) 1. సా  
మాన్యకాలుః చూ, స్త్రీ; 2. అల్పరాః  
చూ, స్త్రీ.

కొంచెకాడు. ద్వ. విణ. (కొంచెము + కాడు)  
1. అల్పాడుఁ చూ, హీనుడు; 2. సాధార  
ణుడుఁ చూ, సామాన్యడు.

కొంచెకొంచెము. వై. వి. (కొంచెము + కొంచె  
ము) ఇంచించుకః చూ, స్వల్పము.

కొంచెతనము. వై. వి. (కొంచెము + తనము)  
అల్పభావము. అచ్చ. 48, కాం. 28; చూ,  
స్పృహతనము.

కొంచెపడు. వై. ఆ. కి. (కొంచెము + పడు)  
1. తక్కువపడు. భో. 6, ఆ. 191; చూ,  
లోపించు. 2; 2. సన్నగిల్లుఁ చూ, సన్నవాటు.

కొంచెము. వై. వి, విణ. చూ, రూ-కొంచియము  
(న్యూనతః— భాగ. 1, స్కం. 95)

కొంచే. వై. వి = క్రాంతః. 1. క్రాంతపర్వ  
తముఁచూ, పర్వతము; 2. కొంగ. భార. భీష్మ.  
2, ఆ. 30; చూ, బకము.

కొంచేగుబ్బలి. ద్వ. వి క్రాంతపర్వతముః చూ,  
పర్వతము. (ఇట్లు కొంచేమల)

కొంచేదీవి. వై. వి. = క్రాంచద్వీపముః చూ,  
లంక. 1.

కొంచేమలగొట్టిన జోణుడు. ద్వ. వి. కుమార  
స్వామి. అం, భా. స్వ. 44; చూ, స్కంధముడు.

కొంచేమొగ్గరము. ద్వ. వి. క్రాంచపూర్ణనాము.

కోంచసారము. వై. వి.=కోంచస్వరము. మధ్య  
మధ్యరము: చూ, స్వరము. 2.

కోంచు. దే. వి. 1. మలినస్వేదము. ఆం, భా.  
ప్ర. వా. 140: చూ, స్వేదము; వై. ఆ. క్రి.  
2. జేంకు. భార. ఆది. 5. ఆ. 168: చూ,  
సంకోచించు. (రూ- కోంచించు - కోంజి-  
కోంగు)

కోంజి. వై. ఆ. క్రి. రూ- కోంచు. భాగ. 10.  
స్కం. పూ. 1817: చూ, సంకోచించు.

కోంటు. దే. వి. కోనుటు. (అనుప్రయుక్తమైన  
కోను ధాతువునకును రూపమిట్లుండునది.  
కనుగొంటు- కయికోంటు- పయికోంటు. మొ)

కోంటె. దే. విణ. ఆకార్యశీలుడు. భా. 5, ఆ.

831: చూ, వ్యాధుడు 2.

కోంటెతనము. దే. వి: చూ, వైస్వరము.

కోంటెపనులు. దే. వి. బ: చూ, ఆగడులు.

కోండ. వై. వి.=కుండ. మల: చూ, పర్వతము.

కోండంగి. వై. వి. = కుండగ: చూ, రూ- కుం  
డంగి (రూ- కోండంగ, కుండంగి, కోండ  
ముచ్చు.)

కోండకంది. ద్వ. వి. 1. సస్యవిశేషము: చూ,  
సస్యము; బ. 2. కోండకందులను ధాన్యము:  
చూ, సురాస్త్రిజము.

కోండకసింద. వై. వి. ఒకరకము కసింద \*: చూ,  
బలుసు. (దీనివేరుయొక్కక పాయముజ్వరమును,  
మన్యపుజ్వరమును తగ్గించును)

కోండకాకి. వై. వి. అదిరికాకము: చూ, వాయు  
సము. 1.

కోండకాలువ. వై. వి. ఝరము: చూ, నది.

కోండకావిజాయి. దే. వి. ఇంగిలికము: చూ,  
హింగుళము.

కోండకోన. వై. వి. కోండకోమ్ము: చూ, కిఖ  
రము. 1.

కోండకోమ్ము. ద్వ. వి. —వై.—

కోండకోతి. ద్వ. వి. బాలక్రీడావిశేషము: చూ.  
బాలక్రీడ.

కోండకోటు. ద్వ. వి. వరణాకారమైన కోటు:  
చూ, పర్వతము.

కోండకోలు. ద్వ. వి. కొద్దియగుట.

కోండగోడు. ద్వ. వి. కోండెము చెప్పువాడు:  
చూ, తంటలమారి. 1.

కోండగుద్దలి. వై. వి. బాగు వెకలించుగుద్దలి:  
చూ, ముద్దరము.

కోండగులుతు. ద్వ. వి. సామాన్యలక్షణము: చూ,  
లక్షణము. 1.

కోండగొనుగు. ద్వ. వి. అక్షోటము \*: చూ,  
మృదుద్రుమము.

కోండగొటియ. వై. వి.=కుండకురరి. గాడిదవంటి  
మృగము, రౌహిషము: చూ, మేషము<sup>1</sup>. (రూ-  
కోండగొట్టియ- కోండగొట్టె)

కోండగోగు. ద్వ. వి: చూ, కోండగొనుగు \*

కోండగోను. ద్వ. వి. —వై.—

కోండగోల. ద్వ. వి. ఒకానొకమృగము: చూ,  
మృగము.

కోండచేటియ. ద్వ. వి. తటము: చూ, చేటియ.

కోండచిలువ. ద్వ. వి. కోండపాము, అజగరము:  
చూ, సర్పము. (కోండచెలవ అని వాడుక)

కోండచీమ. ద్వ. వి. ఉద్దీపకము: చూ, పిపీలిక.

కోండచోలి. ద్వ. వి. గట్టాచోలి. భాగ 9,  
స్కం. 514: చూ, పార్వతి. 1. (ఇట్లుకోండ  
రాచూలి)

కోండజొన్న. వై. వి.=కుండజార్ల. 1. ఒకరక  
ము సస్యము: చూ, సస్యము; బ. 2. జొన్న  
లను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కోండతంగేడు. ద్వ. వి. శైలగోత్రేశి\*: చూ తంగేడు.

కోండతలక్రిందఁ బెట్టుకొని రాళ్ళకుపయవెత్తినట్లు.  
లో. తనకోరిక దగ్గఱనే ఫలించుచుండఁగా  
అదిలెలిసికొనక దూరమేగినవిధము. (ఉయా

లలోని బిడ్డంగానూ ఉండవలయు వెదకుట  
వంటిది)

కొండతేనె. ద్వ. వి. కొండయందుబుట్టిన తేనె:  
చూ, మఱుపు. 6.

కొండత్రిమృతి. ద్వ. వి. కోతి. (ఇట్లు త్రిమృతి)

మృతి, మలత్రిమృతి మొ): చూ, వానగము.

కొండనడుము. ద్వ. వి: చూ, కొండచేటియ.

కొండనాలుక. ద్వ. వి. 1. చీలునాలుక, ౫ శ్  
కుండిక: చూ, రోగము. 1; 2. తాలూర్థనూ

క్షుణ్ణి: చూ, రసన.

కొండపగుడు. ద్వ. వి. ఇంచుడు: చూ  
వేలుపుతేడు.

కొండపగులు. ద్వ. వి: చూ, లోయ.

కొండపలుకు. ద్వ. వి. పర్వతలమునందలి పృతి  
ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

కొండపిండి. వై. వి. నగభేది. ఆం, భా. ద్వి. వ.  
65: చూ, పిండికొండ. (మూత్రాశ్మరి, మూ  
తృకృచ్ఛము పోగొట్టును)

కొండపిండికొట్టుట. జా. దర్శనమైన కార్యము  
సాధించుట. “మేము ముగ్ధులము పనికి మొగ్గి  
గితిమేని కొండపిండి కొట్టనేర్చుము.”  
(ధర్మజరాజనూయము)

కొండపృత్తి. వై. వి. ఒకరకము ప్రత్తి \*: చూ,  
పృత్తి.

కొండబూరుగు. ద్వ. వి. కూటకాల్యలి \*: చూ,  
వారిజము.

కొండబెండ. ద్వ. వి. 1. తస్కరి \*: చూ,  
వడ్డరింధ; 2. కచ్చారకము \*: చూ, వడ్డరింధ.

కొండమల్లయ్య. ద్వ. వి. ముక్కంటి: చూ,  
శివుడు.

కొండమల్లె. వై. వి. = కుండమల్లికా. గిరిమల్లిక \*:  
చూ, వత్సకము.

కొండమామిడి. ద్వ. వి. కోశామృతము \*: చూ,  
మామిడి.

కొండమారేడు. ద్వ. వి. గంధగర్భము \*: చూ,  
మారేడు.

కొండము. వై. వి. = కుండమ్. గుండము; నిప్పు  
లగుండము. ఆం, భా. ద్వి. వై. 241: చూ,  
నిప్పు.

కొండముచ్చే. ద్వ. వి. గోల్కాగూలము, నల్లని  
మూతిగల కోతి. వేమన. 1180: చూ,  
వానగము. (రూ- కొండముచ్చు - కొండ  
ముసువ)

కొండముసువ. ద్వ. వి. —వై.—

కొండముచ్చు. ద్వ. వి. —వై.—

కొండయల్లుడు. ద్వ. వి. (కొండ + అల్లుడు):  
చూ, కొండచల్లయ్య.

కొండయూట. ద్వ. వి: చూ, నెలయూట.

కొండరాచోలి. ద్వ. వి: చూ, కొండచోలి.

కొండతొక్కలుగొట్టినదణి. ద్వ. వి. ఇంచుడు.  
సాంబ. డే. 11: చూ, వేలుపుతేడు.

కొండతేడు. ద్వ. వి. హిమవంతుడు. భోజ.  
5, ఆ. 191: చూ, హస్తము.

కొండల్లము. వై. వి. = కుండోల్ల. (కొండ +  
అల్లము) తృణపుష్పిక \*: చూ, కృంగబేరము.

కొండవాడు. ద్వ. వి. కొండబోయ: చూ,  
వ్యాధుడు. 1.

కొండపీటిజంగము. ద్వ. వి: చూ, కొండచల్లయ్య.  
ఆం, సం. డేవ. 6.

కొండసిక. వై. వి. పర్వతశృంగము: చూ, శిఖ  
రము.

కొండాటము. డే. వి. అనందము. వీర. 1, ఆ.  
201: చూ, సంతోషము.

కొండాడు డే. ఆ. కృ. పొగడు: చూ, మృతించు.

కొండి. డే. వి. 1. తేలుతో: చూ, నాలము. 1;

2. తొక్కతలుపునకుఅంచులయందుగొట్టెడు  
తేలు తో: కవంతి యనుపగొల్పేము. (రూ-  
కొండె): చూ, గొట్టెము.

కొండిక. వై. విణ. = కుణక. రూ. కొండొక.

1. చిన్న. య. 4, ఆ. 127; సాండు. 2, ఆ.

60: చూ, స్వల్పము; 2. బాలుడు: చూ,

శిశువు: 3. బాలిక: చూ, స్త్రీ.

కొండిక వాడు. ద్వ. వి. బాల్యకాలము.

కొండిక వాడు. ద్వ. వి. బాలుడు. సాంబ.

మాన. 5: చూ, శిశువు.

కొండియ. దే. వి. రాజులులోనగువారు మొగ్గు

ముత్తు వేసికొనెడు వెండుకలముడి (రూ-

కొండే: చూ, ముడి. 3. కొండెసిగినివాడుక)

కొండియము. వై. వి. = కుండకీట. 1. రూ.

కొండెము, చూడి: చూ, తంటా; 2. పిశుత్వ

ము: చూ, వైశ్యము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నా

కరము)

కొండియుండు. వై. విణ. = కుంటకీట. (రూ-

కొండీడు. కొండెము చెప్పవారు. భార.

కాం. 3. ఆ. 469: చూ, సూచకుడు 1.

(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కొండీడు. వై. విణ. — వై. —. మార్గ. 2.

ఆ 96.

కొండే. దే. వి. 1. తేలుతోడి: చూ, వాలము. 1;

2: చూ, రూ. కొండియ.

కొండెం. వై. వి. = కుండకీ: కొండ

యంకుండెడి నల్లకోతి. హరిశ్చ. 2, భా. 1059:

చూ, వానరము.

కొండెకతై. ద్వ. విణ. (కొండెము + కతై)

కొండెము చెప్పవది (ఆడుది): చూ, స్త్రీ.

కొండేకానితనము. దే. వి. కొంటెతనము: చూ,

వైశ్యము.

కొండగీడు. దే. విణ. (కొండెము + కాడు):

చూ, రూ. కొండియండు,

కొండెము. దే. వి: చూ, రూ. కొండియము.

(తంటా. — అచ్చ. బాల, కాం. 21)

కొండెవల. దే. వి. వేపలంబుట్టుటకు ఒకడు  
వేసెడు వల: చూ, వల. 1.

కొండొక. వై. విణ. 1. రూ. కొండిక. చిన్న.

రాఘ. 1, ఆ. 71: చూ, స్వల్పము; 2.

కొంచెము. "కొండొక నేత్ర": చూ, స్వల్పము;

3 రూ. కొండిక. బాలుడు. భార. స్త్రీ. 2,

ఆ 84: చూ, శిశువు.

కొండ). దే. వి. నుల్లించున్నినచాలు. కాశీ.

4 ఆ. 299: చూ, గొంట్రు.

కొండొత్తెదువు. దే. వి. నాగలి: చూ, లాంగ

లము. 1.

కొం. వై. స. (కొంచెము + అంత) ఇంచుక

కొలది. "కొంతదప్పు": చూ, స్వల్పము.

కొంతము. వై. వి. = కుంతము. అత్తలము: చూ,

బాణము. 1.

కొంబిటు. వై. స. (కొంత + వారు) కొంతశబ్ద

మునకు మహాస్మృత్యర్థక బహువచనరూపము:

చూ, అపరము. 8.

కొండలపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కొండలము + పడు)

కలతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కొండలపాటు. ద్వ. వి. కలత, కొండలపడుట:

చూ, సంతాపము.

కొండలము. దే. వి. 1. — వై. —. భార. విరా.

4, ఆ. 172; 2. వగ: చూ, దుఃఖము.

కొండలించు. దే. ఆ. క్రి. కలతపడు: చూ,

సంక్షోభించు.

కొందు. దే. స. క్రి. నజ్జగనజుకు (నజ్జ =

అణువు)

కొంప. దే. వి. 1. లాంప, చిన్న ఇల్లు: చూ,

సరసము. 1; 2. ఇల్లు. సానం. 5, ఆ. 211;

వేమన. 1190: చూ, సదనము. 1. (నిందమొ

దలగు సమయములయందే యిదిప్రయోగింపఁ

బడును)

కొంపజువు. దే. వి: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు



కొంపతీయుట. బా. మోసముచేసి నవ్వుచున్నట్లు,  
గుట్టుచెప్పుట మొ.

కొంపోవు. దే. స. కి. (కొని + పోవు) రూ-  
కొనిపోవు, తీసికొనిపోవు. పృథా. 8, ఆ.  
148: చూ, లాగించు.

కొకిదిరి. దే. విణ. చక్కనతప్పినది. స్వా. 4,  
ఆ. 78.

కొక్కరాయి. వై. వి. = కృత్. వక్కుకొంగ.  
రూ- కొక్కటాయి: చూ, బకము.

కొక్కరించు. దే. ఆ. కి. 1. (కోతి) వెక్కిరించు. రా. గుం, కాం. 274 పొరటు: చూ.  
వెక్కిరించు. 2; 2. (పక్షులు కాళ్ళతో) క్లల  
గించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 281: చూ, భేదిలు.

కొక్కరింత. దే. వి. కొక్కరించుట.

కొక్కటాయి. వై. వి. = చూ, కొక్కరాయి.

కొక్కి. దే. విణ. ఎచ్చు తక్కువైనది: చూ,  
గొగ్గి.

కొక్కిస. దే. వి. మల్లకాస్త్రమునందలి విన్నాణ  
ములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ,  
విన్నాణములు.

కొక్కు. దే. వి. పందికొక్కు. వేమన. 1178:  
చూ, మూషికము.

కొక్కురపుతు. ద్వ. వి. గణపతి: చూ, వినాయ  
కుడు 1. (రూ- కొక్కురెతు)

కొక్కుర. వై. వి. = కృత్. (రూ- కొక్కిర-  
కొక్కిరాయి - కొక్కురాయి - కొక్కుర-  
కొక్కు - కొక్కరాయి - కొక్కటాయి).  
భార. కాం. 8, ఆ. 478: చూ, బకము.

కొక్కురతొలివెల్పు. ద్వ. వి. బకానురుడు: చూ,  
రాక్షసుడు, 1.

కొక్కుస. దే. వి. బకాకొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కొక్కుకొకో. దే. వి. కొడిమాయుటయందగు  
ధ్వన్యనుకరణము. కాశి. 8, ఆ. 285: చూ,  
ఫలాఫలా (రూ- కొక్కుకొకో).

కొక్కుకొకో. దే. వి. — వై. — (కొత్తరూకొ  
యనివాడుక)

కొక్కుకము. పా. 1: చూ, కామము; 2. ఈ  
గ్రంథమునకు కర్త ఎఱుగకవి (16 శతాబ్ది)

కొచ్చెమాట. దే. వి. తొందరమాట: చూ, వ్యా  
భ్యాతము. 2.

కొజ్జే. దే. వి. రూ- కొజ్జో. రాణివాసపు కాపలి  
వాడు; ఆం, పదా. నర. 44: చూ, సావిద  
లుడు.

కొజ్జో. దే. వి. — వై. — భో. 4, ఆ. 819.

కొటారము. దే. వి. ధాన్యాదిరాసులుండెడి  
చోటు. వసు. 2, ఆ. 149: చూ, పంటసాల.  
2 ఉప్పురాసులుండెడి చోటు. “ఉప్పుకొ  
టారు.” (ఇట్లుగోదావరీమండలమునవాడుక):  
చూ, భూమి. 1. (రూ- కొటారు-కొట్టరువు-  
కొతారు)

కొటారి. దే. వి. ఉగ్రాణపువాడు; బస. 2 భా.  
46: చూ, కొట్టుచెడ.

కొటారు. దే. వి: చూ, రూ-కొటారము. ఆచ్చ.  
బాల, కాం. 8.

కొటిక. వై. వి. = 1. ఫేటక. రూ- కొట్టిక.  
గ్రామము. శై. 1, ఆ. 86: చూ, దేశము;  
2. పొట్టివాడు: చూ, వామనుడు. 3. = కరేర.  
పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కొటికాడు. దే. వి. రూ- కొట్టికాడు. శై. 8,  
ఆ. 41: చూ, వేగువాడు. (రూ- కొట్టికాం  
దు) కొటికాండు - గొట్టికాండు).

కొటికీబ్రాహ్మణులు. పా. వీరు ఉత్కళదేశపు  
బ్రాహ్మణులు. ఋగ్వేదులు. ఆశ్వలాయన  
మాత్రీమువారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొట్టబడినవాడు. దే. వి: చూ, అనాకుడు. 2.

కొట్టకొన. దే. వి. (కొన + కొన) అన్నిటికీ  
గొన: చూ. శుద. 2.

కొట్టడి. వై. వి. = కోస్తము. సామగ్రిలుంచెడు  
గది: చూ, పంటసాల.

కొట్టము. దే. వి. 1. హల్లిసకము, కోలాటము.  
అం, భా. పృ. నా. 180: చూ.వ్యంజకము.1;  
(రూ- కొట్టము); వై. వి. = కోస్తము. 2. అను  
' కూలమగు సాల:చూ, సదనము. 1; 3. పసు  
లులోనగువానికిఁ గట్టెడుసాల: చూ, సద  
నము. 1; 4. ఉగ్రాణము: చూ, పంటసాల.  
(చూ, సదనము. 1.)

కొట్టరువు. దే. వి: చూ, రూ- కొటారు.

కొట్టడు. దే. ఆ. క్రి. (కొట్టు + ఆడు) 1. జగడ  
మాడు: చూ, వాటులాడు; 2. గాసిల్లు; భాగ.  
6, స్కం. 48: చూ, బాధపడు.

కొట్టము. దే. వి. ఒకానొక దేశము. స్వా. 1,  
ఆ. 87: చూ, దేశము; వై. వి. 2. = కోస్తము:  
చూ, రూ- కొట్టము. 2-3-4.

కొట్టి. దే. వి. రూ- కొటి. రాజ్యసమాచారము:  
చూ, వేగు.

కొట్టిక. వై. వి. = ఖేటకః. ఉర: చూ, రూ-  
కొటిక..

కొట్టికాడు. దే. వి: చూ, రూ- కొటికాడు,  
అము. 3, ఆ. 26.

కొట్టికోలాహలము చేయుట. జా. ఎక్కువ గంధ్ర  
గోళము చేయుట. (చెండి చెకపికలాడుట)  
“ఎగ్గి. కొట్టి కోలాహలముఁజేసికూలఁగుమ్మి.  
చెండి చెకపికలాడమా యుండెనేని” (సాగ. 1,  
ఆ. 74.)

కొట్టిగడ్డ. దే. వి. నమ్మదుంపః: చూ, నుపుప్పము.  
కొట్టినపిండి. జా. స్వాధీనము, ఎఱింగినది, “ఉ.కోమ  
లినాకు నెట్టియెడఁగొట్టిన పిండి సమస్త లోక  
మల్.” క రా. 6, ఆ. 84 (బెల్లమువండిన  
పొయ్యివంటిదనివాడుక.)

కొట్టు. వై. వి. 1. = కోస్తము. ఉ. గ్రాణము. అచ్చ.  
బాల, కాం. 21: చూ, పంటసాల. (చూ, సద

నము. 1.); దే. వి. 2. చతురుపాయములలో  
నొకటి (కొట్టు = దండ) (చూ, ఈగి): చూ,  
ఉపాయములు; 3. అడుపు: చూ, మొత్తు. 1;  
స. క్రి. 4. అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; అం.  
5. కామకాస్త్రమునందలి చిహ్నములు యెని  
మిదింటిలో నొకటి: చూ, చిహ్నములు.  
కొట్టుపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. వ్యయమగు: చూ,  
వ్యయించు.

కొట్టుపెద్ద. ద్వ. వి: చూ, కొటారి.

కొట్టులాడు. దే. ఆ. క్రి. (కొట్టులు + ఆడు)  
పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు.

కొట్టులాట. దే. వి. రూ- కొట్టాట: చూ  
యుద్ధము.

కొట్టె. దే. వి. 1. మట్టియొజలయంతటి దళము  
గల కాంగు. అం, భా. ద్వి. వై. 240: చూ,  
పాత్రము. 6; 2. కొట్టు: చూ, పంటసాల.  
(చూ, సదనము. 1.)

కొట్టుము. దే. వి. 1. వడ్లదంపు: చూ, దంపును;  
2. వివాహతంత్రములలో నొకటి, వడ్లదంపు.  
“పేరటొండు” కొట్టులపాట సాడుచున్నా  
రు. 7: చూ, దంపుడు; 3. ఉడిగము. య. 2,  
ఆ. 61: చూ, శుశూప్త.

కొట్టరి. వై. వి. 1. = ఖట్టరక రూ- కొట్టరి  
పొట్టివాడు: చూ, వామనుడు; దే. వి.  
2. పిండిలోనగువానినుడకఁబెట్టుటకుఁ బెట్టెడి  
యెసగు. కాళ. 3, ఆ. 36: చూ, నఖంప  
చము.

కొట్టరి. వై. వి. = ఖట్టరక: చూ, రూ- కొట్టరి. 1.  
కొట్టమారి. దే. విణ. (కొట్టు + మారి) కొట్టుపడు  
స్వభావముగలవాడు.

కొట్టాట. దే. వి: చూ, కొట్టులాట.

కొత్తారు. వా. వి. = కోస్తము. అం, భా. ద్వి  
15: చూ, రూ- కొటారు.

కొత్త. వా. వి. 1. సాహుకారు ఇల్లు: చూ, సద  
నము. 1; 2. వర్తక సంఘము.  
కొడపము. వై. వి. = కురప: చూ, గొడపము.  
కొడమ. దే. వి. ముఖభాగమునకు లేక నడు  
మవలవలె నల్లికగలయూతవంటియుక మత్స్య  
గ్రహణసాధనవిశేషము, అడ్డకొడమ, తిట్టి:  
వల. 1.  
కొడవలి. దే. వి. లిక్కి: చూ, లవిల్లిము. (చిన్న  
కొడవలిని "గిడ్డ" అని గోదావరీమండలమున  
వాడెదరు)  
కొడస. వై. వి. = కుటజ. కొండమల్లె. రూ-  
కొడిస \*: చూ, వత్సకము.  
కొడి. వై. వి. = కోటి. దీపశిఖ. పాండు. 2. ఆ.  
127: చూ, సిగ. 4.  
కొడిద. దే. వి. నికుంచ్యచతురంగులి, వంచిన  
చేర. ఆం. భా. ద్వి. 140: చూ, రూ- కొడి  
దిలి- కొడిదిలి.  
కొడిది. దే. వి. కొడిదిచెట్టు. పంచ. వేం. 1, ఆ.  
598: చూ, రూ- కొడ్డి.  
కొడిదిలి దే. వి. రూ- కొడిదిలి. 1: చూ, రూ-  
కొడిద; 2: చూ, పుడిసిలి.  
కొడిమె. దే. వి. 1. దోషము. శై. 1, ఆ. 2:  
చూ. పాపము. 1; 2. అన్యతవాక్కు: చూ,  
వితథము; 3. అపదూలు. కథా. 5; ఆ. 56:  
చూ, నిండ. 1; 4. కష్టము: చూ, కుఱము;  
5. చేపలబుట్ట. ఆం. భా. పృ. వారి. 159:  
చూ, వల. 1; 6. దురవస్థ: చూ, పీనుగు పెంట.  
కొడిమెలాడు. దే. వి. (కొడిమెలు + అడు)  
పాపాలముద్ద: చూ, పాపాత్ముడు.  
కొడివె. దే. వి. 1. అబద్ధాక్తి: చూ. వితథము;  
2. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 3. చేపలబుట్ట:  
చూ, వల. 1; 4. దురవస్థ: చూ, పీనుగు  
పెంట.  
కొడిస. వై. వి. = కుటజ. రూ- కొడిసె \*: చూ,  
వత్సకము.

కొడిసె. వై. వి. = —వై— (దీనికాయ ఇంద్ర  
యవము)  
కొడిసెకాయ. దే. వి: చూ, ఇంద్రయవము.  
(గ్రహణి. అతిసారాదులలో వాడెదరు)  
కొడిసెపాల. దే. వి. —వై.—  
కొడిసెసారిలు. దే. వి. —వై.—  
కొడుగురు. దే. వి. (రూ- కొణుగురు-కొణు  
చురు) దీపముయొక్క చిట్టెము: చూ, సిగ. 4.  
కొడుకడు. వై. వి. = కుణక: (రూ-కొడుకు-  
కొడుకు- కన్నకొడుకు): చూ, పుత్రుడు. 1.  
కొడుక. వై. వి. = కుణక: 1. —వై—;  
ఆం. 2. శ్రీరక్షకులు ఆఱుగురిలో నొకడు:  
చూ, శ్రీరక్షకులు.  
కొడుకులు. ఆం. గయాపిండదానార్థము ముప్పది  
యెనమండుగురిలో నొకగు: చూ, గయాపిండ  
దానార్థము.  
కొడుకులు చెడంట. ఆం. నష్టములు ఏడింటిలో  
నొకటి: చూ, నష్టములు.  
కొడుపు. వై. వి. 1. = కోణ. గంటలోనగువా  
నిని వాయిం చెడునన్న కొయ్య. (చేక్కవని కబ్బ  
రత్నాకరము): చూ, కోణము 3; దే. వి.  
2. గలములోనగువాని కొప్పు: చూ, బలపము;  
3. తంత్రిమీటుటకువం గారులోనగువానితోఁ  
జేసి వేలికి వేసికొనెడుగోరు: చూ, నఖము;  
4. వెదురుకనుపుల పడిమిఠాయి: చూ, బుడిపి.  
కొడుము. దే. వి. బిందెవంటికుండ: చూ, భాం  
డము. 3.  
కొడుక్కు. వై. వి. = కుణక: చూ, రూ- కొడు  
కడు.  
కొడ్డి. దే. వి: చూ, రూ-కొడిది. శై. 3, ఆ. 74.  
కొణహ. దే. వి. వాకిటి కావలియిల్లు: చూ, సద  
నము. 1.  
కొణత. దే. వి. 1. కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య:  
చూ, స్తంభము. 1; 2. మల్లపరికరవిశేషము

అం, భా. ద్వ. తు. 207: చూ, మల్లపరికర విశేషము. (రూ- కొణతము)  
 కొణతము. దే. వి. —వై.— (కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య. — “బిరుదుగల్గినయింటఁ బెరిగెకొణతంబువిప్పిసంభవకుక్కవెదకుఁజెప్పు.” వేణుగోపాల శతకము; మల్లపరికరవిశేషము. — శకాం. 2, ఆ. 117)  
 కొణిగె. దే. వి. దప్ప, దిబ్బ, కృష్ణ. 1, ఆ. 20 (పీఠిక): చూ, రాశి. 1.  
 కొణిగ. దే. వి. ముంజూరు, వాచోరు. స్వా. 6, ఆ. 8: చూ, వెలిసి. (రూ. సదనము 1.)  
 కొణిగె. దే. వి. —వై.—  
 కొణిద. దే. వి. ఒకరకముజాతి చూ, వర్ణము. 7.  
 కొణిదిలి. దే. వి: చూ, రూ- కొడిదిలి.  
 కొణుగురు. దే. వి: చూ, రూ- కొడుగురు.  
 కొణుపా. దే. వి: చూ, పినుక.  
 కొణుదురు. దే. వి: చూ, రూ- కొడుగురు.  
 కొత్తిమిరి వై. వి. 1. = కుస్తుంబి. (రూ- కొత్తిమెర- కొత్తిమిరి- కొత్తమరి- కొత్తిమిరి) \*:  
 చూ. విత్తుకము (ఇది దనియాలమొక్క. వీని విత్తములను దనిచూలుఅని వాడెదరు. నేత్ర) కొగ్గములను, వైత్యులను సంహరించును): చూ. దనియాలు.  
 కొత్తిమెర. వై. వి. = —వై.—  
 కొత్తిమెరి. వై. వి. = —వై.—  
 కొతుకు. దే. వి. రూ- కొడుకు. 1. వర్ణలోపము గలమాట. అం, భా. పృ. వాగ్వ. 119: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2: 2. జీంతు: చూ, సంకోచము. 8; ఆ. కి. 3. వర్ణలోపముగా మాటాడు: చూ, కొతుకుపడు; 4. సంకుచితమగు. రసి. 5, ఆ. 46: చూ, సంకోచించు.  
 కొతుకుపడు. దే. అ. కి. 1. (మాట) లుప్తవర్ణమగు: చూ, కొతుకు. 2; 4. సంకుచితమగు. హంస. 2, ఆ. 80: చూ, సంకోచించు.

కొత్తడము. దే. వి. (రూ- కొత్తశము- కొత్తశము - కొత్తడము) కొటబురుజు: చూ, సదనము. 1.  
 కొత్తడి. దే. వి చూ, రూ- కొత్తడి.  
 కొత్తచరి. వై. వి: చూ, రూ- కొత్తిమిరి.  
 కొత్తము. దే. వి. తాటిపండ్లయందు విత్తులేనికండ: రూ- కొత్తము.  
 కొత్తముట్టు. దే. వి. 1. నూలిపోగు ఆతుకు; 2. ప్రధమరదస్వల (అనివాడుక.)  
 కొత్తశము. దే. వి: చూ, రూ- కొత్తడము.  
 కొత్తిమిరి. వై. వి: చూ, రూ- కొత్తిమిరి \*.  
 కొత్తము. దే. వి. 1: చూ, రూ- కొత్తము; వా. వి. 2. దెబ్బ. “నీవుచేసినసేనముండు నాలుగు కొరడా కొత్తములు కిడించితిని.”  
 కొత్తాయి. హిం. వి పోలీసు అధికారి. (శబ్దరత్నాకరము)  
 కొద. దే. వి. రూ- కొదవ, కొఱత; నిర్వ. 5, ఆ. 105. నిర్వ. 6, ఆ. 63; కాశీ. 7, ఆ. 70: చూ, వెలితి. 2.  
 కొదమ. దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాదులపిల్ల; అం. భా. ద్వ. 99: చూ, శిశువు. (“సింగపుకొదమ- అంచేకొదమ- తేటికొదమ.” మొ); 2. అడుపే. కపిల్ల: చూ, మేషము. 1; విజ. 8. యావనముల చూపినది; (పశుపక్ష్యాదికము) (కొదమ వెంటి- కొదమ తుమ్మెద. ” మొ); 3. దృఢము. “కొదమపిడుగు.”: చూ, స్థిరము.  
 కొదమటేనుగు. దే. వి. ఏనుగు గున్న: చూ, హస్తి.  
 కొదమర్దు. వై. వి. బ. కొత్తిమెరవిత్తులు: చూ, దనియాలు.  
 కొదరు. దే. అ. కి. 1. అతిశయించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 198: చూ, ముప్పురించు; 2. చెదరు: చూ, కల్లివిరియు; 3. ఎగయు: చూ, శేగు.

కొదవ. దే. వి: చూ, రూ-కొద-కొదువ.రామా.  
8, ఆ. 65.

కొదుక. దే. విణ. —వై.—. ఆం, భా. త్ప.  
వి. 24.

కొదుకు:చూ,చూ-కొతుకు.1-2-3-4(సంకోచించు  
“క.ఒనుఁగుచు లక్షణమెఱుంగక,కొదుకుచు.  
బ్రాసంబువడియుఁగూడక.” కవిగళాంకు  
శము); వి. 6. రూ- కొదుగు. పెడమోము:  
చూ, మాటుమొగము.

కొదుపు. దే. స. క్రి. ఏదేని నోటవేసికొని మిగ్గిం  
గక ఊరక నములు: చూ, సాపడు.

కొదువ. దే. వి. రూ- కొదవ: చూ, వెలితి. 2.

కొద్ది. దే. వి. 1. రూ- కొలఁది- కొల్ది- కొలత.  
రా. బాల, కాం. 20: చూ, పరిమితి; 2. అల్ప  
ము. ఆం, భా. త్ప. 67: చూ, స్వల్పము.

కొద్దికాఁడు. దే. వి. 1.అల్పుఁడు:చూ,హీనుఁడు;  
2. త్పరుఁడు. ఆం, భా. త్ప. 18: చూ,  
వ్యాధుఁడు 2.

కొద్దికొద్ది. దే. అవ్య. అల్పార్థకము; ఆం, భా.  
త్ప. 67: చూ, పాటపాట.

కొద్దిగావినుట. దే. వి: చూ, సవనవ.

కొన. వై. వి 1. రూ- కొన. చివర: చూ,  
సుద. 3; 2. చెట్టుకొమ్మచివర; భార. కాం.  
3, ఆ. 394: చూ, సుద 3.

కొనకాడ. పా: చూ, కొనదిమ్మ.

కొనకొను. ద్వ. ఆ. క్రి. ప్రియత్నించు; భార.  
కాం. 3, ఆ. 211-212 (కొన్నిట సరళాదిగా  
నున్నది) (రూ- కొలుకొను- కొల్కొను-గొన  
కొను.)

కొనచెవి. ద్వ. వి: చూ, చెవికొణక.

కొనటి. వై. విణ=కునస్థి. అంగహీనుఁడు. భార.  
ఆను. 5, ఆ. 98: చూ, నూరనూతుఁడు.

కొనదిమ్మ. పా. పుష్పగర్భమునందలిభాగములగు

పొట్ట, కొనదిమ్మ, కొనకాడయను భాగము  
లలో నిదియుకట్టి. (వ్రీగ్వా)

కొనరిక్కు. వై. వి. రేవతి; అచ్చ. బాల, కాం.  
182: చూ, నక్షత్రము. 1.

కొనలిడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కొనలు + ఇడు) ఎచ్చ  
రిలు; భాగ. 9, స్కం. 577: చూ, వరిలు.

కొనలుసాగుట. జా. వృద్ధిపొందుట. చిగుర్చుట,  
(అగ్గిములెదుగుటనుబట్టివచ్చినది) “విన్నడువే  
డుక మదిలోనఁ గొనలుసాగ.” (రసికజనమ  
నోరంజనము)

కొనలాత్తు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కొనలు + లాత్తు)  
—వై.—; రా. బాల. కాం. 25 పారట.

కొనసాగు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. —వై.—. ఉ.  
చరి. 4, ఆ. 178; 2. సమకూడు: చూ,  
సిద్ధించు.

కొనామలుమేముట. జా. చిట్టచివరనుగలఅక్షులు  
తినుట.

కొని. ద్వ. స. ఏ. (కొంతశబ్దమునకు అనువాదగ్గక  
బహువచనాదేశము) కొంతసంఖ్యగలవి. నిర్వ.

7, ఆ. 68. (హల్లుపరమగుచోఇకారలోపము;  
పొందు. 4, ఆ. 147): చూ, రూ- కొన్ని.

కొనిపోవు. దే. స. క్రి. రూ- కొంపోవు: చూ,  
లాగించు.

కొనియాట. దే. వి. (కొనియాడుట) 1. నుతిం  
చుట; భార. దో. 1, ఆ. 73:చూ,స్తోత్రము;  
2. ఆదరించుట:చూ, సన్మానము; 3. కాపా  
డుట. భార. ఆర. 5, ఆ. 44: చూ, రక్షణము;  
4. కొలుచుట, చరి. ఉ. 3, ఆ. 58: చూ,  
శుశ్రూష. 2.

కొనియాడు. దే. స. క్రి. (కొని + అడు)  
1. నుతించు. రూ- కొండాడు: చూ,స్తుతించు;  
2. ఆదరించు. మార్క. 7, ఆ. 19: చూ,  
సంబాలించు; 3. కాపాడు. భార. కర్ణ. 3,  
ఆ. 54: చూ, రక్షించు.

కొనివచ్చు. దే. స. క్రి. అనయించు: మా. తెచ్చు. కొను. దే. అ. క్రి. 1. నాటు. మార్కు. 7, ఆ.

275: మా, మొలకేయు; 2 అనువుపను. భార. విరా. 4, ఆ. 197: మా, పరిపడు. 2; స. క్రి. 3. అపహరించు. మార్కు. 2. ఆ. 119: మా, ముచ్చిల్లించు; 4. వెలకుదీయు: మా, విలుచు; 5. గ్రహించు. రా. యు, కాం. 868: మా, పుచ్చుకొను, తీసికొను. భార. మా. 1, ఆ. 115: మా, తీసికొను; 7. పట్టుకొను. భార. ఆది. 8, ఆ. 148: మా, మట్టుపడు; 8. పరిగ్రహించు. భార. కాం. 4, ఆ. 150: మా, పుచ్చుకొను; 9. లక్ష్యపెట్టు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 224: మా, లెక్కనేయు; 10. వేర్యు. భార. భీష్మ. 3. ఆ. 319; య. 2, 4: మా, వ్రేయు; 11. ప్రహరణముచేయు. ఆం. భా. తృ. క్రి. 182: మా, మొత్తు. 2. (5 6 7 8 అర్థములు స్వల్పభేదముగలవియై యున్నవి)

కొనుగోలు. దే. వి. 1. కర్యము: మా, పణము; 2. నట్టువుడు కొలిపించుట.

కొనుజు. దే. వి. రూ- కొనుజు. హరి. పూ. 5, ఆ: మా, పిడుఁజు.

కొనుట. దే. వి. కర్యము: మా, పణము.

కొనుబడి. దే. వి. —వై.—

కొనుమొదలు. దే. వి. కొనుటకీర్చివధనము: మా, విత్తము. 1.

కొన్నాళ్ళు. ద్వ. వి. బ. (కొన్ని + నాళ్ళు) కొన్నిదినములు.

కొన్ని. ద్వ. స. ఏ: మా, రూ-కొని(మా, అన్ని) కొలురు. వై. వి. 1. కొండకొమ్ము. (రూ-కొప్ప

రము- కొప్పము- కొమ్ము). అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 108: మా, కిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి.

రూ- కొప్పరము. అచ్చ. ఆర, కాం. 28: మా, పాదత. 2.

కొప్పరము. వై. వి. 1. కొండకొమ్మురూ-కొలురు మా, కిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి. రూ- కొలురు: మా, పాదత. 2; 3. మూపు. ఆం, భా. ద్వి. ను 187: మా, స్కంధము. 1; 4. ఎసకము. ఉ, హరి. 6. ఆ. 108: మా, విజృంభణము; విణ. 5. వికసించినది “కోగముకో కొప్పరమై నవో.” దాశరథీకథము: మా, విజృంభితము

కొప్పరించు. వై. ఆ. క్రి. 1. అతిశయించు. సా. 2, ఆ. 58: మా, ముమ్మరించు; 2. చెలరేగు. ఉ, హరి. 4 ఆ. 256: మా, విజృంభించు.

కొప్పరింత. వై. వి. 1. అతిశయించుట: మా. హెచ్చు. 2; 2. ఎసకము: మా, విజృంభణము.

కొప్పు. దే. వి. 1. తలయందుదోపిన పెండుకలముడి. వేమన. 1192: మా, వేనలి; 2. వింటి కొన: మా, వింటికొప్పు; 3. ఇంటి నడికొప్పు. మొగుడు: మా, పదనము. 1.

కొప్పునల. ద్వ. వి జేడల్లు. ఆం, భా. ద్వి. మ. 147: మా, భూపణము. 2.

కొప్పెర. వై. వి. 1. చిప్పతీసిన తెంకాయ: మా, కొబ్బరికాయ; 2. నారికేళపేళము: మా, పేసెము; 3. = కర్పర. పెడల్పముఖముగల పెద్దసాత్రము. వై. 4, ఆ. 110: మా, సాత్రము. 6.

కొప్పము. వై. వి: మా, రూ- కొప్పరము. (కొండకొమ్ము. — నీలా. 1, ఆ. 28)

కొబ్బరి. దే. వి: మా, రూ-కొప్పెర. 1-2. (రూ- కొబ్బెర)

కొబ్బరికల్లు. దే. వి. నారికేళానవము: మా, సుర. 2.

కొబ్బరికాయ. దే. వి. తెంకాయ: మా, ముక్కంటిపండు (అవిదీర్ఘకణిఫలము) (దీనినియభోజనానంతరమున దాగినచో అజీర్తివ్యాధి నివారించును) (రూ- కొబ్బెరకాయ)

కొబ్బరితాగిడు. దే. వి. కంబరతాగిడు: చూ, తాగిడు. (చూ, నూత్రిము. 1.)

కొబ్బరిసూనె. దే. వి. కొబ్బరిముక్కల చేమిరు: చూ, లైలము.

కొబ్బరిపండు. దే. వి: చూ, కొబ్బరికాయ. నీలా. 1, ఆ. 7.

కొబ్బరిబొండ్లము. దే. వి. — వై —

కొబ్బరిముండ. దే. వి. మాండము. భక్త్యవిశేషము: చూ, భక్త్యము.

కొబ్బెర. దే. వి. రూ- కొబ్బరి.

కొబ్బెరకాయ. దే. వి: చూ, రూ- కొబ్బరికాయ. కొబ్బెరపిండి. వా. వి. ఈపిండియందు  $\frac{3}{4}$  భా సత్రజివియును, 1 భా స్ఫుత్పంచాన్లుజవి దమును గలవు.

కొమ. దే. వి. 1. చుండ. రూ- కొమ్మ: చూ, కాళి; 2. ఆడుది. రూ- కొమ్మ: చూ, శ్రీ (రూ- కొమ్మ- కొమ-కొమలి)

కొమరసామి. వై. వి. = కుమారస్వామి. భీ. 2, ఆ. 28: చూ, స్కందుడు.

కొమరాలు. ద్వ. వి. (కొమరు + అలు) 1. యావన వతి: చూ, శ్రీ; 2. సాందర్యవతి: చూ, శ్రీ (రూ- కొమరితె- కొమరె- కొమిరె)

కొమరిత. వై. వి. = కుమారీ. కూతురు చూ, పుత్రిక. 1. (రూ-కొమరిత-కొమరె-కొమారి-కొమరితె-కొమార్త-కొమార్తె)

కొమరితె. వై. వి. = — వై. —

కొమరు. వై. వి. 1. వృత్తియందు కొమిరెశబ్దము నకగు అడేశము. “కొమరాలు.” మొ; 2. మేలు దూలముమీఁది గుఱి. (బ. కొమరులు): చూ, గుఱి. 5; 3. కూబర. మనోజ్ఞత. భార. విరా. 1, ఆ. 228: చూ, హృద్యము; విణ. 4. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; 5. అందము: చూ, సాందర్యము.

కొమరుడు. వై. వి. = కుమార. 1. రూ- కొమరుడు. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 2. కుమార స్వామి: చూ, స్కందుడు; 3. పిన్నవయసు వాడు: చూ, శిశువు.

కొమరుదనము. వై. వి. (కొమరు + తనము) యావనము. క. రా. 4. ఆ. 49: చూ, వసుస్సు. 1. కొమరుఁబాయము. వై. వి. (కొమరు + పాయము) — వై. —. క. రా. 4, ఆ. 156.

కొమరుడాలు. ద్వ. వి. కోడి: చూ, పుంజి.

కొమరుసామి. వై. వి. = కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు. (రూ- కొమరసామి)

కొమరె. వై. వి. = కుమారి. 1. అష్టదేయవనము పుట్టుచున్న ఆడుది. రూ- కొమిరె: చూ, శ్రీ; 2. కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1.

కొమరేణు. ద్వ. వి. (కొమర + ఏణు) స్వామి పుష్కరిణి: చూ, నది.

కొమారి. వై. వి. = కుమారి. కూతురు: (చూ, రూ- కొమరిత): చూ, పుత్రిక. 1.

కొమారిత. వై. వి. = — వై. —

కొమారితె. వై. వి. = — వై. —

కొమారుడు. వై. వి. = కుమార: రూ- కొమరుడు: చూ, పుత్రుడు. 1. (బ. కొమారులు- కొమార్లు)

కొమార్త. వై. వి. = : చూ, రూ-కొమరిత య. 4. ఆ. 57.

కొమార్తె. వై. వి. = — వై. —

కొమార్తెలు. అం. గయాపిండదానార్హులు ముప్పది తొమ్మిండుగురిలో నొకరు: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

కొమిర. వై. వి. = కుమార. పిన్నవయసువాడు: చూ, శిశువు. (రూ-కొమరుడు-కొమారుడు)

కొమిరె. వై. వి. = కుమారి: చూ, రూ- కొమరె. (యావనవతి. — ఉ. రా. 4, ఆ. 210)

కొమ్మ. దే. వి. చూ, రూ-కొమ్మ. 1-2; 3. కపి  
శీర్షకము. భో. 2, ఆ. 46: చూ, కొటకొమ్మ.  
కొమ్మలెంకిమెకము దే. వి. కోతి: చూ,  
వానరము.

కొమ్మతారుపుగుల్ల. దే. వి. ఎడకత్తియ: చూ,  
శంభరి.

కొమ్మత్రిమ్మరి. దే. వి. కోతి. అచ్చ యు,  
కాం. 128, వేమన. 1198: చూ, వానరము.

కొమ్మదాటుమెకము. దే. వి. —పై. —వేంక,  
ఆం. 98.

కొమ్మనటి. దే. వి. (కొమ్మ + అనటి) కొమ్మ  
రటి \*: చూ, రంభ. 2.

కొమ్మనగొట్టపిండి. ద్వ. వి. నిత్యపుష్పిక \*:  
చూ, పూతిక.

కొమ్మనగొలిమిడి. దే. వి. చూ, మూలఫల \*.

కొమ్మనగోర. దే. వి. ఒకరకము చెట్టు: చూ,  
వృక్షము.

కొమ్మమెకము. ద్వ. వి. కోతి. య. 8, ఆ. 28:  
చూ, వానరము.

కొమ్మరటి. దే. వి. (కొమ్మ + అనటి): చూ,  
కొమ్మనటి \*.

కొమ్మి. దే. వి. రూ- కొమ్మి. ఎఱ్ఱగోరంట \*:  
చూ, మహాసహ.

కొమ్మ. దే. వి. 1. ఉకారముయొక్క రూపాం  
తరనామము; 2 ఎద్దులోనగువాని కొమ్ము:  
చూ, శృంగము 1; 3. ఉత్సాహము. భాగ.

10, స్కం. పూ. 1144: చూ, యత్నము;

4. కొప్పురు, సిగరము. అగ్ని. యు. కాం.

241: చూ, శిఖరము. 1; 5. కొమ్మ. హాన.

2, ఆ. 16: చూ, కాళి; 6. అగ్రిము, కొన.

భో. 5, ఆ. 27: చూ, సుక. 8; 7. పల్లకి

బొంగు: చూ, బొంగు: 8. బలము. భాగ. 10.

స్కం. ఉ. 187: చూ, శక్తి. 1; 9. బూర

కొమ్మ. కాళ. 8, ఆ. 86: చూ, వీణ;

10. మాదిగవాడు కొమ్ముంచు పాత్రము:  
చూ, పాత్రము. 6; 11. పసుపులోనగువాని  
యెండిన నిడుపాటిగడ్డ: చూ, వేరు. 1;

12. చిమ్మనగోవి చూ, శృంగము. 8;

13. ఏనుగుదంతము భార. భీష్మ. 2, ఆ.

211: చూ, పల్లు. 1; (చూ, హస్త); 14. పంది

కోతి. పా. 1, ఆ. 49: చూ, పల్లు. 1; 15. గ

పుండ్లవాడు బంధముతగిలించెడు కత్తిపిడి

లోని వంకరకొయ్య.

కొమ్మకాకర. ద్వ. వి. ఒకరకముకాకర \*:  
చూ సుషవి. 1.

కొమ్మకాడు. దే. వి. 1. పంది: చూ, నూక  
రము 2. అగసాలె. వసు. 1, ఆ. 61: చూ,  
స్వర్ణకారుడు; 3. కొమ్ముఁదెడు మాదిగ  
వాడు. ఆం. భా. ద్వి. కూ. 289: చూ,  
బోయనేడు.

కొమ్మకాటు. దే. వి. పంది. సాంబ. తిర్య. 5:  
చూ, నూకరము.

కొమ్మచేప. దే. వి. ఒకానొక ఆడుచేప,  
శృంగ: చూ, మత్స్యము. 1.

కొమ్మచేనుగు. దే. వి. (కొమ్మ + ఏనుగు)  
మగయేనుగు. వికృ. 5, ఆ. 187: చూ, హస్త.

కొమ్మచనన. దే. వి. కాష్ట \*: చూ, పనన. 2.

కొమ్మచెనర. దే. వి. ఒకరకము చెనర \*: చూ,  
చెనర. (చూ, ధాన్యము)

కొమ్మచెనలు. దే. వి. బ. —పై —

కొమ్మచాల్ల. దే. వి. కన్యాకుబ్జము \*: చూ,  
పొట్ల.

కొమ్మబూర. దే. వి. బూరగొమ్ము: చూ, వీణ.

కొమ్మచూచీకమ్మ. దే. వి. అొమ్ములుగలమాచీ  
కమ్మ: చూ, స్త్రీ.

కొమ్మవాడు. దే. వి. కొమ్ముఁదెడు మాది  
గవాడు: చూ, బోయనేడు.



కొమ్మునుద్దులాడుట. వా. సంకేతవృత్తాంతములు పల్కుట.

కొయిక్కాల్ బ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగ: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొయినా. వా. వి: చూ, రూ- క్తైనా.

కొయినాలబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కొయిక్కాల్ బ్రాహ్మణులు.

కొయినాల్ బ్రాహ్మణులు. పా. — వై. —

కొయ్యగూర. ద్వ. వి. (కొయు + కూర) కొయ దగిన నల్లతోటకూర \*: చూ, మారివము. (రూ- కొయ్యగూర- కొయ్యగూర)

కొయ్య. దే. వి. 1. = కట్ట. కొయ్య: చూ, వంట చెఱకు (చూ, వేతము. 1.); 2. మ్రోకు మ్రోను, చెట్టు: చూ, వృక్షము; 3: చూ, ఊడిత.

కొయ్యగరిటె. వా. వి. అగప: చూ, డోకి కొయ్యగాలు. దే. వి. (కొయు + కాలు) కొత కొసినమోడు: చూ, మోడు.

కొయ్యగూటము. దే. వి. దున్నిన మంటిగడ్డలు చితక (గొట్టనది: చూ, రూ- కొయ్యగూటము; (సం. ప): — కొటికము- రూ- కొటికము.

కొయ్యగూటము. దే. వి. — వై. —

కొయ్యగూర. దే. వి: చూ, రూ- కొయ్యగూర\*.

కొయ్యతెడ్డు. దే. వి. 1 ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి. 2; 2. కట్టగరిటె: చూ, దర్వి. 1. (కొయ్యగరిటె అనియు వాడుక)

కొయ్యతోటకూర. దే. వి: చూ, కొయ్యగూర\*.

కొయ్యద్రిప్పు. దే. వి. అడిబండ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కొయ్యగూర. దే. వి: చూ, రూ- కొయ్యగూర\*.

కొరక. దే. వి. బీటి నేల: చూ, భూమి. 1. (చూ, వివీతము) (రూ- కొరను- కొఱుకు- కొఱును- కర.)

కొరడా. వా. వి. కళ, చేసుట: చూ, మునికోల. 2.

కొరడు. దే. వి. 1. వంకరగాక పరిగానుండెడి యింద్రధనుస్సు రూ- కొఱుడు: చూ, బాణము. 1; వై. వి. 2. = కొట. గుడ్డగూబ: చూ, సకినంపులులుగు; 3. ఒకరకముచేప: చూ. మత్స్యము. 1.

కొరద. దే. వి. ఒకరకముచేప. హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.

కొరనాసిగండు. ద్వ. వి: చూ, దుమ్ములగొండి.

కొరను. దే. వి: చూ, కొరక.

కొరపంజి. దే. వి. 1. ఎఱుకువాడు: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2. ఎఱుకుది: చూ, సోదకత్తె.

కొరవి. వై. వి. 1. కదంబము \*: చూ, నీపము. 1; 2. = తురవక: ఎఱుగోరంట \*: పా. 4, ఆ. 10: చూ, మహాసహ.

కొరసానిగండు. ద్వ. వి: చూ, కొరనాసిగండు. (శబ్దరత్నాకరము)

కొరి. దే. వి. తెప్ప నడిమివెండుక: చూ, వెండుక. 1.

కొర్నవగండు. ద్వ. వి: చూ, కొరనాసిగండు.

కొఱ. దే. వి. 1. రూ- కొఱ్ఱ. పాసీనము; చూ, మత్స్యము 1; 2. రూ- కొఱ్ఱ. ప్రియంగువు: చూ, ధాన్యము. (బ- కొఱలు- కొఱ్ఱలు); 3. కొఱత. ఉ. హరి. 4, ఆ. 272: చూ వెలిలి. 2; 4. చిత్తరువులు వ్రాయుటలోనగు శిల్పపని: చూ, శిల్పము; 5. కార్యము, అక్కఱ: చూ, ప్రయోజనము. 1; విణ. 6. ప్రయోజకము. హరి. ఉ. 6, ఆ. 144: చూ, ప్రయోజనము. 1.

కొఱుకు. దే. వి. 1. కొరను. పనులు చేయుకంచె: చూ, భూమి. 1; 2. పక్షులెరయేఱితినువోటు, కొఱును: చూ, భూమి. 1.

కొఱత. దే. వి. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.

కొఱతనులుకు. దే. విణ. (కొఱతక + ఉలుకు)

1. అ కార్యముచేయువాడు. భా. ఉద్యో.

1. అ. 848: చూ, వ్యాధుడు. 2; స. కి).

2. అ కార్యముచేయు. భార. శ్రీ. 1, అ 17; హరి. పూ. 7, అ. 29.

కొఱతపాలు. దే. వి. తక్కువపాలు: చూ. లోపము. 2.

కొఱకచ్చు. దే. వి. కొఱవి. రామా. 2, అ. 94:

చూ, నిప్పు. (కొఱకంచులనియు వాడుక)

కొఱకరానికొయ్య. జా. మూర్ఖుడు, చెప్పినమాట విసనివాడు.

కొఱకు. దే. అప. చతుర్థివిభక్తియందువచ్చేదుఃకా నొక ప్రత్యయము. కళా. 2, అ. 6: చూ, కై. 1.

కొఱకొఱ. దే. వి. కోపవికారము. అచ్చ. బాల, కాం. 82.

కొఱకొఱలాడు. దే. అ. కి). (కొఱకొఱలు + అడు) కోపగించు: చూ, రోషించు.

కొఱగానివాడు. దే. వి. అప్రయోజకుడు. అం, భా. త్ప. 27: చూ, నిప్రయోజకుడు.

కొఱగామి. దే. వి. (కొఱ + కామి) 1. అకార్యము. ఉ, హరి. 5, అ. 148: చూ, వ్యభి కము. 2; 2. దుర్లక్షణము. స్యా. 4, అ. 62: చూ, లక్షణము. 1; 3. దోషము. భార. ఉద్యో. 2, అ. 22: చూ, పాపము. 1.

కొఱడు. దే. వి. 1. ఒకరకము అయుధము. కళా. 8, అ. 98: చూ, రూ- కొరడు. 1; 2. మౌని మోగిడు: చూ, వృక్షము.

కొఱడుకోల. దే. వి: చూ, కొరడు. 1.

కొఱడుపాలు. దే. అ. కి): చూ, తిమరుపట్టు.

కొఱను. దే. వి: చూ, కొఱకు.

కొఱనోము. దే. వి. తక్కువనోము.

కొఱపము. వై. వి. = కురప- తురప. 1. గుఱ్ఱ మునుదోమెడుకొఱపము. (ఇట్లు పరుషాధికార

గొన్ని దేశములయందు వ్యవహారము) (కొడ పములని కొందఱు): చూ. గొఱపము; 2. అర్థ చంద్రబాణము: చూ, బాణము. 1.

కొఱపాణము. మి. వి. కుట్టునులు. అము. 3, అ. 28: చూ, పాణము. 6.

కొఱముట్టు. దే. వి. ఉపకరణము: చూ, పని ముట్టు.

కొఱలు. దే. అ. కి). 1. ఒప్పు. అం, భా. త్ప. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. ఉండు. భార. శ్రీ. 2, అ. 87: చూ, వసించు; 3. ప్రకాశించు. య. 3, అ. 161: చూ, వెలువడు; స కి) 4. పొందు. భార. అను. 5, అ. 558: చూ, పొపించు.

కొఱవ. దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతి: చూ, వర్ణము. 7.

కొఱవత. దే. వి. కొఱవది.

కొఱవవాడు. దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతి వాడు.

కొఱవి. దే. వి. చూ, కొఱకచ్చు. భార. అర్థ. 6, అ. 226.

కొఱవీచీము. దే. వి. పెద్ద యెఱ్ఱవీచీము: చూ, పిపీలిక.

కొఱవిచేదలగోకికొనుట. లో. ఉ. గా. — “జల ధిబడగడ పెమును ననువలసు సరభౌంతిసకు వైరంబేలా, బలవంతునితో కొఱవిం. దలగోకి కొనంగదగునె దనుబాధికా.” (రామాభ్యుదయము)

కొఱవితాల్పు. దే. వి. పితాచము. సాంబ. దేవ. 19: చూ, భూతము.

కొఱవిదయ్యము. దే. వి. ఒకానొక దయ్యము. వై. 2, అ. 122: చూ, భూతము.

కొఱవోవు. దే. అ. కి). (కొఱ + పోవు) మూర్ఖిల్లు. భార. అశ్వ. 2, అ. 22: చూ, సామ్య సిల్లు.

కొలనంది. ద్వ. వి. అయము, జీవస్థానము. నిర్వ. 10, ఆ. 29: చూ, మర్మము. 1.

కొలు. దే. వి. మేకు. రూ-కొట్టు: చూ, శూలము.

కొలుకు. దే. వి. ఒకరకము మేహోగము: చూ, సవాయి. 1.

కొలుకుపుండు. దే. వి. —వై.—

కొట్ట. దే. వి: చూ, రూ-కొట.

కొట్టమీను. —వై.— (వేయికొట్టలజేప అని వాడుక)

కొట్ట. దే. వి: చూ, రూ-కొటు.

కొల. దే. వి. 1. కనటు: చూ, పాపము, 1; 2. హింస: చూ, వధము.

కొలకు. వై. వి. = కూల. రూ-కొలకు: చూ, సరస్సు. 1

కొలకుపు. వై. వి. = —వై.—

కొలది. దే. వి. 1. రూ-కొల్ది. పరిమాణము: చూ, పరిమితి; విణ. 2. రూ-కొల్ది. సాధ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ. 84: చూ, శక్యము.

కొలకొల. వై. వి. = కలకలము. వై. 8, ఆ. 18: చూ, స్వరము. 2.

కొలగాడు. దే. వి. (కొలత + కాడు) ధాన్యము కొలుచువాడు (ఇక్కలంబున కొలత కొలుచుటమానివేసి తూనిక తూయుచున్నార కావున కొలగానిని కాటాడారుడని వాడెదరు.)

కొలగారము. దే. వి. కొలగానికి ధాన్యములు తూచినందుకు ఇచ్చెడుకూలి. “మాగ్రామమున సంవత్సరమునకు కొలగారపుపాట మూడు వందల రూపాయలుండును.”

కొలత. దే. వి. 1. కొలది: చూ, పరిమితి: చూ, కాలపరిమాణము; 2. (ధాన్యములకు) కుంచీము

మున్న గువానితో కొలుచుట: రూ- కొలారకము- కొలువడి; 8. (సర్వేకుసంబంధించిన) భూములను గొలుచుతో కొలుచుట; 4. వస్త్రాదులను) కొలతబద్దతో కొలుచుట; ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషా పదములు.— కొలత (మెషర్); కొలబద్ద; మానము; ప్రమాణము; భాజకము; అపవర్తకము; సామాన్య పవర్తకము; మతియు సామాన్య ప్రమాణము; గరిష్ఠ సామాన్య ప్రమాణము; దైర్ఘ్యమానము; ద్రవమానము; భారమానము; భూఫల మానము- వర్గమానము; ఘనమానము; పొడవు కొలత; చతురపుకొలత మున్నగునవి) ప్రకృతి శాస్త్రములయందు ముఖ్యమైన కొలతలు. ఉదా- (1) పొడవు కొలత. 12 అంగుళములు = 1 అడుగు; 3 అ = 1 గజము; 220 గజములు = 1 ఫర్లాంగు; 8 ఫ = 1 మైలు; (2) చదరపు కొలత 12 x 12 చదరపు అంగుళములు = 1 చదరపు అడుగు; 8 x 8 చ. అ = 1 చదరపు గజము; 4840 ఎకరములు = 1 చదరపు మైలు; (3) ఘన కొలత. పొడవును, వెడల్పును, ఎత్తును హెచ్చవేయుటచే సమ ఘనపదార్థముల పరిమాణ మేర్పడుచున్నది; మతియు — (4) మీటరుమానము. 10 సహస్రాంశమీటరులు = 1 శతాంశ మీటరు; 10 శ. మీ = 1 దశాంశమీటరు; 10 ద. మీ = 1 మీటరు; 10 మీ = 1 దశమీటరు; 10 ద. మీ = 1 శతమీటరు; 10 శ మీ = 1 సహస్రమీటరు; ఒక అంగుళములో నుమారు 2½ శతాంశమీటరులు గలవు. అడుగునుండి చతురపుటడుగును, ఘన అడుగును యేర్పడునట్లే శతాంశమీటరునుండియే చదరపు శతాంశమీటరు ఘనశతాంశమీటరును యేర్పడుచున్నవి. 100 x 100 = 10,000 చదరపుశతాంశమీటరులు = 1 చదరపుమీటరు; 10 x 10 x 10 = 1000 ఘన

శతాంశమీటరులు = 1 ఘనదశాంశమీటరు; 1000 ఘనశతాంశమీటరులకు " లీటరు " అని పేరు; మరియు గాఢ కొలపాత్రలు, రాతి పరిమాణము, కాలపరిమాణము, ద్రవ్యరాశి-దానికొలత గ్రాముమున్నగునవియుకలవు: గజము, నెకను, పోనులు బ్రిటిషు పద్ధతిమానములు అనియు. శతాంశమీటరు, నెకను గ్రాములు మీటరుపద్ధతిమానములు అనియు బరంగు చున్నవి. మీటరు పద్ధతికి ఫ్రెంచి పద్ధతియనియు నామాంతరముగలగు. మొ.

కొలను. వై. వి. = కుల. రూ. కొలను-కొలుపు. చూ, పగన్ను. 1.

కొలము. వై. వి. = కులము. 1. వంశము: చూ, వంశము; 2. సజాతీయప్రాణిసమూహము. చూ. 4, ఆ. 15: చూ, వంశము.

కొలారకము. దే. వి. ధాన్యాదుల కొలత. వేం. ఆం. మాను. 70: చూ, కొలత. 2.

కొలారము. దే. వి. నడుమబయలును నాలుగు ప్రక్కలఁ గట్టడమునుగల యిల్లు. రూ-కొల్లారము: చూ, నడనము. 1. (రూ- కొలారు- కొల్లారము- కొల్లారు- చుట్టు కొల్లారము)

కొలారు. దే. వి. —వై.—

కొలారుబండి. దే. వి. గాడీ. రూ- కొల్లారు బండి- కొల్లారుబండి: చూ, శకటము. 1.

కొలి. దే. వి. బిల్లగోడాడునప్పుడు బిల్లఁబైటి కొట్టుటకుఁ ద్రవ్వినపల్లము. ఉ. చరి. 5, ఆ. 306: చూ, రంధ్రము. 1.

కొలికి. దే. వి. ముక్కునంటినకంటిమూల; 2. హరి ములోనగునాని తగిలెడు వంకరకమ్మి; 3. హరి పాకము. వీర. 3, ఆ. 56; హరిశ్చ. 2, భా. 170: చూ, పరువు; 4. కంఠము: చూ, మెడ.

కొలికితూను. దే. వి. కొలికికిఁదగిలించెడు తూను. కొలికిముడి. దే. వి: చూ, వడలుముడి.

కొలిపించు. దే. ఆ. క్రి. 1. నట్టువుఁడు కొను గోలుచేయు; పే. 2. ధాన్యాదికము కొలువఁ జేయు.

కొలిమి. దే. వి. కమ్మరి నిప్పుంచెడు పల్లము. మార్కు. 3. ఆ. 315: చూ, రంధ్రము. 1. కొలిమిడి. దే. వి. రూ- గొలిమిడి \*: చూ, మొగ బీర.

కొలిమితిత్తి. ద్వ. వి. (కమ్మరివాని) కొలిమి యూఁడెడు తిత్తి: చూ, భక్తు

కొలియాప్తములు. పా. కీటకములవర్గకగణము లో నొకటి. కోశములవలె నమగ్నబడియుండు అక్కలుగలవి. ఉదా.— బరిజెవురు గులు, బొద్దింకలు. (చూ, ఆర్తాప్తములు)

కొలుచు. దే. వి. 1. దవసము భార. సా. 1, ఆ. 31: చూ, ధాన్యము; 2. వరిధాన్యము. మార్కు. 2, ఆ. 114: చూ, ధాన్యము; స. క్రి. 3. ఉపాసించు. భార. సభా. 1, ఆ. 189: చూ, నేవించు; 4. ధాన్యాదికము కొలతచేయు. భార. సా. 1, ఆ. 31.

కొలుపు దే. వి. 1. గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్పాదము: చూ, పండుగ. 2; ఆ. క్రి. 2 నట్టువుఁడు కొలిపించు; 3. అంగీకరించు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 253: చూ, సమ్మతించు; 4. యుక్తమగు. భార. అను. 1, ఆ. 11; పంచ. నా. 1, ఆ. 506; భో. 4, ఆ. 36: చూ, సరిపడు. 2; 5. చెల్లు. హరిశ్చ. 1, భా. 2188: చూ, సను. 5; అం. పే. 6. పురికొలుపు. భార. భీష్మ. 3. ఆ. 151: చూ, ప్రేరేపించు; 7. కలిగించు. శై. 3, ఆ. 70: చూ, పుట్టించు; 8. కనుగొలు. సైగచేయు. నీలా. 1, ఆ. 84: చూ, గీటు. 2; 9. అనుపయుక్తమైన కొనుధాతువునకు ప్రేరణమునందు వచ్చెడి రూపము. "అడలుకొలుపు - పురికొలుపు." మొ.

కొలువడి. దే. వి. (కొలుచు + వడి): చూ, కొలత. 2.

కొలువాసములు. దే. వి. బ. చొట్ట: చూ, మత్స్యము. 1.

కొలువు. దే. వి. రూ- కొల్లు. 1. ఓలగము. భార. విరా. 1, ఆ. 246: చూ, సభ. 2; 2. గామకర్తకి చేసెడు ఉత్సవము. ఆం, భా. పృ. నా. 48: చూ, పండుగ. 2; 3. ఊడి గము: చూ, శుకూగ్రమ. 2; 4. ఉద్యోగము: చూ, హోదా.

కొలువుకాడు. దే. వి: చూ, నేవకుడు (రూ- కొలువుకుకాడు- కొల్లుకుకాడు)

కొలువుకుటము. దే. వి. ఆస్థానమండపము: చూ, సభ. 2.

కొలువుగొను. దే. స. కి. (కొలువు + కొను) నేవ కునిగా పరిగ్రహించు. భార. విరా. 1, ఆ. 224. కొలువుకుకాడు. దే. వి: చూ, రూ- కొలువు కాడు.

కొలె. దే. దృ. మొదలుకొనియునునర్థమును దెలుపునది. వసు. 4, ఆ. 76: చూ, రూ- కొలె.

కొల్లి: చూ, రూ- కొలది. నీలా. 3, ఆ. 18.

కొల్లు. దే. వి: చూ, రూ- కొలను. పంచ. నా. 8, ఆ. 112.

కొల్లుకుచేయి. దే. వి. ఒకరకమునతి: చూ, నమ స్కారము.

కొల్ల. దే. వి. దోపుడు: చూ, తలపాటు. 2.

కొల్లకత్తె. ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టునది (ఆడుది), దొడ్లకత్తె: చూ, ముచ్చు. 1. (చూ, శ్రీ) కొల్లకాడు. దే. విణ. కొల్లపెట్టువాడు, దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కొల్లకొట్టు. దే. స. కి. 1. కొల్లపెట్టు, అపహరించు (రూ- కొల్లగొను- కొల్లపెట్టు- కొల్లలాడు- కొల్లడు): చూ, ముచ్చిలించు;

2. (అధికలాభమును) గడించు: చూ. సంపాదించు.

కొల్లగొను. దే. స. కి. —వై.—

కొల్లపెట్టు. దే. స. కి. కొల్లకొట్టు: చూ, ముచ్చిలించు.

కొల్లలాడు. దే. స. కి. (కొల్లలు + అడు) —వై—

కొల్లవోపు. దే. ఆ. కి. (కొల్ల + వోపు) చూ, వోపు: చూ, పటివోపు.

కొల్లడు. దే. స. కి. (కొల్ల + అడు): చూ కొల్లపెట్టు. కాశీ. 2, ఆ. 37.

కొల్లబండి. దే. వి: చూ, రూ- కొలారుబండి. కొల్లాయపాచె. దే. వి. చిన్న అంగవస్త్రము, కొల్లాయగుడ్డ (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము.

కొల్లారము. దే. వి: చూ, రూ- కొలారము.

కొల్లారు. దే. వి. —వై.—

కొల్లారుబండి. దే. వి: చూ, రూ- కొలారుబండి.

కొల్లి. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కొల్లు. దే. వి: చూ, రూ- కొలువు.

కొల్లుకుకాడు. దే. వి: చూ, రూ- కొలువుకాడు ఆం, భా. ద్వ. 184.

కొవ్వొత్తి. వా. వి: చూ, రూ- కొవ్వొత్తి.

కొస. దే. వి. 1. కొస. కవిక. 4, ఆ. 168: చూ, గుడ. 3; 2. ఉపయుక్తము కాని తృణాదుల యగ్రాంతము; 3. పట్టికాగ్రము. ఆం, పదా. 4-40: చూ, రూ- కుసి. 1; 4. కొరడాకట్ట కొననుకట్టెడి సన్నతొలు.

కొసరు. దే. వి. 1. కొరిక. ఉ, హరి. 5, ఆ. 120: చూ, వాంఛ; 2. ఏదోక వస్తువునుదీసికొన్నదానికిచ్చెడుపెచ్చు: చూ, పెచ్చు. 4; 3. పొగడిక. శాం. 3, ఆ. 97: చూ, స్త్రోత్రము; 4. జీంకు. భార. విరా. 2, ఆ. 128: చూ, సంకోచము. 3; 5. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; ఆ. కి.

6. చెలరేగు. కాశీ. 5, అ. 167: చూ, విజృంభించు; 7. జేంకు. పర. 5, అ. 250: చూ. సంకోచించు; 8. పార్థింను ఉ. హరి. 8, అ. 120: చూ, వేడికొను.  
కొన్నె. దే. వి. = కుళ. దర్భ. దబ్బ: చూ, తృణము. 1.

కొవలి. అం. గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని భాషాంగములు పునాకటింటిలో నొకటి: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1)

## కో.

కో. దే. వి. 1. అజపునందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ; వా. వి. 2. రహస్యముగ పిలుచుటయందును, బహిరంగముగ గట్టిగా పిలుచుటయందును స్వరభేదమునుబట్టి నూచించు ఒకానొక యక్కరము.

కోంకణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మా-కోంకణము. 2.

కోంకణము. సం. వి. అ. న. 1. కోంకణమునా యుధము: చూ, బాణము. 1: పుం. 2. ఏబదియాలు దేశములలో నొకటి, రూ-కోంకాణము-కొంకణము: చూ, దేశము; 3. కోంకణమును పక్షి: చూ, పక్షి; 4. కోంకణమునుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కోంకణాసుతుడు. సం. వి. అ. పుం. జమదగ్ని కొడుకు: చూ, పరశురాముడు.

కోంగట. దే. వి. ఔరము: చూ, ముండనము. (రూ- గొలుగుట, గోంగుట)

కోంగు. దే. వి. 1. వాప్యాంతురాలి. అం, పదా. 6-52: చూ, నాణు. 1; స. క్రి. 2. ఔరము చేయు: చూ, గొలుగు.

కోంగుట. దే. వి. ఔరము. అం, భా. ద్వి. బ్ర. 177: చూ, ముండనము

కోచే. దే. వి. పిటికి: చూ, వెలుపరి. కోచేవాలు. దే. అ. క్రి. (కోచ + వాలు) బెదరు. ప్రభా. 2. అ. 58: చూ, భయపడు. కోడు. దే. స. క్రి. బియ్యములోనగువానిని చేతులొబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటు త్రిప్పు: చూ, మల్పు.

కోత. దే. వి. కోయుట: చూ, లవనము. కోతపట్టు. దే. అ. క్రి. కోత కోయవారం భించు.

కోతపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఖండితమగు: చూ, వ్రక్కవాలు.

కోతి. దే. వి. చుల్లు. రూ- కోతి: చూ, వానరము.

కోతికొమ్మచ్చి. దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

కోతిగూడు. దే. వి: చూ, కోతిలెంకి.

కోతిలెంకి. దే. వి. —వై.—

కోతికోజ. దే. వి. కపిదంతము: చూ, గ్రి. 6.

కోతిపిట్టమామిడి. దే. వి. ఒకరకముమామిడి\*: చూ, మామిడి.

కోతిపుల్లలు. దే. వి. బ. మగ్గపువలక దారములను మీదికిదగిల్చెడు పుల్లలు.

కోతిమామిడి. దే. వి. రసాలము \*: చూ, మామిడి. (అంబాళముఅని శబ్దత్పాకరము)

కోదాడు. వై. వి. = కుంతాల. తాళవృక్షవిశేషము. \* హంస. 4, అ. 11. “ఏదాడు అనిన కోదాడు అనును.”: చూ, శ్రీతాళము.

కోక. దే. వి. 1. వలువ. పర. 1, అ. 38: చూ, వస్త్రము; 2. చీర: చూ, వస్త్రము.

కోకడము. సం. వి. అ. పుం. చిరేశయము: చూ, తేలుమేపి.

కోకదేశము. సం. వి. అ. పుం. కపోతము: చూ, పావురము.

కోకనదచ్చవి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. ఎఱునిది: చూ, వర్ణము. 6.

కోకనదము. సం. వి. అ. న. 1. చెంగలువ: చూ, పద్యము. 1; 2. చెందమ్మి: చూ, పద్యము. 1.

కోకనదుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కోకబంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఇనుడు: చూ, నూర్పుడు.

కోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. జేక్కవ: చూ, చక్కవాకము; 2. తోడేలు: చూ, వృకము; 3. గాలి: చూ, బల్లి; 4. కప్ప: చూ, మండుకము. 1; 5. ఈడు \*: చూ, హింతాలము; 6. కొండగోగు \*: చూ, మృదుదుర్మము; 7. బట్ట: చూ, వస్త్రము.

కోకస్కరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముసిడికి.

కోకాగ్రము. సం. వి. అ. పుం. ఏఱువంగ \*: చూ, వంగ.

కోకాహము. సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ, మండుకము. 1.

కోకిల. అం. కామకాస్త్రమునందలి పలుకులు (లేక) కూటితములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, కూటితములు. (రూ - కోకిలము.)

కోకిలనయనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కోకిలాక్షకము \*.

కోకిలపీయము. అం. తాశాధ్యాయప్రకరణము లోని జన్యతాశములు నూటయొకటింటిలో నొకటి: చూ, జన్యతాశములు. (చూ, తాశము. 2.)

కోకిలము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కోయిల: చూ, పికము; 2. ఇంగలము: చూ, నిప్పు; 3. చిలుక: చూ, కుకము; న. 4. రేగుపండు: చూ, రేగు; వా. వి. 5. గానముయొక్క మాధు

ర్యము మెచ్చు కొనుటయం దుపయోగించు నది) కోకిలస్వరము: చూ, స్వరము. 2. (ఇట్లు కోకిలధ్వని); అం. 6: చూ, రూ - కోకిల.

కోకిలాక్షకము. సం. వి. అ. పుం. ములుగొలిమిడి \*: చూ, మొగబీర.

కోకిలాక్షము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

కోకిలానందము. సం. వి. అ. పుం రాజామ్రము \*: చూ, మామిడి.

కోకిలావాసము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

కోకిలుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కోకిలేత్తువు. సం. వి. ఉ. పుం. కప్పేత్తువు \*: చూ, రసాలము. 3.

కోకిలేష్ట. సం. వి. అ. స్త్రీ. మహాజంబువు \*: చూ, నేరేడు.

కోకిలాత్సవము. సం. వి. అ. పుం రాజామ్రము \*: చూ, మామిడి.

కోకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అన్న: చూ, సహాధరుడు; 3. ఒకానొక పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు.

కోగిరి - రూ - భోగిరి. హి. వి. గుఱ్ఱపుజీను.

కోగెల. వై. వి. = కోకిల. (శ. ర.): చూ, పికము.

కోజాగరము. సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వయుజపాగ్నమి: చూ, పున్నమ.

కోట. వై. వి. = కోట్ట. 1. ప్రహరి. (పట్టణము చుట్టుగల ప్రహరి అని శబ్దరత్నాకరము): చూ, పాళికారము; 2. దుర్గపురము. భార. కాం. 2, అ. 284: చూ, దేశము; అం. 3. రాజ్యాంగములు ఏడింటిలోనొకటి, దుర్గము: చూ, రాజ్యాంగములు.

కోటాడు. వై. వి. = కాట్ట. గుడ్లగూబ: చూ, పకినంపులులుగ్గు.

కోటకొమ్మ. ద్వ. వి. కోటమీఁదిదళము: చూ, సదనము. 1.

కోటకొరడు. ద్వ. వి. అలంగము: చూ, వపుము. 2. (రూ- కోటకొఱడు)

కోటకొఱడు. ద్వ. వి. — వై. —

కోటబురుజు. ద్వ. వి. అట్టడి: చూ, సదనము. 1.

కోటరము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. చెట్టుతొట్టు: చూ, రంధ్రము. 1; డి. వి. (1) కోడంట్రము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 112. (రూ-కోటరికము- కోటటికము- కోట్రము- కోడంట్రము- కోడంట్రోకము- కోడండ్రోము- కోడరికము- కోడటికము): చూ, స్తుపాత్వము.

కోటరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ- కోటవి. బలాత్కారముగా వస్త్రము విడుచునట్లుచేయు ఆడుది: చూ, శ్రీ.

కోటరికము. డి. వి. కోడంట్రము: చూ, స్తుపాత్వము. (రూ- కోటటికము. రామా. 1, ఆ. 2.)

కోటరింపు. డి. వి. పెద్దపులికూత: చూ, స్వరము. 2. కోటవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. దినమొలది (ఆడుది) నగ్నిక: చూ, శ్రీ; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కోటాకు. వా. వి. అక్షము. తాటిచెట్టులోనగు వానియందు పుట్టెడు ముడుతవీడని శేతయాకు మొలక: చూ, మొవ్వ.

కోటానగోటులు. మి. వి. బ. (కోటులు + కోటులు) రూ- కోటానగోట్లు. తవ్వి తండములు, అసంఖ్యాకములు. విక్ర. 5, ఆ. 130. “కోటానగోటులై కోట కొమ్మలయందున వృత్తస్థనిగ్వాణంబులగుమాణిక్యదీపంబులు.” (కళాపూర్ణోదయము)

కోటి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. అంచు: చూ, చెంగు; 2. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. అటవి: చూ, వింటికోప్పు; 4. చివర: చూ, నుద. 8;

5. కోటిసంఖ్య, సంఖ్యావిశేషము, 1,00,00,000. వేమన. 1200: చూ, సంఖ్య. 1;

6. ఆయుధధార: చూ, వాదగ; 7. = కోడి. దీపపుకోడి: చూ, సిగ. 4; వా. 8. జాతకము. “సిద్ధాంతినాకోటివ్రాసెను.”; అం. 9. గజశాస్త్రములోని గురుమతమున వ్యూహాంగములు ఏడిటిలో నొకటి: చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు; 10. శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు; 11. సంఖ్యాభేదములు ముప్పదియాటింటిలో నొకటి: చూ, సంఖ్యాభేదములు; డి. వి. (1) రాజ్యసమాచారము. రూ- కోటి. ఆము. 3, ఆ. 17: చూ, వేగు.

కోటింగు. వా. వి. పూత, పూతవై పూత. వైపార, పారవైపార.

కోటికము. సం. వి. అ. పుం. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు; 2: చూ, కోటికము.

కోటికాడు. డి. వి. రూ- కోటికాడు - కోటికాడు. ఆము. 3, ఆ. 26: చూ, వేగువాడు.

కోటికీబడగెత్తుట. బా. కోటికిమించిన ద్రవ్యము కలిగియుండుట. “అననిట్టి పలువయఃపుల, కును గోటికీబడగయెత్తి గుటియగు పెద్ద, న్ని నునమ్మరామ గాక.” (కళాపూర్ణోదయము) “కోటికీబడగెత్తి కోమట్లలోను.” (దసరా పద్యము.)

కోటిజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. కాలిదాస కవి: చూ, రఘుకారుడు.

కోటిఫలి. పా. గోదావరీమండలమునందలి దక్షిణ కాశీయనబడు ఒకానొక పుణ్యక్షేత్రము.

(ఇచ్చట సోమేశ్వరని ఆలయముగలదు. ఇచ్చటల వృద్ధగౌతమీనది మాతృగమనాపహరి): చూ, భూమి. 1.

కోటిరము. సం. వి. అ. పుం. డిడ: చూ, వేనలి. 1.



కోటివర్ష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. స్పృక్కయను గంధ  
ద్రవ్యము \*: చూ, రాజార్ణము.

కోటివర్షము. సం. వి. ఆ. న. బాణపురము. రూ-  
కోటివర్షము: చూ, దేశము.

కోటికము. సం. వి. ఆ. పుం. మట్టిగడ్డలుకొట్టెడు  
కొయ్య. రూ- కోటికము: చూ, కొయ్యగూ  
టుము. రూ- కోటికము. (అనికొండలు)

కోటిరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిరీటుము: చూ,  
నీసకము. 1; 2. నకులము: చూ, ముంగిస;  
3. ఆరద్రపురుగు: చూ, పురుగు; 4. ఇంద్ర  
ధనుస్సు: చూ, బాణము. 1.

కోటిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంచుగ్రాడు: చూ,  
వేలుపుకేడు.

కోటివర్షము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ- కోటి  
వర్షము.

కోటికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ- కోటి  
కము. ("లోష్టము: కోటిక: " అని రత్నకో  
శమందు ఆర్యావృత్తముచే జెప్పెను గనుక  
దీర్ఘమధ్యమమును గలదు)

కోటు. వా. వి. 1. ఎదుటిభాగమున పొడవునను  
గుండిలుతగిలించు ఒకరకము చొక్కాయి.  
చూ, వస్త్రము; 2. చీట్లాటలోగెలుపురంగు  
చెప్పియాడెడు ఆట. "నాఆటకోటు. డైమా  
ను తురపు. పట్టుతీయుము."

కోటేరు. జే. వి. దుక్కిరికి బోవునపుడుగాని  
దుక్కియై మరలినచున్నపుడుగాని దుంపమీఁ  
దుగా కాండితగిలించిన నాగలి. పర. 5,  
ఆ. 28: చూ, లాంగలము.

కోట్టము. సం. వి. ఆ. పుం. = కోట. 1. చుగ్గపు  
రము: చూ, దేశము; 2. ఇంటిలోపలి యిల్లు:  
చూ, సదనము. 1.

కోట్టవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గౌరి: చూ పార్వతి. 1.

కోట్టవీపురము. సం. వి. ఆ. న. బాణపురము:  
చూ, కోటివర్షము.

కోట్టారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీటిపల్లము.  
చూ. రంధ్రము. 1; 2. భద్రముపైలు \*:  
చూ, వత్సకము; 3. కూపము: చూ, నుయ్యి;  
4. నలుచేదరపునుయ్యి: చూ, నుయ్యి;  
5. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 6. చెట్టు:  
చూ, వృక్షము; విణ. 7. సగరసంబంధమైనది.  
కోట్రిము. జే. వి: చూ, రూ- కోటరము. వి,  
పు. 5, ఆ. 185.

కోరము. సం. వి. ఆ. పుం. మండలాకారమైన  
కున్నము: చూ, మండలము. 3.

కోరతరపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బొద్ది \*: చూ,  
వృద్ధదారకము.

కోరరము. సం. వి. ఆ. పుం. అంకోలము \*:  
చూ, మహాయమళపత్రిక.

కోడంట్రము. జే. వి. రూ- కోటటికము. కళా.  
7. ఆ. 89: చూ, స్తుపాత్మ్యము.

కోడంట్రీకము. జే. వి. —పై—. ఉ. రా. 4,  
ఆ. 206.

కోడండ్రము. జే. వి. —పై—

కోడరికము. జే. వి. —పై—

కోడటికము. జే. వి. (కోడలు + టికము)  
—పై.—

కోడలు. జే. వి. (కోడుకు + అలు) కుమారుని  
భార్య. (నాల్గుపరమగువో వికల్పముగాను  
త్వలోపంబగు. "క. కలదాకూద్రవసతి శశి,  
కలదాననజాలునొక వికారపుగోడలో, కలదా  
లోల కటాక్షం, చల దామనిబద్ధతరుణజన  
ఖంజనయై." పాండు. 3, ఆ. 80. సంధిని  
వర్ణలోపవర్ణవికారములు): చూ, స్తుప.

కోడాడు. జే. ఆ. కి. గాసింబడు. భాగ. 9,  
స్కం. 488: చూ, బాధపడు.

కోడి. వై. వి. = కుక్కుటము. 1. అజ్ఞేవాలు:  
చూ, పుంజి; 2. కుక్కుట శ్రీపురుషసామా  
న్యము: చూ, పుంజి.

కోడికూర. ద్వ. వి. చూ. కొక్కారము.

కోడికోడి. వా. వి. నడచుచున్న తేలు నిలచుటకు నుచ్చరించుకబ్బము. (కోడివచ్చి పాడిచిచంపు నని తేలు అభిప్రాయపడి నిలచునట!)

కోడిగ. జే. వి. రత్నములు ఇరువదింటిసంజ్ఞ. రూ- కోడీ: చూ, రత్నము. 1.

కోడిగము. జే. వి. 1. విలాసచేష్ట: చూ, విలాసము. 1; 2. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము. (రూ- కోడిగము)

కోడిగోడు. జే. వి. కోడిగముచేయువాడు. వికృ. 7, ఆ. 124.

కోడిగము. జే. వి: చూ, రూ- కోడిగము.

కోడిదేగ. జే. వి. ఒకవన్నెగలపంచెవుకోడిపుంజు: చూ, పుంజు.

కోడిపీట. వై. వి. = కుక్కుటపీఠ. నొగచివర క్రింద నెత్తుగానుంచెడు మోపుడుకొయ్య అను కర్తము: చూ, పంగలగుంజే. 2.

కోడిపోరు. జే. వి. పాణిణద్యుత్తము. ఆం, భా. ద్వి. 806: చూ, పాచిక.

కోడిబడి. జే. వి. పసిపిల్లలకు చేసియిచ్చెడు తిను బండము. హంస. 1, ఆ. 105: చూ, భిక్ష్యము.

కోడిబుడమలు. జే. వి. ఒకరకము బుడమలు: చూ, ధాన్యము.

కోడియ. వై. వి. = కూట. రూ- కోడె- కోడె దూడ, గిత్త, వత్సము, మోయుటకును దున్నుటకును పనుపనుపదగిన వయసుగల కోడె: చూ, వృషభము. 1. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము)

కోడీ. జే. వి. కోడిగ: చూ, రత్నము. 1.

కోడుతాటు. జే. ఆ. క్రి. పండినవైరు మిక్కిలి యెండు.

కోడు. వా. స. క్రి. 1. పిండిలోనగువాని(జేటు లో)చెరుగుదు తనవైపునకు అందుల మెటి కలు వచ్చునట్లుచేయు; వై. వి. 2. = ఖట్వా.

మంచేపుకోడు, బల్లకోడు, పీటకోడులోనగు నవి. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము): చూ, స్తంభము. 1; జే. వి. 8. ఊరిదరి నీటిపల్లము: చూ, గంధము. 1.

కోడుకొను. వా. స. క్రి. పిండిలోనగువాని(జేటులో)చెరుగుదు తనవైపునకు అందుల మెటి కలు వచ్చునట్లుచేసికొను.

కోడె. జే. వి. 1. కాండిమరపదగినదూడ: చూ, రూ- కోడియ; 2. లంజికాడు. కవిక. 4. ఆ. 99: చూ, విటుడు; విణ. 8. తరుణము. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, పడుచుది.

కోడెకాడు. జే. వి. 1. రూ- కోడె. లంజికాడు. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, విటుడు; 2. రూ- కోడీడు, పిన్నవయసువాడు: చూ, శిశువు.

కోడెటెక్కమువానన్న. జే. వి. గణపతి. వేం. ఆం. జే. 6: చూ, వినాయకుడు. 1.

కోడెత్రాచే. జే. వి. పురుషసర్పము: చూ, సర్పము.

కోడెదూడ. జే. వి: చూ, రూ- కోడియ. కోడెరవుతు. ద్వ. వి. వృషభవాహనుడు: చూ, శివుడు. (రూ- కోడెరౌతు)

కోణంగి. వై. వి. 1. అంగములను వికారముగాఁ జూపి బిచ్చమెత్తెడు దాసరి. రూ- కోణంగి వాడు- కోణాంగి. వై. 1, ఆ. 42: చూ, సాతాని; 2. హాస్యనటకుడు. రూ- కోణంగివాడు- కోణాంగి: చూ, శైలాఘడు.

కోణంగివాడు. ద్వ. వి. —వై.—

కోణపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నైర్వృతి: చూ, మూలశ్రేణు. (రూ- కాణపుడు)

కోణమానము. పా. 60 సెకనులు = 1 నిమిషము. 60 ని = 1 దీగ్రి. 80 డి = 1. సైను. 90 డి = 1 క్యాడాంటు (సమకోణము); 4. క్యా = (860 డి) = 1 వృత్తము (చుట్టుకోలక)

కోణము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గొబ. ఇల్లు లోనగువాని మూల (చూ, ఏంగిలు) తద్విశేషములు. — త్రిభుజములు. — సమకోణత్రిభుజము, గురుకోణత్రిభుజము, లఘుకోణత్రిభుజము. సమత్రిభుజము, సమద్విభుజము; విషమత్రిభుజము, సమకోణవిషమత్రిభుజము, గురుకోణవిషమత్రిభుజము, లఘుకోణవిషమత్రిభుజము మొదలగునవి; చతుర్భుజములు; సమాంతరచతుర్భుజములు: — విషమాయితము, ఒకగుడుచేదరము, చదరము, సమకోణద్విచతురస్రము. ఇత్యాది. మూలలు: — ఉత్తరము- ఈశాన్యము; తూర్పు-ఆగ్నేయము; దక్షిణము- పైర్వతి; పడమర- వాయవ్యము. మున్నగువాని మూలలకు కోణములనిపేరు: చూ, విదిక్కు; 2. = కోన. అంచు. అగ్రము: చూ, నుద. 8; 8. = కొడుపు. గంటలోనగు వాని వాయించెడు కొడుపు: చూ, కొడుపు. 1; 4 లగుడము, దుడ్డుగోల: చూ, వేత్రిము. 1; 5. కోణమనువాద్యము: చూ, వీణ. (వీణాదివాద్యముల వాయించు కొడుపు); 6. ఆయుధధాగ: చూ, వాదర; 7. దున్నపోతు: చూ, మహిమము; 8. గోచి: చూ, బొట్టము; 9. వాద్యశాల చూ, సదనము. 1; పా. 10. జన్మలగ్నమునకు 5-9 రాసులు త్రికోణములనబడును. వీనికి కోణములనియుఁ గూడ పేరుగలదు.

కోణాంగి. వై. వి: చూ, రూ- కోణంగి.

కోణాశ్వుడు. సం. వి. అ. పుం. జేముడు: చూ, యముడు.

కోణి. సం. వి. ఇ. విణ. ఈచుకపోయిన చేతుల వాడు: చూ, వంకరచేతులవాడు.

కోణుడు. సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, రాహువు. 2.

కోదండము సం. వి. అ. పుం. 1. నిల్లు: చూ, బాణము. 1; 2. నాలుగుమూరల నిల్లు: చూ,

బాణము. 1; 3. పెరుగునిల్లు: చూ, బాణము. 1; పుం. 4. కనుబొమ: చూ, భూవు; 5. కోదండమనుదేశము: చూ, దేశము; 6. పచ్చ పెద్ద గోరంట: చూ, మహాసహ; అం. 7 ఆయుధములు ముప్పది రెండింటిలో నొకటి: చూ, బాణము. 1: (చూ, ముప్పదిరెండా యుధములు); 8. బాణాగ్రము పదివిధములు. అందు ప్రసిద్ధిగల బాణముయొక్క సంధాన విసర్జనాదిక్రయల కాస్పదమైన కాయృకముల లోని త్రివిధములగు చాపము - ధనుస్సు - కోదండము అను వానిలోనిదియొకటి. (చూ, కాయృకము); 9. వి. (1) బాలురను దండించుటకై పట్టుకొని వేలాడునట్లు మీదఁ గట్టెడు తాళిడు: చూ, నూత్రిము. 1. కోదండరామములు. దే. వి. బ. ఒకరకమువద్దు: చూ, ధాన్యము.

కోదరము. సం. వి. అ. పుం. ఉండ్ర: చూ, వెలిచేండ్ర.

కోద్ధాటము సం. వి. అ. న. గృహభేదము. (గృహభేదములు — కుద్రము, కోద్ధాటము, పిఠరము): చూ, సదనము. 1.

కోద్రోగము. సం. వి. అ. పుం. అరప: చూ, మంచె.

కోద్రోవము. సం. వి. అ. పుం. కోరదూమము, ఆకు: చూ, ధాన్యము.

కోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. దుష్టత్వము: చూ, శటితము; 2. నేత్రోరోగము: చూ, బిడాలము. 2; 3. నీళ్ళుకలియని చేల్ల: చూ, మట్టిగ.

కోన. వై. వి. = కోణా. 1. అడవి. అచ్చ. అర. కాం. 49: చూ, విపినము; 2. శైలవీర కోణము: చూ, అదవ; 3. కొండలయందలి మఱుఁగుచోటు. వసు. 3. అ. 79; 4. మూల. సా. 3. అ. 282: చూ, విదిక్కు; 5. కోన. వారి. ఉ. 3. అ. 178: చూ, నుద. 3; 6. దేశవిశే

వము. అడవియందుండెడుపల్లె (అనికొందలు)

అము. 1, అ, 88: చూ, జేశము; జే. వి.

7. గోసమూహము: చూ, ధేవుపు.

కోసత్రివృత్తి. ద్వ. వి. కోఁతి, వనచరము. అచ్చ.  
యు, కాం. 480: చూ, వానరము.

కోసమనికి. ద్వ. వి. కోఁతి, వనాక సము. అచ్చ.  
కిష్కిం, కాం. 11. (ఇష్కింకోసపెంకి): చూ,  
వానరము.

కోసక్షేడు. ద్వ. వి. నైర్వతి: చూ, మూల  
క్షేడు.

కోససీమబ్రాహ్మణులు. పా వీరు ద్రావిడుల  
లో నొక తెగవారు. ఈద్రావిడులలో కోస  
సీమద్రావిడులు, తుమ్మగుంటద్రావిడులు,  
పుమారు ద్రావిడులు అను బ్రాహ్మణులు  
కలరు. వీరు మువ్వరును కృష్ణయజుర్వేదములు.  
అపస్తంబనూతులొక కొందలు ఋగ్వేద  
లొక కొందలు నైయున్నారు. వైదిక లాక్షిక  
ములయందలి సమర్థులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.  
కోసేణు. ద్వ. వి. చుట్టును మెట్లుగల నలుచేద  
రపుగుంట, పుష్కరిణి: చూ, సరస్సు. (రూ-  
కోసేణు)

కోసేణు. ద్వ. వి. — వై. —

కోపజము. సం. వి. అ. న. బ్రహ్మచేత మొదట  
తెలిసికొనబడిన వేదము: చూ, వేదము.

కోపకత్తె. మి. వా. విణ. (కోపము + కత్తె)  
కోపముగల (అడుది): చూ, శ్రీ.

కోపకాడు. మి. వా. విణ. (కోపము + కాడు)  
కోపముకలవాడు. కాశీ. 4, అ. 40: చూ,  
రోషణుడు.

కోపగించు. వై. స. క్రి. = కోపించు: చూ,  
రోషించు. (రూ- కోపగిల్లు)

కోపగిల్లు. వై. అ. క్రి. కోపపడుచూ, రోషించు.

కోపన. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. భామిని. కోపము  
గల అడుది, గతిసమయమున కోపముగల

అడుది (అని కొందలు): చూ, శ్రీ: విణ.

2. కోపముగలది.

కోపనకము. సం. వి. అ. పుం. చోరకమును గ్రం  
ధము \*: చూ, రాజార్థము.

కోపము. సం. వి. అ. పుం. కోధము, కినుక:  
చూ, రోషము.

కోపలత. సం. వి. అ. శ్రీ. కర్ణస్థిట \*:  
చూ, బొల్లిబూసగ.

కోపి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1. కోపముగల  
వాడు: చూ, రోషణుడు; పుం. 2. జలపా  
రావతము: చూ, పావురము.

కోపించు. సం. స. క్రి. = కోపగించు: చూ,  
రోషించు.

కోపితుడు. సం. వి. అ. పుం. = కోపకాడు:  
చూ, రోషణుడు.

కోపు. జే. వి. 1. వై. పు. శకాం. 4, అ. 142:  
చూ, పార్శ్వము. 2; 2. రూ- కోప్పు. వింటి  
కొన. భాగ. 1. స్కం. 468: చూ, వింటి  
కోప్పు; 3. రీతి. ఉ, రా, 8, అ. 112: చూ,  
విధము. 1; 4. మద్యము. “తనరు సారాయి  
కోపన.” వేం. అం. 72: చూ, సుర. 1;

5 మద్యవిశేషము: చూ, సుర. 1; 6. అజ్ఞే:  
చూ, సమయము. 1; 7. చేపలను గుదిగ్రు  
చ్చునట్టి నూది: చూ, నూది; 8. నిమిత్తము.  
య. 2, అ. 54: చూ, హేతువు; 9. నాట్య  
ముతీర్ష. య. 4, అ. 12: చూ, నాటకము. 1;  
10. అందము. రసి. 1, అ. 86: చూ, సౌంద  
ర్యము; 11. కడ్డి: చూ, శలక; 12. బలపము  
లోనగు వానికడ్డి: చూ, బలవము; 13. ఆట,  
గొండ్లి: చూ, వ్యంజకము. 1; బ. 14. నతి:  
చూ, నమస్కారము; 15. నాట్యగతిభేదము:  
చూ, నాటకము. 1.

కోపువారుడు. జే. వి. సరకులను మైనుండి  
తెచ్చి అమ్మేడువాడు: చూ, విక్రయికుడు.

కోపువవడి. అం. 1. విసరులు పదునాలుగింటి  
లోనొకటి: చూ, విసరులు: 2. పరువళ్లు పం  
డ్రెండింటిలోనొకటి: చూ, పరువళ్లు (విస  
రులు- పరువళ్లు ఒకటియేఅని కొందఱు)

కోపువాఱు. డే. అ. కి. (కోపు + వాఱు)  
అందగించు: చూ, రమ్యమగు.

కోపోక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. పరుషోక్తి: చూ,  
పరుషము. 2.

కోప్రలయితములు. పా. తిరువనాపల్లి జిల్లాలోఁ  
గొన్నిచోట్ల శిలాభావముఁజెందిన జంతువుల  
శిట్టలనిఁ జెప్పఁబడుతాళ్లు. ఇవిసేలలో గొంత  
లోఁతున దొరకును. వీనిలో రమారమి 22 %  
స్ఫురత్పంచామ్రజనిదముండును.

కోమ. డే. వి. 1. గోపురమువలె పెరిగినపుట్టచివర.  
హరిశ్చ. 1, భా. 1962: చూ, కోవ; 2. ఆఁ  
దుది. అచ్చ. ఆర, కాం. 96: చూ, శ్రీ.

కోమటి. వై. వి. = గోమతి, కార్పటిక. వేమన.  
1204: చూ, వైశ్యుడు.

కోమటిది. వై. వి. అర్య: చూ, వైశ్య.

కోమటియొక్క ఏకాంతపురెక్క. పా:—

డోకరు	0-0-1	చెలిరికార్లు	0-6-0
అవారుడోకరు	0-0-2	పోతురికార్లు	0-7-0
ఉద్దండోకరు	0-0-3	తలరికార్లు	0-8-0
బటువుగిదిక	0-0-6	తలరికారు	0-8-6

రికారు	0-1-0	సార్దా	
రికారుసార్దా	0-1-6	నారికార్లు	0-9-0
అవారురికారు	0-2-0	అంగళరికార్లు	0-10-0
అవారురికారు	0-2-6	గేవురికార్లు	0-11-0
		బావురికార్లు	0-12-0

సార్దా		తేవురికార్లు	0-13-0
ఉద్దరికార్లు	0-8-0	అంగలపోగు	0-14-0
ఉద్దరికారు	0-8-6	రికార్లు	

సార్దా		అంగలపాల	0-15-0
గరిలేక వెసిలి	0-4-0	రికారు	
గరిసార్దా	0-4-6	రుకారు	1-0-0
పాలరికార్లు	0-5-0		

రుకారు ఎసిలి	1-4-0
రుకారుసార్దా	1-8-0
రుకారుపావు	1-12-0

రికారు

రుకారురుకారు	2-0-0
ఉద్దరికార్లు	3-0-0

పోగురుకార్లు	4-0-0
పాలరుకార్లు	5-0-0
చెలిరుకార్లు	6-0-0
పోతురుకార్లు	7-0-0
తలరుకార్లు	8-0-0
నారుకార్లు	9-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

అంగళ	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
పుద్దనఅంగళ్లు	80-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0

కోమటిసాక్ష్యము. పా. ఉభయవాదులకును పని  
కిరాని సాక్ష్యము. (వాడుక.)

కోమల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. క్షీరిక \*: చూ, పాల;  
2. = కోమలి. చేక్కడనముగల ఆఁదుది:  
చూ, శ్రీ.

కోమలపాణితలే. సం. వి. ఆ. న. (ద్వివచనము)  
భాగ్యవంతులయొక్క లక్షణము: చూ, లక్ష  
ణము. 1.

కోమలము. సం. వి. ఆ. న. 1. నీర్లు: చూ, నీరు. 1;  
2. పగడములోని దోషము: చూ, రత్నము. 1;  
3. నిరలజేశము: చూ, జేశము; 4. శివునిచేతి  
జింక: చూ, హరిణము. 1; 5. వసంతముకు  
పు: చూ, మాసద్వయము; విణ. 6. మృదుపు:  
చూ, సాంద్ర్యము. 3.

కోమలవల్లిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బదనిక \*: చూ,  
వదనిక.

కోమలాంశము. పా. మవ్యంశములలో నొకటి:  
చూ, మవ్యంశములు.

కోమలి. వై. వి. 1. = కోమలా. ఆడుది: చూ, శ్రీ; 2. = కోమలా. చేక్కడనముగల ఆడుది: చూ, శ్రీ.

కోమలికము. వై. వి. = కోమల. చేక్కడనము. రా. ఆర్, కాం. 1, ఆ 148: చూ, సాందర్యము.

కోమలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కాముకుడు: చూ, వలపుకాడు; 2. గొల్లవాడు: చూ, మహాకూదుర్గుడు.

కోమానిక. సం. వి. అ. శ్రీ. జాలిక: చూ, వల 1.

కోయ. దే. వి. ఒకజాలిబోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.

కోయంబుత్తారు నాగలి. వా. వి. ఇది యొకరకము నాగలి. దీనికి పెద్దమడక యని పేరు. దీని భాగములు. నాగటిదుంప, కఱుకోల, ఏడికోల, మేడి, పిడి, నాగటిమఁపయొక్క అడ్డుకోత: చూ, లాంగలము. 1.

కోయవాడు. దే. వి: చూ; కోయ.

కోయప్పికము. సం. వి. అ. పుం. చీమఁగొక్కర: చూ, బకము.

కోయిల వై. వి. 1. = కోకిలము. రూ-కోపెల. వారి. పూ. 8, అ. 88: చూ, పికము; దే. వి. 2. రూ-కోపెల. వర్తల దీర్ఘదేవాలయము: చూ, వేలుపుటెంకి; 8. ఒకానొక దివ్యస్థలము. కాశీ. 5, అ. 288: చూ, వేలుపుటెంకి.

కోయిలతెగదణి. దే. వి. మరుడు. వేం. ఆం. 8: చూ, మనమధుడు.

కోయు. దే. స. క్రి. 1. తీగెలు లోనగువాని ఛేదించు: చూ, లవించు; 2. పువ్వులు లోనగువాని గిల్లు: చూ, చిదుము. 1.

కోయుతోటకూర. దే. వి. కోసినకోలఁదిని పెరిగెడు కోయుగూర (కోయ్యతోటకూర-కోయ్యతోటకూర అని కొందఱు): చూ, మారిమము.

కోర. దే. వి. 1. కల్లుకాగ్గడు గిన్నె, చమకము. లక్ష్మీ. 8, అ. 94: చూ, నుర. 2; (చూ, పాత్రము. 6); 2. గిన్నె. వి. పు. 7, అ. 888: చూ, పాత్రము. 6; 8. కంచము, భోజనపాత్రము, తట్ట. స్వా. 5, అ. 96: చూ, పాత్రము. 6; విణ. 4. పెద్ద. "కోర మీసము-ముచ్చిగోర." చూ, విపులము.

కోరంగము. సం. వి. అ. పుం. ఉసిరిక: చూ, శ్రీఫలి. 1.

కోరంగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిట్టెలకి: చూ, పత్రాల; 2. పిప్పలితీగ: చూ, పిప్పలి. 1; 8. కురంగశ్వరుని దివ్యస్థలము: చూ, భూమి. 1.

కోరకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. రూ-క్షారకము. ముతకము: చూ, మొగ్గ. 1; 2. అరవిరి మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 2; 8. తామరతూడు: చూ, బిసము. 1. (చూ, పద్మము. 1.); 4. రూ-కోలకము. తక్కోలము: చూ, వైజయంతి; 5. చారమను నుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; పుం. 6. ఎముకకీలు: చూ, మాటు.

కోరకొండ. దే. వి. వి. లు లోనగువారికి ముఖ పార్శ్వమునకు వేసెడు కొండ, కోరసిగ: చూ, ముడి. 8.

కోరగించు. వై. అ. క్రి. 1. ముకుళించు. స్వా. 8, అ. 78: చూ, నుగిక్కు. 8; 2. = కోరక: అంకురించు. వికృ. 4, అ. 81: చూ, మొలకెత్తు.

కోరడి. దే. వి. ఆవరణగావేసిన పొడిమట్టిగోడ, కరగోడ: చూ, పొచ్చినము. 1.

కోరదూమము. సం. వి. అ. పుం. బ. అర్థ: చూ, ధాన్యము.

కోరము. వా. వి. 1: చూ, రూ-కోలము; స. క్రి. 2. కోరుధాతువునకు వ్యతిరేక రూపము (అడుగము.)

కోరవాయి. ద్వ.వి. కొన్తక్కిర్న సమగు వాయువు.

అం, భా. ద్వి. మ. 125: చూ, వాయువు.

కోరవోవు. దే. అ. క్రి. (కోర + పోవు) కొంక  
రలుపోవు. వికృ. 1, అ. 200: చూ, పంకర  
పోవు.

కోరసిగ. ద్వ. వి: చూ, కోరకొండె. రామా. 2,  
అ. 110.

కోరా. దే. విణ. కారికము, అనాహతము: చూ,  
వస్త్రము (కోరామల్లు- కోరాపైను అని  
వాడుక.)

కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి. పా. వీరు ఘన  
వృత్తము మున్నగు గ్రంథములను విరచించిరి.  
కోనసీమయందలి నడవపల్లి వాస్తవ్యులు. శిష్ట  
కృష్ణమూర్తికవికి సమకాలికులు.

కోరాడు. దే. స. క్రి. (కోరి + అడు) 1. కోరు.  
ఏనుగు లోనగునవి కొమ్మలతో నేలబొడిచి  
దుమ్మెత్తి వ్రేకిజల్లు. అము. 4, అ. 158;  
ఉ. చారి. 6, అ. 9: చూ, నంకు; 2. కోరు,  
పంది ముట్టెతో నేలకల్లగించు: చూ, బొడ్డ  
గించు; 3. కోరు, దుమ్ము లోనగువాని నెత్తి  
వ్రేకిజల్లు. రామా. 1, అ. 206: చూ, కోర్  
డాడు; 4. కోరు, తుడిచేయు: చూ, నెలగు.

కోరాబంగారు. దే. వి. మట్టపుబంగారు: చూ,  
లోనాము. 1.

కోరామల్లు. వా. వి: చూ, కోరా.

కోరాము. వా. వి: చూ, కోఱము. 1. (రూ-  
కోఱాము.)

కోరింద. దే. వి. రూ-కోరింద. 1. లక్కగలిగెడి  
యొకానొక తీగె, జతూక \*: చూ, ముచ  
పత్ర; 2. కోరిందపొద: చూ, ముచపత్ర  
(కోరిందదగ్గునకు మంచిది.)

కోరిందపూసలు. దే. వి. ఆటవికులు ధరించు  
గాజుపూసలు.

కోరిక. దే. వి. 1. ఇచ్చ: చూ, వాంఛ;

2. కోరు. భార. శాం. 6, అ. 284: చూ,  
వాంఛ; 3. దేవతాదులవలన పొందబడిన  
కోరిక: చూ, వరము. 3; విణ. 4. అభీష్టము.  
ఉ. రా. 7, అ. 121: చూ, వాంఛ.

కోరికలీరికలెత్తుట. కా. కోరికలభివృద్ధిసాంతు.  
“ఉపవాసాయాసంబులనే స్రుక్కుచు గోరి  
క లీరికలెత్త బిడ్డలంగని.” (ధర్మజరాజనూ  
యము.)

కోరికలుడుగుట. అం. నియమములు పదింటిలో  
నొకటి: చూ, నియమములు.

కోరికి. దే. వి. రూ-కోర్కి- కోరిక. భార.  
దో. 1. అ. 1092: చూ, వాంఛ.

కోరిక. దే. వి. —వై.— (రూ- కోర్కె-  
కోరికి—కోర్కి-కోరిక.)

కోరు. వై. వి. 1.=కార: ధనేతర వస్తురూప  
మైన కప్పము. రామా. 8, అ. 88: చూ,  
సిస్తు. 1; 2. బండకము: చూ, తాకట్టు;  
స. క్రి. 3. ఇచ్చించు: చూ, వాంఛించు;  
4: చూ, కోరాడు (1-2-3-4 అర్థములు.)

కోరుట. అం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ,  
దశావస్థలు.

కోరుటు. వా. వి: చూ, కోర్టు.

కోరువాడు. ద్వ. వి. ఆశంసిత, ప్రియవస్తువును  
కోరువాడు: చూ, వాంఛితుడు.

కోర్కి. దే. వి: చూ, రూ-కోరికి.

కోర్టు. అం. వి. న్యాయసభ, కోరుటు.

కోఱ. వై. వి. = ఖరు. 1. పందికోఱ: చూ,  
పల్లు. 1; 2. పాముకోఱ: చూ, పల్లు. 1;  
3. కోఱపల్లు, దంష్ట్ర. చారి. పూ. 4, అ. 148:  
చూ, పల్లు. 1.

కోఱము. దే. వి. 1. అపహాస్యము. నిర్వ. 6,  
అ. 77: చూ, పరిహాసము; బ. 2. అపహాస్య  
వచనము. నిర్వ. 3, అ. 99: చూ, వ్యాఖ్యా  
తము. 2; 3. బాధ: చూ, దుఃఖము.

కోటము. వా. వి. కోట్టెరకోరెడు పనిముట్టు  
(రూ-కోరము-కోరాము-కోరాము.)

కోటము. వా. వి. —పై—

కోటుడుపాట. వా. వి. అవదారణ విశేషము:  
చూ, ముద్దరము (రూ-గోతుడుపాట-దోతు  
డుపాట-దోతుడు(పాట).)

కోల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చవ్యమను గ్రం  
థము\*: చూ, రాజార్హము; 2. పిప్పలితిగ\*:  
చూ, పిప్పలి. 1; 3. బదరి\*: చూ, రేగు;  
దే. వి. (1) మగగుటి: చూ, శిక్షము; (2) శర  
ము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 155: చూ, బాణము. 1;  
(3) వంటకట్టె. భార విరా. 1. ఆ. 211:  
చూ, వంటచెఱుకు; (4) దండము. భార.  
అశ్వ. 3, ఆ. 105: చూ, వేత్రము. 1; బ.  
(5) ఉత్సవాదులలో దేవునికిఱుప్పక్కలను  
వెలిగింపబడు దీపములు; (కోలలసంబరము);  
విణ. (6) కోలన, దీర్ఘము; “కోలనిమ్మ.”  
మొ: చూ, పొడవు. 2.

కోలంబకము. సం. వి. ఆ. పుం. వీణయొక్క  
సర్వాంగము: చూ, వీణ.

కోలక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఊడుగు\*, దాని  
ఫలము (అని కొందఱు): చూ, మహాయమళ  
పత్రిక.

కోలకంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నెండు:  
చూ, విష్ణువు. 1.

కోలకందము. సం. వి. ఆ. పుం. మహాకందము\*:  
చూ, వెల్లులి.

కోలకము. సం. వి. ఆ. న. 1. తక్కిలము\*:  
చూ, వైజయంతి; 2. మరీచము: చూ, మిరి  
యము; 3. ఇనుపగొలుగుతో కుట్టిన కుల్లాయి:  
చూ, వస్త్రము; 4. పుట్ట: చూ, వర్షికము;  
5. ఊడుగు\*: చూ, మహాయమళపత్రిక;  
6. బహువారము\*: చూ, శ్లేష్మృతకము.

కోలకర్పటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మధు  
ఖర్జూరిక\*.

కోలక్రితులు. దే. వి. బ. నోటికొమ్మచ్చి  
యను ఒకానొక బాలక్రిడ: చూ, బాలక్రిడ.

కోలగ్గర. దే. వి. కాళ్లకు దారమును పెనచి  
యెద్దులను మూటకట్టుగా కట్టెడు కట్టు.  
ఆము. 6, ఆ. 27.

కోలచర్మితము. అం. కామకాస్త్రమునందలి దం  
తక్షతములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, దంత  
క్షతములు.

కోలచర్మితము. అం. —పై—. (కోలదర్శ  
తము అని కొందఱు.)

కోలజెముడు. దే. వి. యామళకంటకము\*:  
చూ, స్పృహ.

కోలజున్ను. దే. వి: చూ, బొద్దానలము.

కోలదబ్బ. దే. వి. ఒకరకము దబ్బ\*: చూ,  
శర్కరాంకము.

కోలదళము. సం. వి. ఆ. పుం. నలియనెడు గంధ  
ద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము. (రేగాకు  
పేరుగలది.)

కోలదివియ. ద్వ. వి. వెలుతురుకట్టెల దివటీ.  
భార. విరా. 3, ఆ. 4: చూ, దివిటీ. (రూ-  
కోలదివ్వె.)

కోలన. వా. విణ. దీర్ఘము: చూ, పొడవు. 2.

కోలనాసిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బంకిణి\*: చూ,  
రంధ. 2.

కోలనిమ్మ. దే. వి. పొడవునిమ్మ\*: చూ, నిమ్మ.

కోలపాల. దే. వి. అర్కపుష్పి\*: చూ, చిత్ర  
పత్రిక.

కోలపుచ్చము. సం. వి. ఆ. న. రాఫులంగు:  
చూ, రాబందు.

కోలపొన్న. దే. వి. అంఘ్రిపర్ణి\*: చూ, పృష్ఠి  
పర్ణి.

కోలఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నొప్పనగొట్టెపిండి\*:  
చూ, పూతిక.



కోలము. సం. వి. అ. న. 1. రేగుపండు: చూ, రేగు; పుం. 2. పంది: చూ, నూకరము; 3. తెప్ప: చూ, హోదము; 4. ఒడి: చూ, వస్త్రము; 5. ఉత్సంగము: చూ, కోదము; 6. కాగిలి: చూ, సంక్లేవము; 7. తలత్తెట్ట: చూ, కల్యము. 1; 8. నఖముచిప్ప: చూ, నఖము; దే. వి. (1) వేవము. అను. 4, ఆ. 96: చూ, వేవము.

కోలమూలము. సం. వి. అ. న. పిప్పలిమూలము\*: చూ, పిప్పలి. 1.

కోలమెఱుంగు. దే.వి. విరావతి, నిలుపు మెఱుంగు. చూ. పూ. 7, ఆ. 160: చూ, విద్యుతు. 1. (చూ, ఎలక్ట్రిసిటీ.)

కోలలవారు. దే.వి. బ. శేత్రధరులు. ఉ. చూ. 8, ఆ. 27.

కోలవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గజపిప్పలి\*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. చవ్వమను గ్రంధము\*: చూ, రాజార్హము. (రూ-కోలవల్లిక.)

కోలవల్లిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చవ్వమను గ్రంధము\*: చూ, రాజార్హము. (రూ-కోలవల్లి.)

కోలవస. ద్వ. వి. జటిల\*: చూ, మాంసి. 1.

కోలాంచము. సం. వి. అ. పుం. కోలాంచమును దేశము: చూ, దేశము.

కోలాట. వా. వి. రూ-కోలాటము: చూ, వ్యంజకము. 1.

కోలాటకమృ. దే. వి. ఒకరకము కమృ. కళా. 7, ఆ. 86: చూ, భూవణము. 2.

కోలాటము. దే. వి. (కోల + ఆట) చేతుల గోలుంచుకొని యాడెడియాట: చూ, కోలాట. (చూ, ఉద్ధతము.)

కోలాహలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కలకలము: చూ, స్వరము. 2; 2. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; అం. 8. గాంధర్వవేదము

నందలి రాగాధ్యాయములోని రాగాంగములు పదమూడింటిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు; 4. టక్కజభావలు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ. టక్కజభావలు (చూ, భావ. 1.)

కోలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బడలి\*: చూ, రేగు; 2. గంగరేగు\*: చూ, లిఖచము; 3. చూ, గృధ్రనఖి; 4: చూ, కపికోలి\*.

కోలు. దే. వి. 1. కొల్ల. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 280: చూ, తలపాటు. 2; 2. అనుప్రయుక్తమైన కొనుభాతువునకు భావార్థకరూపము. “ఇష్టు కోలు-పుచ్చుకోలు.” మొ; విణ. 3. పెద్ద. “కోలుపులి-కోలుమొసలి- కోలుమూపులు.” మొ: చూ, పాడపు. 2; క్రి. విణ. 4. మిక్కిలి. “కోలుమసంగు.”: చూ, హెచ్చు. 2.

కోలుకాఁడు. దే. వి. 1. నియమించెడి యధికారి. పంచ. వా. 1, ఆ. 254: చూ, న్యాయాధిపతి; 2. కావలివాఁడు: చూ, రత్నకుఁడు; 3. నుంకరి క్రిందిబంటు: చూ, సేవకుఁడు.

కోలుకొను. దే. అ. క్రి. రూ- కోల్కొను. 1. ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 2. తేలు కొను: చూ, చెక్కొను; 3: చూ, వర్ధిల్లు.

కోలుతల. దే. వి. రూ- కోల్తల. ఎదుటనిలిచి యుద్ధము చేయుట: చూ, యుద్ధము; 2. (యుద్ధ) సన్నాహము: చూ, యుద్ధము; 3. ఉల్లాసము: చూ, యత్నము.

కోలుపడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-కోల్పడు. 1. చెడు: చూ, నశించు; 2. అగపడు: చూ, పృథ్వీ మగు; స. క్రి. 3. పొంగొట్టుకొను: చూ, భంగించు (పే)-కోలుపఱుచు.)

కోలుపాటు. ద్వ. వి. రూ-కోల్పాటు. 1. చేటు: చూ, హాని. 2; 2. పొంగొట్టుకొనుట: (రూ-కోల్పాటు-కోలుపోక-కోల్పోక.)

కోలుపోక. దే. వి. రూ-కోల్పోక. పోగొట్టు  
కొనుట. భార. దో. 8, ఆ. 18: రూ-కోలు  
పాటు-కోల్పాటు.

కోలుపోవు. దే. ఆ. క్రి. 1. చెడు. భార.  
విరా. 2, ఆ. 262: చూ, నశించు; స. క్రి.  
2. పోగొట్టుకొను; మార్క. 6, ఆ. 11:  
చూ, భంగించు (చే). కోలుపుమ్మే.)

కోలే. దే. వి. 1. వెన్నుకోసినకాడ. భార.  
అది. 8, ఆ. 118; ద్ర. 2: చూ, రూ-కోలే.  
భార. విరా. 1, ఆ. 74.

కోలేంతము. సం. వి. ఆ. పుం. గాడిదె: చూ,  
రాసభము.

కోలేముక. దే. వి. (కోల + ఎముక.) రూ-  
కోలేమ్మ. కశేరుక: చూ, శల్యము. 1.

కోలేమ్మ. దే. వి. -వై.- (రూ-కోలేముక.)

కోలేమ్మక. దే. వి. -వై.-

కోల్కాను. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-కోలు  
కొను. (ఉత్సహించు-భార. ఉద్యో. 4,  
ఆ. 90; లేటుకొను.-కై. 7, ఆ. 19; వర్ధిలు-  
పొందు. 4, ఆ. 19.)

కోల్లల. దే. వి: చూ, రూ-కోలుతల. (ఎదుట  
నిలిచి యుద్ధముచేయుట.- భార. శల్య. 1,  
ఆ. 387; యుద్ధసన్నాహము-భార. విరా. 8,  
ఆ. 188; అచ్చ. యు, కౌం. 287.)

కోల్పడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-కోలుపడు.  
(చెడు.-భార. కర్ణ. 3, ఆ. 24; అగపడు.-  
హరి. పూ. 8, ఆ. 108; పోగొట్టుకొను.-  
భార. అర. 3, ఆ. 325; భార. ఉద్యో. 2,  
ఆ. 162.)

కోల్పాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కోలుపాటు  
(చేటు.-భార. కర్ణ. 3, ఆ. 275; పోగొట్టు  
కొనుట.-రా. అర, కాం. 1, ఆ. 21.)

కోల్పలి. దే. వి. పులి: చూ, కార్దులము. 1.

కోల్పోక. దే. వి: చూ, రూ-కోలుపోక.

కోల్ప. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, విప్పలి. 1\*.

కోవ. దే. వి. 1. బిడ్డలకు గొంతునందు గలిగెడి  
వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. పుట్టచివర:  
చూ, కోవ. 1; వా. 8. ముత్యాలకోవ, హరి  
ములో నొకభాగము (అని కొందఱు); 4. వం  
కానుక్రమము.

కోవరము. దే. వి. శత్రువులెత్తినచ్చుటను దెలిసి  
కొనుటకై యుంచు కావలి. రూ-కోవురము:  
చూ, రక్షణము.

కోవా. వా. వి. పంచదార కలిపిన పాలుముద్ద:  
చూ, భక్ష్యము, (కోవాబిళ్లలు-దూద్ పేడా  
అనియు వాడుక.)

కోవి. వా.వి. 1. సస్యాదినాళము. రూ-క్రోవి-  
కోలిల-కోలిలు: చూ, నాళము. 5; 2. నాళ  
ము: చూ, లాడము.

కోవిదారము. సం. వి. ఆ. పుం. కాంచనము\*:  
చూ, యుగపత్రికము.

కోవిదుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేదువరి: చూ,  
విద్వాంసుడు.

కోవు. దే. వి. అర్జునందగు ధ్వజ్యమకరణము.  
కాళ. 2, ఆ. 35: చూ, హూహూ.

కోవురము. దే. వి: చూ, రూ-కోవరము. స్వా. 8,  
ఆ. 54.

కోవెల: చూ, రూ-కోగెల-కోయిల. (గుడి:-  
ఉ. రా. 7, ఆ. 26; క్రొక్కిలము:-య. 2,  
ఆ. 49.)

కోశకారము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకము  
చెఱుకు\*: చూ, రసాలము. 8; 2. కొబ్బరి\*:  
చూ, నారికేళము; 3. కన్ను: చూ, లోచనము;  
4. నమ్మదుంప \*: చూ, సుపుష్పము;  
5. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

కోశదివ్యము. అం. దివ్యములయిదింటిలో నొకటి:  
చూ, దివ్యములు. (దివ్యప్రమాణ భేదమునకు  
పేరు. 'దివ్యయో:' అనుదానికి 'దివ్యయో:'

అని పఠించి పృథాకాశించువానికిని పేరు అని కొందఱు.)

కోశపదము. ఆరూఢమేనిమిదివిధములు. అందులో నిది యొకటి: దీనినే కోశారూఢమందురు: చూ, ఆరూఢము.

కోశఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రాజకోశాతకి: చూ, బీజ. 2; 2. ములుదోస: చూ, దోస; 3. తక్కిలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశఫలము. సం. వి. ఆ. న. 1. తక్కిలము: చూ, వైజయంతి; 2. తక్కిలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశము. సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-కోవము.

1. కత్తియొలు: చూ, నివోళము; 2. గ్రుడ్డు: చూ, పేళికోళము; 3. పేసలు లోనగువాని వైపాట్లు: చూ, బరడు; 4. శోచికాయబరడు: చూ, బరడు; (వైపెంకు కండకాయలన్నియు నిందుఁజేరును. ఉదా. — మారేడు- వెలగ- ఆనబ మొ); 5. బొక్కసము. “కోశాగా రము”: చూ, పంటసాల; 6. పాత్రము, పాత్రములగుంపు, నిఘంటుపు (అనికొందఱు) “కోశవానాచార్య:”: చూ, పుస్తకము; 7. కాస్త్రము: చూ, కాస్త్రములు; 8. కరగి పోసిన వెండి బంగారముల ముద్ద: చూ, లోహము. 1; 9. దేహము: చూ, శరీరము; 10. సోగము: చూ, సౌందర్యము; 11. యోని లోపలితావు: చూ, భగము. 12; 12. వట్టు: చూ, వృషణము; 13. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 14. పూమొగ్గు: చూ, మొగ్గు. 1; 15. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 16. జాతి ఫలము: చూ, శోచికాయ; 17. కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1; 18. చపకము: చూ, పాత్రము. 6; 19. యోని: చూ, భగము. 12; పుం. 20. నెమలితోఁక మొదలు; 21. కడు పునకు నడిమిభాగము; 22. సప్తాంగములలో

నొకటి: చూ, సప్తాంగములు. (చూ, అంగము. 9.) (ఇందు కొన్ని పుంలింగములనియు, కొన్ని స్త్రీపుంసకలింగములనియు, కొన్ని పుం, న. లింగములనియు భిన్నాభిప్రాయములు కానబడుచున్నవి.)

కోశములు. అం. తత్వవిషయమున పంచకోశములు. — అన్నమయము, ప్రాణమయము, మనోమయము, విజ్ఞానమయము, ఆనందమయము. (5).

కోశలము సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కోసలము. ఆయోధ్యాపట్టణము: చూ, దేశము.

కోశాంగము, సం. వి. ఆ. న. ఇత్కటము: చూ, భరచ్చదము.

కోశాతకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆవడ \*: చూ, బీజ. 2; 2. ఉత్తరేసు \*: చూ, కైఖరికము; 3. పటోలిక \*: చూ, పాట్లు; 4. బదరి \*: చూ, రేగు; 5. బడతాగ్ని: చూ, వహ్ని.

కోశాత్సలము. సం. వి. ఆ. పుం. ప్లాశేయమును గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము.

కోశామృతము సం. వి. ఆ. పుం. కొండమామిడి, తుమ్మెదమామిడి (అని కొందఱు): చూ, మామిడి.

కోశారూఢము. అం: చూ, కోశపదము.

కోశావర్తి. అం. అశ్వకాస్త్రమునందలి అశుభౌ వర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభౌవర్తములు.

కోశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-కోషి. మీఁగాలు సగము కప్పియుండు ఇనుపపాదరత్న: చూ, పాదుక.

కోశిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వల్లెతెఁగ \*: చూ, మొల్ల; 2. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కోషిక.)

కోశిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ముద్ధపర్ణి \*: చూ, పెసర.

కోకోవమఫలము. సం. వి. అ. న. రేల\*: చూ,  
తేల.

కోవకము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్డు: చూ,  
పేళికోళము. 2. వట్ట: చూ, వృషణము.

కోవకారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱకు\*:  
చూ, రసాలము. 8; 2. ఒకరకము చెఱకు\*:  
చూ, రసాలము. 8; 3. ఒకరకము కీటకము:  
చూ, పురుగు.

కోవచంచుపు. సం. వి. ఉ. పుం. బెగ్గురు: చూ,  
సారసము.

కోవఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. పీతఘోష\*: చూ,  
మృదుదుర్మము.

కోవఫలము. సం. వి. అ. న: చూ, కోళఫలము.  
కోవము. సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-  
కోళము.

కోవల. సం. వి. అ. స్త్రీ. అయోధ్యాపట్టణము:  
చూ, కోళలము.

కోవకాయక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఘరిక: చూ,  
రిష్టి. 2.

కోవాతకము. సం. వి. అ. పుం. కేళము: చూ,  
వెండుక. 1.

కోవాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బడరి\*: చూ,  
రేగు.

కోషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-కోళి.

కోషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-కోళిక.

కోస్తు. వై. వి.=కుష్ట. చెంగల్యకోస్తు\*: చూ,  
పారిభావ్యము. (వీర్యపుష్టిచేయును. దగ్గు కుష్ట  
నివారించును.)

కోస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-కోస్త్రీ.  
అడునక్క: చూ, స్పృగాలము; 2. నల్లనేల  
గుమ్మడు\*: చూ, భూమికర్కారుపు;  
3. నీటిపిప్పలి\*: చూ, పిప్పలి. 1.

కోవ్వుము. సం. వి. అ. పుం. 1. లోకదుపు: చూ,  
భూగణము. 1; 2. సావగురలుంచెడుకోట్టు:

చూ, పంటసాల; 3. ఇంటిలోపలియిల్లు: చూ,  
సదనము. 1; 4. గాడె: చూ, పంటసాల:

విణ. 5. తనకుసంబంధించినది: చూ, స్వకీయము.  
కోవ్వుజలము. సం. వి. అ. న. 1. ఆత్మైసరు: చూ,  
నఖంపచము; 2. ఇంచుక వేడినీరు: చూ, నీరు. 1.

కోవ్వుము. సం. వి. అ. న. 1. ఇంచుక వేడి:  
చూ, మందోవ్వుము (చూ, వేడిమి.) విణ. 2.  
ఇంచుక వేడిమికలది: చూ, మందోవ్వుము.  
(చూ, వేడిమి.)

కోసము. వా. అవ్య. నిమిత్తమును చెలుపునది.  
“దానికోసము-దానికోసము.”

కోసల. సం. వి. అ. స్త్రీ. కోసలపురి: చూ, దేశము.

కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు. పా: చూ, రూ-  
కాసలనాటిబ్రాహ్మణులు.

కోసలము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏబదియాలు  
దేశములలో నొకటి: చూ, దేశము;  
2. అగ్ని: చూ, వహ్ని.

కోసలాత్మజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాసల్యాదేవి,  
దశరథుని పెద్దభార్య, శ్రీరామునితల్లి: కాశల్య-  
రూ-కాసల్య.

కోసలేయులు. వా. వి. బ: చూ, కోసలనాటి  
బ్రాహ్మణులు.

కోసలాత్తర. సం. వి. అ. స్త్రీ. కోసలాత్తర  
దేశస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

కోసు. వై. వి.=కోళి. రెండువేలవిండ్ల పట్టు  
కొలది: చూ, పరుపు. 2

కోనుగడ్డ. వా. వి. (కాలిఫ్లవర్) శరీరమంతను  
శుభ్రపఱచు చుంప.

కోస్తా. వా. వి. సముద్రతీరప్రాంత ప్రదేశము.

కోవాకము. సం. వి. అ. పుం. దేహమణించు  
కోస్తు పిల్లి: చూ, మార్కాలము.

కోవాలకుడు. సం. వి. అ. పుం. దొవ్వురవాడు:  
చూ, మళనర్తి.

కోవాటికుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కోవాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. బాళా,  
కానాళమనువాద్యము: చూ, పిళె; 2. బహు  
మాట: చూ, న్యాభ్యాతము. 2; 3. మద్య  
భేదము: చూ, సుర. 2.

కోవాళీయము అం. భరతశాస్త్ర గ్రంథములలో  
నొకటి: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రంథములు.

కోవాళుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాట్యశాస్త్ర  
ప్రవర్తకుడైన కోవాళుడను ముని: చూ,  
ముని. 1; అం. 2. శాస్త్రప్రవర్తకులలో  
నొకడు: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

కోవణ. దే. వి. పరిహాసమునందగు ధ్వన్యను  
కరణము. అము. 4. అ. 35: చూ, హూహూ.

కోళి. దే. విణ. 1. ఆశ్చర్యమునొందినవాడు.  
అం, భా. తృ. వి. 9: చూ, విలక్షుడు;  
2. పిటికి: చూ, మోపరి.

కోళితము. దే. వి. భయశీలత్వము: చూ,  
మోపు.

## కా.

కా. దే. వి. వృత్తియంగు కానుకబడునకు మీఁది  
వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. “కాఁ  
దీఁగ.” మొ: చూ, రూ-కవును.

కాంకము. సం. వి. అ. పుం. కాంకమను దేశ  
ము: చూ, దేశము.

కాంకిణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కాంకిణము:  
చూ, దేశము.

కాంచము. సం. వి. అ. పుం. కాంచపర్వతము:  
చూ, పర్వతము.

కాండిన్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దతుమ్మి:  
చూ, తుమ్మి; 2. వైభాసనాది తొమ్మిది  
నూత్రములలో నొకటి: చూ, కల్పనూత్ర  
ములు.

కాండిన్యస. అం. గోత్రములలో నొకటి. ప్రవరం.  
వశిష్ఠ (వాశిష్ఠ) మైత్రావరుణ, కాండిన్య:  
చూ, గోత్రము: (చూ, పృవరము.)

కాండిన్యడు. సం. వి. అ. పుం. విష్ణుగుప్తుడు,  
కాండిన్యడను ఋషి: చూ, ముని. 1.

కాంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శేఖరయను గంధ  
ద్రవ్యము \*: చూ, రాజార్హము.

కాంతికుడు. సం. విణ. ఈశ్వరకాడు: చూ,  
ప్రాసీకుడు.

కాంతేయము. సం. వి. అ. పుం ఏలుమద్ది \*:  
చూ, మద్ది.

కాగిలి. వై. వి. 1: చూ, రూ-కవుఁగిలి. అం. 2:  
చూ, కళలు. 3. (చూ; గళస్వనము.)

కాగిలించు. వై. స. క్రి: చూ, రూ-కవుఁగి  
లించు.

కాగిలింత. వై. వి: చూ, రూ-కవుఁగిలింత.

కాగిలింపు. వై. వి: చూ, రూ-కవుఁగిలింపు.

కాశా. వై. వి.=కపింజల. రసి. 1, అ. 115:  
రూ-కంజా- కముంజా- కయింజా- కవుంజా-  
కైంజా-కయిదు-కైదు; (సం. ప):—కపింజల  
ము, కలానునాది- రూ-కలానునాది.

కాకృత్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకార్యము  
చేయుట; 2. పశ్చాత్తాపపడుట: చూ, పశ్చా  
త్తాపము.

కాక్కుటకందలము. సం. వి. అ. పుం. కొండ  
చిలువ: చూ, సర్పము.

కాక్కుటికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కపటము  
కలవాడు: చూ, కపటి; 2. చేరువ చేయించు  
బోయెడివాడు.

కాక్షింభర్యము. సం. వి. అ. న. పొట్టపోసికొను  
వానితనము.

కాక్షేయకము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ,  
రిష్టి. 2.

కాచు. దే. వి: చూ, రూ-కవుచు.

కొటకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మృగపక్ష్యము  
లనుజుపి విక్రియించి జీవించువాడు: చూ,  
వై తంసికుడు.

కొటజము. సం. వి. ఆ. పుం. కొడిసె #: చూ,  
వత్సకము.

కొటతడుడు. సం. వి. ఆ. పుం. స్వతంత్రముగా  
పనిచేయు వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కొటిలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగసాలె:  
చూ, స్వర్ణకారుడు; 2. దుష్టుడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2.

కొటిల్యము. సం. వి. ఆ. న. వంకరతనము (రూ-  
కుటిలము.)

కొటిల్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వాత్సాన్యమున  
ముని: చూ, ముని. 1.

కొడు. నై. వి. 1. = కపటము: చూ వ్యాజము. 1.

2. మోసము: చూ, వంచన. (రూ-కవుడు.)

కొణపదంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. భీష్ముడు:  
చూ, కొంతనవుడు.

కొణపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నైర్వృతుడు:  
చూ, మూలత్తుడు.

కొతుకము. సం. వి. ఆ. న. 1. తమి, తహతహ,  
అనుభవింపని కోరికయందలి యాశ: చూ,  
వాంఛ; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. పెండ్లి  
యందు చేతగట్టుకొనెడు తోరము: చూ,  
వ్రతనూత్రము; 4. ఉత్సవము: చూ, పండుగ. 2;  
5. స్త్రీపురుషులపరిహాసము: చూ, పరిహాసము;  
6. వైవైచిన్యమేలు: చూ, శుభము. 1;  
7. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 8. పాట  
లోనగు నుఖము: చూ, సంతోషము; 9.  
పెండ్లి: చూ, వివాహము; 10. జీవేంద్రుని  
తేరు: చూ, కకటము. 1.

కొతువలము. సం. వి. ఆ. న. తమి: చూ,  
కొతుకము. 1. (నై. 6, ఆ. 8.)

గద్రవికము. సం. వి. ఆ. న. సౌవర్చలవణము:  
చూ, లవణము. 1.

కాద్రాక్షణము. సం. వి. ఆ. అక్షుపండునది (పాలము):  
చూ, భూమి 1.

కాను. జే. వి: చూ, రూ-కవును (వింటినడుము-  
“చ. విడికెడు కానుగొప్పగని ప్రేమఁ  
నిరవకృసమాంగిఁ జేసిలే, విడికెడు కానుఁ  
గొప్పఁబయిఁజేర్చు గుణంబును గంటినందు.”  
ఆము. 1, ఆ. 9. (పుత్రియందిది పూర్వపదం  
బగునపుడును వర్ణంబునకు వికల్పంబుగ లోపం  
బగు. “అసదు కాడిగ యల్లాడునుడ.”  
భార. విరా. 4, ఆ. 28. నూరిజగాకవున్,  
లేగుట్రునునుంగవున్ అని ఉత్తరపదముగా  
నుండునపుడు అంత్యోకారంబునకు లోపము  
గలుగ కొందఱు చెప్పియున్నారు; క. ర.)

కాపము. సం. వి. ఆ. న. నూతినీరు: చూ, సలిలము.

కాపేనము. సం. వి. ఆ. న. 1. = గోణము. గోచి:  
చూ, బొట్టుము; 2. అకార్యము: చూ, వ్యర్థ  
కము. 2; 3. స్త్రీపురుషుల గుటి: చూ,  
భగము 12; పుం. 4. కదలుట: చూ, లోలము;  
5. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 6. మనస్సు:  
చూ, హృదయము.

కాపాదకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విష్ణువుయొక్క  
గద: చూ, బాణము. 1. (రూ-కాపాదకి.)

కాబేరము. సం. వి. ఆ. న. 1. చెంగల్వకొప్పు #:  
చూ, సారిభావ్యము; 2. పాలుపిండి కలిపి  
వండిపిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

కామారము. సం. వి. ఆ. న. 1. బాల్యమునకు  
అవవివరమువస్థ (మూడవయేడు మొదలు  
ఎనిమిదేండ్లవఱకునైన ప్రియము): చూ,  
వయస్సు. 1; అం. 2. అవస్థలు నాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, అవస్థలు.

కామారి. అం. 1. బ్రాహ్మ్యది సప్తమాతృకలలో  
నొకతె: చూ, మాతృకలు; 2. దుర్గ: చూ,  
పార్వతి. 1.

కొమార్తేభైరవతంత్రము. అం. శివప్రొక్తములగు  
చతుష్పత్తితంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్ర  
ములు.

కొముదము. సం. వి. అ. పుం. కార్తికమాసము:  
చూ, మాసము. 1.

కొముది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రూ-ముది.  
చంద్రిక: చూ, వెన్నెల; 2. ఉత్పవము,  
కార్తికోత్పవము (అని కొందఱు); చూ,  
పండుగ. 2; 3. ఒకానొక గ్రంథము.  
“సిద్ధాంతకొముది.”; పా. 4. ఒకానొక  
వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు  
స, త, త గురువులతోగూడి ఆతింట యతి  
గలిగి పదవఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము.  
ఉదా.—“మునిమతా కా - ముదీవృత్త మ్మి,  
ప్పును నతాంగం- బులక వడ్యతిక, మనిమె  
చాల- మ్మ భూపుత్రికై, కినుక రావ-  
క్షీరీకుండనక.”

కొముదీచారము. సం. వి. అ. పుం, న. ఆశ్వయుజ  
పూర్ణిమ, శరత్కాలపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.  
కొముదీదుర్భు. సం. వి. ఉ. పుం. దీపపుస్తంభము,  
శిఖితరువు: చూ, స్తంభము. 1.

కొముదీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. చేందురుడు: చూ,  
చందురెడు.

కొముదీవృత్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ,  
కొముదీదుర్భు.

కొమోదకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-  
కాపాదకి.

కొమోది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —పై—

కాయ. జే. వి. 1. తుద్యజలచరము: చూ,  
మత్స్యము. 1; 2. చేపమీడిపాలను: చూ,  
శల్కము. 3.

కొరవులు. పా. కురురాజాయొక్క సంతతి.

కొరవ్యము. సం. వి. అ. పుం దేవయోని సర్ప  
విశేషము: చూ, సర్పము.

కొరవ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. కారవేయుడు,  
కురువంశజుడు.

కారు. జే. వి. వర్ణాధిక్యము, రూ-కవురు.  
చాంస 3, అ. 193: చూ, వర్ణము. 6.

కాగులు. జే. వి. బ. నాట్యగతిభేదము: చూ,  
నాటకము. 1.

కార్వ్యము. సం. వి. అ. పుం. వృశ్చికరాశి: చూ,  
రాశి. 2.

కార్మము. సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము:  
చూ, రతిబంధము.

కాలకేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అసతీపుత్రుడు:  
చూ, పుత్రురెడు. 1.

కాలటినేయుడు. సం. వి. అ. పుం. భీష్మకియైన  
పతివ్రతకొడుకు: చూ, పుత్రురెడు. 1. (రూ-  
కాలచేయుడు.)

కాలచేయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—;  
2. రూ-కాలచేరుడు. ఉంకుటూరి కొడుకు:  
చూ, పుత్రురెడు. 1.

కాలచేరుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై—

కాలవ. అం. బవాదికరణములుపదునొకటింటిలో  
నొకటి: చూ, కరణము. 14. (చూ, కరణ  
ములు. 2.)

కాలిక్కుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పావండుడు.

కాలీనము. సం. వి. అ. న. 1. గొప్పవంశమునం  
దలి పుట్టుక; 2. శ్రీపురుషుల గుటి: చూ,  
భగము. 12; 3. పశుపత్యైదుల జేగడము:  
చూ, యుద్ధము; 4. జేగడము: చూ, యుద్ధము;  
5. నిందింపఁదగినపని: చూ, ప్రయోజనము. 1;  
6. అపవాదము: చూ, నింద. 1

కాలీర. సం. వి. అ. శ్రీ. కర్కటశృంగి: చూ,  
శృంగి.

కాలు. జే. వి. పట్టా. రూ-కవులు. రాజులు  
లోనగువారు పృజలు లోనగువారికిచ్చినట్టి  
యొడంబడిక, అభయ పత్రిక. “కాలు  
కదపాలు.”: చూ, ముచ్చిలకా.

కొలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాలమతస్థుడు: చూ, అస్వయితుడు.

కొలుత్తినము. సం. విణ. ఉలవలుపండునది (నేల). రూ-కాశుత్తినము: చూ, భూమి. 1.

కాలేయకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుక్క: చూ, శునకము; విణ. 2. మంచుకులమునఁ బుట్టినది.

కాలేయకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కులీనుడు: చూ, సజ్జనుడు; 2. ఇంద్రుడు: చూ, నేలుపుత్రుడు; 3. మిక్కిలి స్త్రీలొలుడు: చూ, వలపుకాడు.

కాలేయుడు. సం. విణ. కులీనుడు: చూ, సజ్జనుడు.

కొల్యుడు. సం. విణ. — ప్రే. —

కాశక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రమిద: చూ, ప్రమిదె (చూ, పాత్రము. 6); 2. గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

కాశము. సం. వి. ఆ. న. కాశ్యకుబ్ధము: చూ, దేశము.

కాశలము. సం. వి. ఆ. న. నేర్పరితనము: చూ, సామర్థ్యము. 1: (రూ-కాశల్యము.)

కాశలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కుశలప్రశ్నము: చూ, స్వాగతము; 2. వర్తమానము: చూ, సందేశము.

కాశలేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీరాముడు: చూ, రాముడు.

కాశల్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, కోసలాత్మజ.

కాశల్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-కాశలము.

కాశాంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వత్సప్రట్టణము: చూ, దేశము.

కాశకప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీరాముడు: చూ, రాముడు.

కాశకఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. కొబ్బరి: చూ, వారికేళము.

కాశకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుగ్గిలము: చూ, మహిసాక్షి; 2. గుడ్డగూబ: చూ, సఖి

సంభ్రుబులుగు; 3. నవలము: చూ, ముంగిస;

4. అశ్వకర్ణము: చూ, మద్ది; 5. ఖటాంజి.

మొదలగు బొక్కసమునకు అంగము; ఆ. 6.

శృంగారరసము, రసములు తొమ్మిదింటి

లో నొకటి: చూ, రసములు.

కాశకస. ఆం. గోత్రములలో నొకటి: చూ,

గోత్రములు. పశువరము-వైశ్యామిత్ర, అఘ

మర్షణ, కాశక: చూ, గోత్రము. 18.

కాశికాత్మజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అర్జునుడు:

చూ, విజయుడు.

కాశికాముఖము. సం. వి. ఆ. న. ఇంద్రధనుస్సు:

చూ, భాణము. 1.

కాశికారాతి. సం. వి. ఆ. పుం. కాశి: చూ,

వాయుసము 1.

కాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పా

ర్వతి. 1; 2. కాశికి యను గోదావరీనది: చూ, నది;

3. కాశికి యను గ్రంధము; 4. అడవిలోని

యిల్లు: చూ, సదనము 1; 5. పిల్లి యొక్క

వసునము: చూ, వాంతి.

కాశిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. ఈశానుడు, ఈశా

నరుని: చూ, శివుడు.

కాశికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. విశ్వామిత్రు

డు: చూ, ముని 1, 2. ఇంద్రుడు: చూ, నే

లుపుత్రుడు; 3. నిఘంటువు తెలిసినవాడు;

4. పాములవాడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి;

5. కుమ్మరివాడు: చూ, మృత్యురండు;

6. సామవేదమును జెప్పేది ఋత్విక్కు: చూ,

యజ్ఞకర్త.

కాశికోజ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. కాశోట: చూ,

బరివెంక.

కాశీతక్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగస్త్యుని పెండ్లా

ము, రూ-కాశీతక్కి: చూ, భార్య 1.



కాశీయము. సం. వి. అ. పుం. కాశీయమను మే  
 ఘము: చూ, మేఘము. 1; 2. కాశీయమను  
 బాణము: చూ, బాణము. 1; విణ. 8. రూ-  
 కాశీయము. పట్టుది (చీర): చూ, వస్త్రము.  
 కాశీకుడు. సం. వి. అ. పుం. విశ్వామిత్రుడు,  
 రూ-కాశీకుడు: చూ, ముని. 1.  
 కాశీకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ. కాశీకి.  
 2 గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.  
 కాశీతకము. అం. వైఖానససూత్రములు తొ  
 మ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, కల్పసూత్రములు.  
 కాశీతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కాశీతకి.  
 కాశీయము. సం. విణ: చూ, రూ-కాశీయ  
 ము. 8.  
 కాసలి. అం. భిన్నపంచమిజవిభావ: చూ, భావ. 1.  
 (చూ, భిన్నపంచమిజవిభావ )  
 కాసల్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-కాశల్య.  
 కాసల్యాజని. సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీరాముడు:  
 చూ, రాముడు.  
 కాసల్యాపరిణయము. పా. ఈర్ష్యంధమునకు కర్త  
 శ్రీపాద వేంకటాచల కవి. (19వ శతాబ్ది)  
 కాసల్యుడు. సం. వి. అ. పుం. కాసల్యుడను  
 రాజు: చూ, రాజు. 1.  
 కాసీద్యము. సం. వి. అ. న. 1. కుసీదభావము;  
 2 ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 3 కునికీ  
 పాటు: చూ, పరిమిల.  
 కాసు. జే. వి. నంబుడు: చూ, మాంసము;  
 కాంసుభము. సం. వి. అ. న. 1. కుసుమధాన్య  
 ము: చూ, ధాన్యము; పుం. 2.  
 అడవికుసుంబపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2.  
 విణ. 3 కుసుంబాపువ్వు చేత నెఱ్ఱనైనది: చూ,  
 వర్ణము. 6;  
 కాసుంభి. సం. విణ. 8. వై.—  
 కాసుమము. సం. వి. అ. న. 1. భూతన: చూ,

మకరందము; 2. కుసుమధాన్యము: చూ, ధా  
 న్యము.

కాసుమేపరి. జే. వి. పలలాసి. (అం. భా. తృ.  
 వి. 6.)

కాస్యతికుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రజాల  
 ము మొదలగు గారడీ విద్యలు చేయువాడు:  
 చూ. పాత్రిహరకుడు.

కాస్తుభము. సం. వి. అ. పుం. విష్ణు వక్షస్థలము  
 నందలి మణి: చూ, రత్నము. 1.

కాస్తుభవక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు:  
 చూ, ప్లహువు. 1.

కాభుతీయము. సం. విణ. రూ-కౌలతీయము:  
 చూ, భూమి. 1.

కు

కుయి. సం. వి. ఇ. పుం. చిందపిట్ట; చూ, పిన్న  
 గిడ్డ.

కూన్య

కూన్యకర్పిటములు. పా. ఇందలిజాతులు సామాన్య  
 ముగా తీగలుగానుండి ప్రాచుట కనుకూల  
 మగు నులితీగలు గలిగియుండును. అండాశ  
 యములును కింజల్కములును వేణువేణు పు  
 వ్వుములందుండును, ఇందలి ముఖ్యజాతులు.—  
 గుమ్మడి, కాకర, బూడిదగుమ్మడి, అనబ,  
 పొట్ల. బీజ మొ.

కూన్యసేకు. పా. ఇదియొక నీటి పరిమాణము. ఒక  
 సెకను కొక ఘనపుట దుగు పాటుటకు  
 మానముగ (యూనిట్) తీసికొందురు. ఈ పరి  
 మాణమునకు 'కూన్యసేకు' అని పేరు.

కృ

కృంగు. జే. వి. మోగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కృంచేట. జే. దృ. క్రి. విణ. శీఘ్రముగా, రూడిత్యర్థకము: చూ, వేగము. (రూ-కంచేర.)

కృంత. వై. వి. 1. సంచతోన. భాగ. 10, స్కం. 1717: చూ, మార్గము. 1; 2=రంధ్ర-గర్త. చిల్లి. జై. 2. ఆ. 88: చూ, రంధ్రము. 1; జే. వి. 8. పెండ్లికొడుకువారు పెండ్లికూతునకు దీసికొనిపోయెడి పృథాన దృవ్యము. ఆము. 6, ఆ. 180. 4. రచ్చి. హరిశ్చ 2, భా. 648: చూ, సభ. 2.

కృందనము. సం. వి. అ. న. 1.=కృందు ఆర్పు, ఆర్తకంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2=కృందు. ఏడ్పు, ధ్వనియై క్షోదనము: చూ, స్వరము. 2; 3=కృంగు. ముద్ధమందలి భటులమ్రోత: చూ, స్వరము. 2; 4. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; పుం. 5. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కృందితము. సం. వి. అ. న. 1. ఏడ్పు, మోహబెట్టి ఏడ్పుట: చూ, స్వరము. 2; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

కృందిలు. వై. అ. కృ. గూ-కృందిల్లు. మోగు: చూ, శబ్దము.

కృందిల్లు. వై. అ. కృ. —వై. —వీర. 4, ఆ. 62.

కృంగు. వై. వి. 1.=కృంద. మోగితి. భార. శాం. 4, ఆ. 412: చూ, స్వరము. 2; 2=కృంద. అతిగారుణధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 3. సం. దడి: చూ, స్వరము. 2; 4. ఉపద్రవము. హరి. పూ. 8, ఆ. 182: చూ, విపత్తు; 5. అతిశయము: చూ, హేచ్చు. 2; 6. తఱచు. భార. దో. 8, ఆ. 6: చూ, మొత్తము; అ. కృ. 7. మోగు: చూ, శబ్దము; 8. ఆఘాపించు. భార. ఆను. 4, ఆ. 268: చూ, విలపించు.

కృందుకయ్యము. ద్వ. వి. దొమ్మియధ్వము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 380: చూ, యుద్ధము.

కృందుకొను. ద్వ. అ. కృ. 1. అతిశయించు. జై. 7. ఆ. 74: చూ, ముమ్మరించు; 2. తఱచు. భార. ఆర. 4, ఆ. 406: చూ, దందడించు. (ప్రే. కృందుకొలుపు.)

కృంప. జే. వి. 1. రూ-కంప: చూ, ముండ్లను బుచ్చు; 2. కంటకాదిభారము: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కృకచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కేతకి\*: చూ, మొగలి.

కృకచచ్చదము. సం. వి. అ. పుం. —వై. —

కృకచపత్రము. సం. వి. అ. పుం. పాలతేకు, తేకు (అని కొందఱు)\*: చూ, బారంగి.

కృకచపాదము. సం. వి. అ. పుం. తొండ: చూ, సరటుము.

కృకచప్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంపపుతోక చేప, కవయూను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కృకచము. సం. వి. అ. పుం. 1.=కరగసము.

గంపము: చూ, అంపము; 2. కరీరము\*: చూ, వెలుతురు; ఆం. 3. =కరగసము. ధనుర్వేదమునందలి ముప్పదిరెండానుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1.)

కృకచాగకము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుకొరడా: చూ, మునికోల. 2.

కృకిణము. సం. వి. అ. పుం. పిన్న కక్కెర: చూ, బకము.

కృకిరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=కక్కెర. —వై. —; 2. గంపము: చూ, అంపము; 3. కరీరము\*: చూ, వెలుతురు.

కృకిరుడు. సం. వి. అ. పుం. పేదవాడు: చూ, బీదవాడు.

కృక్కన. వై. వి. అ.=కర్కశ. క తినము. వై. 5, ఆ. 116: చూ, బెడిదము.

కృక్కు. డే. వి. 1. కడుపునవికారమెత్తి తిన్నది  
వెడల నుమియుట: చూ, వాంతి; 2. కక్కు  
తెవులు: చూ, వాంతి; స. క్రి. 3. కడుపున  
వికారమెత్తి తిన్నది వెడలనుమియు: చూ, వెళ్ల  
గొట్టు.

కృక్కుడు. డే. వి: చూ, క్రక్కు.

కృక్కున. డే. దృ. క్రి. విణ: చూ, క్రంచేట.

(రూ-గృక్కున-గృక్కున-కృచ్చేట-కృన్న.)

కృక్కుర. వై. వి. = కృకరః చూ, రూ-క  
క్కుర.

క్రచ్చే. డే. వి. కాంత: చూ, వాంఛ. (రూ-  
కృచ్చే-కచ్చే)

కృచ్చేట. డే. ద్ర. క్రి. విణ. (కృచ్చు + అఱ్ఱ)  
కృంచట. భార. ఉద్యో: 1, ఆ. 176; రా.  
యూ, కాం. 1447: చూ, వేగము. 8; 2. ని  
ష్కల్మషముగా. భార. ఆర 7, ఆ. 867.

కృచ్చే. డే. వి. 1. కాంత: చూ, వాంఛ; 2. మా  
లిన్యము: చూ, నులినము; 3. పేనినత్రా  
డు లోనగువానియం దుపయుక్తము నిత్య  
జాదుల యంతము; స. క్రి. 4. చు కొను.  
రామా. 5 ఆ. 199: చూ, వేష్టించు.

కృచ్చేకొను. డే. స. క్రి. చుట్టుకొను. వసు. 4,  
ఆ. 57: చూ, వేష్టించు.

కృతుచతుష్టయము. అం. పృథమచష్టయము,  
ద్వితీయాత్థయము, తృతీయాతిరాత్రయము, చోర్థతి  
ష్టయము. (4)

కృతుదత్తులు అం. వీరు విశ్వేదేవులు పదిమంది  
లోనివారు: చూ, విశ్వేదేవులు.

కృతుద్వంసి. సం. వి. క్. పుం. జిన్నపుగొంగ:  
చూ, శివుడు.

కృతుపశువు. సం. వి. ఉ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ,  
నాయము.

కృతుపావకము. సం. వి. అ. పుం. యజ్ఞవహ్ని:  
చూ, వహ్ని. 1.

కృతుపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు:  
చూ, విష్ణువు.

కృతుభుజుడు. సం. వి. జ్. పుం. జన్నపుడిండి,  
జీవత: చూ, వేలుపు.

కృతురాజము. సం. వి. అ. పుం. రాజనూయ  
యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

క్రతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. జన్నము, యూప  
స్తంభముగల యజ్ఞము. (అని కొందఱు); చూ,  
యజ్ఞము; 2. సప్తబుధులలో నొకడు.  
(చూ, బుధి): చూ, ముని. 1; 3. విశ్వేదేవ  
విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము; 4. కుచా  
గ్నిము: చూ, ప్రసము; 5. బూడిద: చూ, భ  
స్మము; 6. పెసరపప్పు: చూ, నూపము; అం. 7.  
బ్రహ్మలు తొమ్మిండుగురిలో నొకడు: చూ,  
బ్రహ్మ. 1.

క్రతూత్తమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కృతు  
రాజము.

కృధనకము. సం. వి. అ. న. సితాగురువు: చూ,  
రాజార్హము.

కృధనము సం. వి. అ. న. కొల: చూ, వధము.

కృన్న. డే. దృ. క్రి. విణ. 1. ఝడిత్యర్థకము,  
కృంచట; భార. సభా. 2, ఆ. 268: చూ,  
వేగము. 8; 2. పశ్చాదర్థకము. భార. సభా. 2,  
ఆ. 208: చూ, పిమ్మట; 3. పునరర్థకము.  
భార. ఆది. 3, ఆ. 168: చూ, వెండిము.

క్రస్తున. డే. దృ. శిఘ్రిముగా, ఝడిత్యర్థకము  
అం. భా. త్క. 71; చూ, వేగము. 8.

కృమవుడు. సం. వి. అ. పుం. క్రి. వేదము  
నందు క్రమాంతము జదివినవాడు.

క్రమచ్ఛదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు:

క్రవణము. సం. వి. అ. న. అడుగిడుట: చూ,  
పాదము. 1.

కృమభ్రష్టము. అం. (అక్రమము) (కృష్ణీకము) కృమముదపస్యట. వాక్యవోషములు యిరు దనినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, వాక్యవోష ములు. ఉదా.— మొదటిపదమును దప్పించి దానికి భిన్నముగ దరువాత వాయుట. రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులు. కైకేయా నుమిత్రాకాసల్యానందనులు. ఇట్లు కృమము దప్పించి వాయరాదు. రామభరతలక్ష్మణ శత్రుఘ్నులే వరుసఁ జెప్పఁబడిరో యావరుసన వారిశబ్దాల పేర్లఁ జెప్పవలయును. ముందు వెనుక చెప్పటచేఁ గ్రమము భంగమయ్యెను. రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు కాసల్యా కైకేయానుమిత్రానందనులని చెప్పవలయును.

కృమపూరకము. సం. వి. అ. పుం. అటికము\*: చూ. బకపుష్పము.

కృమము. సం. వి. అ. పుం. 1. సారిది: చూ, విధము. 1; 2. అడుగిడుట: చూ, పాదము. 1; 3. అటుముట: చూ, తలపాటు. 2; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. వడఁపు: చూ, లోలము; 6. వేదములోని కృమము; 7. వేదకాస్త్రములచేత నిర్ణయింపఁబడిన విధి: 8. అంజి: చూ, పాదము. 1; అం. 9. కృమాలంకారము; (చూ, అలంకారము. 3); చూ, హేతువు. 2; 10. సంచారివర్ణగతాలంకారములు ఇరువదియైదింటిలో నొకటి: (చూ, అలంకారము. 3); చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు.

కృమరేచితము. అం. స్థాయివర్ణగతాలంకారములు ఏడింటిలో నొకటి: (చూ, అలంకారము. 3); చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు.

కృమశీర్షము. సం. వి. అ. న. ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.

కృమి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ- కృమి.

కృమించు. సం. స. క్రి. 1. అతికృమించు; అని. 8 అ. 14: చూ, దాటు. 6; 2. అక్రమించు. భార. మా. 1, అ. 10: చూ, మోగించు.

కృమికంటకము. సం. వి. అ. న. 1. చిత్రాంగము: చూ, పిన్న సంజీకము; 2. విడంగము\*: చూ, వాయువిశంగము; 3. ఉదంబరము\*: చూ, పేడి.

కృమిఘ్నము. సం. వి. అ. న. విడంగము\*: చూ, వాయువిశంగము.

కృమిజ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

కృమిజము. సం. వి. అ. న. ఆగురు: చూ, గాజార్తము.

కృమిశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము\*: చూ, వాయువిశంగము.

కృమకము. సం. వి. అ. న. 1. పోకపండు: చూ, పోక; 2. తమ్మలము, తాంబూలపు బీడి: చూ, వీడియము; పుం. 3. పూగము\*: చూ, పోక; 4. ఎఱ్ఱలాద్దుగు\*: చూ, లాద్దుగు; 5. గంగరావి\*: చూ, రావి; 6. నాగముపై\*: చూ, వత్సకము; 7. కార్పాసము\*: చూ, పత్తి; 8. పత్తికాయ: చూ, పత్తి.

కృమకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పూగము\*: చూ, పోక.

కృమేలకము. సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లాటిపిట్ట.

కృమేలము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కృమ్యట. దే. ద్వి. క్రి. విణ. రూ-కృమ్యట-కృన్న. పునరర్థకము మరల. అం, భా. తృ. 89: చూ, వెండియు.

కృమ్యుని. దే. అ. క్రి. (రూ-కృమ్యుణఁబడు-కృమ్యుణిల్లు-కృమ్యుణు) మరలు, నివర్తిల్లు. అం, భా. తృ. 114: చూ, వట్టిల్లు.

కృష్ణులు. జే. దృ. కి. విణ: చూ, కృష్ణుట.  
కృష్ణులుబడు. జే. అ. కి. (కృష్ణుణ్ +  
పడు): చూ, రూ-క్రమ్మలు. భార ఉద్యో. 3,  
అ. 393 (స్వార్థమునపడు.)

కృష్ణుటీలు. జే. అ. క్రి - వై - (రూ-క్రమ్మటీలు)  
కృష్ణుటీలు. జే. అ. కి - వై - (పాండు. 4  
అ. 80.)

కృష్ణులు. జే. అ. కి. -- వై --; (భార.  
అర. 6. అ. 327.)

కృష్ణులుచు జే. పే. కృష్ణుణ్ జేయు. భార.  
అర. 3, అ. 170: చూ, మగలించు.

కృష్ణు. జే. అ. కి. 1. వియు భార. అర. 3,  
అ. 118; రా. అర. 2, అ. 393: చూ,  
వ్యాపించు; 2. వైపులు. భార. స్త్రీ. 2,  
అ. 64: చూ, కృష్ణుడెంచు.

కృష్ణుడల. జే. వి కృష్ణుట.  
కృష్ణుడెంచు. జే. అ. క్రి. (క్రమ్మ + తెంచు)  
వైపులు. భార. విణ. 2, అ. 70: చూ,  
కృష్ణు. 3. (స్వార్థమున తెంచు.)

కృష్ణము. స. వి. అ. పుం. 1. ఖరీదు: చూ,  
వెల. 1; 2. (వెలయిచ్చి) కొనుట: చూ,  
పణము.

కృష్ణవికృష్ణము. స. వి. అ. పుం. కొనుట  
అమ్ముట: చూ, వాణిజ్యము.

కృష్ణవికృష్ణములుచేసి తిరుగబడుట. అం. వివా  
దములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,  
వివాదములు.

కృష్ణవికృష్ణుడు. స. వి. అ. పుం. (సరకును)  
కొని యమ్మెడువాడు: చూ, వర్తకుడు.

కృష్ణాశోహము. స. వి. అ. పుం. 1. అంగడి:  
చూ, దుకాణము; 2. అంగడివీధి: చూ,  
మార్గము. 1.

కృష్ణించు. స. స. కి. (సరకును వెలయిచ్చి)  
కొను: చూ, విలుచు.

కృష్ణికుడు. స. వి. అ. పుం. (సరకును వెల  
యిచ్చి) కొనునాడు: చూ, విలువకాడు.  
కృష్ణ్య. వై. వి. = కల్ప. కాలువ. రా. యు,  
కాం. 698: చూ నది. (జేకృష్ణమని శబ్దవత్సా  
కరము.)

కృష్ణ్యబడు. ద్వ. అ. క్రి. (క్రమ్మణ్ + పడు)  
కలయు: చూ, వలచు (స్వార్థమునపడు.)

కృష్ణ్యము. స. విణ. కొనుటకు అంగడియందు  
పఱపబడినది (సరకు): చూ, దుకాణము.

కృష్ణ్య. జే. అ. కి: చూ, కృష్ణ్యబడు  
(రూ-కృష్ణ్య-కృష్ణ్య.)

కృష్ణవడు. ద్వ. అ. క్రి. ఎండు. "తరులెల్ల గ్రల్ల  
వడగా." నారి. పూ. 6, అ. 37: చూ,  
మిడుకు. 3.

కృష్ణ్యుడు. స. వి. అ. పుం. రక్కసుడు.  
రూ-కృష్ణ్యుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
కృష్ణ్యము. స. వి. అ. న. పాల: చూ, మాంసము.  
కృష్ణ్యత్తు. స. వి. న. పుం. 1. రక్కసుడు:  
చూ, రాక్షసుడు. 1; 2. మాంసము తిను  
వాడు: చూ, మాంసభక్షకుడు.

కృష్ణ్యుడు. స. వి. అ. పుం. -- వై. --  
కృష్ణ్యశి. స. వి. న. పుం. -- వై. --

కృష్ట. స. విణ. ఋ. కర్షకుడు: చూ,  
వ్యవసాయి.

## కాశ్య.

కాశ్య. స. వి. అ. స్త్రీ. బృహతి: చూ,  
వాడుడు.

కాశ్యము. అం. ఆకాశమండలములు పదింటిలో  
నొకటి: చూ, ఆకాశమండలములు.

కాశ్య. స. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అడుగిడుట: చూ,  
పాదము. 1; 2. ఆకాశమణము: చూ, పురి. 4;  
3. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1; 4. గీటు: చూ,  
రేఖ. 3; పా. 5. = కారై. నక్షత్రములు  
భూమియందు మనమున్నచోటి మధ్యాహ్న  
రేఖను చాటుటకు "కాశ్య" (ట్రాన్సిక్)  
అనిపేరు.

కాంతికము. అం. మంబనములు పను నైవెటిలా  
నొకటి: చూ, మంబనములు.

కాంతిపాతములు. పా. కాంతివృత్తము ఖగోళ  
మధ్యరేఖను గలియు రెండు స్థానములకు  
కాంతిపాతములని పేరు. (నూర్యుడు  
మార్చి 21 తేదీయందును, సెప్టెంబరు 28 తేదీ  
యందును యీ స్థానములయందుండును.)

కాంతిమండలపునపు. పా. నూర్యుఘటిని పరిశీ  
లించుటవలన దక్షిణాయన పార్శ్వంభమందు  
నూర్యునికి ఉత్తరమున 28½ అంశలు పతన  
మును, ఉత్తరాయణ పార్శ్వంభమందు దక్షిణ  
మున 28½ అంశలు పతనమును ఉండుట  
స్పష్టమగును. ఈ కోణము నూర్యుని క్రాంతి  
వలయునునను, ఖగోళమధ్యరేఖను మధ్య  
గలది. కాబట్టి కాంతివలయును యొక్క  
వంపు 28½ అంశలు అని తెలియుచున్నది.

కాంతివృత్తము. పా. సంవత్సరమున కొకసారి  
నూర్యుడు ఆకాశమునందు ప్రయాణముచే  
యు వలచుకార మార్గమునను కాంతివృత్త  
మని పేరు.

కాంతిపు. సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి  
కాంతిక. దే. వి: చూ, రూ-కాంతిక.

కాంతిగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాంతిగు. 2-3.  
(తపించుటకు. — భార. కాం. 1, ఆ. 28.)

కాంతిగుడు. దే. వి: చూ, రూ-కాంతిగుడు.

కాంతిమే. దే. పే: చూ, రూ-కాంతిమే. 2.

కాంతినుగు. దే. వి: చూ, రూ-కాంతినుగు\*

కాంతికుడు. సం. వి. అ. పుం. క్రియికుడు.  
చూ, విలువకాండు

కాంతియు. దే. స. క్రి. 1. ధన్వంతర్యముగా  
కల్లలోనగువానిని కంఠమునుండి నోటికి దెచ్చి  
కొను. కాశీ. 4. ఆ. 289:2. ఉచియు. ఆము.  
4, ఆ. 81: చూ, తూహడుచు; 3. క్రమ్మ: చూ,  
నెళ్లగొట్టు.

కాంతిర. దే. వి. (క్రయ్యు + ర.) (జీర్ణము యొక  
యక్షరముతో) కలయు రేఫము: రూ-కాంతిర  
వడి, గిలుక.

కాంతిరవడి. దే. వి. — వై. — (స్వార్థమునవడి.)

కాంతిలు. దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. అం, భా. త్వు.  
88: చూ, సమ్యుతిండు; 2. (తెక్కము)  
అల్లలాడు. రా. అ. కాం. 52: చూ, సలిండు;  
8. గిరగిరఁదిరుగు. భార. దో. 5, అ. 817:  
చూ, వేష్టిండు; 4. చెదరు. భాగ. 6,  
స్కం. 425: చూ, వెల్లివిరియు; 5. సంచ  
లిండు. రా. ఆర, కాం. 187 పారట: చూ,  
సలిండు; 6. తొట్టుపడు. భార. దో. 4.  
ఆ. 29: చూ, సంభ్రమిండు; 7. మెలఁగు.  
వి, పు. 7, ఆ. 889: చూ, వర్తిండు; 8. ప్రవ  
ర్తిలు. నిర్వ. 6, ఆ. 6: చూ, వర్తిండు.

కాంతిగుంటి. దే. వి. (కాంతిలు + కన్ను) 1. చలిం  
చునట్టి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, శ్రీ;  
2 ఆడుది: చూ, శ్రీ.

కాంతిగుచ్చే. దే. వి. కలుగుచ్చే\*: చూ, సోమ  
రాజి.

కాంతిసుపరీక్ష. పా. అద్భుతవాలు.

కాంతిస్థాన. అం. వి. అఫ్ సెట్టుకొలత యొక్క  
మార్గమును చూపు సమకోణపుగిళ్ల.

క్రి.

క్రి. దే. విజ. వృత్తియందు గ్రంధకబ్జమునకు  
మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము  
(దీనికి పరమసరళములు పరములగునపుడు  
సుగాగమమును తదితరములు పరములగునపుడు  
పరవర్ణకమునకు ద్విత్వమును వచ్చును. ఉదా-  
క్రి దల, క్రియ్యూట మొ.) (ఇది దీర్ఘాంత  
మునగు: చూ, క్రి.)

క్రించు. వై. విణ. = కించిత్. అల్పండు. రూ-  
క్రించుడు-క్రించు. భాగ. 9, స్కం. 116:  
చూ, హీనుడు.

క్రించుడు. వై. విణ. - రూ-వై. - ఉ. రా. 8,  
ఆ. 96.

క్రింద. దే. అవ్య. అధస్పంజ్ఞ. ఆం, భా. తృ. 67:  
చూ, దిగువ.

క్రిందల. దే. వి. (క్రించు + తల) క్రిందగుతల.  
సాండు. 2. ఆ. 29.

క్రిందపడజేయుట. కా. జయించుట. "నీ. కినుక  
మీఱుననంతగిరి క్రిందుపడజేసె." పా. 1.  
ఆ. 28.

క్రింది నేల. పా. వి. సామాన్యముగ వై నేల కి అం  
గుళముల లోఁతుపఱుకును గలది. దానికి క్రింది  
భాగమంతయు 'క్రింది నేల' అనబడును.

క్రిందు. దే. వి. 1. అధోభాగము. ఆము 4,  
ఆ. 177: చూ, దిగువాటు; 2. గతకాలము.  
"క్రింద జరిగినవన్ని పోనీ యింక జరగవలసినది  
యోచింపుము" (వృత్తియందు అంత్యవర్గ  
లోపము. చూ, క్రి-క్రీ.)

క్రిందుపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. అడుగునకుపడు  
ఉ. రా. 8, ఆ. 88: అడుగుపడు, క్రించుపడు;  
(మి.ప):-అధమమగు. (వే. క్రించుపఱుచు.)

క్రించుపఱుచు. ద్వ. వే. అధఃకరించు, తక్కువ  
పఱుచు (అనికొందఱు.)

క్రించుపఱుచుట. ద్వ. వి. తక్కువపఱుచుట: (సం.ప):-  
అధఃకరణము, అధఃకారము.

క్రిక్క. దే. వి. బట్టువాడు. వేంక. ఆం. 32:  
చూ, పాతకుడు.

క్రిక్కిరించు. దే. ఆ. క్రి. రూ-క్రిక్కిరియు.  
ఎడము లేక వ్యాపించు. వై. 8, ఆ. 127:  
చూ, వ్యాపించు.

క్రిక్కిరియు. దే. ఆ. క్రి. 1. —వై.—  
భార. విరా. 8. ఆ. 216 (కొన్నిచోట్ల వృత్తి

యందంత్యవర్గలోపము "క్రిక్కిరి చీన్న  
దోయి." మొ.) స. క్రి. 2. అత్తు. ఆం, భా.  
తృ. 119: చూ, పొప్పించు.

క్రిక్కు. దే. వి: చూ, రూ క్రిక్కు.

క్రిమి. సం. వి. ఇ. పు. 1. రూ-క్రిమి. కీటకము:  
చూ, పురుగు; 2. చెట్లమీది నల్లతరుగు:  
చూ, పురుగు; 3. లక్తుక: చూ, లక్క;  
4. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

క్రిమికంటకము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎలుక  
చెవి #: చూ, భల్లూతకి; 2. అంజూరు #:  
చూ, మేడి; 3. విడంగము #: చూ, వాయు  
విశంగము.

క్రిమిఘ్న. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ధూమ్రపత్రిక #:  
చూ, పొగ చెట్టు.

క్రిమిఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. విడంగము #:  
చూ, వాయువిశంగము; 2. పలాశము #:  
చూ, మోదుగు.

క్రిమిఘ్ని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. క్రామిలుగచ్చే #:  
చూ, సోమరాజి.

క్రిమిజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. లక్తుక: చూ లక్క.

క్రిమిజము. సం. వి. ఆ. న. అగురుపు: చూ,  
రాజార్ద్రము.

క్రిమిజిత్తు. సం. వి. ద్. పుం. విడంగము #: చూ,  
వాయువిశంగము.

క్రిమిద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. తు మైదమామిడి #:  
చూ, మామిడి.

క్రిమినల్లా. ఆం. వి. వేరములకు సంబంధించిన  
చట్టము.

క్రిమిలూనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఈగ:  
చూ, మక్షిక; 2. పిల్లి మొగము.

క్రిమికాశోనము. సం. వి. ఆ. పుం. చేంద్రీ #:  
చూ, విటదిరము.

క్రిమితైలము. సం. వి. ఆ. పుం. పుట్ట: చూ,  
వర్మకము.

క్రియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ధాత్వర్థకము (వ్యాపారావబోధకము క్రియ. ఉదా.— 'చంపెను' అనునది యొక వ్యాపారమును గుఱించి బోధించును గనుక క్రియ: చూ, క్రియలు; 2. చేయుట (చూ, కర్మ. 1): చూ, విధి; 3. చేప్ట. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 4 పరి: చూ, ప్రయోజనము. 1; 5 ఆరంభము: చూ, యత్నము; 6. పూజ: చూ, సవర్య; 7. ఉపాయము: చూ, కైరవ; 8. చికిత్స: చూ, వైద్యము; 9. పాపపరిహారముచేసెడు కర్మము: చూ, పారియశ్చిత్తము; 10. వ్యవహారమునగు నిశ్చయమును బుట్టించునట్టి లిఖితము, సాక్ష్యములొనగునది: 11. శ్రేయ. (చూ, బంధనాలయము): చూ, సడనము. 1 (శిక్షను అనుభవించు స్థలము అని వాడుక; శిక్ష అనగా జరిమానా అనియును శ్రేయ అనియును రెండర్థములను వాడుక.); 12. రీతి. భార. సా. 1. ఆ. 168; చూ, విధము. 1; 13. తాళప్రాణ విశేషము. (చూ, అంగము. 9): చూ, తాళము. 2; 14. శ్రీపురుషులకు సంతోషకరమగు విలాసము, వేడుక: చూ, విలాసము. 1; 15. మేవరాశి: చూ, రాశి. 2; అం. 16. తాళప్రాణములు పదింటిలో నొకటి: చూ, తాళప్రాణములు (చూ, తాళము. 2.).

క్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. మత్స్యశ్రీ #: చూ, పాన్సంగటి: వా. 2. అచ్చకము. "క్రియదస్తావేణ." (క్రియమును క్రియమని వాడుచున్నారు.)

క్రియలు. అం. 1. క్రియలు.—తిత్సమములు, అచ్చికములు అని రెండువిధములు; సంస్కృత ధాత్వదులకు 'ఇంచు' చేర్చుగానైనవి తత్సమ క్రియలు; మిగిలినవి అచ్చికములు; క్రియలు.—సకర్మకము, అకర్మకము, సమా

పకక్రియ, అసమాపకక్రియ, క్రియాకాంతా సమాపకములు, నామాకాంతాసమాపకములు, వర్తమానార్థకము. భూతార్థకము, భవిష్యదర్థకము, తద్ధర్మాద్యర్థకము. ఆశీరాద్యర్థకము, శత్రుర్థకము, తుమున్నాద్యర్థకము, ఆనంతర్యాద్యర్థకము. చేదాద్యర్థకము మొదలయినవి. క్రియలు కర్తృర్థకము, కర్మార్థకము అని ద్వివిధము. అవి పేరణమందును, అత్మనే పది మున్నగు వానియందును వర్తించుచుండును. అం. 2. మణి, మంత్రము, ఔషధము అని క్రియలు త్రివిధము: చూ, త్రియము.

క్రియాంగము. అం. గాంధర్వ వేదములొని రాగా ధ్వాయమునందలి అట్టదశపదార్థములలో నొకటి: చూ, అట్టదశపదార్థములు.

క్రియాంగములు. అం. భావక్రియ. స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకతక్రియ, త్రినేత్రక్రియ, కుముదక్రియ, హనుక్రియ, టుమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి, ధాన్యకృతి, విజయక్రియ. (12.) (చూ, అంగము. 9.)

క్రియాకాంతాసమాపకము. పా. క్త్వార్థకము లోనగు క్రియలు క్రియాకాంతాసమాపకములు. ఉదా.— చూమంత్రుడు లంకఁ జొచ్చి నీతను జూచెను. ఇచటఁ జొచ్చి యనునది యసమాపక క్రియ. 'లంకఁజొచ్చి' యనగానే 'ఏమిచేసెను' అను ప్రశ్నము రాగా (నీతను) జూచెను అని ప్రత్యుత్తరము. ఈ 'చూచెను' క్రియగావున నది క్రియాకాంతా సమాపకము.

క్రియాకారుము సం. వి. ఆ. పుం. పట్టుదల: చూ, పులిజ్జ. 1.

క్రియాకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొత్త శిష్యుడు: చూ, శిష్యుడు.

క్రియాకాలములు. అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము. (8): చూ, త్రియము.



క్రియానాంది. అం. నాంది శుద్ధనాంది, క్రియా  
నాంది యని ద్వివిధము. వానిలో నిదియొకటి.  
(అక్షరలు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యుల  
మీఁదఁజేల్చును మంత్రిగీతముఁబాడుట క్రియా  
నాంది.)

క్రియావర్తమాండు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్) పని  
యందు పూర్తిగలవాఁడు.

క్రియావతి. సం. వి. ఈ. క్రి. పనిని నెఱవేర్చు  
ఆఁడుది: చూ, క్రి.

క్రియావాది. సం. వి. క్- పుం. ప్రమాణవాది.

క్రియాకర్త. అం. కర్తలు అయిదింటిలో నొకటి:  
చూ, కర్తలు.

క్రియేంద్రియము. సం. వి. అ. న. కర్మేంద్రియము.

క్రియ్యు. వై. అ. క్రి. = కృత్. కృశించు.  
భాగ. 10, స్కం. పూ. 707: చూ, సాట  
సాటవోవు.

క్రిష్టమన్ సెలవులు. వా. వి. బ. దేశంబయ సెల  
కుదివారత్ర దినములు.

క్రిష్టియను. వా. వి: చూ, క్రిస్తవుఁడు.

క్రి

క్రి. జే. విణ. వృత్తియందుఁ గ్రించుకర్మమునకు  
మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము  
("ఉదా.—క్రీగడుపు, క్రీగొడ. క్రీనీడ,  
క్రియాట" మొ. ఇక్కడ దీర్ఘాంతము  
గాన నిండునున్నయును పరవర్ణమునకు ద్విత్వ  
మును రాదయ్యె. చూ, క్రి.)

క్రిగడుపు. ద్వ. వి. (క్రిందు + కడుపు) పాత్రి  
కడుపు: చూ, వన్తి. 2. (చూ, కడుపు.)

క్రిగొడ. జే. వి. (క్రిందు + తొడ) తొడప  
లోపలిభాగము: చూ, తొడ.

క్రిడ. సం. వి. ఆ. క్రి. 1. గొండిలి. అల్లాట:  
చూ, విలాసము. 1: 2. ఎఱతాళి: చూ, పరి  
హాసము; గి. దూఱు: చూ, నింద. 1

క్రిడనము. సం. వి. ఆ. న. తేల: చూ, విలాస  
ము. 1.

క్రిడము సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాళపాణికళా  
విశేషము: చూ, తాళము. 2; 2. క్రిడ:  
చూ, పరిహాసము.

క్రిడాకిరాతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, కివుఁడు.

క్రిడాతాళము. అం. జన్యతాళములు మాటబిక్  
టింటిలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

క్రిడాదురము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చేకాయ  
లు: చూ, బాలికాక్రిడ.

క్రిడాద్యుత్తము. సం. వి. ఆ. పుం. పందెమువేసి  
యాడెడు ద్యుత్తము: చూ, వ్యవహారము. 4.

క్రిడాద్యుతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఖిఖిలుఁడు.  
పందెమువేసి యాడెడువాఁడు: చూ, పందె  
కాఁడు.

క్రిడాభిరామము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త  
వల్లభరాయకవి (15 శతాబ్ది)

క్రిడాంతము. సం. వి. ఆ. న. 1. రతి (మహా  
సుఖమునిచ్చు సంభోగము): చూ, రతిబంధ  
ము; 2. కూడక: చూ, సంయోగము.

క్రిడారథుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. క్రిడార్థ  
రథుఁడు.

క్రిడాస్థానము. సం. వి. ఆ. న. చూ, నాట్యశాల.

క్రిడి. వై. వి. కిరీటి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1.

క్రిడిండు. సం. ఆ. క్రి. అట్లాడు: చూ, చేర  
లాడు.

క్రిడిచెలితేరు. జే. వి. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరి  
వాహనుఁడు, (సాంబ. దేవ. 15.)

క్రీడిత. అం. భావాధ్యాయ ప్రమేయముగాని భూచారులు పనువాణుగురిలో నొకఁడు: చూ, భూచారులు.  
క్రీతక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నీలి\*: చూ, రంజని. క్రితకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకుగొన్న కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1. క్రితానుకయము. అం. ధ్యకాశ్రమమందలి వ్యవహారపదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వ్యవహారపదములు.  
క్రితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, క్రితకుడు; అం. 2. పుత్రులు పదునెనిమిదిమందిలో నొకఁడు: చూ, పుత్రులు.  
క్రిసీరునెల. డి. వి: చూ, రూ-క్రిసీరునెల.  
క్రివాడ. ద్వ. వి. (క్రిందు + వాడ) పాటిపాలము: చూ, భూమి. 1.

## కు

కుంకు. డి. వి. రూ-కుంకుడు. అస్తమించుట: చూ, అస్తమనము; 2. మనుక: చూ, స్నానము. 1; ఆ. క్రి. 3. చావు. ఉ, చారి. 6, ఆ. 180: చూ, మరణించు; 4. అస్తమించు: చూ, నింగినడు; 5. స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు. 2.  
కుంకుకొండ. డి. వి. నూర్వడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు క్రుంకుమల) కుంకుడు. డి. వి: చూ, రూ-కుంకు.  
కుంకుడుగట్టు. ద్వ. వి. చూ, కుంకుకొండ. య. 3, ఆ. 85.  
కుంకుబడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (కుంకు + పడు) 1. రూ-కుంకులు-క్రంగు. రా. యు, కాం. 651 (స్వార్థమునపడు): చూ, కుంకు; 2. దిగబడు: చూ, నుక్కు. 4.  
కుంగిలు. డి. ఆ. క్రి. —మై—

కుంగు. డి. ఆ. క్రి: చూ, రూ-కుంగిలు. కుంచ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకరకమునీణ: చూ, నీటి.  
కుంచము. సం. వి. వ. పుం. 1. = కొంచే. రూ-కొంచము: చూ, ఒకము; 2. = కొంచే. కొంచపర్వతము: చూ, పర్వతము.  
కుక్కి. డి. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; వా. 2. త్రాళ్లుతెగిన నులకమంచేము, “ఈ కుక్కిలో పరుండుట కష్టము.” (రూ, కుక్కి.)  
కుక్కు. డి. స. క్రి. 1. పేలు లోనగువానిఁ జేతిబాటనవ్రేలి గోటితో చేదుపు: చూ, రూ-కుక్కు; 2. అడఁచు. స్వా. 3, ఆ. 97: చూ, పిసుకు. 3; 3. బలంతమున లోపలవేసి కుక్కు. వి. పు. 7, ఆ. 284: చూ, తుణుగు.  
కుక్కుడు. డి. వి. కుక్కుట.  
కుచ్చిక. వా. వి. గొప్పతీవ్ర పనిముట్లలోనిది యొకటి. కుచ్చికతో ముందునుండి వెనుకకు తీవ్రమగు. ఇంచువలన తీవ్రవిభాగము ను రల తొక్కివేయబడదు. దీనిని లోతుగ దింపి కల్పములను వేళ్ళతోనికీ దీని వేయవచ్చును. గాని పని మిగుల నాలస్యగగును. (గొప్పతీవ్ర పనిముట్లు—గుద్దలి, గొర్థాలికము, చిన్న గొర్థాలికము తొర్థిక, తీకూలము, దంతి పండ్లగుద్దలి లోనగునవి): చూ, ముద్దరము.  
కుథ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కోపము: చూ, రోషము. (ఇది ధకారంతమునగు. ఇట్లు కుత్-కుద్ ము)  
కుద్ధుడు. సం. విణ. కోపము నొందినవాడు: చూ, రోషుడు.  
కుమ్మరిలు. డి. ఆ. క్రి రూ-కుమ్మరిలు-కుమ్మరు, తిరుగు: చూ, సంచరించు.  
కుమ్మరిలు. డి. ఆ. క్రి. —మై—

కృష్ణుడు. దే. అ. క్రి. చూ. కృష్ణురిల్లు.  
 కృష్ణుడు. దే. వి. 1. (కొమ్ముల) పాడుపు: చూ,  
 పోటు. 4; స. క్రి. 2. రూ-క్రమ్ముడు-కు  
 మ్ము. య. 2. అ. 17: చూ, పాడుచు.  
 కృష్ణుడు. దే. వి: చూ, క్రమ్ము. 1.  
 కృష్ణుడువడు. ద్వ. అ. క్రి. (కృష్ణుడు +  
 పడు): చూ, పోటువడు.  
 కృష్ణులాడు. దే. అ. క్రి. (క్రమ్ములు + అడు)  
 కృష్ణుకొని పోట్లాడు. కాశీ. 2, అ. 104.  
 కృష్ణ్యుఁబాటు. ద్వ. అ. క్రి (కృష్ణ్యుక్ +  
 పాటు) 1. క్రమ్ము, క్రిశించు. చా. పూ. 6.  
 అ. 144: చూ, సాటసాటవోపు; 2. క్రమ్ము,  
 వెనుకంజివేయు. చా. పూ. 8, అ. 116:  
 చూ, వెనుదీయు. 1.  
 కృష్ణ్యు. వై. అ. క్రి. = కృశ. — వై. —  
 కృష్ణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. = గోడు. ఏడుపు:  
 చూ, దుఃఖము; 2. = గోడు. సద్దు, అరికిడి:  
 చూ, స్వరము. 2.  
 కృష్ణగించు. దే. అ. క్రి. రూ-కృష్ణ-కుళ్లు.  
 (మనసులో) దుఃఖించు: చూ, క్రమ్ము. 6.  
 కృష్ణగించు. దే. వి (మనసులో) దుఃఖించుట:  
 చూ, దుఃఖము.  
 కృష్ణు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కుళ్లు. (మనసులో  
 దుఃఖించు - భా. 6, స్కం. 509; అవియు-  
 భో. 6, అ. 150.)  
 కృష్ణుపాడు. దే. విణ. క్రష్ణగించు స్వభావము  
 గలవాడు: చూ. రూ-కుళ్లుపాడు.

క్రూ.

క్రూరికంద. సం. వి. అ. క్రి. కనరుగలకంద,  
 దురదకంద #: చూ, నూరణము  
 క్రూరికర్మ. సం. వి. వ. పుం. కటుకురివి #:  
 చూ, సా.

క్రూరికర్మడు. సం. వి. వ. పుం. భయంకర  
 మగు పనిచేయువాడు: చూ, ఇత్తరుడు. 8.  
 క్రూరికవకము. సం. వి. అ. పుం. నెరవెంద #:  
 చూ, రాజవృక్షము.  
 క్రూరిగంధ. సం. వి. అ. క్రి. చూ, కంఠారి\*,  
 క్రూరిదృక్కు. సం. విణ. క్. 1. పిశునుడు:  
 చూ, హీనుడు; పుం. 2. కని: చూ,  
 రాహువు. 2.  
 క్రూరిదృష్టి. సం. వి. ఇ. పుం. అంగారకుడు:  
 చూ, రాహువు. 2.  
 క్రూరిధూర్తము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త #:  
 చూ, వాలాపుప్పము.  
 క్రూరిము. సం. వి. అ. పుం. 1. నెరవెంద #:  
 చూ, సరవెంద; 2. భూగము #: చూ, పోక;  
 8. గుగ్గిలము #: చూ, మహిసాక్షి; 4. ఎఱ్ఱ  
 గ న్నేయ #: చూ. నాయమారకము; 5. దేగ #:  
 చూ, కేసనము; 6. రాబులుగు: చూ,  
 రాబందు; న. 7. భయానకరసము. రసములు  
 తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, రసములు;  
 8. అన్నము: చూ, సాదము (1); విణ.  
 9. వేడిగలది: చూ, వేడిమి; 10 నొప్పించు  
 నది; 11. భయంకరమైనది: చూ, రారవము. 2;  
 12. గట్టిది: చూ, బెడిదము.  
 క్రూరిరావి. సం. వి. వ. పుం. బొంతుకాకి:  
 చూ, వాయసము. 1.  
 క్రూరిలోచనుడు. సం. వి. అ. పుం. కని: చూ,  
 రాహువు. 2.  
 క్రూరాకృతి. సం. వి. ఇ. పుం. రావణుడు:  
 చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 క్రూరు. దే. విణ. వాడి. భార. క్రి. 2,  
 అ. 20: చూ, వాలు. 6.  
 క్రూరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దయలేని  
 వాడు, పరిపీడానిరతుడు (అని కొందఱు):  
 చూ, నిర్ముడు; 2. కఠినుడు: చూ,

వ్యాసుడు. 2; 8. పూతకుడు: చూ, హింస కేడి. దే. వి. సంఖ్యావ్రతం గలనైన కారులనుగు  
కుడు; 4 కినుక కాడు: చూ, రోషము; 5. భయానకరసముగలవాడు.

హృస్తిఫరములు పా. ఆకమటుంబములొనివి.-  
ఈ జాతిశ్రుష్టుములు నాలుగు ఆకర్షణపత్ర  
ములను, నాలుగు రక్షకపత్రములను గలిగి  
కానీనవలె నుండును. (చూ, అవ; చూ, సర్వ  
ప్రము.) కాయలలో చెండజలుండును. (ఇంను  
అవ, కాదేదీ, ముల్లంగిచేరును.)

కే

కేడిటరు. ఆం. వి. ఋణప్రదాత.

కే

కే. దే. విజ. వృత్తియందు కేవ శబ్దమునకు  
మీడివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము.  
(ఉదా - కేకగన్ను-కేకయి మొ.)

కేంకృతము. సం. వి. ఆ. న. 1. హంసధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2; 2 కొంకధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2.

కేటు. దే. ఆ. కి. 1. రూ-కేటుకొను-  
కేటింను గొంతడుపుతీటుటకు సకిలించు  
నట్లు కల్పించు: చూ, కల్పించు; 2. తోటు  
పడు: చూ, సంభ్రమించు.

కేటుకొను. దే. ఆ. కి. -వై - (కల్పించు.-  
స్వా. 8, ఆ. 92. స్వాస్థ్యమునకొను.)

కేకగన్ను. దే. వి. (కేవ + కన్ను) కడకన్ను,  
కటాక్షము: చూ, నేత్రము. 1.

కేకయి. ద్వ. వి. (కేవ + కయి) 1. చాస్తా  
గ్రము. అచ్చయ్య, కాం. 18: చూ, చాస్తము;  
2. వాచుచాస్తము: చూ, పుష్టచేయి. (చూ,  
చాస్తము.)

ఎజ్జవడ్డు: చూ, భాష్యము.

కేడించు. దే. ఆ. కి. 1. తొలంగు. భార.  
దో. 1; ఆ. 274: చూ. విరియు. 5;  
స. కి. 2 అలక్ష్మ్యముచేయు. భార. భీష్మ. 2,  
ఆ. 38: చూ, రూ-కేడించు. 2.

కేడినేయు. దే. స. కి. (కేడి + చేయు)  
రూ-కేడినేయు. పరిహాసముచేయు. కై. 5,  
ఆ. 42: చూ, వెక్కిరించు.

కేడి. దే. వి. 1. ఉన్నతపదము. కవిక. 2,  
ఆ. 19; 2. ఎకతాళి. చమ. 1 ఆ 68: చూ,  
పరిహాసము.

కేడించు. దే. స. కి. అలక్ష్మ్యముచేయు.  
రామా. 1, ఆ. 188. (రూ-కేడించు-కేడించు.)

కేడినేయు. దే. స. కి. (కేడి + చేయు);  
చూ, రూ-కేడినేయు-కేడించు. భార.  
విరా. 1, ఆ. 284.

కేటొట్టు. దే. ఆ. కి: చూ. గట్టారయ్య.  
“వ. కేటొట్టుకడల్లైవడి గలయబెరయ.”  
ఉ, వారి 2, ఆ. 64.

కేపు. దే. వి. 1. (పర్యత) శిఖరము. “గిరికేపులు  
మూపులు.” స్వా. 8, ఆ. 6: చూ, శిఖరము;  
2. దూడ. “క. కేపులరూపముల నేజరించె  
దననుచుకా.” భాగ. 10, స్కం. పూ. 510;  
(చూ, చత్వము. 2.) చూ, ధేనువు.

కేయో. దే. వి. వెడలగొట్టుటయందగు ధ్వస్య  
నుకరణము: చూ, హూహూ.

కేవ. దే. వి. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.  
(వృత్తియందంత్యవర్ణలొపము. చూ, కే.)

కేవు. దే. వి. సింహనాదమునందగు ధ్వస్యనుకర  
ణము. అని. 4, ఆ. 46: చూ, హూహూ.  
కేర్లు. దే. వి. బ. ఉన్నతి; రా.య్య. కాం. 2280:  
చూ, పొడవు. 2.

కేర్లుదాటు. దే. అ. 39. 1. రూ-కేర్లుదాటు-  
కేర్లుదాటు. ఎగిరిపడు: చూ. లంఘించు;  
2. గంతులికు. స్వా 2, అ. 7: చూ, లంఘించు.  
కేర్లుబ్బు. దే. అ. 39. (కేర్లు + ఉబ్బు) అతి  
శయించు. కా. 5, అ. 102: చూ, ముచ్చరించు.  
కేర్లులుకు. దే. అ. 39. (కేర్లు + ఉలుకు)  
1. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 2 గంతులికు.  
కళా. 7 అ. 72: చూ, లంఘించు; 3 దూకు;  
హరి. పూ. 7, అ. 105: చూ, లంఘించు.  
కేర్లువాలు. దే. అ. 39. (కేర్లు + పాలు)  
గంతులికు; భార. భీష్మ. 2, అ. 70: చూ,  
లంఘించు.

## కై

కైలు. దే. వి. రూ- కైలు. భాస్యమునుజీవి  
కొలుచుట, ఒబ్బిడి: చూ, నూలుపు.  
కైలుదారి. దే. వి. కైలుచేయించెడి యధికారి.  
కైసిన్. ఆం. వి. విమచపరిస్థితి.  
కైస్తవతీపుటి. ఆం. (Christian Trinity)  
తండి, కుమారుడు, పరిశుద్ధాత్మ. కైస్తవ  
తీపుటియొక్క భావము వైదికమతము నుం  
డియే గృహింపఁబడినది: చూ, తీయము.  
కైస్తవుడు. నా. వి. కిరీస్టియను; కైస్తవ  
మతమును స్వీకరించినవాడు.

## కొ

కొ. దే. విణ. వృత్తియందుఁ గొత్తకబ్బమునకు  
మిఁదివల్లము లొపింపఁగా మిగిలిన రూపము.  
(దీనికంటె బరములైన పరువ. సరళస్థిరవల్లము  
లకు ద్విత్వము కలుగును. —కొక్కన్ను,  
కొక్కార, కొంగడి, కొచ్చెలిక. కొత్త  
రంగ, కొత్తలిరు, కొత్తాని, కొన్నన,

కొన్నలుపు. కొన్నరుపు. కొన్నెత్తురు,  
కొన్నెల. కొన్నెయి, కొమ్మంచు. కొమ్మ  
దుగు. కొమ్మవి. కొమ్మించు, కొమ్మిగుం  
గులు, కొమ్మడి, కొమ్మెదడు, కొమ్మె  
లుగు. కొమ్మెగడ. కొమ్మెన, కొమ్మె  
లక, కొమ్మెడి, కొమ్మెరి, కొమ్మెద.  
కొమ్మెడి మొ కొన్నిచోట్ల దత్తనపుపదము  
పరమగునపుడును ద్విత్వముకానఁబడుచున్నది.  
“సీ. పుష్కలార్యబులు లోనుగాఁగల  
కొమ్మెఘములువృష్టి కురియకుండ.” భీ. 3,  
అ. 87; కొన్నియెడల పరమములు పరము  
లగునపుడు దీనికి సుమాగమము వచ్చును.  
కొంజాయ, కొంజెమట, కొందమ్మి,  
కొందలిరు, కొంబుట, కొంబదను, కొంబ  
సిడి, కొంబసిమి. కొంబుట్టుము, కొం  
బువు, కొంబొగ, కొంబొగడ మొ )  
కొన్నిచోట్ల దత్తనపుపదములు పరమగునపు  
డును సుమాగమము కానఁబడియెడి. ఉదా:-  
(కొంబులకలు మొ.) (క. ర.)

కొంకి. దే. వి: చూ, రూ-కొంకి.  
కొంచే: వై. వి.=కొంచే: చూ, రూ-కొంచే.  
కొంజిగురులవిల్కాడు. ద్వ. వి. మరుఁడు. ఆం,  
భా. పృ. స్వ. 45: చూ, మన్మథుఁడు.  
కొక్కారము. దే. వి: చూ, కొడికూత.  
కొత్త దే. విణ. 1. నవీనము. కాశీ. 1, అ. 39:  
చూ, నూతనము; 2. అపూర్వము. కళా. 6.  
అ. 9: అపురూపము, అబ్బురము. రూ-అబ్రము,  
అరుదు, (సం. ప):—అనిదఁపూర్వము, అపూ  
ర్వము. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము:  
చూ, కొ.)

కొత్తదము. దే. వి: చూ, రూ-కొత్తదము.  
య. 1, అ. 8.

కొత్తది దే. వి. రూ-కొత్తది-కొత్తది. 1. మగ  
నాలు. భార. ఉద్యో. 8, అ. 187: చూ,  
శ్రీ; 2. పతివ్రత: చూ, శ్రీ.

కొత్తముట్టు. జే.వి. 1. వకుళ నారంభించినప్పుడు ఏమననుండి పురిలేక చాగిడిని కదురునకంటిం చెడు నూలు. భార. విరా. 1, ఆ. 95: చూ, నూలుపోగతుకు; 2. పృథుహర్తవము, సమ రత: చూ, ముట్టు. 1.

కొత్తవాడు. జే. వి: చూ, నూతనుడు.

కొత్తకము. జే. వి: చూ, రూ-కొత్తకము.

కొన్ననవిలుకానితండ్రి. జే. వి. వెన్నుడు. ఆం, భా. పృ. స్వ. 88: చూ, విష్ణువు. 1.

కొన్నెలలు. జే. వి. బ. కపోలోరుకటోపరి ప్రదేశములయందలి నఖతములు: చూ, నఖ తుతము.

కొమ్మి. వై. వి. = కురువక-కురువక. ఎఱ్ఱగో రంట\*. ఆం, భా. ద్వి. వ. 58: చూ, మహా సహ.

కొమ్మడి. జే. వి. కేశబంధవిశేషము: చూ, వేసలి.

కొవ్వడము. జే. వి. (కొవ్వ + ఇడము) 1. ముష్కర్షము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. పరువము. లక్ష్మీ. 3. ఆ. 75: చూ, పరుషము.

కొవ్వ. జే. వి. 1. గరువము: చూ, హంకారము; 2. కడుపులో బాడ్డుక్రిందనుండే యల్లిపారవంటి కొవ్వ: చూ, వప. 1; 3. మత్తిమ్మము: చూ, మెదడు; 4. కావ రము: చూ, మదము. 1; 5. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 6. పాల: చూ, మాంసము; 7. కండరములలోని చేమరు: చూ, తెలము; ఆ. క్రి. 8. పోతరించు: చూ, మదింపు.

కొవ్వగొను. జే. ఆ. క్రి. (కొవ్వ + కొను) పోతరించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 72: చూ, మదింపు.

కొవ్వలు. పా. ఇవి కర్షనము, ఉదజని, అష్ట జని అను మూడింటి సంయోగముచేత

నేర్పడు పదార్థములేగాని యింకా ఉదజని పరమాణువులు అష్టజనిపరమాణువుల కంటె చెట్టింపున క్రమమగుచుండును. నేయి నూనె జంతుశరీరమునందలి కొవ్వలు. ఇవి కొవ్వ పదార్థముల కుదాహరణములు. (ఫేట్సు.)

కొవ్వెడ. జే. వి. కొప్పు: చూ, వేసలి.

కొవ్వొత్తి. వా.వి.రూ-కొవ్వొత్తి. కొవ్వొత్తి: జేయబడిన కడ్డివంటి దీపపువత్తి: చూ, వత్తి.

# క్రో

క్రోతి. జే. వి: చూ, రూ-క్రోతి. రా. యు, కాం. 376.

క్రోడకస్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వారాహీకంద\*: చూ, నూరణము.

క్రోడమాడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మహాకావ చిక \*: చూ, బోడతరము.

క్రోడపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కంటకారిక \*: చూ, వాళుడు.

క్రోడపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. కమతము: చూ, తాళేలు.

క్రోడము. సం. వి. ఆ. స. ఆ. శ్రీ. 1. బడి, తొడపైభాగము: చూ, తొడ; 2. తొమ్ము, చెండుభుజముల నడిమిభాగము (అని కొం దలు): చూ, వక్షము; ఆ. పుం. 3. పంది: చూ, నూకరము; 4. వీసంగు: చూ, హస్తీ; 5. ఉదకము: చూ, సలిలము; 6. కని: చూ, రాహువు. 2.

క్రోడాంఘ్రి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్రోడ పాదము.

క్రోడాడు. జే. ఆ. క్రి. ముష్మత్తిచల్లు. (రూ- క్రోరాడు-క్రోరు.)

క్రోడాముగము. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కోడి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కోడకన్య \*  
కోడికరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆలింగనము:  
చూ, సంక్షేపము; 2. కోడికరించుట.  
కోడికరించు. సం. స. క్రి. ఒకటిగాచేర్చు.  
కోడికృతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, కోడి  
కరణము.  
కోడిముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. పిల్లచేప:  
చూ, మత్స్యము. 1.  
కోడుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శని: చూ,  
రాహువు. 2; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుడు:  
కోధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. త్రుంచబడినది,  
చూ, త్రుటితము; 2. సేత్రభేదము: చూ  
సేత్రము. 1.  
కోధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మరుడు: చూ,  
మన్మథుడు.  
కోధజము. సం. వి. ఆ. పుం. మోహము: చూ,  
వలపు. 2.  
కోధజములు. అం. నాకృరువ్యము, దండ  
పరుషము. (2)  
కోధన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఎద్దునాలుక \*:  
చూ, బెండ; 2. కొండబెండ \*: చూ,  
వడ్డొండ; 3. కోపతతి: చూ. శ్రీ; అం.  
4. సంవత్సరములు అటువదింటిలో నొకటి:  
చూ, సంవత్సరములు.  
కోధనుడు. సం. విణ: చూ, రోషణుడు.  
కోధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-కృత్తు-  
కృధము. కోపము: చూ, రోషము; 2. ఎను  
పోతు: చూ, మహిషము; అం. 3. రసస్థాయీ  
భావములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ. రస  
స్థాయీభావములు. (రోషము); 4. కురుతులు  
ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, కురుతులు; (కోధ  
అని కొందఱు); 5. అరివర్గములు ఆఠింటిలో  
నొకటి: చూ, అరివర్గములు.  
కోధమూర్ఖితము. సం. వి. ఆ. పుం. చోరమను  
గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్థము.

కోధమూర్ఖితుడు. సం. విణ. ఎక్కువకోపము  
గలవాడు: చూ, రోషణుడు.  
కోధయుక్తుడు. సం. విణ. —వె.—  
కోధి. సం. వి. క్. పుం. 1. సంవత్సరములు  
అటువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు;  
విణ. పుం. 2. కోపము గలవాడు: చూ,  
రోషణుడు.  
కోధించు. సం. ఆ. క్రి. కోపగిల్లు: చూ,  
రోషించు.  
కోధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కోధుడను ఒక  
రాజు: చూ, రాజు. 1.  
కోయు. దే. స. క్రి. విషమముగాచూచు.  
“నాలుకలుక్రొయు మహారాజు యుగ్మ  
ముంజేరి.” భార. ఆర. 6. ఆ. 178.  
కోరు. అం. వి. కోటి, నూలులక్షలు. (1,00,00,000)  
కోల. దే. వి: చూ, కోవి. 1.  
కోలు. దే. వి. 1. కోల ఆము. 3. ఆ. 20:  
చూ, కోవి. 1; 2. తామరనాళము: చూ,  
బిసము. 1; స. క్రి. 3. తిను స్వా. 3. ఆ. 51.  
చూ, సాపడు: 4. పానముచేయు. హరి.  
పూ. 5. ఆ. 196: చూ. త్రాగు; 5. గ్రహించు:  
భార. విరా. 2, ఆ. 35. (రూ-కోలు);  
చూ, పుచ్చుకొను; 6. అనుభవించు. హరి.  
ఉ. 7, ఆ. 204: చూ, భుజించు. 2.  
కోలుకసపు. ద్వ. వి. నడము, కిక్కిసకసపు\*:  
చూ, తృణము.  
కోలుగచ్చే. దే. వి: చూ, రూ-కాల్గుగచ్చే\*.  
కోలుచే. దే. ఆ. క్రి. రూ-కోల్పు. కూయు:  
చూ, శబ్దించు (పే). కోలజేయు. -లక్షి. 1,  
ఆ. 17.)  
కోలెముక. దే. వి: చూ, రూ-కోలెముక.  
కోల్పు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-కోల్పుచే.  
కోవ. దే. వి. 1. సరము. రామా. 7, ఆ. 140:  
చూ, భూషణము. 2; 2. దర్పామయము.  
అం. భా. ద్వి. 128.

కోవి. జే. వి. 1. తామరనాళము: చూ, చిసము. 1;  
2. సస్యదినాళము: చూ, నాళము. 5; వై.  
వి. 8. = తురవక. ఎఱ్ఱగోరంట\*. భార. అది. 4.  
ఆ. 20: చూ, మహాసహ; జే. వి. 4. ఊడు  
గోవి: చూ, గొట్టము; 5. ఆసుపోనెడిగొట్ట  
ము. హంస. 2, ఆ. 11; 6. తుపాకీ, అగ్ని  
ప్రసరణాయుధము: చూ, బాణము. 1; 7.  
బుడ్డి నీలా. 3, ఆ. 90: చూ, పాత్రము. 6;  
8 భూమిలోపల నీళ్లువచ్చుట కేర్పఱచిన  
దారి, భార. ఆగ. 4. ఆ. 382; 9. మూష  
కళా. 8, ఆ. 9: చూ, మూస.

కోవిశతాలము. సం. వి. ఆ. పుం. ధక్కా:  
చూ, వీణె.

కోవిశధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—

కోవిశద్వయము. సం. వి. ఆ. న. రెండుకోనులు:  
చూ, పరువు. 2.

కోవిశము. సం. వి. ఆ. పుం = కోను: చూ,  
కోను.

కోవిశయుగము. సం. వి. ఆ. న: చూ, కోవిశ  
ద్వయము.

కోవిష్ట. సం. వి. ఋ. పుం. నక్క: చూ,  
స్వగలము.

కోవిష్టము. సం. వి. ఆ. పుం. న. గెనుసు\*:  
చూ, గెనుసునుప.

కోవిష్టకపేఖల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కోలపాన్న\*:  
చూ, పున్నీపర్తి.

కోవిష్టతుచ్చి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. —వై.—

కోవిష్టపుచ్చిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. —వై.—  
2. తుదర్శితుపవిశేషము: చూ, గోలోమిక

కోవిష్టఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. గార\*: చూ,  
హింగుది.

కోవిష్టవిన్న. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నక్కకోక  
పాన్న\*: చూ, స్వగలవిన్న.

కోవిష్టపు. సం. వి. ఉ. పుం. నక్క: చూ,  
స్వగలము.

కోవిష్టేక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. తెల్లచెఱు\*:  
చూ, రసాలము. 3.

కోవిష్ట్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడునక్క,  
రూ-కోష్ట్రీ: చూ, స్వగలము; 2. తెల్లనేల  
గుమ్మడు\*: చూ, భూమికర్కారువు;  
3. లాంగలి\*: (లాంగలికబ్బమానను తఱి  
గొజ్జయు, నీరుపిప్పలియు నర్థములు): చూ,  
హలిని.

కోవిష్ట్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లనేలగుమ్మడు\*:  
చూ, భూమికర్కారువు.

## క్రా

క్రాంతచదారణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గుహుడు,  
కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.

క్రాంతచపదము. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
యొక్కొక్క పాదమునందు భ, మ,  
స, భ, న, న, న, య గణములు గలిగి  
పదునొకటయింటను యతిగల ఇరువదినాలు  
గవ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:-  
“ప్రాంతచితలీలస్థంకరనంది-ప్రకటితవిరతులు-  
భమసమనాన్యో, క్రాంతచపదీవృత్తమ్మనః  
తెన్నా-రగఁ బలుకుదులె-గవివరులెల్లక.”

చూ, వృత్తము. 1.

క్రాంతము. సం. వి. ఆ. పుం. = కొంచే.

1. క్రాంతమును కొండ. రూ-క్రాంతము: చూ,  
పర్వతము. 1; 2. క్రాంతమును ద్వీపము: చూ,  
లంక. 1; 3. క్రాంతమునుపక్షి: చూ, బకము;  
ఆం. 4. ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి:  
చూ, ద్వీపములు; 5. ఆసనములు ముప్పదిం  
టిలో నొకటి: చూ, ఆసనములు; 6. ఒకా  
నొక వృద్ధుఁడము.



కాంచాదనము. సం. వి. అ. న. 1. మృతా  
లము: చూ, దిసము. 1; 2. చింతకమును  
తృణము: చూ, తృణము. 1; 3. పిప్పలితః: గాః  
చూ, పిప్పలి. 1.

కాంచాదని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పద్మబీజము:  
చూ, పద్మము. 1.

కాంచానజము. సం. వి. అ. పుం. మైనాక  
పర్వతము: చూ, పర్వతము.

కాంచారాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కాం  
చదారణుడు.

కాంచారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. -మై- 2. కార్త  
వీర్యరీతు: చూ, పరశురామడు.

కాంచాస్త్రము. అం. అస్త్రములు ఏబది  
మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

కాన్. అం. వి. 1. కొలతలో భేదము. (ఇట్లు  
కాన్ పెన్, కాన్ పేపరు మొ.); వా. వి.  
2. 2½ పిల్లింగులు (రు 2-0-0 విలువగల  
నాణెము.)

కాన్యము. సం. వి. అ. న. కూర్కభానము.

కా

క్లమథము. సం. వి. అ. పుం. (పుష్పదులు)  
వాడుట: చూ, మ్లాని.

క్లమము. సం. వి. అ. పుం. 1.-మై-; 2. బడలిక:  
చూ, శ్రమము. 1.

కా

క్లాంతము. సం. విణ. బడలిసది.

క్లాంతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, క్లమథము,

కా

క్లితకము. సం. వి. అ. న. రూ-క్లితకము. అతి  
మధురము\*: చూ. యష్టిమధుకము.

క్లితకక. సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-క్లితకక. నీలి\*:  
చూ, రంజని.

క్లిష్టము. సం. వి. 1. ఆర్ద్రత: చూ, పదను. 2;  
విణ. 2. తడిసినది: చూ, నోదము.

క్లిశితము. సం. విణ. దార్పిద్యదులచేత క్లేమ  
నొందినది: చూ, దుఃఖితము.

క్లిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక శబ్దదోష  
ము. పదదోషములు పనునేడింటిలో నొకటి:  
చూ, పదదోషములు. క్లిష్టము అనగా. —

దూరమైన యర్థముకలది. ఉదా. — పవనాశ  
నేంద్రధిరమకుటాలంకారమణి జనక పుత్రీ

రమణ కుమారరూపదీపితుడు. (మన్మథుడని  
చెప్పుట కింతదూరము చెప్పుట దోషము) దీ

నినే క్లేష్టము అందురు: (చూ, ఉపన్యాస  
దర్పణము 228 పొరటు); విణ: చూ, క్లిశితము;

3. పూర్వోత్తరవిరుద్ధమైనది. (వాక్కు): చూ,  
వ్యాఖ్యాతము. 2.

క్లిష్టుడు. సం. వి. వి. క్లేశతుడు: చూ, దుఃఖి  
తుడు.

కా

క్ల. సం. వి. క్. పుం. నత్రుంసకుడు: చూ,  
మండుడు.

క్లితకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-క్లితకము.

క్లితకక. సం. వి. అ. శ్రీ. చూ, రూ-క్లితకక.

క్లిబిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అంబుదధిని: చూ,  
మూలుగు. 2.

క్లిబము. సం. వి. అ. న. 1. నత్రుంసకము: చూ,  
మంథము; విణ. 2. విక్రమములేనిది.

కృబుండు. సం. వి. అ. పుం. నత్రుంసకుండు: చూ, వండుండు.

కృవండు. సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.—; 2. పారువహీనుండు.

కృ

కృదము. సం. వి. అ. న. తడి: చూ, పదను. 2.

కృదుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

కృదవు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. — వై.—; 2. జన్ని: చూ, సన్నిపాతము. 1.

కృశము. సం. వి. అ. పుం. 1 వగ: చూ, దుఃఖము; 2. కోపము: చూ, రోపము; 3. కృషి: చూ, వ్యవసాయము.

కృశితము. సం. విణ: చూ, క్లిశితము.

కృ

కృమాన్యునాగలి. వా.వి. ఇదియొకరకము ఇనుప నాగలి. (ఇందలి భాగములు:—తల్లితేకు, కఱ్ఱు, తెక్కతేకు, దూలము, మేల్లు, పిడులు, చక్కము, చక్కధ్వజము, అడ్డుకల్లెము, నిలువు కల్లెము): చూ, లాంగలము. 1. (దీని వెల రు 22-8-0 లు.)

కృ

కృమము. సం. వి. న్. స. 1. కడుపులో నొక ప్రక్కనుండెడి యెఱ్ఱని మాంసము: చూ, మాంసము; 2. ఉచ్చేబుడ్డ: చూ, మూత్రోకోశము.

కృ

కృ. సం. అత్య. ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

కృంగువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-శం గువు.

కృణనము. సం. వి. అ. పుం. 1. వీణ లోనగు వాని మోత: చూ, స్వరము. 2; 2. చిన్న కుండ: చూ, భాండము 3.

కృణము. సం. వి. అ. పుం.—వై.— (నత్రుంస కమని కొందఱు) (రూ-క్వాణము.)

కృధితము. సం. విణ. చక్కగా కాగినది: చూ, బృంగుడు. 1.

కృయినా-కృయినా. అం. వి. ఇది మలేరియా జ్వర ములకు పరమాపదము.

కృ

కృణము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-క్వాణము.

కృధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బాధ: చూ, దుఃఖము; 2. వృక్షరసము.

కృఘోద్భవము. సం. వి. అ. న. తుత్థాంజనము, ప్రానిపనుపునవండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము.

క్వి

క్విటిరెంటు. వా. వి. ఈనాముల (మాన్యముల) మీద వేయబడిన పన్ను. (రూ-

క్విట్రెంటు. (అంగపదమువాడుక పదమయ్యె.)

క్విట్రెంటు. వా. వి.—వై.— “క్విట్రెంటు యీనాము.”

క్ష

క్ష. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డగించుట: చూ, నిరోధము. 1; 2. పగ: చూ, విరోధము. 1; 3. తే

మము: చూ, శుభము 1; 4. దుష్వత్సము: చూ, స్వత్సము: 2; 5. క్షత్రియుండు: చూ, రాజు. 1; 6. రక్షకుండు: చూ, రాక్షసుం

దు. 1; 7 నరసింహస్వామి. చూ, నరసింగడు; 8. తొమ్మిది: చూ, వక్షము; 9. వ్యాకరణ శాస్త్రము; చూ, వ్యాకరణము; 10. ఓరుపు. (శ్రీ) లింగమనికొందఱు: చూ, కాంతము. 1; 11. పుడమి, పంటభూమి (అని కొందఱు): చూ, భూమి. 1; 12. కల్పము: చూ, సంవత్సరము 1; 13. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 14. నాశము: చూ, రుత్త; శ్రీ. 15. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.

క్షమ్. సం. వి. అ. న. 1. క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

క్షంత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) ఓర్వరి: చూ, సహనుడు.

క్షణక్షణము. సం. వి. అ. పుం. వెంటవెంటనే, అప్పటికప్పుడు.

క్షణకము. సం. వి. అ. న. పిన్నముల్లంగి: చూ, ముల్లంగి.

క్షణకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. గాయము: చూ, నలుకు.

క్షణద. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6.

క్షణదము. సం. వి. అ. న. ఉదకము: చూ, నలిలము.

క్షణమడు. సం. వి. అ. పుం. జోస్యుడు: చూ, సాంవత్సరుడు.

క్షణసము. సం. వి. అ. న. కొల: చూ, వధము.

క్షణనిశ్వాసము. సం. వి. అ. పుం. శిశుమారమను జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.

క్షణప్రభ. సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-క్షణిక, మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

క్షణభంగురము. సం. వి. అ. శ్రీ. క్షణమైన నుండనేనిది. అచిరము, అనిత్యము, అనూర్తితము, అకాశ్యతము.

క్షణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఘటికయందాఱవ పాలు (ఘటిక=24 నిమిషములు), నాలుగు నిమిషములు, ముప్పదికలగులకాలము: చూ, కాలప్రమాణము; 2. తిరునాళ్లు: చూ, పండుగ: 2; 8 వ్యాపారములేమి; 4. కాలము: చూ, సమయము. 1; 5. పరమాణువు: చూ, రేణువు. 1; 6. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 7. సంరక్షణము: చూ, రక్షణము; 8. మృదుత్వము: చూ, నువ్వు మారము; 9. క్షణికము: చూ, వేగిల్లుడి; అం. 10. కాలప్రమాణములు పండ్లెండింటిలో నొకటి: చూ, కాలప్రమాణము.

క్షణించు. సం. స. క్రి. భోజనార్థము వరించు: రూ-క్షణించు.

క్షణిక. సం. వి. అ. శ్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

క్షణికము. సం. విణ. 1. క్షణమాత్రాస్థాయి: చూ, స్వరము. 2; వా. 2. తెప్పపాటుకాలము: చూ, వేగిల్లుడి.

క్షణిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రేయి: చూ, రాత్రి.

క్షణించు. సం. స. క్రి: చూ, రూ-క్షణించు.

క్షణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరికి లోబడిన వాడు: చూ, పరాధీనుడు; 2. వ్యాపారము లేనివాడు; 3. అంబేద: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు.

క్షతఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. లాక్ష: చూ, లక్క; 2. లాక్షరసము: చూ, లక్క.

క్షతఘ్ని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. లాక్ష, చూ, లక్క.

క్షతజము. సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 2. చీము: చూ, రక్తము. 1.

క్షతము. సం. వి. ణ. 1. గాయమునొందినది; 2.

నాశమునొందినది; చూ, శుచి.

క్షమవిధ్యంసి. సం. వి. న్. పుం. బొద్ది: చూ, వృద్ధదారకము.

తతహారము. సం. వి. అ. న. అగురు: మా రా  
జ్యము.

తత. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. గాయము: మా,  
నరుకు; జి. నాశము: మా, రుత్త

తత. సం. వి. ఋ. పుం. 1. శూద్ర స్త్రీయం  
దు తుత్రియునికి బుట్టినవాడు. తుత్రియ  
స్త్రీయందు శూద్రునికి బుట్టినవాడు (అని  
పాతాంతరము): మా, పుత్రుడు. 1; 2. దాసీ  
పుత్రుడు: మా, పుత్రుడు. 1; 2. ద్వార  
పాలకుడు: మా, పృతిహారుడు; 4. నలువ:  
మా, బ్రహ్మ. 1; 5. తేనుపూనూరి: మా,  
సోదధి; 6. మణుడివలనబుట్టినసంతానోత్పత్తి;  
7. చేప: మా, మత్స్యము. 1.

తత్రీదూతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తల్లవాంతుకు \*:  
మా, వాంతుడు.

తత్రీధనము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దచేరుఅనుగ \*:  
మా, సోతి.

తత్రీబంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. స్వధగ్మము లేక  
తుత్రియునను బంధుమాత్మకడైనవాడు (ఇది  
నిందయందు వచ్చును): మా, రాజు. 1.

తత్రీము. సం. వి. అ. న. మేను: మా, శరీరము.

తత్రీయ. సం. వి. అ. శ్రీ. రాచేది: మా, శ్రీ.  
(తుత్రియజాతియందు బుట్టి తుత్రియునికి  
గాని చుట్టియొకనికి గాని పెండ్లామైనదాని  
పేరు.)

తత్రీయబ్రాహ్మణులు. పా. ధనుశ్చేదమునం  
దతివిశేషపక్షిగలవారై రాజులను సేవింపుచు  
అధ్యయన యజనదానములగు త్రికర్మలయం  
దతిఉత్సాహముగలవారే తుత్రియబ్రాహ్మ  
ణులు: మా, బ్రాహ్మణులు. (దశవిధబ్రా  
హ్మణులలోనివారు.)

తత్రీయాణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: మా, తుత్రియ.

తత్రీయారి. సం. వి. ఇ. పుం. కాంచారి: మా,  
పరకురాముడు.

తత్రీయి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రాచేవాని పెం  
డ్లాము: మా, భార్య.

తత్రీయుడు. సం. వి. అ. పుం. రాచేవాడు:  
మా, రాజు. 1.

తతుగ్రిడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

తద్య. సం. వి. న. అన్నము: మా, సాదము. (1.)

తప. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. రేయి: మా, రాత్రి;  
2. పసుపు: మా, వర్ణము. 6.

తపణకుడు. సం. వి. అ. పుం. జాధమతస్థుడు:  
మా, బుద్ధుడు. 1.

తపణము. సం. వి. అ. న. 1. అకుచిభావము:  
మా, కార్యవ్రతుడు; విణ. 2 సిగ్గులేనిది:  
మా, నిర్లజ్జము.

తపణుడు. సం. వి. అ. పుం: మా, తపణకుడు.

తపణ్యువు. సం. వి. ఉ. పుం. తప్పు మా,  
నేరము.

తపాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చేందురుడు:  
మా, హిమాలకువు.

తపాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు:  
మా, రాక్షసుడు. 1.

తపాటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;

2. యమదూత: మా, యముడు.

తపాత్యయము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుపా  
వ్యయము. పృభాతము: మా, వేగుజాము

తపాపతి. సం. వి. ఇ. పుం: మా, తపాకరుడు.

తపిత. సం. విణ. ఋ. ఓర్వరి: మా, సహనుడు.

తపితము. సం. వి. అ. న: మా, భాగహాగము.

తమ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. రూ-త్యా. ఓర్వ;

(పుంలింగమని కొందఱు): మా, కాంతము. 1;

2. నేల: మా, భూమి. 1; 3. గౌరి: మా,

పార్వతి. 1; 4. రేయి: మా, రాత్రి; పా.

5. (తప) ఒకానొక వృత్తియను ఇంద్రాక్షోక్త

పాదమున న, న, త, త. గురువులు గలిగి

యెనిమిదవయింట యతిగల ప్రయోగక ధం

దమ్మనందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—  
 “కృమమున నిభవిత్రాంతితాతాగయు. క్రముగ  
 నుకవిపద్యంబు లూహించినకా, తమలనఁ  
 బరఁగుం- గంజపలేణా. సుమకరజనకా శూర  
 నంశోత్తమా.” చూ. వృత్తము. 1.  
 తమము. సం. విణ. 1. యుక్తము: చూ, సమీ  
 చీనము. 1; 2. చూలునది.  
 తమదంశము. సం. వి. అ. పుం. మునగ \*:  
 చూ, శిగువు. 1.  
 తమపణ. పా. శరణుచొచ్చుట.  
 తమపంతుడు. సం. విణ. త్. ఓరుపరి: చూ.  
 సహనుడు.  
 తమి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) —వై.—  
 తమించు. సం. స. కి. ఓర్పు: చూ, సహించు.  
 తమిత. సం. విణ. (ము. ఈ. ము): చూ, తమి.  
 తమియించు. సం. స. కి: చూ, తమించు.  
 తమడు. సం. విణ. 1. శక్తుడు: చూ, లాపరి;  
 2. నేర్పరి: చూ, సురుడుడు; 3. హితవును  
 చెప్పువాడు: చూ, హితవరి.  
 తయ. అం: చూ, తయము. 7  
 తయకరము. సం. వి. అ. పుం. జీడి \*: చూ.  
 భల్లాతకి.  
 తయతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. పాదిరి \*: చూ,  
 సాలి. 2.  
 తయభువు. సం. వి. ఉ. పుం. కాసరోగము:  
 చూ, దగ్గు.  
 తయము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;  
 2. అణుఁదెవులు: చూ, నోగము. 1; 3. రూ-  
 తయి. చెడుట, తగ్గుదల: చూ, వెలిలి. 2;  
 (తయము, స్థానము, వృద్ధి. ఇది యీ త్రివర్గ  
 ములలో నొకటి: చూ, వర్గము): 4. పౌర  
 యము: చూ, సంవర్తము. 1; 5. ఇల్లు: చూ,  
 సదనము. 1; 6. నాశనము: చూ, రుత్త;  
 7. తయనామ సంవర్తము (రూ-తయ-

అతయ): చూ, సంవర్తము; 8. కరువున  
 కంటెఁ దాను దగ్గియుండుట.  
 తయరోగజాతకుడు. పా. 1. వస్త్రమును  
 బుధకుజులుండి శుక్రచంద్రులచేఁ జూడఁబడి  
 పాష్యహంశలయందున్నపుడును, 2. బుధుడు  
 కుజయుక్తుడై వస్త్రమునుండి శుక్రచం  
 ద్రులచేఁ జూడఁబడుచు కూరాలయం  
 దున్నపుడును, 3. రాహువు వస్త్రమునును  
 లగ్నాధిపతి అష్టమందునునుండి చంద్రుడు  
 పాపయుక్తుడై యుండునపుడును, 4. శని  
 కుజాలమధ్యమందుఁజంద్రుడును, మకరమందు  
 సూర్యుడు నుండునపుడును, 5. లగ్నమునకు  
 అష్టమందుఁ జంద్రుఁడుండి 6-8 స్థాన  
 ములలో రాహువుండి, ఆరాహువునకు నెనిమి  
 దింట శనియుండునపుడును, 6. కారకాంశ  
 రాశికి నాల్గవస్థానమునగాని, యొడవస్థానమున  
 గాని కుజరాహువుల సంబంధముండి చంద్ర  
 దృష్టి యున్నపుడును తయరోగముండును.  
 తయరోగముచే చనిపోవుజాతకుడు. పా. జన్మ  
 లగ్నకారకలగ్నములకు తృతీయమునఁ జంద్ర  
 సంబంధమున్న తయవలన మరణముకలుగును.  
 తయించు. సం. అ. కి. క్షీణించు, తగ్గు: చూ,  
 సుక్రము. 4.  
 తయ్యము. సం. విణ. తయింపఁదగినది.  
 తరము. సం. వి. అ. న. 1. ఉదకము: చూ,  
 సలిలము; పుం. 2 మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;  
 3. మహాపిండీతకము \*: చూ, శ్వసనము;  
 4. శోకిలాత్మము \*: చూ, మొగలీర.  
 తవకము. సం. వి. అ. పుం. 1. జిల్లేడు \*: చూ,  
 జిల్లేడు; 2. ఉత్తరేశి \*: చూ, శైఖరికము;  
 3. రాజికి \*: చూ, స్వర్ణము; 4. అడవి  
 తొలసి \*: చూ, తులసి; 5. కొడిసె \*: చూ,  
 వత్సకము; 6. మోదెన \*: చూ, శివమల్లి;  
 7. కాసరోగము: చూ, దగ్గు.

తమిళము. సం. వి. ౯. శ్రీ. చూ, పోక\*.  
తమిళము. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. తులము; చూ,  
తుమ్మి; 2. కాళింగము: చూ, దగ్గ; 3. ఎ  
క్కిలి: చూ, హిక్క. 1.  
తమిళము. సం. వి. ౯. శ్రీ. ఏనుగు తుమ్మి\*:  
చూ, తుమ్మి.

తమిళము. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. తులము: చూ,  
తుమ్మి; 2. నల్లనియావారు: చూ, సర్వ పము.

తమిళము. సం. వి. ౯. న. 1. మంగలిపని: చూ,  
ముండసము; చూ. వి. 2 అపజయము. "నీ  
వ్యాజ్యము తమిళమైనది." (గోవావరీసుండల  
పాఠితమున వాడుక.) (తొరము యొక్క  
రూపాంతరమని కొందఱు.) (వాడుక)

## తొ

తొ. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్న  
ము. 2; 2. ఓరిమి: చూ, శాంతము 1

తొంతము. సం. వి. ౯. ఓర్వబడిన తిట్టుకొట్టు  
మొదలైనది: చూ, సోధము.

తొంతి. సం. వి. ౯. శ్రీ. ఓర్వ: చూ,  
శాంతము. 1.

తొత్రిము. సం. వి. ౯. న. తొత్రిధర్మము.

తొమము. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. కలుపు: చూ,  
ధర్మము; వి. 2. తక్కువైనది: చూ, హీ  
నము. 1; అం. 3. జతరక్తియులు మూడింటి  
లో నొకటి: చూ, జతరక్తియులు.

తొమవతి. సం. వి. ౯. శ్రీ. యాగవిశేషము:  
చూ, యజ్ఞము.

తొమవత్తి. సం. వి. ౯. శ్రీ. —వై.—

తొమము. సం. వి. ౯. శ్రీ. బలవంతుఁడగు  
పురుషుడు: చూ, లావరి.

తొరకము. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. కనుగాయ: చూ,  
కలాటుపు. 2; 2. (పక్షులు మత్స్యములు లోన  
గువానిబట్టివేసెడు) బుట్ట: చూ, వల. 1;  
3. పసరు మొగ్గ, మొగ్గలగుత్తి (అనికొందఱు):  
చూ, మొగ్గ. 1; 4. నెరవంజి\*: చూ, సర్వ  
వెండ; 5. ర. మూలకము, పెద్దముల్లంగి (అని  
కొందఱు): చూ, ముల్లంగి.

తొరణము. సం. వి. ౯. న. తిట్టుట: చూ,  
శాపము. 1.

తొరలెము. సం. వి. ౯. న. పక్షమైనలెము:  
చూ, లెము.

తొరత్రియము. సం. వి. ౯. న. త్రివిధతొర  
ములు: చూ, లవణము. 1.

తొరదళ. సం. వి. ౯. శ్రీ. చూ, లొద్దుగు\*.

తొరదళకము. సం. వి. ౯. న. దళవిధతొరములు:  
చూ, లవణము. 1.

తొరవావణము. సం. వి. ౯. న. మార్దము, చాటి  
ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

తొరదుర్తి. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. కింశుకము\*:  
చూ, మొదుగు; 2. ఘంటాపాటలి\*: చూ,  
మొక్కలు.

తొరభూమి. సం. వి. ౯. శ్రీ. చాటివేల: చూ,  
భూమి. 1.

తొరమధ్యము. సం. వి. ౯. శ్రీ. ఉత్తరేశి\*:  
చూ, శైఖరికము.

తొరము. సం. వి. ౯. శ్రీ. 1. ఉప్పు: చూ, లవ  
ణము. 1. 2. కారము. ఒట్ట: చూ, కారము.  
1; 3. గాజి, గాజుమన్ను: చూ, భూమి. 1;  
4. బూడిద: చూ, భస్మము; 5. యవతొరము:  
యవలవన గలిగిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1;  
6. వెలిగారము, టంకణము: చూ, లవణము. 1;  
7. సజ్జితాతొరము: చూ, లవణము. 1.

తేజములు. పా. ఖటిక ఉదజనితము, సోడియ ఉదజనితము, పొటాసియ ఉదజనితము, మ గ్నఉదజనితము. (అల్కలీస్) (ఉదజనితము గూడ తేజమనఁ బడుచున్నది.)

తేజవృత్తిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ ఉష్ణమన్నుః చూ, భూమి. 1.

తేజమెలకము. సం. వి. ఆ. పుం. సర్వతేజముః చూ, లవణము. 1.

తేజవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. ముష్కముః చూ, మొక్కము

తేజశ్రేణము. సం. వి. ఆ. న. 1. వజ్రతేజముః చూ, లవణము. 1; పుం. 2 పలాశముః చూ, మోచుగు; 3. ముష్కముః చూ, మొక్కము.

తేజమట్కము సం. వి. ఆ. న. వడ్విధతేజములుః చూ, లవణము. 1.

తేజసింధువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఉష్ణసముద్రముః చూ, సముద్రము.

తేరాచ్చము. సం. వి. ఆ. న. సముద్రపుక్తిష్ణ, సైంధవలవణము (అని కొందఱు): చూ, లవణము. 1.

తేరాల్లి. సం. వి. ఇ. పుంః చూ, తేజసింధువు.

తేరాయము. సం. వి. ఆ. పుం. కాలముష్కముః చూ, మొక్కము.

తేరావ్యము. సం. వి. ఆ. న. ఎనిమిదివిధముల తేజములుః చూ, లవణము 1.

తేరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆకలిః చూ, బుభుక్ష.

తేరితము. సం. విణ. కాఠినదిః చూ, క్రుతము.

తేరికుండు. సం. విణ. పరశ్రీగమనాదిదోషములచే దూఱబడినవాడుః చూ, వ్యాధుడు. 2.

తేరోదము. సం. వి. ఆ. పుంః చూ, తేరాల్లి.

తేనకము. సం. వి. ఆ. పుం. నెరసంజిః చూ, సరసెంద.

తేశనము. సం. వి. ఆ. న. కడుగుటః చూ, పృతేశనము.

తేలితము సం. విణ. కడుగుబడినదిః చూ, పృతేలితము.

## శ్రీ

శ్రీ. సం.వి.ఇ. 1. నివాసముః చూ, స్థానము 1; 2 గతి, నడవడిః చూ, వర్తనము. 1; 3. కల్పత్రయముః చూ, సంవర్తము. 1.

శ్రీతము. సం. విణ. క్షీణముః చూ, హీనము. 1.

శ్రీతి. సం.వి.ఇ. శ్రీ. 1. నేలః చూ, భూమి 1; 2 ఉనికిః చూ, స్థానము 1. 3. చిటిక వేయు సంతకాలముః చూ, వ్రేల్చుడి; 4. నాశముః చూ, రుత్త; 5. ఇల్లుః చూ, సదనము. 1; 6. సంఖ్యావిశేషము, క్షీతియనులెక్కః చూ, సంఖ్య. 1; 7. కాలభేదముః చూ, సమయము. 1; 8. రోచనమును గంధద్రవ్యముః చూ రాజార్జము; అం. 9. కుగ్రతులు ఇదవదిరెండింటిలో నొకటిః చూ, కుగ్రతులు.

శ్రీతికణము. సం. వి. ఆ. పుం. ధూళిః చూ, రేణువు. 1.

శ్రీతిక్షమము. సం. వి. ఆ. పుం. చేండ్రుః చూ, వెలిచేండ్రు.

శ్రీతిజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేస్తరముః చూ, వేసడము; 2. నేలవేముః చూ, భూనింబము; 3. మంగళగ్రహము.

శ్రీతిధరము. సం. వి. ఆ. పుం. నేలతాలుపు, కొండః చూ, పర్వతము.

శ్రీతిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. భూమికుండుః చూ, రాజా. 1. (ఇల్లు క్షీతిపాలుండు, క్షీతువుండు మొ.)

శ్రీతిపుక్రూడు. సం. వి. ఆ. పుం. నోకరాజాః చూ, రాజా. 1.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఈ. శ్రీ. భూబదరిః చూ, రేగు. 1.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. పీనుగు: చూ, కవము.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. గర్జనము: చూ, రంధ్రము. 1.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. న. అట్టుపూ: చూ, లవణము. 1.

శ్రీతిలకము. అం. వ్యవస్థాపకములలో నొకటి: చూ, వ్యవస్థాపకములు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఈ. శ్రీ. విష్ణుమూర్తిలలి.

శ్రీతిలకము. సం. వి. న. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తెగులు: చూ, రోగము. 1; 2. విషణము, కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇనుడు: చూ, సూర్యుడు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తేజము: చూ, విమోచనము; 2 రేయి: చూ, రాత్రి.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. — 1. వై —

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. యోధ: చూ, భటుడు. 1.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఇ. పుం. 1. అస్త్రము: చూ, కాణము. 1; ఇ. శ్రీ. 2. నాకాదండము: చూ, పీలి. 2; 3. జాలవిశేషము: చూ, వల. 1; 4. మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1; 5 యజ్ఞమునందు యజ్ఞార్చనకంత్రము నడపువాడు: చూ, అధ్వర్యుడు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఈ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఈ. పుం. 1. వసంతర్తువు: చూ, మాసద్వయము; 2. జేహము: చూ, శరీరము; విణ. 3. మరణి: చూ, రాజార్జము.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎఱ్ఱమూలికాః: చూ, వానరము; 2 తేజము, ప్రేరేపించుట: చూ, విమోచనము.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రాత్రి: చూ, రాత్రి.

శ్రీతిలకము. సం. విణ. 1. త్రోయబడినది: చూ, విధము; 2. వైదబడినది, పాతబడ్డది: చూ, స్థాపితము. 1; న. 3. యోధిరము, లెక్కకలియగూడదము: చూ, సంకలనము; అం. 4. జంఘాక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, జంఘాక్రియలు.

శ్రీతిలకము. సం. విణ. ఈ. తిరస్కరించువాడు: చూ, నిరాకరిస్తువు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. న. పాడిపిండి: చూ, సాదము. (1)

శ్రీతిలకము. సం. క్రి. విణ. ఆ. న. 1. కీఘ్రిము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3. (శ్రీ పార్థులు. — తేజస్వము, తోదిష్టము, ప్రేష్టము, వరిష్టము, స్థవిష్టము, బంహిష్టము.); అం. 3. మల్లకాస్త్రములోని పరిచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, ప్రచారములు.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏటింగు: చూ, వ్యాపారము.

శ్రీతిలకము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తయము, తగ్గదల: చూ, తెలి. 2.

శ్రీ

శ్రీరాజ్: (Angle of Declination) ఈ కోణమునకు పరిమితమున లండను తట్టణమునకు పడమట 16 అంశల 45 కలరాము.



న్యాయార్హ్యపట్టణమందు పడమట 7 అంశ  
లును పరిమాణము కలదు: (చూ, కోణము.)  
క్షీణము. సం.విణ. త్రియంచినది: చూ హీనము. 1.  
క్షీణించు సం.అ.క్రి. క్షీణమగు: చూ, స్రుక్కు. 4.  
క్షీణుడు. సం. విణ. తాగుబోతు, క్రొవ్విస  
వాడు (అని కొందఱు): చూ, వత్తుడు.  
క్షీరకంఠుడు. సం. వి. అ. పుం. బాలకుడు:  
చూ, శకుపు. (రూ-క్షీరకంఠకుడు)  
క్షీరకంద. సం. వి. అ. క్రి. పాలనెలగుమ్మడు\*:  
చూ, భూమికర్కారువు. (ఇట్లు క్షీరకందము)  
క్షీరకాండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. జెముడు\*:  
చూ, న్నుహి; 2: చూ, జిల్లేడు\*.  
క్షీరకాకోలి. సం. వి. ఈ. క్రి. పిన్న పాల\*: చూ,  
మనుపాల (రూ-క్షీరకాకోలిక)  
క్షీరకాష్ఠ. సం. వి. అ. క్రి. నల్లపట్టి\*: చూ,  
మట్టి.  
క్షీరకీటము. సం. వి. అ. పుం. దుగ్ధజాతకీటము:  
చూ, పురుగు.  
క్షీరక్షరము. సం. వి. అ. పుం. పాలజాయి: చూ,  
రాయి.  
క్షీరజము. సం. వి. అ. న. 1. దధి: చూ, వెరుగు. 1;  
విణ. 2. క్షీరజాతద్రవ్యము: చూ, రాజారము.  
క్షీరదళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు\*.  
క్షీరద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. 1. అశ్వత్థము\*:  
చూ, రావి; 2 వటుము\*: చూ, మట్టి.  
క్షీరధనువు. సం. వి. ఈ. క్రి. దానార్థమై యే  
ర్పఱచిన ఆవు: చూ, ధనువు.  
క్షీరనాళము. సం. వి. అ. పుం. వెద్దటేళు\*: చూ,  
కాకోటము (రూ-క్షీరనాళము)  
క్షీరనీరము. సం. వి. అ. న. 1. ఆలింగనవిశేష  
ము: చూ, సంశ్లేషము; 2. దుగ్ధజలము: చూ,  
సలిలము.  
క్షీరపల్లి. సం. వి. న. పుం: చూ, జిల్లేడు\*.

క్షీరపాశి. సం. వి. ఈ. క్రి. తిందుకము\*: చూ,  
యవతిక్త.  
క్షీరఫల. సం. వి. అ. క్రి. కలివె\*: చూ, సా  
ప్లపుష్పఫల  
క్షీరబల. సం. వి. అ. క్రి. —వై—  
క్షీరము. సం. వి. అ. న. 1. దుగ్ధము: చూ, పా  
లు. 1; 2. నీళ్ళు (శునక క్షీరము కూనారము):  
చూ, సలిలము; పుం. 3. వటుము\*: చూ, మట్టి;  
4. చాపము: చూ, పాలపిట్ట; 5. క్షీరసము  
ద్రవ్యము: చూ, సముద్రము; 6. తీపు: చూ,  
మాధుర్యము.  
క్షీరమోరటు. సం. వి. అ. క్రి. చేకొణద. \*:  
చూ, మోరటు.  
క్షీరవతి. సం. వి. ఇ. క్రి. పాలుగలది: చూ,  
అస్తిక్షీర.  
క్షీరవల్లి. సం. వి. ఈ. క్రి. పాలనెలగుమ్మడు\*:  
చూ, భూమికర్కారువు.  
క్షీరవికృతి. సం. వి. ఇ. క్రి. శిశ్ను: చూ,  
పాలు. 1. (చూ, కూర్చిక. 2)  
క్షీరవిదారి. సం. వి. ఈ. క్రి. చూ, క్షీర  
వల్లి. (రూ-క్షీరవిదారిక)  
క్షీరవిషాణిక. సం. వి. అ. క్రి. క్షీరకాకోలి\*:  
చూ, మనుపాల.  
క్షీరవృక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉసుంబర  
ము\*: చూ, మేడి; 2. క్షీరక\*: చూ, పాల.  
క్షీరశీర్షుడు. సం. వి. అ. పుం. క్రి. రాముడు:  
చూ, రాముడు.  
క్షీరశుక్త. సం. వి. అ. క్రి. 1. తెల్లనెలగుమ్మ  
డు\*: చూ, భూమికర్కారువు; 2. పిన్న పాల:  
చూ, మనుపాల.  
క్షీరశుక్ల. సం. వి. అ. క్రి. చూ, క్షీరశుక్త. 1.  
క్షీరశుక్లము. సం. వి. అ. పుం. జలకంఠకము:  
చూ, మత్స్యము. 1.

శ్రీరసము. సం. వి. ఆ. పుం. పాలమిడిమిఁగడః  
మా, మిఁగడ.

శ్రీరసాగరకన్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లచ్చి: మా,  
లక్ష్మి. 1 (ఇట్లు శ్రీరసాగరముత, శ్రీరాధిజు,  
శ్రీరాధితనయ ము)

శ్రీరసారము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, శ్రీరసము.  
శ్రీరాకరము. సం. వి. ఆ. పుం. పాలసముద్రము:  
మా, సముద్రము.

శ్రీరాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్న పాల\*: మా,  
మనుపాల.

శ్రీరాన్నము. సం. వి. ఆ. న. పరమాన్నము: మా,  
సాదము (1)

శ్రీరాధి. సం. వి. ఇ. పుం: మా, శ్రీరాకరము.  
శ్రీరాధిజము సం. వి. ఆ. న. 1. సముద్రపు  
ఉప్పు: మా, లవణము. 1; 2. మాక్తికము: మా,  
రత్నము. 1.

శ్రీరాధిజుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, చంద్రుఁ  
డు. (ఇట్లు శ్రీరాధితనయుడు.)

శ్రీరావి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్న పాల\*: మా,  
మనుపాల (రూ-శ్రీరావిక)

శ్రీరాళము. సం. వి. ఆ. పుం. అంచే: మా, హంస.  
శ్రీరాహ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. సరళ\*: మా,  
సర్వానుభూతి.

శ్రీరి. సం. వి. న్. పుం. 1: మా, జిల్లేడు;  
2. చిలుపాల\*: మా, మనుపాల; 3. వటము\*:  
మా, మట్టి; 4. పాదిరి\*: మా, ప్థారి. 2;  
5 కొండగొనుఁగు\*: మా, మృదుద్రుమము.  
(ఈకారాంత్రస్త్రిలింగమని కొందఱు.)

శ్రీరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, పాల\*.

శ్రీరిసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిలుపాల\*:  
మా, మనుపాల; 2. కంకుభ్రము\*: మా, స్వర్ణ  
శ్రీరిసి; 3: మా, జిల్లేడు\*.

శ్రీరేకుపు. సం. వి. ఉ. పుం: మా, మృదుదుర్  
భుము\*.

క్షు

క్షుణము. సం. వి. ఆ. పుం. కుంకుమ\*: మా,  
ఫేనిలము. 2.

క్షుణము. సం. విణ. 1. పాడిచేయబడినది; వా. 2.  
పూర్తిగా చేయబడినది: న. 2. గుణకారము:  
మా, హెచ్చినేత.

క్షుణ్ణుడు. సం. విణ. వ్యత్యన్నుడు: మా, సజ్జ  
నుడు.

క్షుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-క్షుతము: మా,  
తుమ్మ.

క్షుతము. సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. —వై—  
(అకారాంత్రస్త్రిలింగమని కొందఱు);  
ధ్. 2. ఆకలి. (తకారాంత్రమని కొందఱు).  
మా, బుభుక్షు; విణ. 3. వాడిగా చేయఁ  
బడినది, నిశితము: మా, శితము 1.

క్షుతాభిజనము. సం. వి. ఆ. పుం. బ. నల్లని  
ఆవాలు\*: మా, సన్నపము. (రూ-క్షుతాభి  
జనము-క్షుతాభిజనము.)

క్షుత్తు. సం. వి. ధ్. స్త్రీ. 1. ఆకలి: మా, బు  
భుక్షు; అం. 2. వదూర్ములలో నొకటి: మా,  
డొర్ములు.

క్షుదము. సం. వి. ఆ. పుం. తండులాదిచూర్ణ  
ము: మా, గురుము.

క్షుద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ, అడవియీఁగ  
(అని కొందఱు): మా, మక్షిక; 2. తేనెటీఁగ:  
మా, మక్షిక; 3. బోగము: మా, వేళ్ళ;  
4. అంగహీనయగు ఆఁడుది: మా, స్త్రీ;  
5. నాట్యమాడెడు ఆఁడుది: మా, స్త్రీ;  
6. హింసిం చెడు ఆఁడుది: మా, స్త్రీ; 7. చేత  
లాసి\*: మా, చేతరాసి; 8. అస్పృశి\*: మా,  
వాచుగు; 9. దొమ్మరిది: మా, వంశనర్తి;  
10. రక్తమువీటిగి గాయములోనగు వానియం  
దుండి కాఁపడి నీరు: మా, త్రులినీరు; 11. ఆ

డవిగోధుములు: చూ, ధాన్యము; 12 నల్ల  
ఉప్పి: చూ, లవణి.

తూద్రకంబుకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, వాఁతుడు\*.  
తూద్రకంబువు. సం. వి. ఉ. పుం. తూద్ర  
శంఖము: చూ, సంకు. 1.

తూద్రకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తుప్పెకోల.  
తూద్రకారలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడవికాఁకరిక:

చూ, నువవి. 1. (ఇట్లు తూద్రకారవేల్లము-  
తూద్రకారవేల్లి.)

తూద్రకలిశము. సం. వి. ఆ. పుం. వైశ్రాంత  
మణి: చూ, రత్నము 1.

తూద్రకంబు. అం. ఘనవాద్యములు ఆఱింటిలో  
నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు.

తూద్రకంబుకిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కింకిణి. (కాలి  
గజ్జలు-పాక్షిబులున్న): చూ, భూవణము. 2.

తూద్రకూలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చివిల్లికాతు  
పము: చూ, రేగు 1.

తూద్రచందనము. సం. వి. ఆ. న. 1 రక్తచందన  
ము: చూ, వాసన; 2. కుచందనము: చూ,  
పత్రాంగము

తూద్రచూడము సం. వి. ఆ. పుం. పక్షివిశేష  
ము: చూ, పక్షి.

తూద్రజంతువు. సం. వి. ఉ. పుం. శతపది, కట్ట  
జెట్టి: చూ, సగ్గము.

తూద్రకాతిఫలము. సం. వి. ఆ. న. ఉసిరిక: చూ,  
కిరఫలి 1.

తూద్రకీర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తిప్పతీగ: చూ,  
సోమవల్లి

తూద్రకీరము సం. వి. ఆ. పుం. సన్నతీలకజ్జి:  
చూ, నువవి. 2.

తూద్రకులసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లగడ్డరిక  
చూ, పర్ణాసము.

తూద్రదంశిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడవియొగ:  
ఛా, చుక్క.

తూద్రకరాలభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పిన్న రేగడి  
దూల: చూ, స్వల్పదురాలభ.

తూద్రకస్వర్క. సం. వి. ఆ. శ్రీ. — వై. —  
తూద్రకపత్రి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చాంగరిక: చూ,  
పులిచింత.

తూద్రకపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తూద్ర  
కులసి.

తూద్రకపత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. వచ: చూ, విష.  
తూద్రకపర్లము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తెల్లగడ్డరిక:

చూ, పర్ణాసము; విణ. 2. నూత్నపత్రిము:  
చూ, పృబ్బలి.

తూద్రపాషాణశేద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తూపము:  
చూ, హృస్వకాభాశిము.

తూద్రపిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అడవిపిప్పలి:  
చూ, పిప్పలి 1.

తూద్రప్రబంధము. పా. (కలికోల్కలిక, జయ  
పద, మాలిని, చక్రివాళ, మంజరి, ముక్తపద  
గ్రస్తాదులు గలది)

తూద్రఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గోపాలకర్కటిక:  
చూ, బుడమ. 1; 2. కాశీనేరేమ: చూ, నే  
రేడు; 3. కంటకారిక: చూ, పెద్దపాఁపర;  
4. చూ, వాఁతుడు.

తూద్రఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. నెలపోక:  
చూ, పోక.

తూద్రబల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పిన్నముత్తవపులగ  
ము: చూ, ముత్తవపులగము.

తూద్రము. సం. వి. వి. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.  
తూద్రమూలకము. సం. వి. ఆ. న. పిన్నముల్లలిక:  
చూ, ముల్లంగి.

తూద్రహక్తికము. సం. వి. ఆ. న. ఉమ్మాయ  
ముత్తిము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, ము  
తైము.)

తూద్రరస. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కామగు: చూ,  
కాదప్పుము.

తూద్రావారాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లవాఁ  
కుడు #: చూ, వాఁకుడు.

తూద్రాశంఖము. సం. వి. ఈ. పుం. శంఖుకుడు:  
చూ, శకుపు. 1.

తూద్రాశిమ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నల్లగినియ #:  
చూ, శుకనాసము. 1.

తూద్రాశిర్షము. సం. వి. ఆ. పుం. శయూరశిఖి #:  
చూ, పూతికరజము.

తూద్రాశుక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. జలశుక్తి: చూ,  
సంకు. 1.

తూద్రాశ్యామ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అగ్నిభాస #:  
చూ, మానేర.

తూద్రాశ్వేత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గినియ #: చూ,  
శుకనాసము. 1.

తూద్రాసహ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1 ముద్దపల్లి  
కాణువెసర #: (అని కొందఱు): చూ, వెసర;  
2. ఇంద్రవాచుని #: చూ, పెద్దపాఁపర.

తూద్రాహింసులిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ,  
వాఁకుడు #.

తూద్రాండమత్స్యసంక్షాతము. సం. వి. ఆ. పుం.  
చిలుమినుల కమపు, పోతాధానము: చూ,  
మత్స్యము. 1.

తూద్రాంబుపణస. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
నిమ్మ #: (రూ-తూద్రాంబుపణస) (ఆకారాంత  
శ్రీలింగమని కొందఱు.)

తూద్రాగ్నిమంథము. సం. వి. ఆ. పుం. పిన్న  
నల్లి #: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

తూద్రాధానవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ,  
వాఁకుడు #.

తూద్రాపాచూర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎఱ్ఱఉత్త  
రణి #: చూ, శైలికము (రూ-తూద్రాపా  
చూర్ణకము.)

తూద్రాభయ్యుడి. అం. ఒకానొకలేన్యము: చూ,  
లేన్యములు.

తూద్రామలకము. సం. వి. ఆ. న. ఆమలకము #:  
చూ, శ్రీఫలి. 1.

తూద్రామృగము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండ  
మామిడి. పోకమామిడి # (అని కొందఱు):  
చూ, మామిడి. (రూ-తూద్రామృగము.)

తూద్రామ్ల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అమ్లబోణిక #:  
చూ, పులిచింత; 2. నక్కదోస #: చూ,  
దోస.

తూద్రామ్లపణస. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తూద్రాంబు  
పణస #.

తూద్రామృక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దంశము: చూ,  
మక్షిక.

తూద్రామృదు. సం. వి. 1. అధముడు: చూ,  
హీనుడు; 2. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి;  
3. హింసించువాడు: చూ, హింసకుడు;  
4. పనికిరానివాడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు.

తూద్రామృదు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తీటుకసింద #:  
చూ, సముద్రాంత.

తూద్రామృత్పలము. సం. వి. ఆ. న. కాకిలవ #:  
చూ, పద్మము. 1.

తూద్రామృదుంబరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాకోదుం  
బరిక #: చూ, బామ్యమేడి.

తూద్రామృదబోధకము. సం. వి. ఆ. పుం. నెరవంజి #:  
చూ, సరవెండ.

తూద్రా. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గొడ. ఆకలి: చూ,  
బుభుక్ష.

తూద్రాభిజనము. సం. వి. ఆ. పుం. రాజిక #:  
చూ, సర్పపము.

తూద్రాతము. సం. వి. ఆ. ఆకలిగొన్నది.

తూద్రాతుడు. సం. వి. ఆ. ఆకలిగొన్నవాడు:  
చూ, బుభుక్షుడు.

తూద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. పొట్టికొమ్మలాడలు  
గల చెట్టు #: చూ, హృస్వకాభాకపము.

తూపాలువు. సం. వి. ఉ. పుం. పానీయాలువు: తూరి. సం. వి. వ. పుం. తేరకుడు: చూ, మంగలి.

చూ, సుమవి. 1.

తూబ్బము. సం. విణ. 1. కలతపెట్టబడినది: తూరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రూ-తూరిక. ఖర పత్రా\*: 1. బరివెంక; 2. ఒకరకముమంటి కుండ: చూ, భాండము. 8; 8. చూ, మంగలి కత్తి.

తూభీతము. సం. విణ: చూ, తూబ్బము. 1.

తూచు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నీలి\*: చూ, రంజని; 2 నూనెయిగి నె\*: చూ, కుక నాసము. 1.

తూరకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గొలిమిడి\*: చూ, మొగబీర; 2: చూ, పల్లెరు\*: 8. బాట్టుగు\*: చూ, నువ్వులు.

తూరకర్క. సం. వి. వ. న. మంగలిపని\*: చూ, ముండనము.

తూరపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కుశతృణము\*: చూ, తృణము. 1. (చూ, శరము.)

తూరపుష్పకము. సం. వి. ఆ. పుం మోదెన\*: చూ, కినుమల్లి.

తూరప్రము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తూర ప్రము. (నపుంసకలింగమని కొందఱు.)

తూరప్రము. సం.వి. ఆ. పుం.=కొఱపము. 1. అర్థ చంద్రబాణము. "అర్థచంద్ర: తూరప్ర స్సాన్యత్." చాలాయుధనిఘంటువు: చూ రిప్టి. 2 (చూ, బాణము. 1); ఆం. 2. బాణా గ్రములు పదింటిలో నొకటి: చూ, బాణా గ్రములు.

తూరమర్ది. సం. వి. వ. పుం: చూ, మంగలి.

తూరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=చూరి-సురి-చురియ-చుఱకత్తి: చూ, రిప్టి. 2; 2: చూ, మంగలికత్తి; 8. గొలిమిడి\*: చూ, మొగ బీర; 4: చూ, పల్లెరు\*: 5. కుండుతెల్లు\*: చూ, శరము (చూ, తృణము. 1.)

తూరాంగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుపల్లెరు\*: చూ, పల్లెరు.

తూరి. సం. వి. వ. పుం. తేరకుడు: చూ, మంగలి.

తూరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రూ-తూరిక. ఖర పత్రా\*: 1. బరివెంక; 2. ఒకరకముమంటి కుండ: చూ, భాండము. 8; 8. చూ, మంగలి కత్తి.

తూరికాబంధము. ఆం. శబ్దాలంకారములలో నొ కటి: చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, ఆలంకారము. 8; చూ, హేతువు. 2.)

తూలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 = గుల్ల, నల్ల గుల్ల: చూ, సంకు. 1; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 8. సన్నని నూలుపోగు: చూ, పోగు. 1; 4. పేదటికము: చూ, బీదతనము.

తూల్లకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-ఖలకుడు, నీచుడు: చూ, హీనుడు; 2. దరిదురుడు: చూ, బీదవాడు

తూల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. సన్నపునూలుపోగు: చూ, పోగు. 1.

తూవు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సింహము.

తే.

తేడము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కర్కశటకమును పాము: చూ, సర్పము; 2. సరళము: చూ, రాజార్థము.

తేత్రగణితము. పా. (స్పేన్ వర్క్) ప్లాను డ్రాయింగు, సర్వేకోలతగలది. (చూ, కోణము, చూ, ఏంగిలు.)

తేత్రజ. సం.వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, వాఙ్మదు\*: 2. నక్కదోస\*: చూ, దోస; 8. కిల్పికాది తృణవిశేషము\*. (గోమూత్రిక, కిల్పిక, చణిక.): చూ, తృణము. 1; 4. ఇతరులన తనభార్యయందుబుట్టిన కన్య: చూ, తృతిక. 1.

తేత్రాజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. తేవరాది  
స్వామియు ననుసరించి భర్తమున్నగువారిచేత  
నియమింపబడిన భార్యయందు ఇతరునివలన  
పుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

తేత్రాజ్ఞాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జీవుడు:  
చూ, హంసుడు. 2: విణ. 2. నేర్పరి: చూ,  
సమర్థుడు.

తేత్రాదూతి. సం.వి.ఈ. శ్రీ:చూ, వాడుడు\*.  
తేత్రాపాలుడు. సం.వి.ఆ. పుం: చూ, దేవతా  
విశేషము.

తేత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. వరిమడి: చూ,  
భూమి. 1; 2. గణితశాస్త్రవిశేషము: చూ,  
కరణము. 7 (చూ, తేత్రగణితము); 3. పెం  
డ్లాము: చూ, భార్య; 4. ఒడలు: చూ, శరీ  
రము; 5. సిద్ధసానము. (ఏనుగుయొక్క  
వాస్తవ, వదన, దంత, శిరో, నయన, కర్ణ, గ్రీవా,  
గాఢ్రో, రో, కాయ, మేధ్ర, పదములు  
తేత్రములనలబడును); 6. ఇల్లు:  
చూ, సదనము. 1; 7. ఆడుగుతీ: చూ,  
భగము. 12; 8. గోడ: చూ, మణుగుగోడ;  
పా. 9 పోడకవర్ణలో నొకటి. గ్రహ మే  
రాశియందుండునో ఆరాశికి తేత్రమనిపేరు:  
చూ, పోడకవర్ణ.

తేత్రమునకు నవవర్ణగణితము. పా: చూ, ఏకా  
దశవర్ణగణితము (నవవర్ణ గణితక్రమమునకు  
కాలానుసారము. 248 శ్లోకము చూడుము.)

తేత్రరుహ. సం.వి.ఆ. శ్రీ. వాల్మీకీకర్మటిక:  
చూ, దోస.

తేత్రాజీవుడు. సం. విణ. దున్నుకొని బ్రనుకు  
వాడు: చూ, వ్యవసాయి.

తేత్రాయము. సం. విణ. మడియందుఁ బుట్టినది  
(తృణము)\*: చూ, తృణము. 1.

తేత్రాయుడు. సం. విణ. ఆ. పరదారరతుడు:  
చూ, కలపుకాడు.

తేపణము. సం. వి. ఆ. న. ప్రేరేపించుట:చూ,  
విమోచనము.

తేపణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఓడనడపుగడ్డ.  
రూ-తేపణి:చూ, పీలి. 2: 2. ఒకానొకవల:  
చూ, వల. 1; 3: చూ, ఒడిసెల.

తేపణ్యపు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. గాలి:  
చూ, వాయువు; 2. వసంతఋతువు (చైత్ర)  
వైశాఖమాసములు): చూ, మాసద్వయము.  
(చూ, ఋతువులు.)

తేపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిమ్మట్ట:  
చూ, చిత్తేపము; 2. కుర్మిట్ట: చూ, హంకా  
రము; 3. దూటు: చూ, నిండ. 1; 4. లేప  
నము: చూ, పూత. 3; 5. పేరణము:  
చూ, విమోచనము; 6 తిరస్కారము: చూ,  
వహేలనము; 7. ఆలస్యము: చూ, విలం  
బము. 1; 8. త్రోయుట, నడపుట, గడ  
పుటయున్నా: చూ, విమోచనము; 9. ఇచ్చ  
లేనిబుద్ధి, వికల్పము: చూ, బుద్ధి; 10 గుత్తి:  
చూ, పూగుత్తి.

తేపిన్దము. సం. విణ. మిక్కిలి వేగముగలది  
(తేపిము=శీఘ్రము): చూ, వేగము 3.

తేపియము. సం. విణ. (న. ఈ. న) -పై.-

తేపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జాత్యాచారాదు  
లచేత నిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తేను. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గారి: చూ,  
పార్వతి. 1; 2. లింగిదొండ \*: చూ, దొండ.

తేమంకరుడు. సం. విణ: చూ, శుభంకరుడు.  
(ఇట్లు తేమకర్త-తేమకారుడు.)

తేమకము. సం. వి. ఆ. పుం. చోరమను గంధ  
ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

తేమకృత్తు. సం. వి. త. పుం. గరుడుడు:చూ,  
హరిహానుడు.

శ్రీమతండులము. సం. వి. అ. పుం. ప్రియాణ  
కాలమందు వట్టిచేతఁబోక యింటనుండి కొలఁ  
దిగాఁ గట్టుకొనిపోయెడు బియ్యము: చూ,  
బియ్యము.

శ్రీమము. సం. వి. అ. పుం. న. 1=సేమము:  
చూ, కుభము. 1; 2. కలిగినది చెడకుండుట;  
పుం. 8. బృహచ్చదము\*: చూ, బలురక్కసి;  
4. చండయను గంధద్రవ్యము\*: చూ, రాజా  
ర్హము; 5 గరుకుండు: చూ, హరివాహనుండు;  
6. కుమ్మ\*: చూ, విట్టదీరము.

శ్రీమాఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉదుంబరము\*:  
చూ, మేడి (రూ-శ్రీమఫల.)

శ్రీమిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బలురక్కసి\*.

## శ్రీ

శ్రీత్రము. సం. వి. అ. న. 1. శ్రీత్రముల  
సమానము (శ్రీత్రము = వనిమడి): చూ,  
భూమి. 1; 2. పట్టతాప్య: చూ, లవణము. 1.

శ్రీరేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-శ్రీరేయము,  
పరమాన్నము: చూ, సాదము (1).

## శ్రీ

శ్రీదము. సం. వి. అ. పుం. కంబము: చూ,  
స్తంభము. 1.

శ్రీణి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి 1;  
2. ముంజత్పణముచే నల్లిన బ్రహ్మచారి మొల  
తాగుడు. రూ-శ్రీణి: చూ, మొలతాగుడు;  
3. సంఖ్యావికేనము: చూ, సంఖ్య. 1;  
4. నల్లజీలకఱ్ఱ\*: చూ, నువవి. 2.

శ్రీశీరథుండు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, శివుండు.

శ్రీదము. సం. వి. అ. పుం. 1. నూలుట: చూ,  
నురుము; 2. పొడి: చూ, నురుము.

శ్రీదితము. సం. వి. అ.న. పొడి: చూ, నురుము.

శ్రీదివ్యము. సం. విణ. మిక్కిలి తుద్రమైనది.  
(తుద్రము=అల్పము); చూ, స్వల్పము.

శ్రీదిష్టుండు. సం. విణ. మిక్కిలి తుద్రుండు:  
చూ, హీనుండు.

శ్రీదీయము. సం. విణ. (న. ఈ.న.): చూ,  
శ్రీదీవ్యము.

శ్రీభము. సం. వి. అ. పుం. 1.=చోపు. కలఁత:  
చూ, సంతాపము; 2. దోఁపుము: చూ, తల  
పాటు. 2; 3. శ్రీభమనులెక్క: చూ, సంఖ్య. 1.

శ్రీభించు. సం. అ. క్రి. కలఁతపము: చూ, సం  
శ్రీభించు.

శ్రీభిణి. అం. క్రితులు ఇరువదిరెండింటిలో  
నొకటి: చూ, క్రితులు.

శ్రీభితము. సం. విణ. కలఁత పెట్టఁబడినది: చూ,  
సకలము.

శ్రీమము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-శ్రీమము  
వెలిపట్టుబట్టు. చూ, వస్త్రము. 2. అట్టడి: చూ,  
సదనము. 1; అం. 8. భావాధ్యాయ ప్రమే  
యములొని గండక్రియలు అఱింటిలో నొక  
టి: చూ, గండక్రియలు.

## శ్రీ

శ్రీణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ, ఈ. స్త్రీ. పుడమి,  
రూ-శ్రీణి: చూ, భూమి. 1.

శ్రీణిపాచీరము. సం. వి. అ. పుం. సంద్రము:  
చూ, సముద్రము.

శ్రీద్రపటలము. సం. వి. అ. న. శేనెపెర: చూ,  
మధుపకులము.

శ్రీద్రము. సం. వి. అ. న. 1. శేనె: చూ, మ  
భువు. 5; 2. ఉదకము: చూ, సరిలము; పుం. 8.

లావుకపిట్ట: చూ, లావుక; 4: చూ, సం  
వెంక.

తేద్రమేహము. సం. వి. అ. పుం. ప్రమేహ  
రోగము: చూ, రోగము. 1.

తేమకము. సం. వి. అ. పుం. చోరమును గంధ  
ద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము.

తేమము. సం. వి. అ. న. నారచీర (చెట్టు నా  
రతో వేసిన బట్ట): చూ, వస్త్రము; 2: నూనె  
యగిన నారచీర: చూ, వస్త్రము; 3: కుండటి  
కుప్పటి చీర: చూ, వస్త్రము; పుం. న. 4.  
తెల్లచీర: చూ, వస్త్రము; 5: తెల్లనిపట్టుబట్ట  
తెల్లని పట్టుచీర (అని కొందఱు): చూ, వస్త్ర  
ము; 6: యుద్ధార్థము వాకిటిమండపముమీద  
గాని, కొత్తశముమీదగాని యేర్పఱచినగది,  
మేడలయొక్క వెనుకప్రక్కగట్టిన యింటి  
పేరు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

తేమి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. అతసి\*: చూ, శుక  
నాసము. 1.

తేరకాలము. పా. అక్వి-మృ-పున-పువ్య-హ-  
చి-స్వా-వి-శ్ర)-ధ-శత ఈ సక్షత్రములును,  
సో-బుధవారంబులును ప్రకస్తంబులు. క్యే-రే.  
దుధ్యంబులు. అరోగ్యస్నాన మృతకర్మ  
యాగారంధకాలములయందును, కాశ్యాదిపు  
ణ్యతేత్ర కాలములయందును, వివాహాదిసం  
బంధపు పూర్వదిసంబంధమును, కారాగృహ  
విముక్తికాలంబునందును, తేరనిషేధతిథ్యాదు  
లును శుభకరంబులు. (తేరనిషేధ తిథులు=  
సందరికతిథులు, పంచపర్వంబులు, పితృతిథు  
లు, ఉభయాయుష్యములు. మఱియు రాత్రి. వ్రత  
దినములు, భోజనానంతరము.)

తేరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-తువరము.

తేరిమడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాపితుడు:

చూ, మజులి; అం. 2. మనునెనిమిది కాకుండా

భోగి నొక్కడు: చూ, జాతులు.

క్షు

క్షుతము. సం. విణ. వాడి చేయబడినది: చూ,  
కాలము. 1.

క్షు

క్షు. సం. వి. అ. శ్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1;  
2. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.

క్షుజము. సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.  
క్షుభృత్తు. సం. వి. త. పుం. 1. కొండ: చూ,  
పర్వతము; 2. (క్షుతియుడు కాకపోయినను)  
జనులను భూమిని రక్షించువాడు, తీరడు:  
చూ, రాజు. 1.

క్షుమము. సం. వి. అ. న. 1. ఉనికి: చూ, స్థాన  
ము. 1; 2. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

క్షుహారము. పా. ఇది యొకానొక వృత్తము.  
ఇది యొక్కొక్క పాదము మ, న, య, ర,  
న, మ గణములతో గూడి తొమ్మిదింటి,  
పదమూడవయింటి, యతిగల ఆష్టాదశ ఛం  
దస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా—  
బాహాబాహినిదమలో-భ్రాతర దొడ్డ-పగల  
బోరాడం, గాహంబీరుడగుబుభు - తేనూ  
నునజ-గతిని గూలంగా, నాహాయేసిన నర  
పా. లారత్నమ-యకులు పొందంగా, త్వే  
హారంబు మనయత-స్థంబుల్ చెంది - చునుచు  
నందంబై.": చూ, వృత్తము. 1.

క్షిప్ర

క్షిప్రం. సం. వి. అ. శ్రీ. చింతిలిక్క. ఎట్టిని  
మొగముగల ఆడుకొరి: చూ, వానరము.

క్షిప్రకము. సం. వి. అ. పుం. ఎట్టిని మొగముగల  
మొగకొరి: చూ, వానరము.



# శ్లో

శ్లోక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2; 2. (వెదురు) సలాక: చూ, కలాక.

శ్లోకము. సం. వి. అ. న. 1. అవదపువ్వు \* చూ, బీజ 2; 2. ఎఱ్ఱజిల్లేడుకాయ: చూ, జిల్లేడు; పుం. 8. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; 4. మోత: చూ, స్వరము. 2; 5. విషము: చూ, విషము. 1; విణ. 6. పొందరానిది; 7. వంకరైనది: చూ, వేలితము. 2.

శ్లోకము. సం. వి. అ. న. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2.

శ్లోక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. —పై—; (రూ- శ్లోక- శ్లోకము- శ్లోకము); 2. చేతిబీజ: చూ, బీజ. 2.

శ్లోకము. సం. వి. అ. పుం. విషము: చూ, విషము. 1.

శ్లోకము. సం. వి. అ. న. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2. (రూ- శ్లోకము)

## పు

పు. ఒకయత్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. రుడుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. కత్తి: చూ, రిప్టి. 2; 3. వినుపొల్లు: చూ, స్వరము. 4. బాగారు: చూ, లోహము. 1; 5. కాంతరసము: చూ, రసములు; 6. మణి: చూ, రత్నము. 1; 7. ఇంచుకంఠ: చూ, స్వల్పము; 8. దీనుడు: చూ, బీదవాడు; 9. కున్న: చూ, కూస్యము. 1; 10. దవాగ్ని: చూ, కన్నీ. 1; 11. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 12. ఇనుడు: చూ, సూర్యుడు; పా. 18. కంఠములలాశోకాది: చూ, కంఠములు,

పు. సం. వి. అ. న. ఇందియము (నేత్రాగ్రీం ద్రియములు): చూ, హృషీకము; 2. కుఖము: చూ, సంతోషము; 3. అకసము: చూ, విన్ను; 4. వినుపొల్లు: చూ, స్వరము. 5. రిక్కు: చూ, నత్తుత్రము. 1; 6. వరిమడి: చూ, భూమి. 1; 7. బిలము: చూ, రంధ్రము 1; 8. దంతధావనము: చూ, పలుదోముటు; 9. పెట్టుకోలు: చూ, సంవేళము; 10. కరుణ: చూ, దయ; 11. ఫలకము: చూ, పలక; 12. అభావము: చూ, కూస్యము. 1; 13. అభ్రకము: చూ, చేగడ; 14. పొల్లు: చూ, దేశము; 15. కున్న (గుఱుకుల బిందువు): చూ, బిందువు. 2; 16. కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 17. అలంబువ వృక్షఫలము.

పు కరము. సం. వి. అ. పుం. చూర్ణకుంతలము: చూ, వెదుర్తిక. 1.

పుంపు. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. అశ్వగమన విశేషము: చూ, హయము; 2. దూలగొండి: చూ, కూకళింది; 3. నాట్యము: చూ, నాటకము. 1.

పుంపుటుడు. సం. వి. అ. పుం. కఠినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పుంపురి. సం. వి. ఈ శ్రీ. అడునక్క: చూ, స్థూలము. (రూ-పుంపురి.)

పుంగుపుంగు వా. వి. అయుధము లొకటితో నొకటి తాఁకునప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: కళా, 8, అ. 108: చూ, హూహూ.

పుంజ. సం. వి. అ శ్రీ. 1. ఛందోవిశేషము: చూ, ఛందస్సు; 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; 3. పసపు: చూ, వర్షము. 6; 4. దూది: చూ, ప్రతి; విణ. 5. కుంటిది: చూ, నూరనూతుడు.

పుంజకారి. సం. వి. ఈ శ్రీ. తమిషాస్యము: చూ, ధాన్యము.

ఖంజకుఁడు. సం. విజ. కుంటికాలివాఁడు; చూ, నూరనూతుఁడు.

ఖంజభేటము. సం. వి. ఆ. పుం. కాటుకపిట్ట చూ, పిచ్చేక.

ఖంజభేటము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

ఖంజతరము. సం. వి. ఆ. న. యతిమైథునము: చూ, సంయోగము.

ఖంజనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మందపిచ్చేక కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు) (భాద్రాపద మాసము మొదలఱుగెలలు కనిపించేక తిరుగునది): చూ, పిచ్చేక; 2. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖంజనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హాపుతిక యను పక్షి: చూ, హాపుతిక.

ఖంజపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. = గజేన. బాల కీర్తిదావిశేషము: చూ, బాలకీర్తి.

ఖంజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొల: చూ, వధము; న. 2. బల్లము: చూ, బాణము. 1; ఆం. 3. అసంయుతహస్తములు నలువది యైదింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుత హస్తములు.

ఖంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ; ఆం. 2. మాలవక్షాళిజభావలు పదమూడింటిలో నొకటి: చూ, మాలవక్షాళి జభావలు (చూ, భావ. 1.)

ఖంజరిచ్చ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మించిలి \*

ఖంజరీటము. సం. వి. ఆ. పుం. మందపిచ్చేక, కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు): చూ, పిచ్చేక

ఖంజరీటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుకాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చేక.

ఖంజలేఖము. సం. వి. ఆ. పుం. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖంజాఁడు. సం. విజ. భోడుఁడు, కుంటికాలి వాఁడు: చూ, నూరనూతుఁడు.

ఖండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భాధానాదివిధి పృథిపాదకగ్రంథము; 2. గర్భాధానఖండ, వధూవధులసీనులైయుండఁగా గర్భాధానాత్సూర్యము ప్రాప్తఁబడచే చెప్పఁబడు మంత్ర విశేషము. (ఇక్ష్వాలునున నిదియే మహార్త కాలమనివాడుక.)

ఖండకథ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరికథ (చూ, ఆఖ్యాయిక.)

ఖండకము. సం. వి. ఆ. పుం. న. గోచి: చూ, బొట్టము.

ఖండఖండితము. సం. వి. ఆ. పుం. పంచదార వేసిన గోదుమపూరి: చూ, భక్ష్యము.

ఖండగుత్త. మి. వి: చూ, గుండుగుత్త, గుత్త: చూ, స్వాధీనపుగుత్త.

ఖండచతురము. ఆం. (అర్థచతురము) అసంయుత హస్తములు నలువదియైదింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖండజము. సం. వి. ఆ. పుం. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

ఖండధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కత్తెర: చూ, బాణము. 1.

ఖండనము. సం. వి. ఆ. న. నజకుట: చూ, నజకుడు.

ఖండపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉల్లాకు: చూ, పురోశి.

ఖండపరకువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, పరకురాముఁడు; 3. రాహువు అనుగ్రహము: చూ, రాహువు; 4. గున్నము పూయువాఁడు: చూ, తాపీ వాఁడు; 5. ఖండామలకమనెడు మందు; 6. విరిగిన పల్లుగల యేనుఁగు: చూ, హస్తీ; 7. వట్టివముపై \*: చూ, తృణము. 1. (చూ-ఖండపర్కవు.)

ఖండపాలము. సం. వి. ఆ. పుం. విశ్లేషము: చూ, భక్ష్యము.



అవస్థాభేదంబుచే శృంగారనాయిక లవ్వు విధము  
లై. వారిలో నీమెయొకతె:చూ, నాయికలు.

ఖండితమగు. మి. అ. కి: చూ, తెగు.

ఖండితము. సం. విణ. 1. నటకబడినది: చూ,  
విచ్చిన్నము. 8; వా. 2. స్వప్నపటచునది.  
ఖండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ,  
భూమి. 1:

ఖండిరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖండిరము.

పచ్చేపెసర#: చూ, పెసర.

ఖండీ. హిం వి. పుట్టి.

ఖండిరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖండి  
రము#.

ఖండుకము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱసారికెడము#:  
చూ, సారికేశము.

ఖండువా. వా. వి. రూ-కండువా. వైబట్ట: చూ,  
వస్త్రము. (అంచేలుగల బట్ట.)

ఖండేందుకుభివడు. సం. వి. అ. పుం. ము  
క్కంటి: చూ, శివుడు.

ఖంబు. సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, విన్ను;

2. నాకము: చూ, స్వర్ణము; 3. అభావము:  
చూ, శూన్యము. 1; 4. ఇంద్రియము: చూ,  
వ్యాపీకము; 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. పట్ట  
ణము: చూ, దేశము; 7. కరిమడి: చూ, భూ  
మి. 1; 8. సుఖము: చూ, సంతోషము;  
9. చిందువు: చూ, నున్న. 1.

ఖంకుతలుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు.

ఖగఖాసము. సం. వి. అ. న. చెట్టుతోట్ట: చూ,  
రంధ్రము. 1.

ఖగవతి. సం. వి. ఇ. పుం. గరుడుడు: చూ,  
నారివాహనుడు.

ఖగము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ, పక్షి;  
2. అమృత: చూ, బాణము. 1; 3. నూర్వాది:  
చూ, గృహములు; 4. కేనామ: చూ, శరీర  
ము; 5. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖగవక్త్రము. సం. వి. అ. పుం. లకుచము#: చూ,  
రేగు.

ఖగవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ,  
భూమి. 1.

ఖగవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి#: చూ,  
పద్మము. 1.

ఖగశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. కోలపాన్న#:  
చూ, పుష్పిపల్లి.

ఖగాంతకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖగ  
పతి.

ఖగాసనము. సం. వి. అ. పుం. ఉదయపర్వతము:  
చూ, పర్వతము.

ఖగాసనుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు. 1.

ఖగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వెలుగుతేడు:  
చూ, నూర్యుడు; 2. చేంచురుడు: చూ,  
హిమాంకువు; 3. కేవుడు: చూ, వేలుపు.

ఖగేంద్రధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,  
ఖగాసనుడు.

ఖగేంద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. గరుడుడు:  
చూ, వారివాహనుడు.

ఖగేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

ఖగోశము. సం. వి. అ. పుం. ఆకాశమండలము:  
చూ, విన్ను.

ఖగ్గడము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి#: చూ,  
తృణము. 1.

ఖచమనుడు. సం. వి. అ. పుం. చేందరుడు:  
చూ, హిమాంకువు.

ఖచరఘ్నతము. చూ. ఒకానొకవృత్తము. ఇందో  
క్కోక్క పాదమునందు న-భ-భ-మ-స-స  
వణములుగలిగి పదురెండవయింట యతిగల  
వింశచ్చందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము.  
ఉదా.— “యమునలో: చీరనోడిన నా  
నా-పొక్కుకరజంతువులం బ్రశా, దమునః

బోమటై కలచంగా-దర్శమునన్ జను  
దెంచి ఘోగముగఁ జాట్టిన కాలియు సంహ-  
రంబొనరించిన కృష్ణయ, ర్యవవిరామముతోడ  
సభామృస్వల్-రాజిలనాఖచరత్తుకన్." (ఇం  
దు నాలవపాదమున ఏలనో గణము తప్పినది)  
(అప్పకవీయము): చూ, వృత్తము. 1.

అచరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ,  
పక్షి; 2. చుట్టు: చూ, మేఘము. 1; 3. గాలి:  
చూ, వాయువు.

అచరఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవుఁడు: చూ,  
జేలుపు; 2. వెలుఁగుతేఁడు: చూ, నూర్పుఁ  
డు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.  
అచించు. సం. స. క్రి. రూ-అచియించు, చెక్కు:  
చూ, పాదుఁగు.

అచితకము. సం. వి. అ. స. సక్తవము, పాడిపిండి:  
చూ, సాదము. (1)

అచితము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మయొక్క  
అద్దము: చూ, రిప్టి. 2; విణ. 2. = కచ్చితము.  
కూర్చబడ్డది: చూ, సంయోజితము; 3. చెక్కఁ  
బడినది: చూ, రుషితము.

అజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కవ్వము: చూ, మం  
థానము; 2. చేపట్ట, చపేటము, పృహస్త  
ము: చూ, హస్తము, 3. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

అజకము. సం. వి. అ. పుం. చేల్లకవ్వము: చూ,  
మంథానము.

అజపము. సం. వి. అ. స. 1. నెయ్యి: చూ, తైల  
ము. 2; పుం. 2. కొయ్యతెడ్డు: చూ, పీలి. 2;  
3. మిల్లి: చూ, దర్వి. 1.

అజలము సం. వి. అ. స. 1. మంచు: చూ, హిమ  
ము; 2. ఆకాశగంక: చూ, నది.

అజాక. సం. వి. అ. స్త్రీ. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

అజాకము. సం. వి. అ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

అజానా. వా. వి. ధనాగారము: భాండాగా  
రము.

అజిత్తు. సం. వి. క. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ,  
బుద్ధుఁడు. 1.

అజారియే బ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడుల  
లోని పారస్వతులలో రెండవతెగవారు: చూ  
ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రా  
హ్మణులు.

అజ్ఞా. హిం. వి. కజ్జా

అజ్ఞోతి. సం. వి. న. పుం: చూ, నూర్పుఁడు.

అటకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మనువు కుదుర్చు  
వాఁడు: చూ, నాగపీటుఁడు.

అటము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెమడ్: చూ, శ్లే  
ష్మము; 2. పిడికిలి: చూ, ముప్పి. 2; 3. కం  
బము: చూ, స్తంభము. 1; 4. లోతుబావి:  
చూ, నుయ్యి; 5. తాళ్లుతోలిచెడియులి: చూ,  
వృక్షదనము. 1.

అటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పలకపుల్ల: చూ,  
ఒలపము.

అటిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = కడ్డి. — వై. —;  
2. : చూ, శ్వేతజః.

అటికము. పా. (కాల్పియమ్) ఇది విడిగా దొరకక  
సంయోగస్థితిలో మాత్రము దొరకుచున్నది.  
ఇది ముఖ్యముగ కర్పనితరూపమునను, గంధకీర  
రూపమునను భూమియందు కనబడుచున్నది.  
నత్తగుల్లలు, సీమకున్నము, నున్నపురాలు  
మొదలగువానియందు అటికకర్పనిత రూపము  
నను, మారళోతము అనుదానియందు అటిక  
గంధకీరరూపమునను ఉన్నది. అటికము ప్లాం  
సముతో కలసి నావరాయియగుచున్నది. మొ.  
(ఇందుకు సంబంధించిన కావ్యపరిభాషా పద  
ములు:— అటికాష్టజనిదము, అటిక ఉదజ  
నితము, అటికకర్పనితము, అటికగంధకీరము,  
అటికనత్తితము. అటికాయితము, అటికేతిల,  
అటికభూములు, అనిజములు మొ.)

అటివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, అటి.

ఖటువు. సం. వి. ఉ. పుం. పాడె: చూ, కవ  
యానము.

ఖట్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మంచేము.

ఖట్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ఖటువు. (పుం.  
అని కొందఱు.)

ఖట్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. -పై.-: 2. =గడ్డె.  
చూ, పీట; 3. =కటిక: చూ, మంచేము.

ఖట్టికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జీవాంతకుడు:  
చూ, వేటకాడు; 2. =కటిక: చూ, సంహ  
రకుడు.

ఖట్టికుడు. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పొట్టివాడు:  
చూ, వాచనుడు.

ఖట్వి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. =కటిక: చూ,  
మంచేము; 2. కట్టెతిగ \*: చూ, పర్యంక  
పాళిక.

ఖట్విము. అం. సంయుతహస్తములు ముప్పది  
రెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతహస్త  
ములు.

ఖట్వాంగపాణి. సం. వి. ఇ. పుం ముక్కంటి:  
చూ, శివుడు (ఇట్లు ఖట్వాంగభృత్తు.)

ఖట్వాంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. శివునివిల్లు:  
చూ, బాణము. 1; 2. మంచేపుకోడు లోన  
గునది: చూ, మంచేపుకోడు.

ఖట్వాంగి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ఖట్వాంగ  
పాణి.

ఖట్వాంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దిలీపుడు,  
నూర్యవంశీయపురాణ: చూ, రాజా. 1.

ఖట్వానూధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అవిసి  
తుడు: చూ, సముద్రకుడు.

ఖట్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఖట్విమను తీగె \*:  
చూ, నుకొన్న.

ఖడ్గీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సింహద్వారము  
నకుగల చిన్నతాళి: చూ, పక్షద్వారము;  
చూ, వాళి. 1.

ఖడము. సం. వి. ఆ. పుం, న. లఘుత్వణము:  
చూ, తృణము. 1.

ఖడువు. సం. వి. ఈ. పుం. రూ-ఖటువు: జూ,  
మృతశయ్య. (చూ, కవయానము.)

ఖడ్గకోశన్యాయము. పా. ఒకచూచి కత్తికలదని  
జడిసి పాటిపోయినరీతి.

ఖడ్గకోశము. సం. వి. ఆ. పుం. కత్తియొలు:  
చూ, ప్రత్యాకారము.

ఖడ్గటుము. సం. వి. ఆ. న. పెద్దతెల్లము: చూ,  
తృణము. 1.

ఖడ్గపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. చెఱుకు: చూ,  
రసాలము. 8.

ఖడ్గపిఠానకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-ఖడ్గపిఠా  
నము. కత్తియొలు: చూ, ప్రత్యాకారము.

ఖడ్గపిఠానము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

ఖడ్గబంధము. పా. కబ్బాలంకారములలో నొకటి:  
చూ, కబ్బాలంకారములు. (చూ, హేతువు 2;  
అలంకారము. 8:)

ఖడ్గము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఖడ్గలోహము: చూ,  
లోహము. 1; పుం. 2. =కగ్గ. విష్ణువికత్తి,  
ముప్పదియంగుళములకంటె పెక్కువైనకత్తి.  
(దేవతలను సంతోషపెట్టునది): చూ, రిష్టి. 2;  
3. =కటిక మెకము. ఖడ్గమనెడు మృగము:  
చూ, కరభము. 1; 4. ఖడ్గమృగము కొమ్ము:  
చూ, శృంగము. 1; 5. చోరమును గ్రంధ్య  
ము: చూ, రాజార్హము; 6. చేపపిల్ల: చూ,  
మత్స్యము. 1; అం. 7. కటారి, ముప్పది  
రెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పది  
రెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1.)

ఖడ్గారీటుము. సం. వి. ఆ. పుం. డాలు: చూ,  
చరిగ.

ఖడ్గారీటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అసిధారా  
నౌకము గావించువాడు.

ఖడ్గి సం. వి. న. పుం. 1. ఖడ్గమ్మగము: చూ,  
రూ-ఖడ్గము. 8; విణ 2. కత్తిగలవాడు:  
అనీకుడు; (తె. ప):—కటారికాడు, కత్తి  
కలాడు; 8. పూర్వ తైనవిశేషము: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.

ఖడ్గికము. సం. వి. అ. పుం. గేదెపాలనై గల  
నరుగు: చూ, పాలు. 1.

ఖడ్గికుడు. సం. వి. అ. పుం. దళపతి: చూ,  
నైనుడు.

ఖడ్గిడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యశేషము:  
చూ, బుద్ధుడు. 1.

ఖడ్గ్యతము. సం. వి. అ. న. 1. గొలుసుల  
చేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 2 ఆయుధ  
ములచేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఖతమలము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధూమము:  
చూ, పొగ; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.  
ఖతికము. సం. వి. అ. పుం. వెలుంగుతేడు:  
చూ, నూర్యుడు.

ఖత్తు. హిం. వి. 1. రీతి; 2 ఉత్తరము; వా. వి.  
8. షేత "ఇద్దఱును ఖత్తుకలిసినది."

ఖదాయతీబ్రాహ్మణులు. పా. ఘోరరబ్రాహ్మ  
ణులలో నొకతెగవారు. వీరు ఋగ్వేదులు  
యజుర్వేదులునై ఆపస్తంబకాపీఠకీ కాత్య  
ాయన నూత్రీయులు. భేదాజిల్లాలోని వాత్ర  
కగట్టుననుండు ఖదాయతుపురమువల్ల వీరికి  
పేరు కలిగినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖదిక. సం. వి. అ. శ్రీ. బ. పేలాలు: చూ,  
సాదము (1).

ఖదిర. సం. వి. అ. శ్రీ. ముడుంగుదామర #:  
చూ, పోతుడుముడుగు. (ఖదిరమువలె  
నూత్నుపత్రముగలది.)

ఖదిరము సం. వి. అ. పుం = కదిరము. రూ-ఖది  
లము. చేంద్రీ #: చూ, వెలిచేంద్రీ (కంపు  
చేంద్రీ అనియు.)

ఖదిరవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కొరింద #: చూ,  
ముచపత్ర.

ఖదిరాసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖది  
రము #.

ఖదిరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-ఖదిర.

ఖదిరిక. సం. వి. అ. శ్రీ. లాతు: చూ, లక్క.  
ఖదిరుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ,  
వేలుపు తేడు.

ఖదిరోద్భూతము. సం. వి. అ. పుం. కవిరి: చూ,  
రంగదము. (కవిరిచెట్టున కొందఱు.)

ఖదిరోష్ఠము. సం. వి. అ. పుం. తిల్యకమను గంధ  
ద్రవ్యము: చూ, రాజార్దము

ఖదిలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖదిరము.

ఖదూరవాసిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బుద్ధశక్తి విశే  
షము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ఖద్ది. జే. వి. బలము. స్వా. 4, అ. 8: చూ,  
శక్తి. 1.

ఖద్యుతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖద్యో  
తము.

ఖద్యుతుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖద్యో  
తుడు: చూ, నూర్యుడు.

ఖద్యోతనుడు. సం. వి. అ. పుం. —నై.—

ఖద్యోతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిలుంగులు  
బురువు: చూ, పురుగు; 2. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1.

ఖద్యోతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
ఖద్యుతుడు.

ఖనకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖానకము.  
1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పంది  
కొమ్మ: చూ, మూషికము; 3. ప్రోవ: చూ,  
మార్దము. 1.

ఖనకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉప్పరవాడు:  
(తె. ప):—ఉప్పర-రూ-ఉప్పరవాడు-ఉప్పరి;

2. కన్న ప్రదొంగ: చూ, (ముచ్చు. 1; 8. చిత్త  
తత్వము నెఱిగినవాడు: చూ, విద్యాం  
గుడు; విణ. 4. భాతవడు: చూ, త్రవ్వెడు  
వాడు.

భననము. సం. వి. ఆ. న. చీల్చుట: చూ, విదా  
రణము. 1.

భనాల. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో  
నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

భని. సం. వి. ఇ. శ్రీ. = గని. రూ-భాని. రత్న  
ములు, లోహదులు పుట్టెడుచోటు: చూ,  
భూమి. 1.

భనిజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గనియందుబుట్టినవెండి:  
చూ, లోహము. 1.

భనిజము. సం. వి. ఆ. పుం. గనియందు బుట్టిన  
బంగారము: చూ, లోహము. 1.

భనిత్రము. సం. వి. ఆ. న: 1. గడ్డపాట: చూ,  
ముద్దరము; 2. గుద్దలి: చూ, ముద్దరము;  
8. = గునపము: చూ, ముద్దరము.

భనిత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గడ్డపాట: చూ,  
ముద్దరము.

భనికాజలము. సం. వి. ఆ. పుం. మంచు: చూ,  
హిమము.

భుట్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అన్నమాకు  
లోఁదెట్టుకొనక చేతఁదెట్టుకొని భుజించు  
వ్రతముగలవాడు: చూ, వ్రతి. 2; 2. కప్పెర  
చిచ్చమెత్తుకొని తినెడు తపసి: చూ, ముని. 1.

భుత్తరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = జీబర. పోక  
జీబర: చూ, పోక; 2. పోకమానిన: చూ,  
పోక; 8. నిర్వాసము: చూ, మాని  
ఒంక; 4. నాగముత్త: చూ, ముస్తకము;  
5. తెల్లకల్లి: చూ, వెల్లుల్లి; 6. దైవ  
భురము: చూ, దేశము; 7. ఆనకము: (చూ,

మృదంగము, 1): చూ, వీణ; 8. ఘటము:  
చూ, భాండము. 8.

భుత్తురుడు. సం. వి. ఇ. పుం. మాంద్యుడు: చూ,  
సోమరి.

భుభ్రాంతి. సం. వి. ఇ. పుం. చిల్ల: చూ,  
సల్లకి.

భుమి. సం. వి. ఇ. పుం. వెలుగుతోడు:  
చూ, నూర్పుడు.

భుమిలనము. సం. వి. ఆ. న. కునకిపాటు: చూ,  
ప్రమిల.

భుమాలి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. జలతృణము: చూ,  
తృణము. 1.

భుమాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —నై.—

భుయ్యలు. పా. వర్ణ ప్రభవ ద్వితీయవర్ణములు,  
(వ్యాకరణము.)

భర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. దావరదంగి: చూ,  
దేశతాళము; 2. నీలి: చూ, రంజని; ఆం.  
8. ప్రభవది యిటువది సంవత్సరములలో  
నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.

భరకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భుమి.

భరకుటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మంగలియిల్లు: చూ,  
సదనము. 1.

భరకొణము. సం. వి. ఆ. పుం. తీకుపుపిట్ట: చూ,  
తీకుపు.

భరక్కాణము. సం. వి. ఆ. పుం. —నై.—

భరగంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జిజిలికారీ: చూ,  
చూ నాస్యగ వేధక.

భరగృహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, భరకుటి.

భరగ్రహము. సం. వి. ఆ. న. —నై.—

భరసూతనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగశే  
సరము.

భరచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దపేయ: చూ,  
కాకోటము; 2. తృణవిశేషము: చూ,  
తృణము. 1; 8. గుడ్లగూబ: చూ, శకినీపు



బులుగు; 4. కందుకొల్లు \*: చూ, శరము  
(చూ, తృణము. 1.)

భరణము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కరణము. గోరు:  
చూ, నఖము.

భరణగు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-భరణసి. వాడి  
ముక్కుగలయాడుది: చూ, స్త్రీ.

భరణసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —మై.— (రూ-  
భరణస-భరణసి)

భరణముడు. సం. విణ. రూ-భరణగుడు:చూ,  
వాడిముక్కువాడు.

భరణ్యసి. సం. వి. న్. పుం. స్త్రీ. రాముడు:  
చూ, రాముడు.

భరణాదివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను  
గంధద్రవ్యము: చూ, రాజాహ్లాము.

భరణత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాశూట \*:  
చూ, బలిశంక; 2. భరణుసము \*: చూ,  
మరువము.

భరణత్రికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. యావనాళ  
శరము \*: చూ, తృణము. 1; 2. వాసనగల  
యొకానొక చెట్టు: చూ, మరువము.

భరణత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- -మై.-

భరణత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గోజివ్వ \*: చూ,  
దార్శిక.

భరణత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేతరాసి \*: చూ,  
శకుల.

భరణాత్రిము. సం. వి. ఆ. న. లోహపాత్రిము:  
చూ, పాత్రిము. 6.

భరణాదాద్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
వెలగక.

భరణుస్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. విడ్డలులేని  
విధవముగుటకు గుఱుకు:చూ, లక్షణము. 1.

భరణుష్టము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింకు.

భరణుష్టము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మరు  
భము \*.

భరణ్రియము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పావు  
రము.

భరణుసము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మరువము\*.

భరణంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేను \*:  
చూ, శైఖరికము.

భరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గాడిద: చూ,  
రాసభము; 2. కంచేరగాడిద: చూ, రాస  
భము; 3. తేనె: చూ, మధువు. 5; 4. ఎండు  
పొక: చూ, పొక; 5. దేవతాడి \*: చూ,  
దేవతాళము; 6. రెండు దర్భలు \*: చూ,  
తృణము. 1; 7. పదన: చూ, వాడిమి;  
8. రూ-భరము. వేడి: చూ, వేడిమి;  
విణ. 9. కర. తీర్చుమైనది, తీర్చుమైనది.

భరరోమ. సం. వి. న్. పుం. భరరోమ యను  
దేవయోనిసర్పవిశేషము: చూ, సర్పము.

భరలము. సం. వి. ఆ. న. సాముచేయు గరిడి  
సాల: చూ, సదనము. 1.

భరవుడు. సం. విణ: చూ, భర్వుడు.

భరవుక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీలుగు \*: చూ,  
స్వర్ణపుష్పి.

భరశబ్దము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లకుముకి.

భరశాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బారంగి \*

భరసాణము. ఆం. ఏబదియాఱు దేశములలో  
నొకటి: చూ, దేశము.

భరసోందము. సం. వి. ఆ. న: చూ, భరసోత్రము.

భరస్కంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పేరిడు \*: చూ,  
మధుభర్హారిక.

భరస్కంధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మోరటిక.

భరస్వర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధవతి \*: చూ,  
వనమల్లి.

భరాంకువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, నూర్పుడు.

భరాగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గరాగరి:చూ,  
దేవతాళము \*.

భరాగా. హిం. కిరి. విణ. గరిగా, స్థిరముగా.

భారాజ్ఞాంతురకము. సం. వి. ఆ. న. వైడూర్యమణి: చూ, రత్నము. 1.

భారాము. సం. వి. ఆ. పుం. కొరడా: చూ, మునికోల. 2.

భారారు. వా. వి. ఏర్పాటు.

భారారునామా. వా. వి. ఏర్పాటుపత్రిము.

భారాశ్వ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. మయూరశిఖ \*: చూ, పూతిక రజము.

భారాశ్వస్థాయము. పా. చూడఁగా గుఱ్ఱము గాడిదెద్దెనరితి.

భారాహ్యము. సం. వి. ఆ. న. ఆజమోద: చూ, యవాని.

భరీఖలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పందెపుజూద ము: చూ, వ్యవహారము. 4.

భరీఖిలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కీర్తిదాహ్య తుడు.

భరీరు. వా. వి. వెల (బాలచంద్రోదయమను నిఘంటువు): చూ, వెల.

భరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. భరానురుడను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; విణ. 2. జీతగాడు: చూ, నేదకుడు; 3. వాడిమి గలవాడు; 4. వేడిమిగలవాడు.

భరురము. సం. వి. ఆ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

భరులు. పా. ఖమ్ములు, శరులు(వ్యాకరణము).

భరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. గుఱ్ఱము: చూ, నాయము; 3. బ్రాహ్మణ శ్రీయొక్క గర్భము: చూ, భూనిము. 1; 4=కోట: చూ, పల్ల. 2; 5. వాడి: చూ, వాడిమి; 6. గర్వము: చూ, హంకారము; 7: చూ, వాయువు; విణ. 8. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.

భర్వు. వా. వి. వెచ్చుము, వ్యయము.

భర్వు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1.=గజ్జ. రీటు: చూ, విదర్బిక; 2. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; 3. చిట్టిఁదు\*: చూ, మధుభర్వారిక; 4. మెఱు పు: చూ, విద్యుత్తు. 1. (చూ, ఎలెక్ట్రిక్.)

భర్వరము. సం. వి. ఆ. న. 1. వెండి: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తేలు: చూ, వృక్ష కము. 1; 3.=కజ్జరము-గజ్జరము. రూ-భర్వారి. పేరీదు \*: చూ, మధుభర్వారిక (భర్వారపు పండు అని వాడుక) (నరములకు బలము నిచ్చును. రక్తవైశ్యము. రక్తక్షయ తగ్గించును. కాఫీగా వాడెదరు); బ. 4. ఒకరకము ధాన్య ము: చూ, ధాన్యము; 5. బొబ్బరి \*: చూ, కాకపువ్వుము.

భర్వారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిట్టిఁదు \*: చూ, మధుభర్వారిక; 2 నేలరాదు \*: చూ, హిరణ్యపుష్పి.

భర్వటము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాలెము: చూ, దేశము; 2. కొండదొనవాళ్ళియించి యుం డెడు పల్లె: చూ, దేశము; 3. కమ్మరి వడ్లంగి లోనగువారిపల్లె: చూ, దేశము; 4. నన్నుఱు గామములుగల పరగణాలకు ముఖ్యగామ ము: చూ, దేశము. (భర్వటమని కొండఱు.)

భర్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బిచ్చమెత్తెడు కప్పెర, రూ-కర్వరము: చూ, పాత్రము. 6; 2. కటానము. రూ- కర్వరము: చూ, పాత్రము. 3; 3.=కప్పెర. రూ-కర్వరము. తల పుట్టె: చూ, శల్కము. 1; 4. ఒకరకముబట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొడుగు: చూ, ఛత్రము; స. 6. మయిలకుత్తము: చూ, రసాంజనము.

భర్వరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాలకుత్తము: చూ, రసాంజనము.

భర్వరీకుత్తము. సం. వి. ఆ. న. —పై—

భర్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ: చూ, ముగ్ధి. 1; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. లంకేశాణు: చూ, విటుడు.

భర్తృము. సం. వి. అ. న. 1. పట్టుబట్టు: చూ, వస్త్రము; 2. పారుచును: చూ, కత్తి. 1; వా. వి. 3. పార్థివము. "నీభర్తృము అంతే." కొపమునో బలమైనపుడు కర్మమనుపదమును భర్తృమని వాడుదురు.)

భర్తృకాండము. సం. వి. అ. పుం. పాట్టికణుపుల చెఱుకు #: చూ, రసాలము. 8.

భర్తృగ్రంధీక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. -వై.-

భర్తృటుము. సం. వి. అ. న. రూ-కర్వటుము: చూ, భర్వటుము.

భర్తృత్వము. సం. వి. అ. న. పనునాలుగు అంగములు గల నర్తనము: చూ, నాటకము. 1.

భర్తృము. సం. వి. అ. న. 1. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 2. కుట్రచేయనిధి: చూ, లిబ్బి. 2; విణ. 3. పాట్టి: చూ, హృస్వము; 4. స్వల్పమైనది: చూ, స్వల్పము; 5. అధమము: చూ, హీనము. 1.

భర్తృటుడు. వా. విణ: చూ, భరితి.

భర్తృవేక్షితఫలన్యాయము. పా. పాట్టివాడు అందనిపంటికీ జేయి: జూచినరీతి.

భర్తృడు. సం. విణ. రూ-భరవుడు. 1: చూ, వామనుడు; 2. క్షుద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

భరితి. సం. విణ. ఇ: చూ, బట్టతలవాడు (భరితి అని త్రికాండశేషము)

భరిదానము. సం. వి. అ. న. కళ్లము: చూ, భలము. 4.

భరిపువు. సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఉ.) కళ్లము నూడుపువాడు: చూ, బహుకరుడు.

భలము. సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. = కలుచు. దోసము: చూ, పాపము. 1;

పుం. 4. = కల్లము, పండినపంట యొచ్చిడి చేయించెడితావు: భరిదానము, భారి(తె.ప):-

కలకు-రూ-కలను- కల్లము-కళ్లము-కల్లాము; -గలాము; తద్వి -కళ్లముల సమూహము. (సం.ప):-భరిని-రూ-భల్య; 5. పెరుగు: చూ, వేణువు; 6. రిమాలము #: చూ, కాదప్పుము; 7. ఉమ్మెత్త #: చూ, నాలాపుష్పము; విణ. 8. అధమము: చూ, హీనము. 1; 9. కూరము: చూ, రారవము. 2; 10. తక్కువ: చూ, స్వల్పము.

భలయజ్ఞము. పా. కళ్లమునందు ధాన్యమును ధర్మముచేయుట. (ఇందువలన రైతు చెట్టునఱుకుట, భూమినినున్నట, క్రిమికీటకాదులఁజేంపుట మొదలగు పాపములచే విముక్తుఁడగును.)

భలాధార. సం. వి. అ. స్త్రీ. గట్టిలము: చూ, తైలపాయిక. 1.

భలావస్థ. అం. గ్రహములకుఁగల అవస్థలు పదింటిలో నొకటి; (నిచయించున్న గ్రహము భలావస్థనుబొందును. = స్త్రీకలనము, నవ్వు. అకుభము కలుగును): చూ, అవస్థలు.

భరితి. సం. విణ. ఇ: చూ, రూ-భరితి.

భరినము. సం. వి. అ. పుం. న. = కల్్యాణ: చూ, రూ-భరీనము. (రూ- భరీనము- కలీయము- కలిక-కలిర-కలి-కవి-కవిక.)

భరిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-భల్య. కళ్లముల సమూహము: చూ, భలము. 4; 2. భలుల సమూహము; 3. మురయనెడు గంధద్రవ్యము #: చూ, రాజార్వాము; 4. ఆరోగ్యిణి #: చూ, నేలతాడి.

భరికము. సం. వి. అ. పుం. భరికమును చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

భరికారము. సం. వి. అ. న. అపకారము: చూ, హాని. 2.

భరీనము. సం. వి. అ. పుం. = కల్్యాణ, గుణ్య ప్రకల్పము. రూ-భరినము: చూ, వాగ.

భరీయము. సం. వి. అ. పుం. -వై.-

ఖలు. సం. అవ్య. 1. నిషేధము: చూ, వద్దు; 2. వాక్యాలంకారము: చూ, హేతువు. 2; 3. ఎటుగనిచ్చయించుట: చూ, వాంఛ: 4. ఊరడించుట: చూ, సమాశ్వాసము; 5. దుఃఖించుట: చూ, దుఃఖము. 1; 6. కారణము. చూ, హేతువు. 1; 7. నిశ్చయము: చూ: సత్యము. 2; 8. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.

ఖలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరగింపు: చూ, సూర్యుడు; విణ. 2. దుర్మార్గుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. నీచుడు: చూ, హీనుడు.

ఖలుక్కు. సం. వి. జ్. న. చీకటి: చూ, మేచకము. 1.

ఖలురిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిడిసాల: చూ, సదనము. 1.

ఖలేకపోతవ్యాయము. పా. కళ్ళములో: బావురములు ప్రాలి గింజేలు దినుచుండగా వానిని బట్టుటకై యెఱుకలవాడు వల వేయగా నవి యన్నియు నొక్కమారుగా లేచి వల యెత్తుకొనిపోయెనను రీతి (అన్నియు నొక్కమారుగా లేవకున్న వల మీదికి లేవదు.)

ఖలేకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ఖలికము.

ఖలేకయను. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

ఖల్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖలిని. కళ్ళముల సమానము: చూ, ఖలము. 4.

ఖల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. చర్మము: చూ, తెరడు; 2. అల్లము. పల్లము, చాల లోతు: చూ, రంధ్రము. 1; 3. ఒకరకముబట్ట: చూ, వస్త్రము; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల; 5. పిటుడు: చూ, పిట్ట; విణ. 6. లోలై నది, నిమ్మము: చూ, రంధ్రము. 1.

ఖల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1; పుం. 2. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము; 3. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1;

4. చర్మము: చూ, తెరడు; 5: చూ, వాన రోయిల.

ఖల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బూరెల మూతుడు: చూ, పాత్రము. 6.

ఖల్లిటుడు. సం. విణ. ఖలితి: చూ, బట్టతల వాడు.

ఖల్లిటుడు. సం. విణ. —వై.—

ఖల్లిథుడు. సం. విణ. —వై.—

ఖల్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కంది \*: చూ, సురాస్త్రజము; అం. 2. భావాధ్యాయప్రమేయములొని జతరక్రియలు మూడింటిలో నొకటి: చూ, జతరక్రియలు.

ఖల్యాటతాళఫలన్యాయము. పా. బట్టతలవాడొకఁడెందఱుఁ దాళఁబాలక తాటిచెట్టు క్రిందికి బోఁగాఁ దాటిపండు వాని తలపైఁ బడెను. తల పగిలెను అనురీతి. (నిర్భాగ్యుఁడెక్కడికి పోయిన వాపదలు నక్కడకే పోవును)

ఖల్యాట బిల్లియ న్యాయము. పా. నీడ నపేక్షించి బట్టతలవాడు మారేకుచెట్టు క్రిందికి రాఁగా కాయ నెత్తిమీదఁ బడి నెత్తి చిల్లి పడినరీతి.

ఖల్యాటుడు. సం. విణ. (ఆ. ఈ. అ.): చూ, బట్టతలవాడు.

ఖవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి \*: చూ, పద్మము. 1.

ఖవేదాంశ. అం. పోడకవర్గలొనిది యొకటి. లగ్నమును నలువది సమభాగములు చేయుటకే ఖవేదాంశయని పేరు. ఖవేదాంశ కనుఁగొనవలసిన గ్రహమే లగ్నమునందెన్నఁద భాగము నందున్నదో దెలిసికొనవలెను. అట్లు గ్రహమున్న రాశి యోజరాశి యైనయెడల మేసాదిగను, యగ్నిరాశియైనయెడల వృషభాదిగను, గ్రహమెన్నఁద భాగమందున్నదని గనుఁ

గొనబడెనో యన్నవరాళి భవేదాంత యనఁ  
బడును. ఆరాశ్యధిపతియే భవేదాంతాధిపతి  
యగును: చూ, పోడకవద్దు.

భక్త. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మురయనుగంధద్రవ్యము:  
చూ, రాజార్హము.

భక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. భక్తవనుదేశము: చూ,  
దేశము.

భక్తేటము. సం. వి. ఆ. పుం. భక్తేటమును చేప:  
చూ, మత్స్యము. 1.

భక్త్యాసము. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి: చూ,  
వాయువు.

భక్త్యున్నము. సం. వి. ఆ. న. 1 కొలిధము: చూ,  
రోషము; 2. బలాత్కారము: చూ, బల  
వంతము.

భక్తసంచారపురము. సం. వి. ఆ. న. మేడ: చూ,  
సదనము. 1.

భక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. పాను: చూ, విద  
ర్భిక్.

భక్తముడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

భక్తర్పణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బుద్ధవిశేషము:  
చూ, బుద్ధుడు 1.

భక్తసాత్త్వికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్తము: చూ,  
చూ, రాక్షసుడు. 1.

భక్తూచి. సం. వి. ఇ. ప్రతిభలేనివాడు.

భక్తసము. సం. వి. ఆ. పుం. = గనగసాళి: చూ,  
సూక్ష్మతండులము.

భక్తసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుడమి: చూ,  
భూమి. 1.

భక్తసాటికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సూర్యకౌం  
తముణి: చూ, రత్నము. 1; 2. చంద్రకాంత  
ముణి: చూ, రత్నము. 1.

భక్తూరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సామకూటము:  
చూ, సదనము. 1.

## భూ.

భూండవము. సం. వి. ఆ. న. ఇందునియొక్క

2. కానొక వనము: చూ, వివనము.

భూండికము. సం. వి. ఆ. పుం. కుడుము: చూ,  
భక్త్యము.

భూండాల్. పా. నేపాళదేశపు కాన్యాణు  
లలో నొక తెగవారు: చూ, కాన్యాణులు.

భూభసము. సం. వి. ఆ. పుం. పిండాలుపు,  
చోటకండళి: చూ, నూరణము.

భూచి. సం. వి. ఇ. పుం. పాడె: చూ, కన  
యానము.

భూజికము. సం. వి. ఆ. పుం. పేలాలు, పేల  
పిండి (అనికొండలు): చూ, సాదము (1).

భూటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూచి.

భూటి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = కటువు. -వై.-;

2. కిణము (గాయముపడి కాయగాచినది):  
చూ, కాయ. 2; 3. బాలురకు సోకు  
గ్రహము: చూ, భూతము.

భూటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, భూచి.

భూణము. వై. వా. వి. = భూదన. గుఱ్ఱము మొద  
లగువానియొక్క యులవలు లోనుగాఁగల  
భక్త్యము, కౌణము. విజ. 1, ఆ. 128: చూ,  
దాణ.

భూతకము. సం. వి. ఆ. న. = గాతము. అగ్రద  
(రూ-భూతిక): చూ, పరిభ.

భూతకుడు. సం. వి. 1. చూ, తృప్తిపొందువాడు;

2. అప్పుతీనెడువాడు: చూ, ధనగ్రాహ  
కుడు.

భూతము. సం. వి. ఆ. న. 1. పుష్కరిణి (నలు  
చేదరముగాఁ ద్రవ్వినబావి): చూ, సరస్సు. 1;

పా. 2. గాతము; వివరము. ఇందుకు సంబం  
ధించిన కావ్యపరిభాషా పదములు: — దీర్ఘ  
కాసిరాపరిభ, అగ్రతలుభూతము, మామసంధి

స్థలకభాతము, దంతములబిలాభ్య భాతము, అధరఅంసకపాలకౌభాతము, అక్ష్యంధిధర భాతము, మధ్యమమహాభాతము, నాకపుష్ప్య (నాసా)భాతము, పోషణికాభాతము, పశ్చిమ మహాభాతము, అంసకపాలికౌష్ఠ్యవృత్తలభాతము, శంఖభాతము. మొ.

భాతభువు. సం. వి. ఉ. పుం. అగ్రద్ర: చూ, పరిఖ.

భాతా. హిం. వి. కౌతా.

భాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. భాతము: చూ, సరస్సు. 1; 2. భాత్రము: చూ, ముద్ధరము; 3. భయానకరసము, దారుణము: చూ, రసములు; 4. వనము: చూ, వివినము.

భాదకుడు. సం. విణ. 1. తినువాడు: చూ, భక్షకుడు; 2. అప్యతీయువాడు: చూ, ధనగాహకుడు.

భాదనము. సం. వి. అ. న. 1. తినుట: చూ, సాపాటు; 2. కాణ. తిండి, భాణము (పశువులదాణ): చూ, సాపాటు; 3. దంతము: చూ, పల్లు. 2.

భాదితము. సం. విణ. తిన్నబడినది: చూ, భుక్తము. 2.

భాదిరము. సం. వి. అ. పుం. కవిరి: చూ, రంగదము.

భాదిరవటకము. సం. వి. అ. పుం. కవిరియుండకయినవడి: చూ, రంగదము.

భాదిరసారము. సం. వి. అ. పుం. గోణి: చూ, బండన.

భాదుక్షుడు. సం. విణ. జంతువుల జీంపుకుక్కు (ఖలుడు): చూ, హింసాకుడు.

భాద్యము. సం. వి. అ. న. 1. కష్టయము, చిలు తిండి: చూ, భక్ష్యము.

భాన్ బ్రాహ్మణులు. అం. మైథిలలో నొక తెగవారు. వీరు కుష్టయజ్ఞార్హులు, కాణ్య

మాధ్యందినకాఖలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, మైథిలులు).

భానకము. సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.

భాని. సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. గని: చూ, రూ-ఖని.

భానికము. సం. వి. అ. న. కన్నపుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

భానిలుడు. సం. విణ. కన్నపుదొంగ: చూ, ముచ్చే. 1.

భాపగ. సం. వి. అ. శ్రీ. గంగ: చూ, అంచేల విడిది.

భామందు. వా. వి. యజమాని. "భామందుల వారిదయ."

భాయము. వా. వి. స్థిరము. "మన భేరము భాయము.

భాయిదా. వా. వి. కాయదా. "భాయిదా కొట్టు."

భాయిలా. వా. వి. కాయలా. "భాయిలా మనిషి."

భారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుట్టి నేల. (పుట్టి, ఎనిమిది యకరములు, రెండు పండుములు, నాలుగు ఏడుములు, 20 తూములు.) (ఇద్దము అని కొందఱు.)

భారికము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దకూడక: చూ, కర్క-రాంకము.

భారికము. సం. విణ. పుట్టెడు విత్తులు విత్తదగి నది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

భారీభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భారికము.

భారీవాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భారికము.

భారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కళ్లము: చూ, ఖలము. 4.

భాసా. వా. విణ. స్వంత.

భాసావాడు. వా. వి. దాసీపుత్రుడు: చూ, కాసా.

భారీ. వా. వి. ఆకృమింపబడనిది. ఉత్తది.  
“మాయిల్లు భారీ.”

## భి

భింభిరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వారివాల  
కము #: చూ, రాజార్హము; 2. ఒకరకము  
నక్క:- చూ, సృగాలము; 3. ఖట్వాంగమను  
కిపుని యాయుధము: చూ, బాణము. 1.

భిభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-కిభి.

భిదిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చంద్రుడు.

భిద్యమానము. సం. విణ. తపింపజేయునది (రోగ  
ము): చూ, రోగము. 1.

భిద్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బీదవాడు.

భిన్నము. సం. విణ.=విన్న-విన్నన. భేదము నొం  
దినది: చూ, దుఃఖితము.

భిన్నుడగు. మి. ఆ. క్రి. చిన్నవోపు: చూ, చిన్న  
వోపు.

భిన్నుడు. సం. విణ. 1. అపమానము: జేసినందు  
వలన నిశ్చేష్టుడుగా నుండేడు వాడు; 2. కార్యము నిష్ఫలమైనందువలన దుఃఖించెడు  
వాడు: చూ, దుఃఖితుడు; 3. తిరస్కరిం  
పబడినవాడు: చూ, పరిభూతుడు.

భిలము. సం. విణ. 1. దున్ననిది (నేల): చూ,  
భూమి. 1; 2. నికరమైనది, నిర్దు: చూ,  
సారాంశము.

భిలీభవించు. సం. ఆ. క్రి. చెడు: చూ,  
నశించు.

## భు

భుజ్జాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జీవతా  
శము #.

భుత్తము. సం. వి. ఆ. న. సంగీత గమక భేదము:  
చూ, స్వరము. 2.

భుద్దున. వా. క్రి, విణ. స్వంతముగా, ఎదురుగా.  
భురకము. సం. వి. ఆ. న. 1. తెల్లతగరము:  
చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తిల #: చూ,  
నువ్వులు; 3. తిల్యకము #: చూ, రాజార్హము.  
భురకుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలిపాది: చూ,  
చాడపము. 2.

భురణస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాడిముక్కు గల  
యాడుది: చూ, స్త్రీ.

భురణసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-  
భురణస-భురణసి.)

భురణసుడు. సం. విణ. న్. (ఆ. ఆ. ఆ.)  
రూ-భురణసుడు: చూ, వాడిముక్కువాడు.

భురప్రము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక బాణ  
ము; చూ, బాణము. 1.

భురము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. =గొరిసె: చూ,  
వింఖము; 2. సఖమనెడు గంధద్రవ్యము #:  
చూ, రాజార్హము; 3. గోరు: చూ, సఖము;  
4. రేగాడు: చూ, కొలదళము.

భురముఖము. సం. వి. ఆ. న. బూరగొమ్ము:  
చూ, వీణ.

భురళము. సం. వి. ఆ. న. =గరిడీ. గరిడీసాల:  
చూ, సదనము. 1.

భురలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. =గరిడీ: చూ,  
సాము. 3. (స్త్రీ-నపుంసకమని కొందఱు);  
2. =గరిడీ. గరిడీసాల. (రూ-భురలిక-భురళము-  
భురూరిక): చూ, సదనము. 1; 3. కాస్త్రా  
భ్యాసము: చూ, యోగ్య.

భురళీకారంగ ప్రసంగము. అం. ధనుశ్చేదము  
లోని ప్రమేయములు నలుబదియాటింటిలో  
నొకటి: చూ, ప్రమేయములు.

భురాకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక మృగము:  
చూ, మృగము. 1.

భురాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. =గొరక. ఇసుప  
బాణము: చూ, బాణము. 1.

ఖురాలికము. సం. వి. అ. పుం. 1. —నై.—;

2. తలగడ: చూ, లోడు.

ఖురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుట్టపుపరుగులొ నొక  
విధము: చూ, నాయము.

ఖుర్దనము. సం. వి. అ. న. రూ-కుర్దనము-కుర్ద  
నము. కీర్తడ: చూ, విలాసము. 1.

ఖులాసా. వా. వి. రూ-కులాసా. 1. నెచ్చుది,  
ఆరోగ్యము. “మీకు ఖులాసా కలిగినదా?”  
2. కుశలము. “మీరు ఖులాసాగానున్నారా?”  
3. ఆనందము. “నాకు ఎంతో ఖులాసాగా  
నున్నది.” (ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఖుల్లకము. సం. విణ. = గొఱకము. తుల్లకము,  
అల్పము: చూ, స్వల్పము.

ఖుల్లకుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

ఖుల్లమము. సం. వి. అ. పుం. తోవ: చూ,  
మార్గము 1.

ఖుల్లస్సు. వా. వి: చూ, రూ-కుల్లస్సు.

## ఫే

ఫేంఖాణము. సం. వి. అ. పుం. గుట్టము: చూ,  
నాయము.

ఫేగమనము. సం. వి. అ. పుం. కాలకంఠపక్షి:  
చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఫేచరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కేసరి. గిసరి: చూ,  
సింహము; 2. పారదము: చూ, పాదరసము;  
న. 3. కాసీపర్వతమునఁ బుట్టిన ధాతువు;  
విణ. 4. అంతరిక్షమందు సంచరించునది.

ఫేటకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. = కేడము.  
రూ-ఫేటము. డాలువాటు: చూ, హరిగ;  
2. ఒకానొక గాఢము. (1-2 అర్థములు  
సపుంసకములనిశబ్దత్వాకరము): చూ, చేతము;  
పుం. 3. తెమడ: చూ, క్లేష్మము.

ఫేటము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. పంటకాఁపు  
లందెడు పల్లె: చూ, చేతము; 2. వర్తకులుం

డెడు పేట: చూ, చేతము; 3. రూ-ఫేట  
కము = కేడము. డాలువాటు: చూ, హరిగ;  
4. తెమడ, చీమిడి (అనికొందలు): చూ,  
క్లేష్మము; 5. పృగయ: చూ, పేట. 6;  
6. చర్యము: చూ, బెరడు; పుం. 7. కపటము:  
చూ, వ్యాజము. 1; 8. పటికబెల్లము: చూ,  
బెల్లము. 1; 9. నూర్చాది: చూ, రాహువు. 1;  
10. పిట్ట: చూ, పక్షి; 11. దయ్యము మొద  
లగునది: చూ, భూతము. 2; 12. బలరాముని  
గదాయుధము: చూ, బాణము. 1; విణ.  
13. అధమము: చూ, హీనము. 1.

ఫేటుడు. సం. విణ. 1. అల్పుడు: చూ,  
హీనుడు. 2. దూఱబడినవాడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2

ఫేడావారురను బ్రాహ్మణులు. పా. ఘోర  
బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు యజ్ఞ  
శ్చేదులు. బోధాయనభాదిరాది గృహ్యమూ  
త్రములవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఫేదము. సం. వి. అ. పుం. శోకము: చూ,  
దుఃఖము.

ఫేనసము. సం. వి. అ. పుం. వానప్రస్థమనెడు  
నొక యాశ్రమములోని భేదము: చూ, వాన  
ప్రస్థము (చూ, ఆశ్రమము. 2.)

ఫేయము. సం. వి. అ. న. 1. అగడ్త: చూ,  
పరిభ; 2. వీర్లుపాటుటకుఁ గట్టిన అనకట్ట:  
చూ, నేతువు. 1.

ఫేర. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-ఫేల. కీర్తడ: చూ,  
విలాసము. 1.

ఫేల. సం. వి. అ. స్త్రీ. —నై.—

ఫేలకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిడ్డ: చూ,  
శిశువు; 2. పుట్ట: చూ, వర్తికము; 3. = క్షుల్లా  
య: చూ, వస్త్రము; 4. పోకచిప్ప: చూ,  
పోక.



భరి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. బలైము: చూ, బాణము. 1; 2. చక్రి: చూ, పక్షి; పుం. 8: చూ, సూర్యుడు.

భై

భై. వా. వి: చూ, కై. భై. వా. వి: చూ, కయిదు-కైదు.

భో

భోడకశీర్షము. సం. వి. అ. న. ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.

భోడుడు. సం. విణ. కుంటివాడు: చూ, నూర నూరుడు.

భోరుడు. సం. విణ. —వై—

భోలకము. సం. వి. అ. పుం. 1=కుల్లాయ: చూ, వస్త్రము; 2. పోకచిప్ప: చూ, పోక్; 3. పుట్ట: చూ, వర్షికము; 4. నాకము: చూ, స్వర్గము.

భోలుడు. సం. విణ: చూ, భోడుడు.

భోల్కుడు. సం. వి. అ. పుం. అంగారకుడు: చూ, రాహువు. 2.

భి

భి. సం. వి. అ. శ్రీ. భ్యాతి: చూ, యశస్సు.

భ్యా

భ్యాతము. సం. విణ. వాసికెక్కినది: చూ, యశస్సు.

భ్యాతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కాసి: చూ, యశస్సు; 2. పాగడిక: చూ, ప్రాశ్రిము.

భ్యాతుడు. సం. విణ. ప్రసిద్ధిజ్ఞానవాడు: చూ, విశ్రితుడు.

గ

గ. ఒకయక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1. సరిగమ పదని స యను సప్తస్వరములలో మూడవ యక్షరమగు “గ” అనునది గాంధారిస్వరాధారము: చూ, స్వరము. 2; 2. గంధర్వుడు, దేవ యోనివిశేషము: చూ, దేవతావిశేషము; 3. విఘ్నేశ్వరుడు: చూ, విషాయకుడు. 1; న. 4. గానము: చూ, స్వరము. 2; అ. శ్రీ. 5. లోతు లేకపోవుట; 6. సంతోష వాక్యము: చూ, శబ్దము. 2: అం. 7. కంఠ్యములలో నొకటి: చూ, కంఠ్యములు.

గమ్. సం. వి. అ. న. గీతము: చూ, స్వరము. 2.

గంగ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గంగానది: (హరశిరస్సు వలన భూమిని బొందినది.) చూ, నది; 2. దేవ తా శ్రీ: చూ, వేలుపులు. 2; 3. గారి: చూ, పార్వతి. 1; దే. విణ. (1) పూజింపఁదగినది. “గంగగోవు” మొ: చూ, సత్తు; (2) గొప్పది. “గంగరావి” మొ: చూ, విప్రులు.

గంగక. సం. వి. అ. శ్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గంగచిప్పలు. దే. వి. బ. దృఢకర్పరములు.

గంగడోలు. దే. వి. ఆవులకును, ఎడ్లకును మెడ క్రింద వేలాడెడు తోలు: చూ, సాన్న.

గంగనమ్మ. ద్వ. వి. రూ. గంగమ్మ-గంగానమ్మ. ఒకనాక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

గంగమయిలావు. ద్వ. వి. (గంగమయిల + అవు) నలుపును పనుపును గలిసిన వర్ణముగల అవు: చూ, ధేనువు.

గంగమ్మ. ద్వ. వి. (గంగ + అమ్మ): చూ, రూ. గంగనమ్మ.

గంగరావి. దే. వి. బ్రహ్మదారువు: చూ, రావి.

గంగారేగు. వై. వి.=కర్కంధూ. పెద్దరేగుః  
చూ, లిఖచము. (రూ-గంగారేను) (దేశ్యమని  
శబ్దరత్నాకరము.)

గంగారేను. వై. వి.= —వై.—

గంగలు. అం. పంచగంగలు. — కావేరి, తుంగ  
భద్ర, కృష్ణవేణి, గౌతమి, భాగీరథి; ఆకాశ  
గంగ మందాకిని, పాతాళగంగ భోగవతి.

గంగవెట్టి. తే. వి. గంగమ్మ వెట్టి. (బ. గంగ  
వెట్టులు).

గంగాక. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, రూ-గంగక.

గంగాచిల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిల్లివిశేషముః  
చూ, సల్లికి; 2. చీరపిట్ట: చూ, విశ్వక.

గంగాజలములు. సం. వి. అ. న. ఒకరకము వడ్డు.  
చూ, ధాన్యము.

గంగాజలవర్తి. అం. అను వర్ణములు పండ్రెండేం  
టిలో నొకటి. చూ, అవమర్ణములు.

గంగాజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భీష్ముడు:  
చూ, కాంతనవుడు; 2. కుమారస్వామి: చూ,  
స్కందుడు.

గంగాచేయము. సం. వి. అ. పుం. గంగాచేయ  
మను చేప, గలానిలము: చూ, మత్స్యము. 1.

గంగాధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆకాశము:  
చూ, విన్ను; 2. కొండ: చూ, పర్వతము;  
3. అక్కలవరుస; 4. కడలి: చూ,  
సముద్రము.

గంగాధరుడు. సం. వి. అ. పుం. మిన్నవాక  
తాలుపు: చూ, శివుడు.

గంగాపిత. సం. వి. ఋ. పుం. భగీరథుడను  
రాజు: చూ, రాజు. 1.

గంగాపుత్రుడు. సం. వి. అ. పుం. భీష్ముడు:  
చూ, కాంతనవుడు.

గంగాలూరి. పా. ఈ గ్రంథమును జగన్నాథ  
పండితుడు రచించెను: చూ, కావ్యనాట  
కమణ్ణ.

గంగావతరణము. అం. కరణములు నూటయేనిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

గంగానుతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గంగా  
జుడు.

గంగాస్నానము. అం. స్నానములు ఏదింటి  
లో నొకటి: చూ, స్నానములు.

గంగాశము. తే. వి. ఇత్తడి రాగిలోనగువానితోఁ  
జేసిన నీళ్ళకొప్పెర: చూ, పాత్రిము. 6.

గంగి. తే. వి. 1. బిచ్చేపుదాగురులు శృంగారింది  
తీసికొనివచ్చెడి యెద్దు: చూ, వృషభము;  
విణ. 2. పూజ్యము. “గంగెద్దు.”: చూ, సత్తు;  
3. యజ్ఞకర్మమునకుఁ దగినది: చూ, యజ్ఞయము.  
గంగిరెద్దు. తే. వి. రూ-గంగెద్దు: చూ, వృష  
భము. 1.

గంగెద్దు. తే. వి. —వై.—

గంగెద్దులాట. తే. వి: చూ, బాలకీడ.

గంజ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కల్లమైడి యిల్లు:  
చూ, సదనము. 1; 2. గవి: చూ, భూమి. 1.

గంజము. సం. వి. అ. పుం. న. 1.=కంజము  
గాదె: చూ, పంటసాల; పుం. 2. తిరస్కా  
రము: చూ, వహేలనము.

గంజి. వై. వి. = కాంజిక. అన్నరసము: చూ,  
వాయుపుడు.

గంజిక. సం. వి. అ. శ్రీ. కల్లమైడి యిల్లు:  
చూ, సదనము. 1.

గంజిగుల్ల. వై. వి. నీటిబుగ్గవలె లేచెడి బొబ్బు:  
చూ, విసోటము.

గంజివొరక. ద్వ. వి. గంజిమోడిమోగడ: చూ,  
సాదము. (1)

గంజిన. వై. వి. 1.=ఖంజపాద, కీర్తిడ. అం, భా.  
ద్వి. కూ 307: గంజినగాలు. (దేశ్యమని  
శబ్దరత్నాకరము.); 2.=ఖంజన. కుంటుట.

గంజినగాలు. తే. వి: చూ, గంజిన. 1.

గంజా. వై. వి. 1. గంజాయి\*: చూ, జేడగాంజి;

2. = కళంజి. రూ-గంజాయి- గంజావి\*:

చూ, త్రికూలిని (కొబ్బరినీటితో కడిగి యెం  
డించిన కుడ్డి దీనికి వియగుడుశామిఅకుపసరు.)

3. = కలంజ. గాంధారి. మత్తువస్తువు. (రూ-  
గంజాయి-గంజావి-గంజా-గాంజే.)

గంజాయి. వై. వి. —వై.—

గంజావి. వై. వి. —వై.—

గంజా. జే. వి. బళాణ (అప్ర): చూ, దుకాణము.

గంట. వై. వి. 1. = ఘంట. (2½ గడియలు, 60  
నిమిషములు): చూ, ఘంట. 2. = ఘంట.

ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణ; జే. వి. 3  
గడ్డిదుబ్బు\*: చూ, తృణము. 1.

గంటకట్టు. జే. అ. క్రి. గంటయేర్పడినది యగు.

గంటకట్ట. జే. వి. సస్యగుచ్చము: చూ, పొట్టకట్ట.

గంటకొట్టు. జే. స. క్రి. 1. గంట వాయించు;

వా. స. క్రి. 2. చేచ్చు. “వానికి కలరావచ్చి  
గతరాత్రి గంటకొట్టెను.”

గంటము. జే. వి. అయోలేఖిని, తాటాకుమీద  
వ్రాయుటకుపయుక్తమైన యుక్కు సాధ  
నము: చూ లేఖిని.

గంటలవృ. వై. వి. (గంటలు + అవృ) రూ-  
గంటాలవృ. ఒకానొక గ్రామదేశత: చూ,  
మహాలక్ష్మి. 8.

గంటవేట. ద్వ. వి. వేటలలో భేదము: చూ,  
వేట. 8.

గంటాలవృ. వై. వి: చూ, రూ-గంటలవృ.

గంటి. జే. వి. 1. భేదము: చూ, ముఖము;

2. గాయము: చూ, నరకు; వై. వి. 3. = గంప  
టికా. రూ-గంటె. సజ్జెపైరు. బ. సజ్జెలు; చూ,  
సజ్జె (చూ, ధాన్యము.)

గంటిపోట్లాటలు. జే. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

గంటిలు. జే. వి. బ. కర్ణవేదనము: చూ, భూష  
ణము. 2.

గంటు. జే. వి. 1. గనుపు: చూ, బుడిపి; 2. దార  
ములోనగువానిముడి: చూ, ముడి. 2; 3. వెం  
డుకలముడి: చూ, ముడి. 8; 4. రూకల  
ముడి: చూ, ముడి. 4; 5. కోపము: చూ,  
రోషము; 6. ఒకానొక కేశబంధము: చూ,  
వేసలి; 7. గాయము: చూ, నరకు; స. క్రి.  
8. గాయముచేయు.

గంటుబారంగి. ద్వ. వి. డావరడంగి \*: చూ,  
బారంగి. (ఇది కఫము, శ్వాసము, పీనస,  
జ్వరము, వాతము వారించును.)

గంటుపెట్టు. జే. స. క్రి. (గంటు + పెట్టు)  
(కోపముచే మొగము) ముడుచు: చూ,  
ముడుచు.

గంటె. జే. వి. 1. రూ-గరింటె-గటింటె (ఇను  
ముతోఁగాని, ఇత్తడితోఁగాని చేసిన తెడ్డు):  
చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6); వై.  
వి. 2. = చూ, రూ-గంటి. 8.

గంటెకామ. జే. వి. ఒకరకము చెట్టు: చూ,  
వృక్షము.

గంటెసము. జే. వి. అస్థితోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

గంటకచోరము. జే. వి: చూ, పద్ధతింధ\*.

గంటకానుగు. జే. వి: చూ, కొదఘ్నము\*

గంటము. జే. వి. గర్భిణుల కోరిక, దోహదము:  
చూ, వేవిళ్లు.

గండ. జే. వి: చూ, మొక్కుబడి “గండదల”  
గండదీపము” మొ.)

గండెడు. వై. వి. = గండ: చూ, హంపీరుడు. 2.

గండకత్తెర. వై. వి. 1. = కంఠక ర్తరి. పెడను  
కత్తిరించెడి యొకానొక కత్తెర. రూ-  
గండ్రకత్తెర: చూ, బాణము. 1; బా.  
2. దాటుకొక్కముగాని కప్పము, చొవునకై

మెదకుఁ గత్తెరఁదగుల్పుకొనుట. “అత్తటి  
దండఁజేరి కుత్తుకకు గండక త్రైర పాసంగినగతి  
గడగడవడంకును.” (ధర్మజరాజనూతుము.)

గండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గండ. చేప  
పిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పగ్వతమునం  
దుండి జాతినరాయి: చూ, రాయి; 3: చూ,  
శరభము. 1; 4: చూ, విఘ్నము; 5. అర్థ  
చంద్రాకారమైన తలగడ: చూ, లోడు;  
6: చూ, జోస్యము; 7: చూ, వేటుపాటు. 1;  
8. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1;  
9. గుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1; 10. ఉపా  
యము: చూ, వెరవు.

గండకారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేండ్ర. ముడు  
గుఁదామర (అని కొందఱు): చూ, వెలి  
చేండ్ర.

గండకాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

గండకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గండకీనది: చూ,  
నది; అం. 2. తేత్రము లిరువది నాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, తేత్రములు.

గండకుసుమము. సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుమదము:  
చూ, మదము. 1.

గండకూపము. సం. వి. అ. పుం. పర్వతము  
యొక్క వైప్రదేశము: చూ, పర్వతము.

గండక్రియలు. అం. కంపితము, కుంపితము,  
పూర్ణము, తోమము, పుల్లము, సమము. (6)

గండగొడ్డలి. వై. వి. = కంఠకుతారః. రూ.  
గండగొడ్డలి: చూ, మద్దరము.

గండగొడ్డలితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, పరకు  
రాముఁడు.

గండడఁగు. ద్వ. అ. క్రి. (గండ + అడఁగు)  
1. పరాకృమహీనుఁడగు; 2. చేచ్చు.  
నను. 4, అ. 81: చూ, మరణించు.

గండవల. జే. వి: చూ, గండ.

గండదూర్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకరకము  
దూర్వ\*: చూ, తృణము. 1.

గండవెండరము. ద్వ. వి. శూరులు పండితులు  
లోనగువారు లిరువుగా కాలను ధరించెడి  
యంది కు. అచ్చ. యు, కాం. 202. (రూ-  
గండవెండరము- వెండరము- వెండారము-  
వెండేరము- వెండేరము- వెండేము): చూ,  
భూషణము. 2.

గండవెండారము. ద్వ. వి. (గండఁడు + వెండా  
రము) —వై.—

గండఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధఫలి.

గండభేరుండము. సం. వి. అ. పుం. రూ-భేరుం  
డము. ఒకానొకపక్షి (పక్షివిశేషమని చెప్పు  
చున్నా సుగాని ప్రయోగములయందు మృగ  
పర్యాయములతోడఁజేర్చి చెప్పఁబడియున్నది.  
శబ్దరత్నాకరము) ఏనుఁగులదిండి: చూ, పక్షి.

గండమాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. గలగండమను  
కోగము: చూ, వృణము.

గండము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి:  
చూ, హస్తీ; 2. చెక్కిలి: చూ, రెంప. 2;  
3. విష్కంభాది యిరువదియేడు గ్రహయోగ  
ములలో నొకటి: చూ, యోగములు. (గండ  
ములు-జలగండము, సర్పగండము మొ.);  
4: చూ, శరభము. 1; 5. గుఱదాయి: చూ,  
రాయి; 6. గుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1;  
7. గుఱుపులంకారము: చూ, భూషణము. 2.  
(చూ, హయము); 8. పుండు: చూ, వృణ  
ము; 9. హక్కు: చూ, వృణము: (చూ, విద  
ర్చిక.); 10. నీటివీఁది బుగ్గ: చూ, బుద్ధు  
దము. 1; 11. సఖత్తసానభేదము: చూ,  
సఖత్తము; 12: చూ, హంకారము; 13. చూ  
లాసత్వము మొదలగు దుష్టసత్వముల

భాగము; 14. అపాయము: చూ, హని. 2;  
15: ఉపాయము: చూ, వెరవు.

గండములు అం నాట్యోపయోగులైన యంగ  
ములు పంజామ్మి దింటిలో నొకటి: చూ,  
అంగము. 9.

గండరగండడు. వై. వి.=గండగండ. కూరుల  
కెల్ల కూరుడు: చూ, హంవీరుడు.

గండరించు. డి. అ. కి: పుట్టు: చూ, పుట్టు.  
2; పే. 2 పుట్టించు: చూ, పుట్టు. 2.

గండరులు. వై. వి. బ.=ఖండ. తునుకలు. రూ-  
గండ్రలు: చూ, శకలము. 4.

గండరువు. డి. వి. ఒత్తిరూప మేర్పడుచుటకై  
తొలిచినయచ్చు: చూ, పడియచ్చు.

గండవడము. వై. వి.=కొండవట. తెర: చూ,  
వస్త్రము.

గండశైలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండనుండి  
భూకంపాదులవలన జాతిన పెద్దతాయి, (కపో  
లమువలె పెద్దలయి నునువైన శైలము, స్థూల  
మైనశైలము అని కొండలు): చూ. రాయి;  
2: చూ, పికము; 8: చూ, లలాటము.

గండనూచితము. అం. కరణములు నూటయెనిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

గండాడు. ద్వ. అ. కి: (గండు + అడు):  
చూ, సంభోగించు.

గండారపుబొమ్మ. నా. వి. దృష్టిదోషమును  
పోగొట్టు విగ్రహము. ఉ, హరి. 1, అ.

గండారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, యుగపత్ని  
కము.

గండారు. డి. వి: చూ, బంధనాలయము.

గండాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-గుండాల.

1. తీగగతిక\*: చూ, తృణము. 1; 2. గండ  
దూర్య\*: చూ, తృణము 1; 3. తెల్లగతిక\*:  
చూ, తృణము. 1; 4 గంధనాకుతి\*: చూ,  
సర్వాక్షి.

గండావర్తి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభా  
వర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

గండి. వై. వి.=ఖండ-గతి. 1. బిలము: చూ,  
రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1;  
3. సందు: చూ, సరి. 9; 4. పగుళ్లు వారిన  
సందు: చూ, సరి. 8; 5. నీళ్లధికముగా వచ్చు  
టచేత దెగిన చెఱువుకట్ట సందు. రూ-గండిక;  
చూ, రంధ్రము. 1.

గండిక. వై. వి.=పై —

గండికొంగ. ద్వ. వి. కన్నపుకొంగ: చూ,  
మృచ్చు. 1.

గండివనము. వై. వి.=గ్రంథిపర్ణము. నచ్చోకు\*:  
చూ, రాజార్హము.

గండీరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిట్టికూర\*:  
చూ, భండీరము. 2; పుం. 2. ఏఱువంగ.  
గురుజీకూర (అని కొండలు)\*: చూ, వంగ;  
తురుజీకూర\*: చూ, తురుజి: 4. చవ్వము\*:  
చూ, రాజార్హము; 5. జెముడు\*: చూ,  
స్నుహి.

గండీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టికూర\*: చూ,  
భండీరము; 2. త్రికంటకము\*: చూ, మూలు  
జెముడు; 8: చెముడు\*: చూ, స్నుహి.

గండీరుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, హంవీరుడు.

గండు. వై. వి. 1. = గండ. పారువము: చూ,  
శక్తి. 1; 2. = గండ. బలము: చూ, శక్తి. 1;  
3. పశుజాతియందు మగది. స్వా. 4, అ.  
5: చూ, పోతు; 4. తిర్యక్ష్మవర్ణమందు నాప  
చారికము; 5. కష్టము: చూ, దుఃఖము; విణ.  
6. అసాధ్యము: చూ, ముగ్ధయ్య; 7. పెద్దది.  
“గండుమొగము” మొ: చూ, విశ్రులము.

గండుగోయిల. ద్వ. వి. పొగరుగోయిల: చూ,  
పికము.

గండుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గండీరుడు.

గంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీ. తలగడ: చూ, లోడు.

గంధూపదము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱ: చూ, సర్పము.

గంధూపది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆడు ఎఱ్ఱ: చూ, సర్పము.

గంధూవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పుక్కిలింత; 2: చూ, పుడిసిలి; 3: చూ, తొండము చివర.

గంధూషించు. సం. స. క్రి: చూ, పుక్కిలించు.

గండె వై. వి. = గడ. (రూ-గండ-గండె) చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గండోలము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గాగ్రసము: చూ, సాపాటు; 3. కుచ్చులమీను: చూ, మత్స్యము. 1.

గండోలి. స. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-గంధోలి. 1. ఎఱ్ఱతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. = కలుగు దురీగ: చూ, మక్షిక; 3. ఆడు హంస: చూ, హంస; 4. భద్రానది: చూ, నది; 5. భద్రముపై: చూ, తృణము. 1; ఇ. 6 శటి: చూ, విష.

గండ్ర. డే. విణ. 1. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. పెద్దది. "గండ్రచీమ." "గండ్రయిగుక." మొ: చూ, విఫలము; బ. 3. పరుసదనము. స్వా. 5, ఆ. 17: చూ, పరుషము; వై. వి. 4. = ఖండ. ఖండములు: చూ, శకలము. 4; 5. చెఱువు మొదలగు వాని ఖండము, గండిక, గనియ-రూ-గనె: చూ, సరస్సు. 1.

గండ్రకత్తెర. వై. వి. = చూ, రూ-గండ కత్తెర.

గండ్రగొడ్డలి. వై. వి. = చూ, రూ-గండ గొడ్డలి.

గండ్రచీమ. డే. వి. పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిప్పిక.

గండ్రనూకలు. డే. వి. బ. తండుల ఖండములు (ముడుగునూకలు): చూ, నూక.

గండించు. వై. స. క్రి. = ఖండించు: చూ, సెలగు.

గండిక. వై. వి. = ఖండక: చూ, గండ్ర. 8.

గండికలు. వై. వి. బ. = ఖండ, ఖండములు: చూ, శకలము. 4.

గంత. సం. విణ. (బు ఈ. బు) 1. పాడు: చూ, పాంథుడు; వై. వి. (1) కలథా. మెత్తగాఁ బఱచుకొనుటకై ప్రాతఁ గుడ్డలను కేర్చి దట్టముగాఁ గుట్టిన పాత: చూ, వస్త్రము; (2) ఎద్దులొనగు వానిమీద వేసెడు గంత: చూ, వస్త్రము; వా. (3) కండ్లకు గట్టిన నగంత: చూ, కనుమరుపు; 4. పండుదారి: చూ, మార్గము. 1; 5. బిలము: చూ, గంధ్రము. 1.

గంతవ్యము. సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

గంతివ్యుడు. సం. విణ. పోదగినవాడు: చూ, బాటసారి.

గంతు. డే. వి. 1. దుముకు: చూ, లంఘు; 2. అశ్వగతి విశేషము. ఆం. భా. ద్వి. 198: చూ, నాయము.

గంతుకొను. డే. అ. క్రి. 1. దుముకు: చూ, లంఘించు; 2. చేచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు.

గంతులు. అం. (చూ, అడుగులు) (భావాధ్యాయప్రమేయములొని పాదక్రియలు తెలుగు వాడుకయందు సాధారణముగ అడుగులు, అడవలు, గంతులు అనుచున్నారు. విశేషముగ నైన కుప్పీలు, పేరెములు, అల్లీలు, మొగ్గలు, మెఱుములు మొదలుగ వాడుచున్నారు.): చూ, పాదక్రియలు.

గంతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గంతవ్యుడు.

గంత్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గాడి బండి: చూ, శకటము. 1.

గంత్రీరథము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

గండకము. వై. వి. 1. = గంధకము. చూ, సౌగంధికము. 4; 2. = గంధకము. అగరుచూనుః చూ, చందనము.

గండపటక. వై. వి. = గంధపట్టా. చందనలేపనము. (రూ- గండపట్టె- గండపట్టె): చూ, పూత. 8.

గండపట్టియ. వై. వి. = 1. — పై —; 2. = గండపట్టికా. తలపుమీదనమర్చెడు యడ్డుకొయ్య. రూ- గండపట్టె: చూ, స్కంధపట్టిక.

గండపట్టె. వై. వి. = — పై —

గండపుగొండ. వై. వి. = గంధకుండ (గండము + కొండ) మలయపర్వతము. (ఇట్లు గండపు మల మొ): చూ, పర్వతము.

గండపుగొండలెంకి. ద్వ. వి. గాలి. ఆం, పదా. సుర. 38: చూ, వాయువు.

గండపుబొడి. ద్వ. వి. (గండము + పొడి) కొన్ని గంధద్రవ్యములు జేర్చి చేసినపొడి: చూ, బుక్కా. (చూ, సురుము.)

గండపుకుడక. ద్వ. వి. చందనముంచుకొను పాత్ర: చూ, కుడక. (చూ, పాత్రము. 6.)

గండపుమాను. ద్వ. వి. (గండము + మాను): చూ, చందనము.

గండపొడి. ద్వ. వి. (గండము + పొడి): చూ, రూ-గండపుబొడి-గండపొడి.

గండమమ్మనది. ఆం. కామకాస్త్రములోని దూతీ చతుష్టయమునందలి మూడవదానిలోని పదు నార్దురిలో నొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

గండమాదనము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-గంధమాదనము.

గండము. వై. వి. = గంధః చూ, వాసన.

గండరగోళము. వా. వి. కంధరాగోళము. రూ-గంధ్రగోళము. 1. అల్లరి: చూ, రద్దు. 2; 2. చేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 3. కలకల ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గండవొడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-గండపుబొడి.

గండసరులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గండపట్టియ. వై. వి. = గంధపట్టికా: చూ, రూ-గండపట్టియ. 2.

గండపట్టె. వై. వి. = — పై —

గంధ్రగోళము. వా. వి: చూ, రూ-గండరగోళము.

గంధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. సంపెంగమొగ్గ: చూ, సంపెంగ; 2. కటిక: చూ, విష; 3. పరిమళము: చూ, వాసన.

గంధకత్వణము. సం. వి. ఆ. న. కామంచితగడ్డిక: చూ, త్వణము. 1.

గంధక భస్మము. ఆం. ఒకరకము జౌవభభస్మము: చూ, భస్మములు.

గంధకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గండకము:

చూ, సౌగంధికము. 4. (రూ-గంధకము);

2. = గండకము. అగరుమానుః: చూ, చందనము; 3. మునగః: చూ, కిక్కివు. 1;

4. నారింజిః: చూ, శర్కరాంకము; 5. గంధపాషాణము: చూ, సోపీరము. 2. (అమర

శిలాగంధకము, కడ్డిగంధకము మొ.); 6. చా.

6. ఇది ఘనపదార్థము. గనులలో అసంయోగ

స్థితియందును సంయోగస్థితియందును గూడ

దొరుకును. ఉపధాతువులలో నొకటి. (ఇం

దుకుసుంబంధించిన కాస్త్రపరిభాషాపదములు. —

గంధకీదములు- గంధకీతములు, గంధకాయిత

ములు, గంధకాన్లుము, గంధకీకాన్లుము, గం

ధకద్వ్యష్టజనిదము, గంధకత్వష్టజనిదము,

గంధకపునేలు మొ.) (శుద్ధి. — ఇనుపమాం

ట్రదులోనుంచి ఆముదముతోగాని మేకపం

చితముతోగాని, ఆల్రపాలతోగాని యుడి

కించిని గంధకము శుద్ధియగును. (విశేషనకారి.

రక్షశుద్ధి.)

గంధకారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ముదుగుడవరము: చూ, పద్మము. 1.

గంధకారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వైరింధి: చూ, శ్రీ.

గంధకావ్యము. సం. వి. ఆ. న. శంబరచందనము: చూ, వాసన. (అగరుకడ్డి)

గంధకుటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గంధమునకు ఉనికి పట్టు, మురయనెడు గంధద్రవ్యము \*: చూ, రాజార్హము.

గంధకుసుమ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కూరనెల్లి \*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గంధకేలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

గంధకోకిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గంధద్రవ్యవిశేషము: చూ, రాజార్హము.

గంధగజము. సం. వి. ఆ. పుం. మదపుటేనుగు: చూ, హస్తీ.

గంధగర్భము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండమారేడు \*: చూ, మారేడు.

గంధచేలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, గంధకేలిక.

గంధకులసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కృష్ణకులసి \*: చూ, కులసి.

గంధకూర్యము. సం. వి. ఆ. న. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణె.

గంధతృణము. సం. వి. ఆ. న. వాసనగడ్డి \*: చూ, తృణము. 1.

గంధత్వమ్ము. సం. వి. చ. న. ఏలవాలకము \*: చూ, దోస.

గంధదళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకరకము ఓమము, అజహద \*: చూ, యవాని.

గంధధూమము. సం. వి. ఆ. పుం. స్వాదువన గంధద్రవ్యము \*: చూ, రాజార్హము.

గంధసము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎఱిగించుట; 2. నలుగిడుట; 3. నొప్పించుట. (మరునిహించుట)

సింపుటై కొండములు చెప్పుట; 4. తెలిగించుట; 5. నూచించుట; పుం. 6. వీరినాధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గంధనాకులి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గండాలి. (గంధముచేత ముంగిసలకు సంతోషము నిచ్చునది) \*: చూ, సర్పాక్షి; 2. చవ్యమను గ్రంధ్యము \*: చూ, రాజార్హము; 3. అందుగు \*: చూ, సల్లకి; 4. రాష్ట్ర: చూ, సన్న రాష్ట్రము; 5. ఒకరకము కందక \*: చూ, నూరణము.

గంధనామము. సం. వి. వ. పుం. ఎఱ్ఱకులసి \*: చూ, కులసి.

గంధనాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నాసిక: చూ, ముక్కు. 1.

గంధనిలము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నవమాలిక \*: చూ, విరజాడ.

గంధపత్రి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కూరనెల్లి \*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2. నల్లయలివస \*: చూ, విష; 3. అందుగు \*: చూ, సల్లకి.

గంధపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కూరనెల్లి \*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2: చూ, నారితార్కరేయము \*: 3. తెల్లతొళిసి \*: చూ, కులసి; 4: చూ, మరువము \*: 5: చూ, బారంగి \*: 6. నారింజ \*: చూ, శర్కరాంకము; 7: చూ, మారేడు \*

గంధపత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అంబుక \*: చూ, యూధిక. 1; 2: చూ, వెన్నెరుక \*: 3: చూ, యవాని.

గంధపత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కూరనెల్లి \*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2: చూ, యవాని.

గంధపర్లకము. సం. వి. ఆ. న. చూ, మావిపత్తి.

గంధపలాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కటిక \*: చూ, విష.

గంధపాషాణము. సం. వి. ఆ. పుం. గంధకము: చూ, సావీరము. 2.



గంధపిండితకము. సం. వి. ఆ. పుం. వెలిచే\*:  
చూ, పిండితకము.

గంధపిప్పలకము. సం. వి. ఆ. పుం. కలశావ్యి\*:  
చూ, ప్లక్షుము.

గంధపిళాచిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాగ.

గంధపీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూరనెల్లి\*: చూ,  
శ్రీపర్ణము. 1.

గంధపుష్ప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —మై—;  
2: చూ, మొగలి\*; 3: నీలి\*: చూ, రంజని;  
4: చూ, పర్ణాసము\*.

గంధపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊడుగు\*:  
చూ, మహాయమశృతిక; 2: చూ, ప్రబృలి\*;  
3: చూ, శ్లేష్మాతకము.

గంధపుష్పద్వారాభరణసమయము. పా. గ్రహసమ  
యములు ఇరువదియేడింటిలో నొకటి. చూ,  
గ్రహసమయములు. (రాజ్యము గలుగును.)

గంధప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు\*: చూ,  
సల్లకి.

గంధఫణిజ్ఞకము. సం. వి. ఆ. పుం. రక్తకులసి\*:  
చూ, తులసి.

గంధఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెంఠి\*: చూ,  
మేంథి; 2: చూ, ప్రేంకణము\*; 3: విదారి\*:  
చూ, భూమికర్కారుపు; 4. అందుగు\*:  
చూ, సల్లకి.

గంధఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెలగ\*;  
2: చూ, మారేడు\*; 3: చూ, తేజఃఫలము\*.

గంధఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = రూ-గంధఫలి  
1: చూ, ప్రేంకణము\*; 2. సంపెంగ మొగ్గ  
(గంధమే ఫలముగాగలది): చూ, సంపెంగ.

గంధబంధపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, మామిడి\*.

గంధబహుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సర్వ  
దండి\*.

గంధలిదారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పునుగు\*.

గంధబిల్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పర్ణాసము\*;  
గంధభాండము. సం. వి. ఆ. పుం. కలశావ్యి\*:  
చూ, ప్లక్షుము.

గంధమాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి\*:  
చూ, మాంసి.

గంధమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. పుడమి: చూ,  
భూమి. 1 (ఆకారాంతమని కొందఱు).

గంధమాదనము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గంధ  
మాదనము (పుం, స్త్రీలింగ మనికొందఱు) 1. గంధ  
మాదనమనుకొండ. (ఇది మేరుపర్వతమునకు  
దూర్వననుండునది.): చూ, పర్వతము; 2. కుల  
పర్వతము లేడింటిలో నిది యొడవది: చూ, కుల  
పర్వతములు; 3. వర్ష పర్వతము లెనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, వర్ష పర్వతములు; 4. గంధమా  
దనుడను కోతి: చూ, వానరము; 5. మగ  
తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1; 6. మదపు  
పేనుగు: చూ, మాస్తీ; 7. గంధకము: చూ,  
సావీరము; 8. కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1.

గంధమాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ,  
సుర. 1; 2: చూ, వదనిక\*; 3. చీడయను గంధ  
ద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము.

గంధమాదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి;  
2. పురయను గంధద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హ  
ము.

గంధమాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక గంధ  
ద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము.

గంధమాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయను  
గంధద్రవ్యము\*. చూ, రాజార్హము.

గంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గంధము. రూ-  
గంధసము: చూ, వాసన; 2. గంధకము\*:  
చూ, సాగంధికము. 4; 3. గర్వము: చూ,  
హంకారము; 4. లేకము: చూ, స్వల్పము;  
5. తొడును: చూ, సంబంధము; 6. ఇల్లదియ

విషయము లయిదింటిలో నొకటి: చూ, ఇం ద్రియవిషయములు; 7. షోడశోపచారము లలో నొకటి: చూ, షోడశోపచారములు-ఉప చారములు. 1; 8. భోగములెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అష్టభోగములు-భోగములు; 9. ప్రకృతులెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకృతులు.

గంధములు. అం. కర్పూరము, కస్తూరి, పునుగు, జీవాజి, అగరు, పన్నీరు, అత్తరు శీగం ధము. (8)

గంధమూల. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. తెల్లగుగంధి పాల\*: చూ, శారిబ; 2. ములుగుదామర\*: చూ, పద్మము. 1; 3. కర్పూరపుబెండ\*: చూ, షడ్గ్రంధ; 4. అందుగు\*: చూ, సల్లకి; 5. అతివస\*: చూ, విష.

గంధమూలకము. సం. వి. అ. పుం. అతివస\*: చూ, విష.

గంధమూలఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్ద పేట\*: చూ, శాఖోటము.

గంధమూలము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి కచోరము\*: చూ, షడ్గ్రంధ; 2. కొండ బెండ\*: చూ, షడ్గ్రంధ.

గంధమూలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గంట్లకచో రము\*: చూ, షడ్గ్రంధ; 2. నల్లఅతివస\*: చూ, విష.

గంధమూలిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఉసిరిక కాయ: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. శటి\*: చూ, విష; 3. కచోరము\*: చూ, షడ్గ్రంధ.

గంధమూషి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మంచు (వాసన గల యెలుక): చూ, మూషికము.

గంధమూషికము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గంధమృగము. సం. వి. అ. పుం. పునుగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధమోదనము. సం. వి. అ. పుం. గంధనము: చూ, సౌఖీరము 2.

గంధమోహిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సంవెంగ మొగ్గ: చూ, సంవెంగ.

గంధరసము. సం. వి. అ. పుం. బాలెంతకిచ్చెడు మందు: చూ, బోళము.

గంధరసాంగకము. సం. వి. అ. పుం. శ్రీవేస్తు మను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్ద్రము.

గంధరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. జీవాదియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్ద్రము; 2 చంద నము: చూ, వాసన; 3. ముద్దము\*: చూ, వెసర; 4: చూ, గుగ్గులుపు\*.

గంధరాజి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నభియను గంధ ద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్ద్రము.

గంధర్వము. సం. వి. అ. పుం. 1 = కటకరము. (పెద్ద కడుపును, వటువుతోడయును గల మృగము): చూ, శరభము. 1. (ఒంటెపిల్ల అనియు); 2 = కత్తెకుడు. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. అంతరపికాచము: చూ, భూతము; 4. మగకోయిల: చూ, పికము; 5. పశువు: చూ, మృగము. 1; అం. 6. ఖండ ములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ఖండ ములు.

గంధర్వవేదము. అం: చూ, రూ-గాంధర్వ వేదము.

గంధర్వసత్త్వ. అం. కామకాస్త్రములోని ద్వాదశ సత్త్వలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశసత్త్వలు.

గంధర్వహస్తకము. సం. వి. అ. పుం. అముదము\*: చూ, వ్యడంబకము.

గంధర్వహస్తము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గంధర్వులు సం. వి. అ. పుం. బ. రూ-గాంధ ర్వులు. 1. జీవలోకమునందుఁబాడెడు విశ్వా వసుఁడు మొదలగువారు. (గాముచేయు నపుడు ఈ యను శబ్దమును పలికెడువాఁడును—

మా యని పాడెడువాఁడును వీరు దేవగంధ  
య్యలు): చూ, దేవతాభేదము; 2. పాట  
పాడువాఁడు: చూ, స్వీకారి; అం. 8. దేవత  
లయిదుగురిలో నొకరు: చూ, దేవతలు.

గంధలక్ష్యప్రయోగము. అం. తంత్రములు అఱు  
వదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

గంధలేఖక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జేవాద్విలి: చూ,  
మార్గాలము.

గంధలోలుప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఈగ: చూ,  
మక్షిక.

గంధవంతము. సం. వి. త. పుం. కస్తూరి: చూ,  
మృగమదము.

గంధవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కల్లు: చూ,  
సుర. 2; 2. వ్యాసునితల్లి; 3. నేల: చూ,  
భూమి. 1; 4. చూ, వనమల్లి\*; 5. ముర  
యను గంధద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము;  
6. గంధవతి పట్టణము (వాయులోకమునఁ  
బ్రసిద్ధము): చూ, దేశము; అం. 7. దిక్పాల  
పట్టణము లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,  
దిక్పాలపట్టణములు (చూ, దేశము.)

గంధవధువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. శటిక: చూ,  
విష; 2. చీడ యను గంధద్రవ్యము\*: చూ,  
రాజార్హము.

గంధవల్కలము. సం. వి. ఆ. న. లవంగ పుచ్చెక్క:  
చూ, వరాంగకము.

గంధవహ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ముక్కు.  
(రూ-గంధవాహ.)

గంధవహలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కులసిక.

గంధవహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
మయూరము; 2: చూ, భ్రమరము; 3: చూ,  
నూకరము; 4. కల్లుకుండ: చూ, భాండము. 3.

గంధవహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గంధ  
వాహుడు. 1. గాలి: చూ, వాయువు;  
2. దూషకుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

గంధవాహ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-గంధ  
వహ.

గంధవాహుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-  
గంధవహుడు.

గంధవిహ్వలము. సం. వి. ఆ. పుం. యవలను  
గోధుమలు: చూ, ధాన్యము.

గంధవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నుద్దిక.

గంధవేళిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-గంధ  
లేళిక.

గంధవ్యాకులము. సం. వి. ఆ. న: చూ,  
వైజయంతి.

గంధశటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శటిక: చూ,  
విష.

గంధశాకము. సం. వి. ఆ. న. 1. నెల్లికూర\*:  
చూ, శ్రీపర్ణము. 1. (నువర్ణ శాకము); 2. బ  
గారు: చూ, లోహము. 1.

గంధశాలి. సం. వి. ఇ. పుం. శాలిధాన్యము:  
చూ, ధాన్యము.

గంధశుండిని. సం. వి. ఇ. పుం. మేంఘ: చూ,  
మూషికము.

గంధసారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పచ్చేగం  
దము: చూ, వాసన; 2: చూ, పెసర\*.

గంధసోమము. సం. వి. ఆ. న. తెల్లగలువ\*: చూ,  
పద్మము. 1.

గంధాంకురి. సం. వి. న్. పుం: చూ, మరు  
వము\*.

గంధాఖువు. సం. వి. ఈ. పుం. మేంఘ: చూ,  
మూషికము.

గంధాధ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ముర యను  
నోవధి\*: చూ, రాజార్హము; 2. నెల్లి\*: చూ,  
శ్రీపర్ణము. 1; 3. తరుణి: చూ, శ్రీ; 4. గొడ  
పాల\*: చూ, దేవగంధ.

గంధాధ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. జీవాది యను  
గంధద్రవ్యము\*: చూ, రాజార్హము;

2. చందనము: చూ, వాసన: పుం.

3. వారింజి \*: చూ, శర్కరాంకము.

గంధారి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గంజాయి \*: గంబురము. వై. వి.= —వై.—

చూ, త్రిశూలిని; 2. పిన్న తగడిదులగొండి\*:

చూ, స్వల్పదురాలభ.

గంధాలుపు. సం.వి.ఉ. శ్రీ. రూ-గంధాళుపు

అశ్వజాత \*. చూ, పుత్రధాత్రి.

గంధాశ్శము. సం. వి. న్. పుం. గంధకము,

సావీరము (అని కొందఱు): చూ, సాగంధి

కము. 4; (చూ, సావీరము. 2.)

గంధావ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆఱుగండ్ల

కవోరము \*: చూ, వడ్డ్రొంధ.

గంధాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: కవోరము \*:

చూ, వడ్డ్రొంధ.

గంధిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, గంధాశ్శము.

గంధికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-గంధ

కము. 1.

గంధిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, గంధకుటి \*

గంధిపరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పొన్న\*.

గంధిలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వఱడు: చూ,

స్పృగాలము; విణ. 2. వాసనగలది: చూ,

వాసన.

గంధోత్పట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దమనకము\*:

చూ, శరము.

గంధోత్తమ. సం.వి.ఆ. శ్రీ. కల్లు: చూ, మర.2.

గంధోత్పలావ్యయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ,

సహజేరి. \*

గంధోలి: చూ, రూ-గంజోలి,

గంప. జే. వి. కంజోలము: చూ, సజ్జె. 1.

గంపచిక్కులు. జా. గుంటచిక్కులు, అలవికాని

బాధలు.

గంపపులుగు. జే. వి. రూ-కంపపులుగు: చూ,

లెళ్ళగువ్వ.

గంబుర. వై. వి.=కర్పూరము: చూ, సిరము.

(రూ-గంబురము- గంబుర- గంబూర-గం  
బూరము-గంబూరు.)

గంబురము. వై. వి.= —వై.—

గంబూర. వై. వి.= —వై.—

గంబూర. వై. వి.= —వై.—(సా. 2,ఆ. 54.)

గంబూరము. వై. వి.= —వై.— (వసు. 6,

ఆ 84.)

గంబూరరాజీనాలు. జే. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు:

చూ, ధాన్యము.

గంబూరు. వై. వి.=: చూ, గంబుర.

గంభారి సం. వి. ఈ.శ్రీ. కంభారి. గుమ్ముడు,

పెద్దమ్ముడు (అని కొందఱు) \*: చూ, మహా

ఫలము.

గంభారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

గంభి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నిమ్మ\*.

గంభీరనాభి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శ్రీపూజ్య

లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

గంభీరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ\*;

2. పంకజము: చూ, పద్మము. 1; 3. అగరు

ప్రూను\*చూ, చందనము; 4.బుబ్బంత్రము:

చూ, వేడము; 5.గంభీరధ్వని: చూ,స్వరము.

2 (విణ అనికొందఱు); 6. రూ-గంభీరము.

బాడవ: చూ, భూమి. 1; విణ. 7. రూ-గంభీ

రము. లోతుగలది: చూ, లోతు. 2.

గంభీరవేది. సం. వి. న్. పుం. తోలుతోలుగు

నట్లును నెత్తురు కౌటునట్లును కండ యూగు

నట్లును బరిగోలలతోడను అంతుకములతోడను

పొడిచి యెంతబాధపెట్టినను ఒడ తెలుగ

కుంకునట్టి మదపుటేనుగు: చూ, హస్తీ.

(చూ, గజశాస్త్రము.)

గంభీరిమ. సం. వి. న్. పుం. గంభీరభావము:

రూ-గంభీరము.

గగనకుసుమన్యాయము. పా. ఏమియులేదనుకీర్తి.

గగనకుసుమము. జా. ఏమియులేనిది: చూ, సభ: కుసుమము.  
 గగనధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.  
 గగనధ్వజాండు. సం.వి.అ.పుం: చూ, నూర్యండు.  
 గగనము. సం. వి. అ. స. 1. ఆకాశము: చూ, విన్న; 2. నడక: చూ, వగనము. 1; అం. 8. చక్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చక్రములు; వై. విణ. (1) = ఘన-గహన. దుర్లభము. వసు. 8, అ. 99: చూ, వెక్క-సము. 8.  
 గగనాధ్వగుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గగనధ్వజాండు.  
 గగనేచరము. సం. వి. అ. పుం. 1. (నూర్యాది) గగినాము: చూ, రాహువు. 2; 2. (అశ్వినాది) రిక్క: చూ, నక్షత్రము.  
 గగనోత్సుకుండు. సం. వి. అ. పుం. అంగారకుడు: చూ, రాహువు. 2.  
 గగనోల్మొకుండు. సం. వి. అ. పుం. —వై. —  
 గగురు. దే. వి. పులకాంతురము: చక్క. రోమాంచము (రూ-గగురుపాటు- గగుర్పాటు- గగురుపు- గగుర్పు- గగురు- గరు- గరుదాల్పు- గరుపారు.)  
 గగురుపాటు. ద్వ. వి. —వై. —  
 గగురుపు. దే. వి. —వై. —  
 గగురుపాడుచు. దే. అ. క్రి. రోమాంచితమగు: చూ, పులకరించు.  
 గగురుపాడువు. దే. వి. చూ, రూ-గగురు.  
 గగుర్పాటు. ద్వ. వి. —వై. — (వేంకటేశాంధ్రము. 44.)  
 గగుర్పు. దే. వి. —వై. —  
 గగుర్పొడువు. దే. వి. —వై. —  
 గగ్గు. వై. వి. = గగ్గద. బొంగుగొంతు, సంతోష

దులచేతఁ గలిగెడు గొంతడుపు. అం, భా. ప్రి. క. 122: చూ, స్వరము. 2.  
 గగ్గురు. దే. వి: చూ, రూ-గగురు.  
 గగ్గులకాండు. దే. వి. ధాన్యమురాల్చిన కంకుల. సమూహము: చూ, వెన్ను.  
 గగ్గులు. దే. వి. బ. గింజలురాల్చిన కంకులు: చూ, వెన్ను.  
 గగ్గర. దే. వి: చూ, పర్ణాసము.\* (తెల్లగగ్గర, నల్లగగ్గర అని ద్వివిధము.)  
 గగ్గోలు. దే. వి. 1: చూ, వెజ్రపు; 2. కలత: చూ, సంతాపము; వా. 8. గండరగోళము “వానిగగ్గోలు పొచ్చుగా నున్నది.”: చూ, రద్దు. 2.  
 గగ్గోలువడు. ద్వ. అ. క్రి. (గగ్గోలు + వడు) కలతపడు: చూ, సంక్షోభించు.  
 గచ్చి. దే. వి. రూ-గచ్చి-గచ్చి: చూ, సోమరాజి. (గచ్చిపప్పు నేటిలో వేయించిన శుద్ధి. సర్వకూలలు, ఋతుకూలలు, జ్వరము పోఁ గొట్టును.)  
 గచ్చికాయలాట. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.  
 గచ్చిపాద కదలించినట్లు. లో. ఉదా. —“కుచ్చితుర్రాలైన య చ్చపలలోచనంజూచి పొరులం దలు గచ్చుకొని గచ్చిపాదఁ గదలించిన కైవడి విచ్చలవిడి నోరికించినట్లు తెచ్చాన కిచ్చువారును.” సారంగధరచరిత్రము.  
 గచ్చు. దే. వి. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు; 2. లేపనము: చూ, పూత. 8; 8. గారపూత: చూ, పూత. 8; వై. విణ. 4. వర్ణలోపము గాని, పదలోపముగాని కలిగినది (మాట) రూ-గచ్చు. అం. భా. ప్రి. వాగ్వ. 118: చూ, కబ్బము. 2.  
 గచ్చుకొను. దే. స. క్రి. వాయురోగము మొదలగువానచే బిగిసికొను: చూ, పట్టుకొను.

గచ్చులూడి. కే. వి. (గచ్చులు + అడి) బయటికి యోగ్యురాలినర నటించునట్టి అడుగు: చూ, శ్రీ.

గచ్చువిచ్చుగు. కే. ఆ. కి. (గచ్చువిచ్చు + అగు) (కార్య) వైకల్యము; (అంధ) వామ శేషము; చూ, వైకల్యము.

గచ్చువిచ్చు. కే. వి. 1. అఱిముడు: చూ, వైకల్యము; 2. తాఱుమాటు: చూ, వ్యర్థము.

గజకండ. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముల్లంగి.

గజకణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గజపిప్పలి: చూ, పిప్పలి. 1.

గజకర్ణ. అం. కళ్ళలు అఱివది నాలుగింటిలో నొకటి. చూ, కళ్ళలు.

గజకర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుగు చెవి వంటి యొకరకము విసనకట్ట: చూ, గురటి; 2: చూ, బలురక్కసి; అం. 3. ఇంద్ర జాలవిశేషము: చూ, వింద్రజాలికము, అవాంతరములు, ఉపవిద్యలు.

గజకూర్మక. సం. వి. న్. పుం. గరుడుడు: చూ, వారివానాడు.

గజక్రీడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏనుగు ఆట: చూ, వాస్త్రీ.

గజక్రీడితము. అం. కరణములు నూటయేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

గజచిర్బిట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. యా, క్రిప్తి.

గజచిర్బిట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, పెద్ద పాపరక.

గజచిర్బిట. సం. వి. ఆ. శ్రీ—వై.—

గజహోదని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చేతిబీజ: చూ, బీజ. 2.

గజహోటియము. అం. తానములు మూడు. అందు సర్వతానములు ఇరువదియేనిమిది. అందు రి-ధ. హీనతానములు ఏడు. వానిలో గజ

హోటియముకటి: చూ, రి-ధ. హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు): చూ, ఉపవిద్యలు.

గజచ్చాయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. ఒకానొక పుణ్యకాలము.

గజచ్చాయము. సం. వి. ఆ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

గజజాతులు. అం. భద్రము, మందము, మృగము, (8): చూ, వాస్త్రీ (చూ, గజము-గజాశ్రయము).

గజఝంప. అం. జన్యతాశ్రయలలో నొకటి: చూ, జన్యతాశ్రయములు: (చూ, తాశ్రయము. 2)

గజధక్కు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏనుగు వైనుండు నగారా, మదామాత్నము: చూ, వీణ.

గజత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏనుగుల గుంపు: చూ, వాస్త్రీ.

గజతుండము. అం. భావాధ్యాయప్రమేయము నందలి అసంయుతనాస్త్రములు నలుబదియేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుతనాస్త్రములు.

గజదండ. అం. మల్లకాశ్రయమునందలి దండలు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, దండలు.

గజదంతఫలము: సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దోసక.

గజదంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అభినయ నాస్త్రవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ఏనుగు పల్లు: చూ, పల్లు. 1. (చూ, నాగదంతము); అం. 3. భావాధ్యాయ ప్రమేయమునందలి సంయుతనాస్త్రములు ముప్పదియేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతనాస్త్రములు; 4. సృత నాస్త్రములు ఇరువదియేనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సృతనాస్త్రములు.

గజదానము. సం. వి. ఆ. న. ఏనుగుమదము: చూ, మదము. 1.

గజనిమిలనము. సం. వి. ఆ. న. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజనిమాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ముందు ఒప్పు  
కొని వెనుకలేదని వాదించుట. చూ, విసం  
వాదము.

గజపర్వస్యాయము. పా. గజశర్దు (గజశర్దు అని  
వాడుక)

గజపాదపము. సం. వి. ఆ. పుం. పాదిరిః చూ,  
స్థావి.

గజపిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఏనుగుపిప్పలిః  
చూ, పిప్పలి. 1. (వాతమును క్లేష్మమును  
అన్ని మాంద్యమును పోగొట్టును.)

గజపిప్పల్లు శుద్ధి. పా. గజపిప్పల్లు కలిలోగాని  
మేళ మూత్రములోగాని యొకజాము భావన  
చేసిన శుద్ధి.

గజపుటము. సం. వి. ఆ. పుం. ఔషధము వం  
డుటకేర్పఱచిన గజములోతుంగల గొయ్యిః  
చూ, రంధ్రము. 1.

గజప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. చామలుఃచూ,  
ధాన్యము.

గజబంధని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఏనుగును కట్టెడి  
చోటుః చూ, స్థానము. 1.

గజభక్తుకము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రావి \*

గజభక్త్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అందుగుః చూ,  
సల్లకి (గజభక్తు అని కొందఱు)

గజమదములు. అం. దానము, సీఘ్రపు, సాగ  
రము, శీకరము, శిక్యము, మదము, ఘర్మము,  
మేఘము. (8) (తదితరములకుః చూ, హస్తీ)

గజమాచలము. సం. వి. ఆ. పుం, శ్రీః చూ,  
సింహము.

గజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుగుః  
చూ, హస్తీ; (ఇందుల వివరము లన్నియు  
'హస్తీ' అను పదముకడఁ జూచుకొన  
వలెను.) 2. మూఁడడుగుల కొలది, 36  
అంగుళములకొలది; 3. వాగుస్థానవిశేషము;

4. సేనాంగములు వాలుగింటిలో నొకటి  
(చతురంగబలము): చూ, సేనాంగములు.  
(చూ, అంగము. 9.); 5. దండలు పండ్రెండిం  
టిలో నొకటి: చూ, దండలు; 6. గతులు  
పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, గతులు;  
7. (గోభూతిలాది) మహాదానములు పదునాటిం  
టిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు. 1;  
8. (తులాపురుషహిరణ్యగర్భాది) మహాదాన  
ములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, మహా  
దానములు. 2; 9. (గోవు, గజము మొదలగు  
నవి) దానములు పదునాటింటిలో నొకటి:  
చూ, దానములు.

గజమోటనము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, సిం  
హము.

గజయాన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఏనుగునడవంటి  
నడగల ఆఁడుది: చూ, శ్రీ; 2. ఆఁడుది;  
చూ, శ్రీ; (ఇట్లు ఇభయాన మొ).

గజరక్ష. అం. తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, తంత్రములు.

గజరిపువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఏనుగుగొంగః  
చూ, సింహము.

గజలక్షణము. అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, కళలు.

గజలీలము. అం. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ,  
జన్యతాళములు. (చూ, తాళము. 2.)

గజవదనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వినాయ  
కుఁడు. 1.

గజవల్లభ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గిరికదలిః: చూ,  
రంభ. 2; 2. అందుగుః: చూ, సల్లకి.

గజవిద్విషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాఞ్చరశి.

గజవిలసితము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది యొ  
క్కొక్క చాదమునందు భ, ర, న, న, న,  
గురువులుండి ఎనిమిదింటి యతిగల యోడళ

ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా.-“బాల  
సహజనాథ-వరదతను మిళితజం, బాల దింబ  
రాస-మన్యుకబళ కరలం, బాలకమంగళావ-  
హగజవిలసితమున, న్నాలు భరేఫనాన-గము  
లిభవిరమమునై”: చూ, వృత్తము. 1.

గజవైద్య. అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, కళలు.

గజశర్ధ. వా. వి. నిష్ప్రయోజకుడు. (గజశర్ధ  
అనియు వాడుక)

గజకాస్త్రము. పా.గజములనుగూర్చి వృగచర్మీయ  
ము, రాజపుత్రీయమును గ్రంథములయందు వివ  
రింపఁబడియున్నది. అట్టిగ్రంథంబులిప్పు డగు  
దుగా నుండుటవలన విస్తరించుట దుర్లభము  
“శ్లో. త్వగ్నేదాహ్నోజిత సావాన్మాంసస్య  
చ్యవనాదపి । ఆత్మానంయోజనాతీతస్య  
గంభీరవేదతా॥ చికాశేనయోవేత్తి శిక్షాం  
పరిచితామపి । గంభీరవేది ర్విజ్ఞేయస్సగజోగజ  
వేదిభిః॥” అని రాజపుత్రీయ, వృగచర్మీయ  
ములయందు. “సీ. పాగడపూవంటి కంపుల  
మదాంబువులును మధువర్ణ దంతకంబములు మె  
ఱయ, భీకరస్వరచారు బృంహితంబులు ఘ  
నాంగారకగ్రహకాంతి కన్నులమర, నిలఁజుట్టు  
వడు తుండములమించు పూర్వాంగ మెత్తరంబై  
పిఱుంద త్రమిల్లఁ, గటములుత్కటములై నిటల  
ముల్ బటువులై సిద్ధేపుమొగములనుబ్బు  
మిఱ, స్వర్ణకక్ష్యాంతుక పాగిసకరధిశార్జ  
భేటసంఘంఠి కావ్యలంకృతులు చెలువ, మె  
సఁగుగంభీరవేది భజ్యభకతము, నల్లువకునిచ్చె  
గంధర్వవల్లభుండు.” స్వా. 5, అ. 98: చూ,  
గంభీరవేది. (చూ, చాస్తి.)

గజసాహ్వయము. సం. వి. అ. న. చాస్తి నాపురము;  
చూ, దేశము.

గజహంసగతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రాజపత్నీలక్ష  
ణము: చూ, లక్షణము. 1.

గజాఖ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేకుళ.

గజాగ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విరావతమను  
యేనుఁగు: చూ, చాస్తి.

గజాజీవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, చాస్తిరో  
హుఁడు.

గజాదిమదము. సం. వి. అ. పుం. మత్తు: చూ,  
మదము. 1.

గజాననుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు మోము  
సామి: చూ, వివాయకుఁడు. 1.

గజారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఏనుఁగుగొంగ:చూ,  
సింహము; 2: చూ, ఏనుఁగుల గొంగనూఁడు;  
3. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

గజారోహణ. అం. కళలఱువదినాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, కళలు.

గజారోహణకరప్రయోగవిభాగము. అం. ధను  
ర్యేదమునందలి ప్రమేయములు నలుబదాఱిం  
టిలో నొకటి: చూ, ప్రమేయములు.

గజాశన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అందుగు \*: చూ,  
సల్లకి; 2. పద్మమాలము: చూ, పద్మము. 1.

గజాశనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి\*.

గజాసురారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గజాస్యండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గజాననుఁడు.

గజాహ్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగుపిప్పలి\*:  
చూ, పిప్పలి. 1; 2. చాస్తి నాపురము: చూ,  
దేశము.

గజాహ్వము. సం. వి. అ. న. చాస్తి నాపురము:  
చూ, దేశము.

గజాహ్వయము. సం. వి. అ. న. —వై.—

గజబిజి. దే. వి. 1. సందడి: చూ, స్వరము. 2;  
2. కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. నలఁగుడు:  
చూ, పీడనము; విణ. 4. కలఁగినది: చూ,  
సకలము; 5. నలఁగినది: చూ, పీడితము.

గజబిజించు. దే. అ. కి. కలఁగు: చూ, సంక్షో  
భించు.



గజముచ్చే. దే. వి. గరిడిముచ్చే: చూ, మ్రుచ్చే.  
(గజదొంగ-గడిదొంగ అని వాడుక.)

గజ్జ. వై. వి.=కమ్మ-ఖర్మా. తీటుకులుపు: చూ, విదర్శక (చూ, వ్రణము.)

గజ్జయ. దే. వి. కింకిణి. రూ-గజ్జ: చూ, భూషణము. 2.

గజ్జ. దే. వి. —వై.—

గజ్జగొలుగు. ద్వ. వి. పాశేలు: చూ. భూషణము. 2.

గజ్జలపట్టెద. దే. వి: చూ, దపురగల్లి.

గజ్జియాలబ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు. వారి జాతులయొక్క నామములలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గజ్జ. వై. విణ. పెద్ద. “గజీనిమ్మ.”: చూ, విపులము.

గజ్జిగజ్జి. దే. వి. వడతుట్టుయందగు ద్వ్యవ్యనుకరణము. హరిశ్చ. 8, ఆ. 108: చూ, హూహూ.

గజీనిమ్మ. ద్వ. వి. దహువు: చూ, లకుచము \*.

గజీను. దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజీము. దే.వి. తుపాకికి మందుగట్టించెడి యినుప సూక: చూ, కలక.

గజోలు. వా. వి. కొద్దిగా వానకురియుట.

గజ్జ. దే. వి. లోడసూదు: చూ, వంక్షణము.

గజ్జిలు. అం. కామకాస్త్రములోని సఖత సానములలో నొకటి: చూ, సఖత సానములు.

గజ్జ. వై. వి. మత్తు. పాండు. 4, ఆ. 87: చూ, మదము. 1.

గజ్జరము. వై. వి.=ఖర్జురము \*: చూ, మధుఖర్జురిక. (రూ-కజారము-కజ్జరము-కజ్జారము.)

గటక. దే. వి. పిండితోడేసిన జావ: చూ, పాదము. (1)

గట్ట. వై. వి.=ఘట్టన. సిద్ధనోటికి వేసి గట్టించెడు బిరడ: చూ, బిరడ.

గట్టన. వై. వి.=ఘట్టన. గట్టించుట: చూ, దిమ్మిస.

గట్టి. దే. విణ. 1.=కఠినము: చూ, బెడిదము;

2. దృఢము: చూ, సైర్యము. 1; 3. ఉచ్చైర్నాదముకలది. “వాడుగట్టిమాటాడెడు.”;

4. తీరము: చూ, శార్దూము. 1.

గట్టించు. వై. స. క్రి. గట్టనచేయు.

గట్టినబోది. దే. వి: చూ, బాలక్రిడ.

గట్టిపడు. దే. ఆ. క్రి: చూ, గడితపడు.

గట్టివ. ద్వ. విణ. (గట్టి + వా) 1. ధూర్జడు.

పా. 1, ఆ. 127: చూ, వ్యాధుడు. 2;

2. గట్టిగమాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1;

3. రూ-గట్టివా. గట్టిగ మాటలాడునది: చూ,

స్త్రీ; 4. ధూర్జరాలు. రూ-గట్టివా: చూ, స్త్రీ.

గట్టివయసుది. ద్వ. విణ. పౌర్ణ: చూ, స్త్రీ.

గట్టివా. ద్వ. వి. రాలు: చూ, రూ-గట్టివ. 3-4.

గట్టివాడు. దే. విణ. సేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

(మహాత్మ్యమహద్ధకరూపము గట్టిది.

గట్టివాతము. దే. విణ. స్త్రీధార్తము.

గట్టివాయి. ద్వ. విణ. ధూర్జరాలు: చూ, స్త్రీ.

గట్టివాలబోటులు. ద్వ. వి. బ. పుష్పలావికలు: చూ, స్త్రీ.

గట్టివాలు. ద్వ. వి. రూ-గట్టువాలు. సైరంధ్రి (పర్వతమువలె బ్రవర్తించునది అనగా పురుష సాంగత్యముగోరక ధైర్యముతో నుండునది యని వ్యుత్పత్త్యర్థము): చూ, స్త్రీ.

గట్టు. వై. వి.=ఘట్టు. 1. ఒడ్డు: చూ, తీరము;

2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చెఱువుకట్టు: చూ, సేతువు. 1; 4. మళ్లకువేసినగట్టు: చూ, సేతువు. 1.

గట్టుడిమ్మరి. ద్వ. వి. (గట్టు + తిమ్మరి) అగ  
చరము, కోతి. (ఇట్లు తిప్పతిమ్మరి. మల  
తిమ్మరి మొ): చూ, వానరము.

గట్టుగ. దే. అవ్య: చూ, బిగ్గర.

గట్టుతాలుపు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

గట్టువాయ. వై. వి: చూ, వేలుపుతేడు.

గట్టుపట్టి. వై. వి. 1. గారి: చూ, పార్వతి. 1;

2. మైనాకపర్వతము: చూ, పర్వతము.

గట్టురామోలి. ద్వ. వి. —వై.—

గట్టులతేడు. ద్వ. వి. హిమవంతుడు: చూ,  
పర్వతము.

గట్టువా. ద్వ. విణ: చూ, రూ-గట్టివా.

గట్టువాసు. వై. వి. = కఠినవాక్. పరుషభావ  
బుడు.

గట్టువాలు. ద్వ. విణ. 1. వైగంధి: చూ, రూ-  
గట్టివాలు; దే. వి. 2. విచ్చేలవిడియై యొకరి  
యిండ్లనుండి శృంగారింతుట లోనగు పనులు  
చేయునట్టి ఆడుది: చూ, శ్రీ.

గట్టువిలుకాడు. ద్వ. వి. శైలధన్వండు: చూ,  
శివుడు (ఇట్లు గట్టువిల్కాడు- గుబ్బలి  
విలుకాడు. మొ.)

గట్టువిలుతుడు. ద్వ. వి. —వై.— (ఇట్లు  
రూ-గట్టువిల్తుడు-మలవిలుతుడు మొ.)

గట్టువిల్లారి. ద్వ. వి. —వై.—(అంధి). పదా.  
సుర. 10.)

గట్టారయు. దే. అ. కిరి: చూ, కేరొట్టు.

గట్టాచూలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టరామోలి.  
జై. 7, అ. 92.

గట్టయోకిమీడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టుల  
తేడు.

గట్టయోలికమనుమడు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి.  
సాంబ. దే. 7: చూ, స్కందుడు.

గడ. వై. వి. 1.=కాండ. నిడుపాటికోల. (ఏతపు  
గడ, చెఱుగడ, వెదురుగడ మొ): చూ,

స్తంభము. 1; 2.=ఘటా. గుంపు: చూ, సమా  
హము; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1;  
4. కంబము: చూ, స్తంభము. 1. (ఇక్కడ  
గడయనగా అరటిచెట్టుయొక్క అడుగు  
భాగము.); 5. = కాండ. వెదురు: చూ,  
వేణువు; 6.=గణన. ఎన్నిక: చూ, సంక  
ల్పము.

గడకము. సం. వి. అ. పుం. గండచేప: చూ,  
మత్స్యము. 1. (జెల్లని కొండలు.)

గడగడ. దే. వి. వడచుట నీరుత్రాగుట లోన  
గువానియందగు ననుకరణము: చూ, హూ  
హూ.

గడగడలాడు. దే. అ. కిరి. (గడగడలు + అడు)  
వడచు: చూ, వణచు. 2.

గడచీల. దే. వి. ఏతపుష్పాయం దమర్చియుం  
డెడు దండెపుబీటలు తగుల్చుటకు గడతల  
నుండెడు చీల.

గడదేశజను. సం. వి. అ. న. సాంబరలవణము:  
చూ, లవణము. 1.

గడన. వై. వి. 1.=గణన. ఎన్నిక: చూ, సంక  
ల్పము; 2.=గణన. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము;  
3. ఆర్జన: చూ, సంపాదనము; 4.=ఘటన.  
కూర్పు.

గడనకతై. వై. వి. బోగముది: చూ, వేళ్ళు.

గడనపడతి. ద్వ. వి. —వై.—

గడప. దే. వి. వాకిటిక్రిందిభాగము. రూ-కడప:  
చూ, దేనెలి.

గడపడము. వా. వి. పంటకొంపులు పాలేరు  
వాండ్రొక యిచ్చు ధాన్యాదికము: గడపు  
దల-రూ-గడుపుదల.

గడపుదల. వా. వి. —వై.—

గడవిడ. వా. వి. అల్లరి: రూ-గడవిడి.

గడవిడి. వా. వి. —వై.—

గడమంచె. వా. వి. రూ-గడమంచె: చూ, బడ్డి.  
 గడము. సం. వి. అ. పుం. 1.=గండె: చూ,  
 మత్స్యము. 1; 2. అడ్డము: చూ, నిగోధము. 1;  
 3: చూ, విఘ్నము; 4: చూ, పరిఖ; 5. అడ్డ  
 పాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 6. గడమను  
 దేశము: చూ, దేశము; 7. వి. (1) కుండ  
 లోనగువాని మూత. అం, భా. పృ. ది. 95.  
 చూ, శరావము. (రూ-గడి.)  
 గడయంతము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ,  
 మేఘము. 1.  
 గడరుగోయిల. ద్వ. వి: చూ, రూ-గండు  
 గోయిల.  
 గడలవణము. సం. వి. అ. స. సంబరదేశమునఁ  
 బుట్టిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.  
 గడవంచె. వా. వి: చూ, రూ-గడమంచె.  
 గడసాదన. వై. వి. వ్యాయామము: చూ,  
 సాము. 3.  
 గడనె. దే. వి. అటుక (అప్ప): చూ, మనెల.  
 గడి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వీడెడి: చూ, సంవ  
 త్సరము; దే. వి. (1): చూ, శరావము;  
 (2) ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; (3) వాప్యాంతర  
 విశేషము; (4) బలము: చూ, శక్తి. 1;  
 (5) మరియొక: చూ, సన్యాసము; (6) కోట  
 బురుజు: చూ, సదనము. 1; వా.వి. (7) (బట్ట  
 మడత, చాద్ద; (8) తేత్రగణితసంబంధముగు  
 భాగము. (బ. గర్లు) “వేమనక్క పాత్రము  
 నిండుగ నెన్నియో గర్లుగలవు.”; (9) (తలుపు  
 యొక్క) అడ్డు. “అడ్డుగడి చేయుము.”  
 (గడియ); (10) (చెవులు దిమ్మెక్కినపుడు  
 కలుగు) అడ్డు “చెవులు గర్లుపడ్డవి.” మొ;  
 (11) (వీడగలవు) గడి: (12) (ఉప్పుబట్టె  
 చెడుగుడి లోనగు నాటలయందలి) గీత.  
 “గడిదాటిరమ్ము.” మొ.

గడించు. వై. స. క్రి.=ఘట. రూ-గడియించు.  
 1. అర్జించు: చూ, సంపాదించు; 2. కల్పించు:  
 చూ, సృజించు.  
 గడించుపడఁతి. ద్వ. వి: చూ, వేశ్య.  
 గడించువాడు. ద్వ. వి: చూ, సంపాదించు  
 వాడు.  
 గడికట్టు ద్వ. వి. చూ, ఆరితీటు.  
 గడికొట్టవేయు. దే. స. క్రి. (రెండురెండు పశు  
 వులను) ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకవేయు:  
 చూ, లంక వెట్టు. 3.  
 గడితపడు. వై. అ. క్రి. (గడితము + పడు): చూ,  
 గట్టపడు.  
 గడితము. వై. వి. 1. రూ-నుగడితము. సాంద్ర  
 వస్త్రము: చూ, వస్త్రము; 2.=ఘటిత.  
 తఱచు: చూ, మొత్తము; 3. మునుగు: చూ,  
 లావు. 3: విణ. 4. తఱచైనది: చూ, మొల్లము;  
 5. ముడుగైనది: చూ, స్థూలము.  
 గడిత్రాడు. దే. వి. (రెండురెండు పశువులను)  
 ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకవేసెడు- పలుపు:  
 చూ, నూత్రము. 1.  
 గడితీటు. దే. అ. క్రి. (గడి + తీటు): చూ,  
 సమర్థుడగు.  
 గడిదొంగ. దే. వి. ఒక వెటెరినదొంగ, గజదొంగ:  
 చూ, ముచ్చిచ్చు. 1.  
 గడిపోతు. దే.విణ. ఆఘోతు: చూ, వృషభము.  
 గడిబిడి. వా. వి: చూ, రూ-గడబిడి.  
 గడిమెకము. దే. వి. వేటినునకుం జిక్కని మెక  
 ము: చూ, మెకము.  
 గడియ. వై. వి. 1.=ఘటిక. ఇరువది నాలుగు నిమి  
 వముల కాలము: రూ-గడె; (సం. ప):—  
 ఘటిక; తద్విశేషము.-అరగడియ:- (తె.ప):-  
 అరగడియ; (సం. ప):-అర్థఘటిక, కథకము,  
 2.=ఘటిక. గడెమాను, రూ-గడె. “తలుపు  
 గడియ.”: చూ, విష్కంభము. 3.

గడియమైనను. ద్వ. వి: రూ-౧౬ మైనను: చూ, విష్కంభము. 2.

గడియారము. వై. వి.=ఘంటికారము- ఘంటికారము కాలపరిమాణమును తెలుపునట్టి యొక యంత్రము. పా. 2, ఆ. 50: చూ, ఘంటికారము; (గడియారమునుబట్టి తేత్రగణితమునకు సంబంధించిన విశేషాంశములన్నియు తెలిసికొనవచ్చును: చూ, ఏంగిలు, కోణము.)

గడివడ. దే.వి. కఠినముగనుండెడి వడియము: చూ, వడియము.

గడివాడు. దే. వి. ఎల్లలవద్ద కాపున్నవాడు.

గడివోతు. దే. వి. ఒకానొక కుక్క: చూ, కునకము.

గడు. దే. వి. ఒకానొక దారువు. ఆం, భౌ. ద్వి. ౪. 88: చూ, చెక్క.

గడుపుచల. వా. వి: చూ, గడపడము. (రూ-గడపుచల).

గడురుడు. సం. విణ. బొక్కి-టొమ్మువాడు: చూ, వామనుడు.

గడులుడు. సం. విణ. —వై.— (టొమ్మునగాని వీపునగాని కణితిగలవాడు)

గడువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. —వై.—; 2 గ్రంథి, మాంసగ్రంథి: చూ, బుడిపి; దే. వి.

(1) మర్యాద: చూ, సన్మానము; (2) నిర్ణయ కాలము: చూ, మితి.

గడుసరి. దే. విణ. (గడుసు + అరి) 1. అసాధ్యుడు; వై. విణ. 2. = కఠినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 8: కఠిన. శూరుడు. సాంబ. మానవ. 81: చూ, మాంబీరుడు. 2; 4: కఠిన. ధైర్యముగలవాడు: చూ, దిట్టరి. (దేశ్యమని క. ర.)

గడును. దే. వి. 1. కఠినము: చూ, బెడిదము; 2. ధైర్యము: చూ, ధైర్యము; విణ. 8. కఠినము: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. కుత్సిత స్త్రీ:

చూ, స్త్రీ; 8. అసాధ్యము: చూ, ముగ్ధయ్య; 8. కఠినము: చూ, బెడిదము.

గడుసుకుంక. వా. వి. గడుసరివాడు.

గడుసువడు. ద్వ. ఆ క్రి. (గడుసు + వడు) భీరుడగు. పాండు. 3, ఆ. 14.

గడుసువాడు. వా. వి. నేర్పుగా తనపని నిర్వహించుకొను సమర్థుడు.

గడే. వై. వి.=ఘంటిక: చూ, రూ-గడియ.

గడెంకొట్టుట. వా. వి. వ్యవసాయముచేయుట. (భద్రాచలపార్వతమున వాడుక).

గడెత్తు. వా.వి. 1. దాటుకొనిపోవుటకు యెత్తు; 2. యుక్తివైయుక్తి; 8. పెద్దఅలోచన: చూ, యోచన.

గడెత్తువాడు. వా. వి. ఎత్తులమారి.

గడెమైనను. దే.వి.గడియ: చూ, విష్కంభము. 2.

గడేకారి. వా. వి. 1. అల్లరిచేయువాడు; 2. తాళ్లుచెక్కి మిద్దెకట్టువాడు (భద్రాచలపార్వతమున గౌండాలు అని వాడుక).

గడేకారీజేట్టు. వా. వి. అల్లరిగుంపు.

గడేరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; వా. వై. వి. 2.=ఘంటికారము: చూ, రూ-గడియారము. (భద్రాచలపార్వతమున వాడుక.)

గడోత్తము. సం. వి. ఆ. స. గడలవణము: చూ, లవణము. 1.

గడోలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గార్గసము: చూ, సాపాటు.

గడ్డ. వై. వి. 1.=గండక. కుఱుపు: చూ, వ్రణము; 2. = కండక, మూలము: చూ, వేరు. 1; 8. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1; 4. ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

గడ్డకట్ట. దే. ఆ. క్రి: చూ, ముద్దకట్ట.

గడ్డపలుగు. ద్వ. వి: చూ, పలుగుగుంటక.

గడ్డపాణి. ద్వ. వి. ఖనిత్రము: చూ, ముద్దరము.

గడ్డపాఱ్యి. ద్వ. వి. గడ్డపాఱ్యి: చూ, పాఱ్యి.

గడ్డము. వై. వి. = గండ. 1. గడ్డున: చూ, శృకుపు; 2. గడ్డము మీసమున: చూ, శృకుపు.

గడ్డర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడుగూడ్డ: చూ, మేమము. 1.

గడ్డవేళ్ళు. పా. ఆకులలో తయారుకాబడు ఆహారము యొక్కవగా నున్న పుడివేళ్ళయందాయాహారమును భద్రము చేసికొనును. ముల్లంగి, చిలగడము పెండలము, పిల్లిలేగలు మొ. (చెట్లకు గడ్డవేళ్ళుండును. వీనికి ప్లవీహుట్టు అనిపేరు.); చూ, ఆకు. 2.

గడ్డి. దే. వి. కసపు: చూ, తృణము. (పచ్చిగడ్డి, ఎండుగడ్డి అని ద్వివిధము. ఎండుగడ్డి = వట్టి గడ్డి అనివాడుక.)

గడ్డికట్టుట. దే. వి: చూ, ఆబంధము. 1.

గడ్డికటుంబము. పా.(గ్రామిణ) వెదురు, చెఱుకు, చోడి, జొన్న, వరి, మొక్కజొన్న. గతీక, సజ్జ, చామ, కొఱ్ఱ, గోధుమ మొ. (చూ, ఏకద్విబీజదళవృక్షములు-ఏకబీజదళము.)

గడ్డిగఱుచుట. కా. 1. చిక్కలుంబడుట; 2. లం చేములంబడుట; వా. 3. గడ్డి నోటంచెట్టుకొని తినుట.

గడ్డితినుట. —వై.—

గడ్డిపాము. దే. వి. ఒకానొక పాము: చూ, సర్పము.

గడ్డిపిట్ట. ద్వ. వి. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పక్షి.

గడ్డిపెట్టు. వా. స. క్రి. 1. చీవాట్లుపెట్టు (గోదావరీమండలమున వాడుక); 2. గడ్డి తినిపించు.

గడ్డిబొద్దు. దే. వి. 1. మేట్టుకుమరు. చంద్రరేఖా విలాపము. 1, ఆ. 69: చూ, మట్టు. 3; వా.

వి. 2. పొడవుగను గుండ్రముగను చుట్టి బండి మీదవేయు ఎండుగడ్డిచుట్ట: చూ, బొద్దు. 2. (గోదావరీ పాఠమున వాడుక.)

గడ్డిమేటి. వా. వి. కసపు(గుప్ప: చూ, మేటి.

గడ్డివామి. వా. వి. —వై.—

గడ్డిమొలతాగ్రాడు. దే. వి. ముంజదగ్గల మొలతాగ్రాడు, ముంజ: చూ, నూత్రిము. 1.

గడ్డు. దే. విణ. 1. ఆసాధ్యము: చూ, ముగ్ధాయ్య (రూ- గండు-గడుసు); 2. మిక్కిలి. “గడ్డపములు-గడ్డులుకు” మొ:చూ, హెచ్చు1; 3. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము.

గడ్డుకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గడ్డుకము. జలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

గడ్డుకొను. దే. ఆ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

గడ్డుకము. సం.వి.ఆ పుం: చూ,రూ-గడ్డుకము.

గడ్డెనబొద్దు. దే. వి: చూ, బాలకీడ.

గణకకర్మము. సం. వి.ఆ. న. లెక్కవ్రాయుట.

గణకర్మిక. సం.వి.ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్దపాఠశాల.

గణకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యోతిషికస్త్రీ:చూ, సాంవత్సరుడు. (చూ, స్త్రీ.)

గణకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జ్యోతిషుడు:చూ, సాంవత్సరుడు; 2.=కరణము: చూ, పంచీకరుడు. (రూ-గణికుడు).

గణగణ. దే. వి. 1. ఘంటాధ్వనియందగుననుకరణము: చూ, హూహూ; 2. చుఱుకుగా మాటలాడుటయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.

గణచక్రకము. సం వి. ఆ. న. ధార్మికులుకలసి భోజనముచేయుట.

గణన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, ఆ. న. 1.=గడన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. రూ-గణనము. లెక్కపెట్టుట: చూ, సంఖ్య. 1.

గణనము. సం. వి. ఆ. న. లెక్కపెట్టుట: చూ, రూ-గణన. 2.

గణనాయక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

గణనీయము. సం. విణ. లెక్కపెట్టదగినది (నక్షత్రాదులు): చూ, సంఖ్యయు (రూ-గణేయము-గాణేయము).

గణపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వినా నువ్వడు. 1.

గణపవ్యతము. సం. వి. ఆ. పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు గణాచలము)

గణము. సం. వి. ఆ. పుం 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ప్రమథుల సమూహము: చూ, సమూహము; 3. సేనావిశేషము. (ఇరువది యేడు రథములు ఆస్తియేనుగులు ఎనుబది యొక్క గుఱ్ఱము నూటముప్పదియేపురుకాల్వ దునుగలది.): చూ, సేన. 1. (మూడుగుల్మము లొకగణము); పా. 4. గురులఘువర్ణముల కూడికకలది. సామాన్యముగా గురులఘువులు మూడుకూడినది గణము. కాని రెండు-మూడు-నాలుగు-విదువర్ణములగు గణములుం గలవు: చూ, అష్టగణలక్షణము-ఉపగణములు. (సులభముగ గుర్తించు స్లోకము. "అదిమధ్యావసానేషు యరతాయాంతిలాఘవం. భజసాగౌరవంయాంతిమసాతుగురులాఘవే." మఱియు-న. నాలు (2) నూర్వగణములు; భి, ర, తి, నగ, నల, సలములు (6) ఇంద్రగణములు; తగ, తల, రగ, రల, భగ, భల, మల, నగల, నలగ, నగగ, నలల, సగల, సలగ, సలల లు (14) చంద్రగణములు, చంద్రగణము లక్కరాదు లందగు, తఱచుగ నింద్రసూర్యగణములె యుపయుక్తములు. పద్మములనుబట్టి యియ్యిగణములు నిన్నిగణములుని నియమ ముండును.)

గణరాత్రిము. సం. వి. ఆ. న. పెక్కు రాత్రుల సమూహము: చూ, రాత్రి.

గణరూపకము. సం. వి. ఆ. పుం. జెట్టిజిల్లేడు, జిల్లేడు (అని కొందఱు)\*: చూ, జిల్లేడు.

గణరూపము. సం. వి. ఆ. పుం. అర్కము\*: చూ, జిల్లేడు.

గణరూపి. సం. వి. న్. పుం. తెల్లజిల్లేడు\*: చూ, జిల్లేడు.

గణవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ధన్వంతరితల్లి: చూ, వాలకాఖ్య.

గణవతీసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దివోదాసుడును రాజు: చూ, రాజు. 1.

గణవోసకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నల్లక వోరము, వోరమును గంధద్రవ్యము (వాడుక)\*: చూ, రాజార్హము; 2. చంద్రయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 3: చూ, బలరక్తసి\*.

గణవోసము. సం. వి. ఆ. పుం. వోరమునుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

గణాగ్రణి. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, వినాయకుడు. 1.

గణాధిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, కివుడు, 2: చూ, వినాయకుడు. 1. (ఇట్లు గణాధిపుడు)

గణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, గణనము; 2. సాంగముగా వేదాధ్యయనముచేసినవాడు. (అనగా ఋక్-యజుస్-సామము-అధర్వణ వేదములను, శిక్ష-వ్యాకరణము-ఛందస్సు-నిరుక్తము-కల్పమును అటువేదాంగములను జదివినవాడు.): (సం, పు) అధ్యాపకుడు, ఉపాధ్యాయుడు, గురువు.

గణించు. సం. స. క్రి. 1. ఎంచు: చూ, లెక్కించు; 2: చూ, లక్ష్యపెట్టు.

గణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బోగముది: చూ, వేశ్య; 2. అడేనుగు: చూ, వాచి: 3. అడవి మొల్ల\*: చూ, యూధిక. 1; 4. శతపుష్పి\*:

చూ, సదాప; 6. ఇల్లిందః చూ, మాతులుం  
గము; 6. నెల్లి, కూరనెల్లి (అని కొందఱు)\*:  
చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గణితారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, గణిక. 6\*.  
గణికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-గణ  
కుడు. (అని కొందఱు)

గణితము. సం. వి. ఆ. న. 1. అంకవిద్య: చూ,  
సంఖ్య. 1. (చూ, గణితశాస్త్రము); విణ.  
2. ఎంచేదగినది. సంఖ్యాతము. చూ, సంఖ్య. 1;  
అం. 8. అవధానములు ఎనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, అవధానములు.

గణితములు. అం. అంకగణితము, త్రైత్రగణితము.  
గణితవ్యము. సం. విణ. ఎంచేదగినది: చూ,  
సంఖ్యాయము.

గణితశాస్త్రము. పా. గణితశాస్త్రమునగా. —  
త్రైత్రము, బీజము, అంకము, భిన్నము అని  
యనేక భేదములుగలవు. ఇందుకుఁ బ్రధాన  
గ్రంథములు లీలావతి, విమలవతి మొ: చూ,  
ఉపవిద్యలు. (ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్ర  
పరిభాషాపదములు. — గణితము: — శుద్ధగణి  
తము, మిశ్రగణితము. కాలన్వలిగణితము,  
చక్రభాస, ఆచ్ఛాదక, అపచక్రాలద,  
హరాత్మక, అతిపరవలము, అతిచక్రాలద  
అతిత్రిచ్ఛేద. ఇలామూల. పరవలము, కరణి  
మొ; మఱియు. — భిన్నము: — సంఖ్య  
భిన్నము, సంయుక్తభిన్నము, అవిరామభిన్న  
ము, దశాంశ భిన్నము, అపక్రమ భిన్నము,  
మిశ్రభిన్నము, క్రమభిన్నము, అంశబోధక  
భిన్నము, లుప్తభిన్నము, సాధారణభిన్నము.  
మొ.)

గణితి. వా. వి. ఎంచేదగినలెక్క. “మనుష్యుల  
గణితి, పశువులగణితి.” మొ.

గణిల్లు. జే. వి. ఎద్దు అంకవేయుట లోనగు  
వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూ  
హూ.

గణుతి. వై. వి. 1. = గణన. ఎన్నిక: చూ,  
సంకల్పము; 2. పొగడ్డ: చూ, స్తోత్రము;  
8. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1.

గణుతించు. వై. స. కి. 1. ఎంచు: చూ,  
లెక్కించు; 2. పొగడు: చూ, స్తుతించు;  
8. లెక్కపెట్టు: చూ, లెక్కవేయు.

గణుతిచేయు. వై. స. కి. ఎంచు: చూ,  
లెక్కించు.

గణము. జే. వి. వేషధారులు ధరించెడు లక్క  
సామ్యు: చూ, భూషణము. 2.

గణేయము. సం. విణ: చూ, రూ-గణనీయము.

గణేరుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కుంఠెనకత్తె: చూ.  
శంభరి.

గణేరువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. బోగముది.  
చూ, వేళ్ళ; 2. ఏనుగు: చూ, వాద్రి: పుం.  
8. కొండగోగు\*: చూ, మృదుదుగ్రిమము.

గణేశకుసుమము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎఱ్ఱ  
గన్నేరు\*: చూ, వాయుమారకము.

గణేశభూషణము. సం. వి. ఆ. న. కుంకుమ  
పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గణేశుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

గణోత్సాహము. సం. వి. ఆ. పుం. కుచ్చెల్  
మీను: చూ, మత్స్యము. 1.

గణ్యుడు. సం. విణ. ఎంచేదగినవాడు: చూ,  
సంఖ్యావంతుడు. 2.

గతజలసేతుబంధనన్యాయము. పా. నీరు పోయిన  
తరువాత గట్టువేసిన విధము.

గతజలసేతుబంధనము. కా. గతించినదానికి విచా  
రించుట. నీరుపోయినతరువాత సేతువుగట్టుట.  
“చ. గతజలసేతుబంధనముగాదె యికం బరి  
తాపమొందుటల్.” (శతనూపాఖ్యానము.)

గతపడు. మి. ఆ. కి. (గతము + పడు)  
1. కడచు: చూ, సను. 8; 2. చేచ్చు: చూ,  
మరణించు.

గతము. సం. వి. అ. స. 1. పోక: చూ, ప్రయాణము; విణ. 2. పోయినది: చూ, హితము. 3; 8. తెలియబడినది. పొందబడినది. (అని కొందఱు): చూ, వ్యక్తము. 2.

గతసన్నకము. సం. వి. అ. పుం. మదముడిగిన యేనుగు, నిర్మదము: చూ, హస్తీ.

గతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. పోక. (గతులు మూడు. — దానము, భోగము నాశము): చూ, వర్తనము. 1; 2. = గండి. తోవ: చూ, మార్గము. 1; 8. నారిపుంటికంటితోవ; 4. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. బాల్యము లోనగు దళ: చూ, నయస్సు. 1; 7. చేందము. (ఈయర్థమునకు తెనుగున వాడుక): చూ, విధము. 1; 8. మూడునొకటి: చూ, నాలుగు; 9. నెల వేసినకుటుపు: చూ, వ్రణము. 1; 10. పయనము: చూ, యాత్ర; 11. బ. ఆవస్థ. దళ: (చూ, ఆవస్థలు, ద్వాదశావస్థలు); అం. 12. సాముద్రికకాస్త్రమునందలి పురుషులక్షణాంగములు ఏబదియేనిమిదింటిలో నొకటి. (గతి. = నడక: — వృషభము, సింహము, శార్దూలము, గజము, హంసగతిగలిగిన రాజు; కుకగతిభోగియగు; క్వాన, ఉష్ణ, మహిష, సూకరగతులైన భాగ్యహీనుడగు; నీటితరగల గతిద్రవ్యక్షయమగు; కాకగతి దుఃఖకరము; ఉలూకగతితోగకరము): చూ, లక్షణాంగములు; 18. శ్రీ లక్షణాంగములు ఏబదియేనిమిదింటిలో నొకటి: (గతి. = నడక: — హంస వలె నేనుగువలెనున్న రాజపత్నియగు. భూమియదురుసట్లు నడిచిన సర్వజనవిరోధురాలగు): చూ, శ్రీ లక్షణాంగములు; 14. రసభావాదులందలి గుణములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గుణములు.

గతింపు. సం. అ. క్రి: చూ, గతపడు.

గతితత్పరుషము. పా. అస్తమయము-పురస్కారము-తిరస్కారము-సత్కారము-అలంకృతి ఇత్యాదులు గతితత్పరుషములు.

గతిబలము. పా. విసరుటవలన గలుగు బలము.

గతిభేదములు. అం. ఋషి, స్నాతకుడు, యతి, స్నాండ్రిలుడు, ద్వయాతిగుడు, మూలికుడు, లోచకుడు, జ్యోర్వడు, ఖఘటుడు. (9)

గతిల. సం. వి. అ. శ్రీ. గతిలయను నది: చూ, నది.

గతివిశేషములు. అం. అశ్వకాస్త్రమునందలి (వీధి లో) గతివిశేషములు. — ఉరక్కారి, శరక్కారి, పృథులము, బధ్యమానకము, ఆరీధము, ప్రత్యారీధము, ఉపధ, పాదచారి, సర్వగము. (9).

గతుకు. జే. వి. 1. రూ-గదుకు. ఎంగిలితినుట: చూ, సాపాటు; స. క్రి. 2. రూ-గదుకు. ఎంగిలితిను: చూ, సాపడు. (కతుకు అనియు వాడుక.)

గతులు. అం. వల్లకాస్త్రములోనివి. — హరి, గజము, వాల్మీకము, పక్షి, నరుడు, మహిషము, జంబుకము, మర్కటము (కుక్కుటమని కొందఱు), హరిణము, మార్కాలము, చతుకము, తాండవము; (12). చూ, వల్లకాస్త్రము.

గత్త. జే. వి. రూ-గత్తము. ఎరువు: చూ, పడక.

గత్తము. జే. వి. — వై. —

గత్తర. జే. వి. 1. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు; 2. దోషముయొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 3; విణ. కిదోషమువలన ప్రకటితమైనది. చూ, రద్దు. 2.

గత్తు. జే. వి. మాత్రగంధము (గచ్చుకంపు-గత్తుకంపు అని వాడుక): చూ, వాసన.

గద. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. = గుడియ. నాలుగు మూరలు నిడివిగలదండము: చూ, బాణము. 1;

2. పాదీక: చూ, స్థలి. 2; అం. 8. విష్ణ్వయధములయిదింటిలో నొకటి: చూ, విష్ణ్వయధములు; 4. ముప్పదిరెండాయధములలో



- శాకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయధములు, (చూ, బాణము. 1.)
- గదమాయించు. వా. కి: చూ, గద్దించు.
- గదము. సం. వి. అ. పుం. తెవులువిషము(అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.
- గదయిత్తువు. సం. విణ. ఉ. 1. కాముకుడు: చూ, నలపుకాడు; 2. మిక్కిలి అసహ్యముగ మాటలాడువాడు, జల్పాకుడు (పులింగమని కొందఱు): చూ, నక్ష. 1.
- గదాంబరము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1. (గదాంబరము అనియు)
- గదాఖ్యము. సం. వి. అ. న. కుష్ఠము: చూ, మందలము. 8.
- గదాగదులు. సం. వి. అ. పుం. స్వరైవ్యులు
- గదాగ్రజాడు. సం. వి. అ. పుం. గదునియన్న: చూ, విష్ణువు. 1.
- గదాగ్రణి. సం. వి. ఈ. పుం. క్షయరోగము: చూ, దగ్ధ, (ఇకారాంతమని కొందఱు).
- గదాధరుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, గదాగ్రజాడు.
- గదాభృత్తు. (గదాభృతుడు) సం. వి. త్. పుం. —వై—
- గదారాతి. సం. వి. ఇ. పుం. ఔషధము: చూ, మందు. 1.
- గదాన్యము. సం. వి. అ. న: చూ, గదాఖ్యము.
- గది. సం. వి. న్. పుం. 1. గదనుధరించినవాడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. తెవులుగలవాడు: చూ, వ్యాధితుడు; దే. వి. (1) ఇంటిలోపలి యఱ: చూ, సదనము. 1. “పడకగది, వంటగది.” మొ; (2) రెండుదూలముల మధ్యప) దేశము, కాను (అని వాడుక), కారీభాగము.
- గదుడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుని తమ్ముడు, కృష్ణునియన్న (అని కొందఱు).
- గదుకు. దే. స. కి: చూ, రూ-గతుకు.
- గదుగుడు. దే. వి. గళనము. ఆం, పదా. నర.
- 109: చూ, బాణుడు.
- గదుము. దే. స. కి రూ-గద్దించు: చూ, జీలిపించు.
- గదుముకొను. దే. స. కి —వై— (స్వార్థమున కొను).
- గదురు. దే. వి. చెడు: కంపు. పాండు. 2, ఆ. రరి: చూ, వాసన.
- గద్దము. సం. విణ. = గద్ద. దగ్ధుత్తికపడినది (మాట): చూ, కబ్బము. 2.
- గద్దదస్వరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము; 2. మన్మథము, దగ్ధుత్తికపడిన యెలుగు: చూ, స్వరము. 2.
- గద్దదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గద్ద: చూ, గద్దదము.
- గద్ద. వై. వి. = గృధ్ర: రూ-గద్ద: చూ, దాక్షయ్యము.
- గద్దకతై. వై. వి. అసాధ్యురాలు (రూ-గద్దటి-గడుసు-గరాసు): చూ, స్త్రీ.
- గద్దగోరు. వై. వి. 1. = గృధ్రాఖుర. గరుడిగోరు, రూ-గ్రద్దగోరు: చోరసాధనవిశేషము: చూ, ములుబంతి; వా. రి. 2. అందమునకై తాళపు చెవులగుత్తిలో తగిలించి మొలత్రాడున నుంచు కొనెడి పెండిలోనుగువాని ఆభరణము: చూ, భూషణము. 2.
- గద్దస. దే. వి. గద్దంపు.
- గద్దముక్కుచేప. ద్వ. వి. కంకత్రోటమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
- గద్దముక్కువాడు. ద్వ. విణ. రూ-గ్రద్దముక్కువాడు: చూ, వాడిముక్కువాడు.
- గద్దటి. దే. వి. దిట్టతనముకలది. “గద్దటిగద్ద.”: చూ, స్త్రీ.
- గద్దటికాడు. దే. విణ. దిట్టతనము కలవాడు.

అచ్చ. మం, కాం. 12: చూ, దిట్టడు.  
(స్వార్థమున కాడు).

గద్దించు. వై. అ. కి. = గద్దించు. కోపమున అడ  
లించు. రూ. గడుము-గడుముకొను: చూ, గడు  
ము (దేశ్యమని శబ్దగత్నాకరము.)

గద్దయ. వై. వి. రూ. గద్దె. 1. చూ, సింహాసనము;  
2. = ఖటికా. ఉన్నతపీఠము. పీఠము (అని కొం  
దఱు): చూ, పీఠ; 3. = గద్దా. ఎఱుక: చూ,  
సోదె; 4. = గద్దాణ. దీనారము, వైడినాణెము:  
చూ, లోహము. 1.

గద్దవ. వై. వి. = గండ. గడ్డము: చూ, శృశువు.  
(దేశ్యమని శబ్దగత్నాకరము)

గద్దె. వై. వి. = చూ, రూ. గద్దయ.

గద్దెకాకులది. ద్వ. వి. ఒకరకము కోడి: చూ,  
పుంః.

గద్దెపాంకము. ద్వ. వి. 1. పరువునకుఁ దగిన గౌర  
వంపు మాట: చూ, శబ్దము. 2; చా.  
2. అధికారి పీఠముపైఁ గూర్చుండి చెప్పు  
మాటలు.

గద్ద్య. అం. (గద్ద్యము) అసంఖ్యాబద్ధములగు  
రగడ, గద్ద్య, ద్విపద, దండకము. మంజుర్యా  
దులలో నిదియొకటి. (చూ, గద్ద్యము.)

గద్ద్యకావ్యము. అం. కావ్యములు మూఁడింటిలో  
సోకటి: చూ, కావ్యము, (ఇది పద్య కావ్యము  
వలె ఛందోబద్ధము గాదుగాని తక్కిన సకల  
లక్షణములు కలిగియుండును. సీతచంద్రిక  
మొ.)

గద్ద్యము. సం. వి. అ. స. 1. = గద్దె. వచనము.  
(గద్ద్య అని వాడుక) (యగణతగణజగణాదు  
లును, పాదములేని కవనము.) (నూ. - గద్ద్యం  
బున నుచ్చారణ శ్రవణపారవ్యవిరహితంబుగ  
యథాయోగ్యత వక్తయిచ్చుకొలది సంధి విడ  
దీయనగు); 2. చెప్పఁదగినది: చూ, వక్తవ్యము.

గద్ద్యాణము. సం. వి. అ. పుం. = గద్దె 1. బంగారు  
వరహా రెండుధరణములయొత్తు వెండి (అని  
కొందఱు): చూ, లోహము. 1.

గనగన. దే. వి. 1. తపించుటయందగు భవ్యవ  
కరణము: చూ, హూహూ; 2. మండుట  
నిప్పులు ఎఱ్ఱగ నగుటలోనగు వానియందలిసను  
కరణము. (కర్మధారముసమాసమునందు దీనికి  
నిగాగమంబువచ్చును. "గనగనని నిప్పులు." :  
చూ, హూహూ.

గనప. దే. వి. పెద్ద: చూ, విపులము (రూ. - గణ  
వ-గణి-గం.)

గనపరాకులు. దే. వి. బ. గన్నెరాకులవంటి  
ముల్కులు.

గనము. వై. వి. = ఘన. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.  
గనయము. దే. వి. 1. నీరీబంధము: చూ, పోక  
ముడి; 2. అటని. పా. 4, అ. 81: చూ, వింటి  
కొప్పు.

గని. వై. వి. 1. = ఖని. బంగారులోనగునవి పుట్టు  
చోటు: చూ, భూమి. 1; 2 లిలము: చూ,  
రంధ్రము. 1.

గనిమ. దే. వి. మడికిఁ జూట్టు నేర్పఁచిన చిన్న  
కట్ట. రూ. - గనిమె: చూ, నేతువు. 1.

గనిమె. దే. వి. — వై —

గనియ. వై. వి. = కణ. రూ. - గనె. 1. ఖండము: చూ,  
శకలము. 4; 2. చెఱువు మొదలగువాని ఖం  
డము: చూ, గండ్ర. 5.

గనీబు. దే. వి. ఒఱ: చూ, నివోళము (తలగడ  
యొఱ = గనీబు అని వాడుక).

గనువు. దే. వి. 1. రూ. - కనువు. వెదురుచెఱుకులో  
నగు వానియందెడ నెడనేర్పడి యుండుముడి  
పర్వము: చూ, బుడిపి: వా. 2. దెబ్బవావు.  
చూ, బొప్పి.

గనె. వై. వి. = చూ, రూ. - గనియ.

గన్నెర. వై.వి.=కరవీరము. రూ-గన్నెరు-గన్నేరు  
(ఎఱ్ఱగన్నేరు, తెల్లగన్నేరు, పచ్చగన్నేరు అని  
త్రివిధము): చూ, హయమారకము (ఇది విష  
ముగాన లోపలకియ్యకూడదు. దీనివేరు గర్భ  
సాగ్రవము గలిగించును) (జీత్యమని శబ్దరత్నా  
కరము.)

గన్నెరొకమ్మ. ద్వ. వి. (గన్నెరు + ఆక +  
అమ్మ) గన్నేరాకువంటి యలుగుల బాణ  
ము: చూ, బాణము. 1.

గన్నెరు. వై. వి.=చూ, రూ-గన్నెరు.

గన్నేరు. వై. వి.= —వై—

గపటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =గంపె. వరిగవైరు,  
పెద్దారుగవైరు: చూ, సస్యము. 1.

గప్పాలు. వా. వి. బ. గొప్పలు, టప్పాలు, డచ్చీ  
లు, డబక్కులు, డాబులు, డాబుసరులు, బడా  
యిలు, వంకాయకోతలు, సొంకాయకోత  
లు, (అతిశయపుమాటలు).

గబాలు. వా. వి. దాటుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

గబీగుబీ. వా. వి. నేల అదరునట్లు వడిగా నడ  
చుట, గ్రుద్దుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

గబీలు. వా. వి. మండుట, కూలుట, గుద్దుట  
లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ  
హూహూ.

గబుకు. వా. వి. రూ-గబుక్కు, చేటుకు. “గబు  
కున గ్రుద్దివాడు.” “గబుకు గబుకు ముద్దలు  
మింగివాడు.”

గబుక్కు. వా.వి.—వై.—(ఆర్థ్య-గబుక్కున,  
చేటుక్కున మొ.) “గోడ గబుక్కున కూలి  
నది.” (వాడుక.)

గబ్బ. వై.వి.=కపటము. కూబీ: చూ, వ్యాజము. 1.

గబ్బాటు. దే. వి. 1. కలత: చూ, సంతాపము;  
నిణ. 2. తెలతక్కువైనది, అనర్థము. (పనుపు)

కండ, చేమ, గెనను, పెండలము మొ.)

గబ్బి. వై. వి. 1. కపటము. ఆం, భా. ప్ర. 188:  
చూ, వ్యాజము. 1; 2.=గర్వ గాంభీర్యమును  
బట్టి కుక్కుకియ్యబడినచేరు. స్వా. 4, ఆ.  
రి2: చూ, సివరి. 2; విణ. రి.=గర్వ. గర్వ  
ముగలవాడు: చూ, పొగరుబోతు.

గబ్బిడము. దే. వి. రూ-గబ్బిలము: చూ, తెల  
పాయిక. (రూ-గబ్బిడా-గబ్బిడాయి- గబ్బి  
లము-గబ్బిరాయి-గబ్బిలాయి.)

గబ్బిడా. దే. వి.—వై.—

గబ్బిడాయి. దే. వి.—వై.—

గబ్బిరాయి. దే. వి.—వై.—

గబ్బిలము. దే. వి.—వై.—

గబ్బిలాయి. దే. వి.—వై.—

గబ్బిలి. దే. వి. విడికిలి: చూ, ముప్పి. 2.

గబ్బిస. దే. వి. ఒకొకొక మూలిక\*: చూ,  
వృక్షము.

గబ్బు. దే. వి. 1. చెమకంపు. కై. రి, ఆ. 74:

చూ, వాసన; 2. గంధము. ఆం, భా. ప్ర. 106:

చూ, వాసన; వై.వి. రి.=గర్వము. సాండు. 1;

ఆ. 117: చూ, హంకారము; 4. మత్తు: చూ,

మదము. 1; 5. కక్కుభము: చూ, బెళగువ్వ.

గబ్బుచీకటి. దే. వి. గాఢాంధకారము: చూ,  
మేచకము. 1.

గబ్బుచెంకి మెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

గబ్బులుగు. దే. వి. ఒకరకముకకున పక్షి, భాసం

తము: చూ, బెళగువ్వ.

గభస్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. సూర్యకిరణము,

సూర్యచంద్రాదుల రశ్మి (అని కొందఱు):

చూ, హయనము. 2; 2. ఇనుడు: చూ,

సూర్యుడు; 3. అగ్నాయి, స్వాహ, అగ్ని

పెండ్లాము: చూ, భార్య; ఆం. 4. ఖండములు

లొమ్మిది టిలో నొకటి: చూ, ఖండములు.

గభస్తిమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. చూ, సూర్యుడు.

గభస్తివాస్తుడు సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

గభస్యస్త్రము. అం. ధనుర్వేదమునందలి అస్త్రములు ఏబదిమూడింటిలో నొకటి: చూ. అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1 కస్త్రములు, ముప్పదిరెండుయధములు.)

గభీరము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, రూ-గంభీరము 6; వి. 2. నీచస్థానము: చూ, స్థానము. 1; విణ. 8: చూ, రూ-గంభీరము. 7.

గభీరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బృహద్రక్కా: చూ, వీణ.

గభీరిమ. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-గంభీరిమ.

గభోలికము. సం. వి. ఆ. పుం. చిఱునెనగలు: చూ, నెనగలు.

గభోలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒఱుగుదిండు: చూ, లోడు.

గమకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సంగీతకాస్త్రము నందలి స్వరవిన్యాసభేదము: చూ, స్వరము. 2; 2. క్రిందివెదవిక్రింది గుంట: చూ, వెదవి (చూ, రంధ్రము. 1); విణ. 3. తోపజేయు నది: అం. 4. రాగాధ్యాయములోని అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు; జే. వి. (1) లావు: చూ, నూలము. 2; (2) ఆధిక్యము: చూ, పొచ్చు. 1; (8) ప్రియత్నము: చూ, యత్నము; విణ. (4) మనోజ్ఞము: చూ, నృద్యము.

గమకములు. అం. రిరిపుత్ర, స్ఫురితము, కంపితము, లీనము, అందోళితము, వల్లి, తిల్లి, స్నము, కురళము, ఆనాతము, ఉల్లాసితము, ప్లావితము, గుంధితము, ముద్రితము, నామితము, మిళితము. (15): చూ, ఉపవిద్యలు.

గమకారిత్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రభసము.

గచకించు. జే. ఆ. క్రి: చూ, యత్నించు.

గమగమ. జే. వి. వాసనకొట్టుటయందగుననుకరణము. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ, హూహూ.

గమగమించు. జే. ఆ. క్రి. గమగమయని వాసనకొట్టు: (తె, ప) గమాయించు.

గమధుడు. సం. విణ. తెరువరి: చూ, పాంథుడు.

గమనము. సం. వి. ఆ. న. 1. రూ-గమము. పోక: చూ, వర్తనము. 1; 2. చూ, ప్రయాణము; 8. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 4. కోరిక: చూ, వాంఛ; అం. 5. తర్కకాస్త్రము నందలి పంచవిధకర్మములలో నొకటి: చూ, కర్మములు.

గమనించు. సం. ఆ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్ళు. 8; 2. తలఁచు: చూ, యోచించు.

గమనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1; జే. వి. (1) చేందము: చూ, విధము. 1.

గమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1; 2. పయనము: చూ, ప్రయాణము; 8. పోవు: చూ, మార్గము. 1.

గమల్లవాడు. జే. వి. క్షత్రియస్త్రీకి కూసునకుంబాడమి అయిదువిధముల సారాయి నమ్మ వాడు: చూ, సురాజీవి.

గమాయించు. జే. ఆ. క్రి: చూ, గమగమించు.

గమి. సం. విణ. త్. 1. తెరువరి: చూ, పాంథుడు; జే. వి. (1) గుంపు, గూ-గుమి.

గుమరు-గుమరు: చూ, సమానము; విణ. 2. తిఱచు: చూ, మొత్తము.

గమించు. సం. ఆ. క్రి. పోవు. రూ-గమించు: చూ, వెళ్ళు. 8.

గమికత్తె. ద్వ. వి. అంతఃపురమునందు కావలి యుండెడు ఆడది. కళాం. 4, ఆ. 164: చూ, స్త్రీ.

గమికాడు. దే. వి. 1. కాకి: చూ, వాయసము;  
2. అధిపతి: చూ, పృథువు. 2; 8. దశపతి:  
చూ, సైనికుడు; 4. అల్పసైన్యాధిపతి: చూ,  
సైనికుడు (అం. భా. ద్వి. 184.); 5. ము  
ఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

గమికొను దే. అ. క్రి. అంటులుగట్టు: చూ,  
పోగుపడు.

గమియించు. సం. అ. క్రి: చూ, రూ-గమించు.

గమిష్ఠువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కురుక్షేత్రము:  
చూ, దేశము; 2. గాలి: చూ, వాయువు.

గమ్యత్తు. వా. వి. 1. వేడుక; 2. తమాషా;  
3. కనుకట్టు; 4. రహస్యము.

గమ్ము. దే. వి. 1. వాసనకొట్టుటయం దగునను  
కరణము. వసు. 5, ఆ. 108: చూ, హూ  
హూ; వా. వి. 2. తుక్కుబంక: చూ,  
జిగురు.

గమ్మున. వా. అవ్య. త్వరితముగ “గమ్మున వెల్లి  
రమ్ము.”

గమ్యము. సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ,  
ప్రాప్యము.

గయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఫల్గునీ నదీతీరమున  
నుండు గయ యను పట్టణము: చూ, దేశము;  
2. తీర్థవిశేషము: చూ, భూమి. 1; అం.  
3. క్షేత్రములు ఇరువది నాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, క్షేత్రములు. (విశేషము.—  
శిరోగయ-గయ, నాభిగయ-భువనేశ్వరము,  
పాదగయ-పీఠికాపురము.)

గయము. సం. వి. అ. పుం. పశువు: చూ,  
మృగము. 1.

గయాపిండదానార్హులు. అం. పిండదానక్రమము-  
ల్లో॥ ఆదాపితా, తథామాతా, సాపత్నీ,  
జననీ, తథా । మాతామహాస్పృహత్నీకాః ।  
అత్యపత్నీ, తదైవచ । సుత, భాతృ  
పితృవ్యాకృ । మాతృలాభ్యసభార్యకాః,

దుహితా, భగినీ, చైవ । దాహితో, భాగినీయకాః । పితృవ్యసా, మాతృవ్యసా, బామాతా, భాతృక, స్సృపా, శ్వశుర, శ్యాలక, తైవ । స్వామినో, గురురధి నః । తా —తండ్రి, తల్లి, సవతితల్లి, భార్య యుక్తమాతామహులు, స్వభార్య, కొడుకు, అన్న, పిన్న పెదతండ్రిలు, భార్య యుక్తమైన మామలు, మాతృ, అప్ప, దాహితృ, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి పెద తల్లులు, బామాత (అల్లుడు), అప్పచెల్లెండ్రొ భర్త, కోడలు, మామ, శ్యాసలకుడు, రాజు, గురువు, దాసదాసీలు వీరు పిండోదక క్రిమపద్ధతిలోనివారు; పెండవ విధము.— తండ్రి, తాత, ముత్రాత, వారి తల్లిదండ్రులు, తల్లి, అత్త, ఆమెయత్త, మామతల్లి, ఆమె తల్లిదండ్రులు, వారి తల్లిదండ్రులు, తల్లితల్లి, ఆమెతల్లి, ఆమెతల్లికిండ్రు, వారిబిడ్డలు, తన భార్య, తనబిడ్డలు, తన యన్నదమ్ములు, తన పెదతండ్రి, పినతండ్రిలు, మేమామలు, వారిభార్యలు, వారిసంతతులు, తనతోబుట్టు వులు, వారిబిడ్డలు, వారిభర్తలు, బిడ్డవిచ్చిన యత్తమామలు, వారిసంతతులు, తనకన్నమిడి కాపాడినవాడు, మంత్రోపదేశము చేసిన వాడు, చేదువుచెప్పినవాడు, వకుగుచేయించినవాడు, పెండ్లిచేయించినవాడు, భయముడిపి యాదరించినవాడు, అప్పిచ్చినవాడు, వానిభార్యలు, కొడుకులు, కొమార్తెలు, తన దాయాదులు (38) (ఇందు రూఢములగు పదములు మాత్రము కీర్తి కాపదములగు గృహిం పఁబడియె.) (సంజ్ఞావివరణదర్పణము.)

గయావళిభాగ్యావూలు. పా. 1. ఘూర్జరత్రా వ్యూలులో నొక తెగ వ్రాదు. వీరు యజ్ఞార్చ్యులు. ఖేదాజిల్లాలో చేరిన అదాన నద్యాద గానములయందు గానంబడియెదరు: చూ,

బ్రాహ్మణులు; 2. గయమండలి ఫల్గువీసది  
యందు పిండములను వేయించు శ్రేత్రపాఠో  
హితులు. (హిం. గయావాలా.)

గయాళము. దే. వి. రూ-గయాళము. ధిక్కా-  
రపుమాట: చూ, కబ్బము. 2.

గయాళి. దే. విణ. ధిక్కరించుచు మాటలాడు  
నది. రూ-గయాళి: చూ, శ్రీ.

గయాళించు. దే. అ. క్రి. ధిక్కరించి మాటలాడు:  
చూ, రూ-గయాళించు.

గయాళు. దే. వి. రూ-గయాళు. సేద్యముచేయు  
టకుఁ దగని పాలము: చూ, భూమి. 1.

గయిరమ్మ. వై. వి.=గౌరి: చూ, రూ-గవరమ్మ.  
(వాడుక). “గయిరమ్మ పండుగ”: చూ,  
పార్వతి. 1

గయ్యడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి:  
చూ, కివుడు; 2. గయ్యడను కోఁతి: చూ,  
వాసరము; 3. గయ్యడను గక్కనుడు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1; అం. 4. మహారాజులు  
పదునాఱుగురిలో నొకఁడు: చూ, మహారా  
జులు-రాజు. 1.

గయ్యాళము. దే. వి: చూ, రూ-గయాళము.  
గయ్యాళి. దే. విణ: చూ, రూ-గయాళి “నీవెంత  
గయ్యాళిగింపవే.”

గయ్యాళించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-గయా  
ళించు. కళా. 3, అ. 222.

గయ్యాళు. దే. వి: చూ, రూ-గయాళు.

గర. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. భోజనము: చూ,  
సాపాటు; దే. వి. (1) మంటిగడ్డ, మంటి  
ముద్ద: చూ, భూమి. 1.

గరకట్టు. దే. అ. క్రి. గడ్డకట్టు. కై. 6, అ. 196:  
చూ, ముద్దకట్టు (రూ-గరమును-గరవడు)

గరకొను. దే. అ. క్రి.—వై.—

గరగ. వై. వి. కరకా. రూ-గరిగ. 1. చిన్న  
కుండ, పెండ్లిలో వసంతముంచెడు గరగముంత

(అనికొందఱు): చూ, భాండము. 8; 2. నీళ్లు  
త్రాగుటలోనగువాని కుపయోగించెడు చిన్న  
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. గాఢము  
దేవత (అమ్మవారు) ఘటము. “నూకొలమ్మ  
గరగ.”: చూ, పాత్రము. 6.

గరగడ. దే. వి. (గరగ + గడ) నూనె మొదలగు  
నవి చిన్ననోరుగల పాత్రములలోఁ బోయు  
టకు అడుగున ఆదోక్షవలె కోరివియమర్చి  
చేసిన విశాలముగు ముఖపాత్రవిశేషము: గల్లా:  
చూ, పాత్రము. 6.

గరగముంత. వా. వి: చూ, గరగ. 1. 2.

గరగర. దే. విణ. నైర్మల్యము: చూ, సాచ్చెము. 2.  
గరగరనివాడు. దే. వి. మేదురుడు: చూ, మిన  
మిననివాడు.

గరగరిక. దే. వి. 1. నైర్మల్యము: చూ, గరగర;  
2. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. తెలివి:  
చూ, బుద్ధి.

గరఘ్నుము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గర \*:  
చూ, పర్ణాశము; 2. బర్బరము \*: చూ,  
బారంగి.

గరఘ్ని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గరఘ్ని యనుచేఁప:  
చూ, మత్స్యము. 1.

గరజ. సం. వి. ఇ. పుం. కరణములు పదునొక  
టింటిలో నొకటి: చూ, కరణము. 14 (చూ,  
కరణములు. 2.)

గరడి. వై. వి.=: చూ, రూ-గరిడి. 2.

గరణము. సం. వి. అ. న. భోజనము: చూ,  
సాపాటు. (తెనుఁగు అని కొందఱు)

గరదము. సం. వి. అ. న. విషము: చూ, విషము. 1.

గరదుడు. సం. విణ. విషము పెట్టువాడు.

గరపనేల. ద్వ. వి. మెరకనేల (గులకతాలచే  
గట్టియొనది): చూ, భూమి. 1.

గరభము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-గరభము.

గరమాపంచకము. అం. రేలపండు, తుంగము  
పైలు, కరక్కాను, కటుక రోహిణి, పిప్పరీ  
మూలము. (6) .

గరము. సం. వి. అ. పుం. 1. (గరము=గరజి):  
చూ, గరజి; 2. రూ-గరళము. కృత్రిమ  
విషము "గరస్తుకృతకమ్ విషమ్" అ. పా.  
ప్ర. భో: చూ, విసము. 1; 3. చత్వనాభిః  
చూ, విష. 1; 4. ఒకానొక రోగము:  
చూ, రోగము. 1.

గరలారి. సం. వి. ఇ. పుం. చురకతమణి: చూ,  
రత్నము. 1.

గరవడు. దే. అ. కి. (గర + పడు): చూ,  
గడ్డకట్టు.

గరళము. సం. వి. అ. న. 1. విషము: చూ,  
విసము. 1; 2. సర్వవిషము: చూ, విసము. 1;  
(కడుపులోగాని పేగులలోగాని పుండుగల  
రోగులకు గరళముతోఁ గూడిన మందులు  
వాడకూడదు); 3. చత్వనాభిః: చూ, విష. 1;  
4. గారః: చూ, హింగుడి; 5. కసపుప్రోగు:  
చూ, తెండి; 6. కొలది: చూ, పరిమాణము.

గరళముఖము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ,  
సర్పము.

గరళాంశము. అం. వ్యవ్యంశములలో నొకటి;  
చూ, వ్యవ్యంశములు.

గరవ్రతము. సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ,  
మయూరము.

గరాగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఖరాగరిః:  
చూ, జేవతాళము; వా. విణ. (1) ఉన్న  
దున్నటుల, సత్యమైనది. (తెలుఁగున గోవా  
వరిమండల పొంతమున వాడుక.)

గరాత్మకము. సం. వి. అ. న. శోభాంజనబీజముః:  
చూ, శిశువు. 1.

గరాధిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

గరాసు. వై. విణ. 1. దుష్టాదు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2; 2. వత్తితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ;  
3=కృవాసి. రక్కసి: చూ, రాక్షసి. 1.

గరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జేవతాళముః;  
వా. వి. (1) వాడి: చూ, వాలు. 6;  
(2) నాలుగు ఆణాలు: చూ, శోమటివాని  
లెక్క.

గరిండము. సం. వి. అ. న: చూ, పడక.

గరింఁటె. దే. వి: చూ, రూ-గంఁటె. 1. (రూ-  
గఱింఁటె.)

గరికపూజలమెచ్చేగబ్బివేల్పు. మి. ద్వ. వి: చూ,  
వినాయకుడు. 1.

గరిగ. వై. వి. = కరకా: చూ, రూ-గరగ.

గరిడి. వై. వి. 1. వోటు: చూ, స్థానము. 1;  
2.=ఖరళి. సాముకూటుము. రూ-గరిడి-గరడి:  
చూ, సదనము. 1; 3. గడసాదన. రూ-గరిడి.  
కళా. 7, ఆ. 84: చూ, సాము. 8; 4. దగ్గఱ  
రాఘు. 2, ఆ. 18: చూ, సమీపము. 1.

గరిడిముచ్చే. ద్వ. వి. గడిముచ్చు. మంచివాని  
వలె దగ్గఱఁజేరియుండి సమయముచూచి  
దొంగిలించెదదొంగ. కళా. 2, ఆ. 45: చూ,  
మృచ్చు. 1.

గరిడియ. వై. వి.=కరండికా. పూలబుట్ట: చూ,  
సజ్జే.

గరిడి. వై. వి. (రూ-గరడి-గరిడి) 1.= ఖరళి.  
సాముకూటుము. వసు 4, ఆ. 72: చూ,  
సదనము. 1; 2. గడసాదన: చూ, సాము. 8.

గరిత. వై. వి. = గృహస్థా. 1. ఇల్లాలు: చూ,  
భార్య; 2. పరివ్రత. అచ్చ. యు, కాం. 858:  
చూ, స్త్రీ.

గరిమ. సం. వి. న. పుం. 1. రూ-గరిమము.  
గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; అం. 2. అణి  
మాద్యవ్వసిద్ధులలో నొకటి: చూ, సిద్ధులు

(విభూతులు); పా. 8. (బరువు) ఒకవస్తువును భూమి యంతరక్షిలో నాకర్షించునో ఆకర్షి పరిమాణమే ఆవస్తువుయొక్క గరిమ (దీనివలన బరువునకును, ద్రవ్యరాశిని గల భేదము లేకు పడుచున్నది.): గరిమము.

గరిమనాళి. పా. పదార్థముయొక్క మధ్యతూక ము (సెంటరాఫ్ గ్రావిటీ.)

గరిమము: చూ, గరిమ; అం. 4. తర్కశాస్త్రము నందలి పంచవిధకర్మములలో నొకటి: చూ, కర్మములు. 2.

గరిమిడి. దే. వి 1. రూ-గతిక. దూర్య\*: చూ, తృణము 1; 2. ఎల్లెలుక: చూ, మూషికము. గరిమిడికొమ్మ. దే. వి. —2. వై.—స్వా.4, అ. 25.

గరియ. దే. వి. రూ-గరుగు\*: చూ, ములుగ. గడివడి. వై. వి.=భూదిరవటకము: చూ, రంగ దము.

గడవడియము. వై. వి. =—వై.—

గరివి. వై. వి.=గర్వి. గర్వముగలవాడు: చూ, పాగరుజోతు.

గరివించు. వై. వి.=గర్వించు: చూ, హంకరించు. గర్విము. సం. విణ. 1. మిక్కిలిగురువు, మిక్కిలి బరువైనది: చూ, స్థవిష్టము.

గర్వి సామాన్యప్రమాణము. పా. (గో)లెన్టు కామక్ మల్లిప్లికేషన్.)

గరిసె. వై. వి.=కర్. 1. రూ-గతిసె. గంజ. ధాన్యముంచెడుకొట్టు: చూ, పంటసాల; 2. రూ-గతిసె మానవికేషము (గరిసె=8 మలకపుట్లు, 7½ పల్లెపుట్లు, 15 పందుములు, 80 ఏడుములు, 150 తూములు, 600 కుంచీ ములు.) (గోదావరిజిల్లాలో వాడుక.)

గరిసెబావి. వై. వి. మెల్లెలలో గరిసెవలెనల్లి భూమిలోపలికి కుంచియైతైడునూయి: చూ, నయ్యి.

గరు. జే. వి: చూ, రూ-గగురు.

గరుగు. జే. వి: చూ, గరియ.

గరుజు. వా. వి. అక్క-జ, అగత్యము, అవస రము. “నాకేమి? గరుజు అనుకొన్నావా?” (గోదావరిమండలపాఠశాలమున వాడుక.)

గరుటామంతుడు. వై. వి. = గరుత్మంతుడు (రూ- గరుటాలమంతుడు- గరుడాలమం తుడు-గరుటి-గరుడి): చూ, హరివాహ నుడు.

గరుటాలమంతుడు. వై. వి.=—వై.—

గరుటి. వై. వి.=—వై.—

గరుడండు. జే.వి. ఒకానొక కోడి:చూ, పుంజి.

గరుడకంబము. వై. వి.= (విష్ణువు గుడియందలి) గరుడ స్తంభము: చూ, స్తంభము. 1; (నిస్సా రపుసంభాషణమందు గాడిదెగుడ్డు గరుడకం బము అని గోదావరిమండలమున వాడెదరు.)

గరుడతాళము. సం. వి. అ. పుం. తాళప్రాణ కళావికేషము: చూ, తాళము. 2.

గరుడధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం: కెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

గరుడపక్షము. అం. భావాధ్యాయప్రమేయము నందలి సృతనాస్త్రములు ఇరువదితోమ్మిదిం టిలో నొకటి: చూ, సృతనాస్త్రములు.

గరుడపచ్చి. వై.వి. మరకతము:చూ,రత్నము.1. గరుడపుత్రము. అం. కరణములు నూటయేనిమి దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

గరుడము. అం. 1. సంయుతనాస్త్రములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతనాస్త్ర ములు; 2. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

గరుడసరులు. వై. వి. బ. మేలైన కాలిధాన్య ము: చూ, ధాన్యము.

గరుడ స్తంభము సం. వి. అ. పుం.=చూ, గరుడ కంబము,



గరుడాంకితము. సం. వి. అ. న. మరకతమణి:

చూ, రత్నము. 1.

గరుడాంజనము. అం. అంజనములలో నొకటి:

చూ, అంజనములు.

గరుడాగ్రజాడు. సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుని యెన్ను: చూ, నూరనూతుడు.

గరుడారతి. ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము: చూ, ఆశ్రమారతి.

గరుడాశ్మము. సం. వి. న. పుం: చూ, గరుడాంకితము.

గరుడి. వై. వి.=గరుడః: చూ, గరుటామంతుడు.

గరుడిరవుతు. వై. వి.=గరుడరాహుత్త: చూ, విషువు. 1 (రూ-గరుడిరాతు.)

గరుడుడు. సం. వి. అ. పుం.=గరుడి: చూ, హరివాహనుడు.

గరుడోత్తరము. సం. వి. అ. న: చూ, గరుడాంకితము.

గరుత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1.=గతి. పక్షము: చూ, తెక్క. 1; 2. ఇనుడు: చూ, మార్కుడు; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గరుత్మంతము. సం. వి. త్. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

గరుత్మంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1.=గరుటామంతుడు: చూ, హరివాహనుడు.

గరుడాల్పు. ద్వ. వి: చూ, గగురు.

గరుడ్యోధి. సం. వి. న్. పుం. భారతీపక్షి: చూ, వ్యోమనాసిక.

గరుపనేల. ద్వ. వి: చూ, రూ-గరుపనేల.

గరుపాటు. ద్వ.వి: చూ, రూ-గగురు (శకాం. 3, అ. 64.)

గరుపాటుమొస. ద్వ. వి. పండిమూతి ముట్టై (శబ్దరత్నాకరము.)

గరుపాటు. దే. అ. క్రి: చూ, గగురుపాటుమే.

గరుము. వై. విణ. 1.=ఖరభూ. (గులకణాలచే

గట్టియొనది) నేల: చూ, గరుపనేల; 2. విరివి:

చూ, విస్తారము. 1.

గరువతనము. దే. వి. 1: చూ, నియమము;

2. (శృంగార) గర్వము: చూ, హంకారము.

గరువపడు. వై. అ. క్రి.=గర్వపడు: చూ, హంకరించు.

గరువము. వై. వి. 1.=గర్వము. రూ-గరువతనము. అచ్చయ్య, కాం. 116: చూ, హంకారము; 2.=గౌరవము: చూ, సన్మానము.

గరువు. దే. వి. 1.=గర్వము: చూ, హంకారము.

2. చెక్కిలి. స్వా. 5. అ. 58: చూ, లెంప. 2;

వై. విణ. 3.=ఖరభూ. రూ-గరుము. స్వా. 4.

అ. 60: చూ, గరుపనేల.

గరుకు. దే. వి. 1. మేర: చూ, మర్యాద;

2. చర్మము: చూ, బెరడు; 3. ముఖభీతి:

చూ, మోమోటమి; వై. విణ. 4.=ఖరభూ.

అం. భా. ద్వి. భూ. 4: చూ, గరుపనేల.

గర్జము. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవనొని సర్ప విశేషము: చూ, సర్పము; 2. గర్జముని: చూ, ముని. 1.

గర్జరము. సం. వి. అ. పుం. గర్జరచనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెరుగుచిలికడుకుండ, తిరిగిడవ: చూ, మంథని.

గర్జాటము. సం. వి. అ. పుం. యోగనారికయను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గర్జనము. (మేఘము లోనగువాని) ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. ఏనుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 3. సింహధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 4. వ్యాఘ్రధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గర్జకము. సం. వి. అ. పుం. గర్జకమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, గర్జ. 1;

2: చూ, రోగము.

గర్జము. సం. వి. అ. న. 1. ఏనుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. (మేఘములోనగువాని) ధ్వని: చూ, గర్జ. 1.

గర్జాఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సముద్రాంత \*; 2. పోరు: చూ, యుద్ధము; 3: చూ, బెడరింపు; 4: చూ, ప్రేరేపింపు.

గర్జి. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గర్జించు. సం. అ. క్రి. 1. (మేఘము లోనగు నవి) ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; 2. కోపించు: చూ, రోషించు; 3. = గర్జించు: చూ, గర్జము.

గర్జితము. సం. వి. అ. న: చూ, గర్జము. 1-2; పుం. 3. మదపుటేనుగు: చూ, హస్తీ.

గర్జంబుకన్యాయము. పా. గుంటనక్కచేష్టల రీతి.

గర్జము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గుంట. క్రంత.

గోయి-గర్జ. పల్లము. (గొయ్యి బొక్కా నున్న): చూ, రంధ్రము. 1; 2. పిలుచుల మీడిగుంతలు: చూ, రంధ్రము. 1; 3. త్రిగర్జ జీవితేషము: చూ, దేశము.

గర్జాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పందికోమ్ము: చూ, మూషికము.

గర్జిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పట్టుసాలెవాని యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గర్జభకము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లగలువ \*: చూ, పద్మము. 1.

గర్జభగదము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1.

గర్జభవందనన్యాయము. పా. గాడిద మీద నెంత గంధపుచెక్క వేసినను దాని వాసన తెలిసికొనలేనీతి.

గర్జభము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, గర్జభకము \*;

2: చూ, వాయువిళంగము \*; 3. డావర డంగి \*: చూ, దేవతాళము; పుం. 4. గాడిద: చూ, రాసభము; 5. తుద్రోగోగము (స్త్రీలింగమని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.

గర్జభకాఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిటులేతు \*: చూ, బారంగి.

గర్జభకాఖము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గర్జభకాఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

గర్జభాంజనక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, జీవతాళము \*.

గర్జభాండము. సం. వి. అ. పుం. కలశివ్య, శువ్య (అనికొందఱు) \*: చూ, ప్లక్షము.

గర్జభావ్యాయము. సం. వి. అ. పుం. కుముదము \*: చూ, పద్మము. 1.

గర్జభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్ల వాఁకుడు \*: చూ, వాఁకుడు.

గర్జభిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. తుద్రోగోగవిశేషము: చూ, రోగము. 1.

గర్జనము. సం. వి. 1. రూ-గృన్ముపు. ఇచ్చేగల వాఁడు ఇచ్చేగలది (అనియు): చూ, వలపు కాఁడు; 2. పరద్రవ్యాత్మఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. (గర్జనము అని శ.ర.) గర్జనఁడు అనికొందఱు)

గర్జము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్జభాండము \*. గర్జాడు. జే. అ. క్రి. తిండితిను. ఆం, భా. క్రి. 97: చూ, మేపుషేయు.

గర్జండుము. సం. వి. అ. పుం. కాయబొడ్డు: చూ, వాల్మీగుడకము.

గర్భకము. సం. వి. అ. న. వెండుకల లోపల ముడుచుకొన్న పూదండ: చూ, భూషణము. 2.

గర్భకరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్రజీవి \*.

గర్భకవిత్వము. పా. ఒక పద్యములో నొకటి రెండు మూడు పద్యముల గణాది నియమ సమన్వితముగ నిమిడ్చుట. (కవిరచనమే కవి

త్వము, ఇది నాలుగు విధములు. — ఆశుకవి  
త్వము, బంధకవిత్వము, గర్భకవిత్వము, చిత్ర  
కవిత్వము అని) ఈనాలుగువిధములలో గర్భ  
కవిత్వమొకటి: చూ, మాటలల్లుట.

గర్భసూత్రాని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శూక  
కంబి\*.

గర్భదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్భకము\*.

గర్భనత్తు. సం. వి. త్. పుం. ఒకరకము అతి  
వస\*: చూ, వివ.

గర్భపాతకము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱమునగ\*:  
చూ, కిగ్రువు. 1.

గర్భపాతన. సం. వి. అ. శ్రీ. గుమ్మడి\*: చూ,  
మహాఫలము.

గర్భపాతనము. సం. వి. అ. పుం. రీడాకరం  
జము\*: చూ, పూతికరజము.

గర్భసాతము. సం. వి. అ. పుం. కుంకుడు\*: చూ,  
ఫేనిలము.

గర్భసాతని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నాలిని\*.

గర్భసాతని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

గర్భము. సం. వి. అ. పుం. 1. =కడుపు: చూ,  
భూజము. 1. (చూ, కడుపు. కుశీ);

2. =కడుపు కడుపులోని పిండము. (గర్భసం  
స్కారములు మూడు. — ఆధానికము, పుం  
సవనము, సీంమంతోన్నయనము) కడుపులోని

పిల్ల: చూ, భూజము. 1; 8. శ్రీగర్భము:  
చూ, భూజము. 1; 4. బిడ్డ. (నపుంసకమని  
కొందఱు): చూ, కిశువు; 5. పసపండు

తోకక: 6. అన్నము: చూ, సాదము. (1);  
7. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 8. నాటకసంఘ

లయిదింటిలో నొకటి: చూ, నాటకసంఘము  
(చూ, సంధి 8.); విణ. 9. కొలిమితిత్తి, పవన

సంకటము: చూ, భద్రు; 10. ఇంటిలోపలి  
యిల్లు, అపవరకము: చూ, సదనము. 1.

గర్భవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మేలము.

గర్భశయ్య. సం. వి. అ. శ్రీ. గర్భశయ్యిస్తా  
నము: చూ, మావి. 2.

గర్భాగారము. సం. వి. అ. న. కయనగృహము  
లోనిల్లు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గర్భదము. అం. తానములు మూడు. అందుసర్వ  
తానములు ఇరువదెనిమిది. అందు ని-గ-హీన

తానములు ఏడు. అందు గర్భదమొకటి: చూ,  
ని-గ-హీనతానములు. (చూ, సర్వతానములు)

గర్భాధానపుఖండ. పా: చూ, ఖండ.

గర్భాధానము. సం. వి. అ. న. 1. యుక్తవయ  
స్సువచ్చిన పిల్లను భర్తతో ప్రప్రథమమున

గలుపుట: చూ, శోభనము; 2. గర్భమును  
ధరించుట; అం. 8. కర్మములు పనునాటింటి

లో మొదటిది: చూ, కర్మములు; పా.  
4. గర్భాధానమునకు మహూర్తకాలము: —

తిథులు. — 2-8-5-7-10; వారములు. — బు,  
గు, శు, సో: సక్షత్రములు. — రో-ఉ-ఫ-హ-

స్వా-అనూ-ఉ-పా- శ్రీ-శ- ఉ-భా- పూ-భా;  
లగ్నములు. — వృ-మి-సిం-కన్య- వృశ్చి- కు-

ధ-కుం-మీ: త్యాజ్యములు. — పంచపర్వవ్రా  
తదినములు.

గర్భశయము. సం. వి. అ. పుం. గర్భ  
మును జేట్టుకొనియూండెడి సం-చి: చూ,

మావి. 2.

గర్భావైముడు. సం. వి. అ. పుం. ఎనిమిదవ నెల  
లో బుట్టిన బాలుడు, దేవమానుడు: చూ,

కిశువు.

గర్భిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, గర్భవతి;  
2: చూ, మనుపాల\*.

గర్భిణ్యవేక్షణము. సం. వి. అ. న. గర్భిణి శ్రీ  
చర్య: చూ, బాలతంత్రము.

గర్భోణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-గర్భోని. అర్థ  
చంద్రాశారపు తలగడ: చూ, లోడు.

గర్భోని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

గోభవమాతని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కట్టినతర్వాత  
నాబోతుపాఠంగా నీచుకొన్నయావు: చూ,  
ధేనువు.

గర్భుత్తు. సం. వి. త్. న. 1. గంటలు, చామలు  
సజ్జలు మొ. \*: చూ, సస్యము. (తృణధా  
న్యవిశేషమును, తృణమును అనబడును.);  
పుం. 2. ఇనుడు: చూ, నూర్పుడు; 3. కిర  
ణము: చూ, హానునము. 2; శ్రీ. 4. ఎండిం  
చిన వరుగు. చూ, వరుగు 1; 5. బంగారు:  
చూ, లోహము. 1; 6. తీగె \*: చూ, లత. 1.  
(రూ-గర్భుత్త)

గర్భాటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పీహిధేదము:  
చూ, ధాన్యము.

గర్భాటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జడీత్పణము \*:  
చూ, తృణము. 1.

గర్వటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, గర్భుత్తు. 4.

గర్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గరువము: చూ,  
హంకారము (విశ్వగర్వము- రూపము-తారు  
ణ్యము-కులము-విద్య-బలము-ఇష్టనస్తు లాభా  
దులచే నితరులను ఎఱుగక యుండునట్టిది.  
గర్వమును శృంగార రస్తకే శేక వ్యభిచారిభా  
వము); 2. కొవరము: చూ, మదము. 1; అం.  
3. సంచారీ భావములు ముప్పదిమూడింటిలో  
నాకటి: చూ, సంచారీభావములు (ఓగోరి  
కొండలం జెందునటుల- జెండి తెచ్చినమాట  
నీవాకడవెనుకే.)

గర్వాటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ద్వారపాల  
కుడు: చూ, శత్రుధారుడు.

గర్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) = గరివి. గర్వ  
ముగలవాడు: చూ, హంగరుబోతు.

గర్వించు. సం. ఆ. క్రి. = గరివించు: చూ, హం  
కరించు.

గర్వకుడు. సం. విణ: చూ, గర్వి.

గర్వ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దూఱు: చూ, నింద. 1.

గర్వణము. సం. వి. ఆ. న. చూ, గర్వ.

గర్వించు. సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, నిందించు.

గర్వితము. సం. విణ. నిందింపబడినది: చూ,  
హీనము. 2.

గర్వము. సం. విణ. నికృష్టము: చూ,  
హీనము. 1.

గర్వవాది. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) నిందింప  
దగు మాటలాడువాడు, కద్వయిడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2. (గర్వవాదికంటె కద్వ  
యిడు నిందింపదగు మాటలు కొంచెముగ  
ఆకును. ఇదియే వారిదృటికిగల భేదము.)

గర్వ్యుడు. సం. విణ. 1. అధముడు: చూ,  
హీనుడు; 2. జాత్యాచారాదులచే నింది  
తుడు: చూ, వ్యాధుడు 2.

గఱగఱ. దే. వి. 1. భక్ష్యములు నమలుటయం  
దగుభ్యస్యనుకరణము. రూ-కఱకఱ: చూ,  
చూచూ; 2. కారిస్యము: చూ, లెడిదము.

గఱగఱలాడు. దే. ఆ. క్రి. (గఱగఱలు + అడు)  
గఱగఱయని మోగెను: చూ, శబ్దించు.

గఱగోఱ. దే. వి. తమిళ: చూ, వెలిలి. 2

గఱి. వై. వి. 1. = గరుత్. తెక్క: చూ,  
తెక్క. 1; 2. = గరుత్. బాణము తెక్క:  
చూ, తెక్క. 1; వా. వి. 3. (అపతాయ,  
పెద్దపురినాలుక నోటిపూతగలవాని నాలుక  
లోనగువానియందలి) గఱుకు: చూ, గఱుకు. 2;  
4. తాటికమ్మ (తోడిమె) కు ఇటునటుగల  
గఱుకు. "గఱికమ్మ-గఱికమ్మ."

గఱికటె. దే. వి: చూ, రూ-గఱికటె.

గఱిక. దే. వి. 1. దూర్వ \*: చూ, తృణము. 1.  
(దీనినసము మూత్రమును బారీచేయును.  
మూత్రమువెంటపడు రక్తము తగ్గించును.  
పీనస, గృహణి, అలిసారముకట్టును. దీనివేరు  
చితుకకొట్టి మెరుగుతోనిచ్చిన సెగరోగము

పోవును); అం. 2. అర్థములెనిమిదింటిలో  
నొకటి: చూ, అర్థము.

గణితచెక్కు. ద్వ. వి. పచ్చికతోడి మట్టిపెల్ల,  
పచ్చికపెల్ల (గణితమొడిచెక్కు అనియు):  
చూ, భూమి. 1.

గణితమ్మ. వా. వి. గణుకుగలతాటికమ్మ (తో  
డిమె): రూ-గణితమ్మ: చూ, మదురుకమ్మ.  
గణితమ్మి. ద్వ. వి. గణిబద్ద (సంధిని వర్ణబోప వర్ణ  
వికారములు.)

గణితనూదులు. ద్వ. వి. 2. కాలిధాన్యము: చూ,  
ధాన్యము.

గణిగమ్మ. వా. వి. (గణుకు + కమ్మ): చూ,  
రూ-గణిగమ్మ. “గరివిమాట గణిగమ్మ సదును.”  
“మదురుపోయటకు గణిగమ్మలు తీసికొని  
రమ్ము.”

గణిచిప్ప. ద్వ. వి. ముత్తైపుజిప్ప: చూ, పీపి.

గణిబద్ద. ద్వ. వి. (గణుకు + బద్ద) గణుకునోడి  
తాటాకుబద్ద: చూ, గణితమ్మి.

గణిసె. వై. వి. = చూ, రూ-గరిసె

గణుకు. జే. వి. 1. కొడవలి లోనగువానికమ్మ:  
రూ-కమ్మ-కణుకు-కణుకు; వా.వి. 2: చూ,  
గణి. 3.

గణుగు. జే. వి: చూ, గరియ \*.

గణువ. వై. విణ. 1.=గురు, పెద్ద: చూ, విపు  
లము; 2.=గురు. గుర్వీ. గొప్పవాడు.  
ప్రభా. 3. ఆ. 5: చూ, హేమాహేములు.

గణువు. వై. వి. = : చూ, రూ-గరువు. 3.

గణు. జే. వి. తేలిచుటయందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము: చూ, హూహూ.

గణ్ణె. జే. వి. చేపలబట్టెడు సాధనము (దీని  
ఆకారము తిట్టివలెడిగాని యిది మిక్కిలి  
పెద్దది.): చూ, వల. 1.

గలంతిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గరిగపిడత: చూ,  
పాత్రము. 6.

గలంతియ. వై. వి. = గలంతికాగిండిచెంబు: చూ,  
పాత్రము. 6. (రూ-గలంతి-గలంతి-గలం  
తియ-గళంతి-గళంతియ.)

గలకంబలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆలోతు గంగ  
డోలు, ఆవులప మెడక్రింద వ్రేలాడునది:  
చూ, సాన్న (రూ-గళకంబళము.)

గలగండము. సం. వి. ఆ. పుం. గలగండమాల:  
చూ, వ్రణము. (రూ-గళగండము.)

గలగల. జే.వి.1. కదలుట, చెట్లకనులు రాలుట,  
ఫలాదులురాలుట యందగుధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూహూ; 2. భూషణములు మోర్చి  
యటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6,  
ఆ. 197: చూ, హూహూ.

గలజేర. జే. వి. రూ-గలిజేరు \*: చూ, వర్షకే  
తువు. (రూ-గలజేరు-గలిజేర-గలిజేరు-గలి  
జేరు) (ఇది మూత్రము జారించేయును.)

గలజేరు. జే. వి. —వై.—

గలతరించు. జే. ఆ. క్రి. (మేను) జేల్లుమను.

గలపడించు. జే. వి: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు.

గలబ. జే. వి. కలత: చూ, సంతాపము.

గలబరించు. జే. ఆ. క్రి. కలగు: చూ, సంతో  
భించు.

గలబా-గల్బా. వా. వి. కలత: చూ, సంతా  
పము.

గలమేఖల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నూత్రాగ్రి, గళ  
నూత్రము: చూ, భూషణము. 2. (రూ-గళ  
మేఖల.)

గలవ్రతము. సం. వి. ఆ. పుం. నెమిలి: చూ,  
మయూరము (రూ-గళవ్రతము)

గలకుండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, గొంతుముడి:  
(రూ-గళకుండి)

గలకుండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కొండవాయిక.  
చూ, రసన (రూ-గళకుండిక.)

గలస్తని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ధాగి: చూ, మేవ.  
ము. 1. (రూ-గళస్తని)

గలానిలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకముచేప: చూ, మత్స్యము. 1. (రూ-గళానిలము)

గలాము. వై. వి. = ఖల్ల. కల్లెము: చూ, ఖలము. 4.

గలిజీర. దే. వి: చూ, రూ-గలిజీర ౪.

గలిజేరు. దే. వి. —వై.—

గలిజేరు. దే. వి. —వై.—

గలిలిలి. దే. వి. 1. సందడి: చూ, స్వరము. 2;  
2. ఆలికిడి: చూ, స్వరము. 2.

గలిలు. వా. వి: చూ, రూ- గనీబు.

గలేగండము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకము  
పక్షి: చూ, పక్షి. (రూ-గలేగండము.)

గలేస్తని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-  
గలస్తని. (రూ- గలేస్తని)

గల్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = రూ-గళ్య. పులి  
కలగుంపు: చూ, మెడ; 2. పోటగళముల  
సమూహము.

గల్యము. సం. వి. ఆ. న. ఉమ్మి: చూ, రసనా  
మలము.

గల్ల. దే. వి. 1. బొత్తిగా గింజేపట్టని ధాన్యము,  
పొల్ల, పొల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. మాదిగ  
వాడు తోలునానవేసెడి చేటి: చూ, భాం  
డము. 8.

గల్లచాతురి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఒకరకము  
తలగడ: చూ, లోడు.

గల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. చెక్కిలి: చూ,  
తెంప. 2.

గల్లు. దే. వి. భూషణములు మోయుట  
యందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 8, ఆ. 28  
(అమే)డితమునందు గల్లుగల్లు- గలుగల్లు.)  
చూ, హూహూ.

గల్వర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చవకము:  
చూ, పాత్రము. 6; 2. మద్యపానపాత్రము:

చూ, పాత్రము. 6; 8. ఇంద్రనీలమణి: చూ,  
రత్నము. 1.

గవళ. దే. వి. దుర్గమ పురద్వారము: చూ, పెద్ద  
వాకిలి (రూ- గవను- గవని- గవిని- గవతు-  
గవుకు.

గవళు. దే. వి. —వై.—

గవడగొయ్యి. వా. వి. 1. చిట్కలలోబడిన  
వ్యవహారము; 2. బయటికి రావీలులేని గొయ్యి.

గవతము. దే. వి. రూ-గవదము. కసపు: చూ,  
తృణము. 1.

గవద. వా. వి. రూ-గవుద. చెక్కిలి “గవద  
బిళ్లె.”: చూ, తెంప. 2.

గవదము. దే. వి: చూ, రూ-గవతము.

గవని. దే. వి. —వై.—

గవసు. దే. వి. —వై.—

గవయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడవి ఆవు:  
చూ, ధేనువు; 2. = గోవ. గురుపోతు, మృగ  
విశేషము: చూ, శరభము. 1.

గవరన. వై. వి. = గార. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6.

గవరనమెంటు. వా. విణ. ప్రభుత్వసంబంధముగు,  
గవర్న మెంటు.

గవరనరు. వా. వి. రాష్ట్రపాలకుడు, గవర్నరు.

గవరమృ. వై. వి. = గారి. (రూ-గయిరమృ-  
గైరమృ): “గవరమృ సుబరము”: చూ,  
పార్వతి. 1. (వాడుక.)

గవరాజము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎడ్డు: చూ,  
వృషభము.

గవలము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎనుపకొమ్మ:  
చూ, శృంగము. 1; పుం. 2. నల్ల ఎనుబోతు:  
చూ, చుహీషము.

గవాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం, న. కిటికి: చూ,  
నాశాయనము.

గవాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పిన్నపాపరశ:  
(ఎడ్డుకండ్లపంటి పువ్వులు గలది): చూ,

పాఠః; 2. గోపాలకర్కటిః చూ, బుడమః;  
3. మల్లికాలతః ః చూ, మొల్ల; 4. సింహనఃః  
చూ, విష్ణుకాంత; 5. పుం. 6. పెద్దపేటఃః  
చూ, కాకోటము.

గవాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. గవాక్షుడను  
కోతిః చూ, వానరము.

గవాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గవాచియను చేపః  
చూ, మత్స్యము. 1

గవాదనము. సం. వి. అ. న. భూసముఃః చూ,  
తృణము. 1.

గవాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెద్ద  
పాఠఃః; 2. పసులుమేయుకంచె, కొఱనుః  
చూ, భూమి. 1; 3. సింహనఃఃః చూ, విష్ణు  
కాంత.

గవాదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గవా  
దని. 8.

గవామయము. అం. తానములు 8. అందు కూట  
తానములు 28. అందు రహీనతానములు 7,  
రహీనతానములు 7, గహీనతానములు 7,  
మహీనతానములు 7. వీనిలోని రహీనతాన  
ములు ఏడింటిలో గవామయమొకటి: చూ,  
రహీనతానములు. (ఈవివరణము కూటతాన  
ములను పదముకడఁజేర్చి చదువుకొనవలెను):  
(చూ, ఉపవిద్యలు.) చూ, కూటతానములు:  
చూ, తానములు.

గవాలూకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గవ  
యము.

గవాషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

గవి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు;  
2. పాలపీఠుకు చెంబు: చూ, పాత)ము. 8;  
వై. వి. (1)=గవ్వార. గుహ. స్వా. 4,  
అ. 48: చూ, పణికు; (2) పల్లము: చూ,  
రంధ్రము. 1.

గవిని. జే. వి: చూ, గవక.

గవిలెము. జే. వి. గండములోరాచి కలిసెడు  
విత్తు.

గవిసె. వై. వి.=కోళ. గాదె: చూ, పంటసాల  
(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గవిసెన. వై. వి.=కోళ. రూ-గవుసెన-గొసెన:  
చూ, నివోళము(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గవీనము. సం. విణ. ఆశితము, అంతకుముందే  
ఆవులు మేసినది (పాలము), మునుపు ఆవులుం  
డినది (పాలము) (అని కొందఱు): చూ,  
భూమి. 1.

గవుండవారు. వై. వి.=గోండ. రూ-గొండ  
వారు. సారాయిసమ్యవారు, కల్లుగీయు  
వారు (అనికొందఱు): చూ, సురాచీవి.

గవుడు. వై. వి. 1.=గోండః —వై.— (రూ-  
గారు); 2. కావువారిపట్టువుపేరు: రూ-గారు.

గవుకు. జే. వి: చూ, గవక.

గవుడనరము. జే. వి. ఆడువారి నగ: చూ,  
భూవణము. 2.

గవుడ. వై. వి.=గండ. రూ-గాడ. చెక్కిలి:  
చూ, లెంప. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గవుర. జే. వి. రూ-గౌర. బెహరి: చూ, వర్త  
కుడు.

గవురమ్మ. వై. వి=: చూ, గవరమ్మ.

గవురు. జే. వి. రూ-గారు. 1. కపటము. అం.  
పదా. చర, 10: చూ, వ్యాజము. 1;  
2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3. కాహలిక:  
చూ, వీణ; 4. గవులి: చూ, బల్లి; వై. వి.  
5.=గారి: చూ, పార్వతి. 1. (రూ-గారు)

గవులు. జే. వి. రూ-గారు. 1. దుర్గంధము:  
చూ, వాసన; 2. గంధము: చూ, వాసన.

గవులి. జే. వి. రూ-గారి-గారు. శవసములు  
చెప్పెడు బల్లి: చూ, బల్లి.

గవుసెన. వై. వి.=కోళ. రూ-గొసెన-గవి  
సెన. వీణ మొదలగువాని యొఱ: చూ,  
నివోళము.

గవేడువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. అడవిగోడునులు.

వట్టివడ్లు. రూ.గవేడువు: చూ, ధాన్యము.

గవేడుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.— “గవే

ధుర్నాగవేడుక.” రత్నకోశము.

గవేడువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. —వై.—

గవేరుకము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

గవేళక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు:

చూ, వృక్షము.

గవేషణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్రిణా

ర్థము వెదకుట (కౌగిలబా)హ్మణులను వెదకుట): చూ, పర్యవణ; 2. వెదకుట: చూ, వెదకుడు.

గవేషించు. సం. స. కి. అరయు: చూ,

వెదకు.

గవేషితము. సం. విణ. వెదకబడినది: చూ,

మృగితము.

గవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవులచంద: చూ,

ధేనువు; 2. వింటినారి: చూ, మార్పి. 1:

8. చెండుకోసులు: చూ, పరువు. 2.

గవ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. వింటినారి: చూ,

మార్పి. 1; 2. చూ, రాగద్రవ్యము; విణ.

8. ఆవుపాలు లోనగునవి; 4. ఆవునకు పీఠ

వైనది. (చూ, గవ్యములు.)

గవ్యములు. అం.పంచగవ్యములు: గోమూత్ర

ము, గోమయము, గోఘృతము, గోదధి,

గోక్షీరము, (5) (ఇవి పదిత్రమైనవి. పాప

ములను పోగొట్టునవి.)

గవ్యాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

పాఠపర \*.

గవ్యూతము. సం. వి. ఆ. న. చెండుకోసుల

దూరము: చూ, పరువు. 2.

గవ్యూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. —వై.—

(ఈకారాంతమనియు, పుం-స్త్రీ. లింగ

మనియు కొందఱు.)

గవ్య. దే. వి. ఒకరకము శంఖము: (చూ, భరా

టము): చూ, సంకు. 1.

గవ్యచాకము. ద్వ. వి: చూ, వెలిగారము.

గవ్యము దే. వి. తుదగ్గి జలచరము: చూ,

మత్స్యము. 1.

గవ్యసరులు. దే. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ,

ధాన్యము.

గవ్యసాంఖ్యాగి. వా.వి. గవ్యపలుకుసాఖ్యాగి,

ఒకరకము అంగడివస్తువు:చూ, సాంఖ్యాగి. 1.

గళికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూనెమట్టి,

తైలశేషము: చూ, మట్టి. 2; 2. మేకు:

చూ, గసి. 2.

గస. దే. వి. కాసము: చూ, దగ్గు.

గసకము. సం. పి. ఆ. పుం. సగస. నల్ల

మందువిత్తు: చూ, నూత్నకరండులము.

గసగస. వై. వి. =ఖససము. గసకము -వై.-

గసగసాలు. వై. వి. బ. =—వై.— (గవళి

కట్టును, వీర్యపుష్టి చేయును.)

గసి. వై. వి. 1: చూ, గళికము. 1; 2. మేకు:

వారిశ్య. 2, ఆ. 8: చూ, కూలము.

గసిక. దే. వి. 1. అమ్మ: చూ, బాణము. 1;

2. మేకు: చూ, కూలము; 8. సలాక: చూ,

శలాక; 4. త్రపుట్టు కనువుగా కొనచెక్కిన

కొయ్య: చూ, కత్తన. 2.

గసిలిసి. దే. విణ: చూ, రూ.గజిలిజి.

గసిరా. దే. వి. పగివాళము. అం. పదా-4-ర:

చూ, రత్నము. 1.

గస్తాలు. దే. వి. బ. వల్లబంధ విశేషము: చూ,

, మల్లకాస్త్రము.

గస్తీ. వా. వి: చూ, గస్తు.

గస్తీలు. దే. వి. బ. (గస్తు + యాలు) కావలి

వారు. “గస్తీలిజ్జరు.”: చూ, రత్నకుడు.

గస్తు. దే. వి. (రాతు)లందు ఉండుతిరిగి కావు

కావలి: చూ, రత్నము.



గాంధర్వము. సం. వి. అ. స. 1. రూ-గంధర్వము. సాట: చూ, స్వరము. 2; 2. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2. (చూ, ఉపవిద్యలు); 3. గుఱ్ఱము: చూ, హామము; 4. కన్యావరులు పరస్పరేచ్ఛచేతఁ జేసికొను వివాహము. వివాహములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వివాహము; 5. దినముయొక్క ఏడవభాగము: చూ, దినభాగములు.

గాంధర్వవేదము. అం. రూ- గంధర్వవేదము. విద్యలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు: (చూ, ఉపవిద్యలు.) (ఇందుకు సంబంధించినవి.—సృతగీతవాద్యము. అవాంతరములు. భావాధ్యాయము, రాగాధ్యాయము, తాళాధ్యాయము, నాటకపరీక్ష మొ.)

గాంధర్వాస్త్రము. అం. ఆస్త్రములు ఏబది మూడింటిలో నొకటి: చూ, ఆస్త్రములు.

గాంధర్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సామవేదము: చూ, వేదము.

గాంధర్వలు. అం: చూ, రూ-గంధర్వలు.

గాంధారగతిని. అం. భాషాంగములు పదునొక టింటిలో నొకటి: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1.)

గాంధారగామ గతమూర్చనలు. అం. నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, చిత్రవతి, సుఖి, అలాప (7). (తానముల వివరమునందు వడ్డ హధ్యమగామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్చనాసప్తకద్వయములో ప్రత్యేక మవాంతరభేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తక మిరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది. (చూ, అవాంతరభేదములు, అచ్చులనుబంధములో) చూ, తానములు.

గాంధారగామము. అం. గామములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, గామములు.

గాంధారదేశస్త్రీ. అం. దేశస్త్రీలలో నొకఁడె: చూ, స్త్రీ (చూ, దేశస్త్రీలు.)

గాంధారపంచమి. అం. 1. గాంధర్వవేదము నందలిరాగాధ్యాయములోని అంశములుగిరి, అందుగలజాతులు 11లోనిదియొకటి: చూ, అంశములు; 2. టక్కజభావము ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభావము (చూ, భాష. 1.)

గాంధారపంచమిజభాష. అం. గాంధారియను భాష: చూ, గాంధారి. 5.

గాంధారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాంధారమనుస్వరము, రణధ్వని (అని కొందఱు): చూ, స్వరము. 2; 2. సింధూరము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 3. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; అం. 4 దేశములు ఏబది యాటింటిలో నొకటి: చూ, దేశము; 5. సంగీతస్వరములు ఏడింటిలో నొకటి. (గాంధారము-గ): చూ, స్వరము. 2; చూ, సంగీతస్వరములు (చూ, సప్తస్వరములు. చూ, ఉపవిద్యలు.)

గాంధారరాజము. సం. వి. అ. పుం. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

గాంధారవీధిక. అం. భిన్నవడ్డకజభావము 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నవడ్డకజభావము. (చూ, భాష. 1.)

గాంధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గంజాయి\*: చూ, జీడగాఁజీ (గాంధారియంప); 2. ధృతరాష్ట్రనిభార్య: చూ, భార్య. (దుర్యోధనాదుల తల్లి); అం. 3. సౌవీరజభావము నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, సౌవీరజభావము (చూ, భాష. 1.); 4. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయము నందలి అంశములుగిరి. అందుగల శుద్ధజాతులు 7 లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు; 5: చూ, గాంధారపంచమిజభాష; 6. భిన్నవడ్డకజభావము 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నవడ్డకజభావము. (చూ, భాష. 1.)

గాంధారీయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దుర్యోధనుడు: చూ, సుయోధనుడు.

గాంధారీదీవ్యత. ఆం. గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 68, అందు గలవాడు 11 లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు.

గాంధీకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. లేఖకుడు: చూ, పండితుడు; 2. సుగంధవస్తువులను విక్రియించువాడు: చూ, విక్రియికుడు.

గాంధీరి. ఆం. భాషాంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1.)

గాంధీర్యము. సం. వి. ఆ. స. 1. గంధీరభావము; 2. భూమి నేత్రాది వికారములచేత కొంచెము తెలియదగిన మనోవికారవిశేషము: చూ, హావము; ఆం. 8. గుణములు ఇరువదిమూడింటిలో నొకటి: చూ, గుణములు.

గాంధేర. దే. వి.=గాంధారి\*: చూ, జీడగాంధే. గాంధే. వై. వి. 1. తొలిచికాని, త్రవ్వకాని నిడుపుగా నేర్పఱచిన పల్లము. "గాంధేపలక" ము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. పనులు నీరు త్రాగుటకు గాంధేయేర్పడఁ జాలితో గట్టిన తొట్టి: చూ, నివాసము; 8. పనులగట్టు చోటఁ గల సపువేయుటకుఁ బలకలు లోనగు వానితో గాంధేగా నేర్పఱచిన స్థానము: చూ, తొట్టి. 8; వా. 4. పగులు, బీటిక: చూ, స్ఫోటము; 5. (గుండిగలతోనందుట కనువుగా త్రవ్విన) నిడుపాటి పొయ్యి: చూ, పొయ్యి.

గాంధేగడుగు. దే. స. కి. (గాంధే + కడుగు) సంచయనముచేయు.

గాంధేపొయ్యి. దే. వి: చూ, గాంధే. 5.

గాంధు. దే. వి. 1. కొమమదము: చూ, మదము. 1; 2. గుడము: చూ, ముడ్డి; పా. 8. వ్యాకర

ణంబున.—నూ. 16. నీచత్వంబునఁ బులింగంబున, నేకవచనంబునఁ గొన్ని సంజ్ఞావాచకంబులకు 'గాంధు' చేయవోఁ బ్రాతిపదిక మికారాంతమగు. ఉదా.—రామ. నీచార్థంబునఁ బులింగంబున నేకవచనంబున 'రామిగాంధు'. ఇట్లు సుబ్బిగాంధు-పాపిగాంధు మొ. కాంధు అనునది యిట్లయ్యెననియెఱుంగునది; దే. స. క్రి. 4. నాటులోనగువాని గ్రుచ్చు: చూ, నాటు నాటు.

గాగర. దే. వి. రూ-గాగరా. (శ్రీలుకట్టుకొను) పావడ: చూ, వస్త్రము.

గాగరా. దే. వి.—వై.—

గాజె. వై. వి.=గంజ. రూ-గాజె: చూ, పంట సాల.

గాజేంగి. వా. వి: చూ, గులాబి\*.

గాజోపరంజి. ద్వ. వి. ఖడ్గముష్టిసంగ్రాహ్యతలము, ఆం, భా. ద్వ. త్. 215: చూ, రూ-పరుజి.

గాజీ. వై. వి.=కాచ. 1. ఒకరకము మన్ను: చూ, భూమి 1; 2. గాజీపు: చూ, లవణము. 1; బ. 8. గాజీమట్టితోఁజేసిన వలయము, హస్తభూషా విశేషము: చూ, భూషణము. 2.

గాజీకప్పెరలు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గాజీకాయ. వా. వి. గాజీబుడ్డి: చూ, నీనా.

గాజీగిన్నె. వా. వి. కాచపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

గాజీపూస. దే. వి.=కాచము: చూ, పూస.

గాజీపు. ద్వ. వి. (గాజు + ఉప్పు) కాచలవణము: చూ, లవణము. 1.

గాజీమన్ను. ద్వ. వి. కాచమృత్తిక: చూ, భూమి. 1.

గాజులగాంధు. దే. వి. ఒకరకము కోడి: చూ, పుంజి.

గాజులవాండు. ద్వ. వి. బ. గాజులమైదు  
బలికెలు: చూ, బలికె.

గాజువాణు. ద్వ. అ. కృ. (గాజు + పాణు)  
కొంతిసాననుగు, హరిశ్చ. 5, అ. 89: చూ,  
వెల్వెల: పాణు.

గాటము. వై.విణ. అధికము. కళా. 1, అ. 124:  
చూ, హెచ్చు. 1; 2. అతిశయము. అం.భా.  
ప్ర. 86: చూ, హెచ్చు. 2; 3. = గాఢ. కాఠి  
న్యము: చూ, బెడిదము; 4. = గాఢ. దట్టము:  
చూ, సాంద్రము. 2.

గాటు. వై. వి. = కటు. కారము. "పాగాకు  
గాటుగా నున్నది": చూ, కారము (1).

గాడబము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1.

గాడి. కే. వి. రూ. గాడి. కొలారుబండి: చూ,  
కళటము. 1.

గాడిద. వై. వి. 1. = గర్భ. రూ. గాడిదె-గాడ్డె:  
చూ, రాసభము; వా. వి. 2. తప్పు చేసిన  
వానిని తిట్టెడి తిట్టు: రూ. గాడిదె.

గాడిదకాళ్లవాడు. ద్వ. వి. ముట్టుమోకాళ్ల  
వాడు: చూ, సంజ్ఞావు.

గాడిదగడపర. ద్వ. వి. వృషగంధిక\*: చూ,  
శ్వసనము. 2. (గర్భస్రా)వము కలిగించును).

గాడిదగత్తము. వా.వి. గాడిదలద్ది: చూ, గుట్టిపు  
యెరువు.

గాడిదగుడ్డు. వా.వి. 1. నిస్సారమును నూచిం  
చు మాటయించును, తిరస్కారమునందును,  
అతిశయోక్తియించును, అనాంభావమునందును,  
వక్రగతిని బోవువారియెడలను మొదలగు  
వాని యందువయోగింపబడు ఊతపదము;  
2. గాడిద కనుగుడ్డు.

గాడిదపులి. ద్వ. వి. కొరగానిగండు: చూ,  
దుమ్ములగొండి.

గాడిదె. = చూ, రూ. గాడిద.

గాడి. కే. వి: చూ, రూ. గాడి.

గాడుపు. కే.వి. రూ. గాడ్పు: చూ, వాయువు.  
గాడుపుకొడుకు. కే. వి. 1. హనుమంతుడు:  
చూ, వానరము; 2. గాలిమోలి: చూ,  
భీముడు.

గాడుపుమేలి. కే. వి. పదనాశనము: చూ,  
సర్పము.

గాడుపుసంగడి. కే. వి. వాయుసఖుడు:  
చూ, నిప్పు.

గాడ్పు. కే. వి: చూ, రూ. గాడుపు.

గాడ్పుటరదపుదొర. కే. వి: చూ, మన్మథుడు.  
సాంబ. కే.వి. 8.

గాఢము. సం. క్రి. విణ. అ. న. = గాటము. 1. అతి  
శయము: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధి  
కము: చూ, హెచ్చు 1.

గాఢముష్టి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఖడ్గము: చూ,  
రిష్టి. 2; 2. గండ్రిగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము;  
3. వివేనిగొట్టు: చూ, లోభి.

గాఢావటి. సం. వి. ఈ శ్రీ. (శ్రీ)పురములు  
విస్తోదమునిమిత్రమై యాడెడు చతురంగము  
మొదలగునవి) ఆట: చూ, విలాసము. 1.

గాణ. వై. వి. 1. = గాయన. రూ. గాణుడు.  
పాటకాడు. కళా. 2, అ. 79: చూ,  
నీకారి; 2. = గాయనీ. రూ. గాణి- గాణి.  
స్వా. 5, అ. 71: చూ, పాటకతై:  
చూ, శ్రీ.

గాణాపత్యము. అం. (గాణపత్యము.) మతములు  
ఆటించిలో నొకటి: చూ, మతములు.

గాణి. వై. వి. = గాయని: చూ, గాణ. 2.

గాణిక్యము. సం. వి. అ. న. బోగముచేసల  
గుంపు: చూ, వేళ్ళ.

గాణి. వై. వి. = చూ, రూ. గాణి. 2 వసు. 2,  
అ. 11.

గాణుడు. వై. వి. = గాయన: చూ, నీకారి.

గాణేయము. సం. విణ. గణనీయము.

గాత. సం. వి. ఋ. పుం. 1. పాటపాడు  
వాడు: చూ, సీకారి; వై వి. (1)=పూత  
ము. దెబ్బ: చూ, మొత్తు. 1.

గాతము. వై. వి.=భాత. పల్లము; గుహ (అని  
కొందఱు): చూ, రంధ్రము. 1.

గాతవము. సం. వి. అ. న. గంధర్వగానము:  
చూ, స్వరము. 2.

గాతి. వై. వి. తిండి: చూ, సాపాటు. (వా)  
గాతికలగు. జే. అ. కిరి: చూ, వేలుపడు.

గాతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. మగకోయిల:  
చూ, పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భ్రమ  
రము; 3. దిట్టమైనపాట కాడు. (విణ. పాట  
కాడు): చూ, సీకారి; 4. చయనముచేసిన  
వాడు: అగ్నిచిత్తు (ఇదివిచార్యము). అహి  
తాగ్ని; 5. సాద: చూ. శృకానము. (అగ్ని  
చిత్తు అను పదమునకీయర్థము కలదని కొం  
దఱు.): ఉ. శ్రీ. 6. భూమిలో ఉఱు  
ముట: చూ, సునితము; విణ. 7. కోపి:  
చూ, రోషణుడు.

గాత్రభంగ. సం. వి. అ. శ్రీ. చూలగొండి\*:  
చూ, శూకశింబి.

గాత్రమాణ్డని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. దేహము  
తుడుచుకొను బట్ట: చూ, వస్త్రము.

గాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. దేహము: చూ,  
శరీరము; 2. అవయవము: చూ, విశేషము. 3;  
3. ఏనుగుయొక్క ముందటిపిక్క లోనగు  
చోటు (ఈ యర్థము నందిది ఆకారాంత  
శ్రీలింగము): చూ, నాస్తి. (వెనుకటికాళ్లు  
మొదలుగాఁగల భాగము అవరము); 4. కం  
ఠము: చూ, మెడ; జే. విణ. (1) లావు:  
చూ, స్థూలము.

గాత్రవృక్షము. సం. వి. అ. పుం. తడ\*: చూ,  
మహాబల.

గాత్రసంకోచి. సం. వి. న్. పుం. 1. పిల్లి:  
చూ, మార్జాలము; 2. తొండ: చూ, సర  
టము.

గాత్రసంప్లవము. సం. వి. అ. పుం. ప్లవపక్షి:  
చూ, మహాపక్షము.

గాత్రానులేపని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. మగంధ  
ద్రవ్యములు కూర్చి చేసిన గంధపుబిళ్ల: చూ,  
వర్తి. 8.

గాధ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చరిత్రము: చూ,  
సమాచారము. 2; 2. పద్యము, స్లోకము:  
చూ, వృత్తము. 1; 3. పాట: చూ, స్వర  
ము. 2; 4. చేక్కబఱపబడని భావ,  
ప్రాకృతభావ (అని కొందఱు): చూ,  
భావ. 1; 5. ముందుగాఁజెప్పెడి వాగ్విశే  
షము: చూ, సమాచారము. 2; 6. పూర్వ  
కల చరిత్రము: చూ, సమాచారము. 2;  
7. ఊహ: చూ, యోచన; 8. వాయులక్షి:  
చూ, వాయువు.

గాధకుడు. సం. వి. అ. పుం, విణ. (అని కొం  
దఱు). పాటకొడు: చూ, సీకారి.

గాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ,  
స్థానము. 1; 2. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ.

గాద. జే. వి. చెమటకొయలతఱచే.

గాదము. జే. వి. 1. వైరులోనికసవు: చూ,  
త్పణము. 1; 2 అకు: చూ, పర్ణము. 1;  
3. కదుము. అం, భా. ద్వి. 180: చూ, బొప్పి.

గాదిలి. జే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహ  
ము. 1; 2. చెట్టము: చూ, బంధువు.

గాదె. వై. వి.=గంజ: చూ, గాజె.

గాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిట్ట: చూ,  
భూమి. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ.  
3. కొట్టడగినది: చూ, ప్రహతము. 1.

గాధిజాఁడు. సం. వి. అ. పుం. విశ్వామిత్ర  
ఋషి: చూ, ముని. 1.

గాధిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గాధిపురము. సం. వి. ఆ. న. కన్యాశుల్కదేశము: చూ, దేశము.

గాధిభువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, గాధిజాడు. గాధేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

గాధేరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గాధేరము.

గానము. సం. వి. ఆ. న. పాట. (పాడబడు నది): చూ, స్వరము. 2; ఆం. 2. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నాకటి: చూ, భోగములు.

గానకాస్త్రపండితుడు. పా. గాయక దోషములు లేక ఆణుమార్గములను (ఘనము-రాగాల పము-మధ్యమకాలము-పండామైత్తు-పల్లవి-పదకీర్తన, వర్ణములు, స్వరజీతులు. రాగ మాలికలు) వినికీజేయదగినవాడు: చూ, నీకారి.

గానిగ. జే. వి. రూ- గానుగ- గానుగు- గాన్తు: చూ, పరంజము. 1.

గానిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. వచన: చూ, విమ. గానుగ. జే. వి: చూ, రూ-గానిగ.

గానుగపిండి. ద్వ. వి: చూ, తెలికపిండి. (ఎరువులకిది ప్రకస్తము) రూ- గానుగుపిండి- గాన్తుపిండి.

గానుగాట. ద్వ. వి: చూ, ఆట. 5.

గానుగు. జే. వి: చూ, రూ-గానిగ.

గానుగుపిండి. ద్వ. వి: చూ, రూ-గానుగ పిండి.

గాన్తుపిండి. ద్వ. వి. —వై.—

గాబ. జే. వి. రూ-గాబము. ఒకరకము గడ్డి. “ఇక్కడ గాబ నిండ పెరిగియున్నది.”: చూ, తృణము. 1.

గాబము. జే. వి. —వై.—

గాబరా. వా. వి. కలకరము. “పెద్దపులిని చూడగానే గాబరా మేల్పడి.”

గాబు. జే. వి. కొప్పెర. ఆం, భా. ద్వ. శై 248: చూ, పాత్రము. 6.

గామ. జే. వి. ఒకరకము చీమ: చూ, పిపీలిక. గామము. వై. వి. = గామము. చూ, దేశము.

గామిడి. వై. విణ. = గ్రామణి. మేలుబంతి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

గామ. వై. వి. = గ్రామము. 1. (రూర్వాది) గ్రామము (చూ, గ్రామము): చూ, రాహువు. 2; 2. పికాచము: చూ, భూతము.

గామలతేడు. ద్వ. వి. చూ, సూర్యుడు.

గాయకము. జే. వి. 1. ఆనరు. సా. 2, ఆ. 66: చూ, మర్కము. 1; విణ. 2. గూఢము. సా. 8, ఆ. 204: చూ, రహస్యము. 1; వా. 8. హెచ్చుతలలది: చూ, ప్రియుము. 4.

గాయకుడు. సం. వి. ఆ. పుం, విణ. (అని కొందఱు) 1. పాటపాడువాడు: చూ, పీకారి; వై. విణ. (1) = గాచక. గ్రామాలక్ష్మిగల వాడు: చూ, గ్రామీణ.

గాయకులు. ఆం. సభాంగము లేడుగురిలోనొకరు. (చూ, సభాంగములు, సభాసప్తాంగములు.): చూ, అంగము. 9.

గాయత్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. మడతూరి మంత్రము. (“గాయంత్రత్రాయతేయస్యాద్ధాయత్రీతేనకధ్యతే.” గానముచేయువానిని అనగ గామనముచేయువానిని రక్షించునది గావున గాయత్రీయనబడును.) ఈమంత్రము ద్విజుల కుపసయన కాలమందు గురువులచే నుపదేశం పఠబడుటచే దీనికి గురుమంత్రమనియు, బ్రహ్మపదేశమనియుఁ బేర్లుగలవు. గాయత్రీ మంత్రము కేదంత్రముమందును గలదు. (ఓరిమ

భూర్భువఃస్వః । తత్స ॥ వితుర్వశోనీణం  
భగ్నోదనస్యధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోద

యాత్. శుక్లయజుర్వేదః అ 40. మం 85; అ 8. మం 85; అ 22. మం 9; అ 80. మం 2; కృష్ణయజుర్వేదః. కాండ 1. పృశ్న 5. అనువాకం 6. పదము 4. పనస 24; కాం 4. పృ 1. అ 11. ప 1. ప 43; ఋగ్వేదః. మం 8. అను 5. నూ 62. మం 11; సామ వేదః. ఉ. పృ 6. అ 8. మం. 10).

దక్షిణదేశమందు "సుహ" అని వ్యవహరింతురు. † "శభస్...." అని కొన్ని మైసూరు వేదప్రతులయందు గలదు. "ప్రథమోష్ఠపరేద్వితీయః" పాణిని, ప్రథమకు ('త' కు) ఊష్మము (స) పరమైనపుడు ద్వితీయము ("ధ") అగునని కొందఱి మతము.

దక్షిణదేశపు సాంప్రదాయము సారముగ "రే", "యా" లపై దీర్ఘస్వరితమున్నది.

1	2	3	1r	1r	8
ఓ	రి	మ్	త	త్స	వి తు ర్వ రేణ్యం
1	2	3	1	2	
భ	ర్ణో	జే	వ	స్య	ధీ మ హి ।
2	3	1	2	3	1 2

ధి యో యో నః ప్రో వో ద యా త్॥ సామవేదః.

ఇందు ఓ రి మ్ అనునది ప్రణవము. ప్రతి వేదమంత్రమునకును ముందును చివరను దీని సుచ్చరింపవలెనని ఋషులమతము. "భూర్భువస్వః" (భూః- భువః- స్వః) అను నీమూడును మహావ్యాహృతులు. చతుర్వింశత్యక్షరాత్మకంబగు "తత్సవితుర్వరేణ్యం, భర్ణో జేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రోవోదయాత్." అనునది ముఖ్యమైన గాయత్రీమంత్రము. గాయత్రీమంత్రము ఎనిమిదేసి అక్షరములతోఁ గూడుకొనిన మూడుపాదములుకలది. ఇందు మొదటిపాదమునం దేడక్షరములు మాత్రమే యున్నవి. అందులకు గాను "వరేణ్యం" అను పద

మును సామ వేదమునందువలె "వరేణ్యం" అని విడదీసిగాని "ఓం" కారమును కలిపిగానియేని మిది అక్షరములుగ రెక్కించుచున్నాడు. ("ఇయాదిపూరణః" అని పింగళి ఛందమునందున్నది) "సగాయత్ర్యాః పరంమంత్రా" మ్మని పెద్దలు నడిపినట్లు స్వరమంత్రములయందును గాయత్రీమంత్రమగ్రస్థానములకరించియున్నది గాయత్రీమంత్రమునకు ఋషి విశ్వామిత్రుఁడు అనఁగా మంత్రాద్యప్త. ఈమంత్రమును మంత్రార్థమును దెలిసికొని విస్తరించి ప్రచారము చేసినవాఁడు "సవితా" దేవత అనఁగా ప్రతి పాద్యవిషయము సృష్టికర్తయగు పరమేశ్వరుఁడు. "(నిచ్చద్) గాయత్రీ" ఛందస్సు. స్వరము. "వడ్డమము." గాయత్రీమంత్రము శుక్లయజుర్వేదమున నాలుగు పాదము, కృష్ణయజుర్వేదమున రెండుపాదము, ఋగ్వేదమున నొక సారియు, సామవేదమున నొక సారియు వచ్చినది. కాని శుక్లయజుర్వేదమున 86, 81 లోవ్యాహృతియులేముగ నున్నది. అక్కడ మాత్రము స్వరము "మధ్యమము." రెక్కిన చోట్ల స్వరము. "వడ్డమము." చూ, మంత్రము. 1. (చూ, గాయత్రీమంత్రార్థవివరణ మను గొంథము.); 2. రూ-గాయత్రీము. గాయత్రీఛందము. ఛందస్సులు ఇరుదదియూ టింటిలో నొకటి: చూ, ఛందస్సులు. (ఇది అక్షరముల పాదముగలది. కడమఛందస్సులు అమీఁద నొక్కయక్షరము అధికముగాగల పాదముగలవి. ఇది తనను జేరిపినవానిని రక్షించునది. గాయంతులనఁగా వైద్యులు, వారిని రక్షించునది); ఈ. శ్రీ. న్. శ్రుం. 8. చంద్రః: చూ, వెలిచేంద్ర. (చూ, విటదిరము.)

గాయత్రీబ్రహ్మచారి. సం. వి. న్. శ్రుం. బ్రహ్మచారి విశేషము: చూ, కటువు.

గాయని. సం. వి. ఈ. శ్రీ = గాని. (పాట పాడునది): చూ, పాటకత్తె: (చూ, శ్రీ.) గాయచుడు. సం. వి. అ. పుం, విణ (అని కొందఱు) 1. = గాణ: చూ, సీకారి: 2. జల్పాకుడు: చూ, ఇక్ర. 1.

గాయమానములు. అం. బ: చూ, రూ-కాయ మానములు. అం. భా. ద్వి. క్ష. 205.

గాయము. కే. వి. క్షతి: చూ, నఱుకు.

గార. కే. వి. 1. ఇనుకకేర్పి దంచినసున్నము: చూ, లేపనము; 2. మణిదోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1; 3. ఇంగుదిక: చూ, హింగుది.

గారకాడు. కే. వి. కున్నమునువ్రాయువాడు: చూ, తాపీవాడు.

గారడము. వై. వి. 1 = గారుడ: విషమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1; 2. మాయ. అచ్చ. యు. కాం. 827: చూ, మాయము. 1; 3. మోసము: చూ, వంచన.

గారడీ. వై. వి. (గారడము + ఇ) 1. = గారుడ: రూ-గారడీడు. గారడీవాడు. పాముల వాడు. అం. భా. పృ. వా. 148: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. = గారుడ: మాయ: చూ, మాయము. 1. (రూ-గారడీ)

గారడీవాడు. ద్వ. వి. 1. పాములవాడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. వింద్రజాలికుడు. అం. భా. ద్వి. 287: చూ, ప్రాంతిహారకుడు.

గారడీ. వై. వి. =: చూ, రూ-గారడీ.

గారడీడు. వై. వి. (గారడము + ఈడు) —వై.—

గారపండు. కే. వి: చూ, ఇంగుదము.

గారపూత. కే. వి: చూ, ఓరు.

గారబము. వై. వి. = గారవము: చూ, స్నేహము. 1. (మరియూద అని కొందఱు.)

గారము. వై. వి. = గారవము. —వై.—; 2. = గారవము. అచ్చ. బాల, కాం. 178:

చూ, చుర్యాద; వా. వి. 8. అజ్ఞానశ్రమిం చునట్లులవాటుపడుట. “మాపిల్లలు గారము చేత బడికి వెళ్లరు.” (రూ- గారాబము- గారాబు-గారాము-గారవము.)

గారవము. —వై.—

గారవించు. వై. స. క్రి. 1. గారవపఱచు: చూ, సవ్యానించు; 2. ఆదరించు: చూ, సంభాలించు.

గారవంపు. చూ, గారము.

గారవిలు. వై. అ. క్రి. గారవపడు: చూ, రూ-గారవిల్లు.

గారవిల్లు. వై. అ. క్రి. రూ—వై.— (విజ: 2, అ. 89.)

గారాబము. చూ, రూ-గారము

గారాబు. —వై.—

గారాము. —వై.—

గారిత్రిము. సం. వి. అ. న. ఓదనము: చూ, సాదము. (1)

గారియ. వై. వి. = ఘారిక. రూ- గారి, వడ: చూ, భక్ష్యము.

గారు. కే. అప. పూజ్యత్వమును దెలుపునది. “అయ్యగారు-అప్పుగారు.” మొ.

గారుడచిత్తు. సం. వి. త్. పుం. గారుడచయన మను చుజ్జమునుచేయువాడు.

గారుడము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కిరీటి. గరుడ పచ్చ: చూ, రత్నము. 1; 2. = గారుడము. విషమంత్రము, (విషమునుబోగొట్టు మంత్ర కాస్త్రము): చూ, మంత్రము. 1; 3. నూర్యునిగమనము; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1; విణ. 5. గరుడునిది; అం. 6. గరుడ పురాణము. పురాణములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, పురాణములు (ఇది 12000శ్లో.గలది); 7. వ్యాసకరణ బంధములు ఇరువదొకటి. అందు గీతములు పది. భావ

దూషితములు పరునొకండు. గారుడము భావదూషితములలో నొకటి (చూ, వ్యాసక రణబంధములు) చూ, భావదూషితములు;

8. ఏకవింశతిస్థానకములలో నొకటి: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

గారుడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వత్సాదనిశ.

గారుడికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాముల

వాడు: చూ, వ్యాకర్గాహి; 2. విష

వైద్యుడు: చూ, వైద్యుడు.

గారుత్పతిపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పచ్చాకు:

చూ, హరితపత్రిక.

గారుత్పతము. సం. వి. ఆ.న. పచ్చేమరకతము:

చూ, కత్తము. 1.

గారుపు. అం. దూతీచతుష్టయములోని మొదటి

దానియందలి అతింటిలో నొకటి: చూ,

దూతీచతుష్టయము.

రె. వై. వి.=సూరి: చూ, రూ-గారియ.

గార్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గార్గిము. గగ్గ

గోత్రమందుబుట్టిన యాడుది: చూ, స్త్రీ.

గార్గేయసగోత్రము. పా. గోత్రములలో నొకటి:

చూ, గోత్రములు. (చూ, పృథ్వర.)

గార్గేష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బండిగురివెంద \*:

చూ, క్వేతపాకి.

గార్గ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గగ్గగోత్ర

మందు బుట్టినవాడు; 2. గార్గేయమహర్షి:

చూ, ముని. 1.

గార్గభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=గాడిద: చూ,

రాసభము; అం. 2. వ్యాసకరణబంధములు

ఇరువదొకటి అందు ఆదూషితములు పది

భావదూషితములు పరునొకండు. గార్గభము

భావదూషితములలో నొకటి: (చూ, వ్యాస

కరణబంధములు.) చూ, భావదూషితములు.

గార్గభసత్వ. అం. ద్వాదశసత్వలలో నొకటి:

చూ, ద్వాదశసత్వలు.

గార్గము. సం. వి. ఆ. న. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ.

గార్గిణము. సం. వి. ఆ. న. మోలాండ్రయొక్క

గుంపు, గార్గిణ్యము: చూ, భూగిణ.

గార్గిణ్యము. సం. వి. ఆ. న. —నై.—

గార్గపత్తము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. 2. కా

తాగ్ని, యజ్ఞమునందు చేరికకు: బడచుట

గుండ్రని గుండమునందు అగ్ని: చూ,

మహ్ని. 1; అం. 2. అగ్నులు అయిదింటిలో

నొకటి: చూ, అగ్నులు; 8. అగ్నులు

మూడింటిలో నొకటి: చూ, అగ్నులు.

గార్గస్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. స్వప్నాస్యము.

అశ్రమములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,

అశ్రమము. 2; 2. తాంబూలము: చూ, వీడి

యము.

గాలకాడు. దే.వి. (గాలము + కాడు) చేప

లను పట్టువాడు: చూ, వలశ్రేడు.

గాలకురాలు. దే.వి. పౌరధ: చూ, స్త్రీ.

గాలనము. సం.వి.ఆ.న. తిట్టుట:చూ, కాపము. 1.

గాలము. దే.వి. రూ-గాలము: చూ, మత్స్య

బంధనము(దీనిభేదములు.-ఉంటగాలము-గోరు

గాలము అని. ఇదియే గోరుగాలము): చూ,

వల. 1.

గాలవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తెల్లలాడ్డుగు:

చూ,లాడ్డుగు; 2. మంగ\*: చూ,శ్వసనము.2.

గాలవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గాలవముని:

చూ, ముని. 1; 2. మహాతలమను కిగింది

యాజవల్క్యకమునందుఋషి: చూ,ముని. 1.

గాలాము. దే.వి: చూ, రూ-గాలము, పాండు:

2, ఆ. 187.

గారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. తిట్ట: చూ, కాప

ము. 1; దే.వి. (1) గారి: చూ, వాయువు

(రూ - గాడుపు - గాడుపు); (2) దయ్యము:

చూ, భూతము "దీనికి గారి స్తోత్రానికి;

(8) మృగములజేవావాసన. స్యా. 4. ఆ. 42.



ఱా, వానఁ: పా. (4) ఒక భాగము ఆమలజని యు, నాలుగుభాగములు నత్రజనియు కుద్ధ మిశ్రమును బొందుటచే నేర్పడినది మనవా తావరణము.

గాలింఱు. దే. స. క్రి 1. బియ్యములో నగు వానిని నీళ్లలోపోసి త్రాట్లులేక శోధించుఁఱా. శోధించు. 1; 2. బియ్యములోనగువానిని చేటులోఁబోసి పక్కవాటుగా నిటునటు త్రిప్పు: ఱా, కోడు; 3. అవ్వేషించు: ఱా, పెదకు.

గాలింఱు దే. వి: ఱా, శోధనము. గాలికుంటు. దే. వి. పశువులకు గొరిజీలయందు పుండుపడెడు రోగము: ఱా, పశురోగము. గాలింఱు. దే. వి. గాడిద: ఱా, రాసభము. గాలిగుడి. ద్వ. వి. పరివేషము: ఱా, వఱదగుడి. గాలిగొను. దే. అ. క్రి: (గాలి + కొను): ఱా, గాలిపాటు.

గాలిగుడ్డు. దే. విణ. పేద (అప్రి): ఱా, బీద వాడు.

గాలిమోలి. దే. వి. 1. అగ్ని: ఱా, వహ్ని. 1: 2: ఱా భీముడు; 3. హనుమంతుడు: ఱా, వానరము.

గాలితండ్రి. దే. వి. ఆకాశము: ఱా, విన్ను.

గాలితేరక్కమన్నీడు. దే. వి: ఱా, మన్మథుడు. ఆం. భా. ప్రి. 45

గాలిదిండి. దే. వి. (గాలి + తిండి) పనాశ నము. అచ్చ. యు, కాం. 8: ఱా, సర్పము. గాలినచ్చెలి. దే. వి. అగ్ని. వాయుసఖుడు: ఱా, వహ్ని. 1.

గాలిపంట దే. వి. నిరయములేని పంట: ఱా, సస్యము

గాలిపటము. ద్వ. వి: ఱా, బాలకీర్త

గాలిపడగ. ద్వ. వి. —పై—

గాలిపాటు. దే. అ. క్రి: ఱా, గాలిగొను.

గాలిమాట. దే. వి. జనశ్రుతి: ఱా, శబ్దము.

గాలిమేతరి. దే. వి: ఱా, గాలిదిండి.

గాలిమేపరి. దే. వి. —పై—

గాలియిల్లు. దే. వి. గాలికియెగిరిపోవునట్లు కట్టిన యిల్లు: ఱా, సదనము. 1.

గాలిలేని దీప కలిక చందము. లా. గాలిలేమిచే నిటునటు కదలని దివ్వే రీతి. “అ. గాలి లేని దీపకలిక చందంబున...నిశ్చలాత్మ యెన్న నిర్నికారంబున, నుండెనేని.” వేమన. 1274.

గాలివాన. దే. వి. 1. ఝంఝు, గాలితోడి వాన: ఱా, వాన. 1; 2. ఝంఝు, వానగాలి: ఱా, వాయువు.

గాలివేత. దే. వి. 1. గాలి కొట్టుట; 2. ఒక రకము జ్వరము: ఱా, రోగము. 1.

గాలినూడు. దే. వి. మబ్బు. ఆం. పదా. కుర. 148: ఱా, మేఘము. 1.

గాలోధ్యము. సం. వి. అ. న. పద్మబీజము: ఱా, పద్మము. 1.

గావ. దే. వి. ఒకానొకప్రక్క: ఱా, పక్షి.

గావంజీ. వా. వి. కొల్లాయగుడ్డ: ఱా, వస్త్రము.

గావు. దే. వి. పాలి: ఱా, బలి.

గావుకోడి. ద్వ. వి. ఒకానొక మూలిక: ఱా, వృక్షము.

గావుపట్టు. దే. వి. 1. గట్టిపట్టు: స. క్రి. 2. కేంపు. సా. 1. ఆ. 92: ఱా, సంహరించు; 3. నాశముచేయు: ఱా, సరిపెట్టు.

గాసటుబీసటు. దే. వి. సలక్షణముగా చేదువు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 9: ఱా, విద్య.

గాసము. పై. వి. గ్రాసము: ఱా, సాపాటు.

గాసి. దే. వి. 1. అలసటు: ఱా, శ్రమము. 1; విణ. 2. గాసి నొందినది: ఱా, అంజీలి గుం జీలి. 1.

గాసిఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (గాసిక + పడు): ఱా, బాధపడు,

గాసికైట్టు. దే. స. కి). (గాసిక + పెట్టు):

చూ, బాధించు.

గాసికేయు. ద్వ స. కి): చూ, సరిపెట్టు.

గాసియగు. దే. అ. కి). (గాసి + అగు) నాశ

మగు: చూ, పాకారు.

గాసిలు. దే. అ. కి). రూ-గాసిలు. 1: చూ,

బాధపడు; 2: శ్రమపడు: చూ, వేసరు. 2:

8: చూ, రోషించు. (ప్రేరణమందు రూపము గాసిండు.)

గాసిల్లు. దే. అ. కి). —వై—

గాహనము. సం. వి. అ. న: చూ, స్నానము.

గాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—; 2:

ప్రాకృతశ్లోకము.

గాహితము సం. విణ. మునిగినది: చూ, విగా

హితము.

గాళకుడు. దే. విణ. 1. ధీరుడు, విజ. 1, అ.

76: చూ, దిట్టడు; 2: చూ, ప్రాధుడు.

గాళ్లవాడు. దే.విణ: చూ,రూ-గాండ్లవాడు.

గి

గి. దే. అప. నిందయందు ప్రాస్వాదియైన ఆప్రేడిత శబ్దముయొక్క యాద్యక్షగమునకు వచ్చెడి యాశేషము. (చంద్రుడు గిందుడు, చిలుక గిలుక, వరములు గిరములు మొ)

గింగురు. దే. వి. వింటినారినండి బాణము వెడలుటయందును, చెవులు గల్లుపడుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గింజీ. దే. వి. రూ-గిజీరు-గిశారు-గురుశో-బ. గుణములు: చూ, విత్తనము.

గింజోశాను. దే. అ. కి). చిడ్డలు వెలికిలబండు కొని యేడ్చునప్పుడు కాళ్లు విడలించు: చూ, విడిలించు.

గింటన. దే. వి. రూ-గింటన-గింటన. గిరిపర్ణి: చూ, విష్ణుకాంత.

గింటెన. దే. వి. —వై.—

గింటెము. దే. వి. జీంటనేతబట్టు. కళా. 7,

అ. 181: చూ, వస్త్రము. (రూ-గింటెము-రెంటెము-రేంటెము.)

గిండి. దే. వి. సన్నని మెడగల చెంబు: చూ, పాత్రము. 8. (బ. గిండులు-గిండ్లు.)

గిండిచెంబు. దే. వి. —వై.—

గిచ్చు. దే. స. కి). రూ-గిచ్చు. గీటుగీచు: చూ, వాగ్గు.

గిజిగాడు. దే. వి. రూ-గిజిగాడు. పచ్చిపిట్ట: చూ, హరితము. 8.

గిజిగాడు. దే. వి. —వై.—

గిజిగిజీ. దే. వి. తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గిజిగిజిగోను. దే. అ. కి). (గిజిగిజీ + గోను) తత్తలపడు. అచ్చ, యు, కాం. 217: చూ, సంభ్రమించు.

గిజిగిజిలూడు దే. అ. కి). (గిజిగిజిలు + అడు) —వై.—

గిశారు. దే. వి. 1. మామిడిపండు లోనగువాని యందుండు బేసము: చూ, పేసెము; వా. వి. 2. మునురు. “గిశారువంకాయ: చూ, వృద్ధము.

గిటక. దే. విణ. రూ-గిట్ట-గిడ్డ-గిటుక. పొట్టి: చూ, వామనుడు.

గిటగిట. దే. వి. పండ్లుకొలుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: స్వా. 5, అ. 19: చూ, హూహూ.

గిటగిటన. దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. కృశము: చూ, బక్క; 3. అలకన: చూ, నూత్నము. 4; వి. 4. అలకన: చూ, నూత్నము. 4.

గిటగిటమను. దే. అ. కి). (గిటగిట + అను) వడకు. పృథా. 2, అ. 88: చూ, వణకు. 2.

- గిట్ట. జే. వి. 1. పశులకాలిగోరు: చూ, వింఖ  
ము; 2. అమ్మ. అచ్చ. యు, కాం. 191:  
చూ, బాణము. 1.  
గిట్టమి. జే. వి. పగ: చూ, విరోధము.  
గిట్టించు. జే. అ. కి. గిట్టుబడియగు. (కే).  
చావ(జేయు).  
గిట్టింపు. జే. వి. 1. (అమ్మకమునందలి)లాభము.  
రూ-కిట్టుబడి-గిట్టుబడి: చూ, లాభము. 1:  
2. చావు: చూ, మరణము.  
గిట్టు. జే. అ. కి. 1. అనుకూలించు: చూ,  
పొందుపడ; 2. చేచ్చు: చూ, మరణించు;  
3. చెడు: చూ, నశించు.  
గిట్టుబడి. జే. వి. (అమ్మకమునందలి) లాభము.  
రూ-కిట్టుబడి-గిట్టింపు: చూ, లాభము. 1.  
గిడన. జే. వి. పాట్టి. "గిడనవంకాయ".  
చూ, హాస్యము.  
గిడిగి. జే. వి. మడ్డుపు: చూ, వీణె.  
గిడిగిల్లు. జే. వి. బ. 1. నతి: చూ, నమస్కా-  
రము; 2. నతివిశేషము: చూ, నమస్కారము.  
గిడిలిడి. జే. వి: చూ, గిడిగి.  
గిడియ. జే. వి. పటనావిశేషము. ఆం, భా. ప్ర.  
నా. 127: చూ, వీణె.  
గిడుగు. జే. వి. (రూ-గొడుగు-గొడుపు.)  
కామలేనిగొడుగు: చూ, వారిత్ర.  
గిడ్డ. జే. విణ, పాట్టి: చూ, వామనుడు.  
గిడ్డంగి. జే. వి. 1. సరుకులుంచి అమ్మేడియిల్లు  
(చూ, పంటసాల.): చూ, సదనము. 1;  
2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము.  
గిడ్డి. వై.వి. 1. ఆపు, పాటిఆపు (అని కొందఱు):  
చూ, ధేనువు; 2. పాట్టి: చూ, వామనుడు.  
గిడ్డు. జే. వి. ఒకరకముజేగ: చూ, శ్వేనము.  
గిత్త. జే. వి. రూ-గిబ్బ. 1. ఎద్దుపట్టునికోడె:చూ,  
వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.  
గిత్తతత్తడి తేఱు. జే.వి. నందివామనుడు:చూ,  
శివుడు (ఆం. పదా. ను. 10.)  
గిత్వము. సం. వి. అ. తుం. పాణివాయువు.  
చూ, వాయువు.  
గిద్ద. జే. వి. 1. పావుసాల. రూ-గిద్దె: చూ,  
ప్రస్థము. 2; వా. వి 2 చిన్నకొడవలి:చూ,  
లవిత్రము.  
గిద్దు. జే. వి: చూ, రూ-గిడ్డు.  
గిద్దె. వా. వి: చూ, రూ-గిద్దె. 1.  
గినియ. వై. వి.=కిటిపా-కిటిపా. నల్లగిని #: చూ,  
కుకనాసము. 1. (గినియనే నల్లగినియనుదురు.)  
గినిమాకు. జే. స. కి. (గినుము + అకు): చూ,  
వంచించు.  
గినుము. జే. వి: చూ, వంచన.  
గిన్నియ. జే. వి. రూ-గిన్ని: చూ, సాత్రము. 6.  
గిన్నె. జే. వి.—వై.—  
గిబ్బ. జే. వి. 1. అచ్చుతెద్దు: చూ, వృషభము.  
1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.  
గిబ్బరాతు. ద్వ. వి: చూ, గిత్తతత్తడి-తేఱు.  
గిబ్బరాతు సమ:చూ. ద్వ.వి. కుజేరుడు. ఆం, భా.  
ప్ర. 51: చూ, శ్రీగుడు.  
గిర. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. వాక్కు: చూ,  
శబ్దము; 2. చూ, సరస్వతి.  
గిరక. జే. వి. రూ-గిరక. నూలిరాట్నము: చూ,  
రాట్నము.  
గిరకతాడి. జే. వి. ఈదాడి#: చూ, హింతా  
శము.  
గిరకతాడు. జే. వి.—రూ. వై.—  
గిరగిర. జే. వి. తిరుగుటయందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము. కళా. 6, అ. 14: చూ, హూహూ.  
గిరజా. వా. వి. రూ-గిరదా-గిరజా, గిర: చూ,  
సిగ. 4. (చూ, వెండుక. 1.)  
గిరణము. సం. వి. అ. స: చూ, మింగుడు.  
గిరదా. వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.

గిరవు. దే. వి. చూ, తాకట్టు.

గిరస. దే. విణ. పిటికి: చూ, వెణపరి.

గిరాశి. వా. విణ: చూ, గాయకము.

గిరాటువేయు. దే. స. కి. (తాయి) టువు: చూ, వైచు.

గిరి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సాపాటు; పుం.

2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. ఏనుగు: చూ, హస్తి; 4. గుండుతాయి, కొండనుండి పడినతాయి (అని కొండలు): చూ, రాయి; 5. గళము: చూ, మెడ; 6. కందుకము: చూ, బంతి 8; 7. యతిసంప్రదాయ జ్ఞానార్థమైన గుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1; 8 అచ్చనగా యలు: చూ, బాలికాక్రీడ; 9. నేత్రకోగము: చూ, బిడాలము. 2; విణ. 10. పూజ్యము, పూజింపదగినవాడు (అని కొండలు): చూ, పూజ్యము.

గిరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలుక: చూ, మాషికము; 2. జేలగ: చూ, బుడ్డపిడుగు; 3. వసురాజుభార్య, కొలహలపర్వతమునను శుక్తిమతినదికిని బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 4. గౌరి: చూ, పార్వతి 1; 5. అనాధ: చూ, విధవ; 6. అడవిమల్లె: చూ, మల్లె.

గిరికంట(త)కము. సం. వి. ఆ. పుం. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

గిరికంతము. సం. వి. ఆ. పుం. వజ్రాయుధము, నూటంచేలవాలు: చూ, బాణము. 1.

గిరికదంబము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నీపము.

గిరికదలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొండఅరటికి: చూ, రంభ. 2.

గిరికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బొంగరము.

గిరికర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దింపెన: చూ, విష్ణు కార్తిక.

గిరికర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —వై.— (నల్ల దింపెన అని కొండలు); 2. తెల్లగినియ: చూ, కుకనాసము. 1; 3. నేల: చూ, భూమి. 1.

గిరికాఖ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరిప్ప: చూ, మధూకము.

గిరికోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊడుగు: చూ, మహాయమళపత్రిక.

గిరిగిటులు. దే. వి. బ. అడునప్పుడు వాయించెడు కంచుతాళము, రూ-గిరిగిటులు: చూ, వీణ.

గిరిగుడము. సం. వి. ఆ. పుం. కందుకము: చూ, బంతి. 3.

గిరిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, మాకులుంగము.

గిరిజంబీరము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండనిమ్మ: చూ, నిమ్మ.

గిరిజము. సం. వి. ఆ. న. 1. అభ్రకము: చూ, బేగడ; 2. బంగారు లోనగునది. చిట్టెము (అనియు) ఇళము (అనియు కొండలు): చూ, లోహము. 1; 3: చూ, సిలాజిత్తు;

4: చూ, మధూకము; 5. కొడిసె: చూ, వత్సకము; విణ. 6. కొండయందుబుట్టినది.

గిరిజానుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలుగగానుగు: చూ, వార్షికము. 1.

గిరిజౌచలము. సం. వి. ఆ. న: చూ, గిరిజము. 1.

గిరిజ్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

గిరిధన్వండు. సం. వి. న. పుం: చూ, శివుడు.

గిరిధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గట్టుతాలుపు (కూర్మమై మందరగిరిని ధరించెనుట (లేక) కృష్ణుడై గోవర్ధనగిరిని ధరించెనుట): చూ, విష్ణువు. 1.

గిరిపక్షిత్తు. సం. వి. న. పుం: చూ, గిరికంతము.

గిరిపీలుపు. సం. వి. ఈ. పుం, న. చిట్టిత: చూ, మధుభరూరిక.

గిరిభవము. సం. వి. ఆ. పుం. జీవ్యి \* : చూ, ప్లక్షము.

గిరిమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొడిసె \* : చూ, వత్సకము.

గిరిమానము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుః చూ. హస్తీ.

గిరిమృత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. జేగుణుటాయి. చూ, రాయి.

గిరిమేదము. సం. వి. ఆ. పుం. వెలితుమ్మ \* : చూ, విటదిరము.

గిరియకము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చేనగాయలు: చూ, బాలికాక్రిడ.

గిరియాకము. సం. వి. ఆ. పుం. చర్మవస్త్రాది కృతమైనబంటి: చూ, బంటి. 3.

గిరివర్తికము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి.

గిరివాటకము సం. వి. ఆ. పుం. నూగుదోస, శైలేయము \* : చూ, దోస.

గిరివాసి. సం. వి. న్. పుం: చూ, ముల్లంగి \*.

గిరికాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆపరాజిత \* : చూ, విష్ణుకృంత.

గిరికుండు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గిరికుండు.

1. కొండయల్లుండు: చూ, శివుండు; 2. ఈశా నుండు: చూ, గిరికుండు. 3.

గిరిసారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ. గిరిజము. 2;

2. మలయపర్వతము, శివలింగము (అని కొం దలు): చూ, పర్వతము; 3. మగగుటి: చూ, శిల్పము.

గిరిసింగన్నపత్తి. మి. వి: చూ, బాలక్రిడ.

గిరిసుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గారి: చూ, పార్వతి. 1.

గిరిసెము. వై. వి.=శిరిషము \* : చూ, శిరిషము.

గిరిస్తవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

గిర్లిటలు. జే. వి. బ: చూ, రూ-గిరిగిటలు.

గిరికుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుండు;

2. హిమవంతుండు: చూ, పర్వతము; 3. ఈశా నుండను నవ్విదిగధిపతులలో నొకఁడు: చూ, దిగధిపతులు; 4. పదునాకండు రుద్రులలో నొకఁడు: చూ, రుద్రులు; 5. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటాజ్ఞ: 6. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

గిర్వాణుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ- గిర్వాణుండు.

గిరిక. జే. వి. 1. పొట్టివాండు: చూ, వామ నుండు; 2: చూ, రూ-గిరక.

గిరికతాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-గిరకతాడు.\*

గిరిజా. వా. వి: చూ, రూ-గిరిజా.

గిరి. జే. వి. వలయాకారపురేఖ, బరి: చూ, రేఖ. 3.

గిరికొను. జే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

గిరిపిల్లాడి. జే. వి. స్త్రీలు కాలధరించెడి మూడవవేలిపిల్లాడి: చూ, భూషణము. 2.

గిణువు. జే. వి. 1. తప్పవాలను గిరికినగిణువు: చూ, తుడుపు; స. క్రి. 2. అక్షరములు బటువుగానేర్పడ వాయక వంకరకొంక రగాగీచు; 3 తప్పవాయితను తుడుచు.

గిణుక్క. జే. వి. మృదులయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.

గిణువు. జే. స. క్రి. 1. (కన్న)తిప్పు అచ్చ, యు, కాం. 125: చూ, గీటు. 2; 2. కదలు నటులఁజేయు, కదలించు.

గిణ్ణ. జే. వి. తిరుగుటయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ. (అమే)డితమందు గిణ్ణ గిణ్ణ)

గిణ్ణపురుగు. ద్వ. వి. చెట్లమందుండి ఎల్ల పుడు గిణ్ణమని కూయునట్టి యొక పురుగు: చూ, పురుగు.

గిలక. దే. వి. 1. గిలగిలమోగగు బాలక్రిడా  
సాధనము: చూ, బాలక్రిడ; 2. గిలగిలమని  
మోగెడి యనుపతకటిబిల్ల; 3. గిలగిచ్చు\*:  
చూ, కణపుష్పిక. (రూ-గిలగిచ్చు-గిలగింత-  
గిలగిల-గిలగిచ్చు-గిలగిట్ట-గిలగిచ్చు; వా. వి.  
4. నీరుతోడు సాధనములలో నొకటి: చూ,  
గిట్టుము; 5. నరముజాతుడిఅండవ్యాధి. (వా.)  
గిలకబండి. దే. వి. చిన్నచక్రములబండి: చూ,  
కకటము. 1.  
గిలకరించు. దే. స. కి. 1. ప్రేళ్లతోకలఁడు:  
చూ, గిలకొట్టు; 2. (కవ్యముతో) చిలుకు:  
చూ, మథించు.  
గిలకొట్టు. దే. స. కి. 1: చూ, గిలకరించు. 1.  
పాండు. 1, ఆ. 117; 2. తుదిలించు.  
సా. 1, ఆ. 44; 3. (ప్రేళ్లతో) పుణుకు:  
చూ, పుడుకు. 5.  
గిలగింత. దే. వి. రూ-గిలగింత\*: చూ, కణ  
పుష్పిక:  
గిలగిచ్చు. దే. వి. —వై—  
గిలగిల. దే. వి. 1. —వై—; వా. వి. 2. తిం  
డిలేక మలమలమాడుటయందగుననుకరణము:  
చూ, చూచూ.  
గిలగ్రాహము. సం. వి. ఆ. పుం. సక్రము:చూ,  
మత్స్యము. 1.  
గిలనము. సం. వి. ఆ. న. తిండి:చూ, సాపాటు.  
గిలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిమ్మ\*.  
గిలాబ. వా. వి. గచ్చుచేయుట: రూ-గిలాబా.  
గిలాబా. వా. వి. —వై—  
గిలి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 4: చూ, సాపాటు;  
దే. వి. (1): చూ, వెళు.  
గిలిగించు. దే. స. కి. గిలిగింతపెట్టు.  
గిలిగింత. దే. వి. 1. (రూ-గిలిగింత-చేక్కిలి  
గింత-చేక్కిలిగిలి) అన్యకరస్వరూపచేతఁ  
గలిగెడు చేంక మొదల్లెన యంగముల

సంకోచము: చూ, చేక్కిలిగింత; 2: చూ, రూ-  
గిలిగింత\*.  
గిలిగిచ్చు. దే. వి: చూ, రూ-గిలిగిచ్చు\*.  
గిలిగిట్ట. దే. వి. —వై—  
గిలిగిలింత. దే. వి. —వై—  
గిలితము. సం. వి. మింగబడినది. రూ-గలి  
తము-గిలితము: చూ, భుక్తము. 2.  
గిలుక. దే. వి: చూ, కాగర.  
గిలుకు. దే. వి. మెట్టెలులోనగువానియందగు  
ధ్వన్యవక్రణము. చాతక్. 2, ఆ. 98: చూ,  
హూహూ.  
గిలుపపలుకు. దే. వి. చూ, కూకీపలుకు.  
గిలుగాడు. దే. స. కి: చూ, రూ-గిలుబాడు.  
గిలుగాడుట. దే. వి. రూ-గిలుబాడుట: చూ,  
ముచ్చిలి.  
గిలుగిచ్చు. దే. వి: చూ, రూ-గిలిగిచ్చు\*.  
గిలుపు. దే. స. కి. (కన్ను) గిలుపు: చూ, రూ-  
గిలుపు. 1.  
గిలుబాడు. దే. స. కి. (గిలుబు + అడు) రూ-  
గిలుగాడు. పాండు. 3, ఆ. 16: చూ, ము  
చ్చిలించు.  
గిలుబాడుట. దే. వి: చూ, రూ-గిలుగాడుట.  
గిలుబు. దే. వి. రూ-గిలుపు-గిలుబుకోలు. ఆప  
హరణము: చూ, ముచ్చిలి.  
గిలుబుకోను. దే. స. కి: చూ, గిలుబాడు.  
గిలుబుకోలు. దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు. స్వా.  
3, ఆ. 34.  
గిలుబుచేయు. ద్వ. స. కి. (గిలుబు + చేయు):  
చూ, గిలుబాడు.  
గిలుపు. దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు.  
గిల్లకన్ను. దే. వి. మెల్లకన్ను: చూ, శేత్రము 1.  
గిల్లమోపు. దే. వి. చూ, మెల్లమోపు.  
గిల్లు. దే. వి. రూ-గిల్లుడు. 1: చూ, నల్లమత;

స. కి. 2. సఖత్వముచేయు: చూ, చిదుము;  
 8. ఆకులులాసగు వానిగోయు: చూ, చిదుము.  
 గిల్లుడు. దే. వి. రూ-గిల్లు: చూ, సఖత్వము.  
 గివులు. దే. స. కి. 1. గోకు. రూ-గీలు: చూ,  
 అక్క; 2. భేదించు: చూ, భేదిలు. 1.  
 గివ్వుడు. సం. వి. అ. త్త. 1. సామ వేద వేత్త: చూ,  
 వేదాంత. 1; 2. గాయకుడు: చూ, నీకారి.  
 గిసరి. దే. వి. = చూ, కేసరి. 1.  
 గిశనము. సం. వి. అ. న. తినుట: చూ, సాపాటు.  
 గిలితము. సం. వి. అ. చూ, రూ-గిలితము.

## గీ

గీ. సం. వి. ర్. శ్రీ 1: చూ, సరస్వతి; 2: చూ,  
 వాక్క; దే. అ. ప. (1) నిందయందు దీర్ఘాది  
 యైన ఆమేడితకబ్బముయొక్క ఆద్యత్వము  
 నకు వచ్చెడి ఆదేశము. (దేవుడు గివుడు,  
 వారి గీలి. సాత్యకీ గీత్యకీ మే)  
 గీక. వై. వి. = ఘోషార్థ: చూ, రూ-కీక.  
 గీకు. దే. స. కి: చూ, అక్క.  
 గీటు. దే. స. క్రి. 1. (పండ్లు) కొలుకు; 2. (కన్ను)  
 గీలుపు. వై. కి, అ. 85: చూ, గీలుపు. 1;  
 8. చిమ్ము: చూ, విసరు. 8.  
 గీత. దే. వి. 1. గీటు: చూ, రేఖ. 8; వా. వి.  
 2. బ్రహ్మవ్రాసిన నుదుటిగీటు: చూ, రేఖ. 8;  
 8. అవాదరము: చూ, వహేలనము.  
 గీతకట్టిము. ద్వ. వి. వడ్లవాడు గీతలుగీయుట  
 కుపయోగించెడు పలక. (రూ-గీతకట్టై.)  
 గీచు. దే. స. కి. రూ-గీయు. గోటనొక్కి  
 వ్రాయు, గీటుగీచు: చూ, రూ-గీచు.  
 గీటడంగుట. దే. వి. చేచ్చుట: చూ, మరణము.  
 గీటడంగు. దే. అ. కి. చేచ్చు: చూ, మరణించు  
 (చే. గీటడంచు)  
 గీటు. దే. వి: చూ, గీత 1. 2. (రూ-గీత-గీట-  
 గీట-గోటు).

గీటునలుచు. దే. స. కి. అవాదరించు. వై. కి.  
 అ. 89: చూ, తిరస్కరించు.

గీటుబద్ధ. ద్వ. వి. కాగితములాసగు వానియందు  
 గీటువేయుట కుపయోగించెడు కోల.

గీత. సం. వి. అ. శ్రీ. గ్రంథవిశేషము.

గీతగోవిందము. పా. ఈ గ్రంథమునకు కర్త జయ  
 దేవుడు: చూ, కావ్యనాటకములు.

గీతము. సం. వి. అ. న. 1. పాట. భృవామలతో  
 జేర్చినపాట: చూ, స్వరము. 2; 2. గానకా  
 వ్యము; 8. ఒకానొక పద్యము. దీనికి బ్రతి  
 పాదమున నైగోపి గణములు. నాలవగణాది  
 యందేవిశ్రేణుము: చూ, వృత్తము. 1; విణ.  
 4. పలుకఁబడినది, చేప్పడుచేయఁబడినది (అని  
 కొందఱు): చూ, శబ్దము. 2.

గీతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. పాట: చూ, స్వరము. 2;  
 2. గోపకులగీతము: చూ, స్వరము. 2; 8. చేం  
 ద్రు: చూ, తెలిచేంద్ర; 4. గీతము: చూ,  
 తేలుగీతి.

గీపెట్టు. ద్వ. అ. కి. (గీక + పెట్టు) 1. ఏనుగు  
 కూయు. అచ్చ. యు, కాం. 822: చూ, శబ్దం  
 చే; 2. మొఱపెట్టు: చూ, రోదించు;  
 8. మోయు. పాండు. 8. అ. 182: చూ,  
 శబ్దించు.

గీము. వై. వి. = గృహమ్. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.  
 గీయు. దే. స. కి. గీతగీయు: చూ, వ్రాయు.  
 గీరణగింజలు. దే. వి. బ. (రూ-గీరసంగింజలు-గీరస  
 గింజలు) రేఖకాబీజకేలి: చూ, వారికాక్రీడ.  
 గీరథుడు. సం. వి. అ. త్త: చూ, వేలుపుటొజ్జ.  
 గీరసంగింజలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-గీరణగింజలు.  
 కళా. 6, అ. 200.

గీరసంగింజలు. దే. వి. బ. — వై. — కళాం. 2,  
 అ. 19.

గీరా. వా. వి. చూ, రూ-గీరజా.

గీర్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. మింగుట: చూ, సాపాటు.

గీర్తవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సరస్వతి.

గీర్వతి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-గీమ్వతి: చూ, గీర భుండు.

గీర్లత. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మహాజ్యోతి మృతి\*.

గీర్వాణకుసుమము. సం. వి. ఆ. న: చూ, లవం గము\*.

గీర్వాణము. సం. వి. ఆ. పుం. దేవభావ: చూ, భావ. 1.

గీర్వాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దేవుడు:చూ, వేలుపు.

గీఱ. దే. వి. గీత: చూ, రేఖ. 8.

గీలు. దే. స. క్రి. రూ-గివులు. 1. గీతు: చూ, అక్క; 2. భేదించు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 95:చూ, భేదిలు. 1.

గీలుగాజులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకము గాజులు: చూ, భూషణము. 2.

గీలుడు. దే. వి. 1. గోకుడు; 2. భేదనము:చూ, స్తోత్రము.

గీలునామము. దే. వి. గీఱగలిగిన నామము:చూ, పంకనామము.

గీలు. దే. ఆ. క్రి. కాలు: చూ, స్రవింశు.

గీలుకొనుట. దే. వి. అభిముఖమగుట: చూ, రూ-గీల్కొనుట.

గీలుకొలుపుట. దే. వి. పుష్పగులు ధరించుట: చూ, రూ-గీల్కొలుపుట.

గీల్కొనుట. దే. వి: చూ, రూ-గీలుకొనుట.

గీల్కొలుపుట. దే.వి: చూ, రూ-గీలుకొలుపుట.

గీవు. దే. వి: చూ, రూ-గిరవు (అప్ర.)

గీవుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నటుడు: చూ, నర్తకుడు; 2. గాయకుడు: చూ, నీ కారి.

గీమ్వతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. (రూ-గీపతి-

గీర్వతి): చూ, వేలుపుటాజ్ఞ: 2. పండితుడు: చూ, సమర్థుడు.

గు

గుంభము. సం. వి. ఆ. పుం.=గుత్తి-గొత్తు. (విక సింఛిన) పువ్వలగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

గుంజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1.=గురిజే. పూసగురి వెంద \*: చూ, శ్వేతపాకి; 2. రూ-గృం జన\*: చూ, ముల్లంగి; 8. అవ్యక్తమధురభవని: చూ, స్వరము. 2; 4. ఉప్పళము: చూ, భూమి. 1; 5. తప్పెట: చూ, వీణె; 6. సితారు అనువాద్యము: చూ, వీణె; 7. పృమాణములచేత విషయమును పరిశీలించుట: చూ, విచారణ; 8: చూ, మాతులుం గము\*.

గుంజకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వృద్ధ దారకము\*.

గుంజక్కర్తు. సం. వి. త్. పుం. తుమ్మెద: చూ, భృమరము. 1.

గుంజనము. సం. వి. ఆ. న. 1. గునగునమును చేప్పడు: చూ, స్వరము. 2; 2. తుమ్మెదల రొద: చూ, స్వరము. 2.

గుంజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పూగుత్తి.

గుంజర. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నుభిత్\*.

గుంజాగ్ని వ్యాయము. పా. గురివెందగింజలను నివ్వనుకొనుట.

గుంజితము. సం. వి. ఆ. న: చూ, గుంజనము.

గుంజలిపెట్టు. దే. స. క్రి. గోపనముచేయు.

గుంజిట్లు. దే. వి. బ. చేతులుకట్టుకొని రెండు కాళ్లు చేర్చివెట్టి కూర్చుండితేచుట. (రూ-గుంజీలు.)

గుంజిట్లువెట్టించుకొనువేల్పు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.



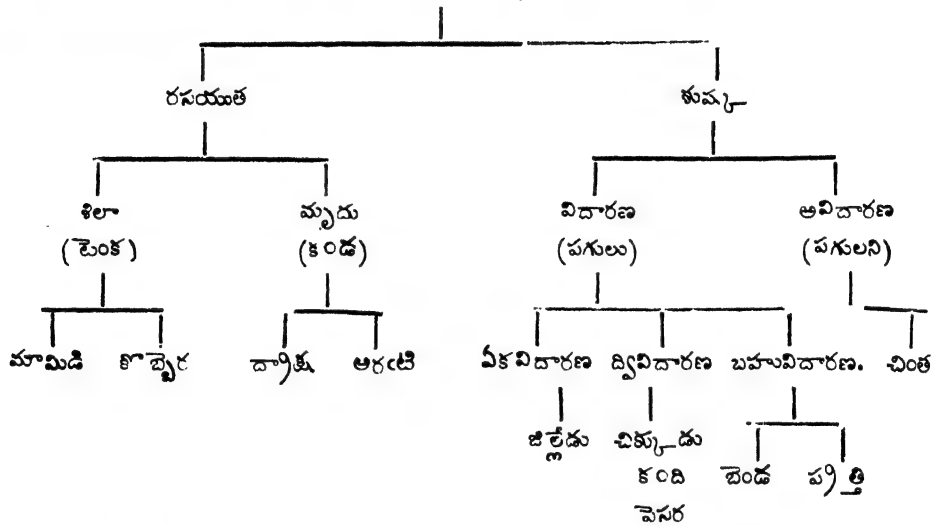
గుంటలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-గుంజీట్టు.

గుంజీ. వై. వి. కుంధ. 1. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 2. కట్టుగొట్టు: చూ, స్తంభము. 1.

గుంజీనుసుగు. దే. వి. 1. ఎలుగుగొడ్డాట; స. కి. 2. పరిహాసముచేయు: చూ, వెక్కిరించు. 8.

గుంజూటన. వా. వి. వ్యసనము.

గుంజీకాయలు. పా. (కాయలు (లేక) ఫలములు.)



(చూ, ఏక, ద్విబీజదళవృక్షములు-ఏకబీజదళము)-

1. సామాన్య ఫలములు (అండాశయ మొక్కపై):—చిక్కుడు, వెసర మొ.
2. సోదరఫలములు (సెక్కుఅండాశయములు గలది):—సంపంగి.
3. మిశ్రిత ఫలములు (—వై.—):— నారింజి.

గుంజీకొను. దే. వి. వెనుకకును ముందుకును తన్నులాడుకొను.

గుంజూడు. దే. స. కి. (గుంజూలు + అడు): చూ, వెంటిగొను.

గుంజీ. దే. వి. 1. తాడు ఈడు లోనగువాని

మోపుమొదలు; 2. తాటితేగ మొనయందు బుట్టలోనుండెడు గిజారు. కొబ్బరి (అని కొందఱు), (కొన్నిచోట్ల పుట్టెలోని మెదటికిని అర్థముగలను): చూ, పేసెము; స. కి. 8. ఈడ్పు. వారిళ్ళ. 4, ఆ. 162; వారిళ్ళ. 5, ఆ. 17; 4. ఉతుకు: చూ, పులుము. 4.

గుంట. వై. వి. 1. కుండమ్- గర్తమ్. రూ- కుంట. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. కుండమ్. రూ-కుంట చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. కుండమ్. రూ- కుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 4. భూపరిమాణవిశేషము:

చూ, రూ-గుంట. 4; 5. మల్లించినకొండ.

అం. భా. ద్వి. 283: చూ, గొంటి;

6. పిటిదిమిదిగుంత: చూ, పిట్ట; వా. వి.

7. (విశాఖపట్టణపాఠమున) బాలిక: "చూ గుంటు పొడిగియున్నది." చూ, స్త్రీ;

8. అడుగుటి: చూ, భగము. 12.

గుంటుడు. వా. వి. (విశాఖపట్టణపాఠమున)

బాలుడు: చూ, శిశువు.

గుంటక. దే. వి. గుంటుగు. దున్ని విత్తులుచల్లిన  
వెనుక నేల సవరచేయు సాధనము: చూ,  
పాపము (ఇది దక్కన జిల్లాలలోను గుం  
టూరు కృష్ణా జిల్లాలలోను వాడెదరు).

గుంటకలగర. ద్వ. వి: చూ, రూ-గుంటకలగర\*  
(రూ-గుంటకలిజేరు-కలగర) (వాడుక).

గుంటకొవ. ద్వ. వి. అగ్నిప్రసరణాయుధమున  
పిరంగి: చూ, బాణము. 1.

గుంటకలగర. ద్వ. వి: చూ, భృంగ రాజము\*  
(దీనిపసర తేలువిషము, జ్వరము, పచ్చికామె  
రలు హరించును.)

గుంటకలిజేరు. ద్వ. వి. —వై.—

గుంటచాల్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, బాలకీర్తిడ.

గుంటదూలము. వై. వి: చూ, రూ-గుంటదూలము.

గుంటనక్క. వై. వి. కిఖి: చూ, స్వగాలము.

గుంటప్రాయి్య. ద్వ. వి. గుంటత్రవి యేర్పఱ  
చిన ప్రాయి్య: చూ, ప్రాయి్య.

గుంటి. దే. వి. 1. చేరభాగము: రూ-గుంటు;

2. దున్నుట మొదలగు వాని కేర్పఱచుకొన్న  
భాగము: రూ-గుంటు.

గుంటు. వా. వి. —వై.—

గుంటుగు. దే. వి: చూ, గుంటక.

గుంతము. సం. విణ. (ధూళి మొదలగు వానిచే)

కప్పబడినది: చూ, రూపితము.

గుండ. దే. వి. 1: చూ, రూ-గుండ 1-2; వై. వి.

2. పొడి: చూ, సురుము,

గుండగి. దే. వి. నీరుకొడి: చూ, పుంజి.

గుండడు. దే. వి. దాసుడు: చూ, నేవసుడు.

గుండకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చమ్ము: చూ,  
రేణువు 1; 2.=గుండక. ఉగ్గుచిప్ప: చూ, పాత్ర  
ము. 6; 8. అవ్యక్తచుఘరధ్వని. మధుభావ  
ణము (అని కొందఱు: చూ, స్వరము. 2;  
విణ. 4. నులినము: చూ, మైల 6.

గుండక్రియ. అం. స్త్రీరాగములు ఇరువది నాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీరాగము: (చూ,  
స్వరము. 2.)

గుండగొయ్య. ద్వ. విణ. (గుండ + కొయ్య)  
నువ్వుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2 (గుండగొయ్య  
అని కొందఱు.)

గుండతుంగ. ద్వ. వి. రూ-గుండతుంగ. తీరగ  
గతికగడ్డి (అని కొందఱు)\*: చూ, తృణము. 1.

గుండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—; వై. వి.  
(1)=గుండమ్. నిష్పలగుంట: చూ, వహ్ని. 1.  
(హోమగుండము అని వాడుక): (2)=గుండమ్.  
గొయ్యి, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

గుండా. దే. విణ: చూ, దిట్టడు.

గుండారము. వై. వి.=గుణాలయ. దేరా: చూ,  
సదనము. 1.

గుండాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుండతుంగ\*.

గుండాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. నీళ్లమీదబలిసి  
పాకే కూర\*: చూ, పాకుడు.

గుండాసిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గుండ  
తుంగ\*.

గుండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుండికమనునది:  
చూ, నది.

గుండికము. సం. వి. ఆ. పుం. బియ్యములోనగు  
వాని పిండి: చూ, సురుము.

గుండిగ. వై. వి. = గుండికా: చూ, పాత్రము. 6.

గుండియ. దే. వి: చూ, రూ-గుండె.

గుండియరాయివడి. జా. ఒడలెఱుంగక. "మార్గా

లంబాయెఱుకుందూరమునుండికొంచి గుండి  
యరాయివడి యంగమాకంపింప నెలుక  
కిట్టనియె." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)  
గుండిలము. సం. వి. ఆ. పు. మద్దెలమోతః  
చూ, స్వరము. 2.  
గుండీ. వై. వి. 1.=కరండము. బరణి: చూ,  
పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, బొత్తము.  
గుండు. వై. వి.=కుండమ్. 1. కొండ. ఆచ్చ.  
గుం, కాం. 57: చూ, పర్వతము; 2. గుండ్రపు  
తాయి: చూ, రాయి; 3. తూనికగుండు:  
చూ, పడికట్టు; 4. కొటుగుండు: చూ,  
పిరంగిగుండు; 5. కపిలెగుండు: చూ, రాయి;  
6. పెద్దతాయి: చూ, రాయి; 7. గోళకము:  
ఆం, భా. ద్వి. 276: చూ, పూస; 8. వి.  
8. గుల్మము: చూ, పాద. 2; 9. గుట్టము:  
చూ, వాయము; వా. వి. 10. (వెండు)కలు  
గొఱుగ(బడిన) తల. "బోడిగుండు": చూ,  
శరము. 1; 11. (తప్పినరెక్కవైసుంచబడిన)  
సున్న. "గుండుసున్న": చూ, సున్న 1. మొ.  
గుండుకొను. ద్వ. స. క్రి: చూ, కేప్పించు. (ఆ.  
క్రి). గుండుగిలు).  
గుండుగుత్త. వై. వి: చూ, ఖండగుత్త.  
గుండుజేల్ల ద్వ. వి. పెద్దకంప: చూ, సజ్జ. 1.  
గుండుపులుగు. ద్వ. వి. చూ, బటువుగువ్వ.  
గుండుబెండు. వా. వి. ఇలారము ఇటునటు  
బెసంగకుండుటకై చుట్టునుకట్టిన కట్టు.  
గుండుమల్లె. ద్వ. వి: చూ, వృత్తిమల్లిక\*.  
గుండుములుపుగాడు. 8. వి. ఒకానొకపిట్ట:  
చూ, పక్షి.  
గుండునూది. వా. వై. వి. తలగల నూది: చూ,  
నూది.  
గుండె. 8. వి. రూ-గుండియ. 1: చూ, వృద్ధ  
యము. (కుడికర్ణిక-కుడిజతరిక, ఎడమకర్ణిక-  
ఎడమజతరిక అను నాలుగుగుండులగురిగ రక్త

ముతో నిండినదై గుప్పెడు పరిమాణముగల  
ప్రాణాధారపు భాగము); 2: చూ, మనస్సు.  
గుండెకాయ. 8. వి: చూ, వృద్ధయము.  
గుండెగాలి. 8. వి. పాణివాయువు: చూ,  
వాయువు.  
గుండెచెలువగుట. జా. భయకంపితములు  
శ్చుట్టుట. "ఆ వాళావాలింగాంచి వారిగుండె  
చెలువైపోయెను." (ధర్మజరాజనాయము.)  
గుండెలుతీసినబంటు. జా. దయాదాక్షిణ్యాదులు  
లేని బంటువంటి వృద్ధయముగలవాడు.  
గుండ్ర. వై. విణ. = కుండల. వృత్తియందు  
గుండ్రమునకు మీది వర్ణము లోపింపగా  
మిగిలిన రూపము. (ఉదా.- గుండ్రకంబము-  
గుండ్రకడుపు. మొ )  
గుండ్రతుంగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-గుండ్రతుంగ\*.  
గుండ్రదనము. 8. వి: చూ, వర్తలము.  
గుండ్రన వై. వి.=కుండల. —వై.—  
గుండ్రము. వై. విణ.= కుండల: —వై.—  
(కొన్నియెడల వృత్తియందు అంత్యవర్ణలొపము.  
చూ, గుండ్ర.)  
గుండ్రలు. 8. వి. బ. 1. పిండికొట్టి చెరుగగా  
వెనుకనిలిచిన ఉండ'లు: చూ, మొఱుములు;  
2. చెఱుకురాట్నపు కంబములు: చూ,  
స్తంభము. 1.  
గుండ్రలుకొలుపు. 8. ఆ. క్రి. గుడ్లనూబ  
కూయు. భాగ. 1, స్కం. 842: చూ,  
శబ్దించు.  
గుండ్ర. వై. వి.= గుంద్ర: చూ, గుండ  
తుంగ\*. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)  
(రూ-గుండ్రతుంగ-గుండ్రతుంగ.)  
గుంద్రాయి. ద్వ. వి. (గుండు + తాయి)  
పాత్రరము, కల్వపుగుండు (అని కొందఱు):  
చూ, రాయి.  
గుండించు. 8. ఆ. క్రి. కడుపులోతిప్ప:  
చూ, త్రిప్ప.

గుండ్రంపు. దే. వి. 1. కడుపులో వికారము: చూ, వికారము. 1; 2. గుండ్రించుట.

గుంత. వై. వి. 1. = కుండమ్ - గ. ర. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. = గ. ర. రూ-గుంట. పిటిఁదిమిఁదిగుంట: చూ, పిట్ట.

గుందలము. సం. వి. అ. పుం. వర్దలశబ్దము: చూ, స్వరము. 2.

గుంద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గుండ్రా. నాగ ముపై #: చూ, తృణము. 1; 2. మోరటి #: చూ, శ్రీంకణము; 3. తెల్లు #: చూ, తృణము. 1.

గుంద్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకిచెఱుకు #: చూ, తృణము. 1; 2. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి.

గుంద్రముల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏరకాతృణ ము #: చూ, తృణము. 1.

గుంద్రాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెన్నెల పులుగు.

గుంధము. సం. వి. అ. పుం. = గుంజే: చూ, స్తంభము. 1.

గుంపించు. దే. స. కి. 1. కుప్పవేయు: చూ, రాసిపడు; 2. అతిక్రిమించు. భాగ. 7. స్కం, 270: చూ, చాటు. 6.

గుంపు. దే. వి. ప్రాణిసమూహము: చూ, సమూహము.

గుంపుగూడు. దే. వి: చూ, పోగుపడు.

గుంపెన. దే. వి. 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము. గుంఫనము. సం. వి. అ. న. రూ-గుంభనము: చూ, మాటలల్లుట.

గుంఫము. సం. వి. అ. పుం. 1. — వై —; 2. భావభూషణము: చూ, భూషణము. 2; 3. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2. గుంఫించు. సం. అ. కి. గుంఫితమగు.

గుంఫితము. సం. విణ. 1. కూర్చబడినది: చూ, సంయోజితము; అం. 2. గమకములు పడునై దింటిలో నొకటి: చూ, గమకములు.

గుంబము. దే. వి: చూ, రూ-గుమ్మము. గుంభితము. సం. విణ: చూ, రూ-గుంభితము. గుంభనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గుంఫనము.

గుంభము. సం. వి. అ. పుం. — వై — గుక్క. వా. వి: చూ, రూ-గుక్కు. గుక్కెడు. వా. వి: చూ, రూ-గుక్కుడు.

గుగ్గలీబాహ్యజ్ఞానాలు. పా. వీరు యజ్ఞార్థములు వల్లభమత సంప్రదాయ ప్రవర్తకులు. వీరు కృష్ణవిగ్రహముల నర్చింపుచు తీవించువారు వీరికి బాంబాయి యందధికముగ గలదు: చూ, బాహ్యజ్ఞానాలు.

గుగ్గిలపుండ్రెట్టు. ద్వ. వి: చూ, మహిసాక్షి #: గుగ్గిలము. వై. వి. 1. = గుగ్గలుపు. - వై -; 2. = గుగ్గలు. గుగ్గలువృక్షముయొక్క బంక.

గుగ్గిలముశుద్ధి. పా. త్రిఫలకషాయముతో డోలా యంత్రమున రెండుజాములు వండిన శుద్ధి.

గుగ్గిళ్లు. దే. వి. బ: చూ, పాలి.

గుగ్గలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = గుగ్గిలము #: చూ, మహిసాక్షి; 2. ఎఱ్ఱమునగ #: చూ, కిగుచ్చ. 1.

గుచ్చకంటకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మాండంకి #.

గుచ్చకణిశము. సం. వి. అ. పుం. బ. చోళ్లు: చూ, ధాన్యము.

గుచ్చకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = కుచ్చు-గుత్తి-గాత్తు: చూ, భూగుత్తి; 2. నెమలిపురి: చూ, పింఛము. 1; 3. గుల్మము: చూ, పొద. 2; 4. ముప్పదిరెండుమణులు గ్రుచ్చిన హాథము: చూ, భూషణము. 2; న. 5. గ్రంధి

పర్ణము \*: చూ, రాజార్హము (పుం. అవి  
కొందఱు.)

గుచ్ఛకరంజము. సం. వి. ఆ. పుం. కరంజ విశే  
షము \*: చూ, శాదఘ్నము.

గుచ్ఛకుసుమము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏడాకుల  
అరటి \*: చూ, రంభ. 2.

గుచ్ఛదంతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి \*:  
చూ, రంభ. 2.

గుచ్ఛవత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏడాకుల  
పొన్న \*: చూ, పొన్న; 2. కొరింద \*:  
చూ, ముద్దురి.

గుచ్ఛపుత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బంతి. 4.

గుచ్ఛపుష్ప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: —వై—

గుచ్ఛపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
గుచ్ఛవత్రము1.\*; 2: చూ, పూతికరజము\*.

గుచ్ఛపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సుభిక్ష\*.

గుచ్ఛపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లు \*: చూ,  
తృణము. 1.

గుచ్ఛఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాయుని\*;  
2: చూ, స్వాదుఫల\*; 3. కదలి\*: చూ,  
రంభ. 2.

గుచ్ఛఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సల్లకి\*.

గుచ్ఛఫలికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వాదు  
ఫల\*.

గుచ్ఛబంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గూడాల\*.

గుచ్ఛబంధము. పా. శబ్దాలంకారములలోనొకటి.  
చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, ఆలంకా  
రము. 3.)

గుచ్ఛభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుచ్ఛ  
బంధ\*.

గుచ్ఛము. సం. వి. ఆ. పుం.=కుచ్చు-గుత్తి-గొత్తు.  
(రూ-గుత్సము-గుత్సకము. గుంఢము - గుఠు  
చ్చము-గుఠుత్సము- గులుత్సకము.): చూ,  
గుచ్ఛకము 1-2-3-4-5; పుం. 6. జుల్లపు

కొమ్ములవంటి వేల్గడ్డి, నడ్డివేల్గడ్డి, వృత్త  
తృణము: చూ, తృణము. 1; 7. దుబ్బు, కస  
వుకాడ: చూ, పొట్టకట్ట (చూ, తృణము. 1.);  
8. గుంపు: చూ, సమూహము.

గుచ్ఛమూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుండా  
సిని\*.

గుచ్ఛార్ధము. సం. వి. ఆ. పుం. పరియాలుపేటల  
ముత్యాలహారము: చూ, భూషణము. 2.

గుచ్ఛి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, గుచ్ఛక  
రంజము\*; బ. 2.=కుచ్చెళ్లు: చూ, పింజె. 4.

గుచ్ఛేలి. దే. వి. ఘోలి\*: చూ, శకుల.

గుజము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాతులుంగు\*.

గుజరీ. వా. వి: చూ, రూ-గుజరీ. 4.

గుజ్జరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుజ్జరి. ఎత్తాసుల  
తోటకూర\*: చూ, మారిషము.

గుజ్జె: గూర్లు. దే. వి. బ. (గుజ్జు + ఎన +  
కూర్లు) 1: చూ, బాలకీర్తిడ; 2. బాలిక  
లాడుకొనునపుడు గురుగులతోవండిన వంట  
కము: చూ. సాదము (1). (రూ-గుజ్జెన  
గూర్లు.)

గుజేగుజే. దే. విణ. ఆముమడు. భాగ. 6,  
స్కం. 409: చూ, పీడితము.

గుజేగుజేతేకులు. దే. వి. బ: చూ, బాలికా  
కీర్తిడ. హంస. 5, ఆ. 155.

గుజేగుజేలాడు. దే. ఆ. కి. (గుజేగుజేలు +  
అడు) (రూ-గుజేగుజేవోవు-గుజేగుజేలువోవు)  
తొక్కటపడు: చూ, సంతాపించు.

గుజేగుజేవోవు. దే. ఆ. కి. —వై.—

గుజేగుజేలువోవు. దే. ఆ. కి. —వై.—

గుజేగుజేలువోవుట. జా. రహస్యమాడుకొనుట.

“కొంతవడి పొట్టుపారలై గుజేగుజేలువోయి  
దానుజూచిన (నీచింద్రిక-విగ్రహము.)

గుజేరాతి. వై.వి.=ఘూర్జర. రూ-గుజేరీ-గుజేరు-  
గుజేరాతి-గుజేరి. 1. నాట్యభేదము. ఆం,

భా. పృ. నా. 180: చూ, వ్యంజకము; 2. ఘోరభావ: చూ, భావ. 1; 3. ఘోరభావము: చూ, భావము. 1. గుజరీ. 1. వై. వి. = — వై. —; వా. వి. 4. రూ-గుజరీ. సంతవోటు: చూ. సదనము. 1. గుజరీ. వా. వి. గడచిపోయినది. “సాలు గుజరీసాచెరు.” గుజరీ. వా. వి. వశము. గుజరీ. దే. వి. ధనము: చూ, విడిముడి కలవాడు. గుజరీ. దే. వి: చూ, రూ-గిజరీ. గుజరీ. దే. వి. బ: చూ, రూ-గుజరీ గుజరీ. గుజరీ. వై. వి: చూ, రూ-గుజరీ. 2-3. గుజరీ. వై. వి. — వై. — (రూ-గుజరీ-గుజరీ.) గుజరీ. సంత. అం. మల్లకాస్త్రమునందలి నలు మూడింటిలో నొకటి: చూ, నలుములు. గుజరీ. దే. వి. 1. అనుకర రసద్రవ్యము; వై. వి. 2. = కుబ. కుబత్తము: చూ, పాటకు; 3. పాటియెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4. గుంటక గుజరీ: 5. దూలపుగుజరీ: కురుజీ- కొమరు; 6. బండిపఱపుగుజరీ; 7. కుబ చారువు: విణ. 8. పాపటపుగుజరీ; 9. పాటి వాడు: చూ, వాచునుడు. గుజరీ. కొమరులకు (దండి). ద్వ. వి: చూ, శివుడు. (అం. పదా. సుర. 10.) గుజరీ. తనము. వై. వి = కుబ: చూ, గుజరీ. 2. గుజరీ. నారికెడము. వై. వి: చూ, అఖండుకము. గుజరీ. పాట. వై. వి పాటిపాట: చూ, పాట. గుజరీ. మామిడి. దే. వి. పాటిమామిడి: చూ, మామిడి. గుజరీ. వేలుపు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1. గుజరీ. వేలుపు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

గుజరీ. దే. వి: చూ, స్కంధము. (అం. పదా. సుర. 19.) గుట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. శేనుపండు: చూ, శేను. 1. గుటక. వా. వి. గుక్కెడునీటికొలత: చూ, నోపెండు. గుటకలుమింగు. వా.వి: చూ, రూ-గుక్కలు మింగు. గుటగుట దే. వి. 1. అన్నముడుకుట- నీళ్లు త్రాగుట-పాణిములు వదలుట-కడుపులో త్రిప్పట-పులికాయుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. పంది కూత: చూ, స్వరము. 2; 3. బ. పెద్దరికపు మాటలు. స్వా. 5, ఆ. 19: చూ, శబ్దము. 2. గుటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నల్లమట్టి: చూ, మట్టి. గుటుకు. దే. వి: చూ, రూ-గుటుక్కు-గుడుక్కు (అమేడితమంను గుటుగుటుకు.) చూ, హూహూ. గుటుక్కు. దే. ఆ. కి. (గుటుక్కు + అను) 1: చూ, మరణించే; వా. 2. లటుక్కున మింగు, నలుకుండగ మింగు, త్వరితముగ మింగు, మాయచేసిమింగు మొ. గుటుక్కు. దే. వి. లటుక్కు. మింగుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, రూ-గుటుకు: గుటుగుటుకు. వా. వి. (గుటుకు + గుటుకు). రూ-గుటుకు: చూ, హూహూ. గుట్ట. వై. వి = ఘట్ట. కుండ. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చిన్న కొండ: చూ, పర్వతము; 3. పోవు: చూ, రా. 2. గుట్ట. వై. వి = కూడ. 1. కీలు: చూ, మర్మము. 1; 2. గాంభీర్యము: చూ, పేరిమి. గుట్టుచేడు. ద్వ. వి. (గుట్టు + చేడు) రాజమం త్రిమ బయలుపడుట.

గుట్టసాకిరి, వై. విణ. = గూఢపాక్షి: చూ, సాక్షి.

గుడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉంటు: చూ, గోళము. 2; 2. కెముడు \*: చూ, ముహి; 3. దాగ్రాక్ష \*: చూ, స్వామిఫల; 4. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2; 5. దూడతోగూడిన యావు: చూ, ధేనువు; 6. జ్ఞానముద్ర.

గుడంబము. అం. మల్లకాశ్రమమునందలి ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, ప్రచారములు.

గుడక. వై. వి.=గుండక. 1. పెంకాయబుట్ట లోనగునది; 2: చూ, పాలడ.

గుడకము. సం. వి. ఆ. పుం. బెల్లముతోవండిన మందు: చూ, మందు. 1.

గుడకరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఎత్తాకుల తోట కూర \*: చూ, మారిషము. 1.

గుడగుడ. వా. వి: చూ, గుటగుట. 1.

గుడచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సోమవల్లి \*.

గుడజిహ్వకాన్యాయము. పా. బెల్లము నాలుక మీఁద నున్నంతనే దుచి యనునది.

గుడతృణము. సం. వి. ఆ. పుం. చెఱుకు\*: చూ, రసాలము. 3.

గుడత్రీణము. సం. వి. ఆ. న. -వై.-(చెఱుకుగడ అని కొందఱు.)

గుడత్వక్కు. సం. వి. చ. న: చూ, వరాంగ కము\*. (దుడత్వము అనియు.)

గుడదానము. అం. దళదానములలో నొకటి: చూ, దానములు.

గుడదానవు. సం. వి. ఉ. న: చూ, గుడ త్రిణము \*.

గుడద్రవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లక్ష్మ.

గుడధేనువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. బెల్లముతోఁ జేసిన అవు: చూ, ధేనువు.

గుడనాగాది. అం. రసాయనములలో నొకటి: చూ, రసాయనములు.

గుడపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కృష్ణలము. గుడపాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శ్రీరాళము \*.

గుడపిండము. సం. వి. ఆ. పుం. బెల్లముతోఁ జేసిన పిండిపోకలు: చూ, భక్ష్యము.

గుడపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధూ కము \*.

గుడఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కామంచి \*: చూ, తృణము. 1; 2. కొకమాచి \*: చూ, వాయసి.

గుడఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. గోగు \*: చూ, పీలువు.

గుడబల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పూతిక \*.

గుడబీజకము. సం. వి. ఆ. న. అంబాళము \*: చూ, మామిడి.

గుడమంజరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కణ పుష్పిక \*.

గుడము. సం. వి. ఆ. పుం, నపుంసకము (అని కొందఱు) 1. రూ-గూడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గోలి (పుం, శ్రీలింగమని కొందఱు) ఉంటు: చూ, పూస; 3. ఏనుగుకవచము: చూ, బొందడము; 4. చేయి: చూ, హస్తము; 5. (యుద్ధమునకు) సన్నాహము: చూ, యత్నము; 6. గిడమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1; 7. తెవులు: చూ, రోగము. 1; న. 8. కుంకుమము: చూ, వన్నీశిఖము. 1.

గుడమూలము. సం. వి. ఆ. పుం. చెఱుకు \*: చూ, రసాలము. 3.

గుడశర్కర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బెల్లపుచక్కెర: చూ, బెల్లము.

గుడశిగువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఎత్తమునగ \*: చూ, శిగువు. 1.

గుడాక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = గుడుకు, నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.

గుడాకు. మి. వి. గా. ( గుడము + అకు ) బెల్లముతో జేర్చి వర్ధించిన పొగాకు: చూ, పొగాకు.

గుడాకేశము. సం. వి. ఆ. పుం. తెల్లపువ్వుల నీరుల్లి \*: చూ, పలాండువు:

గుడాకేశుడు. సం.వి. ఆ. పుం. 1. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు. 1; 2: చూ, శివుడు (గుహాకేశుడని కొందఱు.)

గుడారము. వై.వి.=గుణాలయ: రూ-గుడారు- గూడారము-గూడారు-గుండారము): చూ, సదనము. 1.

గుడారు. వై. వి. = —వై.—

గుడాశ్రయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వృదు దుగ్ధము.

గుడాసార. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, స్వాదు ఫల \*.

గుడి. జే. వి. 1. ఇకార రూపాంతరనామము; 2. రూ-గుడుకు. ఆం. భా. పృ. ది. 80: చూ, పరివేషము; 3. వలయాకారపు శేఖ: చూ, శేఖ. 8: వై. వి. 4 = కుటి. దేవాల యము: చూ, చేలుపుటెంకి (చూ, సద నము. 1.); 5 = కుడిశ. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గుడికట్టు. జే. వి. గామము నాలుగుదిక్కుల యెల్లల యేర్పాటు, గామకంఠము- ఆయ కట్టు (ఆని కొందఱు.)

గుడికొను. జే. ఆ. క్రి. కృమ్ము. సా. 3, ఆ. 164: చూ, వ్యాపించు.

గుడిగి. జే. వి. చెడ్డి: చూ, వస్త్రము

గుడిగుడి. జే.విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; వా. వి. 2. గంజాయిత్రాగుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గుడిగుడిగుంచేములు. వా. వి. బ: చూ, రూ- గుడుగుడు గుంచేములు.

గుడిచుట్టు. జే. వి: చూ, పరివేషము. గుడికెల్ల. ద్వ. వి. ఒకాకొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గుడిదిరుగు. జే. ఆ. క్రి. (గుడి + తిరుగు) గుం ద్రముగాతిరుగు. జై. 5. ఆ. 85.

గుడినుండి గుడిత్రాగ్గు తెగగోయుట. లో. ఉదా. “క. కుడిచినయింటికి రెండే, ప్పడు దలతురసంగవలదు భూతలమెఱుగున్, గుడినుండియె గుడిత్రాగ్గై, క్కుడుగాఁ గోయుట సగోత్ర గుణములు నుమ్మి.”

గుడిమిగ్రిగినవానికి: దల్బులప్పడములు. లో. ఉదా. “అలమి గుడిమిగ్రింగువానికి: దలుపు లప్పడములు గాకుండు నే.” పాండురంగ మాహాత్మ్యము.

గుడిసి. వై.వి.=కుటి. ఆకుటి: చూ, సదనము. 1. (రూ-గుడిసె గుడుసు.)

గుడిసె. వై. వి. 1. = —వై.—; జే. వి. 2. ఒకవిత్తుగల చింతపండు: చూ, చింతపండు. గుడిసెవాటు. ద్వ. వి: చూ, అంకులాడి.

గుడు. వా. క్రి. చేప్పరించు.

గుడుక్కు. జే. వి: చూ, రూ-గుటుకు.

గుడుగుడు. వా. వి. 1. చిన్నచుక్కా; జే.వి. 2. పరుగెత్తుట. చిగుడాట, గంజాయి త్రాగుట, అన్నముడుకుట లోనగువానియం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గుడుగుడుగుంచేములు జే. వి. బ: చూ, కాల క్రిడ. కాల. 3, ఆ. 83.

గుడుగురావిలము. జే. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

గుడిచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ- గుడుచి\*.

గుడుప. జే. వి. ఇనుపదుడ్డు: చూ, ముద్దరము.



గుడుసరి. దే. విణ. (గుడును + అరి): చూ, కపటి.

గుడును. దే. వి. 1. గుడి. అం, భా. ప్ర. ది 80: చూ, పరివేషము; తై. వి. 2. = కుటీర. రూ-గుడిసి: చూ, సదనము. 1; విణ. 8. గుండ్రము: చూ, వర్తులము.

గుడునుకయిదువు. దే. వి. విఘ్నచక్రము: చూ, భాణము. 1.

గుడునువడు. ద్వ. అ. క్రి. (గుడును + పడు) గుండ్రమగు.

గుడునువారు. దే. వి: చూ, గుడునుకయిదువు. గుడూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- గుళూచి తిప్పతీగె \*: చూ, సోమవల్లి

గుడెము. దే. వి. చిన్న పల్లె. (రూ- గూడెము- గోడెము- గోడెము): చూ, దేశము.

గుడేరకము. సం. వి. అ. పుం. తిండి: చూ, సాపాటు.

గుడేరము. సం. వి. అ. పుం. 1 — తై. —; 2: చూ, గుడకము.

గుడోద్భవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. శర్కర: చూ, తెల్లము. 1.

గుడోపలన్యాయము. పా. తెల్లముగొట్టికతాయి వలె నుసరితి

గుడ్డ. దే. వి. రూ-గుండ 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. వస్త్రఖండము: చూ, వస్త్రము. గుడ్డగొడుగు. వా. వి: చూ, వారితో.

గుడ్డము. దే. వి. రూ- గుడ్డాము. 1. చేను. పాండు. 8, అ. 75: చూ, భూమి. 1; 2. చేనుతునుక: చూ, భూమి 1.

గుడ్డి. వా. విణ. రూ-గుడ్డి. 1. అంధుడు: చూ, రూ-గుడ్డి: వి. 2. అంధభావము. (విణ. అని కొండలు) చూ, చీక. 8 అట చెమ్మ అటలో వెలికిలబెడ్డ ఒంటికాయ. గుడ్డికపానుసా. ద్వ. వి: చూ, క్రీనుడు.

గుడ్డికొక్కర. ద్వ. వి. చీక(గొక్కర): చూ, బకము.

గుడ్డికొక్కరాయి. ద్వ. వి. — తై. — గుడ్డితనము. దే. వి. రూ-గుడ్డితనము: చూ, చీక.

గుడ్డు. వా. వి. 1. అండము. రూ-గుడ్డు: చూ, పేళికొళము; 2. మన్న. “నీలెక్క-గుడ్డు.” గుడ్డలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సీలమండ. గుడ్డము. సం. వి. అ. పుం. — తై. — గుడ్డగుబ్బలి. దే. వి: చూ, సకినంపులులుగు. గుడ్డగూబ. దే. వి — తై. — (రూ-గుబ-గూబ-గుడ్డగూబ-గుడ్డగుబ్బలి.)

గుణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూర్వ\*: చూ, తృణము. 1. గుణకలిందువు. అం. రదక్షతములు పదింటిలో నొకటి: చూ, రదక్షతములు.

గుణకము. సం. వి. అ. పుం. పెంపుడులెక్క, పూరకాంకము.

గుణకహారపథకము. పా. ఎక్కములు. గుణకారము. పా. చూ, హెచ్చవేత.

గుణకారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృకోదరుడు.

గుణకీర్తనము. అం. సామపంచకములో నొకటి: చూ, సామపంచకము.

గుణజ్ఞుడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుడు.

గుణత్రయపురి. అం. పురులెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, పురులు.

గుణధర్మములు అం. ధర్మము లయిదింటిలో నొకటి: చూ, ధర్మములు.

గుణధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. ధనుష్ఠంకారము: చూ, స్వరము. 2.

గుణని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కీలనము.

గుణనిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వాట్యమునందుఁ బ్రయోగింపఁదగిన యర్థము; 2. విలువిద్య మొదలగువాని నేర్పుకొనుట; 3. లోళ్లభా

వ్యము: 4. రెట్టించిన వడ్డి; 5. మరలమరల  
యను సర్గము.

గుణనీయము. సం. వి. అ. న: చూ, స్వభావము.  
గుణపడు. మి.అ.క్రి. (గుణము + పడు) చేక్క-  
బడు: చూ. సరిపడు. 2.

గుణప్రియ. సం.వి.అ.క్రి. అతివసన: చూ, విమ.  
గుణభ్రంశము. సం. విణ. గుణనాశనము: చూ,  
పర్యంతిక.

గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గుణము =  
గొనయము. అల్లెతాళిడు: చూ, చూర్వి. 1;  
2. త్రాడు, దారము (అని కొందఱు): చూ,  
సూత్రిము. 1; 3. = గొనము. మడుగు. “ఇను  
మడుగు-చుమ్మడుగు” మొ: చూ, రెట్టి. 2:  
4. ఇందియము: చూ, హృషీకము;  
5. అపరిధానకార్యము: చూ, అపరిధానము:  
6. = గొనుబు. అలవాటు: చూ, స్వభావము;  
7. గుణకారము: చూ, హెచ్చవేత;  
8. మూడడుగుసంజ్ఞ (తీగ): చూ, మూడు;  
9. కుల్కము: మో, సుంకము. 1.

గుణములను గొనియాడుట. అం. సామము లయి  
దింటిలో నొకటి: చూ, సామములు.

గుణములు. అం. 1. కావ్యగుణములు.—మాధు-  
ర్యము, ఓజస్సు, ప్రసాదము, శ్లేషము, సౌఖ-  
మార్గము, అర్థవ్యక్తి, సమత, బౌద్ధాగ్యము,  
కాంతి, సమాధి, సంకల్పత, ప్రేయస్సు, బౌద్ధి-  
త్యము, విస్తరము, సౌత్కమ, గాంభీర్యము,  
సంతోషము, భావితము, సమ్మితత్వము, ప్రాశ్ని,  
రీతి, ఉక్తి, గతి. (28) (చూ, ఉపవిద్యలు);  
పదిమని శబ్దరత్నాకరము.—శ్లేషము, ప్రసా-  
దము, మాధుర్యము, సౌఖ్యమార్గము, సమత,  
అర్థవిషయము, బౌద్ధాగ్యము, కాంతి, ఓజస్సు,  
సమాధి. (చూ, కమ్యన. 2. మాధుర్యము =  
కమ్యన.) (వీనిలో నొకప్పుడవ్యక్తవిత్వముల లక్ష-  
ణములు వృత్తరత్నాకరాదిభండో గ్రంథ

ములయందు వివరింపఁబడియున్నవి. రీతులు,  
వృత్తులు, గుణములు, పాకములు, కయ్య,  
అలంకారములు, రసములు, ధ్వనులు మొద-  
లగునవి వాచనసూత్రము, వాత్సయన  
సూత్రము, కావ్యాదర్శము, కావ్యప్రకాశము,  
సాహిత్యకామది, సాహిత్యచందోదయము,  
సాహిత్యరత్నాకరము, సాహిత్యమీమాంస,  
సతాపమద్రీయము, కవలయానందము మొద-  
లగు గ్రంథములందు లక్ష్యలక్షణములతోఁ  
గూడ వివరింపఁబడియున్నవి: చూ, ఉపవి-  
ద్యలు, చూ, కావ్యస్వరూపము; 2. సత్త్వాది.—  
సత్త్వము, రజము, తమము (వీనికి కత్తులనియు  
నామాంతరముగలదు. ఈమూడుగుణములు  
సాధ్వసన్మురితము, సత్యబోధితమను భేదముల  
నాటువిధములగును): చూ, త్రయము; 3. గు-  
ర్భ్యాది.—ఇవియాలు.—సంధి, విగ్రహము,  
యావనము, ఆసనము, ద్వైధము (భేదము),  
ఆశ్రయము; 4. శక్త్యాది.—ఇవి యాలు.—  
శక్తి, జ్ఞానము, బలము, విశ్వర్యము, వీర్యము,  
తేజస్సు.— మతీయైక విధము.— విశ్వర్యము,  
వీర్యము, యశము, శ్రీ, జ్ఞానము, వైరా-  
గ్యము; 5. శబ్దాది.—ఇవియైదు.—శబ్దము,  
స్వగ్ధము, రూపము, రసము, గంధము (ఇవి  
యైదును భూతగుణములు); 6. త్యాగశా-  
ర్యాది; 7. విశ్వర్యాది; 8. శుక్లాది: పా. 9. ఏ,  
ఓ, అర్, అన్; 10. పరిత యందుత్తీర్ణుడైన  
వాని ఫలితము (మార్పులు).

గుణరహితము. అం. ఆకాశము లయిదింటిలో  
నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

గుణలయని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

గుణలయనిక. సం. వి. ఆ, స్త్రీ. గుడారము:  
చూ, సదనము. 1.

గుణలయని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

గుణమంతుడు. సం.విణ. త్: చూ, సమర్థుడు.

గుణవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, గుణలయనిక.  
గుణవర్ణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, స్తోత్రము.  
గుణవినుతి. అం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ,  
దశావస్థలు.

గుణవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. ఓడకంబము:  
చూ, స్తంభము. 1.

గుణసంధి. పా. అవర్ణమునకు ఇవ్వులు పరమైన  
పుడు గుణంబగు: చూ, అపవాదము. 9.

గుణసాగరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
బ్రహ్మ. 1; 2. బుద్ధవిశేషము: చూ,  
బుద్ధుడు. 1; విణ. 8. సకలగుణాధారుడు.

గుణాకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
బుద్ధుడు. 1; విణ. 2: చూ, సమర్థుడు.

గుణాన్వితము. పా: చూ. కావ్యస్వరూపము.  
(చూ, గుణములు.)

గుణాలయము. సం. వి. ఆ. పుం. = గుణాధారము:  
చూ, సదనము. 1.

గుణి. సం. వి. న్. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణ  
ము. 1; విణ. 2. గుణముగలవాడు: చూ,  
సమర్థుడు.

గుణించు. సం. స. కి. గుణకముచేయు.

గుణితము. సం. వి. ఆ. న. 1. చాల్లలలో అచ్చు  
లను జేర్చిచెప్పుట (గుణితమని వాడుక);  
విణ. 2. గుణింపబడినది: చూ, హెచ్చీ  
వేత; 8. చెట్టింపుగాఁ జేయబడినది: చూ,  
హితము.

గుణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గూణుడు:  
చూ, వ్యకోదరుడు; విణ. 2: చూ, నూప  
కారుడు.

గుణేశ్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. చిత్రకూటము:  
చూ, పర్వతము

గుణోజ్వల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడవిమొల్ల \*:  
చూ, యూధిక. 1.

గుణ్యము. సం. విణ. గుణింపఁదగినది.

గుత్త. వై. వి. = గుప్తి. 1. ఫలప్రదమైన యొక  
సాత్తును అసాత్తుగలవానికి తత్సంబంధము తగిన  
ధనమిచ్చి తన యనుభవమున నుంచుకొనుట:  
చూ, స్వాధీనపుగుత్త; వా. వి. 2. బట్ట: చూ,  
వస్త్రము: 8. గుత్తగ: చూ, ఇబారా; 4. సమ  
స్తమును ఒకేసారి వెలకుకొనుట: జట్టి - రూ-  
జట్టి.

గుత్తకాడు. ద్వ. విణ: చూ, పాలెగాడు.

గుత్తగ. వై. వి. = గుప్తి. రూ-గుత్తవ: చూ,  
గుత్త. 8.

గుత్తగ్రామ. ద్వ. స. కి. (గుత్త + గ్రామ) గుత్త  
యెత్తు. కళా. 8, ఆ. 78.

గుత్తము. వై. వి. = గుప్త. 1. కచ్చితము: చూ,  
సున్నితము; 2. బిగువు: చూ, లవణి.

గుత్తవ. వై. వి. = గుప్తి; చూ, రూ-గుత్తగ.

గుత్తి. వై. వి. 1. = గుచ్ఛ. రూ-గుది-గొత్తు:  
చూ, పూగుత్తి. 2: చూ, సీలమండ.

గుత్తికగుచ్ఛ. ద్వ. వి. రూ - గుచ్ఛగుత్తిక - గుచ్ఛ  
గుత్తుక\*: చూ, రాజార్హము.

గుత్తికవ్యము. ద్వ. వి. కటరి: చూ, మంథానము.

గుత్తివెమిలడుగుమ్రాను. ద్వ. వి: చూ, పూతి  
కరజము\*.

గుత్తిపండ్లు. ద్వ. వి. బ. గుత్తులుగుత్తులుగా పం  
డెడు పండ్లు.

గుత్తిమల్లెలు. వై. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ,  
ధాన్యము.

గుత్తిలుగుత్తులు. వై. వి. బ. — వై. —

గుత్తివడు. వై. ఆ. కి. (గుత్తి + పడు) ముడుగు:  
చూ, సుగ్రుక్కు. 8.

గుత్తులు. వై. వి. బ: చూ, గుత్తిమల్లెలు.

గుత్తుకము. సం. వి. ఆ. న. గండివనము \*: చూ,  
రాజార్హము.

గుత్సకపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. న: చూ,  
గుచ్ఛపత్రము\*.

గుత్సకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 2. గ్రంథపరిచ్ఛేదము: చూ, పుస్తకము.

గుత్సము. సం. వి. అ. పుం. 1. వరి లోనగు వాని గంట: చూ, పొట్టకట్ట (చూ, తృణము. 1.); 2. = గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 3. ముప్పదిరెండుమణులు గుచ్చిన హారము: చూ, భూషణము. 2; 4. గండివనము \*: చూ, రాజార్హము; 5 కంబము: చూ, స్తంభము. 1.

గుత్సార్థము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గుచ్ఛార్థము.

గుత్సకము. సం. వి. అ. న: చూ, మరటి.

గుదకీలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూల సంక.

గుదకీలము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

గుదగుదలాడు. జే. అ. క్రి. (గుదగుదలు + అడు) డగ్గత్తికతో నేళ్ళు: చూ, గోదించు.

గుదనాడి. అం. నాడులు పదింటిలో నొకటి: చూ, నాడులు.

గుదము. సం. వి. అ. న=గుద్ద: చూ, ముడ్డి.

గుదస్థానము. అం. రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, రంధ్రములు.

గుదాంతురము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గుద కీలకము.

గుదావర్తి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

గుది. వై. వి = గుచ్చ. రూ-గుత్తి: చూ, పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); జే. వి. 2: చూ, సీలమండ. ఆం, భా. ద్వి. 185;

3. ఆకులులోనగువాని గ్రుచ్చిన సరము; వా. వి. 4. పశుబంధరజ్జువు; 5. పదములకూర్పు.

గుదికూర్పు: చూ, మాటలల్లుట.

గుదికాలు. జే. వి: చూ, పార్శ్వ.

గుదికూర్పు. జే. వి: చూ, మాటలల్లుట.

గుదిగట్ట. జే. వి. (గుది + కట్ట) దుప్తమగుగోవు మొదలుగాగలవానికి మెడనుగట్టెడుకొయ్య: చూ, బండ, 3.

గుదిగుంజేలు. ద్వ. వి. బ. (పసులదొడ్డిలోనగు వానిద్వారమందు) నిలువుగాఁ బాఁతిన కంబములు: చూ, స్తంభము. 1.

గుదిగుంపులుచేయుట. జా. ఆ విచ్చి స్తము చేయుట. “అదిగనుక దివిజవేశ్యల, సదనంబున నున్నచోనిసంతతితలఁపుల్ గుదిగుంపులుఁజేసి మథింపవె.” నిరంకుశోపాఖ్యానము.

గుదిగొను. జే. అ. క్రి. (గుది + కొను) అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. దట్టమగు: చూ, వ్యాపించు; 3. మూటకట్టుగాఁ గూలఁబడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 214: చూ, చోఁపచుట్టువడు.

గుదిత్రాడు. జే. వి. 1. దూడకారికిఁ గట్టుత్రాడు: చూ, నూత్రిము. 1; వా. వి. 2. పాలుపిడుకునపుడు ఆవు వెనుకటికాళ్లకు గట్టుత్రాడు: చూ, బందము. 3. (చూ, నూత్రిము. 1.)

గుదితోయు. జే. స. క్రి. కాళ్లకట్టి ప్రోయు. హరిశ్చ 4, ఆ. 84: చూ, తన్ను. 2.

గుదిబండ. జే. వి: చూ, గుదిగట్ట.

గుదియ. వై. వి.=గదా. (రూ-గుద-గుదికట్ట-గుదిగట్ట.) 1: చూ, గుదిగట్ట; 2. ఇనుపదుడ్డు. ఆం, భా. ద్వి. 216: చూ, మద్దరము; 3. నాలుగుమూరలు నిడివిగల దండము: చూ, బాణము. 1.

గుదియకట్టలు. ద్వ.వి.బ. గుదిగుంజేలకడ్డముగాఁ జొప్పించెడు కట్టలు: చూ, స్తంభము. 1.

గుదియతాలుపు. ద్వ.వి: చూ, యముడు. అచ్చ. గుం, కాం. 28.

గుదివడు. ద్వ. అ. క్రి. (గుది + పడు): చూ, బద్ధమగు.

గుదె. తై. వి.=గదా: చూ, రూ-గుదియ.

గుద్ద. తై. వి.=గుద: చూ, ముడ్డి.

గుద్దలి. తై. వి.=కుద్దాల: చూ, ముద్దరము.

గుద్దలించు. తై. స. క్రి. 1. గుద్దలితో: బెల్ల గించు: చూ, భేదిల్లు. 1; 2. అన్వేషించు: చూ, వెదకు.

గుద్దు. వా. వి. 1. (రూ-గుర్దు-గుర్ము) పిడి కిటిపోటు: చూ, యుద్ధము; స. క్రి. 2. పిడి కిటితోపాడుచు: చూ, చేరుము.

గుద్దులాట. వా. వి. రూ-గుర్దులాట. ముష్టా ముష్టి: చూ, యుద్ధము.

గుద్దులాడు. వా. అ. క్రి: చూ, రూ-గుర్దులాడు.

గునక. తే. వి: చూ, రూ-గునుక.

గునకలు. తే. వి. బ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గునగున. తే. వి. వేగముగ నడచుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

గునపనకోడి. ద్వ. వి: చూ, పుంజు.

గునపము. తై. వి.=ఖనిత:చూ, రూ-గునుపము. కళా. 8, అ.8.(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గునామొలనూలు. తే. వి. బిడ్డలుకట్టుకొనెడు కటిసూత్రవిశేషము (భానుపద్విజయము): చూ, భూషణము. 2.

గునియు. తే. అ. క్రి. 1. నర్తించు: చూ, మలపు గొను; 2. కులుకు: చూ, పూయు.

గునిపాడు. తే. అ. క్రి.—తై.— (మొదటి రూపము గునిసియాడు.)

గునిసె. వా. వి. పొట్టి. (రూ-గొనిసె-గొనబ-గొనప-గొనను-గున్న-గుజ్జి): చూ, వామనుడు.

గునుక. తే. వి. అల్పధావనము: చూ, పరుగు.2.

(రూ- గునుకు- గునుకుడు- గునుగుడు- గునుగుపరుగు.)

గునుకు. తే. వి. 1.—తై.—అం. భా. ద్వి.224;

2. తృణవిశేషము\*: చూ, తృణము. 1; బ.

3. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము; అ. క్రి.

4. కొద్దిపాపుగా పరుగెత్తు: చూ, పరుగెత్తు. గునుకుడు. తే.వి: చూ,గునుక. అం,భా.ద్వి. 224.

గునుకులు. తే. వి. బ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గునుగుడు. తే. వి: చూ, రూ-గునుకుడు.

గునుగుపరుగు. తే. వి.—తై.—

గునుపము. తై. వి.=ఖనిత: చూ,రూ-గునపము.

గునుపు. తే. వి. రూ-గొనపు. విలాసవిశేషము: చూ, విలాసము.

గున్న. తై. వి. 1. పిల్ల (ఏనుగు గున్న-పంది గున్న-మామిడిగున్న మొ.): చూ, శిశువు; 2: చూ, వామనుడు; 3. ఏనుగుగున్న: చూ, హస్తి; 4. త్తుపము: చూ, ప్రాస్యకాఖా శిఫము; 5. కురువమను చెట్టు\*: చూ,వృక్షము.

గున్నంగి. తే. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

గుపారము. అం. రూ-గుబారము. మల్లబంధ విశేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

గుపారు. తే. వి. అఘోషణము. అం, భా. పృ. 115: చూ, స్వరము. 2.

గుప్త. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. రాజివాసపు శ్రీ: చూ, శుద్ధాంతము. (చూ, శ్రీ); 2. దూల గొండి\*: చూ, కూక శింబి.

గుప్తకేళి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. దాగిలిమూతలు: చూ, బాలకీర్త.

గుప్తచరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఒల రాముడు.

గుప్తము సం. విణ. 1. కావచబడినది: చూ,రక్షితము; 2. దాచబడినది: చూ,రహస్యము.8.

గుప్తరాగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మొగలి\*.

గుప్తనీహము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మహా  
యమశపత్రిక\*.

గుప్తాసనము. సం. వి. అ. స. చూ, ఆసనములు.

గుప్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కాపాడుట: చూ,  
రక్షణము; 2: చూ, చాచుట; 3: చూ,  
బంధనాలయము; 4. పాత్ర: చూ, లిప్తి.  
2; 5. వడ్ల పాత్ర: చూ, పంటసాల;  
6. బొక్క: చూ, గంధ్రము. 1; 7. లోకైవ  
గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; పుం. 8. దాను  
డు: చూ, నేవకుడు; 9: చూ, యముడు.

గుప్తాగూర. డే. వి. చిందలవందల: చూ,  
సంతాపము.

గుప్తలించు. డే. స. క్రి. 1. వస్త్రము మొదలగు  
వాని ఉసుము (ఉప్పలించు అనియు వాడుక);  
2: చూ, పుకిలించు; 3. ఉంచు: చూ,  
పెట్టు. 5.

గుప్తించు. డే. స. క్రి. 1. (బాణాదులను) ప్రయో  
గించు, గుప్త: చూ, ప్రయోగించు. 2;  
2: చూ, వర్షించు.

గుప్తిలి. డే. వి: చూ, పిడికిలి (రూ-గబ్బిలి.)

గుప్త. డే. వి. 1. ఎగయట ముందును, మో  
యటయందును, వాసనకొట్టుటయందును.  
వైచుటయందును నగు ననుకరణము. శకం. 1,  
అ. 106; స్వా. 4. అ. 108: చూ, హూ  
హూ; స. క్రి. 2. ఉంచు: చూ, పెట్టు. 5;  
3. చేల్లు: చూ, పోక్షించు; 4. (దూడ  
పాలుత్రాగునపుడు తలతో) పొడుగును  
పొడుచు; 5. (బాణాదులను) ప్రయోగించు:  
చూ, ప్రయోగించు. 2; 6. విసరివైచు.

గుప్తన. డే. ద్రి. క్రి. విణ. కీఘ్రిముగా: చూ,  
వేగము. 8.

గుప్తవను. వా. అ. క్రి. ఒక్కమాటుగా వెల్లడి  
యగు.

గుబ వై. వి.=ఘూకము. రూ-గూబ: చూ,  
నకినంపుబులుంగు.

గుబక. వై. వి. తలుపుగందె పట్టెమీది గుబ్బ.  
గుబగుబ. డే. వి. కోకిలధ్వని యందగుననుకర  
ణము: చూ, హూహూ.

గుబాగము. అం: చూ, రూ-గుపారము.

గుబాలు. డే. వి. రూ-గుబేలు-గుబీలు. పడుట  
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.  
గుబాలించు. డే. అ. క్రి. వాసనకొట్టు: చూ,  
వలచు. 1.

గుబిలి. డే. వి. 1. (రూ-గుమిలి. గుబ్బలికాడు-  
గుబ్బిలికాడు- గులిలి-గులిమి- గుల్లి) కన  
కాక్షి. అం, భా. ద్వి. సిం. 91: చూ, సకి  
నంపుబులుంగు; 2. గులిమి: చూ, పింజా  
షము.

గుబీలు. వా. వి: చూ, రూ-గుబాలు. “గుండె  
గుబీలుమనుచున్నది.”

గుబుకు. డే. స. క్రి. రూ-గుముకు. పిడికిటితో  
పొడుచు: చూ, పోట్లాడు.

గుబురు. డే. వి. (రూ-గుమురు-గుమి-గమి-  
గుంపు) 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము;  
2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. వృక్షవిట  
పము.

గుబులు. డే. వి. 1: చూ, బుగులు; 2: చూ,  
వెఱుపు.

గుబులుకొను. డే. అ. క్రి: చూ, గుబాలించు.  
శకం. 3, అ. 58.

గుబును. డే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గుబేలు. వా. వి: చూ, రూ-గుబాలు.

గుబ్బ. వై. వి. = కుంభ. 1. కుచము: చూ  
స్తనము (బ. గుబ్బలు); 2. కంఠి, అం, భా.  
ద్వి. 74: చూ, బుడిపి; 3. గొడుగుమీది  
గుబ్బ: కుప్పియ-కుప్పె; 4. తలుపుగందెపట్టె  
మీదిగుబ్బ: చూ, బొగడ; 5. బాణము

నలుగుకిగిందిగుబ్బ. స్వా. 4, ఆ. 115; విణ.

6. గుండ్రమైనది: చూ, బొండు. 2

గుబ్బకాయ. డి. వి. వీణాగ్రకలాటువు: చూ, వీణె.

గుబ్బటిలు. వై. ఆ. కి. రూ-గుబ్బటిల్లు: చూ, పరిభ్రమించు.

గుబ్బటిల్లు. వై. ఆ. కి. —వై—

గుబ్బతిలు. వై. ఆ. కి. రూ- గుబ్బతిల్లు.

1. ఉప్పొంగు. జై. 8, ఆ. 92: చూ, విజృంభించు; 2. అతిశయించు. వసు. 1, ఆ. 185: చూ, ముమ్మరించు.

గుబ్బతిల్లు. వై. ఆ. కి. —వై—

గుబ్బన. డి. ద్వి. కి. విణ. కిప్పుముగా: చూ, వేగము. 8.

గుబ్బపేట. డి. వి. 1. కొండకొన, ఆం, భా. ద్వి. 80: చూ, శిఖరము; 2. కొండచీటియ: చూ, చీటియ.

గుబ్బమాను. డి. వి. కుండలుచేయు సాధనము.

గుబ్బలాడి. ద్వి.వి. (గుబ్బలు + అడి)యువతి: చూ, స్త్రీ.

గుబ్బలి. డి. వి. కొండ: చూ, పర్వతము.

గుబ్బలికాడు. డి. వి: చూ, గుబ.

గుబ్బలిదొర. డి. వి. హిమాద్రి: చూ, పర్వతము.

గుబ్బలిపట్టిగుట్టము. డి. వి: చూ, సింహము.

గుబ్బలివిలుకాడు. డి. వి: చూ, శివుడు.

గుబ్బసరము. వై. వి.=గుంభసర. పలురకముల మణులు గుచ్చినసరము. కళా. 3, ఆ. 204: చూ, భూవణము. 2.

గుబ్బిక. డి. వి: చూ, వాగుర.

గుబ్బిరి. డి. వి. ఒకానొక చెట్టు:చూ, వృక్షము.

గుబ్బిలికాడు. డి. వి. గూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుగు.

గుబ్బు. డి. వి. గుండె అదరుట యందగునను కరణము. కళా. 4, ఆ. 20: చూ, హూహూ.

గుబ్బుచను. డి. ఆ. కి. (గుబ్బు + అను)

గుండె గుబ్బునియదరు. కళా. 4, ఆ. 20: చూ, భయపడు.

గుబ్బురను. డి. ఆ. కి. (గుబ్బు + అను) -వై- రా. వి. 2, ఆ. 68 (అమ్రేడితవందు గుబ్బు గుబ్బురను.)

గుబ్బెత. వై. వి. (గుబ్బ + ఎత): చూ, గుబ్బ లాడి.

గుమగుమ డి. వి. 1. గుమగుమయను వాసన: చూ, వాసన. 1; 2. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

గుమాను. వా. వి. 1. లోకమున పుట్టినవార్త; చూ, సమాచారము. 2; 2. అనుమానము:చూ, సందేహము.

గుమాయింపు. వా. వి. ఎండవేడిమిచే చెమట పోసి తపించుట.

గుమాస్తా. వా. వి. క్రిందియుద్యోగి. (క్లర్కు)

గుమి. డి. వి. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. రూ-కుమి: చూ, పంటసాల.

గుమికాడు. డి. వి. కాకి: చూ, వాయుసము.

గుమితి. డి. వి. రూ-గుమ్మితి కళాం. 2, ఆ. 17: చూ, బాణము. 1.

గుమిలి. డి. వి: చూ, రూ-గుబిలి.

గుముకు. డి. స. కి: చూ, రూ-గుబుకు.

గుముడు. వై. వి.=కుముడా. రూ-గుమ్ముడు\* (శేత్రతలక మాయము పెగలలోపనిచేయును): చూ, మహాఫలము.

గుమురు. డి. వి: చూ, రూ-గుబురు.

గుమ్మ. డి. వి. 1. సాలూపిండునప్పుడు వచ్చెడు ధార: చూ, పీరు; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ; 3. గాజుపంటి బొట్ట.

గుమ్మడు. డి. విణ. అలంకరించుకొనువాడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

గుమ్మటము. డి. వి. 1. దీప్తమంచెడు కాగితపు

గురుడు: వా. వి. 2. ఉత్సవాదులయందు  
విగ్రహములనుంచి ఊరేగించు విమానాదికము.

గుమ్మడి. వై. వి. కూర్కాండము 8: చూ, మహా  
ఫలము.

గుమ్మతీలు. దే. వి. బ. చెవితమ్మలనుంచుకొను  
నగ: చూ, భూషణము. 2.

గుమ్మపాలు. వా. వి. పాదుగుదగ్గర పాలు,  
అప్పుడెపిడినపాలు. (రంగా. 1, ఆ. 52.):  
చూ, పాలు. 1.

గుమ్మము. దే. వి. రూ-గుంబము: చూ, వాకిలి.

గుమ్మలి. దే. వి: చూ, పాదుక.

గుమ్మి. దే. వి. గాదె: చూ, పంటసాల.

గుమ్మితి. దే. వి: చూ, రూ-గుమితి. శకాం. 2  
ఆ. 70.

గుమ్మ. దే. వి. 1. పిడికిడిపోటు: చూ,  
యద్ధము; 2. వాసనకొట్టుటయందగు భవ్య  
సుకరణము (అభిమన్యుద్విపద): చూ, హూ  
హూ: స. కి. 8. పిడికిటితోపాడుచు: చూ,  
పోట్లాడు.

గుమ్మడు. వై. వి.=మముదా: చూ, రూ-గుముడు  
(ఇది ద్వివిధము - పెదగుమ్మడు, చినగుమ్మ  
డు అని. ఇదే పెదగుమ్మడు.)

గుమ్మెట. వై. వి.=గుంభిత. రూ-గుమ్మెట.

1. తుడుము: చూ, వీణ (దేశ్యమని శబ్దరత్నా  
కరము); ఆం. 2. వాద్యము లాటింటిలా  
నొకటి: చూ, వాద్యములు. (రూ-గుమ్మెడ  
అని కొందఱు.)

గుమ్మెత. వై. వి. 1-2= —వై.— (దేశ్యమని  
శబ్దరత్నాకరము); 8. అల్పపటగృహము: చూ,  
సదనము. 1.

గుమ్మెతకాడు. దే. వి. గుమ్మెతవాయించు  
వాడు.

గురగాయిత్రాహ్మణులు. పా. నేపాళ దేశపు

త్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రా  
హ్మణులు.

గురగుర. వై. వి. 1=ఘుర్గుర. పందికూత: చూ,  
స్వరము. 2; 2. రూ-గురగుర. దురద: చూ,  
విదర్బిక.

గురణము. సం. వి. ఆ. న. రూ-గురణము. ఉద్యో  
గము: చూ, యత్నము.

గురపిడి. దే. వి. అడవియాపు: చూ, భేనువు.

గురపోతు. దే. వి. చూ గురుపోతు: చూ, శర  
భము. 1.

గురికొచ్చే. దే. వి: చూ, బుద్ధి.

గురిగ. దే. వి. రూ-గురిగ-గురియ. ఆడుపడు  
చులు ఆడుకొను చిన్నపిడత: చూ, భాండ  
ము. 8.

గురిగి. దే. వి. —వై.—

గురిగింజే. వై. వి. = గుంజా. రూ-గురుగింజే.  
(గురిజే + గింజే) 1. గుంజాలత\*: చూ, శ్వేత  
పాకి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2. గురిజే  
పూస: చూ, శిలాపాకి; 3. ఒకానొక బాల  
కీడ: చూ, బాలకీడ.

గురిజే. వై. వి.=గృంజన. గుంజ (రూ-గుంజే-  
గురిగింజే-గురివెంద-గురువెంద\*. (ఇది త్రి)  
విధము.- ఎఱ్ఱగురిజే, తెల్లగురిజే, నల్లగురిజేఅని.  
ఇదే ఎఱ్ఱగురిజే): చూ, శ్వేతపాకి.

గురిమానిసి. ద్వ. వి: చూ, కైజితకాడు.

గురియ. దే. వి: చూ, గురిగి.

గురివెంద ద్వ. వి. (గురిజే + వెంద): చూ,  
గురిజే\*.

గురు. దే. వి. రూ-గురుపోతు-గురుపోతు-గోర:  
చూ, శరభము. 1.

గురుంటకము. సం. వి. ఆ. న. తిలమయూరము:  
చూ, మయూరము.

గురుడు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గురువు. 2.  
(చూ, గృహములు.)



గురుక. దే. వి. నిద్దుర. ఆం, భా. పృ. 141: చూ, స్వప్నము.

గురుకు. దే. వి. 1: చూ, పశురోగము; వా. వి. 2. ఊపిరిపట్టు: చూ, యాకాము.

గురుగింజీ ద్వ. వి: చూ, రూ. గురిగింజీ. 1-2. గురుగు. వై. వి. = ముకట. భూరుండి\*: చూ, హస్తిన. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గురుగుండితము. సం. విణ. చెక్కబడినది: చూ, సంయోజితము.

గురుగుపల్లిక. ద్వ. వి: చూ, గురుగు.\* గురుఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లవాలు\*: చూ, సర్పము.

గురుజీ. దే. వి. ఉత్తుండి\*: చూ, సప్తల.

గురుజా. దే. వి. వజ్రము. ఆం, భా. ద్వ. 278: చూ, రత్నము. 1.

గురుజీ. వా. వి. చూ, రూ. గురుగు. 5.

గురుతు. దే. వి: చూ, రూ. గురుతు.

గురుత్వాక్షరము. పా. లాగిపట్టెడి ఆక్షర నిశక్తి.

గురుదైవతము. సం. వి. అ. పుం. పుష్కమి: చూ, సత్తుము. 1.

గురుపంచమూలము. అం. ఇవి అయిదు.-మారేడు వేరు, దుండిలపువేరు, గుమ్ముడువేరు, కలిగొట్టువేరు, కూరనెల్లివేరు.

గురుపత్నిగమనము. అం. మహాపాతకము లయి దింటిలో నొకటి: చూ, మహాపాతకములు.

గురుపత్రి. సం. వి. అ. శ్రీ. చింత\*: చూ, తింతిరి.

గురుపత్రిము. సం. వి. అ. న. వంగము: చూ, లాహము. 1.

గురుపోతు. దే. వి: చూ, రూ. గురుపోతు. అం. పదా. 5-20.

గురుప్రణామసేయము. అం. ధనుశ్చందమునందలి ప్రమేయములు నలుబదాటింటిలో నొకటి: చూ, ప్రమేయములు.

గురుప్రేయము. సం. వి. అ. పుం. పుష్కరాగము: చూ, రత్నము. 1.

గురుభార్య. అం. మాతలైదుగురిలో నొకతె: చూ, మాతలు.

గురుమర్దలము. సం. వి. అ. పుం. డిండిమ వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

గురుమేరునవ్వుము. అం. ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

గురుమేరుద్దివ్వుము. అం. —వై—

గురుమేరువు. అం. 1. ప్రస్తారములు పదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రస్తారములు; 2. ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

గురురత్నము. సం. వి. అ. న: చూ, గురు ప్రియము.

గురులఘుక్రియ. పా. ఇదే మేరుచక్రము

గురువందనము. అం. సుజ్ఞానదామకములు పదింటిలో నొకటి: చూ, సుజ్ఞానదామకములు.

గురువారము. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి వారము: చూ, వారము.

గురువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఉపాధ్యాయుడు: చూ, పంతులు. 1; 2. బృహస్పతి యను గ్రహము: చూ, రాహువు. 2; 3. కులమునెద్ద; 4. తండ్రి: చూ, పితరుడు. 1; 5. తండ్రితోడబుట్టినవాడు: చూ, పితరుడు. 1; 6. తాత, తండ్రితండ్రి: చూ, పితామహుడు. 1; 7. ఆన్న: చూ, సహోదరుడు. (చూ, శ్వేచ్ఛుడు. 1);

8. ఆలముగల తండ్రి, మామ: చూ, శ్వశురుడు; 9. మేనమామ: చూ, మామకుడు; 10. పురోహితుడు: చూ, యజ్ఞికుడు; 11. ఏలిక: చూ, రాజు. 1; 12. కాపాడు వాడు: చూ, రక్షకుడు; 13. నిషేక వివా

హాదులు చేయించు ఉపాధ్యాయుడు (లేక) తండ్రి, యథాశాస్త్రముగ పంచదశకర్మములు చేసినవాడు (అని కొందఱు): చూ, పితరుడు. 1; 14 = గుర్తు-గుఱువ. పృసిద్ధిఁ జెందిన వాడు: చూ, యశస్వి; 15. బసవు: చూ, భారము. 1; 16. వేదముచదివించు వాడు: చూ, గణి 2; 17 కీర్తిభాజుడు: చూ, దోణుడు; విణ. 18. గొప్పది: చూ, విపులము; 19. భరింపఁగూడనిది; 20. ఉత్తమమైనది; 21. ఆలఘువు; 22. ముసలితనము లేనిది (నశింపనిది): ఆం. 23. తాశాంగము లేడింటిలో నొకటి: (చూ, అంగము. 9) చూ, తాశాంగములు; 24. గాంధర్వవేదము నందలి తాశాధ్యాయములోని కాలపాఠములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, కాలపాఠము; దే. వి. (1) వేగపుపురుగు: చూ, పురుగు.

గురువునకు పుచ్చేపాదు. జా. గురువునకు అపకారము.

గురువుదేలు. దే. అ. కిరీ. (గురువు + తేలు) జేయునచిప్పిలు.

గురువునకు పంగ నామము. జా. గురుతిరస్కారము.

గురువులవాఱు. దే. అ. కిరీ. 1. అతిశయించు: చూ, ముప్పురించు; 2. వేగపుపురువుగాపాఱు.

గురుసంకీర్తనము. ఆం. ధనుర్విద్యావిలాసమందలి పృమేయములు నలుబదాటిలో నొకటి: చూ, పృమేయములు.

గురుగు. దే. వి. 1. జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1; 2. పేర: చూ, సీమ. 1; 3. భీరము: చూ, శౌర్యము; 4. పశువులతోక చివర వెండుకలు మొల్పుటకాధారముగా నుండు తావు; వా.వి. 5. తిరుగలిపై గుంటకొయ్య: చూ, గురుజీ.

గుగుసులు. దే. వి. బ. కేశమాలములు.

గురుసేవ. ఆం. శమనరహితములు పదింటిలో నొకటి: చూ, శమనరహితములు.

గుర్తుంచుమెకము. ద్వ. వి. పంది వేం. ఆం. 98: చూ, నూకరము.

గుర్తుంత. దే. వి. —వై.— సాంబ. తిగ్య. 5. గుర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎత్తాపల తోడు కూర\*: చూ, మారిషము.

గుర్తించు. దే. స. కిరీ. గుఱుతుపట్టు: చూ, లెక్కనేయు.

గుర్తు. దే. వి: చూ, రూ-గుఱుతు.

గుర్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గర్భిణి: చూ, భూణ; 2. గురుపత్ని: చూ, భార్య.

గుర్విణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గర్భిణి: చూ, భూణ.

గుర్వు వై. విణ=గురుః. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

గుర్వుట్టు. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-గుఱువెట్టు.

గుఱక. వై. వి=గుడాక. 1. నిద్రయందలి ధ్వని.

రూ-గుఱు: చూ, స్వగము. 2. (దేశ్యమని శబ్దగత్తాకరము); 2 నిద్దర: చూ, స్వప్నము. 2.

గుఱగుఱ. దే. వి. 1: చూ, రూ-గురగుర. 2: 2. దురదయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ

గుఱము. వై. వి=కుదర. రూ-గుఱుము: చూ, హయము.

గుఱాలగోచే. దే. వి: చూ, సాహిణి.

గుటి. దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1; 3. దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1; 4. నిర్ణయము: చూ, నిజము. 2; 5. గడువు. పాండు. 5. ఆ. 51: చూ, మితి; 6. ఆభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; వా.ఆప. 7. స్త్రీపురుషులగుఱుతు లనునూచించుగుఱుతు (అడుగుటి-మగ గుటి)

గుటించు. దే. స. కిరీ. 1: చూ, గుర్తించు; 2: చూ, స్పృశించు; 3: చూ, విషయీకరించు.

గుటికట్టు. దే. వి. 1. అంచు: చూ, మైకాళు;  
2. గడువు: చూ, మితి.

గుటికాడు. దే. వి. 1. లక్ష్యము తప్పక యేయు  
వాడు: చూ, చూటికాడు. 2.

గుటికొండ. దే. వి. 1. జీవస్థానము: చూ, మర్మ  
ము. 1; 2. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.

గుటికొను. దే. స. క్రి: చూ, లెక్కనేయు.

గుటిచి. దే. అప. (రూ - కూరిచి - కూర్చి -  
గుటించి): చూ, రూ-కూరిచి.

గుఱక. వై. వి. = గుడాక: చూ, రూ-గుఱ్ఱు.  
2-3-4-5.

గుఱుక. వై. వి. = —వై. —

గుఱుకొను. ద్వ. అ క్రి: చూ, యత్నించు.

గుఱుగుఱ్ఱు. దే. వి. ఒఱుగుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

గుఱుతు. దే. వి. 1. రూ-గురుతు-గుర్తు-గుఱి-  
గుఱ్ఱు: చూ, లక్షణము. 1; 2. మేర.  
లక్ష్మి. 1. ఆ. 142: చూ, సీమ. 1.

గుఱుతుపట్టు. దే. స. క్రి: చూ, లెక్కనేయు.

గుఱుతుపాడుచు. దే. అ. క్రి: చూ, గుఱువెట్టు.

గుఱుతులు. పా. (చేదువుటకు గుఱుతులు) సుల  
భముగ నన్వయించుకొనుకొఱుతు గృంథమును  
వాక్యములగాను, వాక్యాంశములగాను విభ  
జించుటకయి వివిధవిధములను దెలుపునంజులు.

, వాక్యాంశ బిందువు. (కొను) అన్వ  
యమునందు సమీపసంబంధమును గలిగియు నిం  
చుక విరతి నవేక్షించు వాక్యాంశముల తుద,  
నీగుఱుతు వాడబడును. — “నూర్వూడు,  
చందుగ్రీడు. నక్షత్రములు, ఆకాశము నలంక  
రించును. ఇదియేకమాత్రకాలపువిరతినిదెలుపును.

; అర్థబిందువు. (సమికొలన్) మహా  
వాక్యములోని ముఖ్యవాక్యములయంతమందీ  
గుఱుతువచ్చును. — నీటియందు బెండ్లులేలును;

గానిగుండ్లులేలవు ఇది ద్విమాత్రకాలపువిరతిని  
దెలుపును.

: న్యూనబిందువు. (కొలన్) దూరసంబం  
ధముగల కొండు ప్రత్యేకవాక్యములగుడుమ నీ  
గుఱుతు వచ్చును. — లోకములో వాకం బెం  
బ్రాజ్ఞుడు లేడనుకొను: ఒకరినిమించిన వా  
రొకరుండనేయుండురు. ఇది మూడుమాత్రల  
కాలపు విరతిని దెలుపును.

. బిందువు. (ఫుల్స్టాప్) భిన్నవాక్య  
ముల యంతమందీ గుఱుతువచ్చును — పాప  
మునకు భయపడుము. మనుష్యుల కోపమునకు  
భయపడుము. ఇది నాలుగుమాత్రలకాలపు  
విరతిని దెలుపును.

ఈవిధములను తెలుపు గుఱుతులుగాక అర్థా  
నురాగములైన ధ్వన్యాదులను నూచించు  
గుఱుతులును, మఱికొన్ని వెఱగుఱుతులును  
గలవు.

! ప్రశ్నార్థకచిహ్నము. ప్రశ్నార్థక  
వాక్యముల తుద నీగుఱుతువచ్చును — ఎవ  
రక్కడగి నీవు సంస్కృతముం జీడితివా?

! రాగచిహ్నము. ఆశ్చర్యము, సంతా  
పము మొదలగువానిని దెలుపు పదములయు,  
వాక్యములయు తుద నీ గుఱుతువచ్చును —  
ఆ! ఇవి యేటిమాటలు! ఆయ్యో! ఎంత  
మంచివాడుపోయెను!

“ ” అనువాద చిహ్నము. (కొటేషన్)  
గంభీరాంతరమునుండి గృహింపబడిన  
వాక్యములకినుప్రక్కల నీగుఱుతులుండును.  
“దుర్బలస్యబలం రాజా” అనవినమే.

( ) వృత్తారము. [ ] వలయితము.  
అముఖ్యములగుబట్టికొని, పర్యాయములగుబట్టి  
కొని పదములయొక్కయు, వాక్యములయొ  
క్కయు కొండుప్రక్కల నీగుఱుతులు వేయ  
బడును. — దాళరథికి (రామునకు) నను స్కా  
రము. నిస్కారణముగ నీచుడు [పాపము  
నకు వెఱవడు కాబట్టి] సత్పురుషుల క్షణ  
చేయును.

ఎ. హంసపాదము. ఈగుణులు లుప్తవర్గా  
దులుమీఁద వ్రాయబడియున్నవని తెలుపును.

\* తాదము } ఈ గుణులు రెండవ  
† కూలము } గ్ర. ధనునందలి విషయ  
ములను గూర్చి యడుగున వ్రాయబడిన  
కావ్యాలు మొదలగు వానిని జూచుమని చదు  
వు వానికిం దెలుపుట వలెయొగింపబడును.

గుణములు. డే. వి. బ. గింజీలు: చూ. విత్త  
నము.

గుణావెట్టు. డే. ఆ. కి. (గుణము + వెట్టు)  
గుణకయిడు. అచ్చ. యు. కాం. 225: రూ-  
గుర్వెట్టు-గుణుతుపాడుచు.

గుణపుఞ్చోక్తి. వై. వి. (గుణము + ఞ్చోక్తి)  
అశ్వినీ: చూ. నక్షత్రము. 1.

గుణపుఞ్చోంగ. ద్వ. వి. విషభేదము: చూ.  
హోహలము. 3.

గుణపుఞ్చోవపు. ద్వ. వి. అశ్వాభావము: చూ.  
భూవణము. 2. (చూ. భాండము 2, చూ.  
హయము.)

గుణపుఞ్చోట. వై. వి. (గుణము + పీట) ద్వార  
బంధముమీఁదనుంచెడు గుణపుమాతికొయ్య.

గుణపుఞ్చోక. ద్వ. వి. అశ్వవాలము: చూ,  
హయము.

గుణపుపిల్ల. వై.వి. అంబరీషము: చూ, హయము.

గుణపుమాక. ద్వ. వి. గుణములగుఱు: చూ,  
హయము.

గుణపుమోమువేల్పు. ద్వ. వి. కింపురుషుడు:  
చూ. వేవతాభేదము.

గుణపురౌతు. ద్వ. వి. అశ్వారోహకుడు. చూ,  
హయము.

గుణపుసుడి. ద్వ. వి. ఆవర్తి. (ఆవర్తము): చూ,  
హయము.

గుణపుసారము. వై. వి. ధైవతము, సప్తస్వరము  
లలో నొకటి: చూ, స్వరము. 2.

గుణవెక్కడు. వా. వి. చూ, బాలకీర్తడ.

గుణము. వై. వి. ఖురు. 1. రూ-గుణము. (దీనికి  
బహువచనమున గుణాలనియు రూపముగలదు.  
పాండు. 2, ఆ. 38): చూ, హయము; అం.  
2. దిక్పాలవాహనములలో నొకటి: చూ,  
దిక్పాలవాహనములు. (కుబేరుని వాహనము.)

గుణములు. అం. బ. చతురంగబలములోని జం  
తువులు: చూ, చతురంగములు, చేదరంగము.

గుణు. డే. వి. 1. కోపమునందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము: చూ, హూహూ; వై.వి. 2. = గుడాక.  
నిద్రయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,  
హూహూ. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.);  
3. నిద్రయందగు ధ్వని: చూ, స్వరము. 2  
(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.); 4. కడుపులోని  
కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. కోపము:  
చూ, రోషము.

గుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెముడు \*: చూ,  
స్నుహి; వా. వి. (1) దురద: చూ, విదర్భిక.

గులక. వై. వి. 1. ఒకానొక తాయి: చూ,  
రాయి; వా. వి. 2. కొబ్బరి. తాడి లోనగు  
వాని పూలనంటియుండు భాగాదులు:  
గుల్ల-డొలక-డొల్ల: చూ, బోలు.

గులకిరించు. డే. ఆ. కి: చూ, రవణించు.

గులగుల. డే. వి. 1. పుట్టలను కోరాడుటయం  
దగుననుకరణము: చూ, హూహూ;  
2. బ. చూర్లము: చూ, సురుము: 3. నల  
గుడు. పాండు. 4, ఆ. 296: చూ, పీడనము;  
4 రూ-గుణగుణ. దురద: చూ, విదర్భిక.

గులప. డే. వి: చూ, సాహిణి.

గులము. సం. వి. ఆ. పుం. గుడము: చూ,  
బెల్లము. 1.

గులాబీ. వా.వి: చూ, గాజింగి \* (చూ, గులాబీ  
కుటుంబము.)

గులాబీనుటుంబము. పా. ఈనుటుంబలక్షణములు. —

ఆకులు. — జేంటలుగా కణుపుల కిటువైపులను బుట్టుచుండును. ఆవి పుట్టినవోల గణుపు పుచ్చములుండును. ఆకులఅంచులు రంపపు పండ్లవలె నుండును. ఆకులు మిశ్రమపత్రములై జేంటలుజేంటలుగా 6 మొదలు 7 వఱకు లఘు పత్రములను గలిగి యుండును. మిశ్రమ పత్రాగ్రమందొక లఘుపత్రము మిగిలియుండును. దీనినే “ఇంపారిఫిస్సేట్” అందురు. కణుపుపుచ్చముల బుట్టుచున్న తేతయాకులను గాపాడుచుండును.

పువ్వు. — పుష్పములు క్రిమిపుష్పదళ వలెములై (రిగ్యుల్) పుష్పములక్రిందగా తొడిమి యుట్టించుండును. రక్షక పత్రములు 6, పుష్పదళములు సాధారణముగా 6 గాని, 5 నకు మించిగాని యుండి కేసములనేకములుగా రక్షకపత్రముల మట్టుభాగమున బుట్టును. గులాబీపుష్పము పూలరాణి యను బిరుదుముగలది.

కొమ్మ. — కొమ్మలకు ముండ్లుండును ఈముండ్లు చెట్లను శత్రువులనుండి కాపాడును. ఇవి పట్టమీద పెరుగును గాన యుపశాఖలు కానేరవు. మారేడు, నియ్య మొ వ నిముండ్లు మాత్రమునుండి పుట్టి పట్టును గలిగి యుండును గాన నవి యుపశాఖలనబడెను.

అంటు. — శాఖలకు అంటుకట్టవచ్చును.

వీక్షణము. — వృంతాగ్రమంబున భాగములలో బీజమేర్పడును. పండు ఎఱ్రగా నుండును. పక్షులూపండ్లు తినునుగాని అందుగల గింజలు మఱియొకచోట విడుచును. అందుచే గులాబీనుటుంబము వృద్ధియగును (రోజుకుటుంబమనియు వాడుక.)

గులాము. వై. వి. రూ-గుల్లము. 1. దానుడు: చూ, సేవకుడు. (గులాపువాడు-గులాపాడు

అనియు వాడుక); 2. దానురాలు: చూ, బానిస; 3. ఆశ్రయాలకుడు: చూ, సాహిబి. గులి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = గోలీ. బాలురాడుకొను చిన్న జాతియుండ: చూ, గోలీ; 2. = గల్ల. తీటగుల్ల: చూ, వ్రణము.

గులిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-గులిక.

గులిది. దే. వి: చూ, రూ గులిమి. (ఇట్లు బకా కోపముగా కొందఱు.)

గులిమి. దే. వి రూ-గులిమి: చూ, పింజాపము.

గులిమికడు, దే. వి: చూ, గులిమితెడ్డు.

లిమితెడ్డు. దే. వి. — వై. —

గులివి. వా. వి: చూ, రూ. గులిమి.

గులుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. కొనింపిన పువ్వులగుల్లి, ( ఇట్లు- గులుచ్చము-గులుచ్చము- గులుచ్చము- గులుచ్చము.)

గులూచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-గులూచి

1. తిప్పతీగ \*: చూ, సోపనల్లి. 2. గుగ్గులుపు \*: చూ, మహిసాక్షి; 3: చూ, స్వర్గము; 4. జలబింశువు: చూ, బొట్టు. 5. చవ్వతప్రాంతము: చూ, పర్వతము.

గుల్బము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (రూ-గుల్బము-గుడ్డము. గుడ్డము): చూ, సీలరుండ; 2 శ్రీ కళాసాననిశేషము (అని కొందఱు: చూ, కళాసానములు.

గుల్బము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

గుల్బములు. అం. 1. పురుషలక్షణాంగములు ఏబదియేనిమిదింటిలో నొకటి. (గుల్బములు= చీలరుండలు. సమములైన బ్రశస్తములు): చూ. లక్షణాంగములు; 2. శ్రీ లక్షణాంగములు ఏబదియేనిమిదింటిలో నొకటి. (సమములైన భాగ్యవతియగు): చూ, శ్రీ లక్షణాంగములు.

గుల్మ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఉసిరిక \* : చూ. శ్రీఫలి. 1.

గుల్మకేశువు. సం. వి. ఉ. పుం. పుల్లపల్లి\* : చూ. పల్లిబులి.

గుల్మము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బోదలేనిచెట్టు : చూ. పొద. 2 (చూ. వృక్షము); 2. గుల్మ రోగము, (కడుపునొప్పి వైద్యముచేత బుడిచి మాంసగ్రాంతి) : చూ. రోగము. 1; 3. సేనా విశేషము. (9 రథములు. అన్నియేనుగులు ఇరువదేడుగుల్మములు నలువదేపుకొల్వారును గలది, సగరవైద్యశిశేషము (అనికొందలు) : చూ. సేన. 1; 4. వైద్యగ్రక్షణము : చూ. గ్రక్షణము; 5. పురాభిముఖమైన రాజమాగ్గము : చూ. మాగ్గము. 1; 6. గుల్మహనుచేప : చూ. మత్స్యము. 1; 7. చూ. ప్లిహము; 8. మండ : చూ. మండము. 3; 9. మోట మొలగునది : చూ. సదనము. 1. 11. గుంపు : చూ. సమా : 1; 11. నాభి : చూ. బొడ్డు. (పుం. అని కొందలు).

గుల్మమాలము. సం. వి. ఆ. స. అల్లము \* : చూ. శృంగబేరము.

గుల్మరోగజాతమండ. పా. వ్యయాధిపతి వృక్షము నుండుండి పాపులచే జూడబడునపుడును, వ్యయాధిపతి వృక్షమునుండును వృక్షమాధిపతి వ్యయముననుండి లగ్నాధిపతి బలహీనుడై పుడును, వృక్షమునుండు రవియుండి వృక్షాధిపతి పాపులతోగలసి రవి పాపులచే జూడబడునపుడును, శనికుజాలయధ్యమందు జుండుడును మకరమునుండు సూర్యుడును నుండునపుడును, వృక్షమునుండు శనియుండి పాపగ్రహదృష్టాడై పాపగ్రహసంవాంశయుత్పాదకము గుల్మరోగముండును.

గుల్మవలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ. సోమలత\* :

గుల్మనివాళము. సం. వి. ఆ. పుం. వరగోగు\* : చూ. పీలపు.

గుల్మి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 ఉసిరిక\* : చూ. శ్రీఫలి 1; 2. ఏలా\* : చూ. పత్రల; 3 నిప్పు : చూ. వహ్ని. 1; 4. నల్లఉప్పి\* : చూ. అనటి; 5. డేరా : చూ. నదనము. 1 : విణ. 5. 6. గుల్మరోగయుత్పాదకు : డి. వి. (1) : చూ. రూ-గులిమ.

గుల్మిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉలపము, దట్టముగా అల్లుకొనెడి తీగ (అని కొందలు)\* : చూ. పొద. 2 (చూ. వృక్షము).

గుల్మకడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దండుకాపాడు వాడు : చూ. వైదికుడు; 2. చూ. వైద్యుడు.

గుల్మ. వై. వి. 1. = క్షుల్లక : గులి, సత్తగుల్ల, కప్ప చిప్ప : చూ. సంకు. 1; 2. బొబ్బ, గులి, తెల్లనివృణము (అని కొందలు) : చూ. వృణము; విణ. 3. అల్లము : చూ. స్వల్పము; 4. బోవల యేమియులేనిది : చూ. బోలు.

గుల్మకడియము. వా. వి. వరిపప్ప మట్టుచుట్టును నూర్చునపుడు చేయు వరి.

గుల్మకొడు. ద్వ. విణ. ఏమియు లేనివాడు. "గుల్మకాడై వనయింటి గులుతు లడుగ వచ్చిన." తేత్రయ : చూ. బీదవాడు.

గుల్మపడు. వై. అ. క్రి : చూ. భంగపడు.

గుల్మపుటిక. డి. వి. చిన్నబుట్టు : చూ. నట్టి. 1. గుల్మము. వై. వి. చూ. రూ-గులాము.

గుల్మము. సం. వి. ఆ. పుం. కమ్మన : చూ. మాధుర్యము.

గువాకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గువాకము : 1. చూ. పోక\* ; 2. కందుకము : చూ. బంతి. 3; బ. 3 : చూ. మల్లెమొగ్గలు. 2; 4. చేతు : చూ. శూర్పము; 5. చేండ్రీ\* : చూ. వెలిచేండ్రీ; 6. గేదెయానిక : చూ. పరిసమము 6.

గువాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గువాకము.  
1-8-4-6.

గువ్య. దే. వి. 1. అడవిపావురము. పావురము (అని  
కొండలు) "గువ్య గూడెక్కను రాజు మేడ  
యెక్కను." చూ, పావురము; 2. పక్కి:  
చూ, పక్షి.

గువ్యకరి. దే. వి. గువ్యలగుంపు: చూ, పక్షి.  
గువ్యకరిగొను. దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.  
జై. 4, ఆ. 72.

గువ్యకుత్తుక. దే. వి. (అడవిచేత గలుగు) హీన  
స్వరము. పొందు 8, ఆ. 20: చూ, స్వరము. 2.  
గువ్యకుత్తికపడు ద్వ. ఆ క్రి. (అడవిచేత) హీన  
స్వరమగు.

గువ్యకోలుగొను. దే. స. క్రి రూ-గువ్యకోల్లాను:  
చూ, వేష్టించు.

గువ్యగుత్తి. ద్వ. వి. రూ - గువ్యగుత్తిక - గువ్య  
గుత్తుక-గుత్తికగువ్య. కపోతాంఘ్రి\*: చూ,  
రాజార్హము.

గువ్యగుత్తుక. దే. వి. — వై. —

గుసగుస. దే. వి. రహస్యపుమాటల చేప్పుడు:  
చూ, సల్లాపము: చూ, స్వరము. 2.

గుసగుసలువోపు. దే. ఆ. క్రి. గుసగుసయని  
మాటలాడు. విజ. 8. ఆ. 107.

గున. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గొబ. కొండయందు  
తొలునబడిన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1;  
2. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 8 చూ  
పుగాలవిన్ను\*: 4: చూ, సాలపరి\*: 5: చూ,  
పుష్పిపర్తి; 6: చూ, హృదయము; 7: చూ,  
సౌందర్యము.

గునాపగిసుపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పార్వతీదేవి:  
చూ, పార్వతి 1.

గుహాకేకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.  
గుహాశయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మృదు

దుగ్ధము\*: 2: చూ, కాద్దూలము; 3: చూ,  
భల్లూకము; 4: చూ, సింహము.

గుహీనము. సం. వి. ఆ. న. వసనము: చూ,  
వస్త్రము.

గుహీలము. సం. వి. ఆ. న: చూ, విత్తము.

గుహీనము. సం. వి. ఆ. న. వసనము: చూ, కపినము:

గుహుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిందుండు:  
చూ, స్కందుండు; 2. ఎఱుకలవాడు: చూ,  
వ్యానుండు. 1.

గుహ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-గృహ్య. పేట,  
కాఘానగరము: చూ, దేశము.

గుహ్యకుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాణిభగ్రుండు.  
మొదలగు గుహ్యకజాతి అనగా యక్షులను  
దేవతావిశేషము: చూ, దేవతాభేదము;  
2. గుహ్యకుండను పేరిటివాడు.

గుహ్యకేశ్వరుండు. సం. వి. ఆ. పుం. కుచేరుండు:  
చూ, శ్రీగుండు.

గుహ్యగురువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, శివుడు.

గుహ్యతంత్రము. ఆం. శివప్రొక్తములగు చతుష్షష్టి  
తంత్రములు అఱువదివాల గింటిలో నొకటి:  
చూ, తంత్రములు.

గుహ్యనిష్కందము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉచ్చే:  
చూ, మూత్రము.

గుహ్యపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాశి\*.

గుహ్యబీజము సం. వి. ఆ. పుం. చిప్పగడ్డి\*: చూ,  
తృణము 1.

గుహ్యభాషితము. సం. వి. ఆ. న. 1. మంత్రము:  
చూ, మంత్రము. 1; 2. గుప్తమైనది. (మాట):  
చూ, శబ్దము. 2.

గుహ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఏకాంతము: చూ,  
రహస్యము. 1; 2 పురీషమార్గము: చూ, ముడ్డి;  
3. అడుగుతి చూ, భగము. 12: 4. స్త్రీ  
పురుషులగుటి: చూ, భగము. 12: పుం, న;  
(అనికొండలు) 5. కమతము: చూ, తాండలు.

పుం. 6: చూ, హంకారము; 7. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; విణ. 8. దాచడగిడ: చూ, రహస్యము. 8.

గురిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ = గురిక. పావరసపు టుండ: చూ, పూస.

గురిక. వై. వి.=గురిక. —వై.—

గురుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం.=గుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

గురుత్సకము. సం. వి. ఆ. పుం.= —వై —

గురుత్సము. సం. వి. ఆ. పుం = —వై.—

గురూచి. సం.వి.ఈ.శ్రీ: చూ, రూ-గులూచి.

గుర్లు. దే. వి. బ. కుంబనగుడియను బాలకీడ, చూ, బాలకీడ: వా. 2. దేవాలయములు.

“గుర్లు గోపురములు.”

## గూ

గూండ్ర. దే. వి. గుడ్లగూబ కూత: చూ, స్వరము. 2.

గూండించు. దే. ఆ. క్రి. 1. (గుడ్లగూబ) కూయ: చూ. శబ్దించు; 2. (కిడుపు) త్రిప్ప రూ-గుండించు: చూ, త్రిప్ప.

గూటి. వై. వి.=ఘాటీ ఘృష్టి: చూ, నూకరము. గూటిగువ్వ. దే. వి. (గూడు + గువ్వ) ఈకలు రాల్చిన పక్షి: చూ, పక్షి.

గూడు. వై. వి.=కులాయ. 1. నీడము: చూ, సదనము. 1; 2. గోడయంగు దీపముచుట కేవలచినవోటు: చూ, అరగూడు; 3. (వెంపుకు చిలుకలు లోనగునవియుండు) పంజరము: చూ, పంజరము; 4. అకుసుడినె: చూ, సదనము. 1. (ఈనాలుగర్థములను దేశ్యముల నిశబ్దత్వాకరము); వా.వి. 5 (బండి) గూడు.

గూడుకానుపు. దే. వి. నీడోద్భవము. అచ్చ, ముం. కొం. 57: చూ. పక్షి.

గూడుబండి. దే. వి. చూప కట్టినబండి: చూ, శకటము. 1.

గూటుము. వై. వి. రూ- గూటాము = కూటు.

1. గుంజీ: చూ, స్తంభము. 1; 2. మేకు: చూ, శూలము; 3. వడ్లవాని యొకానొక కొఱముట్టు: రూ-గూటాము; 4. కుబుసము: చూ, నీడరము. 3.

గూటాము. వై. వి. = —వై.—

గూడ. దే. వి. 1. జీమ్మగూడ: చూ, వారిత్ర; 2. వైష్ణవుల తిరుమణితాటాకుల బుట్ట: చూ, తిరుపగూడ: 3. నీళ్లుచల్లెడు వెదురుబుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 4. పూవులులోనగునవియుంచెడు బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 5. మత్స్యములనుబట్టెడి యొక నొక సాధనము: చూ, వల. 1; 6. త్రాగుట కుపయోగమైన దొప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 7. వెదురుపేళ్లతో జేయబడు కోణాకృతి గల బుట్ట (నీరుతోడు సాధనము.) చూ, సజ్జ. 1.

గూడకట్టు. దే.వి. కచ్చయలేకట్టిన దోవతియడ్డ కట్టు.

గూడచాప. వా. వి. గూడ: చూ, వారిత్రి.

గూడపాల. దే. వి: చూ, శారిబ\* (గూడపాల అని కొందఱు.)

గూడబాతు. దే. వి. 1. ఒకరకము కొంగ: చూ, ఒకము: 2. ఒకరకము బాతు: చూ, శరారి.

గూడమ. సం.వి.ఆ. పుం. చూ. రూ-గుడము. 1.

గూడారము. వై. వి.=గుణాలయ: చూ, రూ- గడారము.

గూడారు. వై. వి. = —వై.—

గూడెము. దే. వి. (రూ- గోడము - గోడెము - గుడెము) కొండవీని వాక్రయించి యుండెడి బోయపల్లె. అచ్చ. బాల, కాం. 18. పీఠిక: చూ, రూ-గుడెము.

గూఢజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. భార్యయందు తనకు దెలియకుండ అంకుమగనిఁ బుట్టిన



కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1. (చూ, గూఢో  
త్పన్నుడు).  
గూఢనీడము. సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట:  
చూ, పిచ్చుక.  
గూఢపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భూమ్యా  
లకి\*.  
గూఢపత్రిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలు  
తురు\*.  
గూఢపథము. సం. వి. అ. పుం. అంతఃకరణము:  
చూ, హృదయము. 2.  
గూఢపాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, క్రితాశయము\*  
గూఢపాత్తు. సం. వి. త్. పుం. కానరాని కాళ్ళది,  
పాము: చూ, సర్పము.  
గూఢపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, చేగు  
వాడు.  
గూఢపుష్పకము. సం. వి. అ. పుం. బ: చూ,  
పెసగలు.  
గూఢపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వసు  
శము.  
గూఢఫలము. సం. వి. అ. పుం. బదరి\*: చూ,  
శేగు. 1  
గూఢమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, బాలికాక్రీడ.  
గూఢమార్గము. సం. వి. అ. పుం. భువోంతరమార్గము:  
చూ, మార్గము. 1.  
గూఢము. సం. వి. అ. న. = గుట్టు. 1. ఏకాం  
తము: చూ, రహస్యము: 2. స్త్రీపురుషుల  
గుఱి: చూ, భగము. 12; 3. అమేధ్యము:  
చూ, గూఢము. 1; విణ. 4. దాచబడినది:  
చూ, రహస్యము 3. (దాచియున్నది అని  
కొందఱు.)  
గూఢముష్కము. సం. వి. అ. పుం. ఎనుగు:  
చూ, చాన్తి.  
గూఢమైథునము. సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ,

గూఢవృష్కము. సం. వి. అ. న. పురీషము:  
చూ, మలము. 1.  
గూఢవృష్ణము. సం. వి. న్. పుం. కప్ప: చూ,  
మండుకము.  
గూఢవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాయ  
మళపత్రిక.  
గూఢసాక్షి. సం. విణ. (న్. ఇ. న్.) = గుట్టు  
సాక్షి. (కృతసాక్షులేపురిలో నొకడు): చూ,  
కృతసాక్షులు (చూ, గూఢుడు).  
గూఢాంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాచేలు.  
గూఢాంఘ్రి. సం. వి. ఇ. పుం. పాము: చూ,  
సర్పము.  
గూఢార్థకము. అం. పదదోషములు పనునేడింటి  
లో నొకటి: చూ, పదదోషములు.  
గూఢార్థము. అం. కావ్యదోషములలో నొకటి.  
(ఆర్థము వెల్లడికానిది): చూ, కావ్యదోష  
ములు.  
గూఢుడు. అం. 1. కృతసాక్షులేపురిలో నొకఁ  
డు: చూ, కృతసాక్షులు: 2. సాక్షులు పదు  
నొకండుగురిలో నొకఁడు: చూ, సాక్షులు.  
గూఢోక్తి. అం. గూఢోక్త్యలంకారము. అర్థా  
లంకారములు నూటొంటిలో నొకటి. ఒకరిని  
గూర్చివది వేరొక్కని సంగతిగా నున్నడించు  
నట్లు వర్ణించుట. ఉదా-“ఒరునిచేను నీవు మేయఁ  
దగునె. అదెత్తేత్రస్వామి వచ్చిచున్నాడు.  
వృషయవ్వలం బొమ్ము.”: చూ, అలంకా  
రము. 3.  
గూఢోత్తరము. అం. —వై—  
గూఢోత్పన్నుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,  
గూఢుడు.  
గూఢ. వా. వి. 1: చూ, రూగుద; 2. జాతిన  
ప్రేగు. “గూదదిగినది.”  
గూఢము. సం. వి. అ. న. (పుం, న. అని కొందఱు)

గూఢలక్తము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పక్కిః  
చూ, పక్షి.

గూన. దే. వి. చెద్దపండ్: చూ, భాండము. 8  
గూనము. సం. విణ. విడువబడిన మలాదులు.  
(చూ, గూఢము.)

గూనివాడు. దే. విణ. (గూను + వాడు):  
కుబ్జుడు: చూ, వాయువుడు.

గూను. దే.వి. 1. నకుముమీడినపు; 2. కుబ్జుచే  
దనము: చూ, పొజుడు.

గూనుడు. సం. విణ: చూ, విసర్గండు (వాడుక).  
గూనుగిల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, పొజుడువోవు.

గూబ. వై. వి. 1. = ఘూక. రూ-గుబ: చూ  
సకినంపుల బులుగు; దే. వి. 2: చూ, చెవి  
గూబ. 1.

గూబుడ. దే. వి: చూ, వహాబల\*.

గూబరి. దే. వి: చూ, మాదిగ. ఆం, భా. ద్వి  
కూ 289.

గూణము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గుణము.

గూవనాలు. దే. వి. బ: బాలకీర్త. వి, పు 7  
ఆ 202.

గూవాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గువా  
కము.

గూవాసము. సం. వి. అ. న: చూ, దామిట

గూవానాలింగనము. అం ఆలింగనములు పదునా  
లుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు.

గృ

గృంజనము. సం. వి. అ. న. 1. విషము తిన్న  
పశువుయొక్క మాంసము, పొదిగినమాంసము  
(లేక) విషముపూసిన ఆయుధముచే జంప  
బడిన పశుమాంసము (అని కొందఱు): చూ,  
మాంసము; పుం. 2. తెల్లఉల్లి \*: చూ,

వెల్లుల్లి; 8. కాయమునగ \*: చూ, శిగువు. 1;  
4 = గురిజే గురిగిజే \*: చూ. ముల్లంగి.

గృండ్రిము సం. వి. అ. పుం చెద్దనక్క: చూ,  
పుగలము.

గృత్సుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుండు

గృత్సుండు సం. వి. అ. పుం. వేదాంగము  
లాటింటిలో గూడ వేదము జదివినవాడు:  
చూ, బాప్యూణుడు.

గృధ్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మన్మ  
థుండు; 2. ఆపగలాడు: చూ, లబ్ధుండు. 2;  
ఉ. పుం. 8: చూ, బుద్ధి.

గృధ్రుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆనురాగము: చూ,  
స్త్రీహము. 1.

గృధ్రువు. సం. విణ. ఉ: చూ, గర్ధనుడు 1-2.

గృధ్రసఖి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి \*: చూ  
లవణి.

గృధ్ర:ఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కలము, కోలి\*.

గృధ్రపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ,  
పాగాను.

గృధ్రఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రసఖి\*.

గృధ్రము. సం. వి. అ. పుం. 1 = గర్ధ: చూ,  
దామోద్యము; విణ. 2: చూ, లోభి.

గృధ్రరాజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హరి  
వాహనుడు.

గృధ్రవక్త్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్ర  
సఖి\*.

గృధ్రకిర్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 వృక్షగ్రము:  
చూ, సుద. 8; 2. పద్మకేశరిము: చూ,  
పక్ష్యము. 4.

గృధ్రసఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గృధ్ర  
సఖి\*.

గృధ్రసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: = కిరుదెస. దొండి  
లోని వాతిము: చూ, రోగము. 1.

కృధృహల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కృధృహ  
నఖ\*.

కృధృహశ్రీ. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కృధృహ  
పత్య\*.

కృధృహని సం. వి. ఈ. శ్రీ —వై—

కృష్టి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఒకతూరి యానిన  
యావు: చూ, ధేనువు; 2 పాచిలి: \*:  
చూ, కైవలము; పుం. 3. పంది: చూ, నూక  
రము; విం. 4: చూ, అనవృద్ధము.

కృష్టి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పాపండుడు:  
2. వండుడు: చూ, సావిదల్లుడు.

కృహ. అం. చేతనరత్నములు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి: చూ, చేతనరత్నములు.

కృహకచ్చవము. సం. వి. ఆ. న. (నూతనండు)  
సన్నికల్లు. తిరుగలి (అని కొందఱు): చూ,  
రాయి.

కృహకన్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కలబంద\*.

కృహకపోతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాపు  
రము.

కృహకాండము. సం. వి. ఆ. పుం. గజపిప్పలి \*:  
చూ, పిప్పలి. 1.

కృహకారి. సం. వి. న్. పుం. ఒకానొక పురుగు:  
చూ, పురుగు.

కృహగోధ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, బల్లి.

కృహగోధిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై—

కృహగోలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై—

కృహణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శుక్రము. 1.

కృహతటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. వీధి బజారు  
(అని కొందఱు): చూ, మార్గము. 1.

కృహదాహకుడు. అం. ఇంటు నిప్పిడువాడు.

ఆతతాయిలు ఆఱుగురిలో నొకడు: చూ,  
ఆతతాయి. 2.

కృహదీపికాన్యము. పా. ఇంటు దీపమున్న  
యెడల నిల్లంతయుఁ బ్రకాశింపజేయురీతి.

కృహదశ్చరితము. అం. ప్రకాశింపజేయుఁ గూ  
డని పదికర్మములలో నొకటి: చూ, ప్రకా  
శింపజేయుఁగూడనివి.

కృహదేవత. సం. వి. ఆ. శ్రీ: కృహదైవము,  
ఇష్టదేవత, కులదేవత; (తె. ప): ఇలువేలుపు.

కృహదైవము. సం. వి. ఆ. పుం —వై—

కృహగృహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
సాలతేను\*; 2. పిసగుమ్మకు, తేను\*:  
చూ, మహాఫలము; 3. పెద్దతేను\*: చూ,  
కాకోటము.

కృహధూమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పొగ.

కృహనాశనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాపు  
రము.

కృహనీడము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పిచ్చిక.

కృహపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కృహస్థుడు,  
కృహవిత్తుడు, నిత్యాగ్నిహోతి (అని కొం  
దఱు): చూ, యజమానుడు; 2. పెద్దడు:  
చూ, మంత్రి. 1; 3. సదాదాత: చూ,  
సత్రి. 4. తపాలా కొగితము తెచ్చెడువాడు  
(పోస్తుమేన): చూ, వేగువాడు.

కృహపాతకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇల్లు, వాస్తువు:  
చూ, సదనము. 1.

కృహబద్ధకమారీన్యాయము. పా. కలబంద యిం  
ట్లోగట్టిన పెరుగును పెరుగుచు చావఁచావదు  
అను విధము. (పెరుగునని కొందఱు.)

కృహబలిపి)యము. సం. వి. ఆ. పుం. కొంగ:  
చూ, బకము.

కృహబలిభుక్కు. సం. వి. జ్. పుం. 1: చూ,  
పిచ్చు; 2. కొంగ: చూ, బకము; 3. కాకి:  
చూ, వాయసము.

కృహధూదారము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది  
కొమ్మ: చూ, మూషికము.

కృహమణి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. దివ్య: చూ,  
స్నేహకము.

గృహమాదిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సకీనంపుఁ  
బులుఁగు.

గృహమార్జనావ్యయము. పా. బయటనున్నను  
నేనుంగునకుఁగల గౌరవము ఇంటనున్నను  
సిల్లికి లేదనువిధము.

గృహము. సం. వి. ఆ. ౧. 1 = గీము. ఇల్లు: చూ,  
సదనము. 1; 2. పెండ్లాయు. “జాగూతు  
గృహిణీగృహమ్.” అని హలాయుధసంఘం  
టావు (ఇది యారెండ్రములయందును పులి  
గమునగును. అప్పుడు బహువచనాంతము):  
చూ, భార్య; అం. ౩. దానములు పరునా  
టింటిలోనొకటి: చూ, దానములు; 2 మహా  
దానములు పరునాటింటిలో నొకటి.  
చూ, మహాదానములు.

గృహమృగము. సం. వి. ఆ. పుం. మక్క: చూ,  
కునకిము.

గృహమేధి. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-గృహస్థుఁ  
గృహయాప్యఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.—చై.—  
గృహయాలపు. సం. వి. ఇ. ఉ. గృహీత: చూ,  
గ్రాహకుఁడు (గ్రహయాలపుఅని కొందఱు)

గృహస్థు. సం. వి. ఆ. పుం. = గేస్తు గృస్తు.  
రూ గృహస్థుఁడు. భార్యను పరిగ్రహించి  
ధర్మార్థకామములను నడపుచు వేదపాఠము  
వైశ్యదేవాగిహోమము ఆతిథిపూజ పితృతర్ప  
ణము భూతబలియు ననెడు పంచయజ్ఞము  
లనుజేయుచు ప్రవర్తించువాఁడు. ఇలువేఱుడు:  
చూ, యజమానుఁడు.

గృహస్థుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. —చై.—

గృహస్థుధర్మము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఇంటి  
పట్టు.

గృహస్థాణము. సం. వి. ఆ. న. నిటాడు: చూ,  
స్తంభము. 1.

గృహంతరము. సం. వి. ఆ. న. మూడుతోవలు  
కలిసిన తోవ: చూ, మార్గము. 1.

గృహక్షము. సం. వి. ఆ. న. కిటికి: చూ, వాతా  
యనము.

గృహగతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఆతిథి: చూ,  
విందు. 4.

గృహధిపుఁడు సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గృహస్థు.  
గృహస్థము. సం. వి. ఆ. న. పులిగడుగు: చూ,  
శుక్తము. 1.

గృహయనివసఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గృహస్థు.  
గృహరామము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంటిలోఁట:  
చూ, వనము. 2.

గృహలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, బల్లి.  
గృహవగ్రహణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గడప:  
చూ, దేవాలి.

గృహశయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, తాంబూలి\*.  
గృహశ్శ. సం. వి. న్. పుం. (నూతెడు) సన్నె  
కల్లు. తిరుగలి (అని కొందఱు): చూ, రాయి.

గృహి. సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.

గృహిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పెండ్లాయు: చూ,  
భార్య; 2. ఎఱ్ఱకుమ్మెద: చూ, భృమరము;  
3. కణ్డూరిగ: చూ, ముక్కిక; 4: చూ,  
గృహస్థము.

గృహీత. సం. వి. ఇ. యు: చూ, గృహయాలపు.  
గృహీతము. సం. వి. ఇ. 1. గ్రహింపఁబడినది: చూ,  
స్వీకృతము; 2. అందుబడి: చూ, ప్రాప్తము. 1;  
3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము; 4. ధరింపఁ  
బడినది: చూ, హితము. 2.

గృహీతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. (గ్రహింపఁజాలిన)  
బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

గృహైక దేశము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంటివోపా:  
చూ, సదనము. 1.

గృహోరకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, గృహస్థము.  
గృహోలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, బల్లి.

గృహ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-గుహ్య.  
గృహ్యకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెంపుడు

మృగము లోనగునది: చూ, దీమము; విణ. 2. ఒకరివశముననున్నది: చూ, పరాధీనము. గృహ్యము. సం.వి. అ. స. 1. కర్మబోధక గ్రంథము: చూ, పుస్తకము: పుం. 2. వెంపుకు మృగము లోనగునది: చూ, దీమము 8. గొడుగు గడ్డి\*: చూ, తృణము. 1; 4. వేట: చూ. గుహ్య: విణ. 5. లోతువైనది: చూ, వశము; 6. ఒకరి వశముననున్నది: చూ, పరాధీనము.

గ

గంగెట. దే. వి: చూ, రూ-కంగట. గంజి. వా. వి: చూ, రూ-గంజి "కాసంత గంజి తాగితిని" (హీనజాతుల వాడుక.) గంజాయి. వై. వి.=కలంజ\*: చూ, గంజా. 1. గంటసము. దే. వి. కట్టెవిరుపుమాట. వసు. 4. అ. 44: చూ, శబ్దము. 2. గంటించు. దే. అ. కి. 1. చలించు: చూ. సలించు; వా. 2. (మెడపట్టి) తొల్యించు. గంటు. దే. వి. 1. చలనము. కళా. 8, అ. 45: చూ, లోలము; అ. క్రి. 2. చలించు. హరిశ్చ. 8, అ. 12: చూ, సలించు; 8. తొలగు: చూ, విరియు. 5; స. కి. 4. తొలయు: చూ, నిషేధించు; 5. పచేరించు. కై. 5. అ. 11: చూ, పరిమోగించు. 2. గంటుట. వా. వి. త్రోపుకు: చూ, నిషేధము. గంటువకు. ద్వ. అ. కి. (గంటు + పడు) తక్కు. కై. 8, అ. 105: చూ, మిడివోపు. గంటెము. దే. వి: 1 జీంటు నేత్రబట్ట. రూ-గింటెము. స్వా. 5, అ. 14: చూ, వస్త్రము; 2. దట్టము: చూ, సాంద్రము. గండ. వై. వి. 1. = గండక-గండ. చేపపిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1: 2. పొరుషము: చూ. శక్తి. 1. గండకము. వై. వి. = — వై. —

గెండ వై. వి.=చూ, రూ-గెండ 1. గెల్లు. దే. వి. గేలి. చూ, పరిహాసము (అప). గచ్చి. వా. వి: చూ, రూ-గచ్చి. అం. భా. ద్వ. 49. గెజ్జ. దే. వి. ఒకనకముచేప: చూ, మత్స్యము 1. గెట్ట. దే. వి. గుట్టపుడెక్క: చూ, వింఖము. గెడ. దే. వి. 1. దగ్గఱ. స్వా. 5. అ. 14: చూ, సమీపము; 2. జీత: చూ, సంకడి. 5; 8. వేటకుండగిన యొకానొక సాధనము: చూ, బాణము. 1; వై. వి. = కాండ. రూ-గడ. 4. నిడుపాటికోల: చూ, స్తంభము. 1; 5. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 6 వెడరు: చూ, వేణువు; 7. ఒడకంబము: (పడవలోపుకు) గడ (అని కొందఱు): చూ, స్తంభము. 1. (వాడుక.) గడ్డ. వై. వి.= చూ, రూ-గడ్డ (వాడుక.) గడ్డము. వై. వి.= చూ, రూ-గడ్డము. (వాడుక.) గెనయు. దే. అ. కి. పుష్టియగు: చూ, పోషించు. గెనను. దే. వి: చూ, రూ-గునును \*. గెనును. వా. వి. — వై. — గెనునుదుంప. వా. వి. — వై. —\*: ఉరలగడ్డ, గెనను-రూ-గెనును-గెనునుదుంప; (గుంపు).- అలుకము, అలుపు-రూ-అలూపు, వ్రోవ్వము. గెబ్బ. వై. వి. 1. = గవ్వము: చూ, హంకారము; స. కి. 2. అపహరించు. విజ. 1, అ. 150: చూ, ముచ్చిలించు: 8. గ్రహించు: చూ, పొగించు. గెఱ. దే. వి. గీత. భాగ. 1, స్కం. 515: చూ, శేఖ. 8. గెల. వై. వి. = గుళుచ్చు. రూ-గొల (పూల యొక్కయు, కాయలయొక్కయు, పండ్ల యొక్కయు) గొల: చూ, పూగుత్తి (దేశ్య మని శబ్దరత్నాకరము.)

గెలివి. దే. వి. 1. రూ-గెలివిడి: చూ, సంఘో  
వము. 2: చూ, వికాసము.

గెలివికాడు. దే. వి. 1: చూ, సౌందర్య  
వంతుడు; 2: చూ, హృష్టుడు.

గెలివిడి. దే. వి. 1: చూ, రూ-గెలివి. 1;  
2. రూ-గెలివిడి. గెలిపు: చూ విజయము. 1.

గెలివి. దే. అ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 8;  
అం. కే. 2. పుష్టు: చూ, పుష్పించు;  
స. క్రి. 3. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

గెలుపము. దే. వి. చూ, విజయము. 1.

గెలుపు. దే. వి. (రూ-గెల్పు- గెలివిడి-గెల్విడి-  
గెలుపము) —వై.—

గెలుపుకొడు. దే. వి. మేలుచేయు: చూ, విజయి.

గెలుపుకొను. దే. స. క్రి: చూ, గెలుచు. 3.

గెలుపువేరుగలాడు. దే. వి. పాఠ్యుడు. సాం.

దే. 16: చూ, విజయముడు. 1.

గెలుపుబాసయొడయడు. ద్వ. వి. —వై.—  
వేం. అం. 19.

గెలువము. దే. వి. 1: చూ, రూ-గెలుపు;  
వా. వి. 2. (వ్యతిరేకమందు) జయము పొంద  
నేరము. “పండువు గెలువము.”

గెల్పు. దే. వి: చూ, రూ-గెలుపు.

గెల్పుకొను. దే. స. క్రి: చూ, రూ-గెలుపుకొను.  
అచ్చ. సం. కాం. 160.

గెల్లి. దే. వి. ఉప్పుకుప్ప: చూ, లవణము. 1.

గెల్లు. వై. వి. కలకలము: చూ, స్వరము. 2.

గెల్విడి. దే. వి: చూ, రూ-గెలివిడి.

గే

గేండుకము. సం. వి. అ. పుం. చెండు: చూ  
బంతి. 3.

గేండువు. సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—

గేండుకము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గేండుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గేం  
డుకము.

గేడెకాల్లవాడు. దే. విణ: చూ, కొంగకాల్ల  
వాడు.

గేదంగి. వై. వి. = కేతకి. రూ-గేదంగి; పచ్చే  
పూమొగలి\* (ఇది కివపూజ కన్నము): చూ,  
మొగలి.

గేదంగి. వై. వి. = —వై.—

గేదె. దే. వి. 1. పొట్టిబట్టె: చూ, మహిషి;

2. బట్టె: చూ, మహిషి.

గేదెచెలప. దే. వి. మూడేండ్ల ఎనుపదూడ:  
చూ, మహిషి.

గేయము. సం. వి. అ. న. పాట; చూ, స్వరము. 2;

విణ. 2. పాడెదగినది: చూ, సంగీతము;

3. పాడునది: చూ, సంగీతము.

గేయుడు. సం. విణ. గానముచేయువాడు:  
చూ, సీకారి.

గేరంజనము. సం. వి. అ. పుం. = : చూ, కేర  
జేము.

గేలి. వై. వి. = కేలి: చూ, పరిహాసము.

గేలికొట్టు. ద్వ. స. క్రి. రూ-గేలికొను. పరిహా  
సించు: చూ, వెక్కిరించు. 3.

గేలికొను. ద్వ. స. క్రి. —వై.—

గేల్లువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, గేయుడు:  
2. నలుగుడు: చూ, తెల్లూపుడు.

గేస్తు. వై. వి. = గృహస్థ: రూ-గేస్తుడు: చూ,  
గృహస్థు.

గేస్తుడు. వై. వి. = —వై.—

గేస్తులు. ద్వ. వి. (గేస్తు + అలు) ఇల్లాలు:  
చూ భార్య.

గేహము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. = గీము. ఇల్లు:  
చూ, సదనము. 1; న. 2. పెండ్లాము: చూ,  
భార్య.

గేహవర్ణము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము:  
చూ, చూపుము.

గేహలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గడప: చూ, దేహలి

గేహి. సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.

గేహీనర్ది. సం. విణ.న్. ఇంటిలోనుండి ప్రగల్భాల్ని  
క్రులు పలుకువాడు: చూ, వక్త. 1.

గేహీశూరన్యాయము. పా. ఇంట్లో డంబములు  
కొట్టువాడేపనికిఁ బనికిరాడను విధము.

గేహీశూరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
గేహీనర్ది.

గె

గెంధారబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియె  
బ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

గెతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. సామవేదము: చూ,  
వేదము (చూ, ఉపనిషదులు); 2: చూ,  
స్వర్గము.

గెతల. పా. నేపాళ గేశపు బ్రాహ్మణులలోనొక  
తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గెరమృ. వా. వై. వి = గెరి. రూ-గవరమృ  
“గెరమృసంబరము”: చూ, పావృతి. 1.

గెరి సం. వి. ఈ. శ్రీ. నీటిపిప్పలి\*: చూ, శకు  
లాదవి. 2.

గెరికము. సం. వి. ఆ. న. కేగుణుడాయి: చూ.  
రాయి: 2. కాకిబంగారము: చూ, బేడ;  
8. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

గెరికాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. జలమధూకము\*  
చూ, మధూకము.

గెరికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కిరా  
కుడు: 2. గాగిద్యావికారముడు: చూ,  
శీకారి.

గెరేయకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కారుపోక\*.

గెరేయము. సం. వి. ఆ. న: చూ, సిలాజిత్తు.

గొ

గొ. దే.అవ్య. మౌఘటమందువచ్చును. “అదిగొ,  
ఇదిగొ.” మొ.

గొంగ. దే. వి: చూ, శత్రువు.

గొంగడి. వై. వి.=కంబళ: చూ, రూ-గొంగలి  
(దేశ్యచవి శబ్దకర్తౌకరము)

గొంగడికాడు, దే. వి. ఒకానొకపక్కి: చూ,  
పక్షి.

గొంగడిపురుగు. వై. వి: చూ, కంబళిపురుగు.

గొంగలి. వై. వి=: చూ, రూ-గొంగడి (దే. అని  
శ. ర.)

గొంగల్లనేమువాడు. ద్వ. వి: చూ, అజా  
తీవుడు. 2.

గొంజే. దే. వి. రూ-గొడ్డు-గొడ్డురాలు-గొడ్డాలు.  
ఆం, భా. ద్వి. వై. 268: చూ, వంధ్య.  
(చూ, శ్రీ.)

గొంటరి. దే. విణ. (గొంటు + అరి) మత్స్యితుడు,  
కఠినుడు (అనికొండలు) శకాం. 2, ఆ.116:  
చూ, వ్యాధుడు. 2 (స్వార్థమున అరి)

గొంటి. దే. విణ. దుష్టురాలు: చూ, వెంబర  
(చూ, శ్రీ.)

గొంటు. దే. విణ. 1. దుష్టుడు స్వా. 4,  
ఆ. 14: చూ, వ్యాధుడు. 2; వై. వి;  
2 =మంతరి. మత్స్యితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2;  
3 =మంతరి. కత్తితిము. చూ, హీనము 1;  
4. బందలేనివక్త: చూ, పోక.

గొంటుకాడు. ద్వ. విణ. కఠినుడు. “గొంటు  
కాడు మువ్వగోపాలరాయడు.” తే.త్రయ.  
(స్వార్థమున కాడు): చూ, వ్యాధుడు. 2.

గొంటుపోక. వై. వి: చూ, గొంటు. 4.

గొంటు. దే. వి. సీతానివృత్తి: చూ లాంగలము. 1.

గొండాట. వా. వి. (ఊపిరితి)ప్రకృతినుటకైనను  
తీయక లేనంత) పని: చూ, గోఝాట,

గొండిలి. వై. వి. = కీర్తిడ. రూ-గొండి-గొండి.

1. కుండలాకార నృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ఆట, నృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1; 3. కీర్తిడ: చూ, విలాసము. 1; 4. నర్తకి: చూ, శైలాషి.

గొండిలు. వై. వి. బ. ఒకానొక నతి: చూ, నమస్కారము.

గొండెము. దే. వి. తలుపుచిలుకు. రూ-గొండెము-గొండెము-గొండెము. అచ్చ. బాల, కాం. 21: చూ. విష్కంభము 2.

గొండ్లి. వై. వి.=: చూ, రూ-గొండ్లి (నృత్యము-వసు. 1, ఆ. 104.)

గొండెము. దే. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గొంతి వై. వి.=కుంతి రూ-గొంతి. 1. పొండు రాజభార్య: చూ, కుంతి. 1; 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ.

గొంతు. వై. వి. 1.=కంతము. రూ-గొంతుక: చూ, మెడ (దేశ్యమని శబ్దకర్తాకరము): 2. కంఠస్వని. "నీగొంతువిని వచ్చుతిని": చూ, స్వంము. 2; 3 కుక్కుటాసనము. "గొంతు కూన్నాడు." (చూ, కుక్కుటము. 9): చూ, ఆసనములు.

గొంతుక. వై. వి.=కంతము. —వై.— (దేశ్యమని శబ్దకర్తాకరము.) (కంఠస్వని.—"నీకు అంతగొంతుక యెందుకు")

గొంతుకపోక. ద్వ.వి.గొంతుముడి:చూ,ముడి 5.

గొంతుమాటు. దే. వి. మల్లకాస్త్రము నందలి విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలా నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

గొంతుముడి. దే. వి కంతముడి: చూ, ముడి 5.

గొంతెమకోర్కెలు. బా. అలభ్యమైన కోర్కెలు.

"కొసరి గొంతెమ కోరికిలో గోరెనేని."

పొండు. 4, ఆ. 185.

గొంతెమగోరు. దే. వి. (గొంతెమ + గోరు):

చూ, లంజెనవరము\*. (లంజెనవరము - సవరపు తిలగెనములముచితుక గొట్టిన 'కార్పవ్ డైవల్ ఫ్రైడ్, వాసనవేయును. దీనితో ప్రసారణీతైలమును చేయుదురు.)

గొంతెమ్మ. బా. వి. (పంచమబాతినారుపూజించు)

ఒకానొక గామ్రుదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి.

3. (గొంతేనమ్మ - గొంతేలమ్మ అనియు సం దురు.)

గొంది. దే వి. 1. మూల: చూ, విదిమ్మ; 2. పర్వతముయొక్క అత్యల్పకోణము: చూ, విదిమ్మ.

గొండ్లి. వై. వి.=రూ-గొండ్లి: చూ, రూ-గొండిలి. (కు. పా.)

గొగ్గి. దే వి. 1. కిరీటము. ఆం, భా. ద్వి. 204: చూ, సీసకము. 1; 2. ఆరమ్యమాక్రికము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 3. ఎచ్చుతమ్మ వైనది. "గొగ్గిపండ్లు." ము: చూ, కొక్కి.

గొగ్గిట. దే. వి. బృహత్తమ.

గొగ్గిపండ్లవాడు. దే.వి: చూ, మిడిపండ్లవాడు. ఆం, భా. ద్వి. 121.

గొజ్జంగ. వై.వి.=నజ్జిక. పన్నీగువూలచెట్టు (అని వాడుక)\*. క.రా. 3, ఆ. 249: రూ-గొజ్జంగి-గొజ్జంగి-గొజ్జంగ-గొజ్జంగి-గోజంగి; (సం. పం.)—కంటకాధ్యము. కుజ్జిక.

గొజ్జంగ. వై. వి.=—వై.—

గొజ్జంగి. వై. వి.=—వై.—

గొజ్జ. దే. వి. ఇగిరిన పులుసుకూగ లోనగునది (ఆం. పద. పా.)

గొజ్జంగి. వై వి=:చూ, రూ-గొజ్జంగ. ఆం భా. ద్వి. 52.

గొజ్జంగినీరు. వై. వి. పన్నీరు: చూ, సలిలము.

గొజ్జంగిపువ్వు. వై. వి: చూ, పన్నీరుపువ్వు.

గొజ్జంగ. వై. వి=:చూ, గొజ్జంగ. స్వా. 8, ఆ. 84.



గొజ్జగీత్రాలు. ద్వ. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గొటగొట. దే. వి. గోండ్రించుట లోనగువాని యడగు ధ్వన్యనుకరణము. సా. 1, ఆ. 68: చూ, చూచూ.

గొట్టము. దే. వి: చూ, ఊడుగోవి.

గొట్టాలయ్య. వా. వి. కలరాదేవత: చూ, మనా లక్ష్మి. 8.

గొట్టి. దే. వి: చూ, నమ్మదుంప.

గొట్టికాండు. దే. వి. బ: చూ, వేగువాడు.

గొట్టు. దే. వి. 1: చూ, శత్రువు. రా. వి. 8, ఆ. 8; 2: చూ, వ్యభీకము. 2; విణ. 3. కతినము: చూ, బెడిదము: 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కు సము. 8; 5. చెడ్డది: చూ, దుష్టము.

గొట్టె. వై. వి.=ఘోటబడి\*: చూ, కేగు.

గొట్టియ. వై. వి.=ఘోంటా. రూ - గొట్టె బదరి\*: చూ, కేగు.

గొట్టె. వై. వి.=వై.—

గొడగు. దే. స. క్రి. మాట వెడలనీక నోటనె గొణగొణయను: చూ, రూ-గొణగు.

గొడగ. వై. వి.=కూటకమ్. ఏడికోలలేనివాడగు, గొణగ, దుంప: చూ, లాంగలము. 1.

గొడగర. దే. వి. రూ-గొడగరి. చెప్పలుపట్టి జీవించెడి జాతి: చూ, మాదిగ.

గొడగరవాడు. దే. వి. రూ-గొడగర-గొడగరి- గొడారి గొడారివాడు-గోదలి: చూ, మాదిగ.

గొడగరి. దే. వి (గొడగర + ఇ) — వై. —

గొడవ. దే. వి. 1. ఆపద. స్వా. 4, ఆ. 68: చూ, విపత్తు: 2. వగ స్వా. 5, ఆ. 18: చూ శోకము; 3. కలత: చూ, సంతాపము; 4. ఆడు: చూ, నిరోధము. 1; 5. తప్పు: చూ, నేరము: వా. వి. 6. కలహము: “వారి యింటిలోని గొడవ వినలేము”: చూ, యుద్ధము.

గొడిసాల. దే. వి: చూ, దేవగంధ\* (గోడపాల అని కొందఱు)

గొడారి. దే. వి: చూ, రూ-గొడగరి.

గొడారివాడు. దే. వి. — వై. —

గొడిగ. వై. వి.=గుడికా. గులకటాయ: చూ, రాయి.

గొడిగట్ట వా. వి. 1. నిట్రాడు; 2. పనికిమాలిన వాడు.

గొడియ. దే. వి. అందలముయొక్క ఒకానొక అనయవము: చూ, రూ-గొడి.

గొడివె. దే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. ఆపద, ఉపద్రవము (అనికొందఱు): చూ, విపత్తు.

గొడుగు. దే. వి. రూ-గొడువు: చూ, వారిశ్రా గొడుగుగడ్డి. దే. వి. గుర్తికొనుంచు\*: చూ, తృణము. 1.

గొడుగుపావలు. ద్వ. వి. బ. గొడుగువలెనుండు పాదరక్షలు: చూ, పాడుక.

గొడుగుబల్ల. దే. వి. 1. తలుపుమీది కుటుసము తిరిగెడు పట్టె: 2. ద్వారముమీదిచెక్క.

గొడుగుమెట్టెలు. దే. వి. బ. వాటముపెట్టి ఓరలు సన్నగా దీర్చిన వెడలుపుమెట్టెలు.

గొడువు. దే. వి: చూ, రూ-గొడుగు.

గొడె. దే. వి: చూ, రూ-గొడియ. రా. వి. 2, ఆ. 48.

గొడ్డ. దే. వి. 1. బిటును: చూ, బెడిదము: వా. వి. 2. శోపము ‘నామీద నీకింతగొడ్డయేల?': చూ, శోపము: దే. వి. బ. 3. బిరుసుమాట. రా. వి. 1, ఆ. 54: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 4 బిటునైనవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

గొడ్డగు. వై. విణ.=వట్టుక. బాధకము: చూ, హింసితము.

గొడ్డతనము వై. విణ. మూఢత్వము.

గొడ్డలి. వై. వి.=శుతార: చూ, ముద్దరము.

గొడ్డు. దే. వి. 1. గొడారిలతనము; 2. (ఈనిన పశువు) అవు (లేక) గేడె: చూ, వంధ్య. 3.

(మా, భనువు); 8. గొడ్డాలు: మా, వంధ్య: (మా, ప్రి); 4. పశువు. కై. 6, ఆ. 265: మా, వృగము. 1; విణ. 5. ఉళక్కి: మా, కూన్యము. 1; (గొడ్డంబలి = నూకలు లేని యంబలి; ఇట్లు గొడ్డుకావ గొడ్డు సంకటి: గొడ్డేలు = నీళ్లు లేని యేలు; గొడ్డుచెట్టు = ఫలములేని చెట్టు ఇత్యాదులు.)

గొడ్డుగారికర. ద్వ. వి. (గొడ్డు + కారిక) కర్కటకీ: మా, సువవి. 1.

గొడ్డుబోతు. కే. విణ. (గొడ్డు + పోతు): మా, నిచ్చయోజనుడు.

గొడ్డుమాత. ద్వ. విణ. అవకే: మా, వృక్షము.

గొడ్డురాలు. కే. వి. (గొడ్డు + ఆలు) రూ-గొండాలు, వంధ్య: మా, ప్రి.

గొడ్డువోవు. కే. ఆ. కి. (గొడ్డు + పోవు) పొల్ల వోవు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 185: మా, వృగము; 2. పౌరుషహీనము; 8. గొడ్డాలగు. కై. 6, ఆ. 115.

గొడ్డేలు. కే. వి. (గొడ్డు + ఏలు). 1. నీళ్లులేని యేలు: మా, నది; స. కి. 2. గుత్తయెత్తు.

గొడ్డ్రాలు. కే. వి: మా, రూ-గొడ్డురాలు. పాండు. 8, ఆ. 228.

గొడ్డ్రాలు బిడ్డ వుట్టేమెఱుగును. లో. ఉదా- "క. లోలతవిటుడయిన దా, నేలతల్లల సృజించు నిలువేశ్వరగుం, గీలెఱుగక చెటి చెను విధి, కూళయి గొడ్డ్రాలుబిడ్డ వుట్టే మెఱుగున్." వైజ. 8, ఆ. 128.

గొణగు. కే. ఆ. కి: మా, రూ-గొడగు.

గొణగు. కై. వి. = కూటకమ: మా, రూ-గొడగు.

గొణగొణ. కే. వి. గొణగుటయందగు ధ్వన్యను కరణము: మా, హూహూ.

గొణగొణాడు. కే. ఆ. కి. గొణగొణయను.

గొణిగులు. కే. వి. ఒకానొకరి: మా, నను స్మారము.

గొణిజే. కే. వి. తలుపుగ్రంథి తగిలించెడి యినుప చీల: మా, రూ-గొణిడ.

గొణిడ. కే. వి. —వై—

గొణెము. వా. వి: మా, రూ-గొండెము.

గొనువు. కే. వి. నీలమణి విశేషము. ఆం, భా. ద్వి. కై. 278: మా, రత్నము. 1.

గొత్తడి. కే. వి: మా, రూ-గొత్తడి (ఆం. పద పా.)

గొత్తు. కే. వి. 1. వెన్న మొదలగునవి పానీపోయినకొంపు: మా, వాసన; వై. వి. 2. = గుచ్చుము: మా, పూగుతి.

గొద. వై. వి. 1. = తుధ. ఆకలి: మా, బుభుక్ష; 2. కోపము: మా, రోషము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గొదకొను. కే. ఆ. కి. అతిశయించు. కళా. 7, ఆ. 117: మా, ముచ్చరించు; 2. త్వరపడు: మా, సంభ్రమించు; 8: మా, విజృంభించు.

గొదగొద. కే. వి. పగ: మా, విరోధము. 1.

గొదాము. కే. వి. ధాన్యాదుల నిలవజేయు పెద్దయిల్లు (ఆం గొడొన్.): మా, పంటసాల (మా, సదనము. 1.)

గొనకొను. కే. ఆ. కి: మా, యత్నించు. భార. కారి. 8, ఆ. 211-212. (ప్రే. గొనకొలుపు.)

గొనను. కే. వి: మా, వాచునుడు

గొనప. కే. వి. 1. రూ-గొనము. అతిగిననాగలి: మా, లాంగలము. 1; విణ. 2. పొట్టి: మా; హృస్వము; 8: మా, వాచునుడు.

గొనపు. కే. వి: మా, రూ-గునుపు.

గొనబు. కే. వి: మా, వాచునుడు.

గొనలు. కే. వి. రూ-గొనము-గోవ. 1. మనోజ్ఞత: మా, హృద్వము; విణ. 2. మనోజ్ఞము: మా, హృద్వము; వై. వి. 8 = గుణ. రూ-గొనము: మా, స్వభావము.

గొనబుకాడు దే.విణ: చూ, సొందర్, వంతుడు. గొనబుపాట. దే. వి. సుమేపాట: చూ.

స్వరము. 2

గొనమ. దే.వి: చూ గూ-గొనప. (ఇట్లు మకా గోపధమాగాఁ గొందఱు).

గొనము. 2. వి.=గుణ: 1. మడుగు: చూ రాట్టి: 2. రూ-గొనయము: చూ, చూర్వి. 1;

3. కొర్యాదిగుణము: చూ, గుణము. 12.

గొనయము. 2. వి. 1.=గుణ: వింటినారి:చూ. చూర్వి. 1; 2 అటవి: చూ, వింటినారి (రూ-

గనయము.)

గొనిన. దే వి: చూ, వామనుడు.

గొనుగు. దే. వి. రూ-గొలుగు\*: చూ, పీలువు.

గొప్ప. దే. వి. 1. అధికము: చూ, హేమ్య. 1:

2. పెద్ద: చూ, విపులము; వా. 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. స్థితికిమించిన వేషము: చూ, డంబము. 2.

గొప్పగోడులు. జా. గొప్పతనమును కొద్దితనమును. (కొద్దితనము=ఏమవు అని కొందఱు.)

గొప్పతనము. దే. వి: చూ, యోగ్యత.

గొప్పగుడారము. ద్వ. వి. మహాపటగృహము. ఆం. భా. ద్వి. 159: చూ, ఉదనము 1.

గొప్పచేయు. దే. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

గొప్పదెబ్బ వా. వి. పెద్దదెబ్బ; పెద్దఅపత్తు: చూ, విపత్తు.

గొప్పబాజ్జీలాడు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

గొప్పబాజ్జీమెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

గొప్పమొరొండ. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1. (వేం. ఆం. 61.)

గొప్పబాజ్జీమెకము ద్వ. వి: చూ, గొప్పబాజ్జీమెకము. సాం. త్రి. 2.

గొప్పలు. వా. వి. బ. డంబములు: చూ, బడాయి. 4.

గొప్పవాడు దే. విణ అధిపతుడు: చూ, హేమాహేములు.

గొప్పత్రివ్రస్వ పనిముట్లు. పా. తొలిక, కుచ్చిక, త్రిశూలము, చిన్న గొర్థాలికము, గుద్దలి, గొర్థాలికము, పండ్లగుద్దలి, దంతి మొదలగు నవి.

గొప్పలు. దే. వి. బ. 1. పరిమితిగోవి కొద్ది కొద్ది మెరకభాగములు; 2. వి. బ. 2 =గోపానస్థి. వెండెలుజాతిరాక ముంజూరునందెత్తుగా నమర్చినవట్టె.

గొబ. 2. వి. 1.=కోణ. గొంరి, మూల: చూ, విదిక్కు; 2.=గుహ: చూ, పణతు.

గొబడి. దే. వి ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.

గొబ్బండు. దే. వి. (గొబ్బ + పండు) పెద్దపండు. పాండు. 1, ఆ. 118: చూ. ఫలము. 1.

గొబ్బరము. దే. వి. ఎరువు: చూ, పిడక.

గొబ్బి. దే. వి. 1. రూ-గొలిమిడి-గొల్మిడి-నీరు గొబ్బి-ములగొలిమిడి ఇత్యుగకము\*: చూ, మొగిల్. (వీర్యవృద్ధికి మంచిది): 2. భవరాసపు దినములలో సాయంకాలములందు గడపలకు ముందు బాలికలుపాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జూట్టినచ్చి జేపించెడు నొకానొక వేడుక. చూ, వేడుక. 5; 3. సమరాడివల్లకు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జూట్టినచ్చి జేర పించెడు నొకానొక వేడుక: చూ, వేడుక. 5.

గొబ్బికాయలు. దే.వి. ఒకరకమువడ్డు. హంస. 5, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

గొబ్బిరు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలకీర్త. భో 7, ఆ. 39; 2: చూ, బాలికాక్రీడ. 8. సతి: చూ, నమస్కారము; 4. సతి విశేషము: చూ. నమస్కారము. 5 గొబ్బిల్ల పాట: చూ, స్వరము 2.

గొబ్బున. దే ద్రి. క్రి. విణ. 1. కీఘ్రిముగా: చూ, వేగము. 3; 2. సహసార్థము.

గొయ్య. జే. వి. రూ-గోయ. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

గొరంకి. వై. వి. = గోరంకు. (రూ-గొరక-గొరవంక-గొరవక-గొరువంక-గోరువంక-గోర్వంక-గోరింక-గోరక-గోరిక-గోర-గోరంక-గోరకి-గోరంకి-గోరింక): చూ, శారిక.

గొరక. వై. వి. 1. = ఖురాలక. నారసము. స్వా 4, ఆ. 45: చూ, బాణము. 1; 2. = ఖురాలక. అల్పవృత్తము. ఆం, భా. ద్వి. 217: చూ, బాణము. 1; 3. = ఖురాలకము. ఒకానొకమృగము: చూ, మృగము. 1; 4. = గోరంకు: చూ, రూ-గొరంకి.

గొరకకట్టె. వై. వి. = ఖురాలక: 1. నారసము: చూ, బాణము. 1; 2. అల్పవృత్తము: చూ, బాణము. 1; 3. అలుగువేసిన కేతికట్టె: చూ, బాణము. 1.

గొరగ. జే. వి. మైజాయను గొలిచెడి యొకానొక మతస్తుడు.

గొరగొర. జే. వి. శిఘ్రము: చూ, వేగము. 8.

గొరవంక. జే. వి. రూ-గొరంకి: చూ, శారిక.

గొరవంక తెగదణి. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

గొరవక. జే. వి: చూ, గొరవంక.

గొరిజీ. వై. వి. 1. = ఖుర (రూ-గొరిసె-గొరిజె-గొరిజేయ) పశువుకాలిగిట్ట: చూ, వింఖము; 2. రూ-గొరిజీ. జేరా: చూ, సదనము. 1.

గొరిజేయ. వై. వి. = ఖుర: చూ, రూ-గొరిజీ. 1

గొరిజె. వై. వి. = —వై.—

గొరిసె. వై. వి. = —వై.—

గొరిసెగాలి. ద్వ. వి. పశువుల గొరిసెలనడుమ పుండై పురుగుపడెడి వ్యాధి: చూ, పశు రోగము.

గొరుగు. జే. వి: చూ, రూ-గొలుగు \*.

గొరువంక. జే. వి: చూ, రూ-గొరంకి.

గొఱకు. వై. వి. = ఖుల్లక: నీచుడు. లక్ష్మీ 4, ఆ. 88: చూ, హీనుడు.

గొఱగొఱ. జే. వి. ఒకానొక ధ్వజముకరణము: చూ, హూహూ.

గొఱపము. వై. వి. = కురప. 1. గుఱ్ఱమును దోమెడు సాధనము: రూ-కొఱపము-కొడపము-గోఱపము (సం. ప) —కరఫలము, కేళకారము; 2. అర్థచంద్ర బాణము. రూ-కొఱపము: చూ, బాణము. 1. (ఇట్లు సరళిది గాఁ గొందఱు.)

గొఱపోతు. జే. వి: చూ, రూ-గురపోతు.

గొఱిజీ. వై. వి: చూ, రూ-గొరిజీ. 2.

గొఱియ. వై. వి. = ఖురీ. రూ-గొఱె-గొఱియ-గొఱె. సాంబ. తి. 8: చూ, మేషము. 1.

గొఱియలనూడు. ద్వ. వి: చూ, వృకము.

గొఱుగు. జే. స. క్రి: చూ, కోగు. 2.

గొఱుగుట. జే. వి: చూ, కోగుట.

గొఱె. వై. వి. = : చూ, రూ-గొఱియ.

గొఱియ. వై. వి. = —వై.—

గొఱ్ఱ. జే. వి. 1: చూ, గుంటక; 2. ముప్పది రెండుకుంటల కొలది: గొఱిసేల.

గొఱ్ఱె. వై. వి. = : చూ, రూ-గొఱియ.

గొఱ్ఱెనుచ్చు. ద్వ. వి. గొఱ్ఱెపెంటిక: చూ, మలము. 1.

గొఱ్ఱెపాలు. ద్వ. వి. అవిక్షీరము: చూ, పాలు. 1.

గొఱ్ఱెలమంద. ద్వ. జే. గొఱ్ఱెలగుంపు: చూ, మేషము. 1.

గొఱిసేల. జే. వి: చూ, గొఱ్ఱ. 2.

గొల. వై. వి. = : చూ, గెల. పా. 2, ఆ. 69.

గొలక. వై. వి. 1. = కలకలము. రూ-గొల్ల-గోల: చూ, స్వరము. 2; జే. వి. బ. 2. తాటి చేన్నలు. (గులకలనియు.)

గొలకు. వై. వి. = కలకలము. సేనాదుల కలకలము. ఆం, భా. ప్ర. 121: చూ, స్వరము. 2.

గొలగొల వై. వి. కలకలము: చూ, స్వరము. 2; 2. ధ్వజముకగణము. స్వా. 5, ఆ. 75: చూ, హూహూ; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గొలిమిడి. జే. వి. రూ- గొల్లిడి #: చూ, గొట్టి 1.

గొలిపె. జే. వి. 1. గొలిపెగడ్డి #: చూ, తృణము. 1; బ. 2. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గొలుగు. జే. వి: చూ, రూ-గొనుగు #.

గొలుసు. జే. వి. 1. మెడనువేళలాచు హారము లోనగునది. (నగ), లలంతికావిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 2. చేతిక: చూ, భూషణము. 2; 3. కాలినగ. చూ, భూషణము. 2; 4. కొప్పునగ: చూ, భూషణము. 2; 5. (ఏనుగు లోనగువాని కాలికైగట్టెడు) నిగళము: చూ, శృంఖలము. 2; 6. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3; పా. 7. (భూమిని కొలుచు) గొలుసు: చూ, కొలక; 8. శిఖార్హుని చేతులసంకెల; 9. శిఖార్హుని కాలిసంకెల, బొండ (అనికొండలు); 10. చెండు భూమి కళటములను సంధానముచేయు సంకెల; 11. గడియారపు గొలుసు; ఇత్యాదులు.

గొలుసుపట్టె. పా. ఏడికోలనుబదులు త్రాళ్లతో గాని గొలుసుతోగాని లాగించు నొక పని ముట్టు: చేదునుపట్టె.

గొలుసుమోడి. జే. వి. 1. కలిపివ్రాత; 2. కలిపి వ్రాసిన సంతకము: చూ, సంతకము. (గొలుసుకట్టువ్రాత అనియు.)

గొల్లిడి. జే. వి: చూ, రూ-గొలిపిడి #.

గొల్లి. వై. వి. 1. = గోపాల: చూ, మహా కూమ్రుడు; 2. = గోపాల: గొల్లికారి. (గొల్లివాడు-గొల్లిది); జే. వి. 3. ద్వారపాల

కుడు: చూ, పృథిహారుడు; 4. ధనపాలుడు: చూ. శ్రీమడు.

గొల్లిడు. వై. వి. =: చూ, రూ-గొల్లి. 1.

గొల్లికావిడిచుక్కలు. వా. వి. బ: చూ, పాల కావిడిచుక్కలు.

గొల్లికీలారి. ద్వ. వి: చూ, గొల్లి. 1.

గొల్లికీలారి. ద్వ. వి. —వై.—

గొల్లిజిడ్డు ద్వ. వి: చూ, కూలిని #.

గొల్లిత. వై. వి. = గోపాల. వేర: చూ, మహా కూది.

గొల్లిది. వై. వి. = —వై.— (రూ-గొల్లిత-గొల్లిత.)

గొల్లిదొందు జే. వి గొల్లిదొందను చేప: చూ, మత్స్యము 1.

గొల్లిపల్లె ద్వ. వి. రూ-పల్లియ-పల్లె-పాలెము. వేర: చూ, జేశము.

గొల్లిము. వై. వి. = ఖల: 1. లోతుగల పల్లము. ఉ, హరి. 5. ఆ. 306: చూ, రంధ్రము. 1; 2. మిక్కిలి పల్లపుప్రదేశము, బాడువ: చూ, భూమి 1.

గొల్లివాడు. ద్వ. వి: చూ, గొల్లి. 1.

గొల్లియన. జే. వి. రూ-గొల్లెన. గుడారము. అల్పపటగృహము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గొల్లి. వై. వి. = కలకలము. గుంపున వ్రేసిన వెద్దవ్రాత: చూ, స్వరము. 2.

గొల్లిత. వై. వి. =: చూ, రూ-గొల్లిత.

గొల్లెన. జే. వి: చూ, రూ-గొల్లియన.

గొల్లెనబండి. జే. వి. గాడీ. జై. 2, ఆ. 118: చూ, కళటము. 1.

గొవరు. జే. వి: చూ, సంతాపము.

గొవరువోవు. జే. ఆ. కిర: చూ, సంతాపించు.

గొహారు. జే. వి. ఉపద్రవము. పా. 2, ఆ. 180: చూ, శోకము.

గొల్లి. వై. వి. రూ-గొండ్లి: చూ, రూ-గొండ్లి. గోచికట్టు. జే. వి. బ్రహ్మచారి. పొండు. 5, గొల్లెము. వా. వి: చూ, రూ-గొండెము.

## గో

గో. . అవ్య: చూ, రూ-గొ.

గోండము. సం. వి. అ. పుం. గోండజేశము: చూ, జేశము.

గోండుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పామరజాతి వాడు. విణ. (అని కొందఱు): చూ, హీనుడు. 3; విణ. 2: చూ, తుందిలుడు. 2.

గోండ్రించు. జే. అ. కి. 1. (పులి) కూయు: చూ, శబ్దించు; 2. (ఎలుగు) కూయు: చూ, శబ్దించు.

గోండ్రిలు. జే. అ. కి. -వై:- (రూ-గోండ్రిల్లు.)

గోండ్రిల్లు. జే. అ. కి. -వై:-

గోండుగి. జే. వి. అంగలాపుటయందగు ధ్వన్య నుకరణము: చూ, హూహూ.

గోండుగిక్కు. జే. వి: చూ, గోడురు.

గోంబు. సం. వి. ఉ. న. చూ, గోమూత్రము.

గోతు. జే. స. కి. 1. రూ-గీతు: చూ, అక్కు; 2. గీటు: చూ, భేల్లు. 1.

గోతుడు. జే. వి. పాలుకాచినపుడగున సం టుకొనిన దానిసత్వము: చూ, మడ్డి. 2.

గోతుడుపాతి. జే. వి: చూ, దోతుడుపాతి

గోగు. జే. వి. రూ-గోస: \* : చూ, మృగు మృమము. ఇది ద్వివిధము. — ఊగోగు, కొండగోగు అని. ఇదియే ఊగోగు. (మఱియు. — గుట్టగోగు, ఎఱ్ఱగోగు. గడ గోగు, దనాసరగోగు. పుల్లగోగు, మెట్ల గోగు మొ.)

గోగుట. జే. వి: చూ, రూ-గోగుట.

గోచి. వై. వి. = కచ్చ-కచ్చేడము: చూ, బొట్టము. (దేశ్యుని కబ్బరత్నాకరము.)

అ. 285: చూ, వటువు.

గోచికాడు. జే. వి. 1. —వై:—; విణ.

2: చూ, నిర్జనుడు.

గోచిపాతరాయడు దొంగలమిండడు. లో.

ఉదా. — “అ. పేర్కొనదరుగుండెప్పిక్క చెదు రులేక, నుండవచ్చుఁ జేదయలుకుడక్కి. రమణ గోచిపాతరాయడు దొంగల, మిం డడనెడు మాటమేలు చెలిసి.” కుచ్చలో పాఖ్యానము.

గోచిబాపడు. ద్వ. వి: చూ, వటువు.

గోజోట. జే. వి. గోజాడుట: గొండాట, గోజో.

గోజోడు. జే. స. కి. (గోజో + అడు) పీడించుడుగు: గోజో.

గోజో. జే. వి. 1: చూ, బందన; 2: చూ, గోజోట; స. క్రి. 8: చూ, గోజోడు.

గోటు. జే. వి. 1. కోయంచున చేర్చి కుట్టెడు సన్ననిసరిగపట్టె: చూ, పట్టె. 7; 2. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 3. గీటు: చూ, రేఖ. 8; బ. 4. చేతినగ: చూ, భూషణము. 2.: గోటుకత్తె. ద్వ. విణ. ఒయ్యారము గలది: చూ, శ్రీ.

గోటుకాడు. ద్వ. విణ: చూ, సౌందర్య వంతుడు.

గోదు. జే. వి. రూ-గోఱు: చూ, బందన.

గోదురు. జే. వి. పెద్దకప్ప రూ-గోదురుకప్ప- గోండుగిక్కు: చూ, మందాకము. 1.

గోదురుకప్ప. జే. వి. —వై:—

గోకంటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు పల్లెరు \*: చూ, పల్లెరు; 2. జోజీ \*: చూ, స్థపుట; 3. గోవులగొరిసె: చూ, విభుయ.

గోకర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2. కడలిమ్మగుము: చూ, హరి

ము. 1; 8. ఆదవిమగు: చూ, హస్తీ; 4. మృగశిర్షము: చూ, సత్త్రము. 1; 5: చూ, పెదకుడు; 6. మృగయ: చూ, వేట. 8; 7: చూ, స్తోత్రము; 8. జే నెడు కొలతకు కొంచెము తక్కువ, జేత్త. ఎక్కువ (అనీతి)కాండశేషము): చూ, లూడితిలి; 9. కంచీరగాడిద: చూ, రాసభము; 10. ప్రమథ గణవిశేషము: చూ, సమూహము; అం. 11. అధర్వణవేదమునందలి అవాంతరములలో నొకటి: చూ, అవాంతరములు (చూ, ఉప విద్యలు); 12. కథలఱువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, కథలు.

గోకర్ణ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చోగ\*: చూ, స్రవ. గోకర్ణిక. అం. ముఖరజ్ఞువు (నాగ) లు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరజ్ఞువులు.

గోకరటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గొరంకి. గోకిరాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.— గోకిరాటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.— గోకిలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గోకలి: చూ, రోకలి; 2. నాగలి: చూ, లాంగలము. 1. గోకిలము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.— గోకుళికుడు. సం. విణ. బుగదకుండున్న గోవును దీయ నువేక్షించినవాడు, మెల్ల కంటివాడు (అని కొందఱు): గోకుళికుడు.

గోకులము. సం. వి. ఆ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు. గోకులికము. సం. వి. ఆ. పుం. అడుగునబడిన యెద్దు. (గోగుణికము అనికొందఱు): చూ, వృషభము. 1.

గోకులికుడు. సం. విణ. 1. కేకరుడు: చూ, మెల్లకంటివాడు; 2: చూ, గోకుళికుడు.

గోఘృతము. సం. విణ. వేడ: చూ, పిడక.

గోక్షీరస్థాయము. పా. శబదసాలైసను ఆవు పాలు కొంచెము కలిసియెడల పవిత్రమగు నను విధము.

గోక్షీరము. అం. పంచగవ్యములలో నొకటి: చూ, గవ్యములు.

గోక్షురకము. సం. వి. ఆ. పుం. వినుగుపల్లెయ\*: చూ, పల్లెయ.

గోక్షురము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.— గోక్షురి. సం. వి. ఇ. పుం. —వై.— గోగండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండనాలుక\*: చూ, రసన.

గోగంధనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎదురుగాలి: చూ, వాయువు; అం. 2. వాయువులెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వాయువులు.

గోగణము. సం. వి. ఆ. న. గరిండము: చూ, పిడక.

గోగుణికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ— గోపలికము.

గోగృప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆప్పుడే యీను చున్న ఆవు: చూ, ధేనువు.

గోగోయుగము. సం. వి. ఆ. న. ఆవులజేటు: చూ, ధేనువు.

గోగోష్ఠము. సం. వి. ఆ. న. ఆవులదొడ్డి చూ, సదనము. 1.

గోగ్రంధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. పనులకొట్టము: చూ, సదనము. 1; 2. ఏఱాపిడక. (ఎరువు— ఎండిన ఆవుపేడ ఇండుజేరును): చూ, పిడక; 3. ఎద్దునాలుక, బెండ\*: చూ, చార్విక. (ఒకానొక జంతువిశేషముని కొందఱు.)

గోఘృతము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆవునెయ్యి చూ, తైలము. 2: 2. ఇరాచరము: చూ, వడగల్లు; అం. 3: పంచగవ్యములలో నొకటి చూ. గవ్యములు.

గోఘ్నఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఆతిథి: చూ, వింసు. 4.

గోచరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రియార్థము: చూ, విషయము. 8. (గోపులు = ఇందియములు. అవి వీనియందు సంచరించును);

2. విషయము. పంచభూతములు.—రూప, రస, గంధ, స్పర్శ. శబ్దములు: చూ, హృషీకము; న. 8. పనులదొడ్డి: చూ, సదనము. 1; విణ. 4. కనఁబడినది: చూ, దృష్టము. 2.

గోచరించు. సం. అ. క్రి: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

గోచారము. సం. వి. అ. పుం. నూర్వాది గ్రహములయొక్క మేషాదిరాసుల సంచారము.

గోచారఫలము. పా. “శ్లో. జన్మే రసానుదృశువర్ణమూర్తి । ర్విపంచనందా రజితాఖ్యమూర్తి: । త్రిసప్తచక్ష్యవహితామ్రమూర్తి । గ్గజార్కవేదేషుచ లోకము. ౨॥ తా.—జన్మరాశి మొదలు గృహప్రవేశరాశి 1-6-11 యయిన సువర్ణమూర్తి బహులాభముచేయును. 2-5-9 లు రజితమూర్తి శుభము నిచ్చును 3-7-10 లు తామ్రమూర్తి కొంచెము కష్టముజేయును. 8-12-4 లు లోహమూర్తి బహుకష్టములు గలిగించును.

గోజ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గోలోమిక \*.

గోజలము. సం. వి. అ. న. చూ, గోమూత్రము.

గోజాకరికము. సం. వి. అ. న. 1. మంగళము: చూ, శుభము. 1; 2 చూ, వాఁకుడు (రూగోజాగరికము.) \*.

గోజాగరికము సం. వి. అ. న. —వై.—

గోజిహ్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఎద్దుకాలుక.

బెండ \*. చూ, దార్విక; 2. అధోభ్రష్టి\*: చూ, బరివెంక.

గోజిహ్వక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గోజిహ్వ. 1.

గోజింగి. వై. వి. = కట్టిక \*: చూ, రూగోజింగి.

గోజింగి. వై. వి. = చూ, గోజంగి.

గోటదొడ్లుడుకాయ. శే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

గోటమీటుట. పా. నిర్లక్ష్యముగాఁజేయుట.

గోటాపన. వై. వి. 1. = గరుత్పర్ణ. పక్షియాఁక: చూ, తైక్క. 1; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము.

గోటికాయ. వా. వై. వి. = గులి: చూ, బాలక్రీడ. (గోటిక్కాయ అనియు.)

గోటినాటులు. ద్వ. వి. బ: చూ, సఖితము.

గోటిసేలవంకలు. ద్వ. వి. బ: —వై.—

గోటిసొమ్ములు. ద్వ. వి. బ: —వై.—

గోడ. వై. వి. = కుడ్యము. (ఇటుకగోడ—మట్టిగోడ): చూ, మఱుగుగోడ.

గోడకాలు. ద్వ. వి. కోరడి: చూ, కరగోడ.

గోడగించు. శే. అ. క్రి. 1. మాటాడు. పా. 1, అ. 47: చూ, వచించు; 2. మోయు: చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 8: చూ, తిరస్కరించు.

గోడచేప్ప. ద్వ. విణ: చూ, మూర్ఖుడు.

గోడదొల్లలపోడ. ద్వ. వి. ఎలుక: చూ, మూషికము.

గోడపుగు ద్వ. వి. 1. నల్లి: చూ, మత్తుణము; వా. వి. 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము; 3: చూ, బల్లి.

గోడము. శే. వి: చూ, రూగుడెము.

గోడలయందు చిత్రముల వ్రాయుచుట. అం.

శోభనములెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శోభనములు.

గోడవాడము. శే. వి. జేడము. అం పదా. సర. 118: చూ, యుద్ధము.

గోడా. వై. వి. = ఘోటా. మగగుట్టము: చూ, నాయము.

గోడాడు. శే. అ. క్రి. (గోడు + ఆడు) దుఃఖించు: చూ, సుగిక్కు. 5.

గోధి. శే. విణ. 1. అణఁగుడు; 2: చూ, మకర.



గోదీగ. వై. వి. = హూటికా. ఆడుగుట్టము: చూ, చాయము.

గోడిపట్టెలు. జే. వి. బ: చూ, చాలకీడ.

గోడివడు. ద్వ. ఆ. కి. (గోడి + వడు)

1. అణగు: చూ, క్రుక్కు. 4; 2. వంపగు: చూ, వంకరవోవు.

గోడిపట్టు. జే. స. కి. (గోడి + పట్టు) వం గించు: చూ, వంచు

గోడు. వై. వి. = కుర్చీ వగ, ఏడుపు (అని కొం దలు) అం, భా. ప. 141: చూ, శోకము

గోడుంబ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గవాదనీ: చూ, పెద్దపాపర.

గోడుంబిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

గోడుపట్టె. జే. వి. గొలుసుపట్టెవంటి పట్టె.

గోడెము. జే. వి: చూ, రూ-గుడెము.

గోణము. వై. వి. = కొపినము. రూ-గోవణము- గోణాము: చూ, జొట్టము.

గోణముదారి. ద్వ. వి. సవ్యాసి: చూ ముని. 1.

గోణాము. వై. వి. = కొపినము: చూ, రూ- గోణము.

గోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = గోనె. చెండు

చేలుల పరిమాణపు గోనెసంచి: చూ, సంచి;

జే. వి. (1) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోతమాస్వయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాశ్య ముని: చూ, బుద్ధుడు 1.

గోతము. జే. వి రూ-గోతము. 1. జేనపనార

సంచి: చూ, సంచి; 2. మల్లులు సాదన కొఱకు జాబ్బనించియుంచుకొనెడు గోనె.

స్వా. 4, ఆ. 8: చూ, సంచి; 8. ధనముంచు గోనె: చూ, సంచి.

గోతముడు. సం. వి. ఆ. పుం. గౌతమముని: చూ, ముని. 1.

గోతము. జే. వి: చూ, రూ-గోతము.

గోతి వై. వి. = కాంత. ఆడుది: చూ, శ్రీ. (జక్కమని కబ్బరత్నాకరము. గోతి అని కొందలు.)

గోతుంబ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పిన్నపాపర\*: చూ, పాపర; 2: చూ, పుచ్చి \*: 8: చూ, బుడమ\*.

గోతుంబము. సం. వి. ఆ. పుం. గవాదనీఫలము.

గోత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. గోవులగుంపు: చూ, భేనువు.

గోత్రజుడు. సం. విణ. గోత్రమునఁ బుట్టిన వాడు.

గోత్రభినుడు. సం. వి. క. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపు తీడు.

గోత్రము. సం వి. ఆ. పుం. 1. కొండ: చూ, హస్తము; 2. చక్రము: చూ, బండికల్లు: 8. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 4. వేశ్యాగృహము: చూ, సదనము. 1; 5. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 6. దారి: చూ, మార్గము. 1; 7. నామము: చూ, పేరు. 1; 8. గొడుగు: చూ, వారిత్ర; 9. అడవి: చూ, విహినము; 10. బలిమి: చూ, కత్తి. 1; 11. పరిమడి: చూ, భూమి. 1; 12. కులము: చూ, వంశము; 18. వంశము, ఋషిసంతతి; చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు. (చూ, ప్రవరము. 1) విపులకు. —వంశములు 7. (ఇవి త్రివిధములుగ నున్నవి)

	1	2	8	4	5	6	7
A.	కశ్యప	అత్రి	భరద్వాజ	విశ్వామిత్ర	గౌతమ	జమదగ్ని	వశిష్ఠ
B.	మరీచి	అత్రి	అంగిర	పులస్త్య	పులహ	కృతువు	వశిష్ఠ
C.	కశ్యప	అత్రి	అంగిరస	కాశిక	వశిష్ఠ	కృగు	అగస్త్య

C. కృమము ననుసరింతుము.

1. కశ్యప = 1. కశ్యప (కాశ్యప). —ప్రవర. —  
(ఎ) కాశ్యప, ఆవత్సార, వైధువు;  
(బి) కాశ్యప, అసిత, దైవల (దేవల);  
(సి) కాశ్యప, ఆవత్సార, అసిత;
2. కాండిల్య. (కండిల). —ప్ర. — (ఎ) దేవల  
(దైవల), అసిత; (బి) కాశ్యప, దేవల  
(దైవల), అసిత; (సి) కాశ్యప, అసిత,  
దేవల (దైవల); (డి) కాశ్యప, ఆవత్సార,  
వైధువు, రే (ఫ) భ, రై (ఫ) భ,  
కండిల, కాండిల్య; (ఇ) కాండిల, అసిత,  
దైవల (దేవల); [వైధువు];
3. నిధువు. —ప్ర. — కాశ్యప, ఆవత్సార,
4. రేఫ. —ప్ర. — కాశ్యప, ఆవత్సార, రైభ్య  
(రే (ఫ) భ, రై (ఫ) భ);
2. అత్రి = 1. అత్రియ. —ప్ర - (ఎ) అత్రియ,  
అర్చవాన, క్యావాన్య; (బి) అత్రియ,  
అర్చవాన, క్యావాన్య, ధనంజయ,  
కానేన, వసుజాతనుమంగల, వామనకులజ,  
ఏకాదశార్షేయమున్నా కలదు;
2. గవిష్ఠిర. —ప్ర. — అత్రియ, గావిష్ఠిర,  
పార్వతిభ;
3. అంగీరస = (ఇది అంగీరస(అ.గోత్రము)గణము,  
అంగీరస (అ. భారద్వాజ) గణము అని  
ద్వివిధము)అంగీరస(అ.గోత్రము) గణము. —  
1. గోత్రము. —ప్ర. — అంగీరస, ఆయాన్య,  
గోత్రము;
- 2 ఉతచభ్య. —ప్ర. — అంగీరస, ఔతచభ్య,  
గోత్రము; [గణ్య, గోత్రము;
3. రహూగణ. —ప్ర. — అంగీరస, రాహు
4. సోమరాజక. —ప్ర. — అంగీరస, సోమ్య  
రాజ, గోత్రము; [గోత్రము;
5. వామదేవ. —ప్ర. — అంగీరస, వామదేవ్య,
6. బృహదుక్. —ప్ర. — అంగీరస, బృహదుక్,  
గోత్రము;
7. ఋత్. —ప్ర. — అంగీరస, బృహదుక్,  
భారద్వాజ, వాందన, మూతచస;
8. కక్షివత్తు. —ప్ర. — అంగీరస, ఔచభ్య,  
గోత్రము, ఔచభ్య, కక్షివత్తు;

9. దీర్ఘతమ. —ప్ర. — అంగీరస, ఔచభ్య,  
దీర్ఘతమ;
10. పృషదశ్య. —ప్ర. — అంగీరస, పార్  
(దశ్య) తస్య, వైరూప (రేక) అ (రి)  
ప్రదంష్ట్ర, పార్ష (దశ్య) తస్య, వైరూ  
(ప) ప్య;
11. రథీతర. —ప్ర. — (ఎ) అంగీరస, వైరూప్య,  
పార్ష (దశ్య) తస్య; (బి) అ (రి)  
ప్రదంష్ట్ర, వైరూప్య (ప), పార్ష (దశ్య)  
తస్య;  
అంగీరస (అ. భారద్వాజ) గణము. —
- 12 భరద్వాజ (భారద్వాజ). —ప్ర. — అంగీ  
రస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ;
- 13 అగ్నిశేక్య. —ప్ర. — [హద్వల;
14. హద్వల్య. —ప్ర. — అంగీరస, భార్గ్యశ్య,
15. క (మ) తరుణ. —ప్ర. — (ఎ) అంగీ  
రస, పౌరుకుత్స, త్రి (తా) సదస్య;  
(బి) అంగీరస, విష్ణువర్ధ, పౌరుకుత్స;
16. నితుండిల. —ప్ర. — అంగీరస, పౌరుకుత్స,  
త్రి (తా) సదస్య;
17. విష్ణువర్ధ. —ప్ర. —
18. పౌరుకుత్స. —ప్ర. —
19. గార్గేయ (గర్గ) —ప్ర - (ఎ) అంగీరస,  
గార్గ్య, కై (న్య) వ్య; (బి) అంగీరస,  
బార్హస్పత్య, గార్గ్య; (సి) భారద్వాజ,  
గార్గ్య, చ్యవన; (డి) అంగీరస, బార్హ  
స్పత్య, భారద్వాజ, గార్గ్య, కై (న్య) వ్య  
(రేక) అంగీరస, కై (న్య) వ్య, గార్గ్య;
20. హరిత. —ప్ర. — హరిత, అంబరీష, యావ  
వాన్య (రేక) మాంధాత్య, అంబరీష,  
యావవాన్య;
21. పింగ. —ప్ర. —
22. కంభ. —ప్ర. —
23. దగ్ధ. —ప్ర. —
24. వైమగవ. —ప్ర. —
- 25 కుత్స. —ప్ర. — అంగీరస, మాంధాత,  
కుత్స (అనియు వాడుక)
26. హరిత. —ప్ర. — అంగీరస, అంబరీష,  
యావవాన్య;

27. కణ్వ -పృ.- అంగీరస, అజామిహ్య, కణ్వ (లేక) అంగీరస, ఘోర, కాణ్వ;
28. కపి -పృ.- (ఎ) అంగీరస, ఉరుక్షయ (అరయ, ఔబుక్షయ), అమహౌవ (అమహీయవ); (బి) అంగీరస, అమహౌవ (అమహీయవ), ఉరుక్షయ (అరయ, ఔబుక్షయ);
29. స్వతంత్రకపి -పృ.- (ఎ) అంగీరస, స్వతంత్రకపి, అమహౌవ (అమహీయవ); (బి) అంగీరస, అమహౌవ (అమహీయవ), ఉరుక్షయ (అరయ, ఔబుక్షయ);
30. కాంగైశర. -పృ.- అంగీరస, భార స్వత్య, భారద్వాజ, కాత్య, అత్మీల (లేక) భారద్వాజ, కాత్య, అత్మీల.
31. సంకృతి. -పృ.- అంగీరస, గౌరీవీత, సాంకృత్య (లేక) కాక్త్య, గౌరీవీత, సాంకృత్య.
32. పూతిమామ. —పై.—
33. తండి —పై.—
34. కంబు —పై.—
35. కైవగ. —పై.—
4. కాళిక. (విశ్వామిత్ర) = 1. కాళిక. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కాళిక;
2. అఘమర్షణ. —పై.—
3. శ్రామత. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, దైవ శ్రమ, దైవశర;
4. కామకాయన. —పై.—
5. లోహిత. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, అప్తక;
6. అప్తక. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, అప్తక;
7. దేవరాజ. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ (దేవరాత-దైవరాత), ఔద (న) (ర) ల;
8. చికిత. -పృ.- (ఎ) —పై.—; (బి) దేవ రాజ, ఔదర, వైశ్వామిత్ర.
9. గాలవ -పృ.- వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ, ఔద (న) (ర) ల;
10. కాల. —పై.—
11. బవ. —పై.—

12. మనుతంతు. —పై.—
13. దళిక. —పై.—
14. కిత. —పై.—
15. ధనంజయ —పై.— [అజ్య;
16. అజ. -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద,
17. లోహిత. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, రోహిత; [పారస;
18. పూరణ. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, దైవరాత,
19. నారిధాపయంత. —పై.—
20. కత. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, కాత్య, అత్మీల;
21. వేణు. -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, గాధిన, రైణ;
22. వేణు. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, గాధిన, రైణ. (వేన); [కాయన, కౌళిక;
23. కాలంకాయన. -పృ.- వైశ్వామిత్ర, కాలం
24. కాలాక్ష. —పై.—
25. లోహితాక్ష. —పై.—
26. లోహితజహ్ను. —పై.—
- 5 వశిష్ఠ. = 1. కాండిన్య (కుండిన). -ప్ర.- వాశిష్ఠ, మైత్రావరుణ, కాండిన్య; 2 పరాశర, -పృ.- వాశిష్ఠ, కాక్త్య, పారాశర్య;
- 3 వశిష్ఠ. -పృ.- (ఎ) వాశిష్ఠ; (బి) వశిష్ఠ, వింద్రప్రమద, ఇంద్రప్రమద అభరద్వసు;
- 4 ఉపమన్యు. -పృ.- వాశిష్ఠ, అభరద్వసు, ఇంద్రప్రమద (వింద్రప్రమద);
- 6 భృగు. = 1. బామదగ్నివత్స. -పృ.- భార్గవ, చ్యావన, అష్టవాన, ఔర్వ, బామద (గృహ) గృ;
2. శ్రీవత్స. —పై.—
- 3 బామదగ్ని. -పృ.- భార్గవ, చ్యావన, అష్టవాన, అర్హిషేణ, అనూపేత;
4. దిద. -పృ.- భార్గవ, చ్యావన, అష్టవాన, ఔర్వ, దైద; [సావేత;
5. యాస్క. -ప్ర.- భార్గవ, వైతహవ్య,
6. వాఘా (వాఘోల). —పై.—
7. మాన. —పై.—
8. మాక. —పై.—
9. కార్మ. —పై.—

10. సార్వ. —వై.—

11. సావరి శాలంకాయన. —వై.—

12. కైమిని —వై.—

13. దేవంత్యాయన. —వై.—

14. కైత్య. —ప్ర.-భార్గవ, వైవ, పార్థ;

15. మిత్రయువ. —ప్ర.- వాఙ్మత్య;

16. శునక. —ప్ర.— గార్త్వమద (గృత్వమద)  
(శేక)భార్గవ, శానమిత్ర, గార్త్వమద,  
(గృత్వమద);

7. అగస్త్య. —ప్ర.— అగస్త్య, దార్య  
మృత, ఇగ్ధవాహ (శేక) అగస్త్య, దార్య  
మృత, సోమవాహ. (ఇత్యాది)

సగోత్రీకస్య వివాహమాడరాదన సంశ  
యమీ పృవలవలనం దెలియగలదు. ఇందలి  
పృతిగోత్రీవామముతుదను సకారమును  
చేర్చి యుచ్చరింపవలెను: చూ, ప్రవరును

గోత్రీమలు. పా. బ. చూ, గోత్రీము. 13.

గోతురీడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గోవుల  
గామవాడు: చూ, మహాశూద్రుడు;  
2. ఎఱుగఁదగిన దొంగ: చూ, ముచ్చిప్పి. 1;  
3. నృపుడు: చూ, రాజు. 1.

గోద. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-గోదావరి:  
చూ, నది. 2. విఘ్నచిత్తుని కూతురు. గోదా  
దేవి: చూ, పుత్రిక. 1: 3: చూ, మెదడు;  
జే. వి. (1) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోదంతేము. సం. వి. అ. న: చూ, హరిదళము.

గోదధి. అం. పంచావ్యములలో నొకటి: చూ.  
గవ్యములు.

గోదము. వై. వి. = గోర్ధ. గోద: చూ, మెదడు.

గోదానము. అం. 1. పదకకగ్యములలో నొ  
కటి: చూ, కర్మములు; 2. దశదానములలో  
నొకటి: చూ, దానములు; 3. మహాదాన  
ములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, మహా  
దానములు. [లాంగలము. 1.

గోదారణము. సం. వి. అ. న. నాగలి: చూ,

గోదారి. జే. వి. వెన్నకాచిన మడ్డి: చూ,  
తైలము. (వైకృత మని కొందఱు.)

గోదావరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గోల, గోదా  
వరినది: చూ, నది. (కృష్ణవేణి-గోదావరి-  
సరయువు మొదలగునవి సరితులనబడును.)  
నా. వి. 2=: చూ, గోదారి.

గోదావల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుల్ల  
బల్లి\*.

గోమృద్ధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. చణికమును గడ్డి\*:  
చూ, తృణము. 1.

గోదు. నా. వి: చూ, తుమ్మజిగురు.

గోదుము. వై. వి = గోధుమ. 1. గోధుమసస్యము:  
చూ, సస్యము. 1; విణ. బ. 2. గోధుమలను  
ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (మధుమూత్ర  
వ్యాధికి గోమమలన్నము మంచిది. ఇది  
మూత్రమందలి చక్కెరను తగ్గించును.)

గోదుమపూసలు. ద్వ. వి. బ. స్త్రీ. మెదనగ:  
చూ, భూషణము. 2.

గోదుమలు. అం. నవధాన్యములలో నొకటి:  
చూ, ధాన్యములు. (చూ, గోదుమ.)

గోదుహము. సం. వి. అ. న. గోపాలుర క్షీడ:  
చూ, విలాసము. 1.

గోదోహము. అం. గహీనతానములు ఏడింటిలో  
నొకటి: చూ, గహీనతానములు (చూ, కూట  
తానములు.)

గోద్దాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘమాసము:  
చూ, మాసము. 1; 2. బాల్యము: చూ,  
కైశవము. 2.

గోద్రీవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమూ  
త్రీము.

గోధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ,  
తేలుమేపరి; అ. స్త్రీ. అ. న. 2. వింటినారి  
దెబ్బతిగులకుండఁ జేరినగట్టిన ఉడుముతోలు  
(ముంజేరిని జొట్టుకొని యుండునది): చూ,  
బెరడు.

గోధనము. సం. వి. అ. న. 1. గోకులము: చూ,  
ధేనువు; 2. ఆవులకొటారము: చూ, సద  
నము. 1; పుం. 3. స్థూలాగ్రబాణము: చూ,  
బాణము. 1.

గోధాపది. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, హంస  
పాది \*.

గోధాపని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సోమలత\*.

గోధాస్కంధము. సం. వి. ఆ. పుం. చంద్ర: \*  
చూ, వెలిచంద్ర.

గోధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. సోసలు: చూ,  
లలాటము; 2. ఉడుము: చూ, లేలుమేపరి.

గోధిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ- గుధిక.  
1. ఉడుము: చూ, లేలుమేపరి; 2. నీరు  
డుము: చూ, లేలుమేపరి.

గోధునూడు. సం. వి. హ. పుం. గొల్ల: చూ,  
మహాకూడుగ్రాడు.

గోధూమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=గోదుమ.  
గోదుమలను యవలు: చూ, ధాన్యము;  
2. నారింజ \*: చూ, కర్కరాంకము; అం.  
8. దర్భలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దర్భలు.

గోధూమి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, గోలోమిక\*.

గోనంది. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆడుబెగ్గురు: చూ,  
సారసము.

గోనర్దము. సం. వి. ఆ. న. 1. కయివడిముపై\*:  
చూ, ముస్తకము; 2. ముక్కువైపు కంటి  
మూల: చూ, నేత్రము. 1; పుం. 8. బెగ్గురు:  
చూ, సారసము; 4. చేప: చూ, మత్స్యము. 1;  
5. పాము: చూ, సర్పము.

గోనర్దీయము. అం: చూ, కామము. 8.

గోనర్దీయూడు. సం. వి. ఆ. పుం. పతంజలి:  
చూ, ముని. 1.

గోనర్దుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గురుద్రోహము  
చేయువాడు.

గోనసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-గోనా  
సము. కొండచిలువ: చూ, సర్పము; 2. రూ-  
గోనాసము. వైక్రాంతవణి: చూ, రత్న  
ము. 1; 8. పొలను: చూ, మాంసము;  
4. కుంభము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గోననుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, హీనుడు.  
గోనాథుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఎద్దు: చూ,  
వృషభము. 1.

గోనాసము: చూ, రూ-గోనసము. 1-2  
గోనివ్యంధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గోమూ  
త్రము.

గోనియ. కై. వి.=గోణికా. రూ-గోనెఅడ్డముగా  
నడుము: గుట్టుపోసి ధాన్యమునించి యెద్దు  
మీదవేసెను జేనుపనార పట్టలసంచి: చూ,  
సంచి.

గోను. దే. వి: చూ, రూ-గోను\*.

గోనె. కై. వి.=గోణి: చూ, రూ-గోనియ.

గోనెయెద్దు. ద్వ. వి. ధాన్యవ్యాదులుగల గోనెలు  
మోయుయెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోనెపణము. ద్వ. వి. (పురిలోనేని పట్నాలు  
కుట్టి పఱచుకొనునది) పటకాలుగలగుడ్డ: చూ,  
వస్త్రము.

గోనెసంచి. ద్వ. వి: చూ, గోనియ. (వాడుక)  
గోపకంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. కానరేగు\*:  
చూ, రేగు. 1.

గోపగూంటు. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కమి\*.

గోపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. అబోకు: చూ,  
వృషభము. 1; 2: చూ, వేలుపుత్రేడు;  
8. త్రేడు: చూ, రాజు. 1; 4: చూ, శివుఁ  
డు; 5: చూ, నూయ్యుడు; 6: చూ, వండుఁ  
డు; 7. వెన్నెడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. చేం  
దమామ: చూ, హిమాంశువు; 9. నలువ: చూ,  
బ్రహ్మ. 1; 10. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

గోపసము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, దామట;  
2. కాపాడుట: చూ, రక్షణము.

గోపభద్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కాశ్మరి\*: చూ,  
మహాఫలము.

గోపభద్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—  
గోపము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-గోపము: చూ,  
బోళము.

గోవధను. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శారిబ\*. గోవల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. —వై.—; 2: చూ, సృవ\*.

గోపాణి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వేలుపుటేడు. గోపానసి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = గోప్ప (ఇంటి కప్పవైన నాసికవలెనుండునది): చూ, వెలిసె. గోపాయిలము. సం. వి. ఇ. చూ, రక్షితము.

గోపాలకర్కటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, బుడమ\*.

గోపాలకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

గోపాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, బుడమ\*; 2 గొల్లది: చూ, మహాకూడి.

గోపాలిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1 గోపాలునిభార్య: చూ, భార్య; 2 ఒకానొకపురుగు: చూ, పురుగు.

గోపాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1 = గొల్ల:చూ, మహాకూడు; 2. భూపతి: చూ, రాజు. 1; 3. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4: చూ, వేలుపుటేడు.

గోపి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 = గొల్లది: చూ, మహాకూడి; 2. మామెన\*: చూ, శారిబ; 3. నల్లగుండెపాల\*: చూ, శారిబ; 4. బడరి\*: చూ, రేగు.

గోపిక. సం. వి. అ. శ్రీ. = గొల్లది: చూ, మహాకూడి.

గోపిచందనము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము సుద్దమన్న: చూ, రూ-గోపిచందనము.

గోపిత. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, అనాస\*.

గోపిచందనము. సం. వి. అ. న. రూ-గోపిచందనము: చూ, భూమి 1.

గోపితము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుళాము.

గోపీధము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిదోన: చూ, నిపానము; 2. కొవలి: చూ, రక్షణము.

గోపీధము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—; 2. నూతిదగ్గఱనుండునీళ్ల గాడి:చూ, నిపానము.

గోపు. జ. వి. అకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

గోపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోపాలకుడు: చూ, మహాకూడు; 2. సృపుడు: చూ, రాజు. 1; 3. పెట్టుగ్రామముల కధికారుడు: చూ, రక్షకుడు. 4. గోవుల కధిపతి: గోమంతుడు, గోమి, గోమీనుడు, గోస్వామి; 5. మగడు: చూ, భర్త. 1; 6. మేలుచేయువాడు: చూ, శుభంకరుడు.

గోపుచ్చన్యాయము. పా. మొదటలావుగానుండి కృమముగా సన్నముగానుండురీతి.

గోపుచ్చము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోరి: చూ, వానరము; పుం, న. 2. నలుబదిపేటలుగల వారము: చూ, భూవణము. 2; అం. 3. బాణాగ్రములు పడింటిలో నొకటి: చూ, బాణాగ్రములు; 4. తాళాధ్యాయప్రకరణ మునందలియత్రిసాణములు అతింటిలోనొకటి: చూ, యత్రిసాణములు, (చూ, తాళము 2); యతులుమాడింటిలోనొకటి: చూ, యతులు; వా. 6. ఆవుతోక.

గోపుటము. సం. వి. అ. న. శివునియొక్కయు వృషభముయొక్కయు మంటపము: చూ, సదనము. 1.

గోపురబంధము. అంశబ్దాలంకారములలోనొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.)

గోపురము. సం. వి. అ. న. 1. గవను, పురద్యారము, పెద్దవాకిలి: చూ, సదనము. 1; 2. గృహద్యారము, వాకిలి: చూ, సదనము. 1; 3. తుంగముపై: చూ, ముస్తకము; 4. విష్ణువు మేడ: చూ, సదనము. 1. "గాలిగోపురము"

గోపురాంశ. పా. ఏగ్రహంబునకైనను పోడకో వర్ణచేయఁగా నాలుగువర్ణంబులు స్వవర్ణంబులు వచ్చినేని గోపురాంశయగును.

గోపురీమము. సం. వి. ఆ. న. ఆవుపేడ: చూ, పిడక.

గోపేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విఘ్నవు. 1.

గోపేతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కాక్యముని: చూ, బుద్ధుడు. 1.

గోప్త. సం. విణ. ఋ: చూ, రక్షకుడు.

గోప్యకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బంటు: చూ, సేవకుడు.

గోప్యము. సం. విణ. రక్షింపదగినది: చూ, రక్షితము.

గోప్యార్థగోపనము అం: చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము.

గోప్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, గోప్యకుడు; విణ. 2. కావదగినవాడు.

గోబలీవర్దన్యాయము. పా. గోశబ్దమునకు ఆవులు ఎద్దులుకూడ స్థము. బలీవర్దశబ్దమున కెద్దులర్థము. గోబలీవర్దమనునపుడు బలీవర్దశబ్దము న్నందువలన గోశబ్దమున కావులే యర్థము చెప్పవలయునను విధము.

గోభండీరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లెళ్ళగువ్వ. (గుర్జిడ్డికొంగ అని వాడుక.)

గోమంతము. సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అని కొందఱు). గోమంతపర్వతము; చూ, పర్వతము.

గోమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అనికొందఱు): చూ, గోవుడు. 4.

గోమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవియీగ: చూ, మక్షిక.

గోమతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాసి(కి)ష్టి. గోమతి యనునది: చూ, నది; 2. చూ, గోలోచన.

గోమతివారులను బ్రాహ్మణులు. పా. గౌతముడను ఋషినిబట్టి వీరికిపేరు గలిగినది. వీరు యజుర్వేదము: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోమము. సం. వి. ఆ. న. మండపము: చూ, సదనము. 1.

గోమయచ్చత్రిము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పుట్టగొడుగు\*.

గోమయచ్చత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—గోమయపాయసీయన్యాయము. పా. పేడపరమాన్నమగునా యనురీతి. (పేడపాలు రెండును గోవుదేహమునుండి వచ్చుటచే సమానము అని చేయుదుర్వాదము.)

గోమయప్రియము. సం. వి. ఆ. న. భూత్పణము\*: చూ, తృణము. 1. \*

గోమయము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. ఆవుపేడ: చూ, పిడక; 2. పేడ: చూ, పిడక; అం. 8.

పంచగవ్యములలో నొకటి: చూ, గవ్యములు. గోమయోద్భవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తేల\*.

గోమాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. సక్కి (గోవులను బోదోలునది): చూ, సృగాలము.

గోమూరి. మి. వి. (గోవు + మారి): చూ, పిణుజు\*.

గోమి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోవుడు. 4.

2: చూ, వానరము; 8: చూ, సృగాలము;

4. కప్ప: చూ, మండుకము. 1; విణ.

5. బుద్ధభిక్షుక శిష్యుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1;

6: చూ, గోవుడు. 4.

గోమింపి. దే. స. క్రి. గోమచేయు.

గోమితము. సం. వి. ఆ. న. కోసు: చూ, పరువు. 2.

గోమిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

గోమీనము. సం. వి. ఆ. పుం. గోమీనమను

చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గోమీనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గోమంతుడు.

గోము. దే. వి. 1. శ్రమ మెఱుంగనితనము: చూ,

సుకుమారము; 2. లేత: చూ, సౌకుమార్యము. 1.

గోముఖబ్రాహ్మణులు. పా. వీరిని గోశకబ్రా

హ్మణులనిపైతమందురు. తల్లిమత్రమువితం

తువు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోముఖము. సం. వి. అ. స. 1. ఇల్లు అలుకుట: చూ, మెత్తు 1; 2. కొంకరవంకరగా కట్టిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. పూరకమను వాద్యము, వాయించుకుండ (అనికొండలు): చూ, వీణ; పుం 4. మొసలి, కాలు మొసలి (అనికొండలు): చూ, మత్స్యము. 1; వా. 5. ఆవు మొగము.

గోముఖవ్యాఘ్రస్వాయము. సా. ఆవు మొగము గల పులినిఁ జూచి, ఆనను నూహతో నితర జంతువులు దగ్గఱకు రాఁగా వానిని మింగి చేయు ననురీతి.

గోముఖాననము. అం. ఆననములు ముప్పదింటిలో నొకటి: చూ, ఆననములు.

గోముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

గోమూత్రిము. సం. వి. అ. స. 1. ఆవు ఉచ్చే: చూ, మూత్రము; అం. 2. పంచగవ్యములలో నొకటి: చూ, గవ్యములు.

గోమూత్రిశిలాజిత్తు. సం. వి. ఉ. స. (పచ్చేగా నుండు) గోమూత్రశిలాజిత్తు: చూ, సిలాజిత్తు.

గోమూత్రీ. సం. వి. స్. పుం. ఎఱ్ఱవేగిసః: చూ, సరకము. 2.

గోమూత్రిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకరకము గడ్డి: చూ, తృణము. 1.

గోమూత్రికము. అం. పూహకాస్త్రములోని భోగపూహములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, భోగపూహములు.

గోమూత్రికాబంధము. అం. శబ్దాలంకారము లలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, హేతువు. 2; అలంకారము 8.)

గోమేదకము. సం. వి. అ. పుం. గోమేదకమణి: చూ, రత్నము. 1.

గోమేదము. సం. వి. అ. స. — వై. —

గోమేదికము. వై. వి. = గోమేదికము. — వై. —

గోమేధము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ- గోమేదము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. జన్నము: చూ, యజ్ఞము.

గోమేధసన్నిభము. సం. వి. అ. పుం. పాల తాయి: చూ, గాయి.

గోమేధికము. సం. వి. అ. స. 1. = గోమేదికము. పసుపువన్నెగల రత్నము. నవరత్నములలో నొకటి: చూ, రత్నములు; చూ, రత్నము. 1; 2. ఆకుపత్రికము \*: చూ, రోమశము; 3. విషభేదము: చూ, విసము. 1.

గోయి. వై. వి. = గర్తమ్. రూ-గోయ్య: చూ, రంధ్రము. 1.

గోయుజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రెండుకొనులు: చూ, పరువు. 2.

గోర. వై. వి. 1. = గోరంకువు: చూ, రూ- గోరంకి; 2. అరటిపువ్వు లోపలనుండెడి యొకానొక వస్తువు: చూ, గోరు.

గోరంక. వై. వి. =: చూ, రూ-గోరంకి.

గోరంకి. వై. వి. = — వై. —

గోరంకువు. సం. వి. ఉ. పుం 1. = గోరంకి- గోరంక-గోర: చూ, కారిక. 1; 2. బట్టఁ గట్టనివాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు; 3: చూ, బట్టువాఁడు. 4. జామీనుదారు: చూ, లగ్న కుఁడు.

గోరంత. వా. వి. మ్మిలికొంచెము. “గోరంతలు కొండంతలుగాఁ జేసెను.”: చూ, స్వల్పము. (చూ, కాంత. (1).)

గోరక. వై. వి. = గోరంకు: చూ, రూ-గోరంకి. గోరకి. వై. వి. = — వై. —

గోరకు. వై. వి: చూ, మహాసహ \* (దీని ఆకు నిమ్మపండ్ల రసముతో నూటి అరికాళ్లకు కట్టిన మంటలుతగ్గును. దీనికషాయము పుండ్లు మాన్పును.)



గోరవాత్రునదిగొడ్డటంజుకుట. లో. ఉదా -  
 “మనకప్పుడు గోరంబోవుపని గొడ్డంటందేర్ప  
 వలసినప్పుడు.” (నీతిచంద్రిక-మిత్రభేదము)  
 గోరకలి. వా. వి. గొప్పచిక్కు, అతిదారుణము.  
 గోరత్తు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నారింజీ \*: చూ,  
 శర్కరాంకము; 2. పసులగాచుట; 3. కుం  
 డానుగు \*: చూ, నాదాలాబువు.  
 గోరత్తుకము. ఆం. జాతులు పదునెనిమిదింటిలో  
 నొకటి: చూ, జాతులు.  
 గోరత్తుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కైకశ్రీకిని  
 తుత్తియునికిని బుట్టిన గొల్లవాడు: చూ,  
 మాహిమ్యుడు; వా. 2. పసులకాపరి.  
 గోరత్తుతుంది. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ,  
 గోరత్తు. 3.  
 గోరత్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. —పై.—  
 2: చూ, సర్వదండి \*. [కుడు.]  
 గోరత్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గోరత్తు  
 గోరగింత. వై. వి.=ఘోరత్న. భయంకరత్వము:  
 చూ, రారవము. 2.  
 గోరచేనము. వై. వి.= గోరోచన ఆవుకుడుపు  
 నుండి యెత్తెడి యొకవస్తువు: చూ, రోచన.  
 గోరజీము. వై. వి.= —పై.—  
 గోరడము. దే. వి. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము.  
 గోరతనము. దే. వి. దోష్ట్యము: చూ, వ్యభీకము. 2.  
 గోరత్నము. ఆం. చేతనరత్నములు తొమ్మిదిం  
 టిలో నొకటి: చూ, చేతనరత్నములు.  
 గోరథుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బృహస్పతి  
 గృహము: చూ, రాహువు. 2.  
 గోరప. దే. వి. గట్టిమోత: చూ, స్వరము. 2.  
 గోరపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (గోరము + పడు):  
 చూ, రోతపడు.  
 గోరపన. దే. వి. రూ-గోరము-గోను: చూ,  
 నింద. 1.  
 గోరపము. వై. వి.=మరప: చూ, రూ-గోరపము,

గోరము. వై. వి.=ఘోర. 1. భయము, భయంక  
 రము (అని కొందఱు): చూ, వెఱపు; దే. వి.  
 2. అపద. అచ్చ. యు. కాం. 142: చూ,  
 విపత్తు; 3. దేహముయొక్క అస్వాస్థ్యము;  
 4. రోత: చూ, నింద. 1; విణ. 5. రోత  
 కలది. కళా. 7. ఆ. 86: చూ, వికృతము. 8.  
 గోరవంక. వై. వి.=: చూ, రూ-గోరంకి.  
 గోరసజము. సం. వి. ఆ. స. చేల్ల: చూ,  
 మజ్జగ.  
 గోరసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై.—;  
 2. క్షీరము: చూ, పాలు. 1; 3. దేవదారు  
 బంకతోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ,  
 రాజార్ద్రము.  
 గోరాండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ.=గోరంక: చూ,  
 కారిక. 1.  
 గోరాటక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = —పై.—  
 గోరాటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = —పై.—  
 గోరి. దే. వి. కట్టినసమాధి: చూ, సమాధి. 1.  
 గోరింక. వై. వి.=: చూ, రూ-గోరంకి.  
 గోరించు. దే. ఆ. క్రి. 1. ఎగయు. కళాం. 3,  
 ఆ. 111: చూ, లంఘించు; 2. వైకిలేమి:  
 చూ, రేగు.  
 గోరింపు. దే. వి. 1. ఎగపు: చూ, వెగపు;  
 2. గర్వము: చూ, నాంకారము.  
 గోరక. వై. వి.=: చూ, రూ-గోరంకి.  
 గోరు. వై. వి. 1. = ఖుర: చూ, నఖము;  
 2. = ఖుర. తంతిమీటు ప్రతిసఖము. స్వా. 5,  
 ఆ. 84: చూ, నఖము; 3: చూ, గోర;  
 విణ. 4. అల్పము. “గోరువెచ్చిని నీరు.”  
 చూ, స్వల్పము; ఆం. 5. రంధ్రములు తొమ్మి  
 డింటిలో నొకటి: చూ, రంధ్రములు.  
 గోరుగల్లు. ద్వ. వి. (మంగలి గోళ్లుతీసెడి)  
 ఇనుపసలాక. కళా. 3, ఆ. 109: చూ,  
 సఖోత్పాటని (రూ-గోరుగొండి-గోళ్లుతీసె.)

గోరుగాలము. ద్వ. వి. చేపలను బట్టుటకు  
ఉక్కుకమ్మితో వంకరగాజేసిన గాలము:  
చూ, వల. 1.

గోరుగొండి. ద్వ. వి. రూ- గోర్దొండి: చూ,  
గోరుగల్లు

గోరుచిక్కుడు. ద్వ. వి: చూ, వట్టిక \*.  
గోరుచీరణము. ద్వ. వి. గోటివలె కొనయంగు  
వంపుగల యులి: చూ, వృక్షోదనము. 1.

గోరుమేట్టు. ద్వ. వి. 1. గోరుమట్టు లేచెడు  
పుండు: చూ, వ్రణము; 2. ఒకానొక గడ్డ.  
గోరుమేట్టుపై రోజులిపోటు. జా. ఆపదపైన  
మతియొక ఆపద.

గోరుతము. సం. విణ. కోసు: చూ, పరువు. 2.  
గోరుపడము. వై. వి.=ఘోరపటు: చూ, రూ-  
గోర్పడము.

గోరుపిల్లాడు. జే. స. క్రి. 1. పుట్టచెండ్లాడు:  
రూ- గోరుపులాడు-గోర్పిళులాడు-గోర్పిల్లాడు;  
2. ఎగురవేయు: రూ- గోరుపులాడు-గోర్పిళు  
లాడు-గోర్పిల్లాడు

గోరుపులాడు జే. స. క్రి. —వై.—  
గోరుమీటులు. జే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము.  
గోరురాజనాలు జే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు:  
చూ, ధాన్యము.

గోరువంక. వై. వి.=: చూ, గొరంకి.  
గోరువంకలు. వై. వి. బ. = ఖరవక్రి. రూ-  
గోర్వంకలు: చూ, నఖక్షుతము. ఆం, భా.  
ద్వి. 180.

గోరువెచ్చి. ద్వ. వి. రూ- గోర్వెచ్చి: చూ,  
మందోషము (చూ, వేడిమి.)  
గోరేఖకము. సం. వి. ఆ. పుం. తంగేడు\*:  
చూ, హేమపుష్పకము.

గోరొత్తు. ద్వ. వి. (గోరు + ఒత్తు). కళా. 7,  
ఆ. 161: చూ, నఖక్షుతము.

గోర్దొండి. ద్వ. వి: చూ, రూ-గోరుగొండి.

గోరోచన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=గోరోజీనము:  
చూ, రోచన.

గోరోచము. సం. వి. ఆ. న: చూ, హరిదళము,  
గోరోజీనము. వై. వి.=గోరోచన. రూ-గోర  
జేము-గోజీము: చూ, రోచన.

గోర్దము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మెదడు.

గోర్దము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

గోర్పడము. వై. వి.=ఘోరపటు. రూ- గోరు  
పడము. 1. కంబలి: చూ, రల్లకము; 2. ఏనుగు  
మీదఁ బజచెడి యెఱ్ఱని కంబలి: చూ, రల్ల  
కము

గోర్పిళులాడు. జే. స. క్రి): చూ, రూ-గోరు  
పిల్లాడు.

గోర్పిల్లాడు. జే. స. క్రి. —వై.—

గోర్వంక. వై. వి. 1=: చూ, గొరంకి; ఆం.  
2. కామశాస్త్రమునందలి దూతీచతుష్టయము  
లోని మతాంతరములందలి మూడవదానిలోని  
పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతు  
ష్టయము.

గోర్వంకిలు. వై. వి. =: చూ, రూ- గోరు  
వంకలు.

గోర్వెచ్చి. ద్వ. వి: చూ, రూ-గోరువెచ్చి.  
గోజీము. వై. వి. = గోరోచన. స్వా. 4.  
ఆ. 14: చూ, రోచన.

గోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గోలి. కాగు:  
చూ, పాత్రము.6; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి.1;  
3. గోదావరీనది: చూ, నది; 4. మణిసిల:  
చూ, రాయి; జే. వి. (1) అలి  
దారుణధ్వని: చూ, స్వరము. 2; (2) రెమ్మ:  
రెమ్మ: చూ, కాఖ. 1; (3) ఆడుది. ఆం,  
భా. ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ; విణ. (4) ముగ్ధ,  
పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగలది  
(ఆడుది): చూ, స్త్రీ; (5): చూ, ముగ్ధుడు.  
గోలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = గోరెము.  
రూ-గోళకము. కాగు: చూ, 6 పాత్రము

2. గురి: చూ, గోరీ; 8. పోయినకుండ: చూ, గోలుడు సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గోలకుండ భాండము. 8; 4. బొమిడికము: చూ, పీస గోలుగోలు. జే. వి. రూ. గోల్లొలు. ఏడుపుట కము. 1; 5. కంబలి: చూ, రల్లకము; 6. ఇం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. ద్రియములుండు తావు; 7. పోక నెల: గోలురించు. జే. ఆ. కిరి. (పులి) కూయు: చూ, పోక.

గోలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. విధవకు అంపు గోలె. జే. ఆవ్య. ఆరంభకాలనిశ్చయార్థమగు మగనియందు బుట్టిన కొడుకు, రూ. గోళ కుడు: చూ, పుత్తుడు.

గోలక్షణము. ఆం. కళలలువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ. కళలు.

గోలత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడుఉవ్వపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

గోలము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. గోళము.

1. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; 2. మంటి ఉంటు: చూ, పూస; 3. కంటిగుడ్డు: చూ, నేత్రము. 1; న. 4. (నూర్యచంద్రాదుల) లింబము: చూ, మండలము. 9.

గోలాంగూలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండ ముచ్చె: చూ, వానరము; 2. కొఱి: చూ, వానరము.

గోలాసము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పుట్టగొడుగు\*. గోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి.

గోలిండు. జే. స. కిరి. చేమురుపోసి వేచు: చూ, వేచు.

గోలియము. వై. వి. = గోలక: రూ. గోలెము. కాగు: చూ, పాత్రము. 6.

గోలిహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, మొక్తము\*. గోరీ. వై. వి. = గోలక: గోరీకాయ: చూ, బాలకీడ.

గోరీకాయ. ద్వ. వి. — వై. —

గోరీథము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, గోలిహము\*. (ఆవులచేత ఆస్వాదింపబడునది.) గోలు. జే. వి: చూ, పేముబొడ్డు.

శబ్దించు. గోలొకము. సం. వి. ఆ. న. శ్రీకృష్ణునియొక స్థానము.

గోలొమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగతిక\*: చూ, తృణము. 1; 2: చూ. మల్లమాతంగి\*; 3. వ నల్లవన (అనికొందలు)\*: చూ, విష; 4: చూ నేలగొలిమిడి\*; 5. భూతకేశము\*: చూ, జు మాంసి; 6. శమిధాన్యము: చూ, ధాన్య: గోల్లొలు. జే. వి: చూ, రూ. గోలుగోలు.

గోవ. జే. వి. 1. యావనము. స్వా. 4, ఆ. 1 చూ, వయస్సు. 1; వై. వి. 2 = వరు: చూ, శరభము 1; జే. విణ. 3. మనోజ్ఞము. “గ పని”: చూ, హృద్యము; వా. 4 పాడవు. గోవందని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ప్రేంకణము. గోవందిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — వై. —

గోవణము. వై. వి = కోపినము: చూ, బొట్టము. గోవత్సన్యాసుము. పా. ఆవునమ్మినపుడు: పా. వేచేఖరీచు లేదనురీతి.

గోవమొలత్రాడు. జే. వి. మగవాని మొలనూ: చూ, శృంఖలము.

గోవర్ధనధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

గోవర్ధనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సింహ: 2: చూ, మాతులుంగము\*; 3. సారము దూచి మొదలగు వస్తువు; 4. గోవర్ధన: తము: చూ, పర్వతము.

గోవళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గొడ్డావు: చూ, భేష

వాలము. సం. వి. అ. పుం. ఆవుయొక్క  
తోడఁకఁ అదోడఁకఁ రూ-ఆవుతోడఁక.

వాపు. దే. వి. (గోవ + ఆపు) సాధువుకాని  
యాపు, కరటఁ చూ, ధేనువు.

వాళ్లు. దే. వి. బఁ చూ, యావనుడు. స్వా. 4,  
ఆ 88; 2. ముండలమారి. ఆంధ్రా. ద్వి 116:  
చూ, విటుడు.

విందము. సం. వి. అ. పుం. కొండఁ చూ,  
పర్వతము.

విందములు. దే. వి. బ. నతివిశేషముఁ చూ,  
సమస్కారము.

విందములుకొట్టుచు. జా. ఉత్సాహముతో  
గోవిందస్మరణ చేయుచు. “చతుర్విధాహార  
ప్రధానాభీష్ట మృష్టాన్నంబుల విందుపెట్టు  
లనుకొంచు గోవిందములు కొట్టుకొంచు జి  
హ్వాలు చివురించునట్లు భుజించుచు.” (ధర్మజ  
రాజనూయము.)

వింసుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. క్రికృష్ణుడు;  
చూ, విష్ణువు. 1; 2. ఆలకాఁపరిఁ చూ,  
మహాకూడుగ్గిడు; 3. బృహస్పతిగ్గివాముఁ  
చూ, రాహువు. 2; 4. నలువఁ చూ, బ్రహ్మ. 1;  
5. ఇంద్రుగ్గిడుఁ చూ, వేలుపుక్షేడు;  
6. భూపతిఁ చూ, రాజు. 1; 7. పరమాత్మ;  
చూ, హంసుడు; 8. మనస్సు మొదలగు  
నిందియముల నడపు అంతర్యామి (గోవిందా  
యననుఁ); చూ, ఓమ్.

విట్టు. సం. వి. మ. (కో). పుం, స్త్రీః చూ,  
గోమయము.

విరేచనము. సం. వి. అ. న 1: చూ, గోమూ  
త్రము; వా. 2. ఆవుశేడ.

విష్ట. సం. వి. అ. స్త్రీః చూ, గోమయము.

వు. సం. వి. ఓ. స్త్రీ. 1. ఆవు. (దీని ధ్వని  
వాంధ్ర. కొఠోదేశము నైదికము): చూ, ధేనువు;

2. కన్ను (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ,

నేత్రము. 1; 8. దిక్కుఁ చూ, హరిత్తు;

4. తూపు (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ,

బాణము. 1; 5. పుడమిఁ చూ, భూమి. 1;

6. వాక్కుఁ చూ, శబ్దము. 2; 7. బ.

జలము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ,

నలిలము; 8. నలువరాణిఁ చూ, సరస్వతి;

9. కోసుమారముఁ చూ, పరువు. 2; 10. గుటిఁ

చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 11. మోపుఁ చూ, లక్ష

ణము. 8; పుం. 12. (బండిలాగు) ఎద్దుఁచూ,

వృషభము. 1; 18. కిరణము (పుం, స్త్రీ అని

కొందఱు): చూ, హేయనము. 2; 14. నాక

ము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ,

స్వర్గము; 15. చేందమామఁ చూ, హిమాం

శువు; 16. వశ్యాయుధము (పుం, స్త్రీ అని,

కొందఱు): చూ, బాణము. 1; 17: చూ, నూర్యు

డు; 18. వెండుగ్గి (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు):

చూ, వెండ్రుక. 1; 19. జీన్నముఁ చూ, యజ్ఞము;

20. ఒక మునిఁ చూ, ముని. 1; 21. అర్థ

నుడుఁ చూ, విజయుడు. 1; స్త్రీ, న.

22. లేజన్సుఁ చూ, వెలుతురు. 1; అం.

28. దానములు పడునాటింటిలో నొకటిఁ

చూ, దానములు.

గోవృందము. సం. వి. అ. న. ఆవులమండఁ

చూ, ధేనువు.

గోవృకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడిఁ చూ,

పుంజు; 2. జిక్కవపిట్టఁ చూ, బటువుగువ్వ.

గోవృషము. సం. వి. అ. పుం. ఆబోతుఁ చూ,

వృషభము. 1.

గోశక్రస్తు. సం. వి. త్. నఁ చూ, గోమయము.

గోశాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆవులసాల. రూ-

గోశాలముఁ చూ, సదనము. 1.

గోశాలము. సం. వి. అ. న. —మై.—

గోశాస్త్రము. పా. అర్థవేదములోనిది ఇది సహ

దేవ కల్పితగ్రంథము. ఇది గోవులవర్ణములు

కుర్లు, కుభలక్షణములు, వాని ఫలితములు, పశువ్యాధులు, తమపశుమనాషధాదు లెఱింగించును: చూ, ఉపవిద్యలు.

గోశ్వరము. సం. వి. అ. న. హరిచంద్రసము: చూ, వాసన.

గోశ్వంగము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మక: చూ, విటదిరము.

గోశ్వంగోదకవ్యాయము. పా. గోశ్వంగము నందు నీటినిపోసి గాయత్రిచేత మూడు పర్యాయము లభిమంత్రించి ఆయుదకము చేత స్నానమొనర్చుట అను విధము.

గోశ్వేణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తంగడుక: చూ, హేమపుష్పకము.

గోసా. పా. వి. రాణివాసము (గోహలనియు.)

గోష్ఠము. సం. వి. అ. న=కొట్టము. రూ-గొష్ఠము. గోవులమందయుండు చోటు: చూ, సదనము. 1.

గోష్ఠ్యుడు. సం. వి. తానుండెడు చోటు నుండుకొని పరులను ద్వేషించువాడు.

గోష్ఠి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. సభ: చూ, సభ. 2; 2. రాజసభ: చూ, సభ. 2; 3. మహారాజసభ: చూ, సభ. 2; 4. పరివత్సభ: చూ, సభ. 2; 5. ఇష్టగోష్ఠి: చూ, స్థలాపము; అం. 6. నాటికలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. (1 అంకము. కథప్రణయము. పురుష పాత్ర 9 లేక 10. స్త్రీలు 5 లేక 8): చూ, నాటికలు.

గోష్ఠీనము. సం. వి. పుం. న. రూ-గోష్ఠీనము. మునుపావులున్న సాల: చూ, సదనము. 1.

గోష్ఠవరము. సం. వి. అ. న. 1. ఆవుదెక్క, (ఆవుయొక్క అడుగుకొలది): చూ, వింఖము; 2. గోవుగొరిసె యిడినగుంట: చూ, రంధ్రము. 1; 3. గోవులతిరిగెడిచోటు: చూ, స్థానము. 1.

గోస. వా. వి. తిట్లు, ఘోష.

గోసంఖ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. గొల్ల: చూ, మహాకూమ్యుడు.

గోసంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుశాము. గోసంగి. వై. వి. 1=గోహింసకరి. రూ-గోసంగి. అం. భా. ద్వి. 289: చూ, మాదిగ; 2 కడ జాలివాడు: చూ, మాల (1).

గోసంగి. వై. వి.=వై— గోసదుమే. జే. స. కి). (గోసు + అడుమే): చూ, నిందించు.

గోసన. వై. వి.=ఘోషణ. రూ-గోసు-గోసున. చాటించుట: చూ, ఘోషణ.

గోసము. వై. వి. 1: చూ, బోళము; 2: చూ, వేగుశాము. [చూ, యజ్ఞము]

గోసరము. సం. వి. అ. పుం. గోపేధయజ్ఞము: గోసర్దము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుశాము

గోసవము. అం.రిహీనతానములేడింటిలో నొకటి: చూ, రిహీనతానములు. (చూ, కుద్ధతానములు.)

గోసు. వై.వి. 1 =ఘోషణ: చూ, రూ-గోసన; 2. అపరూః: చూ, నింద. 1; 3. దోషము: చూ, సాపము. 1.

గోసున. వై. వి.=ఘోషణ. అం. భా. ప్ర. 114: చూ, రూ-గోసన.

గోస్తన. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, గోస్తనిక.

గోస్తనము. సం. వి. అ. పుం. నలువదిపూసల సరము. (పుం, న. అని కొందఱు.) చూ, భూషణము. 2.

గోస్తని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. దాగ్రిత: చూ, స్వాద్యుధల: వా. 2. ఒకానొకనది.

గోస్థానకము. సం. వి. అ. న: చూ, గోష్ఠము.

గోస్వామి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోవుడు. 4; 2. (నాట్యపరిభాషయందు) ఇతరరాజయొక్క కొడుకు: చూ, పుత్రుడు.

గోహస్తము. సం. వి. అ. న: చూ, గోమయము. గోహరి. శ్లో. వి. పరాక్రమము. శ్లో. 6, అ. 154:

చూ, శార్యము. 1.

గోహరితక. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మారేడు\*.

గోహలకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

గోహలము. సం. వి. అ. పుం. ఏఱుపిడక. రూ-

గోహళము: చూ, పిడక.

గోహళము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గోహింసకుడు. సం. వి. అ. పుం. = గోసంగి:

చూ, మాదిగ.

గోహితము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మారేడు\*.

గోళకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

గోలకుడు.

గోళము: చూ, రూ-గోలము.

గోళి. వై. వి. = ఘోళి. కుచ్చేలి\*: చూ, విచి

ల్లిక. (నోటినుండి వెత్తురుకాటుట, వైత్య జ్వరము, దగ్ధ తగ్ధము.)

గోళ్లకుతికంటు. ద్వ. వి. శ్రీ: కంఠభూష: చూ,

భూషణము. 2.

గోళ్లగొండి. ద్వ. వి. 1. ఒకరకముగడ్డి\*: చూ,

తృణము. 1; 2 తృణభాస్యము: చూ, భాస్యము.

## గా

గాంజకుడు. సం. వి. అ. పుం. బంగారు పని

వాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

గాండవాడు. వై. వి. = గోండ. రూ-గవుండ్ల

వాడు: చూ, కురాజీవి.

గాండవాడు. వై. వి. = —వై.—

గాడు. వై. వి. = —వై.—

గాడకృతి. అం. క్రియాంగములకు సంబంధిం

చిన సామకృతి, గాడకృతి, జేవకృతి యను

మూడింటిలో నిదియొకటి.

గాడజీక. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, వాయ

సోలి\*.

గాడము. సం. వి. అ. పుం. రూ-గాళము.

1. ఏబదియాఱు శేకములలో నొకటి: చూ,

దేశము; అం. 2. రాగాంగములు పదుమూ

డింటిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు.

గాడలి. వై. వి. ముసలిది (ఆడుది)నూ, శ్రీ.

గాడసగము. ద్వ. వి: చూ, రూ-గవుడసగము.

కళా. 7, అ. 66.

గాడి. సం. వి. అ. పుం. 1. వాల్కరి, ఆర

పూవుసారాయి, బెల్లముతో: జేసిన సారాయి

(అని కొందఱు): చూ, మర. 2; అం.

2. కావ్యరీతులు మూడింటిలో నొకటి

(కఠినపదములు, దీర్ఘ సమాసములుగలది): చూ,

కావ్యరీతులు; 3. రీతులు నాలుగింటిలో

నొకటి: చూ, రీతులు; 4. మారేవైశిజ

భాషలు పదుమూడింటిలో నొకటి: (చూ,

భాష. 1): చూ, మారేవైశిజభాషలు;

5. హిందోళజభాషలు తొమ్మిదింటిలో

నొకటి: (చూ, భాష. 1): చూ, హిందోళజ

భాషలు; హా. 6. పాటి.

గాడిగదె. శ్లో. వి. పాటికొమ్మల బట్టె: చూ,

మహిషి.

గాడిబ్రాహ్మణులు. సా. బేహారునకు వంగదేశ

మునకు బంగారమునకు ముఖ్యపట్టణముగా

నుండిన గాడి యను పట్టణమును బట్టి యా

ప్రజేశ బ్రాహ్మణులకు గాడిబ్రాహ్మణు

లను పేరు కలిగినది. వీరు చుత్సయములను

మాంసమును మధువును గూడ భక్షింతురు.

వీరిలో (చూ) ఆగ్నిదానీ బ్రాహ్మణులు,

అనాథబ్రాహ్మణులు, అదిగాడ బ్రాహ్మ

ణులు, కీర్తనగాడబ్రాహ్మణులు, శ్రీగాడ

బ్రాహ్మణులు, శుక్లవాలగాడ బ్రాహ్మ

ణులు అనువారు కలరు: చూ, బ్రాహ్మ

ణులు. (వాడుక గాడబ్రాహ్మణులు)

గౌణము. సం. విణ. ముఖ్యముకానిది.

గౌణవిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనుకల్పము. గౌర. దే. వి: చూ, రూ-గవుర.

గౌతమ. అం. మూలస్మృతులు పదునెనిమిది  
టిలో నొకటి: చూ, స్మృతులు.

గౌతమము. సం. వి. అ. పుం. వినుగుతుమ్మి\*:  
చూ, తుమ్మికి.

గౌతమసగోత్రము. పా: చూ, గోత్రము. 18.

గౌతమస్మృతి. అం. మూలస్మృతులు పదునెనిమిది  
టిలో నొకటి: చూ, స్మృతులు. (త్రేతా  
యుగంబున గౌతమస్మృతి పత్రిపాదిత ధర్మం  
బులను పృచురించినది.)

గౌతమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌతమి యను  
నది: చూ, నది; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1;  
అం. 8. పంచగంగలలో నొకటి: చూ,  
గంగలు.

గౌతమీచ్ఛారము. సం. వి. అ. న. కైలాసగిరి:  
చూ, వర్ణతము.

గౌతముడు. సం. వి. అ. పుం. గౌతమబుష్ఠి:  
చూ, ముని. 1; 2. జనుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1;  
8. సప్తబుష్ఠులలో నొకడు: చూ, బుష్ఠి  
శ్రేష్ఠులు: చూ, మహర్షులు; 4. కాశ్యపప్రవ  
ర్తకులలో నొకడు: చూ, కాశ్యపప్రవర్త  
కులు.

గౌడ. వై. వి.=గండ: చూ, రూ-గవుడ (చేళ్ళ  
మని శబ్దరత్నాకరము.)

గౌడకట్టు. దే. వి. చెంపలను మూసికట్టుట. అం,  
భా. త్ప. 37.

గౌధారము. సం. వి. అ. పుం. ఉడుముయొక్క  
పిల్ల: చూ, తేలుమేపి. (గౌధ యనగా  
ఉడుము; దానిపిల్ల గనుక గౌధారము-గౌధా  
రము-గౌధయము అనంబరగు.)

గౌధయము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గౌధేరము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గౌపుచ్చికము. సం. వి. అ. పుం. చెండు తొడి  
మ్రోతులను జీర్చి కట్టి నీరుదా-పైడు సాధ  
నము, సంగడి: చూ, హోడము.

గౌరజీరకము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ\*:  
చూ, నువవి. 2.

గౌరము. సం. వి. అ. న. 1. బ. అకరువు, కింజల్క-  
ములు: చూ, పత్నము. 4; పుం. 2. బ. తెల్లా  
వలు (న. అని కొందఱు): చూ, సర్పము;  
8. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. పసుపుపచ్చి:  
చూ, వర్ణము. 6; 5. పసుపుపచ్చిరంగు అధిక  
ముగా గలిగిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6;  
6. నారింజ\*: చూ, శక్క-రాంకము;  
7. నెమిలడుగుమాను\*: చూ, పూతికరజము;  
8. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము; 9=గవ  
రన. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 10 జింక:  
చూ, హరిణము; విణ. 11. ఎఱ్ఱనిది: చూ,  
వర్ణము. 6; 12. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము 6;  
13. పసుపుపచ్చినిది: చూ, వర్ణము. 6; 14. స్వ  
చ్ఛమైనది: చూ, శుద్ధము. 8.

గౌరవము. సం. వి. అ. న. =గరువము-గారాము,  
మరియాడ: చూ, సన్యాసము.

గౌరవించు. సం. స. క్రి: చూ, సన్యాసించు.

గౌరవితుడు. సం. వి. అ. పుం. ఆర్యమిత్రుడు:  
చూ, మర్యాదకుడు.

గౌరకాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుఇప్పు\*:  
చూ, మధుకము; 2. చోగ\*: చూ, సుగ.

గౌరసర్పము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లనాలు:  
చూ, సర్పము.

గౌరసువర్ణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నెల్లి\*

గౌరసావర్ణము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గౌరాత్మిక. సం. వి. అ. స్త్రీ తదియతిథి: చూ,  
తిథి. 1.

గౌరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=గౌర యర్థ:  
చూ, పార్వతి. 1; 2. సమర్థుడని కన్యక,  
వెండ్లిగాని పడేండ్లపడుచు, చీరకట్టనికన్యయ:  
చూ, స్త్రీ; 8. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. చేత

రాసిక: చూ. శకుల; 5. గోరోచనము: చూ, గోచన; 6. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 2; 7. బొజ్జలు: చూ, ధాన్యము; 8. వరుణునియిల్లాలు: చూ, భార్య. 1; 9: చూ, రాత్రి; 10. నేల: చూ, భూమి. 1; 11. ఏలు: చూ, నది; 12 నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; అం. 18. యావన భేదములుగల స్త్రీలలో తొమ్మిదివత్సరముల లేతజీవ్యముగల కన్యక: చూ, యావన భేదములు; 14 భాషాంగములుపడునొకటింటిలో నొకటి: చూ, భాషాంగములు (చూ, భాష. 1.)

గౌరిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = గోరువంక: చూ, శారిక. 1.

గౌరికము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లలావుకపిట్ట: చూ, లావుక.

గౌరికుంఠములు. జే. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

గౌరిపిండ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గోరోచన. గౌరిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = చూ, రూ-గౌరిక.

గౌరిపోత్తి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. బుద్ధునితల్లి: చూ, బుద్ధుడు. 1.

గౌరివాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మధూకము.

గౌరు. జే. వి: చూ, రూ-గవురు. 1-2-3-4; వై. వి. రి=గౌరి: చూ, రూ-గవురు. 5.

గౌరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

గౌర్ధాలికము. సం. వి. అ. న. గుద్దలికంటె సభువుగనుండు పనిముట్టు: చూ, గుద్దలి.

గౌలు. జే. వి: చూ, రూ-గవులు.

గౌలేయకము. సం. వి. అ. పుం. కొండపోకక: చూ, పోక.

గౌష్ఠినము. సం. వి. అ. న. మునుపావులున్న సాల: చూ, సదనము. 1.

గౌసెన. జై. వి. కోక. స్వా. 4, అ. 88: చూ, రూ-గవుసెన.

గౌళ. అం. 1. పురుష రాగము తెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, పురుష రాగములు; 2. స్త్రీ రాగము లిరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీ రాగములు.

గౌళజేత్ర. అం జేత్రస్త్రీలు ఇరువది నలుగురిలో నొకతె: చూ. స్త్రీ. (చూ, జేత్ర స్త్రీలు.)

గౌళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గౌడము.

గౌళి. జే. వి: చూ, రూ-గవులి.

గ

గ్రంథ. వై. వి. = కందరము: చూ, రూ-క్రంత. 2.

గ్రంథకర్త. సం. విణ. ఋ. గ్రంథకారుడు: చూ, కృతికర్త.

గ్రంథపటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వ్రాసెడి గది, కరణము లెక్కలు వ్రాసెడిచోవడి (అని కొందఱు), గ్రంథములుగల గది, పుస్తకభాండాగారము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గ్రంథనము. సం. వి. అ. న. 1. కూర్పు, చంపూ పరిబంధరచన (అనియు): చూ, మాటలల్లుట; 2. పూలుమొదలగునవి గుచ్చుట: రూ-గ్రంథనము. (గ్రంథన అనియు)

గ్రంథము. సం. వి. అ. పుం. 1. కావ్యము. (కవికల్పితమైనది): చూ, పుస్తకము; 2. మాటలపాండిక; 3. ముప్పదిరెండక్షరముల స్తోకము, అనుష్టుప్: చూ, ఛందస్సులు; 4. నియమగ్రంథము: చూ, కాస్త్రము. 1. (చూ, కావ్యము); 5. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

గ్రంథసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ప్రకరణము: చూ, సర్గము. 1.

గ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం. = కంటి: 1. పెదురులో నగునాని బుడిపి: చూ, బుడిపి; 2. గడ్డతలె



బుట్టెడురోగము: చూ, దద్రువు; 3. పు  
గుడు: చూ, బొప్పి; 4. దద్దు: చూ, దద్రువు;

5. చెట్టులోనగువానిముడి: చూ, ముడి. 1;

6. దారములోనగువాని ముడి: చూ, ముడి. 2;

7. పెండ్రికలముడి: చూ, ముడి. 3; 8. రూ

కలముడి: చూ, ముడి. 4; 9. కీళ్లముడి;

10. గండివనము \*: చూ, రాజార్వాము;

11. రథాభరణము: చూ, భూషణము. 2;

12. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2; వా. వి

18. తలుపు అడ్డుగడియ.

గ్రంథిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కట్టతీగ \*:

చూ, పర్యంకపాలిక; 2. పచ్చీవన \*: చూ,  
విష.

గ్రంథికము. సం. వి. ఆ. న. పిప్పలివేరు: చూ,

పిప్పలి. 1; 2. గండివనము \*: చూ, రాజార్వాము;

పుం. 3. గుగ్గిలము \*: చూ, మహిసాక్షి;

4. కరీరము \*: చూ, వెణుతురు; 5. అగరు

మాన \*: చూ, చందనము; 6: చూ, సుగు

వము \*: 7: చూ, గ్రంథిక. 2.

గ్రంథికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జోమ్మడు:

చూ, సాంవత్సరుడు; 2 యధిష్ఠితునికడ

గొట్టుతమ్ముడు.

గ్రంథితము. సం. విణ. 1. రూ-గ్రంథితము, దృబ్ధ

ము, (కూర్వబడిన పుష్పమాలికాదులని అమ

రము) కూర్వబడినది: చూ, సంయోజితము;

2. హింసింపబడినది: చూ, హింసితము.

గ్రంథిపర్ణకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మాచి

పత్తి \*: 2. స్థానేయమను గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజార్వాము.

గ్రంథిపర్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. = గండివనము.

గ్రంథిపర్ణకము \*: చూ, రాజార్వాము.

2. పచ్చీకు \*: చూ, హరితపత్తిక.

గ్రంథిపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గండదూర్వ \*:

చూ, త్పణము. 1.

గ్రంథిపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం. ఒంటె: చూ  
లాటిపిట్ట.

గ్రంథిఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలగ \*

గ్రంథిలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పుల్లవెలగ:

చూ, ములువెలగ; 2: చూ, వెణుతురు \*

విణ 3. గమపులుగలది.

గ్రంథిహారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంత్రి

గ్రంథె. వై. వి. = గ్రంథి. దారబండములోనగువాని

నిలువులయందు బిగగొట్టిన చీలక తగిలి

చెడు తలుపులయందలి యినుపపట్టె; తలుపు

అడ్డుగడియ. (అనియు).

గ్రంథితిల్లు. తే. ఆ. కిరి: చూ, భయపడు.

గ్రంథిదలు. తే. ఆ. కిరి. (కదలు + కదలు

మిక్కిలి కదలు.

గ్రంథిగ. తే. ద్ర. కిరి. విణ. కిఘ్రిముగ. పా. 1

ఆ. 28: చూ, వేగము. 3.

గ్రంథిగ. తే. ద్ర. కిరి. విణ. — వై. —

గ్రంథిగుళాడు. తే. వి. 1. పాటిపోయినవాడు

చూ, పలాయితుడు; 2. భయముతో

గూడినవాడు: చూ, భయశీలుడు.

గ్రంథిచ్చి. తే. వి: చూ, రూ-గ్రంథిచ్చి \*.

గ్రంథిచ్చికాయలు. తే. వి. బ 1: చూ, బాలకీర్తి

2. గ్రంథిచ్చెట్టుకాయలు.

గ్రంథిచ్చి. వై. విణ. = గ్రంథి. గ్రంథిస్తాకి: చూ,

శబ్దము. 2. [నము.]

గ్రంథనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-గ్రంథ

గ్రంథితము. సం. విణ. 1: చూ, గ్రంథితము. 1

2. గుగ్గవబడినది.

గ్రంథి. వై. వి. = గ్రంథిము: చూ, రూ-గ్రంథ

గ్రంథిగోరు. వై. వి. = గ్రంథినిఖ. చోరసాధ:

విశేషము: చూ, రూ-గ్రంథిగోరు.

గ్రంథిగ. తే. ద్ర. కిరి. విణ: చూ, గ్రంథిగ.

గ్రంథిగ. తే. ద్ర. కిరి. విణ. — వై. —

తే. 3, ఆ. 5.

గ్రంథిగ. తే. ద్ర. కిరి. విణ. — వై. —

గ్రామము. సం. స. క్రి. 1. కవులు: చూ, మింగు; 2. తిను: చూ, సాపడు; 3. గుట్టక వేయు: చూ, మింగు.

గ్రామిష్టువు. సం. విణ. ఉ. 1 నమలితువాడు: చూ, మింగువాడు; 2. నమలక నే గుట్టక వేయువాడు: చూ, మింగువాడు.

గ్రాస్తము. సం. విణ. 1. రూ-గ్రస్తము. తిను బడినది: చూ, భుక్తము. 2; 2. మింగబడి నది: చూ, భుక్తము. 2; 3: చూ, గచ్చు; 4. లోపించిన వర్తములు పదములుగల వాక్యము. (వి. అని కొందఱు.)

గ్రాస్త. వై. వి. = గ్రాస్తా: చూ, ఇంటికాపు (రూ-గ్రస్త-గ్రస్తాడు.)

గ్రాహకలము సం. వి. అ. పుం. రాహు గ్రాహము: చూ, రాహువు. 2.

గ్రాహకతులు. పా. వక్రము, అతిచారము, స్తంభన, అస్తంగతత్వము, సమాగమము, యుద్ధమునందోడిపోవుట, జయించుట, రాశ్యంతగ్రాహము.

గ్రాహణము. సం. వి. అ. స. 1. రాహువు నూర్యచంద్రులను బట్టుట (ఇది ద్వి విధము.—చంద్రగ్రహణము, నూర్యగ్రహణము) గ్రాహణమున గా—చంద్రుడు గ్రాహపాత సానములయగున్నప్పుడే నూర్యుడును, భూమియు, చంద్రుడును ఏక సమశ్చల నుండుట తటస్థించును. మఱియు చంద్రుడు గ్రాహపాత సానములయందు పూర్ణము, అమావాస్యలయందే యుండును. భూమివలన నేర్పడిన ఛాయయందు చంద్రుడు ప్రవేశించినప్పుడు చంద్రగ్రహణమును, చంద్రుని వలన నేర్పడిన ఛాయయందు భూమి ప్రవేశించినప్పుడు నూర్యగ్రహణమును గలుగుచున్నవి: ఉపగ్రహము, ఉపరాగము, కందళము, గ్రాహము; 2. గ్రాహించుట: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 3. ఆదరణము, ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 4. చెబిడిన పాగిణి; 5. చెయి: చూ, హస్తము; 6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. గ్రాహణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రవాహిక: చూ, రోగము. 1.

గ్రాహదుర్బలములు. పా. నీచ, శక్తిగ్రాహముల సంబంధముగలవారును, నీచాంశ, శక్తి అం

శలను బొందినవారును, నీచనుబొందినవారును, అస్తంగతులైనవారును, శక్తితేజ్రమును స్పృహను, అవరోహణ గ్రాహములును, యుద్ధమునందోడిన గ్రాహములును దుర్బలము.

గ్రాహవాశనము. సం. వి. అ. పుం. ఏడాదు లరటి: చూ, రంభ. 2.

గ్రాహనిఘంటు. పా: చూ, రాహువు. 2.

గ్రాహపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నూర్యుడు.

గ్రాహపాతములు. పా. చంద్రగ్రహణమును, భూ మార్గమును ఏక సమప్రదేశమందులేవు. చంద్రునికత్త్య భూకత్త్యకు సుమారు 5 అంశలు వంగియున్నది. చంద్రకత్త్యయు, భూకత్త్య యు రెండుసానములయందుమాత్రము కలిసి కొని యున్నవి. ఈ రెండుసానములను గ్రాహపాతములనిపేరు.

గ్రాహప్రాణములు. పా. అతీతము, అనాతము, సమము, విషమము (4): (చూ, తాళ ప్రాణములు.)

గ్రాహబలములు. పా. స్వేచ్ఛ, మూలత్రికోణ, స్వతేజ్ర, మిత్రతేజ్ర, మిత్రద్రేక్కాణముల యందుండువారలును, అగ్రహణగ్రహములును, యుద్ధమందు జయించినవారును బలాధికులు.

గ్రాహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గ్రాహణము. 1; 2. రాహుగ్రాహము. తలగాము: చూ, రాహువు. 2; 3. నూర్యాది: చూ, గ్రాహములు; 4. రూ-గ్రాహము. గ్రాహించుట: చూ, ప్రతిగ్రాహము. 1; 5. అనుగ్రాహము: చూ, సాకతము. 2; 6. (పూతక మొదలగు పితావము: చూ, భూతము; 7. (క్షార్ధాకార మైన) యజ్ఞపాత్రునిశేషము: చూ, పాత్రము 6; 8. (యుద్ధ) ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; 9. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 10. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు; 11=గాము: చూ, రాహువు. 2; 12. తాళ ప్రాణములు పదింటిలో నొకటి: చూ, తాళ ప్రాణములు.

గ్రాహములకాచ్ఛాదన. పా. పూర్వచంద్రుడు, శని, కేతువు వీరు తామున్న రాశికి ద్వితియమును, ద్వాదశమును నాచ్ఛాదింతురు. గురుడు

తానున్న రాశికి తృతీయవీకాదశముల నాచ్చా  
దిండును.

గ్రహములదిగ్బలము. పా. లగ్నమందు బుధ  
గురులున్నపుడు తూర్పుదిక్కున పూర్ణ బలులు,  
చతుర్థమందు శుక్రచంద్రులున్నపుడు  
ఉత్తరదిక్కున పూర్ణ బలులు, సప్తమమందు  
శని యున్నపుడు పశ్చిమమున పూర్ణ బలుఁడు,

దశమమందు రవ్యంగారకు లున్నచో దక్షిణ  
దిశయందు పూర్ణ బలులు.

గ్రహములు. అం. నూర్యఁడు, చంద్రుఁడు,  
అంగారకుఁడు, బుధుఁడు, బృహస్పతి, శుక్రుఁ  
డు, శని, రాహువు, కేతువు. (9); వరణ  
గ్రహము (యూరేనస్), ఇంద్రగ్రహము  
(నెప్ట్యూన్), ప్లూటోగ్రహము (ప్లూటో).  
మొ: చూ, రాహువు. 2.

గ్రహముల దశాపరిమాణములు. పా.

గ్రహములు.	ర	చం	అం	బు	బృ	శు	శ	రా	కే
దశాపరిమాణములు.	6	10	7	17	16	20	19	18	7
తామున్న రాశికి వీక్షణములు.	7	7	4-7-8	7	5-7-9	7	8-7-10	...	...
తామున్న రాశికి బలివేతలు.	7	7	4-8	7	5-9	7	8-10	...	...
ఒక రాశియందు చారములు. వర్ణము.-	30	24	45	80	12	80	80	18	18
స్వశుభ	...	...	8	...	8	...	4	2	...
పాప	11	10	11	4	11	8	12	12	18
కాలబలములు.	5	6	5	12	5	18	4	4	8
సామ్యకూరిత్యములు.	పగలు	రాత్రి	రా	సచా	ప	ప	రా	...	...
	కూరి	పూర్ణ	కూరి	సా	సా	సా	కూరి	కూరి	కూరి
		చం. సా.							
		క్షిణ							
		చం. కూ							
ధాతువులు.	ఎముక	నెత్తురు	ఎముకల లోని ధాతువు	చర్మము	మెదడు	రేతస్సు	నరములు	...	...
రుచులు.	కార	ఉష్ణ	చేదు	అన్ని	తీపి	పులు	వగరు	...	...
స్వరూపములు.	ప్రతాపకాలి	కృశాం గుఁడు	నిత్య యావన శరీరి	గద్గద భాషి	నూల సుందర	నుండ రాం	కూరి	...	...
కీడులు. (రోగములు) } కారకత్వములు.	అగ్ని రోగ అత్య	పాండువు బుద్ధి	బృహ ద్విజ భూమి	గుహ్య రోగ జ్ఞాన	గుల్మ రోగ ధన	మేహ రోగ దాస్య	సంధి శ్వేతచ్ఛత్ర	అప స్మారక రామ	దురద మోక్ష
మిత్రత్వ	చ, మ, గు	ర, బు	గు, చ, ర	శు, ర	ర, మ, చ	శ, బు	శు, బు	...	...
వైషణ్ణిక. } శత్రుత్వ	శ, శు	...	బు	చ	బు, శు	ర, చ	ర, చ, శు	...	...
సమత్వ	బు	శు, గు, శు, శ	శు, శ	శు, గు, శ	శ	శు, గు	గు	...	...
పంచభూతాద్యధికారములు.	అగ్ని	జల	అగ్ని	భూమి	అకౌశ	జల	వాయు	...	...

ఉచ్చ.	మే	వృష	మ	కన్య	కర్క	మి	తు	మి	ధ
పరమోచ్చ.	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{10}$	...	...
నీచ.	తు	వృశ్చి	కర్క	మి	మ	కన్య	మే	ధ	మి
పరమనీచ.	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{10}$	...	...
మూలతిగ్రహము.	సిం	వృష	మే	కన్య	ధ	తు	కుం	సిం	కుం
స్వక్షేత్రము.	సిం	కర్క	మే	కన్య	ధ, మి	వృష, తు	మ, కుం	కన్య	మి

గ్రహములు.	ర	చం	ఆం	బు	బృ	శు	శ	రా	కే
స్వభావము.	$\frac{1}{2}$ పా	*	$\frac{3}{4}$ పా	$\frac{1}{2}$ శు	శు	$\frac{3}{4}$ శు	శు	...	పాపి
జాతులు.	క్షత్రి	వైశ్య	క్ష	వై	బ్రా	బ్రా	శూ	...	...
లింగములు.	పు	(స్త్రీ)	పు	న	పు	(స్త్రీ)	న	(స్త్రీ)	న
వర్ణములు.	ఎ	తె	ఎ	ఆ, ప	ప	తె	నీల	ధూ	ధూ
విక్రములు.	తూ	వా	ద	ఉ	ఈ	అగ్ని	ప	నై	...
వయస్సు.	50	...	బాల్య	కామర	80	16	100	100	100
గుణములు.	సత్త్వ	స	త	ర	స	ర	త	త	త
రత్నములు.	మాణి	ముత్య	పగ	మర	పువ్య	వజ్ర	నీల	గో	వై
ధాన్యములు.	గో	బి	శం	వె	నెన	బొ	ను	మి	శా
చరచీరములు.	సిం	చర	చర	ఉధ	ఉధ	సిం	ఉధ	చ	చ

\* పూర్ణచంద్రికు = గురుసముడు, త్రిపాదచంద్రికు = శుక్రగ్రహములు, అర్ధచంద్రికు = బుధసముడు, క్షీణచంద్రికు = పాదశుభము.

గ్రహసమయములు. పా. నూత్రము. 1. మేషాది జన్మలగు మువతకు లెక్కించి యాసంఖ్యనొక చోట నుంచుకొనుము, 2. ఏగ్రహమునకు ఏసమయము కనుగొనవలెనో యాగ్రహము మేషాదియొన్నవరాళియందుండునో నాసంఖ్యను జెలిసికొనుము, 3. వైరెండుసంఖ్యలనుగుణించి యా గుణించిన మొత్తము నొకచోట నుంచు కొనుము, 4. వైగుణించిన మొత్తమును నక్షత్ర సంఖ్య యనగా 27 చేతను భాగించుము. ఒకప్పుడు 27 చే భాగించుటకు 27 కన్న తక్కువ మొత్తమున్నయెడల ఆ తక్కువ మొత్తమునే మహాదశాసంకల్పర సంఖ్యచే గుణింపవలెను, 5. భాగించగా వచ్చిన శేషమును ఏగ్రహమునకు సమయముకావలెనో ఆ గ్రహదశాసంకల్పర సంఖ్యచేతను గుణించుము, 6. అట్లు గుణించగావచ్చిన మొత్తమును 27 చేతను భాగించుము. భాగించుచగావచ్చిన శేషము సమయమునబడును. ఒకప్పుడు శేషము రానియెడల 27నే శేషముగా నెంచుకొనవలయును.

సమయములు. ఫలములు.

- 1 స్నాన = ధైర్యము.
- 2 వస్త్ర = ప్రభుత్వము.
- 3 తిలకధారణ = క్షేమము.
- 4 జప = శత్రుజయము.
- 5 శివపూజ = మై.
- 6 ఉపాసన = దుఃఖము.
- 7 విష్ణుపూజ = జయము.
- 8 బ్రాహ్మణపూజ = రాజ్యము.
- 9 సమస్కార = మంగళము.
- 10 అదిగ్రహదక్షిణ = వారిద్ర్యము.
- 11 వైశ్యదేవ = ఆశుభము.

12. అతిథిపూజ=భోగము.

13. భోజన= —పై—.

14. విద్యాప్రసంగ=పండితుడు.

15. ఆశోక=వృక్షము.

16. తాంబూల=శ్రీ సాఖ్యము.

17. రాజవిలాసస్థిత=జయము.

18. కిరీటధారణ=నుఖము, గజారోహణము.

19. జలపాన=నుఖము.

20. ఆలస్య=మిక్కిలిభయము.

21. శయన=సౌభాగ్యము.

22. అమృతాశన=తృప్తి.

23. గంధపుష్పద్వాభరణ=రాజ్యము.

24. శ్రీసల్లాప=భోగము.

25. భోగ=భార్యాపుత్రులు.

26. నిద్రా=భోగవిహీనము.

27. రత్నపరీక్ష=ధనపాపి.

గ్రహములకు ఆవస్థలు. పా: చూ, ఆవస్థలు. 5.

గ్రహయాశువు. సం. విణ. ఉ: చూ, గ్రహీత.

గ్రహరాజు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నూన్యడు; 2: చూ, హిమాంశువు.

గ్రహధారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జ్యోతిరధుడు: చూ, ధృవుడు.

గ్రహించు. సం. స. క్రి. 1. కైకొను: చూ, పుచ్చుకొను; 2: చూ, తీసికొను; 3. తెలిసికొను: చూ, విదితమగు; 4. పొందు: చూ, పొందించు. (గ్రహించు అనియు.)

గ్రహితుడు. సం. విణ. గ్రహించువాడు: చూ, గ్రహీత.

గ్రహీత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) -పై:- గాయకుడు, గ్రహయాశువు, గ్రహితుడు, గ్రహకుడు, గ్రహయాలవు-యా-గ్రహయాశువు, గ్రహీత, గ్రహీత.

గ్రహితుడు. సం. విణ. గ్రహిణినిపాడు.

గ్రా

గ్రాంథికము. సం. విణ. గ్రాంథముది.

గ్రాజీ. జీ. వి. ఒకరకము చెట్టు. పొందు. 4.

ఆ. 21: చూ, వృక్షము.

గ్రాద. జీ. వి. కదుము: చూ, బొప్పి.

గ్రామకూటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకాపు: చూ, మహాత్ముడు. [జేశము.

గ్రామటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పల్లె: చూ,

గ్రామణి. సం. వి. ఈ పుం. 1: చూ, మంగలి;

విణ. 2. = గామిడి. గ్రామాధిపతి: చూ, మునసబు; 3. = గామిడి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

గ్రామత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గ్రామముల సమాహము: చూ, జేశము.

గ్రామతక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం గ్రామమున కధీనుడైన కాణాచి, వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

గ్రామదూరన్వాయము. పా. ఈ యూరికా యూరింతదూరమో ఆయూరికీయూరింతే దూరమను విధము. [జేశము.

గ్రామధానము. సం. వి. ఆ. న. పల్లె: చూ,

గ్రామపాలన. అం. తంత్రములు అణువదినాలు గింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

గ్రామమద్దురిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బొమ్మ డాయి అను చేపు: చూ, మత్స్యము. 1; 2. గ్రామయద్ధము: చూ, యద్ధము.

గ్రామముఖము. సం. వి. ఆ. న. అంగళ్లబజారు (జేశ) అంగళ్లవీధి: చూ, మార్గము. 1.

గ్రామము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊరు: చూ,

జేశము; 2. వడ్డాదిస్వరము: చూ, స్వరము. 2;

3. (కట్టాదిపూర్వక మైనపుడు) గుంపు (ఉదా.—కట్టగ్రామము, గుణగ్రామము): చూ, సమాహము.

గ్రామములు. అం. పద్ధగ్రామము, మధ్యమ  
గ్రామము. గాంధారగ్రామము.

గ్రామమృగము. సం. వి. అ. పుం. కుక్కః  
చూ, శునకము.

గ్రామసింహము. సం. వి. అ. పుం. —మై—

గ్రామనూకరము. సం.వి. అ. పుం. ఊరబండిః  
చూ, నూకరము.

గ్రామస్థులు. అం. అకృతసాక్షులు అణుగురిలో  
నొకరు:చూ, అకృతసాక్షులు; 2. సాక్షులు  
పడునొకండుగురిలో నొకరు: చూ, సాక్షులు;  
3. గ్రామమున కాపురమున్నవారు.

గ్రామాంతము. సం. వి. అ. న. మాపల్లె:చూ,  
దేశము.

గ్రామిణి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నీలి #: చూ,  
రంజని; 2. బోగముది: చూ, వేశ్య; విణ.  
3. ఊరిది.

గ్రామము. వా. వి. ఒక ఘనశతాంశమీటరు పరి  
మాణముగల నీటితూకము. [వాడు.

గ్రామేయుడు. సం. విణ: చూ, పల్లెటూరి

గ్రామ్యకుంకుమము. సం. వి. అ. న. కుసుంతా  
పూపురంగు: చూ, వర్ణము. 6.

గ్రామ్యకోతాత్మక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగు  
బీజ #: చూ, బీజ. 2.

గ్రామ్యధర్మము. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీసంగ  
మము: చూ, సంయోగము.

గ్రామ్యము. సం. వి. అ. న. 1. అట్టిలము,  
మూరునిమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. శబ్దదోష  
విశేషము: చూ, అట్టిలము. 2; 3. అట్టిలము,  
అపభ్రంశమాట:చూ, శబ్దము.2; 4. పామర  
జనవాక్యము, అట్టిలము: చూ, శబ్దము. 2;  
అం. 5. అట్టిలము, అర్థదోషములు పడుననిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, అర్థదోషములు;  
6. అట్టిలము. (సిద్ధగలిగించునది) పదదోష.

ములలో నొకటి: చూ, పదదోషములు(చూ,  
కావ్యదోషములు.) (వ్యాకరణ నిషిద్ధమైన  
పామరభాష అనగా సిద్ధ, ఏవగము, అమం  
గళము కలిగించు పదములు. ఉదా.—

“ఎనుదేవయోనిగోపీ । విసరమహాపీన కుచ  
నవీనాశ్లేషో । బ్రసితుండనఁ గాలిందీ । రసవిహ  
రణకరణనిత్యరసితుండనఁగఁ” ఇచటయోని  
యనునది సిద్ధము గలఁగఁజేయునది. పీ అను  
నది యేవగము. కాలిందీర=పూర్తిగాఁ గాలి  
పోయినను సర్థము స్ఫురించుచున్నది. గావున  
నమంగళము; కావున కాస్త్రనిషిద్ధము గ్రా  
మ్యము. లోకములోని జనులు మాటలాడు  
శబ్దములలో వ్యాకరణకాస్త్ర విరుద్ధమైనది  
గ్రామ్యము. ఈగ్రామ్యము చ్యుతసంస్కా  
రమనియు సర్థగ్రామ్యమనియు రెండు విధ  
ములు. వ్యాకరణ దుష్టమైన పదములు  
వస్తాడు, తెస్తాడు, చేసుట, తీసుట యీ  
మొదలైనవి కాస్త్రవిరుద్ధ పదంబులు చ్యుత  
సంస్కారమున కుదాహరణంబులు. వీనిఁ  
బ్రయోగింపరాదు. (చూ, అర్థగ్రామ్యము).  
ఇత్యాది; న. 7 ఒకానొక రతిబంధము:చూ,  
రతిబంధము; 8 ఉమ్మెత్త #: చూ, చాలా  
పుష్పము; 9 కోశ్య మొదలగువాని జాతి;  
10. అంధభాష= తత్సమము, తద్భవము,  
దేశ్యము, గ్రామ్యము అని చతుర్విధము.  
ఈ నాలుగురీతులలో గ్రామ్య మొకటి;  
విణ. 11. గ్రామమునఁ బుట్టినది; అం.  
12. ఉత్తానకరణబంధములు నలువదియొకటిం  
టిలో నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు;  
13. అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి: చూ,  
అష్టాదశ పదార్థములు.

గ్రామాశ్వము. సం. వి. అ. పుం. గాడిద:  
చూ, రాసభము.

గ్రామ్యుడు. సం.విణ: చూ, గ్రామేయుడు

గ్రామము సం. వి. న్. పుం. 1. = కరువ.  
 కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాయి: చూ,  
 రాయి.  
 గ్రామస్తుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు.  
 గ్రామము. సం. వి. అ. పుం. = గ్రామము. కబ  
 శము: చూ, సాపాటు.  
 గ్రామాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. దేగ: చూ,  
 శ్యేనము; విణ. 2. గ్రహించునది; పా. వి.  
 8. తీరగటపాను గ్రహించు యంత్రము.  
 గ్రామకుడు. సం. విణ. = గ్రామకుడు: చూ,  
 గ్రహీత. [చూ, సముద్రాంత.  
 గ్రామాణి. సం. వి. అ. స్త్రీ. తీరగటసింద \*:  
 గ్రామాము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతి  
 గ్రామాము. 1; 2. పంది: చూ, మాకరము;  
 3. వెట: చూ, బంధనాలయము; 4. ఒకా  
 నొక నీరుపాము, మొసలి (అని కొందఱు):  
 చూ, మత్స్యము. 1.  
 గ్రాహి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, వెలగ\*;  
 2. ఉమ్మెత్త\*: చూ, చాలాపువ్వుము.  
 గ్రాహ్యము. సం. విణ. 1. గ్రహింపఁదగినది;  
 2. సంఖ్యగ బంధభేదము: చూ, రతిబంధము.

గి

గిక్కర. దే. వి. దోఁడు: చూ, వాంతి.

గి

గిటు. దే. వి: చూ, బలవంతము.  
 గివ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కంతము: చూ,  
 మెడ; 2. మెడనరము: చూ, మెడ.  
 గివము. సం. వి. అ. పుం. కిరణము: చూ,  
 హయనము.  
 గివాఘంట. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఘర్వర, గుఱ్ఱపు  
 మెడగంట: చూ, వీణె.

గివాభేదము. అం. సృత్యములు నాలుగింటిలో  
 నొకటి: చూ, సృత్యములు.  
 గివాభేదములు. అం. గుందరి, తిరక్చినము,  
 పరివర్తితము, ప్రకంపితము. (4).  
 గివావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి:  
 చూ, అశుభావర్తములు.  
 గివ్యభవ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గిష్టి \*.  
 గివ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. వేడి: చూ,  
 వేడిమి; 2. వేసంగి, వెట్టకారు, గివ్య  
 ఋతువు (శ్యేవము, అపాధము): చూ,  
 మాసద్వయము; అం. 3. కాలములు మూఁ  
 డింటిలో నొకటి: చూ, త్రయము. (చూ,  
 కాలములు. 2.); 4. ఋతువులాటింటిలో  
 నొకటి: చూ, ఋతువులు. [పాది \*.  
 గివ్యగుండరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నాంస  
 గివ్యహాసము. సం. వి. అ. స: చూ, దూది  
 పోగు. [లూద్దుగు \*.  
 గివ్యాతిరీటుము. సం. వి. అ. పుం: చూ,  
 గిష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విరజాజి \*.  
 గిష్టాద్భవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

గు

గుక్కి. దే. వి. 1. గ్రామము. రూ-గుక్కి.  
 మ్రింగుట: చూ, మ్రింగుడు; 2. ఊపిరి,  
 రూ-గుక్కి: చూ, శ్వాసము.  
 గుక్కికొను. ద్వ. అ. క్రి. చూ, మ్రింగు.  
 గుక్కిలుమ్రింగు. దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు:  
 చూ, వాంఛించు; 2: చూ, రూ-గుటకలు  
 మ్రింగు; 3: చూ, సంకోచించు.  
 గుక్కిలి. దే. వి: చూ, గుక్కి.  
 గుక్కిళ్లుమ్రింగు. దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు.  
 కళాం. 5, అ. 187: చూ, వాంఛించు;  
 2: చూ, సంకోచించు.

గుక్కిళ్లుమింగుట. జా. ఆశపడిముండుట.

“నేనిప్పుడు నీపొందునకే గుక్కిళ్లు మింగుచుందును” (నీతిచంద్రిక. విగ్రహము)

గుక్కిళ్లుమిక్కిను. దే. అ. కి; చూ, గుక్కిళ్లుమింగు.

గుక్కిళ్లుమిక్కినును. దే. అ. కి—వై— (సంకోచించు. —ప్రభా. 1, అ. 28)

గుక్కిడ్డు. వా. వి: చూ, నోపెడు.

గుక్కిచ్చు. దే. స. కి. 1. నాటు. అం, భా. త్వు.

122; భాగ. 4, స్కం. 826: చూ, మొలవేయు (అ. కి). అని. క. ర); అం. పేర్.

2. నాటింపు: చూ, నాటు; 8. తూటజేయు. తూర్పు “నూనిదారముగ్రుచ్చుము”: చూ, తూటుచు.

గుక్కిడ్డి. దే. వి. 1. అంధపుడు: చూ, చేచీకు;

2. అంధభావము. అం, భా. ద్వి. 124: చూ, చేచీకు.

గుక్కిడ్డింగిలాయి. దే. వి. (గుక్కిడ్డి + ఇంగిలాయి)

ఒకరకము ఇంగిలాయి: చూ, మత్స్యము. 1.

గుక్కిడ్డికామంచి. దే. వి. గొడుగుగడ్డిక: చూ, తృణము. 1. [బకము.

గుక్కిడ్డికోక్కరాయి. ద్వ. వి కోయప్పికము: చూ,

గుక్కిడ్డితనము. దే. వి: చూ, చీచు.

గుక్కిడ్డివాటు. దే. విణ. (గుక్కిడ్డి + పాటు)

దైవమువలన కలిగినది. “వాని కీపని గుక్కిడ్డివాటుగా కలిగినది.”: చూ, దైవికము.

గుక్కిడ్డు. దే. వి. 1. గుక్కిడ్డితనము: చూ, చీచు;

2. రూ-గుడ్డు. కనుగుడ్డు: చూ, నేత్రము.

1; 8. రూ-గుడ్డు. పక్షిలోనగువాని అండము.

అచ్చ. యు. కొం. 802: చూ, పేకికోళము.

గుక్కిడ్డుకానుపు. దే. వి. 1. పాము. అచ్చ.బాల,

కాం. 8: చూ, సర్పము; 2. పిట్ట: చూ, పక్షి

(దీనికి సరియైన సంస్కృతకబ్బము అండజము.)

గుక్కిడ్డుగూబ. ద్వ. వి. ఘోషము: చూ, సజనంపుఁ బులుగు.

గుక్కిడ్డు. దే. వి. 1. పిడికిటి పోటు: చూ, యుద్ధము; స. కి. 2. పిడికిటితో పొడుచు: చూ,

చేయు. [ద్వి. 222: చూ, యుద్ధము.

గుక్కిడ్డులాట. దే. వి. ముప్పియుద్ధము. అం, భా.

గుక్కిడ్డులాడు. దే. అ. కి, స. కి. (అని కొండలు) (గుక్కిడ్డులు + అడు). రూ-గుడ్డులాడు: చూ, పోట్లాడు.

గే

గేటు. దే. వి. గడ్డదకంతసాధుద్వని: చూ, స్వరము. 2.

గేజి. దే. వి. పరిహాసము: చూ, విలాసము. 1.

గై

గైనము. సం. వి. అ. న. మెడతాగు: చూ,

భూవణము. 2 (మెడను బెట్టెడు సామ్మి అనియు) (చూ, నూత్రము. 1.)

గైవేయకము. సం. వి. అ. న. —వై—

గైవేనుము. సం. వి. అ. న. —వై—

గైష్టి. సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, గ్రీష్టి.

గొ

గొచ్చు. దే. పేర్. గుడ్డలిలోనగువానితో పల్లముచేయు.

గొయ్య. దే. అ. కి. పల్లముపడు.

గో

గోవులు. దే. వి. బ. భూవణవిశేషము: చూ,

భూవణము. 2.



గ

గస్తము. సం. విణ. తినఁబడినది: చూ, భక్షితము.  
గహము. సం. వి. ఆ. పుం. జూదమునందలి పం  
దెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

గా

గాన. అం. సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు  
' ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, సంచారీభావ  
మునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

గాని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. శ్రమముచేతఁ గలి  
గిన దౌర్బల్యము: చూ, నిస్సత్తువ; అం.  
2. సంచారీభావములు ముప్పదిమూఁడింటిలో  
నొకటి: చూ, సంచారీభావములు. (ఉదా—  
తొల్లి పూలబంతులం జేఁబూనుటకైన నల  
పొందునయ్యిండు వదనకొండకంఠెను బరు  
వగు నవ్వలపు నెట్లు వైరించుమందునోగదా.)

గానుఁడు. సం. విణ: చూ; వ్యాధికుఁడు. 2.

గాను. వా. వి. అద్దపుపాత్ర: చూ, ముకురము.

గాన్నుఁడు. సం. విణ. ఉ. చూ, రూ-గానుఁడు.

గాన్నువు. సం. విణ. ఉ. —వై—

గా

గా. సం. వి. ఔ. పుం. 1. కర్పూరము: చూ,  
సిరము; 2. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంకువు.

ఘ

ఘ. ఒకయక్షరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు:  
చూ, మేఘము. 1; 2. వేడి: చూ, వేడిమి;  
3. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2;  
4. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2;  
5. గట్టించుట: చూ, దట్టించుట; 6. ముక్కంటి:

చూ, శివుఁడు; 7. గుడ్లగూబ: చూ, సరి  
నంపుఁబులుఁగు; న. 8. వాద్యము (వీణ లోన  
గునది): చూ, వీణ; 9. అమృతము: చూ,  
సుధ. 1; ఆ. స్త్రీ. 10. నేల: చూ, భూమి. 1;  
11. కబురు: చూ, సమాచారము. 2;  
12. గొల్లపల్లె: చూ, జేశము; 13. అమ్మ.  
(పుం. అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1;  
అం. 14. కంఠ్యములలో నొకటి: చూ,  
కంఠ్యములు.

ఘంట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = గంట: చూ,  
గంట. 1 (చూ, కాలపరిమాణము); 2. ఒకా  
నొక రాగము: చూ, స్వరము. 2; 3. = గంట.  
పిడిగంట యను వాద్యము: చూ, వీణ;  
4: చూ, మొక్కము \*; 5. బదరి \*: చూ,  
రేఁగు; 6. పూగము \*: చూ, పోక; అం.  
7. ప్రణవవాదములు పదింటిలో నొకటి: చూ,  
ప్రణవవాదములు.

ఘంటాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 సంసరణము,  
ఘంటలతోఁగూడిన యేనుఁగుల దారి: చూ,  
మాగ్గము. 1; న. 2. ముక్కువైపు కొలికి:  
చూ, ముక్కుకొలికి. [మొక్కము\*.

ఘంటాపాటలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

ఘంటాపాటలి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-  
—వై— [బువు\*.

ఘంటాభిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నాదాలా  
ఘంటారవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, గిల  
గింత \*: 2. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూష  
ణము. 2.

ఘంటారవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాబంపు.  
ఘంటావధానము. అం. కళలఱువసినాలుగింటిలో  
నొకటి: చూ, కళలు.

ఘంటాశీర్షుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వైతా  
ళికుఁడు.

ఘంటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొంతుముడి: చూ, ముడి. 5; అం. 2. చక్కములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చక్కములు; 8. ఘన వాద్యము బాటింటిలో నొకటి: చూ, ఘన వాద్యములు.

ఘండము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భగవంతుడు. ఘట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సముహము; 2. ఏనుగుల గుంపు: చూ, హస్త; 8. ఘటనము, రెండుమూడు మాటులు ఏనుగును దట్టుట (అనికొందలు): చూ, సంధానము. 1; 4 గోష్ఠి: చూ, సభ. 2.

ఘటకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: ఘటిల్లఁజేయువాడు.

ఘటచక్రము. సం. వి. ఆ. న. రతిబంధవిశేషము:

చూ, రతిబంధము. [చూ, శిగువు. 1.

ఘటచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. మునగ \*:

ఘటదాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విటీవిటులను

తార్చిడియఁతి: చూ, శంభరి.

ఘటన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ఘట. 8;

2. కూర్పు: చూ, సంధానము. 1.

ఘటము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎళనీరుకాయ, నారికడేవుమొవ్వ (అని కొందలు): చూ, ముక్కంటిపండు; పుం. 2.=కడవ. రూ- ఘటి: చూ, భండము. 8; 8. ఏనుగు కుంభస్థలము: చూ, హస్త; 4. శిఖరము: చూ, సుద. 8; 5. పాడునుయ్యి: చూ, నుయ్యి; 6. ఊపిరి లోనికిఁదీసి నిలుపుట: చూ, క్వాసము; 7. నీలాటిరేవు: చూ, రేవు; 8. ఎగుమతీదగుమకుల చోటు: చూ, రేవు; 9. గరగ. "నూకొలమ్మ ఘటము": చూ, పాత్రము. 6.

ఘటయంత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. నూతిగిలక:

చూ, రాట్నము; 2: చూ, ఏతము. (1)

ఘటయోని. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యముని:

చూ, ముని. 1.

ఘటకాసి. సం. వి. న. పుం: చూ, తార్చి-  
• కుడు.

ఘటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉల్లిపాపాణము: చూ, సావీరము. 2; 2. కుండ: చూ, భాండము. 8; 8. పిడత: చూ, భాండము. 8; 4. నీలమండ బుడిపి: చూ, నీలమండ; 5 = గడియ. రూ - ఘటి: చూ, గడియ. 1; 6. ధక్కాయను వాద్యము: చూ, వీణ.

ఘటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = గడియ. రూ- ఘటి. ఇరువది నాలుగు నిమిషములకాలము: చూ, గడియ. 1; 2.=గడియ. గడెమ్రాసు: చూ, విష్కంభము. 2; 8: చూ, బలపము; 4. కువారి: చూ, పోకపాత్తి; 5. పాల తాయి: చూ, రాయి; 6. చీలమండ బుడిపి: చూ, నీలమండ; 7. తెప్ప: చూ, హోడము.

ఘటికాలగ్నము. పా. నూర్వోదయము మొదలు జననకాలమువఱకునైన గడియల సంఖ్యను 12 చే భాగించవలెను. భాగించగా వచ్చిన శేష సంఖ్యను జన్మలగ్నము మొదలు లెక్క పెట్టినయెడల నెన్నలగ్నమగునో యది ఘటికాలగ్నమగును. ఒకప్పుడు 12 కన్న తక్కువ వచ్చినయెడల నాతక్కువసంఖ్యనే జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింప నేరాశియగునో యది య ఘటికాలగ్నమగును.

ఘటితము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఏనుగులగుంపు: చూ, హస్త; వి. 2. బృద్ధులచేయఁబడినది: చూ, పాతీతము; 8. గుర్వఁబడినది: చూ, నూతము; అం. 4. చుంబనములు పడునైదింటిలో నొకటి: చూ, చుంబనములు.

ఘటికారము. సం. వి. ఆ. పుం = :చూ, రూ-  
ఘటికారము.

ఘటికాసిద్ధి. అం. కళలువది నాలుగింటిలో నొకటి:చూ, కళలు. [చూ, సావీరము. 2.

ఘటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉల్లిపాపాణము:

ఘటిల్లు. సం. అ. క్రి. కలంగు. చూ, పుట్టు. 2. ఘటికారము. సం. వి. అ. పుం=గడియారము.

కాలనూచకయంత్రము: చూ, గడియారము. ఘటికారుడు. సం. వి. అ. త్రం: చూ, మృత్యు-రుడు.

ఘటియంత్రస్వామము. పా. ఏతమువలె కార్య మగునంతవఱకు వంగియుండి కార్యముకా-గానే మీఁదికి నిక్కురీతి.

ఘటియంత్రము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఘట యంత్రము.

ఘటోత్క-చాంతకుడు. సం. వి. అ. త్రం. కర్ణు-డు: చూ, రాధేయుడు.

ఘటోడ్డిక. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ఘటదాసి.

ఘటోదకము. సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి\*: చూ, నారికేళము.

ఘటోదరము. సం. వి. అ. న. దౌర్భాగ్యలక్ష-ణము: చూ, లక్షణము. 1.

ఘటోద్భవుడు. సం. వి. అ. పుం. అగస్త్య-ముని: చూ, ముని. 1.

ఘట్టకుట్టిప్రభాతస్వామము. ఒక వ్యవహారము-దొక పట్టణముచేరి తన వ్యవహారము చేసికొని పోవునప్పుడా పట్టణములోని ఘాటిపాక దగ్గఱనుండి వెల్లినచో నుంకమీయవలసినవచ్చునని యర్థరాత్రివేళ మాటుతోవను బోవలయునను తలంపుతో: బయలుదేరి యా పట్టణము సందులుగొందులు తిరిగి తోవ తెలియక తుదకు ఘాటిపాక దగ్గఱకుఁ జేరునప్పటికిఁ దెల్లవాతినది. కనుక ఆయాసపడుటయు, నుంకమీయక తప్పుక వచ్చిననుటయు నను విధము. (తప్పించుకొన నుద్దేశించిన కార్యముచేయవలసి వచ్చినయెడల నిది చెప్పఁబడును.)

ఘట్టగ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మామపల్లి \*: చూ, మినుము; 2: చూ, రుద్రజడ\*.

ఘట్టన. సం. వి. అ. శ్రీ =గట్టన: చూ, దిమిటన.

ఘట్టము. సం. వి. అ. పుం. 1.=గట్టు. తీరము: చూ, రోధన్యు: 2. నుంకము మొదలైనవి తీయుచోటు: చూ, సదనము. 1; 3. వనగిరి ప్రియదేశము: 4. రామాయణానులలోని శ్రేష్ఠమగు కథాభాగము: చూ, పట్టు. 14.

ఘట్టితము. సం. విణ. 1. గట్టింపఁబడినది; అం.

2. స్థితకరణబంధము లెనిమిదింటిలో వొకటి: చూ, స్థితకరణబంధములు(చూ, బంధములు.)

ఘటనుడు. సం. విణ: చూ, భక్షుకుడు.

ఘన. సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, మినుము \*;

2: చూ, రుద్రజడ\*: వా. 3. పనసయొక్క అప్పటి: చూ, మరలుఁబాటు.

ఘనకాలము. సం. వి. అ. పుం. వర్షర్తువు (కా)వణ భాద్రపదమాసములు: చూ, మాస ద్వయము (చూ, ఋతువులు.)

ఘనకుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగట్లు

ఘనచ్చాయ. సం. వి. అ. శ్రీ. చింత\*: చూ, తింతిడి. [చూ, బురద.

ఘనజంబాలము సం. వి. అ. న. గొప్పబురద:

ఘనడిండిము. సం. వి. అ. పుం. కాదొండ\*: చూ, దొండ. [కోయిల.

ఘనతాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాన

ఘనత్వక్కు. సం. వి. చ. పుం: చూ, లూడ్డుగు\*.

ఘననామకము. సం. వి. అ. పుం. చిట్టి\*: చూ, భండీరము. 2.

ఘనపల్లవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శిగ్రువు. 1.

ఘనపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

ఘనమగు. వి. అ. క్రి. దట్టమగు: చూ, వ్యాపించు.

ఘనమానము. పా. 1728 ఘనఅంగుళములు=1

ఘనఅడుగు, 27 ఘనఅడుగులు=1 ఘన గజము, 42 ఘనఅడుగులు (కలప)=1 (ఓడ బయలు) టన్ను: చూ, ఘనము. 11.

ఘనము. సం. వి. అ. న. 1. స్వత్వాది మధ్యమా  
నము (విలంబిత-ద్రుత-మధ్యంబుల నెడి లయ  
విశేషములు వరుసగా తత్వ, ఓఘ, ఘనము  
లనంబడును): చూ, స్వరము. 2 (చూ, తా  
ళము 2); 2. కంచుతాళము లోనగు వాద్య  
ము: చూ, వీణ; 8. నడిమిపెరుగు: చూ,  
పెరుగు. 1; పుం. 4. తుంగముపై: చూ,  
ముస్తకము; 5: చూ, లాద్దుగు; 6. దిటుపు:  
చూ, శక్తి. 1; 7. యా. ఘనాఘనము. మబ్బు;  
చూ, మేఘము. 1. (అగ్నివలన బుట్టిన  
భయంకరమగు మేఘము); 8. మగనము. విరివి:  
చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, సమ్మెట;  
10. కుటుచయినుపదుడ్డు: చూ, ముద్దరము;  
11. వర్ష తిరిగి గుళించుట (ఘనపరిమా  
ణము. = పాడపు X వెడల్పు X ఎత్తు): చూ,  
హేచ్చ వేత; విణ. 12. దట్టమైనది: చూ,  
సాంద్రము. 2; 13. దిటుపుగలది: చూ,  
వ్యాయతము. 1; అం. 14. గాయకదోషము  
లేక పాడెడి పాటయందలి అణువిభములలో  
ముందుగ పాడబడునది (చూ, గానశాస్త్ర  
పండితుడు.) [రసాలము. 8.  
ఘనమూలము. సం. వి. అ. పుం. చెఱుకు: చూ,  
ఘనరవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాబండు.  
ఘనరసము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరు: చూ,  
సలిలము; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము;  
8. గుళిక: చూ, పూస; 4. చెట్టుబంక:  
చూ, బందన; 5. పుల్ల: చూ, మట్టిగ;  
6. చోగ: చూ, స్వర; విణ. 7. దట్ట  
మైనది: చూ, సాంద్రము. 2.  
ఘనవల్లిక. సం. వి. అ. శ్రీ. మెఱుపు: చూ,  
విద్యుత్తు. 1. [చూ, నరకములు.  
ఘనవాతము. సం. వి. అ. పుం. నరకభేదము:  
ఘనవాద్యములు. అం. కాంస్యతాళము, తాళిక,  
ఘంటిక, జయఘంట, మృదఘంట, కర్ప(8.)

ఘనవాసము. సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడిక:  
చూ, చుహాఫలము.  
ఘనవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ,  
శివుడు; 2. చూ, వేలుపుటేడు.  
ఘనశోణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేల: చూ,  
భూమి. 1.  
ఘనసారతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. కర్పూరపు  
అగఃణి: చూ, రంభ. 1.  
ఘనసారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కర్పూరము:  
చూ, సిరము; 2. గాడిద: చూ, రాసభము;  
8. నీరు: చూ, సలిలము.  
ఘనస్వరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిట్టికూర: చూ,  
భండీరము; 2. ఉణుము: చూ, స్తని  
తము. [కాలము.  
ఘనాకరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఘన  
ఘనాఘనము సం. వి. అ. పుం. 1. కురియునట్టి  
మేఘము, తొలుముగులు: చూ, మేఘము. 1.  
2. హింసించునట్టి మదపుటేనుగు: చూ,  
వాడి; 8. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. విశ్వ  
ర్యము: చూ, సంపత్తి; 5. కపాటము: చూ,  
తలుపు; విణ. 6. దట్టము: చూ, సాం  
ద్రము. 2.  
ఘనాఘనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుడు:  
చూ, వేలుపుటేడు; 2. దానశీలుడు: చూ,  
వదాన్యడు; 8. దుర్మార్గుడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2.  
ఘనాత్యయము. సం. వి. అ. పుం. కరత్యాల  
ము (అశ్వయుజము-కార్తీకము): చూ, మాస  
ద్వయము (చూ, ఋతువులు.)  
ఘనాపాతి. వా. వి. వేదాభ్యయనసంపన్నుడు.  
ఘనాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, విన్ను.  
ఘనీభవించు. సం. అ. కి: చూ, ముద్దకట్టు.  
ఘనము. సం. విణ. గోష్ఠవాడు: చూ,  
హేమాహేములు.

ఘనోదధి. సం. వి. ఇ. పుం. నరక భేదము: చూ, నరకములు.

ఘనోపలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వడగల్లు.

ఘరట్టన్యాయము. పా. తిరుగలిదిమ్మలు తిరుగు నదియు తిరుగనిదియు రెండు నుండినఁగాని ఒక్కతిరిగదానితో నేపనినెఱవేఱదనురీతి.

ఘరట్టము. సం. వి. అ. పుం. చూ, తిరుగలి.

ఘర్ఘటము. సం. వి. అ. పుం. ఘర్ఘటచనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఘర్ఘర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుత్తపుమెడగంట: చూ, హయము.

ఘర్ఘరకము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

ఘర్ఘరము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- -మై-; 2. కొండదారి: చూ, మార్గము. 1; 3. గర్భముమోత: చూ, స్వరము. 2; 4. వాకిలి, ద్వితీతలకవాటము (అని కొండలు): చూ, సదనము. 1; 5. అమృతరసమువలనఁ బుట్టిన నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; 6. వానకురియు చేప్పడు: చూ, స్వరము. 2; 7. ఉలుము: చూ, ప్రసరము; 8. వాద్యభేదము: చూ, వీణ.

ఘర్ఘరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిలుగంట: చూ, భూవణము. 2; 2. ఒకరకము వీణ: చూ, చూ, వీణ; 3. ఒకానొక స్వరము: చూ, స్వరము. 2. [నది.

ఘర్ఘరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఘర్ఘరికానది: చూ,

ఘర్ఘర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, యమకీటకము.

ఘర్ఘరకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, ఘర్ఘరకము.

ఘర్ఘరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వయించెడి కట్ట: చూ, కొడుపు. 1; 2. భేరివాద్యము: చూ, వీణ; 3. చూ, ఘర్ఘరిక.

ఘర్మము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1; 3. ఏనుఁగు హృదయమునందలి మదము: చూ, మదము. 1; 4. చూ, వేడిమి; 5. వేసంగి, గ్రీష్మర్తువు (జ్వేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు); అం. 6. గజమదము లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, గజమదములు.

ఘర్షణము. సం. వి. అ. న: చూ, పీడనము.

ఘర్షణాలము. సం. వి. అ. పుం. నూఁతెడు గుండు: చూ, రాయి.

ఘర్షణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6.

ఘర్షించు. సం. స. క్రి: చూ, రాయిడిచేయు.

ఘల్లిరీముఖము. సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధము. [సాపాటు.

ఘసి. సం. వి. ఇ. పుం. ఆహారము: చూ, ఘస్మరుఁడు సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.

ఘసగము. సం. వి. అ. పుం. 1. దినము: చూ, రోజు; న. 2. ఆహారము: చూ, పగలు; 3. కుంకుమము: చూ, వర్షాశిఖము. 1; విణ. 4. కర్మకము, చేంపుడి: చూ, హింసగి.

ఘమృగిఁడు. సం. విణ. హింసించువాఁడు.

## ఘా

ఘాంటికము. సం. వి. అ. పుం ఉమ్మెత్తక: చూ, చాలాపువ్వుము.

ఘాంటికుఁడు. సం. వి. అ. పుం చేకువను రాణి లనిద్రామేల్కొలిపెడువాఁడు: చూ, వైతాళికుఁడు, (రూ-ఘాటికుఁడు)

ఘాట. సం. వి. అ. స్త్రీ. అవటువు: చూ, పెడతల.

ఘాటము. సం. వి. అ. పుం. —మై—

ఘటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: మా, ఘట.

ఘటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై—

ఘటికుడు. సం. వి. ఆ. తుం: మా, రూ-  
ఘంటికుడు.

ఘటియాబ్రాహ్మణులు. పా. వీరు కృష్ణశుక్ల  
యజుర్వేదములగు నున్నారు. గంగావైతరణీ  
మొదలగు పుణ్యనదీ స్నానములకు వచ్చెడి  
వారలకు వైదికకర్మములను చేయించి బీవనము  
చేయుదురు: మా, బ్రాహ్మణులు.

ఘటిపాక. వా. వి. వి. సుంకమువనూలుచేయు  
యిల్లు (ఘటి అనియు): మా, సదనము. 1.

ఘాతకుడు. సం. విణ: మా, హింసకుడు.

ఘాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దెబ్బ: మా,  
మొత్తు 1; 2. అమ్మ: మా, బాణము. 1;  
3. చేంతుట: మా, వధము; 4. కోనేరు:  
మా, సరస్సు. 1; పా. రి. శక్తి (పవర్),  
ఖాతము (ఇందుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరి  
భాషాపదములు—ద్వితీయఘాతము, త్రిఘా  
తము, చతుర్థాతము.)

ఘాతి. సం. వి. వ్. పుం. దేగ: మా, శ్వేనము.

ఘాతించు. సం. ప. క్రి. చేంపు: మా, సంహ  
రించు.

ఘాతక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: మా, పరిఖ.

ఘాతినీ. సం. విణ. (ఈ). చేంపునట్టిది: మా,  
హింసరి.

ఘాతుకుడు. సం. విణ. 1: మా, రూ-ఘాత  
కుడు; 2: మా, పాపుడు. [విన్న.

ఘామము. సం. వి. ఆ. పుం. అకసము: మా,

ఘామడు. సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు: మా,  
హిమాంకువు.

ఘారిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = గారె. అప్పాలు  
(అనికొండలు) (ఘారి అనియు): మా,  
భక్ష్యము.

ఘాసము. సం. వి. ఆ. పుం=కసపు: మా, తృణము. 1.

ఘాసి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: మా, పహ్ని. 1.

ఘి

ఘిమియాబ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళేశకపు  
బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: మా, బ్రా  
హ్మణులు.

ఘి

ఘీంకారము. సం. వి. ఆ. పుం=గీంక. ఏనుగు  
గీంక: మా, స్వరము. 2.

ఘీంకృతము. సం. వి. ఆ. స. —వై—

ఘీంకృతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. —వై—

ఘు

ఘు. సం. వి. ఈ. పుం. చేప్పడు: మా, స్వరము. 2.

ఘుంటకము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, నీలమండ.

ఘుంటము. సం. వి. ఆ. పుం. —రూ-వై.—

ఘుండము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, భ్రమరము. 1.

ఘుటము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ఘటిక: మా,  
నీలమండ.

ఘుటి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. గుడికాలు: మా,  
మడమ; 2: మా, నీలమండ.

ఘుటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: మా, రూ-ఘుటము;  
2-గులిక: మా, పూస; 3. చిన్నమందుంట:  
మా, మాత్ర (1). (విష.

ఘుణపీయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అతివసన: మా,  
ఘుణము. సం. వి. ఆ. పుం. మౌనితొలుచు  
పురుగు: మా, పురుగు.

ఘుణవల్లభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: మా, ఘుణపీయా  
ఘుణాక్షరన్యాయము. పా. మౌనియందు నుసి

పురుగులు తొలువగా నేర్పడిన యక్షరము  
యొక్క న్యాయము. (ఇది యప్రియత్నము  
గా నేర్పడినదిగాని పురుగుయొక్క ప్రియత్న  
ముచేతగాదు. ఉద్దేశము లేక జరిగినదని  
యంది చెప్పబడును.)

ఘోషరము. సం. వి. అ. పుం. 1=గురగుర.  
పందికూత: చూ, స్వరము. 2; 2. ఘోషర  
మను తురుగు: చూ, యమకీటకము.  
ఘోషర. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. 2. కానొక జల  
జంతువు: చూ, మృత్తిక; 2. మండలియను  
వాద్యము: చూ, వీణె.  
ఘోషరించు. సం. అ. కి. (పంది) కూయు:  
చూ, శబ్దించు.  
ఘోషరము. సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరపురుగు:  
చూ, యమకీటకము.  
ఘలఘలారవము. సం. వి. అ. పుం. పారావేత  
భేదము: చూ, పావురము. [వ్యాప్తము.  
ఘావ్తము. సం. విణ. చోటింపబడినది: చూ,  
ఘోషణము. సం. వి. అ. పుం. కుంకుమపువ్వు:  
చూ, వన్నీశిఖము.

## ఘోష

ఘోషకమార్గాలలో చనము. పా. ఎనమండ్ర మగం  
డ్రను జేంపెడు స్త్రీగుఱుకు. అనగా ఎని  
మిది మనువులు పోవు మగువ, భర్తృహంత్రీ  
లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.  
ఘోషకము. సం. వి. అ. పుం = గూబ: చూ, సక  
సంపుః బులుగు. (సము. 1.  
ఘోషారి. సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయు  
ఘోషావాసము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దటేకు:  
చూ, కాకోటము.  
ఘోషరము. సం. వి. అ. పుం = గుజీరి-గుజీరాతి.  
దేశము లేబదియాటిలో నొకటి: చూ,  
దేశము.  
ఘోషర స్త్రీ. అం. దేశ స్త్రీలలో నొకతె: చూ,  
దేశ స్త్రీలు (చూ, స్త్రీ.)  
ఘోషరి. అం. 1. స్త్రీరాగము లిరువదివారుగిం  
నొకటి: చూ, స్త్రీరాగములు; 2. పంచ

మిజభావలు పదింటిలోనొకటి: చూ, పంచ  
మిజభావలు. (చూ, భావ. 1.)  
ఘోషరగ్యపాంగములు. అం. (చూ, అంగము. 9)  
మహారాష్ట్ర ఘోషర, సారాష్ట్ర, దక్షిణ,  
ద్రావిడ (4).  
ఘోషరనము. సం. వి. అ. స. తిరుగుడు: చూ,  
మర. [చూ, విహరము. 1.  
ఘోష. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గిరగిరతిగడము:  
ఘోషితము. సం. విణ. 1. తిరుగుడుపడినది:  
అఘోషితము, అవృత్తము, ఉద్భాసితము;  
2. కూరుకుపాటుపడినది: చూ, స్వప్నము. 2.  
ఘోషితుడు. సం. విణ: చూ, ప్రచలయితుడు.  
ఘోషిల్లు. సం. అ. కి. తిరుగుడుపడు: చూ,  
పరిభ్రమించు.

## ఘో

ఘోణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ,  
దము; 2. అసహ్యత: చూ, గోత. 2.  
ఘోణావాసము. సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడిక:  
చూ, మహాఫలము. [నము. 2.  
ఘోణి. సం. వి. ఇ. పుం. కిరణము: చూ, హాయ  
ఘోతకోకాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేతిబీటక:  
చూ, బీట. 2.  
ఘోతకోకాతకీన్యాయము. పా. నేతిబీటకాయ  
యని పేరేగాని అందులో నేయిలేదు సరే  
గదా చేప్పగా నుండుననురీతి.  
ఘోతదిధీవి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వన్నీ. 1.  
ఘోతదిధీతి. సం. వి. ఇ. పుం. —చై—  
ఘోతధూపకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక  
ధూమకము. \* [కరణము\*.  
ఘోతపత్రకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూతి  
ఘోతపూర్ణకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యాఘ్ర  
సఖము\* [సోలి\*.  
ఘోతకుండ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వాయు

ఘృతమండలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, హంస పాడి\*.

ఘృతమంథ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై—

ఘృతము. సం. వి. ఆ. స. 1. నెయ్యి: చూ, తైలము; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. క్షీరము: చూ, పాలు. 1; విణ. 4. వెలిగినది: చూ, దీప్తము. 1; అం. 5. దానములు పదింటిలో నొకటి: చూ, దానములు.

ఘృతములు. అం. అశ్వగంధాది, విలేయక, మట్టుల, దూర్వాది, పంచగవ్య, అర్చిక, కదళికండ, కల్యాణ, తండులీయక, మాశ్మాండ ఘృతములు మొదలగునవి.

ఘృతాంకము. సం. వి. ఆ. స. పాలమడ్డి: చూ, సరలద్రవము. [పిపిలిక]

ఘృతేలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ,

ఘృతోదము. సం. వి. ఆ. పుం. నేతిసముద్రము: చూ, సముద్రము.

ఘృష్టకము. సం. వి. ఆ. స. 1. కాంగిలింత: చూ, సంక్షేపము; అం. 2. అజాతస్మరాలింగనములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, అజాతస్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు.)

ఘృష్టి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. పాఞ్చితీగ\*: చూ, వివృక్తేనప్రియ; 2. పోటి: చూ, స్పర్ధ; 3. రాయిడి: చూ, పీడనము; 4. తొలి యీతయావు, రూ-సృష్టి: చూ, ధేనువు; పుం. 5. కిరణము: చూ, హయనము. 2; 6. =గూటి. పండి: చూ, నూకరము.

## ఘూ

ఘూంట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1=గొంటు\*: చూ, పోక; 2=గొట్టె. రూ-ఘూటు\*: చూ, రేగు; 3. రేగుపండు: చూ, రేగు\*.

ఘూంటా ఘుటి సం.వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రేగు\*.

ఘూంటాఫలము. సం. వి. ఆ.న: చూ, పోక\*.

ఘూటుకబ్రహ్మచర్యము. జా. గుఱ్ఱము బ్రహ్మచర్యమునేయుట, అనగా: జేయదనుట. (ఘూటుకబ్రహ్మచర్యము-అజగరోపవాసము-పింగళాజపము - పిల్లికలము - బకధ్యానము - నక్కవినయము. ఇవియన్నియు నసత్యములనుట. “ఆ కదసిమాడ ఘూటుకబ్రహ్మచర్యంబు, పింగళాజపంబు పిల్లికల, మజగరోపవాసమలబకధ్యానంబు, నక్కవినయ విట్టి నయములై.” వైజ. 2, ఆ. 19).

ఘూటుకము. సం. వి. ఆ. పుం=గోదా: చూ, హయము.

ఘూటుకముఖము. అం. సప్తాధికరణములలో నొకటి: చూ, సప్తాధికరణములు (చూ, ఖోపనిషదికము-కామకాస్త్రము) [రేగు.

ఘూటుజటి. సం. వి. న్. పుం = గొట్టె\*: చూ,

ఘూటావర్తి. అం. అశ్వకాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలోనొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

ఘూటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ=గోడిగ: చూ, హయము.

ఘూటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = —వై—

ఘూట్టాణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. ఘూట్టాణమను దేశము: చూ, దేశము.

ఘూడావుకుండు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ఘూడావుక్కుండు) అశ్వవిక్రయికుండు: చూ, హేలావుకుండు.

ఘూరణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నాసిక: చూ, ముక్కు; 2. గుఱ్ఱపుముక్కు, పోగిధము: చూ, ముక్కు. [వృషభము. 1.

ఘూణము. సం. వి. ఆ. పుం. గోపతి: చూ, ఘోషావర్తి. అం: చూ, ఘూటావర్తి.



ఘోణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఏనికదోమ: చూ, మళకము. 1: 2. నీరుపట్టుయ్యాగ: చూ, మక్షిక; న. పుం. 8. = గూటి. పంది: చూ, నూకరము.

ఘోణికాపుత్రము. అం: చూ, ఘోటకముఖము. ఘోణికాపుత్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కళా శాస్త్రము చేసినవాడు.

ఘోర. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రాత్రి.

ఘోరకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వాగ్రేత కాడు.

ఘోరదర్శనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పులి: చూ, కార్డులము; పుం, న. 2. గూబ: చూ, పకినంపులులుగు [వహ్ని. 1.

ఘోరధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. బడబాగ్ని: చూ, ఘోరవటుము. సం. వి. ఆ. న = గోరుపడము. కంబడి: చూ, రల్లకము.

ఘోరత్రువ్వుము. సం. వి. ఆ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

ఘోరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నక్క: చూ, స్పృగాలము; 2. జంక: చూ, హరిణము. 1; విణ. 8 = గోరము. భయంకరము: చూ, రారవము 2. (భయానకరసము)

ఘోరరాసము. సం. వి. ఆ. పుం. నక్క: చూ, స్పృగాలము.

ఘోరరాసి. సం. వి. వ. పుం — వై. —

ఘోరరూపిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. బామ్మజే పుని విల్లు: చూ, బాణము. 1.

ఘోరాంశము. అం. వృత్తాంశములలో మొదటిదియును, ముష్పదినాలుగవదియున్న: చూ, వృత్తాంశములు.

ఘోరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుడు; విణ. 2: చూ, భయంకరుడు.

ఘోలము. సం. వి. ఆ. న. రూ-ఘోళము: చూ, మజ్జిక.

ఘోలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రూ-ఘోలి. = గోలి\*. చేతరాసి చూ, శకుల: 2 రూ-ఘోలి. = గోలి. పావలి\*: చూ, విచిల్లిక.

ఘోమ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, సదాప\*: 2. నల్లజీలకఱ్ఱ\*: చూ, నువవి. 2: 8. చిట్టి కూర\*: చూ, భండీరము; 4. చేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2

ఘోమకము. సం. వి. ఆ. పుం. చేతిబీజ\*: చూ, బీజ. 2.

ఘోమకాకృతి. సం. వి. ఆ. పుం — వై. —

ఘోమణి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉచ్చైర్యము: చూ, బెట్టునరి; 2 = గోను: చూ, సాటింపు.

ఘోమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశము; 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 8. ఉణుము: చూ, స్తనితము; 4 కంచు: చూ, లోహము. 1; 6: చూ, ఘోమకము\*; 6. దోమ: చూ, మళకము. 1.

ఘోషయిత్తువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. బా: పడు: చూ, బాగ్నివాణుడు; 2. కోయిల: చూ, పికము.

ఘోషవతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. వల్లకి: చూ, వీణ. (వీణమీద పాడుట అని కొందఱు.)

ఘోషాప్రకాశము. సం. వి. ఆ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

ఘోషించు. సం. ఆ. కి. మోయు: చూ, శబ్దించు.

ఘోషికము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుపంది: చూ, నూకరము.

ఘోషుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గొల్లవాడు: మహాశూరుడు.

ఘోళము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-ఘోలము.

ఘోలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-ఘోలి.

# ఘోష

ఘోషితర్పణము. సం. విణ. ఇష్టగంధము.  
మంచివాసనగలది: చూ, వాసన.

ఘోషము. సం. వి. అ. న. (పుం. అనికొందఱు)

1. నాసిక: చూ, ముక్కు; విణ 2. రూ-  
ప్రూతము. మూర్క్కనబడినది: చూ, వాసన;  
3. శేత్రాది దశేంద్రియములలో నైదవ  
యింద్రియము: చూ, హృషీకము: (చూ,  
ఇంద్రియములు.)

ఘోషరంధ్రములు. అం. బ రంధ్రములు  
తొమ్మిదింటిలోని యొక తెగలో నొకజేత:  
చూ, రంధ్రములు.

ఘోషించు. సం. స క్రి: చూ, మూర్క్కను.

ఘోషితము. సం. విణ: చూ, ఘోషము. 2.

ఘోషి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. నాసిక: చూ,  
ముక్కు.

## జ

జ. ఒకయత్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రేగ  
వుడు: చూ, శివుడు; 2. భయము: చూ,  
వెఱపు; 3. చూ, దేశము; 4 మాట: చూ,  
శబ్దము. 2; 5. జనము: చూ, పృజ. 2;  
6. విషయవాంఛ: చూ, వాంఛ; అం.  
7. కంఠ్యములలో నొకటి: చూ, కంఠ్యములు;  
8. అనునాసికములలో నొకటి: చూ, అను  
నాసికములు; 9. కవర్ణములోనిది: చూ, క  
వర్ణము.

జమ్. సం. వి. అ. న. 1. కాటుక: చూ, చాచు;  
2. పిల్లనగోవిశబ్దము: చూ, స్వరము. 2;  
3. తిరము: చూ, స్థిరము.

## చ

చ. ఒకయత్నము. సం. అవ్య. 1. పాదపూరణ  
మందు వచ్చెడి అవ్యయము. ('సచపా')నాచ

రాజానమ్') (కు-హి-చ-స్క-హ-వై ఈ  
అటును పాదపూరణమందు వర్తించును);  
2. అయ్యెవ; 3. అదిఉండగా యిదిన్ని;  
4. అవయవములకు పాప్రధాన్యము లేక  
సమాచారపాప్రధాన్యము; 5. అన్నిటికిన్ని  
పరస్పరపాప్రధాన్యము; 6. అదిన్ని యిదిన్ని;  
7. చేదరకము, అట్టాయెనా; 8. అవధార  
ణార్థము: చూ, సత్యము. 1; 9. అతిశ  
యము: చూ, హేచ్చు. 2; 10. కారణము:  
చూ, హేతువు; 11. కుల్యయోగము;  
12. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 13. పానరుక్తార్థ  
కము; 14. దీప్తి: చూ, వెలుతురు. 1; సం.  
వి. అ. పుం. 15: చూ, శివుడు; 16: చూ,  
వెన్నెలపులుగు; 17: చూ, మేచ్చుడు;  
18: చూ, హిమాంకువు; 19: చూ, నూయ్యు  
డు: 20: చూ, ముచ్చిచ్చు. 1; అం. 21. తా  
లవ్యములలో నొకటి: చూ, తాలవ్యములు;  
22. చవర్ణములో నొకయక్కరము: చూ,  
కవర్ణము.

చమ్. సం. వి. అ. న. నెత్తురు. చూ, గర్జము. 1  
చంకరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=కంచీరము.  
తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. చెట్టు: చూ.  
వృక్షము. రూ-చంకురము.  
చంకురము. సం. వి. అ. పుం. 1.= చూ, రూ-  
చంకరము; 2. చూ, రూ-చంకరము; 3. ధో  
రణము: చూ, చాయము.

చంక్రచుణము. సం. వి. అ. న: చూ, లంఘ.  
చంగము. సం. విణ. = చేక్కన. చేక్కనిది:  
చూ, హృద్ధ్యము.

చంగలము. సం. వి. అ. పుం. పన్నులేని అంగడి  
వీధి: చూ, మార్గము. 1.

చంగుడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుడు.

చంచ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, చాచు;  
2. కసవుతోజేసిన బొప్ప: చూ, చింబము. 3.

చంచత్వుటము. అం. తాళప్రాణభూతమై  
సద్యోజాతమువలనఁ బుట్టిన కళలముదింటిలో  
నొకటి: చూ, తాళకళలు. (చూ, తాళ  
ము. 2.) (ముఖ్యకళాప్రాణము.)

చంచభృత్తు. సం. వి. ద్ పుం. శ్రీ: చూ,  
పక్షి. (చంచభృత్తు అనియు.)

చంచరీకము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ,  
భృమరము.

చంచరీకావళి. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
ఒక్కొక్కపాదమునందు మ. మ, ర, ర.  
గురువులు గలిగి ఏడవయింటి యతిగల  
త్రయోదశచ్చందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము.  
ఉదా.—“కంబుగ్రీవాసత్యా-కామినీప్రాణ  
నాథా:” చూ, వృత్తము. 1.

చంచల. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మెఱుపు: చూ,  
విద్యుత్తు. 1; 2: చూ, లక్ష్మి: 3: చూ,  
పిప్పలి. 1. \*: 4. ములువెంపలి \*: చూ,  
వెంపలి.

చంచలము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ,  
వాయువు; 2. మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక;  
విణ. 3. చలించునది: చూ, వలితము 3;  
అం. 4. విద్యుత్తురేడింటిలో నొకటి: చూ,  
విద్యుత్తులు (విద్యుత్తు. 1.)

చంచలించు. సం. అ. కి: చూ, సలించు.

చంచలుడు. సం. వి. 1: చూ, వలపుకాడు;  
2: చూ, విటుడు; 3. గాలి: చూ,  
వాయువు. [పక్షము.

చంచినూచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మహా

చంచుడు. సం. వి. అ. పుం. = చెంచు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2.

చంచువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. పక్షిముక్కు:  
చూ, ముక్కు; పుం. 2. ఆముదము \*: చూ,  
వృడంబకము; 3. పాలముబచ్చిలి \*: చూ,  
బచ్చిలి; 4. చెంచు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చండ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. నల్లకవోరము \*  
చూ, రాజార్జము; 2: చూ, బలరక్కసి\*  
3. లింగిదొండ\*: చూ, దొండ; 4. కొండ  
బెండ \*: చూ, వడ్డరింధ.

చండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ  
కార్దూలము; 2. సన్నపాపల ఎఱ్ఱగ న్నేరు \*:  
చూ, హయమారకము.

చండకొకకనాటకము. సా. కావ్యనాటకము  
లలో నొకటి: చూ, కావ్యనాటకములు.

చండము. సం. వి. అ. పుం. చింత \*: చూ  
లింతిని.

చండముండ. సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-చండ  
ముండి. మర్ద: చూ, పార్వతి. 1.

చండముండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

చండవాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. విడిగాలి  
చూ, వాయువు.

చండకూకము. సం. వి. అ. పుం. 1. సాలము\*  
చూ, మద్ది; 2: చూ, నీరుచిట్టి\*.

చండనూచికము. అం. ఏకవింశతిస్థానకములలో  
నొకటి. చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

చండాంశువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ  
నూర్పుడు.

చండా: 3. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మంజిటి\*

చండాతకము. సం. వి. అ. పుం, స=చెట్టి  
బోగముచోనలు సగము తొడవతకు దొడి  
కొనెడు గుడిగి: చూ, వస్త్రము.

చండాతము. సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు. వా:  
గన్నేరు (అని కొందఱు) \*: చూ, హయ  
మారకము.

చండాల బ్రాహ్మణులు. పా. శస్త్రాస్త్ర ధ:  
ర్ధరై ధనాపహరలగు విప్రులును, పరుల:  
హింసించుచు కూరిత్యముఁ గలిగి పరచాఁ  
గమన పరాయణులై పరద్రవివ్యాపనరణా  
లాపలగువారను చండాలబ్రాహ్మణులు: చూ

బ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధ బ్రాహ్మణుల  
లోనివారు.) [వీరై: చూ, వీరై.  
చందాల వల్లకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చందాల  
చందాలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. మాలది: చూ,  
మాల. (1); 2 నీలి\*: చూ, రంజని.  
చందాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వీణ: చూ,  
వీణ; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పిన్న  
నీలి\*: చూ, రంజని.  
చందాలుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ- చాండా  
లుడు. 1. మాలనాడు: చూ, మాల. 1;  
2: చూ, మంగలి; ఆం. 3. బాతులు పదు  
నెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, బాతులు.  
చండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1=చెండి: చూ,  
పార్వతి. 1; 2. కోపముగల ఆడుది: చూ,  
శ్రీ; 3. మిక్కిలి ప్రేమగల ఆడుది: చూ,  
శ్రీ; 4. చేంపునట్టి ఆడుది: చూ, శ్రీ.  
చండించు. సం. అ. కి: చూ, రోషించు.  
చండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. =: చూ, చండి.  
చండిమ. సం. వి. క్. శ్రీ. పుం వాడిమి: చూ,  
కార్యము. 1.  
చండిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చండిలమను నది:  
చూ, నది. [కూరాకు.  
చండిలము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చక్రివర్తమను  
చండిలుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, శివుడు;  
2. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు;  
3: చూ, మంగలి.  
చండుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చండుడను  
రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 2. యమ  
కింకరుడు: చూ, యముడు; విణ. 3. మిక్కిలి  
కోపము గలవాడు: చూ, రోషబుడు;  
4. వాడిమిగలవాడు: చూ, హంబీరుడు. 2.  
చండువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. ఎలుక: చూ,  
మూషికము.  
చందన సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, కారిబ\*.

చందనద్రుమము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, గండపు  
మాను\*. [లవంగపుష్పము\*.  
చందన పుష్పకము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ,  
చందనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుంకుమపువ్వు:  
చూ, వహ్నిశిఖము. 1; శ్రీ. న. 2. మంచి  
గండము: చూ, వాసన; శ్రీ. 3: చూ,  
సుగంధము\*. (చందనానందము చేయుదురు.)  
చందనాచలము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మలయపర్వ  
తము: చూ, పర్వతము (ఇట్లు చందనాద్రి)-  
చందనాలయము.) [చూ, నది.  
చందని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చందనియను నది:  
చందనుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చందనుడను  
కోతి: చూ, వానరము.  
చందినీ ఆత్మరు. మి. వి. చందన తైలము, మంచి  
గంధపు నూనె. (నెగ, తెల్ల కుసుమ మాన్వ  
ను): చూ, ప్రబోధము.  
చందిరుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1=చేందమాను.  
రూ-చంద్రుడు - చంద్రమసుడు: చూ,  
హిమాంశువు; 2. ఏనుగు: చూ, చాస్తి.  
చంద్రికము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నెమలిపురి  
కన్ను: చూ, పించెము; 2: చూ, విరానము.  
చంద్రికళ. పా. 1. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
ఒక్కొక్క పాదమున ర, స, స, త, జ, జ,  
గురువులుండి పదునొకండవయింట యతిగల  
ఏకోనవింశచ్చందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము:  
చూ, వృత్తము 1; 2. చేంద్రునికళ: చూ,  
కళికళ.  
చంద్రికళలు. పా. చంద్రునికళలు:— చం  
ద్రుడు నూర్చునికిని భూమికిని మధ్యనుండు  
టచే వెలుతురుగల చంద్రార్థభాగము మనకు  
మఱుగై చీకటిగల యర్థభాగమే మన  
కైపు తిరిగియుండుటచే చంద్రుడు ఆమా  
వాస్యనాడు కనబడడు; శుద్ధసాద్యమి  
మొదలు పూర్ణిమవఱకు క్రమక్రమము  
గా వెలుతురుగల చంద్రార్థభాగమంతయు

మనకు కనబడుటచే పూర్ణ చింహకారము  
సాంధ్యము. ఇదియే పూరిమ. బహుళ పాడ్య  
మి మొదలు అమావాస్య వఱకు మనకు  
కనబడు వెలుతురుభాగము క్రమక్రమ  
ముగా క్షీణించి మొదటిసానమునకు చేరు  
నప్పటికి పూర్ణముగా నద్విత్యమగును. ఇదియే  
అమవస. పృథివీసమునను కళిలిట్లు మార్పు  
నొందుచుండును: చూ, కళికళ.

చంద్రికాంతము. సం. వి. అ. న. 1. కపటము:  
చూ, వ్యాజము. 1; పుం, న. 2. తెల్ల కలువః  
చూ, పద్మము. 1; పుం. 8. చేలువజాయి:  
చూ, రాయి; 4. ఒక రకము పిండివంట: చూ,  
భక్ష్యము; 5. దుంపకాతిచెట్టు (దీని ఆకులు  
అముదమున వెచ్చిచేసి నెత్తురు గడ్డలపైన  
వేయుదురు. దుంప పెగ రోగములలో  
వాడెదరు.)

చంద్రికి. సం. వి. వ. పుం. 1. నెమిలి: చూ,  
మయూరము; 2. కవుఁజి: చూ, కాఁజి;  
8. కోడి: చూ, పుంజి.

చంద్రిగణములు. పా. బ: చూ, గణము. 4.

చంద్రిగోళములు. సం. వి. అ. పుం. (ప్ర-బ).  
పితృదేవతలు: చూ, యముడు.

చంద్రిగ్రహణము. పా: చూ, గ్రహణము. 1.

చంద్రిచంచల. సం. వి. అ. శ్రీ. చంద్రికమను  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చంద్రిచంద్రికావ్యాయము. పా. చంద్రిని వదలి  
వెన్నెల యుండదను రీతి.

చంద్రిచ్ఛందము. సం. వి. అ. పుం. వేయిపేటలు  
గల హారము: చూ, భూషణము. 2.

చంద్రిజ్ఞానశంక్రము. అం. శివప్రోక్తములగు చతు  
ష్ఠి శంక్రములలోనొకటి: చూ, శంక్రములు.

చంద్రిజ్ఞానము. అం. అగమములు ఇరువదెనిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, అగమములు (చూ,  
ఉపనిషదులు.)

చంద్రిజ్యోతి. సం. వి. వ. న. = చేందురజోతి:  
చూ, బాణసంచు (ఇట్లు చంద్రిజ్యోతి-చం  
ద్రద్యుతి.)

చంద్రిబాల. సం. వి. అ. శ్రీ. పెద్ద యేలకిః  
చూ, పత్తిల. [లోహము. 1.

చంద్రిబీజము. సం. వి. అ. న. వెండి: చూ,  
చంద్రిభస్మము. సం. వి. వ. స. కర్పూరము:  
చూ, సిరము.

చంద్రిభాగ. సం. వి. అ. శ్రీ. చంద్రిభాగ  
అను నది: చూ, నది. (రూ-చంద్రిభాగి-చాం  
ద్రభాగ-చాంద్రిభాగి.)

చంద్రిభాగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ.—వై.—

చంద్రిమముడు. సం. వి. వ. పుం: చూ, చేయ  
రుడు. 1.

చంద్రిము. సం. వి. అ. పుం. 1. = సిరము: చూ,  
చంద్రిభస్మము; 2. నీరు: చూ, సలిలము;  
8. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. కంఠి  
ల్లముః: చూ, రోచన.

చంద్రిమూలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

చంద్రిరేఖ. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఇంచురేఖ:  
చూ, కళికళ; 2: చూ, సోమరాజిః; పా.  
8. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క  
పాదమునందు మ, ర, మ, య, యగణములు  
గలిగి యెనిమిదింట యతిగల పంచదశచ్ఛంద  
స్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— మత్రే  
భక్రాంతిచేర-మ్యంజౌ మహిం జంద్రిరేఖా,  
వృత్తిం. చూ, వృత్తము. 1.

చంద్రిరేఖపు. సం. వి. ఇ. కావ్యచారుడు:  
చూ, ముచ్చి. 1.

చంద్రిలగ్నము. పా. జన్మకాలమునకు జన్మరూ  
డేరాగియుండుండెనో యదియ చంద్రిలగ్న  
మనబడును.

చంద్రిరదన. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
యొక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము,

ఒకయగణము గలదై యాజవల్క్యచందస్సునందు చంద్రినూర్వ్యాగ్నిలోచనుడు. సం. వి. ఆ. పుంః  
 బుట్టినవృత్తము. ఉదా:-“చంద్రవదనన్ జే  
 వంద్రివినుతా ని, సంద్రిత భయంబుల్,  
 సాంద్రిముగఁ జెప్పెన్.”: చూ, వృత్తము. 1.  
 చంద్రివర్త్య. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
 యొక్కొక్కపాదమునందు ర, న, ధ, సగణ  
 ములు గలిగి ఏడింటియుత్తిల ద్వాదశఛంద  
 స్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:-“ఇంద్ర  
 వంద్య జగదీశ ఘనయశ, స్సాంద్రకామే  
 ఫలి-సద్వయమవరా.”: చూ, వృత్తము. 1.  
 చంద్రివర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మాకు  
 బంగము \*.  
 చంద్రివాంగము సం. వి. ఆ. పుం. వాలు  
 కొంగ: చూ, బకము. [యణచిత్రము.  
 చంద్రివృత్తము. సం. వి. ఆ. స: చూ, చాంద్రా  
 చంద్రివ్యాకరణము. అం. తొమ్మిది వ్యాకరణ  
 ములలో నొకటి: చూ, వ్యాకరణములు.  
 చంద్రికాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వైమేడ:  
 చూ, సదనము. 1; 2: చూ, వెన్నెల.  
 చంద్రికాలి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వైమేడ: చూ,  
 సదనము. 1.  
 చంద్రిశేఖరచంపు. పా. కావ్యనాటకములలో  
 నొకటి: చూ, కావ్యనాటకములు.  
 చంద్రిశేఖరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
 శివుడు.  
 చంద్రిశ్రీ. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది  
 ఒక్కొక్కపాదమునందు య, మ, న, స, ర,  
 గురువులు గలిగి పండ్రెండవయింటి యతి  
 గలిగి పదునాఱవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన  
 వృత్తము. ఉదా:-“శ్రుమం జంద్రికితో  
 యమనసర-గల్పానువిశాగ్రి, మమున్ సంబం  
 ధించున్నరహరి ర-మాచిత్రవోరా.”: చూ,  
 వృత్తము. 1.  
 చంద్రిసంజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సిరము.

చంద్రినూర్వ్యాగ్నిలోచనుడు. సం. వి. ఆ. పుంః  
 చూ, శివుడు. [చూ, లోహము. 1.  
 చంద్రిహాసకము. సం. వి. ఆ. పుం. వెండి:  
 చంద్రిహాసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కత్తి:  
 చూ, రిప్టి. 2; 2. గావణిని కత్తి: చూ,  
 రిప్టి. 2; 3. కుతేరుని కత్తి: చూ, రిప్టి. 2.  
 చంద్రింశము. అం. వత్సంశములలో నొకటి:  
 చూ, వత్సంశములు  
 చంద్రితపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
 వెన్నెల; న. 2 మేలుకట్టు: చూ, విశాసము.  
 చంద్రిపీడుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
 శివుడు. [రూ-చాంద్రదాయణము.  
 చంద్రియణము. పా. ఇందువృత్తము: చూ,  
 చంద్రిలోకము. పా. ఈ గ్రంథము జయదేవుఁ  
 డు రచించెను: చూ, కావ్యనాటకములు.  
 చంద్రదాహ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సిరము.  
 చంద్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చంద్రిక.  
 రూ- చాంద్రిక- చాంద్రిమ- చాంద్రిమి-  
 చాంద్రి-చాంద్రి- చాంద- చాంది-చాందిర-  
 చాందిరి: చూ, వెన్నెల; 2. కుసుచపువ్వు:  
 చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3: చూ, సోమవర్ణి\*;  
 4: చూ, బొల్లిబూసర \*; 5: చూ, మెంతి\*;  
 6. జ్యోతిర్ఘంట; 7. వేపుడుపిండి: చూ,  
 సాదము (1); 8. ఒకానొకవృత్తము. ఇది  
 ఒక్కొక్కపాదమునందు స, న, ర, వగణ  
 ములు గలిగి తొమ్మిదింటియుత్తిల పదునొకం  
 డవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము.  
 ఉదా:-“అగవరధరసార-వాన్విశం”: చూ,  
 వృత్తము. 1.  
 చంద్రిలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంగలి.  
 చంద్రిడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందమామ:  
 చూ, హిమాంశువు; అం. 2. మూర్తులెనిమి  
 డింటిలో నొకడు: చూ, మూర్తులు; 3.

నగ్రములలో నొకడు: చూ, గ్రహములు: (చూ, రాహువు. 2.)

చందురసకు నూలుపోగు. లో. ఉదా.—చం దురసకు నూలుపోగునట్లు సర్వలోకాధీశుం డగు శ్రీకృష్ణుడగుచేటుం డటుకుల నొ సంగ. (కుచేలోపాఖ్యానము)

చంద్రోదయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—చందువ: చూ, వితానము; 2. చంద్రోదయమను బొవధరాజము; 3. చంద్రుడు పుట్టుట.

చంప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కర్ణని పట్టణము చూ, దేశము.

చంపకేశరి. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు స, జ, స, స, స, వణములు గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగల సప్త దశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— “సనకాదియోగినుతు-బాంబరీపీయనిర్విక, ల్పనమేయు నక్షరవిభునృమభార్తన భంజ నున్.” చూ, వృత్తము. 1. [చూ, సంవెంగ.

చంపకలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సంవెంగమొగ్గ: చంపకమాల. పా. ఒకానొక పద్యము. ఇది

యొక్కొక్కపాదమునందు న, జ, భ, జ, జ, జ. గణములు గలిగి పదునొకండవయింటి యతిగలిగి ఇరువదియొకటవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన పద్యము. ఉదా:—“పరమదయాళు మూర్తివని-భావములోపల సేవసేసెదన్.” చూ, వృత్తము. 1.

చంపకమాలి. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్కపాదమున భ మ స గురువులు గలిగి యేడవయింటి యతిగల పదవ ఛంద స్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— “భూమిధరకాగ్రంతు-ల్పాలుపారన్, భేమ భమంబుల్లో - రిసగంబుల్, దాసుశుతింతు స్తోందమతున్నా, మామకరాంతుం జంపక మాలిన్.” చూ, వృత్తము. 1.

చంపకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—చేనుపకము:

చూ, సంవెంగ. (దీనికి దోహదక్రియ ముఖ రాగము. కరి కారమునకు సల్లాపమును, కురవ కమునకు ఆలింగనమును దోహదక్రియలని యెఱుంగునది); న. 2. ఒకరకము ఆరటిసం దు: చూ, రంభ. 2; 3. సంవెంగపువ్వు: చూ, సంవెంగ.

చంపకరంభ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సువర్ణకదలి \*: చూ, రంభ. 2.

చంపకోల్వము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పనస. 2\*.

[చూ, దేశము. చంపాపురి సం. వి. ఈ. శ్రీ. చంపానగరము: చంపాగాయి బాగ్నాణులు. పా. నేపాళ దేశపు బాగ్నాణులలో నొకతెగవారు: చూ, బాగ్నాణులు.

చంపువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కావ్యభేదములలో నొకటి, వాఙ్మయభేదము (అని కొందఱు): చూ, పరికథ (చూ, ఖండకథ, కథ, ఆఖ్యా యిక, పరికథ).

చంపేశుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కర్ణుడు, మాత్రపుత్రుడు: చూ, రాధేయుడు.

చంబుకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-చంబుకము- చంబూకము- చాంబుకము-చాంబూకము- చింబు కము- చింబూకము-చీంబుకము- చీంబూకము- చుంబుకము, గడ్డము: చూ, శృంగువు.

చకితము. సం. వి. ఆ. న. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2. నాయకకు దేనిచేతనైనను ప్రియునియెదుట కలిగెడు భయసంభవము: చూ, వెఱపు; అ. 3. శృంగారచేష్టలు పదు నెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, శృంగారచేష్టలు. చకితుడు. సం. విణ. భయపడినవాడు: చూ, శంకితుడు.

చతురము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చతురము

చకోరకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెన్నెల  
పులుగు.

చకోరము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చక్రింద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింటుక.

చక్రికారకము. సం. వి. ఆ. పుం వ్యాసునికథ  
మను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజారము.

చక్రిగుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆశోక \*:  
చూ, కటలాదని. 1. [రాట్నము.

చక్రిడోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంశుల

చక్రిధరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సర్పము.

చక్రిధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం 1. వెన్నెడు:  
చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. గాగ్రమములేలు  
వాడు; చూ, రాజు. 1.

చక్రిపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. అంచే: చూ.  
హంస. 1. [తేల\*

చక్రిపరివ్యాధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

చక్రిపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కులసి \*.

చక్రిపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. చుట్టు కైదుపు  
తాల్పు, నారాయణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చక్రిపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తేరు:  
చూ, శకటము. 1; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

చక్రిపుంఖము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆముక్త:  
చూ, బాణము. 1.

చక్రిఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. అట్టనమను బా  
ణము: చూ, బాణము. 1.

చక్రిబంధము. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి:  
చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, హేతువు. 2.)

చక్రిబంధపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, నూర్పుడు.

చక్రిబాంధవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
నూర్పుడు. [చూ, విష్ణువు. 1.

చక్రిభృక్తు. సం. వి. ఈ. పుం. పెన్నెడు:

చక్రిభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రాత్రి.

చక్రిభృమిన్వాయము. పా. చక్రిపు అంచే

మీడిది క్రిందికి, క్రిందిది మీడికి వచ్చు  
చుండునను రీతి.

చక్రిమండలము. అం. కరణములు నూటయేని,  
మిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

చక్రిమండలి. సం. వి. ఈ. పుం. కొండచిలువ:  
చూ, సర్పము. [నూటముకి.

చక్రిమర్దకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పృథ

చక్రిమర్దనము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చక్రిమర్దము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జిల్లేడు\*

చక్రిము. సం. వి. ఆ. న. 1. సువర్ణమను

బాణము: చూ, బాణము. 1; 2. గాలిగుడి:

చూ, రఘదగుడి: 3. గుంపు: చూ, సమూ

హము; 4. దండు. చతురంగపుసేన (అనికొం

దణ): చూ, సేన; 5. రాష్ట్రము: చూ,

దేశము; 6. గాగ్రమసమూహము; 7: చూ,

కుమ్మర సారె; 8. నీటిగుడి: చూ, సుడి. 1;

9. చిన్న నాణెము: చూ, లోహము. 1; 10.

బండిని లాగు గుండ్రని చట్రము. అరి, ఓ:

చూ, శకటము. 1; పుం. 11. జీకడ. రూ-

చక్రివాకము: చూ, బటపు గువ్వ; అం.

12 విష్ణాయుధములైడింటిలో నొకటి: చూ,

విష్ణాయుధములు; 13. సంయుత వాస్తముల

లోనొకటి: చూ, సంయుత వాస్తములు;

14. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి:

చూ, బాణము. 1; అం. 15. పాదరేఖలలో

నొకటి: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

చక్రిముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది: చూ,  
నూకరము.

చక్రిములు. అం. 1. మూలాధారము, సాధిష్ఠా

నము, మణిపూరకము. ఆహితము, విశుద్ధము,

హంతుము. (6) (అనియు) మూలాధారము,

సాధిష్ఠానము, నాథి, వృద్ధయము, కంఠము,

ఘంటిక, భూమిపు, బ్రహ్మరంధ్రము, గగ

నము (9) (అనియు) రెండు విధములు;



2. రాశిచక్కము, అంశచక్కము, ఆరూఢ చక్కము మొ. (చక్కములోని రాసులు.- మేషము, వృషభము, మిథునము, కర్కటము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనుస్సు, మకరము, కుంభము, మీనము.) చక్కరిదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చక్క ముఖము. [చూ, లక్షణము. 1. చక్కరేఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రాజపత్ని లక్షణము: చక్రల. సం. వి. అ. స్త్రీ. వట్టువమునై: చూ, తృణము. 1. [చూ, సోమవల్లి. చక్కరిలక్షణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. తిప్పతీగె: చక్కరిచక్రము. సం. వి. అ. న. దరిద్రవతీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1. చక్కరివర్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చక్రవర్తము-చక్కరివర్తిని. ఒకరికము కూరాను: చూ, వాస్తాకము-వాస్తాకము. (ఇది తెల్లరకము, ఎఱ్ఱరకము అని రెండువిధములు. దీనితెల్లము కొంకిపురుగువ్యాధిలో పనిచేయును. ఈకూర మలమును భేదించును.) చక్కరివర్తము. సం. వి. అ. పుం.—వై.— చక్కరివర్తి. సం. వి. న్. పుం.=చక్కరివతి: చూ, రాజు. 1. (ఇ. పుం. అని కొందఱు.) చక్కరివర్తిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సార్వభౌము రాలు, రాజి:చూ, రాజు. 1; 2. కోరింద: చూ, ముచపత్రి; 3: చూ, చక్కరివర్త. చక్కరివర్తము. అం. హరిశ్చంద్రుడు, నలుడు, పురుకుత్సుడు, పురూరపుడు, సగరుడు, కార్తవీర్యార్జునుడు. (6): చూ, మహారాజులు. చక్కరివాకము. సం. వి. అ. పుం.=జేక్కవ: చూ, బటువుగువ్వ. చక్కరివాకముఖియము. సం. వి. అ. పుం. కంచెయిడ: చూ, శర్కరాంకము. చక్కరివాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. దీపపుకుంది: చూ, ప్రిమిదె (చూ, పాత్రము. 8)

చక్కరివాటుడు. సం. వి. అ. పుం. పని: బూనినవాడు. చక్కరివాస్తాకము. సం. వి. అ. పుం. చక్కరివర్తి కూర: చూ, వాస్తాకము. చక్కరివాళ. అం. త్సంద్రప్రబంధము. [చూ. చక్కరివాళకము సం. వి. అ. న: చూ, సమూ: చక్కరివాళము. సం. వి. అ. న. 1. —వై.—; 2. గాలిగుడి: చూ, వజ్రగుడి; పుం. 3. చుట్టుగొండ (గూ- చక్కరివాడము): చూ, పర్వతము; పా. 4. ఒకానొకవృత్తము చూ, వృత్తము. 1. చక్కరివృద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వడ్డీవడ్డీ: చూ, వడ్డీ: అం. 2. ధనవృద్ధులు నాలుగింటి లో నొకటి: చూ, ధనవృద్ధులు. చక్కరిశీర్షకము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిస: చూ, ప్రపున్నాటము. చక్కరిసంజ్ఞము. సం. వి. అ. న. వంగము, తగ రము: చూ, లోహము. 1. చక్కరిసంవరుడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుడు. 1. చక్కరింకితము. సం. వి. ఇ. గుండ్రని గుఱుతిడ: బడినది (చూ, అంకితము.) చక్కరింగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=జక్కవ: చూ. బటువుగువ్వ; 2. అంచే: చూ, హంస; 3. గొడుగు: చూ, వారిత్రి. చక్కరింగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుఅంచే: చూ, హంస; 2. రూ-శక్కరింగి. కటుకతో హిడి: చూ, శకులాదని. 1; 3. దూసరి: చూ, వత్సాదని. చక్కరింతము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు. చక్కరిటము. సం. వి. అ. పుం. ముప్పదిరెండు గురిగింజల యెత్తు బంగారునాణెము: చూ, లోహము. 1.

చక్కాటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాముల  
వాడు: చూ, వ్యాళగాహి; 2: చూ,  
వంచకుడు. 1.

చక్కాణి. సం. వి. ఆ. న. బ. ఏటివంపు, భూమి  
నినక్కులించి నీళ్ళూరివచ్చెడు బుగ్గ (అనికొం  
దలు): చూ, పుటభేదము. (ఏ. చక్కము.)  
(అను-వారివర్గము.)

చక్కాధివాసి. సం. వి. న్. పుం: చూ, నారింజీ\*.  
చక్కాయుధప్రయోగము. అం. తంత్రము లఱు  
వది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు  
చక్కాయుధము. సం. వి. ధ్. శ్రీ, అ. న.  
అయుధము: చూ, బాణము. 1.

చక్కాలిరిప్పుడు. అం: చూ, బాలకీర్త.

చక్క. సం. వి. న్. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు 1; 2. =జీక్ష్మవ: చూ, బటుపుగవ్య;  
8: చూ, సర్పము; 4. రారాజు: చూ,  
రాజు. 1; 5. కుమ్మరి: చూ, మృత్యురుడు;  
6. తేరు: చూ, శకటము. 1; 7. కప్ప: చూ,  
మండుకము. 1; 8: చూ, తెలుకులవాడు;  
9. పురోహితుడు: చూ, యజ్ఞుడు;  
10. గామముల కధికారి: చూ, రాజు. 1.  
చక్రికాయంత్రము. సం. వి. అ. న: చూ,  
తిరుగలి. [రాసభము.

చక్రివంతము. సం. వి. త్. పుం. గాడిద: చూ,  
చక్రాధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జీక్ష్మలతేడు,  
కుజేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

చక్షుఃప్రీతి. అం. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి:  
చూ, ద్వాదశావస్థలు.

చక్షువు. సం. వి. న్. న. 1. కన్ను: చూ,  
నేత్రము. 1; అం. 2. ఇంద్రియము లయిదిం  
టిలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; (చూ,  
న్యూషికము).

చక్షుశ్రవణన్యాయము. పా. పామనకు వినికి  
యున్నప్పుడు మోపును, మోపున్నప్పుడు  
వినికియు నుండదనురీతి.

చక్షుశ్రవము. సం. వి. న్. పుం. చూ, సర్పము.

చక్షువ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అందకతై:  
చూ, శ్రీ; 2. పాలకూర \*: చూ, మను  
పాల; 8: చూ, వద్ది \*: 4. పొడిపిండి:  
చూ, సాదము (1); 5. రూ-చక్షువ్యము.  
అడవియులలు: చూ, సరటి.

చక్షువ్యము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1: చూ,  
మొలి \*: 2: చూ, శ్రీపుష్పము \*: పుం.  
8. చిల్ల \*: చూ, స్పల్లిక; 4. మునుగ \*: చూ,  
కిగుర్రు. 1; 5: చూ, రసాంజనము; 6: చూ,  
రూ-చక్షువ్య. 5; విణ. 7. హితవైవది:  
చూ, హితవు.

చటక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆడుపిచ్చుక  
(చటకక అనియు): చూ, పిచ్చుక;  
2. ఆడుపిచ్చుక పిల్ల: చూ, పిచ్చుక;  
8. పిప్పలివేరు: చూ, పిప్పలి. 1; అం.  
4. గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి (చటక  
గతి): చూ, గతులు.

చటకగతి. అం: చూ, చటక. 4.

చటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పిచ్చుక;  
2. కోడి: చూ, పుంజు.

చటకవిలసితము. అం. వ్యావకరణబంధము లిరుదది  
యొకటింటిలో నొకటి: (చూ. అదూపితము)  
చూ, వ్యావకరణబంధములు.

చటకారి. వా. వి. 1. హిందూదేశమునఁబుట్టిన  
అంగ్లేయసంతతివాడు; 2: చూ, నిష్ప్రయోజ  
కుడు.

చటకాశిరము. సం. వి. న్. న: పిచ్చుకతలవలెనుం  
డునది. (చటకా-శిర: అనినెందుకేళ్లు గాఁగొం  
దలు. అప్పుడు శిరశబ్దము అ. పుం.)

చటకోత్తమ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆడు డోరఁ  
లిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక. [కము. 1.

చటాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చట.

చటాకు. వా. వి. శ్లో. నేరు, 5 తులములు, ఒకగిద్ద (తెనుగున వాడుక.)

చటుచాటుని. సం. వి. ఇ. పుం. ప్రియవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2. [తము. 8.]

చటులము. సం. విణ. చలించునది: చూ, వలిచటుల్లోలుడు. సం. విణ. ప్రియోక్తులం కాసక్తి గలవాడు: చూ, చాటులోలుడు.

చటువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, కడువు; 2. రూ-చాటువు: చూ, చటుచాటుని; 3. యోగుల ఆసనవిశేషము: (చూ, ఆసనములు.) చూ, స్వప్తికాసనము.

చణకపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కలభకరిక \*.

చణకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=సెనగ\*: చూ, సెనగలు. (తి) అని క. ర.); 2. గాలి: చూ, వాయువు. [యనముని: చూ, ముని. 1.]

చణకాత్మజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వాత్సల్యచణపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, చూ-

చణకపుష్పి \*.

చణిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అంటిస \*: చూ, చతుశ్చప్రాసము. పా. నాలుగక్షరములువచ్చునది.

చతురంగము. సం. వి. ఆ. న. 1.=చేదరము.

ఒకయాట. (ఇందు రాజు 1, మంత్రి 1, ఏనుగులు 2, గుఱ్ఱములు 2, కకటములు 2, బంట్లు 8. ఒకవైపునను, ఇవ్విధంబుననె రెండవవైపునను ఉండి రెండుబలములును నడకలారంభించును.); అం. 2 ఆవధానము లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆవధానములు.

చతురంగములు. అం. ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములు, కాల్బంట్లు (4.)

చతురంగులము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తేల \*: 2. అపరకర్మమందలి పిండివంట.

చూ, మల్లకము. [భూమి. 1.]

చతురంత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నేల: చూ,

చతురంతయానము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పాలకి.

చతురబ్బ సం. వి. ఆ. శ్రీ. నాలుగేండ్ల (ఆవు) పెయ్య: చూ, ధనువు. (చతుర్నామని.)

చతురము. సం. వి. ఆ. న. 1. Xజకాల: చూ, సదనము. 1; పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము; 1; 3.=చేదరము. పాడవు X వెడల్పు = చతురము: చూ, వైకాల్యము; 4.=చేదరము. సమమైన నాలుగు మూలలు కలిగి, చొకము: చూ, వైకాల్యము. అం. 5. సంయుతహస్తములు ముచ్చడిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతహస్తములు; 6. అసంయుతహస్తములు నలుబడైదింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుతహస్తములు; 7. భూక్రియలేడింటిలో నొకటి: చూ, భూక్రియలు; 8. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

చతురశ్శి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తుమ్మ \*: చూ, విటదిరము.

చతురశ్శిము. అం. తాళజాతులు (జాతిక్రియలు) అయిదింటిలో నొకటి: చూ, తాళజాతులు: (చూ, జాతిక్రియలు: చూ, తాళము. 2.)

చతురశ్శికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ములువెలక \*: 2. చూ, దాగలి.

చతురస్రము. సం. విణ.=చేదరము: చూ, చతురము. 3-4.

చతురాననుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

చతురిక. అం. దూతీచతుష్టయములలో రెండవది. (ఇందు పృథివీ, ఉద్వహి, పత్రిహరి, భావన, పత్రిక, మూక, స్వయం, భావదూతిక గలవు): చూ, దూతీచతుష్టయము.

చతురిమ. సం. వి. న. పుం. నేరవు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చతురుడు. సం. విణ. = చేదురు. రూ-చాతు  
రుడు: చూ, సమర్థుడు. 1.

చతురు మొన. అం. మల్లకాస్త్రమునందలి మొనలు  
పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, మొనలు.

చతుర్దశి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, తాచేలు;  
పా. 2. సింహము శార్దూలము గజము వృష  
భములవలె నడచుట.

చతుర్జాతము. సం. వి. అ. న. ఏలకులు లనం  
గాలు అకుపత్రికము నాగకేసరములున్న.

చతుర్థము. పా. 1. లగ్నకారకత్వములు పండ్రెం  
డింటిలో నొకటి: చూ, లగ్నకారకత్వములు.  
(వాహనము, వంశము, మాత, సింహాసనము,  
గృహము, భూమి, సుఖము, మిత్రులు,  
బాహువులు, విశ్వాసము, కృషి, గుఱ్ఱములు,  
పీనుగులు, విద్య, ప్రయాణము, రాజ్యము,  
స్థానభ్రంశము, సౌధము, చెఱువులు,  
నూతులు; తోటలు.) 2. చతుష్కము,  
చతుష్టయము: చూ, నాలుగు.

చతుర్థాంశ. అం. షోడశవర్ణలో నొకటి:  
చూ, షోడశవర్ణ. (లగ్నమున నాలుగు సమ  
భాగములుచేసిన యెడల చతుర్థాంశము గును.  
అట్లుచేయుగా మొదటిభాగమునకు లగ్నా  
ధిపతియును, ద్వితీయభాగమునకు జతుర్థాధి  
పతియును, తృతీయభాగమునకు సప్తమాధిపతి  
యును, చతుర్థభాగమునకు రాజ్యాధిపతి  
యును, చతుర్థాంశాధిపతులగుదురు.)

చతుర్థి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చేపుతి: చూ,  
తిథి. 1; విణ. 2. నాలుగవది; అం. 8. విభ  
క్తు లేడింటిలో నొకటి: చూ, విభక్తులు;  
4. తిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ,  
తిథులు.

చతుర్దంతము. సం. వి. అ. పుం. = చేవుదంతి. ఇం  
దునియేనుగు: చూ, చాన్తి.

చతుర్దశకము. సం. వి. అ. న: చూ, పదునాలుగు.

చతుర్దశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కలిదైవత్య.  
చూ, తిథి. 1; 2. పదునాలుగు తంతులుగల  
పరివాదిని యను వీణ: చూ, వీణ; విణ. 8.  
పదునాలుగవది; అం. 4. తిథులుపదునేనింటి  
లో నొకటి: చూ, తిథులు; 5. నిహీనతా  
నములేడింటిలో నొకటి: చూ, నిహీనతాన  
ములు (చూ, శుద్ధతానములు); 6. తతవాద్య  
ములిరువదింటిలో నొకటి: చూ, తతవాద్య  
ములు. [చూ, స్వస్తికము.

చతుర్దశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. నిరుచెంచేలిక:

చతుర్భద్రము. సం. వి. అ. న. 1. బలయుక్త  
ములైన ధర్మార్థకామమోక్షములు: చూ,  
చతుర్వర్ణము; అం. 2. అశ్వముయొక్క  
చిత్రవర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి: చూ,  
చిత్రవర్ణములు.

చతుర్భాగము. అం. కాలప్రాణములు పండ్రెం  
డింటిలో నొకటి: చూ, కాలప్రాణములు.

చతుర్భుజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలువ.  
చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు. 1.

చతుర్ముఖము. అం. జన్యతాశములు తొంబది  
యొకటింటిలో నొకటి: చూ, జన్యతాశ  
ములు.

చతుర్మూస. అం. మల్లకాస్త్రమునందలి మొనలు  
పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, మొనలు.

చతుర్లవణములు. అం. నైంధన, సౌవర్చ, బిడా,  
సముద్ర లవణములు.

చతుర్లేఖ. పా. లలాటమున 4 లేఖలున్న 200  
ఏండ్లు, 8 లేఖలున్న 100 ఏండ్లు, 2 లేఖ  
లున్న 60 ఏండ్లు, 1 లేఖయున్న 30 ఏండ్లు  
అయ్యుర్దాయము తెలియజేయును.

చతుర్వర్ణము. సం. వి. అ. పుం. ధర్మార్థకామ  
మోక్షములు: చూ, చతుర్భద్రము. 1.

చతుర్విధకందము. పాచిత్రకవిత్వములోనొకటి.

అష్ట. 4, ఆ. 412-418: చూ, వృత్తము. 1.

చతుర్విధ పీఠము. అం. అభిమానపీఠి, విభవ  
పీఠి, సదృశపీఠి, విషయపీఠి (4).

చతుర్దామని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, చతు  
రబ్ద.

చతుర్కాలము. సం. వి. అ. న. = చేవుపాల. నాలుగిం  
డ్లకూటుమి, నాలుగిండ్లబవంతి: చూ, సదనము.

1. (చతుర్కాల అనియు.) [వహ్ని. 1

చతుర్శృంగము. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ,

చతుష్కంఠుకీని. సం. వి. ఈ. శ్రీ: ఉష్ణి\*:  
చూ, లవణి.

చతుష్కము. సం. వి. అ. స. 1. = చేదుకము,  
నాలుగుదారులకూడలి: చూ, మార్గము. 1;

2. చేవిక, మంటపము: (చూ. మెల్లా),

చూ, సదనము. 1; 3. = చేవు: చూ,

నాలుగు.

చతుష్టి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: 1. నెద్దకోనేలు

చూ, సరస్సు. 1; 2. దోమతెర. కప్పుకొను

బట్ట (అని కొండలు): చూ, వస్త్రము;

3. నాలుగుపేటలు గల ముత్యాలహారము:

చూ, భూవణము. 2.

చతుష్టయము. పా: చూ, చతుర్థము. 2.

చతుష్పథము. సం. వి. అ. స. 1. = చేవుపదము:

చూ, మార్గము. 1; పుం. 2. ఒకరకము

మంచేము: చూ, మంచేము.

చతుష్పథుడు. సం. వి. అ. పుం. బా: పడు:

చూ, బాహ్యుడు.

చతుష్పద. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు

పాదమునకు పదునాఱులఘువులుండవలయు

ను. ఒకప్పుడు రెండులఘువుల కొక గురు

వును ఉండవచ్చును. యతి యెనిమిదవ అక్ష

రమునందుండును: చూ, వృత్తము. 1.

చతుష్పదము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చతు

ష్పత్తు: 2. నాలుగుకాళ్లజంతువు. (ఇట్లు

చతుష్పదము).

చతుష్పటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చతుష్పటి

యనునది: చూ, నది. [చూ, విష్ణువు. 1.

చతుష్పటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: వెన్నుడు:

చతుష్పత్తు. అం. బవాదికరణములు పదునొక

టింటిగా నొకటి: చూ, కరణము. 14. (చూ,

కరణములు)

చతుష్పత్తి. సం. స. ఇ. శ్రీ: రూ-చతుష్పత్తి

1. = చేవునట్టి (వా). చేవునట్టి (పురు-కపి

యును), అఱువది నాలుగు; 2. ఋగ్వేదము:

(చూ, ఉపనిషదులు) చూ, వేదము; అం.

3. (64): చూ, కళలు (కళలు = విద్యలు):

చూ, కల.

చతుష్పత్తి. — వై. —

చతుష్పత్తిమరీచ్యాదిరేహ్యము. అం. రేహ్యముల

లో నొకటి: చూ, రేహ్యములు.

చతుస్తాఠి. పా. జన్యతాళములు తొంబదియొక

టింటిగా నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

చతుస్వరయుక్తరంగములు. అం. (స్వరాంత

ములు): చూ, రంగములు.

చత్వరము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, ముంగిలి;

2. వృత్రము పూనినవానికి పండుకొనుటకు

చేక్ర-బఱచిన భూమి, అగ్నిహోత్రమునం

చుటకై సంస్కరించిన స్థానము (అని అను

రము): చూ, స్థండిలము; చూ, భూమి. 1;

3: చూ, చతుష్పథము. 1; 4. పాదరిల్లు:

చూ, సదనము. 1; 5. నారచీర: చూ,

వస్త్రము. [బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

చత్వరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: శ్రీవణతమమైన

చత్వరిక. సం. వి. అ. శ్రీ: బాలవిధవ: చూ,

విధవ.

చన, సం. అన్య: చూ, చిత్. 1.

చపటము. సం. వి. ఆ. పుం: చా, రూ-చపే  
టము.

చపల. సం.వి.ఆ. శ్రీ. 1. మెఱుపు. చా, విద్యుత్తు.  
1; 2. లచ్చి: చా, లక్ష్మి; 8: చా, అంకు  
లాడి: 4: చా, పిప్పలి. 1\*; పా. 5. కంద  
పద్యభేదములాటింటిలో నొకటి. ఉదా.—  
“సవపదముల మొదలంజగ, బిముంగడయదు  
గునను ద్విగ-బలమువై. సమకొనువిగతి  
యొ పదియేన్. లముల్ ముసుంద చప-లను  
నమరున్”: (చా, కందము. 8); చా,  
వృత్తము. 1.

చపలత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రాగశ్వేషాదులచే  
పనులయందు గలుగు తల్చిబుచ్చ: చా,  
వ్యత్యయము.

చపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మగగుటి: చా,  
శిశ్నము; 2. పెదుగు: చా, వేణువు.

చపలతాళయము. సం. వి. ఆ. పుం. అక్షరగోగ  
ము: చా, గోగము. 1.

చపలము సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోరి: చా,  
వానరము; 2. చేప: చా, చుత్స్యము. 1;  
3. చేలుపతాయి: చా, రావి; 4: చా, పాద  
రసము; 5. చోరకమును గంధద్రవ్యము, చం  
డ (అని కొందఱు): చా, రాజార్హము;  
6. కామంచగడ్డి\*: చా, తృణము. 1; క్రి. విణ.  
అ. న. 7. రూ-చాపలము. శిశ్నము: చా,  
వేగము. 8; విణ. 8. కదలుగది: చా, పలి  
తము. 8; 9. నిలుకడలేనిది: 9. వడిగది:  
చా, వేగము. 8; అం. 10. విద్యుత్తులేడిం  
టిలో నొకటి: చా, విద్యుత్తులు (చా,  
విద్యుత్తు. 1.)

చపలాంగము. సం. వి. ఆ. పుం. జలజంతువిశే  
షము: చా, మత్స్యము 1.

చపలాతికయోక్తి. అం. అలంకార విశేషము:  
చా, హేతువు. 2.

చపలాడు. సం. విణ. 1. వేగముగలవాడు:  
చా, వేగిరకాడు; 2. చంచలస్వభావము  
గలవాడు: చా, వలపుకాడు; 3. దురా  
చారుడు: చా, వ్యాధుడు. 3; 4 అల్పు  
డు: చా, హీనుడు; 5. దోషము విచారిం  
పక వధబంధవాదుల జేయువాడు: చా,  
చికురుడు. [టకము.

చపిటము. సం. వి. ఆ. పుం: చా, రూ-చిపి  
చపుటము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చపేటము. సం. వి. ఆ. పుం. చాచినవేళ్లు  
గల అణచేయి. రూ-చపటము: చా, వాస్తము.  
చపేటార్థము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకిదొండ\*:  
చా, దొండ. [రూ-చంబుకము,

చబుకము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డము: చా,  
చబూకము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

చమత్కారము. సం. వి. ఆ. పుం. నేర్పు: చా,  
సామర్థ్యము. 1.

చమత్కారిత్వము. పా. నేర్పుతో నుపన్యసిం  
చుట: చా, ఇతివృత్తవిస్తరము.

చమత్కృతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చా, చమ  
త్కారము.

చమనము. సం. వి. ఆ. న. పిష్టవర్తి. సోమపా  
నము త్రాగుపాత్రము: చా, పాత్రము. 8.

చమరము. సం. వి. ఆ. న. 1. వింజామరము:  
చా, మరటి; పుం. 2. సవరపుమెకము:  
చా, సవరపుమెకము; 3. సవరము. చమర  
మృగముతోక: చా, సవరము; 4: చా,  
రూ-చమరి. 8.

చమరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అడుసవరపు  
మెకము: చా, సవరపుమెకము; 2. చిగురు  
కొమ్మ: చా, కాఖ. 1; ఇ. శ్రీ. 3: చా,  
పూగుత్తి.

చమరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-చమరికము.  
ఎత్తకాంచనము\*: చా, యుగపత్రము.

చమరికము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

చమలుడు. సం. విణః చూ, భక్షకుడు.

చమనము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-చమసి.

చతురస్రమైన యజ్ఞసాత్రిము: చూ, పా

త్రిము. 6; పుం. 2. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.

చమసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-చమ  
సము. 1; 2. సోఃపుపిండి: చూ, సాదము (1).

చముపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-చమూపు.

ఏన్నూటయిరువదితోమ్మిది రథములు. అన్ని  
యోనుగులు, రెండువేల నూటయెనుబదియేడు  
గుట్టములు, మూడువేల నార్నూటనలవది  
యేపురు కౌల్పురుగలసేన: చూ, సేన. 1;  
2. దండు: చూ, సేన. 1.

చమూముఖము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సేనా  
ముఖము; అం. 2. దండవ్యూహములు పదు  
నేడింటిలోనొకటి: చూ, దండవ్యూహములు

చమూరుపు. సం. వి. ఈ. పుం. కలదులేదను  
నోకకలిగి తెల్లగానైనను, నల్లగానైనను,  
నానావర్ణములు కలిగిగానైనను నుండేది యిట్టి  
జాతివిశేషము (దీనితోలు జనులుపయోగిం  
చుకొందురు): చూ, రామము.

చమూపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చమూపు.

చయనము సం. వి. అ. న. అగ్నిని స్థాపించు  
టై ఇటుకరాళ్ళు మొ. వానిచేతఁ జేయఁ  
బడిన జంతువుయొక్క యాకారము గల  
తిన్నె-అతిన్నెయందుండు అగ్ని (ఒకానొక  
యాగము): చూ, వహ్ని. 1.

చయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమూ  
హము; 2. కోటకొండ: చూ, వహ్నిము. 2;  
3: చూ, సంగ్రహము. 2.

చరకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. వైద్యకా  
శ్రుము: చూ, కాశ్రుము. 1. (చూ, కాశ్రు  
హాలు); 2. దుప్పటి: చూ, వశ్రుము,

చరచ్ఛద. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, బరివంక \*  
చరటము. సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట:  
చూ, పిచ్చుక.

చరణక్రియలు. అం. అంచితము, కుంచితము,  
నూచి, అగ్రతలసంచరము, ఉద్భటితము,  
సమము (6).

చరణగ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నీలమండ.

చరణపర్వము. సం. వి. న్. న. ఏనుగుకొలి  
కణుపు. పోహము: చూ, హస్తి.

చరణము. సం. వి. అ. న. 1. తిండితినుట: చూ,  
భక్షణము; 2. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1;  
3. మంచినడత: చూ, వర్తనము. 1; న.  
4. విఘ్నచక్రిము: చూ, బాణము. 1; 5. సం  
స్కారముచేసిన నేల: చూ, భూమి. 1;  
6. పొంగణము: చూ, మంగిలి; పుం, న.  
7. అంజీ: చూ, పాదము. 1; 8. మూలము:  
చూ, వేరు 1; 9. ఋగ్యజుశ్శాఖాదులు  
(వేదభాగము): చూ, వేదము; 10. కులము:  
చూ, వంశము; అం. 11. శరీరాంగము లెని  
మిదింటిలో నొకటి: చూ, శరీరాంగములు  
(చూ, అంగము 9.)

చరణములు. అం. నాట్యోప యోగాంగములు  
పందొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, అంగము  
9: (చూ, ఉపవిద్యలు.)

చరణామల. సం. వి. అ. స్త్రీ. పిన్నముల్లంగి:  
చూ, ముల్లంగి.

చరణాయుధము. సం. వి. అ. పుం. ఆజ్ఞేవాలు:  
చూ, పుంజు.

చరణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,  
నూర్పుడు; 2. వేదకాఖ్యాధ్యయనము చేసిన  
వాడు; బహుక్ కాఖ్యాధ్యేత (అనియు);  
3. నాట్య పరిభాషామలయందుఁ గడపట  
చేర్చునపుడు పూజ్యుడు.

చరణ్యపు. సం. వి. ఈ. పుం. గారి: చూ,  
వాయుపు.

చరమక్రియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అంత్యకర్మము, ఆపరక్రియ, అనారాధనము, ఉత్తరక్రియ, ఔర్ధ్వదైహికము, శాశ్రీధము: చూ, కర్మములు. (చూ, శాశ్రీధము. 1.)

చరమశ్లోభ్యుక్తి. సం. వి. త్. శ్రుం. పడమటి కొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు చరమాచలము, చరమాది.)

చరమము. సం. విణ. 1. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2. పడమటిది: చూ, పశ్చిమము. 1.

చరము. సం. వి. ఆ. శ్రుం. 1. ఒకానొక జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. జంతువర్గము: చూ, రూ-చరాచరము; విణ. 8. కదలునది: చూ, పరితము. 8; 4. తిరుగునది: చూ, త్రసము.

చరయువు. సం. వి. ఉ. శ్రుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు.

చరవాయువు. సం. వి. ఉ. శ్రుం. వేసగి గాలి: చూ, వాయువు.

చరాచరము. సం. వి. ఆ. న. 1. జగము: చూ, లోకము; 2. చూ, రూ-చరము. 1; విణ. 8. తిరుగునది: చూ, త్రసము; 4. తిరుగునదియుఁ దిరుగనిదియు నైనది.

చరి. సం. వి. ఇ. శ్రుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

చరించు. సం. ఆ. క్రి. 1. తిరుగు: చూ, చంచరించు; స. క్రి. 2. చేయు: చూ, సలుపు.

చరిత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నడవడి, మంచినడవడి (అని కొండలు); చూ, వర్తనము. 1; 2. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2. (రూ-చరితము-చరిత్ర-చరిత్రము-చారిత్రము.)

చరితము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

చరిత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

చరిత్రము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

చరిష్టపు. సం. విణ. ఉ. తిరుగునది: చూ, కలహనము. 1.

చరుడు. సం. వి. ఆ. శ్రుం. 1. రూ-చారుడు: చూ, వేగువాడు; 2. అంగారకుడు: చూ, రాహువు. 2.

చరువు. సం. వి. ఉ. శ్రుం. 1. చేరవ. హవ్యము, అగ్నిలో వేల్చుచుగిన పశ్యాన్నము: చూ, సాదము. (1); 2. హవ్యమునుండెడు కుండ: చూ, భాండము. 8; అం. 8. ఖండములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ఖండములు. చరువొణము. సం. వి. ఆ. శ్రుం. చిత్రాశ్రూపమును పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

చర్చ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. విచారణము: చూ, వెదకుడు; 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము; 3. చేతనిడిన కుంకుమము లోనగునది, చర్చిక, కుంకుమము లోనగువానిపూత (అని కొండలు): చూ, బచ్చెన; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 5. చర్చయసునది: చూ, నది; 6. కవిధులలో నొకటి: చూ, నిధులు. (చూ, లిట్టి. 1.)

చర్చరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చేపట, చూచిన ప్రేళ్లుగల అఱచేయి: చూ, హస్తము; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2; 3. జన్యతాశములు తొంబదియాటింటిలో నొకటి: చూ, జన్యతాశములు.

చర్చించు. సం. స. క్రి. 1. ఆరయు: చూ, విచారించు. 1; 2. అన్వేషించు: చూ, వెదకు.

చర్చిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, చర్చ. 8; 3. కవపరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక.

చర్చిక్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-చార్చిక్యము. గండము మొదలగువానిపూతద: చూ, చర్చరి. 8.

చర్చితము. అం. రదత్తతములు పదింటిలో నొకటి: చూ, రదత్తతములు.

చర్చటము. సం. వి. ఆ. శ్రుం. 1: చూ, చర్చరి. 1; 2. ఒకొకొకమందు చెట్టు: చూ, వృక్షము; 3. అప్పడము: చూ, భక్ష్యము.

చర్చటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఒబ్బట్టు, పోరీ: చూ, భక్ష్యము.



చర్మకమ. సం.వి.అ. స్త్రీ. = చూ, సంబరము. చర్మకారము. సం.వి.అ. పుం. చూ, చర్మకమ. చర్మకారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మాదిగ; అం. 2. హతులుపదునెనిమిది. వారిలో నొకఁడు; చూ, హతులు. [వాయి. చర్మచటక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, చీకురు చర్మచటి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. —వై.— చర్మచోర. సం. వి. అ. స్త్రీ. కొండబెండక: చూ, వడ్డరింధ. చర్మణ్యతి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. చర్మణ్యతీ నది: చూ, నది. 2. అరటిక: చూ, గంభ. 2. చర్మప్రవేశక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కొలిమితి: భక్త్రు. చర్మఫలకము. సం. వి. అ. న: చూ, అరిగ. 1. చర్మభేదిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. అర: చూ, నూది. చర్మము. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, తోలు. 1; 2. కేడెము: చూ, హరిగ; అం. 3. ధాతువు లేడింటిలో నొకటి: చూ, ధాతు వులు. చర్మముండ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. శివపరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక. చర్మయస్తి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. చూ, సమ్మెట. చర్మరంగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. నులితడక: చూ, మహాబల. చర్మరువు. సం.వి.ఉ.పుం: చూ, చర్మకారుడు. చర్మశము. సం. వి. అ. పుం. చేదర: చూ, చోప. చిర్మారము. సం.వి. అ. పుం: చూ, చెప్పుతట్టక. చిర్మి. సం. వి. న్. పుం. 1. కేడెము భరించినవాడు: చూ, డాలుకొడు; 2. బుజీపత్తిక: చూ, భూరము; 3. మూడు కాళ్లుగల భృంగియను శివభక్తుడు; 4. అలం బుషోడను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

చర్మ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఈర్మ. 1-2-3; 4. నడత: చూ, వర్తనము. 1. చర్మ. సం. వి. అ. స్త్రీ. చెంపదెబ్బ: చూ, లెంపకాయ. చర్మణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఈర్, నల్ల యీర్ (అనికొండలు): చూ, నుక్షిక; 2. దిగువకు బాటిన చంద్రిక. (చర్మిత అనియు). చర్మణము. సం. వి. అ. న: చూ, నమలట; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. స్నేహితుని యిల్లు: చూ, సదనము. 1. చర్మితచర్మణన్యాయము. పా. నమలినదే మరల నమలిన రీతి. చర్మితచర్మణము. సం.వి.అ.న. నెరుగువేయుట: చూ, రోమంధము; బా. 2. చేసినదియే మరల జేయుట. (పిప్లవేషణము) “పోయినదాని మరల ద్రవ్యుట చర్మితచర్మణము.” (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము) చర్మితపాత్రము. సం. వి. అ. న. తమృతసుకు: చూ, పీకెదాను (చూ, పాత్రము. 6) చర్మితము సం. వి. అ. న. 1. ముక్కువైపు కొలికి. చూ, ముక్కుకొలికి. విణ. 2. నమలఁ బడినది. తినబడ్డది (అనికొండలు): చూ, భుక్తము. 1. చర్మణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, అంకులాడి. చల. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి. చలతైలాఖ్యము. సం. వి. అ. పుం. సిల్పమను ధూపద్రవ్యము: చూ, సల్లకి. చలదళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రావి. 2. గుండ్రీకుంగ: చూ, తృణము. 1. చలదుగ్రిమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, జయ దుగ్రిమ. చలనవాడులు. పా. చలించునాడులు: చూ, నాడులు.

చలనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కదలుట: చూ, లోలము; 2. తిరుగుట: చూ, విహగము. 1; 3. — చేల్లడము. లాగు: చూ, వస్త్రము; 4. భయము: చూ, వెఱపు; విణ. 5. కదలు నది: చూ, వలితము. 3; ఆం. 6. తారా క్రియలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, తారాక్రియలు.

చలపత్రకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉమ్మెత్త\* చూ, చాలాపుష్పము.

చలపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రావి\*.

చలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-చలము. వణయ: చూ, లోలము; 2. వణయగలది: చూ, లోల. (వలితము. 3)

చలరాశి. పా. అస్థిరరాశి-ఇందున సంబంధించి నశాస్త్రపరిభాషాపదములు. — పరాధీనచల రాశి, స్వతంత్రచలరాశి (అవ్యక్తరాశి.)

చలసంహతము. ఆం. చిరుకక్రియలు యెనిమి దింటిలో నొకటి: చూ, చిరుకక్రియలు.

చలదృశ్యము. ఆం. అసంయుతవాస్తవములు నలు బద్దెదింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుతవాస్తవములు [తము. 3]

చలలోలము. సం. విణ. కదలునది: చూ, వలి చలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-చాల-చాలి. పదునాలుగంగములు గల నర్తనవిశేషము: చూ, నాటకము. 1. [సలించు.

చలించు. సం. ఆ. క్రి. = సలించు: చూ, చలితము. సం. విణ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 1. [వ్యాధుడు. 2.

చలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దుష్టుడు: చూ, చవర్లము. ఆం. చ ఛ జ ఝ ఞ: చూ, కవర్లము. చవలాగాయి బ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు

బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [చూ, రాజార్హము.

చవి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = నేవ్యము. చవ్యము\*:

చవిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆ. న. = చూ, చవి.

చవికము. సం. వి. ఆ. న. = —వై.—

చవికాఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి\*: చూ. పిప్పలి. 1.

చవిత. ఆం. 1. తిథులలో నాలవది: చూ, తిథులు;

2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి:

చూ, తిథులు; 3. కృష్ణపక్షతిథులు పదునే

నింటిలో నొకటి: చూ, తిథులు. (చూ, పక్షము.) [సరస్సు. 1.

చవీనాహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బావి: చూ,

చవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చవికము-చవిక. =

నేవ్యము\*: చూ, రాజార్హము.

చవ్యకము. సం. వి. ఆ. న. = —వై.—

చవ్యము. సం. వి. ఆ. న. = —వై.—

చవికము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. కల్లుత్రాగ

డుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 3; 2. కల్లు:

చూ, గుర. 1; 3. గిన్నె: చూ, పాత్రము. 3;

4. గిండి: చూ, పాత్రము. 3; 5. ఒక

దినుగుకల్లు: చూ, గుర. 1; న. 6. మబ్బు:

చూ, మేఘము. 1.

చవాలము. సం. వి. ఆ. పుం. యూపస్తంభ

కోభాగమునందలి దారుమయమైన కడి

యము, రాజనూయమునందు యూపస్తంభ

మున కడుగునఁ దగిల్చెడి యనుపకడియము

(అని కొందఱు)

## చా

చాంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఫలిచింత\*.

చాంగేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, ఫలిచింత\*;

2. ముస్తా: చూ, ముస్తకము.

చాంచల్యము. సం. వి. ఆ. న. చపలత్వము: చాప

లము, చాపల్యము: [చీకె.

చాండాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాలవీణ: చూ,

చాండాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-  
చండాలుడు.

చాండిక. సం.వి.ఆ.శ్రీ: చూ, రూ-చండిక.1.

చాంద్రీభాగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-చంద్రీభాగ.

చాంద్రీభాగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —చై—

చాంద్రీమాసము. సం. వి. ఆ. న. పుంగళి:చూ, నక్షత్రము. 1.

చాంద్రీమసాయనము. సం. వి. ఆ. పుం. బుధ గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

చాంద్రీమానాబ్దము. పా. పండ్రెండు చాంద్రీ మాసములు గలది. చంద్రుని సంచారము వలన దీనికి పేరు గలిగెను. (ఈమాసము త్రిలింగ దేశముందు వ్యవహరింపబడును.)

చాంద్రీమాసము. పా. చంద్రునిగతినిబట్టి యేర్పరచెడు కాలపరిమాణము. మనము కొన్ని రాత్రులు చంద్రుని స్థానమును పరిశీలించిన యెడల పడమటనుండితూర్పునకు నక్షత్రముల మధ్య సంచారముచేసి 27దినములు, 7 గంటలు, 48 నిమిషములకు తానువిడిచిన నక్షత్రము నందు మరలప్రవేశించుట గోచరమగును. నూర్యుడుగూడ పడమటనుండి తూర్పునకు సంచరించుచుండుటవలన చంద్రుడు నూర్యునివద్దనుండి దూరమై తిరిగి నూర్యునివద్దకు జేరుటకు 29½ దినములు పట్టుచున్నది. దీనికే చాంద్రీమాసము (Lunar Month) అని పేరు.

చాంద్రీయణము. పా. చాంద్రీయణవృత్తము భుజింపఁదగిన ముప్పదిరెండు కబళములలో చంద్రునియొక్క తూర్పుద్వల ననుసరించి క్రమమున కృష్ణపక్షమందు ఒక్కొక్కకడిగా తగ్గించుచు కుక్షపక్షమందు ఒక్కొక్క కడిగా హెచ్చించుచు భుజించి యాచరించెడి యొకానొకవృత్తము. రూ-చాంద్రీయణము:

చూ, కృష్ణము. 8: తద్విశేషము. — ఋషి చాంద్రాయణము; మనువచనము. — శ్లో. ఏత మేవవిధింకృత్యన్నిచూచితేద్యత మధ్యమేశుక్ల పక్షాద్దినియతశ్చగ్రంచాంద్రాయణం వ్రతమ్.”

చాంద్రీ. సం. వి.ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వెన్నెల; 2: చూ, చాంద్రీమసాయనము. [నది.

చాంపిల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చాంపిలానది: చూ, చాంపేయము. సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు:

చూ, లోహము. 1; పుం. 2. అకిరవు: చూ, పత్ము. 4; 8: చూ, నాగ కేసరము\*: 4:

చూ, సంవెగ\*: 5. మురపాన్న\*: చూ, పొన్న. [చూ, వెన్నెలపులుగు.

చాకోరము. సం.వి. ఆ. న. చాకోరపక్షులగుంపు:

చాక్రికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేరువను రాజుల నిద్రపేల్కొలుపువాడు: చూ,

ఘంటిమడు; 2: చూ, తెలుగులవాడు చాక్షుషుడు. ఆం. రూ-చాక్షుషుడు. వైవస్వ

తాది పదు నలుగురు మనువులలో నొకడు: చూ, మనువులు.

చాచత్పటము. ఆం. (చాచపుటము) తాళకళ రైదింటిలో నొకటి: చూ, తాళకళలు.

చాటక్రమము సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏటిగింత: చూ, వ్యాక్రమాటము; 2. పిచ్చేక మగపిల్ల:

చూ, పిచ్చుక.

చాటుకారము. సం. వి. ఆ. పుం. బంగారు పూసలు గుచ్చిన యెంటిపేట హారము: చూ, భూషణము. 2. [ల్లోలుడు.

చాటులోలుడు. సం. విణ: చూ, రూ-చాటు చాటువు. సం. వి. ఈ. పుం, న. = చాటు.

1. ప్రియమైనమాట, ఉదాహరణము (అని కొందఱు): చూ, కబ్బము. 2; 3. బ. అప్పు

డప్పుడు కవి ఆశువుగ చెప్పిన పద్యములు. (గంగిధనుకానిది).

చాటూక్రి. సం.వి.ఇ. శ్రీ. నడు:చూ,కుక్రూష.2.

చాణక్యము. సం. వి. అ. న. సెనగలుపండు మంచి  
నేల: చూ, భూమి. 1.

చాణము. సం. వి. అ. న: చూ, విడక.

చాణవృక్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాతాన్య  
యనుడు.

చాణాననూదనుడు. సం. వి. అ. పుం.  
చెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చాతకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వానకోయిల.

చాతురంతికములు. అం. శుభావర్తములతో నొ  
కటి: చూ, శుభావర్తములు.

చాతురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-చాతుర్యము.  
నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాతురుడు. సం. వి. అ. చూ, రూ-చతురుడు.

చాతుర్యము. పా. ఏలకులు లవంగాలు ఆకు  
పశ్చాత్తము నాగకేసరములున్న: చూ, చతు  
ర్యము.

చాతుర్యానేష్టి. అం. హవిర్యజ్ఞములైడింటిలో  
నొకటి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

చాతుర్యాస్యము. పా. పృథివీతనము ఆషాఢ  
శుద్ధము మొదలు కార్తీక శుద్ధము వఱకు  
నాలుగు నెలలు చేసెడి యొకనాకయజ్ఞము:  
చూ, యజ్ఞము; అం. 2. నిహీనతానము  
లేడింటిలో నొకటి: చూ, నిహీనతానములు.  
(చూ, శుద్ధతానములు).

చాతుర్యము. సం. వి. అ. న.=చెతురు: చూ,  
చాతురి.

చాతుర్యవర్తము. సం. వి. అ. న. బ్రాహ్మణులు,  
క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు.

చాదస్తము. వా. వి. చెప్పినచేపపుట, చేసినకే  
చేయుట.

చాపబాధము. అం. శబ్దాలంకారములలో నొకటి:  
చూ, శబ్దాలంకారములు. [బాణము. 1.

చాపము. సం. వి. అ. పుం. ధనుస్సు: చూ,

చాపముపై కేరణవివరము. అం. ధనుర్విద్యా  
ప్రశేషములు నలుబదాటింటిలో నొకటి:  
చూ, ధనుర్విద్యాప్రశేషములు.

చాపలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, చాంచ

ల్యము; అం. 2. సంఘాతీభావములు ముప్పది  
మూడింటిలో నొకటి (ఆ ముద్దులాడి  
యచ్చనోనాయకుం గాంచి హారముల దిద్దుమఁ  
జాపు మరలిం చేమఁ బలుక గమనించుచే  
మరల నూరసం దెను): చూ, సంఘాతీభావములు.

చాపలేపము. అం. తంత్రము లఱువదినాలుగిం  
టిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

చాపల్యము. సం. వి. అ. న: చూ, చాపలము.  
చాపోచ్చరణలక్షణము. అం. ధనుర్విద్యాప్రశే  
షములు నలుబదాటింటిలో నొకటి: చూ,  
ధనుర్విద్యాప్రశేషములు. [కము.

చాబుకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చంబు  
చాబూకము. సం. వి. అ. న. —పై—

చామరద్వంద్వము. అం. తంత్రములఱువదినాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

చామరపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,  
పోక\*; 2: చూ, మామిడి\*; 3: చూ,  
మొగలి\*; 4. తెల్లు\*: చూ, తృణము. 1.

చామరము. సం. వి. అ. న. 1.=వింజామరము  
(రూ-చామర-చామరి-చమరము): చూ,  
సురటి; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2.

చామరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=చూ, రూ-  
చామరము. 1; 2. గుట్టము: చూ, నాయము.

చామికరము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు:  
చూ, లోహము. 1; 2. మేరుపర్వతము: చూ,  
పర్వతము; 3. గని: చూ, భూమి. 1; పుం.  
4. నూర్యనివిల్లు: చూ, బాణము. 1.

చామికరము. సం. వి. అ. పుం. నూర్యనివిల్లు:  
చూ, బాణము. 1.

చాముండ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చాముండి.  
1. ఒక మాతృక: చూ, మాతృకలు; 2. శివ  
పరిచారికలలో నొకటి: చూ, పరిచారిక;  
3. మాతలేడుగురిలో నొకటి: చూ, మాతలు.

చాముండాతంత్రము. అం. శివప్రొక్తములగు  
చతుష్పత్తి తంత్రములలో నొకటి: చూ,  
తంత్రములు.

చాముండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-  
చాముండ.

చామ్యము. సం. వి. ఆ. న. (సేమ్య ఆనివాడుక)  
పామసమునంటి భక్త్యము: చూ, భక్త్యము.  
చారకము. సం. వి. ఆ. పుం. చౌళి\*: చూ,  
సృవ.

చారటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. మెట్టదామర\*  
చూ, పద్మము. 1; 2. నీలిని\*: చూ, వెం  
3. తంగడు\*: చూ, హేమపుష్పకము  
4. స్థానేయమను గంధద్రవ్యము\*: చూ,  
రాజార్జుము.

చారటిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నలి యను గంధ  
ద్రవ్యము: చూ, రాజార్జుము.

చారణము. సం. వి. ఆ. న. రూ-చరణము.  
తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

చారణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నానాతేత  
సంచారకుడైన నట్టువుడు: చూ, సీకారి;  
2. నానాదేశ సంచారకుడైన బట్టువాడు:  
చూ, బట్టువాడు; 3. ఒకానొక భేచ  
రుడు. చూ, భేచరుడు. 3.

చారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చౌళి. బొండ,  
సంకల (అని కొందఱు): చూ, బంధనాల  
యము; 2. నడ, పయనము: చూ, ప్రయా  
ణము; 3. చౌళి. చీడిమామిడి\*: చూ,  
స్రవ; 4. పాట, గానము: చూ, స్వరము. 2;  
5. పాము: చూ, సర్పము; అం. 3. వాయు  
పులు తొమ్మిదింటిలోనొకటి: చూ, వాయువు.  
(పడమటి గారి )

చారవాయువు. సం. వి. ఈ. పుం. పడమటి  
గారి: చూ, చారము. 3.

చారాయణ. అం. కామకాస్త్రమును రచియిం  
చినవారిలో నొకరు: చూ, కామము. 8.

చారిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లవిష్ణుకాంత\*:  
చూ, విష్ణుకాంత:

చారితము. సం. వి. ఆ. న. రతిబంధభేదము: చూ,  
రతిబంధము. [తింతిరిసి.

చారిత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చింత\*: చూ,  
చారిత్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-చరిత.

చారిపుష్ప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తంగడు\*: చూ,  
హేమపుష్పకము. [సౌందర్యము.

చారు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒప్పిదము: చూ,  
పత్మము. 4; 8: చూ, నాగకేసరి.

చూ, సంవెలుగు\*: 5. మరహన్న\*: ప్రదుడు.  
హన్న. [చూ, వెన్నెలపు-చారుమతి.

చంద్రునిభిరి: చూ, భార్య.

చారుగర్భుడు. సం. వి. ఆ. పుం శ్రీకృష్ణుని  
పుత్రుడు: చూ, పుత్రుడు. 1.

చారుగుప్తడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
చారుదర్శనము. సం. వి. ఆ. పుం. జీవ్వి\*:  
చూ, ప్లక్షుము.

చారుధార. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఇంద్రునిభార్య.  
శచి: చూ, భార్య. [స్వాదుఫల.

చారుఫల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. దాగ్గి\*: చూ,  
చారుకామపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, చారు  
గర్భుడు. [సవరము\*.

చారుపల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, లంకె  
చారుపుష్ప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

చారుపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. న. బంగారు:  
చూ, లోహము. 1.

చారుమతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, చారుకాంతి.  
చారువిందువు. సం. వి. ఈ. చూ, చారుగర్భుడు.

చారువృత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మాసపర్యంతము  
ఉపసించు ఆడుది, మాసోపవాసిని:  
చూ, శ్రీ.

చారుహాసిక. పా. వైతాళియజాతి వృక్షము  
లలో నొకటి. (ఇది ప్రవర్తకవృక్షమైన  
నడమను.): చూ, వృక్షము. 1.

చార్పిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-  
చర్పిక్యము.

చార్పాణము. సం. వి. అ. న. చర్పముల సమూ-  
హము: చూ, తోలు. 1.

చార్పాకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చార్పా  
కను నెడి శాస్త్రమును చేదివినవారు;  
2. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ, రాక్ష-  
సుడు. 1.

చార్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఊహాపాహతు-  
మమైన బుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 2. పనుపు: చూ,  
వర్ణము. 3; 3. కుబేరునిభార్య: చూ, భార్య;  
4: చూ, వెన్నెల; 5. కాంతి: చూ, వెలు-  
తురు. 1.

చాల సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-చలి.

చాలకము. సం. వి. అ. పుం. మదపుటేనుగు:  
చూ, హస్తీ.

చాలనము. సం. వి. అ. న. 1. చలింపజేయుట;  
2: చూ, జీల్లెడ; 3. భయము. రూ-చలనము:  
చూ, వెలుపు. [జీల్లెడ.

చాలని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=జీల్లెడ: చూ,

చాలము. సం. వి. అ. న. 1. గృహశ్చార్పదన  
విశేషము, పిటము: చూ, సదనము. 1;  
2 మోటిక: చూ, కేంకణము.

చాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చాల-చలి.

చాలినీన్యాయము. పా. జీల్లెడలోబోసి జీల్లిం-  
చినరీతి.

చావిఫలనబ్రాహ్మణులు. పా. వీరు సామవేదు-  
లు ఋశ్వసులు నైయున్నారు. బ్రాహ్మణులు  
దును, సర్పదాతీరమందును, నినారు జనారు  
అను స్థలములయందును గానంబడియేదరు:  
చూ, బ్రాహ్మణులు.

చావము. సం. వి. అ. పుం. రూ-చావము:  
చూ, పాలపిట్ట.

చావుపుడు. అం. చూ, రూ-చావుపుడు.

చావము. సం.వి.అ. పుం: చూ, రూ-చావము.

చి

చింక. జే. వి. 1. చిన్న కాలువ: చూ, నది; 2.

రెల్లలలోనుండు జొన్నలు: చూ, ధాన్యము;  
3. తువయుక్తాల్పధాన్యము, ఇనుకు: చూ,  
ధాన్యము.

చింకలిక్క. వై.వి.=క్వింక: ఎఱ్ఱని మొగముగల  
కోతి: చూ, వానరము.

చింకిణిపణియాసాంతో బ్రాహ్మణులు. పా:  
చూ, సాంగోబ్రాహ్మణులు: (చూ. బ్రాహ్మ-  
ణులు.)

చింగటము సం. వి. అ. పుం. మహాశక్తిమను  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చింగటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై. —

చింగడము. సం. వి. అ. పుం. —వై. —

చింగు. జే. వి. కచ్చభేదము: చూ, వలి. 2.

చింగోటి జే. వి. చికటారి: చూ, బాణము. 1.

చించ. సం. వి. అ. స్త్రీ.=చింత: చూ, తింతిరి.

చించి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుంజాక: చూ, శ్వేత  
పాకీ.

చించు. జే. కే. చినుగజేయు. రూ-చింపు.  
కత్తిరించు (అని కొందఱు): స. కి. 2. ఖం-  
డించు: చూ, వెలగు.

చించోటము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి:  
చూ, తృణము. 1.

చింత. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ,  
స్మృతి. 1; 2. వగపు: చూ, పశ్చాత్తాపము;  
అం. 3. సంచారీభావములు ముప్పదిరెండింటి  
లో నొకటి (ఓ రసాతలమా! వానైదయలి  
గ నేని సీత యేవోవనకెంచెనో యానతి  
ము): చూ, సంచారీభావములు; వై.వి. (1)=  
చించా: చూ, చించ. (దోహదశాస్త్రపద్ధతిని  
చింతచెట్టు మొదట త్రవ్వి గోధుమలు, మిను-  
ములు, నువ్వులు, మాంసము, లేపనముచేసిన

విశేషముగా ఫలించును. మా, దోహదకాస్త్రము. (మా, ఉపవిద్యలు.) (మా, చిక్కుడు కుటుంబము.)

చింతకుడు. సం. విణ: మా, దుఃఖితుడు.

చింతగుల్ల. తై. వి. బరడుతోనుండు చింతపండు. చింతపండులేని వైహార (అని కొందఱు) (వై హెంతు కండకాయలజాతిలో చేరును) మా, ఆప్లము. 8.

చింతఉట్టి. ద్వ. వి. —వై.— (వాడుకయందు చింతపండునంటియుండునరములసమానము.)

చింతన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పలుమాటుతలచుట, పలుమాటు చేదువుట (అని కొందఱు.)

చింతనీయము. సం. విణ. చింత్యము: మా, విచార్యము. [మొదట: మా, ఆప్లము. 8.

చింతపండు. ద్వ. వి. ఏ. బరడూడ్చిన చింతపండు చింతాకర్మ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తనాతనా: మా, వ్యసనము. [నాంస. 8, ఆ. 146

చింతాపంచుణుడు. ద్వ. వి: మా, బాలకీర్త.

చింతామణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కోరినకోరికల నిచ్చెడుజేవమణి: చూరత్నము. 1; 2. చావు నకు ముందు మాట్లాడించెడి మందు: మా, మండు. 1. (ఈజ్యోషధమును తయారుచేయు రీతులు వెళ్ళులుగలవు. ఆందోకవిధము:— శుద్ధిచేసిన గంధకము, రసము, మిరియాలు, వెలిగారము, దంతివిత్తులు, తిప్పసత్తు ఇవి అన్నియు సమభాగములుగనూటి నిమ్మపండ్ల పులుగుతో మర్దనచేసి గురిగించి ప్రిమాణము గల మాత్రలుకట్టి అనుసానవిశేషములతో నిమ్మనది. (పంచలోహ, అష్టలోహ, నవలోహ చింతామణులు మున్నగునవి గలవు); 8. 2. కా నోక బుద్ధుడు: మా, బుద్ధుడు. 1.

చింతాయన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. కల్లు: చూ, గుర. 1; 3. మా యి: చూ, మాయము. 1.

చింతించు. సం. ఆ. కి. రూ-చింతిల్లు: మా, పక్కాతైపపడు.

చింతిల్లు. సం. ఆ. కి. —వై.—

చింతితము. సం. విణ: చూ, విచారితము.

చింత్యము. సం. విణ. 1: మా, చింతనీయము; ఆం. 2. స-మ-హీనతానము లేడింటిలో నొ కటి: చూ, స-మ-హీనతానములు. (చూ, సర్వ తానములు); 3. ఆగమము తిరువదైనిమిదింటి లో నొకటి: చూ, ఆగమములు (చూ, ఉప విద్యలు.) [పిన్నగిద్ద.

చింద. తై. వి.=చిల్ల. రూ-చీంద-చీపర: చూ, చిందము. దే. వి. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

చిందఱ. దే. వి. 1. ఉంకిలపు: చూ, విజృంభణము; 2. కోపము. ఆం, భా. ప్ర. 185: చూ, గోపము; తై.వి.8.=భిద్రమ్, తూటు:చూ, రంధ్రము. 1; 4. ఖండము. సా.2, ఆ. 150: చూ, శకలము. 4 [చూ, విజృంభించు.

చిందఱగొను. తే. ఆ. కి. (చిందరన్ + కొను): చిందరేగు. దే. ఆ. కి. ఆవేశమెత్తు: రూ-చీందఱరేగు-చీందఱగొను. [నేయు.

చిందఱలునేయు. ద్వ. స. కి. చూ, చిందఱ చిందఱవందఱ. తే. వి. 1. తునుక. కళా 8, ఆ. 121: చూ, శకలము. 4; 2. కలగుండు: చూ, సంతాపము; విణ. 8. కలగుండువడినది: చూ, సంతాపితము; అవ్య. 4. కణశోర్ధము. ఆం. భా. తృ. 67: చూ, పరిపరి.

చిందఱవందఱచేయు. దే. స. కి. ఖండించు: చూ, నెలగు.

చిందఱవోవు. ద్వ. ఆ. కి. (చిందఱ + వోవు) తూటువోవు. కళా. 7, ఆ. 19: చూ, తొణ టలుచాటు.

చిందఱనేయు. ద్వ. స. కి. (చిందఱ + చేయు) చేదించు. సా. 1, ఆ. 98: చూ, భేదిల్లు. 1. చించాడు. తే. ఆ. కి. (చిందు + అడు)చిందు బుద్ధొక్క, నర్తించు: చూ, మలఁత్రుగొను,

చిందియ. దే. వి. కైటవ్యము. రూ-చిందె:

మా, వస్త్రము. [మా, వలితము. 8.

చిందిలి. దే. విణ. చలించినది. లక్ష్మి. 2, ఆ. 58:

చిందిలిపడు. ద్వ. అ. కి: మా, సంభ్రమించు.

చిందిలిపాటు. ద్వ. వి: మా, సంభ్రమము. 1.

చిందిలు. దే. అ. కి: చలించు: మా, సలించు.

చించు. దే. వి. 1. = స్వందా: (బహుత్వమున)

నటనము నాట్యము: మా, క్యంజకము. 1;

2. = స్వందా: బ. మాతంగ నాట్యము, చిందు

నాలు: మా, వ్యంజకము. 1: 8. కోపము: మా,

రోషము; 4. గీతప్రబంధవిశేషము: మా,

పుస్తకము; విణ. 5. చెదరినది: మా, వ్యాకీ

ర్ణము; అ. క్రి. 6: మా, వ్యాపించు. స్వా. 4,

ఆ. 58; 7: మా, రాలు. స్వా. 2, ఆ. 67;

8. సీత్య పాత్రమునుండి తొనరిపడు: మా,

తొలకు; స. కి: 9. వెచ్చేవెట్టు: మా,

వెచ్చించు.

చిందుగ. దే. వి. రూ-చిందువ. 1. చిందుగ

అను చెట్టు. హంస. 4, ఆ. 11; వా. వి.

2. చిందువ అను జంతువు: చిందువ.

చిందుదొక్క. దే. అ. కి: (చిందు + త్రొ

క్క.) రూ-చిందులు ద్రొక్క: మా, మలపు

గొను. [ఆ. 146.

చిందుపరువు. దే. వి: మా, బాలక్రీడ. హంస. 8,

చిందులుదొక్క. దే. అ. కి: మా, రూ-చిందు

దొక్క.

చిందువ. దే. వి. 1: మా, రూ-చిందుగ. 1;

2: మా, రూ-చిందుగ. 2; 3. అల్పవేటిక:

మా, కురుగు. [మా, వ్యాకీర్ణము.

చిందువందు. దే. వి. చెదరినది. స్వా. 8, ఆ. 28:

చిందువందుచేయు. దే. స. కి: చెదరగొట్టు.

కై. 5, ఆ. 192.

చిందువాలు దే. వి: మా, చిందు 2.

చింద. దే. వి: మా, రూ-చిందియ.

చింపి. దే. వి. 1. తీర్ణవస్త్రము. అం, భా. ద్వ.

157: మా, వస్త్రము; విణ. 2. చినిగినది.

కై. 5, ఆ. 192: మా, భేదితము.

చింపిగుడ్డ. దే. వి: మా, చింపి. 1.

చింపిటి. దే. వి. నిప్పుపోకినట్లుండు కొనుగలిగి

బిరు సెక్కిన చిన్నవంకర పెండుకలు. జాం

జీరు, బరిక. మా, పెండుక. 1.

చింపు. దే. పే: మా, రూ-చించు. 1.

చింబు. దే. వి. మేక: మా, మేషము. 1.

చింబోతు. దే. వి. (చింబు + పోతు) మేక

పోతు: మా, మేషము. 1.

చికటారి. దే. వి. రూ-చికటారి. శకాం 2,

ఆ: 17: మా, చింగోటి.

చికమక. దే. వి. చిమ్మ: మా, క్రుమ్మ. 8.

చికలీలము. సం. వి. అ. పుం: మా, బురద.

చికిచికి. దే. విణ. చిన్న, అల్పము: మా, స్వల్పము.

చికిత్స. సం. వి. ఆ. క్రి. 1. (రోగమునశుభ్రము)

ప్రతిక్రియ: మా, వైద్యము; అం. 2. వైద్య

కాస్త్రముయొక్క స్కంధములు మూడింటి

లో నొకటి: మా, స్కంధములు (మా, బొవ

ధస్కంధము.) [వైద్యుడు.

చికిత్సకుడు. సం. వి. అ. పుం. వైద్య: మా,

చికిత్సితము. సం. వి. అ. న: మా, చికిత్స.

చికినము. వై. వి. = చిక్కణమ్. చికిని, చాయ

వక్క: మా, పోక.

చికిని. వై. వి. = చై. [సాపు. 4

చికిలి. దే. వి. కుడిచిక్కెడయుట: మా,

చికిలికాడు. దే. వి. (కత్తులు మొదలైనవానిని)

చికిలిచేయువాడు: మా, సాపుచేయువాడు.

చికిలు. దే. అ. కి: చేనవుచేసేడు: మా,

రోదించు. [వాంధ.

చిక్కిర్. సం. వి. ఆ. క్రి. చేయించు: మా,



చిక్కిరితము. సం. విణ. చేయ నిచ్చింపబడినది: చూ, వాంఛ. [చూ, లుబ్ధుడు. 2.

చిక్కిర్చువు. సం. విణ. ఉ. చేయ నిచ్చగలవాడు:

చికురము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ. రూ-చకుర ము-చిహురము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చికురపక్షి: చూ, పక్షి; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. చూ, ముంగిస; 6. చూ, బల్లి; 7. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; విణ. 8. కదలునది: చూ, లోల ము. 4; 9. చలించునది: చూ, త్రసము.

చికురుడు. సం. విణ: చూ, నపలుడు. 5.

చిక్కి. సం. వి. ఆ శ్రీ: చూ, పోకక\*.

చిక్కింటు. డే. వి. తల చిక్కుదీసికొనెడి నిడుపు

దువ్వెన. రూ-చిక్కింటె: చూ, ప్రసాధని.

చిక్కింటె. డే. వి. —వై.—

చిక్కిటారి. ద్వ. వి. (చికి + కటారి: చూ, రూ-చిక్కిటారి.

చిక్కిణలిళ్ళ. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

చిక్కిణము. సం. వి. అ. న. 1. = చికినము-చికి ని: చూ, చికినము; 2. ఏనుగుయొక్క పౌ దయ మదము: చూ, మదము. 1; పుం, న. 3: చూ, పోకక\*; విణ. 4. = చిక్కిన. తఱచై నది: చూ, మొత్తము. 4; 5. నునువైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2. [పోక.

చిక్కిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పోకకపండు: చూ,

చిక్కిడనము. ద్వ. వి. 1. = చిక్కిణ: చూ, సాంద్యము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము; 3. తఱచు. "చిక్కినిపాలు": చూ, మొత్త ము. 4; 4. బలము: చూ, శక్తి. 1; 5. దార్ఢ్య

చిక్కిన. వై. వి. 1. = చిక్కిణ: చూ, సాంద్ర ము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము; 3. తఱచు. "చిక్కినిపాలు": చూ, మొత్త ము. 4; 4. బలము: చూ, శక్తి. 1; 5. దార్ఢ్య

ము: చూ, సైర్యము. 1; 6. జిడ్డు: చూ, స్నిగ్ధము. 3. [కాళ. 3, ఆ. 88

చిక్కినాబిల్లు. డే. వి. బ: చూ, బాలకీర్ణ.

చిక్కిపట్టు. డే. వి. (చిక్కిని + పట్టు) నిర్ణ యము: చూ, సత్యము 1. [భూమి. 1.

చిక్కిమన్న. ద్వ. వి. కుంభకరమృత్తి: చూ, చిక్కిము. సం. వి. అ. న. 1. = చికిని. చేయ

వక్కు: చూ, పోక; పుం. 2. మంచు: చూ, మూషికము; వై. వి. (1) తీగలు లోనగు

వానితో నల్లి పసులమూతికి: దగిలించెడు బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; (2) = క్రియ ఉట్టి:

చూ, క్రియము. 1; (8) దారముతో నల్లిన సంచి: చూ, సంచి; (4) ఉచ్చు: చూ,

వాగుర.

చిక్కిసము. సం. వి. అ. న. 1. నలుగురిండి. యవలపిండి (అని కొందఱు) (పుం, న. అని

కొందఱు): చూ, సాదము. (1); 2. నాద్ర: చూ, వర్ణము. 6. [పోక.

చిక్కి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పోకకపండు: చూ, చిక్కినవాడు. డే. వి. కుమ్మంగుడు: చూ,

బక్కవాడు.

చిక్కిపోవుట. అం. మన్మథావస్థలు పదింటిలో నొకటి: చూ, మన్మథావస్థలు.

చిక్కు. డే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. సంకటము: చూ, శోకము: 3. మెలి:

చూ, లంక; ఆ. కి. 4. కృశించు: చూ, సాటసాటనోపు; 5. దొరకు: చూ,

లోబడు; 6. తక్కు: చూ, మిడినోపు; 7. తగులు: చూ, లంకించు. 1; 8. మిగులు:

చూ, శేషించు.

చిక్కుజేయు. డే. స. కి: చూ, వంచించు.

చిక్కుట. అం. దళావస్థలలో నొకటి (కార్మ్య ము): చూ, దళావస్థలు.

చిక్కుడు. డే. వి. తుద్రదశింబి\*: చూ. మట్టిక.

చిక్కుడుకుటుంబము. పా. “లెగూమినానే”

కుటుంబమునకుఁ జెందిన చిక్కుడు, రేల, తుమ్మ కుటుంబములలో నిదియొకటి. ఈ కుటుంబలక్షణములు.—(1) ఆకు-లిగిల్గిన్న పత్రము (మిళిపత్రము); (2) రక్షకపత్రములు.—5; (3) పువ్వుదళములు.—5; (4) కేసరములు.—10. స్వేచ్ఛగానైనను కలసియైనను ఉండును; (5) పండ్లు.—రక్షకపత్రములను విడువక యనేకాకారములు గలిగి యుండును. అవి రెండుబద్దలుగా చీలును. కనుక ద్వివిధారణ ఫలములనబడును. “లెగూమినానే” చిక్కుడు కుటుంబములోనివి.—జీనప, మెంతి, నీలి, ఉలవ మొదలైన కాంధాన్యములు, కానుగ మొదలైనవి; రేల కుటుంబములోనివి.—తంగేడు, చింత మొ; తుమ్మ కుటుంబములోనివి.—తెల్లతుమ్మ, నల్లతుమ్మ. బండిగురింటి, దిరిసెన, సీమచింత మొదలైనవి.

[చూ. బీగము.

చిక్కుతాళము. జే. వి. ఒకరకము బీగము:

చిక్కుపడు. ద్వ. ఆ. కి. 1. చిక్కుగు: చూ, రూ-చిక్కునడు; 2. సంకటపడు: చూ, రూ-చిక్కునడు. [కోకము.

చిక్కుపాటు. ద్వ. వి. సంకటపాటు: చూ, చిక్కులు. వా. వి. బ. 1. కష్టములు; 2. లంకలు; 3. అల్లికలు.

చిక్కునడు. ద్వ. ఆ. కి. (చిక్కు + పడు): చూ, రూ-చిక్కుపడు. [యను.

చిక్కిట్టు. జే. స. కి. (చీ + కొట్టు) చీచీ చిక్కిల. జే. వి. (చిక్కు + కొల): చూ, చిక్కంటు.

చిక్కిడము. సం. వి. ఆ. పుం: ఆలిందకి-రూ-ఆలిందకి, కాలకారము. (తె. పు): ఉడత-రూ-ఉడుత-ఉఱుత.

చిగిరించు. జే. ఆ. కి: చూ, పల్లవించు.

చిగిరింత. జే. వి. అంటింతగడ్డి #: చూ తృణము. 1.

చిగిరింత యైశ్వర్యము. కా. చిగిరింతగడ్డి మిక్కిలీ యేపుగానెదిగి అతికిఘ్రిముగా నెండిపోవును. దానివలె పెరిగినట్లు నైశ్వర్యములు. “ఈ చిగిరింత యైశ్వర్యమునకై యింత పొంగనేల.”

చిగిలికాడు. జే. వి: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

చిగురాకు. జే. వి. (చిగురు + ఆకు) రూ-చిగురుటాకు: చూ, విద్యుమము.

చిగురాకుదిండి. జే.వి.(చిగురు + ఆకు + తిండి) కోకిలము: చూ, పికము.

చిగురాకువిలుకాడు. జే. వి.(చిగురు + ఆకు + విలుకాడు): చూ, మన్మథుడు. కళాం. 8. ఆ. 20.

చిగురు. జే. వి. రూ-చివురు. 1. కిషలయము: చూ, విద్యుమము; 2. శేత. “చిగురుఁ గొమ్మ.” (హల్లు పరమగువో దీవి కడపటి యుకారము వికల్పముగ లోపించెడి. “చిగుర్నిగుమోవి”): చూ, నుకుమారము; 3. దంతములకుఁ జొట్టుకొనియుండెడి నూత్నముండుము: చూ, మాంసము. 1.

చిగురుఁగొమ్మ. జే. వి. (చిగురు + కొమ్మ) చిగిరించిన శేతకొమ్మ, పూచిన శేతకొమ్మ (అని కొందఱు): చూ, కాళు.

చిగురుఁబోడి. జే. వి. (చిగురు + పోడి) 1. చిగురువలె మనోహరాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (రూ-చిగురుఁబోడి.)

చిగురుకొను. జే. ఆ. కి. చిగిరించు (కొను=పుట్టు): చూ, పల్లవించు.

చిగురుచు. జే. ఆ. కి. రూ-చిగుర్చు. 1.—పై.—; 2. ఎఱ్ఱనగు. జై. 4, ఆ. 101: చూ, పల్లటిల్లు.

చిగురులు. దే. వి. చూ, చిగురువిల్లు.

చిగురులు. దే. వి. చూ, రూ-చిగురులు.

చిగురువిల్లుకాదు. దే. వి. చూ, మనస్సుకుడు.  
(రూ-చిగురువిల్లుకాదు.)

చిగురువిల్లు. దే. వి. మనస్సుని మూడవదియగు  
విడియొక్కవారి. (వీని బాణములు. — పల్ల

కలువ, అరటి, మొల్లపూలు: చూ, తుమ్మెద  
యల్లె: చూ, హార్య. 1, (చూ, బాణము. 1.)

చిగురువు. దే. అ. కి. (చిగురు + చువు)

1: చూ, చిగురువు; 2. అనురాగము గలది  
యగు: చూ, ప్రియపడు.

చిగురు. దే. అ. కి: చూ, రూ-చిగురు.

చిచ్చు. వై. విణ. = శుచి. (చిచ్చు + అఱ)

అగ్నియము. చూ- చిచ్చు: చూ,  
హమ్మ. 1.

చిచ్చుకంటి. ద్వ. వి. (చిచ్చు + కన్ను):  
చూ, శివుడు.

చిచ్చుకోల. ద్వ. వి. అగ్నేయాస్త్రము: చూ,  
బాణము. 1.

చిచ్చుపిడుగు. బా. దిట్టముగా బాధించునది.  
“కం. వచ్చెగద విటులపాలిటి చిచ్చు  
పిడుగింక నేమిసేయును ననుచు.” (నిరం  
కుశోపాఖ్యానము.)

చిచ్చి. దే. అవ్య. బిడ్డలకు బోలుపాడునపుడు  
పీడా పరిహారార్థము చెప్పబడు మాట. రూ-  
చిచ్చి: చూ, శబ్దము. 2.

చిచ్చికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-చికిత్స  
కుడు: చూ, వైద్యుడు; 2. నాట్యపరి  
భావయందు పూజ్యుడు: చూ, మారిషుడు.

చిచ్చి. దే. అవ్య: చూ, రూ-చిచ్చి

చిచ్చు. వై. వి. 1. = శుచి: అగ్ని: చూ,  
హమ్మ. 1; 2. = శుచి: చేతనాచేతనాగ్ని:  
చూ, హమ్మ. 1; 3. తాపము: చూ, సం  
తాపము.

చిచ్చుబుడ్లు. ద్వ. వి. బాణపుసంచు వగ (ప్రభా  
వతీపరిణయము): చూ, బాణసంచు.

చిచ్చు. వై. విణ. = శుచి (చిచ్చు + అఱ):  
చూ, రూ-చిచ్చు.

చిటకము. వై. వి. =: చూ, రూ-చిటకము.

చిటచిట. దే. వి. 1. కాగిననూ నియందు నీటి  
బొట్లు పడగా గలుగు: ట్టి ధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూహూ; 2. నిడుగులులు చెద  
రుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూహూ; 3. పరితాపము: చూ,  
సంతాపము; 4. కోపము: చూ, రోషము.

చిటచిటను. దే. అ. కి. (చిటచిటలు +  
అను) మండిపడు: చూ, మండు.

చిటచిటలాడు. దే. అ. కి. (చిటచిటలు +  
అడు) — వై. — పా. 8, అ. 82.

చిటపాట. దే. వి. 1. ఈర్ష్యచే గలిగెడు  
స్త్రీయొక్క కోపము: చూ, రోషము;  
2. చినుకులు పడుటయందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము. కళా. 4, అ. 89: చూ, హూహూ;  
3. అనుకులినుట కాదులరాలుట యందగు  
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చిటాలు. దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ.  
యం, కాం. 884: చూ, హూహూ.

చిటి. దే. విణ. రూ-చిటి. 1. చిన్న. “చిటిపాప”:  
చూ, స్వల్పము; 2. సన్నము. “చిటిచాప”:  
చూ, నూత్నము. 4.

చిటిక. వై. వి. = ఊరికా. తృటి. నడిమివేలిని  
వెద్ద వేలితో గూర్చి ధ్వనింపజేయుట,  
వేల్పుడి: చూ, స్వరము. 2; 2. నడిమి  
వ్రేలిని వెద్దవేలితో గూర్చి ధ్వనింపజేయు  
సంతకాలము, చిటికరింతు: చూ, స్వరము. 2.

చిటికరించు. వై. అ. కి. చిటికవయ: చిట్ట  
మిడుచు.

చిటికరింతు. వై. వి. =: చూ, రూ-చిటిక.

చిటికలాట. ద్వ. వి: చూ, చాలక్రిడ.

చిటికలా. జా. శిష్యముగా. “ఒక చిటికగదా ప్రియులయందు జెలులకుగలకల్.” (శ్రినివాసవిలాసము.)

చిటికాడు. దే. వి. 1. పొట్టిగానుండుచేత కుక్కకియ్యబడిన పేరు (ఇది చిటిలింగడు అనుదానికి పర్యాయము): చూ, పివగి. 2;

విణ. 2. చిన్నవాడు: చూ, శిశువు.

చిటికినబొద్దులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-చిటికిన బొద్దులు.

చిటిక. వై. వి.=తృటి. చిటికిరింత: చూ, రూ-చిటిక.

చిటికెన. దే. వి: చూ, చిటికెనవేలు.

చిటికెనబొద్దులు. దే. వి. బ. కాలి చిటికెన వేళ్ల యందుంచుకొనెడు భూమివిశేషము. రూ-చిటికినబొద్దులు: చూ, భూమణము. 2.

చిటికెనవేలు. దే. వి. ఊర్విక: చూ, వేలు. 2.

చిటిగాడు. దే. వి. గమల్లవాడు, ఈండ్ర) వాడు (అని కొందఱు): చూ, సురాజీవి.

చిటిగొట్టె. ద్వ.వి. చిన్నబాతిగొట్టె: చూ, రేగు.

చిటితాళము. ద్వ. వి: చూ, రూ-చిరితాళము.

చిటిపాటి. దే. విణ. అప్పుము, అత్యల్పము (అని కొందఱు). సా. 8, ఆ. 15: చూ, స్వల్పము.

చిటిబొద్దులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-చిటికెన బొద్దులు. [చూ, ధాన్యము.

చిటిముత్రములు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకమునడు:

చిటిలింగడు. ద్వ. వి. చిన్నలింగమువలె నుండుటచే కుక్కకియ్యబడిన పేరు: చూ, చిటికాడు.

చిటివేలు. దే. వి: చూ, చిటికెనవేలు.

చిటుకును. దే. అ. క్రి. 1. చిటుక్కునిమోగు.

రూ-చిటుకురను-చిటుక్కును. స్యా. 4,

ఆ. 17: చూ, శబ్దించు; వా. 2. పగిలిపోవు:

రూ-చిటుకురను-చిటుక్కును.

చిటుకుపాటుకు. దే. వి. వానవెలిసినపిమ్మట

చెట్టుమీదనుండి బొట్టుపడునపుడు కలుగు ద్వంద్వమకరణము: చూ, హూహూ.

చిటుకుపాటుకునును. దే. అ. క్రి. (చిటుకు

పాటుకు + అను) పలుకు. “వాడు చిటుకు

పాటుకుమనక ఉన్నాడు.”: చూ, వదించు.

చిటుకుగను. ద్వ. అ. క్రి. (చిటుకు + అను):

చూ, చిటుకును. [—వై.—

చిటుక్కును. ద్వ. అ. క్రి. (చిటుక్కు + అను)

చిటులు. దే. అ. క్రి. రూ-చిటు. 1. పగుళ్లువాణ:

చూ, భేదిల్లు. 2; 2. మిక్కిలికోపించు: చూ,

రోషించు.

చిట్ట. వై. వి. 1. = చిత్రమ్. ఆశ్చర్యము: చూ,

వింత. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): దే. వి.

2. చిన్నపాద. స్యా. 4, ఆ. 87; వసు. 1,

ఆ. 118: చూ, పాద. 2; వై. విణ. 8. = స్ప

ష్టమ్. వెల్లడియైనది: చూ, స్పష్టము; దే. విణ.

4 కల్పితము, రచియింపబడినది: చూ, విర

చితము.

చిట్టంటుచేతలు. దే. వి. బ. (చిట్టి + అంటు +

చేతలు): చూ, విలాసము. 2.

చిట్టంటులు. దే. వి. బ. (చిట్టి + అంటులు)

సఖదంతక్షతాది: చూ, సఖక్షతము.

చిట్టకము. వై. వి.=చిత్రక. రూ-చిటకము-

చీటకము. 1. శృంగార చేష్ట: చూ, విలా

సము. 2; 2. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1;

3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

చిట్టచివర. దే. విణ. (చివర + చివర) 1. అన్ని

టికి చివర: చూ, సుద. 8; వా. 2: చూ,

ఎట్టయెదురు. 2.

చిట్టడవి. ద్వ. వి. కాబడవి: చూ, విసినము.

చిట్టడుగు కత్తెర. ద్వ. వి. మల్లయుద్ధములోని

పరువల్లు పండ్రొండింటిలో నొకటి: చూ

పరువల్లు. (గతిభేదము అనియు)

చిట్టమికి. దే. వి. రావణా: చూ, తుమికి.

చిట్టమికుమే. దే. ఆ. క్రి: చూ, చిటికరించు.

చిట్టము. దే. వి. రూ-చిట్టియము- చిట్టెము:

ఇనుముకాంచునప్పుడు వచ్చెడు ముడికి, శిం

ఖాణము: చూ, లోహము. 1.

చిట్టా. వా. వి. రోజువారీ లెక్క, రూ-చితా: చూ, పద్దు. 8.

చిట్టాడు. దే. ఆ. క్రి. (చిట్టి + ఆడు) 1. చ

లించు. సా. 8, ఆ. 15: చూ, సలించు:

2. చరించు: చూ, సంచరించు; 8. ప్రిసరిం

చు: చూ, వ్యాపించు; 4: చూ, తప్పటడు

గులిడు. సా. 8, ఆ. 246; 5. కీర్తిడించు:

చూ, చేరలాడు.

చిట్టాముట్టి. ద్వ. వి. చిన్నముత్తవత్తులగము,

బల: చూ, సహదేవ. (వీర్యవృద్ధి మేహ

కాంతిచేయును.)

చిట్టాముదత్తు (జెట్టు. ద్వ. వి. —వై—

చిట్టాముదము. ద్వ. వి. (చిట్టి + ఆముదము)

1. చిట్టాముదాలనూనె: చూ, తైలము; 2.

చిట్టాముదపు విత్తులు. (చిట్టాముదాలు

అనియు వాడుక.)

చిట్టి. దే. వి. 1. రూ-చిట్టియ-చిట్టె, గిద్ద-రూ-

గిద్దె: చూ, ప్రిస్థము. 2. విణ. రూ-చిటి.

2. చిన్న. ("చిట్టడవి-చిట్టాన- చిట్టిడు-

చిట్టుడుకు- చిట్టెండ-చిట్టెలకి" ఇత్యాదు

లంచు (బూర్వమునందుండునది): చూ, స్వ

ల్పము; 8. సన్నము: చూ, నూత్నము. 4.

చిట్టియ. దే. వి. రూ-చిట్టె. 1. వస్త్రములయం

చేలయంచు నేనెడు చిన్నకమ్మ: చూ,

మైకాణు; 2. వెదురుగనువు: చూ, బుడిపి.

చిట్టియము. దే. వి: చూ, రూ-చిట్టము.

చిట్టివ్రాలు. దే. వి: చూ, రూ-చిట్టికనవ్రాలు.

చిట్టిత. దే. వి. (చిట్టి + తాత) ఖర్జూరికి:

చూ, మధుఖర్జూరిక.

చిట్టియ. దే. వి. (చిట్టి + తాడు) —వై.—

చిట్టిడ. దే. వి. (చిట్టి + తాడ) తుదగ్గర క్రవా

గరంగముకి: చూ, శక్కరాంకము.

చిట్టు. దే. వి. దూగరకలిసినసన్ననూక: చూ,

నూక.

చిట్టుడుకునీళ్లు. ద్వ. వి. 2. (చిట్టి + ఉడుకు

నీళ్లు) పొంగునీళ్లు: చూ, వారుపుడు.

చిట్టుములు. దే. వి. 2. (చిట్టి + ఉములు) గర్భి

ణికి గలిగెడి యొకానొక లక్షణము: చూ,

లక్షణము. 1.

చిట్టె. దే. వి. 1: చూ, రూ-చిట్టియ. 1;

2: చూ, రూ-చిట్టియ. 2; 8. చిత్రీపటము:

చూ, చింబము. 8; 4. ఉభయార్ధసాధక మైన

ఉపాయము, తంతు: చూ, తంత్రము.

చిట్టెము. దే. వి: చూ, రూ-చిట్టము

చిట్టెలక. దే. వి. (చిట్టి + ఎలక) గిరిక: చూ,

మూషికము. [చూ, పత్రాల.

చిట్టేలకి. ద్వ. వి. (చిట్టి + ఎలకి) సన్నయేలకికి:

చిట్టిపాట్లకాయ. దే. వి: రూ-చిట్టిపాట్లకాయ:

చూ, కాలకీర్ణ.

చిట్లకట్టియ. వై. వి. = శత. రూ-చిట్లకట్టియ-

చిట్లకట్టె-చెట్లకట్టె, మిగులకోపి: చూ,

రోషణుడు. [కాయ.

చిట్లపాట్లకాయ. దే. వి: చూ, రూ-చిట్టిపాట్ల

చిట్టు. దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచా

రము. 2; ఆ. క్రి. 2: చూ, రూ-చిట్టులు.

1; 8. చూ, రూ-చిట్టులు. 2.

చిట్లకట్టియ. ద్వ. విణ: చూ, రూ-చిట్లకట్టియ.

(వైకృతమనికొందలు.)

చిట్లకట్టె ద్వ. విణ. —వై.—

చితా. వా. వి: చూ, రూ-చిట్టా.

చిడిపి. దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము;

2: చూ, పరుషము.

చిడిముడి. తే. వి. 1. తోషము: చూ, తోషము;

2. తొట్రు: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడిముడిపాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. తొట్రుపడు:

చూ, సంభ్రమము. [భ్రమము. 1.

చిడిముడిపాటు. ద్వ. వి తొట్రు: చూ, సం

చిడుగు. దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము

చిడుగుడు. దే. వి. రూ-చెడుగుడు: చూ,

బాలకీడ.

చిడుము. దే. వి. తీటుకులుపు: చూ, విదర్శక.

చిణి. అం. ప్రణవనాదములు పదింటిలో నొకటి:

చూ, ప్రణవనాదములు.

చిణిచిణి. అం. —వై.—

చిత్. సం. అవ్య. కొంతయును నర్థమందు

వర్తించును: చూ, చిన.

చిత్ర సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. సాద. రూ-చితి.

చిత్ర్య: చూ, శ్రీకానము; 2. ప్రోగు, గుంపు:

చూ, సమూహము; 3. చూ, పొయ్యి;

4. చిదః: చూ, సరళదేవదారు; విణ.

5. కప్పబడినది: చూ, స్థగితము; 6. చేర్చబడినది: చూ, చట్టసము.

చిత్రము. సం. విణ. వ్యాపించినది, వ్యాప్తము:

చూ, హిండితము.

చితి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. సాద: చూ, చిత. 1;

2. ప్రోగు, గుంపు: చూ, చిత. 2.

చితుకు. తే. వి. 1. రూ-చిడుగు. వేలిమికట్టె:

చూ, సమిధ; అ. క్రి. 2. కులుపులోనగు నవి

నలగు: చూ, సదమదమగు.

చిత్కృతము. సం. వి. ఆ. న. ఆవుదూడఅటపు:

చూ, స్వరము. 2.

చిత్ర. వై. వి. = చిత్రా. 1. చిత్రానక్షత్రము,

ముత్తెపునవకు: చూ, నక్షత్రము. 1; 2 చిత్ర

కాత్ర: చూ, నక్షత్రము. 1; అం. 3. నక్ష

త్రము లిరువదేడింటిలో నొకటి: చూ, నక్ష

త్రము. 1.

చిత్రగించు. వై. ఆ. క్రి. = చిత్ర. 1: చూ, మన

స్మరించు; స. క్రి. 2. = చిత్ర. తలఁచు:

చూ, యోచించు.

చిత్రచాంచల్యకాలము. అం. శిక్షకాలములు

పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, శిక్షకాల

ములు

చిత్రడి. ద్వ. వి. (చిత్ర + తడి) 1. మిక్కిలితడి:

చూ, పదను. 2; 2. రూ-చిత్రతీ. నర్మము,

(జేడి, జేల్లు, తొలకరి, దల్లు, మునురు, వాన,

సోన): చూ, వాన. 1; 3. వర్షముకుపు

(శ్రావణ భాద్రపదమాసములు): చూ, మాస

ద్వయము (రూ, ఋతువులు.) [తోషము.

చిత్రప్రసన్నత. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సం

చిత్రభ్రమనొందుట అం. మన్మథావస్థలు పదిం

టిలో నొకటి: చూ, మన్మథావస్థలు.

చిత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. మనస్సు. మానసము,

మది: చూ, నృదయము. 2; అం. 2. అంతః

కరణములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,

అంతఃకరణములు; 3. వికారములు పదునా

టింటిలో నొకటి: చూ, వికారములు; వా.

4. దయ; 5. కటాక్షము; 6. గౌరవార్థమైన

ప్రకృత్యత్తరము.

చిత్రర. దే. వి. చిత్రర అను చేప: చూ,

మత్స్యము 1.

చిత్రరపు. వై. వి. = చిత్రామ్. 1. ఆశ్చర్యము.

కళా. 5, ఆ. 111: చూ, చింత. 1; 2. పట

మునందు రూపమువ్రాయుట: చూ, వ్రాత;

3. పటమునందు వ్రాసినరూపము, బొమ్మ;

చూ, చింబము. 3. (వృత్తియందు గడపటి

వర్ణము వికల్పముగా లోపించును. “చిత్రర

బొమ్మ” మొ.)

చిత్రరువులు వ్రాయునది. అం. దూతీచక్రవర్తి

మునందలి చూడవద్దానిలోని పదనార్థలో

నొకతె: చూ, దూతీచక్రవర్తియము.

చిత్రణి. ద్వ.వి.(చిత్ర+తణి): చూ, చిత్రణి. 8.  
చిత్రవిష్ణుము. సం. వి. ఆ. పుం. చిత్రభాంత్రి:  
చూ, వెట్టి. 1.

చిత్రవిభ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
చిత్రభోగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన  
స్కారము.

చిత్రక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నడుమునకుఁ గట్టు  
గొలుసు: చూ, మొలతాడు.

చిత్రని. వై. వి.=చిత్రీణి. 1. చిత్రీణిబాతిస్త్రీ:  
చూ, స్త్రీ: అం. 2 స్త్రీబాతులు నాలుగిం  
టిలో నొకటి: చూ, స్త్రీబాతులు

చిత్రు. సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. జ్ఞానము. (చిత్):  
చూ, బుద్ధి: వా.వి. (1) (దిద్ది చేక్కపఱుపని)  
సాఫల్యాయుటకు మొదట వాగ్దానవాత  
(లేక)ముసాయిదా, అసలుకు సరియైన నకలు  
(అని కొందఱు): చూ, వాగ్దాన; (2) మొ  
దట గుణించుకొను లేక్క, మనస్సునందు  
గుణించుకొను లేక్క (లేక) నోటిలేక్క  
(అని కొందఱు). (ఇది సం. అని కొందఱు.)

చిత్రోక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉపకురితి,  
పుష్పకటి: చూ, వినికిడి.

చిత్రోష్ఠి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ,  
హంకారము.

చిత్ర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాద: చూ, చిత్ర. 1  
చిత్ర్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గోరీ, కాషమ:  
చూ, కృతానము; పుం. 2. అగ్ని: చూ,  
వహ్ని. 1.

చిత్రీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=చిత్ర. చిత్రా నక్ష  
త్రము: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. మాయ:  
చూ, మాయము. 1; 3. రూ-ఉపచిత్రీ.  
ఎలుకటిడి \*: చూ, భల్లారక: 4. గుచ్చడి\*.  
చూ, మహాఫలము; 5. పిచ్చిపాపర\*. చూ:  
పాపర; 6. చూ, బుద్ధుడు \*. 7. ఒకానొక  
అప్పురస: చూ, స్త్రీ; 8. ఒకానొక పాము:

చూ, సర్పము; 9. చూ, దంతి \*: 10. ఆము  
దము \*: చూ, వ్యడంబకము; 11. చేత  
రాసి \*: చూ, కతుల; అం. 12. గాంధార  
గ్రామగతమూర్ఖులు ఏడింటిలో నొకటి:  
చూ, గాంధార గ్రామగత మూర్ఖులు;  
18. నిహీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి:  
చూ, నిహీనతానములు(చూ, శుద్ధతానములు.)

చిత్రీకంతము. సం. వి. ఆ. పుం. పోతము,  
గువ్వ: చూ, పాపురము.

చిత్రీకపత్రిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దంతి\*.

చిత్రీకము. సం. వి. ఆ. న. 1. నొసటిబొట్టు,  
విశేషకము: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 2. చిలుత  
పులి, వెద్దపులి (అని కొందఱు): చూ,  
కాద్దూలము. 1; 3. ఆముదము \*: చూ,  
వ్యడంబకము; 4. గుచ్చడి \*: చూ, మహా  
ఫలము; 5. చిత్రీమూలము \*: చూ, వహ్ని  
సంజికము; 6. జామి \*: చూ, జామి;  
7. అశోకము\*: చూ, హేమపుష్పము;  
అం. 8. పంచారములు ముప్పదిరెండింటిలో  
నొకటి: చూ, పంచారములు.

చిత్రీకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముచ్చి.

చిత్రీకవిత్వము. పా. చిత్రీకవిత్వమనగా.—  
తలకట్లు, ఏకాక్షరములు, అనుపాసములు,  
యమకములు, అంత్యనియమములు మొదలై  
న పద్యములతో రచించుట: చూ, మాటల  
ట్లుట. [చూ, చూర్ణములు.

చిత్రీకాదిమార్గము. అం. మార్గములో నొకటి:

చిత్రీకాదిభస్మము. అం. భస్మములలో నొక  
టి: చూ, భస్మములు.

చిత్రీకాయము సం. వి. ఆ. పుం. చిలుతపులి:  
చూ, కాద్దూలము. [కరుడు.

చిత్రీకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చిత్రీ

చిత్రీకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చిత్రకూటము సం. వి. ఆ. పుం. చిత్రకూట  
మకు కొండ: చూ, పర్వతము.  
చిత్రకృత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, తినా  
నాసము\*; 2: చూ, చిత్రకరుడు.  
చిత్రకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, జామి\*.  
చిత్రగవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నానారములు  
గల ఆవు: చూ, ధేనువు.  
చిత్రగుప్తుడు. సం. వి. ఆ.పుం. 1. జేముడు:  
చూ, యముడు; 2. యమునివద్ద లెక్క  
వాయు వాడు: చూ, యముడు.  
చిత్రచరణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చిత్ర  
మూలము\*. [విడంగ ము\*.  
చిత్రతండుల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నాయు  
చిత్రతండులము. సం. వి. ఆ. పుం —వై.—  
చిత్రతమము. అం. తాళమార్గము లాటింటిలో  
నొకటి (ఇదే మార్గప్రాణము): చూ, తాళ  
మార్గములు.  
చిత్రతరము. అం. —వై.—  
చిత్రదండము. సం. వి. ఆ. పుం. కంద\*: చూ,  
నూరణము.  
చిత్రనేత్రి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గోరవంక:  
చూ, కారిక.  
చిత్రపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవుజు:  
చూ, కొంజు; 2. నెమలి: చూ, మయూ  
రము.  
చిత్రపటన్యాయము. పా. ముందురేఖలు వైచి  
పిదప బాహ్యున తయారుచేయు విధము.  
చిత్రపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. తిలకము\*:  
చూ, బొట్టు. 1.  
చిత్రపత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కోలపాల\*.  
చూ, శృంగధేరి; 2: చూ, దంతి\*.  
చిత్రపదము. పా. ఒకొకొకవృత్తము. ఇది  
ఒక్కొక్కపాదమునకు రెండుభాగములును  
రెండుగురువులును గలిగి ఎనిమిదవంధము

నందుబుట్టినవృత్తము. ఉదా.—“చిత్రపదం  
బను వృత్తం, బత్రిమునిస్తుతుకారిన్, స్త్రీత్రి  
ముచేయగనొప్పన్, ధాత్రినిభాగయుక్తిన్”:  
చూ, వృత్తము. 1.  
చిత్రపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము. 2. (చూ,  
వ్యంజకము. 1.)  
చిత్రపర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కోలపాన్న\*:  
చూ, పుల్కిపర్తి; 2: చూ, బొల్లిబూసర\*;  
3: చూ, మంజటి\*. [చూ, కారిక.  
చిత్రపాద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గోరవంక:  
చిత్రపింగలము. సం. వి. ఆ. పుం. నెమలి:  
చూ, మయూరము.  
చిత్రపింఛకము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
చిత్రపుంఖము. సం. వి. ఆ. పుం. అమృ: చూ,  
భాణము 1.  
చిత్రపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పిచ్చుక.  
చిత్రఫలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఫలకీ, నడ  
గడ్డిలోని చేప: చూ, మత్స్యము. 1.  
చిత్రఫలము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
చిత్రఫలి. సం. వి. త్. పుం. —వై.— (ఈ.  
శ్రీ. అని కొండలు.)  
చిత్రబంధములు. అం. సంఘాటము, ఉప  
పదము (2): (చూ. బంధములు.)  
చిత్రబింబము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉపరవెల్లి: చూ,  
సరటము.  
చిత్రభాను. సం. వి. ఉ. పుం. సంవత్సరములు అఱు  
వదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.  
చిత్రభానువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. అగ్ని: చూ,  
వహ్ని. 1; 2: చూ, నూర్యుడు.  
చిత్రమీమాంస. అం. ఇది అష్టయదీక్షిత విర  
చిత గ్రంథము: చూ, కావ్యనాటకములు.  
చిత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. =చిట్ట, ఆశ్చర్యము,  
అద్భుతరసము. నవరసములలో నొకటి: చూ,  
రసములు. (చూ, వింత. 1.).



2. = చిత్రపు. వ్రాసిన బామ్మ: చూ, బింబ  
సం. 8; 3. నానావర్ణములు గలసిన వస్త్రై:  
చూ, వర్ణము. 6; 4. తిలకము: చూ,  
బొట్టు. 1; పుం. 5: చూ, చిత్రములముఖ;  
6. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 7. ఆకృత్య  
కర్మమైనది: చూ, వింత 1; 8. నానావర్ణములు  
గలది: చూ, వర్ణము. 6; అం. 9. తాళమార్గము  
లాటింటిలో నొకటి: చూ, తాళమార్గములు.  
(ఇదే మార్గప్రాణము); 10. అర్థాలంకార  
ములు నూటొకటిలో నొకటి (ప్రయత్నము  
విపరీత ఫలకాంతి యగుట) “మజ్జిగముల  
లోబడి సజ్జనులు నమ్మిరాదు.”: చూ,  
అలంకారము. 8.

చిత్రములత్రయము. అం. ఇవి. 8. — రేలుపు,  
నలుపు, ఎలుపు: చూ, త్రయము.

చిత్రములము. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిమాతక:  
చూ, వహ్ని సంజ్ఞకము. (జతరాగ్నిని వృద్ధి  
జేయును.)

చిత్రమేఖల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎనిమిదిపేటలు  
గల మొలనూలు: చూ, భూమణము. 2.

చిత్రమేఖలము. సం. వి. అ. పుం. నెమలి:  
చూ, మయూరము.

చిత్రయోని. సం. వి. ఇ. పుం. లావుకపిట్ట: చూ,  
లావుక.

చిత్రరథ. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిత్రరథ యను  
నది: చూ, నది.

చిత్రరథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రరథుఁ  
డను గంధర్వుడు: చూ, వేలుపు; 2. ఒకా  
నొక విద్యాధరుడు: చూ, వేలుపు;  
3: చూ, నూర్పుడు.

చిత్రరేఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కుచేరుని పెం  
డ్లాము: చూ, భార్య; అం. 2. దిక్పాల  
భార్యలలో నొకరే: చూ, దిక్పాలభార్యలు.

చిత్రలక్ష్మ్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము. అం.

ధనుర్విద్యాప్రమేయములు నలుబదాటింటిలో  
నొకటి: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చిత్రలత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మంజుటి.

చిత్రలోచన సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, కారిక.

చిత్రవతి. అం. గాంధారగ్రామగత మూర్ఖ  
నలు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, గాంధార  
గ్రామగతమూర్ఖులు.

చిత్రవదాలము. సం. వి. అ. న. పాతీనఁను  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రవర్ణము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పలురం  
గులు: చూ, వర్ణము. 6; అం. 2. వర్ణములు  
మూడింటిలో నొకటి: చూ, వర్ణములు

చిత్రవర్ణములు. అం. పంచకళ్యాణము. అష్ట  
మంగళము, కళ్యామకర్ణము, చతుర్భద్రము,  
దివావైజయికము, నిశావైజయికము, రక్తాగ్ర  
కర్ణి, క్వేతబాహువు, త్రిభద్రము, క్వేత  
ఖురి, హరితదక్షిణపాది, ఊర్ధ్వనేతరేఖ  
పోర్ణి, త్రిరేఖపోర్ణి, ద్వీరేఖరేఖావిశిష్ట  
త్రిరేఖపోర్ణి. క్రికారరేఖాపోర్ణి, వామ  
వానురేఖ, వాలవామభాగరేఖ, దక్షిణాగ్ర  
శ్విత్రి, వామకర్ణాగ్రశ్విత్రి, జానుశ్విత్రి,  
అందశ్విత్రి, మేఘశ్విత్రి, కంఠశ్విత్రి.  
కక్షశ్విత్రి, నాభిశ్విత్రి, వక్షశ్విత్రి, మార్దాల  
వర్ణి, సారంగవర్ణి, హరితాగ్రకర్ణి, నీలాగ్ర  
కర్ణి. (80.)

చిత్రవర్ణకము. సం. వి. అ. పుం. వదాలమను  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రవాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాలపిట్ట.

చిత్రవిఖండిజుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహ  
స్పతి: చూ, వేలుపుటాజ్ఞ.

చిత్రవిఖండులు. అం. మరీచ్యాది సప్తమహర్షులు  
(మరీచి, అత్రి, అంగిరుడు, పులస్త్యుడు,  
పులహపు, కృతుపు, వసిష్ఠుడు.)

చిత్రసారము. సం. వి. ఆ. పుం. బిష్ణు \* : చూ, సోధ్యకము [నది: చూ, నది.

చిత్రసేన. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చిత్రసేన యను

చిత్రసేనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక గంధర్వుడు: చూ, వేలుపు.

చిత్రాంగదసుపు. సం. వి. ఊ. శ్రీ. శంతనుని భార్య: చూ భార్య.

చిత్రాంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. అరిదళము: చూ, నారిదళము; 2. ఎఱ్ఱచిత్రములము \* : చూ, పన్నీసంజ్ఞకము.

చిత్రాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గోరింక: చూ, కారిక; 2. ఒకరకము సర్పాక్షి \* : చూ, సర్పాక్షి.

చిత్రాక్షుపము. సం. వి. ఆ. పుం ఏనుగు తుమ్మి \*: చూ, తుమికి.

చిత్రాటీరుడు. సం.వి. ఆ.పుం.1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంకువు; 2. ఘంటాకర్ణునకు బలి యియ్యబడిన మేక నెత్తురుగల నొసలుగల వాడు. [వ్రణము.

చిత్రావూపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చరు

చిత్రించు. సం. స. క్రి చిత్రము వ్రాయు: చూ, వ్రాయు.

చిత్రిక. డే. వి. మ్రాను నునుపు పఱచెడు వడ్డ వాని కొఱముట్టు: చూ, తోపుడు. 2.

చిత్రికము. సం. వి. ఆ. పుం. వైత్రిమాసము: చూ, మాసము. 1.

చిత్రిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. = చిత్రిని. 1: చూ, చిత్రిని: చూ, శ్రీ; 2 చిత్రానక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1. [బడినది.

చిత్రితము. సం. విణ. = చిత్తరువు. చిత్రింపఁ

చిత్రితాంగజంబుక న్యాయము. పా. పులినిఁ

జూచి నక్కవారతపెట్టుకొనినది అనువిధము. చిత్రితాకరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. జేమునిపొలు: చూ, దేశము.

చిత్రేకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు: చూ, హిమాంకువు.

చిత్రోక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఆకాశవాణి: చూ, స్వరము. 2; 2. ఉపశ్రుతి: చూ, విని కడి

చిత్రోత్తరము. సం. వి. ఆ. న. అర్థాలంకార ములలో నొకటి: చూ, హేతువు. 2.

చిత్రోపధము. సం. వి. ఆ.పుం: చూ, బొమ్మ మేడికి.

చిద. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-చిత.

చిదక. డే. విణ. చేప్పట. "చిదకముక్కు.". చూ, తప్పట. [వాడు.

చిదకముక్కు-వాడు. డే.విణ: చూ,నడ్డిముక్కు-

చిదగౌద డే. వి. 1. భేదము: చూ, వ్యత్య యము; 2. కలనాము: చూ, యుద్ధము.

చిదిమి పెట్టిన బంటులు. జా. నిర్గుడేలిసకూరులు.

"ఉ. ఆ, భీలతరాశనుల్ చిదిమిపెట్టిన బంటు లు." విజ. 1, ఆ. 76. [దమగు.

చిదియు. డే. ఆ. క్రి. నలగు: చూ, సదమ

చిదుకు. డే. ఆ. క్రి: చూ, చిప్పిలు.

చిదుగు. డే. వి: చూ, రూ-చితుకు. 1.

చిదుపు. డే. శ్రీ. చిదినుఁజేయు.

చిదుము. డే. వి. 1. చిగురు: చూ, విదుర్మము;

స. క్రి 2. ఖండించు, తుత్తిచేయు (అని

కొందఱు): చూ, నెలగు; 3. నఖతుతము

చేయు: చూ, గిల్లు. 2; 4. పువ్వులులోనగు

వానిఁ గోయు: చూ, నెలుచు; 5. తుంించు;

చూ, భేదిల్లు. 1; 6. నైమే: చూ, విసరు. 8.

చిదుముట. డే. వి. హింస. ఆం. భా. ద్వి. 221:

చూ, వధము.

చిదుర. వై. వి.=భిద్ర. 1. తునుక: చూ, కళ

లము. 4; విణ. 2. లేకము: చూ, స్వల్పము.

చిదురలు. వై. వి. బ.=భిద్ర-భిదర. రూ-చిదు

రుపలు-చిదుర్పలు-చిదుర్పలు 1. నూత్న

ఖండములు: చూ, శకలము. 4; 2. నూత్న భాగములు: చూ, శకలము. 4. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిదురుపలు. వై. వి. బ. = —వై. —

చిదుర్పలు. వై. వి. బ. = —వై. —

చిదురీపలు. వై. వి. బ. = —వై. —

చిదురీపుడు సం. విణ. పాశుపతమతస్థుడు: చూ, నూర్తిమంతుడు.

చిన్. వై. విణ. = ఛిన్. 1. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిని. వై. విణ. = ఛిన్. 1. రూ-చిన్ని. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): డే. వి. 8. రూ-చిన్ని. మనోజ్ఞము: చూ, నృద్యము.

చినుగు. వై. అ. కి. = ఛిన్. రూ-చిరుగు. వస్త్రాదికము ఛిన్నమగు. పాండు. 5, అ. 140; వేమన. 1401: చూ, భేదిల్లు. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చినుకు. డే. వి. 1. వర్షభింపు రూ-చిన్కు: చూ, వాన. 1; 2. ఆల్పవర్షము. రూ-చిన్కు: చూ, వాన. 1; డే. అ. కి. 3. కాలు: చూ, స్రవింఁచు; అం. పే. 4. కాలుచే. వానపతీయు (అని కొందఱు) స్వా. 5, అ. 18: చూ, కార్పు. 2.

చినుకుబూస. డే. వి. (చినుకు + పూస) ముత్యము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, ముత్యము.)

చిన్ని. వై. విణ. = ఛిన్. 1. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); డే. విణ. 8. చిన్నము. అం. ప. సుర. 24: చూ, లక్షణము. 1; 4. బాలుడు. అం. భా. ద్వి. 118: చూ, శకువు; 5 తమ్ముడు:

చూ. సహోదరుడు; 8. చిన్న చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

చిన్న అప్ప. డే. వి. అప్పలలో చిన్నది. చూ, సహోదరి. (వా. చిన్నప్ప.)

చిన్న కాలు. డే. వి. ఆలరుపాయము: చూ, శైశవము.

చిన్న చెల్లెలు డే. వి: చూ, చిన్న. 8.

చిన్నటనాడు. డే. వి. (చిన్న + నాడు)

చిన్నతనము: చూ, శైశవము.

చిన్నతనము డే. వి. —వై. —

చిన్నది డే. వి. (చిన్న + అది) 1. బాలిక. వేమన. 1895: చూ, శ్రీ; విణ. 2. చిన్న యెండి: చూ, నైకము.

చిన్న నాడు. డే. వి: చూ, చిన్నటనాడు. వేమన. 1896. [చూ, పాపర.

చిన్న పాపర. డే. వి. గోతుండి, పిన్న పాపరక: చిన్న పామునైన బెద్దకజ్జితో గొట్టవలెన. లో. ఉదా. — “చిన్న పామునైన బెద్దకజ్జితో నే గొట్టవలయును. కాబట్టి సర్వవైస్య సమేతముగా నడచి యాకస్మికముగంబోయి.” (నీతిచింతిక-విగ్రహము.)

చిన్న బోవు. డే. అ. కి. రూ-చిన్నబోవు. భిన్నుడగు అం. భా. తృ. 95: చూ, విన్నబోవు.

చిన్న బోవుట. బా. దైన్యమును బొందుట. ఉత్సాహము తగ్గుట, తిగ్గునీతికి వచ్చుట. “పొన్నవిరి నిక్కముగఁజూచి చిన్నబోదు.” (ప్రభాకరప్రద్యుమ్నము.)

చిన్నము. డే. వి. 1. నాలుగు గురిగింజీల యెత్తు. కళా. 4, అ. 128; 2. నాలుగు గురిగింజీల యెత్తుగల బంగారనాణెము. హరిశ్చ. 8, అ. 157: చూ, లోహము. 1.

చిన్నోళ్ళిదే విణ. మనోజ్ఞము. రూ-చిన్నారి- (మరిచి, అతిచిన్నారిహిన్నారి- పొన్నారి- పులహువు, క. నృద్యము.

చిన్నరికము. కే. వి. రూ. చిన్నటికము: చూ,   
 త్రేకము.

చిన్నరిపాన్నరి. కే. విణ: చూ, రూ. చిన్నరి.

చిన్నటికము. కే. వి: చూ, రూ. చిన్నరికము.

చిన్నవాడు. కే. వి. 1. బాలుడు: చూ,   
 శిశువు; విణ. 2. చిన్నయైనవాడు: చూ,   
 బుచ్చిగాడు.

చిన్నబోవు. కే. అ. కి. (చిన్న + బోవు)   
 1. భిన్నుడగు: చూ, రూ. చిన్నబోవు;   
 కే. 2. చిన్నవుచ్చు.

చిన్నారి. కే. విణ: చూ, రూ. చిన్నరి. "చిన్నారి   
 చిగురు-చిన్నారిశిల్పి-చిన్నారిమాంబ-   
 చిన్నారిమొగము మొ."

చిన్నారిపాన్నారి. కే. విణ. —వై.—

చిన్ని. వై. వి. 1. చిన్న. రూ. చిని; కొద్ది: చూ,   
 స్వల్పము. (కేళ్యమని కబ్బరత్నాకరము);   
 కే. వి. 2. మనోజ్ఞము. రాఘ. 2, ఆ. 8:   
 చూ, హృద్యము.

చిన్నిదము. కే. వి. 1. చిన్నిపువ్వు: చూ,   
 భూషణము. 2; 2 బంగారు: చూ, లోహము. 1.

చిన్నిపువ్వు. ద్వ. వి. రూ. చిన్నిపువ్వు. 1: చూ,   
 చిన్నిదము. 1; 2. బ. నతి: చూ, నమస్కా-   
 రము; 8. బ. నతి విశేషము: చూ, నమస్కా-   
 రము.

చిన్నిపువ్వు. ద్వ. వి. —వై.—

చిన్నిపూజేట. ద్వ. వి. —వై.— [రము.

చిన్నిబూచె ద్వ. వి. నతి: చూ, నమస్కా-

చిన్నియ. వై. వి. రూ. చిన్ని. 1. చిన్నామ్   
 గుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1; 2. కులుకు:   
 చూ, విలాసము. 2. [ఆం. 94.

చిన్నియెలుక. ద్వ. వి: చూ, చిట్టెలుక. వైం,

చిన్నె. వై. వి.: చూ, రూ. చిన్నియ.

చిన్నెలాడి. ద్వ. విణ. (చిన్నెలు + ఆడి)   
 విలాసనతి: చూ, శ్రీ.

చిన్నెలాడు. ద్వ. విణ. (చిన్నెలు + ఆడు)   
 విలాసవంతుడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

చిపిటకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. చిపిటము-   
 చిపుటము-చిపిటము-చపుటము. అడుకులు:   
 చూ, పృథుకము

చిపిటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై.—;   
 విణ. 2: చూ, నడ్డిముక్కువాడు; 8. విస్త   
 రింపజేయబడినది, విస్తృతము: చూ,   
 విభులము. [టకము.

చిపుటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ. చిపి

చిప్ప. కే. వి. 1. కుమక: చూ, కకలము. 4;

2. రూ. చిప్పర. భూష్టణము#. ఆం, భా.

ద్వి. 176: చూ, తృణము. 1; 8. తలపుట్టె:

చూ, కల్యము. 1; 4. అల్పము: చూ,

స్వల్పము; 5. కప్పచిప్ప: చూ, సంకు. 1;

6. కల్లుత్రాగడుగిన్నె. లక్ష్మీ. 8, ఆ. 9-10:

చూ, పాత్రము. 6; 7. పెంకాయచిప్ప:

చూ, కరంకము. 1; 8. తాచేలువీపుచిప్ప.

అచ్చ. బాల, కాం. 48: చూ, బొరుకు. 4;

9. భూగోళమునందర్ధభాగము; 10. ముత్తైపు:

జిప్ప, గజీచిప్ప. కేమన. 1408: చూ, సీపి;

11. మోకొటిచిప్ప: చూ, కల్యము. 1;

12. చేపమీడి పాలసు. పాండు. 8, ఆ. 167:

చూ, కల్కము. 8; వా. 18. ముప్పిచిప్ప.

"చిప్ప కట్ట చేతికివచ్చినది": చూ, పాత్రము. 6.

చిప్పకత్తి. కే. వి. చెట్టు మొదలగునవి నటకెడు

మాటకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

చిప్పకసపు. ద్వ. వి: చూ, చిప్ప. 2 #.

చిప్పకుంకటి. ద్వ. వి. పిల్లజోట్టు. రూ. కూకటి:

చూ, సిక. 4.

చిప్పకూకటి. ద్వ. వి. —వై.—

చిప్పగడ్డి. కే. వి: చూ, చిప్ప. 2 #.

చిప్పగుద్దరి. ద్వ. వి. చెట్టునకు గొడ్డరి: చూ,   
 ముద్దరము.

చిప్పగొడ్డలి. ద్వ. వి: చూ, చిప్పగుడ్డలి.  
చిప్పవెడక. తే. వి. రూ-చిప్పవెడక. ఇంటి  
పార్వ్యముల కప్పు: చూ, సదనము. 1.  
చిప్పవెడక. తే. వి. —పై. —  
చిప్పము. తే. వి. రూ-చిప్పెము. పెద్దమాట:  
చూ, మాట.  
చిప్పములైము. ద్వ. వి. కృత్రిమహక్తికము:  
చూ, రత్నము. 1. [చూ, వదనము. 2.  
చిప్పమాతి. తే. వి. కళాహీనమగు ముఖము:  
చిప్పర. తే. వి: చూ, చిప్ప. 2\*.  
చిప్పిలు. తే. అ. క్రి. రూ-చిప్పిల్లు. నీటిబొట్టు  
లోనగునవి వైకుంఠము: చూ, బుగులుకొను.  
చిప్పిల్లు. తే. అ. క్రి. —పై. —  
చిప్పె. తే. వి. రూ-చిప్పెవాడు. కుట్రపు  
వాడు: చూ, సాచికుడు.  
చిప్పెము. తే. వి: చూ, రూ-చిప్పము.  
చిప్పెవాడు. తే. వి: చూ, చిప్పె.  
చిబుకము. సం. వి. అ. న. 1. గడ్డము: చూ,  
చంబుకము; అం. 2. పురుషలక్షణాంగములు  
ఏబదియైదింటిలో నొకటి: చూ, లక్ష  
ణాంగములు. (చిబుకము=గడ్డము) చివకు  
పగులక తుమ్మెదకాంతిగలిగి కుమరుగనున్న  
యొక్కవంతుడగు. రోమరహితమైన సపుత్ర  
కుండగు); 8. శ్రీలక్షణాంగములు ఏబది  
యైదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రీలక్షణాం  
గములు. (చిబుకము=గడ్డము).—నుడియున్న  
శుభవతియగు. మచ్చేయున్న గొడ్డాలగు.  
రోమమున్న మగనితో (గలహించును.)  
(రూ-చిబుకము.) [చూ, చేప్పరించు.  
చిబుకు. తే. స. క్రి. చీకు, తై. 8. అ. 148:  
చిబుకము: చూ, రూ-చిబుకము.  
చివచివ. తే. వి. గాయపు మంటయందగు నను  
కరణము: చూ, హూహూ,

చిమట. తే. వి. 1. రూ-చిమ్మట-చిమ్మిట-  
చిమిట. ఇలకోడి: చూ, రిల్లు; వా. వి.  
2. కేళోత్పాటిని. రూ-చిమట: చూ,  
తండసము.  
చిమట. తే. వి. 1. ఖడ్గముపైసంగ్రాహ్యతలము  
లోని చీలపట్టున నలుగునమర్చుట కుపయో  
గమగు తావు: చూ, మొసలివాయి;  
2. కేళోత్పాటిని: చూ, రూ-చిమట. 2.  
చిమిడిక. వా. వి. చిమిడిన యన్నము, లగడ:  
చూ, సాదము. (1)  
చిమిని. వా. వి. పొగవాపి కొంటినిచ్చు గాజు  
గొట్టము: రూ-చిమ్మి-చిమిలి-చిమ్మి.  
చిమిలి. వా. వి. —పై. —  
చిముటాలు. తే. వి. బ. తై. గమపుడు తండస  
ముతో వెండ్రుక లూడతీయుట, తండసపువని.  
చిముటు. తే. స. క్రి. మైగు కన్నుమాసి  
తెఱచు  
చిముడు. తే. అ. క్రి. 1. అన్నము పాకముమీఱ  
నుడికి ముద్దయగు: చూ, ముద్దకట్టు; 2. పాక  
ముచెడు. [రూ-చిముడ్చు.  
చిముడుచు. తే. క్రి. చిముడకేయు: చూ,  
చిముడ్చు. తే. క్రి. —పై. —  
చిమ్మి. వా. వి: చూ, రూ-చిమిని.  
చిమ్మ తే. వి. జలకణసమూహము. స్వా. 8,  
అ. 185: చూ, సలిమము. [మేవకము. 1.  
చిమ్మచీకటి. తే. వి. గాఢాంధకారము: చూ,  
చిమ్మట. తే. వి: చూ, రూ-చిమట. 1—2  
చిమ్మటబుట్టు. తే. వి. తలపురుగుధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2.  
చిమ్మదిరుగు. తే. అ. క్రి. గిరిగిరః దిరుగు.  
చిమ్మనగొట్టము. తే. వి. జలక్రిడయందు నీళ్లు  
చిమ్మెడు గొట్టము: చూ, కృంగము. 8.  
చిమ్మనగొప్పి. తే. వి. —పై. —  
చిమ్మనము. తే. వి. చిమ్మడు. ప్రభా. 2, అ. 81:  
చూ, విత్తేపము.

చిమ్మరేగఁ. దే. ఆ క్రి: చూ, రూ-చిమ్మరేగఁ.  
చిమ్మరేతాయి. దే. వి: చూ, బాలక్రిడ (ఇట్లు  
చిమ్మరేతాయి.)

చిమ్మరేట. దే. వి: చూ, రూ-చిమ్మరే. 1.

చిమ్మరేరి. దే. వి. నువ్వులను బెల్లమును కలిపి  
చేసెడి ముద్ద: రూ-చిమ్మరే.

చిమ్మరేగఁ దే. ఆ. క్రి. మిక్కిలి విజృంభించు:  
చూ, విజృంభించు.

చిమ్మరేరి. దే. వి: చూ, రూ-చిమ్మరే

చిమ్మ. దే. వి. 1. పొడుచుట: చూ, న్యూతి. 1;  
2. వైచుట; స. క్రి. 8. డొకుచు: చూ,  
సమ్మార్జించు; 4. వైచు: చూ, విసరు. 8.

చిమ్మరేడు. దే. వి. చిమ్మరేట: చూ, విశేషము.

చిమ్మరేలిల్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

చిమ్మరేలాలు. దే. వి. ఒకరిమీద నొకరు చిమ్మ  
కొనుట.

చిమ్మరేలాడు. దే. స. క్రి (చిమ్మరేలు + ఆడు)  
ఒకరిమీద నొకరు చిమ్మకొను.

చిమ్మరేట. దే. వి: చూ, రూ-చిమ్మరే. 1.

చిమ్మ. వా. వి: చూ, రూ-చిమ్మరి.

చిమ్మ. దే. వి. కండ. “ఒడచిమ్మపట్టిది.”:  
చూ, మాంసము.

చిరంటి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. విడువరాలు,  
సువాసిని: చూ, స్త్రీ; 2. యావనవతి:  
చూ, స్త్రీ. [ చూ, పురాతనము.

చిరంతనము. సం. విణ. బహుదినములది, ప్రాతది:

చిరంభణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పిన్నగడ్డ.

చిరకాలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దీర్ఘ  
రాత్రము. (చూ, చిరము.)

చిరక్రిముడు. సం. విణ. తామసించి కార్యము  
చేయువాడు: చూ, దీర్ఘసూక్రిము.

చిరగడము. దే. వి. 1. రూ-చిరుగడము-చిరువ  
డము, తియ్యకండ\*: చూ, నూరణము (మధు  
మాత్ర రోగులకు తినిపింపరాదు); వా. వి. 2.  
(వస్త్రాదులు) చినుగుట.

చిరజీవి. సం. వి. న్. పుం. 1. కాకి: చూ,  
వాయసము; 2. వెన్నడు: చూ, విష్ణువు. 1;  
3. కలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 4: చూ,  
మార్గంజేయుడు; 5. అశ్వత్థామ: చూ,  
ద్రోణాయనుడు; 6: చూ. బలిచక్రవర్తి;  
7. వ్యానుడు: చూ, ముని 1; 8. నాను  
మంతుడు: చూ, వానరు; 9: చూ,  
విభీషణుడు; 10: చూ, కృత్రుడు; 11: చూ,  
పరశురాముడు; 12. బూరుగు\*: చూ,  
కాల్యరి; 13. జీవకము\*: చూ, హ్రస్వాం  
గము; విణ. 14. చిరకాలము జీవించువాడు:  
చూ, పృథ్వుడు.

చిరత్నము. సం. విణ: చూ, రూ-చిరంతనము.

చిరవర్ణము. సం. వి. ఆ. న. మాచిపత్రి\*: చూ,  
నూరవర్ణము.

చిగపాకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, వెలగ\*.

చిరభ్రష్టము. సం. వి. ఆ. పుం. పాగడ\*: చూ,  
వకుళము.

చిగవర. దే. వి. భేదము: చూ, వేటుపాటు. 1.

చిరము. సం. అవ్య. చిరాత్: చూ. చిరకాలము.

చిరమేహి. సం. వి. న్. పుం. (పుం, స్త్రీ. అని  
కొందఱు) గాడిద: చూ, రాసభము.

చిరరాత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. రాత్రుల  
సమాహము: చూ, రాత్రి; 2. వెక్కు  
రాత్రులు: చూ, రాత్రి.

చిరనూత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాలా కాలమునకు  
ముందీన యావు, బమ్మయజి, తటిపియావు:  
చూ, భేనువు.

చిరముడు. సం. విణ: చూ, నాయకుడు.

చిరాటు. దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము;  
వా. వి. 2. ఉక్కువలన గలుగు శ్రమము:  
చూ, శ్రమము. 1.

చిరాత్. సం. అవ్య: చూ, దీర్ఘరాత్రము.

చిరాయువు. సం. వి. న. 1. రూ-స్థిరా  
యవు. బూరుగుః చూ, కాల్యలి; పుం.  
2. దేవుడు: చూ, వేలుపు; 3. ఊరకాకర,  
వాతాయువుః చూ, నువవి. 1; 4 కాకి:  
చూ, వాయుసము. 1.

చిరి. సం. వి. ఇ. పుం.=చిలుక: చూ, కుకము.  
చిరిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పురాతన మలము:చూ,  
మలము. 1.

చిరిచిమము. సం. వి. ఆ. పుం. కాలు కనువున  
దిరుగుచేప. రూ-చిరిచిమము-చిరిచిమము-  
చిరిచిమము-చిరిచిమము: చూ, మత్స్యము. 1.

చిరితాళము. ద్వ. వి: చూ, చిటితాళము: చూ,  
చీతె. (మా)నితోడేసిన తాళవిశేషమని కొం  
దఱు)

చిరిపి. దే. వి. తైలమార్తకము. [కాదప్పుము.  
చిరిబిల్వము. సం. వి. ఆ. పుం. కానుగుః చూ,  
చిరిమిడి. దే. వి: చూ, భత్కము. (చీలిమిడియని  
కొందఱు.)

చిరివేరు. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱచాయవేయుట కుపయుక్త  
మైన యొకానొక వేరు. రూ-చిటువేరు:చూ,  
బకాను. (దీని ఆకు క్లేష్మహరము. ఉబ్బసము  
క్షయ తగ్గించును) [(దేశ్యమని శ-గ.)

చిరుగు. వై. ఆ. క్రి.=చీర్ల: చూ, చినుగు  
చిరుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-ఝిరుక-చీరి-  
చీరుక: చూ, చిమట. 1. [1.\*

చిరుగడము. దే. వి. = చూ, రూ-చిరుగడము.  
చిరుగుడు. దే. వి. ఎఱ్ఱపులుము: చూ, మంద  
లము. 3.

చిరుత. దే. వి. కావ్యక్రీడ: చూ, చిటుతనగోడు. 2  
చిరుతరి. దే. వి. వీరహింస: చూ, భాస్యము.  
చిరుతలకవియు. దే. ఆ. క్రి: చూ, చిటుమిట్లు  
గొను.

చిరుతలుక్రిమ్మ. దే. ఆ. క్రి. —వై—  
చిరుతలువాలు. దే. ఆ. క్రి. —వై—

చిరునగవు. ద్వ. వి. (చిటుత + నగవు) రూ-  
చిర్నగవు-చిర్నవ్య-చిటునవ్య: చూ, హాస్య  
ము. 1. [మ: చూ, శిరోనామ.

చిరునామ. వై. వి.=శిరోనామ. రూ-చిటునా  
చిరువడము. దే. వి: చూ, రూ-చిరుగడము\*.

చిరునాలు. దే. వి. రూ-చిటునాలు. ఇవురగా  
చినపాలు: చూ, పాలు. 1.

చిర్నగవు ద్వ. వి. (చిటుత + నగవు) చూ,  
రూ-చిరునగవు.

చిర్నవ్య. ద్వ. వి. —వై.—(రూ-చిటునవ్య)  
చిర్బటము. సం. వి. ఆ. పుం. నక్కదోసః  
చూ, దోస.

చిర్బటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

చిర్బటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

చిటుచిటు. దే. వి. కొపవికారము: చూ, రోషము  
(చూ, అవతర)

చిటుచిటులాడు. దే. ఆ. క్రి. (చిటుచిటులు + ఆడు)  
మండిపడు: చూ, మండు.

చిటి. వై.వి. 1 =చిటి. రూ-చిటి-చిటికూర-చిటి  
కూరః చూ, భండీరము. 2; విణ. 2. అల్ప  
ము: చూ, స్వల్పము.

చిటికూర. వై. వి: చూ, చిటి. 1.

చిటితిండి. వా. వి. రూ-చిటుతిండి. అన్నముచూని  
ఫలహారాదులు తినుట. పంచ. వేం. 480.  
చూ, భత్కము.

చిటిసెనగలు. వై. వి. బ. మసూరము. రూ-చిటు  
సెనగలు: చూ, సెనగలు.

చిటు. దే. విణ. 1. వృత్తియందు చిటుతకబ్బమునకు  
మీడివర్తము లోపింపగా మిగిలిన రూపము.  
(ఉదా:—చిటుగజ్జె, చిటుగెంపు, చిటుచె  
మట. చిటుచెయ్య, చిటుచేప, చిటుదోక,  
చిటుచాక్కు మొ.); 2. అల్పము. ఆం. భా.  
తృ. 18: చూ, స్వల్పము.

చిలుగంట. ద్వ. వి. ఘర్షణ. ఆం. భా. ద్వి.

151: చూ, భూషణము. 2.

చిలుగారి ద్వ. వి. (చిలుత + గారి) మంద  
చూతము: చూ, వాయువు.

చిలుగుబ. వై. వి. (చిలుత + గూబ) వైడి  
కంటి: చూ, సకినంపుఁ బులుగు.

చిలుచేప. జే. వి. రెయ్య- రొయ్య: చూ.  
మత్స్యము. 1.

చిలుత. వై. వి. 1.=చిత్రక: రూ-చిలుతపులి-  
చిలుపులి-చిలుతగండు: చూ, శార్దూలము. 1;  
2. సాముచేసెడువారు తిప్పెడు చిన్నకోల:  
చూ, బాణము. 1; 8. బాలుడు: చూ,  
శిశువు; విణ. 4. చిన్న. రూ-చిలుతుక-  
చిటి-చిలు అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చిలుతగండు. ద్వ. వి: చూ, చిలుత. 1.

చిలుతగూబ. వై. వి: చూ, రూ-చిలుగుబ.

చిలుతనగోడు. ద్వ. వి. (చిలుత + గోడు)  
1: చూ, బాలకీడ; 2: చూ, చిరుత.

చిలుతనలిల్లులు. ద్వ. వి. బ. (చిలుత + లిల్లులు):  
చూ, బాలికాకీడ.

చిలుతపులి. వా. వి: చూ, చిలుత. 1.

చిలుతుక. వై. విణ.=చిత్రక (చిలుత + ఉక)

చిన్నవయసుగలది (అడుది): చూ, శ్రీ.

చిలుతేకు. ద్వ. వి. (చిలుత + తేకు): చూ,  
బారంగి.

చిలుతోడ ద్వ. వి. జంఘ: చూ, పిక్క.

చిలుదిండి. ద్వ. వి. (చిలుత + తిండి) రూ-చిటి  
తిండి. నలితిండి: చూ, భక్త్యము.

చిలుదొడ. ద్వ. వి. (చిలుత + తొడ): చూ,  
రూ-చిలుతోడ. [రూ-చిరునగవు.

చిలునవ్వు. ద్వ. వి. (చిలుత + నవ్వు): చూ,

చిలునామ. వై. వి.=: చూ, రూ-చిరునామ.

చిలునాలుక. ద్వ. వి. (చిలుత + నాలుక):  
చూ, కొండనాలుక. 1—2.

చిలునెల్లి. ద్వ. వి. (చిలుత + నెల్లి) పిన్న నెల్లి:

చూ, కీర్తిపర్ణము. 1:

చిలుపాల. ద్వ. వి. (చిలుత + పాల, పాల  
కూర: చూ, మనుపాల. [1.

చిలుపులి ద్వ. వి. (చిలుత + పులి): చూ, చిలుత.

చిలుబంతిపసుపు. వై. వి. (చిలుత + బంతిపసుపు)

పూసికొను పసుపు. వై. 2, ఆ. 100: చూ,  
వర్ణము. 6.

చిలుబొద్ది. ద్వ. వి. (చిలుత + బొద్ది) పాఠ:

చూ, విద్ధకర్ణి. (ఇది మూత్రముజారీచేయును.)

చిలుము జే. ఆ. కి. 1: చూ, విజృంభించు;

స. కి. 2: చూ, చిమ్ము. 8-4.

చిలువడ్లు. ద్వ. వి. బ. (చిలుత + వడ్లు) అణు

వులను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చిలువాలు. వై. వి. (చిలుత + వాలు): చూ,

రూ-చిరువాలు.

చిలువేరు. ద్వ. వి. (చిలుత + వేరు): చూ,

రూ-చిరివేరు. [గలు.

చిలుసెనగలు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-చిటిసెన

చిట్ట. జే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. చూ,  
చింపిటి. “చిట్టతల.”

చిట్టచిట్ట. జే. వి. తొట్టు: చూ, సంభ్రమము.

చిట్టలువొడుచు. జే. ఆ. కి. (చిట్టలు + వొడుచు)

తొట్టువడు: చూ, సంభ్రమించు.

చిట్టి. వై. వి.=చిల్లి: చూ, రూ-చిటి. 1.\*.

చిట్టికూర. వై. వి. = —వై.—

చిట్టిపట్టె. ద్వ. వి: చూ, బాలకీడ.

చిట్ట. జే. వి. కోపము: చూ, రోషము.

చిట్టది. ద్వ. వి. (చిలుత + ఉడ్డి) చిన్నయుడ్డి.

చిట్టుబుట్టు. వా. వి. 1: చూ, చిటచిట; 2: చూ,

బాలకీడ.

చిట్టుమను. జే. ఆ. కి. (చిట్టు + అను) 1. కో

పించు: చూ, రోషించు; 2. బుసకొట్టు.

అచ్చ. బాల, కాం. 106: చూ, బుసకొట్టు. 1.



చిట్టముజ్జాడు. దే.అ.కి. (చిట్టముజ్జు + ఆడు)

1. వెనగులాడు: చూ, వెంటిగొను; స. కి. 1.

2. భేదించు: చూ, భేదిల్లు. 1. [కుకము.

చిలక. నా. తై. వి. = చిరి. రూ-చిలక: చూ,

చిలకకూర. తై. వి. రూ-చిలకకూర-చిల్కకూ

రక: చూ, హీలమోచిక (గ)నాణిని మూల

వ్యాధిని పోగొట్టును) (చూ, మారిషము.)

చిలకకొయ్య. ద్వ. వి. రూ-చిలకకొయ్య: చూ,

వంక్యము. [రూ-చిలకడ.

చిలకట. దే. వి. చిలకత్రాడుగట్టు కొయ్య:

చిలకడ. దే. వి. —వై.—

చిలకత్రాడు. ద్వ. వి. రూ-చిలకత్రాడు.

చిలుక కాలిత్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

చిలుక మట్ట. ద్వ. వి. కంచీరగాడిద: చూ, రాస

భము.

చిలకలకొలికి. ద్వ. వి. చూ, రూ-చిలకలకొలికి.

ఓలకత్రాడు. దే. వి. ఎద్దుమీడిగ. త బిగించు

త్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

చిలచిల. దే. వి. నట్టుటయందగు ననుకరణము.

కళా. 6, ఆ. 252: చూ, చూచూ.

చిలనీలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మా, రూ-చిలిమోలిక.

చిలవ. దే. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజో.

చిలికించు. దే. స. కి. పేల్లు: చూ, పోగొట్టించు.

చిలిచిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చిలిచి

ము.

చిలిపి. దే. విణ. రూ-చిలిపి. 1. అల్పము. తై. 8,

ఆ. 140: చూ, స్వల్పము; 2. నికల్పము: చూ,

హీనము. 1; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చిలిమిడి. దే. వి. అక్షోశము: రూ-చిలిమిడి:

చూ, మృదుదుగము.

చిలిమిడ. దే. వి. —వై.—

చిలిమోలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-చిలినీలిక.

1. మెలుగుడుపురుగు: చూ, పురుగు; 2. మె

లుపు: చూ, విన్యక్తు. 1; 3. కంఠభూషణము:

చూ, భూషణము. 2.

చిలివిలివోపు. తే. ఆ. కి. (చిలివిలి + పోపు):

చూ, సందడించు. [చిము.

చిలిచిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చిరి

చిలిచీము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చిలుక. తై. వి. 1. = చిరి. రూ-చిలక-చిల్క:

చూ, కుకము; 2. చూయ మేకు: చూ, బండి

కన్ను; ఆం 8 దూతికలలో నొకతే. దూతీ

చతుష్టయమునందలి మూడవదానిలోని పదు

నాటింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్ట

యము.

చిలుకకూర. తై. వి. =: చూ, రూ-చిలక కూర.

చిలుకకొయ్య. ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలకకొయ్య.

చిలుకడ. ద్వ. వి. (చిలుకు + కడ) పగ్గములోన

గు వానికొనను వేసెడు కొలికిముడి: రూ-

చిల్కడ.

చిలుక తాళి. ద్వ. వి. మీడినిరుప్పక్కల చిలుక

రూపేర్పఱచిన పతకము: చూ, భూషణము. 2.

చిలుకతోటకూర ద్వ. వి. మహాభాష్యము,

వెరుగము: చూ, మారిషము.

చిలుకత్తు. ద్వ. వి. (చిలుకు + అత్తు) కవచవిశే

షము, జీర: చూ, వారవారణము.

చిలుక త్రాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలకత్రాడు.

చిలుక నాలుక. ద్వ. వి: చూ, కుక నాళము.

చిలుకపలుకులు. తా. అగ్రజ్ఞానములేని మాటలు.

చిలుకపిట్ట. తై. వి: చూ, రూ-చిలకపిట్ట.

చిలుకముక్కు. ద్వ. వి: కుండిగము: చూ,

శోణకము.

చిలుకముక్కులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు.

హంస. 6, ఆ. 128: చూ, భాష్యము.

చిలుకమ్మ. తై. వి. దుష్కుంటుకళరము. ఆం,

భా. ద్వ. 218. రూ-చిలుకుటమ్మ. దోటమ్మ:

చూ, బాణము. 1.

చిలుకయారె. తై. వి. (చిలుక + ఆరె) ఒకరక

ము మాదిగ నూది: చూ, నూది.

చిలుకగవుడు. వై. వి.=కుక రాహుత్త. రూ-

చిలుకకాతు: చూ, మన్మథుడు.

చిలుకరించు. దే. స. కి. చిలికించు: చూ, పోక్షించు.

చిలుకరింత. దే. వి. చిలుకరింపు: చూ ప్రోక్షణము.

చిలుకరింపు. దే. వి. — వై —

చిలుకలకొలికి. ద్వ. వి. 1 చిలుక కొలికినంటి కొలుకులు గల అడుది: చూ, స్త్రీ;

2. అడుది: చూ, స్త్రీ.

చిలుకలు. అ. ఈతిబాధ లాటింటిలో నొకటి: చూ. ఈతిబాధలు.

చిలుస. దే. వి. 1. శరము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 45: చూ, బాణము, 1; 2. బాణము యొక్క యలుగు. వసు. 4. ఆ. 86: చూ, బాణము. 1: 8. గొడ్డెము: చూ, విష్కం ధము. 2; 4. కొలికి. పాండు. 5, ఆ. 183: చూ, ముక్కుకొలికి; 5. నాడెము యొక్క వైభాగము “నూపాయివై చిలుకు”: చూ, లోహము 1; ఆ. కి. 6. చిందు: చూ, తొలకు; 7. ప్రిసరించు: చూ, వ్యాపించు; 8. మీలు. స్వా. 3, ఆ. 108: చూ, ముక్కు రించు; స. కి. 9. చీల్లు: చూ, పోక్షించు; 10. త్రచ్చు: చూ, ముఖించు; వా. 11. (స్ఫోట కపు పాక్కులు) దిగబోలు: చూ, దిగ బోలు.

చిలుకుట. దే. వి. రూ-చిలుకు: చూ, మధనము.

చిలుకుటమ్ము. ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలుకమ్ము.

చిలుకుడు. దే. వి: చూ, రూ-చిలుకుట.

చిలుకుమార్పు. దే. స. కి. చీంపు. ఆం. భా.

త్వ. 128: చూ, సంహరించు.

చిలుగు. దే. వి: చూ, దీర్ఘయష్టిక\*.

చిలుప. దే. వి. 1. కొంచెముగజేరి నిలిచిననీళ్లు: చూ, సరిలము; విణ. 2. అల్పము. స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, స్వల్పము.

చిలుపచిలుప. దే. విణ. కొంచెము కొంచెము: చూ, స్వల్పము.

చిలుము. దే. వి. 1. లోహాదుల మలము, క్రుత్తు: చూ, లోహము. 1; 2. విషము: చూ, విషము. 1.

చిలుమునాలు. ద్వ. విణ. 1. తులువ, కుత్తికుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. క్రుత్తుపట్టిన కత్తి: చూ, రిప్పి. 2. [చూ, సర్పము.

చిలువ దే. వి. (చిలుము + వా) విషధరము:

చిలువచెంకి. దే. వి. పుట్ట: చూ, వర్జికము.

చిలువతాలుపు. దే. వి: చూ, కివుడు, అచ్చ. సుం, కాం. 41.

చిలువదారి. దే. వి. — వై. —

చిలువతిండి. దే. వి. 1. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. నెమిలి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 67: చూ, మయూరము.

చిలువమేత. దే. వి. ఈడు. ఆం. భా. ప్ర. 59: చూ, వాయువు.

చిలువమేతిరి. దే. వి: చూ, చిలువతిండి. 1.

చిలువతేడు. దే. వి. సర్పరాజు: చూ, సర్పము.

చిలువానము. దే. వి. కూడఁబెట్టిన ధనము: చూ, విత్తము. 1.

చిలువాయనము. దే. వి. తుద్రము, చిల్లర, నక్క, పాటి: చూ, సాధారణము. 2.

చిలువాలు. దే. వి: చూ, రూ-చిలువాలు.

చిల్క. వై. వి. 1.= చిరి: చూ, రూ-చిలక; 2: చూ, చిలకకూర\*.

చిల్కచీవులు. జా. నోటనుచ్చరించుటయేగాని మనస్సునఁబట్టని పలుకులు “చదువులివియెల్ల జిల్కచీదువులనుమే”. పాండు. 8, ఆ. 86.

చిల్కడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలుకడ.

చిల్కలు. ఆం: చూ, రూ-చిలుకలు.

చిల్ల. వై. వి. 1.=సిల్ల: చూ, సల్లకి; దే. వి. 2. కతకము\*. పంచ. వేం. 4, ఆ. 522: చూ, సల్లకి; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి.

చిల్లకతరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, లొడ్డుగు\*. చిల్లాణము. జే. వి: చూ, రూ-చిల్లాడము.

చిల్లకోల. ద్వ. వి. తోమరము: చూ, సగ్వల. చిల్లాభుండు. సం. వి. అ. పుం. బండిపోటు

చిల్లగొంజ. జే. వి. ఇంచుగు\*: చూ, సల్లకి. దొంగ: చూ, ముచ్చే. 1.

చిల్లగొండి. జే. వి: చూ, పేచీకోరు. చిల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 = చిట్టి\*: చూ, భం

చిల్లగోలు. జే. వి. విడిచివాటుగుదియ, భిందిపా డీరము. 2; 2: చూ, లొడ్డుగు\*: జే. వి. లము: చూ, రిప్టి. 2.

చిల్లవెంతు. జే. వి. (చిల్లర + వెంతు) పగిలిన (1) తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

చిల్లవెంచు. జే. వి. (చిల్లర + వెంచు) —వై— చిల్లింగి. జే. వి. మూలికచేతఁ జేసెడి యుచ్చా

చిల్లచుడ్డి. ద్వ. వి: చూ, చిల్లి. 3. టవాదిక్రియ, కార్యణము: చూ, హింసాకర్మ.

చిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. చీవరపిట్ట: చూ, చిల్లు. జే. వి. చిమ్ముటలోనగు వానియందగు

పిన్నగిద్ద: 2. తడిమన్ను: చూ, భూమి. 1; ధ్వన్యనుకరణము కళా. 2, ఆ. 9; కళా. 8,

విణ. 3. తడికంటిది. రూ-చుల్లము: చూ, ఆ. 109: చూ, హూహూ.

పిల్లము (తడిసిన కంటియందు ముఖ్యవృత్తి చిల్లుడు. సం. విణ. రూ-చుల్లుడు. పునీకండ్ల

చేతను, తడిసిన కన్నులు గలవానియందు ఉప వాడు, తడిసిన కన్నులు గలవాడు (అని

చారముచేతనువర్తించును); జే. వి. (1) హుక్కా కొందలు): చూ, పునీకండ్లవాడు.

కు నిష్పా పెట్టుకొనెడి పాత్రము: చూ, చిల్లుపాల్లు. జే. వి: చూ. సంక్షోభము.

పాత్రము. 6. చిల్లులువోవు. జే. అ. క్రి. (చిల్లులు + వోవు)

చిల్లర. జే. వి. 1. చింతపండు మిఠెపకాయలు తూంటుపడు. లక్ష్మీ. 3. ఆ, 38: చూ,

లోనగు సరకు. రా. వి. 2, ఆ. 69: చూ, తొజుటలువాలు.

సరకు. 1; 2. కొంచెపాటి నాణెము: చూ, చిల్లొటి. జే. వి. ఒకరకము డాలువాలు, చిల్లొ

చిలుకు. 5; విణ. 3. సామాన్యము. “చిల్లర టికేడము-రూ- చిల్లొటి కేవడము: చూ,

వేల్పులు”: చూ, సాధారణము. 2. నాగ.

చిల్లరకాడు. జే. విణ. సామాన్యండు: చూ, చిల్లొటికేడము. జే. వి. —వై.—

హీనుడు. చిల్లొటికేవడము. జే. వి. —వై.— [ప]. 148.

చిల్లరచుకాణము. జే. వి. (పలుసరకులమైదు) చిల్వ. జే. వి: చూ, రూ-చిలువ. ఆం, భా.

అంగడి: చూ, చుకాణము. చివరి. జే. వి. రూ-చివ్వంగి-సివంగి: చూ, రూ,

చిల్లరచేరగాడు. జే. విణ. అమాంతగాడు: సివ్వంగి. [పాటి కొమ్మ: చూ, కాఖ. 1.

చూ, చేరగాడు. చివక. జే. వి. రూ-చివ్వ. సన్నని చిన్న నిడు

చిల్లరచేరము. ద్వ. వి. చేరము: చూ, వాణిజ్యము. చివచివ. జే. వి. గమనాదుల యందగు ననుకర

చిల్లరవాడు. జే. వి. సామాన్యండు. ఆం, భా. ణము. కళా. 8, ఆ. 95: చూ, హూహూ.

తృ. 16: చూ, సందడికాడు. చివర వై. వి.=కిఖర. 1. కొన, అగ్రిము: చూ,

చిల్లాడము. జే. వి. రూ- చిల్లాణము, చేల్లాణము. గుద. 3; 2. ఉపకాఖ. ఆం, భా. ద్వి. 37:

మొలవంక భేదము: చూ, కాణము. 1. చూ, కాఖ. 1; 3. బెత్తము: చూ, వేత్తము. 1.

(దేశ్యమని కట్టరత్నాకరము)

చివరమాట. ద్వ. వి. 1. తుదిపలుకు: చూ, శబ్దము. 2.

చివరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చీవరు.

చివికివెలమ. దే. వి: చూ, వెలమనంది\*.

చివిల్లిక. సం. వి. ఆ శ్రీ: చూ, రేగు\*.

చివుక. దే. వి. 1. కాలరూసాయ, చుగలము-

రూ-చుగులము: చూ, రూపాయ: వై.వి.2.=

జ: కా. రూ-చీవరువాయి-చీవరువాయి-

చివుకపిట్ట-చీవుక. చూ, తైలపాయిక (దీక్ష్య మని శబ్దరత్నాకరము.)

చివుకపిట్ట. వై. వి.=: చూ, రూ-చివుక. 2.

చివుకపిల్లి. వై. వి. ఒకరకము పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

చివుక. దే. వి. 1. రూ-చివుక్కు. ఎగయుట

దాటుట గుండె దిగులాందుట లోనగువాని

యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ;

విజ. 2. సారములేనిది. అచ్చ.బాల, కాం.

216:చూ, ఫల్గువు 2; ఆ. కి. 3 తడియుటచే

సారహీనమగు. పాండు. 2, ఆ. 66;

4. సారహీనమగు. అచ్చ. యు, కాం. 119:

చూ, పూచీ. 8. [ఆ. 111.

చివుక్కు.. దే.వి: చూ, రూ-చివుకు. 1. కళా. 5.

చివుక్కుగుమను. దే. అ. కి. (చివుక్కురు +

అను) (తన్నెవరేని యొకమాట చెప్పినను

మర్మము బయలుపడినను) మనసు కలగు.

ప్రభా. 8, ఆ. 92; కళా. 8, ఆ. 47: చూ,

సంక్షోభించు.

చివురు. దే. వి: చూ, రూ-చిగురు. విజ. 1,

ఆ. 150.

చివ్వ. దే. వి. 1. సన్నని చిన్న నిమిషాటికొమ్మ:

చూ, కాఖ. 1; 2. బెత్తము: చూ, వేత్రము1;

8. కుంతము: చూ, బాణము. 1; 4. కల

నాము: చూ, యుద్ధము; బ 5. బాణపుసంచు

నగ: చూ, బాణసంచు.

చివ్వంగి. దే. వి: చూ. రూ-చివంగి.

చివ్వంగి. దే. వి. —వై.—

చివ్వలాడి. దే. విజ. (చివ్వలు + అడి) కలనా

శిలుకాలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 177: చూ, శ్రీ.

చివ్వ. అం. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో

నొకటి. చూ, బాణము 1. (చూ, ముప్పది

రెండాయుధములు)

చివ్వ. దే. స. కి. చెక్కు: చూ, వారు. 1.

చివ్వస దే. దృ. కి. విజ. శిఘ్రిముగ: చూ,

వేగము 8. [వెండుక. 1.

చిహురము. సం. వి. ఆ. పుం వెండుక: చూ,

చిన్నము. సం. వి. అ.న. 1.=చిన్నె. గుఱుతు:

చూ, లక్షణము. 1; 2. లెక్కము, శెండా:

చూ, సిడము.

చిన్నములు. అం. పట్టు, విడుపు, కొట్టు, ప్రాణ

ము రక్షించు, నీకు లోబడితిని, ఇంక నేమి

సేతునని మొక్కిక్కును, ఏడ్చును, చుట్టనీయ

కుండును. (9).

చిల్ల. దే. వి. అగ్రిము: చూ, సుద. 8.

చీ

చీ. దే. అవ్య. ధిగర్థము, తిరస్కారమును దెలి

పెడి: చూ, వహేలనము.

చీకటి. దే. వి. (చీకు + కట్టు) 1. అంధకార

ము. రూ-చీకు-చీకువాలు-చీకువాలు (అని

కొందఱు): చూ, మేచకము. 1; 2. తెల్లగా

తెల్లవాఱకముందుకాలము. "నీవు చీకటి

తోనే లేచిరమ్మ": చూ, వేగుజాము.

చీకటిగాము. ద్వ. వి. రాహుగ్రహము: చూ,

రాహువు. 2. [వేం. అం. 11.

చీకటిగుండెదిగులు. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుడు.

చీకటిగొంగ. దే. వి.—వై.—

చీకటిచెట్టు. దే. వి: చూ, తమాలము. 4 #,

చీకటితప్పు. దే. వి. జారత్వము. “కులపెద్ద చీకటితప్పునకు నాలుగురూపాయలు జేరిమానా

(కులతప్పు) విధించెను.” చూ, వ్యభిచారము.

చీకటిపడు. దే. అ. కి. ఇరులుకొను, చీకు రించు. (సం. ప.)—అంధకారమగు.

చీకటిమిత్తి. ద్వ. వి. చంద్రుడు. సాంబ. దేవ 10: చూ, హిమాంకువు.

చీకటిమొటిక్కు. దే. వి. బ. చూ, బాలకీర్తి. (ఇట్లే చీకటి మొటికాయలు.)

చీకటిమాను. దే. వి: చూ, చీకటిచెట్టు \*

చీకటియొగ. దే. వి. (చీకటి + యొగ) చిన్న దోమ: చూ, దోమ.

చీకటివేరువిత్తు. దే. వి: చూ, చీకటిమిత్తి. అం. నా. సం. దే. 15.

చీకటులగొంగ. దే. వి: చూ, నూర్పుడు. సాంబ. దే. 9.

చీకు. దే. వి. 1. గ్రుడ్డితనము: చూ, గ్రుడ్డి. 2: విణ. 2. అంధుడు: చూ, రేచీకు;

సుక్రి. 3: చూ, చేప్పరించు; 4. చుంబించు: చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.

చీడ. వై. వి. = చిల్ల. చిందపక్షి: చూ. పిన్నగ్రద్ద.

చీడణ. దే. వి. 1. అసహ్యము: చూ, రోత. 2: 2: చూ, విజృంభణము; 3. ఉపద్రవము;

పా. 4, అ. 14: చూ, విపత్తు; 4. తోభము: చూ, సంతాపము; వై. వి. 5. = చిద్రము.

తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

చీడణగొను. దే. అ. కి. (చీడణ + కొను) 1. ఉపద్రవపడు; 2: చూ, చిందణరేగు;

3: చూ, చిందణవోవు.

చీడణరేగు. దే. అ. కి: చూ, చీడణగొను.

చీడణలువోవు. ద్వ. అ. కి. (చీడణలు + వోవు): చూ, చిందణవోవు.

చీడు. దే. వి. 1. చీమిడి: చూ, కింఘణము; స. కి. 2. (చీమిడిబయలుపుచ్చుచు బుట్టని

ఉపరి వెలికిరా) మొదటి చెండువేళ్లతో ముక్కునదుము.

చీడుడు. దే. వి: చూ, చీడు. 1.

చీపురు. దే. వి. రూ-చీపురుకట్ట-చీకిలి: చూ, సమ్మార్జన.

చీపురుకట్ట. దే. వి — వై. —

చీపురుపుల్ల. దే. వి: చూ, పొరక.

చీకాకు. దే. వి. (చీకు + అకు) 1. చివికినఅకు: చూ, పర్లము. 1; 2: చూ, శ్రమము. 1;

విణ. 3. శ్రమచూకొందినది: చూ, దుఃఖితము.

చీకాకుపడు. ద్వ. అ. కి. 1. బలహీనమగు: చూ, వలియు; 2. శ్రమపడు: చూ, వేసరు. 2.

చీకిరెను. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

చీకిలి. దే. వి: చూ, చీపురు.

చీకిలించు. దే. అ. క్రి: చూ, చిరుతలుకవియు.

చీకిలిమాకిలి. దే. విణ. కొక్కిరిచిక్కిరి. సా. 1, అ. 15.

చీకు. దే. వి. 1. అంధము: చూ, మేచకము. 1; 2. అంధుడు: చూ, రేచీకు; 3. రూ-చివుకు:

చూ, ఫల్లువు. 2. [బ్రకము.

చీకుకొక్కర. ద్వ. వి. కోయప్పికము: చూ,

చీకురాయి. వై. వి. = జతుకా: చూ, రూ-చివుక. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీకురించు. దే. అ. కి: చూ, చీకటిపడు.

చీకురాయి. వై. వి. = జతుకా: చూ, రూ-చీకురాయి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీకువాయి. వై. వి. = — వై. —

చీకువాయి. దే. వి. చీకటి: చూ, మేచకము. 1.

చీకొట్టు. దే. స. కి. నీచీయను: చూ, ధిక్కరించు.

చీటకము. వై. వి: చూ, రూ-చిట్టకము.

చీటి. దే. వి. 1. ఖండపత్రిక. పను. 1, అ. 72: చూ, పురోజి; 2. పత్రిక: చూ, రేఖ. 3.

చీటికిమాటికి. దే. ద్ర. 1. ముహురర్థకము: చూ, శక్వత్తు; 2. తణుచుగా. “చీటికిమాటికి

దారిమిదిగ నాడుట మగపాడిగాదు.” (నీతి చీనాము. శ. వి: చూ, రూ-చీనము. (1) చంద్రిక—సంధి.)

చీడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కపటినియును గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; శ. వి. (1) సస్యామలను చెటిచెడి యొకానొకపురుగు: చూ, పురుగు; (2) ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1; (3) సస్యరోగము: చూ, నావి.

చీడపురుగు. దే. వి: చూ, చీడ (1).

చీడు. దే. వి. పుంజేము తక్కువమగువార. (వార = ఎనిమిది పుంజేములనూలు): చూ, వార. 1.

చీడుదబ్బు. శ. వి. నూలిచీడు తగిలించుటకు వెనుకబద్దలతో గుచ్చుచునువలె గట్టబడిన సాలెవాని పనిముట్టు: చూ, ఊడిత.

చీతలవ. శ. వి. ఒకొకొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

చీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జేమ్మి\*: చూ, శమి.

చీనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముప్పదియంగుళముల పొడవుగల జంక: చూ, హరిణము. 1.

చీనకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకకంగుపు అను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చీనము. సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. రూ-చీని. ముప్పది యంగుళముల పొడవుగలిగి గుచ్చవన్నెగలిగిన జంక: చూ, హరిణము 1; 3: చూ, చీనకము; 4. నూలు, దారము (అని కొందఱు): చూ, పోగు. 1; 5. పట్టుబట్ట (ఇదే చీనాంబకము): చూ, వస్త్రము; 6. గుట్టపు పల్లమునకు క్రిందవేసెడుమెత్త: చూ, మెత్త. 2; 7. జెండా: చూ, పిడము; 8. చీనాజేశము. చూ, జేశము; దే. వి. (1) రూ-చీనాము. అల్పదారుచ్చేది: చూ, రూ-సేనము.

చీనాపంచేదార. వా. వి. చీనాదేశపుపంచేదార. (ఇది మెత్తగ నుండును.)

చీనాము. శ. వి: చూ, రూ-చీనము. (1)

చీని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చీనము. 2.

చీనీకుట్టు. వా. వి. మడుపుకుట్టు: చూ, న్యూతి. 1.

చీపర. దే. వి: చూ, పిన్నగ్నిధ్వ.

చీపు. దే. వి. అరటిగలయందలి యొక భాగము:

చూ, పూగుత్తి. [చంబుకము.

చీబుకము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డము: చూ, రూ-

చీబూకము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

చీమ. దే. వి: చూ, పిషీలిక. [స్వరము. 2.

చీమచిటుకు. దే. వి. ఇంచుకంతచేప్పుడు: చూ,

చీమిడి. వై. వి.=శంఖూణ: చూ, చీడు. 1.

(జేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీము. దే. వి. చెడి తెల్లనైన నెత్తురు, పూయము:

చూ, గత్తము 1. [పాత్రము 6.

చీముంత. దే. వి. చెంబు, తంబుగ, సగ్గడ: చూ,

చీముపట్టు. దే. ఆ. క్రి: చూ, ఎడకట్టు. 1.

చీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=చీర-సేల. స్త్రీకట్టు

కోక: చూ, చీర (1), చూ, వస్త్రము; వై.

వి. (1)=చీర-చేల. (పురు-క) స్త్రీకట్టుకోక.

రూ-చీర: చూ, చీర. 1: చూ, వస్త్రము.

(ఇది నువాసినులు కట్టుకొనెడి చీరయందు

వాడుక.) (శ. ర )

చీరకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అధికారపత్రము:

చూ, రేఖ. 4; 2: చూ, మిగుత (త్రి)కొండ

శేషము ) [చూ, వస్త్రము.

చీరఖండకము. సం. వి. ఆ. పుం. యతులకాటి:

చీరచింపు. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ,

మత్స్యము. 1. [రశువు.

చీరణము. శ. వి. చిన్నయులి: చూ, పత్రిప

చీరపిట్ట. వై. వి. రూ-చీరపేను-చీరపాతు. భను

కము (గుడ్డనంటుకొనియుండు తెల్లనిచేను):

చూ, యూకము.

చీరపేను. ద్వ. వి. —వై.—

చీరపాతు. ద్వ. వి.—వై.—

- చీరము. సం. వి. అ. న. 1. కాపీనము: చూ, చీర వై. వి.=చేల: చూ, రూ-చీర. (1), 1. బొట్టము; 2. నారచీర: చూ, వస్త్రము; చీరపర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఖర్జూరము#: చూ, మధుఖర్జూరిక; 2. పిచుమండము #: చూ, వేము. (తి)కాండకేషము).
3. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము; 4. గీటు: చీరము. సం. వి. అ. 1 పరిశీలనఁజేయఁబడినది: చూ, కీలితము; 2. వి. (1): చూ, రూ-చీరము.
- చూ, రేఖ. 8; 5. జిలుగువారి: చూ, చీటు. దే. స. క్రి. 1. గీటు: చూ, అక్క; వారి: 6 నలువదిపూసలుగుచ్చిన సరము: చూ, భూషణము. 2; 7 సీసము: చూ, 2: చూ, రూ-చీరు. 2.
- లోహము 1; 8. యతులకాటి: చూ, రూ-చీటుడు. దే. వి. చూ, రూ-చీరుడు. 1.
- దీనము; 9. ఆవుచేన్ను: చూ, సునము; చీల. వై. వి.=కల్ప. కీలము, వేకు: చూ, 10 బంగారము: చూ లోహము. 1; 11. కవోరము#: చూ, వడ్డ్రంధ: పుం. 12. చీరము చేప: చూ, వత్సము. 1. కూలము; 2. చూయమేకు: చూ, బండిచ్చు. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
- చీరవట్టము. సం. వి. అ. న. సీసము: చూ, చీలమండ. దే. వి: చూ, రూ-సీలమండ.
- లోహము. 1. చీలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఈలపురుగు: చూ, చీలి. దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.
- రూ-చీరుక; 2. కచ్చోరము#: చూ, వడ్డ్రంధ; దే. వి. (1) చీరికి. “ఉ. దామణదైత్య సాయక వితాన విజృంభణమాత్మలోపలన్, బీరికైనఁ గైకొనక.” మఱి. ఉ. 4, అ. చీలిక. దే. వి. పాము. బ్రద్ద: చూ, శకలము. 4.
- (వస్త్రంతముగానే యిది ప్రయోగములందుఁ గానఁబడుచున్నది): చూ, లక్ష్మము. 1. (శ.ర) చీలు. దే. అ. క్రి. విదారితమగు: చూ, విదారించు. [చూ, విదారించు.
- చీరిక. దే. వి. 1. చీలిక: చూ, శకలము. 4; చీలుచు. దే. వే. చీలఁజేయు. రూ-చీల్పు: 2. చింపిగుడ్డ. అం, భా. ద్వి. 157: చూ, చీల్పు. దే. వే. —వై.— [రణము. 1.
- వస్త్రము. చీల్పుట. దే. వి. బద్ధలుచేయుట: చూ, విదాచీవము. సం. వి. అ. న. రూ-చీవరము-చీరము-చివరము. యతులకాటి: చూ, వస్త్రము.
- చీరము. సం. వి. అ. న. —వై.— చీవరి. సం. వి. న్. పుం. వౌద్ధభిక్షుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.
- చీరికి. దే. వి: చూ, చీరి. (1) చీవాట్లమారి. దే. వి. నిందితుడు: చూ, కోతలమారి. [శబ్దము. 2.
- చీరికిఁగొననిది. దే. వి. అకృతలక్ష్మము: చూ, సడ్డచేయనిది. చీవాట్లు. దే. వి. బ గద్దింపుమాటలు: చూ, సెలగు; 3. పిలుచు: చూ, సంబోధించు.
- చీరు. దే. వి. 1. బియ్యత్రుచూక: చూ, నూక; చు
- స. క్రి. 2. రూ-చీటు. చీలుచు: చూ, నెలగు; 3. పిలుచు: చూ, సంబోధించు.
- చీరుక. సం. వి. అ. శ్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రూ-చీరుక.
- చీరుడు. దే. వి. 1 చీల్పుట. రూ-చీటుడు: చూ, విదారణము; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.
- చుంచురము. సం. వి. అ. పుం. ఎలుకకీడి#: చూ, భల్లూకకి. [వ్యవహారము. 4.
- చుంచురి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. దూతము: చూ,

చంచులికి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. చింతగింజిలచే  
జూదమాడుట: చూ, వ్యవహారము. 4.

చంచువు. సం. వి. ఉ. శ్రు: చూ, చంచు  
రము \*.

చుంట. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నుయ్యి.

చుంటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

చుందరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కుట్టనీ: చూ,  
శంభరి.

చుంబకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాగిను  
ముల్లు: చూ, సి తాగిము; 2. నూదంటు  
తాయి. (ఇందుకు సంబంధించిన కాస్త్రపరి  
భాషాపదములు.— కృత్రిమలోనా చుంబ  
కము, చుంబకము, చుంబకములోని దక్షి  
ణోత్తరార్ధముఖత, చుంబకీయ, చుంబకా  
కర్ణజ, చుంబకమాల, చుంబకవక్రము, అయ  
స్కాంతక్షీణత, చుంబకీయనూచీపతనము,  
చుంబకీయమాలశత్రవులు, చుంబకవిషువ  
వృత్తము, చుంబకబలక్షేత్రము, చుంబక  
ద్రవనము, చుంబకప్రవర్తన, చుంబకభూమధ్య  
వృత్తము, చుంబకపునూది, చుంబకధ్రువ  
ములు, చుంబకీయసంపృక్తత, చుంబకవియో  
గము, స్కాంతము, స్కాంతీకరణము,  
స్కాంతాయితము, లోనాచుంబకత్వము,  
విద్యుజ్జనక చుంబకయంత్రము, (చింబ)  
విస్తరణశక్తి, కొలతపరిమాణము.) ఇత్యాది.

చుంబకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెక్కుగ్రం  
థములయందు ఇంచుకొంచుక చేదివినవాడు,  
అనేకమంది గురువులుగలవాడు (అని కొం  
దఱు); 2. ముద్దుపెట్టుకొనువాడు, విటుడు  
(అని కొందఱు): చూ, విటుడు; 3. మోస  
కాడు: చూ, వంచకుడు. 1; 4. ధూర్తుడు:  
చూ, వ్యాధుడు. 2; 5. కౌముదుడు:  
చూ, వలపుకాడు.

చుంబనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ముద్దు. 3;  
అం. 2. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి:

చూ, ముఖరతులు; 3. పృథానమగు కళలు  
ఎనిమిదింటిలో చుంబనమును కళయొకటి:  
చూ, కళలు. 3.

చుంబనములు. అం. 1. నిమిత్తము, స్ఫటితము,  
భ్రాంతము, తిర్యగము, పృథితము, అధర  
కము, ఉత్తగస్ప (స్ప) టితము, సంపుటము,  
అనుపదము, అన్వితము. (10); 2. సమిత  
ములు, స్ఫటితము, సుటితము, భ్రాంతిము,  
తిర్యగము, పీడితము, విఘటితము, అధరచుం  
బనము, ఉత్తమము, సంపుటము, అనదర  
నము, అన్వరము, పాతిబోధకము, ధాయి  
కము, క్రాంతికము. (15).

చుంబనస్థానములు. అం. అధరము, కుచములు,  
కంఠము, చెక్కులు, నాసికము, లలాటము,  
చేంకలు, భగము, వాభి (9).

చుంబి. అం. వేదావభ్యుపాంగములు నాలుగిం  
టిలో నొకటి. (చూ, అంగము. 9): చూ,  
వేదావభ్యుపాంగములు. [కొను.

చుంబించు. సం. స. క్రి: చూ, ముద్దుపెట్టు  
చుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒడలు: చూ,  
శరీరము; 2. చింతపండు కలిపిన నీర్లు: చూ,  
సలిలము. [చూ, రాక్షసుడు. 1.

చుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్కసుడు:  
చుక్కారము. సం. వి. ఆ. పుం. సింహనా  
దము: చూ, స్వరము. 2. [పులిచింత.

చుక్కిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చుక్కిక \*: చూ,  
చుక్క. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. —వై.—;  
2. చింతపండు: చూ, వృక్షాష్టము;  
3. చింత \*: చూ, తింతిని.

చుక్కము. సం. వి. ఆ. న. 1. చింతపండు: చూ,  
వృక్షాష్టము; పుం. 2. పులుసు: చూ,  
పుల్లన. 1; 3. పుల్లప్రబ్బలి\*: చూ, పృబ్బలి;  
4. చింత\*: చూ, తింతిని.

చుక్కాప్లుము. సం. వి. ఆ. న. చింతపండు:  
చూ, వృక్షాష్టము.



చుక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-  
చుక్క. [త్రీణి.

చుక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చింత: చూ, తిం  
చుక్కము. సం. వి. ఆ. న. చింతపండు: చూ,  
వృక్షము.

చుచుందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చుంచు: చూ,  
రూ-చుందరి. [కము.

చుచుకము. సం. వి. ఆ. న. చూ, రూ-చూచు  
చుచువు సం. వి. ఉ. పుం. నీరుచెంచేలి: చూ,  
సునివణకము. [చుచుకము.

చుచూము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-  
చుతము. సం. వి. ఆ. పుం. గుదద్వారము:  
చూ, ముడ్డి.

చుని. పా: చూ, కళూరియే బ్రాహ్మణులు.  
(చూ, బ్రాహ్మణులు.)

చుబుకమచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. గొడ్డాయి  
లక్షణము: చూ. లక్షణము. 1. [కము.

చుబుకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-చంబు  
చుబుకావర్తము. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీశుభ  
లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

చుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూర్యము: చూ,  
మృచ్చిలి. [నిపానము.

చురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూతివద్దగాడి: చూ,  
చుర్దంకము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లి: చూ,  
మత్తు-ణము. [బురద.

చులకము. సం. వి. ఆ. న. గొప్పబురద: చూ,  
చులుం. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడుమేక: చూ,  
మేషము. 1.

చులుంపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్పలమత్స్యము:  
చూ, మత్స్యము. 1. [మత్స్యము. 1.

చులుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొసలి: చూ,  
చులుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేర: చూ,

ప్రసృతి. 1; 2: చూ, ప్రడిసిలి; 3. ముంత:  
చూ, భాండము. 3; 4: చూ, చిలురపులి.

చులుకి. సం. వి. న. పుం. శింశుమరాకృతిగల

చేప: చూ, మత్స్యము. 1. [చులుకము.

చులుకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

చుల్లకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిడుక మొసలి.

హంస. 4, అ. 1: చూ, మత్స్యము 1;

2. ఒకరకము పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6;

3. ఒకానొక కులము: చూ, వంశము.

చుల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చీపరపిట్ట: చూ,

పిన్నగ్రద్ద: విణ. 2: చూ, రూ-చిల్లము. 3.

చుల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పొయ్యి;

2. సాద: చూ, శృణానము: 3. ఒకర: ము

వాద్యము: చూ, వీణ.

చుల్లుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చిల్లుండు.

చువ్రము. సం. వి. ఆ. న. నోరు: చూ, వదనము. 2.

## చూ

చూచికము. సం. వి. ఆ. పుం, న. తుడుము

వాద్యము: చూ, వీణ. [పు: చూ, స్తనము

చూచుకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. రూ-చూచు

చూచుకములు. అం. (చీను మొసలు) పురుషలక్ష

ణాంగములు ఏబదియేనిమిదింటిలో నొకటి:

చూ, లక్షణాంగములు. [కము.

చూచువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-చూచు

చూడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-చూడము.

నెమలిపొట్టు: చూ, సిక. 1; 2. పొట్టు, రూ-

చూడము. సిక: చూ, సిక. 1; 3. మోరు.

ముంజారు: చూ, సదనము. 1; 4. దండకడి

యము: చూ, భూషణము. 2; 5. కూపము:

చూ, నయ్యి. [నయ్యి.

చూడకము. సం. వి. ఆ. పుం. కూపము: చూ,

చూడము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-చూడ. 1.

చూడాకర్మ. సం. వి. న. న: చూ, కేశఖండ

నము.

చూడామణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. అలంకారా  
ర్థము తలమందుంచుకొనెడు రత్నము, తల  
మానికము: చూ, రత్నము. 1; 2. గురిగింజి:  
చూ, శిలాపాశి.

చూడాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వట్టుకముపైకి:  
చూ, తృణము. 1.

చూడాలము. సం. విణ. జేట్టుగలది

చూడాలుడు. సం. విణ. జేట్టుగలవాడు.

చూతకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఓడకొయ్య:  
చూ, స్తంభము. 1; 2: చూ, మామిడికి;  
3. కూపము: చూ, నయ్య.

చూతఫలరసాయనము. అం. రసాయనములలో  
నొకటి: చూ, రసాయనములు.

చూతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మామిడికి;  
అం. 2. మన్మథభాణము లయిందిటిలో నొకటి.  
సమ్మోచము: చూ, మన్మథభాణములు  
(ఇది మన్మథుని యొడుభాణములలో స్తంభ  
నావస్థను జేయు భాణము.)

చూతాసవము. అం. ఆసవములలో నొకటి: చూ,  
ఆసవములు.

చూత్కృతము. సం. వి. ఆ. న. బాహ్యరతియం  
దుఁ గొట్టుటవలనఁ బుట్టినద్యని: చూ, స్వర  
ము. 2.

చూబుకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-చుబుకము.

చూర్ణకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పేలపిండి,  
సత్తుపు, సత్తుపిండి: చూ, సాదము (1);  
2. గడ్డదిశేషము (చూ, వృత్తము. 1.) (గుణ  
పాదరహితకవిత్వము): చూ, మాటలబ్బుట.

చూర్ణకుంతలము. సం. వి. ఆ. పుం. నెఱికురులు:  
చూ, వెండుక. 1.

చూర్ణపారదము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంగిలీకము:  
చూ, హింగుళము.

చూర్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. = సున్ని. గండ  
వొడి, నానయోగము: చూ, గురుము; పుం. న.

2. = సున్నము: చూ, సున్నము; పుం.

3. = సున్ని. చుమ్ము, మొరముతోఁ గూడిన  
ఘాళి: చూ, రేణువు. 1; 4. = చూరు. తుఱుము,  
పాడి. నూటినపాడి: చూ, నురుము.

చూర్ణములు. అం. పంచాగ్ని, చిత్రకాది, బడ  
బాసల, మాణిమండ, ఉరీచ్చాది, తాలిస,  
ఏలాది, కుంబురుగ్యాది, కర్పూరాది, పంచ  
బాణ. భుగ్యాది, విపత్త్య, నాగరాది.  
చూర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాతంజలివ్యాకర  
ణము: చూ, వ్యాకరణములు; 2. మహాభా  
ష్యము (చూర్ణిక): చూ, పుస్తకము; 3: చూ,  
చూర్ణకము. 2.

చూర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గడ్డభేదము:  
చూ, చూర్ణకము. 2; 2. గ్రంథభేదము  
(చూర్ణి=భాష్యము అని అమరము): చూ,  
పుస్తకము.

చూర్ణఖండము. సం. వి. ఆ. న. కర్కరము,  
సన్నముగానగుతాయి: చూ, రాయి.

చూర్ణనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నూలుట.

చూర్ణికృత్తు. సం. వి. త్. పుం. పతంజలి: చూ,  
ముని. 1.

చూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిల్లజేట్టు: చూ,  
సిక. 4; 2. ఏనుఁగుచెవి మొదలు (అంకుశము  
చేత ప్రేరేపింపఁబడునది): చూ, చాస్తి; 3. నాట  
కాంగము: చూ, నాటకము. 1.

చూల్లి. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, చుల్లి. 1.

చూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగు నడుమునఁ  
గట్టెడు తోలుమోటు: చూ, నూత్రిము. 1.

చూషకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నరిగాలి:  
చూ, వాయువు; అం. 2. వాయువులు

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, వాయువు.

చూషణము. సం. వి. ఆ. న. పీల్చుట.

చూలిక. అం. 1. వ్యాకరణములు తొమ్మిదింటి  
లో నొకటి: చూ, వ్యాకరణములు; పా. 2.

తెరలోనుండి చేయుప్రసంగము: చూ, నూ  
చ్యము.  
చూలికావైకాచి. అం. ప్రాకృతభాషభేదము  
లాటింటిలో నొకటి: చూ, ప్రాకృతభాష  
భేదములు. [చూ, భాషలు.  
చూలికోక్తి. అం. భాష తెనిపిదింటిలోనొకటి:

చె

చె. దే. విణ. వృత్తియందు చెన్నుశబ్దమునకు  
మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.  
(దీనికి పరుషముపరమగునపుడు సుమారు మము.  
ఉదా.-చెంగావి మొ.)

చెంక. వై. వి. శంఖ. చెంప: చూ, లెంప. 2.  
(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చెంగఁగొట్టు. దే. అ. కి. (చెంగన్ + కొట్టు)  
ఓడించు: చూ, వెనుదీయు. 1.

చెంగట. దే. వి: చూ, సమీపము. 1.

చెంగనలు. దే. వి. బ. రూ-చెంగనాలు. 1.నతి:  
చూ, ననుస్కారము; 2: చూ, బాలకీడ;  
3: అపజయము: చూ, పరాజయము; 4. లం  
ఘనము: చూ, లంఘ.

చెంగనాలు. దే. వి. బ. —వై.—

చెంగలి. దే. వి. 1. రక్తతృణము\*: చూ, తృణ  
ము. 1; విణ. 2: చూ, సమీపము. 1.

చెంగలించు. దే. అ. కి. 1. అతిశయించు:  
చూ, ముప్పురించు; 2: చూ, విజృంభించు;  
శై. 7, అ. 158; 8. దగదగమను: చూ, ప్ర  
కాశించు. 1; 4. హసించు. కళా. 6, అ.  
198: చూ, వెక్కిరించు. 8.

చెంగలింపు. దే. వి. చెంగలించుట. [కోష్ఠా\*

చెంగలికోష్ఠ. వై. వి: చూ, రూ-చెంగల్వ  
చెంగలువ. ద్వ. వి. (చెన్ను + కలువ) 1. రూ-  
చెంగల్వ. ఎఱ్ఱకలువ, హల్లకము\*: చూ,

పద్మము. 1; 2. ప్రియముచే కుక్కకియ్యఁ  
బడిన పేరు: చూ, సివరి. 2.

చెంగలువనెచ్చెలి. ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. అం,  
భా. పృ. 117: చూ, హిమాంశువు.

చెంగల్వకోష్ఠ. వై. వి. రూ- చెంగలికోష్ఠా\*:  
చూ, పాలిభావ్యము. [చూ, ఆసవములు.

చెంగల్వాసవము. అం. ఆసవములలో నొకటి:  
చెంగావి. దే. వి. (చెన్ను + కావి) ఎఱ్ఱదాళు  
వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6.

చెంగు. దే. వి. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణె;  
2. చెఱఁగు: చూ, మైబాణు; 3. వెనుకకుఁ  
జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. అం, భా.  
ద్వి. 158: చూ, వలి. 2; అ. కి. 4. భేద  
మగు. అం, భా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు;  
5. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 6 చూ,  
వెనుదీయు. 1. శై. 1, అ. 79.

చెంచెడము. దే. వి: చూ, రూ-చెంచేడము.

చెంచెత. వై. వి. శబరకాంత: చూ, శ్రీ.

చెంచేడము. దే. వి. రూ-చెంచెడము. ఒకా  
నొక డేగ: చూ, శ్వేనము.

చెంచేలి. దే. వి. చెంచేలిహార, మణుంజము \*:  
చూ, వనవాస్తుకము.

చెంచు. వై. వి. 1.=చందరి. గంధమాషికము.  
అంధ్ర. ప. 5-24: చూ, మాషికము;  
2.=చంచళ. శబరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.  
చెంచువాడు. ద్వ. వి. శబరుఁడు: చూ  
వ్యాధుఁడు. 1.

చెండాడు. దే. స. కి. (చెండి + ఆడు)  
ఖండించు: చూ, సెలగు.

చెండి. వై.వి.=చండికా. గౌరి:చూ, పార్వతి. 1.

చెండు. దే. వి. 1. కందుకము: చూ, బంతి. 3;  
2. పూలబంతి: చూ, పూబంతి; 3: చూ,  
బాలకీడ; స. కి. 4. ఖండించు: చూ,  
సెలగు.

చెందుదానిమ్మ. ద్వ. వి. కాయలులేక పూవులు  
మాత్రము చెందువలె బూచెడి యొకరకము  
దానిమ్మ \*: చూ, దానిమ్మ. (నోటివెంట  
కాటెడు రక్తము కట్టును.)

చెందుబెండాడు. దే. స. క్రి. (చెందుబెండు +  
ఆడు) ఖండించు. రాఘ. 8, ఆ. 72: చూ,  
సెలగు.

చెందుబెండాడుట. జా. ఖండించుట, బం  
తిలో, బెండుతోనాడుట. “ఉ. ఈడిత  
శక్తిసంగ జగతీశ్వరు సైనికులట్లు చెండ్లుబెం  
డాడంగ,” కళా. 8, ఆ. 58.

చెంత. దే. వి. చేరువ: చూ, సమీపము. 1.

చెందమ్మ. దే. వి. (చెన్ను + తమ్మ) ఎఱ్ఱ  
తామర, కోకినదము: చూ, పద

చెందామర. దే. వి. (చెన్ను తామర)

—పై—

చెందిరము. వై. వి. 1. = సిందూరము. రూ-చెం  
ద్రము-చెందిరిక-చెందిరు-చెందిరుము-చేం  
ద్రము-చేందరము: చూ, సిందూరము. 1;  
2. ఆగ్నిశిఖము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

చెందిరిక. దే. వి. రూ-చెందిరిక. 1. కమ్మవై  
దుద్దు. స్వా. 5, ఆ. 58: చూ, భూషణము. 2;  
వై. వి. 2. = సిందూరమ్. కుసుంభపుష్పము:  
చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. కుసుంభవర్ణము.  
వసు. 5, ఆ. 81: చూ, వర్ణము. 6.

చెందు. దే. స. క్రి. 1. పొందు: చూ, ప్రా  
పించు; ఆ. క్రి. 2. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.  
చెందుప్పు. ద్వ. వి. = సింధు. (చెందు + ఉప్పు)  
ఇందుప్పు, సైంధవము: చూ, లవణము. 1.

చెందొగ. దే. వి. (చెన్ను + తొవ) ఎఱ్ఱగలువ,  
హల్లకము. రూ-చెందొవ: చూ, పద్యము. 1.

చెందొవ. దే. వి. —పై—

చెంద్రము. వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-

చెందిరము. (వృత్తియం దంత్యవర్ణ లోపము.  
చెంద్రకావి మొ.)

చెంద్రవంకలు. వై. వి. బ. = చంద్రవక్ర  
చెంద్రవంకలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చెందిరిక: చూ, రూ-చెందిరిక. (కమ్మవైదుద్దు.—  
విజ. 3, ఆ. 142; కుసుంభపుష్పము.—  
వసు. 6, ఆ. 74; కుసుంభవర్ణము.—స్వా. 5,  
ఆ. 68.) [చెందిరము.

చెందిరు. వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-

చెందిరుము. వై. వి. = —పై—

చెంప. దే. వి. రూ-చెరంప. కపాలము: చూ,

రెంప. 2; 2. రెంప: చూ, పార్శ్వము. 2.

చెంపకల్లి. దే. వి. శ్రీభూసావిశేషము: చూ,  
భూషణము. 2.

చెంపకాయ. దే. వి: చూ, రెంపకాయ.

చెంపకొప్పు. దే. వి. పక్కకొఱగించివేసిన  
కొప్పు: చూ, వేసలి.

చెంపదెబ్బ. దే. వి: చూ, చెంపకాయ.

చెంపనరులు. ద్వ. వి. బ, శ్రీకర్ణభూసావిశే  
షము: చూ, భూషణము. 2.

చెంబట్టిక. వా. వి. ఏరుగడము. “శిశువు  
ఉయ్యాలలో చెంబట్టిక వెల్లివాడు.”;  
చూ, మలము. 1. (గోదావరీ, విశాఖమండల  
ప్రాంతములలో వాడుక.)

చెంబట్టికి. వా. వి. —పై— “చెంబట్టికి  
తీయుము.” [సరంగు.

చెంబడివాడు. వా. వి. నావికుడు: చూ,

చెంబు. వై. వి. = కుల్పు. రాగి మొదలైనవానితోఁ  
జేసిన చిన్ననోయగల చిన్న పాత్రము: చూ,  
పాత్రము. 6.

చెంబుతల. ద్వ. వి. బట్టగట్టినతల: చూ, బట్టతల

చెకచెకలాడు. దే. స. క్రి. సంతోషముతో  
చెలరేగు.

చెకడా. వై. వి.=శకట. సరకులు తెచ్చెడి లెం  
డెడ్లబండి: చూ, శకటము. 1.

చెకవికలాడు. దే. స. క్రి. తొండరపెట్టు.

సా. 1, ఆ. 74: చూ, బాధించు.

చెకము. దే. వి. వస్త్రము మొదటిబద్దె: చూ,  
వస్త్ర. 1.

చెకముకి. దే. వి. రూ-చెకముకి. నిప్పుకలుగు  
టకై యొకరకము జాతితో: దాకించెడి  
యొక్కరునుక: చూ, రాయి.

చెకముకి. దే. వి. —వై.—

చెకముకిజాయి. దే. వి. —వై.—

చెక్క. వై. వి. 1. మౌను లోనగువాని పలు  
చేని ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2. త్వక్కు:  
చూ, తోలు. 1; 3. దారుభేదము: చూ,  
గడు; 4. శకల. తునుక: చూ, శకలము. 4;  
5. పూకభాగము: చూ, పోక; 6: చూ,  
చెక్కతాపి.

చెక్కకొలుజు. ద్వ. వి. పశువులమేని రక్తము  
బీల్చెడి యొకరకము పిడుకజు: చూ, బుడ్డ  
పిడుక.

చెక్కకొలుదురు. ద్వ. వి. —వై.—

చెక్కచెట్టు. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱచాయవేయుట కుప  
యోగించెడు చెక్కగల యొకానొక చెట్టు:  
చూ, వృక్షము.

చెక్కడము. దే. వి. (రత్నములను) పొదుగుట,  
చెక్కు: చూ, చెరువు. 1.

చెక్కతాపి. వై. వి. చేలుచాకిగోడ మొదలగు  
వానిమీద పూసిన గాఱనుతాచి మట్టపఱ  
చెడి వీలైన పిడియమర్చిన గుండ్రనిదువు  
జేడగు చిన్నపలక: చెక్క-రూ-చెక్కు,  
తాపి-రూ-తాపి.

చెక్కపిడుకజు. ద్వ. వి: చూ, చెక్కకొలుజు.

చెక్కి. వై. వి. = శంఖ. రూ-చెక్కిలి-చెక్కు,  
కపోలము: చూ, లెంప. 2.

చెక్కియము. దే. వి. రూ-చెక్కిము. 1. ఎము  
కలలోని నెయ్యి: చూ, మూలగ; 2. మస్తీ  
మక్కుము: చూ, మెదడు.

చెక్కిలి. వై. వి.=శంఖ: చూ, రూ-చెక్కి.  
(జేత్యమని శబ్దరత్నాకరము) (దీనికి ఉపమాన  
ములు. —అద్దము, కర్పూరము, చంద్రశక  
లము.)

చెక్కు. దే. వి. 1: చూ, చెక్కతాపి; 2: చూ,  
చెక్కడము. రా. వి. 2, ఆ. 89; 3. గడ్డి  
తో: గూడిన వట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1;  
4. సామ్యతెచ్చుటకు ఆజ్ఞాపత్రిక: చూ,  
హుందీ; వై. వి. 5. =శంఖ: చూ, రూ-  
చెక్కిలి; దే. స. క్రి. 6. ఖచించు, (రత్న  
ములను) పొదుగు: చూ, వారు. 1; 7. చెక్క  
లుచేయు (వై. అనికొందలు)

చెక్కుచెమర్చుకుండుట. జా. కనుగందకుండుట.  
“ఎలకు మెదలు చెక్కుచెమరింపకున్న వా  
చిగురుబోడి” విజ. 4, ఆ. 62; “జయాంగ నా  
సంగమంబును బొసంగియుం జెక్కుచెమ  
ర్చక యెక్కురు వీరుండు.” విజ. 3, ఆ. 160

చెక్కుచెమర్చు. ద్వ. వి: చూ, శ్రమము. 1.

చెక్కుటద్దము. వై. వి. అద్దమువంటి కపోలము.  
వై. 6, ఆ. 108: చూ, లెంప. 2.

చెక్కుడుపాఱ. ద్వ. వి: చూ, కొలుడుపాఱ.

చెక్కులు. అం. 1. చుంబనస్థానములు తొమ్మి  
దింటిలో నొకటి: చూ, చుంబనస్థానములు;  
2. కళాస్థానములు పదునాటింటిలో నొకటి:  
చూ, కళాస్థానములు.

చెక్కిము. దే. వి: చూ, రూ-చెక్కియము.

చెక్కిర. దే. ద్వి. క్రి. విణ. 1. శిఘ్రిముగ:  
చూ, వేగము. 8; 2: చూ, కులభము.

చెట్ట. వై. వి. 1. =చేష్ట. కీడు: చూ, హని. 2;  
2. చేయి: చూ, హస్తము; 3. ఆపద: చూ,  
విపత్తు: విణ. 4. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 3.

చెట్టపుమొకము. ద్వ. వి. ఒత్తెడుపిల్లి. సాంబ.  
తిర్వ. 12: చూ, మార్జాలము.

చెట్టపట్టు. జే. వి. (చెట్ట + పట్టు) 1. పెండ్లి:  
చూ, వివాహము; స. క్రి. 2: చూ, పెండ్లి  
యాడు.

చెట్టు. జే. వి. 1: చూ, వృక్షము; 2. గుల్మము:  
చూ, పొద. 2; 3. ఓషధి: చూ, వృక్షము.

చెట్టుగొట్టివేసికొనుట. జా. వృక్షముగాబాధ  
తెచ్చికొనుట.

చెట్టుగట్టుట, చెట్టుపాటునీయుట. జా. కష్టపె  
ట్టుట. “నీ. అతనినే చెట్టుగట్టితివితఁ జేచోట  
లంకించుకొనియే నలంఘ్యమయిన”. కళా. 8,  
అ. 254.

చెట్టుద్రిమ్మరి. జే. వి. (చెట్టు + త్రిమ్మరి)  
వృక్షచరము. అచ్చ. యు, కాం. 177: చూ,  
వానరము. [గానేర్పడు.

చెట్టుగట్టు. జే. అ. క్రి. (చెట్టు + కట్టు) చెట్టు  
చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్కమూతిపించె. లో.

ఉదా.—“చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్క—  
మూతి పించెయన్నట్లు చేటుకాలంబు కడు  
నికటంబైనవీనికీదుర్బుద్ధిఁబట్టెఁగాఁబోలును.”  
(నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)

చెట్టునట్టు. జే. వి. చూ, చెడుద్రిమ్మరి.

చెట్టుప. జే. వి. రూ—చేట్టుప: చూ, శౌక్ల. 1.

చెట్టుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు.

చెట్టుమొదలు. ద్వ. వి. అంఘ్రినామము: చూ,  
శేరు. 1.

చెట్టొక పిట్టయగుట. జా. చెల్లాచెదరగుట.  
“నీ. తరుణిసేదలతో సరిరాక యంచేలుచెట్టొక  
పిట్టయై చెదరిపోయె.” (కవిచక్రార చంద్రిక  
దయము); “ఉ. చెట్టొక పిట్టయై చనిరి సేనల  
వారలు.” (శశిరేఖా వాటకము.)

చెట్టకట్టియ. వై. వి. = శత. మూర్ఖుడు, కోపి:  
చూ, రూ—చిట్టకట్టియ (జేశ్యమని శ. ర.)

చెట్టకట్టె. వై. వి. = శత. —వై.—

చెట్టకరివి. జే. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2

చెట్టజీవితకాలము. పా. చెట్టు బ్రతికెడు కాల  
మునుబట్టి మూడు తరగతులు. — 1. ఏక  
వార్షికములు—గోధుమలు మొ; 2. ద్వివా  
ర్షికములు. — పెండలము మొ; 3. బహువా  
ర్షికములు. — చింత, మామిడి మొ.

చెట్లపాలై గట్లపాలై. జా. చెల్లాచెదరై. “వారు  
చెట్లపాలై గట్లపాలై పోవఁజొచ్చిరి.” (ధర్మజ  
రాజనూయము.)

చెట్లయాహారము. పా. చెట్లతిండి: చూ, ఆకు 2.  
చెడగరము. జే. విణ. 1. కూరము: చూ, రోర  
నము. 2; 2. కూరలుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చెడనాడు. జే. స. క్రి. (చెడన్ + అడు) అడి  
పోసికొను: చూ, నిందించు.

చెడనివాడు. జే. వి. స్థిరుడు: చూ, సదాతనుడు.

చెడావు. వా. వి. అదనము, హెచ్చు.

చెడిది. జే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2;  
2. అపద: చూ, విపత్తు.

చెడిప. జే. వి. (చెడిన + అప) రూ—చెడిపె:  
చూ, అంకులాడి.

చెడిపె. జే. వి. —వై.—

చెడ్డీ. వై. వి. = చండారక. రూ—చెడ్డీ. చేల్ల  
డము: చూ, గుడిగి.

చెడు. జే. అ. క్రి. 1: చూ, నశించు; 2. కొల్ల  
పోవు: చూ, పటివోవు; 3. కనబడకపోవు;  
చూ, ముప్పువోవు.

చెడుకంపు. జే. వి. పూతిగంధము: చూ, వాసన.

చెడుగఁడు. జే. వి. (చెడుగు + అడు) (కూ  
రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చెడుగు. జే. వి. 1. అశుభకార్యము: చూ, హాని. 2;  
2. ధూర్తుడు, కుజుడు: చూ, వ్యాధుఁ  
డు. 2; విణ. 3. దుష్టురాలు, కుత్సితస్త్రీ

(అని కొందఱు): చూ, శ్రీ; 4. కూరము. చెదలు. వై. వి.=శిథిల: చూ, రూ-చెద.  
 చూ, రారము. 2.  
 చెడుగుడు. వా. వి: చూ, రూ-చిడుగుడు.  
 చెడుబోలి. వా. వి: చూ, అరుబోలి.  
 చెడుతలపు. దే. వి: చూ, దుర్గుణము.  
 చెడుదుమ్ము. దే. వి: చూ, కరజము. 4.  
 చెడుప్రతి. దే. వి: చూ, అడవిప్రతి\*  
 చెడ్డ. వై. వి. 1.=చేడ్డ. రూ-చెట్ట. కీడు: చూ,  
 హని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; విణ. 3:  
 చూ, దుష్టము. "చెడ్డపని."   
 చెడ్డతొయ్యలి. ద్వ.వి. కులట: చూ, అంకులాడి.  
 చెడ్డపని. ద్వ. వి. కానిపని: చూ, వ్యభీకము. 2.  
 చెడ్డమాట. ద్వ. వి. చెడ్డపలుకు: చూ, శబ్దము. 2.  
 చెడ్డయిల్లు. ద్వ.వి. కాగారము: చూ, సదనము. 1.  
 చెడ్డి. దే. వి: చూ, రూ-చెడ్డి.  
 చెడ్డు. దే. స. క్రి. తొడచేఱుచు.  
 చెణగగము. దే. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 చెణుకు. దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.  
 చెతురు. వై. వి. = చాతుర్యము: చూ, సామ  
 ర్థ్యము. 1.  
 చెత్త. దే. వి. 1. తుక్కు: చూ, వెంట. 1;  
 2. గడ్డి: చూ, తృణము. 1.  
 చెద. వై. వి. పుట్టపెట్ట చీను, శిథిల. తెల్లని  
 చీమలగుంపు (అనికొందఱు): చూ, పిసీలిక.  
 (రూ-చెదలు.)  
 చెదపురుగు. ద్వ. వి.—వై.—  
 చెదరబడు. ద్వ. అ. క్రి. (చెదరన్ + పడు)  
 నీటిబొట్టులోనగునవి యెగిరిపడు: చూ, వెల్లి  
 విరియు.  
 చెదరు. దే. వి. 1. చెదరుట, నీటిబొట్టు లోనగు  
 నవి యెగిరిపడుట; 2. కలత: చూ, సంతా  
 పము; అ. క్రి. 3: చూ, చెదరబడు; 4: చూ,  
 అశులపడు.

చెదలు. వై. వి.=శిథిల: చూ, రూ-చెద.  
 చెదపట్టు. ద్వ. అ. క్రి. (చెదలు + పట్టు)  
 చెదలు పట్టు.  
 చెదారము. దే. వి. 1. తృణశేము: చూ,  
 వెంట. 1; 2. గడ్డి: చూ, తృణము. 1.  
 చెనగి. దే. వి. రూ-చెన్నంగి-చెన్నగి.  
 1. పొట్టి పెంకాయపెట్టు, అఖండుకము\*:  
 చూ, నారికేళము; బ. 2. ధాన్యవిశేషము.  
 హంస. 4, అ 128: చూ, ధాన్యము.  
 చెనటి. దే. విణ: రూ-చెన్నటి. 1. కుజనుడు:  
 చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. కుత్సితము: చూ,  
 హీనము. 1; 3. కమ్ము: చూ, వ్యర్థము; 4:  
 చూ, కూన్యము. 1; 5. అల్పము: చూ,  
 స్వల్పము.  
 చెనకు. దే. వి. 1. ఎదిరించుట, తలపాటు: చూ,  
 లూటీ. 4; 2. తాకుట. పాండు. 3, అ  
 27: చూ, స్పర్శము. 1; 3. (గోటి) నొక్కు:  
 చూ, నఖతతము; స. క్రి. 4. ఎదిరించు: చూ,  
 ప్రతిఘటించు; 5 తాకు: చూ, స్పృశించు.  
 చెనయ. దే. స. క్రి. 1. ఎదిరించు: చూ, ప్రతి  
 ఘటించు; 2. తాకు: చూ, స్పృశించు; 3:  
 చూ, సోలు.  
 చెనుపరి. దే. విణ. గ్రామ్యము(మాట): చూ,  
 శబ్దము 2.  
 చెన్నంగి. దే. వి: చూ, రూ-చెనగి.  
 చెన్నగి. దే. వి.—వై.—  
 చెన్నటి. దే. విణ: చూ, రూ-చెనటి.  
 చెన్నటివోపు. దే. అ. క్రి. (చెన్నటి + వోపు):  
 చూ, వ్యర్థమగు.  
 చెన్నచెర్ల. దే. వి. తరిగొట్ట\*: చూ, హలిని;  
 2. వెన్న వెయరుకూర\*: చూ, హలిని.  
 చెన్నచెఱుకు. దే. వి.—వై.—  
 చెన్ను. దే. వి. 1. కాంతి. అం, భా. పృ. 80:  
 చూ, వెలుగురు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1;

3. అందము. స్వా. 5, ఆ. 70, పంచ. శేం. 4, ఆ. 546: చూ, సౌందర్యము; 4 మంజులము. అంభ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృదయము. చెన్నుడు. దే. విణ. అందగాడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

చెప్పక చెప్పెడు. జా. ఒకరు చెప్పక తెలియబడుట. “చ. ప్రియపుం, జీటుతనంబు మీమొగము చెప్పక చెప్పెడునద్దరయ్య.” స్వా. 1, ఆ. 73: చెప్ప. దే. వి. 1: చూ, పాదుక; స. క్రి. 2. అను: చూ, వచించు. (దీనికిఁ బా)ర్థనా ద్యర్థమునందు ద్విత్యము వికల్పముగ లోపించును. చెవుము, చెవుడు లోపననని.)

చెప్పట. దే. వి. అనుట: చూ, ప్రస్తావము. 2. చెప్పటట్టు. దే. వి: రూ-చెప్పటట్టు: (సం. ప).—ఈశ్వరప్రియము, ఉపక్తము, కాంక్షిత ప్రియము, కాకాండము, గోధాపది, చర్మా రము.\* (పచ్చిచుక్క కాటువిషము వారించును.)

చెప్పడుమాట. దే. వి. నిశేషము, ఒకరు చెప్ప నట్టి మాట: చూ, శబ్దము. 2.

చెప్పటట్టు. దే. వి: చూ, రూ-చెప్పటట్టు\* చెప్పవాడు. దే. వి: చూ, వక్త. 1.

చెమట. వై. వి.=శ్రమ. రూ-చెమర-చెమరు-చెమ్మట: చూ, స్వేదము. 1. (దేశ్యమని శ.ర.)

చెమటకాయ. ద్వ. వి. ఎండవేడిమిచేత దేహము నందుగలిగెడు చిన్నగుల్ల: చూ, చెమరకాయ.

చెమటగొట్టు. దే. విణ. చెమట పట్టినవాడు: చెమరుబోతు.

చెమటపట్టు. దే. అ. క్రి. అవిరిల్లు, చెమటపోయు, చెమరించు-రూ-చెమరుచే-చెమర్చు-చెమ్మ రించు.

చెమటపోయు. దే. అ. క్రి.—వై.—

చెమటియావు. దే. వి. చిత్రగవము. రూ-చెమటి యావు. అం. భా. ద్వి. 268: చూ, భేనువు,

చెమర. వై. వి.=శ్రమ: చూ, రూ-చెమట.

చెమరకాయ. దే. వి: చూ, రూ-చెమటకాయ.

చెమరించు. దే. అ. క్రి: చూ, చెమటపట్టు. పా. 2, ఆ. 9.

చెమరు. వై. వి. 1.=శ్రమ: చూ, రూ-చెమరు. పాండు. 5, ఆ. 211 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2.=సింహుండః\*: చూ, చెముడు. 1: 3: చూ, రూ-చెమరుగాకి.

చెమరుగాకి. దే. వి రూ-చెమర్గాకి: చూ, వాయసము. 1.

చెమరుబోతు. దే. విణ: చూ, చెమటగొట్టు.

చెమరుచే. దే. అ. క్రి. రూ-చెమర్చు. 1: చూ, చెమటపట్టు; 2. చెమ్మగిల్లు: చూ, పదనకొను. చెమర్గాకి. దే. వి: చూ, రూ-చెమరుగాకి.

చెమర్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చెమరుచే. చెమికలు. దే. వి. బ. నేయునపుడు తెగిననూలు. అది కడు నూలుతునుకలు. (ఇక్కడవృత్తియం దేకవచనాంతము.)

చెముడు. వై. వి. 1.=సింహుండః రూ-జెముడు\*. (వాడుకయందు సరళాదిగా నుండినను- ఇట్లు పరుపాదిగా కొన్నిపురుల యందుగలదు): చూ, స్పృహ. (దీని పాలు చిర్మముమీఁద పొక్కును. కాడల రసము చెవిపోటు మాన్పును.); 2. రూ-చెవుడు-చెవుడుపాటు-చెవుడ్పాటు: చూ, బధిరతము.

చెముడుకాకి. వా. వి: చూ, చెమరుగాకి.

చెమురుకాకి. దే. వి. —వై.—

చెమ్మ. వై. వి. 1.=శింబి. తంబ, తమ్మ\*: చూ, శింబి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. విణ. 2. తడి: చూ, పదను. 2.

చెమ్మగిల్లు. దే. అ. క్రి. రూ-చెమ్మ యులుకు-చెమరుచే-చెమర్చు, తడిగలదియగు: చూ, చెమరుచే. 2.

చెమ్మచెక్క. దే. వి: చూ, బాలికాకీడ.



చెమ్మట. వై. వి.=శ్రీమ: చూ, రూ-చెమట.  
(శ్రీశ్రీమని శబ్దరత్నాకరము.)

చెమ్మయుటాకు. దే. ఆ.కీ. (చెమ్మ + ఉజుట)  
చెమ్మగిల్లు. స్వా. 8, ఆ. 18: చూ, చెమ  
రుచు. 2.

చెమ్మరించు. దే ఆ క్రి: చూ, రూ-చెమరించు.

చెయి. వై. వి.=శయ. రూ-చెయ్యి-చే-చేయి  
1. కయ: చూ, హస్తము; 2. తొండము:  
చూ, శుండము; 3. చెండు మూలకొలది:  
రూ-చెయ్యి-చే-చేయి.

చెయిదము. వై. వి.=చేప్టా. పని; కృత్యము.  
రూ- చెయిది- చెయ్యము- చెయి- చెయ్యపు-  
చెయ్యి. పా. 1, ఆ. 86: చూ, వ్యాపా  
రము. 1. (బ. చెయ్యపులు-చెయ్యలు-చెయ్య  
పురు = పనులు)

చెయిది. వై. వి. = —వై.—

చెయ్యపు. వై. వి. = —వై.—క ౪. 8, ఆ. 47.

చెయ్యపులసాకిరి. వై. వి. కర్మసాక్షి. ఆచ్చ.  
యు, కాం. 278: చూ, నూర్వడు.

చెయ్యము. వై. వి.=: చూ, రూ-చెయిదము.

చెయి. వై. వి. = —వై.—

చెయ్యి. వై. వి. = శయ: చూ, రూ- చెయి  
(తొండము—ఆచ్చ. బాల, కాం. 194.)

చెయ్యిగల మెకము. దే. వి. ఏనుగు. సాంబ.  
తిర్థ. 2: చూ, హస్తీ.

చెయ్యి. వై. వి. =: చూ, రూ-చెయిదము.

చెరగు. వై. వి. రూ- చెఱుగు; అంచు: చూ,  
మైజొలు.

చెరప. దే. వి: చూ, రూ-చెప.

చెరచెర. దే. ద్రి, కీ. విణ. 1. రూ-చెచ్చెర.  
శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3; 2. కోపము:  
చూ, రోషము; 3. కోపవికారము: చూ,  
అవలంబ (చూ, రోషము)

చెరపంజాట. దే. వి. బాల్కుడు: చూ, వ్యా  
ధుడు. 2. (రూ-చెఱపనచేట.)

చెరమ. దే. వి. రూ-చెఱమ. నాసాపుటము:  
చూ, ముంజెఱమ.

చెరలాటము. ద్వ. వి. చెరలాడుట. రాఘ. 2  
ఆ. 6: చూ, విహారము. 1.

చెరలాడు. ద్వ. ఆ. కీ. (చెరలా + అడు)  
1: చూ, హరించు; 2: చూ, వ్యాపించు;  
3: చూ, సంచరించు.

చెరన. వై. వి. = చరు. వంటకును, నీర్లుకొనుట  
కును ఉపయుక్తమైన యిత్రడి పాత్రము.  
రూ-చెరవము-చెరివె-చెర్వము-చెర్వి: చూ,  
పాత్రము. 6.

చెరవము. వై. వి. = —వై.—

చెరి. దే. వి. 1. పడుగుసరిచేయుట, లప్పము  
వేయుటలో గు శిల్పిలపని (అనికొందలు):  
చూ, లప్పము; ఆవ్య. 2. పరస్పరము, రూ-  
చెఱి: చూ, మిథము.

చెరికి. దే. విణ. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చెరివె. వై. వి. =: చూ, రూ- చెరవ.

చెరుగు. దే స. కీ. బియ్యము లోనగువానిని  
జేటతోచెరుగు: చూ, కోడు. 1.

చెరుచు. దే. పే: చూ, రూ- చెఱుచు.

చెరువు. దే. వి. 1. చెమ్మట: చెక్కడము,  
చెమ్మ; 2. తటాకము: చూ, సరస్సు. 1;  
స. కీ. 3. చెమ్మ, ఖనించు: చూ, వారు. 1;  
4. నాలు: చూ, మొలవేయు.

చెర్వము. వై. వి. =: చూ, చెరవ.

చెర్వి. వై. వి. = —వై.—

చెఱ. వై. వి. 1. =చార. కొరాగ్నమాను: చూ,  
బంధనాలయము; 2. =చార. నిర్బంధము:  
చూ, బలవంతము.

చెఱుగు. వై. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2.  
కొంగు: చూ, మైజొలు;

చెఱుగుమాయు. ద్వ. అ. క్రి. బహిష్ఠయగు: మా, సమర్థాడు.

చెఱకడము. దే. వి. గుడము: మా, బెల్లము. 1.

చెఱకు. దే. వి. ఇత్తువు: మా, రసాలము. 3.

చెఱకుకడలి. దే. వి. ఇత్తుదము: మా, సముద్రము.

చెఱకుగడ. దే. వి: మా, అంగారిక. 2.

చెఱకుతోట. దే. వి. మా, ఇత్తువణము.

చెఱకువిలుకాడు. దే. వి: మా, చున్మఘుడు.

(రూ- చెఱకువిల్కాడు)

చెఱకువిల్లు. దే. వి. చున్మఘధనుస్సలగా మొదటి

విల్లు. వేం. అం. 9: మా, చున్మఘబాణములు

చెఱగుమాసిగది. వా. వి. ముట్టుత: మా, రజస్వల.

చెఱగొను. ద్వ. స. క్రి. చెఱపట్టు: మా, వారిండు.

చెఱచు. దే. ప్రి. 1. చెడఁజేయు రూ-చెరుచు,

చెఱపు, చెఱుచు, చెఱుపు; 2. పోగొట్టు.

రూ-చెరుచు, చెఱపు = చెరుపు (ఇట్లుకొర

మధ్యముగా ప్రయోగముకొందటి మతము).

మా, తొఱుగు) [కోపముననుండు.

చెఱచెఱుడు. దే. అ. క్రి (చెఱచెఱలు + అడు)

చెరపట్టు. దే. స. క్రి: మా, చెఱగొను

చెఱవనచేటు. దే. విణ. 1: మా, నాశకుడు.

జై. 4, అ. 69; 2: మా, నాశకురాలు. జై. 4,

అ. 64; 3: మా, రూ- చెరపంజాటు. అం,

భా. కృ. వి. 6. [మా, చెఱచు. 1-2.

చెఱపు. దే. వి. 1. కీడు: మా, హని. 2; ప్రే. 2:

చెఱపోవు. దే. అ. క్రి: మా, వాలాయించు.

చెఱబడ్డవాడు. దే. విణ: మా, బందెకాడు.

చెఱచు. దే. వి: మా, రూ- చెరచు.

చెఱుట. దే. వి. మా, విహారము. 1.

చెఱవడు. దే. అ. క్రి: మా, చెఱపోవు.

చెఱసాల. వై. వి: మా, బంధనాలము.

చెటి. దే. వి. 1: మా, రూ-చెరి. 1; అవ్య.

2: మా, రూ-చెరి. 2; 3. ఒక్కొక్కనికి:

చెఱుక.

చెఱిసగము. పా. పరస్పరము సమభాగము.

చెఱుక. దే. అవ్య: మా, చెటి. 3.

చెఱుకు. వై. వి: మా, రూ-చెఱకు

చెఱుకుపందెము. పా. పన్నిదములలోని భేదము:

మా, వ్యవహారము. 4

చెఱుచువాడు. దే. విణ: మా, నాశకుడు.

చెఱుపరి. దే. విణ. (చెఱుపు + అరి) -వై-

చెఱుపు. దే. వి. 1. కీడు. భంగము (అని కొం

దలు): మా, హని. 2: ప్రి. 2: మా,

చెఱుచు.

చెఱుము. దే. స. క్రి: మా, తాచు

చెఱువు. దే. వి. 1. తటాకము: మా, సరస్సు. 1;

2. సత్రము: మా, సదనము. 1.

చెలగు. దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: మా, సమ్య

తించు; 2. అలరు మా, వికసించు; 3 అం

గవించు: మా, యత్నించు; 4. ఉగ్గడించు:

మా, కబ్బించు; 5. బొబ్బరించు. జై. 7,

అ. 32: మా, వలించు; 6. అలరారు. మా,

ప్రకాశించు; 7: మా, సంతోషించు.

చెలది. దే. వి: మా, చెలగము. కళా. 3.

అ. 33. [మా, సాలెగూడు.

చెలదితెర. ద్వ. వి. సాలెపురుగు నేసివేత:

చెలదిబల్లి. వై. వి: మా, చెలగము. వేం.

అం. 95.

చెలక. దే. వి. రూ-చెలిక-చెల్క. 1. తేత్రము:

మా, భూమి. 1; 2. బీటినేల: మా, భూమి. 1.

చెలగము. వై. వి. కలక: మా, సాలెపురుగు.

చెలగాటము. దే. వి: మా, విహారము. 1.

చెలగు. దే. స. క్రి. ఖండించు: మా, సెలగు.

చెలిది. దే. వి. రూ-చెలిది-చెల్లి. 1. త్వగ్గత

వ్యాధి: మా, రోగము. 1; 2. మేహరోగము:

మా, రోగము. 1.

చెలమ. దే. వి. ఎండిపోయిన యేలు లోనగు

వారియును నీటికొఱకు త్రవ్వెడు పల్లము: చూ, సరస్సు. 1.  
 చెలయు. జే. అ. క్రి. 1: చూ, విజృంభించు; స. క్రి. 2. రూ-చెలవు-సెలయు: చూ, విసరు. 8. [—వై—  
 చెలరేగు. జే. అ. క్రి. (చెలగు + రేగు) చెలవు జే. స. క్రి: చూ, చెలయు. 2.  
 చెలానుణి. వా. వి. చెల్లుబడి.  
 చెలి. జే. వి. 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ: విణ. 2. రూ-చెలిక త్రియ-చెలిక తై-చెలిమిక త్రియ-చెలిమిక తై. సఖి: చూ, స్త్రీ: 3. రూ-చెలికాడు-చెలిమరి-చెలుపుడు, హితుడు: చూ, స్నేహితుడు. 2; అం. 4 రాజ్యాంగము లేడింటిలో నొకటి (సువ్వుగులు): చూ. రాజ్యాంగములు.  
 చెలిక. జే. వి: చూ, రూ-చెలిక.  
 చెలిక త్రియ. ద్వ. వి. రూ-చెలిక తై. 1: చూ, రూ-చెలి. 2; అం. 2. దూతీచతుష్టయమునం దలి మూడవదానిలోని పదునాఱుగుజ్జిలో నొకతై: చూ, దూతీచతుష్టయము. (స్వార్థమున కత్రియ-కత్రి) చెలిక తై. ద్వ. వి. —వై—  
 చెలిక చెలుగు. జే. వి: చూ, చెలుసుంది \*. చెలికాడు జే. విణ: చూ, స్నేహితుడు. 2. (స్వార్థమున కాడు) చెలికారము. జే. వి: చూ, స్నేహము. 1.  
 చెలిక జే. వి. పరిగ నేరిన పాలము: చూ, భూమి 1.  
 చెలిది. జే. వి: చూ, రూ-చెలిది.  
 చెలిపి. జే. వి: చూ, రెంప. 2.  
 చెలిమరి. జే. విణ. (చెలిమి + అరి): చూ, స్నేహితుడు; 2. సఖి: చూ, చెలి. 2.  
 చెలిమి. జే. వి. రూ-చెలికారము-చెలి.

కేనుము, మిత్రభావము (అని కొందఱు): చూ, స్నేహము. 1.  
 చెలిమిక త్రియ. ద్వ. విణ: చూ, రూ-చెలిక త్రియ. (ఇట్లు రూ-చెలిమిక తై). చెలిమికాడు. జే. విణ: చూ, చెలికాడు. చెలిమిచుక్క. ద్వ. వి. అనూరాధాసక్షత్రము, దోరణపుసాటిరిక్క: చూ, సత్తత్రియ. 1.  
 చెలిమిడి. జే. వి: చూ, జలతండులీయు \*. చెలిమినిజేదు వేపింప వచ్చునుగాని బలిమిం బాలుద్రాగింప లేదు. లో. ఉదా. “చెలిమిమై జేదువేపింపవచ్చుగాని బలిమిమై బాలు ద్రావింపరాదు అను లోకోక్తి విసలేదా.” (నీతిచందిక-విగ్రహము.) చెలియ. జే. వి 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ: 2. సఖి: చూ, స్త్రీ. [చూ, లోభస్సు. చెలియలికట్ట. జే. వి. సముద్రపుకట్ట, వేల: చెలియలు. జే. వి. రూ చెలియలు-చెల్లెలు-చెల్లె-చెలిలు. చిన్నసోదరి: చూ, సహోదరి. చెలువ. జే. వి. (చెలువ + అ) రూ-చెల్వ. 1. అందముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ: 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. చెలువము. జే. వి. 1. కాంతి:చూ, వెలుకురు. 1; 2 అందము: చూ, సౌందర్యము. (రూ-చెలువు-చెల్వు.) చెలువు. జే. వి. —1-2. వై —; 3. రూ-చెల్వు. మంజులము. ఆంధ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృద్యము. చెలువుడు. జే. వి. 1. ధవుడు. ఆం, భా. ద్వ. 115: చూ, భర్త. 1; 2: చూ, విలుడు; 3. మందరపురుషుడు: చూ, సౌందర్యంతుడు; 4. ప్రియుడు. కళా. 1. ఆ 174: చూ, స్నేహితుడు. 1.  
 చెలో. వా. వి. బండితోటలు లోనగువనియఁ దగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

చెల్వ. దే. వి: చూ. రూ-చెలక.

చెల్వ. దే. స. కి: చూ, రూ-చెలగు.

చెల్లి. దే. వి: చూ. రూ-చెలది.

చెల్లి. దే. వి: చూ. రూ-చెలిమి.

చెల్ల. దే. ద్రి. బతార్థము, సంతాపమును  
దెలుపునది: చూ, సంతాపము.

చెల్లబో. దే. అవ్య. (చెల్లన్ + బో) — మై —

చెల్లచెదరు. దే. విణ. (చెదగు + చెదరు) రూ-  
చెల్లాచెదరు. మిక్కిలి చెదరినది: చూ,  
యథాయథా.

చెల్లాచెదగు. దే. విణ. — మై —

చెల్లింమీ. దే. స. కి: ఓడిమీ; ఆం, భా.

త్య. 124: చూ, జయింమీ.

చెల్లియ. దే. వి: చూ, రూ-చెలియలు-చెల్లెలు.

చెల్లియలు. దే. వి. — మై —

చెల్లు. దే. వి. 1. బాకీదారు యిచ్చిన సామును  
తన బాకీపత్రిము వెనుక తట్టున వ్రాయు

జేమ: చూ, వనూలు: విణ. 2. చెరిగి.

“చెల్లరూపాయిలు ముప్పది”; ఆ. కి.

3. చేచ్చు: చూ, మగింమీ; 4. వచ్చేమై

తీటు: ఆయిపోవు-రూ-పోవు; 5. కడమ:

చూ, సను. 3; 6. కొనసాగు. తై. 6

ఆ. 46: చూ, సిద్ధింమీ; 7. తగు, యుక్త

మగు: చూ, సరిపడు 2; 8. శక్యమగు:

చూ, వసపోవు. 9. వీర్లుచుగు: చూ,

సాగు. 2; 10. చేరు. “నాకు రూకలు

చెల్లెను.”: చూ, పెరుయు.

చెల్లుబడి. దే. వి. 1. అధికము, పాజీబా

పత్తము: చూ, ప్రక్షయ. 1; విణ. 2. సిద్ధి

బొందినది: చూ, రపము.

చెల్లె. దే. వి: చూ, రూ-చెల్లియ.

చెల్లెలికట్ట. దే. వి: చూ, రూ-చెలియలికట్ట.

చెల్లెలు. దే. వి: చూ, రూ-చెల్లియలు.

చెల్వ. దే. వి: చూ, రూ-చెలువ.

చెల్వ. దే. వి: చూ, రూ-చెలువు. (కాంతి-

ఆం, భా. ప్రి. 80; మంజులము- వేం.

ఆం. 56.)

చెవాకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చెవియాకు.

చెవి. తై. వి-శ్రిత. 1. శ్రీవణము: చూ,

శ్రీత్రయము: 2. రాట్నము లోనగు యంత్ర

ములయందు గల తదవయవ విశేషము;

3. తాళపుచెవి: చూ, బీగము.

చెవికింగు. జా. వినుటకసహ్యమైనది. “చెవికి

జేడుగానున్నను దనకు గోచినహితము

నిశ్చయముగా వాక్యవ్యవలయును.” (నీతిచం

ద్రీక-విగ్రహము.) [పోగు. 1.

చెవికెలు. దే. వి. గట్టిహాలుపోచేలు: చూ,

చెవికొణక. ద్వ. వి: చూ, కొనచెవి.

చెవిగజమీట. జా. రహస్యముచెప్పట. “చేరు

వంజేరి యెవ్వగో చెవి గజచెదరు.” (నీతి

చంద్రిక.)

చెవిగూబ. ద్వ. వి: చెవిబొక్క. గూబ;

(సం. ప).— ఋషభము, కర్ణబాహము

కర్ణమూలము, కర్ణగంధము (చెవిమొదలు

ఆవి కొండలు.) [సర్వము.

చెవిచొరుపాము. ద్వ. వి. కర్ణజలూక: చూ,

చెవిటి. ద్వ. విణ. (చెవి + ఆవిటి) చెవిటి

వాడు: చూ, బధిరుడు.

చెవిటిమూగ. ద్వ. విణ. చెవుడును మూగతన

మును గలవాడు: (సం. ప) అనేడమూగుడు,

ఏడమూగుడు. (చూ, బధిరుడు)

చెవిమొక్క. ద్వ. వి. పోగులుంచుకొనుతావు.

చెవిదోగ:చెట్టు. ద్వ. స. కి: ఆలకింమీ:

చూ, విను. 2.

చెవిబొక్క. ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియొగ్గు. ద్వ. స. కి: చూ, చెవిదోగ:చెట్టు.

చెవినిల్లుగట్టుకొనుట. జా. తలుచుగాజెప్పట.

“మేమెల్లఁబలుదెఱంగులఁ జెనిదిల్లుకట్టుకొని పోనిన మామాటలు పాటిగాఁగొనక.” (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవిపోటుజాతకుడు. పా. ద్వితీయాధిపతి లగ్నముననున్నను, ద్వితీయాధిపతియన్నమున గుళి కునితోఁగూడి కుజసంబంధమున్నను, తృతీయమునఁ గుజుఁడుండి రాహువుచేఁ జూడఁబడినను, తృతీయాధిపతి కూగ్రహవ్యంశలయందుఁజేరి కుభద్రగోళము లేనపుడును చెవిపోటుప్పడప్పుడు గలుగుచుండును. వీరికి కుభగ్రహసంబంధము లేకుండనుండవలెను: చూ, కర్కశోగజాతకుడు.

చెవి మొదలు. ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియాకు. ద్వ. వి (చెవి + ఆకు) 1 లక్కాకు: చూ, భూషణము. 2: 2. తాటంకము. (చూ, కమ్మ. 2): చూ, భూషణము. 2.

చెవిలోసాంటికొమ్మాడుట. జా. “ఉ. మీ దొరమేదురాగ్రహ సమేతుఁడు సూర్యునుతుండు దేవతా, నూదన బాణవేగమున సామ్యసిరెం జెవిలోన సాంటికొ, మ్మాదినివాడ వైతివె యమాయిటువంటివె భృత్యకృత్యముల్.” (రామాభ్యుదయము.) [బెట్టు

చెవివాలబెట్టు. ద్వ. స. కి: చూ చెవిదోరఁ చెవివేయుట. జా. చెప్పట. “ఎప్పటివప్పుడు మనచెవులవేసి చేనుచుండవలయును.” (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవుడు. వై. వి. = త్వేడఁ. చెవులువినని శోగము, బాధిర్యము: చూ, బధిరము.

చెవుడుపడు. వై. ఆ. కి: చెవుడుగలది కుగు: రూ-చెవుడ్పడు (పే)-చెవుడుపడుచు.)

చెవుడుపాటు. వై. వి. చెవుడుపడుట, చెవిటితనము: రూ-చెవుడ్పాటు. [పడు.

చెవుడ్పడు. వై. ఆ. కి: చూ, రూ-చెవుడు చెవుడ్పాటు. వై. వి: చూ, రూ-చెవుడుపాటు.

చెవులపిల్లి. వై. వి: చూ, చెవులపోతు.

చెవులపూవులు. వై. వి. బ. కర్కభూష. కళా. 7.

ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

చెవులపోతు. ద్వ. వి. కుండలు: చూ, శశము.

చెవులుబట్టియాడించుట. జా. లోకువచేయుట.

“భూవిభుండారంభరహితుండైనవోఁ బగ

వారు తలమీఁది వానినయినఁ జెవులుబట్టి యాడింతురు.” (ధర్మజ రాజనూయము);

“నిను గీతినాహితీమో, హనవాణులు చెవులు

బట్టి యాడింపఁగా.” విజ. 1, ఆ. 156;

“నీ. చిన్నప్రాయపు లేడిచెవులు పట్టాడిం

చుగతినున్నచీరామ కన్నుదోయి.” విజ. 2,

ఆ. 104

చెవ్వ లే. వి. శకులలకు పుట్టినతోడనే కలుగు

తెవులు, చెవ్వకాయలు: చూ, శోగము 1.

చెవ్వకాయలు. తే. వి. — వై. —

చెవ్వాకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చెవియాకు 1-2;

బ. 8. వ్యర్థోక్తులు. “ఆవ్వాకులు చెవ్వాకులు

పేలుచున్నాడు.”: చూ, శబ్దము. 2.

## చే

చే. వై. అప. 1. తృతీయావిభక్తి యందునచ్చ పృత్యయము: చేచేత, తో. తోడ; వి. 2. = శయ. రూ-చెయ్యి-చేయి: చూ, హస్తము.

చేఁ జూచియడుగుట, ఆం. అప్త కష్టములలో నొకటి: చూ, అప్తకష్టములు.

చేఁ త. వై. వి. = చేష్ట. 1. చేయుట; 2. పని, కృత్యము. స్వా. 8. ఆ. 83: చూ, వ్యాపారము. 1; విణ. 8. కృత్రిమము. “చేతగట్టు.”

చేతకాడు. ద్వ. విణ. క్రియావంతుఁడు. అచ్చ.

ఆ, కాం. 98: చూ, సమర్థుఁడు.

చేతగట్టు. వై. వి. కృతకాది: చూ, పర్వతము.

చేతవెయ్యి. ద్వ. వి. చనిపోయినవెయ్యియొక్క

తోలును గడ్డివైకప్పి దూడయాకారముగ  
చేయబడిన కుత్తితరూపము: చూ, భేనువు.  
చేతరాసి. వై. వి. = యురసి. రూ-చేతలాసి:  
చూ, శకుల.

చేతరికము. జే. వి. రూ చేతరికము 1 వైరము:  
చూ, విరోధము. 1: 2. కీడు: చూ, హాని. 2

చేతరికము. జే. వి. — వై. —

చేతలాసి. వై. వి. = చూ, చేతరాసి

చేతిదొండ. ద్వ. వి. చేరుగలదొండ\*: చూ,  
దొండ.

చేతిదోస. జే. వి. చేరుగలదోస\*: చూ, దోస.  
చేతినిరు. ద్వ. వి. తిక్తోడకము: చూ, సలిలము.

చేతిపాదువ. అం. చుల్లయ్యధముగాని మెలకువ:  
చూ, మల్లకాశ్రుము.

చేతిత్తుచ్చి. జే. వి. తిక్తకారింగి\*. (గాధవిరే  
చనకారి, గర్భిణీ స్త్రీలకియ్యరాదు): చూ,  
పుచ్చి.

చేతిపాట్లు. ద్వ. వి. పటోలిక\*: చూ, పాట్లు.

చేతిబీట. జే. వి. చేడుగలబీట\*: చూ, బీట.

చేతియావగు. జే. వి. చేతిసాట\*: చూ, సాట.

చేతిసాట. జే. వి. — వై. —

చేత్రాకు. జే. వి. (చేదు + త్రా)కునీరు  
చేదునట్టి త్రాకు: చూ, సూత్రము. 1.

చేడ. జే. వి. (చేరు + డ) నీరుతోడుపాత్ర  
ము, బాక్సె: చూ, పాత్రము. 6.

చేడతావి. ద్వ. వి: చూ, నయ్యు.

చేడు. జే. వి. 1: చూ, తిక్తము; 2. వికట  
గంధము. అం, భా. పృ. 107: చూ,

సుగంధము; అ. కి. 8. అకిర్నించు: చూ,  
రెమ్మ; అం. 4. పడగొనములలో నొకటి:  
చూ, రసములు.

చేడుమేపుట. జా. ఇప్తములేని పనిచేయించుట.

చేప. జే. వి. 1. యుషము: చూ, మత్స్యము. 1:

2. కుష్కమత్స్యము: చూ, మత్స్యము. 1.

చేపనూనె. ద్వ. వి. మత్స్యములతైలము (కాడి  
వర్ ఆయిల్.) (క్షయ. రికట్టు అను తెవులు  
కుదురును. సుఖవిరేచనకారి): చూ, తైలము.

చేపరాసి. ద్వ. వి. మిసరాశి: చూ, రాశి.

చేపలబుట్ట. ద్వ. వి. కువేణి: చూ, పట. 1.

చేపు. జే. వి. 1. పాలుద్రవము; అ. కి. 9.

2. పాలుద్రవించు, “ఎ-చేపు”: చూ, సృ  
వించు.

చేపుకు. జే. వి. చేపుట.

చేకట్లు. ద్వ. వి. బ. హస్తభూషా విశేషము.  
(ఇక్కడమఱియొక యర్థముచేతికట్టు)వము.

2. అ. 44: చూ, భూషణము. 2.

చేకత్తి. ద్వ. వి. కరవాలము, చేతికత్తి: చూ,  
రిషి. 2. [చూ, వత్తె.

చేకము. జే. వి. చిత్తముయొక్కదిశ, బద్దె:

చేకానుక. ద్వ. వి. రాజులలో నగు వారిని  
జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యువహా

రము: చూ, లంచము. [చూ, సిద్ధించు.

చేకులు. జే. అ. కి. రూ-చేకులు. లభించు:

చేకుడు. ద్వ. అ. కి. 1. — వై —; పే. 2.

చేకురుచు.

చేకురు. జే. అ. కి: చూ, రూ-చేకులు.

చేకులు. జే. అ. కి. — వై. — అం, భా. పృ. 89:

చేకుణద. జే. వి. రూ-చేకుణిది. తీరిమారట\*:  
చూ, మారట.

చేకుణిది. జే. వి. — వై. —

చేకుణులు. జే. వి. శిథిలి. పచ్చిగంబుగల చెద  
పురుగు: చూ, పివీలిక.

చేకుణుడు. జే. వి. — వై. —

చేకును. ద్వ. స. కి. 1 గృహించు: చూ, పున్ను

కొను; 2. అదరించు: చూ, సంభావించు; 8.

గెలుచు: చూ జయించు; పే. 4. చేకొ

లుపు.

చేకో క్తి. అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి;

లోకోక్తియన్వార్య గర్భితమగుట. ఉదా.—  
 “పాముకాళ్లు పామెయ్యెనుగును.” చూ,  
 అలంకారములు 8. (చేకోక్తి అనికొందలు)  
 చేగ. దే. వి. 1. రూ— చేవ: చూ, సారము, 5;  
 2. దృష్టము: చూ, స్థిరము; 8. చాగ: చూ,  
 సౌఖ్య. [ఏనుగు: చూ, హస్తీ.  
 చేగలమెకము ద్వ. వి. (చే+కలమెకము)  
 చేగలవాడు. ద్వ. వి. (చే+కలవాడు) ఈ  
 కలవాడు: చూ, వదాన్యుడు. [భక్త్యము.  
 చేగోడి. దే. వి. (చే+కోడి) కోడివడ: చూ,  
 చేచీమురు. ద్వ. వి. నెయ్యి. సాంబ. మాన. 47:  
 చూ, తైలము.  
 చేట. దే. వి. 1. చెరిగెడు సాధనము: చూ,  
 శూర్పము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; ఆం.  
 3. మల్లబంధవిశేషములలో నొకటి: చూ,  
 మల్లకాస్త్రము.  
 చేటుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దాసుడు:  
 చూ, సేవకుడు; 2 ఉపసరినాయకులలో  
 భేదము: చూ, నాయకసర్వసచివులు (నా  
 యకసఖులు) (రూ—చేటుడు.)  
 చేటకొల్లారు. దే. వి. మూడు ప్రక్కలను  
 చేరికట్టడముగల యిల్లు: చూ, సదనము. 1.  
 చేటగోళ్లబోటి. ద్వ. వి. (చేటగోరు + బోటి)  
 చుప్పనాక అచ్చ. ఆర, కాం. 11: (చూ,  
 శూర్పణఖ): చూ, రాక్షసి. 1.  
 చేటచెవులమెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ,  
 హస్తీ. [కుడు. 1.  
 చేటచెవులవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, వినాయ  
 చేటచేటు దే. వి. ఆడువారియొక్క యొక  
 విధమైన కోకట్టు.  
 చేటవెయ్య. వా. వి: చూ, చేతవెయ్య.  
 చేటరిక్క. ద్వ. వి. కుప్పరసారమీక్క, విశాఖా  
 సత్తులము: చూ, సత్తులము. 1.

చేటరిక్కవెల. ద్వ. వి. వైశాఖమాసము: చూ,  
 మాసము. 1.  
 చేటవీనులదణి. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.  
 చేటవతురిక్క. ద్వ. వి: చూ, చేటరిక్క.  
 చేటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చేడె. 1. ఆడుది:  
 చూ, స్త్రీ; 2. పనికత్తె, తొత్తు: చూ, స్త్రీ.  
 చేటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చేడె —వై—;  
 ఆం. 8: చూ. ఆభిసారిక.  
 చేటు. వై. వి. 1. చేట్టె రూ—చేట్టుటు—చేడి—  
 చేడిది, కీడు: చూ, హాని. 2; దే. వి. 2. ఆపద:  
 చూ, విపత్తు; 3 నాశము: చూ, సత్త.  
 చేటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనివాడు:  
 చూ, సమర్థుడు; విణ. 2. నికృష్టుడు:  
 చూ, వ్యాధుడు. 2; ఆం. 3: చూ, చేట  
 కుడు (చూ, నాయకసర్వసచివులు—నా  
 యకసఖులు.)  
 చేటుపాటు. దే. వి. 1. ఆశుభము. చూ, హాని. 2;  
 2. ఆపద: చూ, విపత్తు. (రూ—చేట్టుటు.)  
 చేట్టుటు. దే. వి. —వై—  
 చేట్లకొఱవి. దే. విణ: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 చేడకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దాసుడు: చూ,  
 సేవకుడు.  
 చేడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దాసి, తొత్తు:  
 చూ, స్త్రీ; దే. వి. (1) ఆశుభము, కీడు:  
 చూ, హాని. 2. [చూ. స్త్రీ.  
 చేడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బానిస, తొత్తు:  
 చేడిది. దే. వి. 1 ఆశుభము: చూ, హాని. 2;  
 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.  
 చేడియ. వై. వి. = చేటికా. రూ—చేడె. ఆడుది:  
 చూ, స్త్రీ. [సేవకుడు.  
 చేడుడు సం. వి. ఆ. పుం. దాసుడు: చూ,  
 చేడె. వై. వి. =: చూ, రూ—చేడియ.  
 చేడ్చు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. గాసిల్లు: చూ, బాధ  
 పడు; 2. చరించు: చూ, సరించు,

చేడ్పాటు. ద్వ. వి. చేడ్పాటు, బాధ, వ్యధ:  
చూ, దుఃఖము.

చేత్. సం. అవ్య. పక్షాంతగము, అయితే,  
అట్టాయనా, ఇటువలెనైన.

చేత్. వై. అప: చూ, రూ-చే. 1. [హతకి.

చేతికి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. కగకి\*: చూ,

చేతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివి: చూ. బుద్ధి.

చేతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చేతికి\*

చేతనము. సం. విణ పాణముకలది, జనున:  
చూ, పాణి.

చేతనగత్తములు అం. బ్రహ్మ-క్షత్రియ-వైశ్య-  
శూద్ర- స్త్రీ- గృహ- వన- అశ్వ- గోరత్న  
ములు (9) [అనియు]: చూ, వీశె.

చేతముకు. ద్వ. వి. చిహ్నముకు, చేతితుడుము

చేతవులు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. లభించు: చూ,  
సిద్ధించు; 2. సమీపము: చూ. నమ్మనోవు.

చేతస్సు. సం. వి. నె. స. మానసము, మది,  
మనసు: చూ, హృదయము.

చేతాకు. ద్వ. వి: చూ, సాహసము.

చేతికట్ట. వై. వి: చూ, చేతిము 1.

చేతిబిడ్డ. ద్వ. వి. (చేయి + బిడ్డ) పసిబిడ్డ: చూ,  
శిశువు.

చేతివట్టుము. తే. వి. చేతిసాముదండుగ.

చేతివాయిలు. ద్వ. వి. బ. (చేయి + వాయిలు)  
రూ-చేవాయిలు: చూ, సంతకము.

చేతుకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చేతికి.

చేతులప్పళించు. ద్వ. ఆ. క్రి. లోపలము. అం,  
భా. త్వు. 106: చూ, మస్తరించు.

చేతులు. అం. (హస్తములు) 1. శరీరాంగముల  
లోనివి. (రెండుచేతులు): చూ, అంగము. 9;

2. సఖతుతస్థానములు తొమ్మిదింటిలోనివి  
(రెండుచేతులు): చూ, సఖతుతస్థానములు;

3. కళలుండు స్థలములలోనివి (రెండు  
చేతులు): చూ కళలుండుస్థలములు.

చేతులు పోలువు నోరుతినుడు. లో. ఉదా.—

“క. అడుగక యుండినదగునన, మిడు నేనిష్టా  
రణంబ యాశ్వర్యరండ్రెం, బుడమింజేతువు  
చేతులు, నుడువను నోగ నెడు మాటకును  
దప్పగునే.” (మ చేలోపాఖ్యానము)

చేతెడు. ద్వ. వి. హస్తప)మాణము.

చేతోభవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ. నన్న  
భుడు.

చేత్రాడు. తే. వి. 1 నీరుతోడు: ట్టిత్రాడు:

చూ, సూత్రము. 1; 2. మల్లముద్ధాయు  
ధము అం. భా. ద్వ. 207: చూ, బాణము. 1.

(చూ. మల్లకాస్త్రము) [ణము. 2.

చేదండ. ద్వ. వి కయిదండ: చూ, భూష

చేదర్చనము. వై. వి: చూ, పానకం. వై. 3,

ఆ. 76. [యు వాడుక.)

చేదస్తము వై. వి.=చాందసము. (చాదస్తముని

చేదర్మము. పా “ఇనక్” చేదర్మబునందగు  
ఉదా.—“వాడువచ్చినక నేను బోయెదను.”

‘ఏని’యను సర్మముకలది చేదర్మము. ‘వచ్చినక’

అరగా వచ్చెనేని యని యర్థము. (వ్యాకర  
ణము.)

చేదాటము. అం. 1. హిందోళజభాషలు తొమ్మి

దింటిలో నొకటి: చూ, హిందోళజభాషలు

(చూ, భాష. 1.); 2. టక్కజభాషలు

ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, టక్క.

జభాషలు (చూ, భాష. 1.)

చేది. సం. వి ఇ. పుం. దేశములు ఏబదియొకటి

టిలో నొకటి: చూ, దేశము (చేదిదేశము.-

చైద్యము, డాహలము.)

చేదిరాజు. సం. వి. ఆ. పుం. శిశుపాలుడు-

శిశుపాలుడు, చేదిరాట్టు, చైద్యుడు, దమ

ఘోషగుతుడు: చూ, రాజు. 1.



చేదిరాట్లు. సం. వి. జ్ఞ. పుం: చూ, చేదిరాజ్. చేజోడి. ద్వ. విణ: చూ, నిర్ధనుడు.

చేదిరియ. వై. వి.=శయనీప దివ్యటి. చూ, దివిటి.

చేదోడు. ద్వ. విణ: (చే + తోడు) రూ-చేయి దోడు. 1. కార్యసహాయుడు; 2. కార్య సహాయురాలు.

చేదోడువాదోడు. జా. పనికి సహాయము, చూ టకుసహాయము. "చేదోడువాదోడుగన్."

చేను. దే. వి. 1. బ. చేలు. పంట నేల. కళా. 8, ఆ. 12: చూ, భూమి. 1; 2. ఆడవి: చూ, పిసము. (వైకృతమని కొందఱు.)

చేపట్టు. చే. వి. 1. అనుగ్రహము: చూ, సాక తము 2; 2. చోటు. పొందు. 4 ఆ. 168: చూ, స్నానము. 1; 3. ఆశ్రయము: చూ, పొపు. 2; 4. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 5: చూ, వాస్తవ్యవాణము; ద్వ. స. క్రి. 6. అవ లంబించు. చూ, పొపుగొను. 7. గ్రహించు: చూ, త్రుచ్చుకొను; 8: చూ, పెండ్లియాడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 175.

చేపట్టుకుంచము. ద్వ. విణ. ఎవ్వరేదికోరినను దానినే నెఱచేర్చుచాడు.

చేపడవ. ద్వ. వి. చిన్న పడవ: చూ, హోడము.

చేపడు. వై. ఆ. క్రి. 1. చిక్కు. పంచ. వేం. 4. ఆ. 517 చూ, లోబడు; 2. లభించు. చూ, సిద్ధించు.

చేపల్లటి. ద్వ. వి. ఒకానొక పావురాయి. వేం. ఆం. 98: చూ, పావురము.

చేపెట్టియ. వై. వి. =శయపేటి. రూ-చేపెట్టె: చూ, మందసము. [ణములు

చేబ. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము: చూ, విన్నా

చేబదులు. దే. వి. చేతిఅప్పు, అల్పకాలమునకుఁ

దీసిన అప్పు: చూ, బాకి. 2.

చేబాడిన. ద్వ. వి. చిన్న బాడిన.

చేమ. దే. వి. దుంపజాతి కూర, అలంకము. అలుపు —రూ—అలూపు: చూ, శకుటము.

చేమంతి. వై. వి.=సేవంత: చూ, రూ-సేమంతి\* (ఒకానొక పూజెట్టు.)

చేమంతిపువ్వు. వై. వి. 1. జడయందును, కొప్పు నను ధరించు ఆడుదానినగు: చూ, భూషణము. 2; 2. చేమంతి చెట్టున పూచిన పూవు.

చేమటియాపు. దే. వి. రూ-చేమటియాపు. చిత్ర వర్ణముగలగోవు: చూ, ధేనువు.

చేమపూరాజేసములు. ద్వ. వి. బ. ఒకరక మునడ్లు: చూ, ధాన్యము. [తొ. ప. 4.

చేమరి. దే. వి. అతంచనము, తోడంటు: చూ:

చేమరి. దే. వి. —వై— (పేదట కైపాలబా\* మజ్జిమిడు మట.)

చేమోడుచు. ద్వ. ఆ. క్రి: రూ-చేమోడ్చు: చూ, మొక్కు. 2.

చేమోడ్చు ద్వ. ఆ. క్రి.—వై.—

చేమోడుపు. ద్వ. వి. రూ-చేమోడ్చు: చూ, మొక్కు. 1.

చేమోడ్చు. ద్వ. వి. —వై.—

చేయము. సం. వి. ఆ. స. 1. పరువడము: చూ, చయనము; వా. దే. క్రి (1) కావింపము.

చేయమ్మ. వై. వి.=శయాంబక. (చేయి + అమ్మ) చేతితో ప్రయోగించెడు బాణము, జోడము: చూ, బాణము. 1.

చేయలతి. ద్వ. వి. విణ. (చే + అలతి) దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.

చేయి. వై. వి. 1.=శయ. రూ-చే-చెయి: చూ, వాస్తవము; 2=శయ. తొండము: చూ, శుం డము; 3 కిరణము. అచ్చ. ఆ, కాం. 48: చూ, మయూఖము. 1; 4. పక్షము, వైపు. "ఈవ్యవ హారమునందు వాడు నాకు ఎదుటిచేయిగా నున్నాడు." చూ, పార్శ్వము. 2;

5. పట్టు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 49: చూ, పృథి  
గృహము. 1; 6. రెండుమూల కొలఁది: చూ,  
చెయి. 3.

చేయిక్రిందగుట. జా. పుచ్చుకొనుట. “ఆదిన్  
క్రీసతి కొప్పువైదనువునై హంసోత్తరీయం  
బువై, పాదాబ్జబులవై (గోలపిటివై) బాలిం  
ద్లవైనాత్తును, ర్యాదంజెందు కంబుక్రింద  
గుట నాహస్తంబు మీదొటవే, ల్లాదేరా  
జ్యము గీజ్యమునైతమే కాయంబనాపా  
యమే.” (భాగవతము.) [రూ-చేదోడు.

చేయిదోడు. ద్వ. విణ. (చేయి + దోడు): చూ,  
చేయిమీదగుట. జా. దాతలక్షణము, ఇచ్చు  
వానిచేయి మీదనుగానుండుట, ఇచ్చుట

చేయు. వై. స. క్రి. 1 = కే. కా:ంచు, ఒకప్పుడు,  
పన్ను: చూ, సమకట్టు; 2. స్వీకరించు:  
చూ, సలుపు; 3 కలిగించు: చూ, స్పృశించు

చేగ. దే. వి. రూ-చేటు చూర. ఇంచుక వంచే  
బడిన చేయి. విజ. 1, ఆ. 182: చూ,  
ప్రస్ఫుటి. 1.

చేరి. అం. ముప్పదిరెండుయ్యధములలో కొడిటి:  
చూ, ముప్పదిరెండుయ్యధములు (చూ,  
బాణము. 1.)

చేరిక. దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1;  
2. కూడిక: చూ, సంయోగము; 3. రతి:  
చూ, సంయోగము.

చేరు. వై. వి. 1. = సరము. కళా. 7, ఆ. 121.  
చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-చేటు.  
తాగిడు, దారము, పగ్గము- రూ-పగ్గము,  
బొందు. పా. 2, ఆ. 89: చూ, నూత్రము. 1;  
3. గొలుసు. “ఉయ్యాలచేరులు.” చూ,  
శృంఖలము. 3; వై. వి. 4. = సార. రూ-  
చేటు-చూరు. మిరియము లోనగు సంభారము  
చేర్చి కాచిన చింతపండు రసము: చూ,

యూషము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము);  
దే. వి. 5. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1;  
ఆ. క్రి. 6. ఒకగు: చూ, వ్రాలు. 3;  
7. అంటిసిల్లు. వై. 7, ఆ. 48: చూ, సమీ  
పించు; 8. లభించు: చూ, సిద్ధించు;  
స. క్రి. 9. సొంపు: చూ. పొప్పించు.

చేరుకోల వై. వి. కళ. రూ-చేక్కోల-చేటు  
కోల: చూ, మునికోల. (బండిగుట్టములు,  
దుక్కితెట్లు లోనగువానిఁ గొట్టెడి కొరడా)  
ద్వయమని కొందఱు.)

చేరుగడ. దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1;  
2. గత్తుణము, దిక్కు: చూ, శరణము 2;  
విణ. 3. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1.

చేరుగొండి. దే. వి. 1. చేరివచ్చిన పెండ్లాము:  
చూ, భార్య. 1; విణ. 2. చేరివచ్చినది: చూ,  
సహితము; 3. చెడ్డది: “ఇది చేరుగొండి  
ఆవు.”: చూ దుష్టము.

చేరుమీ. దే. పే. 1. చేరజేయు; 2. కూడఁ  
బెట్టు: చూ, బంధించు. (రూ-చేర్చు.)

చేరుమీక్కు. వై. వి. 1. పాపటబొట్టు: చూ,  
లలాటిక; 2. జీడబిల్ల: చూ, భూషణము.  
2. (రూ-చేటుమీక్కు.)

చేరుదుబియ్యము. దే. వి. మెఱుంగుసోటులేని  
బియ్యము, చేరుడులు-రూ-చేరుట్లు, దంగు  
డులు రూ-దంగుట్లు: చూ, బియ్యము.

చేరుడులు. దే. వి. బ. —వై.— [ప్రము. 1.

చేరువు. దే. వి. రూ-చేర్పు. దగ్గఱ: చూ, సమీ  
పమైనది. దే. వి. —వై.—

చేరుట్లు. దే. వి. బ: చూ, చేరుడుబియ్యము.

చేరువ. దే. వి. 1. రూ-చేర్పు. గుంపు: చూ,  
సమూహము; 2. దండు: చూ, సేన. 1;  
3. రూ-చేరువు-చేరుబడి-చేరుగడ: చూ,  
సమీపము. 1; విణ. 4. సమీపమైనది: చూ,  
సమీపము. 1.

చేరువకాదు. తే. వి. 1. ఒకసమూహమున కధి  
పతి; 2. సేనాధిపతి: చూ, పైనికుడు;  
3. కావలివాడు: చూ, తలారి.

చేరువరాజు. (సన్నిహితపురాణ). అం: చూ,  
ఈతిబాధలు.

చేర్కొల. వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.

చేర్పు. తే. పే: చూ, రూ-చేరుచే.

చేర్పుక్క. వై. వి: చూ, రూ-చేరుమేక్క.  
స్వా. 1, ఆ 5.

చేర్పు. తే. వి: చూ, రూ-చేరుపు.

చేర్లకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.

చేర్వ. తే. వి: చూ, రూ-చేరువ. 1.

చేఱ. వై. వి: చూ, రూ-చేర.

చేఱు: చూ, రూ-చేరు 1-2-3 4-5

చేఱుకోల. వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.

చేఱుమేక్క. వై. వి: చూ, రూ-చేరుమేక్క.  
(జీడలిళ్లకు. — అం, భా. ద్వ. 147.)

చేఱుబొందు. ద్వ. వి: కొట్టెడు తోలుపట్టెడ.

చేఱులకోల. వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.

చేల. సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీన  
ము. 1; వై. వి. (1). = చేలమ్. బట్ట: చూ,  
వస్త్రము.

చేలని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. జోదమునందలి సార:  
చూ, వ్యవహారము. 4.

చేలము. సం. వి. అ. న. 1. = చీర-చేల-సెల్లా-  
సేల. రూ-చేలి: చూ, వస్త్రము: 2. తోర  
లోనుండు సెమలికన్ను; విణ. 3. ఆధమము:  
చూ, హీనము. 1.

చేలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, రూ-  
చేలము. 1; 2: చూ, సర్పాక్షి \*.

చేలిక. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, చేలి. 1.

చేలుడు. సం. విణ. ఆధముడు: చూ,  
హీనుడు.

చేలుకుడు. సం. విణ. 1. భృత్యుడు: చూ,  
సేవకుడు; 2. బుద్ధభిక్షుకశిష్యుడు: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.

చేల్లి. అం. భిన్నపద్ధకభాష. పదునేడింటిలో  
నొకటి: చూ, భిన్నపద్ధకభాషలు (చూ,  
భాష. 1.)

చేవ. తే. వి. 1. రూ-చేగ: చూ. సారము. 5;  
2 బలిమి. పంచ. వేం. 4, ఆ. 469: చూ,  
శక్తి; 3. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; విణ.  
4 దృఢము. అం, సం. మా. 55: చూ,  
స్థిరము; అం. 5. విన్నాణములు ముప్పదిరెం  
డింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

చేవకట్ట. పా. ద్వీబీజదళపువ్రాసునడిమిభాగము  
(లేక) ఏకబీజదళపువై పట్టుక్రిందిభాగము.

చేవట్టికాలుదొక్క. తే. వి. వెండ్లి: చూ,  
వివాహము.

చేవలతి. ద్వ. విణ. అధీనము: చూ, వశము. 1.

చేవాడి. ద్వ. వి. చార్యము: చూ, మ్రుచ్చిలి.

చేవాడికాడు. ద్వ. వి. దొంగ: చూ,  
మృచ్చి. 1.

చేవాటు. వై. వి. విణ. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.

చేవిచ్చు. ద్వ. అ. కి: చూ, మొక్కి. 2.

చేవిప్పు. ద్వ. వి. 1. నతి: చూ, మొక్కి. 1;

2. నతివిశేషము: చూ, మొక్కి. 1.

చేవెలుగు. ద్వ. వి: చూ, దివిటి.

చేవ్రాలు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-చేలివ్రాలు.

చేష్ట. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. = చేత, వ్యాపా  
రము: చూ, పని. 2; 2. శ్రీపురుషుల వేం  
డుకపములు; 3. అవయవములఁ గదలించుట,  
భావమును దెలిపెడి ముఖవిలాసాది: చూ,  
వ్యంజకము. 1. [చూ, రతిబంధము.

చేష్టకము. సం. వి. అ. పుం. ఒక రతిబంధము:

చేష్టలునుగు. వి. అ. కి. చేష్టలుడిగి యేమి  
యంతోచక అట్టెనిలుచు: చూ, వెఱుగు  
పడు.

చేష్టబలము. పాపదృష్టములలో నొకటి.  
(సూర్యుడు త్రరాయనమునందును, చంద్రుడు  
దక్షిణాయనమునందును బలవంతులగుదురు.  
కుజుని పంచగ్రహంబులును వకగ్రహమైన  
బలవంతులగుదురు. కుజుని పంచగ్రహము  
లలో గ్రహయధ్యుండు జయమునుబొంది  
గోళమందు త్రరముననుండి కాంతియుక్తుడైన  
గ్రహము బలవంతుడగును): చూ, పద్యల  
ములు.

చేష్టింమే. సం. అ. కి. చేష్టలుచేయు.

చేష్టితము. సం. వి. అ. న. 1. గతి: చూ, ఎర్ర  
సము. 1; 2. చేష్ట: చూ, వ్యంజకము. 1.

చేసన్న. వై. వి. చేతితోజేయుసంజ్ఞ: చూ,  
సన్న; 2. అభినయము: చూ, వ్యంజకము. 1.

చేసన్నాయి. ద్వ. వి. ఊగువాద్యము: చూ,  
వీణ.

చేసి. జి. అవ్య. 1. తృతీయా విభక్త్యర్థకము.  
(తాల్పుటజేసి, బాహుళక్తిజేసి, సంప్ర  
యోగమునజేసి, దీనుజేసి, ధర్మతనూభవు  
వలన జేసి, బాహుళేద ఘోషములజేసి  
ము.)

చేసేతన్. వై. అవ్య. 1. (చేతన్ + చేతన్)  
ఒకరొకరిచేతిమీదుగా; 2. అప్పుడే.

చై

చైత్రస్యము. సం. వి. అ. న. 1. తెలివి: చూ,  
బుద్ధి; 2. ఉగులు: చూ, పాణము. 6;  
పుం. 8: భగవదవతారవిశేషము.

చైత్ర్యద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రావి\*.

చైత్ర్యము. సం. వి. అ. న. 1. కట్టడము; 2. యజ్ఞ  
శాల: చూ, సదనము. 1; 3. ముని యిల్లు:  
చూ, సదనము. 1; 4. గుడి: చూ, సద  
నము. 1; 5. శాద్ధాలయము, వినాయకుము,  
ఆయతనము: చూ, సదనము. 1; 6. మనస్సు:  
చూ, హృదయము. 2; 7. ఓలగము: చూ,  
సభ. 2; 8. సాద: చూ, శృశానము; పుం.  
9. ఉద్యాన వనమందలి మ్రాను, రచ్చే  
మ్రాను\*: చూ, రచ్చే; 10: చూ, చైత్ర్య  
ద్రువు\*. [చూ, పాత్రము. 6.

చైత్ర్యముఖము సం. వి. అ. పుం. కమండలువు:  
చైత్ర్యవందనము. అం. శాద్ధధర్మములలోనొకటి:  
చూ, శాద్ధధర్మములు. [ద్రువు\*.

చైత్ర్యవృక్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చైత్ర్య  
చైత్ర్యాలయము. సం. వి. అ. పుం. పాతాళ  
లోకము: చూ, లోకము. 1.

చైత్ర్యుడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధుడు: చూ,  
బుద్ధుడు. 1; 2. శాద్ధబ్రాహ్మణుడు: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.

చైత్ర్యకము. సం. వి. అ. పుం. చైత్ర్యమాసము:  
చూ, మాసము. 1.

చైత్ర్యగంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చింకిగుడ్డ:  
చూ, వస్త్రము; 2. చైత్ర్యకునియొక్క బొంత:  
చూ, వస్త్రము. [ద్రువు\*.

చైత్ర్యపాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చైత్ర్య

చైత్ర్యము సం. వి. అ. న. 1. గుడి: చూ,  
సదనము. 1; 2. చోవు, మృత్యువు: చూ,  
మగణము; 3. గోరీ: చూ, సమాధి. 1; పుం.  
4. చైత్ర్యకము, మేఘమాసము, మధువు,  
(చిత్రానక్షత్రముతో గూడియున్న పున్నమ  
దీనియందుగలవు. కనుక చైత్ర్యము. దీనియం  
దు వస్త్రధుడుండును. మకరందము కూడ  
నుండును): చూ, మాసము. 1; అం. 5. మాస

ములు పండిండింటిలో నొకటి: చూ, మాసములు; 6. చైత్రపర్వతము. వర్ష పర్వతములే డింటిలో నొకటి: చూ, పర్వతము. (చూ, వర్ష పర్వతములు)

చైత్రరథము. సం. వి. అ. న. కుజేరుని తోట. (చిత్రరథుడను గంధర్వునిచే నిర్మింపబడినది): చూ, వనము. 2.

చైత్రరథుడు. సం. వి. అ. పుం. శకలి దుండను రాజు: చూ, రాజు. 1. [భుడు.

చైత్రగణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ

చైత్రసారథి. సం. వి. ఇ. పుం.—వై.—

చైత్రావలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చైత్ర శుద్ధ పూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.

చైత్ర. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పూర్ణచంద్రుడు గల రాత్రి: చూ, రాత్రి; 2. చైత్ర శుద్ధ పూర్ణిమ: చూ, చైత్రావలి; 3. పుం. 3: చూ, చైత్రకము.

చైత్రకము. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, చైత్రకము. చైత్రుడు. సం. వి. అ. పుం, బుద్ధభిక్షుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1. [చూ, పని. 2.

చైదము. వై. వి.=చేష్ట. రూ-చైది వ్యాపాగము:

చైది. వై. వి.=—వై.—

చైద్య. సం. వి. అ. శ్రీ. జ్యోతిష్కాసన\*: చూ, వెక్కుడు.

చైద్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చేది.

చైద్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, చేదిరాజు.

చైను. అం. వి: చూ, గొలుసు. 7. (100 లింగులు)

చో

చోక్షతరము సం. వి. అ.=చోక్కతరము. మిగుల స్వచ్ఛమైనది: చూ, హృదయము

చోక్షము. సం. వి. అ. 1. తీక్షణము: చూ, తీంద్రము; 2.=చోక్కము. పరిశుద్ధము, నిర్మల

మైనది: చూ, శుద్ధము; 3. మనోజ్ఞము: చూ, హృదయము; 4: చూ, సమర్థము; 5=సాచ్చెము. మిగిలినది: చూ, శేషము. 1.

చోచి. సం. వి. అ. శ్రీ. వరకోటి, నారికడపు బొడము చూ. ముక్కంటిపండు చోచకము. సం. వి. అ. న. నార, పట్ట: చూ, బెరుడు.

చోచము. సం. వి. అ. న. 1. టెంకాయ: చూ, ముక్కంటిపండు; 2. తాటిపండు: చూ, శ్రీరాళము; 3. అరటిపండు: చూ, గంధి; 4. పట్ట: చూ, బెరుడు; 5. లవంగపు పట్ట\*: చూ, వరాంగకము; విణ. 6.=సాచ్చెము' మిగిలినది (భుజించి విడిచిన యన్నములోన గునది): చూ చోక్షము. 5. [వస్త్రము.

చోటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కాటి, దుప్పటి: చూ, చోడము. సం. వి. అ. పుం. 1. చొక్కా: చూ, వస్త్రము; 2. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 3. చోడశీశము: చూ, దేశము.

చోడకుడు. సం. వి. అ. 1. తోలువాడు: చూ, సారథి; 2: చూ, ప్రేరేపకుడు.

చోదనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, త్రోలుట; 2. నాన: చూ, సిగ్గు; 3. ఉసికిలుపుట, ప్రేరేపించుట.

చోదనవారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, బలు రక్కాస\*.

చోదనాగుడము. సం. వి. అ. పుం. కిందుకము: చూ, బంతి. 3.

చోదని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. సిన్నరేగటి దూల గొండి\*: చూ, స్వల్పమరాలభ.

చోదము. సం. వి. అ. న. లవంగపుపట్ట\*: చూ, వరాంగకము. [చూ, శిగురు.

చోదసంజ్ఞికము. సం. వి. అ. పుం. మునగ\*:

చోద్యము. సం. వి. అ. న. 1=సాచ్చెము. ఆళ్ళర్యము: చూ, వింత. 1; 2. అడుగుట: చూ,

పృశ్నము; 8. తిట్టు: చూ, శాపము. 1;  
 4. నవరసములలో నొకటి. అమృతరసము  
 కలది: చూ, రసములు; విణ. 5. ప్రోలఁ  
 దగినది; 6. = సోద. ముందుశుభము తెలుపునది;  
 సోదైము. ఆశ్చర్యకరము: చూ, సోదైము.  
 చోర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కట్ట\*: చూ, శంకిని  
 (పర్యంకపాలిక.) (చూ, పద్మపు తీగ\*)  
 (చూడయను గ్రంథద్రవ్యమని కొందఱు)  
 చోరకము. సం. వి. ఆ. పుం. కిచోరము\*:  
 చూ, వడ్డ్రంధ. [శుకనాసము. 1.  
 చోరతుండువు. సం. వి. ఉ. పుం. అగసి\*. చూ,  
 చోరపంచాశత్తు. పా. ఈగ్రంథమును బిల్వణుడు  
 వ్రాసెను: చూ, కౌవ్యనాటకములు.  
 చోరపుష్పి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, చోర\*.  
 చోరపుష్పికి. సం. వి. ఆ. శ్రీ — వై. —  
 చోరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూడయనుగ్రంథ  
 ద్రవ్యము: చూ, రాజగ్రంథము; 2. = చూజ.  
 గోపుడు, కొల్లు: చూ, లూటీ. 4.  
 చోరసంజ్ఞకము. సం. వి. ఆ. పుం. ముసగ\*:  
 చూ, శిగురువు. 1.  
 చోరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కట్ట\*: చూ, చోర.  
 గట్టచోము. సం. విణ. దొంగిలించబడినది: చూ,  
 ముచ్చిచ్చిలి.  
 చోరి. వా. వి. దొంగతనము: చూ, ముచ్చిచ్చిలి.  
 చోరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ, పుట్టి  
 దొంగ (అనికొందఱు): చూ, ముచ్చిచ్చి. 1;  
 2. మరుడు: చూ, మన్మథుడు.  
 చోరులచలన మృతినొందు జాతకుడు. పా.  
 షష్ఠమాధిపతులు షష్ఠసానమందుండి రాహు  
 పురోగూడికొని శనికేతువులచే జూడఁ  
 బడునపుడు వీరి దశలలో నెవరి మహాదశయైన  
 సెచ్చినపుడు చోరులవలన మృతినంభవించును.  
 చోరాషధము. సం. వి. ఆ. న: చూ, లాద్దుగు\*.

చోలండుకము. సం. వి. ఆ. పుం. తలపా\*:  
 చూ, పాగ. 2.

చోలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెట్టు పట్టు:  
 చూ, బెరడు; 2. దూదిజొంతచొక్కా (కవ  
 చము అనియు): చూ, వారవారణము (చూ,  
 సత్త్రము.)

చోలము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. చోళము.  
 1. కుప్పసము, చొక్కా, నిమి చేట్ట: చూ,  
 వత్త్రము; 2. అనిక: చూ, వత్త్రము; 3. ఏబది  
 యాఱు దేశములలో నొకటి, చోళదేశము:  
 చూ, దేశము. (చూ, చోడము. 8.)

చోలొండుకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-  
 చోలండుకము.

చోషము. సం. వి. ఆ. పుం. పిల్వపుట, ఊపిరి  
 లోనికిఁదీయుట: చూ, వాయువు.

చోష్యము. సం. విణ. 1. పిల్చుదగినది; అం.  
 2. భక్ష్యములైదింటిలో నొకటి: చూ, భక్ష్య  
 ములు.

చోస్కము. సం. వి. ఆ. పుం. సింధుదేశపు  
 గుట్టము: చూ, హయము.

చోళకి. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నెరుగు మొలక:  
 చూ, మొక్క. 1; 2. నారింజీ\*: చూ,  
 శర్కరాంకము; 3. మోచెటికణపు.

చోళము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ. చోలము.  
 చోళివాండు తన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము  
 అను బ్రాహ్మణులు. పా. వీరిలో శుక్లయజు  
 ర్వేదులు కృష్ణయజుర్వేదులు కిలరు: చూ,  
 బ్రాహ్మణులు. (వీరు ద్రావిడులలో నొక  
 తెగవారు.)

చౌ

చౌండాదికము. సం. వి. ఆ. పుం. పగ్వతశిల  
 మధ్యభాగము: చూ, లోయ.

చాక్షుము. సం. విణ. మనోజ్ఞము: చూ, చూద్యము.

చారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, చోరము: 2: చూ, చోరము. 1. \*.

చారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దొంగతనము: చూ, చారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—

చారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దొంగ: చూ, ముప్పు. 1.

చార్యము. సం. వి. ఆ. న = మోః: చూ, చారి.

చాలము. సం. వి. ఆ. న. వదుగునకు ముందు జేయు ఔరము, పట్టుపెట్టి తలవిందుకలు తీయుట యను పోడకకర్మములలోని యొకా నొక యాయుష్కర్మము: చూ, కర్మములు. (చూ, కేళిపదము, ఔరకాలము) కాలా మృతము. 22 శ్లో.

## చ్య

చ్యవనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రసాతలము నకు క్రిందిలోకముననుండు ముని: చూ, ముని. 1; 2. కాశ్యప్రవర్తకలలో నొకడు: చూ, కాశ్యప్రవర్తకుడు.

## చ్యు

చ్యుతమగు. సం. ఆ. క్రి. వీడు, వదలు: చూ, వీడుకొను.

చ్యుతము. సం. విణ. జూతినది: చూ, ప్రస్తము.

చ్యుతసంస్కారదోషము. పా. గ్రామ్యపద దోషములందొకటి. ఇది పెక్కురీతులనగు. అందు సంధిదోషములు పదునాలుగు: చూ, సంధిదోషములు. (చూ, గ్రామ్యము. 6.) (వ్యాకరణము.)

చ్యుతసంస్కారము. అం. (వ్యాకరణదూష్యము) పదదోషములు పదునేడింటిలో నొకటి.

(వ్యాకరణ దుష్టమైనపదము. ఉదా—శ్రీ కమలకాంత పదసేవా నర్మదుఃఖ. ఇచట గమలాశ్బమ స్త్రీలింగముగావున గమలా కాంతయని యుండవలెను): చూ, పద దోషములు.

చ్యుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గళనము: చూ, జూతుడు; 2. విడుపు: చూ, వితరణము.

చ్యుపము. సం. వి. ఆ. పుం. ముఖము: చూ, వదనము. 2.

## చ

చీ. అచ్చీలెనుగు బాలోని యొకానొక యక్కరము. ఎ ఒ చే జీ టి అను నాటిం టిలోను చే ఒకయక్కరము. ఇవి సంస్కృతమున లేవు. “ఇ ఈ ఎ ఏ” లం గూడిన చే జీ లు తాలవ్యంబులు. అందు చే ఒకటి. “అ ఆ ఉ ఊ ఒ ఓ ఔ” లం గూడిన చే జీ లు దంత్యములు. అందు చే ఒకటి. దంత్యతాలవ్యంబులైన చే జీ లు మిత్రములు. ఉ. చీలి, చీత మొ. (చూ, జీ.)

చీంక. వై. వి.=కక్ష. రూ-చీంకిలి-చీక్కిలి: చూ, మడిసంది.

చీంకతాలి. ద్వ. వి. చీంకను దగిలించుకొను మాట: చూ, మాట.

చీంకలు. అం. కళ్ళలుండు స్థలములలో నొకటి: చూ, కళ్ళాస్థానములు; 2. నఖత్వస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, నఖత్వస్థానములు; 3. చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చుంబనస్థానములు

చీంకిలి. వై. వి.=: చూ, రూ-చీంక.

చీంగలించు. జీ. అ. క్రి. చలించు: చూ, సలించు.

చేంగు. దే.వి. దాటుట మందగు ననుకరణము.

విజ. 1, ఆ. 188: చూ, హూహూ.

చేంచేడము. వై. వి. రూ-చేంచేడము-చేంచే

డము. వేం, ఆం. 99: చూ, శ్చేనము.

చేంటిపాప. ద్వ. వి. (చీన్న పాప) అడ్డపట్టు  
పాప: చూ, శిశువు. [ద్వి. 118.

చేంటిపాపడు. ద్వ. వి. —వై.— ఆం, భా.

చేంటిపిల్ల. ద్వ. వి. —వై.— [ద్వి. 118.

చేంటివాడు. ద్వ. వి. —వై.— ఆం. భా.

చేండి. వై. వి. 1.=చండి. దుగ్గ: చూ, పాస్వతి 1;

విజ. 2: చూ, సోమరి; 3. కూరచుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 4. తీరనికోపముగల ఆడుది:

చూ, స్త్రీ.

చేండిపాకు. ద్వ. విజ: చూ, చేండి. 2.

చేండితనము. వై. వి. ఆలసత్వము: చూ,  
విలంబము. 1

చేంద్ర. దే. వి. ఖదిరము \*. (దీని భేదము.—

వలిచేంద్ర). దానినే ఉండ్ర యందురు):

చూ, విటదిగము (దీనితో ఖదిరారిప్తము  
చేయుదురు. ఖదిరారిప్తము కుష్టురోగములను  
కుదుర్చును.)

చేందమామ. వై. వి.=చంద్రమన. రూ-చేందు  
రమామ-చేందురుడు-చేందు: చూ, హిమాం  
శువు.

చేందమామగుక్కిళ్లు. ద్వ. వి. బ. ఆధరావృ  
తము. శకాం. 5, ఆ. 187 (ఇట్లు చేందమామ  
గుట్టకలు. ఈ యర్థమింకను విచార్యము.)

చేందమామపక్కె. ద్వ. వి. ఒకరకము చేప:  
చూ, మత్స్యము. 1. [వెన్నెలపులుగు.

చేందమామపులుగు. ద్వ. వి. చకోరము: చూ,

చేందము. వై. వి. 1.=ఛంద. రీతి. కళా. 1,  
ఆ. 8: చూ, విధము. 1; 2.=ఛందః: చూ,  
ఛందస్సులు.

చేందా. దే. వి. 1. ఉపహారము: చూ, లుచీము.

చా. 2. పత్రికిలులోనగు వానికిచ్చెడు ప్రతి  
ఫలము.

చేందిరిక. వై. వి.=చందిరిక: చూ, వెన్నెల.

చేందు. వై. వి. 1=చంద్రీః: చూ, చేం

మామ 1; 2. నెల: చూ, మాసము 1;

3. అందము: చూ, సౌందర్యము: విజ.

4. అందమైనది: చూ, సౌందర్యము;

5. యోగ్యమైనది: చూ, యోగ్యము. 2.

చేందుకావెట్టె. ద్వ. వి. రూ-చేందుగువెట్టె:

చూ, మందపము. (రూ-చేందువావెట్టె.)

చేందుగు. దే. వి. 1.—వై —; 2. ఒకానొక

చెట్టు: చూ, వృక్షము. [వెట్టె.

చేందుగువెట్టె. ద్వ. వి: చూ, రూ-చేందుకా

చేందునయ. వై. వి. సంద్రము. సాంబ. దే.17:

చూ, సముద్రము.

చేందురకావి. ద్వ. వి. (చేందురము + కావి)

సింధూరవర్ణము. రూ-చేందురుకావి-చేంద్ర

కావి: చూ, వర్ణము. 6.

చేందురజోతి. వై. వి.=చంద్రీన్యూతి: చూ,

బాణసంచు. (రూ-చేందురుజోతి.)

చేందురపూవు. వై. వి. =చంద్రీపుష్ప (చందు

రము + పూవు): చూ, కుసుంబపుష్ప.

చేందురమామ. వై. వి.=: చూ, రూ-చంద

మామ. 1.

చేందురము. వై. వి. =సింధూరమ్. రూ-చేం

ద్రము-చెందిరము-చెంద్రీము-చెంద్రీమము:

చూ, సింధూరము. 1.(వృత్తియందు హల్లుపర

మగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపిం

చును. "చేందురకావి.")

చేందురా. ద్వ. వి. చంద్రీకాంతము. రూ- బ.

చేందురాలు: చూ, రాయి.

చేందురాలు. ద్వ. వి. బ. —వై.—

చేందురుకావి. ద్వ. వి: చూ, రూ-చేందురుకావి.



చేందురుకావిపుట్టము. ద్వ. వి. ఆరుణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

చేందురుకూనలు. వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర: చూ, గోటినాటులు: 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రిందినగ: చూ, భూషణము. 2.

చేందురుడు. వై. వి. 1. = చంద్ర: చూ, హిమంశువు: 2. = సౌందర్య. చక్కని వాడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు. ప్రజోతి.

చేందురుజోతి. వై. వి. =: చూ, రూ-చేందురు చేందురువంకలు. వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర:

చూ, గోటినాటులు: 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రిందినగ: చూ, భూషణము. 2; 8. ఒక గళమువల్ల: చూ, ధాన్యము; ఆం. 4. బాణా గ్రములు పదింటిలో నొకటి: చూ. బాణా గ్రములు, (ఇదే ఆర్ధచంద్రము)

చేండువ. వై. వి. = చేంద్రోదయ: రూ-చేం దువా: చూ. వితానము.

చేండువా. వై. వి. = —వై—

చేండువాచేప. ద్వ. వి. ఒకనొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చేంద్రకావి. ద్వ. వి: చూ, రూ-చేందురుకావి.

చేంద్రము. వై. వి. =: చూ, రూ-చేండురుము.

చేంద్రవంకలు. వై. వి. బ. =: చూ, రూ-చేందురువంకలు.

చేంద్రికవస్త్ర. వై. వి. = సింధూరవర్ణము: 6. చూ, వర్ణము. (కొనుంధవస్త్రముని కొందఱు)

చేంపు. జే. స. క్రి. 1. వధించు. చూ, సంహరించు: పేర్. 2. చూవ (జేయు: చూ, మరచించు.

చేంపుడు. జే. వి. హింస: చూ, వధము.

చేంపుడుగట్టు. ద్వ. వి. వధస్థానము: చూ, స్థానము. 1.

చేంపువాడు. జే. వి: చూ, హింసకుడు.

చేకచేక. జే. వి. పర్వత పాదుట లోనగువాని యందగునను కరణము. వసు. 6. ఆ. 74: చూ, పూహూ.

చేకాపికి. వా. ఆవ్య. మేలును. (చేకాపికి.)

చక్క. వై. వి. = చంగ. రూ-చక్కప: చూ, సౌందర్యము; 2. చక్కనిది: చూ, వృద్ధ్యము.

చక్కగ. వై. వి: చూ, సరిగ.

చక్కగఁజూచు. వై. వి: చూ, పారువచు: (చి)

చక్కజేయు. వై. స. క్రి. (చక్క + జేయు): 1. దిద్దు: చూ, సవరించు; 2. పాడుచేయు: చూ, సరిపెట్టు: 3: చూ, ముగించు.

చక్కజేయుట. వై. వి. అధివాసము; చూ, సంస్కారము.

చక్కడగుట. ద్వ. వి. చచ్చుట. ఆం, భా. ద్వి. 225: చూ, మరణము.

చక్కదనము. వై. వి. (చక్క + తనము) 1. ఆందము: చూ, సౌందర్యము; 2. తిన్నన. ఋభావము: చూ, వృద్ధ్యము;

చక్కబడు. వై. ఆ. క్రి (చక్క + పడు) యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2. [రించు.

చక్కబఱచు. ద్వ. స. క్రి. దిద్దు: చూ, సవ

చక్కబెట్టు. ద్వ. స. క్రి. (చక్క + పెట్టు) 1. —వై. —: 2. నాశనముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.

చక్కటి. జే. వి. 1. దిద్దు: చూ, మరీర్తు; 2 ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 8. కార్యము: చూ, పని. 2; వై. వి. 4: చూ, చక్కదనము. 2;

5. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; విణ. 6.  
 6. చక్కన: చూ, సరి. 11. (చూ, వ్యాధ్యము, చక్కట్టు. దే. వి: చూ, చక్కటి. 4.  
 చక్కట్టుదిద్దుట. జా. తగవుచేయుట. “జేక్కిన కవంజేక్కట్టు దిద్దుంగుచా, హంకారంబు.” విజ. 2, ఆ. 15.  
 చక్కడుచు. ద్వ. స. క్రి. (చక్క + అడుచు)  
 1. ఖండించు: చూ, నెలగు; 2. చేంపు: చూ, సంచరించు.  
 చక్కన వై. వి.=చంగ. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; విణ. 2. దీటు. చూ. చక్కటి. 6.  
 చక్కనయ్య. వై. వి. (చక్కని + అయ్య): చూ, మన్మథుడు. వసు. 3, ఆ. 177.  
 చక్కనిది. వై. విణ: చూ, చక్క 2. (ఆ), భా. త్ప. 19.)  
 చక్కనియొడుగు. ద్వ. వి: చూ, ఎట్టుయొడుగు.  
 చక్కరవతి. వై.వి.=చక్కరవతి: చూ రాజా. 1.  
 చక్కాట. ద్వ. వి: చూ, వధుము.  
 చక్కాడు. ద్వ. స. క్రి. (చక్క + అడు)  
 1. చేంపు: చూ, సంచరించు; 2. ఖండించు: చూ, నెలగు.  
 చక్కి. దే. వి. 1. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 2. ఒకానొకవాద్యము: చూ, వీణ; 3. ద్వ. అ: చూ, సమీపము. 1; వై.వి. 4.=కచ్చ. రూ. చక్కియ-చోయ, వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.  
 చక్కియ. వై. వి.=: చూ, రూ-చక్కి. 4.  
 చక్కిలము. వై. వి.=శిష్యుల: చూ, భక్త్యము.  
 చక్కిలి. వై. వి.=కత్తు: చూ, రూ-చంకిలి.  
 చక్కిలిగింత. ద్వ. వి. (చక్కిలి + గిలిగింత) అన్యకరస్పర్శనముచేతఁ గలిగెడు పింక మొదలైన యంగముల సంకోచము క్రితకిత,

గిలిగింత- రూ. గిలిగింత- చక్కిలిగిలి; 2 సంతోషకము: చూ, సంతోషము.  
 చక్కిలిగింతలువోపు ద్వ. అ. క్రి. (చక్కిలి గింతలు + వోపు) అన్యకరస్పర్శనముచేత పింక మొదలగు యంగములు సంకోచపడు. కళా. 1, ఆ. 131: చూ, సంకోచించు.  
 చక్కిలిగిలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-చక్కిలిగింత.  
 చక్కి. దే. వి. పల్లకిలోని యడుగుచీట్టుము: చూ, చీట్టుము. 2.  
 చక్కిపంచదార. చా. వి. గడ్డకట్టిన తెల్లపంచ దార: చూ, తెల్లము. 1.  
 చక్క. వై. వి. 1.=శుల్కమ్. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2.=చక్కమ్. ఆము: చూ, పుట్టుము. [ నెలగు. సత్కుచేయు. వై. స. క్రి. ఖండించు: చూ, చక్కపగడ. వై. వి. సప్తసంఖ్య: చూ, సప్తము.  
 చక్కెర. వై. వి.=శర్కర: చూ తెల్లము. 1.  
 చక్కెరతిండి. ద్వ. వి. చిలుక: చూ, శుకము.  
 చక్కెరతిండిపులుగు. ద్వ. వి. —వై.— చేం, ఆం. 99.  
 చక్కెరబుగడ. ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.  
 చక్కెరవిలుకాడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.  
 చక్కాలతిప్పము. చా. వి: చూ, బాలకీడ.  
 చగ. దే.వి.రూ-చగడు-చగుడు-చవడు-చవుడు-చవటి-నెల-చవుటి-నెల-చాట-చాడు: చూ, భూమి. 1.  
 చగడు. దే. వి. —వై.—  
 చగుడు. దే. వి. —వై.—  
 చచ్చపుకము. వై. విణ.=సమచతుష్క. (చవు

కము + చేవుకము) సరియైన చాకము: రూ-  
చచ్చాకము.

చచ్చినవానికన్నులు చేరెడు. జా. అయిన  
దానింగూర్చి ఆలోచింపడగుడు.

చచ్చినవానిపెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్టుము  
చాలును. లో. ఉదా.—“తనగుట్టుబయలు  
బెట్టి చచ్చినవానిపెండ్లికి వచ్చినంతయే  
కట్టుము చాలునన్నటుల వచ్చినంత రాబట్టు  
కొనుచు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

చచ్చు. డే. అ. క్రి: చూ, మరణించు.

చచ్చుట. అం. (మరణించుట) దశావస్థలలో  
నొకటి: చూ, అవస్థలు-దశావస్థలు.

చచ్చుడి. డే. వి. చందాలజాతి భేదము: చూ,  
మాదిగ.

చచ్చుడు. డే. విణ. చచ్చినది. “చచ్చుడుబాకి.”

చచ్చాకము. వై. విణ. = చూ, రూ-చచ్చవుకము.

చటాలు. డే. వి. వ్రేయుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

చటిల్లు. డే. వి. —వై — [చట్టున.

చటుకున. డే. ద్రి. క్రి. విణ: చూ, రూ-

చటుక్కున. డే. ద్రి. క్రి. విణ. రూ-వై.-

చటులువడు. ద్వ. అ. క్రి. (చటులు + పడు):  
చూ, భంగపడు.

చట్ట డే. వి. 1. కొంచెము వడ్డుపోసిన చిన్న  
గోనె: చూ, సంచి; 2. తొడకు వెలుపలి  
భాగము: చప్ప; వై. వి. 3. = శాటక: చా  
క్కాయ: చూ, వస్త్రము; 4. కవచము:  
చూ, వస్త్రము. (చూ, వారవారణము);  
5. గచ్చు. పా. 2, అ. 88: చూ, పూ.త.  
8: డే. వి. 6. త్వక్కు: చూ, బెరడు;

7. పాగాకుచట్ట: తద్వి. —పాగాకు చట్టలో  
సగము. —(తె. ప) —అరచట్ట.

చట్టన. డే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ,  
జేగము. 8. [మార్జాలము.

చట్టపుమొకము. ద్వ. వి. పునుగుపిల్లి: చూ,

చట్టము. వై. వి. = స్పష్టమ్-శాస్త్రము. న్యాయ

శాస్త్రము: చూ, అట్ట. 1; 2. మంచములో

నగువానిపట్టెలచేరిక: చక్కి-రూ-చక్కి;

3. పిండివంటలు యెత్తిపెడి చిల్లులుగల

యినుపగిరి, బిత్తెడ: చూ, దర్వి. 1.

(చూ, పాత్రము. 6); 4. చూ, చట్టము;

డే. వి. 5. పిల్లి: డే: చూ, పునుగుచట్టము.

చట్టలుచీరు. ద్వ. స. క్రి. చంపు: చూ, సంచా

80 చు. [సరిపెట్టు.

చట్టలువాపు. ద్వ. స. క్రి. నాశనముచేయు: చూ,

చట్టి. డే. వి: చూ, అటిక.

చట్టిపిరంగిగుండు. ద్వ. వి. బొటుగుండు: చూ,

పిరంగిగుండు.

చట్టు. డే. వి. 1. కొండ: చూ, పర్వతము;

2. శిల: చూ, రాయి; 3. విశాలమైన తాయి,

రూ-చెట్రాయి: చూ, రాయి; 4. త్కొమగ్న

శిల: చూ, రాయి; వై. వి. 5. = ఛాత్రా:;

చూ, శిష్యుడు. పాండు. 5, అ. 187.

చట్టున. డే. ద్రి. క్రి. విణ. రూ-చటుకున: చూ,

డబ్బాటు. [చూ, తెక్క. 1.

చట్టుప. డే. వి. పక్షము. పాండు. 5, అ. 248:

చట్టుపురుగు. ద్వ. వి. పాము. సాంబ. తిర్య. 10:

చూ, సర్పము.

చట్టువ. డే. వి. కఙ్గలెడ్డు, లోహదులతో చేసిన

గిరి. (అని కొందఱు) రూ-చట్టువము:

(చూ, దర్వి. 1): చూ, పాత్రము. 6.

చట్టవము. జే.వి:చూ,రూ-చట్టవ.

చట్టము. వా. వి: చూ, చట్టము: చూ, చాకట్టులు. 8.

చట్టాయి. జే.వి: (చట్ట + తాయి): చూ, చట్టు. 8.

చడావు. వా. వి. అదనము. (చెడావు అనియు)

చడికి. జే. వి. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్ల

కాస్త్రము. (రూ-చలికి)

చదికిలపడు. జే. అ. క్రి. పిట్టలు నేలనాను: రూ-

చదికిలు-చదికిలపడు- చతుశుపడు- చదికిలు.

(అం, భా. త్ప. 98)

చదికిలు. జే. అ. క్రి. —వై.—

చతుశుపడు. జే. అ. క్రి. —వై—

చత్త. జే. వి. రూ-చత్తరి, బెత్త (తర్జని మొదలైన నాలుగు వేర్ల అడ్డుకొలత: చూ, బెత్తిలి.

చత్తరి. జే. వి.—వై—అం, పదా. నర. 85.

చదను. జే. వి. రూ. చదును. 1. సమప్రదేశము:

చూ, భూమి. 1; విణ. 2 మట్టము: చూ, సపాటుము.

చదర. వై. వి. 1. చిన్న చాకపుజాపు, రూ-

చదిరిక: చూ, చాచ; 2. చిన్న విస్తరాకు: చూ, విస్తరి.

చదరంగపుపలక. ద్వ. వి. అష్టాపదము: చూ, కారిఫలము. [నునుఅట.

చదరంగము. వై. వి. = చతురంగమ్. చదరంగ

చదరము. వై. వి. 1 = చతురస్రమ్. సమమైన

నాలుగు మూలలుగలది, చవుకము- రూ-

చాకము: చూ, వైకాల్యము. 1-2; విణ. 2.

సమానమైనది: చూ, గువమ. 2; 8. కొఱు

తలేనిది. [లిగువుపట్టెలు.

చదరములు. వై. వి. బ. ఇంటికురుజాలిమీది

చదరు. జే. వి. 1. కొలువుకూటుము: చూ, సభ.

2; 2. అశ్రద్ధ:చూ,చందె మేలము.[నాయము.

చదలతేజి. జే. వి. ఇంద్రుని గుఱ్ఱము: చూ,

చదలము జే. వి. 1. దంకు విడిసినచోటు:చూ,

స్కంధావారము.1; 2. నైస్యము. కై. 8, అ.

81: చూ, సేవ. 1. [హస్తీ.

చదల యేనుగు. ద్వ.వి. ఇంద్రునియేనుగు:చూ,

చదలు. జే.వి: చూ, వ్యోమము.1, [వేలుపు.

చదలుకొవు. జే. వి. దివోకసుండు: చూ,

చదలుకెంపుతాయి. జే. వి. నూర్యకాంతకల:చూ,

రాము, [భేనుపు.

చదలుదొడుకు. జే. వి. కామభేనుపు: చూ,

చదలు మానికము ద్వ. వి. ద్యుమణి: చూ,

నూర్యుడు. [నది.

చదలేటు. జే. వి. (చదలు + ఏటు) గంగ:చూ,

చదికిలపడు. జే. అ. క్రి: చూ, రూ-చదికిలపడు.

చదికిలు. జే. అ. క్రి.—వై.—

చదియ. జే. వి. నలగుడు: చూ, పీదనము.

చదియు. జే. అ. క్రి. నలగు: చూ, సదమదమగు.

చదిరిక. వై. వి: చూ, చదర. 1.

చదివింపు. జే. పే. 1. చదువజేయు: చూ,

వల్లింపు. 2; 2. వివాహోదయంను కట్టు

మునుచదివింపు.

చదుకము. వై. వి. = చతుక్రమ్. నాలుగు

మార్గములు కలయుదారి: చూ, మార్గము. 1

చదుకు. జే. వి. అడుగు: చూ, బురద.

చదును: చూ, రూ-చదను. 1-2.

చదువు. జే. స. క్రి. 1. అడుచు: చూ,

మొత్తు. 2; పే. 2. చదియజేయు;

3. చంపు: చూ, సంవారిండు: 4. చావజేయు: చూ, మరణించు.

చదుము జే. స. క్రి. 1. చంపు: చూ, సంవారిండు; 2. పిడికిటితో పాడుచు: చూ, గ్రుద్దు. 2.

చదుర. జై. విణ. = చతురా. రూ-చదురాలు. సమర్థురాలు. కళా. 1, ఆ. 81: చూ, స్త్రీ. చదురడుచు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చదురు + అడుచు)

పరిహాసమాడు: చూ, పిసాళించు.

చదురపడుచు. ద్వ. ఆ. క్రి. — వై. — [చదుర. చదురాలు. ద్వ. విణ. (చదురు + అలు): చూ, చదురు. వై. వి. 1. = చతురమ్, చతుర్గోక్తి:

చూ, కబ్బము. 2; 2 = సదస్. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 3. వివాహోడులలో జరిగించు ఆట కచ్చేరి: చూ, సభ. 2; 4. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చదురుడు. వై. విణ. = చతురణ: చూ, సమర్థుడు. చదువరి. జే. విణ. (చదువు + ఆరి) చదువులయ్య: చూ, విద్యావంతుడు; 2: చూ, పాఠకుడు.

చెదవరులు. జే. విణ. బ. క్రిక్కలు. — 2. వై. చదువు. జే. వి. 1. విద్వియ: చూ, విద్య; 2. బ్ర

హ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 3. చగువుట: చూ, పఠనము; బ. 4: చూ, వేదము; స. క్రి. 5 అధికరించు: చూ, పఠించు.

చదువు చెప్పినవాడు. ఆం. (ఉపాధ్యాయుడు, గురువు) గయాపిండ దానార్హులలో నొకడు: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

చదువుట. ఆం. అపధానము తెనిమిడింటిలో నొకటి: చూ, అపధానములు.

చదువుటకు గుఱుతులు. పా: చూ, గుఱుతులు.

చదువుటకు వేసిన నున్న మతియుబోయె. లో.

ఉదా:—“ఇన్నాళ్లు నేవచేయుచు, నున్నది యుంబోయె నేడయో కొఁగిలియి, వున్నంతఁ జదువఁబెట్టగ, నున్న మతియుబోయె ననుటహా నిజమయ్యెన్.” (విజయవిలాసము)

చదువులపడతి. జే. వి. వాణి: చూ, సరస్వతి.

చదువులపులుగు. జే. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

చదువులబడి. జే. వి: చూ, పాఠశాల. [హృ. 1.

చదువులమడుకడు. జే. వి. నలువ: చూ, బ్ర

చదువులయ్య. ద్వ. వి. (చదువుల + ఆయ్య)

1. ఉపాధ్యాయుడు: చూ, పంతులు. 1;

2. పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు

చదువులవెలది. జే. వి: చూ, చదువులపడతి.

చదువులవేలుపు. జే. వి: చూ, చదువులముడుకడు.

చద్ది. జే. వి రూ-చలిది-చల్ది. పయ్యితిశాన్నిము: చూ, సాదము. (1) (చూ, పాిత్రకోభజనము) [తుడు.

చనవరి. జే. విణ. (చనవు + ఆరి): చూ, స్నేహి

చనవు. జే. వి. రూ-చనువు. 1. కేసీను. పా.

1, ఆ. 9: చూ, స్నేహము. 1; 2. కోరిక.

జై. 4 ఆ. 117: చూ, వాంఛ; 8. చెల్లుబడి.

జై. 1, ఆ. 72: చూ, రపము. [వుగలది.

చనవురాల. జే. విణ. (చనవు + అలు) చన

చనిపోయినవాడు. జే. వి. పీఠుగు: చూ, శవము. 2.

చను. వై. వి. 1. = స్తన. (స్త్రీపురుషుల)

స్తనము: రూ-చన్ను: చూ, స్తనము; 2. =

స్తన. మొలియూడ, రూ-చన్ను: చూ,

స్తనము; 3. = స్తన. తాటియూడ, రూ-

చన్ను: చూ, స్తనము; ఆ. క్రి. 4. బిప్పు:

చూ, సమ్మతింఁచి; 5. పోవు: చూ, వెళ్లు.

8: 6. చావు: చూ, మరణింఁచి; 7. చెల్లు:

చూ, సను. 5; 8. తగు: చూ, సరిపడు. 2;

9. కడఁచు: చూ, సను 3; స. కి). 10

పొందు: చూ, పొందించు.

చనుగఁపు. ద్వ. వి. రూ. చన్నగఁపు, అవిక.

హరిశ్చ. 5, ఆ. 71: చూ, వస్త్రము

చనుగొనలు. ద్వ. వి. బ: చాచుకములు: చూ, ప్రసము.

చనుబాల. వై. వి. (చను + పాల) ఒకటి

ధి: చూ, వృక్షము. [చనుగఁపు

చనుకట్టు. ద్వ. వి: రూ. చన్నట్టు: చూ,

చనుట. ద్వ. వి. యాత్ర: చూ, ప్రయాణము.

చనుదెంచు. కే. ఆ. కి). (చను + తెంచు)

1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 2. ఆగతమగు:

చూ, వచ్చు. 2.

చనుజేరుట. ద్వ. వి: చూ. చనుట.

చనుదోయి. ద్వ. వి. కుచియుగళము: చూ, ప్రసము. (రూ. చన్నదోయి. చన్నోయి.)

చనునె. కే. వి. తగునా: రూ. చనునె. చన్నె. చన్నే.

చనుసే. కే. వి. —వై.—

చనుప. కే. వి. 1. గాః: చూ, మాగ్గము. 1;

2. బిడారు: చూ, లంబాడితండ. (బాట సారల గుంపు అందురు.) [సంసెగ

చనుపకము. వై. వి. = చంపక: #: చూ,

చనుమఱి ద్వ. వి. (చను + మఱి) 1. తొమ్ము:

చూ, వక్షము; 2. చనుమొనచుట్టుగల నల్లని

చోటు (ఇది ఆవల లోనగు కట్టమువంటిది:)

చూ, ప్రసము.

చనుమఱువు. ద్వ. వి: చూ, చనుగఁపు.

చనుముక్కు. ద్వ. వి. చాచుకము. రూ. చను

మొన. చనుమొము. కళా. 7, ఆ. 165. చూ,

ప్రసము. (బ. చనుముక్కులు.)

చనుమొన. ద్వ. వి. —వై.— (బ. చనుమొనలు.)

చనుమొము. వై. వి. = ప్రసముఖ. —వై.—

చనులు. అం. నఖక్షుత్తస్థానములు తొమ్మిది

టిలో నొకటి: చూ, నఖక్షుత్తస్థానములు.

చనువాడు. కే. విణ. చెల్లుబడికలవాడు: చూ, సమర్థుడు.

చనువు. కే. వి: చూ, చనువు. 1.

చన్నట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ. చనుకట్టు.

చన్నీళ్లు. కే. వి. బ (చల్ల + నీళ్లు) శీతోదకము: చూ, సలిము.

చన్ను. వై. వి: చూ, రూ. చను 1 2 3; అం. 4.

కళాస్థానములు పదునాటింటిలో నొకటి:

చూ, కళాస్థానములు.

చన్నుగఁపు. ద్వ. వి: చూ, రూ. చనుగఁపు.

చన్నుదోయి. ద్వ. వి: చూ, రూ. చనుదోయి.

పంచ. వేం. 248.

చన్నె. కే. వి. (చనుసు + ఎ): చూ, చనుసె.

చన్నే. కే. వి. —వై.—

చన్నోయి. ద్వ. వి: చూ, రూ. చనుదోయి.

చపారము. కే. వి: చూ, కురారము. 2.

చప్పు. కే. వి: చూ. రూ. చప్పుడు.

చప్ప. కే. వి. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1:

2. ముద్దర, అచ్చు: చూ, ముద్ద; 3: చూ,

చట్ట. 2; విణ. 4. రసహీనము. “నీమాట

చప్పగానున్నది.”: చప్పన, చప్పిడి, చప్ప.

చప్పడనము. కే. వి, విణ. : చూ, చప్పిడి. 2.

చప్పట. వై. వి. చప్పట. 1. చప్పటము: చూ,  
చప్పట. 1; 2. చక్కగా చూచిన వృత్త  
తోగూడిన యజ్ఞచేయి: చూ, చప్పటము  
చప్పటముక్కు. ద్వ. వి: చూ, నతనాసిక.  
చప్పటముక్కువాడు. ద్వ. వి: చూ, నడ్డి  
ముక్కువాడు.

చప్పటించు. వై. స. క్రి: చూ, పటితలించు.  
చప్పట్టు. దే. వి. బ. సంతోషాదులయం దజచే  
తులను తట్టుట. కేకిసలుచూ, (వా)తప్పట్టు.  
చప్పన. దే. వి. 1: చూ, చప్పదనము; విణ.  
2: చూ, చప్ప. 4.

చప్పరమంచము. ద్వ. వి. (చప్పరము + మం  
చము) చప్పరశోల్లమంచము: చూ, మంచము.  
చప్పరము. దే. వి. గూ-చప్పరము. 1: చూ,  
చూ-చప్పరము; 2. గుడారము: చూ, సద  
నము. 1; 3. మీద పందిరివలె నేర్పజచిన  
నలుచదరపుమాను; 4. చాకముదీర్చి వేసిన  
పందిరి (వృత్తియందు చాల్లు పడమగుటో అం  
త్యవర్తము వికల్పముగా లోపించును. చప్పర  
మంచము మొ): చూ, సదనము. 1.

చప్పరించు. దే. స. క్రి. నాలికపై నిడుకొని  
చవిచూచు: చూ, రుచిగొను. [రము.  
చప్పరించుమెకము. ద్వ. వి. పంది: చూ, నూక  
చప్పరింత. దే. వి. 1. —వై.—; 2. దపుడల  
తాటింపు.

చప్పరించు దే. స. క్రి: చూ, రూ-చప్పరించు.  
చప్పి. దే. వి. 1. దురదతోగూడి పొక్కుల  
గోగము. “ఒడలంతయు చప్పి బయలుదేరి

నది.”: చూ, సప్పి; విణ. 2 లోపలికి అణ  
గినది.”. “చప్పిదవడలు”: చూ, రూ-చప్పిడి. 2.  
చప్పిడి. దే. విణ. 1: చూ, చప్ప. 4; 2: చూ,  
చప్పి. 2; 3. చప్పనిది: (తె. ప) ఉప్పిడి,  
చప్పదనము, చప్పన; (సం. ప)-అలవణము.  
చప్పడించు దే. అ. క్రి. చప్పడుచేయు: చూ,  
శబ్దించు.

చప్పడు. దే. వి. రూ-చప్ప. 1. ఆచేతనస్తువులు  
ఒకటితోనాకటి తాకుటచే కలుగు ధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2; 2. శబ్దము: చూ, స్వరము. 2.  
చప్పన. వా. అవ్య. చటుక్కున. (గోదావరి  
మండలమున వాడుక.)

చప్పరము. దే. వి: చూ, రూ-చప్పరము.  
చబుకు. దే. వి. కొరడా: చూ, మునికోల.  
చబుకునేయు. దే. స. క్రి. (చబుకు + చేయు),  
చబుకుతోకొట్టు. కై. 6, అ. 53.  
చమక్కు. వా అవ్య. తమాషా.

చమరు. దే. స. క్రి 1. అజచేతకొట్టు: చూ,  
పటితలించా; 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

చమురు. దే. వి. 1. స్నేహము, నూనె నెయ్యి  
లోనగునది, మెఱుంగు. కై. 4, అ. 110:  
చూ, తైలము; స. క్రి. 2. రాచు: చూ,  
రుద్దు. 1; 3. లేపనముచేయు: చూ, పూయు.

చమురువత్తి. ద్వ. వి. అస్వాసనము: చూ, వత్తి.  
చయ్యన. దే. ద్రి క్రి. విణ: చూ, వేగము. 3.  
చరవర. దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము: చూ,  
హూహూ.

[చూ, విలాసము. 1.]

చరలాట. దే. వి. రూ-చరలాటము. క్రిడ:  
చరలాటము. దే. వి. —వై.—

చరలాటమాడు. దే. అ. కి. (చరలాటము + ఆడు): చూ, రూ-చరలాడు.

చరలాడు. దే. అ. కి: రూ-చరలాటమాడు-చేర్లాటమాడు-చేర్లాడు, చీట్లాడు, ఆట్లాడు, ఆడు. (సం. ప) — క్రిడించు.

చరికుండ. ద్వ. వి. సాలెవాని గంజికుండ: చూ, భాండము. 3.

చరుక. దే. వి: చూ, పశురంగము.

చరుగుడు. దే. వి. ఈడిక: చూ, రూ-సరవడి.

చరుము. దే. స. కి. 1. రాచు: చూ, రుద్దు. 1; 2. వాద్యమును చీటచు.

చర్లాట. దే. వి: చూ, రూ-చరలాట.

చర్లాటమాడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-చరలాడు. పాండు. 3, అ. 68.

చర్లాటము దే. వి: చూ, రూ-చరలాట.

చర్లాడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-చరలాడు.

చీటచు. దే. స. కి. 1. అఱచేతకొట్టు: చూ, పటితలించు; 2. అఱచేతట్టు: చూ, జోకొట్టు; 3. కొట్టు, అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; 4. ఆకరించు: చూ, మొగరించు; 5. తుడుచు, తడిపోవనొత్తు: చూ, ప్రాము. 4.

చీటపు. దే. వి. 1: అప్పళము రూ-అప్పళించు చేప్పట. (సం. ప). — ఆస్సాలనము-రూ-ఆస్సాలము, ఆస్సాటనము-రూ-ఆస్సాటము; 2. అడ్డపాటు. కళా. 7, అ. 59: చూ, వ్యవధానము. 3.

చీటపుచిడక. దే. వి. (చీటపు + చిడక) గోడను తట్టుచిడక: చూ, పిడక.

చటి. దే. వి. రూ-చేటియ. సంచరించుటకు ఆకకృతమైన పర్వతశిఖరము క్రిందివోటు: చూ, పర్వతము.

చేటియ. దే. వి. చూ, చేటి

చేలచేలన. దే. వి. ద్వివరూపము: చూ, సలిలము.

చేలది. దే. వి.=చర్ది. ఓకర: చూ, వాంతి.

చేలపకారము. దే. వి. చేలము: చూ, మాత్సర్యము.

[చూ, మాత్సర్యకీలుండు.]

చేలపకారి. దే. విణ. (చేలపకారము + ఇ): చేలపట్టు. దే. అ. కి. (చేలము + పట్టు)మాత్సర్యముగొను. రూ-చేలపాడుచు-చేలముకొను-చేలపోరు: చూ, మచ్చీరించు. కళా. 3, అ: 244 (కోపమర్దనుని కొందఱు).

చేలపాది. దే. విణ: చూ, చేలపకారి.

చేలపాడుచు. దే. అ. కి: చూ, రూ-చేలపట్టు.

చేలపోరు. దే. అ. కి: (చేలము + పోరు) - వై.

చేలమరి. దే. విణ. (చేలము + అరి): చూ చేలపకారి. వసు. 3, అ. 112.

చేలము. దే. వి: చూ, చేలపకారము. (వృత్తి యందు నాల్గుపదమగుచో అంత్యవర్ణము లోపించును. చేలపట్టు. మొ.)

చేలముకొను. దే. అ. కి: చూ, చేలపట్టు.

చేలవ. దే. వి: చూ, శైత్యము. [వాడు.

చేలవాది. దే. వి. చావునమాచారము చెప్పు

చీలాడము. వై. వి.=చేలనమ్. రూ-చీల్లాడము-

చీల్లాడము, లాగు: చూ, వస్త్రము.

చీలి. దే. వి. రూ-చీలిమిరి-చీల్మిరి. 1. శీతము: చూ, శైత్యము; 2. శీతవాద.

చీలికాఁపు. దే. వి. కప్ప: చూ, మండుకము. 1.

చీలికారు. ద్వ. వి. శిశిరముతువు, (మాఘః షాల్గు నమాసములు): చూ, మాస ద్వయము.

చీలికి. దే. వి: చూ, రూ-చీడికి.

చలిగరువు. ద్వ. వి. విూదయినుకగల తాతి పాణునేల: చూ, భూమి. 1.

చలిగాలి. ద్వ. వి. శీతవాయువు: చూ, వాయువు.



చలిగొండ. ద్వ. వి. (చలి + కొండ) హిమ  
వత్సర్వతిను (ఇట్లు చలిగట్టు-చలిమల): చూ,  
పర్వతిము. [పీఠిక.  
చలిచీమ. జే. వి. ఒకరకము నల్లచీమ: చూ,  
చలితటి. జే. వి: చూ, చలికారు.  
చలినాయ. ద్వ. వి: చూ, నూర్వడు.  
చలిది. జే. వి. (చలి + అది): చూ, రూ-చర్ది.  
చలినిమూట. ద్వ. వి. చిట్టముదాలనూనె,  
చిట్టముదము: చూ, తైలము.  
చలినట్టు. జే. వి. గాలి: చూ, వాయువు  
చలినెల. జే. వి. 1. మాఘమాసము, జేన్నెంపు  
రిక్కనెల: చూ, మాసము. 1; 2. ఫాల్గుని  
మాసము. పౌర్ణమిరిక్కనెల. కళా. 7,  
ఆ. 181: చూ, మాసము. 1.  
చలిపందిరి. జే. వి. రూ-చలిపందిరి-చలిమిపందిరి.  
చలివిందల-చల్లవిందల. దాహమున నీళ్లు  
పోనెడు పందిరి: చూ, సదనము. 1.  
చలిపందిరి. జే. వి. —వై.—  
చలిపని. జే. వి. శైవ్యోపచారము: చలు  
వలు-రూ-చల్లలు.  
చలిపిడుగు. ద్వ. వి. కొన్ని దేశములందు కాల  
విశేషమున ఆకాశమునందుండి పడెడు చెడ  
గఱపు మంచుగడ్డ: చూ, హిమము. (చూ,  
పిడుగు.  
చలిమిడి. జే. వి. 1. ఒకరకముకూర; 2. బెల్లము  
కలిపిన పిండి. రూ-చలివిడి: చూ, సాదము(1).  
చలిమిపందిరి. జే. వి: చూ, రూ-చలిపందిరి.  
చలిమిరి. జే. వి: చూ, చలి. 1.  
చలియిక్క. జే. వి: చూ, చలివట్టు.  
చలియిసుక. జే. వి. (చలి + ఇసుక) కర్పూ  
రము. వసు. 2, ఆ. 20: చూ, సిరము.

చలివాపు. జే. స. కి. (చలి + పాపు): చూ,  
బుజ్జిగించు.  
చలివాలు. ద్వ. వి. (చలి + వాలు) చిహ్నము:  
చూ, లక్షణము. 1.  
చలివిందల. జే. వి: చూ, రూ-చలిపందిరి.  
చలివిడి. జే. వి: చూ, రూ-చలిమిడి. 2.  
చలివెలుగు. జే. వి. శీతకరుడు, చంగ్రుడు:  
చూ, హిమాంశువు.  
చలివెల్లు. జే. వి. —వై—  
చలువ. జే. వి. 1. చూపటాయి. కళా. 1,  
ఆ. 109: చూ, చల్లు. 3; 2. శిల: చూ, రాయి.  
చలుపు. జే. పే. 1. చేయు: చూ, రూ-సలుపు;  
2. కడపు: చూ, రూ-సలుపు.  
చలువ. జే. వి. రూ-చల్వ. 1. జీలుబు, రూ-  
చలువడి-చలువ-చల్వ-చలి-చలిమిరి-చల్మిరి.  
చల్ల-చల్లన-చల్లదనము. స్వా. 1, ఆ. 72:  
చూ, శైత్యము; 2. బాహ్యమువలన శైత్యము.  
రూ-చలువడి; 3. ధౌతవస్త్రము. సా. 2,  
ఆ. 192: చూ, వస్త్రము; 4. బ. శైవ్యోప  
చారము: చూ, చలిపని.  
చలువగట్టు. ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.  
చలువగుట్టము. ద్వ. వి. గాడిద: చూ, రాసభము.  
చలువచేయు. జే. స. కి. చేపుటినీళ్లలో నుడి  
కించుచుడు: చూ, పులుము. 4.  
చలువజోతి. ద్వ. వి: చూ, చలివెలుగు.  
చలువడి. జే. వి. (చలువ + వడి): చూ,  
చలువ. 1-2 (స్వాగ్రమున వడి).  
చలువబట్ట. జే. వి: చూ, చలువ. 3.  
చలువమిరియము. ద్వ. వి. తోకమిరియము:  
చూ, మిరియము.

చలువతాయి. దే. వి: చూ, చెందురా.  
చలువతేడు. దే. వి: చూ, చలివెలుగు.  
చలువలమల. ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.  
చలువలతేడు. దే.వి: చూ, చూచలువతేడు.  
చలోచలో. వా. వి. బండియెడ్లను తోలుట

యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, చూచూ.

(చెలోచెలో అనియు)

చల్లి. దే. వి: చూ, చూచల్లిచలిది. [ఆ.68.  
చల్లిరి. దే. వి: చూ, చూచలిమిరి. లక్ష్మి. 3,  
చల్లి. దే. వి. 1: చూ, మజ్జి; విణ 2.జేలులు:  
చూ, చూచలువ. 1.

చల్లకడి. దే. వి. మెంతిమజ్జి: చూ, మజ్జి.  
చల్లకము. దే.వి. చల్లుట: చూ, పోతూణము.1.  
చల్లకుండ. ద్వ. వి. 1. మజ్జికుండ: చూ,  
భాండము. 3; వా. 2 అమ్మవారి చల్ల  
కుటుము: చూ, భాండము. 3.

చల్లగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, శతమూలి \*  
చల్లగాలి. దే. వి. చల్లనిగాలి: చూ, వాయువు.  
చల్లగుత్తులు. ద్వ. వి. ఒకరకముభక్త్యము: చూ,  
భక్త్యము.

చల్లగుములు. దే. వి. య. చల్లత్రిపుత్రాభు: (ఆక  
త్రాభు): చూ, నూత్రిము. 1. [నూత్రిము.

చల్లచప్పుడు. దే. విణ. జడుడు: చూ,  
చల్లజేంతు. దే. విణ: చూ, వెణపరి.

చల్లడము. వై. వి.=చలనము: చూ, చూచలాడము.

చల్లత్రాళ్లు. దే. వి. బ: చూ, చల్లగుములు.

చల్లన. దే. వి. 1. తేమము: చూ, శుభము. 1;

విణ. 2. శతము. "చల్లనిగాలి": చూ,  
శైత్యము.

చల్లనగు. దే. అ. క్రి. ఇవతలిండు: చూ,  
శైత్యండు.

చల్లనితెలిదిబ్బ. ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ  
చల్లపందిరి. దే. వి: చూ, చూచలిపందిరి.

చల్లపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, చల్లనగు.

చల్లపిట్ట. ద్వ. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

చల్లరాడు. దే. వి. తరిగింబము: చూ, దండ  
వెక్కుంభము. [వడియము.]

చల్లవడియము. ద్వ. వి. మజ్జి వడియము: చూ,

చల్లనేయు ద్వ. స. క్రి. (చల్ల + చేయు)

చల్లపూచు; వా. 2. త్రమ్మ: చూ, మధించు.

చల్లాడము. వై. వి. = : చూ, చూచల్లాడము.

చల్లాణము. దే. వి: చూ, చూచల్లాడము.

చల్లారు. దే. అ. క్రి. (చల్ల + అరు) ఉపశమిల్లు:  
చూ, నుగ్గి. 4.

చల్లు. దే. వి. 1. చల్లుట: చూ, చల్లకము.  
స. క్రి. 2. (నీళ్లు) చల్లు, (చిత్తములు)చల్లు:  
చూ, పోగొట్టు.

చల్లుట. దే. వి: చూ, చల్లకము. [సము. 1.

చల్లుపోరాట. దే. వి. జలకీర్తి: చూ, విలా

చల్లుపోరు. దే. వి. కొలఁకులయందుదిగి యొకరి

మీదనొకరు నీళ్లుచల్లుకొనెడి యాట:చూ,

విలాసము. 1. (చల్లుపోరాట.)

చల్లులాడు. దే. అ. క్రి. (చల్లులు + అడు)  
కొలఁకులయందుదిగి యొకరిమీద నొకరు

నీళ్లుచల్లుకొనియాడు.

చీల్చ. దే. వి: చూ, చూచలువ.

చీవకము. వై. వి. = చతుష్కము: చూ,

చూచీవక. [భూమి. 1.

చీవటినేల. దే. వి. చూచీవటినేల: చూ,

చీవడు. దే. వి. చూచాడు. —వై.—

చేవలము. జే. వి. వరహాలో నెనిమిదవభాగము.  
 చేవి. జే. వి. అమృతము, వేలుపుబోనము:  
 చూ, సాదము (1); 2. రసము: చూ, రూ-  
 చేవురు; 3. ఆస్వాదనము: చూ, రుచి. 1;  
 4. ఘోటిగర్భము: చూ, హయము;  
 5. మాక్తికాదిభారము. ఆం. భా. ద్వి. 276:  
 చూ, రత్నము. 1.  
 చేవిక. వై. వి. = చతుష్కము. రూ-చేవకము-  
 చేవికము-చేవిక-చేవిరె, మెల్లా: చూ, సద-  
 నము. 1. (మండపమనియు.)  
 చేవికము. వై. వి. = —వై.—  
 చేవికె. వై. వి. = —వై.— [రుచిగొను.  
 చేవిగొను. జే. స. కి). (చేవి + కొను): చూ,  
 చేవితి. వై. వి. = చతుర్థి. పక్షమందు నాల్గవ  
 తిథి, రూ-చేవుతి: చూ, పి. 1.  
 చేవిరె. వై. వి. = చూ, రూ-చేవిక.  
 చేవిరివాడు. జే. వి. గర్భిణీహస్త్యతశేషు.  
 రూ-చేవిరెవాడు: చూ, శిశువు.  
 చేవిరె. జే. వి. నాలుగుడబ్బులు: చూ, అణా.  
 చేవిరెవాడు. జే. వి: చూ, రూ-చేవిరివాడు  
 చేవు. వై. స. = చతుః. రూ-చా:చూ, నాలుగు.  
 చేవుక. జే. విణ. రూ-చాక. 1. అగ్గర:  
 చూ, వెల. 1; 2. తక్కువ: చూ, వెలితి 2.  
 చేవుకటులు. ద్వ. వి. బ. రూ-చేవుకటులు-చవు  
 కటు-చాకటులు-చాకటు. నాలుగు ముత్య  
 ములుచేర్చిక్కిపోగులు: చూ, భూపణము. 2.  
 చేవుకటులు ద్వ. వి. బ. —వై—  
 చేవుకటు. ద్వ. వి. బ. —వై—  
 చేవుకము. వై. వి. రూ-చాకము. 1. సమమైన  
 నాలుగు మూలలుగలది: చూ, రూ-చేదరము.  
 1; 2. నిడుపు వెడల్పులు సరిగాగలతుండు  
 గుడ్డ: చూ, వస్త్రము; 3. వర్ణితము, అశ్వ  
 గతిభేదము: చూ, హయము; స. 4. = చతు-  
 స్కము: చూ, చేవు.

చేవుక నేయు. జే. స. కి). (చేవుక + చేయు)  
 రూ-చాక నేయు. 1. తక్కువపఱచు: చూ,  
 వనించు; 2. భక్తిగించు: రూ-చాక నేయు.  
 చేవుకలి. ద్వ. వి. (చేవు + కాట్లు) అడువారి  
 లోకలనేతయందు నూలిపోగుల చేతనేర్ప  
 డిన చేచ్చాకపుటిల్లు. రూ-చాకలి: చూ,  
 సదనము. 1.  
 చేవుకలించు. ద్వ. ఆ. కి). (చేవుకలి + ఇంచు)  
 నాలుగు కాట్లువైకెత్తి చూ-చాకలిం-  
 చు. స్యా. 1, ఆ. 59, , ఆ. 25: చూ,  
 లంఘించు.  
 చేవుకలింత. ద్వ. వి. 1. చాకలింతు. రూ-  
 చాకలింత-చాకలింపు: చూ, లంఘ; 2: చూ.  
 చేవుకము. 3.  
 చేవుకలింపు. ద్వ. వి. —వై—  
 చేవుకాడిగుదియ. ద్వ. వి. నాలుగుప్రక్కలు  
 తీసిన యినుపదండము. రూ-చాకాడిగుదియ:  
 చూ, బాణము. 1. [నబ్బు.  
 చేవుకారము. వై. వి. రూ-చాకారము: చూ,  
 చేవుకాలిపీట. ద్వ. వి. నాలుగుకాట్లుగల యెత్తు  
 పీట. రూ-చాకాలిపీట: చూ, పీట.  
 చేవుకె. వై. వి. కంచము. రూ-చాకె: చూ,  
 పాత్రము. 3.  
 చేవుకీ. వై. వి. = చతుష్కము. కూడలిలోపన్ను  
 తీయుతావు. రూ-చాకీ. సుంకరి మెట్టు: చూ,  
 సదనము. 1.  
 చేవుకు. జే. వి. రూ-చాకు. 1. చేటుకోల; 2.  
 అడుసు. ఆం. భా. పి. 155: చూ, బురద;  
 వా. వి. 3. అంగడివీధి. చూ, వీధి.  
 చేవుగంటి. ద్వ. వి. (చేవు + కంటి) రూ-  
 చాగంటి. 1. అగ్ని దేవుడు; చూ, వహ్ని. 1;  
 2. అడిదవుమెకము: చూ, శరభము. 1.  
 చేవుటినేల. జే. వి: చూ, రూ-చేవటినేల.  
 చేవుటుప్ప. జే. వి. (చేవుటి + ఉప్పు) రామ  
 కము. రూ-చాటుప్ప: చూ, లవణము. 1.

చవుడు. దే. వి. రూ-చాడు. 1: చూ, చీగ;

2. కారపునున్న: చూ, భూమి. 1.

చవుడోలు. వై. వి. = చతురంతడోలు. ఆం

బారి, రూ-చాడోలు, హాదా: చూ, చాస్తి

(చేశ్యమనిశబ్ద రత్నాకరము) [పాలకి.

చవుతా. వై. వి. రూ-చా'తా. డోలి: చూ,

చవుతి. వై. వి. = : చూ, రూ-చీవితి.

చవుతు. దే. వి. రూ-చా'తు: (చూ, పాగ. 2)

చూ, వస్త్రము.

చవుదంతి. వై. వి. = చతుర్దంతి. ఇందుని

యేనుగు. రూ-చా'దంతి; చూ, చాస్తి.

చవుదంతియెకిమిడు. ద్వ. వి. ఇందుడు:

చూ, వేలుపుటేడు. [కూచుడు.

చవుదరి. వై. వి. = చతుర్దరి. రూ-చా'దరి:చూ,

చవుపదము. వై. వి. = చతుష్పద. నాలుగు

మూలలు. వై. 5, ఆ. 196: చూ, విదిక్కు.

చవుపుటము. వై. వి. = చతుష్పట (చవు +

పుటము) రూ-చా'పుటము. నాలుగుకాళ్లు వై

కత్తిదా'టెడిదాటు: చూ, లంఘ.

చవురు. దే. వి. రూ-చా'రు. 1. తీపుతోకలసిన

యిందుకడప్పు: చూ, లవణము. 1; 2. చవి-

ఆం, భా. పృ. 105: చూ, రసము.

చవులు. వై. వి. బ. రూ-చా'లు. ముతైపుకాంతి:

చూ, రత్నము. 1.

చవువంచ. వై. స. అయిగు. రూ-చా'వంచ:

చూ, రూ-చవ్వంచ.

చవుసట్టి. వా. వై. స. = చతుష్టస్తి. అటువది

నాలుగు: చూ, రూ-చా'సట్టి (చవుపట్టిఅని

పురుషాత్తిను కవీయము)

చవుసాల. వై. వి. = చతుశ్శాల. రూ-చా'సాల'

మేట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

చవుసీతి. వై. స. = చతురశీతి. ఎకబడినాలుగు.

"చవుసీతిబంధములు": చూ, రూ-చా'సీతి.

చవ్వ. దే. విణ: చూ, రూ-చవ్వ. 4.

చవ్వంచ. ద్వ. స. (చవు + వంచ) అయిదు'

రూ-చా'వంచ-చా'వంచ: చూ, పంచకము.

## చా

చాంగణ. దే. వి. (రూ-చా'ంగణ-చా'ంగణము-

చా'ంగణి) విన్నాణములుముష్ణుశండింటిలో

కొకటి: చూ, విన్నాణములు.

చాంగుబలి. దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము:

చూ, సేబాసు.

చాంత్రాడు. వా. వి: చూ, రూ-చా'త్రాడు. 1.

చాందిని. వా. వి. మేలుకట్టు, వితానము.

చాంగ. వై. వి. = సరివా. మోరటు #: చూ,

సరివ (బడిమామిడిచెట్టు.)

చాంగణ. దే. వి. నాశము: చూ, గుత్త.

చాంగణకొట్టు. దే. స. క్రి.(చాంగణ + కొట్టు)

చేంపు: చూ, సంచరించు.

చాంగణగొను. దే. స. క్రి. (చాంగణ + కొను)

1. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2; 2. ఖండించు:

చూ, నెలగు. [నగ. 115: చూ, వధ.

చాంగణలాట. దే. వి. హింస. ఆం, పదా.

చాంగణలాడు. దే. స. క్రి. (చాంగణలు +

అడు) నాశముచేయు: చూ, సమకట్టు.

చాంగిలింత. దే. వి. నమస్కారము: చూ,

నెన్నెలకొలు. [వ్రాలు: చూ, వ్రాలు. 8.

చాంగిలు. దే. ఆ. క్రి. రూ-చా'ంగిల్లు-నేలకు

చాంగిల్లు. దే. ఆ. క్రి. —వై.—

చాంగు. దే. అవ్య. 1. ప్రశంసనార్థకము.విజ. 2,

ఆ. 72: చూ, సేబాసు; ఆ. క్రి. 2. దీర్ఘ

మగు, చెల్లు: చూ, రూ-సాంగు; 8. రూ-





చాఁగిలు-సాఁగు, నేలకువాయిలు. నిర్వ. 8, ఆ. 69: చూ, వాయిలు. 8; 4. దండాకారముగ నేలకువాయిలు. రూ-చాఁగిలు-సాఁగు. నిర్వ. 8, ఆ. 69: చూ, వాయిలు. 8.

చాఁగురె. దే. అవ్య: చూ, చాఁగు. 1. (రూ-చాఁగురే.)

చాఁగురే. దే. అవ్య. —వై.— [చాఁపు. 8 చాఁచు. దే. పే. చాఁగఁజేయు: చూ, చాఁడు. దే. వి. 1. బొట్టుపెట్టుకొనుటకు తూయుటకు నగు నల్లని ద్రవద్రవ్యవిశేషము, బాషము: చూ, బొట్టు. 1; 2. కాలునపుడు క్తామననంను ద్రవించెడుద్రవము; 3. కంటి కాటుక: కాటుక; (సం. ప):—అంజనము-రూ-అంజనము, కజ్జలము, జమ్ (చూ, గసాంజనము); స. క్రి. 4. (గట్టివస్తువును నీళ్లు పోసి) తాచు: చూ, రుద్దు. 1.

చాఁప. దే. వి. 1. క్రిందఁ బఱచుకొనెడు (కొబ్బరి, తాటి, తుంగ లోనగువాని) చాఁప: (సం. ప):—కటము, కిరేరకము, కలింజకము-రూ-కలింజకము. కిలింజము, చంచ; తద్వి. — కొబ్బరిఆకుచాఁప.- (తె. ప):— కీతు; చిన్న చాకపుచాఁప.— (తె. ప):— చదగ-రూ-చదరిక; (సం. ప):—చర్మశము; 2. ఓడకుఁగట్టెడు చాఁప: చూ, తెరచాఁప; 3. ఒకరకమువల. జై. 2, ఆ. 97: చూ, వల. 1.

చాఁపకట్టు. దే. వి. చాఁప పఱపునంటిపఱపు. చాఁపకట్టువడు. ద్వ. అ. క్రి. (చాఁపకట్టు + పడు)చాఁపపఱచివట్లుగు (నేలతోనేలగానగు.)

చాఁపగద్ద. ద్వ. వి. కుండేళ్లనుబట్టెడి యొక రకము చేగ: చూ, శ్వేనము. [గొను. 2.

చాఁపచుట్టువడు. వా. అ. క్రి: చూ, గుడి చాఁపట్టు. దే. వి. (చాఁప + అట్టు) ఆపడము కంటి యొకానొక పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

చాఁపటాయి. దే. వి. విశాలమైనటాయి: చూ, రాయి. [మేదరి:

చాఁపలలువాఁడు. దే. వి. కటకారుడు: చూ, చాఁపలు. దే. వి. బ 1. చిక్కులు (అప్ర.): 2. కటములు.

చాఁపు. దే. వి. 1 పడుగుకొలదిబట్టు: చూ, వస్త్రము; 2. చాఁచుట; పే. 3. చాఁగఁజేయు: ఒగ్గు, ఒడ్డు, చాఁచు.

చాకట్టు. ద్వ. వి. భనము: చూ, విత్తము. 1. చాకల. దే. వి. వస్త్రములు ఉడికి జీవించినట్టి యొక జాతి. “చాకలవాఁడు. చాకలది.”

చాకలత. దే. వి. 1: చూ, రజకి; అం. 2. దూతి కలలో నొకతె (దూతీచతుష్టయమునందలి మూడవదానిలోనిపదునాఱుగురిలోనొకతె): చూ, దూతీచతుష్టయము.

చాకలది. దే. వి. —వై.—

చాకలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, భరద్వాజము.

చాకలవాఁడు. దే. వి: చూ, రజకుడు.

చాకలి. దే. వి. 1. —వై —; 2: చూ, రజకి; అం. 3. కిల్లులు అయిదుగురిలో నొకఁడు: చూ, కిల్లులు.

చాకి దే. వి. —వై —;

చాకిత. దే. వి: చూ, చాకలత.

చాకిబాన. దే. వి. 1: చూ, బాలకీర్తిడ; 2. ఒకానొకపిల్ల: చూ, పక్షి; వా. వి. 3. చాకలివాండుగు బట్టలుడికించు గూన: చూ, భాండము. 3.

చాకిమాట. దే. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

చాకిరి. దే. వి. పరిచర్య: చూ, శుశూరిష. 2.

చాకీ. దే. వి. కంచము: చూ, పాత్రము. 6.

చాకు. వా. వి. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

చాకె. దే. వి: చూ, చాకలత.

చాకెత. దే. వి. —వై.—

చాగకాఁడు. ద్వ. వి. (చాగము + కాఁడు)

1. కుచేరుడు: చూ, శ్రీదుడు; విణ. చూడి. దే. వి. రూ. చూడి. కొండియము: చూ,  
 2. త్యాగశీలుడు: చూ, వదాన్యుడు.  
 చాగము. వై. వి.=త్యాగః: చూ, త్యాగము.  
 చాగరతనము. వై. వి.=త్యాగరత్న (చాగము +  
 రతనము) చింతామణి: చూ, రత్నము. 1.  
 చాగరాడి. దే. వి. గంధపిండితకము \*: చూ,  
 శ్వసనము. [ద్వి. 65.  
 చాగరాడివెలికి. దే. వి. —వై.— అం, భా.  
 చాగి. వై. విణ.=త్యాగి (చాగము + ఇ): చూ,  
 వదాన్యుడు.  
 చాగు. దే. అ. క్రి. 1. హాపు: చూ, వెళ్లు. 3;  
 2. పగర్తిల్లు. కై. 1, అ. 105: చూ,  
 వర్తించు; 3: చూ, యత్నించు.  
 చాగుబడిక. దే. వి. పూజ: చూ, సవర్య.  
 చాచి. దే. వి. చేన్ను: చూ, స్తనము.  
 చాటడుగు మొన. అం. మల్లశాస్త్రము నందలి  
 మొనలు పండ్రెండేటిలో నొకటి: చూ,  
 మొనలు. (చూ, మల్లశాస్త్రము.)  
 చాటించు. దే. స. క్రి. తుడుము లోనగునవి  
 వాయించి ఊరివారికందటికి విషయమును  
 తెలుపు: చాటు.  
 చాటింపు. దే. వి. చాటించుట- చాటువ,  
 టంట్టం-టుమును-టుమ్ము: చూ, హూహూ.  
 చాటు. దే. వి. 1. మఱుగు: చూ, వ్యవధా  
 నము. 3; స. క్రి. 2: చూ, చాటించు;  
 3. విశదపఱచు: చూ, సూచించు. 2.  
 చాటుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుగుపడు.  
 చాటుబోలుటబావ. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,  
 హిమాంశువు.  
 చాటుమాట. వా. వి: చూ, జనాంతికము.  
 చాటువ. దే. వి. 1: చూ, చాటింపు; వై. వి.  
 2.=చాటు. ఉదాహరణము: చూ, నిదర్శ  
 నము. 1.  
 చాటువెట్టు. ద్వ. స. క్రి: చూ, మఱుగువెట్టు.

చూడి. దే. వి. రూ. చూడి. కొండియము: చూ,  
 తంటా.  
 చూడి. దే. వి. —వై.—  
 చూడికోలు. దే. విణ. రూ. చూడిగొట్టు. పిశు  
 నుడు: చూ, నూచికుడు. 1.  
 చూడిగొట్టు. దే. విణ. —వై.—  
 చూడుపు. దే. వి. రూ. చూడుపు: చూ, విధము. 1.  
 చూడుపు. దే. వి. —వై.—  
 చాతనివాడు. దే. వి. శిఖయక్షోపవీతములు  
 ధరింపని వైష్ణవుడు: చూ, సాతాని.  
 చాతాని. దే. వి. —వై.— (రూ. సాతాని.)  
 చాతు. దే. స. క్రి. ధరించు: చూ, వహించు.  
 చావీవెండి. వా. వి. ఊదువెండి: చూ,  
 లోహము. 1.  
 చాన. వై. వి.=శ్యామా. ఇంతి: చూ. శ్రీ.  
 (దేశ్యపని శబ్దరత్నాకరము.)  
 చానపి. దే. వి. చేన్నీళ్లు: చూ, సలిలము.  
 చానరి. దే. వి. నాట్యవిశేషము: చూ, నృత్య  
 ము (చూ, వ్యంజకము. 1.)  
 చాపరువు. దే. వి. (చాపు + పరువు) చచ్చునం  
 తటి పరుగు. స్వా. 4, అ. 45: చూ, పరుగు. 2.  
 చామ. వై. వి. 1.=శ్యామల. నలుపు: చూ,  
 వర్ణము. 6; 2.=శ్యామా. ఆడుది: చూ,  
 శ్రీ; 3.= శ్యామా. యువతి: చూ, శ్రీ;  
 4.= శ్యామాకః. సస్యవిశేషము: చూ,  
 సస్యము. 1; దే. వి. 5. ఒకరకము పడవ:  
 చూ, హోడము.  
 చామనచామ. వై. వి. = శ్యామలవర్ణమ్. నల్ల  
 దనము: చూ, వర్ణము. 6.  
 చామనము. వై. వి. 1. = శ్యామలః. నలుపు:  
 చూ, వర్ణము 6; విణ. 2. నల్లనిది: చూ,  
 వర్ణము. 6.  
 చామలు. వై. వి. బ.= చూ, చామ. 4.  
 చాయ. వై. వి.=ఛాయా: చూ, ఛాయ. 1-2-;  
 3-4-5-6-7-8; 9. వై. శ్రు: చూ, పార్శ్వము. 2



10. పోలిక, ఉపమ. సమ. 1, ఆ. 101: చూ, సమానము. 2; 11. భోద: చూ, నూచన. 1; 12. ద్వ్యు: చూ, సమీపము. 1; 13. తిన్నన, ఋజుభావము: చూ, వృద్ధము; బ. 14. కత్తియొక్క కాంటులు. చూయకొడుకు. ద్వ. వి. శనిగ్రహము: చూ, రాహువు. 2. (ఇట్లు చూపట్టి.) చూయచెక్కచెట్టు ద్వ. వి. చూయవేయటకు ఉపయుక్తమైన చెక్కగల ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృథుము. చూయవెనిమిటి. ద్వ. వి: చూ, నూహ్యుడు. చూయమేను. వా. వి: చూ, బండికన్ను. చూయవాలు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చూయ + పాలు) పాలు: చూ, సరిపోవు. 1. చూరిక. దే. వి. ఒకరకముబాట్టు. రూ-చాటిక. పత్తిబాట్టు: చూ, బాట్టు. 1. చూరు. వై. వి. 1. = సార. స్థిరసముకట్టుచూరు. రూ-చేరు-చేలు: చూ, యూషము; 2. సున్నముకలిసినకల్లు: చూ, సుర. 2; దే. స. క్రి. 3. పారకకట్టుడుగుతో నుతిచినశ్ల మునూడ్చు: చూ, సమ్యక్రించు. చూచె. వై. వి. రూ-చేరు-చేలు: చూ, ప్రస్ఫుతి. 1. చూట వై. వి. 1 = చూర: జీడిమామిడి. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, చూగ. 4; దే. వి. 2. గీత: చూ, రేఖ. 3; 3. ఒకరకమువేప: చూ, మత్స్యము. 1; 4. పులిరంగు: చూ, వర్ణము. 6. చూకంద. ద్వ. వి. పిండాలుపుక: చూ, నూరణము. [సంహరించు. చూగలాడు. ద్వ. స. క్రి. చేంపు: చూ, చూపవపు. ద్వ. వి. జీడిమామిడి గింజిలోనిపప్పు: చూబియ్యము. చూబియ్యము. ద్వ. వి. —వై.—

చూటమీను. ద్వ. వి: చూ, చూట. 3. [లము. 1. చూటలమొకము. ద్వ. వి. పులి: చూ, శార్దూ చాటిక. దే. వి. 1: చూ, రూ-చూట. 1; 2: చూ, రూ-చూరిక; 3: చూ, చూట. 2. చూటిక దే. వి: చూ, చూట. 2. చూల. వా. వి. రూ-చూలా. బహుళము: చూ, విస్తారము. 1. [తగనివాడు. చూలడు. వా. వి. అనర్థుడు, అపాత్రిడు, చూలమి. వా. వి. ఆశక్తి. చూలా. వా. వి: చూ, రూ-చూల. చూలించు. దే. వే. 1. నిలుపులచేయు: 2. శక్తముగజేయు. చూలిక. దే. వి. నేరపు: చూ, సామర్థ్యము. 1. చూలు. దే. వి. 1. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 2. చూన్ననపుడు కట్టుచే నేర్పడినరేఖ. వరద: చూ, సీత. 2; 3. వైనుండివడునీరు లోనగు వాని చూలు. శశాం 2, ఆ. 17: చూ, ధార. 1; 4. చూలుననెడిబుద్ధి. పర్యాప్తి. పంచ. వేం. 4, ఆ. 507: చూ, బుద్ధి; ఆ. క్రి. 5. కావలసి నంతయగు: చూ, పర్యాప్తమగు: 6. నేర్పు: చూ, నేరుచు. చూలుపు. దే. వి. రూ-చూల్పు: చూ, పంక్తి. 1. చూలువేరింటి పూబోడి. ద్వ. వి. సీతాజీవి: చూ, సీత. చూలుబడి. దే. వి. చూలిక: చూ, సామర్థ్యము. 1. చూలుమానిసి. ద్వ. విణ. 1. శూరుడు: చూ, మాంధీరుడు. 2; 2. అనునరి: చూ, సమర్థుడు. చూలుమాసి. ద్వ. విణ. పనుపరి-రూ-పన్నరి. ఒకరికి లోబడినవాడు: చూ, పరాధీనుడు. చూలుమూల-వీలు చూలు. జా. సంగతిసందర్భము

“చాలుమూలలేని భాలున నాచేనాలాగున వాగించితివి.” (ధర్మజరాజసూయము)

చాలువాడు. దే. వి. శక్తుడు: చూ, సమర్థుడు.

చాలువాణు. దే. ఆ. క్రి. (చాలు + పాణు) వరుసతీరు.

చాలు. దే. వి: చూ, రూ-చాలువు.

చాలుకుత్తుకలవాడు. దే. వి. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

చావజూచు. దే. స. క్రి. (చావన్ + చూచు)

చంపు: చూ, సంహరించు.

చావడి. దే. వి. 1. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. చవిక, సుందరము: చూ, సద సము. 1; 3. సత్రిము: చూ, సదనము. 1.

చావనివారు. దే. వి. బ. దేవతలు: చూ, వేలుపు.

చావు. దే. వి. మృతి: చూ, మగణము.

చావుగుణుడు. దే. వి. ఆశుభము: చూ, లక్షణము. 1.

చావుమునుక. దే. వి. అపస్మానము: చూ, స్నానము. 1. [చాచము.

చావుమయిల. దే. వి. ఆస్పృప్తి: చూ, మృతా

చావుమైల. దే. వి. —రూ-వై—

చాలియ. దే. వి. రూ-చాలె. మల్లబంధని శేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

చాలె. దే. వి. —వై—

చు

చుంగు. వై. వి. రూ-చెంగు. 1. అంచు: చూ, మైజాణు; 2. వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు: చూ, వలి. 2.

చుంగుడు. దే. వి. నిలువయుగు చిల్లరద్రవ్యము.

చుంచు. వై. వి. 1. =చుచుందరి. రూ-చుండు:

చూ, మూషికము; దే. వి. 2. నెచులిసిగ:

చూ, సిక. 1; 3. పిల్లజ్జిట్టు: చూ, సిక. 4;

చుంచెలుక. ద్వ. వి. (చుంచు + ఎలుక) కం వెలుక: చూ, మూషికము.

చుంచుమిడ్చె. ద్వ. వి. గోవురమువలె పొడవుగా కట్టిన కట్టవము: చూ, సదనము. 1.

చుంచువాయి. వై. వి. మేడలమీద కప్పెడు

త్రాతిపలకలవంటి యొకరకము తాయి: చూ, రాయి. [నము: చూ, సత్త్రిము.

చుండి. దే. అవ్య. బ. నిశ్చయార్థక బహువచన

చుండి. దే. అవ్య. బ. —వై—

చుండు. దే. వి. 1. కంచెలుక: చూ, మూషికము: 2. తలమీద ఉప్పుపూచినట్టు పూ

చెడు వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; ఆ. క్రి.

3. ఆసు లోగగునది పెక్కు శుష్కించు:

చూ, శోషించు. [చుంచెలుక.

చుండెలుక. దే. వి. (చుండు + ఎలుక): చూ,

చుండ్రొడ్లు. దే. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

చుంయి. దే. వి. నిష్పనీర్లు చేరునపుడు కలుగు

ధ్వజ్యశుకరణము: చూ, హూహూ.

చుండి. వై. ని. (రూ-చుండు-చుండి-సుండి-

సుండి) 1: చూ, రూ-చుండి; 2. చూ,

చుమి. 1.

చుండి. వై. ని. —వై—

చుండు. వై. ని. —వై—

చుక్క. వై. వి. 1. =శుక్ర. (అశ్విన్యాది)రిక్క-

గగనేవరము: చూ, సత్తత్రిము. 1; 2. =

శుక్రగ్రహము: చూ, రాహువు. 2; 3. చుక్క

కాడ, పుల్లపొబ్బలి \*: చూ, పొబ్బలి;

4. మండలాకారమైన తిలకము: చూ, బొట్టు. 1; 5. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1. చుక్కకాడ. వై. వి: చూ, చుక్క. 3.\*. చుక్కకార. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. చుక్కకూర. వై. వి. ఒకరకము కూరకను. చుక్కకాడ (అని కొందఱు): చూ, వృక్షము. (చూ, పృబ్బలి.) చుక్కచేటు. వై. వి. 1. చేరుచుక్క: చూ, లలాటిక; 2. చుక్కలచాలు. వసు. 5. ఆ. 116: చూ, పంక్తి. 1. చుక్కచుడుటిపిట్ట. ద్వ. వి. గరుత్మంతుడు వేం, ఆం. 18: చూ, హరివాహనుడు. చుక్కపిల్ల. వై. వి. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1. [చూ, మార్జాలము. చుక్కపిల్లి. వై. వి. ఒకరకముపిల్లి (అప్ర): చుక్కబొట్టు. ద్వ. వి: చూ, చుక్క. 4. చుక్కయెదురు. ద్వ. విణ. (చుక్క + ఎదురు) చుక్కవాలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 179: చూ, ఎదురుచుక్క. [చూ, హిమాంశువు. చుక్కలగమికాడు. ద్వ. విణ. చంద్రుడు: చుక్కలకెరువు. ద్వ. వి. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1. చుక్కలదొర. ద్వ. వి: చూ, చుక్కలగమికాడు. చుక్కలతేరు. ద్వ. వి. —వై.— చుక్కలి. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము. [పా. 2, ఆ. 40. చుక్కవాలు. ద్వ. వి: చూ, చుక్కయెదురు. చుక్కాని. దే. వి. అరిత్రము, రూచుక్కాను: చూ, పీలి. 2. చుక్కాను. దే. వి. —వై.—

చుచ్చు. దే. వి. 1. మేక: చూ, మేషము. 1. 2. సంతాపమునందు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. [చుచ్చు. చుచ్చుకొట్టు. దే. ఆ. కి. సంతాపము లేక చుచ్చులుకు. దే. విణ. (చుచ్చు + చుచ్చు) మిక్కిలి తీక్షణము: చూ, వేడిమి. చుట్ట. దే. వి. 1. మిక్కిలి: చూ, స్నేహితుడు; 2. గుండ్రముగాచుట్టినచుట్ట: చూ, మట్ట. 2; 3. మోపుక్రింద తలమీద నుంచుకొనెడు చుట్ట: చూ, మట్ట. 3; 4. పొగాకు చుట్ట: చూ, పొగచుట్ట. చుట్టకుదురు. దే. వి. వుండలు కుదిరికగా నిలుగుట వానిక్రిందనుంచెడు వెంటి లోనగువాని చుట్ట: చూ, మట్ట. 3. [సర్పము. చుట్టచుట్టుకొనెడుచుట్ట. దే. వి. పాము: చూ, చుట్టసీత. వా. వి. కాలినచుట్ట. మొదటిముక్క: చూ, పొగచుట్ట. చుట్టము. దే. వి. 1: చూ, బంధువు. పంచవేల. 4, ఆ. 41. 2. సంబంధముచేసినవాడు: చూ, సంబంధి. 1; 3: చూ, స్నేహితుడు; 4. బంధుత్వము: చూ, వావి. (వృత్తియందు వాల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును. చుట్టతనము, చుట్టచక్కములు.) చుట్టములులేని యూరు. ఆం. అప్రకాశములు. తొమ్మిదింటిలోనొకటి: చూ, అప్రకాశములు. చుట్టరికము. దే. వి. (చుట్టము + రికము) రూచుట్టరికము. 1. చుట్టము: చూ, వావి; 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 3. కూడిక, సంబంధము: చూ, సంయోగము. [ఆ. 485. చుట్టరికము దే. వి. —వై.— పంచ. 4.

చుట్టటికమునుదెల్పుట. ఆం. సామములయిదింటి  
లో నొకటి: చూ, సామములు.

చుట్టలు. దే. వి. బ. రూ-చుట్టములు-చుట్టలు:  
చూ, బంధువు.

చుట్టులగు. దే. వి. (చుట్టు + జలుగు) రూ-  
చుట్టులు. ౧. కౌ నుధము: చూ, బాణము 1.

చుట్టలు. దే. వి. —చై—

చుట్టలనుగభి. బా బంధువులనాదరించునది. ౧. పి.

చుట్టలనుభియె సాబగునొం వెనెగాని నె  
రైన చుట్టుబుదనకుగ్గిరి (పాంసుగిరింగ.)

చుట్టలు. దే. వి. బ. చూ, బంధువు.

చుట్టలు. దే. వి. రూ-చుట్టలు, చుట్టిను గుండ్ర  
ముగా గోడవెట్టినదను విక్రీట నాటి  
దూలములు లేక కట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చుట్టలు. దే. వి. —చై— (చుట్టు + ఇల్లు.)

చుట్టచిచ్చు. దే. స. క్రి. 1. పరివేష్టించు: చూ,  
వేష్టించు; 2. ప్రదక్షిణించు: చూ, చలగొను.

చుట్టు. దే. వి. 1. చుట్టిరాజేయుట: చూ,  
సంవృతము; 2. ఆడుదానికాలి హుట్టనవేరి  
యుంగరము: చూ, భూషణము 2; వి. 3

చేక్కఁగాఁగాకతిరిగితిరిపోదగిన మార్గము:  
చూ, మార్గము. 1; స. క్రి. 4: చూ, వేష్టించు;

5 చుట్టగాఁజేటు; 6. తిరిగిపోజేయు;  
దే. ద్రి. 7. నాలుగుప్రక్కలను

చుట్టునైనువిజోదు. ద్వ. వి. వెన్నుడు: చూ,  
విష్టువు. 1. [చూ, చుట్టులుగు.

చుట్టుగడుపు. దే. వి. (చుట్టు + కైదుపు):

చుట్టుగొండ. ద్వ. వి. (చుట్టు + కొండ) చక్ర  
వారపర్వతము: చూ, పర్వతము (ఇల్లు  
చుట్టుగట్టు)

చుట్టుబట్టు. దే. వి. (చుట్టు + పట్టు) నలు  
ప్రక్క. (శ.ర.) క. శా. 3, ఆ. 82.

చుట్టులులగు. దే. వి. (చుట్టు + పులుగు)  
చక్రవాక పక్షి. రూ- చుట్టులులు: చూ'  
బటువు గువ్వ.

చుట్టుకును. ద్వ. వి. గడ్డబొద్దు: చూ, బొద్దు. 2.

చుట్టుకొను. దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

చుట్టుకొల్లారము. దే. వి. రూ-చుట్టుకొల్లారు.  
కొలారము: చూ, సదనము. 1.

చుట్టుకొల్లారు. దే. వి. —రూ—చై—

చుట్టుగుల్ల. ద్వ. వి. వలనూ కారత్రశంఖము:  
చూ, సంకు. 1.

చుట్టుట. దే. వి. చుట్టుదల: చూ, వ్యాపకము.

చుట్టుడుగుల్ల. ద్వ. వి. తగద్రజలదరము: చూ,  
పత్స్యము. 1.

చుట్టుదల. దే. వి. చూ, చుట్టుట.

చుట్టుదారి. ద్వ. వి: చూ, చుట్టు. 3.

చుట్టుమాళిను. ద్వ. వి: చూ, చుట్టుకొల్లారము.

చుట్టుమాలె. ద్వ. వి. —రూ—చై— (వాడుక.)

చుట్టుచాటు. దే. స. క్రి. (చుట్టు + పాటు)  
చూ, వేష్టించు. స్వా. 3, ఆ. 62.

చుట్టుచాటుకొను. దే. స. క్రి. —చై—

చుట్టుచాలు. ద్వ. వి: చూ, చుట్టులుగు.

చుట్టుచాలజోను. ద్వ. వి. 1. వెన్నుడు: చూ'  
విష్టువు. 1; 2. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

చుట్టుచాలుదారి. ద్వ. వి. : చూ, విష్టువు. 1.

చుట్టువు. దే. వి. గొడుగు: చూ, వాత్య.

చుట్టువేడెము. ద్వ. వి. గుఱ్ఱముయొక్క పం

డలగతి: చూ, వాయుము

చునాయించు. దే. స. క్రి. బట్టలునుదతవెట్టు.

చుప్పనక. వై. వి.=కూర్పణభా: చూ, రాక్షసి.  
(అసహనముగల ఆడుదానియందీ శబ్దము  
వాడెదరు.)

చుప్పనాక. వై. వి.= —వై.—

చుప్పనాతి. ద్వ. వి. —వై.— (శ. ర)  
(కూర్పణభా శబ్దకర్షణమని కొందఱు.)

చుప్పనమాట. వై. వి (మోట + మోట)  
మిక్కిలిమోట, పెద్దకొల్ల యనుట.

చుమి. వై. ని. 1.=స్మృ. చూచుమి. రూ-చుమా-  
చుమ్మ-చుము-చుమ్మ-చుమ్మా-చుమి-  
చుమ్మి-చుమ్మి-చుమ్మ-చుమ్మ-చుమ్మ-చుమ్మ-  
చూవె-చూవే-చూ-చూ-చూ-చూ-చూ-చూ-  
అన్య. 2. రూ-చుమి-చుమ్మి-చుమ్మి. నిశ్చ  
యార్థకము: చూ, సత్యము. (బ. చుండి-  
చుండి.)

చుమి. —వై.—

చుము. వై. ని.=స్మృ: చూ, చుమి. 1.

చుమ్మ. వై. ని. 1.=స్మృ. —వై.—; దే. వి  
2. దుఃఖము: చూ, శోకము; 3. నొప్పి:  
చూ, వేదన. 1.

చుమ్మచుట్టు. దే. వి. బ. కడుపులోఁ గలుగు  
వేదన: చూ, వేదన. 1.

చుమ్మచుట్టు. దే. ఆ. క్రి. వేదనపడు, కలఁగు.  
విజ. 3, ఆ. 186: చూ, సంజోభించు.

చుమ్మచువాటు. దే. ఆ. క్రి. —వై.—

చుమ్మా వై. ని.=స్మృ: చూ, చుమి. 1.

చుమ్మి: చూ, రూ-చుమి.

చుమ్మి. —వై.—

చుమ్ము. వై. ని.=స్మృ: చూ, చుమి. 1.

చుమ్మింకి. దే. వి. వాద్యవిశేషము, తాళము:  
చూ, వీణె.

చుర. వై. వి.= తుర. క తారము: చూ, రిషి. 2.

చురకత్తి. వై. వి = చురక. —వై.—

చురచురవోవు. దే. ఆ. క్రి. (చురచుర +  
వోవు) జ్వలించు: చూ, మండ.

చురి. వై. వి.= చురిక: చూ, రూ-చుర.

చురియ. వై. వి.= —వై.—

చుటచుట. దే. వి కాటుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ.

చుటకగు. దే. ఆ. క్రి. 1. ధ్వనించు: చూ,  
శబ్దించు; వా. 2. ధాన్యముధర పెరుగు.

చుటుకటీఁడు. దే. విణ. శూరుఁడు. ఆం. పదా.  
స. 39: చూ, హంపీరుడు. 2.

చుటుకరి వై. వి.=కూర (చుటుకు + అరి)  
1. —వై.—; 2. చొరవగలవాఁడు: చూ,  
సాహసికుఁడు.

చుటుకు. దే. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 8;  
2. రూ-చుటుక్కు, తీక్షణము: చూ, మిడి. 4;  
3. ఉన్మము: చూ, వేడిమి; 4. వాడిమి:  
చూ, వాలు. 6; 5. బీరము: చూ, శౌర్య  
ము. 1; 6. రూ-చుటుక్కు. నాటుట నిష్ఠ  
పోతుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ; విణ. 7. వేడిమి  
గలది: చూ, వేడిమి; 8. వాడిగలది: చూ,  
శిశుము. 1.

చుటుక్కు. దే. వి: చూ, రూ-చుటుకు. 2-6.

చుటువుమ్మ. దే. స. క్రి. (చుటుకు + త్రమ్మ)  
కాల్పు: చూ, దహించు.

చుట్టు. దే. వి: చూ, చుటచుట.

చుట్టుకొను. జే. స. క్రి: చూ, చుట్టువుచ్చు  
చులకన. వై. వి. విణ: చూ, రూ-చులకన.  
చులక. జే. ద్రి. క్రి. విణ. రూ-చుల్క.

1. లాఘవముగా: చూ, లాఘవము. 1;

2. సులభముగా: చూ, సులభము.

చులుకజేయు. ద్వ. స. క్రి. (చులుక +  
చేయు) లాఘవము.

చులుకన. వై. వి.=సులభి. రూ-చుల్కన.

1. తేలిక: చూ, లాఘవము 1; 2. సౌల

భ్యము: చూ, సులభము; విణ. రూ-

చుల్కన. 3. లఘవు: చూ, లాఘవము. 1;

4. సులువు: చూ, సులభము.

చులుకపాటు. ద్వ. వి: చూ, చులకన. 1.

చుల్క. జే. ద్రి. క్రి. విణ: చూ, రూ-  
చులక.

చుల్కన: చూ, రూ-చులకన. [పాటు.

చుల్కపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చులక

చుల్కపొందు. జే. వి. మొటినువంటి చిన్న నెత్తురు

గడ్డ: చూ, వర్ణము. [నూకరము.

చుల్లరము. జే. వి. కోడెవరునుల పంది: చూ,

చుల్లి. జే. వి. మగగుటి. చూ, శిశ్నము.

(రూ-చుల్ల.)

చునక. జే. వి. రూ-చువ్వ-చివగ-చివ్వ. 1. ఉప

శాఖ: చూ, శాఖ. 1; 2. బెత్తము: చూ,

జేత్తము. 1.

చువ్వ. జే. వి. —వై.—

చువ్వె. వై. వి. రూ-చువ్వె (చూడవు + ఎ):

చూ, రూ-చువి. 1.

చువ్వె. —వై.—

## చూ

చూ. వై. ఆవ్య. చూడుము, చూడుడు.

ప్రభా. 3, ఆ. 64: చూ, చువి. 1.

చూడి. జే. వి. చూలు, గర్భము; పశుగర్భము.

“చూడియావు, చూడిపంది” మొ: చూ,

భూణము. 1. (చివుడు అనియు వాడుక.)

చూడు. జే. స. క్రి. కాల్య. జే. 5, ఆ. 188:

చూ, దహించు.

చూడుగొడుపు. జే. వి. (చూడు + కొడుపు)

పసరములను వాతవేడి యినుపకోల: చూ,

కలుగోల. 1.

చూసురు. వై. వి.=శోక: చూ, శోకము.

చూవరుపడు. వై. ఆ. క్రి: చూ, శోకించు.

చూచాయ. వై. వి. (చూపు + చూచు) 1. శాడ:

చూ, నూచన. 1; 2. తేలిక: చూ, లాఘ

వము. 1.

చూచు. వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు.

న్య. 3, ఆ. 67; వై. స. క్రి. 2.=సూచ.

కనుగొను: చూ, వీక్షించు.

చూచుట. వై. వి. 1. చూ, వీక్షణము; అం.

2. దశావస్థలలో నొకటి: చూ, దశావస్థలు.

చూట్టి. వై. వి. దృష్టి: చూ, వీక్షణము. (వా)

చూడగలవాడు. ద్వ. వి: చూ, సౌందర్య

వంతుడు.

చూడికి. వై. వి: చూ, రూ-చూట్టి.

చూడ్కి. వై. వి. —వై.—

చూపట్టు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చూపు + పట్టు):

చూ, ప్రత్యక్షమగు.

చూపరి. ద్వ. విణ. (చూపు + అరి): చూ,

చూడగలవాడు.

[చూపలులు.

చూపట. ద్వ. విణ. బ. చూచువారు: చూపలు-

చూపలు. ద్వ. విణ. బ. —వై.—

చూపలులు. ద్వ. విణ. బ. —వై.—

చూపు. వై. వి. 1. చూచుట: చూ, వీక్షణము; పే. 2. చూపించు: చూ, వీక్షించు. (దీనికి ఉపమానము.—బాణము.)

చూపుగుఱ్ఱము. వై. విణ. పనికి శాపయోగము కానివాడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు.

చూపుడుగుఱ్ఱము వై. విణ. —రూ-వై.—

చూపుడుబూట. ద్వ. విణ. (చూపుడు + పూట) చూపనొప్పకొన్న పూటకాపు.

చూపుడువేలు. ద్వ. వి. తర్జని: చూ, వేలు. 2.

చూపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. (చూపు + పెట్టు) కనుపెట్టు: చూ, ప్రతీక్షించు.

చూపోపమి. ద్వ. వి. చూడసహింపమి.

చూపోపు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చూపు + పు) చూడసహించు.

చూర. వై. వి. = ఛరిక: చూ, రూ-మిరి

చూరకత్తి. వై. వి. = ఛరిక. —వై.—

చూరణసలుకు. ఆం. సలుకులు మూడింటిలో నొకటి. (భద్రముద్ధములోని నేటుభేదము): చూ, సలుకులు.

చూరి. వై. వి. = ఛరికా: చూ, రూ-మిరి. (కృపాణికాగ్రముని కొండలు.)

చూరియాపు. దే. వి. (చూరి + అపు) ఒక విధమైన వన్నెగల యాపు. (అప్ప): చూ, భేనుపు.

చూరీ. వై. వి. = ఛరికా: చూ, రూ-మిరి.

చూరు. వై. వి. 1. = చూడా. పరీకము: చూ,

వెలిసె. (చూ, సదనము. 1.); 2. = చూర్ణము: చూ, సురుము; ఆ. క్రి. 3 తగులు:

చూ, లంకించు. 1.

చూరుకమ్మి. వై. వి. చూరుప్పటై: చూ, వలభి.

చూరుకుట్టు. ద్వ. వి. ఇంటివీధి కప్పువేయు నపుడు పూరిపఱచి యీత్రమెల్లె లోనగు వానిని పెండెవలె మీదనుంచి కట్టుటకై నారతో కుట్టెడుకుట్టు.

చూరుకుట్టుదబ్బ. ద్వ. వి. చూరుకుట్టునను నాగ గుచ్చెడు దబ్బనమువంటి కొయ్యదబ్బ లోనగునది. (చూరుకుట్టుబద్దలయియువాడుక.)

చూరుప్పటై. వై. వి: చూ, చూరుకమ్మి.

చూరు మొగ్గ. వై. వి. చూరుకమ్మియందు వాసమునకు సరిగా మొగ్గనిలె నేర్పఱచినది.

వై. 5, ఆ 157. [చూ, చును. 1.

చూచె. వై. వి. (చూడరు + ఎ) రూ-చూరె:

చూచెయిక. ద్వ. వి. ఒకరికము చిన్నయెయిక: చూ, చూషికము. [చూరె.

చూరే. వై. వి. (చూడరు + ఏ): చూ, రూ-

చూచే. దే. వి. ఇంటికప్పు, క్రిందికప్పు: చూ, సదనము 1. [చూ, లూటీ. 4.

చూట. వై. వి. = చూర్ణ. రూ-చూట. కొల్ల:

చూటకారుడు. మి. వా. విణ. కొల్లపెట్టిన వాడు (ఇది బిరుదుపేరు. బిరుదుపేరు లత. ఇముచు కట్టుపడియుండవు): చూ, ముమ్మి. 1.

చూటకొను. ద్వ. స. క్రి. రూ-చూటలాకు-

చూటాడు. కొల్లపెట్టు: చూ, మ్రుచ్చిలించు

చూటకొలు. ద్వ. వి: చూ, చూట.

చూటలాడు. ద్వ. స. క్రి. (చూటలు + అడు):

చూ, చూటకొను.

చూటలాడుట. జా. అంతయు హరించుట.

“నీ. వీడెదేయలముంచి వేరితలమానంబు

చూటలాడిన లోకముందరుండు.” (భాగవ

తము); “ఉ. లే. నవ్వు దొలంగినీదు నయనంబుల నామదిచూటలాడెడిన్ ” ( కవికిరగనాయనము )

చొటవోవు. ద్వ. ఆ. కి. (చూట + పోవు)

కొల్లవోవు: చూ, పటిపోవు.

చూటాను. ద్వ. స. కి. (చూట + ఆను):

చూ, చూటకొను [భూ]ణ.

చూలాలు. దే. వి. (చూలు + అలు): చూ,

చూలి. దే. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

చూలు. దే. వి. 1. గర్భము: చూ, భూణము. 1;

2. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 3. గర్భసపిండము:

చూ, భూణము. 2; 4. గోమహిష్యాది

పరిధమగర్భము, గర్భగ్రహణము (అని

కొందఱు): చూ, ప్రజనము. 1: 5. చూల

గుణట్టి కాలము: చూ, ప్రజనము. 2.

చూలుకొను. దే. ఆ. కి. చూలుగలదియగు:

చూలునడు. [—పై—

చూలునడు. ద్వ. ఆ. కి. (చూలు + నడు)

చూనె. ద్వ. ని (చూడవు + ఎ) రూ-చూవే:

చూ, చుమి. 1.

చూవే ద్వ. ని. —పై—

## చొ

చొంగి. దే. వి. చొట్టు: చూ, లాల.

చొంగిణ. ఆం: చూ, రూ-చొంగిణ.

చొంగిణము. ఆం. —పై—

చొంగిణి ఆం. —పై—

చొక. వై. వి. = చొక్క: చూ, రూ-

చొక్కము. 2-8.

చొకా. వై. వి. 1. = కంచుకా. రూ-

చొక్కా: చూ, వస్త్రము; విణ. 2. స్వచ్ఛ

మైది: చూ, రూ-చొక్కము. 2.

చొకాటము. వై. విణ = శృంగార: చూ,

రూ-చొక్కము. 2.

చొకాయ. వై. వి = కంచుకా. రూ-చొ

క్కాయ-చొక్కాయి-చొక్కాయి చొక్కా-

చొకా-చొగా-చొలా: చూ, వస్త్రము.

చొకాయి. వై. వి = —పై—

చొకారము. వై. వి.=శృంగార. 1. మిక్కిలి

స్వచ్ఛత:చూ,రూ-చొక్కము.2; విణ. 2. మి

క్కిలి స్వచ్ఛమైది:చూ,రూ-చొక్కము.2.

చొక్క. వై.విణ.=: చూ,రూ-చొక్కము.2.

(వృత్తియందు చొక్కమునకు మీది

వర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము)

“చొక్కసంగతులు” మొ.

చొక్కాటము వై. విణ.=—పై—1.

చొక్కడము. వై. విణ. = —పై—

చొక్కణ దే. వి: చూ, శీతల \*.

చొక్కతరము. వై. విణ.=: చూ, రూ-

చొక్కము. 2. [లోహము. 1.

చొక్కపుబంగా. ద్వ. వి. అవగంజి: చూ,

చొక్కము. వై. విణ. 1. అధికకాంతిగల

రత్నము: చూ, రత్నము. 1; 2.=గోతుమ.

స్వచ్ఛమైది (రూ-చొక-చొకా-చొక్క-

చొక్కా-చొక్కాటము-చొక్కడము-

చొకాటము-చొక్కాటము-చొకారము-

చొక్కారము): చూ, హృదయము; 3. అం

దము: చూ, సౌందర్యము.



చోక్కా. వై. వి. 1. = కంచుకా. రూ.

చోక్కాయ: చూ, వస్త్రము; విణ: 2: చూ, రూ-

చోక్కము. 2. (వృత్తియందు చోక్కాట మునకు మీడివర్తము లోపింపగా మిగిలిన రూపము "చోక్కాపాత్రెము." మొ.)

చోక్కాకు. ద్వ. వి. (చోక్కు + ఆకు) ఎం డాకు: చూ, పత్రము. 1. (కుష్మశబ్దతదృశ మని పురుషోత్తమకవీయము.)

చోక్కాటము. వై. విణ. = శృంగార: చూ, చోక్కము. 2. (వృత్తియందు అంత్యోపాంత్య వర్తములకు లోపము.) [చోక్కా. 1.

చోక్కాయ. వై. వి = కంచుకా: చూ, చోక్కాయి. వై వి. = —వై.—

చోక్కారము: చూ, రూ-చోకారము.

చోక్కిడు. డే. స. క్రి. (చోక్కు + ఇడు); చూ, వంచించు.

చోక్కిలి. డే. వి. 1 చెంబు లోనగునవి క్రిందఁ బడుట లోనగునానినగు నొక్క, చోట్ట: చూ, సాట్ట; 2. డేహమునందు రోగముచేత గలిగిన పల్లము అనగా వంకర: చూ, వేల్లి తము. 2; విణ. 3. రోగముచే వంకరైనది, చోట్ట: చూ, సాట్ట.

చోక్కిట్లువోవు. డే. అ. క్రి. (చోక్కిట్లు + వోవు): చూ, వంకరవోవు.

చోక్కు. వై.విణ. 1. ఎండినది. "చోక్కాకు": చూ, విశ్లేషము. 2; డే. వి. 2. యువయువతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2; 8 మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1; 4. మీఁదజేల్లినచో పర వశము చేయు భస్మవిశేషము: చూ, మైదు; 6. పారవశ్యము: చూ, విస్మృతి:

చోక్కునీరు. ద్వ. వి. కల్లు: చూ, నుర. 1.

చోక్కుపెట్టు. డే. స. క్రి: చూ, చోక్కిడు.

చోక్కుపాడి. డే. వి: చూ, చోక్కు. 4.

చోక్కుమందు. డే. వి. —వై— లక్ష్మీ. 1, అ. 47. [చూ, వస్త్రము.

చోగా. వై. వి = కంచుకా. రూ-చోక్కా:

చోచ్చినయిల్లు. ద్వ. వి. 1. పువేశించినయిల్లు.

రూ-చోచ్చినిల్లు: చూ, సదనము. 1; వా.

2. అత్తిల్లు. రూ-చోచ్చినిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చోచ్చినిల్లు. ద్వ. వి. —వై.—

చోచ్చిలు. డే. అ. క్రి. రూ-చోచ్చిల్లు-చోచ్చు-

చోత్తెంచు-చోరబడు-చోరబాటు. ప్రవేశించు: చూ, సోకు. 4.

చోచ్చిల్లు డే. అ. క్రి. —వై.—

చోచ్చు. డే. అ. క్రి. —వై.—

చోటచోట. డే. వి. కాటుట నడియుట లోన గువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చోట్ట. డే. వి: చూ, చోక్కిలి.

చోడచోడ. డే. వి. చిప్పిల్లుటయందగు ధ్వన్య నుకరణము. చూ, హూహూ.

చోత్తెంచు. డే. అ. క్రి. (చోచ్చు + తెంచు): చూ, రూ-చోచ్చిలు (స్వాస్థ్యమున తెంచు.)

చోడుగు. డే. వి. తడి: చూ, పదను 2. [బెరడు.

చోనుము. డే. వి. ఎండిన అరటిపట్ట: చూ,

చోనువు. డే. స. క్రి. 1. చెక్క: చూ,

వారు. 1; ప్రే. 2. రూ-చోచ్చు-చోప్ప

రించు-చోప్పపఱచు-చోప్పఱచు-చో

ప్పించు: చూ, దోవు. 6.

చోన్న. దే. పే. రూ- చోనుపు: చూ,  
దోపు. 5.

చోన్న. దే. వి. జొన్న లోనగువాని దంటు.  
చోన్నకాడి. దే. వి. రెండెడనుకట్టి తోలెడు  
డిందువంటి చోన్నమౌపు.

చోన్నడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చోన్న + పడు)

1 అత్తు. చూ, సరిపడు. 2; 2. కలుగు: చూ.

పుట్టు. 2; 3. లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చోన్నరి. దే. విణ. (చోన్న + అరి) బాటసారి:  
చూ, సాగుడు. [చోపు. 5.

చోన్నరించు. దే. పే. చోన్నరు: చూ,

చోన్నపడు. దే. పే. —చై—

చోన్నించు. దే. పే. —చై—

చోన్నెలు. దే. ఆ. క్రి. లగు: చూ, సరిపడు. 2.

చోన్న. దే. వి. 1. తో)వ: చూ, మార్గము. 1;

2 రీతి: చూ, విధము. 1; 3. శోడ: చూ,  
మానన 1.

చోన్నన. దే. అన్య. ఏవి: చూ, మాతున.

చోన్నలము. దే. వి. గుఱ్ఱము గర్భించుండు  
పిండము: చూ, భ్రాణము. 1.

చోన్నలడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (చోన్న + పడు):

చూ, చోచ్చెలు. (స్వార్థమునపడు.)

చోన్నలబాటు. దే. ఆ. క్రి. —చై—

చోన్నలపాత. దే. విణ. (చోన్న + పాత) ఎడ

ములేనిది. “వానికి అమ్మవారు చోన్నలపా

తగా పోసింది.”: చూ, సర్వము.

చోన్నర. దే. వి. 1. అభినివేశము: చూ, ప్రవ

ేశము; 2. బుద్ధివశతత: చూ, బుద్ధి; 3. అన్న

ముమీడి యిచ్చు: చూ, వాంఛ.

చోన్నరవక్తయు. ద్వ. విణ. రూ- చోన్నరవక్తై.

చోన్నరవగలది: చూ, ప్రే.

చోన్నరకాడు. దే. విణ. చేలుకరి: చూ,

సాహసికుడు [చోన్నకొడు.

చోన్నగు. దే. వి. రూ- చోన్నపు: చూ,

చోన్నపు. దే. వి. —చై—

చోన్న. దే. వి. 1. రూ-చోన్న చోన్న. గాడినమును

చేప: చూ, మత్స్యము 1: విణ. 2 బాలుడు:

చూ, శిశువు.

చోన్నచోన్న. దే. వి. వడియుటయుండును జొ

బ్బిలుట యంగును నగు ద్వ్యనుకరణము:

చూ, హూహూ

చోన్నమీను. ద్వ. వి: చూ, చోన్న. 1. [చోన్నడు. 1.

చోన్నగాడు. దే. వి. కిరాతుడు: చూ,

చోన్నగు. వా. వి. (డన్ను పెట్టె) అట:

చూ, రూ-సాగు.

చోన్న. దే. వి: చూ, రూ-చోన్న. 1.

చోన్నలయు. దే. ఆ. క్రి. 1. మూర్ఖశోపు: చూ,

సామృద్ధి: 2. యుద్ధమునబాటు: చూ,

వెనుకము. 1; 3. వైముఖ్యతనం: చూ,

రూ-సాలయు; 4. వైరస్యమునం: చూ,

రూ-సాలయు. [వస్త్రము.

చోన్న. వై. వి. కంచుకా. అంగరకా: చూ,

చోన్న. దే. వి. చోన్న: చూ, చోన్న.

చోన్నయము. దే. వి. జీడతో పట్టినమట్టుకబరి

విశేషము, రూ-చోన్నము: చూ, [జేనలి.

చోన్నము. దే. వి. —చై—స్వా. 4, ఆ. 80.

చో

చో. దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1;  
 2. చోటు. చూ, స్థానము. 1.  
 చో. దే. వి. అచోటన్, ఇచోటన్, కాని  
 చోటన్, లేనిచోటన్, ఇత్యాది సమాసపద  
 ములయందు ఉత్తరపదమైన 'చోటు' శబ్దము  
 మొక్కసప్తమీ విభక్తిరూపము నందుటనర్హ  
 ములోపింపఁగా మిగిలినది. ఉదా.—  
 “అచోటన్, ఇచోటన్, కానిచోటన్, లేని  
 చోటన్” మొ. ఇదికొన్ని సుదల అప్పుడు  
 అనుభవమునిచ్చుచున్నది. “ప్రాణహానితప్పిం  
 చుచో” ఇత్యాదులు. (శ. ర.)  
 చోటు. దే. వి. తానము: చూ, స్థానము 1.  
 చోడి. దే. వి. 1. సస్యవిశేషము. 1, పు. 4  
 ఆ. 16: చూ, సస్యము. 1; 2. ధాన్యవిశే  
 షము: చూ, ధాన్యము (బ. చోళ్లు)  
 చోడు. దే. వి. రూ-సోడు. బ్రహ్మగంధము:  
 చూ, మాడపట్టు. [శోకము.  
 చోడుమ. దే. వి. రూ-చోడ. కష్టము: చూ,  
 చోడ. దే. వి. —వై.—  
 చోడ్యము. వా. వి. రూ-సోడ్యము: చూ, వింత. 1.  
 చోపు. వై. వి. 1=త్రోభమ్. కలత: చూ,  
 సంతాపము: స. కీ. 2=త్రువ్. కలయే:  
 చూ, కలఁచియాడు; 3. నడపించు, తోలు-  
 రూ-త్రోలు: చూ, పరిశ్రమించు. 1; 4.  
 వెంబడించిపరుగెత్తు: చూ, పాఠదోలు.  
 చోపుకు. వై. వి.=చూ, చోపు. 1. '

చోపుకుగట్టె. ద్వ. వి. చోపు వెట్టుకోల:  
 చోపుకుగోల.

చోపుకుగోల. ద్వ. వి. —వై.—

చోపువారుడు. వా. వి. చూ, వేత్తగిధరుడు

చోగ. వా. వి. బాలుడు: చూ, శిశువు.

చోలు. వా. వి. కోలునప్పినపుడు ఆటనుటచేసి  
 నెడి దొంగ పేకముక్కు. “కళావరుణము  
 చోరు.”

చోట దే. వి: చూ, రూ-చోట.

చోటబుడుత. దే.వి.1. చోట:చూ,చోట. 1: 2.  
 పలవంటికన్నులుగలచూడుది: చూ, (త్రీ).

చోటవాడు. దే. విణ. బాలుడు: చూ,  
 శిశువు.

చోలా. వై. వి.=చూ, రూ-చోలా. [పిండి.

చోవి. దే. వి. బూరెలనొ దమూతగాపెట్టెకు

చో

చో. వై. స. 1=చతు:రూ-చవు:చూ, నాలుగు;  
 విణ 2. వృత్తియందు చోక మునకుమీరినర్థ  
 ములోపింపఁగా మిగిలినరూపము (చోడోలు  
 మొ.)

చోక. దే. విణ. 1. వెలతక్కువ: చూ, రూ-  
 చవుక. 1; 2. తక్కువ, న్యూనము: చూ,  
 రూ-చవుక. 2; 3. తిరస్కారము: చూ,  
 వహేలనము.

చోకటులు. ద్వ. వి. బ: చూ,రూ-చవుకటులు.

చోకట్టులు. ద్వ. వి బ. 1.—వై.—; 2.దోరణ  
 పుబట్టెమీదకపిరెల్లకు ఆధారముగా ఇరు

ప్రక్కలనమచ్చెడు గుడ్డలు: 3. చీట్లము.  
గట్టిక నలుతట్టుల చేయు బిగింపుబద్ద: చూ,  
చట్టిము.  
చాకము: చూ, రూ-చీవుకము.  
చాకలింత. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవుకలింత.  
చాక నేయు. జే. స. కి. (చాక + చేయు):  
చూ, రూ-చీవుక నేయు.  
చాకలి. ద్వ. వి. (చా + కాట్ట): చూ, రూ-  
చీవుకలి. [చూ, రూ-చీవుకలింపు.  
చాకలింపు. ద్వ. వి. కి. (చాకలి + ఇంచు):  
చాకలింత. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవుకలింత.  
చాకలింపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవుకలింపు.  
చాకాడిగుదియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవుకా-  
డిగుదియ.  
చాకారము. వై. వి: చూ, రూ-చీవుకారము.  
చాకాలిపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవుకాలిపీట.  
చాకి. వై. వి: చూ, రూ-చీవుకి.  
చాకీ. వై. వి: చూ, రూ-చీవుకీ.  
చాకు. జే. వి: చూ, రూ-చీవుకు.  
చాకుతెట్టు. జే. వి: చీవేకప్పక్షము: చూ, వృక్షము.  
చాగంటి. ద్వ. వి (చా + కంటి): చూ, రూ-  
చీవుగంటి.  
చాట. జే. వి. 1. ఊషరపుణివి: చూ, భూమి.  
1; 2. గూడు: చూ, పంజరము  
చాటుప్పు. జే. వి. (చాటి + ఉప్పు): చూ,  
రూ-చీవుటుప్పు.  
చాడ. జే. వి. కారపునున్న: చూ, భూమి. 1.  
చాడు. జే. వి: చూ, రూ-చీవుడు.  
చాడోలు. వై. వి: చూ, రూ-చీవుడోలు.

చాతా. వై. వి: చూ, రూ-చీవుతా.  
చాత. వై. వి = చాతుర్థి: చూ, రూ-చీవుతి.  
చాదంతి. వై. వి = చీతుగంత: చూ, రూ-  
చీవుదంతి. [చీవుదంతియొకిమీడు  
చాదంతియొకిమీడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-  
చాదరి. వై. వి = చతుర్థ: చూ, రూ-చీవుదరి.  
చాపదము. వై. వి = చతుస్పథ: చూ, రూ-  
చీవుపదము. [చీవుపుటము  
చాపుటము. వై. వి = చతుష్పట: చూ, రూ-  
చాపు. జే. వి: చూ, రూ-చీవు.  
చాలు. వై. వి: బ: చూ, రూ-చీవులు.  
చావంచీ. వై. స: చూ, రూ-చీవువంచీ.  
చావంచీతూపులనోడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చీవునోడు.  
చావంచీ. వై. స: చూ, రూ-చీవువంచీ.  
చావట్టి. వై. స: చూ, రూ-చావట్టి (వాడుక)  
చావట్టి. వై. స = చతుష్పత్తి. అటువదివాలగు.  
చూ, రూ-చీవువట్టి. (వాడుక)  
చావాల. వై. వి: చూ, రూ-చీవువాల.  
చావీతి. వై. స: చూ, రూ-చీవువీతి.

## ఫ.

ఫ. ఒకయక్షరము. సో. వి. అ. పుం. 1. ఆహ్వా-  
దనము: చూ, వ్యవధానము. 2. వత్సరము:  
చూ, సంవత్సరము; 3. (ఉపయోగములగువాని  
చుట్టునుండు) కంచె: చూ, వివీతము;  
4. తెక్కలచీపుడు: చూ, స్వరము. 2;  
5. బరిజె: చూ, పాత్రము. 6. విణ. 8. నిర్మల  
ము: చూ, సమీచీనము. 2; 7. నాశము  
లేనిది: చూ, శుచి. 10; అం. 8. తాలవ్యము  
లలానొకయక్కరము: చూ, తాలవ్యములు;

9. చంద్రములోనొక యక్కగము: చూ, కివర్గము.

చందము. సం. వి. అ. పుం. 1. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 2. లోకప: చూ, వశము. 1; 8: చూ, చందస్సు. 1: (చూ, వృత్తము. 1.) చందశ్చక్ర. సం. వి. త్. పుం. చందశ్చక్రమును జేయువాడు.

చందస్సు. సం. వి. న్. న. 1. పద్యలక్షణము చెప్పెడు శాస్త్రము. చందము: చూ, చందస్సులు. (చూ, వృత్తము. 1); 2. తొలి చేదువు, నిగమము: చూ, చేదము; 8. మధ్యే చెప్పిన నడవడిక: చూ, వర్తనము. 1; 4 కోరిక: చూ, వాంఛ; అం. 5. శాస్త్రము లాటింటిలో నొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 6. విద్యలుపనునాలుగింటిలోనొకటి: చూ, విద్యలు; 7. వేదాంగములాటింటిలోనొకటి: చూ, వేదాంగములు.

చందస్సులు. అం. చందస్సు.—అన్ని వేదములయందుండెడు నన్ని మంత్రములకు పాదవిభజనమును ఆపాదములకు గురులఘులకు సంఖ్యలనుబోధించెడి శాస్త్రము. ఇది సర్వవిద్యేశ్వరుఁడైన శివుని వలన నందీశ్వరుఁడు ఆయనవలన ససత్కుమార అగస్త్య, బృహస్పతి, ఇంద్ర, వాసుకి, పింగళుల నెడివారను సంప్రదాయ క్రమమున నేర్చుకొనిరి. ఇందు పుట్టిన గ్రంథములు.— చందోవిచితి (వాసుకి, పింగళుఁడు), మృత సంతీవనీ వృత్తి (భట్టి, హలాయుధుఁడు) వృత్తరత్నాకరము (కేదారకవి), లలితము, నేతువు (కనకసభావతి మొదలగువారు), ధీకోధిని (శ్రీనాథుఁడు), మఱియు చందశ్శేఖరము, చందోకామ్రుధము, పాణిభూషణము మొదలగు విశేషగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. పిదప కవిజనాశ్రయమనునాంధ్ర చందోలక్షణశాస్త్రము (వేములవాడ భీమ

కవి), సులక్షణసారము, కావ్యాలంకార చూడామణి, కవిలోకసంతీవని. కవిగజాంకుశము మొదలగు ననేకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. ఈ లక్షణగ్రంథముల సారాంశమని యెన్నఁదగిన అప్పకవీయమందును పూర్వగ్రంథములందును సమవృత్తసంఖ్యాగులను దెలియఁజేయు ప్రస్తారపత్రికయము మొదలగు మత్పత్రికయముల వలన నిరుపదాఱు చందములయ్యెను. అందుల వివరణము.—

1. ఉక్త. 2. అత్యుక్త. 4. 8. మధ్య. 8. 4. పత్రిష్ఠ. 16. 5. సుపత్రిష్ఠ. 32. 6. గాయత్రి. 64. 7. ఉష్ణిష్ఠ. 128. 8. అనుష్టుప్. 256. 9. బృహతి. 512. 10. పజ్జి. 1024. 11. త్రిష్టుప్. 2048. 12. జగతి. 4096. 13. అతిజగతి. 8192. 14. శక్యరి. 16384. 15. అతిశక్యరి. 32768. 16. అష్టి. 65536. 17. అత్యష్టి. 131072. 18. ధృతి. 262144. 19. అతిధృతి. 524288. 20. కృతి. 1048576. 21. పృతి. 2097152. 22. ఆకృతి. 4194304. 23. వికృతి. 8388608. 24. సంకృతి. 16777216. 25. అభికృతి. 33554432. 26. ఉత్కృతి. 67108864. (కేదారకవి చెప్పిన మత్పత్రికయాధ్యాయములోనున్న ప్రస్తారములవల్ల పుట్టిన నీ ఇరువదియాఱు చందస్సులకును సర్వసమవృత్త సంఖ్యల మొత్తము (18,42,17,726) పుట్టెను. ఇందుక్త మొదలు బృహతిదనుక తొమ్మిది చందంబులకు యతి లేదు. పాఠసమాత్రమే కలదు. (ఇందు త్రిభంగి, ఆర్యా, లయవిభాతి, ఉత్సాహ, వైతాళి మొదలగు వృత్తములుఁ జేరియుండలేదు.) [పద్యలక్ష్య పయోగసంజ్ఞలు.—ఇందుగల చందస్సంఖ్యలు వృత్తసంఖ్యలు మున్నగు వివరములు వృత్తము అను శబ్దముకడఁ జూచుకొనవలెను]: చూ,

వృత్తము. 1. (చూ, జాతులు 5). (చూ, పద్యములు.)  
 చందోభేదవివేకము. అం. సుగుణము లిరువదెని  
 మిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు.  
 చందోవతి అం. శుక్రతు లిరువదిరెండింటిలో  
 నొకటి: చూ, శుక్రతులు. [పిడక.  
 ఛగణము. సం. వి. అ. న. కరీషము: చూ,  
 ఛగల. సం. వి. అ. శ్రీ. బొద్ది\*: చూ,  
 వృద్ధదారకము.  
 ఛగలము. సం. వి. అ. న. 1. నీలికో: చూ,  
 వస్త్రము; పుం. 2. మేకపోతు: చూ, మేష  
 ము. 1; 3. పిడకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1;  
 అం. 4. అగ్నిభేదములు నాలుగింటిలో  
 నొకటి: చూ, అగ్నులు. (చూ, వహ్ని. 1.)  
 ఛగలాండి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బొద్దికూర\*  
 (గొట్టెవృషణములవంటి అయవములుకలది):  
 చూ, ఛగల; 2. గాడినడపర\*: చూ,  
 కృషసము. 2.  
 ఛట. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గుంపు: చూ,  
 సమూహము; 2. వరుస: చూ, పంక్తి. 1.  
 ఛటాంబ. సం. వి. ఆ శ్రీ. మెఱుపు: చూ,  
 విద్యుత్తు.  
 ఛటాఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పోక\*.  
 ఛటాభ. సం. వి. ఆ శ్రీ: చూ, ఛటాంబ.  
 ఛడావు. వా. వి. హెచ్చు, చేడావు, చెడావు.  
 ఛడి. వా. వి. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1  
 ఛత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గుడ్డికామంచి\*:  
 చూ, తృణము. 1; 2. పాలఘ్నము, ఆదవి  
 ససాప (భూమినిఁ గప్పియుండునది)\*:  
 చూ, సదాప; 3. కొత్తిమిరి\*: చూ, పితు  
 న్నకము. 1; 4: చూ, పుట్టగొడుగు\*:  
 5. నల్లజీలకఱ్ఱ\*: చూ, సుమని. 2; 6. శలీం  
 భ్యము\*: చూ, నేలతాడు.

ఛత్రపర్ణము. సం. వి. అ. పుం. ఏడావలరటి\*:  
 చూ, రంభ. 2.  
 ఛత్రబంధము. పా. కర్ణాలంకారములలో నొ  
 కటి: చూ, హేతువు. 2.  
 ఛత్రభంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్య  
 నాశము; 2. స్వాతంత్ర్యము: చూ, స్వామ్య  
 ము; 3. ముండమోహితనము: చూ, వైభ  
 వ్యము.  
 ఛత్రము సం. వి. అ. న. 1. గొడుగు: చూ,  
 వారిత్ర; అం. 2. పురుషలక్షణాంగములలో  
 నొకటగు పాదతలరేఖలలో నీఛత్రమొకటి:  
 (చూ, లక్షణాంగములు.): చూ, పాదతల  
 రేఖలు. [గొడుగు\*.  
 ఛత్రాకము. సం. వి. అ. న: చూ, పుట్ట  
 ఛత్రాకి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సర్పాక్షి\*  
 (గొడుగువంటి ఆకులను బొందియుండునది.)  
 ఛత్రాతిఛత్రము. సం. వి. అ. పుం. గడ్డిదుబ్బు:  
 చూ, తృణము. 1.  
 ఛత్రాయణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పుచ్చీ\*.  
 ఛత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చిన్నగొడుగు: చూ,  
 వారిత్ర.  
 ఛత్రిన్యాయము. పా. ఎక్కువమంది గొడుగులు  
 పట్టుకొని పోవుచుండ నందొకఁడూరకపోయి  
 నను గొడుగులు పట్టుకొని పోవువారనియే  
 నిరూపింపబడుదురను రీతి. (సమష్టివీరదం  
 తెష్విని విషయ మేకచేతమున నన్వయింపక  
 పోవచ్చును.)  
 ఛదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పర్ణ  
 ము 1; 2. ఈక: చూ, తొక్క. 1;  
 3. ఛోణేయమును గంధద్రవ్యము, గండివన  
 ము\*: చూ, రాజార్హము; 4. చీకటి  
 మ్యాన\*: చూ, తమాలము. 3; 5. కప్పు:  
 చూ, వ్యవధానము. 3.

చదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చదనము.

చదస్సు. సం. వి. న్. న. ఇంటికప్పు, పటలము:

చూ, నదనము. 1.

చది. సం. వి. ఇ. పుం. —వై— [దోస.

చదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేతిదోసక: చూ,

చద్దుత. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చద్దుకోగము:

చూ, రోగము. 1; 2. పిల్లిమొగము: చూ, మార్జాలము. [చూ, ముని. 1.

చద్మతాపనుడు. సం. వి. అ. పుం. కపటతపస్వి:

చద్మము. సం. వి. న్. న. 1. నెపము: చూ.

వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన;

3. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; 4. వడ్లు: చూ,

ధాన్యము.

చోన్నము. సం. విణ. 1. ఏకాంతము: చూ,

రహస్యము; 2. రూ-ఛాదితము. కప్పబడినది:

చూ, సగితము.

చొన్నవీరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

చొర్దనము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-చొర్ది. పమన

ము: చూ, వాంతి; పుం. 2: చూ, వేముక.

చూ, శ్వసనము. 2.

చొర్దము. సం. వి. అ. న: చూ, వాంతి.

చొర్ది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చొలిది: చూ,

వాంటి; 2. వీర్యము, శుక్లము: చూ, చేతస్సు 1.

చొలము. సం. వి. అ. న. 1. నెపము: చూ, చొల్ల

జము. 1; 2. వెనువీయుట, యుద్ధముంచు

మర్వాద తప్పుట, సలితము: చూ, సులనము.

2; 3. ఒకయభిప్రాయముతో జెప్పినపదము

కు మఱియొక యభిప్రాయము చేసుకొని

యుత్తరము చెప్పుట (ఇదియొక వాదదోషము.);

4. చిల్లమడ్డిక: చూ, సల్లకి.

చొలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలు

తురు. 1; 2. కిరణము: చూ, హాసము. 2.

ఛా

ఛాందనుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదముచీది

విసేవాడు: చూ, శ్రోత్రియుడు.

ఛాందోగ్యము. అం. ఉపనిషత్తులు పరింటిలో

నొకటి: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ఛాగణము. సం. వి. అ. పుం. పిడకనిప్పు: చూ,

వహ్ని. 1.

ఛాగతుండము. సం. వి. అ. న. విషవిద్యాతం

త్రీభద్రము, సాయులవాండ్ర తంత్రము.

ఉపాయము: చూ, మాయము. 1.

ఛాగదానము. అం. ధోడత మహాదానములలో

నొకటి: చూ, మహాదానము.

ఛాగపశున్యాయము. పా. సామాన్యముగా పశు

శబ్దమువృషభానులకర్థముక లభియొననువేదముం

దొకానొక కోట మేకను నెప్పుటచేత మజ్జ

ములందు సామాన్యముగా పశువనగా మేక

నే యగుచున్నదనునీ.

ఛాగము. సం. వి. అ. పుం. మేకపోతు: చూ,

మేషము. 1.

[వహ్ని. 1.

ఛాగరథము. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ,

ఛాగలకము సం. వి. అ. పుం. 1. ఛాగలకమ

ను పేష: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మేకపోతు:

చూ, మేషము. 1

ఛాగలాస్త్రిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. బొద్దికూరిక:

చూ, వృద్ధగారకము.

[ఛాగరథము.

ఛాగవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

ఛాగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెండుమేక: చూ,

మేషము. 1.

ఛాగిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

ఛాతము. సం. విణ. నఱకబడినది, చిన్నము:

చూ, వృక్కుము.

[బక్క-వాడు.

ఛాతుడు. సం. విణ. రూ-ఛాతుడు: చూ,

ఛాత్రగండడు. సం. వి. ఆ. పుం. విభక్త్యంత  
మలగు స్తోకముల ఆదియెఱింగినవాడు;  
చూ, పదాద్యవిత్త.

ఛాత్రదగ్గనము. సం. వి. ఆ. న. ఆప్యడుతఱచి  
తీసినవెన్ను: చూ, వెన్ను.

ఛాత్రము. సం. వి. ఆ. న. వెద్దతేనెత్తెట్టె సార  
ఘము: చూ, మధువు. 5.

ఛాత్రికము. సం. వి. ఆ. న. పచ్చీనితేనెటింగ  
బెట్టిన గొడుగువంటి తెట్టులాబుట్టిన పచ్చీని  
తేనె, సార్ఘసుఘవు: చూ, మధువు. 5.

ఛాతురీడు. సం. వి. ఆ. పుం. చీట్టు: చూ,  
శిష్యుడు. [వధానము. 3.

ఛాచదము. సం. వి. ఆ. న. కప్పుట: చూ, వ్య

ఛాదితిము. సం. విణ. కప్పబడినది: చూ, సగితిము.

ఛాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాయ. 1: చూ,  
నీడ: 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు 1.

3. శోభ, వస్త్రధూషకాదిప్రయుక్తమైనకాంతి:

చూ, వెలుతురు. 1; 4. రంగు: చూ, వర్ణము.

6; 5. ఆభివృద్ధి: చూ, ప్రతిబింబము. 1.

6. సూర్యనిభార్య: చూ, భార్య: 7. శనితిల్లి:

చూ, వరి; 8. బొడ: చూ, సూచన. 1:

(1 మొదలు 8 వఱకుగల అర్థములకు చూచు  
తిద్దవము); 9. కావలి: చూ, గక్షణము;

10. సూడెఁ: చూ, అంచీము; 11. వరుస:

చూ, పంక్తి. 1; 12. ఇంచీక: చూ, స్వల్పము;

ఆం. 13. భాషాంగములు పదునొకటింటిలో

నొకటి: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1.)

ఛాయాకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గొడుగు  
పట్టువాడు: చూ, శాస్త్రపటికరుడు; విణ 2.  
నీడనుగలుగజేయువాడు.

ఛాయాగ్రహము. సం. వి. ఆ. పుం. కేతుగ్ర  
హము: చూ, రాహువు. 2.

ఛాయాతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. నీడచేతనే

మిక్కిలి ఉపయోగకరముగా నుండెడువెద్ద  
చెట్టు, స్థిరచ్ఛాయము\*: చూ, పొన్న.

ఛాయాతుండి. అం. తుండ్యసాంగములు తెం  
డింటిలో నొకటి: చూ, తుండ్యసాంగములు  
(చూ, అంగము. 9.)

ఛాయాత్మకాడు. సం. వి. ఆ. పుం. శని  
గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

ఛాయాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. కేవలార్థము:  
చూ, మార్గము 1.

ఛాయాపుత్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,  
ఛాయాత్మకాడు: 2. అశ్వినీక్షత్రము: చూ,  
. 1. [చూ, శాదస్సుము.

ఛాయా యము. సం. వి. ఆ. పుం. కానుగు\*:  
ఛాయాప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

సూర్యుడు. [చూ, హిమాంకువు.

ఛాయాభ్రతు. సం. వి. శ్. పుం. పుం. రుడు:

ఛాయామిత్రము. సం. వి. ఆ. న. గొడుగు:

చూ, వారిత్రు. [ఛాయాభ్రతు.

ఛాయామృగధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

ఛాయావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సూర్యలోకిము:

చూ, లోకము. 1.

ఛార్జామా. వా వి ఏనుగువైనగల అంబారీ

ముందుంచు అలంకార విశేషము.

ఛ్చి

ఛిక్కిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ కొయ్యతోట  
కుంగ\*: చూ, మారిమము.

ఛిక్కిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—

ఛిక్కిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—

ఛితము. సం. విణ. కోతుండిన తృణాదులు:

చూ, వృక్షము. [శాదస్సుము.

ఛిత్తి. సం. వి. ఇ. పుం. కిగజము\*: చూ,

ఛిత్రకము. సం. వి. ఆ. పుం. బిల్లు\*: చూ,

సోధకము.



చిత్రము. సం. వి. ఆ. న. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

చిత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విలుడు; 2: చూ, శత్రువు. 1.

చిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, నటకుడు: చూ, వర్ధనము. [రత్నము. 1.

చిదకము. సం. వి. ఆ. న. వజ్రము: చూ,

చిది. సం. వి. ఈ స్త్రీ. కుతారము: చూ, ముద్దరము.

చిదిరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, పొన్న. 1; 2. తాడు: చూ, నూత్రము. 1;

3. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 4. గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్దరము. [చునది.

చిరురము. సం. విణ. 1. ఛేదించునది; 2. భాగిం

చిరురుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విలుడు.

చిద్రసాధము. పా. బిడ్డలుగనని పడఁతుల గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

చిద్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. = చిందఱ. బెజ్జెము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. తప్ప: చూ, నేరము. [చూ, పిప్పలి.

చిద్రవైదేహి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. గజపిప్పలి \*:

చిదితము. సం. విణ. బెజ్జెము వేయబడినది: చూ, విధము. 1.

చిన్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తిప్పతీగ \*: చూ, సోమవల్లి; 2: చూ, జంతులాడి; విణ. 3. ఛేదించబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

చిన్నగ్రంధినిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దబోడ తరము \*: చూ, ముండివి.

చిన్నపువ్వుకము. సం. వి. ఆ. పుం. తిల్వకమను గ్రంధము \*: చూ, రాజార్హము.

చిన్నము. సం. విణ. 1. కోయబడిన తృణా నులు: చూ, వృక్షము; 2. భాగవతము చేయునది, హరసంబంధమయినది: చూ, హారము. 3; అం. 3. కరణములు నూటయెని

మిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు:

4. కటిక్రియలుదింటిలో నొకటి: చూ, కటిక్రియలు.

చిన్నరుచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తిప్పతీగ \*: చూ, సోమవల్లి; 2. అందుగు\*: చూ, సల్లకి.

చిన్నరుచము. సం. వి. ఆ. పుం. తిలకము \*: చూ, నువ్వులు.

చిల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టికూ\*: చూ, భండీరము; 2. చెట్టు మొదలగువాని పట్ట: చూ, బెరడు. [చూ, మారివము.

చిల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొయుఁగూర \*:

## ఛ

ఛఛందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంచు: చూ, మూషికము.

ఛపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాఁతుట: చూ, స్పర్శము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 3. పోరు: చూ, యుద్ధము.

ఛర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సున్నము; 2. పొడి: చూ, సురుము.

ఛరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మేరియ-మేరి- సురె-సూరె, శస్త్రీ, మొలనుంచుకొను సూర కత్తి: చూ, రిష్టి. 2 (రూ-ఛూరి.)

ఛరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —వై—

ఛరికాకూర్తాండవ్యాయము. పా. ఎంత గుప్తుడి కాయవైనను చిన్నకత్తి కోసివైచునను రీతి.

ఛరితిము. సం. వి. ఆ. న. శృంగారసప్రధాన క్రియలయందు గిల్లుట: చూ, నఖత్తతము.

ఛల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొయ్యి.

## ఛూ

ఛూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఛూరి. ఛూలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సురటి.

చే

చేకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నేకము. శ్రీదా  
ర్థమై పెంచబడి యిల్లుమఱగిన చిలుక  
మొదలైన పక్షులకును ఇట్టి మొదలైన  
మృగములకును పేరు: చూ, నీమము.

చేకానుపాసము. అం. 1. శబ్దాలంకారము  
లలో నొకటి రెండేసి యక్షరము లెడతె  
గకి మరలమరల వచ్చుట. ఉదా.-“శ్రీక  
కరణీయదత్తనీ వైపుణ్యపుణ్యములు పాకట  
కటకాధీశ్వరు లెన్నవిపుల పులకాంకుములు  
మేనమల్లసిల్లు.”; “ధగధర దోవమృజ సం  
హరహర”: చూ, హేతువు 2 (చూ, అలం  
కారము. 3.); 2. అనుపాసములు మూడిం  
టిలో నొకటి (అనుపాసములు.—చేకాను  
పాసము, స్వత్యమపాసము, లాటాను  
పాసము): చూ, అలంకారము. 3.

చేకాపహ్నుతి. అం. చేకాపహ్నుత్యలంకారము:  
చూ, హేతువు. 2.

చేకుడు. సం. విణ. 1. ఉచ్ఛ్రుత: చూ, నాశ  
కుడు; 2. శేర్పరి: చూ, సమరుడు.

చేకోక్తి. అం: చూ, గూ-చేకోక్తి.

చేత్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.): చూ,  
సఱకువాడు. [ము, చేద్యము.

చేత్తవ్యము. సం. విణ చేదింపఁదగినది: చేదితవ్య

చేదనము. సం. వి. అ. న. 1 నఱకుట: చూ,  
నర్తనము. 2; అం. 2. హస్తక్రియలుగవదింటి  
లో నొకటి: చూ, హస్తక్రియలు.

చేదనీయము. సం. వి. అ. పుం. ఇందుగు\*:  
చూ, సల్లకి.

చేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. నఱకుడు: చూ,  
వర్ధనము. 2; 2. తునుక: చూ, శకలము. 4;  
3. భిన్నాంకమునందు క్రింది సంఖ్య: చూ,  
హరము. 8.

చేదిండు. సం. స. క్రి. 1. నఱకు: చూ, నెలగు;

2. క్రుండు: చూ, విదారించు.

చేదితము. సం. విణ. చేదింపఁబడినది: చూ, విచ్చి  
న్నము. 3.

చేదితవ్యము. సం. విణ.: చూ, చేత్తవ్యము.

చేద్యము. సం. విణ —వై.—

చేలువు. సం. వి. ఉ. పుం. కానుగచ్చి\*: చూ,  
సోమరాజి.

చో

చోటి. సం. వి. వ. పుం. కైవర్తుడు: చూ,  
వలకేడు. \* [చే]ల్లుడి.

చోటిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిటిక: చూ,  
చోరణము. సం. వి. అ. న. విడిచివెట్టుట: చూ,  
పరిత్యాగము. [లుంగము.\*.

చోలంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతు

చా

చాతుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-కాతుడు—  
చాతుడు-చిక్కినవాడు: చూ, బక్కవాడు.

చి

చి. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గెలుపు:  
చూ, విజయము 1; 2. మేరుపర్వతము:  
చూ, పర్వతము; 3. చేష్టుడు: చూ, స్వర  
ము. 2; 4. జేతరి: చూ, విజగీషువు; 5. చిర్వ  
మి: చూ, నూడు. 1; 6: చూ, శివుడు;  
7. చెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. పాట  
పాడువాడు: చూ, సీకారి; శ్రీ. 9. గంగా  
నది: చూ, నది; 10. అడుగుతి: చూ,  
భగము. 12; 11. సముద్రపు చెలియలికట్ట:

చూ, రోధస్సు; న. 12: చూ, పిట్ట; 18. నగ: చూ. భూమణము. 2: 14. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 15. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1: 16. నీరు: చూ, సలిలము: 17: చూ, పుట్టుక; 18: చూ, లక్కకొయ్య: 19. మడుపు: చూ, సరస్సు. 1: అం. 20. తాలవ్యములలో నొకటి: చూ, తాలవ్యములు: 21. చవగ్గములో నొక యుక్కరము: చూ, కవగ్గము; 22. సరళములలో నొకటి: చూ, సరళములు.

జమ్. సం. ఆవ్య. పెండ్లాము: చూ, భార్య. జంగి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంజావి \*: చూ, జీడగాజే.

జంగవకుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వానలో నుపయోగించెడి గూడ: చూ, వారత్రి.

జంగమము. సం. విణ. తిరుగుదడి: చూ, కలమానము. 1.

జంగముడు. సం. వి. ఆ. పుం. = జేంగము, కూచులందు శివదాసుడు. (తె. ప): — జేంగమయ్య- జేంగము- జేంగముజేవగ. (గాజోలబలితె అనియు వాడుక.)

జంగలబిడాలము. సం. వి. ఆ. పుం. = జేంగునల్లి, రూ-జంగలబిడాలము. 1: చూ, మార్జాలము

జంగలము. సం. వి. ఆ. పుం. = 1. పొల: చూ, మంసము; 2. జనములేనిది (కోలు): చూ, నిర్జనము.

జంఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జేంగ. పృస్థత: చూ, పిక్క.

జంఘప్రకృష్టగోమములు. పా. బ. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

జంఘలు. అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (పిక్కలు) తురగజంఘలైన ధనియగు. పుగజంఘలైన దీర్ఘాయుధగు నూలజంఘ నమార్గమున నడచువాడగు. సింహజంఘ నైన ధనప్రదము. వ్యాఘ్రజంఘలైన

కీర్తికరము. సృగాలజంఘలును రోమరహిత జంఘలునైన దరింగుడగును. మకరనూకర జంఘలైన లక్ష్మీ తనతటను వరించును. మాక్షుజంఘలైన నైశ్వర్యభోగి మగు. ఉష్ట జంఘలైన భాగ్యహీనుడగు. కాకజంఘలైన రాజగు కరికజంఘలైన శ్రీయంతుడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (పిక్కలు) మృగజంఘలైన రాజునిక్రియగు. కాహళజంఘలైనను గజజంఘలైనను సుఖవతియగు. కుజవల్లయున్న నుత్తమురాలగు నూలములైన విధవయగు. సుష్టుగలిగిన ధననాశమగు స్త్రీములై 'రోమములధికమైన విధవయు దాసియు నగు. అంబులపాదులవలెను రాజపు షిపాటలవలెను పండిముట్టలవలెను నున్న భాగ్యవతియు పుత్రవతియు నగు: చూ. స్త్రీలక్షణాంగములు; 3. వాట్యోపయోగాంగములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, అంగము. 9. చూ, వాట్యోపయోగాంగములు.

జంఘాకరివడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-జంఘాకరివడు) సమాచారములను తీసికొనిపోయి అంతుచేత జీవించువాడు, పరుగెత్తువాడు (అని కొందఱు): చూ, సందేశనూరుడు.

జంఘాకారివడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. — జంఘాకారియలు. అం. ఉద్వాహితము. నతము, క్షీప్రము, పరివృత్తము, ఆవర్తితము. (5)

జంఘాత్రాణము. సం. వి. ఆ. న. పిక్కలకనచము; ఏనుగుపిక్కల కనచము (అని కొందఱు): చూ, వాగవారణము.

జంఘాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. నాలుగుత్రోవలు కలముదారి: చూ, మార్గము. 1.

జంఘామచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. ధననాశమగుటకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

జంఘాలుడు. సం. విణ: చూ, అతిజపుడు.

జంఘావర్తము. సం. వి. అ. పుం. పేదరాల  
య్యెడు అడుదాని గుఱుతు: చూ, లక్ష  
ణము. 1.

జంఘావర్తి. అం. అశ్వకాస్త్రమునం.లి అశుభా  
వర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

జంజని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లనకొవిధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2. [హింగువు.

జంతుకము. సం. వి. అ. పుం. ఇంగున: చూ,  
జంతుకారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, ముగలి\*.

జంతుగుడ్డము. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణాగరు \*:  
చూ, రాజార్ద్రము.

జంతుఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేడి\*

జంతువృక్షము. సం. వి. అ. పుం: ఒకానొక  
మామిడి\*: చూ, మామిడి.

జంతువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, కరీరి.

జంతువృద్ధోగతండులము. సం. వి. అ. పుం:  
చూ, వాయువిశంగము\*.

జంత్రము. సం. వి. అ. న. 1. కూటుము.  
స్వా. 2, అ. 48: చూ, యంత్రము. 1;  
వా. 2. గారడము: చూ, మాము. 1.

జంపతులు సం. వి. ఇ. పుం. (ద్వి) ఆలుచగలు,  
దంపతులు, భార్యాభర్తలు.

జంబాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. =సుబ్బలి.  
అడుగు: చూ, బురద; 2. పాచి\*: చూ,  
శైవలము. [నది: చూ, నది.

జంబాలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. జంబాలిని యను

జంబిక. సం. వి. అ. శ్రీ. పొడిపిండి: చూ,  
సాదము. (1). [2: చూ, మరునము\*.

జంబీరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ\*;  
జంబుకగతి. అం. గతులు పండ్రొండింటిలో  
నొకటి: చూ, గతులు.

జంబుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నక్క. (రూ-  
జంబుకము-జాంబుకము-జంబువు): చూ,

స్కూలము; 2: చూ, మహిసాక్షి\*; 8: చూ,  
శోణకము\*; 4. చూ, మొగలి\*.

జంబుకార్గవ్యధన్యాయము. పా.నక్క-తేలకాయ  
లందిని కడుపునొప్పియైతియి:కన్నెడుతేల  
కాయలు దినరాదని యనుకొని కడుపునొప్పి  
పోగానే మరల తేలకాయలు తినుటకు  
వల్లినరీతి.

జంబుకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరుణు  
డు. 1; 2: చూ, మీనుడు.

జంబుబ్రాహ్మణులు. పా. వీరుకణ్ణ-గౌతము-  
పిప్పలు-అశ్వలాయన శాఖలనుజేరినవారు.  
కాంబేసింధు శాఖలను సమీపమున భగోజి  
జిల్లాలోనుండు జంబుసారముపట్టణములోని  
వార్తాయుంచురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

జంబువు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఈ. న. =జీంబు-  
జేమ్ము. 1. నేరేడుపండు: చూ, నేరేడు;  
ఈ. శ్రీ. 2. రూ-జాంబనము: చూ, నేరే  
డు\*; 8. రాజజంబువు\*: చూ, నేరేడు; 4.  
దీపురేడింటిలో నొకటి: చూ, వీరపములు; (చూ,  
లంక 1); 5 నేరేటేలు: చూ, నది; 6. నక్క:  
చూ, స్కూలము. [చూ, నేరేడు.

జంబూటుము. సం. వి. అ. పుం. కాకినేరేడు\*:

జంబూలము. సం. వి. అ. పుం. 1. జంబువు\*;  
చూ, నేరేడు; 2: చూ, మొగలి\*.

జంభభేది. సం. వి. న్. పుం. ఇంచుగిడు: చూ,  
వేల్పుతేడు.

జంభము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-జంబీరము-  
జంభీరము-జంఫలము.): చూ, నిమ్మ\*; 2. దం  
తము: చూ, పల్లు. 2; 3. తిండి: చూ, సాపాటు;  
4 కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

జంభలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ\*.

జంభలుడు. సం. వి. అ. పుం. జినుడు: చూ,  
బుడ్డుడు. 1.

జంభారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, జంభభేది:

2. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

జంభాసురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక

రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

జంభీరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిమ్మక.

జంభుడు. సం.వి.ఆ. పుం.(జంభువు) ఉకారాం

తము(అనికొందఱు): చూ, జంభాసురుడు.

జనీతుము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అమడపిల్లలు,

కవల పిల్లలు; 2: చూ, వంగపూవు.

జక్షితము. సం. విణ. చూ, భుక్తము 2.

జగత్పూవు. సం. వి. న్. పుం.=జీగముకన్ను:

చూ, నూర్పుడు.

జగణము. పా. ఒకలఘువు, ఒకగురువు, ఒక

లఘువు (మరాఠీ): చూ, అష్టగణలక్షణము.

జగతి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. 1.జగము:చూ,లోకము;

2. జనము:చూ, ప్రజ. 2; 3: చూ,భూమి 1;

4.జగతియను పండ్రెండవఛందస్సు. (పండ్రెం

డక్షరముల పాదముగల ఛందస్సు) ఛందస్సు

లిరువదియాతింటిలో నొకటి: చూ, ఛంద

స్సులు; 5. పండ్రెండు: చూ, ముప్పొకము;

6. వాస్తుపురుషుడు, ఇంద్రుడు మొదలైనవియేర్వ

ఱుపడగినభూమి (అనికొందఱు) : చూ,

వాస్తువు.

జగత్కాంతము. అం. సహీనతానము లేడింటి

టిలోనొకటి: చూ, సహీనతానములు (చూ,

శుద్ధతానములు.)

జగత్తు. సం. వి. త్. న=జీగము. (రూ జగతి-

జగము): చూ, లోకము; పుం. 2: రూ-జగ

త్పాణము: చూ, వాయువు; విణ. 3. తిరు

గునది (గమనముగల జీవలోకము): చూ, వల

మానము. 1.

జగత్తు(న్ను)వు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. అగ్ని:

చూ, వహ్ని. 1; 2. జంతువు: చూ, శరీరి.

జగత్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగ్గిడు: చూ,క

వేల్పుతేడు. [వాయువు.న

జగత్పాణిడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,క

జగద్బలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పై. 2

జగద్వోని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

జగద్వహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ. భూమి 1.

జగన్నాథుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

విష్ణువు. 1.

[జగత్తు. 1.

జగము. సం. వి. త్. న=జీగము: చూ, రూ-

జగరము. సం. వి. ఆ. పుం. కవచము: చూ,

వాగవారణము.

జగలము. సం. వి. ఆ. పుం. మంగళ: చూ,శ్వస

నము. 2; 2. కుడుము: చూ, భక్ష్యము:

3. మధ్యపిష్టము, మేదకము: చూ, సుర. 2.

జగలుడు. సం. విణ. చూ, వంచకుడు. 1.

జగ్ధము. సం. విణ. చూ, భుక్తము. 1.

జగ్ధి. సం. వి.ఇ. స్త్రీ. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

జఘన చపల. పా.కందపద్యభేదము లాటింటిలో

నొకటి. ఉదా:— “క్షునుబధ్యరీతిబూ

ర్వా, ర్థము నపలాకందము క్రియ-దగున

పరా, ర్థము జఘనచపలకు మునీం, ద్రీమా

నసమరాశ-దాశాగ్ధా.” (చూ, కందము. 3.)

చూ, వృత్తము. 1.

జఘనచ్ఛదనము. సం. వి.ఆ.పుం: చూ, మద్ది.

జఘనము. సం. వి. ఆ. న. 1. మడికట్టు: చూ,

ముంజేయి; 2. మొల, స్త్రీల కటిముందు

భాగము (అనికొందఱు): చూ, మొల:

3. దేశాచారముగా ముద్దుపెట్టుకొను

గార రసప్రధానస్థానము; 4.శృంగారార్థము. చ

ధానమగు గోరనంకలికు స్థానము పుం.వి.

సఖిత్వము; 5. గుర్రుటకు దగిన

6. స్త్రీల పిలుచుట ముందువ్రక

దు: చూ, పిట్ట. పుం. 8. త- చూ, నేర:

అం. 9. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (కటి ముందుభాగము) విస్తారమయ్యున్న పూజ్య రాలగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.  
జఘనావర్తి. అం. ఆశ్వశాస్త్రమునందలి అశు భావరములలో నొకటి: చూ, అశుభా వరములు. [మేడి\*.  
జఘనేఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బాహ్య జఘనోపశ్లేషము. అం. బాతస్మరాల్లింగము లెని మిదింటిలో నొకటి: చూ, బాతస్మరాల్లింగ నములు (చూ, ఆల్లింగనములు.) [సహోదరి.  
జఘన్యజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చెల్లెలు: చూ, జఘన్యము సం. వి. ఆ. న. 1. సుగగుటి: చూ, శిశ్నము; 2. లోక: చూ, నాలము. 1: 3. గొరిసె: చూ, వింఖము; విణ. 4. వెనుక టిది: చూ, వెనుక. 1: 5. చూఱదగినది: చూ, హీనము. 2; 6. రూ-జఘన్యకము, కడపటిది: చూ, వెగసి. 2.  
జఘన్యడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కూదురిడు; విణ. 2. తమ్ముడు: చూ, సహోదరుడు; 3. అధముడు: చూ, హీనుడు.  
జఘన్యజాడు. —వై.— (జఘన్యజాడు అనియు వాడుక.)  
జఘాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మిక్కిలిశిఘ్రముగాఁ బోవువాడు: చూ, జఘాకరికుడు.  
జట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. =జేడ: చూ, వేసలి; 2. ఊడ: చూ, శిఫ. 1; 3. రూ-జటిల: చూ, మాంసి\*; 4: చూ, ప్రీతేరము\*; వా. 5. పని సయెక్క పెన్న-ఆవృత్తులు: చూ, మరలు బాటు. [గంజాయి: చూ, జేడగాఁజే. జటాగాంధారి. సం. వి. ఇ. పుం. =జేడగాఁజే. జటాచీరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. జటాబ్జాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దీపము: చూ, స్నేహశము; విణ. 2. చెప్పఁబడినది: చూ, కబ్బము. 2.

జటాటంకడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. జటాటీరుడు. —వై.—  
జటాధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుడు. 1.  
జటాధారి. సం. వి. ఇ. పుం. =జేడదారి. ఋషి. జటి చూ, ముని. 1.  
జటామాంసి. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, మాంసి\* (ఇది కాకిసోమలు, వాతయూష్మలు, అప స్మారములలో మంచిపనిచేయును.)  
జటాయుగము. సం. వి. ఆ. పుం. =జేడల మెకము: చూ, సింహము.  
జటాయువు. సం. వి. ఉ. న. పుం. 1: చూ, మహిసాక్షి\*; 2. రూ-జటాయుస్సు. సం. పాలి తమ్ముడు: చూ, దాక్షాయము.  
జటాలము. సం. విణ. జడలుగలది: జటిలము. జటావల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దండ్రజడ\*. జటి. సం. వి. న. పుం. 1. రూ-జటిసము. జోప్యి\*: చూ, ప్లక్షుము; 2: చూ, వట్టి; 3. జేడలుగల సన్యాసి: చూ, ముని. 1.  
జటిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మాంసి\*; 2: చూ, పిప్పలి. 1.  
జటిలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సింహము; విణ. 2: చూ, జటాలము.  
జటులము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-జడులము: చూ, పుట్టుచుచ్చ.  
జతరకోశము. పా: చూ, అన్నకోశము.  
జతర క్రిములు. అం. ఖల్వము, ఔమము, పూర్ణము (3)  
జతరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-జతరము. కడుపు: చూ, భూమిము. 1; 2. రూ-జర తము. అన్నకోశము శ్రావణిరసము ఊరెడు తిత్తి: చూ, భూమిము. 1; విణ. 3. ముది నినది, వృద్ధిహందినది: చూ, వృద్ధము. 2; 4. కఠినమైనది: చూ, బెడిదము.

జతరాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అన్న కోశమందలి  
వేడిమి: చూ, వహ్ని. 1.

జడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శూకశంఖి\*.

జడత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=జడను. మన  
స్సును అంగములును చేష్ట లుడిగియుండుట,  
జాడ్యము: చూ, విలంబము. 1; ఆం. 2.  
శృంగారరసములలోని వ్యభిచారభావములలో  
నొకటి. (జాడ్యము) (ఆసరమునకై పరికించి  
పరికించి యాతడు చెంగటం జేరునంతనే  
యేమిచేయుటకుందోచేక యూరకుండెను.):  
చూ, సంచారభావములు.

జడత్వము. సం. వి. ఆ. పుం: ఆచేతనత్వము,  
జడిమ, జడిమము.

జడధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.

జడము. సం. వి. ఆ. న. 1. రూ-జలము. నీరు:  
చూ, సలిలము; విణ. 2. చేల్లనిది: చూ, కీత  
లము. 5; 3. తెలివిలేనిది: చూ, మఱపు. 2;  
4. మూఁగది; 5. ప్రాణములేనిది: అచిత్తు,  
అచేతనము, అచైతన్యము, అప్రాణి.

జడశృ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ\*: చూ,  
దొండ.

జడాత్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, మహిషము.

జడిమ. సం. వి. న్. పుం: చూ, జడత్వము.

జడిమము. సం. వి. ఆ. పుం. —నై—

జడుండు. సం. విణ. 1. తెలివిలేనివాడు, మం  
దుండ: చూ, మూరుండు; 2. మంచుచేత  
గొట్టబడినవాడు: చూ, హిమగిరిస్తుండు.

జడులము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-  
జటిలము.

జడ్డి. ఆం. వి. తీర్థకర్త.

జడ్డిమెంటు, ఆం. వి. తీర్థు.

జతుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=చివుక: చూ, తైల  
పాయిక; 2: చూ, నురలి\*; 3. కోరింద\*:  
చూ, ముచపత్రి.

జతుకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, లక్క;  
2. ఇంగువ: చూ, హింగువు.

జతుకావ్యవాయము. పాల్క-పుల్ల యొక్కడ  
విడిచిన నక్కడ విడిగిమరల అతికిన నతుకు  
కొని మరలవిడిచిన విలుగుననురీతి.

జతుకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-జతుక. 2.\*.

జతుకృత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. రూ-జతుకృత్తు.  
కోరింద\*: చూ, ముచపత్రి.

జతుని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుడ్లగూబ: చూ.  
సకినంపులులుండు.

జతువుత్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న. ద్యూతవిశే  
షము, నయము; చూ, సాగటాలు.

జతురక్తము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లక్క.

జతువు. సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, లక్క; 2: చూ,  
రూ-జతుక, 2.

జతుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కోరింద\*: చూ,  
ముచపత్రి; 2. =చివుక, రూ-జతుక-జతుక:  
చూ, తైలపాయిక.

జతుకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-జతుక-జతువు:  
చూ, లక్క. [ము: చూ, ధాన్యము.

జతుముఖము. సం. వి. ఆ. పుం. వీరిహిధాన్య

జతువు. సం. వి. ఉ. న. 1. మూపులయొక్క  
సంధియెముకలు, మెడకొంతులు: చూ,  
శల్యము. 1; ఆం. 2. పురుషలక్షణాంగము  
లలో నొకటి. (గూఢములైనపరిశస్తములు):  
చూ, లక్షణాంగములు; 3. స్త్రీలక్షణాంగ  
ములలో నొకటి (గూఢములైననరములు కాన  
రావన్న పుణ్యాత్మకాలగు): చూ, స్త్రీలక్ష  
ణాంగములు. (బ. జతులు.)

జమాఘము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మాంసము.

జనంగముండు. సం. వి. ఆ. పుం. మాలవాండు:  
చూ, మాల (1)

జనక. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సనాదేవి\*.

జనకము. అం. జన్మతాళములలోనొకటి: చూ, జన్మతాళములు.

జనకరాగమునందుఁ బుట్టిన భాషాంగములు, అం. ఇవి 98.—(1. సావీరజ 4, 2. కపజ 7, 3. టక్కుజ 21, 4. పంచమజ 10, 5. భిన్న పంచమజ 4, 6. ఉత్కలకైశిజ 2, 7. హిందోళజ 9, 8. భోటజ 1, 9. మాళవకైశిజ 18, 10. గాంధారపంచమజ 1, 11. భిన్నవడ్డకజ 17, 12. వేసరపాడవజ 2, 13. మాళవపంచమజ 3, 14. తానజ 1, 15. పంచమపాడవజ. 3. మొత్తము సావీరాది పనునైదు భాషాంగములు 93. (వీనినామా శీర్షికా పదములకడను జూచుకొనవలెను.): చూ, భాష. 1. (98 అనికొందము.)

జనకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తండి: చూ, పితరుడు. 1; 2. జనకమహారాజు: చూ, రాజు. 1. [సమూహము.

జనత. సం. వి. అ. స్త్రీ. జనసమూహము: చూ, జనకాలమహాదళ. సా. కృత్తిక మొదలు జన్మనక్షత్రము వఱకు లెక్కింప వలెను. ఆలెక్కించిన మొత్తమును 9 చేతను భాగింప వలెను. భాగింపఁగావచ్చిన శేషము రవ్యాది కృషేషజనకాల మహాదళయగును. శేషము 1 అయిన రవిమహాదళ—2 అయిన చంద్ర—3 అయిన కుజ—4 అయిన రాహువు—5 అయిన గురు—6 అయిన శని—7 అయిన బుధ—8 అయిన కేతు—9 అయిన శుక్ర శేషము మిగులినచో 9 శేషముగ చూచు కొనేడి: చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణాదులు జననము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుట్టుక; 2. వంశము, గోత్రము: చూ, వంశదము

జనని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. చూ, దయ; 3. కోరింద #: చూ, ముతపత్రి.

జననీయము. సం. వి. అ. న. నెయ్యి: చూ, తైలము.

జనపదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మండలము: చూ, దేశము; 2. పల్లెటూరు: చూ, దేశము. జనపహాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు. జనము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. పృజ: 2: చూ, జనలోకము.

జనమేజయుఁ జుంజికుడు. సం. వి. అ. పుం. జనమేజయుడు: చూ, రాజు. 1.

జనమేజయుడు. సం. వి. అ. పుం—వై.—జనయిత సం. వి. ఋ. పుం. తండి: చూ, పితరుడు. 1. [తల్లి: చూ, మాత. 1. జనయిత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ. జనిత్రి.

జనలోకము అం. ఉర్ధ్వలోకము లేడింటిలో నొకటి: చూ, ఉర్ధ్వలోకములు (చూ, లోకము 1.) [శబ్దము. 2. జనశ్రుతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నానుడి: చూ, జనాంతము సం. వి. అ. పుం. మండలము: చూ, దేశము.

[చూ, శబ్దము. 2. జనాంతికము. సం. వి. అ. న. చోటుమాటు: చూ, చా. వి. నసంఖ్య.

జనార్దనము సం. వి. అ. న: చూ, సొంటి; అం. 2. తేత్రములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తేత్రములు.

జనార్దనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. చూ, యముడు; 3: చూ, శివుడు.

జనార్దనాయనము. అం. (జనార్దనః = జన్మ మరణాన్తర్గతమతీ=నాశయతీతి) జననమరణముల బోగొట్టు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ. ఓమ్.

జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. పెండ్లాయ: చూ, భార్య; ఈ. స్త్రీ. 3. కోడలు: చూ, స్వమ; 4. కో



రిందః: చూ, ముచపత్రి; ఇ. పుం, శ్రీ.  
5. రూ-జన్మ- జన్మము- జననము- జనున్పు:  
చూ, పుట్టుక.

జనించు. సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.  
జనితము. అం. 1-భూచారులు పదునార్దులలో  
నొకడు: చూ, భూచారులు; 2. కరణములు  
నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణ  
ములు.

జనువు. సం. వి. ఉ. న. న: చూ, పుట్టుక.  
జనుపాంధుడు. సం. విణ. పుట్టుగుడ్డి: చూ,  
రేచీరు.

జన్మకీలుడు. సం.వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు 1.

జన్మనక్షత్రభుక్తియును ఏవ్యమును కనుగొను  
రీతి. సా. జాతకుడు జన్మించినరోజున జనన  
కాలమున కెన్నిగడియల ప్రాద్దుతయునదియు  
ముందు కనుగొనవలెను. (చూ, అహః  
ప్రమాణము) పిమ్మట ఆరోజునక్షత్ర మెన్ని  
గడియలున్నదో కనిపెట్టవలెను. (ఎ). ఉదయాది  
జన్మకాలభుటికలకంటె ఆరోజునక్షత్ర భుటి  
కలు తక్కువయన్నప్పుడు జన్మకాలభుటిక  
లలోనుంచి యా రోజు నక్షత్ర గడియలను  
దీసివేసినయెడల మిగిలినది జన్మనక్షత్ర భుక్తి  
యగును. (బి). ఉదయాది జనన కాలభుటికల  
కంటె నా రోజు నక్షత్రభుటికలు మోచ్యుగ  
నుడునపుడు నక్షత్రభుటికలలోనుంచి జనన  
కాల భుటికలను దీసివేయగా మిగిలినది  
జన్మనక్షత్ర ఏవ్యమగును.

జన్మభూమి. సం. వి. ఇ. శ్రీ పుట్టినచోటు:  
చూ, భూమి. 1.

జన్మము. సం. వి. అ. పుం, న. న. న. 1: చూ,  
పుట్టుక; అం. 2. తారలు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి: చూ, తారలు.

జన్మలగ్నభుక్తి. పా. ఉదయలగ్నప్రమాణము  
లో నా రోజు భుక్తిగడియలను దీసివేయగా

మిగిలిన గడియను లుదయలగ్న కేషమగు  
ను. ఉదయలగ్న కేషగడియలను గలుపు  
కొని జననసమయము వజ్రు నయిన కాలమున  
కుదయాది లగ్నప్రమాణముల సంఖ్యను  
గలిపి వరుసను లెక్కింప జననకాలమున కే  
లగ్నము వచ్చునో యదియ జన్మలగ్నమగును.  
జన్మలగ్నభుక్తియుఁ గూడ నిందులోనే తెలి  
యును.

జన్మలగ్నము. పా. 1. శిశువుయొక్క భూపతన  
కాలమున కెంతప్రాద్దుతయునదియును ముందు  
తెలిసికొనవలెను. పిమ్మట నా రోజుదయ  
లగ్నమును ఉదయలగ్నభుక్తియు నెఱుంగ  
వలెను ఇది పంచాంగమునఁ దెలియఁగలవు.  
మఱియు జన్మలగ్నము నిజమని చెప్పుటకు -  
(ఎ) జాతకములో చంద్రుఁ డేలగ్నమందుం  
డునో యాలగాధిపతి యున్నరాశికి రేవ  
రాశిగాని 9వ రాశిగాని జన్మలగ్నమగును.  
(లేక) (బి). చంద్రరాశ్యధిపతికి సప్తమము  
గాని ఆసప్తమమునకు రేవ రాశిగాని 9వ రాశి  
గాని జన్మలగ్నమగును. (లేక) (సి). ఒకప్పుడు  
చంద్రుఁడుండిన రాశియే జన్మలగ్నమగును.  
(లేక) (డి). చంద్రుఁడుండు లగ్నమునకు రేవ  
రాశిగాని 9వ రాశిగాని కూడ నొకప్పుడు  
జన్మలగ్నమగును; అం. 2 లగ్నకారకత్వ  
ములలో నొకటి: చూ, లగ్నకారకత్వ  
ములు. ఇదే తను-జ్ఞాన-జన్మభూమి-కీర్తి-  
బలము- ఆయువు- రాజనీతి- స్వభావము-  
విగత్తి-ఆత్మ- ఉదయ- రాశి- లగ్న- కల్య  
విలగ్నమున కేర్లంబగఁగు.

జన్మనిర్మ. సం. వి. న. న. ఆడుగుటి: చూ,  
భగము. 12.

జన్మి. సం. వి. న. పుం: చూ, కరీరి

జన్మించు. సం. అ. క్రి కలుగు: చూ, పుట్టు. 2

జన్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తల్లివారికత్తె;  
2. తోడిపెండ్లికూతురు; 3. సుఖము: చూసంతోషము.

జన్యతాళములు. అం. ఆదితాళము, దర్పణము, చర్పరి, సింహలీలము, కందర్పము, సింహవిక్రమము, శృంగారము, రతిలీలము, రంగతాళము, పరిక్రమము, ప్రత్యంగము, గజలీలము, తిల్లిమము, వీరవిక్రమము, హంసలీలము, వర్ణభిన్నము, రాజమాదామణి, రంగద్యోతము, రాజతాళము, సింహవిక్రీడితము, వనమాళి, వర్ణతాళము, రంగప్రవీపము, హంసనాదము, సింహనాదము, మల్లికామోదము, శరభలీలము, రంగభరణము, తురంగలీల, సింహనందనము, జయశ్రీ, జయనందము, వృత్తితాళము, ద్విత్వము, ముక్తరందము, క్షీర్తితాళము, విజయము, జయమంగళము, రాజవిద్యాధరము, మత్తము, జయతాళము, హంధుక్కుకము, నిస్సాంకము, క్షీరాతాళము, తిల్లింగి, తోకిలపిరియము, శ్రీక్షీర్తి, బింసుగూలి, సమతాళము, నందనము, దురీక్షణము, మల్లిక (మల్లిక) డెంకిక, వర్ణమల్లిక, అభిరూపి, ఉత్తీక్షీర్తి, మల్లతాళము, దీపకము, అనంగలీలము, విషమము, నాంది, మందము, ముకుందము, ఏకతాళము, కంకాళము, చెతుస్తాలి, ఝంపటపట్ట (దొంబలిక), అభంగము, రాజబంగారము, లఘుశేఖరము, ప్రతాపశేఖరము, గజఝంప, చతుర్భుజము, ఝంప, ప్రతిమధము, తృతీయకము, వసంతము, లలితము, రతి, కరణము, యతి, మల్లతాళము, వర్ణనము, వర్ణయతి, రాజనారాయణము, మదనము, పార్వతీలొచనము, గరుడము, శ్రీనందనము, లీలావిలొకితము, లలితపిరియము, లలితము, ప్రియము,

జనకము, లక్ష్మీకము, రాగవర్ణము, ఉతకము. (96) (చూ, తాళము. 2.) (చూ వీణె.)  
జన్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. పోరు: చూ, యుద్ధము; 2 అంగడి: చూ, దుకాణము; 3. దూము: చూ, నింజ. 1.  
జన్యడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుడు. 1; 2. తోడిపెండ్లికూడు; 3. పుట్టదగినవాడు; 4 పుట్టించువాడు.  
జన్యపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. జంతువు: చూ, శరీరి; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
జప. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. దాసనము \*: చూ, వాయుదేవసూరకము; 2. మంకన \*: చూ, రక్షకము.  
జపమాల. సం. వి. ఆ. న: అక్షమాల, అక్షసరము, అక్షసూత్రము: చూ, మాల. 1.  
జపము. సం. వి. ఆ. పుం. దూ-జాపము. 1. మంత్రావృత్తి: చూ. తపము: 2. వేదాధ్యయనము: అధీతి, అధ్యయనము, ఉపకృమము.  
జపవటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, జపమాల జపసమయము. పా. గృహసమయములలో నొకటి (శత్రుజయము): చూ, గృహసమయముల.  
జపాస్పటికన్యాయము. పా. మంకనపువ్వు స్ఫటికము వర్ణజలెట్టిన స్ఫటికమతయు నెఱ్ఱబడినరీతి.  
జపించు. సం. స. కిరి: చూ, తపించు. 2.  
జప్యము. సం. వి. ఆ. న. గాయత్ర్యాది మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1 (చూ, ఓమ్, చూ, గాయత్రి); 3. జపింపదగినది.  
జబరు. జబరుదస్తీ. వా. వి. బలాత్కారము.  
జమదగ్ని. అం. మహర్షిలేడుగురిలో నొకడు: చూ, మహర్షులు.

జమదగ్నిజుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పర  
శు రాముడు.

జమాయిం చే. వా. క్రి. బుకాయిం చే.

జయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = జే. దుర్గ: చూ,  
పార్వతి. 1; 2. పార్వతియొక్క చెలికత్తె;  
3. తదియ: చూ, తిథి. 1; 4. అష్టమి: చూ,  
తిథి. 1; 5. తృతీయాదశి: చూ, తిథి. 1;  
6. కరక\*: చూ, హరితకి; 7. రూ-జయంతి.  
తక్కలి\*: చూ, వైజయంతి; 8. నెల్లి\*:  
చూ, శ్రీపర్వము. 1; 9. గంజావి\*: చూ,  
తిళూలిని; 10. అరటి\*: చూ, రంభ. 2;  
11. బొమ్మి\*: చూ, సోమేద; 12. పాద  
దేవి: చూ. స్వాహ. 2; అం. 13. సంవత్సర  
ములు అణువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవ  
త్సరములు (రూ-జయము); 14: చూ, దీవన;  
15: చూ, నమస్కారము.

జయంతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 ఇంద్రుని  
కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 2. దుర్గ:చూ,  
పార్వతి. 1; 3. టెక్కెము: చూ, సిడము;  
4. తక్కలి\*: చూ, వైజయంతి; 5. పండు  
గతో: గూడిన తిథి (నృసింహజయంతి,  
శ్రీకృష్ణజయంతి మొ.)

జయంతిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సోమేద\*.

జయతుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇంద్రుని  
కొడుకు, కాకాసురుడు: చూ, పుత్రిక  
డు. 1; 2: చూ, భీముడు; 3: చూ,  
శివుడు; 4: చూ, హిమాంశువు.

జయఘంట. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = జేగంట.

1. దేంగుర: చూ, వీణె; అం. 2. ఘనవా  
ద్యము లాటింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవా  
ద్యములు; 3. పంచమహావాద్యములో  
నొకటి: చూ, పంచమహావాద్యములు.

జయతాళము. అం. జన్యతాళములలో నొకటి:  
చూ, జన్యతాళములు.

జయదుర్గిపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సృష్ట  
క్షీరము\*.

జయనము. సం. వి. జి. న. 1. జయింతు:  
చూ, విజయము; 2. గుట్టము లోనగువాని  
కవనము: చూ, హయము (చూ, వార  
వారణము.)

జయపద. పా: చూ, తీంద్రపృబంధము.

జయపెట్టు. మి. ఆ. క్రి: చూ, దీవిం చే.

జయమంగళము. అం. 1. జన్యతాళములలో  
నొకటి: చూ, జన్యతాళములు; 2. జయమం  
గళవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

జయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-జయ  
నము. 1; అం. 2: చూ, జయ. 13.

జయరామము. అం. శ్రేత్రిములు ఇరువదివారు  
గింటిలో నొకటి: చూ, శ్రేత్రిములు.

జయవారము. సం. వి. ఆ. పుం. మంగళవార  
ము: చూ, వారము. 1

జయవాహిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఇంద్రుని  
భార్య: చూ, భార్య. [జన్యతాళములు.

జయశ్రీ. అం. జన్యతాళములలో నొకటి:చూ,  
జయాశీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మేళము కట్టి  
దీవించెడువాడు: చూ, శైలాభుడు.

జయించు. సం. స. క్రి. గెలుచు: చూ, విజ  
యమునొందు.

జయండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జయం  
తుడు. 1; 2 యుద్ధిష్ఠిరుడు: చూ, విజ  
యండు. 1; 3. విష్ణువుయొక్క ద్వారపా  
లకుడు: చూ, విజయండు. 2; అం.  
4. వసువులు ఎనమంద్రలో నొకడు:చూ,  
వసువులు.

జయపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, మందు. 1.

జర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రూ-జర్జరము:  
చూ, ముసలితనము; అం. 2. వడూర్పుల  
లో నొకటి: చూ, ఊర్పులు.

జరంతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మహిమము.  
జరంతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృద్ధుడు.  
జరత. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-జరతము, కడుపు,  
పొట్ట: చూ, భూమిము. 1.

జరతము. సం. విణ. 1. ముదిసివది: చూ, వృద్ధ  
ము. 2; 2. కఱకైనది: చూ, పెడిదము:  
3. పసుపు కలిసిన తెలుపువర్ణము కలది: చూ,  
వర్ణము. 6.

జరణము. సం. వి. అ. న. 1. జీలకఱ్ఱ: చూ,  
సుమవి 2; 2. తెల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుమవి. 2;  
3. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 2; పుం.  
4. సావర్నలవణము: చూ, లవణము. 1.

జరత్కారుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక  
రాజు: చూ, రాజు. 1

జరత్కారువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. మనసాజీవి,  
జరత్కారుని భార్య: చూ, భార్య.

జరద్ధవము. సం. వి. అ. పుం. ముసలియైదు:  
చూ, పృషభము. 1. [ఘండు.

జరాభీరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మనస్సు

జరాయుజము. సం. విణ. మావివలన బుట్టినది.  
జరాయుజములు. అం. సృష్టిభేదములు నాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, సృష్టిభేదములు.

జరాయువు. సం. వి. ఉ. న. పుం రూ-జరా  
యుస్సు. 1: చూ, మావి. 2; 2: చూ,  
జటాయువు. 2.

జరాసంధజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, భీమ  
నేనుడు. [ద్రాధి.

జరాసంధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భార్య

జరుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్): చూ,  
వృద్ధుడు. 1. [మాంసము.

జరూధము. సం. వి. అ. న. సంజాతు: చూ,

జరరము. సం. వి. అ. న. 1. పాచి: చూ,  
కైవాలము; 2. ఇంద్రుని పేర్కెము: చూ,

సిడము; 3. ఇంద్రునిలమణి: చూ, రత్న  
ము. 1; పుం. 4. కోయిల: చూ, పికము;  
విణ. 5. శిథిలమైనది: చూ, శ్లథము; 6. జీర్ణ  
మైనది: చూ, యాతయామము.

జరరీతము. సం. విణ: చూ, జరగము. 5.

జరరీకము సం. విణ. 1. -మై-: 2. పెక్కు  
తూంట్లంగలది.

జరరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, జరగ  
ము. 2; విణ. 2. చీల్లబడినది: చూ,  
స్థాశీతము.

జరరీకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, జీల్లెడ;  
పుం. 2: చూ, ముసలితనము.

జర్రము. సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జర్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

జర్జిలము. సం. వి. అ. పుం. అడవినువ్వులు:  
చూ, శువ్వులు.

జల. పా: చూ, జలలు.

జలకంఠకము. సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి:  
చూ, మత్స్యము. 1: 2. పరికె, త్రిశృంగము:  
చూ, శృంగాటము. 2.

జలకపి. సం. వి. ఇ. పుం. శిశుమారమును  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకరంకము. సం. వి. అ. పుం. 1. టెం  
కాయ: చూ, ముక్కంటిపండు; 2. మబ్బు:  
చూ, మేఘము. 1; 3. శంఖము: చూ,  
సంకు. 1; 4. అల: చూ, వీచి. 1.

జలకల్కము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బురద.

జలకాంక్షి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ,  
వాన్తి.

జలకామము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రబ్బలిశ.

జలకరాటము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతి  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకుమ్మటము. సం. వి. అ. పుం. నీరుకోడి:  
చూ, పుంజి.

జలకుక్కుటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చీరపిట్ట:  
[చూ, విశ్వకా.

జలకుక్కుభము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయప్పి:  
చూ, బకము. [సరస్సు. 1.

జలకూపి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. కోనేరు: చూ,  
జలకూర్చిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకరకము

తోటకూర #: చూ, మారివము.

జలకూర్మము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉలచీమీను:  
చూ, మత్స్యము. 1.

జలకేశము. సం. వి. ఆ. పుం. పాచి #: చూ,  
తైలము. (నాచి అనియు.)

జలకీడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, విలాసము. 1.

జలగండజాతము. పా. లగ్నత్పతీయాధిపతులు  
గలిసి జలరాసులయిన కేంద్రములకుండు  
నపుడును, లగ్నము జలరాశియై యుచేట  
గురుడుండి తృతీయాధిపతితో గలిసివను,  
వస్తాధిపతికి అష్టమమున రవియుండి రవికి  
అష్టమమున జంధ్యుడుండినను జలగండము  
గలుగును.

జలగుల్మము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తా  
బేలు; 2 నీటిసుడి: చూ, కుడి. 1; 3: చూ,  
ముంగిలి. 2; 4. నాలుగు కాలువలు కలియు  
చోటు: చూ, పానము. 1.

జలగ్రహము. సం. వి. ఆ. న. నెగడు: చూ.  
నీటిదయ్యము. [చూ, మత్స్యము. 1.

జలచరము. సం. వి. ఆ. పుం. జలజంతువు:

జలజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నీరుపట్టుదోమ:  
చూ, మశకము; 2 రమ: చూ, లక్ష్మి.

జలజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం. నీరు నేరేడు #:  
చూ, నేరేడు.

జలజము. సం. వి. ఆ. న. 1 తామర #: చూ,  
పద్మము. 1; 2. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

జలజివ్యాము. సం. వి. ఆ. పుం. మొసలి:  
చూ, మత్స్యము. 1.

జలజాడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, హిమాంశువు.  
జలడింభము. సం. వి. ఆ. పుం. నత్తగుల్ల:  
చూ, సంకు. 1.

జలతంజలియము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
చెలిమిడి #: [నూయ్యడు.

జలతస్కరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
జలతాలము: సం. వి. ఆ. పుం. ఇల్లీశమను చేప:  
చూ, మత్స్యము. 1.

జలతైలబిందున్యాయము. పా. నీళ్లమీద వేసిన  
నూనెమీకు నీరంతటగలయినబాటునునీతి.

జలత). సం. వి. ఆ. శ్రీ. వానలో నుపయో  
గించు గూడ: చూ, వారిత్రి.

జలదము సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1; 2. ముప్పై #: చూ, ముస్త  
కము; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క  
పాదమునందు భ-ర-న-భ గురువులు  
గలిగి పదింటి యతిగల త్రయోదశ ఛందస్సు  
నందు బుట్టినవృత్తము. ఉదా.—“బంగారు  
మీంగుపచ్చేడము - వైగలయా, తంగడ  
దేశవాసు జల - దంబులచే, తంగడు సన్న  
తీతు నవ - తారయతీన్, బొంగుమే సారె  
భర్షభగ - ముల్ గదియన్.”: చూ.  
వృత్తము. 1.

జలదస్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూయ్యడు:  
జలదివ్యము. అ. దివ్యము లయిదింటిలో నొకటి  
చూ, దివ్యములు.

జలదోగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నూతియొద్ద  
గాడి: చూ, నిపానము.

జలధరమాల. పా. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క  
పాదమునందు మ-భ-స-మ గణములు  
గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగల ద్వాదశకథం దను  
నందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—“ధీర్మ  
మెచ్చిం గృతులన । తిక్రిదంబై, మారా,

కారా జలధర మాలావృత్తంబై రాజిల్లుకొ,  
భుజుజతు | రాస్యకాంతుల్, సారంజేరన్  
మధసమ | సంయుక్తంబై. : చూ, వృత్తము. 1.  
జలధరము సం. వి. ఆ. పుం. మబ్బు: చూ.  
మేఘము. 1.

జలధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1 కడలి: చూ, సము  
ద్రము; 2. చక్క: చూ, స్పృశాలము.

జలధిజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, లక్ష్మి  
జల నకులము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిపిల్లి: చూ,  
మత్స్యము. 1. [ద్రము.

జలనిధి. సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, నము  
జలనిర్గమము. సం. వి. ఆ. పుం. తూము: చూ.  
భ్రమము. 4. [వైవాలము.

జలనీలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పాచి: చూ,  
జలనూపురము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుకనుము: చూ,  
మహాకదంబము.

జలపానసమయము. పా. గ్రహసమయములలో  
నొకటి (సుఖము కలుగును) చూ గ్రహ  
సమయములు. [మత్స్యము. 1.

జలపిప్పకము. సం. వి. ఆ. పుం. చేప: చూ,  
జలపిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కచ్చటము: చూ,  
జలపోటనము. సం. వి. ఆ. పుం. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1.

జలపొదుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక  
పితృదేవత: చూ, యముడు. [నూకరము.

జలప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది: చూ,  
జలప్లవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జల నకులము.

జలబిందువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. నీటిమేక్క:  
చూ బొట్టు. 6; 2 దుంపాడ్డ: చూ,  
శృంగాటకము. [నకులము.

జలబిడాలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జల

జలబిల్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తా  
వేలు; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 8. నీళ్ల

లోనిపాద; 4. నీళ్లు నిలుచుతావు: చూ,  
స్థానము. 1. [చూ, బచ్చేలి.

జలబ్రహ్మి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. తిలగబచ్చేలి: చూ,  
జలమంటపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాడుడు.  
జలమక్షిక సం. వి. ఆ. శ్రీ. జలగ: చూ,  
బుడ్డపిడుగు.

జలమద్దువు. సం. వి. ఈ. పుం. మత్స్యరంకమను  
పక్షి: చూ, మత్స్యరంకము. [సలిలము.

జలమయము. సం. వి. జలవికారము: చూ,  
జలమసి సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1. [జల నకులము.

జలమార్జార(ర)లము సం. వి. ఆ. పుం: చూ,  
జలము. సం. వి. ఆ. న. 1. = జలకము. నీరు:

చూ, సలిలము; 2. ఉచ్చే: చూ, మూత్రము;

3. గోగర్భస్పందితము: చూ, ప్రజనము. 1;

4: చూ, హీరేరము: చూ, ఎఱ్ఱతామర,

ఎఱ్ఱకలువ: చూ, పద్మము; విణ. 8. జడము:

చూ, మజ్జ 2; అం. 7. స్వామ్యములు

ఎడింటిలో నొకటి: చూ, స్వామ్యములు.  
జలమునము. సం. వి. చ. పుం. మబ్బు: చూ,  
మేఘము. 1.

జలయంత్రనికేతనము. సం. వి. ఆ. పుం. సముద్ర  
గృహము: చూ, సదనము. 1.

జలరంజి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, దాత్యూహము.

జలరాగము. సం. వి. ఆ. పుం. కౌపులలో భేద  
ము: చూ, రత్నము. 1.

జలరాశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.

జలరంకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీటినుడి:

చూ, నుడి. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము;

3. నీటితుంపురులు: చూ, సలిలము.

జలరూపము. సం. వి. ఆ. పుం. మొసలి: చూ,  
మత్స్యము. 1.

జలరోగ విమోచితుల మరణించు జాతకుడు.  
పా. జన్మలగ్నకారకలగ్నములకు తృతీయ

లగ్నమున కేతుసంబాధమున్నయెడల జల  
రోగవిషాదిబాధచే మరణించును.

జలరోహితుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా,  
మూలకేఁడు.

జలరత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆల: మా, వీచి. 1.

జలలు. పా. కొంతలోతున కొన్నికొన్ని నిమ  
తమార్థములవెంబడి పాటుమండు ప్రవా  
హములకు జలని పేరు: మా, జల.

జలవరంటము. సం. వి. ఆ. న: మా, మోము.

జలవర్ధనము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, బరివెంకి\*.

జలవర్షకము. సం. వి. ఆ. పుం. పుష్కలమను  
మేఘము: మా, మేఘము. 1.

జలవల్కలము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, శైవా  
లము\*.

[మా, పద్మము. 1

జలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుగొలిమిడి\*:

జలవాపికము సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాకోని  
యను చేప: మా, మత్స్యము. 1; 2. ఇల్లిశ  
మను చేప: మా, మత్స్యము. 1.

జలవికారము. సం. విణ: మా, జలమము.

జలవృశ్చికము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుతేలు:  
మా, మత్స్యము. 1. [మా, పృబ్బలి.

జలవేతసము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుపృబ్బలి\*:

జలవ్యధము. సం. వి. ఆ. పుం. గద్దముక్క  
చేప: మా, మత్స్యము. 1.

జలవ్యాధము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిపాము:  
మా, సర్పము.

జలకాయి. సం. వి. ఇ. పుం: మా, విష్ణువు. 1.

జలశుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కప్పచిప్ప: మా,  
సంకు. 1.

[రూపము.

జలనూకరము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, జల

జలనూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జెలగ: మా,  
బుడ్డపిడుగు; ఇ. పుం. 2. నక్క: మా,  
స్వగాలము; 3. శింశుమారము: మా, మత్స్య

ము. 1; 4. కంకశేటి యను చేప: మా,  
మత్స్యము. 1; 5. రాజులుగు ముక్క;

6. నాలుగువీధులు కలియుచోటు: మా,  
మార్గము. 1. [నొకటి: మా, కళ్లు.

జలస్తంభన. అం. కళ్లు అణువది నాలుగింటిలో

జలనాము. సం. వి. ఆ. న స్వల్పజలమంత్ర)  
గృహము: మా, సదనము. 1.

జలనాస్తి. సం. వి. న్. పుం: మా నీటిదయ్యము.

జలహాసము. సం. వి. ఆ. న: మా, శేసము.

జలాచలము. సం. వి. ఆ. న. 1. తూము:

మా, భృయము. 4: 2. నాచు\*: మా,  
శైవాలము.

జలాంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. గుట్టపుమాతి  
చేప: మా, మత్స్యము. 1.

జలాడకము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
(చిలుచేపలగుంపు అని కొందఱు.)

జలాధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బావి: మా,  
నయ్య.

జలాకిరము. సం. వి. ఆ. పుం. సప్తసముద్ర)  
ములలో నొకటి: మా, సముద్రములు. (ఇది  
మం: నీళ్లసంద్రము.)

జలాఖుఘ్రుంస. సం. వి. ఈ. పుం. నీటిపిల్లి:  
మా, మత్స్యము. 1.

జలాగ్నివ్యాయము. పా. అగ్ని జలము కలియు  
నప్పుడు అగ్నితక్కువయైన నగ్నియు, నీరు  
తక్కువయైన నీరును హరించునను విధము.

జలాటవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జెలగ: మా,  
బుడ్డపిడుగు.

జలాత్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వాపాదా  
నక్షత్రము: మా, నక్షత్రము. 1.

జలాధారము. సం. వి. ఆ. పుం. మడుగు: మా,  
సరస్సు. 1. [మా, మత్స్యము. 1.

జలారము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిగుట్టము:

జలారుండము. సం. వి. ఆ. పు. 1. నీటిసుడి:

చూ, నుడి. 1; 2. నీటితు. పర: చూ,  
సలిలము; 8. సాము: చూ, సర్పము

జలార్ణవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శ్రావణ  
భాద్రపదమాసములు, వర్షార్ధతులు: చూ,  
మాసవ్యయము; 2. సప్తసముద్రములలో  
నొకటి: చూ, సముద్రములు. [వస్త్రము.

జలార్ద్రము. సం. వి. ఆ. న. తడిబట్ట: చూ,

జలాశయము. సం. వి. ఆ. న. 1. నీరువట్టివేరు,  
పుం. తెల్లవట్టివేరు. (అని కొందఱు) \*: చూ,  
వట్టివేరు: పుం. 2. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.

జలాశ్రయము. సం. వి. ఆ. పు. 1. గుండ్ర  
తుంగ \*: చూ, తృణము. 1; 2. శూలతృణ  
ము \*: చూ, తృణము. 1. [సరస్సు. 1.

జలాశ్రీవి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కోనేరు: చూ,  
జలూక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1=జీల. చూ-

జలౌక-జలౌకస జలౌకసము: చూ, బుడ్డ  
పిడుగు; 2. అంతరదామర\*: చూ, పవనము. 1  
జలౌద్రము. సం. వి. ఆ. పు. 1: చూ,  
నిమ్మ\*; 2. అడుగు. చూ, బురద.

జలౌద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వరు  
ణుడు. 1; 2. చూ. సముద్రము

జలౌశయము. సం. వి. ఆ. పుం. కరంశి, శంబ  
రము, జలౌశయమును పేప: చూ మత్స్యము. 1.  
జలౌశుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జలౌశుడు.

జలౌస్వాసము. సం. వి. ఆ. పుం. కలుజు:  
చూ, మరిగొమ్మ. 1.

జలౌద్ధతతి. పా. ఓకానొక వృత్తిము. ఒక్కొక్క  
పాదమునందు జ-స-జ-స గణములు  
గలిగి ఎనిమిదింటి యతిగల ద్వాదశకధంబు  
స్పందించుబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తిము. 1.

జలౌద్భవ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, లఘా  
బ్రహ్మి \*.

జలౌద్భ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నురటి.

జలౌక. సం. వి. ఆ. శ్రీ=జీలగ: చూ, జలూక. 1.

జలౌకసము. సం. వి. ఆ. న. శ్రీ. 1=జీలగ:

చూ, జలూక. 1 (ఈయర్థమందు సకారాంత  
శ్రీలింగ నిత్యబహునచనాంతమనికొందఱు.);

2. జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.

జల్పము. సం. వి. ఆ. న. సనికిరానిమాటలా  
డుట చూ, శబ్దము. 2.

జల్పము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊరికమాటలాడెడి  
యువయుక్తముకానిమాట: చూ, శబ్దము. 1.

జల్పామృడు. సం. వి. ఆ. ఉపయుక్తముకాని  
పెక్కుమాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1.

జల్పితము. సం. వి. ఆ. 1. ఉపయుక్తముకాక  
మిక్కిలి చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2;  
2. చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

జవ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, జవ. 1\*.

జవనము. సం. వి. ఆ. న. 1. వడి: చూ, వేగ  
ము. 8; పుం. 2. వడిగల గుఱ్ఱము: చూ,  
హయము; 8. యవనదేశము: చూ, దేశము;  
వి. 4. వడిగలది: చూ, వేగము. 8

జవనిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, రూ-యవనిక.

జవనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జవుడు. త్వరిత  
ముగా బోవువాడు: చూ, సురదేశహరుడు.

జవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వడి: చూ,  
వేగము. 8; 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 8.

జవాది. సం. వి. ఆ. పుం. 1=జీవాజి: చూ,  
సంకుచదము; అం. 2 గంధములేడింటిలో  
నొకటి: చూ, గంధములు.

జవాను. వా. వి. 1. బలవౌతు; 2. బలశాలి;  
3. పొడగరి. (జవాను అనియు వాడుక.)

జవాహిరి. వా. వి. రత్నములుపొదిగిన నగలును,  
విలువగల వస్త్రానులును.

జవి. సం. వి. న. పుం. గాలికనురుండిచెడు  
వారముగము: చూ, వారపరిమి.



జవ్వడు. సం. వి. ఆ. పుం. మా, జవ్వడు  
జవ్వలు. పా. జ, బ, గ, డ, ద. సరళములు.  
(గ జ డ ద బ అని కొందఱు.)

జవ్వరి. సం. వి. ఇ. పుం 1. ఆగ్ని: మా,  
దహ్ని. 1; 2 వజ్రాయుధము: మా,  
బాణము. 1. [నూక శింబి.

జహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి \*: మా,  
హత్. ఆం లక్షణలు మూడింటిలో నొకటి:  
మా, లక్షణలు.

జహదజహత్. ఆం. —వై.—

జహరము. సం. వి. ఆ. పుం. పిల్లి: మా,  
మార్జలము, [నది.

జహ్నుతేనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గిం: మా,  
జహ్నువు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొక  
రాజురి: మా, ముని 1: 2. వెన్నుడు:  
మా, విఘ్నవు. 1.

## జ్ఞా

జ్ఞాంగలబిడాలము. సం. వి. ఆ. పుం. మా, జం  
గలబిడాలము

జ్ఞాంగలము. సం. వి. ఆ. న. 1. చేతిబీజ \*:  
మా, బీజ 2; 2. పాలసు: మా, మాంసము;  
పుం. 3. జాంగలి, చంద్రకి, చిత్రపక్షము:  
మా, కొంజు; 4. మెరిక వేల: మా, భూమి. 1:  
5. జీగిలె తిన్నె: మా, వేదిక.

జ్ఞాంగలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 రూ-జాంగు  
లము. విషము: బోగొట్టు విద్య: మా,  
మాయము. 1: 2: మా, దూలగొండి \*:  
పుం. 3: మా, జాంగలము. 3: ఇ. న.  
4. పొట్లకాయ: మా, పొట్ల

జ్ఞాంగలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-జాంగులి  
కుడు. 1. పాములవాడు: మా, వ్యాళ

గాగ్రిహి; 2 ఇంద్రజాలికుడు: మా, ప్రాతి  
హారకుడు. [జాంగలి. 1.

జాంగులము. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ-  
జాంగులికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ-  
జాంగులికుడు. [కిరికుడు.

జాంఘికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, జంఘా  
జాంబవంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మా, రూ-  
జాంబవుడు.

జాంబవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: మా, దంతి: \*:  
2. జాంబవతి యను కృష్ణునిభార్య: మా,  
భార్య.

జాంబవము. సం. వి. ఆ. న. 1. నేరేకుపండు:  
మా, నేరేకు; 2. బంగారు: మా, లోహము 1.

జాంబవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: మా, దంతి. 1 \*:  
జాంబవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. భల్లూకపతి,  
జాంబవంతుడు, ఋక్షరాజు.

జాంబూనదము సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు:  
మా, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్త \*: మా,  
మలాపుష్పము

జాగర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జాగరము మా-  
జాగరణము. జాగరము. జాగర్య 1. రాత్రి  
మేలుకోలు: మా, మేలుకోలు; 2. దశా  
వసలలో నొకటి: మా, అవసలు (మా,  
దశావసలు); 3 ద్వాదశావసలలో నొకటి:  
మా, అవసలు (మా, ద్వాదశావసలు.)

జాగరణము. —వై.— [వారవారణము.

జాగరము. —వై.—; 4. కవచము మా,  
జాగరికుడు. సం. వి. ఇ. రూ-జాగరకుడు-జాగ  
రూకుడు: మా, మేలుకొని ముంకువాడు.

జాగరిత. సం. వి. ఇ. (ఋ. ఈ. ఋ) —వై.—  
జాగరూకుడు. సం. వి. ఇ. —వై.—

జాగర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మా, రూ-జాగర.  
జాగీరు. వా. వి. రాజుగారి బహుమానాదికము.

బాగుడము. సం. వి. అ. న. కుంకుమము; చూ, వహ్నిశిఖము.

బాగ్రత్. బాగ్రత్తు. అం. 1. అవస్థలు మూడింటిలో నొకటి: చూ, అవస్థలు. 1; 2. అవస్థలు యిండింటిలో నొకటి: చూ, అవస్థలు. 4; విణ. 3: చూ, మేలుకోలు:

బాగునము. అం. సితకణబంధము రెనిమిడింటిలో నొకటి: చూ, సితకణబంధములు

బాగుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మజ్జపశువు యొక్క తోడి: చూ, వాలము. 1; 2. తొడ: చూ, సక్తి. [కోశము.

బాజీఫలము. సం. వి. అ. న. చూ, బాతి

బాతరము. సం. వి. అ. పుం. ముత్తయములోని దోషవిశేషము: చూ, గత్తము. 1.

బాతరికరసము. పా. అన్నకోశములోని యాహరమును జీర్ణింపజేయు రసము.

బాడ్మాల్ వా. వి. దాసి. (చూడ్మాల్.)

బాడ్యము. సం. వి. అ. న. = జేడ్డు. 1. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; అం. 2. సంచారీభావములు ముప్పదిమూడింటిలో నొకటి. (బడత) (ఆనగసున్నకై పరికించి పరికించి యాతడు చెంగటం జేరునంతనే యేమిచేయుటకుం దోచిక యూనండెను): చూ, సంచారి భావములు.

బాతకము. పా. జన్మపత్రిక, కోటి.

బాతకర్మము. అం. పుట్టినపుడు చేయు క్రియ. కర్మములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, కర్మములు.

బాతకుడు. సం. విణ: చూ, పుట్టినవాడు.

బాతధాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మరుగుడు \*.

బాతపత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బిడ్డలుగన్న ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2: చూ, బారెంతరాలు.

బాతము. సం. వి. అ. న. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2: చూ, సమానము. 2; 3: చూ, పుట్టుక; 4: చూ, పురుడు; విణ. 5. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.

బాతరూపము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్తి \*: చూ, మాలాపుష్పము; 3. పుట్టినమూషము; విణ. 4. పుట్టినరూపము కలది: చూ, సంభూతము.

బాతవేదుడు. సం. వి. న్. పుం. నిష్ప చూ, వహ్ని 1.

బాతస్మరాలింగసము. అం. ఆలింగనములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు.

బాతస్మరాలింగములు. అం. లతావేష్టనము, వృక్షాదీరూపము. తిలతండాలము, నీనక్షిగము, ఊరూపగూహనము, జఘనోపశ్లేషము, సుచాశ్లేషము, లాలాటము (8). [బాతపత్య.

బాతాపత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-

బాతాశ్శము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పురుడు; అం. 2. ఆశ్శావములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, ఆశ్శావములు.

బాతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులము: చూ, వంశము; 2: చూ, పుట్టుక; 3: చూ, సమానము. 2; 4. ఒకానొక ఆరాలంకారము: చూ, హేతువు. 2. (చూ, ఆలంకారము. 3); 5. పద్యభేదము. (ఒకానొక ఛందస్సు): చూ, బాతులు; 6: చూ, పొయ్యి; 7. బాజికాయ, బాతిఫలము. మాలతీఫలము: చూ, సుమనస్సు. 2; 8. = బాజి \*: చూ, సుమనస్సు. 2; 9. ఉనికి \*: చూ, స్త్రీఫలి. 1; 10. కంపిల్లము \*: చూ, రోచని; 11. చూలతి \*: చూ, మొల్ల; 12. చేతరాసి: చూ, శకుల; 13. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; అం. 14. తాళప్రాణములలో నొకటి: చూ, తాళప్రాణములు (చూ, తాళము. 2.);

15. అష్టదశపదార్థములలో నొకటి: చూ, అష్టదశపదార్థములు.

జాతికము. సం.వి. అ. పుం.=(తె.ప) జోపత్తి-జోపత్తి-జోజిపత్తి-జోజిపత్తి. (సం. ప) — రూ. జాతిపత్తి. జాతిపత్తిక.

జాతికోశము. సం. వి. అ. స: జాతిఫలము, జాతిఫలము. (తె. ప): — జోజికాయ.

జాతిక్రియలు. అం. ఇవి 5 — పతురక్రియ, త్రిక్రమ, మిక్రమ, ఖండము, సంక్లిష్టము.

జాతిదైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం. కుజేరుడు: చూ, శ్రీగుడు.

జాతిధర్మములు. అం. ధర్మము లయిదింటిలో నిదియొకటి: చూ, ధర్మములు.

జాతిపత్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, జాతికము. జాతిపత్తిక. సం. వి. ఆ శ్రీ. — వై. —

జాతిఫలము. సం.వి. అ.స: చూ, జాతికోశము.

జాతిగసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బోళము.

జాతిలింగము. సం. వి. అ. పుం. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము. [ఖము: చూ. సం. 1.

జాతివైద్యము సం. వి. అ. పుం. కుజేరుని శం జాతీయము. పా. దేశీయము (ఇడియమ్) శబ్ద

మందున్న యర్థముగాక ప్రయోగరూఢిచేత మతియొక యర్థమును స్ఫురింపజేయుచు ననే కులచేతఁ జీరకాలమునుండి యథాస్థితిగా నుపయోగింపఁబడునది. (ఇవి తెనుగుభాష యందనేకములు గలవు. వాని నొచిత్యమెఱింగి ప్రయోగించిన కావ్యమునకు వన్నెచచ్చును )

జాతీరసము. సం. వి. అ. పుం: రూ-జాతిరసము: చూ, బోళము.

జాతు. సం. అవ్య. కదాచిత్, ఒకానొకప్పుడు. జాతుధాతకి. సం.వి.ఈ. శ్రీ: చూ, మంజిటి \*

జాతులు. అం. 1. బ్రాహ్మణాది. — బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, కూడ్ర, వ్యావహారిక,

గోరక్షక, శిల్పక, పంచాణ, కుంభకార, ఔరక, రజక, వస్త్రచ్ఛేదక, చర్యకార, తిల మూత, లుబ్ధక, చండాల, మారంగజాతులు (18); 2 పురుషజాతులు. 4—భర్మి, దత్తుడు, కూచిమారుడు, పాంచాలుడు; 8. శ్రీజాతులు. 4—పద్మిని, హస్తిన, శంఖని, చిత్రిణి; 4. రాగాధ్యాయములోని అంశములు 68. అందు జాతులు 11 కి వివరణము.—వడ్డతక్కి 5, వడ్డోదీచ్యవ 4, వడ్డమధ్యమ 7, గాంధారోదీచ్యవ 2, రక్త గాంధారి 5, కైకి 6, మధ్యమోదీచ్యవ 1, కర్ణావి 4, గాంధారపంచమి 1, ఆంధ్ర 4, నందయంతి 1: చూ, అంశములు; 5. ఘండా లక్షణములు.—పద్యములు.—“వృత్తములు-జాతులు” నని యిది వేఱంగులు. అందు జాతు లొకవిధము. నిస్సంగబద్ధములు వృత్తములు (పంచమామరాలు); ఉపగణవిహితములు జాతులు: జాతులు ఉపజాతులు నని జాతి ద్వివిధమైనది. జాతులు: — కందులూలు, ఉత్సాహ, తరువోజ, అక్కగలైను, మంజరి, ద్విపద, త్రిపద, చతుష్పద. పంచదశ, షట్పద, సవవిధగడలు, కలిక, ఉత్పలిక; ఉపజాతులు.—గీతములు తొమ్మిది, సీసము లేదు; కొండలు చంపకోత్పలకార్థాల మత్రే భములు జాతులని, కందగీత సీసములుపజాతు లని, తక్కినవి వృత్తములని వాడుచున్నారు. ప్రతి పద్యమునకు నాలుగేసి చరణములు (పాదములు); కొన్నిటికైదుపాదములుండును. అది పంచపాది; పెక్కుచరణములుంచి చెప్పినదానిని మాలికయందురు; తఱుచుగ నీమాలికలు గీత, సీస, చంపక, ఉత్పల, ద్విపద, రగడలయందె కన్నట్టుచున్నవి; కందము, ఆటవెలది తప్ప దక్కిన పద్యములందొక పాదమునకుఁ జెప్పిన లక్షణము తక్కిన పాద

ములకు నగును. వృత్తములందు గణముల  
వరుస తప్పరాదు: (చూ, ఛందస్సులు, చూ,  
వృత్తము. 1; చూ, పద్యములు: చూ,  
కందము.) [(జతువులక్క-)  
జాతుషము. సం. విణ. జతువులనఁ గలిగినది.  
జాతోక్షము. సం. వి. అ. పుం. కాలుపట్టిన  
యెద్దు, (మోయఁదగిన వయస్సు గలిగి బడు  
గుగొట్టని (చిక్కిపోని) కోడె (అని కొం  
దఱు): చూ, వృషభము. 1.  
జాత్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తమాశ్వము:  
చూ, నాయము; విణ. 2. మంచులమునఁ  
బుట్టినది: 3. చేక్కనిది, మేలైనది: చూ,  
చౌద్యము.  
జానకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సరవెండః.  
జానకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సీతాదేవి: చూ,  
సీత; ఇ. పుం 2. జానకి యను రక్కసుఁడు;  
చూ, రాక్షసుఁడు. 1.  
జానపదన్యాయము. పా. 2. కానొక న్యాయము.  
జానపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-  
జనపదము. [మృగడు.  
జానపమఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మను  
జాని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ముదిమి: చూ, ముస  
లితనము; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య;  
3. తన పెండ్లాముకంటె యితరమైనఁడఁది:  
చూ, స్త్రీ; 4. అఁడుది: చూ, స్త్రీ;  
5. రిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1; 6. రాజుల  
బవంతి: చూ, సదనము. 1. (వృత్తియందు  
జాయాశబ్దమునకు ఆశేకముగావచ్చినరూపము.  
“జానకీజానికధర్” మొ.)  
జానుకూర్పరము. సం. వి. అ. న. ఉద్ధితకరణ  
బంధము లాటింటిలో నొకటి: చూ, ఉద్ధిత  
కరణబంధములు (చూ, రతిబంధము.)  
జానుపార్వావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో  
నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

జానుపృష్టావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు  
జానువు. సం. వి. ఈ. పుం, న. 1: చూ,  
మోఁకాలు; 2. స్త్రీలదేహమునందు శోణిత.  
సంచారస్థానము: చూ, భగము. 12.  
జానువులు. అం. 1. పురుషులక్షణాంగములలో  
నొకటి. (మోఁకాల్లు)నునుపుగలిగి వర్షలములై  
సమములై బలిసియున్న నుత్తమఁడగు:చూ,  
లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగములలో  
నొకటి (మోఁకాల్లు) గుండ్రముగనున్న  
పుత్రవతియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.  
జానుశ్చిత్రి. అం. చిత్రవర్ణములు ముప్పదిం  
టిలో నొకటి: చూ, చిత్రవర్ణములు.  
జాన్వావర్తి. అం: చూ, జానుపార్వావర్తి.  
జాపకము. సం. వి. అ. న. రూ-జాపకము.  
పచ్చేవంటి గంధము: చూ, రాజార్హము.  
జాపకుడు. సం. విణ. వృతి: చూ, తపస్వి  
(చూ, ముని. 1.) [బము. 1.  
జాపీరము. వై. వి. = జాప్యము: చూ, విలం  
బాప్యము. సం. వి. అ. న. = జాపీరము -వై.-  
(గ్రామ్యమని శ. ర: ప్రకృతి అని పురుషో  
త్తమకవీయము) [చూ, వర్ణము. 6.  
జాఫరా. వా. వి. చోమతగ్గిన యెఱుపురంగు:  
జాబరా. వా. వి. -వై.- (లెనుఁగున వాడుక.)  
జాబాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-జానా  
లుడు. మేడిల మేపువాడు, కంబళ్లు  
నేయువాడు (అని కొందఱు): చూ, మేఁ  
కలఁగాపరి; 2. చూ, మనుష్యుడు.  
జాభా. వా. వి. హెచ్చు.  
జామ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అంగి: చూ,  
వస్త్రము; 2. తల్లి: చూ, మాత. 1; 3. తోలు:  
చూ, బెరడు; 4. కులము: చూ, వంగడము.  
జామదగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పరకు  
రాముడు; 2. చూ, బొడ్డు; 3. మోపు:  
చూ, పీక్షణము; 4. వేదప్రణిధానాగ్ని:

చూ, వహ్ని. 1; 5. ఇంటిముందువాకిలి: చూ, ముంగిలి. 2.

జామాత. సం. వి. ఋ. పుం. 1. అల్లుడు: చూ, పెండ్లికొడుకు. 1; 2. సుగంధ: చూ, భర్త. 1; 3. పొద్దుతిరుగుడు \*, మార్వ మండలము (అని కొండలు): చూ, మార్వాను వర్తిని; 4. ఒకానొక శాకము\*: చూ, శాకము. 1.

జామి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులకొంత: చూ, స్త్రీ; 2. తోడబుట్టినది: చూ, సహోదరి: ఈ. 3. హిమ \*: చూ, బీజపూరము (దీని చెక్క కపాయము చేటిపిల్లల విశేషములు కట్టును); విణ. 4: చూ, సోమరి.

జామితీశుద్ధి. పా. లగ్నమున కేదవయింట గ్రహములు లేకుండుట. [చాగ్రాము.

జామిషము. సం. వి. ఆ. న. అరణ్యము: చూ, జాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

జాయతే. అం. భావవికారము, లాటింటిలో నొకటి: చూ, భావవికారములు. (క్రి. అనియు)

జాయమానము. సం. విణ. కలుగుచున్నది.

జాయాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నట్టు ప్రభు: చూ, కైలూషుడు; 2. దర్శితుడు: చూ, బీదవాడు.

జాయానుజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. -వై.-

జాయువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, మందు. 1.

జాగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, జారిణి.

జారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బజాటి. చూ, జులకలాడి. [మగడు.

జాగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జుంకు

జాలకము. సం. వి. ఆ. న. (లేత) పసరు మొగ్గలగుత్తి: చూ, మొగ్గ. 1; 2 పసరు మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 3. మొగ్గలగుంపు: చూ, మొగ్గ. 1; 4. కనుగాయ: చూ, కలాటువు. 2; 5. వల: చూ, వల. 1; 6 పక్షి

గుడు: చూ, సదనము. 1; 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1: 8 మునగ కాయ: చూ, శిగువు. 1; పుం. న. 9. కిటికి: చూ వాతాయనము; 10. అల్లితీగె, వల్లి \*: చూ, పద్మ కందము. [చూ, మేవము. 1.

జాలకిని. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. అడుగొట్టె: జాలకుడు. సం. విణ: చూ, రూపాలికుడు. 2.

జాలక్పత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, సారె పుసుగు. [కడవ: చూ, భాండము. 3.

జాలగోణికి. సం. వి. ఆ. పుం. పెరుగుత్రచ్చు జాలద్రుమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దొండ\*. జాలపటము. సం. వి. ఆ. న: చూ, సారెగుడు. జాలపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాతు: చూ, బకము; 2. అంచీ: చూ, హంస. 1.

జాలసత్యవ్యాయము. పా. వలలోబడిన చేప లోపలనుండి సర్వముం జూచుచుండునుగాని యీవలికి రాలేదనుకీతి.

జాలము. సం. వి. ఆ. న. 1. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. = జాల వల: చూ, వల. 1; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పూమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 6. = జాలము. అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; పుం. 7. మాయ: చూ, మాయము. 1; 8. కడవ \*: చూ, నీపము.

జాలవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దొండ\*.

జాలాంధరము. అం. బంధనములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, బంధనములు.

జాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొట్ట\*. జాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దోమతెర: చూ, వస్త్రము; 2. వల: చూ, వల. 1; 3. ఇనుప కవచము: చూ, వారవారణము; 4. విశంతువు: చూ, స్త్రీ; న. పుం. 5. గర్వభేదము: చూ, హంకారము; 6. పలరంగుల కమలము: చూ, పద్మము. 1; 7: చూ, పుసుగు\*.

జాలికపటము. సం. వి. ఆ. పుం. న. = సాలెపట్టు:

చూ, సాలెగూడు. [వభుకు.

జాలికము. సం. వి. ఆ. న. ఊరివభుకు: చూ,

జాలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

సరంగు; 2: చూ, వేటకాడు; 3: చూ,

వలతేడు; 4: చూ, సాలెవాడు; విణ.

5: చూ, వంచకుడు. 1.

జాలిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వాగట:

2. బృహస్పతి పెండ్లాము: చూ, భార్య.

3. చేతిలిటు \*: చూ, లీటు.

జాల్కుడు. సం. విణ. 1. ఏపనినేని చేక్కగా

చెంచింపకఁ జేయువాడు: చూ, అసమి

త్యకారి; 2. క్షూరుడు: చూ, హీనుడు;

3. నీచుడు, సామనుడు: చూ, హీనుడు,

జావాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-

జావాలుడు.

జావము. సం. వి. ఆ. పుం. = చూ, గంధ

ద్రవ్యము: చూ, బొట్టు. 1.

జాన్తి. వా. వి. ఎక్కన.

జాన్తివి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. గంగ, జహ్ను

తనయ: చూ, నది.

జి.

జింక. దే. వి: చూ, సారిణము. [వాయువు.

జింకగుట్టము వలంతి. ద్వ. వి. గాలి: చూ,

జింకతలచుక్క. ద్వ. వి. మృగశీర్ష: చూ,

శత్రుత్వము. 1. [మానము. 1.

జింకతలచుక్కనల. ద్వ. వి. మార్గశీర్షము: చూ,

జింకతాలుపరి. దే. వి. (జింకతాలుపు + అరి)

1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ము

క్కంటి. అచ్చే. బాల. కాం. 3: చూ,

జివుడు (స్వార్థమున అరి). -

జింకతాలుపు. దే. వి. —మై—

జింకపొక్కిలి. దే. వి: చూ, మృగమదము.

జింకరవుతు. ద్వ. వి. రూ-జింకరాతు. గాలి:

చూ, వాయువు.

[మృగము.

జింకలికము. దే. వి. జింకలికమును ఒకానొక

జింగి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మంజటి \*.

జింజిరి. దే. వి. గొలుసు: చూ, భూషణము. 2.

జిగట. దే. వి. (రూ-జిగురు-జివురు-జీవురు)

1. చిక్కన. ఆం, భా. ద్వ. 252: చూ,

స్నిగ్ధము. 3; 2. గోఞ్జ: చూ, బంధన.

జిగటాలు. దే. వి. బ. దీపము: చూ, స్నేహశము.

జిగమిష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పోవుటకుకోరిక:

చూ, వాంఛ

జిగమిషువు. సం. విణ. ఉ. పోవుటకు కోరిక

గలవాడు.

జిగి. దే. వి. 1. పీల్చినపెలుగు: చూ, వెలు

తురు. 1; 2. రంగు: చూ, వర్ణము. 6.

జిగిని. వా. వి. ఆడుదాని మెడనగ: చూ

భూషణము, 2.

జిగిమానము. వా. వి: చూ, పిసాలితనము.

జిగిలి. దే. విణ. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము.

జిగిలికాడు. దే. విణ: చూ, సాందర్యనింజుడు.

జిగిష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గెలుపునందలి

కోరిక. చూ, వాంఛ; 2: చూ, యత్నము;

3. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2.

జిగిషువు. సం. విణ. ఉ. గెలుపునందలి కోరిక

గలవాడు.

జిగురు. దే. వి: చూ, జిగట. (చిక్కన-ఆం,

భా. ద్వ. 252; గోఞ్జ.—సా. 1, ఆ. 92.)

జిగురుగండ. దే. వి. ఉచ్చే. రూ-జిగురుగండ:

చూ, వాగుగ.

జిగురుకొను. దే. ఆ. క్రి. జిగటగలదియుగు.

జిఘత్సు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆఱు: చూ,

బుభుక్ష.

[చూ, బుభుక్షితుడు.

జిఘత్సువు. సం. విణ. ఉ. ఆఱులిగొన్నవాడు.

జిహ్వాంస. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేంపుటకు  
కోరిక: చూ, వాంఛ.  
జిహ్వాంసువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ,  
శక్రువు. 1; విణ. 2. చేంపుటకు కోరిక  
గలవాడు. [చూ, వాంఛ.  
జిహ్వుడు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. గ్రహింపనిచ్చు:  
జిహ్వుడు. సం. విణ. ఉ. గ్రహింప నిచ్చ  
గలవాడు.  
జిహ్వుడు. సం. విణ. మూర్ఖును వాడు.  
జిహ్వికావీట. జే. వి: చూ, హృస్వగ వేధక \*.  
జిహ్వా. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెలియటకుకోరిక:  
చూ, వాంఛ. [గలవాడు.  
జిహ్వానువు. సం. విణ. ఉ. తెలియటకు కోరిక  
జిహ్వు. జే. వి. 1. జేన: చూ, విత స్తి; 2. వెనురు  
యొక్క యెన్ను. స్వా. 4, ఆ. 18: చూ,  
వెన్ను; 3. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి;  
4. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 5. కుప్ప:  
చూ, పాద. 2.  
జిహ్వుకము. జే.వి. కోడిగము: చూ, విలాసము. 1.  
జిహ్వుడు. జే. వి: చూ, మూగ. 1.  
జిహ్వికింత. జే. వి. దగామాట: చూ, శబ్దము. 2.  
జిహ్వుడలి. జే. వి. పాలసంద్రము. రూ-జిహ్వు  
కడలి. పాండు. 3, ఆ. 151: చూ, సముద్రము.  
జిహ్వు. జే. వి. కలత (ఆప్ర): చూ, సంతాపము.  
జిహ్వి. జే. వి. 1. మోటుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము;  
విణ. 2. మోటైనది.  
జిహ్వు. జే. వి. 1. చిక్కిన. ఆం, భా. ద్వి. 252:  
చూ, స్నిగ్ధము; 2. నేయి లోనగు వానియం  
దలి మెలుగు; 3. ఒకరకము చెట్టు: చూ,  
వృక్షము.  
జిహ్వుకడలి. జే. వి: చూ, రూ-జిహ్వుడలి.  
జిహ్వుకడలివిడ్డ. జే.వి: చూ, లక్ష్మి 1. సాం జే. 6.  
జిహ్వుకొను. జే. ఆ. కి. జిహ్వు: పాండు. 4.  
ఆ. 258.

జిహ్వునీర్వామి. జే. వి: చూ, జిహ్వుడలి.  
జితకాశి. సం. విణ. (న. ఈ. న) యుద్ధము  
నందు జయించినవాడు: చూ, విజయి.  
జితపడు. వై. ఆ. క్రి. (జితము + పడు) 1: చూ,  
స్థిరపడు; 2: చూ, వాడుకపడు; 3: చూ,  
పొందుపడు.  
జితము. సం. విణ. 1. రూ-హితము: చూ, హిత  
ము. 1; జయింపబడినది; వై. విణ. (1):  
చూ, స్థిరము.  
జితార్థి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.  
జితించు. వై. ఆ. కి: చూ, జితపడు.  
జితేంద్రియుడు. సం. విణ. ఇంద్రియనిగ్రహము  
గలవాడు: చూ, హంసుడు.  
జిత్ర. వై. వి. 1. =యుక్తి. ఆం, భా. ప్ర. 118:  
చూ, యుక్తి: 2. కపటము: చూ, వ్యాజ  
ము. 1; 3. మాయ. సా. 3, ఆ. 84: చూ,  
వంచన. [జిత్రులవాడు.  
జిత్రులమారి. ద్వ. విణ. జిత్రులచేయువాడు:  
జిత్రులవాడు. ద్వ. విణ. —వై.—  
జిత్రులు. సం. విణ. ఎప్పుడును గెలిచేది  
స్వభావముగలవాడు: చూ, విజయి.  
జిద్దు. జే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము;  
2. కోపము: చూ, రోషము.  
జిన. జే. వి. గుర్రులలోనం దెడు పనులుగల్గవు  
నీరు. రూ-జెన: చూ, రూ-సాన. 1.  
జినుగు. వై. వి. విణ. = శిన్న: చూ, రూ-  
జిలుగు.  
జినుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బుద్ధజేవుడు:  
చూ, బుద్ధుడు. 1; 2. కాక్యబుద్ధమత  
జేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 3. వెన్నుడు:  
చూ, విష్ణువు. 1; 4. ఇరువది నాలుగు; విణ.  
5. రూ-జినుడు. మునుసలి: చూ, వృద్ధుడు. 1;  
6. జయించువాడు: చూ, విజయి.

జిన్న. జే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జిపె. జే. వి. జిడ్డుగలవేల: చూ, భూమి. 1.

జిలిలిక. జే. వి: చూ, జిజిలికావీణ \*.

జిబువాయి. జే. వి: చూ, జీవాజి. ఆం.

పదా. 4-85. [చూ, తైలపాయిక.

జిబ్బటి. జే. వి. రూ-జిబ్బడాయి. గబ్బిలము:

జిబ్బడాయి. జే. వి. —వై.—

జిమిడిక. వై. వి. రూ-జిమలిక-జిమలి-జిమలిగ.

చిర్రవాద్యము: చూ, వీణ. [హెచ్చు. 1.

జిమ్మి. జే. విణ మిక్కిలి, అధికము: చూ,

జిమ్మ. జే. ఆ. కి. (ద్రవవస్తువు) జిమ్మన వెలి  
కులుకు. వై. 6, ఆ. 196.

జియ్య. వై. వి. 1. జేవుడు: చూ, వేలుపు;

2. ఎకిమిడు: చూ, రాజు. 1; 8. తండ్రి.

ఆం, పదా. నగ. 48: చూ. పితరుడు. 1.

జియ్యరు. వై. వి. వైష్ణవసన్యాసి: చూ, ముని. 1.

జిరా. జే. వి. 1. రూ-జిరాయి-జిరా. కవచ

ము: చూ, వారవారణము; 2. అమ్మ: చూ,

బాణము. 1. [చూ, హయము.

జిరాగుట్టము. ద్వ. వి. జీనుకట్టిన గుట్టము:

జిరాయితి. జే. వి. ఇ నాముకానిది, రైతు అధి

నపుభూమి: చూ, భూమి. 1. [కీడ.

జిరుకుతొడిదాబాలులు. జే. వి. బ: చూ, బాల

జిణ. జే. వి. రూ-జిణ్ణ. తిరుగుట తిప్పుటల

యందగు ధ్వన్యనుకరణము. వై. 5, ఆ. 192

(అమృదితమందు జిణజిణ): చూ,

హూహూ.

జిణకొట్టు. జే. ఆ. కి. జిణునడిగుగు.

జిణజిణ. జే. వి: చూ, రూ-జిణ.

జిణ్ణ. జే. వి. —వై.—

జిణ్ణత్రాడు. జే. వి. రూ-జిణ్ణత్రాడు. నిరి

. యెక్కించిన త్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

జిణ్ణ. జే. వి. 1. చిన్నట్లకూత: చూ, స్వర

ము. 2; 2. చీడుటయందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము: చూ, హూహూ.

జిణ్ణత్రాడు. జే. వి: చూ, రూ-జిణ్ణత్రాడు.

జిణ్ణన. జే. ద్ర. రూడితస్థకము: చూ,  
వేగము. 8.

జిల. జే. వి. దురద: చూ, విదర్శిక.

జిలకణ. వై. వి.=జీరకణ. రూ-జిలకణ్ణ-జీలకణ-

జీలకణ్ణ: చూ, సుషవి. 2.

జిలకణరాజనాలు. ద్వ. వి. ఒకరకము వడ్లు:

చూ, ధాన్యము.

జిలకణ్ణ. వై. వి.=: చూ, రూ-జిలకణ.

జిలగరి. జే. వి ఒకానొక తుద్రాతాతి.

జిలమ. జే. వి. 1. జిలమలను వరివైరు; 2.

జిలమలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జిలిలి. జే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము;

2. మందము: చూ, విలంబము. 1; 8. నూ

త్తుమై అవ్యక్తమధురమైనది; 4. కృంగార

ప్రయుక్తమైనది.

జిలిలిలిక. జే. వి. నాగబల \*: చూ, వీణ. 2.

జిలిలిలిచీర. ద్వ. వి. చిన్నచిన్న మల్లగుల

సన్నని పట్టుచీర: చూ, వస్త్రము.

జిలిలిజిల్లి. జే. వి. పాపటబాట్టు: చూ,

భూషణము. 2.

జిలుగు. వై. వి. 1. రూ-జినుగు-జిలువు-

జిల్లు. సన్ననిబట్ట. వై. 6, ఆ 67: చూ,

వస్త్రము; విణ. 2. రూ-జినుగు-జిలువు-జిల్లు.

అల్పము: చూ, స్వల్పము; 8. మందము.

అచ్చ. బాల. కాం. 87: చూ, విలంబ

ము. 1; 4: చూ, నూత్నము. 4.

జిలుగు. జే. వి. 1. రూ-జిల్లు: చూ, స్వర్ణ

త్రప్పి \*: వై. వి. 2.=బాలికా. రూ-జిల్లు.

గొలుసుమోడి వాగి: చూ, వాగి; 8.

8. రూ-జిల్లు. మెలి: చూ, లంకా; ఆ. కి.



4. రూ-జిల్లు. గొలుసుమోడిగా వ్రాయు (నాడుకయందు జిలుగుకట్టుగా వ్రాయు.)  
జిల్లువు. వై. వి: చూ, రూ-జిల్లుగు.  
జిల్లేది. వా. వి. బెల్లముతో గూడిన పిండివంట:  
చూ, భక్ష్యము.  
జిల్లు: చూ, రూ-జిల్లుగు; చూ, రూ-జిల్లుగు.  
జిల్లు. దే. వి. బిల్లుగోడాయందలి బిల్లు (గూటి  
బిల్ల-గూటిబిల్ల అనియు వాడుక.)  
జిల్లా. వా. వి. కలెక్టరుక్రిందనుండు ప్రజే  
శము, కొన్నితాలూకాలు కలిసిన ప్రజేశము.  
జిల్లి. వా. వి. మాంసముమైనుండు సర్పము.  
జిల్లు. దే. వి. 1. శైత్యాధిక్యమును బెల్లుపుట  
యందును, కాటుటయందును నగు ననుకర  
ణము: చూ, హూహూ. [ణము.  
జిల్లేడు. దే. వి. రూ-జిల్లేడు \*: చూ, విక్ర  
జిల్లేడు. దే. వి. —వై.—  
జిల్లేడుకాయ. దే. వి. 1. జిల్లేడుపెట్టుకాయ.  
(ఇది యొక వైపున మాత్రము పగులును.)  
చూ, ఏకవిదారణపుటక ఫలము; చూ,  
గుంజికాయలు; వా. బ. 2. జిల్లేడుకాయ  
వలె నుండెడి యొకానొక భక్ష్యము: చూ  
భక్ష్యము. (ప్రతివత్సరము భాద్రపద శుద్ధ  
నవతినాడు ప్రతియింటను జిల్లేడుకాయలు  
చేసి విఘ్నేశ్వరసకు నివేదనముచేయుదురు:  
చూ, ఉండ్రము) [త్రైలోకాయక.  
జిల్లక. వై. వి. జిల్లుకా. రూ-జిల్లక: చూ.  
జిల్లరు. దే. వి: చూ, రూ-జిల్లుగు.  
జిల్వ. దే. వి. ఎందుట లోనగువానియందగు  
ననుకరణము, వై. 8. ఆ. 101: చూ,  
హూహూ.  
జిల్వన. దే. ద్రి. కి. విణ: చూ, జిల్వన.  
జిల్వరు. దే. వి. చిముడుటయందగు ననుకర  
ణము: చూ, హూహూ.

జిల్లువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇందుగోడు.  
చూ, వేలుపుట్టేడు; 2. అర్జునుడు: చూ,  
విజయుడు. 1; 3. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు. 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుడు;  
5. సంసారము విడిచెడు స్వభావుడు;  
6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1.  
జిహాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విడువనిచ్చు: చూ,  
వాంఛ. [వాడు.  
జిహాసువు. సం. విణ. ఉ. విడువ నిచ్చగల  
సోపీర్న. సం. వి ఆ. స్త్రీ. హరింపనిచ్చు: చూ,  
వాంఛ. [వాడు.  
జిహ్వాపు. సం. విణ. ఉ. హరింపనిచ్చగల  
జిహ్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. హామ: చూ,  
సర్పము; విణ. 2. వంకరగాఁ బోవునది;  
3. పెల్లగాఁబోవునది: చూ, మంధరము. 3.  
జిహ్వము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, నందివర్ధన  
ము\*; విణ. 2. వెంకరెనది: చూ, వేల్లితము 2;  
జిత్తులమ. చోరవలేనది: చూ, మంధరము. 2.  
జిత్తులవాడు. ద్వ. విణ. '—జ్జైలుక (జహ్వ  
జిత్వరుడు. సం. విణ. ఎప్పుడు: చూ, రసన;  
స్వభావముగలవాడు: చూ, ములలో నొ  
బిద్దు. దే. వి. 1. కలహము; నొకటి. చూ,  
2. కోప్తము: చూ 4. ఇంద్రియములెదిటిలో  
నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 5. పురుష  
లక్షణాంగములలో నొకటి. (నూలమైన  
సత్యవాదియు కూర్చుండును నగు. తెల్లనైన  
నాదోహీనుండగు పద్మపత్రమమైన భోగి  
యగు. రక్తవర్ణమైన విద్యావంతుండును లక్ష్మీ  
వంతుండును నగు): చూ, లక్షణాంగ  
ములు: 6. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి  
(రక్తవర్ణమైన సుఖవతియగు. తెల్లనైయున్న  
మృత్యుప్రదము. మలినమైన ధనక్షయము.  
నల్లనైన కలహప్రదమును చంకనాశమునగు

లాటిపిట్ట నాలుకయైన గొడ్డాలగు): చూ, స్త్రీలకు దొంగములు; 7. సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇవవదిలో నాకటి: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

జిహ్వమూలీయము. పా. క కౌరమునను ముంగు ఉద్ధౌగోముఖములుగా నుం నెడు ఉద్ధవం ద్రాకృతియగు విస్తృతము. (సం.)

జిహ్వస్థి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనునాసికము.

దీ

దీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కౌమిం చెడు ఆడు: చూ, స్త్రీ.

జీంజ్రము. దీ. వి. చూ. సనుగునెంటు.

జీగురు. దీ. వి: చూ, రూ-జీగురు. 2.

జీగురుగండ. దీ. వి: చూ. రూ-జీగురుగండ.

జీడి. దీ. వి. 1: చూ, భల్లాతకి \* (ఇదే తల్ల జీడి); 2. మామిడి పెంకలోని తెల్లని విత్తు.

జీడిగింజీ. దీ. వి: చూ, ఆరుష్కరము. (తల్ల జీడిగింజీ, నల్లజీడిగింజీ అని ద్వివిధము.)

జీడిమామిడి. దీ. వి: చూ, మోరటి \* (దీని కాయలయందలి దేహాఘవస్థ.)

జీడిమామిడిపండు. ద్వ. వి. వృంశపరిణామ ఫలము. (తొడిమెపండుక్రింద మాఱినది)

దీనినే దొంగపండు అందురు.

జీడియ దీ. వి. ఒకగకము తినుబండము. రూ-

జీడె: చూ, భక్త్యము.

జీడె. దీ. వి. —వై.—

జీతగాడు. ద్వ. విణ. (జీతము + కాడు)

1. నెలజీతగాడు: చూ, సేవకుడు; వా.

2. రోజుకూలివాడు: చూ, సంబరకాడు.

జీతనాతములు. జా. జీతబత్తెములు. “ఉ. చేష్టన

జీతనాతము లొసంగుట భూషణమయ్యె

పుత్రకా.” రా. వి. 2, ఆ. 84:

జీతమియ్యని. అం. వివాదములు పదునెనిమిది

టిలో నాకటి: చూ, వివాదములు. [నమ్మ:

జీతము. వై. వి = జీవితమ్. కూలి: చూ, శేత

జీనపటము. దీ. వి. దట్టి: చూ, వస్త్రము.

జీనము. వై. వి. మెత్తి: చూ, హయము.

జీని. దీ. వి. 1. గుఱ్ఱపుపల్లము: చూ, హయము;

విణ 2. నాణెమొనది. (“జీనిచే న్నగ, జీని

పని, జీనిపువ్వు, జీనివల, జీనివాత్రె దుప్ప

టము.” మొ.)

జీనిగిరివాడు. దీ. వి: చూ, ముచ్చి.

జీనిసరులు. దీ. వి. బ. ఒకగకము వడ్లు: చూ,

ధాన్యము.

జీను. దీ. వి. 1: చూ, జీనము; 2. ఓడ నిలుపు

టకు అడుగున దిగి వేసెడు నాగేలువంటి

యనుపసాధనము: చూ, లంగు.

జీనుగొవి. దీ. వి. పాములవాడూడెడు

బుఱ్ఱ: చూ, వీణ

జీనుడు. సం. విణ: చూ, వృద్ధుడు. 1.

జీనువ. ద్వ. వి. (జీను + వాయి) ఒకానొక

పక్కి: చూ, రూ-జీనువాయి.

జీనువముష్కలు. దీ. వి. బ: చూ, జీనిసరులు.

జీనువాయి. ద్వ. వి: చూ, రూ-జీనువ.

శకాం. 2, ఆ. 98.

జీబిలిక. దీ. వి: చూ, రూ-జీబిలిక \*.

జీబు. దీ. వి. 1. జీబు, ఆడుదానికట్టుగోక:

చూ, వస్త్రము; 2. విరళము: చూ, వెలితి. 1;

3. అడవి: చూ, వివినము; 4. దట్టము: చూ,

సాంద్ర్యము. 2; 5. ఈరము. విజ. 1, ఆ. 141:

చూ. పాద. 2; 6: చూ, వీచే; విణ.

7. ఆకులు తీగెలు లోనగువానిచేత తఱు

చైనది. [ఆ. 84: చూ, దండడించు.

జీబుకొను. దీ. ఆ. క్రి. తఱుచేగు. స్వా. 8,

జీబులుకు. దీ. వి. నాగబల \*: చూ, వీణ. 2.

జీమూతకుటుము సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

జీమూతము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-జీవ మూతము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3: చూ, జీవ తాళము \*; 4. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

జీమూతుడు. సం.వి. అ.పుం. 1: చూ, శివుడు. 2: చూ హిమాంశువు; 3: చూ, వేలుపు తోడు.

[పర్వతము.

జీమూలము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, జీర. వై. వి = చీరమ్. గీటు. రా. వి. 3. అ. 48: చూ, రేఖ. 8.

జీరకము. సం. వి. అ. పుం. = జీలకఱ్ఱ: చూ, నువవి. 2. [కఱ్ఱ అని కొందఱు.)

జీరణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.— (నల్లజీల

జీరణము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—;

2. ఇంగువ\*: చూ, హింగువు. 1; 3. జాబి\*:

చూ, నుమనస్సు; 4. సౌవర్ణవణము: చూ, లవణము. 1. [కేశము. \*

జీరనదువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నారి

జీరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జీలకఱ్ఱ \*: చూ.

నువవి. 2; న. 2. నల్లజీలకఱ్ఱ \*: చూ.

నువవి. 2. (జీరకద్వయము అని కొందఱు.)

జీరా. జే. వి. కవచము, కవచవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, వారవారము.

జీరాడు. జే. అ. క్రి. (జీరి + అడు) బట్టకొంగు లోనగువది నేలబడిపారలు: రూ-జీరియాడు- జీరుకాడు-జీరులాడు, తారాడు.

జీరియాడు. జే. అ. క్రి. —వై.—

జీరు. జే. అ. క్రి. 1. నేలకురాయు; స. క్రి.

2: చూ, అక్కు. [చూ, రూ-జీరాడు,

జీరుకాడు. జే. అ. క్రి. (జీరక + అడు):

జీరుకు. జే. వి. రూ-జీర్కు. 1 ఉరియాట:

చూ, స్థలనము. 2; 2. జీరుగుడు: చూ,

జోలుడు; 3. బ. జీరుగుడాట: చూ, జీరుకు బండ-రూ-జీర్కుబండ; విణ. 4. జీరుగునది.

జీరుకుపాటు. జే. వి: చూ, జీరుకు. 1. అం, భా. పృ. 148.

జీరుకుబండ. జే. వి. రూ-జీర్కుబండ. 1 జీరు గుడాట: చూ, జీరుకు. 3; 2. జీరుకులాడెను బండ: రూ-జీర్కుబండ.

జీరులాడు. జే. అ. క్రి: చూ, రూ-జీరాడు.

జీరువాణు. జే. అ. క్రి. (జీరు + సాణు)

1. జీరుగు: చూ, సాగు; 2. తొలగెను: చూ, విరియు. 3; 3. కృమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

జీర్కు: చూ, రూ-జీరుకు.

జీర్కుబండ. జే. వి: చూ, రూ-జీరుకుబండ: (జీరుకుబండాటకు -పా. 4, అ. 38)

జీర్ణఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. నీరుకనుము \*: 3 చూ, మహాకదంబము.

జీర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. = జీలకఱ్ఱ: చూ, నువవి. 2; విణ. 2. అజీగినది: 3. చినిగినది:

చూ, భేదితము; 4 పా్రితది: చూ, పురా తనము.

[చూ, లాద్దుగు.

జీర్ణవృంతము. సం.వి. అ. పుం తెల్లలాద్దుగు\*:

జీర్ణించు. సం. అ. క్రి. జీర్ణమగు. (తె. ప).— అణుగు-రూ-అణువు, తేయు.

జీర్ణుడు. సం. విణ: చూ, వృద్ధుడు. 1.

జీలకఱ్ఱ. వై. వి. = జీరక. రూ-జీలకఱ్ఱ-జీల కఱ్ఱ-జీలకఱ్ఱ: చూ, నువవి. 2. (గర్భాకము ము బాగుచేయును.)

జీలకఱ్ఱ. వై. వి. = —వై —

జీలుగు. జే. వి. 1. బొందుబెందు \*: చూ, స్వర్గ పుష్పి; 2. జీలుగుపట్టు: కనుబంటి.

జీవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వీణ మొదలగువాని తంతిచక్కగా మ్రోగుటకుగాను దాని క్రిందనుంచెడు (జీవ) కంబళిపీచు లొనగు

నది; 2. పాలకూర\*: చూ, నుమంగళ; 3. వింటిసారి: చూ, మార్పి. 1; 4. వస\*: చూ, విను; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. నగలచేప్పడు: చూ, స్వరము. 2.

జీవజీవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెన్నెల పులుగు; 2: చూ, చెళ్ళగువ్వ; 3. ఒకా నొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జీవంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీమ్మి\*: చూ, కమ్మి; 2. తిప్పతీగె\*: చూ, సోమవల్లి; 3. పాలకూర\*: చూ, నుమంగళ; 4. బద నిక\*: చూ, వదనిక.

జీవంతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, వదనిక\*; 2. తిప్పతీగె\*: చూ, సోమవల్లి; 3. తోట కూర\*: చూ, మారిచము; 4. జీజీపట్టు: చూ, స్వర్ణము.

జీవకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేగిస\*; 2. జీవకమును గంధద్రవ్యము\*: చూ, రాజారము.

జీవకాళిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నుమంగళ.

జీవకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పొణి: చూ, నాంనుడు. 2; విణ 2. జీవించువాడు: జీవి; తద్వి. — ఒకరి ననుసరించి జీవించు వాడు. (సం. ప) — ఉపజీవి; 3. వడ్డిచేతి బ్రదుకువాడు: చూ, వార్ధుషకుడు; 4. కొలుపుడుకాడు: చూ, నేవకుడు; 5. పిసినివాడు: చూ, లాళి; 6. పాముల వాడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

జీవగజ్జ. గా. వి. వి. బ్రతికించు మందు: చూ, మందు. 1.

జీవచ్ఛరము. సం. వి. అ. పుం, న. బ్రతికి యుండు శవము, మనుషీనుగు: చూ, శవము.

జీవజీవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జీవం జీవము. 1.

జీవదంతము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు జీవించి యుండగా కొని యెత్తినదంతము (దీనికి కాంతి యధికము): చూ, పల్లు. 1.

జీవదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైద్యుడు; 2: చూ, కత్తుపు. 1; విణ. 3. జీవము నిచ్చేవాడు.

జీవధనము. సం. వి. అ. న. గోవులు లోనగునది.

జీవన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పాలకూర\*: చూ, నుమంగళ; 2: చూ, వెలుమసందిక.

జీవనము. సం. వి. అ. న. 1. బ్రతుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 2. నీళ్లు: చూ, సలి లము; పుం. 3. ఉసులు: చూ, ప్రాణము. 6.

జీవని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాలకూర\*: చూ, నుమంగళ; 2. మహామేద\*: చూ, వృక్షమహా; 3: చూ, వెలుమసందిక.

జీవనీయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-జీవ-జీవంతి- జీవని. పాలకూర\*: చూ, నుమంగళ.

జీవనీయము. సం. వి. అ. న. నీళ్లు: చూ, సలిలము.

జీవనుడు. సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

జీవనాషధము. సం. వి. అ. న: చూ, జీవగజ్జ.

జీవన్ భద్రాజీపత్యతి. పా. జీవించినవాడై శుభముల జూచుచున్నాడు. ఉదా. — సానానంపడి రణ మరణంబు శ్రేయంబని కడిందిమార్తురతో నొరసియు సురువొర గుట ధర్మంబుగాను. 'జీవన్ భద్రాజీ పత్యతి' యను వచనంబుం బాటెంపరాడె." (నీతి చంద్రిక.)

జీవన్ముక్తుడు. సం. విణ. జీవించి యుండియు జ్ఞానముగొని సమస్త బంధములను ఖండించి బ్రహ్మనిష్ఠుడై ముక్తిబొందినవాడు.

జీవన్ముక్తుడు. సం. విణ. జీవించియుండియు చేచ్చినవాడు.

జీవము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఉసులు: చూ,

పాణిము. 6; 2. తత్వము: చూ, స్వభావము; 8. పాణి: చూ, హంసుడు. 2; 4. విలంబితస్వరము: చూ, నాటకము. 1; 5. బంతువు: చూ, కరీరి; పుం. 6. బ్రతుకు తెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 7: చూ, వేగిస \*. [జీవము. 1. జీవము. సుం. వి. అ. పుం: చూ, చూ-జీవము. సుం. వి. అ. న. శ్రేష్ఠరత్నము: చూ, రత్నము. 1. జీవలోభి. సుం. వి. ఈ. శ్రీ. గలిజీయ: చూ, వర్ష కేతువు. జీవవృత్తి. సుం. వి. ఇ. శ్రీ. గోవులు గుట్టములు మొదలగువాని కాపాడి బ్రతికడు బ్రతుకు: చూ, బ్రదుకు. 1. జీవశాకము. సుం. వి. అ. పుం. తోటకూర \*: చూ, మారిషము. జీవగువు. సుం. వి. ఈ. శ్రీ. బ్రతికియున్న బిడ్డలుగల ఆడుది: చూ, శ్రీ. జీవాంతము. సుం. వి. అ. పుం. 1. కొయ్య తోటకూర \*: చూ, మారిషము; 2. చిట్టి కూర \*: చూ, భండీరము. 2. జీవాంతము. సుం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేటకొడు; 2. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. [కము. 1\*. జీవాంతము. సుం. వి. అ. శ్రీ: చూ, జీవాంత జీవాతువు. సుం. వి. ఈ. పుం, న. 1: చూ, జీవగట్ట; 2. బ్రదుకు తెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 3 వంటకము: చూ, సాదము. (1) జీవాత్మ. సుం. వి. న్. పుం. 1 జీవుడు: చూ, హంసుడు. 2; అం. 2. అత్తలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, అత్తలు. జీవి. సుం. వి. న్. పుం. 1. జీవుడు: చూ, హంసుడు. 2; విణ. 2. జీవించువాడు: చూ, జీవకుడు. 2.

జీవించు. సుం. అ. శ్రీ. జీవించు: చూ, బ్రదుకు. 8; తద్వి. ఒకరిని అనుసరించి జీవించు. (సుం. ప) — జీవించు. జీవిక. సుం. వి. అ. శ్రీ: చూ, బ్రదుకు. 1. జీవితకాలము. సుం. వి. అ. పుం: చూ, వయస్సు. 1. జీవితము. సుం. వి. అ. న. 1. ఉనులు: చూ, పాణిము. 6; 2. జీవము: చూ, వేతనము. జీవితేకుడు. సుం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రియుడు: 2: చూ, యముడు. జీవుడు సుం. వి. అ. పుం. 1. పాణి: చూ, హంసుడు. 2; 2: చూ, వేలుపుట్టాడే. జీవుక. వై. వి. =: చూ, చూ-జీవుక.

## జు

జు. సుం. వి. ఈ. న. 1: చూ, యశస్సు; 2: చూ, యుద్ధము. [వృద్ధదారికము. జుంగము. సుం. వి. అ. పుం. బొడ్డి \*: చూ, జుగుప్స. సుం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఆసవ్యత: చూ, రోత. 2; 2. దూలు: చూ, నింద. 1; 3: చూ, దయ; అం. 4. పాశములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, పాశములు; 5. దృష్టులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దృష్టులు; 6. బీభత్సరసములోని స్థాయిభావము: చూ, రసస్థాయిభావములు (చూ, రసములు) జుప్పము. అం. వ్యాసకరణ బంధములు ఇరువది యొకటింటిలో నొకటి: చూ, వ్యాసకరణ బంధములు (చూ, బంధములు) జువ్వుము. సుం. వి. అ. న. 1. ఎంగిలి: చూ, భుక్తిగ్నితము; విణ. 2. నేవంపబడినది. చూ, నేవితము. [నేవ్యము. జువ్వము. సుం. విణ. నేవంపబడినది చూ,

జాహ్నరాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుట్టుము: చూ, హయము; 2. గాలి: చూ, వాయువు.  
జాహ్నరాతరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ,  
మోదుగు శి.

జాహ్నరాణము: చూ, రూ-జాహ్నరాణము.

జాహ్నరాణండు. సం. వి. అ. పుం. నిష్ఠ: చూ,  
నహ్ని. 1. [చూ, ముగ్ధము. 1.

జాహ్నరావు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. ముగ్ధము:

### జ్ఞా

జ్ఞా. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. ఆకాశము: చూ,  
వ్యోమము. 1; 2. నలువరాగి: చూ, సరస్వతి 1;  
3. ఆండు దయ్యము: చూ, భూతము,  
4. వడి: చూ, వేగము 3.

జ్ఞాటము. సం. వి. అ. పుం. = జ్ఞాటు. 1. శివుని  
జేడముడి: చూ, సిక. 4; 2. జేడముడి: చూ,  
సిక. 4. [చూ, వేగము 3.

జ్ఞాతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. వేగముగా: బోవుట:

జ్ఞార్ణము. సం. వి. అ. పుం. = జ్ఞోన్న: చూ,  
ధాన్యము. [రోగము. 1

జ్ఞార్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. జ్వరము: చూ,

### జ్య

జ్యంభ. సం. వి. అ. శ్రీ. = జంబము. 1. అపు  
లింత: చూ, హాళిక; 2. ఉంకింపు: చూ,  
విజృంభణము [చూ, శస్త్రములు.

జ్యంభకము. అం. శస్త్రములు 47 లో నొకటి:

జ్యంభణము. సం. వి. అ. న. = జంబము: చూ,  
జ్యంభ 1-2; 3. అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2.

జ్యంభము. సం. వి. అ. పుం, న. = జంబము:  
చూ, జ్యంభ. 1-2.

జ్యంభించు. సం. అ. కి. 1: (కె. ప.)  
అవలించు- రూ- అవలించు - అవలించు;  
2: చూ, విజృంభించు.

జ్యంభితము. సం. వి. అ. న. 1. అపులింత:  
చూ, హాళిక; 2. ఒకానొక రతిబంధము:  
చూ, రతిబంధము; 3. రోగిక: చూ, వాంఛ;  
విణ. 4. పెరిగినది: చూ, ముర; 5. వికసించి  
నది: చూ, వాసితము. 1; అం. 6. ఉత్తాన  
కరణబంధములు 41 లో నొకటి: చూ,  
ఉత్తానకరణబంధములు.

### జె

జెండా. వా. వి: చూ, సిడము.

జెండాకుచ్చు. జె. వి: చూ, పృవిక.

జెంత. వై. వి. = యంత్ర. ధూర్తరాలు: చూ, శ్రీ.

జె౪ జె విణ. = జగత్: చూ, రూ-జెగ.

జెగిరి కొండు. జె. వి. 1: చూ, రథికుండు;  
2 రాహుకుండు: చూ, సాది 1.

జెట్టి. జె. వి. 1. పంచెత్త రోడిపుంజు: పేరు:  
చూ, పుంజు; 2. కూరుండు: చూ, హం  
వీరుండు; 3. మల్లుండు: చూ, సాదనజోడు;  
4. వేటుకుక్క: పేరు: చూ, సివంగి. 2; విణ.  
5: చూ, శ్రేష్ఠండు.

జెట్టిపెనెకువ. జె. వి. మల్లయుద్ధవిశేషము: చూ,  
మల్లకాస్త్రము.

జెడ్డ. జె. వి: చూ, రూ-జెడ్డ.

జెన. జె. వి: చూ, జెన.

జెబర. జె. వి. పిల్లకొమ్మ: చూ, కాఖ. 1.

జెబరదస్తీ వా. వి. మోటుతనము.

జెనుడు. వై. వి. = సింహుండ: #: చూ, న్ముహి

జెంబులు. వా. వి: చూ, బంధనాలయము (చూ,  
సదనము. 1.)

జెఱిభి. వా. వి. ముసలిది: చూ, స్త్రీ.  
 జెఱి. జే. వి. రూ-జెఱి: చూ, సర్వము.  
 జెఱిపోతు. జే. వి. రూ-జెఱిపోతు. —వై.—  
 జెఱి. జే. వి. రూ-జెఱి. —వై.—  
 జెఱిపోతు. జే. వి. రూ-జెఱిపోతు. —వై.—  
 జెల. వై. వి: చూ, నెలయూట.  
 జెలగ. వై. వి.=జలూకా: చూ, బుడ్డపిడుడు.  
 జెలకంఠె. ద్వ. వి. ఒకరకము డేగ: చూ,  
 శ్రేయము.  
 జెల్ల. జే. వి. 1. జెల్ల ఆమ చేప: చూ, మత్స్య  
 ము. 1; వా. వి. 2. చెంపకాయ.  
 జెల్లకాయ. వా. వి. చెంపకాయ.  
 జెవ. వై. వి.=శక్తి: చూ, శక్తి. 1.  
 జెవ్. వా. వై. వి.=శ్రేష్ఠ: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

## జే

జే. వై. అవ్యు=జయ. రూ-జేజే. 1: చూ,  
 దీప; 2: చూ, నమస్కారము.  
 జేంద్ర. జే. వి. జేంద్ర (జేంద్ర)వాడు, జేం  
 డ్రది: చూ, సారెవాడు. [వాడు.  
 జేంద్ర)వాడు. జే. వి. జేవాంగి: చూ, సారె  
 జేగంట. వై.వి.=జయఘంట. 1. కాంస్యవాద్య  
 విశేషము: చూ, వీణ; 2. గెలుపు లోనగు  
 సమయములందుకొట్టెడు పెద్దగంట, జయధేరి:  
 చూ, వీణ. [ఎఱ్ఱనగు: చూ, పల్లటిల్లు.  
 జేగుఱించు. జే. అ. క్రి. రూ-జేవుఱించు.  
 జేగుఱి. జే. వి. రూ-జేవులు. 1. ఎఱ్ఱపు:  
 చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. ఎఱ్ఱవిది: చూ,  
 వర్ణము. 6.  
 జేగులుబురువు. ద్వ. వి. రూ-జేవురుబురువు.  
 ఇంద్రగోపము: చూ, పట్టుపురుగు (చూ,  
 పురుగు.) [రాయి.  
 జేగులుటాయి. జే. వి. కావిటాయి: చూ,

జేజే. వై. వి.=జయజయ. దేవుడు. అవ్యు.  
 యు. కాం. 160: చూ, వేలుపు.  
 జేజే. వై. వి. 1.= —వై.—; 2: చూ, నమ  
 స్కారము; 3. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపు  
 ఊడు; 4. జేవుడు. పాండు. 2, అ. 187:  
 చూ, వేలుపు. [తము.  
 జేజేగట్టు. వై. వి. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వ  
 తజేగిడ్డి. వై. వి. వేలుటాలు: చూ, ధేనువు.  
 జేజేపట్టు. ద్వ. వి: చూ, స్వర్ణము.  
 జేజేతేనియరదము. వై. వి. మబ్బు. సాంబ.  
 దేవ. 21: చూ, మేఘము. 1.  
 జేజేలగట్టు. వై. వి: చూ, జేజేగట్టు.  
 జేజేలపట్టు. ద్వ. వి: చూ, జేజేపట్టు.  
 జేజేలసారెము. వై. వి. —వై.— వేం, అం. 22.  
 జేజేలమానికము. వై. వి. చింతామణి. అం,  
 భా. ప్రి. 68: చూ, రత్నము. 1.  
 జేడియ జే. వి. రూ-జేడె. బురదనేల: చూ,  
 భూమి. 1.  
 జేడె. జే. వి. —వై.—  
 జేత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) 1. జయించు  
 వాడు: చూ, విజయి.  
 జేతరి. సం. విణ. —వై.— [చూ, విజయి.  
 జేతవ్యుడు. సం. విణ. జయింపఁదగినవాడు:  
 జేస. జే. వి. జిట్ట. (9 అంగుళములు.) (12 అం.  
 అని కొందఱు): చూ, విత్తస్తి  
 జేనెట్టు. ద్వ. వి. తిమ్మ: చూ, దీవించు.  
 జేబ. అం: చూ, రూ-చేబ.  
 జేబు. జే. వి. 1: చూ, రూ-జేబు. 1; వా. వి.  
 2. చొక్కాను వుట్టినసంచి “జేబురమాలు-  
 జేబులోని రూకలు.”: చూ, సంవి.  
 జేబుతువాలు వా. వి. జేబునందుంచుకొనెడు  
 తువాలు. రూ-జేబురమాలు: చూ, వస్త్రము.  
 జేబురమాలు. వా. వి. —వై.—  
 జేచేరి. వా. వి. వై.=జయధేరి: చూ, స్వర్ణము. 2.

జేమనము. సం. వి. అ. న: చూ, సాపాటు. జేమి. వై. వి. = బామి #: చూ, బామి.

జేయుడు: సం. విణ: చూ, జేత. [నాక నగ. జేరుబండు. వా. వి. వెనల్పుగానుండు ఒకా జేవుతించు. జే. అ. కి: చూ, రూ-జేగుతించు. స్వా. 5, అ. 18.

జేవులు: చూ, రూ-జేగులు. జేవులుగొండ్లు. జే. వి. బ. కోటలోనుండి తుపా కులు కాలెడు రంధ్రములు: చూ, రంధ్రము. 1. జేవులు: బురువు. ద్వ. వి: చూ, రూ-జేగులు: బురువు.

## జె

జెత్తుడు. సం. విణ: చూ, జేత. జెనము. సం. వి. అ. న. జెనమతము: చూ, మతము. 7. జెనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జెనశాస్త్ర మును చేదివినవాడు; 2. జెనమతస్థుడు. జెమినీయుడు. సం. వి. అ. పుం. మీమాంస శాస్త్రజ్ఞుడు. జెవాత్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. పంటకాపు: చూ, వ్యవసాయి; 3: చూ, వైద్యుడు; 4. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; విణ. 5. దీర్ఘాయువు: చూ, వృద్ధుడు; 6. చిక్కినవాడు: చూ, బక్కవాడు.

## జో

జోంగకము. సం. వి. అ. న. 1. అగురునంద నము: చూ, రాజార్హము; పుం. 2. అగురు #: చూ, శింశుప. జోగ్యము. వా. వి. సంబంధము.

జోటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుప్పటి: చూ, వస్త్రము.

జోటింగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుడు; 2: చూ, మహావ్రతి.

జోనళము. సం. వి. అ. పుం. 1. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. తొన్న #: చూ, సస్యము. 1; విణ. 3. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6. (రూ- జోనళము.) [కొందలు.]

జోనళము. — వై. — (జోనకము అని జోష. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-యోష. అడుది: చూ, స్త్రీ.

జోషిత. సం. వి. అ. స్త్రీ. — వై. —

జోషిత్తు. సం. వి. అ. స్త్రీ. — వై. —

జోషీలు. పా. శుక్లవాలగొడ బ్రాహ్మణులలో నొక శాఖవారు. (చూ, శుక్లవాలగొడ బ్రాహ్మణులు); చూ, బ్రాహ్మణులు.

## జౌ

జౌహకము. సం. వి. అ. పుం. తొంప: చూ, సరటము.

## జ్జ

జ్జ. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; 2. బుధగ్రహము: చూ, రాహువు. 2; 3. ఆత్మ: చూ, హంసుడు. 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

జ్జపితము. సం. విణ. చేంపబడినది: చూ, పోర్ షీతము. 2. [తము. 2.

జ్జప్తము. సం. విణ. తెలుపబడినది: చూ, సూచి

జ్జప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 2. తలపు: చూ, స్మృతి. [స్ఫురించు. 2.

జ్జప్తివచ్చు. మి. అ. కి. గోచు: చూ,



బ్రా  
హ్మ

జాత. సం. విణ. రాకిక వైదిక కార్యములఁ  
దెలిసినవాడు.

[వ్యక్తము. 2.

జాతము. సం. విణ. తెలియబడినది: చూ,

జాతవ్యము. సం. విణ. తెలియదగినది: చూ,  
వేద్యము.

జాతసిద్ధాంతము. సం. వి. ఆ. పుం. నూర్వ

సోమసిద్ధాంతములఁ దెలిసినవాడు, ఏదైన

నొక కాశ్మతత్వము నెఱిగినవాడు (అని  
కొందఱు): చూ, తాంత్రికుడు.

జాతి. సం. వి. ఇ. పుం 1. పాలివాడు: చూ,

సగంధుడు; 2. తండ్రి: చూ, పితరుడు. 1.

జాతిరేయుడు. అం. 1. పుత్రులు పండ్రిండు

గురిలో నొకడు: చూ, పుత్రులు; పుం.

2. జాతికొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

జాతులు. అం. సపిండులు, సగోతులు, సోద

కులు, సనాథులు. (4.)

జాతజ్ఞుడు సంబంధము. అం. సంబంధములు

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, సంబంధములు.

జ్ఞానత్రయము. అం. సంజ్ఞానము, విజ్ఞానము,

ప్రజ్ఞానము: (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానదర్శకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పూర్వజ్ఞైన

విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

జ్ఞానదర్శకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

జ్ఞానవాడులు. అం: చూ, నాడులు.

జ్ఞానము. సం. వి. ఆ. న. 1. మోక్షవిషయమైన

తెలివి: చూ, బుద్ధి; అం. 2. గుణములాటిం

టిలో నొకటి: చూ, గుణములు; 3. విశ్వ

ర్యములాటింటిలో నొకటి: చూ, విశ్వర్య

ములు; 4. షోడశసంధులలో నొకటి: చూ,

షోడశసంధులు; 5. సృతనాస్తములు ఇరువ

దెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సృతనాస్త

ములు.

జ్ఞానయోగము. అం. యోగములు రెండింటిలో

నొకటి: చూ, యోగములు.

జ్ఞానవృద్ధి. అం. వృద్ధులు ముగ్గురిలో నొకడు:

చూ, వృద్ధులు. (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానశక్తి. అం. ఇచ్చాదులు మూడింటిలో

నొకటి: చూ, ఇచ్చాదులు. (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానసంభువు. సం. వి. ఉ. పుం. (ఉ. అనికొం

దఱు) జీవేశ్వరుల యాధార్థ్యము నెఱిగిన

వాడు. [చూ, అంబ. 5.

జ్ఞానాంబ. అం. అంబలు ముగ్గురిలో నొకఁడె:

జ్ఞానాత్మ. అం. ఆత్మలు తొమ్మిదింటిలోనొకటి.

చూ, ఆత్మలు. [చూ, విగ్రహములు.

జ్ఞానార్థము. అం. వింశతివిగ్రహములలోనొకటి:

జ్ఞాని. సం. వి. న్. పుం. 1. జ్ఞోస్యుడు: చూ,

సాంవత్సరుడు; 2. కోడి: చూ, పుంజు;

విణ. 3: చూ, విద్వాంసుడు.

జ్ఞానేంద్రియపురి. అం. పురులు ఎనిమిదింటిలో

నొకటి: చూ, పురులు.

జ్ఞానేంద్రియము. సం. వి. ఆ. న. తెలిసికొనెడి

యింద్రియము: చూ, ఇంద్రియములు.

జ్ఞానేంద్రియములు. అం. వికారములు పదునా

టింటిలో నొకటి: చూ, వికారములు; (జ్ఞానేం

ద్రియములు 5, కర్మేంద్రియములు 5,

ప్రాణనాయువులు 5, చిత్తము. 1) (జ్ఞానేం

ద్రియములు—త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము,

జిహ్వ, స్పృశము, ప్రాణము: చూ, ఇం

ద్రియములు.)

జ్ఞానేనహీనః పశుభిస్సమానః. లో. తెలివిలేని

వాడు పశువుతో సమానము.

జ్ఞాపకము. సం. విణ. తెలియఁజేయునది: చూ,

సూచికము.

జ్ఞాపనము. సం. వి. ఆ. న. తెలియఁజేయుట.

జ్ఞాపితము. సం. విణ. తెలుపబడినది: చూ,

సూచితము. 3.

జ్ఞా

జ్ఞేయము. సం. విణ. తెలియదగినది. చూ, వేద్యము.

జ్ఞా

జ్ఞా. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వింటినాది: చూ, మార్చి. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. తల్లి: చూ, మాత. 1.

జ్ఞాని. సం. వి. ఇ. శ్రీ. ముదిమి: చూ, ముసలితనము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; 3 ఏలు: చూ, నడి.

జ్ఞాయుడు. సం. విణ. (న. ఈ. న) 1. మిక్కిలి ముసలివాడు: చూ, వృద్ధుడు; 2. మిక్కిలి శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; 3. తోడబుట్టినయన్న: చూ, సహోదరుడు. జ్ఞానోపనిషత్సంహిత. అం. భనుర్విద్యా విలాస మందలి ప్రమేయములు నలుబదియాతొండాలో నొకటి: చూ, ప్రమేయములు.

జ్ఞే

జ్ఞేష్ఠ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. శ్రేష్ఠానత్రయము: చూ, నత్రయము. 1; 2. నాయకుడు మిక్కిలి ప్రేమించిన నాయక: (చూ, నాయక) చూ, స్వీయ; 3. మూడవ: చూ, పెద్దవృద్ధు. 1; 4. అప్పు: చూ, సహోదరి; 5: చూ, బల్లి; అం. 6. నత్రయములు ఇరువదేడింటిలో నొకటి: చూ, నత్రయములు.

జ్ఞేష్ఠము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: శ్రేష్ఠమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. అంచే: చూ, హంస. 1; 3. కురువేరు #: చూ, హీచేరుము; 4. మే

లిమి: చూ, శ్రేష్ఠము; అం. 5. మాసములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, మాసములు.

జ్ఞేష్ఠామూలీయము. సం. వి. ఆ. పుం. -1-5. మై-జ్ఞేష్ఠి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శ్రేష్ఠానత్రయముతో: గూడిన పున్నమగల నెల: చూ, పున్నమ. జ్ఞేష్ఠుడు. సం. విణ: చూ, జ్ఞాయుడు.

జ్ఞే

జ్ఞేష్ఠము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శ్రేష్ఠము. 1-5. జ్ఞేష్ఠి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శ్రేష్ఠి.

జ్ఞో

జ్ఞోక్య. సం. అవ్య. వీర్లుమగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

జ్ఞోతి. సం. వి. న. న. 1. = జ్ఞోతి. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రిక్క: చూ, నత్రయము. 1; 3. చూపు: చూ, వీక్షణము; 4. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; న. 5. దేవవృక్షములలోని యంగవృక్షము; 6. మంట: చూ, వహ్ని. 1; 7. భనము: చూ, చిత్రము. 1; 8. జేన్నము: చూ, యజ్ఞము; 9. వేదాంగమగు జ్యోతిషము: చూ, జ్యోస్యము; పుం. 10. నిష్ఠ: చూ, వహ్ని. 1; 11: చూ, సూర్యుడు; 12: చూ, హిమాంశువు; 13. కొడుకు (నకారాంతమని కొందఱు): చూ, పుత్రుడు. 1.

జ్యోతిరింగణము. సం. వి. ఆ. పుం. మిడుగులుబురువు: చూ, పురుగు.

జ్యోతిర్విజము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

జ్యోతిర్వాల్మీ. సం. వి. న. పుం. —వై.—

జ్యోతిర్లత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జ్యోతిష్కృతి: చూ, మానెరు (తీగజాతి.)

జ్యోతిర్లింగములు. అం. భీమేశలింగము, విశ్వేశ్వరలింగము, విరూపాక్షలింగము, మల్లికార్జునలింగము, రామేశ్వరలింగము (5).

జ్యోతిషము. సం. వి. అ. న. 1. = జ్యోతిషము: చూ, జ్యోతిషము; జ్యోతిషమనగా జ్యోతిసులయొక్క శాస్త్రము. నానిని దెలిసినందున మనకు గలిగెడు ఫలితమేమనగా— తుగ్రిటి మొదలుకొని బ్రహ్మకల్ప పర్యంతము గల కాలభేదములను కొలుచుటకు ఇంక ప్రపంచములో నుండెడి జీవులకు వెలుగు మొదలగునవి కలుగుట మొదలగు కార్యములకు గాను గ్రహనక్షత్రాది మండలము లీశ్వరునిచే నిర్మింపఁబడినవి. వీటి చేతను తేహా, రాత్రీ, ఘన, మాస, ఋతు, వయస్, సంవత్సరాదు తేర్పడినవి. ఇందునుండి వేదములో విధించిన సంధ్యావందనాదులకు సహారహాది కాలములను మనము దెలిసికొనవచ్చును. ఇదియ దీని వేదాంగ తత్వము. (చూ, ఉపవిద్యలు) దీనికి “లగధ మహాముని” నూత్రికారుడు. ఈలగధ నూత్రీములకు భావ్యము పుట్టియున్నది. ఈ గ్రంథము బ్రహ్మయజ్ఞమున కంగముగా జపింపఁబడును. తక్కిన సోమ, సూర్య, ఆర్యభట, బ్రహ్మ, గోమక, వ్యాస, వైల, వాసిష్టములను అష్ట సిద్ధాంతములను వాటి భావ్యములను బట్టి భాస్కరాచార్యులు మొదలైనవారు చేసినవి యనేకములు గలవు. ఈశాస్త్రములో ముఖ్యముగ నాలుగు ప్రమేయములు. — సిద్ధాంతము, జాతకము, ముహూర్తము, ప్రశ్నము అని. జాతక విషయములో తైమిని మహాముని రెండు ఆధ్యాయములు నూత్రీములు చేసియున్నాడు. ఇదిగాక పారాశర్యము, కాలికాగ్రంథము, ఇంకను కేరళము, సిద్ధాంత రహస్యము, జాతకాభరణము, జాతకసారావళి, కాలామృతము, జ్యోతిషరత్నావళి,

గ్రహలాఘవము, స్పనింహము, కాన్యపసంహిత, వృద్ధవాసిష్టము, బృహజ్ఞాతకము, దైవజ్ఞవిలాసము, కాలప్రకాశిక, ముహూర్తదర్పణము, ముహూర్తమార్తాండము, మాధవీయము, నక్షత్రకళావిలాసము, దైవజ్ఞాభరణము, మల్లినాథీయము, గణకానందము, శిష్యధీతంత్రము, ప్రకాశిక, జ్యోతిషాభరణము, జ్యోతిషసంహిత, జ్యోతిషార్ణవము, ప్రభాకరీయము, సిద్ధాంతశేఖరము మొ.యనేకములు గలవు. ఈజ్యోతిషము నాలుగులక్షలగ్రంథమని వాడుక. ఇత్యాది; అం. 2. వేదాంగము లాటింటిలో నొకటి (అంగము. 9): చూ, వేదాంగములు; 3. శాస్త్రములు నలువది యేడింటిలో నొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 4. విద్యలు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు; 5. శాస్త్రములాటింటిలో నొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 6. మహావిద్యలు పదు నెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఉపవిద్యలు, చూ, మహావిద్యలు; 7. వేదాంగము లాటింటిలో నొకటి: చూ, వేదాంగములు.

జ్యోతిషికుడు. సం. వి. అ. పుం. = జ్యోతిష్యుడు: చూ, సాంవత్సరుడు.

జ్యోతిషుడు. సం. వి. అ. పుం. = — వై. —

జ్యోతిష్కుడు. నా. వి. అ. పుం. = — వై. —

జ్యోతిష్టామము. అం. 1. స-మ-హీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి (చూ, స-మ-హీనతానములు): చూ, సర్వతానములు; 2. కృతుచతుష్టయములో నొకటి: చూ, కృతుచతుష్టయము. [నేరు \*.

జ్యోతిష్మతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మా \*

జ్యోతిష్వము. సం. వి. అ. పుం. చిత్రీమాలము \*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము. [నేరు \*.

జ్యోతిష్కాన. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మా

జ్యోతిష్వా. సం. వి. అ. స్త్రీ. — వై. —

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చేందిరిక: చూ, వెన్నెల; 2. వెన్నెల రేయి: చూ, రాత్రి. [ వెన్నెల తలుగు.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, జ్యోతిషము.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, చూ-జ్యోతిషము. 1-2; 3: చూ, పాట.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేందిరిక: చూ, వెన్నెల.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

## జ్యోతిషము

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, సాంకేతికము. [చూ, రాత్రి.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. వెన్నెల రేయి:

## జ్యోతిషము

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చేందిరిక: చూ, రోగము. 1; అం. 2. అవస్థలు పండ్లెండి

టిలో నొకటి: చూ, అవస్థలు (ద్వాదశావస్థలు)

జ్యోతిషము. అం. వాతజ్వరము, వైశ్యజ్వరము, శ్లేష్మజ్వరము, భూతజ్వరము, అజీర్ణజ్వరము, అభిసృతజ్వరము, వాతవైశ్యజ్వరము, పితృశ్లేష్మజ్వరము, శ్లేష్మవాతజ్వరము, అహికజ్వరము, తగ్గతజ్వరము, అస్తిగతజ్వరము, రక్తగతజ్వరము, మాంసగతజ్వరము, మూర్ఛాజ్వరము, మేదోగతజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము ఇత్యాది. [వ్యాధితుడు.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. జ్వరముగలవాడు: చూ, జ్వరదంగారము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కొఱకమ్మ, కొఱవి: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. నిప్పు: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎరియ: చూ, మండు. 1; 2. వెలుగు: చూ, ప్రకాశించు: 3. మండిపడు, ముఱుగును నొచ్చు: చూ, మండు. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మండినది: చూ, ప్రజ్వలితము 1; 2. పృథాశించినది: చూ, శోభితము.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

## జ్యోతిషము

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అగ్ని

హోతుడు: చూ, పహ్ని. 1; 2. పార్వతి

యొక్క దూత: చూ, పార్వతి. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అగ్ని

లోకము: చూ, లోకము. 1.

## జ్యోతిషము

## జ్యోతిషము

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

జ్యోతిషము. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మంట: చూ, పహ్ని. 1.

గతిభేదము. ఆం, భా. ద్వి. 198: చూ, హయ  
ము; 8. దాటు: చూ, లంఘు.  
జేంగగంతు. ద్వ. వి. దాటు: చూ, లంఘు.  
జేంగగొను. ద్వ. స. కి. (జేంగ + కొను)  
1. దాటు. పా. 2, ఆ. 78: చూ, తరించు;  
ఆ. కి. 2. రుముకు: చూ, లంఘించు.  
జేంగనడక. ద్వ. వి. కాలుచూచిపెట్టి నడచు  
నడక: జంగనడపు.  
జేంగనడపు. ద్వ. వి. —వై.—  
జేంగపిల్లి. వై. వి.=జంగలబిడాల. రూ-జేంగుపిల్లి.  
అడవిపిల్లి: చూ, మార్జాలము.  
జేంగము. వై. వి.=జంగము. శూన్యలలో శవ  
దాసుడు (జేంగములలో పూజ్యుడైనవానిని  
జేంగమయ్య, జేంగముదేవర అనిచెప్పుదురు).  
జేంగశము. వై. వి. నిడువాటు. (శ. గ.)  
జేంగి. దే. వి. ఒకానొక తుపాకి: చూ, బాణము. 1.  
జేంగిడి. వా. వి. ఒకానొక తట్ట: చూ, సజ్జ. 1.  
జేంగియ. దే. వి. రూ-జేంగె. గజ్జలను నగ:  
చూ, భూవణము. 2.  
జేంగిలి. దే. వి. 1. చిన్న సేనకు అధికారి. ఆం,  
భా. ద్వి. 184: చూ, సైనికుడు; 2. ఆవుల  
మంద: చూ, ధనువు; 3. పశులమంద: చూ,  
వృగము. 1.  
జేంగిలిగమికొడు. దే. వి: చూ, జేంగిలి. 1.  
జేంగుపిల్లి. వై. వి.=: చూ, రూ-జేంగుపిల్లి.  
జేంగె. దే. వి: చూ, రూ- జేంగియ. రాజ. 2.  
ఆ. 114.  
జేంజెడ. దే. వి. 1. చీల: చూ, శూలము;  
2. చూచుమేళ. ఆం, భా. ద్వి. 208: చూ,  
బండికన్ను.  
జేంజో. దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.  
జేంజోటము. దే. వి. 1. తగులము, కోరిక: చూ,  
వాంఛ; 2. సంసారము పెంపుకొఱకు పడెడి

శ్రమము: చూ, శ్రమము. 1; వై. వి. 8.=  
జంగూట. దంబము: చూ, బడాయి. 3.  
జేంజోడి. వై. వి.=యమధాటి. నిడుపుపనుసంగుల  
కత్తి. రూ-జేంజోలి-జేముదళము-జేముదాడి:  
చూ, రిప్పి 2.  
జేంజోలి. వై. వి.=—వై.—  
జేంట. వై. వి.=దండ: రూ-జేంటు. 1. ఉద్ది:  
చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి: చూ, రెట్టి 1;  
దర్శి. రూ-జేంటు. 3 వెంట: చూ, వెంబడి;  
4. సమీపమునకు.  
జేంటకాయ. ద్వ. వి. అమడకాయ, కవలకాయ.  
జేంటుపిట్ట. వై. వి. కోకము. ఆం, భా. ద్వి. 94:  
చూ, బలుపు గువ్వ.  
జేంటుముక్కాలి. ద్వ. వి. (జేంటుమూడు +  
కాలు) తుమ్మెద. అచ్చ. యు, కాం, 470:  
చూ, భ్రమరము. [చూ, వహ్ని. 1.  
జేంటమేముల నేలుపు. ద్వ. వి. అగ్ని దేవుడు:  
జేంటరాసి. వై. వి. మిథునరాశి. చూ, రాశి. 2.  
జేంటలు. వై. వి. బ. అమడపిల్లలు.  
జేంటి. దే. వి. సరిగపట్టె. రూ-జేంటి.  
జేంటి. దే. వి. —వై.—  
జేంటు. వై. ఆ. కి. జేంటపడు (అప్ప)  
జేంత. దే. విణ. రూ-జేంతె. ధూర్తరాలు. శకాం.  
4, ఆ. 119: చూ, స్త్రీ.  
జేంతపట్టు. దే. ఆ. కి. కలుపుతెగి చీక్కగ  
పండుటకై వైరునడుచు దున్ను.  
జేంతరము. వై. వి.=యంత్రము. కీలుపనిముట్టు.  
రూ-జేంత్రము: చూ, యంత్రము. 1.  
జేంత్రము. వై. వి.=—వై.—  
జేంతిక. వై. వి.=యంత్రిక. సారెసత్తు: చూ,  
భక్త్యము. [కుణుపు: చూ, వ్రాము.  
జేంతికపుండు. ద్వ. వి. అనేక రంధ్రములుగల  
జేంతియ. వా. వి. కంచె. రూ- జేంతె.

జం తె. దే. విణ. 1: చూ, రూ-జేంత; 2: చూ, రూ-జేంతయ.

జేంత్రికాడు. వై. వి. (జేంత్రము + కాడు) కీలుకాడు: చూ, నూత్రధారుడు.

జేంత్రము. వై. వి. 1: చూ, నూత్రము. 5; 2=యంత్రమ్. కీలుకొమ్మ: చూ, శ్రీ;

3: చూ, రూ-జేంతరము.

జేందియము. వై. వి.=యజ్ఞోపవీతమ్. రూ-జేం దెము-జేన్నిదము: చూ, యజ్ఞోపవీతము.

జేందెము. వై. వి.=—వై.—

జేంపతి. వై. వి. = జంపతి-దంపతి. ఆల్మగలు.

ఆంధ్ర. పదా. నర. 103: చూ, ఇలునింప దము. [ము లోనగునది

జేంపము. దే. వి. అంకెవన్నె తగిలించెను దార జేంపాడు. దే. అ. కి). (జేంపు + అడు) కదలు:

చూ, సలించు. [మందగించు.

జేంపారు. దే. అ. కి). (జేంపు + అరు): చూ, జేంపాలు. దే. వి. జోలపాటు: చూ, స్వరము. 2.

జేంపు. దే. వి. 1. ముత్యములు లోనగువాని కుచ్చు (లేక) జోలరు: జేగజేంపు, జేల్లి,

జోలరు, జోలీ, జోంపము; (సం. ప).—

ఝలరి-రూ- ఝల్లర- ఝల్లరము. ఝల్లరి-

ఝల్లర-ఝల్లర- ఝల్లరి; 2. ఆలస్యము.

విజ. 2, ఆ. 187: చూ, విలంబము. 1;

3: చూ, సన్నదనము: విణ. 4. నిడివైనది:

చూ, మూల, 2; అం. 5. మల్లయుద్ధములోని

మెలకువ: చూ, మల్లశాస్త్రము.

జేంపులు. ద్వ. వి. బ. (జేంపు + పూలు) చెంప స్వరము: చూ, భూషణము. 2.

జేంపె. వై. వి. = ఝూపా. ఝూపటము. పది యక్షరముల కాలము: చూ, ఝంప. 2.

జేంబ. వై. వి. = శమి \*: చూ, శమి.

జేంబు. వై. వి. 1. = శమి. రూ-జేమ్మి \*: చూ, శమి; 2. = జంబూ. జంబువు. జంబూనది

జేంబేలు-రూ- జేమ్మేలు- జేమ్మేలు: చూ, నది; దే. వి. 3. రూ-జేమ్మ. ఒకరకము

గడ్డి \*: చూ, తృణము. 1. [వస్త్రము.

జేంబుకానా. వా. వి. జేముకొణము: చూ, జేంబుగూడ. వా.వి. (జేమ్మతో నల్లినది) గూడ,

రూ-జేమ్మగూడ: చూ, వారిత్ర.

జేంబేలు. వై. వి. = : చూ, జేంబు. 2.

జేక్కర. దే. వి. = ఝర. 1. ఏబు: చూ, నది;

2. ఊటు: చూ, పృవానాము. 1. [ద్రము.

జేక్కరంతుడు. ద్వ. వి. కడలి: చూ, సము

జేక్కలించు దే. స. కి). శలిచేము (ఆప్ర.)

జేక్కవ. వై. వి.=చక్రివాకి. రూ-జేక్కువ: చూ, బటువుగువ్వ.

జేక్కవకవవిప్పు. ద్వ. వి. చంద్రుడు. అం, సం. దే. 15: చూ, హిమాంశువు.

జేక్కవగొంగ. ద్వ. వి. —వై.—

జేక్కవచీంటి. ద్వ. వి. ఒకానొక ఆడుది: చూ, శ్రీ. [సాం. దే. 9.

జేక్కవలయంటు ద్వ. వి: చూ, నూన్యడు.

జేక్కవలతేడు. ద్వ. వి. —వై.—

జేక్కి. దే. వి. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము;

2. ఘరట్టము: చూ, తిరుగలి. 1.

జేక్కించు. దే. అ. కి): చూ, బద్ధమగు.

జేక్కిణి. దే. వి. 1. ఒకానొక ఆటు: చూ, నాటకము. 1; వై. వి. 2. = యక్షిణి. ఒకా

నొక బాతి; 3. = యక్షిణి. లోకాంతరము

పొంది దేవత్వము పడెనన ముత్తైదువ, మృత సువాసిని: చూ, శ్రీ.

జేక్కిని. వై. వి. 1. కుబేరుని భార్య: చూ,

భార్య; 2. = యక్షిణి: చూ, జేక్కిణి. 3.

జేక్కినీడు. ద్వ. వి. (జేక్కిని + తోడు) కుబేరుడు: చూ, శ్రీయడు.

జేక్కి. మారవేలుపు. దే.వి: చూ, కింపురుషుడు.

జేక్కులతేడు ద్వ. వి: చూ, జేక్కినీడు.

జిక్కుల తేనిచెలికాడు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. జిక్కులవాండు. ద్వ. వి. బ. కామేశ్వరిని గొలిచెడి యొకానొక జాతివాండు.

జిక్కులు (చూ, జిక్కిరి, 2.)

జిక్కులు. దే. వి. బ. 1. —వై.—; వై. వి. 2. = రూ-యతే. యత్తులు, దేవతలలో నొక జాతి: చూ, వేలుపు.

జిక్కువ. వై. వి. = చక్రివాకి: చూ, రూ-జిక్కువ.

జిగ. వై. వి. రూ-జిగా-జిగ = జిగత్. గొప్పది, (వృత్తియందు జిగము కబ్బమునకు మీడివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము. ఉదా.—జిగ జెంపు, జిగజెల్లి, జిగజెట్టి, జిగవేలుపు, జిగ వాజారము. మొ): చూ, విపులము.

జిగజింటు. వై. వి. = జిగద్భట: చూ, సమర్థుడు.

జిగజింత. ద్వ. వి. 1. మాయలాడు: చూ, ప్రాతి హారకుడు, 2. మాయలాడి: చూ, స్త్రీ.

జిగజెంపు. ద్వ. వి: చూ, జెంపు. 1. ఆం, భా. ద్వ. 198.

జిగజెట్టి. ద్వ. వి. విరుదుచేసిన జెట్టిపరివారము అంధి, పదా. నర. 40: చూ, హంతకారి.

జిగడగొండి. ద్వ. వి. (జిగడము + గొండి) 1. కలహశీలురాలు: చూ, స్త్రీ; 2. కలహ శీలుడు: చూ, పేచీకొరు.

జిగడమాడు. ద్వ. ఆ. కి. (జిగడము + ఆడు): చూ, వాటులాడు.

జిగడము. వై. వి. = రుకటః. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. పోరు: చూ, యుద్ధము; 3. కష్ట, చిన్నతగుపు: చూ, యుద్ధము.

జిగడాలమారి. ద్వ. వి. (జిగడాలు + మారి) చూ, జిగడగొండి.

జిగడించు. వై. ఆ. కి. 1. కలిపించు. వై. 8; ఆ. 211: చూ, జాటులాడు; 2. యుద్ధము చేయు.

జిగతి. జే. వి. తిన్నె: చూ, వేదిక. [దివిటీ. 8. =

జిగతీతోతులు. వా. వి. ఒకానొక దివిటీ: చూ, .

జిగము. వై. వి. 1. = జిగత్తు: చూ, లోకము; 2. విణ. 2. గొప్ప, పెద్ద: చూ, విపులము. ది: (వృత్తియందు వికల్పముగా అంత్యవర్ణలోప ము: చూ, జిగ.) [నూర్వడు.

జిగముకన్ను. ద్వ. వి. జగచ్చుపు: చూ, ;

జిగముచేట్టము. ద్వ. వి. —వై.— అచ్చ. ; ఆ, కాం. 88.

జిగముతల్లి. ద్వ. వి. 1. లోకమాత: చూ, లక్ష్మి; 2. గుడ్డ: చూ, పార్వతి. 1.

జిగములబుట్టించు జాణడు. ద్వ. వి. నలువ. ఆం. పదా. సుర. 17: చూ, బిగ్నా. 1.

జిగా. వై. వి. గొప్పది: చూ, రూ-జిగ. (ఉదా.—జిగా చెంగల్య, జిగాజిగి, జిగా డంబు, జిగాగ వనపట్టి, జిగానిగారము, జిగా వాజారము. మొ.)

జిగిరె. వై. వి. = జాంగల. రూ-జిగిరె. తిన్నె. అచ్చ. ఆర, కాం. 102: చూ, వేదిక. (దేశ్యమని శ. ర.) [కుడు.

జిగిరెడు. దే. వి. తోడియల్లుడు: చూ, మడ్డ

జిగిరెకాడు. దే. వి. (జిగిరెడు + కాడు) అచ్చ. ఆ, కాం. 19. —వై.—

జిగిరె. వై. వి. = జాంగల. చూ, రూ-జిగిరె (దేశ్యమని శ. ర.)

జిగు. జే. వి. 1. తళతళ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ప్రకాశించుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. [వారిత్రి.

జిగుగొడుగు. జే. వి. ఒకరకము గొడుగు: చూ, జిబాయి. దే. వి. ఒకానొక పిరంగి: చూ, బాణము. 1.

జిజిమ్మ. వా. వి. జిజ్ఞ: చూ, మూర్ఖుడు.

జిజిర. దే. వి. రూ-జిజిర: చూ, వంచన.

జిజిరకత్తియ. ద్వ. వి. వంచకురాలు. రూ-జిజిరకత్తె-జిజిరకత్తె: చూ, స్త్రీ.

జడరకాడు. ద్వ. విణ. రూ- జోజరకాడు: చూ, వంచకుడు. 1.

జెజ్జ. వై. వి. 1. = జర్జరమ్. మణిదోష విశేషము: చూ, రత్నము. 1; దే.వి. 2. మిక్కిలి చింపి; విణ. 3. మిక్కిలి చినిగినా; వా.వి.

4: చూ, జెజ్జమ్మ. [వలియు.

జెజ్జకొను. దే. అ. క్రి. బలహీనతపొందు: చూ,

జెట్టి. దే. వి. రూ-జెట్టి. 1. ఒకానొక పాపురము: చూ, పాపురము; 2. అమృతము: చూ, విక్రయము; 3. కొనుట. హరిశ్చ. 4. అ. 115: చూ, వెల. 1; వా.వి. 4: చూ, గుత్త. 4; బ. 5. తగవు. [ముచ్చె. 1.

జెట్టింగ. దే. వి. ఒకానొక దొంగ: చూ,

జెట్టికత్తిము. ద్వ. విణ. రూ-జెట్టికత్తె. 1. కొని యమ్మునది: చూ, శ్రీ; 2. కొనునది: చూ, శ్రీ.

జెట్టికత్తె. ద్వ. విణ. — వై. —

జెట్టికాడు. దే. విణ. 1. కొని యమ్మువాడు: చూ, వర్తకుడు: 2. కొనువాడు: చూ, విలువకాడు.

జెట్టికొను. దే. స. క్రి. కొను: చూ, విలుచు.

జెట్టియమ్మ. దే. స. క్రి. (జెట్టి + ఇమ్మ) అమ్మ: చూ, విక్రయించు.

జెట్టియిడు. దే. స. క్రి. — వై. —

జెట్టి. దే. వి: చూ, రూ-జెట్టి.

జెట్టు. తే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమూహము;

వా. వి. 2. జమలగుంపు: చూ, సమూహము; 3. జెత్త. "మన మొక జెట్టుకూడితిమి."

జెట్టువెడ్డ. వా. వి. పనివాండ్రవై యజమాని (మేస్త్రీ.)

జేడ. వై. వి. = జటా-సటా. 1. వెండుకల యల్లిక: చూ, వేసలి. 1; 2. వెండుకల

చుట్ట: చూ, వెండుక. 1; 3. సింహము

మొదలగువాని మెడమీది వెండుక. అచ్చ.

య, కా. 436: చూ, వెండుక. 1.

జేడక. దే.వి = కాటక. బొంత: చూ, వస్త్రము.

జేడకట్టు. ద్వ. అ. క్రి. జేడయగు: జేడగాను.

జేడగంట. వై. వి. 1. జేడచివర గంటవలెనుండు

బంగారుగ: చూ, భూషణము. 2; 2 పట్టు

తో కట్టిన జేడకుచ్చు: చూ, భూషణము. 2.

జేడగాజే. వై. వి. = జటాగాంధారి #: గంజీ-

గంజాయి- గంజావి- గాంజీ- గంజాయి-

గాజేర: (సం. ప): — అంగ. [జేడకట్టు.

జేడగాను. ద్వ. అ. క్రి. (జేడ + కొను): చూ,

జేడతా. వా.వి. మిశ్రపు లెక్క.

జేడదారి. వై. వి. = జటాధారి. 1. జటలుధరించిన

ఋషి: చూ, ముని 1; 2. వనసంవాసి: చూ,

ముని. 1; 3: చూ, శివుడు. అం, పదా.

సుర. 10. [హిమాంశువు.

జేడదారికన్నాప. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,

జేడనారిచెవిబుగ్గ. ద్వ. వి. జహ్నువనెడు ఋషి.

చెవివండి యూరివచ్చిన జలము. దేవగంగ.

కేం, అం, 18: చూ, నది.

జేడవాయింటికొడి. ద్వ. వి. ఇంద్రుడు

సాం. దే. 11: చూ, కలుపు తీడు

జేడపు. వై. వి. = జడతా. జాడ్యము, ఆలస్యము

స్వా. 3, అ. 48: చూ, విలంబము. 1.

జేడనుపడు. వై. అ. క్రి. రూ - జేడ్డనడు-జబ్బు

వడు-జేంపారు. మందమగు. స్వా. 3, అ.

118: చూ, మందగించు. [ప్రతి.

జేడప్రత్తి. ద్వ. వి. ఒకానొక ప్రత్తిక: చూ,

జేడల్లిళ్ల. ద్వ. వి. ఆశువారి శిరోభూషణము

లలో నొకటి: చూ, భూషణము. 2.

జేడముడి. ద్వ. వి. గుండ్రముగా ముడిచిన జేడల

ముడి: వై. 1, అ. 2: చూ, సిక. 4.

జేడముడిజేంగము. ద్వ. వి. కపర్ది: చూ, శివుడు.

జేడలదారి. వై. వి. అడవికాపు: చూ, ముని. 1.



జేడలమొకము. వై. వి. = జటామృగము. కేసరి:  
చూ, సింహము.

జేడి. వై. వి. 1. వాన. కళా. 7, ఆ. 19: చూ,  
వాన. 1; 2. జేల్లు: చూ, వాన. 1; వి. 8. 3.  
ఎల్లప్పుడు. వా. 2, ఆ. 44: చూ, సతతము.  
2; జే. వి. 4. బాధ. కాశీ. 4, ఆ. 51: చూ,  
శోకము; 5. మడ్డు, తప్తలాహము. ఆం,  
భా. ద్వి. 275: చూ, లోహము 1.

జేడిగొను. ద్వ. ఆ. క్రి. ఆతిశయించు: చూ,  
ముమ్మరించు. [ఆ. 56: చూ, బెదరించు.

జేడిగొలుపు. ద్వ. పే. జేడియజేయు. వై. 5.  
జేడిపించు. జే. పే.—వై—

జేడితి. వై. వి. = ఝడితి. వడి: చూ, వేము. 8.

జేడిపించు. జే. పే: చూ, జేడిగొలుపు

జేడియు. జే. ఆ. క్రి. 1: చూ, భయపడు;  
2: చూ, సలించు; 3. తొలగు: చూ, విరియు.

5; 4. మోగు. వసు. 8, ఆ. 86: చూ,

శబ్దించు; స. క్రి. 5. తోయు. పాండు.

1, ఆ. 119: చూ, నిషేధించు; 6. నివా  
రించు: చూ, వారించు.

జేడిసామి. వై. వి. వానత్యేకు. సాం. జే. 18:  
చూ, వరుణుడు. [చూ, వధము.

జేడుపు. జే. వి. 1: చూ, వెఱపు; 2. చేంపుడు:

జేడ్డ. వై. వి. 1. సంయుక్తము, వాలసంయోగము  
(చాల్లు అనియు): చూ, సంయుక్తము;  
2. సంకటము: చూ, శోకము.

జేడ్డన. జే. ద్రి. తలాటన. భాగ. 1, స్కం.  
260: చూ, వేగము. 3. [యెడు కట్టి.

జేడ్డి. వై. వి. ఏదేని యొక మోపు మోసికొనిపో

జేడ్డికపుత్రాళ్లు. ద్వ. వి. 1. గొట్టమున పిడతకుఁ  
గట్టెడి త్రాళ్లు: చూ, నూత్రిము. 1; వా. 2.

దూలములను మోయుటకు గట్టెడి త్రాళ్లు:  
చూ, నూత్రిము. 1.

జేడ్డికము. వా. వి. పెద్దపెద్ద దూలములకు త్రాళ్లు  
కట్టి తరువుచేయుట (మోయుట.)

జేడ్డికపుకట్టలు. వా. వి. జేడ్డికమున కుప్పయో  
గించు కట్టలు. (బొంగులు.)

జేడ్డిగము. వై. వి. 1. = యంత్ర: పిడతకు  
మూడు గొట్టము లమర్చబడి యెత్తుట  
కుప్పయోగించెడి యంత్రవిశేషము: జేత్తిగ:  
2. మదము: చూ, మదము. 1.

జేడ్డు. వై. వి. 1. = బాధ్యము. రూ-జేడను: చూ,  
విలంబము. 1; 2. = శ్రద్ధ తగులము,  
శోకక. భాగ. 2, స్కం. 61: చూ, వాంఛ;  
3. సంగతి, సోలి: చూ, సంయోగము.

జేడ్డుతనము. వై. వి. (జేడ్డు + తనము) 1. తగు  
లము. భాగ. 2, స్కం. 58: చూ, వాంఛ;  
వా. వి. 2: చూ, సోమరితనము.

జేడ్డువడు. వై. ఆ. క్రి. (జేడ్డు + వడు) జేడతి  
నొందు. భాగ. 1, స్కం. 260: చూ,  
మందగించు.

జేత. వై. వి. 1. = దండః. జేటు: చూ. సం  
గడి. 5; 2. = యుత. సామ్యము: చూ,  
సమానము. 2.

జేతగాడు. ద్వ. వి. ఉద్దికాడు: చూ, సమానుడు.

జేతచయు. వై. స. క్రి. జేడించు: చూ, సం  
ధించు. 3.

జేతన. వై. వి. = యత్న: చూ, యత్నియు.

జేతనపడు. వై. ఆ. క్రి: చూ, యత్నించు.

జేతనము. వై. వి. 1. = యత్న: రూ-జేతను:  
చూ, యత్నము; 2. ఉపాయము: చూ,  
వెరపు; 3. పదిలము. పంచ. వా. 1, ఆ. 481:  
చూ, మేలుకోలు; ఆం. 4. త్రిశక్తులలో  
రెండవది. (త్రిశక్తులు.—వాణి, జేతనము,  
మంతనము.)

జేతను. వై. వి. 1. = యత్నః. రూ-జేతనుము.  
కళా. 8, అ. 226: చూ, యత్నము;

2. = సంధానము. కూడిక: చూ, సంయోగము.

జేతనుపడు. వై. అ. కి. సన్నాహపడు (పే). జేత

జేతనుపడు. శశాం. 8, అ. 57: చూ, సిద్ధపడు.

జేతపడు. వై. అ. కి. 1. ఆనువుపడు (పే). జేత  
పడు: చూ, సరిపడు. 2; 2. నెఱవేటు:

చూ, సిద్ధించు.

జేతపడు. వై. పే. ఈడుపడు: చూ, సరి  
పడు. [చూ, స్వరము. 2.

జేతి. జే. వి. గాననాట్యయోగ్యశబ్దసంతతి:

జేతికలు. ద్వ. వి. బ. (జేత + తీగలు) ఎద్దుల  
మెడను తగిలించి కాడికిఁగట్టెను పట్టెడలు.

జేతిగ. జే. వి: చూ, జిడ్డిగము. 1.

జేద్దు. జే. వి. మొద్దు: చూ, జిజ్ఞేష్యు. 4.

జేనము. వై. వి. = శణః. రూ-జనుము: చూ,  
శణము.

జేనుము. వై. వి. = — వై. —

జేన్న. జే. వి. భూబంబువు \*: చూ, వేరకు.

జేన్నపువేటుకొడు. ద్వ. వి. క్రితుధ్వంసి:  
చూ, శివుడు. [నాయము.

జేన్నడు. జే. వి. జేన్నడను గుఱ్ఱము: చూ,

జేన్నపుఁజొక్క. వై. వి. (జేన్నము + చొక్క)

మఘ, పాలకీబొంగు చొక్క: చూ, నక్ష  
త్రము. 1.

జేన్నపుఁడిండి. ద్వ. వి. (జేన్నము + తిండి)  
క్రితుభజాడు: చూ, వేలుపు.

జేన్నపుగొంగ. ద్వ. వి. (జేన్నము + గొంగ)  
క్రితుధ్వంసి: చూ, శివుడు.

జేన్నపుటాజ్జే. వై. వి. (జేన్నము + ఒజ్జే) ఋత్వి  
జాడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

జేన్నపురిక్కనెల. ద్వ. వి. (జేన్నము + రిక్క  
నెల) చేరినెల. మాఘము: చూ, మాసము. 1.

జేన్నము. వై. వి. = యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

జేన్ని. వై. వి. = సన్నిపాతము: చూ, సన్నిపాతము.

జేన్నిగట్టు. ద్వ. వి. (జేన్నియ + కట్టు)

1. యజ్ఞార్చములైన నిమిషముల సడత  
వాడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు; 2. నలువ:

చూ, బ్రహ్మ. 1. [జండిము.

జేన్నిదము. వై. వి. = యజ్ఞోపవీతము: చూ, రూ-

జేన్నియ. వై. వి. రూ-జన్నె. 1. = యజ్ఞయము.

దేవతాదుల నుద్దేశించి యెత్తియుంచిన ముంజ  
దర్భ: చూ, యజ్ఞయము. 1. (చూ, తృణ

ము. 1); 2. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథే  
చ్ఛముగా విడిచిన ఆవు: చూ, భేనువు;

3. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా  
విడిచిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1;

4. నోము. అచ్చ. సుం, కాం. 88: చూ,  
వృతము.

జేన్నియపట్టు. ద్వ. స. కి. దేవతాదుల నుద్దే  
శించి యేక నొకవస్తువు నెత్తియుంచు. విజ.  
1, అ. 168.

జేన్నియవిడుచు. ద్వ. స. కి. దేవతాదుల నుద్దే  
శించి యెద్దులొనగుదాని యథేచ్ఛముగా  
విడుచు.

జేన్నె. వై. వి. = చూ, రూ-జేన్నియ (దేవ  
తాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన  
ఆవు. — పాండు. 4, అ. 192.) [కొనుట.

జేప్తు. వా. వి. సాక్షును బలవంతముగా పట్టు

జేబర. వై. వి. 1. = భిక్షుః. పోకమోది.

నార: చూ, పోక; 2. పిల్లకొమ్మ. అం, భా  
ద్వి. 87: చూ, కాళి. 1; వా. 8. వెంపు.

జేబాబు. వా. వి. పృథ్వీతరము, ఎదురుబాబు.

జేబురుజేంగి. దే. వి. ఒకానొక పిరంగి. కళా. 8.

అ. 78: చూ, బాణము 1.

జేబ్బు. వై. వి. 1. బుజేము, అచ్చే. యు, కాం.

64: చూ, స్కంధము. 1: 2. తొడమీది

వెలుపలిభాగము: చూ, తొడ.

జేబ్బు. వా. వి. 1 తెగులు: చూ, రోగము. 1;

దే. విణ. 2. సారములేనిది: చూ, ఫల్గువు;

8. మందము: చూ. విలంబము. 1.

జేబ్బువడు. ద్వ. అ. క్రి. (జేబ్బు + పడు) చూ,  
మందగించు.

జేమ. వా. వి. రా. 3.

జేమట. వై. వి = దండ: చూ, రూ-జేంట.

జేమటపాత. వై. వి. డేగను చేతనుంచుకొను  
నపుడు దానిగోళ్లు గుచ్చుకొనకుండ వేసి  
కొనెడు మడతగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

జేమలి. వై. వి. = యమలికా. జేంట: చూ,  
సంగడి. 5. [రెట్టించు

జేమలించు. వై. స. క్రి. ద్విగుణించు: చూ,

జేమలిక. వై. వి. = యమలికా. ఒకానొక చక్క  
వాద్యము: చూ, వీణ.

జేమలిముక్కాలి. ద్వ. వి: చూ, జేంటముక్కాలి.

జేమలిక. వై. వి. = : చూ, రూ-జేమలిక.

జేమలిగ వై. వి. = —వై—

జేమాఖర్చు. వా. వి. ఆదాయవ్యయము ను.

జేమాబంది. వా. వి. శిస్తు ఏర్పాటుచేయుట.

జేమిడవీచోపు. వా. వి. కుంచించు: చూ, నురటి.

జేమిడి. వై. వి. 1 = యమత. రూ-జేమిలి-

జేమట, జేత: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి;  
చూ, కట్టి. 1.

జేమిలి. వై. వి. = —వై—

జేమిలిక. వై. వి. = —వై—

జేమిలితల్లుల బిడ్డ. ద్వ. వి. గంగాపార్వతుల  
బిడ్డ: చూ, వినాయకుడు. 1.

జేమిలిముక్కాలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-జేమలి  
ముక్కాలి. [మన్మథుడు.

జేమిలిముక్కాలి విలుకాడు. ద్వ. వి: చూ,

జేమిలిముత్తల. ద్వ. వి. కుమారస్వామి: చూ,  
స్కందుడు.

జేమిలియేబడుల జేన్నములుచేసిన మేటి. ద్వ  
వి. దేవేంద్రుడు, శతకృతుడు: చూ,  
వేలుపుతేరుడు.

జేమిన్ దారి. వా. వి. (యస్తేటు) జమిందారు  
క్రిందనుండు భూమి. (జమీను అనియు.)

జేమిన్ దారు. వా. వి. 1. కొన్ని గ్రామములపై  
రాబడిగల యధికారి; 2. రాజునకు శిస్తు  
చెల్లించు ఒకానొక యధిపతి.

జేముడు. వై. వి. = యమ: చూ, యముడు.

జేముకాణము. తే. వి. ముతకనూలుబట్ట. స్పాన్,  
అ. 38: చూ, జేంబు కానా.

జేముతండి. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుడు.

జేముదంట. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

జేముదళము. వై. వి. = : చూ, జేంజోడి.

జేముదాడి. వై. వి. = —వై—

జేమున. వై. వి. = యమునా: చూ, నది.

జేమునగొంగ. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.

జేమునతోబుట్టు. ద్వ. వి: చూ, యముడు.  
ఇట్లు (జేమునతోడు.)

జేమునూర్యు. వై. వి. (జేముడు + అయ్య): చూ'  
నూర్యుడు.

జమునక్కిరింత. ద్వ. వి. (జముని + ఎక్కిరింత)  
చున్నపోతు: చూ, మహిషము.

జమ్మి. వై. వి. రూ-జంబు.=శమి\*: చూ, శమి.

జమ్మి. దే. వి. 1. జమ్మి: చూ, తృణ  
ము. 1; వై. వి. 2. = జంబూ: జంబూనది,  
నేరేటేలు: చూ, నది.

జమ్మిగూడ. వా. వి: చూ రూ-జంబుగూడ.

జమ్మి. ద్వ. వి. (జమ్మి + ఏలు) జంబూ  
నది. వను 2. ఆ. 82: చూ, నది. [రిష్టి. 2.

జర. వై. వి. కత్తివరుణ: పరుణ, విడి: చూ,  
జీరగు దే. వి. రూ- జీరగు. 1: చూ, ప్రి  
కుడు. 1; ఆ క్రి. రూ. జీరగు. 2. అమ్మ  
తోప్రాణ: చూ, ప్రియ 4; 3. హిలు:  
చూ, సర్వ. 4: 4. జీవమునడచి. స్వా. 5,  
ఆ. 9: చూ, రూ-జీరగు; 5. ప్రవర్తిలు: చూ,  
వర్తింతు; 6. కడమ: చూ, సను. 8; 7.  
ఉలుకు: చూ, లంఘించు; 8. పోవు: చూ,  
వెళ్లి. 8; 9. ప్రక్కకొలుగు: రూ-జీరగు  
ఒత్తగిల్లు- రూ-ఒత్తిలు-ఒత్తిలు-ఒత్తు-ఒదిగిలు,  
ఒలుగు.

జీరత. ద్వ. వి. వెండిబంగారముల నీరువూసిన  
నూలిపోగు, జీలతారు: చూ, సరిగ.

జీరపు. దే. ప్రే. జీరగజేయు: చూ, రూ-జీరపు.  
జీరపోసు. ద్వ. వి: చూ, సరిగ.

జీరబాజి. దే. విణ. వెండిసరిగతోనేసినది (కల  
భాతవస్త్రము), తగటి: చూ, వస్త్రము.

జీరలు. దే. వి. పేలపిండి: చూ, సాదము. (1)

జీరి. వై. వి. రూ-జీరి. 1. చూ, జీరత; 2. వెండిబం  
గారముల మొలము: రూ- జీరి, జీలపోత,  
జీలపోసనము.

జీరిమానా. వా. వి. జొల్కానా, తప్పునకు విధిం

చిన పైకము. “చీకటి తప్పునకు నాలుగు  
రూపాయలు జీరిమానా విధించిరి.”

జీరి. వై. వి: చూ, రూ- జీరి.

జీరిన. దే. ద్వి. క్రి. విణ. (రూ-జీరిలున-జీర్తున-  
జీర్తున-జీర్తున) వడిగ: చూ, వేగము. 8.

జీరిలున. దే. ద్వి. క్రి. విణ. — వై. — సా. 1,  
ఆ. 82.

జీరుగు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ- జీరుగు (తొ  
మ్మతోప్రాణు. కళా. 8, ఆ. 222)

జీరుగుబాటు. ద్వ. వి. (జీరుగు + పాటు) జీవ  
నము: చూ, బ్రతుకు. 1.

జీరుగుడాటు. దే. వి. (జీరుగుడు + ఆటు) జీరుగు  
బండాటు: జీరుకులు- రూ- జీరుకులు, జీరు  
కుబండాటు- రూ- జీరుకుబండాటు.

జీరుగుడు. వై. వి = సులన. జోలుడు: చూ,  
సులనము. 2.

జీరుగుబడి. దే. వి. చూ, జీరుగుబాటు.

జీరుగురు. వా. వి రూ-జీరువురు-జీరురు-జీరురు  
(అర్జును): చూ, వేగము. 8.

జీరువు. దే. క్రి: చూ, రూ- జీరువు.

జీరువుడు దే. వి. (దినములను) జీరువుడు, కాల  
యాపనము: చూ, విలంబము. 1.

జీరువురు. వా. వి: చూ, రూ- జీరుగురు.

జీరూరు. వా. వి. — వై. —

జీర్గురు. వా. వి. — వై. —

జీజిజీ. దే. వి. 1. శీఘ్రము. ఆం. భా. ప్రి.

65: చూ, వేగము. 8; 2. ఈడ్చుట యంద  
గుర్వ్యను కరణము. అచ్చ. కిష్కిం, కాం.

84: చూ, చూచూ.

జీజి. దే. వి: చూ, జంతులాడి.

జీర్తున. దే. ద్వి. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ,  
వేగము. 8.

జీలకట్టియ. దే. వి. రూ-జీలకట్టె-జీలకట్టె, ఒక  
రకముదేగ: చూ, శ్వేనము.

జీలకఱ్ఱ. దే. వి. — వై. —

జీలకమాడు. ద్వ. అ. క్రి. (జీలకము + అడు)

స్నానముచేయు, తేలు. తై. 3, అ. 11 (ప్రే. జీలకమార్చు. — పాండు. 2, అ. 19)

జీలకము. తై. వి. 1. = జలమ్. నీరు: చూ, సలి  
లము; 2. మునుక. పా. 2, అ. 5: చూ, స్నానము. 1.

జీలగ. తై. వి. = జలూకా: చూ, బుడ్డపిడుగు.

జీలగంటె. ద్వ. వి. దీనుము: చూ, వేటుపిట్ట.

జీలగడుగు. దే. స. క్రి. (జీలకము + కడుగు)

బంగారు రవలు మొదలగునవి వెదకియెత్తు  
టకుఁగాను ఇనుకనునీళ్లలోఁబోసి గాలించు.

జీలగడుగునాడు. దే. వి. జీలగరి, రూ-బోలి.

జీలగరి దే. వి. (జీలగడుగు + అరి) — వై. —

జీలజీల. దే. వి. ప్రవహించుటలోనగునానియం

దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

(ప్రవహించుట. — స్వా. 4, అ. 12; రాలు

ట. — వసు. 3, అ. 178; నడియుట: —

పా. 5, అ. 108; చేల్లుట. — సశ్. 1, భా.

ఇత్యాది.) [జీరతి

జీలతారు. ద్వ. వి. (జీలకము + తారు): చూ,

జీలదరము. తై. వి. కంపము: చూ, లోలము.

జీలదరించు. తై. అ. క్రి. రూ-జీలుపరించు.

కంపించు: చూ, వణఁచు. 2.

జీలదరింపు. తై. వి. భయము: చూ, వెఱపు.

జీలదారి. తై. వి. = జలద్వార. (జీలకము +

దారి) ఇంటిలోని ముఱికినీళ్లుపోయెడుసన్నని

కట్టద్రు కాలవ: చూ, తూము. 2.

జీలదరించు. తై. అ. క్రి: చూ, రూ-జీలదరించు.

జీలపోత. ద్వ. వి. (జలకము + పోత) వెండి

బంగారుముల నీటి మొలము. పా. 2, అ. 52:

చూ, జీరి 2. [— వై. —

జీలపోసము. ద్వ. వి. (జీలకము + పోసము)

జీలుబు. తై. వి. రూ- జీలుపు. నజ్జ: చూ,  
తైత్తము.

జీలుబుకారు. తై. వి. వర్షపు. చేలికారు. అం,

పదా. సుర. 47: చూ, మాసద్వయము.

జీలుపు. తై. వి: చూ, రూ-జీలుబు.

జీలేరి. దే. వి. (జీలకము + ఏరి) పానవట్టుము:

చూ, లింగపీఠము.

జీల్లి. వా. అన్య త్వరగా.

జీల్ల. దే. వి. 1. మాత్రబండిమీఁదిగూడ, “బండి

జీల్ల” మొ; 2. పెద్దగంప (గుండుజీల్ల అని

యు జీల్లిగంప అనియు వాడుక): చూ,

సజ్జ. 1.

జీల్లను దే. అ. క్రి (జీల్లు + అను) రూ-జీల్లును.

భయాదులచే మనసు జీల్లును: చూ, గల

తరించు.

జీల్లి. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము;

2 చామరము. అచ్చ. యు, కాం. 205:

చూ, సురటి; 3. హోరు. రూ-బోరి: చూ,

జీపు. 1; 4 చమరవృగముతోక. రా,

వి. 3, అ. 40: చూ, సురము; 5: చూ,

కుచ్చు. 2. కళా. 8, అ. 41; 6. కొప్పువల:

చూ, భూవణము. 2; 7. చాలని, జీల్లెడ:

చూ, తితడపు; 8. చిత్రడి: చూ, వాన. 1;

బ. 9. ఇటికపాడితాళ్లు: చూ, రాయి; విణ.

10 అసత్యమైనది: చూ, వితథము.

జీల్లించు. దే. అ. క్రి. 1. కాలు. పాండు. 1,

అ. 118: చూ, స్రవించు; స. క్రి. 2. ధా

న్యమును జీల్లెడలోఁబోసి గుండ్రముగా

తిప్ప; 3. పరిక్షించు: చూ, శోధించు.

జీల్లికాడు. దే. వి. కల్లరి: చూ, బొంతులాడు.

జీల్లిగంప. వా. వి. గంజివార్చుడు గంప: చూ,

సజ్జ. 1.

[ణము. 2.

జీల్లివెండెము. దే. వి. కాలినగ: చూ, భూవ

జల్లిమూఁతుడు. చే. వి. సగమువఱకు చిల్లులు జేవరన. చే. వి. 1. మృశుత్వము, లేతః చూ, గల మూఁతుడు: చూ, పాత్రము. 6.

జల్లితోఁడి మెకము. ద్వ. వి. చమరీపుఁము. సాం. తిర్య. 15: చూ, సవరపు మెకము.

జల్లిమెకము. ద్వ. వి. —వై.—

జల్లివాలుమెకము. ద్వ. వి. —వై.—

జల్లివేళ్లు. చే. వి. బ. తల్లివేరుకొసను ప్రక్కవేళ్ల కొసను కుమ్మేవర నుండెను వేళ్లు (వీనినే నారవేళ్లు, గుబురు వేళ్లు, పిల్లవేళ్లు అనియుదురు): చూ, వేరు. 1.

జేల్లు. వై. వి. 1 = జల. వర్షము: చూ, వాన. 1; 2. దల్లు, వానశరియనపుడు చెదరిపడెడి నీళ్లు. భాగ. 2, స్కం. 188: చూ, సలిలము: 3 జేడి, భారావర్షము అం, పదా. సుర. 46: చూ, వాన. 1; చే. వి. 4. ఉమియుట రాలుట లోనగువానియందుగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జేల్లుమను. చే. అ. క్రి. (మనసు) జేల్లును, గలత రించు: చూ, రూ జేల్లును.

జేల్లడ. వై. వి. = చాలని: చూ, తితఉపు.

జేల్లడె. చే. వి: చూ, సురటి.

జేవ. చే. వి. 1. జేడల్లి లోనగువానికి మీట్టు నేర్పఱచెడి అంచు: చూ, మైజాలు: 2. ఒకొనొక యంత్రము.

జేవజేవ. చే. వి. వజీవజే, వజ్రతటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. [పంగ.

జేవట. చే. వి. తాటినుట్టుకు అడుగున నుండెను జేవదాటు. చే. వి. 1. మర్యాదను అతిక్రమించుట; స. క్రి. 2. అతిక్రమించు, మీఱు: చూ, దాటు 6. [వస్త్రము.

జేవనిక. వై. వి. = యవనిక. తెరచీర: చూ,

జేవర. చే. విణ 1. గోము, మృదువు: చూ, నుశుమారము; 2. చీకెనిది: చూ, చృద్వము.

జేవరన. చే. వి. 1. మృశుత్వము, లేతః చూ, సౌమమార్గము. 1; 2. చీకెన: చూ, చృద్వము.

జేవరము. చే. వి. తఱుచు(దనము: చూ, మునుసు.

జేవరాలు. ద్వ. వి. (జేవని + అలు) యావనము గల అడుది. వై. 6, ఆ. 64. (యవతీకబ్బ తద్భవముని కొందఱు): చూ, త్రీ.

జేవలు. వై. వి. బ. = యవక. యవలను వడ్లు: చూ, భాస్యము. [బట్ట: చూ, వస్త్రము.

జేవలి. చే. వి. రూ-జోవలి. అమృదగిన్ల కొత్త

జేవాజి. వై. వి. = సంకుమదము. రూ-జేవాది-జేవ్వాజి-జేవ్వాది-జేవ్వాదు, బిలువాయి: చూ సంకుమదము. [సంకుపు.

జేవాజిపిల్లి. వై. వి. రూ-జేవ్వాజిపిల్లి: చూ,

జేవాది. వై. వి. = చూ, రూ-జేవాజి.

జేవాదిపిల్లి. వై. వి: చూ, రూ-జేవాజిపిల్లి

జేవాలు. వా వి: చూ, రూ-జేవాలు.

జేవాలుదారి. వా. వి. పూచీ.

జేవిరె. చే. వి: చూ, రూ-జేగిరె.

జేవుకు. చే. వి. 1. రూ-జోకు. అడుగు: చూ, బురద; అ. క్రి. 2. మిక్కిలి మెత్తగిలు: రూ-జోకు.

జేవుజేవు. చే. వి. పాటుటయందును కుంగుట యందును అగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జేవురు. వా. వి. 1. రూ-జోరు. అగ్నిప్రసరణాయుధము, ఒకరకము పింగి: చూ, బాణము. 1; స. క్రి. 2. రూ-జోరు. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2; 3. చేతులతో కుప్ప చేసి యెత్తు. రూ-జోరు: చూ, వాము.

జేవ్వనము. వై. వి. = యావనమ్. పదునాఁతొం ద్రకు మీడిస్తాయము: చూ, వయస్సు. 1.

జీవ్యని. వై. వి. (జీవ్యనము + ఇ) = యువలి.

జీవరాలు: చూ. శ్రీ.

జీవ్యాజి. వై. వి.= చూ, రూ-జీవాజి.

జీవ్యాజిపిల్లి. వై. వి: చూ, రూ-జీవాజిపిల్లి.

జీవ్యాజివంకలు. ద్వ. వి. బ: చూ, జీవలు.

జీవ్యాడు. దే. ఆ. కి. (జీవ + డు): చూ, సలించు.

జీవ్యాది. వై. వి.= చూ, రూ-జీవాది.

జీవ్యాదిపిల్లి. వై. వి: చూ, రూ-జీవాదిపిల్లి.

జీవ్యాదు. వై. వి.= చూ, రూ-జీవ్యాదు.

జీవ్య. దే. వి. 1. దుర్మదజలము: చూ, సలి  
లము; 2. సోగను: చూ, సౌందర్యము.

జీలిపించు. దే. పే. జీడియఁజేయు. కళా. 6,

ఆ. 14: చూ, బెదరించు.

జీరుకు. దే. వి. బెదరు. పాండు. 3, ఆ. 87:

చూ, వెఱపు. (రూ-జీర్కు)

జీర్కు. దే. వి. —వై.—

—  
ద్రా

జొండ్ర. దే. వి. తంతువ యభేదము: చూ,  
సాలెవాడు.

జొగా. వై. వి. 1.= జగత్. జీగము: చూ,  
లోకము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1;  
విణ. 3. గొప్పది. రూ-జీగ-జొగా-జొగ: చూ,  
విపులము.

జొగారము. వై. వి.=జొగర. రాత్రి వేలుకొని  
యుండుట. (సం. ప):—కవచము, జొగరము.

జొగిడు. ద్వ. ఆ. కి. ఆలస్యముచేయు: చూ,  
తడయు. [నొకటి: చూ, పగవళ్లు.

జొగినకత్తెర. ఆం. పరువళ్లు పండ్రొండింటిలో

జొగినపావులు. ఆం. —వై.—

జొగిలంబులమిత్తి. ద్వ. వి. పంది వేం, ఆం. 98:  
చూ, నూకరము.

జొగిలము. దే. వి. 1. పంది లోనగువానిని  
బట్టెడు వేంటుకుక్క: చూ, శునకము;  
2. కుక్క: చూ, శునకము.

జొగిలు. దే. స. కి: చూ, మొక్కు. ఆం,  
భా. త్ప. 127.

జొగు. దే. వి. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

జొగుచేయు. దే. ఆ. కి: చూ, జొగిడు. ఆం,  
భా. త్ప. 87.

జొజిము. దే. వి. పాలికలయందుఁ బోసిన నవ  
ధాన్యముల నాటు. చూ, రూ-జొజాము  
(జొజేలు-జొజాలు అనియు వాడుక.)

జొజేర. దే. వి. రూ-జొజేర: చూ, వంచన.

జొజేరకత్తె. ద్వ. విణ: చూ, రూ-జొజేరకత్తియ.

జొజేరకాండు. దే. వి. 1. జొజేరకాండు: చూ,  
వంచకుండు. 1; 2. దొంగ. ఆం, భా.  
ద్వి. 291: చూ, ముచ్చి. 1.

జొజాము. దే. వి: చూ, రూ-జొజిము.

జొజాలపాలిక. మి. వి. వివాహకాలమునందు  
నవధాన్యములు నాటుపోసెడి మూడుడు:  
చూ, పాత్రము. 6. (పాలిక కబ్బము తెలుగు  
అని కొందఱు.)

జొజి. వై. వి. = జొతి. రూ-జొది #: చూ,  
సుమనస్సు. 2 (దీనిమూలమున తాఁచేలు మాం  
సము వేసినయెడల యెడల యెక్కువగా  
పువ్వులు పూచును.)

జొజిపత్తి. వై. వి.=జొతిపత్తి. రూ-జొజి  
పత్తి. జొపత్తి. జొపత్తి; (సం. ప):—  
జొతికము.

జాబపతి). వై. వి. = చూ, రూ-జాబపతి.

జాబరాజేనములు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వద్దు:

చూ, ధాన్యము. [చూ, వర్ణము. 6.

జాజీ. వై. వి. = ధాతు. రూ-జాదు. ఎఱుపు:

జాజీవాలు. ద్వ. అ. కి. (జాజీ + పాటు)

ఎఱువగు. స్వా. 2, అ. 27: చూ, పల్లటిల్లు.

జాటి. జే. వి. రూ-సాటి: చూ, మునికోల.

జాడ. జే. వి. 1. తోవ: చూ, మార్గము. 1;

2: రీతి: చూ, విధము. 1; 3. అడుగుల

గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. కన్నన్న:

చూ, నైగ; 5. ఆచూకి: చూ, చూచన. 1.

జాడకాడు. జే. వి. తోవ గుఱుకెఱింగిన

వాడు: చూ, పాంథుడు.

జాడా. జే. కి. విణ. సమూలము: చూ,

దుమాలు. [చూ, సరిపెట్టు.

జాడాయు. ద్వ. స. కి. నాశముచేయు:

జాడి. జే. వి. రూ-జాడి. ఒకానొక మట్టి

పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

జాడించు. జే. స. కి. 1. రూ-జాళించు. కంప

మొందజేయు. భాగ. 8. స్కం. 796:

చూ, రాలుచు; 2. గుడ్డలు నీళ్లలావేసి

అటునిటు పొర్లించి (గుంజి) యెత్తు: రూ-

జాళించు (చూ, రూడించు); వా. 3. నిశ్చే

షముగా జూరీయగు.

జాడి. జే. వి: చూ, రూ-జాడి.

జాడు. జే. వి. 1. గింజిపట్టని జోన్నకట్ట: వా.

వి. 2. మగగుఱి. (గోదావరీమండల పొత్తింత

మున వాడుక.): చూ, శిక్షము.

జాణ. వై. విణ. = చణ. 1. రూ-జాణాడు

నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు; 2 సమర్థురాలు,

నెప్పరి: చూ, శ్రీ,

జాణాడు. వై. విణ. = చణ: చూ, రూ-జాణ. 1.

జాత. వై. విణ. = చణ. (జాణ + ఎత)

ధూర్తురాలు (స్వార్థమున ఎత): చూ, శ్రీ.

జాతర. వై. వి. = యాత్ర. రూ- జాత్ర.

1. అమృతాపండుగ, జౌళనము. పాండు. 8,

అ. 87: చూ, పండుగ. 2; వా. 2. అమృతా

పండుగ నాటి గత రాత్రీయందు గరగలు

నివముఎక్కెడు సంబరము. (శక్తివత్సవము.)

జాత్ర. వై. వి. = —వై. — [అ. 51.

జాది. వై. వి. = జాతి: చూ, రూ-జాజీ. పా. 2,

జాదిలి. జే. వి. బుడుబుడుక్కులవాడు: చూ,

సావరీడు.

జాదు. వై. వి. = ధాతు: చూ, రూ-జాజీ.

జాదుకొను. జే. అ. కి. క్రిందుకొను. లక్ష్మి. 1,

అ. 22: చూ, దిండడిండు.

జాదురజాదురంబు. వై. అవ్య. (జాదురంబు +

జాదురంబు.) మిక్కిలి చాతుర్యము: చూ,

సామర్థ్యము. 1.

జానకి. జే. వి. కర్ణాటకపు తుపాకుల చెవియందు

నిప్పుముట్టించెడు త్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

జానము. జే. వి. గుఱుపు పల్లమునిండి మెత్త,

రూ-జీనము-జీను. మెత్త, చీనము: చూ,

వాయము.

జాను. జే. వి. రూ-జానువు. 1. అందము: చూ,

సాందగ్యము; 2. మంజులము. అం. భా. త్మ.

14: చూ, హృద్యము. [శోత్రము.

జానుగ. జే. వి. రూ- జానుగు. చెవి: చూ,

జానుగు. జే. వి. —వై. —

జానువు. జే. వి: చూ, రూ- జాను.

జాప. జే. వి. ఒకరకముటాపి: చూ, నీసకము. 1.



జాపత్రి. వై. వి. (జాజి + పత్రి) = చూ, రూ-జాజిపత్రి.

రూ-జాజిపత్రి.

జాపత్రి. వై. వి. = వై. —

జాపీరము. వై. వి. = జాప్య. జాగు (శక్య మనిశ.ర): చూ, విలంబము. 1.

జాప్యము. వై. వి. = వై. — [రూ-జాబురా\*.

జాబరా. వా. వి. జాబరాచెట్టు: చూ, జాబుర-

జాబితా. వా. వి. పట్టిక.

జాబిలి. దే. వి. రూ- జాబిలి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

జాబిలితాల్పు. దే. వి. రూ- జాబిలితాల్పు. చంద్రధరుడు: చూ, శివుడు.

జాబిలితాల్పు. దే. వి. = వై. —

జాబిలిమేపరి. దే. వి. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

జాబిలిక్కు. ద్వ. వి. మృగశిర్షానక్షత్రము, జంకతల చుక్క, మిసర:చూ, నక్షత్రము. 1.

జాబిలితాయి. దే. వి. బేదురా. చంద్రకాంతము: చూ, రాయి. [జాబిలి

జాబిలి. దే. వి. (జాను + బిలిక): చూ, రూ-

జాబిలికసాన. దే. వి. ఒకానొకవస్తువు.

జాబిలియల్లుడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

జాబిల్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్తి. హంస. 6. ఆ, 155.

జాబు. దే. వి. 1. పత్రిక, ఉత్తరము: చూ, రేఖ. 3; 2. తావిగట్టిన గంధపు చొక్కా

పాడి: జాబుర-చూ-జాబురా. [కవరు.) జాబుమడుపు. ద్వ. వి: చూ, కచేలము (చూ,

జాబుర. దే. వి. 1: చూ, జాబరా\*; 2: చూ, జాబు. 2.

జాబురా. దే. వి. = వై. —

జామ. వై. వి. = జామి\*: జేమి, జామి; (సం. ప).—చిత్రీకము, చిత్రీకేతువు, జామ, జామి. [పండు.

జామపండు. వై. వి. = జామిఫలము: రూ-జామి

జామారు. వా. వి. 1. (పంచే + కండువా =

జామారు) వస్త్రద్వయము: చూ, వస్త్రము:

2. (రెండుసయినపంచలు, వితంతువు ధరించు నవి) వస్త్రద్వయము: చూ, వస్త్రము.

జామిపండు. వై. వి: చూ, రూ-జామపండు.

జామిను. వా. వి. పూట, హామి.

జామినుదారుడు. వా. వి. పూటపడువాడు: చూ, లగ్నకుడు.

జాము. వై. వి. = యామి\*. ఏడున్నరగడియల కాలము: చూ, యామము. 1 (యా, జాలు. 4.)

జాయగా. వా. అప్య. నెమ్మదిగా. “బండిని జాయగాపోనిమ్మ”

జాగి. దే. వి. 1. గుడి: చూ, పాత్రము. 6;

2. కమండలువు. అచ్చ యు, కాం. 418: చూ, పాత్రము. 6; వా. 3. = ఝారి. కొమ్ముగల చెంబు, చూ, పాత్రము. 6.

జాగీగా. వా. అప్య. అడ్డులేకుండగ. [నము. 2.

జారు. వై. వి. = తురణ, గళనము: చూ, సులన జారుడు. వై. వి. = — వై. —

జారుముడి. ద్వ. వి. వదలుముడి: చూ, వేసలి.

జారుపు. దే. క్షే: చూ. రూ-జాబుమే

జాబు. వై. వి. = 1. తురణ. గళనము (రూ-

జాబుడు-జారువు-జేరుగుడు-జారు-జాబు,

దు) (దేశ్యమని శ. ర): చూ, స్థలము. 2. ఆ. క్రి. 2. జాణు: చూ, స్థలము 2; 3. ఉణువు, కళా. 7, ఆ. 143: చూ, లంఘించు; 4. వదలు: చూ, వీడుకొను; 5. ఉట్టు: చూ, సరిచించు. (దేశ్యమని శ. ర).

జాణుచు. దే. పే. జాణుజేయు, జాణించు; చూ, రూ-జాన్పు. [(దేశ్యమని శ. ర)

జాణుడు. వై. వి.=క్షరణ: చూ, జాణు. 1. జాణుపాటు. ద్వ. వి. 1. —వై.—వి. 1

ఆ. 172; 2. పొగపాటు. వి. 1. ఆ. 172:

చూ, సాలిత్వము

జాణుపు. దే. వి. 1. జాణుడు. చూ, స్థలము. 2; 2. కొండచీటియ: చూ, పగ్వతము.

జాణువాణు. దే. ఆ. క్రి. (జాణు + పాణు)

జాణు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 92: చూ, స్థలము. 2.

జాల. వై. వి. 1.=జాల. చేపలబట్టువల: చూ, వల. 1; 2. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 3. ఏనుగు మొగమునందలి బొట్టనమూ చూ. పద్మకము. ఆం. భా. ద్వి. 194: చూ, పొగరుపాడ.

జాలంచేలివిడిది. ద్వ. వి. దేవగంగ. వే. ఆం. 17: చూ, నది.

జాలకట్ట. ద్వ. వి. 1. నల్లకాతియంగు బెడేము లేర్పఱచియుంచిన కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. కిటికి: చూ, వాతాయనము.

జాలకాడు. వై. వి. 1. కైవర్తుడు: చూ, విలక్షితుడు; 2. ఆలస్యముచేయువాడు.

జాలము. వై. వి.=జాల, జోగు. శ. శాం. 4, ఆ.

84 (దేశ్యమని శ. ర): చూ, విలంబము. 1.

జాలి. వై. వి. (జాల + తరి) 1: చూ, వలక్షితుడు; 2: చూ, జీలగడుగువాడు.

జాలరు. వై. వి.=ఘుల్లరి. రూ-జాలి, గొడుగు లోనగువాని కొనచుట్టువ్రేలకు జేల్లిలోనగు నది: చూ, జీంపు. 1.

జాలవల్లిక. ద్వ. వి. (జాల + పల్లిక) తల్లిపు పుంజేపిన తములపాసులతట్టు. పా. 2, ఆ. 21: చూ, పాత్రము. 6.

జాలారి. దే. వి. 1. నల్లయుప్పి, హింసరి\*: చూ, లవణి; 2. జలనిర్గమనోద్రము: చూ, తూము. 2.

జాలి. దే. వి. 1. భయము. ఆం. భా. పృ. 138:

చూ, వెఱపు; 2. ఏమపు: చూ, శోకము;

3. మనస్సునందలి భేదము. ఉ. రా. 4, ఆ.

105: చూ, శోకము; 5. అక్కటిక: చూ,

దయ; 6. ఒకరకముడే: చూ, శ్రేయము:

వా. వి. 7. బొంగరపుత్రాదు. రూ-జాలె-

జాలియ: చూ, నూత్రము. 1.

జాలిబడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (జాలి + పడు)

1. జాలిగొను, ముఖపడు: చూ, సుగ్రమ్ము. 5;

2. విచారపడు: జాలిగొను.

జాలిబెట్టు. దే. స. క్రి. (జాలి + పెట్టు.): చూ, సుఖపెట్టు.

జాలికాడు. దే. వి: చూ, సాలెపురుగు.

జాలిగుండె. దే. వి. 1. కవిరముగల చూడ యుండు; 2. ఆదురుగుండియ: చూ, వెఱపరి.

జాలిగొను. దే. ఆ. క్రి: చూ, జాలిబడు.

జాలియ. దే. వి. రూ-జాలె. 1. జాలెడేగ: చూ,

జాలి. 6; 2. జాలె, రూపాయలసంచి, వరాలు

పోనెడి సంచి (అని కొందఱు) రూ-జాలి

యము-జాలె-జాలెము-జాలియ-జాలియము-

జాలె-జాలెము, బాసము: చూ, సంచి;

3. బొంగరపుత్రాదు. రూ-జాలె: చూ,

రూ-జాలి. 7; వై. వి. 4.=జాల. రూ-జాలె: చూ, వల. 1.

జాలియము. దే. వి: చూ, రూ-జాలియ. 2.

జాలి. వై. వి.=ఝల్లరి: చూ, జాలరు.

జాలు. వై. వి. 1. రూ-జాలువు. ఏలు: చూ,

నది; 2. రూ-జాలువు. అల్పప్రవాహము:

చూ, ప్రవాహము. 1; 3. నీరు. అం, పదా. 8,

38: చూ, సలిలము; 4. బ =యామము.

(జాము శబ్దమునకు ముకారలోపము ఇట్లగు

చున్నది.): చూ, జాము. [వెల్లిగొను.

జాలుకొను. ద్వ. అ. కి). ప్రవహించు: చూ,

జాలుదొడుకు. ద్వ. వి. మబ్బు. అం, పదా.

సుర. 48: చూ, మేఘము. 1.

జాలుపుట్టువు. ద్వ. వి. ఇందుగని గుఱ్ఱము. అం,

పదా. సు. 29: చూ, వాయము.

జాలువా. దే. వి. రూ-జాళువ. అపరంజి: చూ,

లోనాము. 1. [చూ, జాలుకొను.

జాలువాలు. ద్వ. అ. కి). (జాలు + పాలు):

జాలువు. వై. వి: చూ, రూ-జాలు. 1-2.

జాలె. దే. వి. 1: చూ, రూ-జాలియ. 1; వై.

వి. 2. = జాల. వల: చూ, రూ-జాలియ. 4.

జాలెత్రాడు. దే. వి. తెట్టియొక్క యుపకర

ణములలో నొకటి: చూ, నూత్రము. 1.

జాలెము. దే. వి. 1. జాలె అను సంవి. కాశీ. 7,

అ. 251: చూ, రూ-జాలియ. 2; 2. అశ్వగతి

విశేషములలో నొకటి. రూ-జాలియ-జాలి

యము-జాలె- జాలెము, కేచితము: చూ, వాయము. [పాస్తీ.

జాలుట్టువు. ద్వ. వి. ఇందుగని యేనుగు: చూ,

జాలుక వై. వి. కల్పవృక్షము: చూ,

జేలుపుంజెట్టు.

జాన. వై. వి. = సౌగంధ. యవాగూఢ. 1. నూ

కలు లోనగువానిఁజేర్చి పలుచేగాఁ గాచిన

గంజి: చూ, వారుపుడు; 2: చూ, అంబ

కళము. 1.

జావడము. దే. వి. 1. గుఱ్ఱపుత్రులు రూ-జావ

ళము: చూ, వాయము; 2. పౌరుషములేమి;

3. పిటికితము. కళా. 7, అ. 38: చూ,

పిటికికండ; 4. ఒకానొక డేఁ: చూ,

శ్రేయము.

జావడి. దే. వి. జావడము + ఇ) 1: చూ,

చాకలవాడు; వా. వి. 2: చూ, రూ-

జావలి.

జావళము. దే. వి: చూ, రూ-జావడము. 1.

జావలి. దే.వి. 1. ఒకానొక గీతము. (జావళిలు=

హస్త్యసముదోఁ గూడిన గీతములు).

రూ-జావడి: స్వరము. 2.

జావలించు. దే. స. కి): చూ, రూ-జాడించు.

జాలియ. దే. వి: చూ, రూ-జాలెము. 2.

జాలియము. దే. వి. —వై.—

జాళువ. దే. వి: చూ, రూ-జాలువా. (రూ-

జాళువా-జాళ్యా-జాలువా.)

—  
జా

జాళె. దే. వి: చూ, రూ- జాళెయ.

జాళెము. దే. వి. —పై.—స్వా. 4. అ.115;  
జై. 5, అ. 74.

జాళ్యా. దే. వి: చూ, రూ- జాళవా.

—  
జు

జేం. .దే. వి. 1. తాలిపిచేట మొదలగువాని  
యందగు ధ్వస్యనుకరణము: చూ, హూహూ;  
2. తుమ్మెదలులోనగునవి మోయుటయంద  
గు ధ్వస్యను కరణము (అమ్రేడితమున  
జేంజేం): చూ, హూహూ.

జేంజేము. దే. వి. రూ-జేంజేము. 1. దీపావళి  
నాటిరాత్రి బాలురు కాల్చితిచ్చెడు తెల్ల  
విడవలిలోనగువాని నిడుపాటి సన్నకట్ట,  
వెనుతురు పుల్లలులోనగువానితో నేర్పట  
చినదివీటి (అనికొందలు): చూ, నుడడు;  
2. కాగడా: చూ, దివిటి.

జేంజేము. దే. వి.—పై.—

జేంజేం. దే. వి: చూ, జేం.

జేంజేలు. దే. వి. 1. చింపిటి. హరిశ్చ. 2, అ.  
6: చూ, వెండుక. 1; 2. జేంజేలుకట్ట:  
చూ, జేంజేము. 1; 3. శిఖ, కుంకటి,  
అం, భా.ద్వి 146: చూ, సిక. 4. (దీపపు  
కొడిఅనికొందలు)

జేంజేలుకట్ట. దే. వి: చూ, జేంజేము. 1.

జేంజేలుసిక. ద్వ. వి. శిఖ, కుంకటి: చూ,  
సిక. 4.

జేంజేలువెండుకలు. దే. వి. బ. సంస్కార  
హీనములై విరియబడిన శిరోజములు: చూ,  
వెండుక. 1.

జేంటిలేన. దే. వి. (జేంటి + లేన) జేంటీంగ  
లుకూర్చినలేన: చూ, మధువు. 5.

జేంటీంగ. దే. వి. (జేన్ను + ఈంగ) లేనటీంగ,  
సరళు: చూ, మక్షిక.

జేంబము. వై. వి.=జ్యంభణ. రూ-జేంబాము.  
అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2.

జేంబాము. వై. వి.=పై.—(రూ-జేంబము)

జేజేలు. దే. వి. గుబురు: చూ, సాంద్యము. 2.

జేజేలుకొను. దే. అ. కి. గుబురుకొను.  
కాశీ. 6, అ. 41: చూ, పుంజికొను.

జేట్ట. దే. వి. పొదేశము, రూ-జేట్టి-జేట్టె-  
జేత్త-జేత్తిలి-జేత్తె. చోపబడిన బొట్టన  
వేలి చూపుడువేలి (ఉంగరపువేలి అని  
కొందలు) నడిమికొలత: చూ, లాడితిలి.

జేట్టనవేలు. దే. వి: చూ, రూ-జేట్టనవేలు.

జేట్టవేలు. దే. వి. (జేట్టన + వేలు)—పై.—  
జేట్టనవేలు. దే. వి.—పై.—

జేట్టిలి. దే. వి: చూ, రూ-జేట్ట.

జేట్టు. వై. వి.=కాటా, చూడా. 1. శిఖ:  
చూ, సిక. 4; 2. నెమిరిసిగ: చూ, సిక. 1.

జేట్టులులుంగు. వై. వి. నెమిరి: చూ, మయా  
రము. (ఇట్లు జేట్టుపక్కి-జేట్టుపిట్ట)

జేట్టుపిట్టతలుపు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి.  
అచ్చయ, కాం. 209: చూ, స్కందుడు.

జేట్టుపు. దే. వి. దుట్టుపు: చూ, విషణి.

జేట్టుముడి. ద్వ. వి. శిఖ: చూ, సిక. 4.

జేట్టె. దే. వి: చూ, రూ-జేట్ట.

జేట్టెనవేలు. దే. వి. తర్జని, రూ-జేట్టెనవేలు-జే  
త్తనవేలు-జేత్తెనవేలు-జేట్టవేలు-జేట్టన  
వేలు, చూపుడువేలు: చూ, వేలు. 2;  
(అంగుష్ఠము అని పురుషోత్తమకవీయము.)

జేడుంగు. దే. వి. రూ-జేడుంగు. 1. మోసము:  
చూ, పంచన; 2. పెడమోము: చూ, మాలు

మొగము; అ. కి. 3. భయాదులచేబదుగు.  
రూ-జాణుగు; 4. పాంచే: చూ, మఱుగు  
చదు; 5. వెనుకదీయు. సా. 2, అ. 280:  
చూ, వెనుదీయు. 1.

జాణుగు.—పై.—

జాణుగుడు. దే. వి: చూ, రూ-జాణుగు. 1.

జాత్త. దే. వి: చూ, రూ-జాత్త.

జాత్తనవేళిలు. దే. వి: చూ, రూ-జాత్తనవేళిలు.

జాత్తిలి. దే. వి: చూ, రూ-జాత్తిలి.

జాత్తై. దే. వి.—పై.—

జాత్తనవేళిలు. దే. వి: చూ, రూ-జాత్తనవేళిలు.

జానపము. వా. వి. రూ-జానపము. గిజాజా:చూ,  
సిగ. 4: (చూ, వెండుకిక. 1.)

జానపము. వా. వి.—పై.—

జాన్న. దే. 1. 1. జాన్నబాలు: చూ, పాలు.

1; 2. జాన్నగడ్డ, పియ్యూషము: చూ,  
పాలు. 1; 3. తేనెతెట్టె: చూ, మఘపు. 5;  
4. తేనె: చూ, మఘపు. 5.

జాన్నబాలు. ద్వ. వి. (జాన్న + పాలు) 1. జా  
న్నగడ్డ, ఈనిన అయిదాటు దినములలోని  
పాలు: చూ, జాన్న. 2; 2. ఒకరకముపడ్లు:  
చూ, ధాన్యము.

జాన్నగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, జాన్న. 2.

జాబ్బ. వై. వి. 1. బాహుపురి (అపరి): చూ,  
భూషణము. 2; వా. 2. కబాయి, చేతులు  
లేనిచూక్కా: చూ, సప్త్రము.

జాకులా. వా. వి. కలిపినమొత్తము. [కలుపు.

జామలాయించే. వా. స. కి. కలియజేయు,  
జామాయించే. దే. స. కి. (వాగెను)ఈడ్చిపట్టు.

జావికీలు. దే. వి. బ. 1. అడుదానిచెవిసగ:  
చూ, భూషణము. 2; 2. ఒకానొకపువ్వు.

జావ్వు. దే. వి. ఒకానొకపక్కి:చూ, పక్షి.

జామ్మడు. దే. వి: చూ, విటుడు(రూ-జామ్మ  
కాడు-జామ్మికాడు.)

జామ్మికాడు. దే.వి.(జామ్మికాడు+కాడు)-పై—  
జామ్మికాడు. దే. వి.—పై— [పురుగు.

జాటసులు. దే.వి.బ.చెల్లయందుంచువలు:చూ,

జాటుకు. దే. వి. 1. నెత్తురులోనగునవి లోపల  
నుండి పైకి వెగమునవచ్చుటయందగు ధ్వన్య  
నుకరణము; (అమే)తెమునందు జాటు  
జాటును): చూ, హూహూ; 2. ఉటుము:  
చూ, స్తనితము.

జాట్టు. దే. వి. 1. పీల్చుట; 2. పీల్చుటయంద  
గు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, అ. 125:  
చూ, హూహూ; స. కి. 3: చూ, పీల్చు.

జాలిమి. దే. వి. కానిపని, దౌప్ర్యము: చూ,  
స్వరీకము. 2.

జాలుమానా. వా. వి. జేరిమానా.

జాలుము. దే. వి. దుండగము: చూ, నేగము.

జాల్మానా. వా. వి: చూ, రూ-జాల్మానా.

జావ్వ. దే. వి. 1. ఉచ్చే: చూ, వాగుర(అప్ర);  
2. అవాయి:చూ, బాణసంచే; వా 3. జోక:  
చూ, నేత్రము. 1.

జావ్వరించే. దే. అ. కి: చూ, విజృంభించే,

జావ్వ. దే. వి: చూ, స్లక్షము \*.

జావ్వీదీవి. ద్వ. వి. ప్లక్షదీవి:చూ, లంక.1.

జావ్వ. దే. వి. 1. వైచుటయందగు ధ్వన్యను  
కరణము: చూ, హూహూ; 2. ఇంకుట  
యందగు ధ్వన్యనుకరణము:చూ,హూహూ.

—  
జూ

జోక. దే. వి. 1. తత్తటపాటు: చూ, సంభ  
మము; వా. 2. జోవ్వ, జెత్తము: చూ,  
నేత్రము. 1.

జోకించే. దే. అ. కి. 1. తత్తటపడు: చూ,  
సంభరించు; వై. అ. కి. 2. జోకించే:  
చూ, రోదించే; వా. 3. చేప్పరించే.

జోజికత్తియ. నై. వి. జోదమాడెడు అడుది.  
రూ- జోదకత్తియ-జోదకత్తై: చూ, స్త్రీ.  
జోజేము. నై. వి. ద్యూత. 1. రూ-జోదము  
చూ, వ్యవహారము. 4; 2. మోసము: చూ,  
పంచన.

జోజికాడు. నై. వి. రూ- జోజిరి- జోద  
కాడు- జోదరి: చూ, పంచకాడు.

జోజేపుపలక. నై. వి. అప్తకాంగము: చూ,  
నయనీతి.

జోజిరి. నై. వి. రూ- జోజికాడు.

జోజి. నై. వి. చూతీ. ఎడకత్తియ: చూ,  
శంభలి. [చూ, భాండము. 1.

జోజెరులు. నై. వి. అయిదేనికడనలు:

జోటా. వా. వి. 1. అన్యతము: చూ, విత్త  
ము; 2: చూ, జోటాకోరు.

జోటాకోరు. వా. వి. దగాచేయువాడు.

జోటాడు. ద్వ. స. కి. (జోటు + ఆడు)

మోసముచేయు. రా, వి. 3, ఆ. 52: చూ,  
పంచించు.

జోటు. నై. వి. 1. మోసము: చూ, పంచన;

2. మోసకాడు: చూ, పంచకుడు;

3. గుఱ్ఱములోనగునాని మెడమీది వెండ్రు  
కలు, జోలు: చూ, వెండుక. 1; 4. ఏనుగు  
మెడమీది పఱచెడి రత్నకంబళి: చూ,  
రల్లకము. [(స్వార్థమున తనము.)

జోటుదనము. నై. వి. మోసము: చూ, పంచన.

జోద. నై. వి: చూ, జోటా. 1.

జోదకత్తియ. నై. వి. (జోదము + కత్తియ):  
చూ, రూ-జోజికత్తియ.

జోదకత్తై. నై. వి. నై.

జోదకాడు. నై. వి. (జోదము + కాడు):  
చూ, రూ-జోజికాడు.

జోదమాడుట. అం. వ్యసనములు ఏడింటిలో

నొకటి: చూ, వ్యసనములు, [జేము.

జోదము. నై. వి. ద్యూతము: చూ, రూ-జో

జోదరి. నై. వి. ద్యూతము: చూ, రూ-జోదకాడు.

జోలు. దే. వి. 1. సింహములోనగునాని మెడ

మీది వెండుకలు: చూ, వెండుక. 1;

2. ఏనుగుమీదపఱచెడి యెఱ్ఱకంబళి:  
చూ, రల్లకము.

జోవరము. నై. వి: చూ, సంతాపము.

జొ

జొంపము. దే. వి. 1. ఆఫలుకొమ్మలు లోనగు

నానిగుంపు, గుఱురు: చూ, పాద. 2; 2. రెమ్మ:

చూ, శాఖ. 1; 3. నిగంతకధార, (ఎల్లప్పు

డు (మరియునది) ప్రసహించునది); వి.

4. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; 5. జోలరు:

చూ, జేంపు. 1. [చూ, సలీలము.

జొంపు. దే. వి. గొంతుయందలి యూటనీరు:

జొగ్గు. దే. వి. రూ-జోగు: చూ, యాచన.

జొటజొట. దే. వి: చూ, రూ-చొటచొట,

పాండు, 4, ఆ. 48.

జోతుసు. వా. వి: చూ, బుడ.

జొత్తియ. దే. అ. కి. రూ-జొత్తియ. 1. ఎఱ్ఱ

పాలు: చూ, పల్లటిల్లు; 2. అనురాగము

పొందు. పాండు. 1, ఆ. 158: చూ, రంజిల్లు. 2.

జొత్తిల్లు. దే. అ. కి. నై.

జొన్న. దే. వి. 1. ఎఱుపు: చూ, పర్కము. 8;

2. కృత్రిమరక్తము: చూ, రక్తము. 1.

జొత్తుపాప. దే. వి. మేననెత్తురు దేవుణ్ణు

తేతెడ. శై 2, ఆ. 75: చూ, శిశువు.

జొన్న. నై. ప. 1. జూర్ణ. జొన్నచేను\*:

చూ, సస్యము. 1; బ. 2. = జూర్జు. జొన్న  
లు: చూ, ధాన్యము.

జొబ్బలు. దే. అ. క్రి. రూ-జొబ్బలు. 1. కాలు:  
చూ, సర్వించు; 2. నిండారు: చూ, మెం  
డుకొను. 3; 3. ఆధిక్యము: చూ, ముమ్మ  
రించు.

జొబ్బలు. దే. అ. క్రి. — పై. —

జోట్టిగ. దే. వి. రూ-జోట్టిగ-జోటుట్టిగ,  
పశుమక్షిక: చూ, మక్షిక.

జొల్ల. దే. వి. చిన్నయేలు: చూ, నది.

జొల్లు. దే. వి. చొంగ: చూ, లాల.

జొల్లెము. దే. వి. రూ-జొల్లెము. జేడతో చుట్టిన  
చుట్ట: చూ, వేసలి.

జొల్లెము. దే. వి. — పై. —

జోహారు. దే. వి. రూ-జోహారుపు-జోహారు:  
చూ, నమస్కారము.

జోహారుపు. దే. వి. — పై. —

## జో

జోక. దే. వి. 1. ఊతాహము: చూ, యత్న  
ము; 2. మొత్తము. విజ. 3, ఆ. 156: చూ,  
సమాహము; 3. కీతి. కై. 2, ఆ. 104:  
చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం, అం,  
58: చూ, హృద్యము; 5. సాగను. ఉ, రా.  
8, ఆ. 287: చూ, సౌందర్యము; 8. సా  
మ్యము: చూ, సమానము. 2; 7. జేత: చూ,  
సంగడి. 5; 8. స్వరూపము; విజ. 9. సమా  
నము. ఉ, రా. 2, ఆ. 156: చూ, సమాన  
ము. 2; 10. లోకము: చూ, పశుము. 1;  
11. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2.

జోక చేయు. ద్వ. స. క్రి. 1. గడించు. హరిశ్చ.

3, ఆ. 30: చూ, సంపాదించు; 2. సిద్ధపఱ  
చు. ఉ, రా. 2. ఆ. 175: చూ, సమకట్టు.

3. (ఇట్లు జోక కావించు).

జోక పడు. ద్వ. అ. క్రి. జేత పడు. (జే). జోక  
పఱచు: చూ, సరిపడు. 2.

జోకు. దే. వి. 1. తిట్టుట: చూ, కాపము. 1;  
2. అసత్యము: చూ, వితథము; 3. ఓడ:  
చూ, హోడము; స. క్రి. 4. తీట్టు: చూ,  
శపించు.

జోకొట్టు. దే. స. క్రి. (బిడ్డలు నిద్రపోవుటకుఁ  
గాను జోజో యని చేత వీలగు మెల్లగా)  
అఱచేతట్టు. పృథా. 3, ఆ. 72: చూ,  
చేఱుచు. 2.

జోగపట్టియ. నై. వి. = యోగపట్టుము. రూ-జోగ  
పట్టె-జోగిపట్టియ-జోగిపట్టె. అచ్చ. ఆర,  
కాం. 53: చూ, యోగపట్టె.

జోగపట్టె. నై. వి. = — పై. —

జోగము. నై. వి. = యోగము. అపూర్వవస్తుప్రా  
ప్తి. అచ్చ. బాల, కాం. 160: చూ, యో  
గము.

జోగి. నై. వి. = యోగి. (జోగు + ఇ) బిచ్చేగాఁ  
డు. కళా. 3, ఆ. 73: చూ, యాచకుడు.

జోగిణి. నై. వి. = యోగిని. 1. ఒకానొక (స్త్రీ)  
దేవత. ఉ, హరి. 3. ఆ. 120: చూ, (స్త్రీ);  
2. యోగాభ్యాసము చేయు అడుది, యో  
గిని: చూ, (స్త్రీ); 3. సోదకత్తె: చూ, (స్త్రీ).

జోగిపట్టియ. నై. వి. = : చూ, రూ-జోగ  
పట్టియ.

జోగిపట్టె. నై. వి. = — పై. —

జోగు. దే. వి. 1. బిచ్చేము: చూ, యాచన;  
2. జనులెక్కిపోయెడు ఓడ: చూ, హోడము.  
వను. 3, ఆ. 142; కాశీ. 2, ఆ. 98;

3. ఏలుదాటించుసాధనము, అరడ: చూ, హోడము.

జోగురాలు. దే. వి. (జోగు + అలు) 1. భిక్షుకురాలు: చూ, స్త్రీ; వై. వి. 2 = యోగిని. సోదకత్తై: చూ, స్త్రీ.

జోగులమ్మ. వా. వి. (పనిచేయక సోమరియై తిరిగెడు) అడుది (లేక) మగవాడు.

జోజో. వై. అవ్యుజయజయ. సుఖముగానుండుచునెడు దీపన. (దేశ్యమని శ. ౯): చూ, దీపన.

జోటి. వై. వి. = యోషిత్. అడుది. స్వా. 3, ఆ. 83: చూ, స్త్రీ. [త్యయము]

జోటిక. వై. వి. = పై (స్వార్థమున కప్ప)

జోటికత్తియ. వై. వి. = యోషిత్. రూ-జోటికత్తై. చెలికత్తియ: చూ, స్త్రీ.

జోటికత్తై. వై. వి. = పై.

జోటిపని. ద్వ. వి. (జోడు + పని) మరుపని: చూ, సంయోగము.

జోడగి. దే. వి. రూ-జోడగి. మిక్కిలివేగముగా పరుగెత్తెడు వేటసుక్క: చూ, శునకము.

జోడగించే. దే. స. కి. జోడప నడతో నడపించే. సా. 1, ఆ. 83.

జోడన. దే. వి. రూ-జోడన. అశ్వగతివిశేషము, ధారితకము. ఉ, రా. 1, ఆ. 17: చూ, హయము.

జోడమ్మ. వై. వి. (జోడు + అమ్మ) చేయమ్మ: చూ, బాణము. 1.

జోడాలు. వై. వి. బ. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము.

జోడించే. వై. స. కి. చేర్చు. రాఘ. 1, ఆ. 10: చూ, సంధించే.

జోడింపు. వై. వి. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలోనొకటి: చూ, విన్నాణములు.

జోడు. వై. వి. 1 = జోడీ. జేత. పంచ. వేం.

3, ఆ. 107: చూ, సంగడి. 5; వై. విణ.

2. సమానము: చూ, సమానము. 2; దే. వి.

3. కవచము: చూ, వారవారము.

జోడుకోడియ. ద్వ. విణ. రూ-జోడుకోడె. 1.

జేతగాడు: చూ, సమానుడు, 2. పోలిక:

చూ-సమానము. 2; 3. జేత: చూ, సంగడి. 5.

జోడుకోడె ద్వ. విణ. — పై. — (సమానుడు.

— పై. 3, ఆ. 17; జేత. — పా. 2. ఆ. 40.)

జోడుపడు. ద్వ. స. కి. 1. పొందుపడు: చూ,

సరిపోవు; 2. ఈడుపడు: చూ, సరిపడచే.

జోడువేల్పులరిక్క. ద్వ. వి. విశాఖ, కుమ్మర

సారెచ్చేక్క: చూ, వత్తుత్రిము. 1.

జోణగి. దే. వి: చూ, రూ-జోడగి.

జోత. దే. వి. 1. నతి. రూ-జోతము-జోతాము-

జోబిల్లు: చూ, నమస్కారము; వై. వి. 2 =

నోతీ. రూ-జోతము-జోతాము, వెలుగు:

చూ, వెలుగురు. 1.

జోతము. దే. వి. — పై. —

జోతాము. దే. వి. — పై. —

జోతి. వై. వి. = జ్యోతిః. 1. కాంతి. శశాం. 1,

ఆ. 108: చూ, వెలుగురు. 1; 2. దీపము.

వసు. 3. ఆ. 125: చూ, స్నేహశము.

జోడన. దే. వి. చూ, రూ-జోడన. (ఇంద్రుని వర్ణవ్యత్యయము.)

జోదిల్లు. దే. వి. బ: చూ, జోడాలు.

జోడు. వై. వి. = యోధుః. యుద్ధము చేయుబంటు:

చూ, భటుడు. 1.



జోబ. వా. నై. వి. జో. ప. ఒకానొకవాఁపురాఁ  
గము: చూ, జో. ప.

జోబిల్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-జోదిల్లు.

జోరాపరి. దే. వో. బలాత్కారము: చూ,  
బలవంతము.

జోరాహారి. వా. వి. జోరు-జోలు. ఆదాయ  
వ్యయము లెఱుంగనిచెచ్చేము(ఖర్చు.)

జోరు. వా. వి. రూ-జోలు. 1. —పై. —;  
2. బలము: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, జోరా  
పరి; 4. మరియుట యంచగుధ్వస్యమకరణము:  
చూ, హూహూ. [జోటీంగ.

జోటీంగ. దే. వి. (జోలు+ఈంగ): చూ, రూ-  
జోలు. వా. వి: చూ, రూ-జోరు.

జోలుదీంగ. దే. వి: చూ, రూ-జోటీంగ.

జోల. దే. వి. బిడ్డలనునిద్దర పుచ్చేనప్పుడు  
పాడెడుపాట. రూ-జోప: చూ, స్వరము. 2.

జోలి. దే. వి. 1. సంగతి, సంబంధము: చూ.  
సంయోగము; 2. వార్త. అచ్చ. సుం.  
కాం. 118: చూ, సమాచారము. 2; 3. పని  
చూ, ప్రయోజనము. 1; 4. నిమిత్తము:  
చూ, హేతువు. 1; 5. కీతి; చూ, విధము. 1.

జోలియ. దే. వి. రూ-జోలే. 1. చాకపుగుడ్డ  
నాలుగంచేటును జేతజేతగాఁజేర్చి ముడివేసి  
వేసికొనెడుసంచి: చూ, సంచి; వా. 2. చుఘ  
కరవృత్తిసంచి.

జోలే. దే. వి. —పై. —

జోప. దే. వి: చూ, రూ-జోల.

జోసీ. నై. వి.=జ్యోతిషికః. జోస్యఁడు: చూ,  
సాంపత్సరుఁడు.

జోస్యము. నై. వి.=జ్యోతిషము, జ్యోతిశ్శాస్త్ర

ము: చూ, జ్యోతిషము. (తే. ప).—ఎఱుక  
(సం. ప).—బుక్షము, కాలపురుషము  
గండకము, జ్యోతిషము; తద్వి—వేదాంగ  
మను జ్యోతిషము. సకు. —(సం. ప).—జ్యోతి.  
జోస్యఁడు. నై. వి. జ్యోతిషికః. జోస్యము  
నెఱిగినవాఁడు: చూ, సాంపత్సరుఁడు: (చూ,  
జ్యోతిషము.)

జోహారు. దే. వి: చూ, రూ-జోహారు.

జోహారువు. దే. వి. —పై. —. నై. 7, ఆ, 55.

జో

జోకు: చూ, రూ-జేపుసు

జోజీవు. దే. వి: చూ, రూ-జేపుజేవు (పాఱు  
టకు — స్వా. 4, ఆ. 111.)

జోరు: చూ, రూ-జేపురు(కొట్టుటకు.—విజ. 3,  
ఆ. 13.)

ఝ

ఝ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2; 2. గాలి: చూ, వాయువు;  
3. అందియఅనునగ: చూ, భూషణము. 2;  
4. నలున: చూ, బ్రహ్మ. 1. 5. పరాకర్ణ  
మము: చూ, పీఠ్యము. 1; 6. తిరుగుట:  
చూ, విహారము. 1; 7. దొంగ: చూ, మ్రచ్చే.  
1; 8. గాలివాన: చూ, వాన. 1; 9. క్రొవ్వు:  
చూ, మదము. 1; 10. భయానకరసము:  
చూ, రసములు; 11. కట్టుట: చూ, బంధము.  
1; విణ. 12. నశించినది; అం. 13. తాలవ్య  
ములో నొకటి: చూ, తాలవ్యములు; 14. చప  
గ్గములోనొక యక్షరము: చూ, కవర్గము.

ఝంకరించే. సం. ఆ. కి. ఝంకారముచేయు.

ఝంకారము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెదరొడ:  
చూ, స్వరము. 2.

ఝంకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —వై.—

ఝంఝు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వానకాళి: చూ, వాయువు; 2. ఒకానొకధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 3. గొప్పగాలి: చూ, వాయువు; అం. 4. వాయువులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వాయువు.

ఝంఝుకము. సం. వి. అ. పుం. ఇందునిశం ఖము: చూ, సంకు. 1.

ఝంఝునిలము. సం. వి. అ. పుం. వానకాలపు గాలి: చూ, వాయువు (ఇట్లు ఝంఝు వాతము.)

ఝంటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములుగోరంట \* (ఝమ్మనుట ముచేయునది): చూ, మహానామ.

ఝంప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూచుడు: చూ, వినుము; అం. రూ. ఝంపా. 2. జేంపె. పనియక్షరములకాలము, జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు; 3. జేంపె. సూర్యాదిసప్తతాళములలో నొకటి: చూ, సూడకములు. (రూ. ఝంపా.)

ఝంపటము. అం. జేంపె: చూ, ఝంప. 2.

ఝంపటమ్మ. (దొంబికి) అం. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

ఝంపా. అం. జేంపె: చూ, రూ. ఝంప. 2-3.

ఝంపాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జలమగ్గువు.

ఝంపు. అం. ఉపవీతములు పడునాటింటిలో నొకటి: చూ, ఉపవీతములు.

ఝకటము. సం. వి. అ. పుం. జేగడము: చూ, యుద్ధము. [భూమ్యులకి.

ఝట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలయూసిరిక\*: చూ,

ఝటితి. సం. అవ్య. రూ. ఝడితి. జేడితి.

కిఘ్రిముగ: చూ, వేగము. 3.

ఝడితి. సం. అవ్య. రూ. ఝటితి. —వై.—

ఝడితిగీతనిర్మాతృత్వము. అం. సుగుణములు

ఇరువదనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు.

ఝణ. అం: చూ, కిట.

ఝయ్యలు. పా. వర్ణముతోలి నాలుగు అక్షరములు.

ఝగము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. ఝుము. ఝూలము. జేక్కిర. నెలయేలు, కొండకాలువ (ఇది ఆకారాంత స్త్రీలింగము అగును): చూ, నది. [శకుల.

ఝగసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేతరాసి\*: చూ,

ఝగ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ. ఝూరి: చూ, ఝరము; 2. తేళ్ళపుట్ట: చూ, నృశ్చికము. 1.

ఝగ్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోగమున: చూ, వశ్య.

ఝగ్గకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. ఝగ్గము, కగ్గయుగము, కలియుగము: చూ, యుగములు.

ఝగ్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—; 2. కయినదియను వాద్యము, కైపుస్సు (అని కొందఱు), జేగంట (అని కొందఱు): చూ, వీణె. 3. మణినోపవిశేషము: చూ, రత్నము. 1; 4. నదవిశేషము: చూ, సముద్రము; అం. 5. ఆనదవాద్యములు పడునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆనదవాద్యములు; 6. వాద్యములు ఆచింటిలో నొకటి: చూ, వాద్యములు.

ఝగ్గరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఝగ్గరకము.

ఝు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ. ఝూలి. 1. కొమార్తె: చూ, పుత్రిక. 1; 2. ఎండమావులు: చూ, మృగతృప్త; 3. జేలగ: చూ, బుడ్డపిడుచు. [ఝుల.

ఝలంఝుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ. ఝుల.

ఝులఝుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుగుచెవికొట్టుకొనుట: రూ. ఝులంఝుల. ఆస్థలము.

కర్ణాస్థానము; (తె. ప).— ఏనుగుచెవి  
యూఁపు.

ఝలరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-ఝలరి.1.

ఝలవరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ,నది.

ఝల్లకంతము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ,పావురము.

ఝల్లర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-ఝల్లరి.1.

ఝల్లరము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

ఝల్లరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—జోలరు. (రూ-

ఝలరి-ఝల్లర-ఝల్లిర-ఝల్లరము-ఝల్లర

ఝల్లరి): చూ, జేంపు. 1; 2. ఉడుక,

పెద్దజోలువంటి వాద్యము (అనికొందఱు):

చూ, వీణె; 3. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1;

బ. 4. చక్కారకారముగు వెండుగిరలు: చూ,

వెండుగిర. 1; అం. 5. అనద్ధవాద్యములు

పదుసెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అనద్ధవా

ద్యములు.

ఝల్లిర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-ఝల్లిరి. 1.

ఝల్లిము. సం. వి. ఆ. న. కదురుక్రిందిచిప్ప:

చూ, తర్కులాసకము.

ఝకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుపరుగులోని

భేదము: చూ, హయము.

ఝష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బీఱ\*: చూ, బీఱ.2.

ఝషకేతువు. సం. వి. ఈ. పుం. మీనుసిడము:

చూ, మన్మథుఁడు.

ఝషర్షజాఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడలి:

చూ, సముద్రము; 2: చూ, మన్మథుఁడు.

ఝషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేప: చూ,

మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము.

1; 3. అడవి: చూ, విపినము.

ఝషకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిజిలికాబీఱ\*:

చూ, హర్ష్యగవేధక.

ఝషశనము. సం. వి. ఆ. పుం. పిడుక మొసలి

పిల: చూ, మత్స్యము. 1.

ఝషదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శంతనునిభార్య: చూ, భార్య.

## ఝూ

ఝూటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుంపు: చూ,

సమూహము; 2. కాఱడవి: చూ, విపినము;

3. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. చీఁపు:

రుకట్ట: చూ, సమృద్ధిని; 5. గాముముతుడు

చే మంచె.

ఝూటలము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, మొక్కము\*.

ఝూటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—;

2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఝూటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దగొంగళి: చూ,

రల్లకము. [నొకటి: చూ, విసరులు.

ఝూటు. అం. విసరులు పదునాలుగింటిలో

ఝూడించే. సం. స. కి. గుంజి.

ఝూడేబాగ్గొమ్మలు. పా. మహారాష్ట్రబాగ్గొమ్మ

బాగ్గొమ్మలలో నొకతెగవారు. వీరిని నాగపూ

రుబాగ్గొమ్మలునని నయితమంచురు. కాణ్డ

మాఛ్యందిన శాఖలననుసరించేవారు. శుక్లయ

జాశ్వేదులు. కాత్యాయనసూత్రముగలవారు:

చూ, బాగ్గొమ్మలు.

ఝూడ్మలి. వా. వి. దాసి, బాడ్మలి.

ఝూణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కఠినుఁడు: చూ,

వ్యాధుఁడు. 2; 2: చూ, పోక\*.

ఝూత్కృతము. సం. వి. ఆ. న. గాలివిసరుట

వలన గలిగినధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ఝూబుకము. సం. వి. ఆ. పుం. సన్నపుఱకుల

పక్కె\*: చూ, బరివెంక. [చూ,రాయి.

ఝూమకము. సం. వి. ఆ. న. కాలిన్యముటక:

ఝూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సెలయేఱు:చూ,

రూ-ఝరి.1;వా. 2.కొమ్ముగలచెంబు“ఝూరీ

చెంబు.”: చూ, జారీ. 2.

రూపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-రూరము.

రూపి. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-రూప.

రూపలో రాబాహ్నిహ్మణులు. పా. వీరయజుర్వేదము. రాజపుత్రస్థానములో జేరిన ఉదయ పురమునకు దక్షిణముననుండు రూపలోనగరమునుబట్టి వీరికి పేరువచ్చినది: చూ, బాహ్నిహ్మణులు.

రూపల్లర. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-రూపల్లరి. 1.

రూపల్లరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: —వై:—

## రిపి

రిపింకృతము. సం. వి. అ.చ. 1. అం దెలచేప్పడు: చూ, స్వరము. 2; 2. వాద్యముల చేప్పడు: చూ, స్వరము. 2.

రిపింఝిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గజ్జెలున్న పాంజేబులున్న: చూ, భూషణము. 2.

రిపింటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లగోరంటి: చూ, మహాసహ; 2. తెల్లగోరంటి: చూ, మహాసహ; 3. ములుగోరంటి: చూ, మహాసహ; 4. ఎఱ్ఱపూవుల ములుగోరంటి: చూ, మహాసహ.

రిపిల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లు; 2. ఈలపురుగుకూత: చూ, స్వరము. 2; 3. ఎండజిగి: చూ, నెలుతురు. 1; 4. శుడిచెడుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము; 5. భిన్నట, మాడిన అన్నము: చూ, సాదము. (1).

రిపిల్లిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —1.2.3.4.5వై:—; 6. పూయుట: చూ, పూత. 3; 7. చెంబట్టిక: చూ, మలము. 1.

## రీపి

రీపిరుక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లు.

## రూ

రూ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాటకుడు: చూ, సీకారి; 2. గుంపు: చూ, సమాహము; 3. జనపదము: చూ, దేశము; 4. గర్వము: చూ, హంకారము; 5. రుగ్ధరము నుద్ధరి: చూ, స్వరము. 2; 6. గంధాదుల పూత: చూ, పూత. 3; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. గాడిదకూత: చూ, స్వరము. 2; న. 9. భయము: చూ, వెఱపు; 10. పద్మము: చూ, పృత్రము. 1; విణ. 11. ఊర్ధ్వముఖము; 12. మూఢస్వరూపము; 13. ఒకరకము గాల్చి: చూ, వాయువు; అం. 14. తాలవ్యములలో నొకటి: చూ, తాలవ్యములు; 15. అనునాసికములలో నొకటి: చూ, అనునాసికములు; 16. చువ్వములో నొకయక్షరము: చూ, కవర్గము.

## ట

ట. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయుసము. 1; 2. చూ, సాగ; 3. టిల్లు: చూ, బాణము. 1; 4. సూర్యకిరణము: చూ, హాయనము. 2; 5. ధ్వని, శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 6. చూ, తలుపు; 7. నీటి నుడి: చూ, నుడి. 1; 8. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 9. చమరీమృగము: చూ, సవగపుమెకము; ఆ. స్త్రీ. 10. నేల: చూ, భూమి. 1; 11. పలుమాటు చెప్పుట, వ్యావృత్తి: చూ, శబ్దము. 2; 12. చూ, నడగల్లు; అం. 13. మూర్ధస్యములలో నొకటి: చూ, మూర్ధస్యములు; 14. టవర్గమునందలి యక్షరము: చూ, కవర్గము; దే. వి. (1) భావార్థమునందువచ్చే పరిశ్రయము. “రక్షించుట.”; (2) పరుషములలో నొకటి: చూ, పరుషములు.

టంక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూ, పిక్క;

2. తృప్త్యగోల: చూ, ముద్గరము; 3. తాల్ల  
మలిచెడికానెయలి కానెయలి: (అనికొం  
దలు) చూ, వృక్షాదనము. 1; 4. కత్తియొలు:  
చూ, పృథ్యాకారము.

టంకకము. సం. వి. ఆ. పుం. వెండినాణెము:  
చూ, లోహము. 1.

టంకటేకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

టంకణత్కరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలి  
గారము.

టంకణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై.—;  
2. నాగముపై\*: చూ, ముస్తకము.

టంకపుసాడి. ద్వ. వి. 1. అతుకు: చూ, మాటు;  
వా. 2. సమయమునకు: దగినమాట.

టంకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1: చూ, వెలి  
గారము; 2. తృప్త్యగోల: చూ, ముద్గరము;  
3. నల్ల వెలంగ\*: చూ, వెలంగ; 4. తాయిన  
అకునట్టి యులి, కానెయలి (అనికొందలు)  
చూ, వృక్షాదనము. 1; 5. కత్తి: చూ, రిప్టి.  
2; 6. కత్తియొలు చూ, పృథ్యాకారము;  
కోపము: చూ, కోపము; 8. గెండుధగణము  
7. లమైత్తు వెండిలోనగునది: చూ, లోహము.  
1; 9. గగ్గము: చూ, హంకారము; న. 10. నల్ల  
మామిడి\*: చూ, మామిడి; నై. వి. (1) సదియా  
అడుబ్బులబంగారు నాణెము (అనికొందలై  
కరము) దీనారము: చూ, లోహము. 1.

టంకరించే. సం. స. కి. టం అని నారిని  
మోగియించే.

టంకవాటు. ద్వ. వి. (టంకము + వాటు) ఒకా  
నొక బంగారునాణెము: టంకసాలవాటు.

టంకసాల. నై. వి. —టంకకాలా. (టంకము +  
సాల) నాణెములు ముద్రించువోటు: చూ,  
సదనము. 1.

టంకసాలవాటు. ద్వ. వి: చూ, టంకవాటు.

టంకారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వింటినా

యొక్కధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. ర్మ  
ర్మము: చూ, వింత. 1; 3. పృథ్యాతి: చూ,  
పృసిద్ధి. 1. (టంకారము తెలుగు అని  
కొందలు)

టంకు. దే. విణ. 1. మాయావి: చూ, పాత్రిహ  
రకుడు; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు.  
1; 3. నాగరికతగలవాడు: చూ, సజ్జనుడు.

టంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. టంకుడు.  
గొల్ల: చూ, మహాకూర్పుడు.

టంకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, టంకారము. 1.

టంగణా. వా. వి. మట్టనపుగుట్టము: చూ, హ  
యము.

టంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొకకత్తి:  
చూ, రిప్టి. 2; 2: చూ, పిక్క; 3. తృప్త్య  
గోల: చూ, ముద్గరము.

టంగు. దే. వి. రూ. తంగు. గుట్టములమీదిగంత  
జోజక బిగంగటైడువాటు: చూ, పొట్ట  
పట్టెడి.

టంగువాటు. దే. వి. —పై.—

టంటం. వా. వి. 1. టముకు-రూ. టమ్ము, చో  
టింపు, దండోరా: చూ, రూ. సాటింపు.  
2. టంటం అను ధ్వన్యనుకరణము: చూ,  
హూహూ.

టకటంకు. వా. వి. రూ. టంకటంకు. 1: చూ,  
టంకు. 1; 2. కుర్చీము: చూ, హీనము.  
1. (రూ. టాటోటు. టకటంకు.)

టకటంకు. వా. వి. —పై.—

టకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పాత్రిత.  
1; 2. ఇప్తము: చూ, యథేచ్ఛము; 3. కామా  
రము, మూడవసంవత్సరము మొదలు ఎనిమి  
దవసంవత్సరమువఱకుగల వయస్సు: చూ,  
వయస్సు. 1.

టకాయించే. వా. స. కి. ఎగురగొట్టు: చూ,  
రూ. టాకాయించే. కకాయించే.

అంకుడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, రూ-టంకుడు.

అంకుజభాషలు. అం. తృనణ, తృనణోద్భవ, వైరంజి, మధ్యమ గామి, దేహ, మాళవవే సరి, చేదాటము, సైంధవము, కోలాహలము, పంచమలక్ష్మిక, సారాష్ట్రపంచమి, వేగరం జి, గాంధారపంచమి, మాళవి, తానదసీల, అతీత, రవిచంద్రిక, తానాంబ, హేరిక, దౌహ్య, వేసరి. (21) (చూ, భాష. 1.)

అంకుజవిభాషలు. అం. దేవాదివర్ణని, అంధి, ఘూర్జరి, భానని. (4) (చూ, భాష. 1.)

అంకురి. వై. విణ. 1. తక్కు (టక్కు + అరి) కయిలాటకాడు: చూ, పాత్రిహారకుడు; 2. కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 4. కల్లరి: చూ, బొంకలూడు; 5. మోసకాడు: చూ, పంచకుడు. 1; 6. పంచకురాలు: చూ, స్త్రీ.

అంకురికాడు. వై. విణ. మోసకాడు. అచ్చ. నుం, కాం. 145 (స్వార్థమునకాడు): చూ, పంచకుడు. 1.

అంకురిబాజీ. వా. వి. దగా, చిగామరిషి.

అంక్రియము. దే. వి: చూ, రూ-టెక్రియము.

అంక్రు. వై. వి. రూ-తక్కు. 1. తక్కు. మోసము: చూ, పంచన; 2. అసత్యము: చూ, వితథము; వా. వి. 3. యావనాగులపలన గలుగు గర్వచేష్ట: చూ, తేక్కు.

అంక్రుచేయు. ద్వ. స. క్రి: చూ, నటించే.

అంక్రు అమార గజకర్ణ గోకర్ణ ఇంద్రిజాల మ హేంద్రిజాలవిద్యలనుపదేశించినవారు. అం. అష్టగురువులలో నొకరు: చూ, ఉపదేశకులు. [కొనినవెంటనే.

అంక్రున. వా. అవ్య. టకీమని, టిక్కున, అను

అంక్రులాడి. ద్వ. విణ. (టక్కులు + అడి) టక్కులుచేయునది (అడుది): చూ, స్త్రీ. (రూ-టెక్కులాడి-తక్కులాడి.)

టక్కులాడు. ద్వ. వి. (టక్కులు + అడు)

రూ-తక్కులాడు: చూ, టక్కురి. 1.

టక్కుము. దే. వి: చూ, రూ. టెక్కియము.

టగరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలిగారము; 2. విలాసముగాఁజూచేట.

టగరుడు. సం. విణ: చూ, మెల్లకంటివాడు.

టట్టరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అబద్ధము: చూ, వితథము; 2. లంపావాద్యము: చూ, స్వరము 2; 3. ఛక్కావాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

టపా. వా. వి. 1. ఉత్తరము; 2. ఉత్తరముల సంచి; 3: చూ, అంచయ; 4. సమాచారము.

టపాకాయ. దే. వి: చూ, బాణసంచే.

టప్పాలు. వా. వి: చూ, గప్పాలు.

టమిక్రియ. అం. క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: (చూ, అంగము. 9): చూ, క్రియాంగములు.

టముకు. వా. వి: చూ, టంటం. 1 (దండోరా).

టమ్ము. వా. వి.—పై.—

టయిపు. వా. వి. అక్షరము (టైప్)

టయిము. వా. వి. కాలము (టైమ్)

టయిలరు. వా. వి. కుట్టుపనివాడు (టైలర్)

టవటవ. దే. వి. అసత్యము. అం, భా. పృ. 119: చూ, వితథము.

టవర్గము. పా. ట-త-డ-థ-ణ: చూ, కవర్గము.

టవలి. దే. వి: చూ, టవటవ. వేం. అం. 14. (రూ-టవలి).

టవలి. దే. వి. 1.—పై—; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. ధూర్తత్వము.

టవలిక. దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

టవలికాడు. దే. వి. 1: చూ, టవలి. 2; 2. కల్లరి: చూ, బొంకులాడు.

టస్సా. వా. వి. రూ-తస్సా. సాగను: చూ, సౌందర్యము.

## టా

టాంకరుడు. సం. వి. అ. పుం. మనువుకుడు  
ద్వైవాడు: చూ, నాగవీటుడు.

టాకు. దే. వి. 1. ఉంగరము మొదలగునది  
జోటిరాకుండ బంగారులోనగు వానితో  
చేసి వేసికొనెడు సన్నని సాదాఉంగరము:  
చూ, భూషణము. 2; 2. ఓర. శకాం. 4,  
అ. 170: చూ, మైజోలు; వా.వి.3.వదంతి;  
కి. 4. ఎదుర్కొను, డీకొను.

టాటోటు. దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన;  
2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3. కుజ  
నుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. కుత్సిత  
స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

టాటోటుకత్తె. వా. వి.—4. పై.—

టాటోటుకాడు. దే. విణ. 1. మోసకాడు:  
చూ, వంచకుడు. 1; 2. కుజనుడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2.

టాపు. వా. వి. వైభాగము (టాప్) [యము.

టారము. సం. వి. అ. పుం. గుట్టము: చూ, హ

టారు. వా. వి. భయము. “వాడుటారుకొనెను.

టారుడు. సం. వి. అ. పుం; చూ, విటుడు.

టాలాటోలి. వా. వి. 1. టక్కరి. 2. చోయలా  
పాయలా.

టాపు: చూ, రూ-తాపు.

## ంటి

ంటి. పా. హ్రస్వముమీది ‘టి’ స్వరమునకు  
ముందు పూర్ణబిందువు బహుళంబుగానగు.  
అన్నిటికి-అన్నింటికి, వేయిటికి-వేయింటి  
కి, తొల్లిటికి-తొల్లింటికి; మొదటినుండి-  
ఇది మొదటినుండియనికాదు; మొదలిటినుం  
డి-మొదలింటినుండి యనియగు. నుదుటికి-

అంగటికి-అంబటికి-పగటికి ఇత్యాదులందు  
నిండునున్న రాదు.-ఈనూత్రిము నిండును  
న్న విధించునేకాని యరసున్నవిధింపదు.  
కావున అన్నిటికిని-కొన్నిటికినిని వ్రాయ-  
రాదు. ఇత్యాది.

## టి

టింగ. దే. వి. రూ-టింగణా. పాటి. అం, పదా,  
నర. 33: చూ, వామనుడు.

టింగణా. దే. వి.—పై.—

టింగణాసామి. ద్వ. వి. గణపతి. వేం. అం. 8:  
చూ, వినాయకుడు. 1. [స్వరము. 2.

టింటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తప్పెటధ్వని: చూ,  
టికము. వై. వి.—తికము. రూ-తికము. వెన్నె  
ముకకిందిచోటు: చూ, ముడ్డిపూస.

టికాణా. వా.వి.గతి. “నాకుటికాణాచెప్పుము”

టిక్కెట్టు. వా. వి. కేవుచీటి. (ఇట్లు టిక్కెట్టు-  
టిక్కెట్టు.) “టైనుటిక్కెట్టు”

టిక్కు. వా. వి: చూ, రూ- టిక్కు. 3.

టిక్కున. వా. అవ్య: చూ, రూ- టిక్కున.

టిట్టిశము సం. వి. అ. పుం: చూ, లకుముకి.

టిప్పణము. సం. వి. అ. పుం. టీకకు టీక. వ్యా.  
ఖ్యానముమీది విచారణవాక్యము: చూ,  
టీక. 1. (టీకఅనికొందఱు)

టిట్టి. దే. వి. 1. మోసెడిజంతువు; వా. వి.  
2. కుడి; 3. వెలపలయెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

టిట్టిపప్ప. వా. వి. (టిట్టి+పప్ప) వెలపలదా-  
పయెద్దు: చూ, వృషభము. 1. (టిట్టి=దా-  
పల, పప్ప=వెలపల)

టిల్ల. వా. వి. రూ-టిళ్ళ. 1. మలము త్రొక్కి-  
వవానిని, అలయందోడివవానిని ముట్టకూడ.  
దని చూపుదువేర్లిపై మధ్యవేలనెక్కించి

నిక్షేపించుట; 2. ఒకానొకచెట్టు. “టిల్ల  
డొంక.”

టిక్క. వా. వి.—పై.—

టీ

టీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అర్థవివరణము.

(తెలుగుపదమని కొందఱు): అభిధేయము,  
అర్థము, అదర్శము, ఖ్య; కద్వి. టీకకు టీక.

(సం. పు):— టిప్పణము; అం. 2. విసరులు  
పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విసరులు.

టీకము. దే. వి. ఒరగల్లు: చూ, నికషము.

టీకా. దే. వి. 1. ఒకానొకపతకము: చూ,  
భూషణము. 2; వా. 2. స్ఫోటకము పొడిపిం  
చుట (వ్యాక్సిఫేషన్)

టీకు. దే. వి. 1. నడచుటయందలినిక్కు, గర్వ  
ము: చూ, హంకారము; 2. నీటు: చూ,  
విలాసము. 2. [ధ్యాయండు.

టీచరు. వా. వి. (టీచర్) బడిపంతులు, ఉపా

టీపు. దే. వి. మంచినడపడికకు పూటగాకట్టిన  
ధనము: చూ, విత్తము. 1.

టీవి. దే. వి: చూ, టీకు.

టు

టుంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుండిగము\*:  
చూ, శోణకము; విణ. 2. అల్పము: చూ,  
స్వల్పము.

టుందురము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మహిసాక్షి\*

టూ

టూకి. దే. వి: చూ, సంగ్రహము. 2.

టూకించే. దే. స. కి: చూ, సంక్షేపించే.

టె

టెంక. దే. వి. ఎండినమూడి యూరుగాయ  
లోనివిత్తు; 2. మామిడికాయలోనివిత్తు.

“మాడిమిడిటెంక”: చూ, విత్తనము.

టెంకణము. దే. వి. 1. నతి: చూ, నమస్కా  
రము. (బ. టెంకణాలు);

టెంకాయ. దే. వి. (టెంక + కాయ) రూ-  
టెంకాయ. కొబ్బరికాయ: చూ, ముక్కంటి  
పండు. [కేశము.

టెంకాయచెట్టు. దే. వి. కొబ్బరి\*: చూ, వారి

టెంకి. దే. వి. 1. నోటు: స్థానము. 1;  
2. ఇల్లు: దేవళము (అని కొందఱు): చూ,  
నదనము. 1; 3. తాటాకులకు బెజ్జమువేసెడి  
పనిముట్టు: చూ, నూది.

టెంకియ. దే. వి. మాదిగవాడు బెజ్జమువేసెడి  
నూది. రూ-టెంకె: చూ, నూది.

టెంకె. దే. వి.—పై—

టెక్కి. దే. వి. దాసరిమల్లాయ: చూ, నస్త్రము.

టెక్కియము. దే. వి. రూ-టెక్కిము-టెక్కి  
ము-టక్కియము-టక్కిము, జెండా: చూ,  
సిడము.

టెక్కు. దే. వి. 1. నిక్కు. రూ-టెక్కువ-  
టెక్కు: చూ, విలాసము. 2; 2. మల్లయధ  
ములోని మెలకువ: చూ, మల్లకాస్త్రము;  
3. రూ-టక్కు-టిక్కు-టెక్కువ-టెక్కు:  
చూ, టక్కు. 3.

టెక్కులాడి. దే. విణ. (టెక్కులు + అడి):  
చూ, రూ-టక్కులాడి.

టెక్కులాడు. దే. విణ. (టెక్కులు + అడు):  
చూ, రూ-టక్కులాడు. [ఆ. 230.

టెక్కువ. దే. వి: చూ, టెక్కు 3; కళా. 8,

టెక్కుపుగాము. ద్వి. వి. (టెక్కుము + గాము)  
కేతుగ్రహము, మిత్తిమూలు: చూ, రాహుపు. 2.



తెక్కెము. దే. వి: చూ, రూ-తెక్కెయము.  
తెక్కెము రెత్తించేట. అం. శోభనములు ఎని  
మిదింటిలో నొకటి: చూ, శోభనములు.

తెక్కెమెగరగొట్టు. ద్వ. అ. క్రి. చేయ్యే.  
సాం. మాన. 38: చూ, మరణించే.

తెక్కెము. దే. వి: చూ, రూ-తెక్కెయము.

## తే

తేంకణము. సం. వి. అ. పుం. తేంకణమను  
దేశము: చూ, దేశము. (తేంకణమనియు)

తేంకిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాళపాణికళా  
భేదము: చూ, తాళము. 2. (చూ, స్వరము. 2.)

తేంకి. దే. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్య  
ము. 1.

తేకు. దే. వి. రూ-తేకు\*: చూ, బారంగి.

తేకుదీవి. ద్వ. వి. కాకద్వీపము: చూ, లంక. 1.

తేపు. వా. వి. కొలతబద్ద: నాడా.

తేమ్రాసు. దే. వి: చూ, తెంకాయచెట్టు.

తేపు. దే. వి. మండుటయందగుధ్వన్యను కరణ  
ము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 30: చూ, హూహూ

## టా

టాంప. వా. వి. 1. చిన్నకొంప: చూ, సస  
నము. 1; 2. పంకర: చూ, వేల్లితము. 2.

టాంపు. వా. వి. పంకర: చూ, వేల్లితము. 2.

టాకాయించే. వా. స. క్రి. ఎగురగొట్టు:  
చూ, టకాయించే.

టాపారము. వా. వి. ఇంటిపైకప్పు: చూ, సద  
నము. 1.

## ట్రో

ట్రోకరా. వా. వి. బోల్తా, తలక్రిందు.

ట్రోకు. దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, వెరసి. 1;  
2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 3. జెట్టు  
భుజముతో భుజముతాకించేట.

ట్రోకుచేరము. వా. వి. మొత్తముచేరము.

ట్రోపి. దే. వి. 1. పట్టులోనగువానతో నేర్పఱ  
చినకిరీటము. రా. వి. 4, ఆ. 77: చూ, సీస  
కము. 1; వా. వి. 2. మోసము: చూ, వం  
చన. (దగాఅనియు) "ట్రోపీచేరము."

ట్రోలా. వా. వి. గుంపు.

ట్రోలి. వా. వి. 1. కానిలో 1/8 భాగము;  
విణ. 2. సారములేనిది.

## ట్ర

ట్రయినింగు. వా. వి. (ట్రైనింగ్) బోధనము.

ట్రయిను. వా. వి. (ట్రైన్): చూ, పాగబండి

## త

త. ఒకయత్నరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,  
శివుడు; 2. నిష్ఠ: చూ, వహ్ని. 1; న.  
3. చంద్రమండలము: చూ, మండలము. 9;  
4. కట్టుట: చూ. బంధు. 1; 5. తెగువ:  
చూ, సాహసము. 1; 6. పిల్లనగోవి మొద  
లగువానిచేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 7. ఘం  
టలచేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 8. జనుల  
గుంపు: చూ, సమూహము; 9. ధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2; విణ. 10. లేమి: చూ, శూన్య  
ము. 1; 11. మూఘుడు: చూ, వ్యాఘుడు. 2.  
12. గట్టిది: చూ, బెడిదము; అం. 13.  
మూర్ధన్యములలో నొకటి: చూ, మూర్ధన్య  
ములు; 14. టవర్గములోని యత్నరము:  
చూ, కవర్గము.

తంగన. దే. వి. 1. పొట్టివాడు: చూ, నామ

నుడు; 2. పొట్టిది. (అడుది): చూ, ప్రా.  
వా. విణ. 3. గట్టిది.

తంగు. వా. వి. పెద్దచేప్పడు, ఒకానొక ధ్వన్య  
సుకరణము: చూ, హూహూ.

తంగురింగు. దే. వి. ఆయుధములొకటితో నొక  
టితానునప్పడు కలిగియు ధ్వన్యసుకరణము.  
కళా. 8, ఆ. 108: చూ, హూహూ.

తకాయించే. వా. స. కిరి: చూ, టకాయించే.

తక్కుడు. సం. విణ. టక్కురి. మోసకాడు.  
(తెలుగు పదము అనికొందఱు): చూ, పం  
చకుడు. 1. [వేలుపు.

తక్కురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దేవత: చూ,  
తలాయించే. వా. కిరి. అటునిటుతిరుగు.

తవతవ. దే. వి. 1. కల్ల: చూ, వితథము; 2. అల  
యిక. స్వా. 1, ఆ. 76: చూ, శ్రీమము.  
1; 3. అడ్డంకి: చూ, వారణము. 1.

తవణించే. దే. పే. తవణిల్లజేయు, కావించే.  
పాండు. 1; ఆ. 18: చూ, సలుపు.

తవణిల్లు. దే. ఆ. కిరి. 1. పృవర్తిల్లు: చూ, వర్తిం  
చు; 2. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించే.

తవర. దే. విణ. 1. నేర్పురి. విజ. 3, ఆ. 56:  
చూ, సమర్థుడు; 2. నేర్పుగలది(అడుది):  
చూ, ప్రా.

తవరి. దే. వి. 1. మోసము. అచ్చ. ఆర, కాం.  
52: చూ, వంచన; 2. కపటము: చూ,  
వ్యాజము. 1.

తవలికాడు. దే. విణ. 1. మోసకాడు. అచ్చ.  
యు, కాం. 411: చూ, వంచకుడు. 1;  
2. మాయావి: చూ, పాగితిహాసకుడు.

తవిణ. దే. వి. రూ-డవిణ: చూ, వీణె.

తా

తాకురు. వై. వి. 1. తండ్రి: చూ, పితరుడు.

1; 2. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 2; 3. గురు  
వు: చూ, పంతులు. 1; 4. దేవత: చూ,  
వేలుపు.

తాకురుబాగ్గొలులు. పా. మైథిలులలో  
నొక తెగవారు. సామవేదులు. గోవిలనూత్ర  
ముగలవారు: చూ, మైథిలులు. (చూ, బ్రా  
హ్మణులు.) [స్థానము. 1.

తాణము. వై. విణ. స్థానమ్. చోటు: చూ,  
తాణా. వా. వి. స్థాన. కావలిదండు: చూ,  
సేన. 1; 2. కావలిసలము: చూ, స్థానము.  
1; 3. జమిందార్లకు కప్పము చెల్లించే  
కచ్చేరి: చూ, సభ. 2.

తాణి. వై. వి. స్థాన. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము.  
1; వా. 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

తాణియ. వై. వి. స్థాన. వై.—

తాణె. వై. వి. వై. (రూ-తాణి-తాణియ)  
తాయము. వా. వై. వి. స్వరస్థాయి. రూ-  
తాయి: చూ, స్వరము. 2.

తాయి. వై. వి. వై.—

తారు. వా. వి. 1. పెద్దఅటపు; 2. గొప్ప: చూ,  
విభులము. 1.

తాపు. వై. వి: చూ, తాణి. 1-2.

తి

తింగణా. దే. విణ. 1. బాలుడు: చూ, శిశువు;  
2. పొట్టివాడు: చూ, వామనుడు.

త్రి

తీవి. దే. వి. పోగిది. అచ్చ. యు, కాం, 480:  
చూ, వైభవము.

తే

తేవ. దే. వి. 1. ఒప్పిదము: చూ, సాందర్యము;  
2. చేందము. స్వా. 5, ఆ. 30: చూ, విధము. 1.

తో

తోటా. దే. వి. తెగ: చూ, సమూహము.

డ

డ. ఒకయత్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. మా  
గాణి: చూ, దేశము; 2. చూ, శివుడు;  
3. నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; 4. భయము:  
చూ, వెలుపు; 5. జయధ్వని: చూ, స్వరము  
2; 6. శంఖధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7.  
నవరసములలో నొకటియగు రౌద్రరసము:  
చూ, రసములు; 8. గుహ: చూ, రంధ్రము.  
1; 9. బొమముడితోఁ గూడినవాడు; 10.  
ధర్మరాజుతమ్ముడు: చూ, భీముడు. 1;  
ప్రీతి. 11. లజ్జ: చూ, సిగ్గు; 12. పురుగు,  
వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 13. కలహము:  
చూ, యుద్ధము; 14. పోఁగూడనితావు:  
చూ, స్థానము. 1; 15. దమరుకమహవాద్య  
ము, బుడుబుడుక: చూ, వీణె; 16. పల్లకి:  
చూ, పాలకి; విణ. 17. పాడలబడినది: చూ,  
స్వరము. 2; 18. జడుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు;  
అం. 19. మూర్ఖస్వములలో నొకటి: చూ,  
మూర్ఖస్వములు; 20. టవర్గములోని యక్క  
రము: చూ, కవర్గము. 21. సరళములలో  
నొకటి: చూ, సరళములు.

డంక. దే. విణ. 1. దిట్ట: చూ, శక్తి. 1; నై.  
విణ. 2. ఘక్కా. రూ-డంకా: చూ, వీణె.  
డంకా. నై. వి.=ఘక్కా. రూ-డంక-డక్క-  
డక్కా-డక్కి-డక్కియ-డక్కి, డవిణ:-  
చూ, వీణె.

డంగరి. సం. వి. ఇ. ఈ. ప్రీతి. రూ-డాంగరి.  
ఖురాసానిపుచ్చే\*: చూ, పుచ్చే.

డంగి. దే. వి. ఎట్టుపగడ\*: చూ, దేవతాళము.  
డంగు. దే. అ. కిరి రూ-దంగు. బియ్యములో

నగునది నైతవుడుపోవునట్లు మెదుగు: చూ,  
మెదుగు. [వీణె.

డంగురము. దే. వి. రుంజే, వీరణము: చూ,  
డంచే. శే. శ్రీ. డంగజేయు: రూ-డంచే-  
దంపు.

డంబము. నై. వి.=డంబరః. 1. రూ-డంబు-డ  
బ్బు-డాబు. స్థితికిమించినవేషము: చూ,  
బడాబు. 3; 2. రూ-డంబు-డబ్బు-డాబు.  
గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. కపటము.  
అం, భా. పృ. 130: చూ, వ్యాజము. 1.  
4. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము.

డంబములు. వా. వి: చూ, గొప్పలు.  
డంబరము. సం. వి. అ. పుం =డంబము. ఉం  
కింపు. కాశీ. 4, ఆ. 255: చూ, విజృంభ  
ణము.

డంబు. నై. వి.=డంబరః. 1. గర్వము. ఉ.  
హరి. 4, ఆ. 33: చూ, హంకారము; 2. కవ  
టము. ఉ, రా. 1, ఆ. 44: చూ, వ్యాజము.  
1; 3. చేందము. ఉ, రా. 1, ఆ. 83: చూ,  
విధము. 1; 4: చూ, రూ-డంబము. 1; 5: చూ,  
రూ-డంబము. 2; 6. కాంతి. య. 1, ఆ.  
3: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 7. అధికము:  
చూ, హెచ్చు. 1.

డక్క. నై. వి.= ఘక్క: చూ, రూ-డంకా.

డక్కా. నై. వి.=—పై.—

డక్కి. నై. వి.=—పై.—

డక్కియ నై. వి.=—పై.—

డక్కి. నై. వి.=—పై.—

డక్కు. దే. అ. కిరి. రూ-డక్కు. అనుభవించే  
టకు యోగ్యమైనదగు. [లుపడు.

డక్కాను. దే. అ. కిరి. రూ-డక్కాను, డక్కో

డగర. దే. వి. రూ-డగర. 1. దయ్యము. కళా.  
3, ఆ. 188: చూ, భూతము; విణ. 2. -రూ-

దగర. గండు, పెద్దది. ఉ. రా. 7, ఆ. 444: చూ, విపులము; 3. రూ-దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1. దగరము. దే. వి. రూ-దగరము. కీడు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 184: చూ, హాని. 2. దగులుబాజీ. వా. వి. తుంటరి (దగులుబాజీయ నియు) "వీడుదగులుబాజీ" దగ్గర: చూ, రూ-దగర. [సమీపించే-దగ్గఱించే. దే. అ. కి. రూ-దగ్గఱించే: చూ, దగ్గఱు. దే. ఆ. కి. రూ-దగ్గఱు. కై. 8, ఆ. 161.—పై.— [2: చూ, రూ-దగ్గ. 2. దగ్గ: దే. వి. 1: చూ, రూ-దగ్గ. 1; అ. కి. దగ్గత్తక. దే. వి. (దగ్గ + కత్తక) కీచే, గట్ట దస్వరము: చూ, స్వరము. 2. డచ్చీలు. వా. వి. బ: చూ, గొప్పలు. డజేను. వా. వి. 1. పండ్లెండు; 2. పాతికలో సగము; 3. పదిక 12 + 1 = 13; 4. గోళ సులో పండ్లెండుపంతు. డడ్డుగుడుగుడం. వా. వి. ఒకానొక వాద్యము. డడ్డవాదము. వా. వి. పిడివాదము, తనమాట చెల్లపలేననుట. డప్పి. దే. వి. 1. రూ-దప్పి-దప్పిక-దగ: చూ, పివాస; 2. రూ-దప్పి. ఆతలకుతలము: చూ, శ్రిమము. 1. [అని పెక్కింటిని వాడెదరు] డప్పు. దే. వి. తప్పెట: చూ, వీణ. (డప్పులు డబడబ. దే. వి. 1. ఉద్ధతి, అడలు: చూ, హం కారము; వా. 2. నిలకడలేని ధ్వని. డబ్బ. దే. వి. 1. రూ-డబ్బు-డబ్బు. కల్ల: చూ, వితథము; 2. రూ-డబ్బ. బరణి: చూ, పాత్రము. 6; వా. 3. రూ-డబ్బ. ముడుపులు చెల్లించుడబ్బి: చూ, పాత్రము. 6; (పలురకముల డబ్బాలుకలపు.) డబ్బు. దే. వి. 1: చూ, రూ-డబ్బ. 1; 2: చూ, వంచక; 3. ఆపడ: చూ, విపత్తు;

4: చూ, వంచకుడు. 1. డబ్బ. దే. వి. 1: చూ, రూ-డబ్బ. 2; 2: చూ, రూ-డబ్బ. 3; 3. తుపాకిమంచులో నగునవి యుంచుకొనెదా తోలుపెట్టె. డబ్బాటు. దే. కి. విణ, అన్య: రూ-డబ్బాటు. అదిరిపాటు- రూ-అదిరిపాటు-అద్దిరిపాటు- అద్దిరిపాటు, అదిరి, అడాటు, అదురుగడ, అ ప్పాటున-రూ-అపాటున- అబ్బాటు, అహం తము, ఆమ్రెయి, అపచోరుము, ఉదరిపాటు- రూ-ఉదిరిపాటు, ఉన్నట్టుండి, ఏములుపా టు, చేటుకున-రూ-చేటుకున, చేట్టున; (సం. ప.)—అకసాత్తు, అతాత్తు-రూ-హ తాత్తు, ఆకస్మికము, అపాతము, తక్షణము. (చూ, వేగము. 3.) డబ్బాటుసాకిరి. ద్వి. విణ. పరిసంగవశమున పచ్చి యెల్లక్కాగ్యములు తెలిసికొనిన సాక్షి, యవృచ్చాభిజ్ఞానము: చూ, సాక్షి. డబ్బి. దే. వి. 1. బరణి: చూ, పాత్రము. 6; 2: చూ, రూ-డబ్బ. 3. డబ్బు. దే. వి. 1. కల్ల: చూ, వితథము; వా. 2. గోదావరిజిల్లా ప్రాంతమున క్రొత్త డబ్బు, రెండువీగానులు, మూడుపైసలు, నాలుగు డబ్బిడీలు, 1/8 రూపాయ, 1/4 అణా, కాని, (అనియు); పితాభిపట్టణము, మదగాను, తిరుపతి, గుంటూరుపొంగితముల పొంగిత డబ్బు, నాలుగుపైసలు, 1/48 రూపాయ, 1/3 అణా (అనియు) వాడుక; గొర్రు మెం టువారిలెక్క.— 1/4 అణా, 1/64 రూ పాయ, మూడుపైసలు, మూడుపైసలు, రెండువీగానులుకాని (లేక) డబ్బు: చూ, గుడ్డు; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 4: చూ, సకినం పుంబులు: చూ, విణ. 5. బొంకై నది: చూ, విత థము; వై. వి. 6. డింభ: చూ, డంబము. 1; 7. గొరవము: చూ, సన్మానము; 8. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; దే. అ. కి. 9. అన్యత

1 ముడు, బిజోగు, బొల్లు: చూ, బొండు.

డబ్బుడుబ్బు. దే. వి: చూ, తంగు తింగు. కళా  
8, ఆ. 178.

డబ్బుర. దే. వి. రూ-దబ్బుర. 1. వెడలుపు  
నోరుగల పాత్రము: చూ, పాత్రము. 8;

2. గిన్నె: చూ, పాత్రము. 8.

డబ్బులేనివాడు. దే. వి: చూ, అగ్రహీనుడు.

డభీశుగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నలుస: చూ,  
బొమ్మా. 1.

డమరము. సం. వి. ఆ. పుం. కొల్ల మొదలగు  
దేశోపద్రవము. రూ-డామరము: చూ,  
విపత్తు (తెలుగు పదిమని కొండలు)

డమరుగము. సం. వి. ఆ. పుం. డమరుగము.  
రూ-డమరుపు. బుడుబుడుక్క: చూ, వీణె;  
ఆం. 2 వాద్యములు ఆజింటిలో నొకటి:  
చూ, వాద్యములు; 3. ఆనద్దవాద్యములు  
పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆనద్ద  
వాద్యములు.

డమరుగము. వై. వి. డమరుక-పై-

డమరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. డమరుగము  
—పై.—(తద్భవమని కొండలు); 2. చ  
మత్కారము: చూ, సామగ్ధ్యము. 1.

డమాను. వా. వి: చూ, తెరచోడు

డమామి వై. వి. డమామికా. రూ-డమాయి,  
డమారము-రూ-డమ్మారము, డవిణ, రాయిడి  
గిడిగిడి, డిండిముము: చూ, వీణె.

డమాయి. వై. వి. —పై.—

డమాయింపు. వా. వి: చూ, బుకాయింపు.

డమారము. వై. వి. డ: చూ, డమామి.

డమ్మసు. వా. ఆ. కి. (డం + అసు) (రూ-  
డామ్మసు-శమ్మసు-థామ్మసు.) 1. శబ్దించే;  
2. చేమ్మ.

డమ్మారము. వై. వి. డ: చూ, రూ-డమారము.

డమనము. సం. వి. ఆ. వ. 1. బాలబాలికలకి

డాకకటము, మనుష్యులుమోయు విమాన  
మనుయానవిశేషము (అనికొండలు): చూ,  
కకటము. 1; 2. ఎగుపు, పక్షిగతి: చూ,  
పల్లటీ.

డయ్య. దే. ఆ. కి. రూ-డయ్య. 1. బలహీ-  
నముగు: చూ, వలియు; 2. కృశించే, చిక్కు:  
చూ, సాటసాటనోపు; 3. ఉపశమిల్లు. ఆం.,  
భా. తృ. 37: చూ, సుగ్గు. 4.

డలాయసు. వా. వి. డిశ్చబంట్లోను.

డవాలీ. వా. వి. బంట్లోను డిశ్చరగిలించుపట్ట-  
డవిణ. దే. వి. 1: చూ, డంకా; 2: చూ, డమామి.

డవులు. వా. వి. రూ-డాలు. ఇంతయని నెల-  
మొదలగువాని నూహించే: చూ, మదింపు;  
2. రీతి: చూ, విధము. 1.

డనుకు. వా. వి. (డస్తు) నేలపైకూర్చుండివాసికొ-  
నుటకుపయోగించెడు ఏటవాలుకట్టపైపై.

డమాపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గజనిమ్మ \*  
చూ, లికుచము; 2. నింబ\*: చూ, నిమ్మ.

## డా

డా. దే. విణ. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 1.

“డాకడ, డాకన్ను, డామూపు.” మొ.  
డాంగరి. సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-  
డంగరి.\*

డాంబికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇంద్రిజా-  
లాది మాయలుచేయువాడు: చూ, పార్తి.  
హారకుడు; వై. వి. (1) డాంభిక: చూ,  
డాంబికుడు. 1. (ఇట్లు తద్భవమనికొండలు)  
డాంకొను. దే. ఆ. కి. రూ-డాంకొను: చూ,  
మణుగుపడు.

డాంగనముమ్మెలు. దే. వి. బ. రూ-డాంగన  
ముచ్చిట్లు. డాంగిలిమూతలు. డాంగిలిము.

చేయు-దాంగుడుమాతలు-దాంగులింతలు-  
దాంగురుమాతలు-దాంగనమ్రుచ్చేలు-దాం  
గనమ్రుచ్చిళ్లు-దాంగిలిమాతలు, దాంగిలి  
ముచ్చులు-దాంగుడుమాతలు-దాంగురింత  
లు-దాంగురుమాతలు. రా. వి. 2, ఆ. 23:  
చూ, బాలక్రీడ.

దాంగనమ్రుచ్చిళ్లు. దే. వి. బ. —పై—  
దాంగిలిమాతలు. దే. వి. బ. —పై—  
దాంగిలిమ్రుచ్చేలు. దే. వి. బ. —పై—  
దాంగు. దే. అ. కి. 1. రూ-దాంగు. తిలోహి  
తమగు: చూ, మఱుంగుపడు; 2. దాంగి  
యుండు. ఆం. భా. తృ. 93: చూ, మఱుం  
గు. [దాంగనమ్రుచ్చేలు.  
దాంగుడుమాతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-  
దాంగురించే. దే. పే. రూ-దాంగురించే.  
1. దాంగియుండు: చూ, మఱుంగు; 2. దాంగ  
జేయు: దాచే- రూ-దాచే, దాచు-రూ-  
దాచు; 3. చెప్ప: చూ, వనించే.

దాంగురింత. దే. వి. దాంగురించే: చూ,  
రూ-దాంగురింత. [నమ్రుచ్చేలు.

దాంగురింతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-దాంగ  
దాంగురుమాతలు. దే. వి. బ. —పై—  
దాచే. దే. పే: చూ, రూ-దాంగురించే. 2.  
దాచు. దే. పే. —పై—

దాక. దే. వి. 1. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము;  
2. అగ్గరిక. పృభా. 5, ఆ. 201: చూ,  
శౌర్యము; 3. పక్షము: చూ, తుక్క. 1;  
4. రూ-దాక. పెడల్పునోరుగల యిటిక:  
చూ, పాకము. 6.

దాకడ. ద్వ. వి 1. ఎడమనైపు, దాపల: చూ.  
నవ్యము; 2. ఉత్తరపునెక్కు: చూ, పడ  
దెన.

దాకలి. దే. వి. రూ-దాకలి, దాగలి-దాకల్లు-  
దాకల్లు, దాయి-రూ-దాయి: చూ, వట్టెడ.

దాకల్లు. దే. వి: చూ, దాకలి.

దాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుదెయ్యము:  
చూ, భూతము; 2. పెనరపాట్టు మొ: చూ,  
కింబ.

దామరు. దే. స. కి. (కార్లు) తేలిలవేయు.

దామౌళ్ళమారి. వా. వి. పనికిమాలినవాడు: చూ,  
నిష్ప్రయోజకుడు.

దాకొను. దే. అ. కి. రూ-దాకొను: చూ,  
సమీపించే. (పే). దాకొలుపు.)

దాక్టరు. ఆం. వి. 1. వైద్యుడు; 2. గొప్ప  
పండితుడు.

దాగు. దే. వి. 1. గుఱుతు. సమ. 3, ఆ. 177:  
చూ, లక్షణము. 1; 2. తెవులుగొంటులైన  
పశ్యాదులకు వేసెడుమాడు: చూ, వాత;  
3. కఱ: చూ, మఱక.

దాత్కూటము. సం. వి. అ. పుం. చేదుగల  
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

దాపల. దే. వి: చూ, దాకడ. 1.

దాపలించే. దే. అ. కి. చేట్టిచ్చే: చూ,  
వలగొను.

దాపు. దే. వి. 1. రూ-దాపు. దగ్గఱ. సమ. 3,  
ఆ. 49: చూ, సమీపము. 1; 2. భయము:  
చూ, వెఱపు.

దాపుగము. దే. వి. రూ-దాపరము-దాపురము,  
పొప్పి: చూ, లాభము. 1.

దాబ. దే. వి. 1. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి;  
2. జేందెముపలె వేసికొనెడులోలుపట్టె.

దాబా. దే. వి. 1. దూఱు: చూ, నింద. 1;  
2. బోడిమిదై: చూ, సదనము. 1.

దాబు. వై. వి. —డంబర. దంభ: చూ, రూ-  
డంబము. 1-2; దే. వి. 3. దినుసులపట్టిక.

దాబులు. వా. వి. బ: చూ, గొప్పలు.

దాబునట్ల. వా. వి. బ. —పై—

దామరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-  
డమరము; 2. శివోక్తతంత్రవిశేషము.

దాము. వా. వి. (దాం) కాలువపై అడ్డకట్ట.

దామ్యను. వా. అ. కిరి: చూ, రూ-డమ్యను.

దాయి. దే. వి. రూ-దాయి: చూ, డాకలి.

దాయు. దే. అ. కిరి. రూ-దాయు. అంటిసిల్లు:  
చూ, సమీపించు.

దాలించు. వై. స. కిరి. డాలువాలుపూను.

దాల్. దే. వి. రూ-దాలు. 1. కాంతి: చూ,  
నలుతురు. 1; 2. రంగు, పరిభ. అం, భా,

పరి. 82: చూ, వర్ణము. 6; 3. జేండా:  
చూ, సిడము; వై. వి. 4. =దాల. రూ-  
దాలు. కేడెము: చూ, హరిగ.

దాలు. దే. వి. —పై.—

దాలుకాడు. ద్వ. వి. డాలువాలుచేతబట్టిన  
వాడు: చూ, పర్తి. 1.

దాలువాలు. ద్వ. వి: చూ, డాల్. 4.

దావర. వై. వి.=ధామార్గప\*: చూ, దేవతాళము.

దావరడంగి. వై. వి.=పై.—(దేశ్యమని శ.ర.)

దాహలము. సం. వి. అ. పుం. చేదిదేశము:  
చూ, దేశము.

డి

డింకవేయు. దే. అ. కిరి. రూ-డింకాకొట్టు.  
చేచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు.

డింకాకొట్టు. దే. అ. కిరి.—పై—

డింకివేయు. దే. అ. కిరి.—పై—

డింకికొట్టు. వా. అ. కిరి.—పై—

డింకిలు. దే. వి. బ. 1. విన్నాణములు ముప్పది  
రెండింటిలోనొకటి: చూ, విన్నాణములు;  
వా. వి. 2. తిండిలేమిచేగలుగు బాధలు.

“తిండిలేక కుండలుడింకిలుకొట్టుచున్నవి”;

బ. 3. మొగ్గలు: చూ, మొగ్గ. 2.

డింకు. దే. అ. కిరి: చూ, డింకవేయు.

డింగరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డంగరి\*;

2. ఖడ్గమృగము: చూ, శరభము. 1.

డింగరీడు. వై. వి. రూ-డింగరుడు. 1. అడి  
యరి: చూ, నేవమడు; 2. బత్తుడు: చూ,  
భత్తుడు. [స్కార్ము.

డింగిళ్లు. దే. వి. బ. ఒకానొకనతి: చూ, నమా  
డించు దే. పేరి. దిగజేయు: రూ-డించు  
దిగుచు-దివుచు.

డిండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. డిండిమధ్వని:  
చూ, స్వరము. 2; వై. వి. (1)=డుండుభ:  
చూ, డుండుభము.

డిండిమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డమా  
మి; అం. 2. వాద్యములు ఆటించిలోనొకటి:  
చూ, వాద్యములు; 3. ఆనద్ధవాద్యములు  
పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆనద్ధ  
వాద్యములు.

డిండిగము. సం. వి. అ. పుం. 1. నురుగు, రూ-  
డిండిగము. ఖండిగము, సముద్రపునురుగు:  
చూ, ఘనము; 2. కౌగిలింత: చూ, సంక్లే  
షము.

డిందు. దే. వి. 1. అడకువ: చూ, వినయము.

1; 2. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2; దే. అ.

కిరి. 3. అడగు: చూ, సుగిక్కు. 4;

4. ఇంకు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 18: చూ, శోషించు;

5. మృంకు: చూ, మృంగు; 6. మొగ్గు:  
చూ, సుగిక్కు. 4.

డిందుపడు. ద్వ. అ. కిరి. 1. అడగు: చూ,  
సుగిక్కు. 4; 2. సమాధానపడు: చూ,  
సమ్మతించు; 3. భ్రమగొను. అం, భా. తృ.  
116: చూ, పరిభ్రమించు; (పేరి. డిందు  
పజు.) [తము. 1.

డిందుపాలు. ద్వ. వి. ఉపకాంతి: చూ, కాం

డింపు. దే. వి. రూ- దింపు. లంబనము: చూ, వేంబుడు.

డింబము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డమరము; 2. భయము: చూ, వెఱపు; 3. పక్షిగుడ్డు: చూ, వేళికోళము; 4. అొమ్మునందెడమ పక్కనుండెడు మాంసగోళము; 5. కడు పునకు ఎడమపక్కనుండెడుమలాళయము; 6. ఆముడము\*: చూ, వృడంబకము; 7: చూ, పూగుత్తి.

డింబిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నీటిదొండ \*: చూ, దొండ; 2. దుండిగము \*: చూ, శోణకము; 3: చూ, అంకులాడి.

డింభము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్ల, చేన్ను గుడుచు చిన్నిపాప. (విణ. అనికొందలు.): చూ, శిశువు; పుం. 2. గుడ్డు: చూ, వేళి కోళము.

డింభుడు. సం. విణ. 1. వెలికిలెదిరి పరుం డినవాడు; 2. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 3: చూ, మూర్ఖుడు.

డిగద్రావు. దే. అ. క్రి. రూ-డిగద్రావు-డిగద్రావు-డిగద్రావు. 1. ఎరగు: చూ, దిగు; స. క్రి. రూ-డిగద్రావు-డిగద్రావు-డిగద్రావు. 2. విడుచు: చూ, విసర్జించు.

డిగబడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. రూ-డిగబడు: చూ, డిగద్రావు. 1; 2. ఉపశమిల్లు: చూ, సుగ్మ. 4; 3. జోటు: చూ, సర్పు. 2.

డిగనాడు. దే. స. క్రి. రూ-డిగనాడు: చూ, డిగద్రావు. 2.

డిగనులుకు. దే. అ. క్రి. దిగుపడుముకు: రూ- డిగనులుకు, డిగదాటు.

డిగియ. వై. వి. రూ-డిగియ=వీర్ధి కా. నడబావి: చూ, సరస్సు. 1.

డిగు. దే. వి. 1. రూ-డిగుడు-డిగు-డిగుడు-దిగు-దిగు-దిగు-దిగుడు; తక్కువ: చూ,

వెలితి. 2; అ. క్రి. 2. ఎరగు: చూ, డిగద్రావు. 1; 3. తక్కు: చూ, సుగ్మ. 9.

డిగుడు. దే. వి. 1: చూ, రూ-డిగు. 1; విణ.

2. రూ-డిగుడు-దిగుడు, దిగుటకనువుగలది: చూ, రూ-దిగుడు.

డిగువ. దే. వి. రూ-దిగువ. 1. క్రిందు: చూ, సుగ్మ. 9; విణ. 2. క్రిందైనది.

డిగద్రావు: చూ, రూ-డిగద్రావు. 1-2.

డిగదాటు. దే. అ. క్రి: చూ, డిగనులుకు.

డిగ్గన. దే. ద్వి. క్రి, విణ. రూ-డిగ్గన: చూ, వేగము. 3.

డిగ్గనాడు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-డిగనాడు.

డిగ్గనులుకు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-డిగనులుకు.

డిగ్గి. దే. వి. నిప్పు (అపరి): చూ, పహ్ని. 1. డిగ్గియ. వై. వి.: చూ, రూ-డిగ్గియ.

డిగ్గు: చూ, రూ-డిగు 1—2—3(తక్కువ.— విర్వ. 1, ఆ. 44; ఎరగు.— ఉ, హరి. 5, ఆ. 222—223.)

డిగుడు. దే. వి: చూ, రూ-డిగుడు.

డిగువడు. దే. అ. క్రి. (డిగ్గు + పడు) తక్కువ పడు: చూ, లోపించు. 2.

డిప్ప. వా. వి. దొప్ప. “అరటిడిప్ప”

డిప్పకాయ. వా. వి. అల్లరిపిల్లవాడు.

డిబ్బి. వా. వి: చూ, డబ్బి. 3.

డిబ్బు. వా. వి. కళాహీనమగుచేప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

డిమము. పా. నాటకములోనిభేదము: చూ, రూపకములు (కథపరిఖ్యాతము. దేవగంధ ర్వపికాచాదులలోబడునాట్యరూపములు నాయకులు. రౌద్రము పరిధానగ్రము. శృంగారవీరములంగములు. కైకికీవృత్తి. నాలు గంకములు. సావమర్వసంధియేలేదు: చూ, కళరూపకముల లక్షణములు.



డిమ్మరి. దే. విణ. 1. భృమకలవాడు: చూ, రూ-డిమ్మరి; 2. భృమకలది: చూ, రూ-డిమ్మరి; 3. సోమరి, మత్తుకలవాడు: చూ, రూ-డిమ్మరి; 4. మత్తుకలది: చూ, రూ-డిమ్మరి. [మండలమునవాడుక.]

డిల్ల. వా. వి: చూ, రూ-టిల్ల. (గోదావరి డిల్లపడు. ద్వ. అ. కిరి. (డిల్లము + పడు) డిల్ల పోవు, డీలు-రూ-తీలు, డీలుపడు-రూ-తీలు పడు, (భయాదులచే) సత్వహీనముగు: చూ, వెర్వెలఁబాటు. [తీలుపాటు.

డిల్లపాటు. ద్వ. వి. డిల్లపడుట: రూ-డీలుపాటు డిల్లపోవు. ద్వ. అ. కిరి. (డిల్లము + పోవు): చూ, డిల్లపడు.

డిల్లము. దే. విణ. (భయాదులచే) సత్వహీన మైనది: డీలు-రూ-తీలు.

డివిజను. వా. వి. (డివిజన్) కొన్ని గ్రామములు కలిసిన భాగము. [ప్రదేశము.

డిప్టిస్టు. ఆం. వి. జిల్లా, కలెక్టరుకిందనుండు

## డ్రీ

డీ. దే. ఆవ్య. తలతో తలను పొడుచుట: రూ-డీ. (వి.-బ. డీడిక్కులు) [రేపణము.

డీకు. దే. వి. రూ-డీకు. ప్రేరేపణ: చూ, ప్రే డీకొను. దే. స. కిరి. 1. ఈడాడు: చూ, పరి ణుటించే; అ. కిరి. 2. కలియు: చూ, వ్యాపించే; 3. పురికొను: చూ, రూ-డీకొ ను (ప్రే. డీకొలుపు.-సా. 2, ఆ. 86.)

డీకొలు. దే. వి. డీకొనుట: చూ, డీకొలు.

డీడిక్కులు. వా. వి. బ: చూ, డీ. [గతి.)

డీనము. సం. వి. అ. న. మీఁదికగురుట. (పక్షి

డీలించే. దే. ప్రే. డీలఁజేయు. నిర్వ. 4, ఆ. 85: చూ, సడలించే. [చూ, డిల్లపడు.

డీలు. దే. విణ. 1: చూ, డిల్లము; అ. కిరి. 2:

డీలుపడు. దే. అ. కిరి: చూ, డిల్లపడు.

డీలుపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-డిల్లపాటు. నై. 7, ఆ. 52.

డీసెల్ కారు. వా. వి: చూ, పొగబండి,

## దు

దు. దే. అప. 1. చిందుపూర్వకమై ప్రథమైక నచనమునందుఁజచ్చే ఒకానొక పరిత్యజము (చరిత్రమావిధక్తి పరిత్యయములు.— దుము పులు.)— ఉదా.—రాముఁడు, భీముఁడు ము; మఱియునిదికిరియలయందు వచ్చెను. ఉదా.— మొక్కుచున్నాఁడు; ది. 2. ఇది ఆనంతర్యాగమునందు వచ్చెను. ఉదా.— కొట్టుదును, తీట్టుదును ము.

దుంకు. దే. అ. కిరి. రగ్గు: చూ, నుక్కు. 9. దుండుకము. సం. వి. అ. పుం. దుండిగము\*: చూ, శోణకము.

దుండుకుడు. సం. విణ. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. కూర్చుండు: చూ, వ్యాధుం డు. 1.

దుండుభము. సం. వి. అ. పుం.=డివిడి. పాప పంటి విషముగల రెండు తలలపాము. (అనఁ గా విషములేనిది): చూ, సర్పము.

దుండుపు. సం. వి. డా. (స్త్రీ): చూ, డాకిని. 2.

దుక్క. నై. వి.=కూడుక్క: చూ, వీణె.

దుక్కు. దే. అ. కిరి: చూ, మఱుంగుపడు.

దుపుడక్క. నై. వి.=: చూ, దుక్క.

దుబుడక్క. నై. వి.= —నై— (ద్వయమని శబ్దగర్భాకరము)

దుబుడక్కవాడు. ద్వ. వి. వేపధారియై దుబు డక్కనువాయించుచే. మొట్టికల్లునుడలిపెడి యొకజాతి కచ్చేపువోగి: చూ, బుడుబుడు క్కలవాడు.

దుయ్య. డే. టి. కి. రూ-మాయ-దుయ్య-  
మాయ. 1. పాటు: చూ, పరుగెత్తు;  
2. బాణమునాటివెడలు. స్వా. 4, ఆ. 45;  
స. కి. రూ-మాయ - దుయ్య-మాయ.  
3. పిడికిటితో ఆకులు లోనగువానినూడ  
దీయు; 4. వెలకుదీయు: చూ, విలుచే.

దుట్టుచ్చి. వా. విణ. యుద్ధమునకుపిలుచేట యం  
దుపయోగింపబడునది. (అన్య. అనికొండలు)  
దులదుల. డే. వి. డల్లుట యందగువ్యవస్థకుక  
ణము: చూ, హూహూ. [వృత్తము. 4.  
దులి. . నై. వి. = ధులి. ఆడుతాచేలు: చూ,  
దులుచే. డే. కే. డల్లజేయు. రూ-దుట్టు.  
దుల్లు. డే. కే. — పై. —  
డుల్లు. డే. ఆ. కి. రూ-దుల్లు. 1. పార్లు: చూ,  
పారలబడు; 2. ఊడు: చూ, రాలు.

## దూ

దూమా. వా. అన్య. గంగిరెద్దును పిలుచేటయం  
దగువ్యవస్థకుకరిణము. “దూమాఅప్పన్న”:  
చూ, హూహూ.  
దూయు: చూ, రూ-దుయ్య. 1—2—3—4.

## డె

డెంకణము. వా. వి: చూ, నమస్కారము.  
డెంకిక. అం. జన్యతాశములలో నొకటి: చూ,  
జన్యతాశములు.  
డెందము. డే. వి. శుల్లము: చూ, హృదయము  
డెందముచోలి. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.  
ఆం, భా. ప. 45. నింఖము.  
డెక్క. డే. వి. గిట్ట. పాండు. 5, ఆ. 240: చూ,  
డెక్కి. వా. వి. ఒకరకము తలపాగ: చూ,  
నీసకము. 1. (చూ, వస్త్రము.)

డెక్కు. డే. స. కి. అడ్డగించే: చూ, వారించే.  
డెక్కును. డే. స. కి. (డెక్క + కొను)  
నెలకొను: చూ, స్థిగపడు.  
డెప్ప. డే. వి. కొండమీది సమమైనచోటు,  
నెత్తము: చూ, పర్వతము.

డెప్పరము. డే. వి. రూ-డెప్పరము. 1. కిప్తము;  
చూ, శోకము; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు;  
విణ. 3. అశక్యము: చూ, లావు. 7; 4. దు  
స్సహము: చూ, వెక్కసము. 4; 5. అసా  
ధ్యము: చూ, ముగ్ధయ్య; 6. దుర్లభము:  
చూ, రూ-డెప్పరము.

డెప్పరించే. డే. ఆ. కి. అశక్యమగు; చూ,  
తలముదప్ప. [డెప్ప.

డెప్ప. డే. స. కి. ఎత్తిపాడుము: చూ, రూ-  
డెబ్బండు. ద్వ. స. డెబ్బదిమంది. (డెబ్బదికి  
మహాస్మహత్యర్థకరూపము)

డెబ్బది. ద్వ. స. (ఏడు × పది = 7 × 10 = 70)  
ఏడుపదులు: చూ, సప్తతి. (డెబ్బదిమూడు—  
భార. కన్య. 1, ఆ. 127; డెబ్బదిరెండు—  
హంస. 1, ఆ. 52; డెబ్బదేను— భార.  
కోణ. 4, ఆ. 213.)

డెస్సరు. వా. వి: చూ, డెస్సరు.

## డే

డేకు. వా. అ. క్రి. చేతులు నేరునానిముడ్డితోగంతు.  
డేగ. డే. వి: చూ, శ్వేనము.

డేగాట. డే. వి. పెండ్లిఅయిదవనాడు పెండ్లి  
కొడుకును పెండ్లికూతురును మూఁపులమీద  
నెత్తికొని వారిచేమాలలుమార్చింప డేగల  
వలె ఎగిరియాడెడుట, అడుచేబుక్కా  
బగుండల(జేలుకొనుట అనికొండలు): దం  
డాట, దండాడింపు.

డేగిన. వా. వి. పెద్దకాగు: చూ, పాత్రము. 6.

డేర. దే. వి. రూ-డేరా. గుడారము: చూ, సద  
నము. 1.

డేరా. దే. వి. —పై.—

దై

దైమాను. వా. వి. చీట్లపేకలోని యొకానొక  
యెట్టినిరంగు: చూ, పేక. 2.

దైరీ. వా. వి. దినచర్యపాత్రము.

దొ

దొంక. దే. వి. 1. నడచుటవలనపల్లముగానేర్ప  
డినకాలిదారి: చూ, చూగ్గము. 1.(గుంటూరు  
పొంతమునవాడుక); 2. ఈరము. స్వా.  
4, ఆ. 42: చూ, పాద. 2; 3. కోన. స్వా.  
4, ఆ. 37: చూ, విపినము; వా. 4. బ్రహ్మ  
చెముడులోనగు ముండ్లకంపలతోనిండి మను  
ష్యులుపోవుట కసాధ్యముగనుండెనుచోటు.  
(గోదావరీ మండలపొంతమున వాడుక)

దొంకవల. దే. వి. ఒకరికమువల: చూ, వల.1.

దొంకు. దే. వి. 1. వంకర: చూ, వేల్లితము.  
2; అ. కి. 2. అడగు. స్వా. 3, ఆ.53:  
చూ, సుగ్గము. 4; 3. ఇంకు. నిర్వ. 3,ఆ.  
72: చూ, శోషించు; 4. ఎండు, నీరింకు:  
చూ, మిడుకు. 8.

దొంకెన. దే. వి. వంకరఅలుగుగల్గియ్యా. టె.  
కళా. 8, ఆ. 57: చూ, బాణము. 1.

దొంగ. దే. వి. రూ-దొంగ: చూ, ముచ్చె.1.

దొంగు. దే. వి. రూ-దొంగు. 1. చెట్టులొట్టె:  
చూ, రంధ్రము.1; అ. కి. రూ-దొంగు. 1.  
2. డాగు: చూ, మలుగునపడు.

దొందు. దే. అ. కి. ఇంకు: చూ, శోషించు.

దొకారము. దే. వి. ఎల్లదిక్కులకునడిమిచోటు:  
చూ, మండపము. 1.

దొకారముసాచ్చు. దే. అ. కి. (దొకారము +  
చొచ్చే): చూ, లోబడు.

దొక్క. దే. వి. 1. ముసలివాడు. అం. భా.

ద్వి. 119: చూ, వృద్ధుడు. 1; 2. ఒడలి

యెముకలగుండు: చూ, శల్యము. 1;

3. కెంకాయ బొంధపుచెక్క. 4. కడుపు.

చూ, భూగ్రణము. 1. [చూ, కత్తనము.

దొక్కలుట్ట. దే. వి. తేగపాటివీడిన తాటిపత్తు:

దొక్కర. వై. వి.=కోకర: చూ, దొక్కస.

దొక్కరము. వై. వి.= —పై.—

దొక్కలోమెదలుట. బా. పగదీర్చుకొనునతికు

జ్ఞాపకమునకు వచ్చేట. “మేమనఁగానిక

నీదొక్కలో నొకప్రక్క మెదలు వార

ము.” (ధర్మజరాజనూయము.)

దొక్కస. అం. (దొక్కర-రూ-దొక్కరము-

దొక్కరము) విన్నాణములు ముప్పదిరెం

డింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

దొక్కి. వా. వి. అగప: చూ, రూ-దొక్కి.

దొక్కు. దే. వి. 1: చూ, రూ-దొక్కు. 1.

అం, భా.ద్వి. 119; విణ. 2.ముదిసినది; అ.

కి. 3. ముదిమిపొందు: చూ, ముదియు.

దొక్కిరము. అం: చూ, దొక్కస.

దొగరు. దే. వి. 1. అపరాధము:చూ, నేరము;

2. దూటు: చూ, నింద. 1.

దొప్ప. దే. వి. రూ-దొప్ప. వై. 7, ఆ. 98:

చూ, పాత్రము. 8: చూ, (డిప్ప)

దొట్టముక్కు. వా. వి. బుట్టముక్కు. [దు.

దొట్టముక్కువాడు. వా. వి. బుట్టముక్కువా

డొలక. వా. వి. గులక: చూ, బోలు.

దొలుచే. దే. పే. దొల్లజేయు. రూ-దొల్లు-

దొల్లు. దే. పే. —పై.— కాశీ. 1, ఆ. 77.

జొల్ల. దే. వి. 1. చేటవలె మూడుపక్కల  
యందు అడ్డువలక గల బల్లలోనగునది;  
2: చూ, జొలక. [కాశీ. 1, ఆ. 77.)

జొల్లు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-డుల్లు (పొద్దు-

## ద్రో

ద్రోకు. దే. వి. 1. ఓకర: చూ, వాంతి.  
అ. కిరి. 2. ఓకిలించు: చూ, వెళ్లగొట్టు; స. కి  
3. గడ్డిలోనగుదాని నెదురుగాఁజెప్పు:-  
చూ, రూ-దోకు.

ద్రోఁగాడు. దే. అ. కిరి. (ద్రోఁగి + ఆడు):  
రూ-ద్రోఁగియాడు-ద్రోఁగు, తడవాడు-రూ-  
తడవు-తడవియాడు, ద్రోఁగాడు-ద్రోఁగు-  
ద్రోఁగియాడు.

ద్రోఁగియాడు. దే. అ. కిరి.—పై.—

ద్రోఁగు. దే. అ. కిరి. 1.—పై.—; 2. మేని  
తోలొలియు: చూ, రూ-ద్రోఁగు.

ద్రోక డాలు. దే. వి. బ. 1. అసలుసామ్మను  
నెలలచే గుణించే గావచ్చిన సంఖ్య; 2. నూలు  
పపాలు.

ద్రోకరు. పా. రు 0—0—1 పైస: చూ, కోమ  
టియొక్క ఏకాంతపు లెక్క.

ద్రోకి. వా. వి. రూ-ద్రోకి: అగప-రూ-  
అపక-అబక, కొయ్యగరిఁటె.

ద్రోరము. సం. వి. అ. న. రూ-తోరము. చేతఁ  
గట్టుకొనెడు వ్రతమాత్రము: చూ, సూత్ర  
ము. 1.

ద్రోరములు. దే. వి. బ. కత్తిమీఁదిచోటలు.

ద్రోరియములు వా. వి. బ. 1. బట్టయొక్క  
పడుగుచేకలయొక్కగళ్ళు; 2. సత్తురేపపై  
నుండు పల్లములు; 3. బెజ్జములు.

ద్రోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—ద్రోలా. రూ-  
ద్రోలిక-ద్రోల-ద్రోలిక. ఉయ్యాలవంటి అంద  
లము, ద్రోలి: చూ, పాలకి; 2. తొట్లు,  
ఉయ్యాల: చూ, పాలకి; 3. నీలి\*: చూ,  
రంజని; అం. 4. సంయుతహస్తములు ముప్ప  
దిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతహ  
స్తములు.

ద్రోలనము. సం. వి. ఆ. న. ఊఁమేలు, ఊఁపు.

ద్రోలము. సం. వి. ఆ. పుం. అభినయహస్తవిశే  
షము: చూ, వ్యంజకము. 1.

ద్రోలా. వై. వి. 1.—ద్రోల: చూ, ద్రోల. 1;  
2. చర్మవాద్యవిశేషము, ద్రోలు: చూ, వీణె.

ద్రోలాపాదము. అం. కరణములు నూటయేనిమి  
దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

ద్రోలాఫలము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప\*: చూ,  
పపూకము. [పద్యము. 1.

ద్రోలాబ్జము. సం. వి. అ. న. కలుపపువ్వు: చూ,  
ద్రోలి. వై. వి.—ద్రోలిక: చూ, ద్రోల. 1—2.

ద్రోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—ద్రోలి.—పై.—

ద్రోలు. వై. వి: చూ, రూ-ద్రోలా. 2. అచ్చ.  
యమ, కాం. 205.

ద్రోను. వా. వి. 1. త్రాఁగెడుమందు (ద్రోన్)  
విణ. 2. త్రాఁగునది.

## ద్రో

ద్రోలు. దే. వి: చూ, రూ-డవులు. వాడు.

ద్రోయిపదు. వా. వి. (ద్రోవర్) బండిడపు

ద్రోస్సరు. వా. వి. వైద్యుఁడు (ద్రోస్సర్),  
ద్రోస్సరు.

ద్రోస్సు. వా. వి. ధరించినపరిశుభ్రమైన వస్త్రా  
దికము. (ద్రోస్).

ధ

ధ. ఒకయత్తరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దియ్యము: చూ, భూతము; 2. ధయము: చూ, వెఱపు; 3. కాలము: చూ, సమయము. 1; 4. పేమ: చూ, స్నేహము. 1; 5. బాటసారి: చూ, పాంథుడు; 6. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; పుం. 7. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; స్త్రీ. 8. జయభేరి: చూ, స్వరము. 2; న. 9. జ్ఞానము: చూ, బుద్ధి: విణ. 10. గుణములేనివాడు: చూ, నిర్గుణుడు. 1; 11. గూఢుడు: చూ, దాగినవాడు; 12. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 13. కుడి: చూ, సవ్యము. 2. (కుడి పక్కనియ); 14. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 2. (ఎడమపక్కనియ); 15. వాద్యము: చూ, వీణ; 16. ధాతవ్యుని: చూ, స్వరము. 2; అం. 17 మూర్ధన్యములలోనొకటి: చూ, మూర్ధన్యములు; 18. టవర్గములోని యత్తరము: చూ, కవర్గము.

ధంకము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చెబొడచిన యాబోతు: చూ, వృషభము. 1.

ధక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. =డంకా. యశః పటహము, రాజులుబయలుదేరునపుడు ముందుపక్కనువాయించెడి వాద్యము: చూ, వీణ; అం. 2. ఆనందవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి: చూ, ఆనందవాద్యములు.

ధక్కాముక్తిలు. వా. మి. వి. బ. ఆరిందా, పరియోజకత్వము. “ధక్కాముక్తిలు తీటి వాడు.”

ధమామిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =డమాయి: చూ, వీణ.

ధమ్మను. వా. మి. ఆ. కిరి: చూ, డమ్మను.

ధా

ధాక. వా. వి. దెబ్బ. “సింధాకకుటగుటకష్టము” ధాము. వా. వి: చూ, తాడు. (ధాం అనియ) ధామ్మను. వా. మి. ఆ. కిరి: చూ, డమ్మను. ధాలము. సం. వి. అం. న. =దాలు: చూ, హరిగ.

ధు

ధుండి. సం. వి. ఇ. పుం. గణేశుడు: చూ, వినాయకుడు. 1.

ధులి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. =దులి. రూ. దులి, అడుతాచేలు, కమరి: చూ, వృత్తము. 4.

ధో

ధోలము. సం. వి. ఆ. పుం. =దోలు: చూ, వీణ.

ణ

ణ. ఒకయత్తరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జారుడు: చూ, అంకు ను గడు; 2. భయంకరరసము, నవరసములలోనొకటి: చూ, రసములు; 3. ముల్లు: చూ, సింథాగము; 4. గగూరుపాటు: చూ, రోమాంచము, 5. చేప్పడు: చూ, స్వరము. 2; 6. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; 7. కాపాడుట: చూ, రక్షణము; స్త్రీ. 8. రేయి: చూ, రాత్రి; 9. పానపు: చూ, శయ్య. 1; 10. ఆపు: చూ, ధేనువు; 11. నాసిక: చూ, ముక్కు; 12. కృప: చూ, దయ; న. 13. తామరతేకు: చూ, పద్మము. 1; 14. తెలివి: చూ, బుద్ధి: విణ. 15. ఉమకలేనివస్తువు; 16. కంకణము: చూ, భూషణము. 2; 17. కన్ను: చూ, నేర్రము. 1; 18. రమ్మము: చూ, హృదయము.

ము; 19. విశాలము, విస్తారము: చూ, విపు  
లము; అం. 20. మూర్ధవ్యములలోనొకటి:  
చూ, మూర్ధవ్యములు; 21. అనునాసికముల  
లోనొకటి: చూ, అనునాసికములు; 22. పున  
ర్గమునందలి యక్షరము: చూ, కవర్గము;  
నా. వి. 23. (ఉచ్చారణలోపముచేనాడబ  
డెడు) అణానాణెము; అం. 24: చూ,  
జా.

ద్రా

జా. అం. అష్టైక్షరీమహావంత్రిమునందొక యక్ష  
రము: చూ, అష్టైక్షరీ. (అనుబంధములో)

ని

జి. అం. సారాష్టైక్షరీ మహామంత్రమునందలి  
రెండవ యక్షరము. “ఘృణీస్సూరియ అది  
త్యోమ్”: చూ, మంత్రము. 1.



# ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

యొక్క హల్లులలోని

కకారాది ణకారాంతమువఱకు గల

అనుబంధము.



కళ్ళప్ప

క

క. (885 పొరట చూడుము.) అం. 23. పగుష  
ములలో నొకటి: చూ, పగుషములు; పా. 24.  
(జ్యోతిషముమున్న గువానియందు ఉపయో  
గించెడు అంకలభాష) ఒకటిని దెలుపు సంజ్ఞ,  
(కాదినవ, టాదినవ, పాదినవ, యాద్యప్తే.  
శ్లో. నీతారి (260), చాధాగ (296),  
తురంగ (324), కాలగా (331), నరాంగ  
(320), శంకాల (315), వరాంగ (324),  
గండగా (333), ధీకాల (319), గుంజార  
(283), యమాఖు (251), వైవరా (242),  
కిరీయాది మీనాంత వివాడికా స్ఫుటాః ||  
(నకారము నున్న యనుకొనవలెను. కుడినుం  
డి యెడమకు లెక్కింప వలయును )

కంచి. వా. వి. రూ-కంచో-కంచీ. గోటికాయ  
లాడుగుంట. (కంచ అనియు)

కంచిగరుడనేవ. వా. వి. 1. వట్టి చోకిరి;  
2. కాంచీపురములోని గరుడినికొలుపు.

కంచీ. వా. వి. చూ, రూ-కంచి.

కంచే. వా. వి. —పై.— (కంచయనియు)

కంచో. వా. వి. —పై.— (కంచాఅనియు)

కంతగతము. వా. సం. వి. పొరణాంతకము.

కండకాయలు. పా. బ: చూ, గుంజోకాయలు.

కచ్చోపచ్చోగా. వా. అవ్య. 1. కచ్చింపులేకుం  
డగ; 2. పచ్చిపచ్చిగా వేచేటయందున ర్తిం  
చును. (కచ్చా పచ్చాగా అనియు)

కణ్వస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

కనుబొమలు. పా. దీనికి ఉపమానము. - విండ్లు...

కపిలస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

కపిసగోత్రము. అం: చూ, గోత్రము. 13.

కయివడి. దే. వి. 3: చూ, కయివడిముపై\*.

కరివేలుపురిక్క. అం. శ్రీవణనక్షత్రము: చూ,  
నక్షత్రము. 1. [స్త్రీ.]

కర్ణాటస్త్రీ. అం. దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ,

కర్ణుడు. అం. 2. దుప్పచతుష్టయమునందొకడు:  
చూ, దుప్పలు.

కలహించేట. అం. సంధిచేయుట లోనగు గుణ  
ములు అతించిలో నొకటి: చూ, గుణములు.

కల్పవృక్షము దగ్గఱకువెళ్ళి కాయయడిగినట్లు. -  
లో. ఉదా. — “కల్పవృక్షమునకుగదిసి  
కాయడిగిన, వేదమునను శౌరిసమ్ముఖమున,  
జేరితుచ్చమయిన సిరివేడికొననయ్యె, నాస  
దోస మెఱుంగదనుట నిజము.” (కుచేలో  
పాఖ్యానము.) [మాట. “ఓరికళ్ళప్ప”

కళ్ళప్ప. వా. వి. నిందునియందుపయోగించు

కళలకు దుగ్రీతముగూర్చుట. అం. సంధిదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి. ఉదా.- ఏలనన, ఇది యసాధువు. ఏల యనునది కళ. ఏల + అన = ఏలన ఏలయన నని యగునుగాని “ఏలనన” ననికాదు. ఇట్లులే లేకన్, గాకన్, చూడకన్, అట్టులన్, ఇట్టులన్, ఇతఁడేనా, అట్టులేనా ఇత్యాదు లసాధువులు: చూ, సంధి దోషములు.

## కా

కాకేస్వరము. అం. గాయకదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

కానున్నది కాకమానదు. లో. ఉదా.—“రానున్నది రాకమానదు, కానున్నది కాకమానదు. నిన్ననఁ బనియేమున్నది.” (ధర్మజరాజనూయము.) [సాకర్మ.

కార్మణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హింకార్మణశీలుఁడు. సం. విణ: చూ, తోడుబోతు. 2.

కాలపహీనత. అం. గాయకదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

కాసండ్డి. వా. వి. ఒకరకము చెంబు: చూ, పాట్రము. 6. (హరహరిక్షేత్ర) మాహాత్మ్యము. 2, ఆ. 24.) (రూ- కాసండ్డి)

కాలింది. అం. 4. భిన్నపద్ధజవిభాషలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, భిన్నపద్ధజవిభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

## క్రి

క్రిక్రికాడ. వా. వి. వ్యవహారమధ్యమునఁ బెట్టినఅడ్డము. (పానకములోనిభద్రకవంటిది)

క్రిచ్చోటు. వా. వి. ఇబ్బంది. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

క్రితసగోత్రము. అం: చూ, గోత్రము. 13.

## క్రి

క్రి. పా. 8. క్రిక్రికి ఉపమానములు.— చుండుగ్గిఁడు, వెన్నెల, హంస, నురుగు, ముత్యము, వెండి, రజితాద్రి, హిమాద్రి, శివుఁడు, మంచే, శంఖము, అమృతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, ఉచ్చైశ్రవము, విరాపతము, పాలు, గజచంతము, సింహము, గంగ, సరస్వతి, నారదుఁడు, మంచిగండము, కర్పూరము, వజ్రము, నక్షత్రములు, తెల్లుపువ్వు, బలభదుగ్గిఁడు.

## కు

కుంచితము. అం. 10. పుటక్రియలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, పుటక్రియలు,

కుండలము. అం. 4. పాదరేఖలలో నొకటి: చూ, లక్షణాంగములు.

కుచోద్యము. సం. వి. అ. న. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1. (వాడుక)

కుళాయి. వా. వి. నీరు వెలువరించెడు గొట్టము. (పైప్), రూ-కుళాయి.

కుళాయి. వా. వి.—పై.—

## కొ

కొప్ప. పా. 4. కొప్పనకు ఉపమానములు, నెమిలిపింఛము, వింజామర.

కొప్పె. వా. వి. మందుఉండ: చూ, ఉంట.

కొజిచేదల గోకి కొనుట. లో. ఉదా.—“జలధిఁబడఁ గడపెమునునను, వలదునరభ్రాంతినీకువైరంఁదేలా, బలవంతునితోఁగొజ



విం,దలగోఁకి కొనంగఁదగునె దనుజాధీశా." (రామాభ్యుదయము.)

కోటానఁగోటులు. వా. విణ. బ: చూ, తొప్ప  
లుదోరలు.

కా

కాండపాయనము. అం. గహీనతానములు ఏడిం  
టిలో నొకటి: చూ, రహీనతానములు  
(చూ, కూటతానములు, తానములు, గవా  
మయము.)

క

కక్రితువులు. అం. పృథమచప్తేమము, ద్వితీయో  
క్త్యము, తృతీయాతి రాత్రేమ, జ్యోతిష్టే  
మము.

క్రి

క్రియాశక్తి. అం. 2. ఇచ్చాదులు మాఁడిం  
టిలో నొకటి: చూ, ఇచ్చాదులు. (చూ,  
త్రయము.)

క్ష

క్షత్రియులు. అం. వర్ణచతుష్టయమునందొకరు:  
చూ, యనుష్యవర్ణములు. (చూ, వర్ణచతుష్ట  
యము.)

క్షమ. అం. 8. సుజ్ఞానదాయకములు పగునాలు  
గింటిలో నొకటి: చూ, సుజ్ఞానదాయ  
కములు.

క్షి

క్షీరకాలింగనము. అం. ఆలింగనములు పగునా  
లుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు.

క్షీరనింబన్యాయము. పా. వేదచక్రేట్టునకుఁబాలు  
పోసి పెంచినను చేదుపోదనురీతి.

క్షీరనీరన్యాయము. పా. నీళ్లునుపాలునుగలిసినట్లొ  
క్కటిగాఁగలసియుండు ధర్మము.

క్షీరపాషాణన్యాయము. పా. పాలుకొఱకుఁబటాయ  
మోయవలెననురీతి.

క్షీర్నోదకన్యాయము. పా. చూ, క్షీరనీరన్యాయ  
ము.

క్షు

క్షుద్రశంఖము. సం. వి. అ. పుం. సత్తగుల్ల:  
చూ, సంకు. 1.

క్షే

క్షేత్రజాఁడు. అం. 2. పుత్రులు పండ్రొండు  
గురిలో నొకఁడు: చూ, పుత్రులు.

క్షేత్రములు. అం. కాశి, బడిరికావనము, పృ  
యాగ, బృందావనము, గయ, శ్రీరంగము,  
సిద్ధాశ్రమము, మాయాపురి, వేంకటాచ  
లము, శంకరనారాయణము, అనంతేశయ  
నము, మధుర, కాంచీ, పంప, సాకేతము,  
యోగానందము, ధర్మపురి, హరిహరము,  
అహోబలము, జయరామము, జనార్దనము,  
సప్తపదీ సంగమము, గండ్లక, ద్వారక (24)  
క్షేమము. అం. 7. తారలు తొమ్మిదింటిలో  
నొకటి (శుభము): చూ, తారలు. 1.

గ

గ. అం. 8. సరళములలో నొకటి: చూ, సరళ  
ములు.

గడ్డము. పా. దీనికి ఉపమానము.-మట్టిపండు.

గణదేవతలు. అం. 1. ఆదిత్యులు-పన్నిద్దఱు.—  
ఇంద్రుఁడు, ధాత, పర్వత్యుఁడు, త్వష్ట,  
పూష, ఆర్యముఁడు, భగుఁడు, వివస్వంతుఁ  
డు, విష్ణువు, అంశుమంతుఁడు, వరుణుఁడు,  
మిత్రుఁడు; 2. విశ్వేదేవులు పదుగురు.—

వసుబంధులు, కృతుడత్తులు, కాలకాములు, ధురివిరోచనులు, పురూరవాద్యివులు; 3. వసవులు ఎనమండుగి.—ఆపుడు, ధ్రువుడు, సోముడు, అధ్వరుడు, అనిలుడు, పృత్యూషుడు, అనలుడు, పృభానుడు; 4. తుషితులు ముప్పదియాలుగురు; 5. భాస్వరులు అఱువదినలుగురు; 6. అనిలులు నలుబది తొమ్మిండుగి; 7. మహారాజికులు (మహారాజులు) రెండువందల యిరువదిమంది; 8. సాధ్యులు పందెండుమంది.—మనుడు, శానుమంతుడు, విష్ణువు, ధర్మడు, నారాయణుడు మొదలగువారు; 9. రుద్రులు పదునొకండుమంది.—అజుడు, ఏకపాదుడు, అహిర్బుధ్నుడు, త్వష్ట, రుద్రుడు, హరుడు, శంభుడు, త్ర్యంబకుడు, అపరాజితుడు, ఈశానుడు, త్రిభువనుడు. [శంఖము, పోకకుస్తుక.

గళము. పా. 3. దీనికి ఉపమానములు.—

గా

గాంధర్వవేదము. అం. 2. ఉపవేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఉపవేదములు.

గాంధీర్యము. పా. 4. దీనికిపోలిక.—సముద్రము.

గాయకదోషములు. అం. తాళపర్జితము, ఫీతము, కంపితము, శిరఃకంపనము, అనునాసికము, వ్యాకులము, విస్వరము, కాలవిహీనత, అవ్యక్తము, విస్పష్టము, ఆకులము, విస్తరము, కాకస్వరము, ఉత్కృష్టము మొ.

గాయత్రీ ప్రసాన మంత్రము. ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పర్వతమార్ధం బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యన్ముజ్జాతాగచ్ఛ దేవి యథానుఖమ్, స్తుతోమయాపగతా వేదమాతా ప్రచోదయన్తి పవనేద్విజాతా ఆయుః పృథివ్యాంద్ర విణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం దత్వాప్రయా

తుం బ్రహ్మలోకమ్” అర్ఘ్యము.—శరీరమందున్న ఉన్నతస్థానమందు ఉండునదియు శ్రేష్ఠ మైనదియునగు బ్రహ్మరంద్రస్థానమును గృహమందు (ఉండుటకు) భగవ దుపాస కులవలనఁజేయఁబడు ప్రార్థనల నంగీకరించిన దానవై (నెఱవేర్చి) ఓ బ్రహ్మజ్ఞాన స్వరూపిణీ సుఖముగాపొమ్మ! కోరిన దానిని ఇచ్చేనదియును, వేదములకు తల్లియును, నివేక అవివేక పుట్టువులు కలదియును, (శృద్ధాభక్తి గలవారిని) పవిత్రీకర్తయందు ప్రవర్తింపఁజేయునదియునగు నీవు నాచేత స్తోత్రము చేయఁబడితివి. గనుక నాకొఱకు శరీరమునకు (సత్కర్మముల నాచరించుటకు) ఆయుస్సును ధనమును బ్రహ్మవర్చస్సును ఇచ్చి నీస్థానమగు బ్రహ్మరంగ్రమునుగూర్చి నెల్లయు: చూ, గాయత్రి: చూ, ఓమ్.

గు

గుబురువేళ్లు. దే. వి. బ. జేల్లివేళ్లు: చూ, వేరు.1. గుఱుకుగలవాడు. దే.వి:చూ, అంకకాడు.2.

ఘ

ఘనము. 15: చూ, ఆలోద్యము.

ఘృ

ఘృ. అం. సారాష్టాక్షరీ మహామంత్రము నందలి మొదటియక్షరము. “ఘృణిస్సూరియ ఆది తోయ్మ్” : చూ, మంత్రము. 1.

చ

చ. అం. 28. పరుషములలో నొకటి: చూ, పరుషములు.

చంద్రిబలము. పా. జన్మరాశిమొదలు చంద్రిబ  
దుండు రాశివఱకు గణనచేయఁగా, చంద్రిబ  
దు జన్మరాశియందును, జన్మరాశికి తృతీయ  
షష్ఠీకాదశ - సప్తదశమరాసుల యందును  
ఉండెనేని శుభకరుఁడనియు తారాబలవిష  
యమై జన్మనక్షత్రముమొదలు చంద్రిబస్థిత  
నక్షత్రము వఱకును, చంద్రిబలవిషయమై  
జన్మరాశిమొదలు చంద్రిబస్థితరాశివఱకును  
గణనచేయవలయునని కాలామృత గ్రంథ  
కర్త యభిప్రాయము. — మతాంతరం బెట్ల  
నిన. — శుక్లపక్షమందుఁ బంచమ ద్వితీయ  
సవమస్థానములయందును కృష్ణపక్షమందు  
ద్వాదశ చతుర్థ ఆష్టమ స్థానమునయందును  
గల చంద్రిబు సకలశుభకర్మలవిషయమై  
శుభకరుఁడని యభిప్రాయము.

చె

చెప్పాయించే. వా. ఆ. కిరి: లేచిపోవు, పాటి  
పోవు.

చెవల. వా. వి: చూ, చెవట.

గళ్లు. వా. వి: చెంపమీద కోట్టినపుడు కలిగె  
డు భయికినేరు: చూ, హూహూ.

చే

చేబియ్యము. వా. వి: చూ, చేరుడు బియ్యము.

చేపాటికట్ట. వా. వి: చేతికియూతగానుండెరు:

చేపకట్ట. (నడుమ బోలులేనిది)

చ

చేసుకుదురు. వా. వి: రూ-చేస్తుఁగుదురు. చేస్తు  
వాఁపు రోగము.

చేస్తుఁగుడుచే. ద్వ. స. కిరి: పొల్లుఁద్రావు.

చేస్తుఁగుదురు. వా. వి: చూ, రూ-చేసుకుదురు.

చెల్లపులుసు. వా. వి: తిమ్మనము, పొగచిన  
మెంతిమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

చేవట. వా. వి: చెవల, తెలివలేనివాఁడు. “చేవ  
ట పెద్దమ్మ”: చూ, నిప్పుయోజకుఁడు.

చా

చాంగణ. దే. వి: రూ-చాంగణము-చాంగణ-  
చాంగిణి.

చాయలాపాయలా. వా. అవ్య. పట్టుదల లేకుం  
డఁగ, బులుబులాగా, టాలాటోలీగా.

చా

చారు. దే. వి: చూ, రూ-చేవురు.

బె

బెట. పా. దీనికి ఉపమానము.-నల్లత్తాచే.

జలము. పా. 8. పరిశుభ్రమైన జలమునకు రుచి  
గాని వాసనగానియుండదు. కొంచెముగా  
నున్నపుడు రంగుకూడ నుండదు. లోతైన  
తటాకములయందును సముద్రమందును  
గల నీటికి మనోహరమైన నీలవర్ణము గలదు.  
ఒకభాగము పొగిణివాయువును, రెండుభాగ  
ములు ఉదజనియు కలిసి జలమేర్పడును.

బా

బాతస్మరాలింగనములు. అం:చూ, ఆలింగనములు.

ట

ట. పా. 15: చూ, క. 24.

టెంకకాయలు. పా: చూ, గుంజోకాయలు.

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

గ్రంథాలయము















